

1922
II

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. VIII — STUKKEN 1—16.

1922/dl 5

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË VOOR HET DIENSTJAAR 1923

(INDISCH ONTWERP).

AFDEELING VIII.

DEPARTEMENT VAN GOVERNEMENTSBEDRIJVEN.

STUK 1.

HOOFDSTUK I.

Memorie van Toelichting.

Uitgaven in Nederland.

Onderafdeeling 801. Postspaarbank.

De raming is met f 3 000 verlaagd, aangezien aanschaffing en uitzending van materialen voor de Postspaarbank in 1923 niet noodig zal zijn.

Onderafdeeling 802. Dienst voor Waterkracht en Electriciteit.

De raming is verhoogd met f 20 000 voor aankoop van verbruiksartikelen noodig voor de in bedrijf zijnde elektriciteitswerken.

Onderdeel a. Bedrijfsuitgaven.

Onderdeel b. Kapitaalsuitgaven.

De raming is verhoogd met f 1 711 000 in verband met de omstandigheid dat thans ook administratief gerekend is op aanschaffing in Europa en Amerika van materialen en machinerieën benodigd voor de inrichting van de in aanbouw zijnde krachtwerken, terwijl in vroeger jaren voor dergelijke aanschaffingen gerekend werd op betaling in Indië, terwijl bij betaling in Nederland van Hoofdstuk II naar Hoofdstuk I moest worden overgeschreven.

Onderafdeeling 804. Opiumbereiding.

Zie gedrukt stuk No. 6.

Onderafdeeling 805. Landsdrukkerij.

Zie gedrukt stuk No. 7.

Onderafdeeling 806. Dienst van 's Lands mijndiensten.

Onderdeel a. Opleiding van candidaat-mijnningenieurs benevens daarmede in verband staande uitgaven.

De raming is verhoogd met f 11 400 in verband met het aantal in Nederland in opleiding zijnde kandidaten.

Onderdeel b. Opleiding van candidaat-mijnopzieners benevens daarmede in verband staande uitgaven.

De raming is verlaagd met f 11 000 in verband met het kleiner aantal in opleiding genomen kandidaten.

Onderdeel f—g. (Goud- en zilvermijnen in Benkoelen).

Zie gedrukt stuk No. 8.

Onderdeel h—i. (Tin).

Zie gedrukt stuk No. 9.

Onderdeel j—k. (Ombilinsteenkolenontginning).

Zie gedrukt stuk No. 10.

Onderdeel l—m. (Poeloe-Laotsteeenkolenontginning).

Zie gedrukt stuk No. 11.

12 b
9390
T

Cb | g | 3948

Onderdeel <i>n—o</i> . (Boekit-Asamsteenkolonontginning).	Zie gedrukt stuk No. 12.
Onderafdeeling 807. Zout.	Zie gedrukt stuk No. 13.
Onderafdeeling 808. Post-, Telegraaf- en Telefoondienst.	Zie gedrukt stuk No. 14.
Onderafdeeling 809. Staatsspoor- en Tramwegen, alsmede Automobioldiensten.	Zie gedrukte stukken Nos. 15 en 16.

HOOFDSTUK II.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 801. Personeel van het departement.	De raming is
Onderdeel <i>a</i> . Bezoldigingen en toelagen van den Directeur en de verdere ambtenaren.	<i>a</i> . verhoogd met <i>f</i> 6 000
	<i>b</i> . verlaagd met „ 272 400

a. Het wordt wenschelijk en billijk geacht de bezoldiging van den als onderdirecteur fungeerenden hoofdambtenaar ter beschikking te stellen op het bedrag, hetwelk voor de onderdirecteuren bij andere departementen is vastgesteld, n.l. *f* 1500 per maand, en dit te meer waar ook de vorige functionaris reeds die bezoldiging heeft genoten.

b. In de behoefte aan administratieve ambtenaren en ambten bij het Hoofdkantoor van den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst en bij het Hoofdkantoor van den Dienst van het Mijnwezen wordt thans voorzien door tewerkstelling aldaar van personeel van het departement. De praktijk heeft echter doen zien, dat tegen dit stelsel van personeelsvoorziening ernstige bezwaren bestaan. Niet alleen wordt daarvoor een onzuiver beeld verkregen van de kosten der betrokken diensten en van het departement, doch bovendien is gebleken dat, aangezien de werkzaamheden bij deze hoofdkantoren, wat haren aard betreft, min of meer afwijken van de gewone departementswerkzaamheden, eenerzijds de departementsambtenaar, die langen tijd aldaar is werkzaam geweest, aan het departement is ontgroeid en anderzijds de waarborg ontbreekt, dat een ingevolge eene ontstane vacature, te maken bevordering of anderszins te verplaatsen departementsambtenaar ook bij een der genoemde kantoren zal voldoen.

Voorts is de praktische onmogelijkheid gebleken om de bij die kantoren bescheiden ambtenaren te doen omwisselen met het departementpersoneel, aangezien van beide zijden voortdurend bezwaar bestaat geroutineerd personeel te moeten missen en daarvoor niet ingewerkte krachten terug te krijgen. Het behoeft wel geen betoog dat dit zoowel voor de betrokken diensten als voor het departement allerlei moeilijkheden met zich brengt.

Aan den bestaanden ongewenschten toestand kan een einde worden gemaakt door de personeelsformatie van het Hoofdkantoor van den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst en die van het Hoofdkantoor van het Mijnwezen uit te breiden met een gelijk aantal administratieve ambtenaren en ambten op gelijke wedden als bij die kantoren thans reeds onder departementsverband werkzaam is; de daarvoor benoodigde fondsen uit te trekken bij vorengenoemde diensten en de fondsen voor het departementpersoneel met gelijke bedragen te verminderen.

Voorts is rekening gehouden met de algemeen geboden bezuiniging op de personeele uitgaven.

EX LIBRIS
UNIVERSITATIS
NOVOMAGENSIS

A. 682.707

Onderdeel *b.* Aanvangsbezoldigingen van de adjunct-commiezen, klerken en het minder personeel, alsmede schrijf- en teekenloozen. De raming is verlaagd met *f* 38 580. Zie de toelichting sub *b* bij onderdeel *a*.

Onderdeel *c.* Regelmatige bezoldigingsverhoogen voor den Secretaris en de verdere ambtenaren. De raming is verlaagd met *f* 31 000 in verband met de aanspraken van het thans aanwezige personeel. Zie ook toelichting sub *b* bij onderdeel *a*.

Onderdeel *d.* Regelmatige bezoldigingsverhoogen voor de adjunct-commiezen, klerken en het minder personeel. De raming is verlaagd met *f* 38 979. Toelichting als voren.

Onderafdeeling 802. Verdere uitgaven van het departement.

Onderdeel *b.* Verlichting van het gebouw en onderhoud van het daarbij behoorend erf. De raming is verhoogd met *f* 600 in verband met de uitkomsten over 1921.

Onderdeel *c.* Kosten van regeeringstelegrammen. De raming is verhoogd met *f* 2 000 in verband met de uitkomsten en de verhooging der tarieven in vorige jaren.

Onderdeel *d.* Verrekening met de Landsdrukkerij van de kosten van het zetten, drukken en binden van jaarverslagen van instellingen van liefdadigheid en van openbaar nut. Op grond van artikel 6, 1ste lid, van de bij Staatsblad 1919 no. 783 vastgestelde „Regeling van het bedrijf der Landsdrukkerij” wordt jaarlijks aan verschillende instellingen van liefdadigheid en van openbaar nut machtiging verleend om, tegen betaling van het benodigde papier, haar verslag bij die inrichting te laten drukken.

Daar ingevolge het 2de lid van bovengemeld artikel de prijs van het zetten, drukken en binden van die verslagen met dit departement moet worden verrekend dient, hoewel dit tot dusverre abusievelijk nog niet is geschied, bij de begroting voortaan met deze kosten rekening te worden gehouden.

Voor 1923 wordt voor dit doel een bedrag van *f* 1000 voldoende geacht.

Onderafdeeling 803. Vergoeding aan het Departement van Oorlog voor werkzaamheden te verrichten door den Topografischen dienst. De raming is verhoogd met *f* 23 650 op grond van door het Departement van Oorlog verstrekte gegevens.

Onderafdeeling 804. Personeel van de Postspaarbank. De raming is verhoogd met:

a. *f* 4 500 voor vermeerdering van regelmatige bezoldigingsverhoogen;

b. *f* 7 500 voor vermeerdering van bezoldigingen van vaste en tijdelijke beambten;

c. *f* 40 voor afrondingsverschil;

en verlaagd met:

d. *f* 240 voor een kantooroppasser.

a en *b.* in verband met de aanspraken van het thans aanwezige personeel.

d. in verband met de mogelijkheid van bezuiniging.

Onderafdeeling 805. Verdere uitgaven van de Postspaarbank.

Onderdeel *b.* Kantoor- en lokaalbehoefden, telmachines, gedrukte en verdere benodigdheden. De raming is verhoogd met *f* 2 500 in verband met de voortdurende uitbreiding van de werkzaamheden.

Onderdeel c. Onderhoud, verzekering, enz. van de lokalen.

De raming is verhoogd met f 1 000 in verband met verbetering van de bestaande en aanleg van een nieuwe licht- en krachtleiding, onderscheidenlijk in het oude en in het nieuwe werklokaal.

Onderdeel d. Propaganda voor de Postspaarbank.

De raming is verlaagd met f 6 000 daar de in dienst zijnde ambtenaar voor de propaganda naar een anderen tak van dienst is overgegaan en thans zuinigheidshalve getracht zal worden de propaganda zonder een speciaal daarvoor bestemd ambtenaar van uit het kantoor der directie te leiden.

Onderafdeeling 806. Dienst voor Waterkracht en Electriciteit.

Onderdeel a. Beheersuitgaven.

1e. Bezoldigingen, toelagen, dag- en maandgelden, enz.

De raming is verhoogd met:

- a. f 41 075 voor administratief- en vakkundig hulppersoneel,
- b. f 17 450 voor regelmatige bezoldigingsverhoogen,
- c. f 4 000 voor kantoor- en lokaalbehoefte,
- d. f 500 voor kosten regeeringstelegrammen,

en verlaagd met:

- e. f 32 000 voor overboeking naar „Bedrijfsuitgaven voor de electriciteitsbedrijven.

Toelichting.

a. Geraamd naar de bestaande behoefte, waarbij gebleken is, dat voor 1922 abusievelijk niet op de regelmatige verhoogen waarop dit personeel aanspraak heeft, was gerekend.

b. In verband met de thans bekende gegevens en aanspraken van het aanwezige personeel.

c en d. Geraamd naar de uitkomsten van voorgaande jaren.

e. Het is gewenscht de bedrijven in de algemeene beheerskosten te doen deelen.

2e. Verdere kosten van den dienst.

De raming is verlaagd met f 50 000 door slechts te rekenen op de strikt onvermijdelijke uitgaven.

Onderdeel b. Kapitaalsuitgaven.

De raming is verlaagd met f 3 146 000.

Toelichting.

Tegenover de mindere uitgaven ten laste van Hoofdstuk II ad f 3 146 000 staat de hogere raming ten laste van Hoofdstuk I van f 1 711 000 zoodat voor 1923 in totaal f 1 435 000 minder voor kapitaalsuitgaven wordt aangevraagd dan voor 1922. Met het thans uitgetrokken bedrag zal kunnen worden volstaan aangezien de voltooiing van enkele in aanbouw zijnde waterkrachtwerken verwacht wordt.

Onderdeel c. Bedrijfsuitgaven voor de electriciteitsbedrijven.

1e. Bezoldigingen, toelagen, dag- en maandgelden, enz.

De raming is verhoogd met:

- a. f 32 000 voor aandeel in de beheersuitgaven,
- b. f 5 700 voor 1 werktuigkundig of electrotechnisch ambtenaar,
- c. f 3 600 voor 1 machinist-electriciën,
- d. f 15 000 voor 10 machinisten of electriciëns,
- e. f 3 000 voor 2 teekenaars,
- f. f 3 000 voor 1 opzichter,
- g. f 4 500 voor 3 onderopzichters,
- h. f 4 200 voor 1 assistent-boekhouder,
- i. f 4 200 voor 1 commies-kashouder,
- j. f 7 200 voor 4 commiezen,
- k. f 45 000 voor periodieke bezoldigingsverhoogen.

Toelichting.

a. In verband met de uitkomsten van vorige jaren.

b. De stand van 's Lands financiën maakt het noodig, dat wordt uitgezien niet alleen naar de mogelijkheden die de bodem biedt tot het vestigen van voordeelige landsbedrijven maar ook in het algemeen dat de bodemrijkdom, indien hij bestaat, worde aangetoond en op eenigerlei wijze in het belang der gemeenschap tot exploitatie gebracht.

Een zoo uitgebreid en krachtig mogelijk onderzoek naar den delfstoffelijken rijkdom van deze gewesten is daartoe noodig. Tengevolge van voortdurend personeelsgebrek is bedoeld onderzoek in de laatste jaren niet met die kracht en omvang aangevat kunnen worden als wel gewenscht was, doch door de over de geheele wereld heerschende financieele en economische moeilijkheden is het aanbod van geschoolde werkkrachten ruimer geworden en is bedoeld personeelstekort thans opgeheven. In verband hiermede kan de werkzaamheid van den opsporingsdienst en het daarmee samenhangende onderzoek niet alleen van den bodem, maar ook van transport- en afzetmogelijkheden, enz. dus op meer algemeen technisch en commercieel gebied, thans meer intensief worden aangevat. Hiervoor en voor het plaatselijk bodemonderzoek dat op eenige veel belovende terreinen zal worden uitgebreid wordt een bedrag noodig geacht van f 256 000. Daartegenover staat echter dat de mede onder dezen post begrepen uitgaven voor het grondpeilwezen met f 150 000 kunnen worden verlaagd in verband met de beperking van kosten voor het doen van artesische boringen ten behoeve van locale ressorren.

- Onderdeel *i—j*. (Goud- en zilvermijnen in Benkoelen). Zie gedrukt stuk No. 8.
- Onderdeel *k—l*. (Tin). Zie gedrukt stuk No. 9.
- Onderdeel *m—n*. (Ombilinsteenkolenontginning). Zie gedrukt stuk No. 10.
- Onderdeel *o—p*. (Poeloe Laoetsteenkolenontginning). Zie gedrukt stuk No. 11.
- Onderdeel *q—r*. (Boekit Asamsteenkolenontginning). Zie gedrukt stuk No. 12.
- Onderafdeeling 813. Zout. Zie gedrukt stuk No. 13.
- Onderafdeeling 814. Post-, Telegraaf- en Telefoon- dienst. Zie gedrukt stuk No. 14.
- Onderafdeeling 815. Staatsspoor- en tramwegen alsmede Automobiëldiensten. Zie gedrukte stukken Nos 15 en 16.

Onderafdeeling 817 A. Aankoop van grond ten behoeve van de totstandkoming van eene vrijliggende spoorverbinding met een spoorwijdte van 1,067 M. van Solo naar Djokja.

Memorie.

Zooals bekend werd deze op de aanvullingsbegrooting voor 1922 voorkomende post op verzoek van den Volksraad, die den beschikbaren tijd voor de bestudeering niet voldoende achtte, daarvan afgevoerd om haar over te brengen naar de thans in behandeling zijnde ontwerp-begrooting.

Korthedshalve verwijzende naar de bij genoemde aanvullingsbegrooting behoorende Memorie van Toelichting voor dezen post (Gedrukt stuk Volksraad 2de Gewone Zitting 1921 onderwerp 1 — afd. VIII stuk 1 blz. 6 e.v.), moge nog opgemerkt worden dat het in de bedoeling van de Regeering ligt de bouw van het tweede spoor op een gunstig tijdstip te doen aanvangen, dat de Regeering zou wenschen te bepalen in verband met verschillende omstandigheden, o.a. met den toestand van de geldmarkt, op

zoodanige wijze dat de kosten voor de Nederlandsch Indische Spoorweg-Maatschappij aan de uitvoering der werken verbonden zoo laag mogelijk blijven, hetgeen aan beide partijen ten goede komt.

Na de goedkeuring van deze post door den begrootingswetgever zal dus bij de overeenkomst met de Nederlandsch Indische Spoorweg-Maatschappij te sluiten, de mogelijkheid van uitstel van dien bouw voorzien worden tot een termijn welke door de Regeering na met de Nederlandsch Indische Spoorweg Maatschappij gehouden overleg zal kunnen worden bepaald.

Middelen in Indië.

813. Vergoeding van de N. I. S. voor aankoop van Zie de toelichting bij onderafdeeling 817 A van de grond ten behoeve van de totstandkoming van eene vrij- Uitgaven in Nederlandsch-Indië.
liggende spoorverbinding met een spoorwijdte van 1,067
M. van Solo naar Djokja.

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	Geraamd voor 1925.
BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		
AFDEELING VIII.		
Departement van Gouvernementsbedrijven.		
Stuk 2 — Uitgaven in Nederland.		
801	Postspaarbank.	
a.	Aanschaffing en uitzending van benodigdheden voor de postspaarbank...	
b.	Vergoeding en voorschotten aan de Rijkspostspaarbank in Nederland ter zake van de belegging van gelden	f 750
		f 750
802	Dienst voor waterkracht en electriciteit.	
a.	Bedrijfsuitgaven	(1)f 87 600
b.	Kapitaalsuitgaven	(2) 2 000 000
		2 087 600
805	Dienst van het toezicht op de spoor- en tramwegen.	
	Toelage aan den Regeeringscommissaris bij de Nederlandsch-Indische Spoorwegmaatschappij	1 200
804	Opiumbereiding.	
a.	Bedrijfsuitgaven	f 25 000
b.	Kapitaalsuitgaven	1 000
		26 000
805	Landsdrukkerij.	
a.	Bedrijfsuitgaven	f 107 460
b.	Kapitaalsuitgaven	Memorie.
		107 460
806	Dienst van 's Lands mijndiensten.	
a.	Opleiding van candidaat-mijnningenieurs benevens daarmede in verband staande uitgaven	f 33 000
b.	Opleiding van candidaat-mijnopzieners benevens daarmede in verband staande uitgaven	10 000
	Mijnverordeningen.	
c.	Aanschaffing en uitzending van benodigdheden en andere uitgaven	6 000
d.	Toelage aan den commissaris der Regeering bij de Billitonmaatschappij in Nederland	1 000
	Mijnbouwkundige en geologische opsporingen.	
e.	Aanschaffing en uitzending van benodigdheden en andere uitgaven in verband met de opsporingen en het grondpeilwezen	140 000
	Goud- en zilvermijnen in Benkoelen.	
f.	Bedrijfsuitgaven	156 000
g.	Kapitaalsuitgaven	125 000
	Tin.	
h.	Bedrijfsuitgaven:	
	1e. Uitgaven voor den verkoop van Banka-tin	Memorie.
	2e. Verdere bedrijfskosten	f 760 000
		760 000
i.	Kapitaalsuitgaven	200 000
	Ombilinsteenkolenontginning.	
j.	Bedrijfsuitgaven	300 000
k.	Kapitaalsuitgaven	490 000

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
			(1) Voor aankoop van instrumenten voor den algemeenen dienst, alsmede voor studietoelagen voor candidaat-ingenieurs. Voor aankoop van verbruiksmaterialen voor electriciteitsbedrijven.
f 3 000		f 3 000	(2) Voor aanschaffingen ten behoeve van de werken voor de energievoorziening uit waterkracht in de residentie's Batavia en (West) Preanger-Regentschappen.
750			(3) Gewone uitbreiding van in bedrijf zijnde electriciteitswerken en voorziening in nieuw optredende electriciteitsbehoeften.
67 600	f 20 000		
289 000	1 711 000		
(3) 200 000		200 000	
1 200			
240 380		215 380	
32 000		51 000	
878 090		770 630	
Memorie.			
45 600	11 400		
21 000		11 000	
6 000			
1 000			
140 000			
100 000	56 000		
50 000	95 000		
Memorie.			
600 000	160 000		
371 000		171 000	
300 000			
368 000	122 000		

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
		Poeloe Laoetsteenkolentginning.	
	<i>l.</i>	Bedrijfsuitgaven	f 200 000
	<i>m.</i>	Kapitaalsuitgaven	120 000
		Boekit Asamsteenkolentginning.	
	<i>n.</i>	Bedrijfsuitgaven	200 000
	<i>o.</i>	Kapitaalsuitgaven	150 000
807		Zout.	f 2 913 000
	<i>a.</i>	Bedrijfsuitgaven	f 900 000
	<i>b.</i>	Kapitaalsuitgaven	100 000
			1 000 000
808		Post-, Telegraaf- en Telefoondienst.	
	<i>a.</i>	Bedrijfsuitgaven	f 1 767 850
	<i>b.</i>	Kapitaalsuitgaven	4 540 000
			6 307 850
809		Staatsspoor- en tramwegen alsmede automobiel- diensten.	
	<i>a.</i>	Bedrijfsuitgaven voor de Staatsspoor- en tramwegen	f 88 000
	<i>b.</i>	Kapitaalsuitgaven voor de Staatsspoor- en tramwegen	8 442 300
			8 527 300
810		Onvoorziene uitgaven	5 000
		Totaal van afdeeling VIII	f 20 978 860

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
f 264 000 50 000	f 70 000	f 64 000	Het totaal dezer afdeeling, bij de wet van 5 April 1922 (Nederlandsch Staatsblad No. 174, Indisch Staatsblad No. 222) vastgesteld op ..... f 35 483 220 zal bij de aanneming van de aanvullingsbegrooting voor 1922 verhoogd worden met ..... 1 293 000 Totaal ..... f 36 776 220 (4) Bedrijfsuitgaven voor de automobiendiensten.
490 000 560 000		290 000 410 000	
1 020 000 172 500		120 000 72 500	
2 660 600 3 720 000		893 050 1 180 000	
3 017 500 19 110 000 (4) 14 000 5 000		2 932 500 10 667 700 14 000	
f 36 776 220	f 2 245 400	f 18 045 760	
	Minder f 15 800 360		

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1923.
AFDEELING VIII.			
Departement van Gouvernementsbedrijven.			
Stuk 3 — Uitgaven in Indië.			
801		Personeel van het departement.	
	a.	Bezoldigingen en toelagen van den directeur en de verdere ambtenaren ...	(1) f 290 700
	b.	Aanvangsbezoldigingen van de adjunct-commiezen, klerken en het minder personeel, alsmede schrijf- en teekenloonen	(5) 41 690
	c.	Regelmatige bezoldigingsverhoogingen voor den secretaris en de verdere ambtenaren	(4) 17 210
	d.	Regelmatige bezoldigingsverhoogingen voor de adjunct-commiezen, klerken en het minder personeel	(5) 37 038
	e.	Duurtetoeslag	42 500
			f 429 138
802		Verdere uitgaven van het departement.	
	a.	Kantoorkosten	(6) f 29 000
	b.	Verlichting van het gebouw en onderhoud van het daarbij behoorend erf.	5 000
	c.	Kosten van regeeringstelegrammen	4 000
	d.	Verrekening met de Landsdrukkerij van de kosten van het zetten, drukken en binden van jaarverslagen van instellingen van liefdadigheid en van openbaar nut	1 000
			37 000
803		Vergoeding aan het Departement van Oorlog voor werkzaamheden te verrichten door den Topografischen dienst	74 650

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
(2) / 557 100		f 266 400	(1) A. Eigenlijk departement. Directeur ..... f 24 000 1 hoofdambtenaar ter beschikking ..... 18 000 1 secretaris ..... 12 000 2 administrateurs op f 8 400 ..... 16 800 6 referendarissen op f 7 200 ..... 43 200 3 commiezen-redacteur op f 3 600 ..... 10 800 3 hoofdcommiezen op f 5 400 ..... 16 200 1 archivaris ..... 4 800 7 eerste commiezen op f 3 600 ..... 25 200 2 administratieve ambtenaren op f 3 000 ..... 6 000 14 tweede commiezen op f 2 640 ..... 36 960 1 expeditie ..... 2 100 18 derde commiezen op f 1 800 ..... 32 400 <hr/> f 248 460
80 270		38 380	B. Kantoor voor sociale aangelegenheden. 1 adviseur ..... f 16 200 personeele toelage van den adviseur ... 1 800 3 referendarissen op f 7 200 ..... 21 600 1 tweede commies ..... 2 640 <hr/> 42 240 f 290 700
48 210		51 000	(2) Hierin is de voor 1922 afzonderlijk uitgetrokken bezoldiging van den directeur begrepen.
76 017		38 979	(3) A. Eigenlijk departement. adjunct-commiezen en klerken ..... f 33 860 minder personeel ..... 3 100 schrijf- en teekenlonen ..... 1 810 <hr/> f 38 770
291 000		248 500	B. Kantoor voor sociale aangelegenheden. adjunct-commiezen en klerken, alsmede schrijf- lonen e. d. .... 2 920 <hr/> f 41 690
29 000			(4) A. Eigenlijk departement ..... f 16 710 B. Kantoor voor sociale aangelegenheden ..... 500 <hr/> f 17 210
2 400 /	600		(5) a. voor de adjunct-commiezen en klerken: A. Eigenlijk departement ..... f 32 445 B. Kantoor voor sociale aangelegenheden ..... 2 365 <hr/> f 34 810
2 000	2 000		b. voor het minder personeel ..... 2 228 <hr/> f 37 038
51 000	25 650		(6) Het voor dit onderdeel uitgetrokken bedrag kan worden gesplitst als volgt: a. vaste vergoedingen voor kantoorkosten ..... f 17 500 b. telefoonabonnementen en telefoongesprekken ... 5 000 c. kosten voor het kantoor voor sociale aangelegenheden ..... 6 500 <hr/> f 29 000

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925
804		Personeel van de Postspaarbank.	
a.	Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen van het personeel bij de postspaarbank en verdere uitgaven van personeelen aard	(7) f 181 900	
b.	Duurtetoeslag	18 000	f 199 900
805		Verdere uitgaven van de Postspaarbank.	
a.	Meubelen	f 1 500	
b.	Kantoor- en lokaalbehoeften, telmachines, gedrukten en verdere benodigdheden	52 500	
c.	Onderhoud, verzekering enz. van de lokalen	3 500	
d.	Propaganda voor de postspaarbank	8 000	
e.	Vergoeding aan het personeel van den pandhuisdienst voor zijne bemoeiingen met den dienst der postspaarbank	1 000	46 500
806		Dienst voor waterkracht en electriciteit.	
a.	Beheersuitgaven:		
	1e. Bezoldigingen, toelagen, dag- en maandgelden en verdere belooningen, kantoor- en lokaalbehoeften, schrijf- en teekenlonen en verdere kosten van algemeen beheer	(8) f 298 200	

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
<i>f</i> 170 100	<i>f</i> 11 800		(7) Bezoldiging van den directeur ..... <i>f</i> 9 600
72 000		54 000	" " " onder-directeur 7 200
			" " het hoofd der contrôle 4 800
1 500			" " 1 ambtenaar voor de geldbeleg- ging 4 800
			" " 3 ambtenaren 1e klasse 12 600
			" " 10 ambtenaren 2e klasse 18 000
			" " 3 kantoorpassers 720
			Regelmatige bezoldigingsverhoogen 15 900
			Bezoldiging voor vaste en voor tijdelijke beambten ... 107 500
			Zittinggelden raad van toezicht 700
30 000	2 800		<i>f</i> 181 820
2 500	1 000		of rond <i>f</i> 181 900.
14 000		<i>f</i> 6 000	(8) I. Algemeene dienst.
			1 hoofd van den dienst ..... <i>f</i> 14 400
1 000			1 adjunct-afdeelingshoofd voor de boekhouding en administratie 4 800
			1 boekhouder 6 000
			1 hoofdkantoorhoofd 4 800
			1 magazijnmeester 3 600
			1 hoofdcommies 4 200
			1 assistent-boekhouder 4 200
			1 commies-kashouder 4 200
267 175	31 025		6 commiezen op <i>f</i> 1 800 ..... 10 800
			aanvangsbezoldigingen ambtenaren ..... <i>f</i> 57 000
			regelmatige verhoogen ambtenaren... <i>f</i> 16 550
			administratief en vakkundig hulpper- soneel 22 955
			96 505
			II. Electrotechnische afdeling.
			1 afdelingshoofd ..... <i>f</i> 12 000
			1 hoofd van den werktuigkundigen dienst der Bankatwinning ..... pro memorie
			2 onderafdeelingshoofden op <i>f</i> 8 400 ... <i>f</i> 16 800
			9 op <i>f</i> 4 200 ..... 37 800
			4 pro memorie Tinwin- ning 4 200
			2 pro memorie Staats- spoorwegen 4 200
			2 pro memorie Ombi- linmijnen 4 200
20 hoofdinge- nieurs en ingenieurs			1 pro memorie Poeloe- Laoetmijnen 4 200
			1 pro memorie Goud- en zilvermijnen Ben- koelen 4 200
			1 pro memorie Boekit- Asammijnen 4 200

Nummers der onderafdeelingen	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
806	a.		

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
			3 op <i>f</i> 5 700 ..... <i>f</i> 17 100 1 pro memorie Goud- en zilver- mijnen in Ben- koelen..... 1 pro memorie Staatsspoorwegen 1 pro memorie Tin- winning ..... 1 pro memorie Boe- kit-Asammijnen.... 1 pro memorie Poe- loe-Laoetmijnen.. 1 pro memorie Om- bilinmijnen ..... 3 machinisten of electriciëns op <i>f</i> 1 500 <i>f</i> 4 500 2 teekenaars op <i>f</i> 1 500 ..... 3 000 1 commies ..... 1 800 aanvangsbezoldigingen ambtenaren ..... <i>f</i> 93 000 regelmatige verhoogingen ambtenaren. 45 650 administratief en vakkundig hulpperso- neel ..... 15 060 ..... <i>f</i> 153 710 III. Hydrotechnische afdeeling. 1 afdelingshoofd ..... <i>f</i> 12 000 12 ingenieurs op <i>f</i> 4 200 ..... 50 400 3 bouwkundigen van aanleg of opname op <i>f</i> 5 700 ..... 17 100 1 technisch hoofdeommies ..... 3 000 8 opzichters van aanleg of opname op <i>f</i> 3 000 ..... 24 000 12 onderopzichters van aanleg of op- name op <i>f</i> 1 500 ..... 18 000 2 teekenaars op <i>f</i> 1 500 ..... 3 000 aanvangsbezoldigingen ambtenaren ..... <i>f</i> 127 500 regelmatige verhoogingen ambtenaren . 39 925 administratief en vakkundig hulpperso- neel ..... 33 060 ..... 200 485 Totaal personeelsuitgaven ..... <i>f</i> 450 700 I, II en III. Verdere uitgaven: kantoor- en lokaalbehoeften ..... <i>f</i> 12 000 transport-vergoeding voor veldwerk ... 35 000 kosten van regeeringstelegrammen ..... 2 500 ..... <i>f</i> 49 500 ..... <i>f</i> 500 200 Af: aandeel ten laste der kapitaalsuit- gaven ..... <i>f</i> 170 000 Af: aandeel ten laste der bedrijfs- uitgaven ..... 32 000 ..... 202 000 ..... <i>f</i> 298 200

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1923.
806	a.	2e. Verdere kosten van den dienst ..... (9) f 183 000	/ 481 200
	b.	Kapitaalsuitgaven:	
		1e. Bezoldigingen, toelagen, dag- en maandgelden en verdere beloningen ..... (10) f 524 050	
		2e. Verdere kapitaalsuitgaven ..... (11) 2 985 000	5 509 050

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
f 253 000		f 50 000	(9) Voor proefnemingen en onderzoekingen in het belang van de aanwending van hydro-electrische kracht voor nijverheidsdoeleinden ..... f 40 000
524 050			Voor opnemingen, aankoop van materialen, kosten van technisch-commercieele adviezen enz. in het belang van de aanwending van waterkrachten ... 120 000
6 131 000		3 146 000	Voor inrichting, huur, verlichting, onderhoud en verdere kosten van het hoofdkantoor en de hulpkantoren benevens van het magazijn en de transportmiddelen van den dienst 15 000
			Voor voorziening in de tijdelijke woongelegenheden van ondergeschikt personeel bij terreinonderzoekingen en veldwerk, benevens in benodigde buitengewone geneeskundige hulp en tegemoetkoming bij ziekte en ongevallen, die door den dienst zijn ontstaan 8 000
			f 183 000
			(10) Aandeel in de beheersuitgaven ..... f 170 000
			Bouwafdeeling.
			1 afdelingshoofd 12 000
			13 hoofdingenieurs 10 op f 4 200 ..... 42 000
			en 3 pro memorie Staatsspoor- en Tramwegen, waaronder 1 hoofdingenieur.
			6 bouwkundigen van aanleg op f 5 700 ..... 34 200
			2 hoofdcommiezen op f 4 200 ..... 8 400
			1 commies-kashouder 4 200
			13 opzichters van aanleg op f 3 000 ..... 39 000
			2 werktuigkundigen op f 5 700 ..... 11 400
			3 electrotechnische ambtenaren 1 op f 5 700 ..... 5 700
			2 pro memorie Staatsspoor- en Tramwegen.
			12 onderopzichters van aanleg op f 1 500 ..... 18 000
			2 teekenaars op f 1 500 ..... 3 000
			5 commiezen op f 1 800 ..... 9 000
			2 machinisten of electricieën op f 1 500 ..... 3 000
			vergoedingen voor veldwerk 75 000
			administratief en vakkundig hulppersoneel 25 000
			regelmatige bezoldigingsverhoogingen 52 150
			kantoor- en lokaalbehoefden, inrichting, verlichting en verdere kosten voor kantoren 12 000
			f 524 050
			(11) Voor werken voor de energievoorziening uit waterkracht in de residenties Batavia en (West) Preanger-Regentschappen ..... f 1 605 000
			Voor werken voor de energievoorziening uit waterkracht op de Bandoengsche hoogvlakte 1 380 000
			f 2 985 000

Nummers der onderafdeelingen	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1923
806	c.	Bedrijfsuitgaven voor de electriciteitsbedrijven: 1e. Bezoldigingen, toelagen, dag- en maandgelden en verdere belooningen ..... (12) f 273 000 2e. Verdere bedrijfskosten ..... (13) 247 000	f 520 000
	d.	Duurtetoeslag	52 500
			f 4 562 750
807		Personeel van den dienst van het toezicht op de spoor- en tramwegen.	
	a.	Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen alsmede verdere uitgaven van personeelen aard	(14) f 178 400
	b.	Duurtetoeslag.	8 750
			187 150
808		Verdere uitgaven van den dienst van het toezicht op de spoor- en tramwegen	7 500
809		Opiumbereiding.	
	a.	Bedrijfsuitgaven: 1e. Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen alsmede kantoor- en lokaalbehoefte en verdere kosten van algemeen beheer ..... f 163 400 2e. Verdere kosten van het bedrijf ..... 6 975 600 3e. Duurtetoeslag 15 000	f 7 154 000
	b.	Kapitaalsuitgaven	Memorie.
			7 154 000
810		Landsdrukkerij.	
	a.	Bedrijfsuitgaven: 1e. Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen alsmede kantoor- en lokaalbehoefte, schrijf- en teekloon en verdere kosten van algemeen beheer ..... f 361 710 2e. Verdere kosten van het bedrijf ..... (15) 614 310 3e. Duurtetoeslag 35 000	f 1 011 020
	b.	Kapitaalsuitgaven	424 000
			1 435 020

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
			(12) Aandeel in de beheersuitgaven ..... f 32 000
f 145 600	f 127 400		1 afdeelingshoofd 12 000
70 000	177 000		3 ingenieurs op f 4 200 ..... 12 600
(13a) 300 000		f 300 000	4 werktuigkundige of electrotechnische ambtenaren op f 5 700 ..... 22 800
82 000		29 500	5 machinisten-electriciëns op f 3 600 ..... 18 000
			4 werkmeesters op f 3 000 ..... 12 000
			15 machinisten of electriciëns op f 1 500 ..... 22 500
			2 teekenaars op f 1 500 ..... 3 000
			1 opzichter 3 000
			3 onderopzichters op f 1 500 ..... 4 500
177 500	900		1 assistent-boekhouder 4 200
			1 commies-kashouder 4 200
50 000		21 250	4 commiezen op f 1 800 ..... 7 200
			vakkundig en administratief hulppersoneel 70 000
			regelmatige verhoogingen 45 000
			f 273 000
7 500			(13) Voorziening woongelegenheid voor ondergeschikt per- soneel, benevens geneeskundige hulp en tegemoet- koming bij ziekte en ongevallen, welke door den dienst zijn ontstaan ..... f 10 000
			Inrichting, huur, verlichting, onderhoud en verdere kosten bedrijfskantoren 5 000
			Kantoor- en lokaalbehoefden, telegramkosten, telefoon- abonnementen enz. 7 000
164 400		1 000	Voor transportmiddelen, onderhoud, exploitaties enz. 15 000
7 226 600		251 000	Kosten bibliotheek, boeken, tijdschriften 2 000
46 000		31 000	Benodigdheden voor het bedrijf 48 000
			Brandstoffen 160 000
Memorie.			f 247 000
			(13a) Gewone uitbreiding van in bedrijf zijnde electriciteitswerken en voorziening in nieuw optredende electriciteitsbehoefden.
			(14) 1 hoofd van den dienst ..... f 14 000
			4 hoofdingenieurs-afdeelingshoofden op f 12 000... 48 000
			2 ingenieurs of gegradueerde ambtenaren op f 4 200 ..... 8 400
361 710			6 onderafdeelingshoofden op f 5 700 ..... 34 200
250 500	364 010	85 000	1 hoofdkantoorhoofd 4 800
120 000			1 hoofdcommies 4 200
			5 commiezen op f 1 800 ..... 9 000
465 000		41 000	minder personeel, schrijf- en teekenloonen 14 000
			regelmatige bezoldigingsverhoogingen 38 900
			buitengewone belooningen en toelagen 2 000
			kosten voor regeeringstelegrammen 500
			f 178 400
			(15) Waarin begrepen een bedrag van f 33 000 voor verrekening van den arbeid van gestraften.

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
811	Dienst van 's Lands mijndiensten:		
	Hoofdkantoor.		
a.	Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen, schrijf- en teekenloonen en verdere uitgaven van personeelen aard	(16) f 116 225	
b.	Verdere uitgaven van 's Lands mijndiensten, voorzover niet elders omschreven	(17) 6 500	
	Mijnverordeningen.		
c.	Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen alsmede schrijf- en teekenloonen en verdere uitgaven van personeelen aard	(18) 267 150	
d.	Verdere uitgaven ten behoeve van de mijnverordeningen	(19) 621 500	
e.	Uitkeering van vergoedingen wegens kosten gemaakt voor particuliere geologische verkenningen ten behoeve van later aan den Lande voorbehouden mijnbouwkundige opsporingen	100 000	

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		TOELICHTINGEN.	
	Meer.	Minder.		
			(16)	1 hoofd van dienst ..... f 19 200
				1 hoofd der administratie 9 600
				1 administrateur 8 400
				1 referendaris 7 200
				1 commies-redacteur 3 600
f 50 500	f 65 925			1 hoofdcommies 5 400
				6 eerste commiezen op f 3 600 ..... 21 600
5 300	1 000			1 tweede commies 2 640
				1 derde commies 1 800
				adjunet-commiezen en klerken 5 040
				1 archivaris 3 000
				verdere uitgaven van personeelen aard (schrijf- en teekenloonen, e.d.) 1 500
269 100		1 970		Inlandsch kantoorpersoneel 1 000
				regelmatige bezoldigingsverhoogingen 10 245
473 800	148 000			bezoldigingen tijdelijk personeel 16 000
				f 116 225
	100 000		(17)	Kantooronkosten (kantoor- en lokaalbehoefden en verdere benodigdheden, telefoonabonnementen enz.) ..... f 5 000
				kosten regeeringstelegrammen 1 500
				f 6 500
			(18)	1 hoofd van dienst ..... f 15 600
				1 hoofdingenieur 12 000
				1 hoofd van de afdeeling algemeene zaken van mijnrechtelijke aard 9 600
				7 ingenieurs of geologen op f 4 200 ..... 29 400
				1 mijnbouwkundig hoofdopziener 5 400
				6 mijnbouwkundig-opzieners op f 3 300 ..... 19 800
				2 mijnbouwkundig-onderopzieners op f 2 700 ..... 5 400
				4 topografen op f 3 300 ..... 13 200
				3 teekenaars op f 1 200 ..... 3 600
				7 mantri's op f 720 ..... 5 040
				1 accountant 7 200
				1 adjunet-accountant 3 000
				2 technische ambtenaren op f 7 200 ..... 14 400
				1 hoofd van het kaartenbureau 6 000
				1 boekerijbeheerder 1 800
				1 archivaris 2 400
				1 commies-topograaf 3 900
				4 hulpteekenaars op f 360 ..... 1 440
				verdere uitgaven van personeelen aard (schrijf- en teekenloonen e. d.) 9 640
				Inlandsch kantoorpersoneel 3 960
				regelmatige bezoldigingsverhoogingen 60 750
				bezoldigingen tijdelijk personeel 33 600
				f 267 130
			(19)	Kantoor- en lokaalbehoefden en verdere benodigdheden, telefoonabonnementen enz. .... f 24 000
				kosten van regeeringstelegrammen 900

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1923.
811		Mijnbouwkundige en geologische opsporingen.	
	<i>f.</i>	Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen alsmede schrijf- en teekenlonen en verdere uitgaven van personeelen aard	(20) f 692 400
	<i>g.</i>	Verdere uitgaven voor de mijnbouwkundige en geologische opsporingen	(21) 1 120 200
	<i>h.</i>	Duurttoeslag	52 500
		Goud- en zilvermijnen in Benkoelen.	
	<i>i.</i>	Bedrijfsuitgaven:	
		1e. Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen, alsmede kantoor- en lokaalbehoefden, schrijf- en teekenlonen en verdere kosten van algemeen beheer	<i>f</i> 180 840
		2e. Verdere kosten van het bedrijf	515 160
		3e. Duurttoeslag	11 250
			707 250
	<i>j.</i>	Kapitaalsuitgaven	20 000
		Tin.	
	<i>k.</i>	Bedrijfsuitgaven:	
		1e. Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen, alsmede kantoor-, lokaal- en laboratoriumbehoefden, schrijf- en teekenlonen en verdere kosten van algemeen beheer	<i>f</i> 983 920
		2e. Verdere kosten van het bedrijf	13 079 280
		3e. Duurttoeslag	67 700
			14 150 900
	<i>l.</i>	Kapitaalsuitgaven:	
		1e. Bezoldigingen, toelagen, alsmede schrijf- en teekenlonen	Memorie
		2e. Verdere kapitaalsuitgaven	<i>f</i> 521 000
			521 000
		Ombilinsteenkolenontginning.	
	<i>m.</i>	Bedrijfsuitgaven:	
		1e. Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen, schrijf- en teekenlonen, kantoor- en laboratoriumbehoefden en verdere kosten van algemeen beheer	<i>f</i> 729 200
		2e. Verdere kosten van het bedrijf	(22) 8 748 800
		3e. Duurttoeslag	70 000
			9 548 000
	<i>n.</i>	Kapitaalsuitgaven	750 000

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
<i>f</i> 647 404	<i>f</i> 44 996		uitkeering aan Inlandsche zelfbesturen van het toekomstend aandeel in de opbrengst van eijns en vast recht van mijnconcessiën en van vergunningen tot mijnbouwkundige opsporingen ..... <i>f</i> 296 600
1 012 900	107 500		bouw van een tunnel ten behoeve van de afwatering van het Kloetmeer 300 000
180 000		<i>f</i> 127 500	<i>f</i> 621 500
			(20) 1 hoofd van dienst ..... <i>f</i> 15 600
			1 hoofdingenieur 12 000
129 440	51 400		32 ingenieurs of geologen op <i>f</i> 4 200 ..... 134 400
271 560	245 600		9 mijnbouwkundig-opziëners op <i>f</i> 3 300 ..... 29 700
35 500		24 250	16 mijnbouwkundig-onderopziëners op <i>f</i> 2 700 ..... 43 200
			4 topografen op <i>f</i> 3 300 ..... 13 200
			1 hoofdboormeester 5 400
386 000		366 000	19 boormeesters op <i>f</i> 3 300 ..... 62 700
			37 mantri's op <i>f</i> 720 ..... 26 640
			18 leerling-mantri's op <i>f</i> 360 ..... 6 480
			1 archivaris 2 400
			1 magazijnmeester 3 600
			6 commies-kashouders op <i>f</i> 1 800 ..... 10 800
			8 hulpteekenaars op <i>f</i> 360 ..... 2 880
			verdere uitgaven van personeelen aard (schrijf- en teekenloonen e. d.) 10 000
			inlandsch kantoorpersoneel 1 300
1 148 655		164 755	regelmatige bezoldigingsverhoogingen 186 630
16 904 445		3 825 165	bezoldigingen tijdelijk personeel 125 470
252 000		164 500	<i>f</i> 692 400
			(21) Kantoor- en lokaalbehoefden, verdere benooidigheden, telefoonabonnementen enz. .... <i>f</i> 5 000
97 280		97 280	kosten van regeeringstelegrammen 1 600
1 017 720		496 720	Mijnbouwkundige opsporingen en onderzoekingen, technische en commercieele adviezen en andere uitgaven in het belang der ontwikkeling van den mijnbouw en van het grondpeilwezen 1 108 600
			verleening van steun aan wetenschappelijke onderzoekingen op mijnbouwkundig of aardkundig gebied 5 000
739 200		10 000	<i>f</i> 1 120 200
6 498 800	2 250 000		waarin begrepen een bedrag van <i>f</i> 166 000 voor verrekening van den arbeid van gestraften.
274 500		204 500	
			(22) Waarin begrepen een bedrag van <i>f</i> 274 000 voor verrekening van den arbeid van gestraften.
1 046 000		296 000	

Nummers der onderafdeelingen	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
811		Poeloe Laoetsteenkolentginning.	
	o.	Bedrijfsuitgaven:	
		1e. Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen, alsmede kantoor-, lokaal- en laboratoriumbehoef ten, schrijf- en teekenlonen en verdere kosten van algemeen beheer ..... f 294 400	
		2e. Verdere kosten van het bedrijf 1 513 600	
		3e. Duurtetoeslag 18 000	
			/ 1 826 000
	p.	Kapitaalsuitgaven	60 000
		Boekit Asamsteenkolentginning.	
	q	Bedrijfsuitgaven:	
		1e. Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen, kantoor- en lokaalbehoef ten en verdere kosten van algemeen beheer ..... f 295 200	
		2e. Verdere kosten van het bedrijf 3 594 800	
		3e. Duurtetoeslag 20 000	
			5 910 000
	r.	Kapitaalsuitgaven	425 000
			/ 54 872 605
812		Voorbereidende maatregelen verband houdende met de mogelijke ontginning en verwerking van Celebes ijzererts en ..... ijzererts en	Memorie.
815		Zout.	
	a	Bedrijfsuitgaven:	
		1e. Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen, alsmede kantoor- en lokaalbehoef ten, schrijf- en teekenlonen en verdere kosten van algemeen beheer ..... f 1 323 080	
		2e. Verdere kosten van het bedrijf ..... (23) 6 183 240	
		3e. Duurtetoeslag 105 750	
			/ 7 612 070
	b.	Kapitaalsuitgaven	765 000
			8 375 070
814		Post, telegraaf- en telefoondienst.	
	a.	Bedrijfsuitgaven:	
		1e. Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen, alsmede schrijf- en teekenlonen en verdere kosten van algemeen beheer ..... f 17 762 780	
		2e. Verdere bedrijfskosten ..... (25) 4 351 000	
		3e. Duurtetoeslag 1 350 000	
			/ 25 465 780
	b.	Kapitaalsuitgaven	5 155 000
			26 616 780

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
			(26) Waarin begrepen een bedrag van f 800 voor verrekening van den arbeid van gestraften.
			Het eindcijfer dezer afdeeling bij de wet van 5 April 1922 (Nederl. Staatsblad No. 175, Indisch Staatsblad No. 223) vastgesteld op ..... f 179 951 775 zal bij aanneming der aanvullingsbegrooting voor 1922 verhoogd worden met 26 887 601
f 51 055 500	f 5 350 700	f 1 677 500	Totaal ..... f 206 839 376
27 092 500			
-5 624 000	15 000		
53 941 500		13 857 800	
762 500	172 500		
1 295 500	119 500		
479 000		159 000	
11 010 000		8 000 000	
Memorie.			
50 000			
100 000	f 10 001 525	f 45 282 758	
f 206 839 376	Minder f	33 281 215	

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernementsbedrijven.

Stuk 4 — Middelen in Nederland.

801	Verkoop van Banka-tin	Memorie.
802	Aandeel in de winst van de Billiton-maatschappij	/ 950 000
803	Aandeel in de winst van den bij de Nederlandsch-Indische Spoorweg- maatschappij in bedrijf zijnden spoorweg Semarang—Vorstenlanden ...	550 000
804	Andere ontvangsten	Memorie.
	Opgeteld	/ 1 500 000

		Java en Madoera.	Buiten- gewesten.	Totaal.
AFDEELING VIII.				
Departement van Gouvernementsbedrijven.				
Stuk 5 — Middelen in Indië.				
801	Terugbetaling van voorschotten op inkomsten	Memorie.		Memorie.
801A	Postspaarbank: teruggaaf door de postspaarbank van de te haren behoeve gedane uitgaven en verrekening van de door die instelling verschuldigde vergoedingen	/ 355 860		/ 355 860
802	Dienst voor waterkracht en electriciteit:			
a.	inkomsten van het electrisch bedrijf op de Bandoengsche hoogvlakte	1 000 000		1 000 000
b.	andere ontvangsten	Memorie.		Memorie.
805	Dienst van het toezicht op de spoor- en tramwegen	30 000		30 000
804	Opiumbereiding:			
a.	vergoeding door het departement van financiën voor verstrekt opium	7 695 180		7 695 180
b.	andere ontvangsten	1 500		1 500
805	Landsdrukkerij:			
a.	afgeleverd druk- en bindwerk	1 292 410		1 292 410
b.	Javasche courant en andere periodieken	165 000		165 000
c.	andere ontvangsten	100		100
806	Dienst van 's Lands mijndiensten:			
	Mijnverordeningen:			
a.	vast recht en cijns van mijnconcessiën en van vergunningen tot mijnbouwkundige opsporingen, alsmede retributiën van andere vergunningen tot het winnen van gesteenten en grondsoorten	555 000	/ 1 603 000	2 158 000
b.	andere ontvangsten van den dienst der mijnverordeningen	20 000		20 000
	Mijnbouwkundige en geologische opsporingen:			
c.	vergoeding van door het grondpeilwezen verrichte diensten	155 000	81 000	256 000
d.	andere ontvangsten van den opsporingsdienst	25 000		25 000
807	Goud- en zilvermijnen in Benkoelen:			
a.	opbrengst van het erts		1 525 000	1 525 000
b.	opbrengst van aan derden geleverde electrische energie		48 000	48 000
c.	andere ontvangsten		8 000	8 000
808	Tin:			
a.	verkoop van tin	50 450 000		50 450 000
b.	verstrekking van rijst aan de mijnwerkers		125 000	125 000
c.	verstrekking van gereedschappen enz. aan de mijnwerkers		15 000	15 000
d.	andere ontvangsten		500 000	500 000
809	Steenkolen:			
	Ombilinsteenkolenontginning:			
a.	afgeleverde kolen		13 350 000	13 350 000
b.	andere ontvangsten		50 000	50 000
	Poeloe-Laoetsteenkolentginning:			
c.	afgeleverde kolen		5 450 000	5 450 000
d.	andere ontvangsten		22 000	22 000

		Java en Madoera.	Buiten- gewesten.	Totaal.
	Boekit Asamsteenkolentginning:			
e.	afgeleverde kolen		f 5 555 000	f 5 555 000
f.	afgeleverde briketten		—	—
g.	verschillende ontvangsten		Memorie.	Memorie.
810	Zout:			
a.	opbrengst van los- en briketzout	f 15 700 000	4 412 750	20 112 750
b.	verschillende ontvangsten	220 000		220 000
c.	overtochtskosten en vrachten		310 000	310 000
811	Post-, telegraaf- en telefoondienst:			
a.	brieven- en pakketpost:			
	verkoop van postwaarden	f 10 250 000		
	bijdrage van het departement van financiën in de kosten van het personeel	605 000		
	idem van de Postspaarbank	47 000		
	vergoeding wegens vrijdom van briefport van de Postspaarbank	17 000		
		7 619 000	3 300 000	10 919 000
b.	telegrafie:			
	opbrengst van binnenlandsche telegrammen ...			
	idem van radio-telegrammen	f 8 550 000		
	aandeel in de buitenlandsche telegrammen			
	binnenlandsche regeeringstelegrammen	1 000 000		
		9 550 000		9 550 000
c.	telefonie:			
	abonnementen telefoon			
	opbrengst telefoongesprekken	f 11 000 000		
	vergoeding aanlegkosten telefoon			
	vergoeding door het departement van Binnen- landsch Bestuur voor aanleg, uitbreiding, ver- betering en onderhoud van bestuurstelefoon- lijnen	250 500		
		10 700 000	550 500	11 250 500
d.	andere ontvangsten	415 000		415 000
812	Staatsspoor- en tramwegen, alsmede automobiëldiensten:			
a.	Staatsspoorwegen op Java	74 650 000		74 650 000
b.	Hotelbedrijf	1 900 000		1 900 000
c.	Staatsspoorwegen ter Sumatra's Westkust		6 200 000	6 200 000
d.	Zuid-Sumatra Staatstramwegen		2 420 000	2 420 000
e.	Atjehtram		2 000 000	2 000 000
f.	Tramlijnen in Zuid-West Celebes		225 000	225 000
g.	automobiëldiensten	500 000	2 520 000	3 020 000
813	Vergoeding van de N.I.S. voor aankoop van grond ten behoeve van de totstandkoming van eene vrijliggende spoorverbinding met een spoorwijdte van 1,067 M. van Solo naar Djokja ...	Memorie.		Memorie.
814	Verkoop van bruikbare goederen (¹)			Memorie.
815	Verkoop van onbruikbare en overtollige goederen (¹)			Memorie.
816	Andere ontvangsten (¹)			Memorie.
	Opgeteld	f 162 975 050	f 48 052 250	f 211 027 300

(1) Voorzover niet begrepen onder het middel „verschillende ontvangsten” der onderscheidene diensten en bedrijven.

VOLKSRAAD.

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 1 — AFD. VIII — STUK 6.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË
VOOR HET DIENSTJAAR
1923.

DEPARTEMENT VAN GOVERNEMENTSBEDRIJVEN.

UITGAVEN EN ONTVANGSTEN VOOR DE OPIUMBEREIDING.

TOELICHTING OP DE ONDER DE HOOFDSTUKKEN I EN II VAN DE
BEGROOTING VAN UITGAVEN EN ONDER HOOFDSTUK II VAN DE
RAMING DER MIDDELEN BEGREPEN POSTEN.

OPIUMBEREIDING.

Algemeen overzicht van de te verwachten bedrijfsuitkomsten.

De bedrijfsuitgaven volgens de begrotingsrekening zijn voor 1923 geraamd op *f* 7 179 000 tegen *f* 7 677 380 voor 1922.

De mindere uitgave van *f* 498 380 is voornamelijk toe te schrijven aan de omstandigheid, dat voor 1923 slechts behoeft te worden gerekend op de aanschaffing van 1800 picols ruw opium tegen 1900 voor 1922, en aan de daling van den tinprijs, waardoor de kosten der metaalverpakking beduidend lager kunnen worden gesteld.

Volgens de op commerciële grondslag opgezette bedrijfsrekening zullen de bedrijfskosten met inbegrip van kapitaalrente, afschrijvingen, bijdragen voor pensioenen, duurtetoeslag enz. voor 1923 naar berekening bedragen *f* 7 696 680 bij eene productie van 1 800 000 thail of per thail $\pm$ *f* 4.27 terwijl volgens de voorloopige uitkomsten van het jaar 1921 die uitgaven hebben bedragen *f* 5 995 707.11 bij eene productie van 1 859 006.25 thail of per thail $\pm$ *f* 3.23, zoodat de kosten per thail in 1923 $\pm$ *f* 1.04 hooger worden geraamd dan die in 1921 hebben bedragen.

Die stijging is een gevolg van de verhooging van den prijs van het ruwe opium van 2 500 rupee's op 4 000 rupee's per kist en zou nog meer bedragen als tegelijkertijd de tinprijs niet was gedaald.

Aangezien de fabriek het bereide opium aan de regie aflevert tegen kostprijs zijn de ontvangsten voor 1923 gelijk te stellen aan het bedrag der bedrijfskosten, volgens de commerciële rekening ad *f* 7 696 680.

Een en ander vindt nadere toelichting in de hierna volgende gespecificeerde ramingen van de bedrijfs- en de kapitaalsuitgaven en van de te verwachten productie.

Opiumbereiding.

Raming der bedrijfsuitgaven en der ontvangsten.

UITGAVEN.		ONTVANGSTEN.	
Algemeene kosten	<i>f</i> 86 000	Tjandoe:	
Grondstoffen (*)	6 254 000	Tuben A	<i>f</i> 414 540
Bereiding	67 000	" B	4 827 740
Vulling	111 000	" C	1 832 660
Metaalverpakking	292 000	" D	591 800
Houtverpakking	47 000	" E	21 330
Toezicht en vervoer	102 000	" F	7 110
Stoom en stroom	148 000	Andere ontvangsten	1 500
Onderhoud	57 000		
Duurtetoeslag	15 000		
Gezamenlijk bedrag der uitgaven en inkomsten volgens de begrooting, waarvan ten laste van:			
Hoofdstuk I	<i>f</i> 25 000		
" II	7 154 000		
	<i>f</i> 7 179 000		<i>f</i> 7 696 680
Bijdrage voor het pensioen der ambtenaren ..	<i>f</i> 18 330		
Verlofs- en nonactiviteitsbezoldigingen, wachtgelden en onderstanden	3 000		
Overtochtskosten van en naar Nederland	2 000		
	23 330		
Bedrijfsoverschot	494 290		
	<i>f</i> 7 696 680		<i>f</i> 7 696 680

Verdeeling van het geraamde bedrijfsoverschot.

Afschrijvingen	<i>f</i> 82 515	Bedrijfsoverschot, ...	<i>f</i> 494 290
Rente 5% over het bedrijfskapitaal	441 775		
Overwinst	nihil		
	<i>f</i> 494 290		<i>f</i> 494 290

(*) 1800 kisten opium à 4 000 Rupee's (100 Rupee's à *f* 85) .....

Verschepingskosten, assurantie enz.	"	47 586
Dijting v/d Regie	"	45 534
Aanhalingen enz.	"	41 136
		<i>f</i> 6 254 256

Bij de raming der uitgaven en ontvangsten voor 1923 is uitgegaan van den navolgenden tabel.

Product.	Hoeveelheid in thails.	Prijs per thail in centen.
Tjandoe.		
Tuben A.....	88 200	470
" B.....	1 110 600	441
" C.....	446 400	410
" D.....	147 600	401
" E.....	5 400	395
" F.....	1 800	395
	1 800 000	

Bedrijfsuitgaven.

Vergelijking tusschen de voor 1923 geraamde en voor 1922 toegestane uitgaven.

	1923.	1922.	Meer.	Minder.
Algemeene kosten	f 86 000	f 83 600	f 2 400	—
Grondstoffen.....	6 254 000	6 561 280	—	f 307 280
Bereiding.....	67 000	55 500	11 500	—
Vulling.....	111 000	113 700	—	2 700
Metaalverpakking.....	292 000	446 700	—	154 700
Houtverpakking.....	47 000	52 100	—	5 100
Toezicht en vervoer....	102 000	98 500	3 500	—
Stoom en stroom.....	148 000	163 000	—	15 000
Onderhoud.....	57 000	57 000	—	—
Duurtetoeslag.....	15 000	46 000	—	31 000
Gezamenlijk bedrag der uitgaven volgens de begrooting.....	f 7 179 000	f 7 677 380	f 17 400	f 515 780
Waarvan ten laste:				
Hoofdstuk I.....	f 25 000	f 240 380	—	f 215 380
" II.....	7 154 000	7 437 000	—	283 000
				f 498 380

In het gezamenlijk bedrag der uitgaven zijn begrepen de bezoldigingen, toelagen, klerkengelden, schrijf- en teekenloonen, kantoor- en lokaalbehoefden, laboratoriumbehoefden en verdere kosten van algemeen beheer volgens onderstaande opgave.

	Maandelijksche bezoldiging.	1923.		1922.		Meer.	Minder.
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.		
Directeur.....	f 900	1	f 10 800	1	f 10 800		
Scheikundig Ingenieur.....	350	1	4 200	1	4 200		
Werktuigkundige.....	400	1	4 800	1	4 800		
Hoofdcmmies.....	350	1	4 200	1	4 200		
1e Boekhouder.....	250	1	3 000	1	3 000		
2e ".....	200	2	4 800	2	4 800		
Kassier.....	200	1	2 400	1	2 400		
Technische ambtenaren.....	200	5	12 000	5	12 000		
Opzichters.....	200	6	14 400	6	14 400		
Onder-opzichters.....	125	7	10 500	7	10 500		
Magazijnmeester.....	350	1	4 200	1	4 200		
1e Expeditie.....	200	1	2 400	1	2 400		
2e ".....	150	1	1 800	1	1 800		
Expeditie-beambten.....	80	10	9 600	10	9 600		
Portiers.....	150	2	3 600	2	3 600		
Commies.....	150	1	1 800	1	1 800		
Bewakers.....	100	6	7 200	6	7 200		
Laboratoriumbedienden.....	125	5	7 500	5	7 500		
Klerkengelden, schrijf- en teekenloonen.....			8 500		12 000		f 3 500 ¹⁾
Toelage personeel.....			6 000		6 000		
Regelmattige bezoldigingsverhoogingen.....			36 320		32 485	f 3 835 ²⁾	
Kantoor- en lokaalbehoefden.			2 200		2 200		
Kosten van algemeen beheer.			80		1 015		935 ³⁾
" " regeeringstelegrammen.....			100		500		400 ⁴⁾
Laboratoriumbehoefden.....			1 000		1 000		
Te samen.....			f 163 400		f 164 400	f 3 835	f 4 835
							f 1 000

(1) en (3) In verband met de behoefte.

(2) en (4) In verband met de thans bekende gegevens met inbegrip van de hiervoren vermelde vermeerderingen en verminderingen van de personeele uitgaven is de raming vermeerderd met:

- a. f 2 400 voor algemeene kosten,
 b. 11 500 „ bereiding,
 c. 3 500 „ toezicht en vervoer,

en verminderd met:

- d. f 307 280 voor grondstoffen,
 e. 2 700 „ vulling,
 f. 154 700 „ metaalverpakking,
 g. 5 100 „ houtverpakking,
 h. 15 000 „ stoom en stroom,
 i. 31 000 „ duurtetoeslag.

a. t/m c. In verband met de uitkomsten van vorige jaren.

d. t/m h. Als gevolg van de lager geraamde productie en voor wat de metaalverpakking betreft mede in verband met eene aangebrachte verbetering in de snijmachines van de tubenmakerij.

Ontvangsten.

Vergelijking tusschen de voor 1923 en 1922 geraamde ontvangsten.

	1923.	1922.	Meer.	Minder.
tuben A.....	f 414 540	f 163 116	f 251 424	—
B.....	4 827 740	2 947 960	1 879 780	—
C.....	1 832 660	2 380 500	—	f 547 840
D.....	591 800	2 150 960	—	1 559 180
E.....	21 330	251 229	—	229 899
F.....	7 110	114 195	—	107 085
Andere ontvangsten...	1 500	—	1 500	—
	f 7 696 680	f 8 007 960	f 2 132 704	f 2 443 984
				2 132 704
				)
				f 311 280

) In verband met de mindere hoeveelheid af te leveren bereid opium.

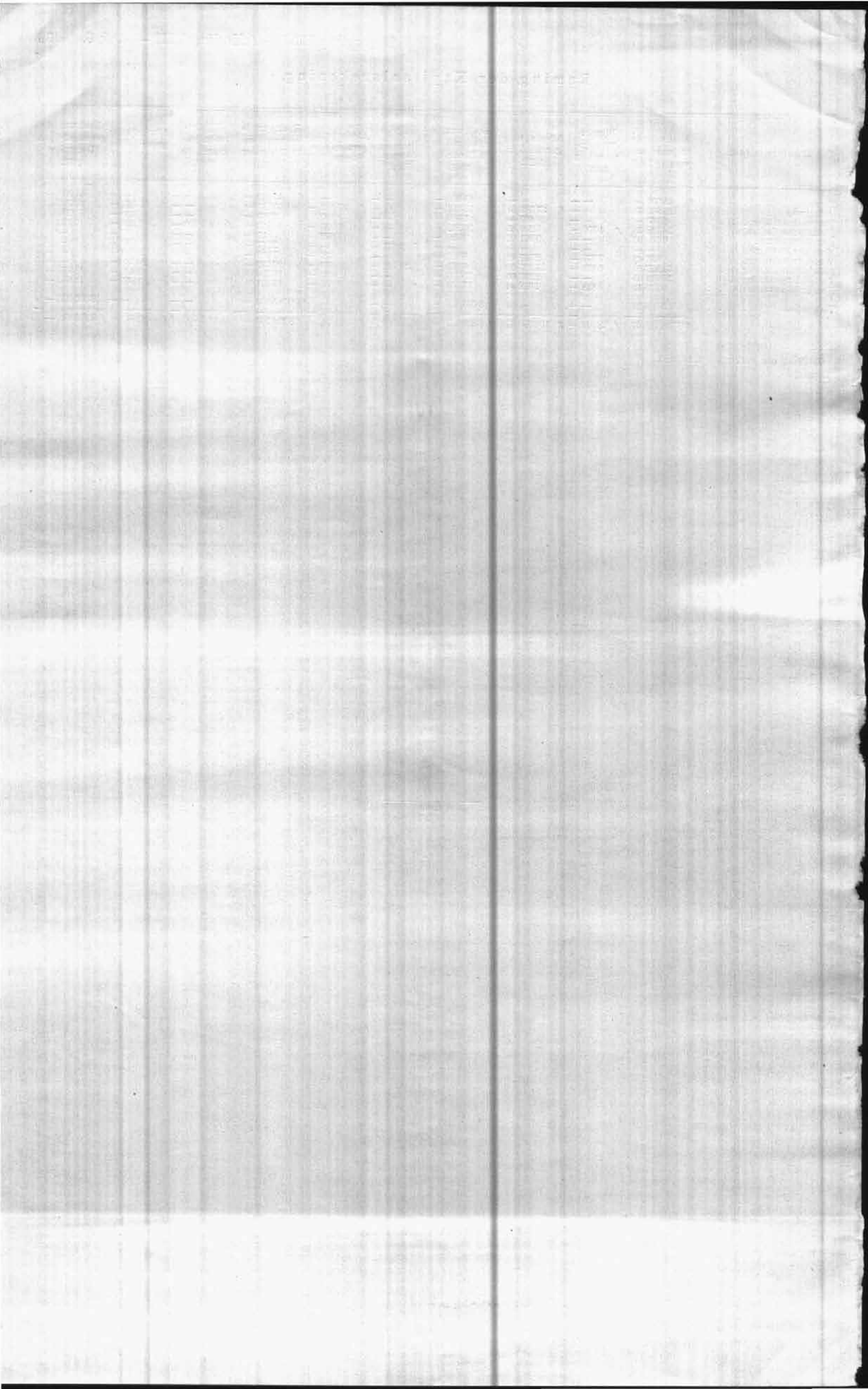
Raming der Kapitaalsuitgaven.

Omschrijving der werken.	Geraamd bedrag voor 1923.	Toege- staan voor 1922.	Meer.	Minder.
Aanschaffing en vernieuwing machinerieën.....	f 1 000	f 32 000	—	f 31 000
Totaal Hoofdstuk I.....	f 1 000	f 32 000	—	f 31 000

Raming der Kapitaalsrekening.

Boekingshoofden.	Boekwaarde volgens jaarverslag 1920.	Bijgekomen geraamd in 1921.	Afschrijving geraamd in 1921.	Boekwaarde geraamd op 31 December 1921.	Bijgekomen geraamd in 1922.	Afschrijving geraamd in 1922.	Boekwaarde geraamd op 31 December 1922.	Bijgekomen geraamd in 1923.	Afschrijving geraamd in 1923.	Boekwaarde geraamd op 31 December 1923.
Terrain	f 45 000 —	—	—	f 45 000 —	—	—	f 45 000 —	—	—	f 45 000 —
Gebouwen	125 970 64	—	f 37 580 64	88 384 —	—	f 37 587 —	50 797 —	—	f 37 587 —	13 210 —
Spooraansluiting	2 160 —	—	400 —	1 760 —	—	400 —	1 360 —	—	400 —	960 —
Electrische Centrale	16 848 65	f 4 500 —	5 200 65	16 148 —	—	5 335 —	10 813 —	f 1 000 —	5 335 —	6 478 —
Ketelinrichting	6 160 92	—	3 071 92	3 089 —	—	8 072 —	17 —	—	17 —	—
Motorinrichting	—	—	—	—	f 2 267 —	—	2 267 —	—	2 267 —	—
Watervoorziening	957 43	7 777 —	2 767 43	5 967 —	—	3 073 —	2 888 —	—	2 888 —	—
Fabrieksinrichting	51 127 60	6 821 —	51 127 60	6 821 —	29 733 —	6 821 —	29 733 —	—	29 733 —	—
Verlichtingsaanleg	16 014 65	—	2 277 65	13 737 —	—	2 433 —	11 304 —	—	2 433 —	8 871 —
Roerende inventaris	9 176 44	9 848 —	1 658 44	17 366 —	—	1 855 —	15 511 —	—	1 855 —	13 656 —
Vorraden	8 065 306 34	—	— 34	8 065 306 —	—	—	8 065 306 —	—	—	8 065 306 —
	f 8 838 722 67	f 28 946 —	f 104 090 67	f 8 263 578 —	f 32 000 —	f 60 582 —	f 8 234 996 —	1 000 —	f 82 515 —	f 8 153 481 —

(1) Voor een verkochte draaibank.

VOLKSRAAD.

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. VIII — STUK 7.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË
VOOR HET DIENSTJAAR

1923.

DEPARTEMENT VAN GOVERNEMENTSBEDRIJVEN.

UITGAVEN EN ONTVANGSTEN VOOR DE LANDSDRUKKERIJ.

TOELICHTING OP DE ONDER DE HOOFDSTUKKEN I EN II VAN DE
BEGROOTING VAN UITGAVEN EN ONDER HOOFDSTUK II VAN DE
RAMING DER MIDDELEN BEGREPEN POSTEN.

LANDSDRUKKERIJ.

Algemeen overzicht van de te verwachten bedrijfsuitkomsten.

Voor 1923 zijn de bedrijfsuitgaven geraamd op f 1 118 480 derhalve op f 491 620 minder dan voor 1922 werd gerekend (duurtetoeslag inbegrepen), zulks in verband met vermindering van bijkomstige personeelkosten en de daling van de papierprijzen.

Daar de Landsdrukkerij voor de verschillende diensten werkt tegen zelfkosten, zullen de ontvangsten gelijk zijn te stellen aan de uitgaven.

Een en ander is nader toegelicht in de hierna volgende gespecificeerde ramingen van de bedrijfs- en kapitaalsuitgaven en van de ontvangsten.

Raming der bedrijfsuitgaven en der ontvangsten.

UITGAVEN.		ONTVANGSTEN.	
Algemeene kosten.....	f 69 950	Aan afgeleverd druk- en bindwerk.....	f 1 292 410
Grondstoffen (papier).....	516 245	Aan Javasche Courant en andere periodieken.....	165 000
Rechtstreeksche bedrijfskosten.....	475 025	Aan bijzondere ontvangsten.....	100
Stroom.....	10 160		
Onderhoud.....	12 100		
Duurtetoeslag.....	35 000		
Gezamenlijk bedrag der uitgaven en inkomsten volgens de begrooting, waarvan ten laste van:			
Hoofdstuk I.....	f 107 460		
" II.....	" 1 011 020		
	f 1 118 480		f 1 457 510
Bijdrage van het Land voor het pensioen der ambtenaren.....	41 530		
Verlofs- en nonactiviteitsbezoldiging, wachtgelden en onderstanden.....	3 000		
Overtochtskosten van en naar Nederland....	1 700		
	46 230		
Bedrijfsoverschot.....	292 500		
	f 1 457 510		f 1 457 510

Verdeeling van het geraamde bedrijfsoverschot.

Afschrijvingen.....	f 96 060	Bedrijfsoverschot.....	f 292 800
Rente à 5% over het bedrijfskapitaal.....	196 740		
Overwinst.....	Nihil.		
	f 292 800		f 292 800

Bedrijfsuitgaven.

Vergelijking tusschen de voor 1923 geraamde en voor 1922 toegestane uitgaven.

	1923.	1922.	Meer.	Minder.
Algemeene kosten.....	f 69 950	f 66 550	(1) f 3 400	f —
Grondstoffen (papier).....	516 245	952 690	—	(2) 436 445
Rechtstreeksche bedrijfskosten.....	475 025	448 600	(3) 26 425	—
Stroom.....	10 160	10 160	—	—
Onderhoud.....	12 100	12 100	—	—
Duurtetoeslag.....	35 000	120 000	—	85 000
Gezamenlijk bedrag der uitgaven volgens de begrooting waarvan ten laste van:	f 1 118 480	f 1 610 100	f 29 825	f 521 445
Hoofdstuk I.....	f 107 460	f 878 090	f —	f 770 630
" II.....	1 011 020	732 010	279 010	—

(1) In verband met de inkomsten van vorige jaren.

(2) Rekening is gehouden met de daling van de papierprijzen.

(3) Tengevolge van de toename van de af te leveren drukwerken.

VOLKSRAAD.
EERSTE GEWONE ZITTING 1922.
ONDERWERP I — AFD. VIII — STUK 8.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË
VOOR HET DIENSTJAAR
1923.

DEPARTEMENT VAN GOVERNEMENTSBEDRIJVEN.

UITGAVEN EN ONTVANGSTEN VOOR DE GOUD- EN ZILVERMIJNEN
IN BENKOELEN.

TOELICHTING OP DE ONDER DE HOOFDSTUKKEN I EN II VAN DE
BEGROOTING VAN UITGAVEN EN ONDER HOOFDSTUK II VAN DE
RAMING DER MIDDELEN BEGREPEN POSTEN.

Algemeen overzicht van de te verwachten uitkomsten van het bedrijf.

GOUD- EN ZILVERMIJNEN IN BENKOELEN.

De in het algemeen overzicht omtrent de geraamde uitkomsten voor 1922 uitgesproken verwachting, dat de ontginningszetel Tambang Sawah in 1922 in bedrijf zou kunnen worden gesteld, zal niet verwezenlijkt kunnen worden. Behalve aan vertraging in de ontvangst en onderzonden bezwaren bij het opvoeren van materialen en machineonderdeelen moet het uitstel der inbedrijfstelling ook worden toegeschreven aan de vernietiging van het steenbrekersgebouw tengevolge van een bergafstorting als gevolg van buitengewoon zwaren regenval op 26 Februari j.l. Wel is de directe schade niet zoo belangrijk te noemen, doch de van den bedrijfsleider ontvangen inlichtingen doen zien, dat met de opstelling van een nieuw gebouw en de aanschaffing van de noodige nieuwe machineonderdeelen geruimen tijd gemoeid zal zijn, zoodat de bedrijfsopening van Tambang Sawah eerst in een der eerste maanden van 1923 tegemoet zal kunnen worden gezien. Aangezien voorts nog eenigen tijd in beslag zal worden genomen door proefnemingen met het nieuwe procédé is bij de onderstaande raming van ontvangsten en uitgaven uitgegaan van de mogelijkheid van een geregelde exploitatie der mijn Tambang Sawah vanaf eind April 1923. In verband hiermede is geraamd, dat door beide mijnen (Tambang Sawah en Lebong Simpang) resp. 27000 en 7000 ton erts verwerkt zal kunnen worden, waarvoor met inbegrip van duurtetoeslag een uitgave van f 863 250 noodig zal zijn.

De opbrengst der gewonnen metalen kan op f 1 350 000 voor Tambang Sawah en f 175 000 voor Lebong Simpang worden gesteld, terwijl voorts de stroomlevering uit het waterkrachtwerk bij het meer van Tais f 48 000 zal opleveren en aan „verschillende ontvangsten” nog op f 8 000 mag worden gerekend. In totaal zullen de ontvangsten mitsdien f 1 581 000 bedragen. In verband hiermede kan een bedrijfs-overschot (dus zonder rente en afschrijving van het kapitaal waarvan de rekening nog niet is afgesloten) van f 673 750 worden verwacht.

Raming der bedrijfsuitgaven en der ontvangsten.

Uitgaven.		Ontvangsten.	
		Opbrengst van het erts	f 1 525 000
		Opbrengst voor aan derden geleverde elektrische energie...	48 000
		Verschillende ontvangsten	8 000
Gezamenlijk bedrag der uitgaven en inkomsten volgens de begrooting, waarvan ten laste van:			
Hoofdstuk I	f 156 000		
„ II	707 250		
		f 863 250	f 1 581 000
Bijdrage van het Land voor pensioenen der ambtenaren	f 20 000		
Verlofs- en nonactiviteitsbezoldigingen	10 000		
Wachtgelden en onderstanden	5 000		
Overtochtskosten van en naar Nederland	5 000		
Reis- en verblijfskosten	5 000		
		45 000	
Bedrijfsoverschot	673 750		
		f 1 581 000	f 1 581 000

Verdeeling van het geraamde bedrijfsoverschot.

Afschrijvingen.....	Memorie.	Bedrijfsoverschot.....	f 672 750
Rente à 5% over het bedrijfskapitaal.....	Memorie.		
Overwinst.....	f 672 750		
	f 672 750		f 672 750

Bedrijfsuitgaven.

Vergelijking tusschen de voor 1923 geraamde en voor 1922 toegestane uitgaven.

	1923	1922	Meer.	Minder.
Bedrijfsuitgaven volgens de begrooting.....	f 803 250	f 536 500	f 326 750	—
Waarvan ten laste van:				
Hoofdstuk I.....	f 156 000	f 100 000	f 56 000	—
„ II.....	707 250	436 500	270 750	—

In het gezamenlijk bedrag der uitgaven zijn begrepen de bezoldigingen, toelagen, schrijf- en teekenloonen, kantoor- en lokaalbehoefte en verdere kosten van algemeen beheer volgens onderstaande opgave.

Betrekking.	Maandelijksche bezoldiging.	1923.		1922.		Meer.	Minder.
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.		
Ingenieur, belast met de leiding van het bedrijf...	f 350	1	f 4 200	1	f 4 200	—	—
Hoofd van de technologische afdeeling.....	350	1	4 200	1	4 200	—	—
Werktuigkundig-electrotechnisch-ingenieur (a).....	350	1	4 200	1	4 200	—	—
Electrotechnisch ambtenaar (a).....	475	1	5 700	1	5 700	—	—
Administrateur.....	400	1	4 800	1	4 800	—	—
Bedrijfsarts (b).....	400	1	4 800	1	4 800	—	—
Technische ambtenaren.....	400	3	14 400	3	14 400	—	—
Magazijnmeester.....	250	1	3 000	1	3 000	—	—
Adjunct-boekhouder.....	250	1	3 000	1	3 000	—	—
Machinist-electriciën.....	300	2	7 200	2	7 200	—	—
Topograaf.....	275	1	3 300	1	3 300	—	—
Opzichter der werkkrachten.....	175	1	2 100	1	2 100	—	—
Mijnbouwkundige opzieners.....	275	5	16 500	5	16 500	—	—
Bouwkundige opzieners.....	275	1	3 300	1	3 300	—	—
Werktuigkundige opzieners.....	275	1	3 300	1	3 300	—	—
Electrotechnische opzieners.....	275	1	3 300	1	3 300	—	—
Ziekenverpleger.....	125	1	1 500	1	1 500	—	—
Mijnbouwkundige onderopzieners.....	225	6	16 200	6	16 200	—	—
Bouwkundige onderopzieners.....	225	1	2 700	1	2 700	—	—
Electrotechnische onderopzieners.....	225	1	2 700	1	2 700	—	—
Klerken.....	—	—	1 440	—	1 440	—	—
Kosten minder personeel.....	—	—	3 600	—	3 600	—	—
Regelmatige bezoldigingsverhoogingen.....	—	—	31 500	—	31 500	—	—
Toelagen.....	—	—	300	—	300	—	—
Overwerkelden.....	—	—	4 800	—	4 800	—	—
Schrijf- en teekenloonen.....	—	—	4 340	—	4 340	—	—
Kantooroppassers, wakers e.d.g.....	—	—	—	—	—	—	—
Laboratorium.....	—	—	3 600	—	3 600	—	—
Kosten agentschap Benkoelen (doorzending goederen enz.).....	—	—	16 800	—	16 800	—	—
Verdere kosten van algemeen beheer.....	—	—	1 660	—	1 660	—	—
Kosten van regeringstelegrammen.....	—	—	2 400	—	1 000	f 1 400 (1)	—
Te zamen.....			f 180 840		f 179 440	f 1 400	—
Waarvan ten laste van:							
De kapitaalrekening.....			—		50 000	—	f 50 000 (2)
			f 180 840		f 129 440	f 51 400	—

(a) Te werk gesteld van den dienst voor Waterkracht en Electriciteit.

(b) Te werk gesteld van den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst.

(c) Te werk gesteld van 's Lands mijndiensten.

(1) In verband met de uitkomsten van vorige jaren.

(2) In verband met het in bedrijf komen van de ontginning Tambang Sawah begin 1923.

Ontvangsten.

Vergelijking tusschen de voor 1923 en 1922 geraamde ontvangsten.

	1923	1922	Meer.	Minder.
Opbrengst van het erts.....	f 1 525 000	f 1 183 000	f 342 000	—
Verschillende ontvangsten.....	8 000	8 000	—	—
Opbrengst van aan derden geleverde elektrische energie.	48 000	48 000	—	—
Gezamenlijk bedrag der ontvangsten volgens de begrooting.	f 1 581 000	f 1 239 000	f 342 000	—

Gerekend wordt dat de ontginning Tambang Sawah 27000 ton erts à f 50 en de ontginning Lebong Simpang 7000 ton erts à f 25 zal opleveren.

Raming der kapitaalsuitgaven.

Omschrijving der werken.	Geraamd voor 1923.	Toege- staan voor 1922.	Meer.	Minder.
Aandeel i/d bezoldigingen, enz.....	—	f 50 000	—	f 50 000(1)
Gebouwen, woningen, bureaux, koelieverblijven, hospitaal, enz.....	—	41 000	—	41 000(1)
Gebouwen voor de verwerkingsinstallaties, opstelling, machinerieën e. d.	—	160 000	—	160 000(1)
Mijnbouwkundige werken en verschillende kapitaalsuitgaven.....	f 30 000	165 000	—	135 000(1)
Turbine-aggregaat ten behoeve van het waterkrachtwerk aan het meer van Tais.	(2) 115 000	—	f 115 000	—
Te zamen.....	f 145 000	f 416 000	f 115 000	f 886 000
Waarvantenlastevan:				
Hoofdstuk I.....	125 000	30 000	95 000	—
Hoofdstuk II.....	20 000	386 000	—	386 000

(1) In verband met het in bedrijf komen van beide ontginningszetels.

(2) Bij het ontwerp voor den aanleg van het waterkrachtwerk aan het meer van Tais werd, met het oog op de toekomstige energievoorziening van de Goud- en zilvermijnen in Benkoelen en in verband met de voor stroomlevering met de mijnbouwmaatschappij Redjang Lebong gesloten overeenkomst, gerekend op de installatie van drie turbine-aggregaten, waarvan bij het geheel in bedrijf komen der eigen mijnen twee voortdurend in werking zouden zijn ter opwekking van het dan vereischte gezamenlijk vermogen en het derde noodig zou zijn voor het geval van storing in de bedrijfsmachines.

Tot nu toe kon met één in bedrijf zijnde machine voldoende vermogen worden opgewekt en zodoende het tweede aggregaat als reserve dienst doen.

Bij de inbedrijfstelling der ontginning Tambang Sawah in het begin van 1923 zal echter ook het vermogen van het tweede aggregaat benodigd zijn, zoodat dan over geen reservemachine meer beschikt wordt.

De bedrijfszekerheid van genoemde ontginningszaken eischt daarom dat in 1923 tot de aanschaffing van het derde aggregaat, met daarbij behoorenden transformator en schakelaanleg, wordt overgegaan.

De daaraan verbonden uitgave moet op f 115 000 worden gesteld.

In verband met het bovenstaande en er verder op rekenende, dat (tengevolge van maatregelen, welke ten doel hebben de tusschen de mijnen en het pakhuis te Priok loopende en zeilende tinvoorraden te verminderen) behalve de jaarproductie nog 30 000 picols tin vrij zullen komen, zal in 1923 verkocht kunnen worden een hoeveelheid van rond 290 000 picols.

De bruto-ontvangsten kunnen dan met inbegrip van eenige bijkomende inkomsten voor 1923 worden geraamd op f 31 090 000 en het bedrijfsoverschot op rond 16 miljoen gulden, terwijl de overwinst welke dus boven de rente van het kapitaal, berekend tegen den gemiddelden rentevoet der Indische leeningen, kan worden beschikbaar gesteld na alle afschrijvingen en pensioenbijdragen, volgens de volledige bedrijfsraming zal bedragen rond 14,5 miljoen gulden. Deze netto-winst van 14,5 miljoen wordt dan gemaakt door een bedrijf, waarin nog niet ten volle 12 miljoen aan kapitaal in de mijnen en bijbehorende werken en installaties zijn vastgelegd, zoodat de rentabiliteit nog over de 100 procent reikt.

Daar de hoofden van uitgaven volgens de commercieele boekhouding van dit bedrijf in den loop van het vorig jaar zijn gewijzigd ten einde een beter inzicht te kunnen verkrijgen in de kosten der verschillende onderdeelen en de in de bedrijfsraming opgenomen boekingshoofden dezelfde zijn als bij de boekhouding worden gebruikt is het niet mogelijk in het vergelijkend overzicht van de uitgaven voor 1923 en 1922 de voor laatstgenoemd jaar uitgetrokken bedragen te splitsen volgens die nieuwe boekingshoofden.

Raming der bedrijfsuitgaven en der ontvangsten.

HOOFDEN VAN UITGAVEN.	Bedrag.	ONTVANGSTEN.	
Sectiebooronderzoek	f 404 500	Verkoop van tin	f 30 450 000
Ontginningen 1e klasse	" 6 427 260	Verstrekking van rijst	" 125 000
Ontginningen 1e klasse met bijzondere bepalingen..	" 1 067 360	Verkoop van menier	Memorie.
Aankoop slakken tin	" 222 900	Verstrekking van mijnwerkersgereedschappen	" 15 000
Kolenbrandrijen	" 420 900	Verschillende ontvangsten	" 500 000
Verwerking van erts, slakken en onzuiver tin	" 584 580		
Laboratorium	" 31 000		
Algemeene kosten der werkplaatsen	" 210 100		
Verrichtingen in de werkplaatsen t b van de in de ontginningen opgestelde werktuigen	" 127 000		
Machinale hulp aan de ontginningen	" 901 300		
Tramdiens	" 296 900		
Autodienst	" 201 200		
Sleepdienst	" 185 400		
Kas en, magazijnen, tinstapelplaatsen	" 360 400		
Hospitaaldienst	" 492 500		
Algemeene kosten	" 896 900		
Electriciteitsbedrijf	" 940 000		
Werving	" 500 000		
Repatriatie	" 220 000		
Vracht, laad en lossingskosten	" 300 000		
Kosten Tinpark Tandjongpriok	" 3 000		
Verdere kosten	" 30 000		
Duurtetoeslag	" 67 700		
Totaal der uitgaven en inkomsten volgens de be- grooting waarvan ten laste:			
Hoofdstuk I	f 760 000		
" II	" 14 130 900		
	f 14 890 900		f 31 090 000
Bijdrage van het land voor het pensioen der ambtenaren	f 80 000		
Verlofs- nonactiviteitstractementen, wachtgelden en onderstanden	" 10 000		
Overtochtskosten van en naar Nederland	" 15 000		
Reis- en verblijfkosten	" 95 000		
	" 200 000		
Bedrijfsoverschot	" 15 999 100		
	f 31 090 000		f 31 090 000

Verdeeling van het geraamde bedrijfsoverschot.

Afschrijvingen.....	f 703 000	Bedrijfsoverschot.....	f 15 999 100
Rente à 5% over het bedrijfskapitaal.....	" 597 000		
Overwinst.....	" 14 699 100		
	f 15 999 100		f 15 999 100

Bedrijfsuitgaven.

Vergelijking tusschen de voor 1923 geraamde en voor 1922 toegestane uitgaven.

Hoofden van uitgaven.	1923.	1922.	Meer.	Minder.
Sectieboeronderzoek.....	f 404 500			
Ontginningen 1e klasse..	6 427 260			
Ontginningen 1e kl. met bijzondere bepalingen..	1 067 360			
Aankoop slakken tin....	222 900			
Kolenbrandertjen.....	420 900			
Verwerking van erts, slak- ken en onzuiver tin....	584 580			
Laboratorium.....	31 000			
Algemeene koste der werkplaatsen.....	210 100			
Verrichtingen in de werk- plaatsen t/b van de in de ontginningen opgestelde werktuigen.....	127 000			
Machinale hulp aan de ont- ginningen.....	901 300	/18 320 100		/3 829 900
Tramdienst.....	296 900			
Autodienst.....	201 200			
Sleepdienst.....	185 400			
Kassen, magazijnen en tin- stapelplaatsen.....	360 400			
Hospitaaldienst.....	492 500			
Algemeene kosten, waar- onder kosten voor tech- nische en commercieele adviezen.....	896 900			
Electriciteitsbedrijf.....	940 000			
Werving.....	500 000			
Repatriatie.....	220 000			
Vracht, laad- en lossings- kosten.....	300 000	300 000		
Kosten tinpark Tandjong- Priok.....	3 000	3 000		
Verdere kosten.....	30 000	30 000		
Duurtetoelag.....	67 700	232 000		164 300
Gezamenlijk bedrag der uitgaven volgens de be- grooting.....	/14 890 900	/18 885 100		/3 994 200
Waarvan ten laste van:				
Hoofdstuk I.....	760 000	600 000		
Hoofdstuk II.....	14 130 900	18 285 100		/3 994 200

In het gezamenlijk bedrag der uitgaven zijn begrepen de bezoldigingen, toelagen, schrijf- en teekenlonen, kantoor- en laboratoriumbehoefte en verdere kosten van algemeen beheer, volgens onderstaande opgave:

O M S C H R I J V I N G.	Maande- lijksche bezoldi- ging.	1923.		1922.		Meer.	Minder.
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.		
Hoofdingenieur, hoofd van den dienst (a).....	f 1 800	1	f 15 600	1	f 15 600	—	—
Eerstaanwend Geneesheer (b).....	800	1	9 600	1	9 600	—	—
Administrateur.....	800	1	9 600	1	9 600	—	—
Europeesch geneesheer (b).....	600	6	43 200	6	43 200	—	—
Hoofd van den werktuigkundigen dienst.....	800	1	9 600	1	9 600	—	—
Werktuigkundig en/of Electro-technisch Ingenieur (c).....	350	2	8 400	4	16 800	—	f 8 400 1)
Hoofdingenieur.....	1 000	1	12 000	1	12 000	—	—
Hoofdingenieurs of ingenieurs (a).....	350	13	54 600	13	54 600	—	—
Hoofdboekhouder.....	500	1	6 000	1	6 000	—	—
Boekhouder.....	250	7	21 000	7	21 000	—	—

(a) Te werkgesteld van 's Lands mijdiensten.

(b) Te werkgesteld van den Burgerlijken Geneeskundigen dienst.

(c) Te werkgesteld van den dienst voor Waterkracht en Electriciteit.

O M S C H R I J V I N G.	Maandelijksche bezoldiging.	1923.		1922.		Meer.	Minder.
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.		
Pakhuis- tevens betaalmeeester der 1e kl.....	f 400	3	f 14 400	3	f 14 400	—	—
Pakhuis- tevens betaalmeeester der 2e kl.....	250	4	12 000	4	12 000	—	—
Electrotechnisch ambtenaar.....	475	1	5 700	1	5 700	—	—
Werktuigkundig hoofdopziener (a).....	450	3	16 200	—	—	f 16 200 2)	—
Hoofdmachinist.....	400	2	9 600	5	24 000	—	f 14 400 3)
Werktuigkundig opziener (a).....	275	12	39 600	—	—	39 600 2)	—
Machinist.....	250	4	6 000	19	57 000	—	51 000 3)
Electrotechnisch opziener (a).....	275	6	19 600	—	—	19 600 2)	—
Machinist-electriciën.....	300	—	—	7	25 200	—	25 200 3)
Assistent machinist-electriciën.....	200	1	2 400	1	2 400	—	—
Indisch geneeskundige (b).....	350	7	29 400	7	29 400	—	—
Ziekenverpleegster.....	250	2	6 000	2	6 000	—	—
Verbandmeester.....	150	4	7 200	4	7 200	—	—
Laborant.....	200	1	2 400	1	2 400	—	—
Mijnbouwkundig hoofdopziener (a).....	450	8	43 200	—	—	43 200 2)	—
Hoofdopziener.....	350	—	—	8	33 600	—	33 600 3)
Mijnbouwkundig opziener (a).....	275	10	33 000	—	—	33 000 2)	—
Mijnopziener.....	200	6	14 400	16	38 400	—	24 000 3)
Opziener der 1e klasse.....	200	12	28 800	12	28 800	—	—
Opziener der 2e klasse.....	100	17	20 400	17	20 400	—	—
Mijnbouwkundig onderopziener (a).....	225	10	27 000	—	—	27 000 2)	—
Booropziener.....	100	—	—	22	26 400	—	26 400 3)
Leerling-booropziener.....	80	10	9 600	10	9 600	—	—
Bouwkundig hoofdopziener (a).....	450	1	5 400	—	—	5 400 2)	—
Bouwkundig hoofdopziener bij de Bankatinwinning.....	400	—	—	1	4 800	—	4 800 3)
Bouwkundig opziener (a).....	275	2	6 600	—	—	6 600 2)	—
Bouwkundig opzichter.....	200	—	—	3	7 200	—	7 200 3)
Topograaf.....	200	2	4 800	4	9 600	—	4 800 4)
Teekenaar.....	200	1	2 400	2	4 800	—	2 400 4)
Hoofdcommies.....	350	1	4 200	1	4 200	—	—
Eerste commies.....	300	1	3 600	1	3 600	—	—
Tweede commies.....	220	4	10 560	4	10 560	—	—
Derde commies.....	150	7	12 600	7	12 600	—	—
Archivaris-expediteur.....	200	1	2 400	1	2 400	—	—
Mantri.....	60	28	20 160	24	17 280	2 880 5)	—
Leerling-mantri.....	30	13	4 680	17	6 120	—	1 440 5)
Mijnschrijver.....	150	9	16 200	9	16 200	—	—
Adjunct-mijnschrijver.....	30	4	1 440	4	1 440	—	—
Mijnmandoer.....	75	20	18 000	20	18 000	—	—
Pakhuisbaas.....	75	8	7 200	8	7 200	—	—
Pakhuismandoer.....	30	10	3 600	10	3 600	—	—
Toelagen.....	—	—	1 200	—	1 200	—	—
Klerkengelden.....	—	—	38 880	—	38 880	—	—
Belooningen aan het personeel.....	—	—	25 000	—	40 000	—	15 000 6)
Kantoor- en lokaalbehoeften.....	—	—	38 800	—	38 800	—	—
Overwerk- en Zondagsgelden.....	—	—	12 000	—	12 000	—	—
Laboratoriumkosten.....	—	—	31 000	—	34 000	—	3 000 4)
Huur, bewaking en bediening der kantoren, schrijf- en teekenloonen en verdere kosten van algemeen beheer.....	—	—	53 000	—	53 000	—	—
Huishuurvergoedingen.....	—	—	20 000	—	33 440	—	13 440 7)
Boekerij en gesteenteverzameling.....	—	—	2 000	—	2 000	—	—
Adviezen, praktizijns- en gerechtskosten, maatregelen van toezicht en sociale zorgen.....	—	—	25 000	—	25 000	—	—
Regelmatige bezoldigingsverhoogingen.....	—	—	216 700	—	179 835	36 865 4)	—
Kosten van regeeringstelegrammen.....	—	—	20 000	—	20 000	—	—
Af: voor het niet vervullen aan vacatures.....			f 143 920		f 148 655	f 230 345	f 235 080
			160 000		—	—	160 000
Totaal.....			f 983 920		f 148 655	f 230 345	f 395 080

(1) Met het uitgetrokken aantal zal in 1923 kunnen worden volstaan.

(2) De bij het bedrijf werkzaam zijnde hoofdmachinisten, hoofdopzieners, mijnopzieners, machinisten, machinisten-electriciën en booropzieners werden, voor zoover zij aan de gestelde eischen voldeden en zij mitsdien daarop aanspraak konden maken, benoemd bij den dienst van 's Lands mijndiensten en worden thans als mijnbouwkundig-, werktuigkundig-, electrotechnisch- en bouwkundig hoofdopziener, opziener of onderopziener uitgetrokken.

(3) In verband met de in bovenstaande toelichting aangegeven overgang naar den dienst van 's Lands mijndiensten. Verder zal met de uitgetrokken aantallen in 1923 kunnen worden volstaan.

(4) In verband met de behoefte.

(5) In verband met de bevordering van leerling-mantri's tot mantri krachtens de bestaande bepalingen.

(6) In verband met de voorgenomen beperking bij het toekennen van belooningen.

(7) Als gevolg van het gereedkomen van woningen.

(a) Tewerkgesteld van 's Lands mijndiensten.

(b) Tewerkgesteld van den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst.

(c) Tewerkgesteld van den Dienst voor Waterkracht en Electriciteit.

Met inbegrip van de hiervoren vermelde vermeerderingen en verminderingen is de raming der bedrijfsuitgaven verlaagd met een bedrag van f 3 994 200. De redenen hiervan zijn uitvoerig uiteengezet in het algemeen overzicht van de te verwachten bedrijfsresultaten.

Ontvangsten.

Vergelijking tusschen de voor 1923 en 1922 geraamde ontvangsten.

	1923.	1922.	Meer.	Minder.
1. Verkoop van tin...	f 30 450 000	f 34 500 000	—	f 4 050 000 (1)
2. Verstrekking van rijst	125 000	150 000	—	25 000 (2)
3. Verkoop van menier.	—	—	—	—
4. Verstrekking van mijnwerkersgereedschappen	15 000	40 000	—	25 000 (3)
5. Verschillende ontvangsten	500 000	750 000	—	250 000 (4)
	f 31 090 000	f 35 440 000		f 4 350 000

(1) Zie de toelichting in het algemeen overzicht.

(2) Lager geraamd in verband met de daling van den rijstkostprijs.

(3) Verminderd tengevolge van de gratis verstrekking, waarmede echter bij de bepaling der tinprijzen rekening werd gehouden.

(4) De hier bedoelde ontvangsten zijn zeer wisselvallig, werden lager geraamd in verband met de algemeene prijsdaling.

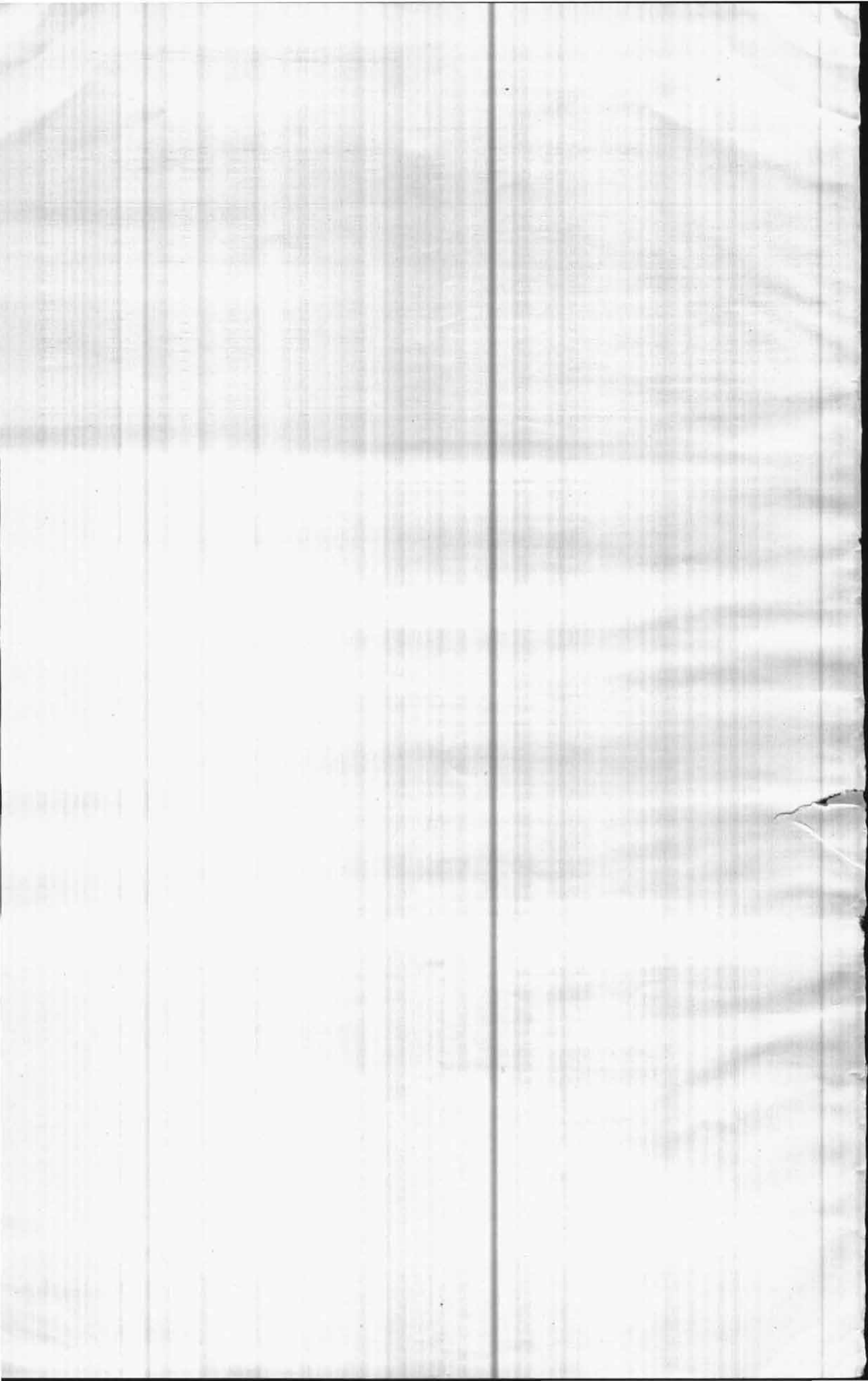
Raming der kapitaalsuitgaven.

Omschrijving der werken.	Geraamd bedrag voor 1923.	Toegestaan bedrag voor 1922.	Meer.	Minder.
Bouw en verbouw van woningen, kantoren, werkplaatsen en magazijnen.....	f 150 000	f 320 000	—	f 170 000
Uitbreiding en wijziging van ziekenhuizen en verdere gebouwen voor ziekenverpleging c. a.	30 000	60 000	—	30 000
Verschillende werken en aanschaffingen	120 000	220 000	—	100 000
Uitbreiding van telefonen	2 000	2 000	—	—
Uitbreiding van tramlijnen.....	25 000	25 000	—	—
Afwerking krachtcentrale Mantoeng en electricatie der machinale hulp.....	20 000	18 000	f 2 000	—
Aanschaffingen ten behoeve van de electricatie der machinale hulp	179 000	386 000	—	157 000
Uitbreiding van bemalingsinstallaties.....	195 000	225 000	—	30 000
Algemeene verkenning van het eiland Banka	Memorie	280 000	—	280 000
	f 721 000	f 1 486 000	f 2 000	f 787 000
Waarvan ten laste van:				f 765 000
Hoofdstuk I.....	200 000	371 000	—	171 000
Hoofdstuk II.....	521 000	1 115 000	—	594 000

Voor 1923 is uitsluitend op noodzakelijke vernieuwingen en voltooiing van reeds begonnen werken gerekend.

Raming der kapitaalsrekening.

Namen der rekeningen.	Boekwaarde geraamd op 28 Febr. 1921.	Bijgeko- men ge- raamd in 1921.	Afschrj- ving ge- raamd in 1921.	Boek- waarde ge- raamd op 28 Febr. 1922.	Bijgeko- men ge- raamd in 1922.	Afschrj- ving ge- raamd in 1922.	Boekwaarde geraamd op 28 Febr. 1923.	Bijgeko- men ge- raamd in 1923.	Afschrj- ving ge- raamd in 1923.	Boekwaarde geraamd op 29 Febr. 1924.
Gebouwen	f 1 572 800	f 250 000	f 133 000	f 1 689 800	f 413 000	f 140 000	f 1 962 800	f 180 000	f 140 000	f 2 002 800
Stoomwerktuigen en pompen	1 326 900	554 000	215 000	1 665 900	440 000	240 000	1 865 900	235 000	210 000	1 890 900
Installatie machinaal grondverzet	265 000	—	173 000	92 000	—	92 000	—	—	—	—
Inrichting der werkplaatsen	166 720	30 000	16 750	179 940	30 000	17 690	192 250	40 000	36 000	196 250
Gereedschappen mijnbouwkundig on- derzoek	234 800	20 000	13 060	241 860	20 000	13 800	248 060	15 000	13 700	249 360
Tinstempels	25 640	—	1 700	23 940	—	1 700	22 240	—	1 500	20 740
Telefoon	70 080	2 000	6 900	65 180	2 000	6 900	60 280	2 000	6 000	56 280
Roerende inventaris	132 550	40 000	25 620	146 930	40 000	27 900	159 030	12 000	12 000	159 030
Vervoer- en transportmiddelen	126 140	20 000	22 110	124 030	20 000	22 920	121 110	13 000	21 800	112 310
Sleepdienst Klabatbaal	1 770	—	300	1 470	—	300	1 170	—	—	1 170
„ Oostkust Banka	186 260	—	21 810	164 450	—	21 810	142 640	—	7 000	135 640
Stoomtram Blinjoe	122 920	—	19 500	103 420	—	19 500	83 920	—	8 000	75 920
„ Soengeihat	571 050	30 000	36 800	564 250	30 000	39 200	555 050	25 000	39 000	541 050
„ Pangkalpinang	292 550	—	16 900	275 650	—	16 900	258 750	—	16 000	242 750
Smeltcentrale Pangkalbalam	44 400	—	2 870	530	—	2 870	38 660	—	3 000	35 660
Voorraden	1 450 000	—	—	1 450 000	—	—	1 450 000	—	—	1 450 000
Algemeene verkenning van het eiland Banka	609 200	238 000	65 000	782 200	300 000	90 000	992 200	—	100 000	892 200
Electrische centrale en electricatie	3 001 200	125 000	81 000	3 045 200	441 000	120 000	3 386 200	199 000	150 000	3 415 200
Te zamen	f 10 200 040	f 1 300 000	f 851 290	f 10 657 750	f 1 736 000	f 873 490	f 11 520 260	f 721 000	f 763 000	f 11 478 260

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. VIII — STUK 10.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË
VOOR HET DIENSTJAAR
1923.

DEPARTEMENT VAN GOVERNEMENTSBEDRIJVEN.

UITGAVEN EN ONTVANGSTEN VOOR DE OMBILINMIJNEN.

TOELICHTING OP DE ONDER DE HOOFDSTUKKEN I EN II VAN DE
BEGROOTING VAN UITGAVEN EN ONDER HOOFDSTUK II VAN DE
RAMING DER MIDDELEN BEGREPEN POSTEN.

Algemeen overzicht van de te verwachten bedrijfsuitkomsten.

De productie is, evenals voor 1922, geraamd op 700 000 ton, waarvan 35 000 ton voor eigen gebruik, zoodat voor aflevering beschikbaar is een hoeveelheid van 665 000 ton.

De bedrijfsuitgaven volgens de begrotingsrekening zijn geraamd op f 9 848 000 tegen f 7 812 500 voor 1922.

Deze verhooging van de bedrijfsuitgaven is een gevolg van de volgende omstandigheden.

In de eerste plaats is door de zeer sterk optredende concurrentie van betere buitenlandsche kolen — zelfs Engelsche kolen worden door van Europa ledig uitvarende schepen voor zeer lagen prijs aangevoerd — het bedrijf genoodzaakt zeer veel zorg te besteden aan de verbetering van de kwaliteit van het af te leveren product; verder heeft zich de verwachting omtrent de daling der prijzen voor voedingsmiddelen niet geheel verwezenlijkt, zijn de kosten voor de aangevoerde inlandsche werkkrachten hooger geworden doordat ook aan hunne gezinnen vrije voeding moest worden verstrekt. Door die oorzaken en door verhooging van de spoorvrachten welke ten bate van het S.S. bedrijf geboekt moeten worden om de prestaties van den spoorweg billijk te vergoeden, moeten de zelfkosten worden gesteld op rond f 14.60 per ton af te leveren kool.

Alle middelen welke ten dienste staan zullen worden aangewend om die kosten te drukken, doch, om begrotingsoverschrijding te voorkomen, moeten die zelfkosten voor 1923 worden aangenomen.

Berekend naar de prijzen welke onder de vorgeschetste minder gunstige omstandigheden van de Indische kolenmarkt behaald konden worden voor de kolenleveringen in 1922 is de gemiddelde opbrengst f 18 per ton.

Wordt deze gemiddelde opbrengst ook voor 1923 geraamd dan zullen de bruto-inkomsten in totaal rond f 13,4 miljoen beloozen, zoodat het bruto bedrijfsoverschot te stellen is op ruim f 3,5 miljoen. De pensioenlasten en bijkomende personeelkosten, en de afschrijvingen op installaties, enz. zullen vorderen f 710 000, zoodat de rentabiliteit welke door het bedrijf in 1923 behaald zal kunnen worden, (na afschrijvingen, pensioenlasten, enz.) kan worden becijferd op bijna 32% van het bedrijfskapitaal. De overwinst welke ook na uitkeering van rente over het kapitaal op den gemiddelden rentevoet der Indische leeningen, uit de door het bedrijf te maken winst zou overblijven, bedraagt dan nog rond f 2 390 000.

Voor de verdere toelichting wordt verwezen naar de volgende gespecificeerde ramingen der bedrijfs- en kapitaals uitgaven, alsmede van de ontvangsten.

Raming der bedrijfsuitgaven en der ontvangsten.

UITGAVEN.		ONTVANGSTEN.	
Winning.			
Algemeene kosten van de mijn.....	f 830 000	Voor afgeleverde kolen.....	f 12 000 000
Opleidingskosten in Nederlandsch-Indië voor opziens.	18 000	„ voorgeschoten zeevracht.....	1 350 000
Bijzondere kosten der werkkrachten.....	1 500 000		
Mijnontginning en voorbereiding.....	1 620 000	Aan verschillende ontvangsten.....	50 000
Stroomopwekking.....	35 000		
Onderhoud.....	450 000		
Vergoeding aan de Staatsspoorwegen ter Sumatra's Westkust.			
Spoorvracht Sawah-Loento-Emmahaven.....	3 300 000		
Opslag en algemeene afleveringskosten te Emmahaven.	190 000		
Kosten van laden.....	110 000		
Kosten van bunkeren.....	375 000		
Vervoer van kolen door den Archipel.....	1 350 000		
Duurtetoeslag.....	70 000		
Gezamenlijk bedrag der uitgaven en iukomsten volgens de begrooting, waarvan ten laste van:			
Hoofdstuk I.....	f 300 000		
„ II.....	9 548 000		
	f 9 848 000		f 13 400 000
Bijdrage van het Land voor het pensioen der ambtenaren.....	f 70 000		
Verlofs-, nonactiviteitsbezoldigingen, wacht- gelden en onderstanden.....	15 000		
Reis- en verblijfkosten.....	5 000		
Overtochtskosten van en naar Nederland...	20 000		
	110 000		
Bedrijfsoverschot.....	3 442 000		f 13 400 000
	f 13 400 000		

Verdeeling van het geraamde bedrijfsoverschot.

Afschrijvingen.....	f 600 000	Bedrijfsoverschot.....	f 3 442 000
Rente à 5% over het bedrijfskapitaal.....	450 000		
Overwinst.....	2 392 000		
	f 3 442 000		f 3 442 000

Bedrijfsuitgaven.

Vergelijking tusschen de voor 1923 geraamde en voor 1922 toegestane uitgaven.

	1923.	1922.	Meer.	Minder.
Algemeene kosten, waaronder kosten voor technische en commercieele adviezen....	f 830 000	f 830 000	—	—
Opleidingskosten in Nederlandsch-Indië voor opziens.....	18 000	18 000	—	—
Bijzondere kosten der werkkrachten.....	1 500 000	750 000	750 000	—
Mijnontginning en voorbereiding.....	1 620 000	1 400 000	220 000	—
Stroomopwekking.....	35 000	30 000	5 000	—
Onderhoud.....	450 000	300 000	150 000	—
Spoorvracht Sawah-Loento-Emmahaven..	3 300 000	2 400 000	900 000	—
Opslag- en algemeene afleveringskosten...	190 000	140 000	50 000	—
Kosten van laden.....	110 000	85 000	25 000	—
Kosten van bunkeren.....	375 000	235 000	140 000	—
Vervoer der kolen door den Archipel.....	1 350 000	1 350 000	—	—
Duurtetoeslag.....	70 000	274 500	—	f 204 500
Totaal bedrag der uitgaven volgens de be- grooting.....	f 9 848 000	f 7 812 500	f 2 240 000	f 204 500
waarvan ten laste van:				
Hoofdstuk I.....	f 300 000	f 300 000	—	—
„ II.....	9 548 000	7 512 500	f 2 035 500	—

In het gezamenlijk bedrag der uitgaven zijn begrepen de bezoldigingen, toelagen, schrijf- en teekenloonen, kantoor-, lokaal- en laboratoriumbehoeften en verdere kosten van algemeen beheer volgens onderstaanden staat:

	Maandelijkse bezoldiging.	1923.		1922.		Meer.	Minder.
		Aan-tal.	Bedrag.	Aan-tal.	Bedrag.		
Hoofdingenieur, Hoofd van den dienst 1)	1 300	1	f 15 600	1	f 15 600		
Ingenieur 1).....	350	5	21 000	5	21 000		
Werktuigkundig-electrotechnisch-ingenieur 2).....	350	2	8 400	2	8 400		
Administrateur.....	700	1	8 400	1	8 400		
Eerstaanwendend bedrijfsarts 3).....	800	1	9 600	1	9 600		
Bedrijfsarts 3).....	400	1	4 800	1	4 800		
Electrotechnisch ambtenaar 2).....	475	1	5 700	1	5 700		
Mijnmeter 1).....	275	1	3 300	1	3 300		
Hoofdcmmies.....	350	1	4 200	1	4 200		
Boekhouder.....	350	1	4 200	1	4 200		
Magazijnmeester.....	300	1	3 600	1	3 600		
Verplegingsambtenaar.....	300	1	3 600	1	3 600		
Adjunct-boekhouder.....	250	1	3 000	1	3 000		
Commies-kashouder.....	250	1	3 000	1	3 000		
Hoofdteekenaar.....	175	1	2 100	1	2 100		
Commies.....	150	6	10 800	6	10 800		
Apothekersbediende.....	150	1	1 800	1	1 800		
Onderopzichter der werkkrachten....	109	4	4 800	4	4 800		
Europeesche ziekenverplegers.....	125	5	7 500	5	7 500		
Mijn bouwkundig	450	2	10 800	2	10 800		
Bouwkundig	450	1	5 400	1	5 400		
Werktuigkundig hoofdopziener 1).....	450	1	5 400	1	5 400		
Electrotechnisch	450	1	5 400	1	5 400		
Mijnbouwkundig	275	27	89 100	27	89 100		
Bouwkundig	275	3	9 900	3	9 900		
Werktuigkundig opziener 1).....	275	4	13 200	4	13 200		
Electrotechnisch	275	3	9 900	3	9 900		
Mijnbouwkundig	225	20	54 000	20	54 000		
Bouwkundig	225	2	5 400	2	5 400		
Werktuigkundig onderopziener 1).....	225	7	18 900	7	18 900		
Electrotechnisch	225	3	8 100	3	8 100		
Boormeester 1).....	275	2	6 600	2	6 600		
Kosten minder personeel.....			160 000		160 000		
Regelmattige bezoldigingsverhoogen			130 000		130 000		
Overwerkelden en belooningen....			49 700		49 700		
Schrijf- en teekenbehoeften, kantoor- oppassers, wakers enz.....			10 000		10 000		
Laboratorium.....			2 000		2 000		
Kosten van regeeringstelegrammen..			10 000		20 000	f	10 000
			f 729 200		f 739 200		f 10 000

- 1) Te werk gesteld van 's Lands Mijndiensten.
2) Te werk gesteld van den Dienst voor Waterkracht en Electriciteit.
3) Te werk gesteld van den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst.

Toelichting.

De raming is verlaagd met f 10000 voor regeeringstelegrammen in verband met de uitkomsten van vorige jaren.

Met inbegrip van de hiervoren vermelde verlaging der personeele uitgaven, zijn de uitgaven verhoogd met

- a. f 170 000 voor algemeene kosten der mijn
b. 1 000 000 „ bijzondere kosten der werkkrachten
c. 300 000 „ mijnontginning en voorbereiding
d. 5 000 „ stroomopwekking
e. 150 000 „ onderhoud
f. 900 000 „ spoorvracht
g. 50 000 „ opslag en algemeene afleveringskosten
h. 25 000 „ kosten van laden
i. 140 000 „ „ „ bunkeren
j. 5 500 „ duurtetoeslag

a. In verband met de uitkomsten van vorige jaren.

b. „ „ „ de hogere kosten als gevolg van de verstrekking van vrije voeding aan de contracten en hunne gezinnen, waardoor de raming voor 1922 te laag is gesteld.

c. t/m e, t/m j. In verband met de uitkomstn van vorige jaren.

f. Overeenkomstig met van de Staatsspoorwegen ter Sumatra's Westkust ontvangen gegevens.

VOLKSRAAD.

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.
ONDERWERP 1 — AFD. VIII — STUK 11.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË
VOOR HET DIENSTJAAR
1923.

DEPARTEMENT VAN GOVERNEMENTSBEDRIJVEN.

UITGAVEN EN ONTVANGSTEN VOOR DE POELOE-LAOET-
STEENKOLENONTGINNING.

TOELICHTING OP DE ONDER DE HOOFDSTUKKEN I EN II VAN DE
BEGROOTING VAN UITGAVEN EN ONDER HOOFDSTUK II VAN DE
RAMING DER MIDDELEN BEGREPEN POSTEN.

POELOE-LAOETSTEENKOLENONTGINNING.

Algemeen overzicht van de te verwachten bedrijfsuitkomsten.

De netto-productie wordt voor 1923 geraamd op 180 000 ton.

Deze kleinere productie dan voor het voorgaande jaar was geraamd is een gevolg van de noodzakelijkheid om door verbetering van de kwaliteit der kolen beter het hoofd te kunnen bieden aan de sterke concurrentie van goede buitenlandse kolensoorten, welke, zooals reeds elders is opgemerkt, voor zeer lagen prijs door van Europa en Japan deels ledig uitvarende schepen worden aangevoerd.

De uitgaven volgens de begrotingsrekening worden geraamd op f 2 026 000 tegen f 2 965 000 voor 1922.

Het totaal der bedrijfskosten volgens de op commercieelen grondslag opgezette bedrijfsrekening, waarbij ook kapitaalsrente, afschrijvingen, bijdrage pensioenen, duurtetoeslag enz. ten laste van het bedrijf geboekt worden, is geraamd op f 2 713 000, zoodat de zelfkosten zijn te stellen op f 11,50 per ton af te leveren kool. De ontvangsten moeten in verband met de lagere te bedingen prijzen en de mindere hoeveelheid af te leveren kolen gesteld worden op f 3 452 000, berekend naar een gemiddelde opbrengst van f 15,50 per ton. De overwinst na uitkeering van rente over het kapitaal tegen den gemiddelden rentevoet der Indische leeningen zal dan nog f 739 000 bedragen.

De rentabiliteit welke door het bedrijf in 1923 behaald zal kunnen worden (na afschrijving pensioenlasten enz.) kan becijferd worden op ongeveer 18 procent van het bedrijfskapitaal.

Een en ander is nader toegelicht in de hierna volgende gespecificeerde ramingen van de bedrijfs- en kapitaalsuitgaven en van de ontvangsten.

Raming der bedrijfsuitgaven en der ontvangsten.

UITGAVEN.		ONTVANGSTEN.	
Algemeene kosten (w. o. voor technische en commercieele adviezen.....)	f 300 000	Voor afgeleverde kolen.....	f 2 700 000
Bijzondere kosten der werkrachten.....	400 000	Voor voorgeschoten zee-vracht.....	640 000
Mijnontginning en voorbereiding.....	40 000	Verschillende ontvangsten.....	22 000
Onderhoud.....	140 000		
Vervoer der kolen naar de haven en opslag.....	28 000		
Afleveringskosten.....	100 000		
Vracht voor het vervoer door den Archipel.....	640 000		
Duurtetoeslag.....	18 000		
Gezamenlijk bedrag der uitgaven en inkomsten volgens de begrooting, ten laste van:			
Hoofdstuk I.....	f 200 000		
„ II.....	1 826 000		
	f 2 026 000		f 3 452 000
Bijdragen van het bedrijf voor het pensioen der ambtenaren.....	f 20 000		
Verlofs-, nonactiviteitsbezoldigingen, wachtgeld en onderstanden.....	10 000		
Reis- en verblijfkosten.....	5 000		
Overtochtskosten naar Nederland.....	10 000		
Opleidingskosten in Nederland van opzichters.....	5 000		
	50 000		
Bedrijfsoverschot.....	1 376 000		
	f 3 452 000		f 3 452 000

Verdeeling van het geraamde bedrijfsoverschot.

Afschrijvingen.....	f 830 000	Bedrijfsoverschot.....	f 1 376 000
Rente à 5% over het bedrijfskapitaal.....	807 000		
Overwinst.....	739 000		
	f 1 376 000		f 1 376 000

Bedrijfsuitgaven.

Vergelijking tusschen de voor 1923 geraamde en voor 1922 toegestane bedragen.

	1923.	1922.	Meer.	Minder.
WINNING EN VERZENDING.				
Algemeene kosten (w. o. voor technische- en commerciële adviezen).....	f 300 000	f 320 000	—	f 20 000
Bijzondere kosten der werkkrachten.....	400 000	515 000	—	115 000
Mijnontginning en voorbereiding.....	400 000	600 000	—	200 000
Onderhoud.....	140 000	160 000	—	20 000
Vervoer der kolen naar de havens en opslag.....	28 000	30 000	—	2 000
AFLEVERINGSREKENING.				
Afleveringskosten.....	100 000	135 000	—	35 000
Vracht voor het vervoer door den Archipel.....	640 000	1 134 000	—	494 000
Duurtetoelag.....	18 000	71 000	—	53 000
Gezamenlijk bedrag der uitgaven volgens de begrooting.....	f 2 626 000	f 2 965 000	—	f 339 000
Waarvan ten laste van:				
Hoofdstuk I.....	f 200 000	f 264 000	—	f 64 000
„ II.....	1 826 000	2 701 000	—	875 000

(1) In verband met de productie en de lagere prijzen van de verschillende benodigdheden.

In het gezamenlijk bedrag der uitgaven „Algemeene Kosten” zijn begrepen de bezoldigingen, toelagen, schrijff- en teekenloonen, kantoor-, lokaal- en laboratoriumbehoeften en verdere kosten van algemeen beheer, volgens onderstaande opgave.

	Maandelijksche bezoldiging.	1923.		1922.		Meer.	Minder.
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.		
Hoofdingenieur, belast met de leiding van het bedrijf a.....	f 1 000	1	f 12 000	1	f 12 000	—	—
Administrateur.....	700	1	8 400	1	8 400	—	—
Werktuigkundig electrotechnisch ingenieur b.....	350	1	4 200	1	4 200	—	—
Ingenieur a.....	350	1	4 200	1	4 200	—	—
Europeesch geneesheer c.....	400	1	4 800	1	4 800	—	—
Boekhouder.....	400	1	4 800	1	4 800	—	—
Magazijnmeester.....	300	1	3 600	1	3 600	—	—
Verplegingsambtenaar.....	300	1	3 600	1	3 600	—	—
Adjunct-boekhouder.....	250	1	3 000	1	3 000	—	—
Commieskashouder.....	250	1	3 000	1	3 000	—	—
Commies.....	150	3	5 400	3	5 400	—	—
Onderopzichter der werkkrachten.....	100	1	1 200	1	1 200	—	—
Europeesch ziekenverpleger.....	125	1	1 500	2	3 000	—	f 1 500 (1)
Boormeester a.....	275	1	3 300	1	3 300	—	—
Mijnbouwkundig hoofdopziener.....	450	2	10 800	2	10 800	—	—
Bouwkundig hoofdopziener.....	450	1	5 400	1	5 400	—	—
Electrotechnisch hoofdopziener.....	450	—	—	1	5 400	—	5 400 (2)
Electrotechnisch ambtenaar b.....	475	1	5 700	—	—	5 700 (2)	—
Laadopziener, beheerder der kolenvoorraden.....	275	1	3 300	1	3 300	—	—
Mijnbouwkundig opziener a.....	275	8	26 400	8	26 400	—	—
Bouwkundig opziener a.....	275	3	9 900	3	9 900	—	—
Werktuigkundig opziener a.....	275	2	6 600	2	6 600	—	—
Electrotechnisch opziener a.....	275	2	6 600	2	6 600	—	—
Assistent-laadopziener.....	225	1	2 700	1	2 700	—	—
Mijnbouwkundig onderopziener a.....	225	8	21 600	8	21 600	—	—
Bouwkundig onderopziener a.....	225	1	2 700	1	2 700	—	—
Electrotechnisch onderopziener a.....	225	3	8 100	3	8 100	—	—
Technisch en administratief hulppersoneel.....	—	—	30 000	—	20 000	10 000 (3)	—
Regelmatige bezoldigingsverhoogingen.....	—	—	59 800	—	47 800	12 000 (3)	—
Overwerkelden en beloningen aan het personeel.....	—	—	15 000	—	15 000	—	—
Schrijff-, teeken- en laboratoriumbehoeften, op- passers, wakers, enz.....	—	—	6 000	—	7 000	—	1 000 (3)
Verdere kosten van algemeen beheer.....	—	—	800	—	800	—	—
Kosten van Regeeringstelegrammen.....	—	—	10 000	—	15 000	—	5 000 (4)
			f 294 400		f 279 600	f 27 700	f 12 900
						f 14 800	

a. Tewerkgesteld van 's Lands mijndiensten.

b. „ „ den dienst voor Waterkracht en Electriciteit.

c. „ „ den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst.

(1) Met één Europeeschen ziekenverpleger zal in 1923 kunnen worden volstaan.

(2) De in de begrooting voor 1922 beoogde vervanging van een electrotechnisch ambtenaar door een dito hoofdopziener heeft nog niet kunnen plaats hebben.

(3) In verband met de behoefte en de aanspraken van het reeds aanwezige personeel.

(4) In verband met de uitkomsten van vorige jaren.

Ontvangsten.

Vergelijking tusschen de voor 1923 en 1922 geraamde ontvangsten.

	1923.	1922.	Meer.	Minder.
voor afgeleverde kolen.	f 2 790 000	f 3 618 000	—	f 828 000 ⁽¹⁾
„ voorgesloten zeevracht.....	640 000	1 134 000	—	494 000 ⁽²⁾
Verschillende ontvangsten.....	22 000	15 000	f 7 000 ⁽³⁾	—
	f 3 452 000	f 4 767 000	f 7 000	f 1 322 000

⁽¹⁾ In verband met de mindere productie en de dalende kolenprijzen.⁽²⁾ In verband met de mindere productie.⁽³⁾ In verband met de uitkomsten over vorige jaren.

Raming der kapitaalsuitgaven.

Omschrijving der werken.	Geraamd voor 1923.	Toegestaan voor 1922.	Meer.	Minder.
Bouw van woningen en arbeidersverblijven.....	f 5 000	f 30 000	—	f 25 000 ⁽¹⁾
Aanleg bedrijfsgebouwen....	5 000	30 000	—	25 000
Voorbouw werken.....	20 000	20 000	—	—
Uitbreiding van het electrisch bedrijf.....	5 000	20 000	—	15 000 ⁽¹⁾
Inrichting van de watervoorziening.....	—	30 000	—	30 000 ⁽¹⁾
Verschillende werken en aanschaffingen.....	15 000	60 000	—	45 000 ⁽¹⁾
Inrichting voor het zuiveren der kolen.....	130 000	10 000	f 120 000 ⁽²⁾	—
	f 180 000	f 200 000	f 120 000	f 140 000 ⁽¹⁾
Waarvan ten laste van:				
Hoofdstuk I.....	120 000	50 000	70 000	—
Hoofdstuk II.....	60 000	150 000	—	90 000

⁽¹⁾ In verband met de behoefte.⁽²⁾ In verband met de noodzakelijke verbetering van de kwaliteit der kolen.

Raming der kapitaalsrekening.

BOEKINGSHOOFDEN.	Boekwaarde volgens jaarverslag 1920 op 31 December 1920.	Bijgekomen geraamd in 1921.	Afschrijving geraamd in 1921.	Saldo geraamd 31 December 1921.	Bijgekomen geraamd in 1922.	Afschrijving geraamd in 1922.	Saldo geraamd 31 December 1922.	Bijgekomen geraamd in 1923.	Afschrijving geraamd in 1923.	Saldo geraamd 31 December 1923.
Terreinwerken.....	f 22 721.90	f 1 900	f 3 621.90	f 31 100	f 2 000	f 3 000	f 30 100	—	f 2 500	f 27 600
Gebouwen.....	476 700.62	120 000	73 200.62	523 500	60 000	68 500	515 000	f 15 000	60 800	469 200
Voorbouw werken.....	806 163.53	30 000	21 763.53	314 400	20 000	19 000	315 400	20 000	18 300	317 100
Machineryen.....	259 239.03	30 000	35 389.03	253 900	20 000	32 000	241 900	5 000	27 400	219 500
Inventaris.....	117 414.84	30 000	41 614.84	105 800	15 000	50 000	73 800	5 000	51 000	27 800
Spoor.....	187 134.40	—	16 984.40	170 200	—	16 900	153 300	—	16 900	136 400
Electr. installatie en telefoon.....	19 330.48	—	2 380.48	17 000	20 000	3 300	34 700	5 000	2 500	37 200
Waterleidingen.....	14 879.47	60 000	10 179.47	64 700	30 000	5 700	89 000	5 000	5 700	88 300
Vaartuigen.....	757.30	—	267.30	500	—	200	300	—	200	100
Steigers en landinrichting.....	120 271.04	440 000	32 071.04	528 200	—	32 000	496 200	—	23 000	473 200
Mijnbouwkundig onderzoek.....	41 636.71	90 000	1 493.71	49 200	10 000	1 500	57 700	—	3 300	54 400
Smalspoor.....	80 713.27	10 000	5 713.27	85 000	10 000	6 000	89 000	5 000	9 000	85 000
Land Pramoean Besar.....	31 171.30	—	371.30	30 800	—	300	30 500	—	300	30 200
Zeehuis.....	—	—	—	—	10 000	—	10 000	—	000	9 000
Kolenwasscherij.....	—	—	—	—	—	—	—	120 000	—	120 000
Kosten van overname.....	1 538 090.66	—	16 790.66	1 536 300	—	16 700	1 519 600	—	16 700	1 502 900
Uitbreidingswerken in uitvoering.....	1 805 831.49	—	91.49	1 805 800	—	—	1 805 800	—	91 000	1 714 800
Magazijngooderen.....	573 956.67	—	56.67	573 900	—	—	573 900	—	—	573 900
	f 5 621 179.21	f 730 000	f 260 879.21	f 6 090 300	f 200 000	f 254 100	f 6 036 200	f 180 000	f 230 000	5 886 200

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 1 — AFD. VIII — STUK 12.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË
VOOR HET DIENSTJAAR

1923.

DEPARTEMENT VAN GOVERNEMENTSBEDRIJVEN.

UITGAVEN EN ONTVANGSTEN VOOR DE BOEKIT-ASAM-
STEENKOLENONTGINNING.

TOELICHTING OP DE ONDER DE HOOFDSTUKKEN I EN II VAN DE
BEGROOTING VAN UITGAVEN EN ONDER HOOFDSTUK II VAN DE
RAMING DER MIDDELEN BEGREPEN POSTEN.

BOEKIT-ASAMSTEENKOLENONTGINNING.

Algemeen overzicht van de te verwachten bedrijfskosten.

De netto productie is voor 1923 geraamd op 200 000 ton.

De bedrijfsuitgaven volgens de begrotings-rekening zijn geraamd op f 4 110 000 tegen f 5 558 240 voor 1922 derhalve voor 1923 f 1 448 240 minder.

Deze vermindering is voor een deel het gevolg van de lager geraamde productie, voor een ander deel van de omstandigheid, dat in verband met het ter zake door de Tweede Kamer der Staten-Generaal tijdens de behandeling van het onderwerp der begrooting voor 1922, aangenomen amendement Dresselhuys e.s. voor 1923 niet is gerekend op bedrijfsuitgaven voor de brikettenfabriek te Tandjong Priok.

Evenals de andere Landskolenbedrijven is het bedrijf der Boekit Asammijnen, in verband met de sterk optredende concurrentie van zeer goede buitenlandsche kolen als gevolg van de lage scheepsvrachten verplicht alle mogelijke zorg te besteden aan verbetering van de kwaliteit der kolen. Een gevolg hiervan is dat bij gelijke werkcapaciteit een minder groote netto-productie moet worden verwacht dan voor 1922 geraamd werd. Ook voor het loopende jaar zal die productie om de vorengenoemde redenen beneden de raming blijven.

De bedrijfsuitgaven volgens de commercieele rekening, waarbij dus ook ten laste van het bedrijf worden geboekt rente over het in de mijn gestoken kapitaal, afschrijving, pensioensbijdragen voor de ambtenaren, duurtetoelag enz. worden voor 1923 geraamd op f 4 688 000 of $\pm$ f 15,60 per ton af te leveren kool. Daartegenover worden de ontvangsten op f 5 355 000 geschat, waarbij de opbrengst der kolen gemiddeld op f 18 per ton is gesteld. Verwacht mag dan worden dat een overwinst boven de uitgekeerde rente naar den gemiddelden rentevoet der Indische leeningen zal worden verkregen van ongeveer f 667 000.

De rentabiliteit van het bedrijf in 1923 (dus na aftrek van pensioenlasten, enz. en afschrijving) kan dan becijferd worden op $\pm$ 17% van het bedrijfskapitaal.

Voor de verdere toelichting wordt verwezen naar de volgende gespecificeerde ramingen der bedrijfs- en kapitaalsuitgaven, alsmede van de ontvangsten.

Raming der bedrijfsuitgaven en der ontvangsten.

UITGAVEN.		ONTVANGSTEN.	
Algemeene kosten.....	f 300 000	Opbrengst kolen.....	f 3 600 000
Bijzondere kosten der werkkrachten.....	" 500 000	Voorgeschooten zeevracht.....	" 1 755 000
Mijnontginning en voorbereiding.....	" 300 000	Verschillende ontvangsten.....	Memorie
Stroomopwekking.....	" 50 000		
Onderhoud.....	" 230 000		
Spoorvracht Tandjoeng—Kertapatie.....	" 925 000		
Opslag- en algemeene afleveringskosten te Kertapatie	" 215 000		
Kosten van laden.....	" 1 570 000		
Vervoer der kolen door den Archipel.....	" 20 000		
Duurtetoelag.....	"		
Gezamenlijk bedrag der uitgaven en inkomsten vol-			
gens de begrooting, waarvan ten laste van:			
Hoofdstuk I.....	f 200 000		
" II.....	" 3 910 000		
	<u>4 110 000</u>		<u>f 5 355 000</u>
Bijdrage van het bedrijf voor de pensi-			
oenen der ambtenaren.....	" 12 000		
Verlofs-, non-activiteitsbezoldigingen			
en onderstanden.....	" 10 000		
Reis- en verblijfkosten.....	" 5 000		
Overtochtskosten v/n Nederland.....	" 10 000		
	" 37 000		
Bedrijfsoverschot.....	" 1 208 000		
	<u>f 5 355 000</u>		<u>f 5 355 000</u>
Verdeeling van het geraamde bedrijfsoverschot.			
Afschrijvingen.....	f 263 000	Bedrijfsoverschot.....	f 1 208 000
Rente à 5% over het bedrijfskapitaal.....	" 278 000		
Overwinst.....	" 667 000		
	<u>f 1 208 000</u>		<u>f 1 208 000</u>

Bedrijfsuitgaven.

Vergelijking tusschen voor 1923 geraamde en voor 1922 toegestane uitgaven.

	1923.	1922.	Meer.	Minder
Algemeene kosten. (w.o. voor technische en commercieele adviezen).....	f 300 000			
Bijzondere kosten der werkrachten.....	" 500 000	f 1 000 000	f ¹⁾ 380 000	
Mijnontginning en voorbereiding	" 300 000			
Stroomopwekking	" 50 000			
Onderhoud.....	" 230 000			
Spoorvracht Tandjoeng — Kertapati.....	" 925 000	" 1 170 000	—	f ²⁾ 245 000
Opslag- en algemeene afleveringskosten te Kertapati....	" 215 000	" 234 000	—	" ³⁾ 19 000
Kosten van laden	—	—	—	—
Vervoer der kolen d/d Archipel.	" 1 570 000	" 1 755 000	—	" ³⁾ 185 000
Briketteeren van kolen.....	—	" 1 322 239	—	" 1 322 239
Duurtetoeslag.....	" 20 000	" 77 000	—	" 57 000
Totaal bedrag der uitgaven volgens de begrooting.....	f 4 110 000	f 5 558 239	f 380 000	f 1 828 239
				f 1 448 239
waarvan ten laste van:				
Hoofdstuk I.....	f 200 000	f 490 000	—	f 388 000
II.....	" 3 910 000	" 5 068 239	—	" 1 060 239

¹⁾ In verband met de verbetering van de kwaliteit der kolen.

²⁾ en ³⁾ In verband met de vermindering van de hoeveelheid te vervoeren kolen.

⁴⁾ Van de inbedrijfstelling der brikettenfabriek is voorloopig afgezien.

In het gezamenlijk bedrag der uitgaven zijn begrepen de bezoldigingen, toelagen, schrijf- en teekenlonen, kantoor-, lokaal- en laboratoriumbehoeften en verdere kosten van algemeen beheer, volgens onderstaande opgave:

	Maandelijksche bezoldiging.	1923.		1922.		Meer.	Minder.
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.		
Hoofdingenieur belast met de leiding van het bedrijf.....	f 1 000	1	f 12 000	1	f 12 000		
Werktuigkundig-electrotechnisch ingenieur	" 350	1	" 4 200	1	" 4 200		
Ingenieur.....	" 350	3	" 12 600	3	" 12 600		
Fabricagechef der brikettenfabriek.....	" 600	—	—	1	" 7 200		f ¹⁾ 7 200
Bedrijfsarts	" 400	1	" 4 800	1	" 4 800		
Boekhouder.....	" 400	1	" 4 800	1	" 4 800		
Hoofdcmmies	" 350	1	" 4 200	1	" 4 200		
Magazijnmeester	" 300	1	" 3 600	1	" 3 600		
Verplegingsambtenaar.....	" 300	1	" 3 600	1	" 3 600		
Adjunct-boekhouder.....	" 250	1	" 3 000	1	" 3 000		
Commies-kashouder.....	" 250	1	" 3 000	1	" 3 000		
Apothekersbediende.....	" 150	1	" 1 800	1	" 1 800		
Commiezen.....	" 150	3	" 5 400	3	" 5 400		
Onderopziener der werkrachten.....	" 100	2	" 2 400	2	" 2 400		
Gediplomeerd ziekenverpleger.....	" 125	1	" 1 500	1	" 1 500		
Mijnbouwkundig Werktuigkundig		1	" 5 400	1	" 5 400		
Bouwkundig		1	" 5 400	1	" 5 400		
Electrotechnisch		1	" 5 400	1	" 5 400		
Mijnbouwkundig		6	" 19 800	6	" 19 800		
Werktuigkundig		3	" 9 900	14	" 13 200		" ¹⁾ 3 300
Bouwkundig		2	" 6 600	2	" 6 600		
Electrotechnisch		2	" 6 600	2	" 6 600		
Mijnbouwkundig		10	" 27 000	10	" 27 000		
Werktuigkundig		2	" 5 400	2	" 5 400		
Bouwkundig		2	" 5 400	2	" 5 400		
Electrotechnisch		3	" 8 100	3	" 8 100		
Hoofdteekenaar.....	" 175	1	" 2 100	1	" 2 100		
Mijnmeter	" 275	1	" 3 300	1	" 3 300		
Technisch en administratief hulppersoneel.....	—	—	" 31 000	—	" 22 000	f ²⁾ 9 000	
Regelmattige bezoldigingsverhoogingen.....	—	—	" 41 800	—	" 41 800		
Overw-rgelden en belooningen aan het personeel.....	—	—	" 10 000	—	" 18 000		" ³⁾ 8 000
Huisbuurindemniteiten.....	—	—	" 15 000	—	" —	" ⁴⁾ 15 000	" ¹⁾ 2 000
Schrijf- en teekenlonen.....	—	—	" 2 000	—	" 4 000		" ¹⁾ 2 000
Kantooroppassers, wakers enz.....	—	—	" 2 000	—	" 2 000		" ¹⁾ 1 000
Laboratorium	—	—	" 1 000	—	" 2 000		" ¹⁾ 1 000
Kosten van Regeeringstelegrammen.....	—	—	" 9 500	—	" 9 500		" ¹⁾ 3 000
Verdere kosten van algemeen beheer	—	—	" 200	—	" 3 200		" ¹⁾ 3 000
			f 295 200		f 295 700	f 24 000	f 24 500

¹⁾ In verband met het niet in bedrijf stellen der brikettenfabriek.

²⁾ De raming voor dit personeel is in vorige jaren te laag geweest.

³⁾ Met het uitgetrokken bedrag kan in verband met de beperking van Zondagsarbeid in 1923 worden volstaan.

⁴⁾ De raming der huishuurindemniteiten die in dezen staat behoort voor te komen was tot dusverre opgenomen in den algemeenen post voor verdere kosten van het bedrijf.

Ontvangsten.

Vergelijking tusschen de voor 1923 en 1922 geraamde ontvangsten.

	1923.	1922.	Meer.	Minder.
Opbrengst kolen.....	f 3 600 000	f 5 970 000	—	f 2 370 000 ¹⁾
Voorgesloten zeevracht.....	" 1 755 000	" 1 755 000	—	—
Afgeleverde briketten.	—	" 1 500 000	—	" 1 500 000 ²⁾
Verschillende ontvangsten.....	Memorie.	Memorie.	—	—
	f 5 355 000	f 9 225 000	—	f 3 870 000

¹⁾ In verband met de minder geraamde opbrengst per ton.

²⁾ Voor 1923 wordt niet op den verkoop van briketten gerekend.

Raming der kapitaalsuitgaven.

Omschrijving der werken.	Geraamd voor 1923.	Toege- staan voor 1922	Meer.	Minder
Bouw van woningen en verblijven voor arbeiders, kantoor- en hospitaalgebouw.....	f 380 000	f 270 000	f 110 000 ¹⁾	
Uitbreid. etablissement	" 18 000	" 360 000	—	f 347 000 ¹⁾
Bouw en inrichting van de elektrische centrale	—	" 600 000	—	" 600 000 ²⁾
Verschillende werken en aanschaffingen...	" 180 000	" 225 000	—	" 45 000 ¹⁾
Aanschaffingen en werken voor de brikettenfabriek.....	—	" 25 000	—	" 25 000 ³⁾
Totaal.....	f 573 000	f 1 480 000	f 110 000	f 1 017 000
waarvan ten laste van:				" 907 000
Hoofdstuk I.....	" 150 000	" 560 000	—	" 410 000
" II.....	" 423 000	" 920 000	—	" 497 000

¹⁾ In verband met den stand der verschillende werkzaamheden.

²⁾ Er wordt op gerekend dat de elektrische centrale in 1922 gereed zal komen.

³⁾ In 1923 zullen geen aanschaffingen voor de brikettenfabriek plaats hebben.

Raming der kapitaalsrekening.

Boekingshoofden.	Boekwaarde geraamd op 31 Dec. 1920.	Bijgekomen geraamd in 1921.	Afschrijving geraamd in 1921.	Boekwaarde geraamd op 31 Dec. 1921.	Bijgekomen geraamd in 1922.	Afschrijving geraamd in 1922.	Boekwaarde geraamd op 31 Dec. 1922.	Bijgekomen geraamd in 1923.	Afschrijving geraamd in 1923.	Boekwaarde geraamd op 31 Dec. 1923.
Etablissement, wegen en waterleidingen.....	f 134 000	f 83 000	f 5 000	f 212 000	f 610 000	f 17 000	f 835 000	f 13 000	f 20 000	f 798 000
Gebouwen.....	" 254 000	" 450 000	" 50 000	" 654 000	" 270 000	" 65 000	" 859 000	" 380 000	" 53 000	" 1 186 000
Machinerieën.....	" 457 000	" 502 000	" 93 000	" 863 000	" 809 000	" 167 000	" 1 505 000	" 150 000	" 165 000	" 1 490 000
Roerende inventaris enz.....	" 15 000	" 15 000	" 3 000	" 27 000	" 7 000	" 4 000	" 30 000	" 15 000	" 4 000	" 41 000
Gereedschappen.....	" 21 000	" 15 000	" 8 000	" 28 000	" 9 000	" 5 000	" 32 000	" 15 000	" 7 000	" 40 000
Trekdielen en voertuigen.....	" 12 000	—	" 2 000	" 10 000	—	" 2 000	" 8 000	—	" 2 000	" 6 000
Uitbreidingswerken in behandeling.....	" 479 000	" 384 000	—	" 863 000	—	—	" 863 000	—	—	" 863 000
Mijnbouwkundige onderzoekingen.....	" 1 189 000	—	" 12 000	" 1 177 000	—	" 12 000	" 1 165 000	—	" 12 000	" 1 153 000
	f 2 561 000	f 1 449 000	f 176 000	f 3 834 000	f 1 705 000	f 272 000	f 5 267 000	f 573 000	f 263 000	f 5 577 000

stellen op gemiddeld *f* 110 per kojang of in totaal *f* 1 485 000.

Het totaal der ontvangsten, rekening houdende met *f* 310 000 en *f* 100 000 voor ontvangsten „Vervoeren te Water” en voor „verschillende baten”, kan geraamd worden op *f* 20 642 750.

De overwinst van het geheele zoutbedrijf (d. i. de winst boven de gemiddelde leeningsrente over de in de verschillende bedrijfsonderdeelen gestoken kapitalen) of met andere woorden de netto-opbrengst van het zoutmonopolie zal bij behoud der huidige zoutprijzen in 1923 rond 10.7 miljoen bedragen.

Raming der bedrijfsuitgaven en der ontvangsten.

UITGAVEN.		ONTVANGSTEN.	
A Algemeen beheer.....	<i>f</i> 130 260	Verkoop van los zout.....	<i>f</i> 1485 000
B. Aanmaak en opslag.		" " briketzout....	18 627 750
Algemeene kosten.....	<i>f</i> 40 000	Verschillende ontvangsten...	220 000
Kosten van winning, opslag en aflevering.....	1 657 640	Overtochtskosten en vrachten.	310 000
Onderhoud en herstellingen.....	41 600		
C. Zoutverpakking.			
Algemeen beheer.....	<i>f</i> 97 200		
Algemeene kosten der fabrieken.....	192 800		
Briketteering.....	307 500		
Verpakking en verzending.....	880 000		
Stoom en stroom.....	167 500		
Onderhoud.....	301 000		
Leverantiën aan een werkzaamheden voor derden.	100 000		
D. Vervoer en Water.			
Algemeene kosten.....	<i>f</i> 54 910		
Loonen en voedinggeld bemanning.....	128 630		
Kosten van laden lossen en afleveren.....	150 230		
Onderhoud vaartuigen, touwwerk, brandstoffen, machinekamerbehoefden enz.....	399 570		
Verpleging reizigers.....	10 000		
Verschillende uitgaven.....	44 780		
E. Vervoer te land en verkoop.			
Algemeene kosten.....	<i>f</i> 678 540		
Kosten van vervoer, inneming, opslag enz.....	2 665 000		
Schadeloosstelling voor den zoutverkoop in de Vorstenlanden.....	265 000		
Onderhoud en herstellingen.....	40 000		
Verschillende uitgaven.....	54 160		
F. Duurtetoelag.....			
Gezamenlijk bedrag der uitgaven en inkomsten volgens de begrooting, waarvan ten laste van:			
Hoofdstuk I.....	<i>f</i> 900 000		
" II.....	7 612 070		
		8 512 070	
Bijdrage van het Land v/h pensioen der ambtenaren.	73 000		<i>f</i> 20 642 750
Reis- en verblijfkosten.....	57 000		
Verlofs- en nonactiviteitsbezoldigingen, wachtgeld en onderstanden.....	38 000		
Overtochtskosten van en naar Nederland.....	12 000		
Bedrijfsoverschot.....		180 000	
		11 950 680	
	<i>f</i> 20 642 750		<i>f</i> 20 642 750

Verdeeling van het geraamde bedrijfsoverschot.

Afschrijvingen aanmaak en opslag.....	<i>f</i> 110 665	Bedrijfsoverschot.....	<i>f</i> 11 950 680
" zoutverpakking.....	203 400		
" vervoer te water.....	132 920		
" vervoer te land en verkoop.....	84 850		
Rente à 5% o/h bedrijfskapitaal aanmaak en opslag.	240 000		
" " " " " zoutverpakking...	259 000		
" " " " " vervoer te water.	107 000		
" " " " " vervoer te land en verkoop.....	101 705		
Overwinst.....	10 711 140		
	<i>f</i> 11 950 680		<i>f</i> 11 950 680

Bedrijfsuitgaven.

Vergelijking tusschen de voor 1923 geraamde en voor 1922 toegestane uitgaven.

	1923.	1922.	Meer.	Minder.
A. Algemeen beheer.	f 130 260	f 144 860	—	f 14 600 a)
B. Aanmaak en opslag.				
Algemeene kosten...	40 000	40 240	—	240 b)
Kosten van winning, opslag en aflevering.	1 657 640	1 663 600	—	5 960 c)
Onderhoud en herstellingen	41 600	50 000	—	8 400 d)
C. Zoutverpakking.				
Algemeen beheer...	97 200	101 000	—	3 800 f)
Algemeene kosten der fabrieken.....	192 800	190 000	f 2 800 e)	—
Briketteering.....	307 500	308 000	—	500 g)
Verpakking en verzending.....	880 000	1 096 500	—	216 500 h)
Stoom en stroom....	167 500	200 000	—	32 500 i)
Onderhoud.....	301 000	260 000	41 000 j)	—
Leverantien aan- en werkzaamheden voor derden.....	100 000	—	100 000 k)	—
D. Vervoer te Water.				
Algemeene kosten...	54 910	50 582	4 328 l)	—
Loonen en voeding-geld bemanning... ..	120 680	105 076	23 554 m)	—
Kosten van laden- en lossen en afleveren.	150 230	179 920	—	29 690 n)
Onderhoud vaartui- gen, touwwerk, brandstoffen, machi- nekamerbehoefden enz.	399 570	433 800	—	34 230 o)
Verpleging reizigers.	10 000	12 000	—	2 000 q)
Verschillende uitga- ven	44 780	32 122	12 658 p)	—
E. Vervoer te Land en Verkoop.				
Algemeene kosten...	678 540	694 840	—	16 300 r)
Kosten van vervoer, inneming, opslag enz.	2 665 000	3 500 000	—	835 000 s)
Schadeloosstelling voor den verkoop van zout in de Vor- stenlanden.....	265 000	275 000	—	10 000 v)
Onderhoud en herstel- ling.....	40 000	70 000	—	30 000 t)
Verschillende uitga- ven	54 160	47 000	7 160 u)	—
F. Duurtetoeslag...	105 750	366 000	—	260 250
Gezamenlijk bedrag der uitgaven vol- gens de begrooting.	f 8 512 070	f 9 820 540	f 1 915 500	f 1 499 970
Waarvan ten laste van:				1 308 470
Hoofdstuk I.	900 000	1 020 000	—	120 000
" II.	7 612 070	8 800 540	—	1 188 470

Toelichting der vermeerderingen en verminderingen.

a, b, c, f, l, r. Zie de toelichtingen op de personeele uitgaven.

c en g. In verband met de grootere productie.

d, j, m, n. Geraamd naar de uitkomsten van vorige jaren.

h. Rekening is gehouden met de daling van den prijs van het verpakkingsmateriaal.

i. Door de verlaging van den prijs der brandstoffen.

k. Deze post is voor 1923 voor het eerst opgebracht, ten einde overschrijding van de begrooting tengevolge van de uitvoering van die werkzaamheden te voorkomen. Tegenover deze uitgaven staat een verhooging der middelen van f 120 000.

o en p. In verband met de toename van het vervoer en de verhoogde en nieuw ingevoerde loods- en havengelden

VOLKSRAAD.

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. VIII — STUK 13.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË
VOOR HET DIENSTJAAR
1923.

DEPARTEMENT VAN GOVERNEMENTSBEDRIJVEN.

UITGAVEN EN ONTVANGSTEN VOOR DE ZOUTREGIE.

TOELICHTING OP DE ONDER DE HOOFDSTUKKEN I EN II VAN DE
BEGROOTING VAN UITGAVEN EN ONDER HOOFDSTUK II VAN DE
RAMING DER MIDDELEN BEGREPEN POSTEN.

ZOUT.

Algemeen overzicht van de te verwachten uitkomsten van het bedrijf.

Als gevolg van de reorganisatie van den dienst, verhandeld bij de begrooting voor het dienstjaar 1921, zoomede ter vermijding van administratieven omslag verbonden aan de regularisatie van de voor het onderdeel der Zoutregie „Vervoer te Water” verrichte diensten ten behoeve van de onderdeelen „Zoutverpakking” en „Vervoer en Verkoop” van de kosten voor vervoerd zout, zijn de uitgaven voor „Vervoeren te Water” ondergebracht onder de begrooting van het artikel „Zout” en niet meer afzonderlijk opgenomen.

De verwachting voor 1923 is overigens als volgt: 105 000 kojang ruw zout aan te maken tegen gemiddeld *f* 16.56 per kojang (100 000 kojang tegen *f* 17.54 in 1922) 69.500 kojang zout te briketteeren tegen *f* 29.40 per kojang (75 000 kojang tegen *f* 28.74 per kojang in 1922).

90 000 kojang (76 500 kojang briketzout en *f* 13 500 kojang loszout) te vervoeren en verkoopen, waarvan de kosten kunnen worden gesteld op *f* 54.40 tegen *f* 52.12 per kojang in 1922.

De verhooging van de briketteeringskosten is hoofdzakelijk een gevolg van de lagere productie.

De verhooging van de vervoer- en verkoopkosten is een gevolg van de nieuwe vervoercontracten met de particuliere spoor- en tramwegmaatschappijen die hun tarieven verhoogden en verder van het feit dat in 1922 de kosten van het vervoer van los zout van de zoutlanden naar de fabrieken voor zoover het vervoer te water geschiedt met den dienst der Zoutverpakking werden verrekend, terwijl deze voor 1923 de „Vervoeren te Water” drukken. De berekening van den kostprijs per vervoerden kojang zout valt dientengevolge onderscheidenlijk *f* 1.45 en *f* 1.53 hooger uit.

De bedrijfsuitgaven zijn volgens de begrotingsrekening te ramen voor:

den Zoutaanmaakt op	<i>f</i> 1 739 240
de Zoutverpakking op	2 046 000
Vervoeren te Water op	788 120
Vervoer te Land en Verkoop op	3 702 700
Duurtetoeslag	105 750

In totaal zijn de bedrijfsuitgaven met inbegrip van de kosten van algemeen beheer (hoofdkantoor) en van duurtetoeslag voor 1923 te stellen op *f* 8 512 070 tegen *f* 9 820 540 in 1922.

Volgens de op commerciëlen grondslag opgezette bedrijfsrekening, welke belast wordt met kapitaalrente, afschrijvingen, bijdragen voor pensioenfondsen enz. zullen de volledige bedrijfskosten bedragen:

Aanmaak en opslag	<i>f</i> 2 126 900
Zoutverpakking	2 535 400
Vervoeren te Water	<i>f</i> 1 046 040
Vervoer te Land en Verkoop...	3 987 255
	5 033 295

of onderscheidenlijk *f* 20.25, *f* 36.50 en *f* 55.92 per kojang tegen *f* 21.02, *f* 35.60 en *f* 54.53 per kojang in 1922.

Bij de beoordeeling van de stijging van den kostprijs per vervoerden kojang zout gelden mede de hiervoren vermelde motieven, waarbij voorts nog rekening moet worden gehouden met de vermeerderde bedragen voor rente, afschrijving, pensioenen, enz.

De opbrengst van het briketzout kan gesteld worden op gemiddeld *f* 243.50 per kojang tegenover *f* 242.50 in 1922 of *f* 18 627 750 tegenover *f* 18 187 500 in 1922.

De opbrengst van het losse zout is evenals voor 1922 te

en het betalen van huur voor op S. S. en B. O. W. terreinen staande pakhuizen.

g. Rekening is gehouden met de gedaalde prijzen van de voedingsmiddelen.

s. Nu de kosten van het onderdeel „Vervoer te water” mede in de Zoutbegrooting zijn opgenomen en die kosten voorheen werden geregulariseerd met het onderdeel „Vervoer te land en Verkoop” zouden de uitgaven voor laatstgenoemd onderdeel met de eerstgenoemde kosten zijnde rond f 600 000 verminderd zijn geworden, zoo niet de vervoertarieven van de particuliere spoor- en tramwegen waren verhoogd. Door dit laatste wordt de vermindering tot f 510 000 teruggebracht.

t, u en v. In verband met de behoefte.

In het gezamenlijk bedrag der uitgaven zijn begrepen de bezoldigingen, toelagen, schrijf- en teekenlonen, kantoor- en lokaalbehoeften en verdere kosten van algemeen beheer, volgens onderstaande opgaven.

	Maandelijksche bezoldiging.	1923.		1922.		Meer.	Minder.
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.		
a. Algemeen beheer.							
Hoofd van den dienst der Zoutregie	f 1 400	1	f 16 800	1	f 16 800	—	—
Onderhoofd	1 200	1	14 400	1	14 400	—	—
Inspecteur	800	1	9 600	1	9 600	—	—
Candidaat inspecteerend ambtenaar	200	—	—	1	2 400	—	f 2 400 ⁽¹²⁾
Hoofdbureau.							
Referendaris	600	1	7 200	1	7 200	—	—
Hoofdboekhouder	500	1	6 000	1	6 000	—	—
Hoofdkantoorhoofd	400	1	4 800	1	4 800	—	—
Boekhouder	350	1	4 200	1	4 200	—	—
Hoofdcommies	350	1	4 200	1	4 200	—	—
Onderhoofd der Comptabiliteit	200	1	2 400	1	2 400	—	—
Commiezen	150	6	10 800	6	10 800	—	—
Regelmatige bezoldigingsverhoogingen	—	—	17 700	—	30 600	—	12 900 ⁽¹³⁾
Ondergeschikt personeel	—	—	21 260	—	21 260	—	—
Kantoor- en lokaalbehoeften	—	—	7 200	—	7 200	—	—
Kosten voor Regeeringstelegrammen	—	—	3 700	—	3 000	f 700 ⁽¹⁴⁾	—
b. Aanmaak en Opslag Algemeen beheer.			f 130 260		f 144 860	f 700	f 15 300
Hoofd van den Zoutaanmaak	800	1	9 600	1	9 600	—	—
Onderhoofd	500	1	6 000	1	6 000	—	—
Boekhouder	350	1	4 200	1	4 200	—	—
Hulpbeheerder	300	1	3 600	1	3 600	—	—
Opzichter	150	1	1 800	1	1 800	—	—
Mantri	40	1	480	1	480	—	—
Regelmatige bezoldigingsverhoogingen	—	—	6 060	—	6 300	—	f 240 ⁽¹⁵⁾
Kantoor- en lokaalbehoeften	—	—	4 000	—	4 000	—	—
Huishuurvergoedingen	—	—	4 260	—	4 260	—	—
Aanmaak in eigen beheer.			f 40 000		f 40 240	—	f 240
Beheerder	400	2	9 600	2	9 600	—	—
Hulpbeheerder	300	—	—	2	7 200	—	7 200 ⁽¹²⁾
Opzichter	150	4	7 200	9	16 200	—	9 000 ⁽¹²⁾
Mantri	40	13	6 240	16	7 680	—	1 440 ⁽¹²⁾
Ondergeschikt personeel	—	—	7 860	—	7 860	—	—
Huishuurvergoedingen	—	—	4 440	—	8 760	—	f 4 320 ⁽¹⁴⁾
Regelmatige bezoldigingsverhoogingen	—	—	1 850	—	1 545	f 305 ⁽¹⁵⁾	—
Bevolkingsaanmaak.			f 37 190		f 58 845	f 305	f 21 960
Beheerder	400	3	14 400	3	14 400	—	—
Hulpbeheerder	300	2	7 200	2	7 200	—	—
Opzichter	150	17	30 600	17	30 600	—	—
Hoofdmantri	125	3	4 500	3	4 500	—	—
Mantri	40	26	12 480	26	12 480	—	—
Inlandsche schrijvers en mandoers	—	—	13 770	—	13 770	—	—
Tijdelijk personeel	—	—	13 000	—	13 000	—	—
Huishuurvergoedingen	—	—	13 080	—	13 080	—	—
Regelmatige bezoldigingsverhoogingen	—	—	24 620	—	19 790	4 830 ⁽¹⁴⁾	—
Toelagen aan het personeel	—	—	6 000	—	6 000	—	—
			f 139 650		f 134 820	f 4 830	—

	Maandelijks bezoldiging.	1923.		1922.		Meer.	Minder.
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.		
c. Zoutverpakking.							
Directeur.....	1 000	1	12 000	1	12 000	—	—
Onderhoofd.....	500	1	6 000	1	6 000	—	—
Hoofdcommies.....	350	1	4 200	1	4 200	—	—
Boekhouder.....	300	1	3 600	1	3 600	—	—
Adjunct-Boekhouder.....	200	1	2 400	1	2 400	—	—
Commies.....	200	1	2 400	1	2 400	—	—
Teekenaar.....	200	1	2 400	1	2 400	—	—
Eerste klerk.....	120	4	5 760	4	5 760	—	—
Ondergeschikt personeel van de Directie en Administratie	—	—	12 775	—	9 230	f 3 545 (7)	—
Regelmatische bezoldigingsverhoogingen van het personeel van de Directie en Administratie.....	—	—	12 715	—	10 400	2 315 (8)	—
Fabriekschef.....	450	2	10 800	2	10 800	—	—
Machinist Electriciën.....	300	1	3 600	1	3 600	—	—
Magazijnmeester.....	300	2	7 200	2	7 200	—	—
Machinist.....	250	15	45 000	15	45 000	—	—
Bouwkundig Opzichter.....	200	2	4 800	2	4 800	—	—
Opzichter 1e klasse.....	175	3	6 300	3	6 300	—	—
Idem 2e „.....	125	10	15 000	10	15 000	—	—
Ondergeschikt personeel van de fabrieken.....	—	—	16 860	—	15 945	715 (9)	—
Regelmatische bezoldigingsverhoogingen van het personeel van de fabrieken.....	—	—	27 800	—	25 500	2 300 (10)	—
Huishuurvergoedingen.....	—	—	1 820	—	2 760	—	1 440 (11)
Overwerkelden.....	—	—	6 000	—	6 000	—	—
Gratificatiën.....	—	—	1 500	—	15 000	—	13 500 (12)
Toelagen Geneesheeren.....	—	—	3 600	—	3 600	—	—
Kantoor- en lokaalbehoefden.....	—	—	5 800	—	5 200	600 (13)	—
Kosten van onderzoekingen en proefnemingen.....	—	—	8 000	—	8 000	—	—
Verdere kosten van algemeen beheer.....	—	—	13 700	—	20 300	—	6 600 (14)
			f 241 330		f 253 395	f 9 475	f 21 540
d. Vervoeren te Water.							
Inspecteur.....	800	1	9 600	1	9 600	—	—
Administrateur Oost-Java Zeevervoer.....	600	1	7 200	1	7 200	—	—
Administrateur Pontianak Riviertransport.....	350	1	4 200	1	4 200	—	—
Onder-administrateur Oost-Java Zeevervoer.....	350	1	4 200	1	4 200	—	—
Werktuigkundige Oost-Java Zeevervoer.....	350	2	8 400	2	8 400	—	—
Boekhouder.....	350	1	4 200	1	4 200	—	—
Inlandsche schrijver Pontianak Riviertransport.....	25	1	300	1	300	—	—
Toelage Administrateur Pontianak-Riviertransport voor duurdere levenswijze.....	—	—	—	—	360	—	360 (15)
Voedinggelden.....	—	—	2 800	—	2 792	8 (16)	—
Onderschtikt personeel.....	—	—	6 000	—	—	6000 (16)	—
Huishuurvergoedingen.....	—	—	4 680	—	4 800	—	120 (17)
Regelmatische bezoldigingsverhoogingen.....	—	—	4 530	—	4 530	—	—
			f 56 110		f 50 582	f 6 008	f 480
e. Vervoer te land en verkoop.							
Inspecteur.....	800	4	38 400	4	38 400	—	—
Adjunct-Inspecteur.....	600	3	21 600	5	36 000	—	14 400 (7)
Candidaat Inspecteerend Ambtenaar.....	200	—	—	1	2 400	—	2 400 (7)
Boekhouder.....	350	4	16 800	4	16 800	—	—
Pakhuismeesters en minder personeel.....	—	—	471 300	—	452 000	19 300 (18)	—
Regelmatische bezoldigingsverhoogingen.....	—	—	23 200	—	34 000	—	10 800 (19)
Verdere kosten van beheer en kantoor- en lokaalbehoefden.....	—	—	100 000	—	108 000	—	8 000 (20)
Belooningen.....	—	—	3 000	—	3 000	—	—
Mantri's.....	50	2	1 560	2	1 560	—	—
Wegers.....	30	1	—	1	—	—	—
Loon 8% van f 20 000.....	15	6	1 080	6	1 080	—	—
			f 678 540		f 694 840	f 19 300	f 35 600
Alles te zamen.....			f 1 828 080		f 1 377 582	f 40 618	f 95 120
							f 54 502

1, 3, 5, 6, 8, 10 en 19. In verband met de aanspraken van het thans aanwezige personeel.

2, 4, 7, 9, 11, 13, 14, 17 en 20. Geraamd naar de uitkomsten van vorige jaren en rekening houdende met de behoefte.

12. Met het voor 1923 geraamde bedrag kan worden volstaan.

15. Voor afronding.

16. De kosten voor dit ondergeschikte kantoorpersoneel is ten vorige jaren ten onrechte onder den post „kosten van laden, lossen en afleveren” begrepen.

18. De kosten voor dit minder personeel zijn in de begrooting voor 1922 begrepen in den post „kosten van vervoer, inneming opslag enz.”.

Vergelijking tusschen de voor 1923 en 1922 geraamde ontvangsten.

Ontvangsten.

	1923.	1922.	Meer.	Minder.
Opbrengst los zout..	f 1 485 000	f 1 430 000	f 55 000	—
" briketzout	18 627 750	18 187 500	440 250	—
Vershillende ontvangsten.....	220 000	100 000	120 000 ¹⁾	—
Overtochtskosten en vrachten.....	310 000	1 367 000	—	f 1 057 000 ²⁾
Gezamenlijk bedrag volgens de begrooting.....	f 20 642 750	f 21 084 500	f 615 250	f 1 057 000
				f 441 750

¹⁾ Wegens leverantiën aan en werkzaamheden voor derden.

²⁾ Voor 1922 waren in de ontvangsten begrepen de verrekningen van de „Vervoeren te water” met „Zout”, welke verrekningen door samenvoeging van de uitgaven van genoemde onderdeelen in 1923 vervallen.

Raming der kapitaalsuitgaven.

Omschrijving der werken.	Geraamd voor 1923.	Toegestaan voor 1922.	Meer.	Minder.
A. Aanmaak en opslag.				
Uitbreiding van de pakhuizen e. d.....	f 50 000	f 220 000	—	f 170 000 ²⁾
Vershillende werken, w.o. uitbreiding van den inboedel.....	30 000	40 000	—	10 000 ²⁾
Inrichting van zoutlanden, w.o. bouw van pakhuizen enz.....	380 000	380 000	—	—
Aankoop van zoutpannen.....	100 000	—	f 100 000 ³⁾	—
B. Zoutverpakking.				
Uitbreiding en wijziging van de fabrieken, magazijnen, terreinen, los- en laadplaatsen, sporen enz.....	75 000	76 000	—	1 000 ²⁾
Aanschaffing van werktuigen, inventarisgoederen en magazijnsgoederen voor uitbreiding bestemd.....	20 000	21 000	—	1 000 ²⁾
Bouw, aankoop en uitbreiding van woningen.	10 000	18 000	—	f 8 000 ²⁾
Andere werken en aanschaffingen.....	5 000	5 000	—	—
Electrificatie van de fabriek te Krampon...	—	140 000	—	140 000 ²⁾
C. Vervoeren te water.				
Aanschaffing van een sleepboot Pontianak—Rivier—Vervoer.....	—	90 000	—	90 000
Vernieuwing romp huisboot Josina.....	18 000	—	18 000	—
Aanschaffing van vaartuigen Oost-Java-Zee-voervoer.....	50 000	218 000	—	168 000 ²⁾
Aankoop, bouw en uitbreiding van inrichtingen, gebouwen en woningen.....	20 000	40 000	—	20 000 ²⁾
Aanlegplaats met kabelbaan.....	—	50 000	—	50 000
D. Vervoer te land en verkoop.				
Bouw van pakhuizen en andere dienstgebouwen.....	(a) 100 000	230 000	—	130 000 ²⁾
Inboedel.....	5 000	5 000	—	—
	f 863 000	f 1 533 000	f 118 000	f 788 000
				f 670 000
Waarvan ten laste van:				
Hoofdstuk I.....	100 000	172 500	—	72 500
" II.....	763 000	1 360 500	—	597 500

(1) De bij besluit van 5 Maart 1919 No. 35 ingestelde commissie voor een onderzoek naar den loontoestand bij den zoutaanmaak der bevolking op Madoera en naar de maatregelen, welke met betrekking tot de bij dat bedrijf bestaande arbeidsverhoudingen zullen moeten worden genomen om den geregelden zoutaanmaak te verzekeren, is in § 11 van haar rapport (b) van 21 Januari 1920 eenstemming

(a) Waaronder een bedrag van f 75 000.— voor vergoeding aan het Departement der Burgerlijke Openbare Werken voor ten behoeve van de Regie uit te voeren werken, welke vergoeding zal worden verrekend middels regularisatie.

(b) Ter Secretarie v/d Volksraad neergelegd. Vgl. de Memorie van Antwoord der VIIIe Afd. van het begrooiingsontwerp voor 1921, op blz. 21 bovenaan.

van oordeel dat overname van het panbezit door den Staat den voorkeur verdient boven het laten van dit bezit in handen van particulieren.

Ook naar het oordeel der Regeering is het noodzakelijk om geleidelijk over te gaan tot den aankoop der zoutpannen welke thans in particulier bezit zijn, teneinde aldus den zoutaanmaak op Madoera voldoende verzekerd te zien en aldaar waarborgen te scheppen voor behoorlijke arbeidsverhoudingen.

Met den aankoop van alle pannen zal een totaalbedrag van f 6 000 000 gemoeid zijn. Een door het Hoofd van den Dienst der Zoutregie opgezette rentabiliteitsberekening waarmede de Gouvernements Accountantsdienst instemt en waarbij rekening is gehouden met een rente van 6½% 's jaars over het kapitaal en 2% afschrijving heeft doen zien, dat de productiekosten van het zout bij aankoop der pannen en exploitatie in eigen beheer in elk geval minder zullen bedragen dan de thans te betalen prijs.

Met het oog op de beschikbare middelen komt het raadzaam voor den aankoop geleidelijk te doen plaats hebben en daarvoor op de begroting voor 1923 niet meer dan f 100 000 beschikbaar te stellen.

(2) Met de uitgetrokken bedragen zal voor 1923 kunnen worden volstaan.

(3) Aan de electricificatie van de fabriek te Krampon waarmede nog niet werd aangevangen zal ook in 1923 geen gelden besteed worden.

Raming der Kapitaalsrekening.

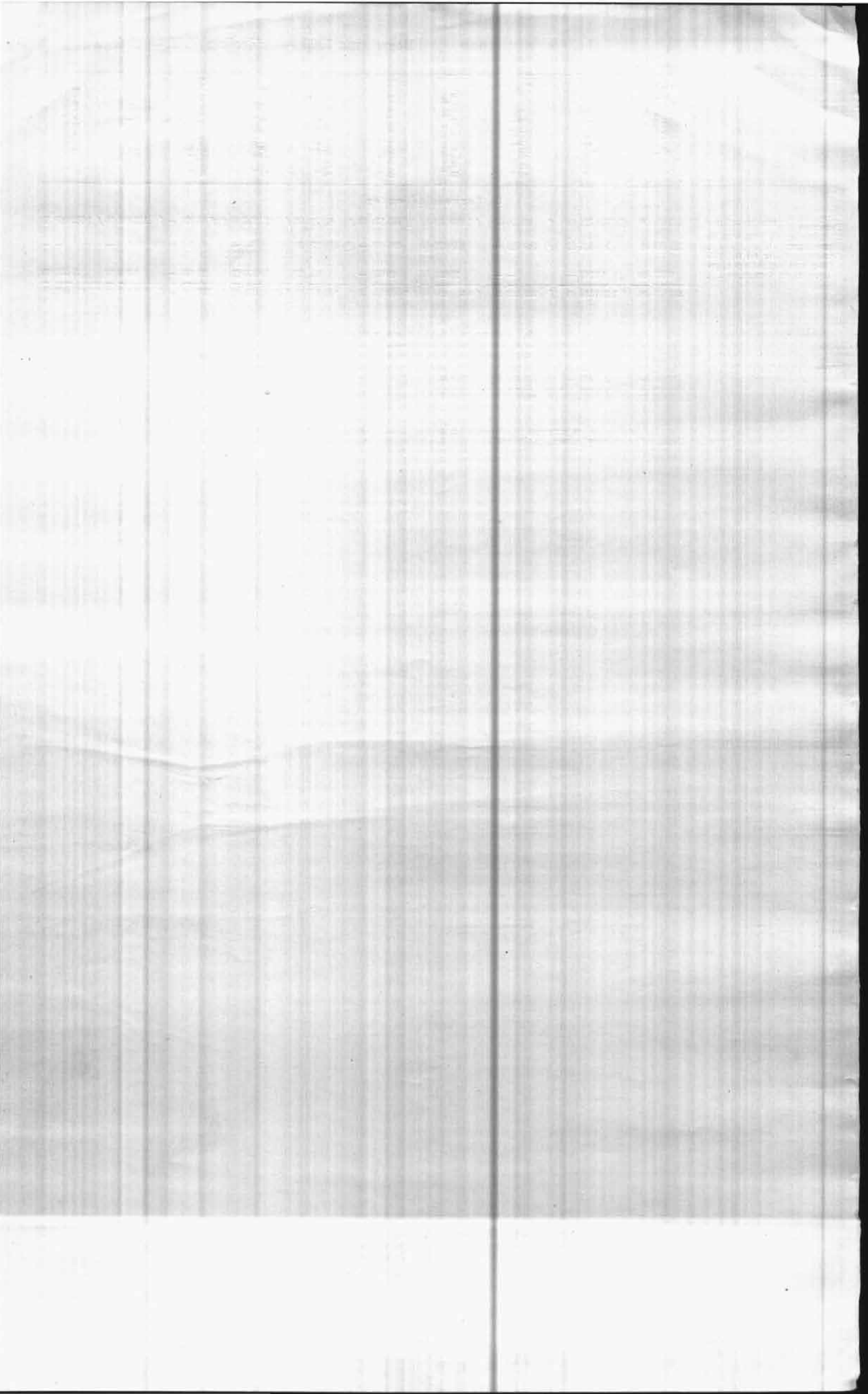
Boekingshoofden.	Boekwaarde volgens het jaarverslag 1920 op 31 December 1920.	Bijgekomen geraamd in 1921.	Afschrijving geraamd in 1921.	Boekwaarde op 31 December 1921.	Bijgekomen geraamd in 1922.	Afschrijving geraamd in 1922.	Boekwaarde op 31 December 1922.	Bijgekomen geraamd in 1923.	Afschrijving geraamd in 1923.	Boekwaarde op 31 December 1923.
A. Aanmaak en opslag.										
Pakhuizen	f 1 776 649 46	(1) f 293 535 70	f 50 280 16	f 1 959 896	(1) f 50 000	f 54 931	f 1 954 935	(1) f 50 000	f 55 961	f 1 948 974
Dienstgebouwen	95 467 72	(1) 11 804 47	7 373 19	99 894	19 769 52	8 087	111 576 52	(1) 8 000	9 272 52	110 304
Terreinen en grondwerken	303 027 09	14 543 47	3 108 56	314 462	20 000	3 254	331 208	10 000	3 454	337 754
Kanalen met bijbehorende werken	95 627 69	995 83*	983 51*	95 640	8 000	994	102 546	8 000	1 074	109 572
Inventaris w.o. vaartuigen	21 949 55	3 263 99	7 289 84	17 923	4 000	7 846	14 077	4 000	8 496	9 581
Zoutland: Nembakor-West	1 123 407 58	175 238 47	29 884 05	1 280 812	250 000	24 038	1 506 774	200 000	28 539	1 678 235
„ Grisseo	45 822 65	190 655 57	458 22	236 020	150 000	2 395	383 655	100 000	3 895	479 790
Uitbreidingswerken:										
a. Pakhuizen in aanbouw	163 535 70	70 000	(1) 293 535 70	—	50 000	(1) 50 000	—	50 000	(1) 50 000	—
b. Zoutland Grisseo-Poetih	17 005 58*	20 000	170 58*	36 535	80 000	—	116 535	80 000	—	196 535
c. Dienstwoningen in aanbouw	3 573 98*	20 000	(1) 11 804 47	11 769 52	8 000	(1) 19 769 52	—	8 000	(1) 8 000	—
Aankoop van zoutpannen	—	—	—	—	—	—	—	100 000	—	100 000
	f 8 649 067 31	f 740 038 49*	f 395 902 23*	f 4 053 251 52	f 639 769 52	f 171 314 52	f 4 521 706 52	f 618 000	f 168 661 52	f 4 971 045
B. Zoutverpakking.										
1. Wegen en terreinen	f 86 171 26	f 7 000	—	f 93 171 26	f 3 000	—	f 96 171 26	—	—	f 96 171 26
2. Waterleiding, afwatering en bevoeiing	97 778 36	1 000	2 973 85	96 804 51	1 000	2 993 85	98 810 66	—	3 013 85	90 796 81
3. Fabrieksgebouwen	653 832 33	62 500	20 871 36	696 400 93	20 500	22 121 35	699 839 03	—	22 051 35	677 188 23
4. Woningen fabriekspersoneel	285 570 28	5 000	18 067 76	257 502 52	5 000	13 217 76	249 284 76	f 5 000	13 967 76	240 917
5. Woningen pers. Algemeen beheer	100 535 94	5 000	8 382 46	102 153 48	10 000	3 532 46	108 621 02	5 000	3 832 46	109 788 56
6. Bovenbouw spoorbanen	105 905 45	8 000	16 643 52	97 261 93	8 000	17 123 52	88 138 41	8 000	17 603 52	78 534 89
7. Onderbouw spoorbanen	150 357 97	12 000	1 702 99	160 654 98	2 000	1 822 99	160 831 99	2 000	1 842 99	160 989
8. Vervoersmiddelen	149 318 23	—	12 958 91	136 359 32	—	12 958 91	123 400 41	—	12 958 91	110 441 50
9. Stoominrichting	44 571 83	—	2 710 33	41 861 50	—	2 710 33	39 151 17	—	2 710 33	36 440 84
10. Inrichting brikettenaanmaak	301 445 80	75 000	42 670 26	333 775 54	50 000	46 795 23	336 980 28	60 000	49 545 23	347 435 02
11. Inrichting verpakking en verzending	18 863 31	—	472 88	18 390 43	—	472 88	17 917 55	—	472 88	17 444 67
12. Inrichting atelier, smederij en gietery	93 663 38	2 500	7 333 73	98 844 66	2 500	7 498 72	93 845 94	2 500	7 673 72	18 672 22
13. Inrichting drooginstallatie	548 280 79	—	19 762 53	528 618 26	—	19 762 53	508 755 73	—	19 762 53	488 993 20
14. Inrichting voor licht en kracht	85 240 17	2 500	8 174 00	79 566 11	2 500	8 324 06	73 742 05	2 500	8 474 06	67 767 99
15. Gereedschappen en werktuigen	19 797 11	—	3 266 47	16 530 64	—	3 266 47	13 234 17	—	3 266 47	9 997 70
16. Kantoorinventaris	11 407 31	—	1 057 36	10 349 95	—	1 057 36	9 292 59	—	1 057 36	8 235 23
17. Inrichting centrale	204 702 99	209 500	12 859 94	401 391 05	129 500	23 304 94	507 460 11	—	29 839 94	477 620 17
18. Aanlegkade voor diepgaande schepen	253 989 61	—	5 404 03	248 585 58	—	5 404 03	243 181 55	—	5 404 03	237 777 52
19. Magazijnsgoederen	1 674 816 94	25 000	—	1 699 816 94	30 000	—	1 719 816 94	25 000	—	1 744 816 94
	f 4 806 272 06	f 415 000	f 175 832 42	f 5 045 939 64	f 280 000	f 193 427 42	f 5 118 513 23	f 110 000	f 203 477 42	f 5 020 034 80

(1) Overboeking van uitbreidingswerken naar „Pakhuizen en Dienstgebouwen“.

Boekingshoofden.	Boekwaarde volgens het jaerverslag 1919 op 31 December 1920.	Bijgekomen geraamd in 1921.	Afschrijving geraamd in 1921.	Boekwaarde op 31 December 1921.	Bijgekomen geraamd in 1922.	Afschrijving geraamd in 1922.	Boekwaarde op 31 December 1922.	Bijgekomen geraamd in 1923.	Afschrijving geraamd in 1923.	Boekwaarde op 31 December 1923.
C. Vervoer te water.										
Sleepbooten) met inventaris Pruwen	f 592 618 08	(1) f 739 723 34	f 41 810 60	f 1 230 535 82	(1) f 885 179 39	f 82 723 81	f 2 032 936 40	(1) f 68 000 —	f 131 121 10	f 1 969 865 90
Sleepbooten en prauwen in aanbouw	321 379 61	706 628 12	(1) 739 723 34	288 179 39	597 000 —	(1) 885 179 39	—	68 000 —	(1) 68 000 —	—
Aankoop, bouw en uitbreiding van inrichtingen, gebouwen en woningen . .	9 875 59	10 100 —	—	19 975 59	40 000 —	599 37	59 376 22	20 000 —	1 799 37	77 676 85
	f 839 873 28	f 1 456 356 46	f 781 538 94	f 1 538 690 80	f 1 522 179 39	f 968 507 57	f 2 092 362 62	f 156 000 —	f 200 920 47	f 2 047 442 15
D. Vervoer te land en verkoop.										
Pakhuizen	f 1 434 165 05	(1) f 214 939 80	f 64 613 85	f 1 584 541 —	(1) f 201 620 —	f 69 425 —	f 1 716 709 —	(1) f 230 000 —	f 78 988 —	f 1 872 721 —
Inventaris	7 815 39	5 000 —	5 797 39	7 108 —	5 000 —	6 191 —	5 917 —	5 000 —	6 341 —	4 579 —
Vervoermiddelen	15 452 04	—	4 518 04	10 934 —	—	4 518 —	6 416 —	—	4 518 —	1 898 —
Pakhuizen in aanbouw . .	214 989 80	201 620 —	(1) 214 989 89	201 620 —	230 000 —	(1) 201 620 —	230 000 —	100 000 —	(1) 230 000 —	100 000 —
	f 1 672 422 19	f 421 609 80	f 239 828 99	f 1 804 203 —	f 436 620 —	f 281 781 —	f 1 959 642 —	f 335 000 —	f 314 845 —	f 1 979 195 —

(1) Overboeking van het Hoofd „Sleepbooten en prauwen in aanbouw” naar het Hoofd „Sleepbooten en prauwen”.

(2) Overboeking van „Pakhuizen in aanbouw” naar „Pakhuizen”.

VOLKSRAAD.

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 1 — AFD. VIII — STUK 14.

**BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË
VOOR HET DIENSTJAAR
1923.**

DEPARTEMENT VAN GOVERNEMENTSBEDRIJVEN.

UITGAVEN EN ONTVANGSTEN VOOR DEN POST-, TELEGRAAF- EN TELEFOONDIENTST.

**TOELICHTING OP DE ONDER DE HOOFDSTUKKEN I EN II VAN DE
BEGROOTING VAN UITGAVEN EN ONDER HOOFDSTUK II VAN DE
RAMING DER MIDDELEN BEGREPEN POSTEN.**

POST-, TELEGRAAF- EN TELEFOONDIENTST.

Algemeen overzicht van de te verwachten bedrijfsuitkomsten.

De bedrijfsuitgaven volgens de begrootingsrekening zijn geraamd op *f* 25 231 330 tegen *f* 27 178 461 voor het jaar 1922.

De verlaging der raming van uitgaven met *f* 1 947 131 is toe te schrijven aan de vermindering van den post voor duurtetoelag met *f* 3 430 000, zoodat voor de overige uitgaven in totaal rond *f* 1 482 800 méér is uitgetrokken. Deze verhooging moet worden geweten aan enkele onvermijdelijke omstandigheden zooals: vermeerdering der personeelsuitgaven tengevolge van de regelmatige weddeverhoogingen waarop het in dienst zijnde personeel krachtens de bestaande bepalingen aanspraak kan maken en van vermeerdering van het aantal aansluitingen bij den telefoondienst; aan hogere transitkosten voor brievenmalen en aan de overbrenging naar de bedrijfsbegrooting van personeel, hetwelk tot dus verre was uitgetrokken onder het „Departement van Gouvernementsbedrijven”, doch dat werkzaam was bij en uitsluitend ten behoeve van het Hoofdkantoor van dezen dienst. Daarbij is verder rekening gehouden met een vermindering van uitgaven o. a. voor „kosten van bestelling”, „verschillende uitgaven” en „onderhoud en herstelling” die in 1923 in verband met de geboden bezuiniging tot de strikt onvermijdelijke zullen worden beperkt.

De ontvangsten kunnen worden geraamd op *f* 32 134 500 tegen *f* 30 755 000 waarop deze voor 1922 waren geschat. Gemeend wordt dat deze hogere inkomsten wel in uitzicht zijn te stellen op grond van de ervaring gedurende het laatste jaar opgedaan waaruit blijkt, dat niettegenstaande de malaise in handel en cultures zich hier te lande bijkans twee jaren heeft doen gevoelen en op de telegraafinkomsten dan ook reeds geruimen tijd haar invloed deed gelden, de geleidelijke vermindering van de opbrengst uit post- en zegelverkoop en van den telefoondienst daarentegen niet is opgehouden, terwijl mede de te verwachten opbrengst van het in bedrijf te stellen radiostation op den Malabar op de nieuwe raming van invloed is geweest.

De volledige exploitatierekening van den dienst waarbij deze ook wordt belast met de berekende bijdragen aan pensioenfonds, kosten van verloven in Nederland, overtochts- en uitzendingskosten, enz. welke kosten bij andere hoofdstukken en afdeelingen der begrooting uitdrukking vinden en waarbij die rekening is te goed geschreven met een bedrag van *f* 2 500 000 voor vrijdom van briefport voor dienststukken, kan worden becijferd op *f* 26 091 330. Het bedrijfsoverschot van post, telegraaf en telefoon wordt daardoor voor 1923 geraamd op een bedrag van *f* 6 043 170.

Stelt men aan het bedrijf den eisch, dat ook de noodige afschrijvingen op de waarde van installaties, gebouwen en verdere bezittingen bij het bedrijf in gebruik, (*f* 3 692 000) en verder de volgens den gemiddelden rentevoet der Indische leeningen becijferde rente over het in die bezittingen gestoken kapitaal, (*f* 2 735 000) moeten worden opgebracht, dan is nog een klein tekort, namelijk van *f* 383 830 te boeken.

Raming der bedrijfsuitgaven en der ontvangsten.

UITGAVEN.		ONTVANGSTEN.	
Hoofdbestuur.....	/ 2 106 115	Verkoop van postwaarden.....	/ 10 250 000
Onderwijs.....	503 350	Bijdrage in de kosten van het personeel door het Departement van Financiën.....	605 000
Technische dienst.....	2 922 760	Idem van de Postspaarbank.....	47 000
Autostalling en bediening.....	70 640	Vergoeding wegens vrijdom van briefport van de Postspaarbank.....	17 000
Werkplaats en magazijnen.....	359 370	Opbrengst binnenlandsche telegrammen	8 550 000
Inspectie.....	322 470	Idem radio-telegrammen	
Bezoldigingen, toelagen enz. van den kantoor dienst.....	11 261 625	Aandeel in de buitenlandsche telegrammen	1 000 000
Uitkeeringen terzake van het vervoer van brievenmalen en postpakketten.....	1 335 000	Binnenlandsche Regeeringstelegrammen.....	
Bijdrage aan het Departement van Binnenlandsch-Bestuur in de uitgaven voor het doen onderhouden van een geregelde stoompakketvaart in den Indischen Archipel door de K. P. M.....	100 000	Abonnementen telefoon	11 000 000
Transitkosten van brievenmalen.....	500 000	Opbrengst telefoongesprekken	
Kosten van bestelling.....	175 000	Vergoeding door het Departement van Binnenlandsch Bestuur voor aanleg, uitbreiding, verbetering en onderhoud van bestuurstelefoonlijnen.....	250 500
Algemeene kosten der kantoren.....	800 000	Verskillende ontvangsten.....	415 000
Verskillende uitgaven.....	310 000		
Onderhoud en herstellingen.....	3 165 000		
Verlofsbezoldigingen, uitzending van het personeel van den dienst in Indië.....	250 000		
Duurtetoeslag.....	1 350 000		
	/ 25 631 330		/ 32 134 500
Af: wegens het eerst in den loöp van het begrotingsjaar tot stand komen van personeelsbenoemingen of bevorderingen.....	400 000		
Gezamenlijk bedrag der uitgaven en inkomsten volgens de begrooting, waarvan ten laste van Hoofdstuk I.....	/ 1 767 550		
Hoofdstuk II.....	23 463 780		
	/ 25 231 330		
Verlofs, nonactiviteits- en voorloopige bezoldigingen, wachtgelden en onderstanden ..	/ 200 000		
Bijdrage aan het Land voor pensioenen der ambtenaren.....	2 000 000		
Huis- en lokaalhuur.....	100 000		
Uitkeering aan den dienst der Staatsspoor- en tramwegen wegens vervoer van post-rijtuigen.....	350 000		
Reis- en verblijfskosten.....	425 000		
Overtochtskosten naar Nederland.....	200 000		
Overplaatsingskosten.....	85 000		
	/ 3 360 000		
Vrijdom van briefport voor dienststukken van gouvernement, locale ressorten, enz.....	2 500 000		
	850 000		
Bedrijfsoverschot.....	6 043 170		
	/ 32 134 500		/ 32 134 500

Verdeeling van het geraamde bedrijfsoverschot.

Afschrijvingen.....	/ 3 692 000	Bedrijfsoverschot.....	/ 6 043 170
Rente à 5% van het bedrijfskapitaal.....	2 735 000	Tekort voor nevenvermelde rentebetaling....	383 839
	/ 6 427 000		/ 6 427 000

Bedrijfsuitgaven.

Vergelijking tusschen de voor 1923 geraamde en voor 1922 toegestane uitgaven.

	1923.	1922.	Meer.	Minder.
Hoofdbestuur.....	/ 2 106 115			
Onderwijs.....	503 350			
Technische dienst.....	2 922 760	/ 16 192 871	/ (1) 1 353 459	
Autostalling en bediening.....	70 640			
Werkplaats en magazijnen.....	359 370			
Inspectie.....	322 470			
Bezoldigingen, toelagen enz. van den kantoor dienst.....	11 261 625			
Uitkeeringen ter zake van het vervoer van brievenmalen en postpakketten: in Nederland.....	299 000	376 000	—	/ (2) 77 000
Idem in Nederlandsch-Indië.....	1 036 000	802 000	(2) 234 000	—
Bijdrage van het Departement van Binnenlandsch Bestuur in de uitgaven voor het doen onderhouden van een geregelde stoompakketvaart in den Indischen Archipel door de K. P. M.....	100 000	213 250	—	(3) 113 000
Transitkosten van brievenmalen.....	500 000	—	(4) 500 000	—
Kosten van bestelling.....	175 000	185 000	—	(7) 10 000
Algemeene kosten der kantoren.....	800 000	800 000	—	—
Verskillende uitgaven.....	310 000	370 000	—	(5) 60 000
Onderhoud en herstellingen.....	3 165 000	3 502 300	—	(6) 337 300
Verlofsbezoldigingen, uitzending van het personeel voor den dienst in Indië.....	250 000	350 000	—	—

	1923.	1922.	Meer.	Minder.
Duurtetoelag.....	f 1 350 000	f 4 780 000	—	f 3 430 000
Af: wegens het eerst in den loop van het begrotingsjaar tot stand komen van personeelsbenoemingen of bevorderingen..	f 25 631 330	f 27 571 421	f 2 087 459	f 4 027 550
	400 000	392 960	f 7 040	—
	f 25 231 330	f 27 178 461	f 2 080 419	f 4 027 550
				f 1 947 131
Gezamenlijk bedrag der uitgaven volgens de begrooting, waarvan ten laste van:				
Hoofdstuk I.....	f 1 767 550	f 2 660 600	—	f 893 050
„ II.....	23 463 780	24 517 861	—	f 1 054 081

(1) Zie de toelichtingen bij de personeelsuitgaven.

(2) In verband met den omvang van het pakketpost-verkeer.

(3) In dezen post waren vroeger begrepen de kosten van het Regeeringstoezicht op de „Duitsch-Nederl.-Telegraafmaatschappij”, waarvoor thans geen gelden behoeven te worden uitgetrokken.

(4) Volgens de uitkomsten der in 1921 gehouden transitstatistiek zal jaarlijks betaald moeten worden 500 000 (gouden) francs. In verband met de wijze van afrekening (door tussehenkomst van het Internationaal Bureau te Bern) kan verwacht worden, dat de eerste afrekening plaats heeft in 1923, loopende over de jaren 1920 en 1921. Gerekend moet dus worden op $2 \times 500\,000$ (gouden) francs.

Deze uitgaaf, — welke in vorige jaren kleiner was dan 500 000 francs 's jaars, daar zij tot dusver werd berekend naar een in 1913 gehouden statistiek, toen het verkeer geringer was —, in vorige begrootingen uit Hoofdstuk I betaald en geboekt onder den post „Vervoer van brieven en postpakketten”. Bij de raming van dezen post voor 1923 is bedoelde uitgaaf uiteraard daarin niet opgenomen.

(5) In verband met den financieelen toestand zijn deze

(6) uitgaven tot de meest onvermijdelijke beperkt.

(6) In het gezamenlijk bedrag der uitgaven ten laste van Hoofdstuk II zijn begrepen de bezoldigingen, toelagen, schrijf- en teekenlonen, kantoor- en lokaalbehoefden en verdere kosten van algemeen beheer volgens onderstaande opgave:

	Bezoldiging.	Geraamd voor 1923.		Toegestaan voor 1922.		Meer.		Minder.	
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.
Hoofd van den dienst.....	f 1 500	1	f 18 000	1	f 18 000	—	—	—	—
Hoofd van het dienstvak „Posterijen”.....	1 300	1	15 600	1	15 600	—	—	—	—
Hoofd van het dienstvak „Telegrafie en Telefonte”.....	350	2	8 400	2	28 400	—	—	—	—
Hoofd van het dienstvak „Administratie”.....	700	1	8 400	1	8 400	—	—	—	f (1). 18 000
Afdeelingshoofd bij het hoofdbestuur.....	1 200	7	100 800	7	100 800	—	—	—	—
Hoofdboekhouder.....	500	1	6 000	1	6 000	—	—	—	—
Eerste boekhouder.....	300	1	3 600	1	3 600	—	—	—	—
Tweede boekhouder.....	150	1	1 800	1	1 800	—	—	—	—
Commissie-kashouder.....	350	1	4 200	1	4 200	—	—	—	—
Beheerder der post- en zegelwaarden.....	400	1	4 800	1	4 800	—	—	—	—
Archivaris.....	400	1	4 800	1	4 800	—	—	—	—
Inspecteur.....	800	13	124 800	13	124 800	—	—	—	—
Adjunct-Inspecteur.....	550	14	92 400	14	92 400	—	—	—	—
Controleur van den toetstdienst.....	550	2	13 200	2	13 200	—	—	—	—
Directeur van het onderwijs.....	750	1	9 000	1	9 000	—	—	—	—
Ingenieur.....	350	28	117 600	28	117 600	—	—	—	—
Gediplomeerd hoofdtechnisch ambtenaar.....	700	13	109 800	14	117 600	—	—	—	—
Gediplomeerd technisch ambtenaar.....	325	80	312 000	62	241 800	18	f (8) 70 200	2	(2) 16 800
Aspirant gediplomeerd technisch ambtenaar....	225	17	45 000	35	94 500	—	—	18	(3) 48 600

	Bezoldi- ging.	Geraamd voor 1923.		Toegestaan voor 1923.		Meer.		Minder.	
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.
Technisch ambtenaar 1e klasse. Groep A....	f 500	1	f 6 000	1	f 6 000	—	—	—	—
" " " 1e " Groep B.....	350	18	75 600	18	75 600	—	—	—	—
" " " 1e " Groep C.....	175	226	558 600	281	590 100	—	—	15	f (4) 31 500
Technisch ambtenaar 2e klasse.....	100	287	344 400	—	762 300	—	—	—	(5) 417 900
Hoofdkantoorhoofd.....	950	2	22 800	2	22 800	—	—	—	—
Adjunct-hoofdkantoorhoofd.....	900	3	32 400	3	32 400	—	—	—	—
Kantoorhoofd 1e klasse.....	800	5	48 000	5	48 000	—	—	—	—
Controleur 1e klasse.....	800	11	105 600	11	105 600	—	—	—	—
" " " 2e ".....	700	95	798 000	110	924 000	—	—	15	(6) 126 000
Commiezen.....	325	163	635 700	150	585 000	13	f (5) 50 700	—	—
Klerken.....	225	185	499 500	120	324 000	65	(6) 175 500	—	—
Adspirant controleur.....	—	—	1 310 000	—	1 380 000	—	—	—	(7) 70 000
Hulp-postcommiezen.....	—	—	540 000	—	450 000	—	(7) 90 000	—	—
Assistenten.....	175	35	73 500	35	73 500	—	—	—	—
Radio-hoofdcommiezen.....	—	—	470 000	—	500 000	—	—	—	(8) 30 000
" " commiezen 1e klasse.....	—	—	2 250 000	—	2 250 000	—	—	—	—
" " " 2e klasse.....	400	3	14 400	3	14 400	—	—	—	—
Hoofdadministratief ambtenaar.....	290	15	52 200	15	52 200	—	—	—	—
Administratief ambtenaar groep A.....	160	33	63 360	33	63 360	—	—	—	—
" " " B.....	500	4	24 000	4	24 000	—	—	—	—
Adspirant administratief ambtenaar.....	480	11	56 760	11	56 760	—	—	—	—
Bedieningsleider.....	200	90	216 000	90	216 000	—	—	—	—
Hoofdtelephonist.....	175	10	21 000	16	33 600	—	—	—	(9) 12 600
Inning van telefoon-abonnementsgelden.....	225	6	16 200	—	—	6	(10) 16 200	—	—
Regelmatische weddeverhoogingen.....	150	210	378 000	—	—	210	(10) 378 000	—	—
Minder personeel.....	—	—	67 000	—	67 000	—	—	—	—
Overwerk-gelden en beloningen voor buitenge- wone werkzaamheden.....	—	—	1 715 600	—	1 200 000	—	(11) 515 600	—	—
Toelagen aan ambtenaren en beambten.....	—	—	5 352 400	—	4 933 400	—	(12) 419 000	—	—
Uitgaven wegens de stempeling van zegels enz. Post- en telegraafschoten (seinleergangen).....	—	—	70 000	—	70 000	—	—	—	—
Opleidingsleergang voor controleur.....	—	—	200 000	—	145 000	—	(13) 55 000	—	—
Opleiding voor administratief ambtenaar bij den telefoondienst en gediplomeerd technisch amb- tenaar.....	—	—	4 500	—	3 300	—	(14) 1 200	—	—
Opleiding van officieren van technische wapens tot ingenieurs te Bandoeng.....	—	—	7 000	—	8 000	—	—	—	(15) 1 000
Algemeene kantoor-kosten.....	—	—	22 000	—	135 100	—	—	—	(16) 113 100
Duurtetoeslag.....	—	—	16 600	—	21 800	—	—	—	(17) 5 200
Administrateur.....	—	—	65 000	—	1	—	(18) 64 999	—	—
Referendaris.....	—	—	800 000	—	800 000	—	—	—	—
Commies-redacteur.....	—	—	1 350 000	—	4 780 000	—	—	—	3 430 000
Hoofdcommies.....	700	1	8 400	—	—	—	(19) 8 400	—	—
Eerste commies.....	600	3	21 600	—	—	—	(19) 21 600	—	—
Tweede commies.....	300	4	14 400	—	—	—	(19) 14 400	—	—
Derde commies.....	450	5	27 000	—	—	—	(19) 27 000	—	—
Adjunct commiezen en klerken.....	300	21	75 600	—	—	—	(19) 75 600	—	—
Af: wegens het eerst in den loop van het jaar tot stand komen van personeelsbenoemingen of bevorderingen.....	220	13	34 320	—	—	—	(19) 34 320	—	—
	150	14	25 200	—	—	—	(19) 25 200	—	—
	—	—	31 980	—	—	—	(19) 31 980	—	—
	—	—	f 19 512 780	—	f 21 758 521	—	f 2 074 959	—	f 4 320 700
	—	—	400 000	—	392 960	—	7 040	—	—
	—	—	f 19 112 780	—	f 21 365 561	—	f 2 067 919	—	f 4 320 700
	—	—	—	—	—	—	—	—	f 2 252 781

(1) Bij de jongste reorganisatie van het personeel zijn de ambten van hoofd van het dienstvak „Telegrafie” en „Telefonie” niet afzonderlijk uitgetrokken. Deze hoofden volgen thans de ingenieursregeling, op grond waarvan hier de aanvangsbezoldiging voor ingenieur is opgebracht. Het valt niet te ontkennen, dat hierdoor de indruk gewekt wordt, als zouden de bezoldiging en positie van deze dienstvakhoofden lager zijn dan die van het hoofd van het dienstvak „Posterijen” en zelfs van de afdelingshoofden bij het Hoofdbestuur. Dit is echter het gevolg van de nog uitblijvende algemeene weddeherziening.

(2) Er zijn in verband met zoo streng mogelijk doorgevoerde bezuiniging geen plaatsen uitgetrokken boven die van welke vaststaat, dat zij in 1923 door de thans in dienst zijnde ambtenaren bezet zullen zijn.

(3) Het meerdere aantal plaatsen van gediplomeerd technisch ambtenaar is noodig voor de adspirant gediplo-

meer technische ambtenaren, die voor dien rang thans in opleiding zijn. Tegenover deze vermeerdering staat een vermindering van een gelijk aantal adspirant gediplomeerd technische ambtenaren. Om zuinigheidsredenen zullen geen nieuwe adspiranten worden aangenomen.

(4) De vermindering is een gevolg van een nieuw opgezette personeelsbezetting.

(5) Gedeeltelijk is ook deze vermindering een gevolg van de nieuwe formatie, terwijl bovendien thans alleen de grondtraktementen zijn uitgetrokken, terwijl het vorige jaar in dezen post ook de regelmatige verhoogingen waren opgenomen. Deze laatste zijn thans in den algemeenen daarvoor bestemde post vervat (zie noot 15 hierna).

(6) Het aantal plaatsen is nauwkeurig berekend naar het in dienst zijnd personeel van de hiergenoemde rangen, terugkeer van- en vertrek met buitenlandsch verlof, mutaties wegens recht op bevordering, wegens ontslag en overlijden (deze laatste 2 factoren genomen naar de onderverinding van den laatsten tijd) en de uitbreiding met het reeds in opleiding zijnde personeel, hetwelk in 1923 benoemd zal moeten zijn of worden. Ook hier geldt wat in noot 3 hiervoor, slotzinsnede, is aangeteekend.

(7) De uitgetrokken bedragen zijn nauwkeurig becijferd naar het aantal personen, thans in de betrokken rangen in dienst zijnde, rekening houdende met de hun toekomende regelmatige weddeverhoogingen. Aangenomen wordt, dat het aantal assistenten, dat in den klerkenrang overgaat, gelijk is aan het aantal klerken, dat tot commies wordt benoemd en dat op zijn beurt dit aantal gelijk zal zijn aan het verloop in den commiezenrang wegens ontslag, overlijden als anderszins.

Deze posten zijn eenigszins wisselvallig.

(8) Het ligt in het voornemen zooveel mogelijk de veel verlies gevende kleinere hulpkantoren op te heffen, terwijl voor de nieuw in dienst tredende hulppostcommiezen een lagere bezoldiging dan tot dusver gegolden heeft, vastgesteld is.

(9) Met het oog op de bezuiniging zal de cursus voor administratieve ambtenaren gedurende een jaar worden stopgezet.

(10) Deze posten worden voor het eerst afzonderlijk opgebracht. Tot dusver waren de uitgaven begrepen in die voor „minder personeel” in het algemeen.

(11) De vermeerdering wordt bijna geheel veroorzaakt door de gewijzigde inrichting van de posten: hoofd van het dienstvak „Telegrafie” en „Telefonie” en „Technisch ambtenaar 2de klasse” (zie noten 1 en 5 hiervoor). Tevens is hieronder begrepen een bedrag van f 48 510 voor bezoldigingsverhoogingen van personeel, hetwelk tot dusverre onder het Departementspersoneel was uitgetrokken.

(12) De kosten zijn zoo scherp mogelijk berekend naar de te verwachten uitgaven, gelet op die van den laatsten tijd. De verhooging van het bedrag, vergeleken bij dat voor 1922, is noodig in de eerste plaats ter voldoening aan de onvermijdelijke eischen van den telefoondienst met zijn steeds toenemend aantal aansluitingen. Voorts moet op meer Inlandsch personeel voor den radiodienst gerekend worden, als direct gevolg van het meerdere bedieningspersoneel bij de nieuwe radiostations, welk personeel reeds in 1922 boven de begrooting moet worden aangesteld, om tot openstelling van de radiostations te kunnen overgaan. De kosten van het minder personeel der overige diensttakken zijn op vrijwel hetzelfde bedrag gesteld, als thans daaraan wordt besteed.

(13) Berekend naar de werkelijke uitgaven over den laatsten tijd.

(14) Berekend naar de te verwachten werkzaamheden, gelet op de uitkomsten over vorige jaren.

(15) Minder gevraagd, in verband met de voorgenomen vermindering om zuinigheidsredenen van het aantal leerlingen.

(16) Het aangevraagde bedrag bestaat hoofdzakelijk uit toelagen voor het geven van lessen door ambtenaren buiten hun eigenlijke diensttaak. Het bedrag is nauwkeurig berekend naar het te verwachten aantal lesuren, plus een kleine som voor bureau- en lokaalbehoefden e.d.

(17) Door het stopzetten gedurende een jaar van den leergang van aspirant administratieve ambtenaren (zie hiervoren, noot 9) terwijl mede in 1923 geen nieuwe leergang voor aspirant gediplomeerd technische ambtenaren zal worden geopend, zal voor 1923 met het aangevraagde bedrag kunnen worden volstaan.

(18) Gerekend moet worden op 10 kandidaten ingenieurs met een aanvankelijke bezoldiging van *f* 400 's maands, tezamen *f* 48 000 's jaars, benevens kosten van opleiding ad *f* 17 000 in totaal makend *f* 65 000. Voor 1922 werd *f* 1 opgebracht, in verband met het algeheele gebrek aan zekerheid, of in Nederland kandidaten waren aangenomen en zoo ja, hoeveel, zoodat toen geen goede grondslag voor raming bestond.

(19) Zie de toelichting bij onderafdeeling 801. Personeel van het Departement onderdeel *a*. Bezoldigingen, enz.

Vergelijking tusschen de voor 1923 en 1922 geraamde ontvangsten.

	1923.	1922.	Meer.	Minder.
Verkoop van postwaarden	<i>f</i> 10 250 000	<i>f</i> 8 500 000	<i>f</i> 1 750 000	
Bijdrage in de kosten van het personeel door het Departement van Financiën.....	(1) 605 000	605 000		
Idem van de Postspaarbank	(2) 47 000		47 000	
Vergoeding wegens vrijdom van briefport van de Postspaarbank....	17 000		17 000	
Opbrengst binnenland-sche telegrammen....	(2)			
Idem radio-telegrammen				
Aandeel in de buitenland-sche telegrammen...	8 550 000	11 000 000		<i>f</i> 2 450 000
Binnenlandsche regeer-ingstelegrammen....	(3) 1 000 000	1 000 000		
Abonnementen telefoon				
Opbrengst telefoonge-sprekken	(4) 11 000 000	9 500 000	1 500 000	
Vergoeding van aanleg-kosten telefoon.....				
Vergoeding door het De-partement van Binnen-landsch Bestuur voor aanleg, uitbreiding, ver-betering en onderhoud van bestuurstelefoon-lijnen en bestuurstele-graafverbindingen....	250 500	Memorie.	250 000	
Verschillende ontvang-sten.....	(5) 415 000	150 000	265 000	
	(6)			
Totaal der ontvangsten volgens de begrooting	<i>f</i> 32 134 500	<i>f</i> 30 755 000	<i>f</i> 3 829 500	<i>f</i> 2 450 000
			<i>f</i> 1 379 500	

(1) Geraamd naar de uitkomsten der laatste jaren, waarbij rekening is gehouden met de ingevoerde verhooging van tarieven.

(2) In de begrooting van het vorige jaar ten onrechte niet opgebracht.

(3) Blijkens de Memorie van Antwoord op het voorloopig verslag van den Volksraad omtrent de aanvullingsbegrooting voor 1922 (gedrukt stuk Volksraad 2e Gewone Zitting Ond. 1 afd. VIII stuk 3 blz. 6) werd verwacht dat de ontvangsten van den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst, hoofdzakelijk door teruggang van het telegraafverkeer tengevolge van de inzinking van handel en nijverheid 3 miljoen zouden tegenvallen.

De uitkomsten over de afgelopen maanden van het loopende jaar bevestigen die verwachting, indien althans de malaise blijft voortduren. In verband hiermede wordt het wenschelijk geacht de herziene raming van de opbrengsten uit het telegraafverkeer voor 1922 ook voor 1923 aan te houden, waarbij echter rekening is gehouden met het in bedrijf komen van het radiostation op den Malabar.

(4) Geraamd naar de uitkomsten der laatste jaren, waarbij rekening is gehouden met de ook thans nog zich voortzettende toeneming van het aantal abonné's. De blijvende toename van het aantal telefoonaansluitingen terwijl de malaise reeds twee jaren voortduurt vindt eene verklaring in het feit dat wegens gebrekkige aanvoer van telefoonmateriaal tijdens en na den oorlog hier te lande een groote achterstand was ontstaan in het aantal aansluitingen waaraan behoefte bestond.

(5) De vergoeding door het Departement van Binnenlandsch Bestuur van de door den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst te bewerkstelligen uitgaven is thans beter te overzien dan in vorige jaren kon geschieden.

(6) Berekend naar de uitkomsten van de laatste jaren.

Raming der Kapitaalsuitgaven.

Omschrijving der werken.	Geraamd voor 1923.	Toege- staan voor 1922.	Meer.	Minder.
Uitgaven in Nederland.				
Aanleg en uitbreiding van zee-kabels	Memorie.	Memorie.	—	—
Aanleg, uitbreiding en verbetering van telegraaflijnen	f 250 000	f 840 000	—	f 590 000 ⁽¹⁾
Idem van de inrichtingen der stations voor draadlooze telegrafie.	Memorie.	Memorie.	—	—
Idem van technische kantoorinrichtingen..	10 000	154 000	—	144 000 ⁽¹⁾
Idem van telefoonnetten	3 600 000	3 781 000	—	181 000 ⁽¹⁾
Idem van interlocale telefoonverbindingen ..	400 000	840 000	—	440 000 ⁽¹⁾
Uitzending van goederen voor post- en den algemeenen dienst...	150 000	Memorie.	f 150 000 ⁽²⁾	—
Oprichting van een station voor draadlooze telegrafie op de Bandoangsche hoogvlakte	Memorie.	Memorie.	—	—
Ombouw van overgenomen of genaaste telefoonnetten	⁽³⁾ 100 000	105 000	—	5 000
Aanleg, uitbreiding en verbetering van telefoonlijnen ten behoeve van het Binnenlandsch Bestuur	⁽⁴⁾ 20 000	Memorie.	20 000	—

Omschrijving der werken.	Geraamd voor 1923.	Toege- staan voor 1922.	Meer.	Minder.
Aanschaffing van inrich- tingen voor radio- en multiplex telefonie..	Memorie ⁽⁵⁾	Memorie.	—	—
Kosten van aanschaffing van instrumenten voor praktische oefen- ingen bij de oplei- ding aan de T. H. S. te Bandoeng van offi- cieren van technische wapens tot ingenier.	f 10 000 ⁽⁶⁾	—	f 10 000	—
Uitgaven in Neder- landsch-Indië.				
Aanleg en uitbreiding van zeekabels.....	Memorie.	Memorie.	—	—
Aanleg, uitbreiding en verbetering van tele- graaflijnen.....	108 000	f 108 000	—	—
Idem van de inrichtin- gen der stations voor draadloze telegrafie.	Memorie.	Memorie.	—	—
Idem van telefoonnet- ten.....	1 600 000 ⁽⁷⁾	1 613 000	—	f 13 000
Idem van interlocale tele- foonverbindingen ..	122 000	72 000	50 000 ⁽⁸⁾	—
Kapitaalsuitgaven ten behoefte van den post- en den algemeenen dienst	465 000	1 035 000	—	570 000 ⁽¹⁾
Aanleg, uitbreiding en verbetering van tele- foonlijnen ten behoe- ve van het Binnen- landsch Bestuur.....	48 000 ⁽⁹⁾	Memorie.	48 000	—
Oprichten van stations voor radiotefonie..	Memorie.	—	—	—
Inrichting van de repar- atiewerkplaatsen ...	Memorie.	—	—	—
Oprichting van een sta- tion voor draadloze telegrafie op de Bandoengsche hoogvlakte	—	45 000	—	45 000 ⁽¹¹⁾
Terreinen on- gebouwen.				
Oprichting, vergrooting of vernieuwing van gebouwen voor den post-, telegraaf- en tele- foondienst.	810 000	1 620 000	—	810 000 ⁽¹⁾
Te zamen.....	f 7 693 000	f 10 213 000	f 278 000	f 2 793 000
Waarvan ten laste van:			f 2 520 000	
Hoofdstuk I.....	f 4 540 000	f 5 720 000	—	f 1 180 000
„ II.....	3 153 000	4 493 000	—	1 340 000

(1) In verband met de daling van materiaalprijzen en hoofdzakelijk de geboden bezuiniging zijn deze posten tot het uiterste beperkt.

(2) In verband met de behoefte.

(3) Voor den verderen ombouw van het Atjeh-net.

(4) Deze uitgaaf wordt door het Departement van Binnenlandsch Bestuur vergoed.

(5) De in 1922 op dit gebied te nemen proeven met deze installaties zullen moeten uitwijzen, of in 1923 hierop zal worden voortgebouwd. Uit den aard der zaak is hiervoor geen bedrag te ramen.

(6) De instrumenten zijn noodig voor den dienst, doch zullen voorloopig aan den ingenieursleergang worden afgestaan.

(7) Noodig in verband met een normale toeneming van het aantal aangeslotenen.

(8) Deze verhooging is slechts schijnbaar; voor 1922 nl. gold de overeenkomstige post alleen het arbeidsloon; voor materialen was een afzonderlijk bedrag van f 450 000 in den volgenden post opgenomen. In werkelijkheid wordt dus f 400 000 minder aangevraagd, dan voor 1922.

(9) Deze uitgaaf wordt door het Departement van Binnenlandsch Bestuur vergoed.

(10) Zie bij kapitaalsuitgaven in Nederland, noot 5.

(11) Voor 1923 kan deze post vervallen, daar aangenomen wordt, dat het station op den Malabar in 1922 gereed zal komen.

Raming der Kapitaalsrekening.

Boekingshoofden.	Boekwaarde volgens het jaarverslag 1919 op 31 December 1920.	Bijgekomen geraamd in 1921.	Af-schrijving geraamd in 1921.	Boekwaarde geraamd op 31 December 1921.	Bijgekomen geraamd in 1922.	Af-schrijving geraamd in 1922.	Boekwaarde geraamd op 31 December 1922.	Bijgekomen geraamd in 1923.	Af-schrijving geraamd in 1923.	Boekwaarde geraamd op 31 December 1923.
Gebouwen en terreinen	f 9 465 096	f 1 200 000	f 250 907	f 10 414 189	f 1 620 000	f 290 907	f 11 763 282	f 810 000	f 321 407	f 12 241 875
Telegraaflijnen	3 900 907	825 000	263 197	4 462 710	968 000	304 447	5 126 255	358 000	352 847	5 131 416
Zee kabels	6 389 782	—	482 600	5 887 091	—	482 600	5 404 431	—	482 600	4 921 771
Technische kantoorinrichtingen	209 574	228 000	46 470	440 108	155 000	69 070	526 038	10 000	84 570	451 468
Radio-inrichtingen	2 136 190	797 000	258 625	2 664 566	36 400	388 823	2 382 643	—	341 963	2 020 680
Telefoonkantoorinstallatiën	494 560	514 000	59 675	918 885	320 000	141 075	1 297 810	716 500	193 075	1 821 235
Ondergrondse lijnen	2 746 595	1 085 000	168 329	3 618 265	1 000 000	220 079	4 398 185	903 500	270 079	5 025 606
Bovengrondse „	8 312 066	4 201 000	543 287	11 969 778	4 280 000	753 337	15 496 440	3 612 000	967 337	18 141 103
Huisinstallatiën	387 207	670 000	177 644	1 499 563	737 000	244 643	1 971 919	451 000	333 343	2 099 576
Inventarisgoederen	863 337	477 000	139 797	1 201 140	689 600	187 497	1 703 243	730 000	256 457	2 166 786
Postauto's	70 125	—	14 345	55 780	80 000	14 345	121 425	45 000	30 345	136 000
Dienstauto's	63 203	—	15 719	47 484	17 000	14 269	50 214	—	16 269	33 945
Rywielen	126 094	40 000	31 679	134 414	56 000	36 944	153 469	—	44 367	108 603
Wagens en karren	7 606	5 000	1 970	10 636	4 000	2 470	12 166	—	2 870	9 296
Brievenbussen en automaten	16 598	3 000	3 588	16 009	—	3 588	19 190	—	3 588	8 232
Trekdiere en tuigen	1 251	2 000	382	2 888	—	562	2 325	—	562	1 763
Prauwen	2 358	—	319	2 038	—	289	1 749	—	251	1 498
Magazijn	4 000 000	—	—	4 000 000	—	—	4 000 000	—	—	4 000 000
	f 39 764 119	f 9 995 000	f 2 488 571	f 47 270 539	f 10 213 000	f 3 094 805	f 54 305 461	f 7 625 000	f 3 692 700	f 58 320 053

VOLKSRAAD.

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. VIII — STUK 15.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË
VOOR HET DIENSTJAAR
1923.

DEPARTEMENT VAN GOVERNEMENTSBEDRIJVEN.

UITGAVEN EN ONTVANGSTEN VOOR DE STAATSSPOOR- EN TRAMWEGEN.

TOELICHTING OP DE ONDER DE HOOFDSTUKKEN I EN II VAN DE
BEGROOTING VAN UITGAVEN EN ONDER HOOFDSTUK II VAN DE
RAMING DER MIDDELEN BEGREPEN POSTEN.

STAATSSPOOR EN TRAMWEGEN.

Algemeen overzicht van de te verwachten bedrijfsuitkomsten.

In de tweede helft van het jaar 1921 is in de regelmatige jaarlijksche toename van het vervoer over het Javanet, dat verreweg het belangrijkste deel der Staatsspooren Tramwegen uitmaakt, vrij plotseling eene duidelijke vermindering opgetreden.

De malaise in den Europeeschen handel en in de cultures was hier te lande reeds langen tijd tevoren ingetreden zonder dat zulks tot vermindering van de totale vervoersopbrengst, welke voor een zeer belangrijk deel door de Inlandsche bevolking wordt opgebracht, aanleiding had gegeven. De medio 1921 begonnen vermindering van het accres werd daarom aanvankelijk toegeschreven aan het tijdelijk stopzetten of inkrimpen van het bedrijf van een aantal Europeesche cultuurondernemingen (voornamelijk rubber en thee) en in verband daarmee van min of meer tijdelijken aard geacht. De sindsdien echter meer en meer beneden den normalen groei blijvende inkomsten, ook uit het Inlandsche reizigersvervoer, zijn een waarschuwing, dat met de mogelijkheid van blijvende vermindering van het accres rekening moet worden gehouden.

Het verloop der inkomstencijfers in de tweede helft van 1921 (in welk jaar volgens de thans bekende gegevens de exploitatie van het Javanet bruto rond *f* 70 000 000 heeft opgebracht) en van het eerste kwartaal 1922, levert uit den aard der zaak de eenige basis, waarop met inachtneming van den invloed van ingevoerde tariefsverhoogingen en van intusschen in exploitatie genomen nieuwe baanvakken, voor de vermoedelijke opbrengst in het jaar 1923 eene schatting kan worden opgebouwd.

Voor 1923 is in verband met de onzekerheid omtrent het voortduren der malaise in de Europeesche cultures en den buitenlandschen handel en omtrent de nawerking daarvan op het leven der Inlandsche bevolking, bij die schatting voorzichtigheidshalve niet op het normale sinds vele jaren geconstateerde verkeers-acres gerekend. Overigens ligt het in het voornemen eene verhooging van de reizigerstarieven in te voeren zoodra de teruggang is opgehouden en zoodanige teekenen van herstel van den normalen verkeersgroei gezien worden, dat van tariefsverhooging inderdaad gunstige gevolgen voor het bedrijf en niet een dieper neerdrukkende invloed op het economisch leven en vertier van het grootste deel der reizigers verwacht kunnen worden.

Op vorengenoemde factoren lettende, kunnen de ontvangsten van het spoor- en trambedrijf op Java voor het jaar 1923 geschat worden op *f* 74 650 000.

De ontvangsten van het hotelbedrijf, waaronder ook begrepen het restauratiebedrijf, worden voor 1923 gesteld op *f* 1 900 000. De raming voor 1922 ad *f* 3 300 000 is, o. m. als gevolg van het afzien van de plannen tot het in exploitatie brengen van eenige hotels waarop bij die raming gerekend was, ook $\pm$ 1.4 miljoen lager te stellen.

Voor de Staatsspoorwegen ter Sumatra's Westkust zijn de ontvangsten geraamd op *f* 6 200 000 tegen een in 1921 vermoedelijk bereikt bedrag van *f* 4 717 000. De vermeerdering wordt in hoofdzaak verkregen uit het vervoer van steenkolen en is voor een groot deel toe te schrijven aan eene billijke verhooging van het tarief voor het steenkolenvervoer en verder uit toename van het vervoer.

De totaal ontvangsten van de Zuid-Sumatra Staatstramwegen hebben voor 1921 *f* 2 140 000 bedragen.

Voor 1923 geeft het kolenvervoer ten opzichte van de

begrooting 1922 vermoedelijk een mindere opbrengst van f 245 000, het overige vervóer wordt voorzichtigheidshalve op f 335 000 minder geraamd dan in 1922 op de begrooting uitgetrokken, zoodat de totaal opbrengst voor 1923 wordt gesteld op f 2 420 000.

Voor de Atjehtram hebben de ontvangsten in 1921 bedragen f 1 833 000.

Met het oog op de ingevoerde tariefsverhooging is de raming voor 1923 op f 2 000 000 te stellen.

Voor de tramlijnen in Z. W. Celebes waarvan het gedeelte Takalar-Makassar in de tweede helft van 1922 in exploitatie zal komen, wordt aan de hand van het voorontwerp f 115 000 voor 1922 en f 225 000 voor 1923 als opbrengst geraamd.

Voor 1923 zijn de totaal ontvangsten der Staatsspoor- en Tramwegen derhalve te stellen op f 87 395 000.

De werkelijke ontvangsten van 1921 hebben volgens de voorloopige cijfers bedragen rond f 80 000 000.

Tegenover de ontvangsten van 1923 ad f 87 395 000 staat een bedrag van f 60 086 400 dat naar verwacht wordt aan gewone (d.i. bedrijfs-)uitgaven in dat jaar ten behoeve van alle Staatsspoor- en Tramwegen tezamen zal besteed moeten worden, of f 3 559 100 minder dan op de begrooting van 1922 voor de overeenkomstige uitgaven is uitgetrokken. (Bij deze vergelijking van de uitgaven van 1922 en 1923 is buiten beschouwing gelaten het bij de aanvullingsbegrooting van eerstgenoemd jaar van de bedrijfsuitgaven naar de kapitaalsuitgaven overgebracht bedrag van f 2 500 000 voor het vormen van een voor 's Lands veiligheid benodigden blijvenden reservevoorraad steenkolen, welke voorraad in 1921 is aangelegd). Zekerheidshalve aannemende dat in 1923 aan duurtetoeslagen — of eventueel aan toeslagen in anderen vorm op de geraamde personeelslasten — nog een bedrag van ± f 2 375 000 ten laste van het spoor- en tramwegbedrijf zal komen en voorts rekenende op eene bijdrage van het bedrijf aan de pensioenen van het bedrijfspersoneel ten bedrage van f 3 200 000, zal een netto bedrijfsoverschot zijn te verwachten van ten naasten bij f 22 000 000.

Waar de kosten voor alle vernieuwingen en herstel van buitengewone schaden reeds ten laste van de bedrijfsrekening zijn gebracht, zou uit dat bedrijfsoverschot ± 4% rente kunnen worden betaald over het geheele kapitaal, dat met bijberekening van bouwrente in de in exploitatie zijnde spoor- en tramwegen (zoo wel rendabele als onrendabele) tezamen gestoken is geworden.

Raming der bedrijfsuitgaven en der ontvangsten.

Uitgaven.		Geraamd bedrag.	Ontvangsten.	Geraamd bedrag.
A. ALGEMEENE UITGAVEN.			<i>Staatsspoorwegen op Java.</i>	
Bezoldigingen, reis- en verblijfkosten van het Bestuur en den Secretaris.....	f 64 200		Reizigers en bagage.....	f 35 400 000
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	15 000	f 49 200	Bestel-, ij- en vrachtgoed...	33 700 000
Uit- en terugzending van personeel en buitenlandsche verloven.....	f 300 000		Alle andere ontvangsten....	4 350 000
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	185 000	115 000	Ontvangsten aan huishuur..	850 000
			Ontvangsten wegens werkzaamheden in de werkplaatsen voor derden.....	350 000
				f 74 650 000

Uitgaven.		Geraamd bedrag.	Ontvangsten.	Geraamd bedrag.
Nonactiviteitsbezoldigingen, wacht- gelden en onderstanden, benevens tegenoetkoming aan weduwen en weezen van tijdelijke ambtena- ren en toelagen aan candidaat- ingenieurs.....		f 100 000		
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....		40 000		
		f 60 000		
Bij: aandeel in de beheerkosten van den magazijnsdienst.....		450 000		
		f 874 200		
B. BEDRIJF DER STAATSSPOOR- WEGEN OP JAVA.				
I. Administratieve dienst.				
Hoofd (bezoldigingen, reis- en ver- blijfkosten).....		17 000		
<i>Hoofdkantoor.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..		f 2 225 200		
Verdere uitgaven.....		1 164 500		
		f 3 389 700		
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven..		900 000		
		2 489 700		
<i>Dienst op de lijnen.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..				
Verdere uitgaven.....		95 000		
<i>Hotelbedrijf.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..		f 451 000		
Verdere uitgaven.....		1 474 500		
		1 925 500		
		4 527 200		
II. Weg en Werken.				
Hoofd (bezoldigingen reis- en ver- blijfkosten).....		17 000		
<i>Hoofdkantoor.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..		f 509 000		
Verdere uitgaven.....		14 500		
Uitbreidingswerken.....		2 000		
		f 525 500		
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....		122 000		
		403 500		
<i>Dienst op de lijnen.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..		f 3 417 400		
Bewaking, onderhoud en herstelling.		1 457 000		
Vernieuwing.....		1 054 500		
Herstel van buitengewone schade.		255 000		
Verdere uitgaven.....		107 000		
Uitbreidingswerken.....		5 016 000		
Bij: aandeel in de kosten voor het bouwen van en toezicht op brug- gen.....		354 700		
		f 11 661 600		
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....		5 096 000		
		6 565 600		
		6 986 100		
III. Tractie en materieel,				
Hoofd (bezoldigingen, reis- en ver- blijfkosten).....		17 000		
<i>Hoofdkantoor.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..		f 418 800		
Verdere uitgaven.....		85 500		
Uitbreidingswerken.....		19 000		
		f 516 300		
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....		42 000		
		474 300		

Uitgaven.		Geraamd bedrag.	Ontvangsten.	Geraamd bedrag.
<i>Dienst op de lijnen.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f 5 808 000			
Onderhoud en herstelling.....	3 840 000			
Vernieuwing.....	111 000			
Herstel van buitengewone schade.	92 000			
Verdere uitgaven.....	11 923 500			
		f 21 774 500		
<i>Werkplaatsen.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	1 490 500			
Verdere uitgaven.....	1 082 500			
Uitbreidingswerken.....	6 100 500			
		f 8 673 500		
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	6 100 500			
		2 573 000		
Nevenbedrijven Tjatoerwerk	f 34 200			
Uitbreidingswerken	6 000			
		f 40 200		
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	6 000			
		84 200		
		f 24 873 000		
IV. Beweging en handelszaken.				
Hoofd (bezoldiging, reis- en verblijfkosten).....		17 000		
<i>Hoofdkantoor.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f 710 000			
Verdere uitgaven.....	105 000			
Uitbreidingswerken	10 000			
		f 825 000		
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	10 000			
		815 000		
<i>Dienst op de lijnen.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f 11 113 500			
Verdere uitgaven.....	1 403 500			
Uitbreidingswerken.....	373 000			
		f 12 890 000		
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	873 000			
		12 517 000		
		13 349 000		
C. Bedrijf der Staatstramwegen op Java en bedrijf Buitengewesten.				
Hoofd (bezoldiging, reis- en verblijfkosten).....		f 17 000		
<i>Hoofdkantoor.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f 226 400			
Verdere uitgaven.....	33 500			
Uitbreidingswerken	2 000			
		f 261 900		
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	82 000			
		179 900		
<i>Dienst op de lijnen.</i>				
<i>Lijnen op Java.</i>				
<i>Algemeen beheer.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f 140 500			
Verdere uitgaven.....	123 000			
Uitbreidingswerken	10 000			
		f 273 500		
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	10 000			
		263 500		
<i>Weg en Werken.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f 232 500			
Verdere uitgaven.....	190 000			
Uitbreidingswerken.....	325 000			
		f 747 500		
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	325 000			
		422 500		

Uitgaven.		Geraamd bedrag.	Ontvangsten.	Geraamd bedrag.
<i>Tractie en materieel.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f 252 000			
Verdere uitgaven.....	852 000			
Uitbreidingswerken.....	—			
	f 1 104 000			
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	—	f 1 104 000		
<i>Beweging en handelszaken.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f 303 500			
Verdere uitgaven.....	92 000			
Uitbreidingswerken.....	12 000			
	f 407 500			
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	12 000	395 500		
<i>Staatsspoorweg ter Sumatra's Westkust.</i>			<i>Staatsspoorweg ter Sumatra's Westkust.</i>	
<i>Algemeen beheer.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f 60 000		Reizigers en bagage.....	f 1 500 000
Verdere uitgaven.....	86 000		Bestel, ij- en vrachtgoed...	950 000
Uitbreidingswerken.....	3 000		Steenkolen.....	3 300 000
	f 149 000		Alle andere ontvangsten....	250 000
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	3 000	146 000	<i>Nevenbedrijven.</i>	
<i>Weg en Werken.</i>			Ontvangsten voor geleverde elektrische energie.....	200 000
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f 263 000			f 6 200 000
Verdere uitgaven.....	455 000			
Uitbreidingswerken.....	500 000			
	f 1 218 000			
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	500 000	718 000		
<i>Tractie en materieel.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f 535 000			
Verdere uitgaven.....	1 789 000			
Uitbreidingswerken.....	1 118 000			
	f 3 442 000			
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	1 118 000	2 324 000		
<i>Beweging en handelszaken.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f 450 000			
Verdere uitgaven.....	58 000			
Uitbreidingswerken.....	5 000			
	f 511 000			
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	5 000	506 000		
<i>Nevenbedrijven.</i>				
Electrische Centrale Kampong Doerian.				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f 50 000			
Verdere uitgaven.....	196 000			
Uitbreidingswerken.....	—			
	f 246 000			
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	—	f 246 000		
<i>Zuid-Sumatra-Staatstramwegen.</i>			<i>Zuid-Sumatra-Staatstramwegen.</i>	
<i>Algemeen beheer.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f 60 000		Reizigers en bagage..	f 850 000
Verdere uitgaven.....	219 500		Bestel, ij- en vrachtgoed...	565 000
Uitbreidingswerken.....	4 000		Steenkolenvervoer	925 000
	f 283 500		Alle andere ontvangsten....	80 000
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	4 000	f 279 500		f 2 420 000

Vergelijking tusschen de voor 1923 geraamde en voor 1922 toegestane bedrijfsuitgaven.

UITGAVEN.	Geraamd voor 1923.			Geraamd voor 1922.			Meer.		Mindor.	
	Personeele uitgaven.	Overige uitgaven.	Totaal.	Personeele uitgaven.	Overige uitgaven.	Totaal.	Personeele uitgaven.	Overige uitgaven.	Personeele uitgaven.	Overige uitgaven.
A. ALGEMEENE UITGAVEN.										
Bezoldigingen, reis- en verblijfskosten van het Bestuur en den Secretaris	f 49 200	—		f 36 000	—		(1) f 13 200	—	—	—
Uit- en terugzending van personeel en buitenslandsche verloven	115 000	—		125 500	—		—	—	(2) f 10 000	—
Non-activiteitsbezoldigingen, wachtgeld en onderstanden benevens tegemoetkoming aan onder- en weezen van tijdelijke ambtenaren en toolagen aan candidaat-ingenieurs	60 000	—		29 000	—		(2) 31 000	—	—	—
Aandeel in de algemeene kosten van den magazijnsdienst	—	f 450 000	f 674 200	—	—	f 190 000	—	(3) f 450 000	—	—
B. BEDRIJF DER STAATSSPOORWEGEN OP JAVA.										
I. Administratieve Dienst.										
Hoofd	17 000	—		17 000	—		—	—	—	—
Hoofdkantoor	1 325 200	1 164 500		1 056 000	f 1 489 000		—	—	(5) 630 800	(6) f 324 500
Dienst op de lijnen	451 000	1 569 500	4 527 200	446 000	1 993 000	5 001 000	(4) 5 000	—	—	(7) 423 500
II. Weg en Werken.										
Hoofd	17 000	—		17 000	—		—	—	—	—
Hoofdkantoor	389 000	14 500		340 400	15 500		(4) 48 600	—	—	(8) 1 000
Dienst op de lijnen	3 337 400	2 873 500	6 631 400	3 405 000	2 505 500	6 283 400	—	(9) 368 000	(4) 67 600	—
III. Tractie en Materieel.										
Hoofd	17 000	—		17 000	—		—	—	—	—
Hoofdkantoor	388 800	85 500		403 400	126 000		—	—	(4) 14 600	(8) 40 800
Dienst op de lijnen	7 319 700	17 062 000	24 673 000	8 177 000	16 374 000	25 097 400	—	(10) 683 000	(4) 837 900	—
IV. Beweging en Handelszaken.										
Hoofd	17 000	—		17 000	—		—	—	—	—
Hoofdkantoor	710 000	105 000		701 400	72 000		(4) 8 600	(11) 28 000	—	—
Dienst op de lijnen	11 113 500	1 403 500	13 349 000	11 579 300	1 430 000	14 104 700	—	—	(4) 765 800	(11) 26 500
C. BEDRIJF DER STAATSTRAMWEGEN OP JAVA EN BEDRIJF BUITENGEWESTEN.										
Hoofd	17 000	—		17 000	—		—	—	—	—
Hoofdkantoor	146 400	32 500		143 000	16 000		(4) 3 400	(11) 17 500	—	—
Dienst op de lijnen	—	—	196 900	—	—	176 000	—	—	—	—
LIJNEN OP JAVA.										
a. Algemeen beheer	140 500	123 000		100 000	51 000		(4) 40 500	(12) 72 000	—	—
b. Weg en Werken	232 500	190 000		135 000	73 000		(4) 97 500	(12) 117 000	—	—
c. Tractie en Materieel	252 000	852 000		143 000	494 000		(4) 109 000	(12) 354 000	—	—
d. Beweging en Handelszaken	363 500	92 000		172 000	193 000		(4) 131 500	—	—	(13) 101 000
			2 183 500			1 391 000				
STAATSSPOORWEG TER SUMATRA'S WESTKUST.										
a. Algemeen beheer	60 000	56 000		160 000	458 000		—	—	(14) 100 000	(15) 397 000
b. Weg en Werken	209 000	455 000		240 000	464 000		(4) 23 000	—	—	(16) 9 000
c. Tractie en Materieel	595 000	1 789 000		520 000	1 159 000		(4) 15 000	(17) 639 000	—	—
d. Beweging en Handelszaken	450 000	56 000		430 000	61 000		(4) 29 000	—	—	(16) 5 000
e. Electriche Centrale Kampong Doerjan	50 000	196 000		25 000	107 000		(4) 24 000	(18) 89 000	—	—
			3 940 000			3 020 000				
ZUID-SUMATRA STAATSTRAMWEGEN.										
a. Algemeen beheer	60 000	219 500		60 000	60 000		(13) —	(20) 159 500	—	—
b. Weg en Werken	170 000	106 000		150 000	282 000		(21) 20 000	—	—	(22) 116 000
c. Tractie en Materieel	302 500	719 000		215 000	931 000		(21) 87 500	(23) 55 000	—	—
d. Beweging en Handelszaken	163 000	45 000		130 000	73 000		(21) 33 000	—	—	(22) 28 000
			1 845 000			1 631 000				
ATJEH-TRAM.										
a. Algemeen beheer	127 000	74 000		160 000	68 000		—	(24) 6 000	(14) 33 000	—
b. Weg en Werken	211 000	165 000		150 000	233 000		(4) 61 000	—	—	(25) 68 000
c. Tractie en Materieel	383 000	297 000		300 000	370 000		(4) 83 000	—	—	(26) 103 000
d. Beweging en Handelszaken	248 000	42 000		210 000	31 000		(4) 38 000	(25) 11 000	—	—
e. Exploitatie nerenbedrijven	10 000	23 000		8 000	22 000		(4) 2 000	(25) 1 000	—	—
			1 550 000			1 552 000				
TRAMLIJNEN IN ZUID-WEST-CELEBES.										
a. Algemeen beheer	20 000	9 000		—	—		(4) 20 000	(26) 9 000	—	—
b. Weg en Werken	23 000	13 000		—	—		(4) 23 000	(26) 13 000	—	—
c. Tractie en Materieel	38 000	57 500		—	—		(4) 38 000	(26) 57 500	—	—
d. Beweging en Handelszaken	31 000	3 000		—	—		(4) 31 000	(26) 3 000	—	—
			194 500			—				
Toelage aan de vereeniging „Toeristenverkeer”	—	10 000		—	10 000		—	—	—	—
Waarvan met het oog op het — voor zoo veel mogelijk — niet vervullen van eventueels vacatures wordt afgetrokken	245 000	—	10 000	—	—	10 000	—	—	245 000	—
Bij: Voor overschrijving van de kapitaals- naar de exploitatierekening	f 29 318 200	f 30 413 500	f 59 731 700	f 31 033 500	f 28 801 000	f 59 834 500	f 1 006 800	f 3 135 500	f 2 724 100	f 1 613 000
	125 000	229 700	354 700	140 000	1 079 000	1 219 000	—	—	15 000	849 300
Tezamen	f 29 443 200	f 30 643 200	f 60 086 400	f 31 173 500	f 29 970 000	f 61 145 500	f 1 006 800	f 3 135 500	f 2 739 100	f 3 462 300
Waarvan ten laste van Hoofdstuk I	85 000	—	85 000	63 000	2 954 500	3 017 500	—	673 200	—	—
„ „ „ „ „ II.	29 358 200	30 643 200	60 001 400	31 112 500	27 015 500	58 128 000	—	—	f 1 069 100	—

(1) In verband met de mindere overschrijving naar de kapitaalsuitgaven.

(2) In verband met de uitkomsten in 1921.

(3) Tot dusver werden de algemeene kosten van den Magazijnsdienst gebracht ten laste van de bedrijfsrekening, terwijl een gedeelte — begrepen in het „aandeel in de bedrijfskosten van den administratieven dienst” — werd overgeboekt naar de kapitaalsrekening. Het komt juister voor de hierbedoelde kosten op te brengen als „Kapitaalsuitgaven” en een evenredig gedeelte — naar het verbruik van magazijnsgoed — over te schrijven naar „bedrijfsuitgaven”.

(4) Zie de toelichtingen op den staat van personeelsuitgaven.

(5) Wegens het overbrengen van een grooter aandeel naar de kapitaalsrekening zoomede wegens het opbrengen van het personeel behoorende tot den magazijnsdienst op den post „Kapitaalsuitgaven” (zie noot 3). Verder wordt verwezen naar de toelichtingen op den staat van personeelsuitgaven.

(6) In verband met ingevoerde bezuinigingsmaatregelen kan met minder worden volstaan.

(7) Op de kosten van opslag, onderhoud en verstrekking van goederen uit de magazijnen is thans gerekend bij den post „Kapitaalsuitgaven” (zie noot 3), terwijl voorts voor het Hotelbedrijf met minder volstaan kan worden, in verband met het niet in exploitatie brengen van eenige hotels waarop in 1922 was gerekend.

(8) Naar de uitkomsten van vorige jaren iets minder geraamd.

(9) Meer geraamd in verband met zeer noodzakelijke vernieuwingen aan den bovenbouw van den weg.

(10) Het crediet voor „overige uitgaven” 1922 is bij de aanvullingsbegrooting van dat jaar verminderd met een bedrag van f 2 500 000, wegens de vorming van een reserve voorraad steenkolen. Laat men deze vermindering buiten beschouwing, (zie hieromtrent het Algemeen overzicht van de te verwachten bedrijfsuitkomsten) dan is voor 1923 in stede van f 688 000 méér, een bedrag van f 1 812 000 minder noodig, hetgeen hoofdzakelijk toe te schrijven is aan de lagere steenkolenprijzen.

(11) Geraamd naar de uitgaven van 1921.

(12) In verband met de uitbreiding van het tramwagennet tengevolge van het brengen van eenige smalspoorlijnen onder het beheer van den dienst van Eenvoudige Lijnen.

(13) Minder geraamd ten behoeve van het nevenbedrijf voor de winning van grind, enz.

(14) Wegens het opbrengen van het personeel behorende tot den Magazijnsdienst op den post „Kapitaalsuitgaven” (zie noot 3). Verder wordt verwezen naar de toelichtingen op den staat van personeelsuitgaven.

(15) Met het geraamde bedrag kan volstaan worden; ten vorige jare is abusievelijk geen rekening gehouden met de verrekening met de Ombilinmijnen, der laad- en losloonen van de vervoerde steenkolen. Voorts is op de kosten van opslag, onderhoud en verstrekking van goederen uit de magazijnen gerekend bij den post „Kapitaalsuitgaven” (zie noot 3).

(16) Met het geraamde bedrag kan volstaan worden.

(17) Tengevolge van meerder vervoer en hoogere kosten van onderhoud en herstelling; wegens tekort aan materieel in vorige jaren zijn thans kostbare, vroeger uitgestelde herstellingen te verrichten.

(18) In verband met de uitkomsten van het vorige jaar zoomede met de vermeerdering van de afname van elektrische energie.

(19) Ofschoon het personeel van den Magazijnsdienst is opgebracht bij den post „Kapitaalsuitgaven” (zie noot 3) is voor personeele uitgaven in 1923 een gelijk bedrag opgebracht als voor 1922 in verband met te verwachten uitbreiding van het net. Zie voorts de toelichtingen op den staat van personeelsuitgaven.

(20) Op de kosten van opslag, onderhoud en verstrekking van goederen uit de magazijnen is gerekend bij den post „Kapitaalsuitgaven”. Overigens is geraamd naar de uitkomsten van vorige jaren, terwijl voorts rekening is gehouden met te verwachten uitbreiding van het net.

(21) Rekening gehouden met te verwachten uitbreiding van het net. Zie voorts de toelichtingen op den staat van personeelsuitgaven.

(22) Ondanks de uitbreiding van het net is een kleiner bedrag uitgetrokken in verband met de uitkomsten van het vorig jaar.

(23) Geraamd naar de uitkomsten van vorige jaren, terwijl voorts rekening is gehouden met te verwachten uitbreiding van het net.

(24) Geraamd naar de uitkomsten van vorige jaren. Op de kosten van opslag, onderhoud en verstrekking van goederen uit de magazijnen is gerekend bij den post „Kapitaalsuitgaven” (zie noot 3).

(25) In verband met de uitkomsten van vorige jaren.

(26) Van deze lijnen komt het gedeelte Takalar—Makassar in de tweede helft van 1922 in exploitatie, zoodat daarmede op de begrooting voor 1923 rekening is te houden.

dienaren zullen ook deze uitgaven tot de strikt onvermijdelijke moeten worden beperkt.

(13) In verband met de uitkomsten van vorige jaren.

(14) De toekenning in 1923 van meerdere regelmatige verhoogingen aan het ongegraduateerd personeel dan in 1922 maakt het noodig ook op dezen post op eene meerdere uitgaaf te rekenen. Zie voorts de aantekening in noot 10; van het aldaar genoemd bedrag van f 4 405 000 had in 1922 ongeveer f 500 000 ten laste van dezen post moeten zijn gebracht, zoodat het voor 1923 meer aangevraagd bedrag feitelijk f 162 800 is in stede van f 662 800.

Aangeteekend wordt, dat een bedrag van f 50 000 is overgebracht naar de kapitaalsrekening ten behoeve van het personeel van den magazijnsdienst.

Ontvangsten (1).

Omschrijving der onderwerpen van ontvangst.	1923.	1922.	Meer.	Minder.
Staatspoorwegen op Java.				
Reizigers en bagage	f 35 400 000	f 37 620 000	—	f 2 220 000
Bestel-, ij- en vrachtgoed	33 700 000	45 780 000	—	12 080 000
Alle andere ontvangsten	4 350 000	5 500 000	—	1 150 000
Ontvangsten aan huishuur	850 000	850 000	—	—
„ „ wegens werkzaamheden in de werkplaatsen voor derden	253 000	500 000	—	147 000
Te zamen	f 74 650 000	f 90 250 000	—	f 15 600 000
Hotelbedrijf				
Hotelbedrijf	1 900 000	3 300 000	—	1 400 000
Staatspoorweg ter S.W.K.				
Reizigers en bagage	1 500 000	1 580 000	—	80 000
Bestel-, ij- en vrachtgoed	350 000	900 000	f 50 000	—
Steenkolen	3 390 000	2 400 000	900 000	—
Alle andere S.S. ontvangsten	250 000	520 000	—	270 000
Nevenbedrijven.				
Ontvangsten voor geleverde elektrische energie	200 000	200 000	—	—
Te zamen	f 6 200 000	f 5 600 000	f 950 000	f 350 000
Zuid-Sumatra Staats-tramwegen.				
Reizigers en bagage	850 000	970 000	—	120 000
Bestel-, ij- en vrachtgoed	565 000	780 000	—	215 000
Steenkolenvervoer	925 000	1 170 000	—	245 000
Alle andere ontvangsten	80 000	80 000	—	—
Te zamen	f 2 420 000	f 3 000 000	—	f 580 000
Atjeh-tram.				
Reizigers en bagage	1 100 000	1 420 000	—	320 000
Bestel-, ij- en vrachtgoed	810 000	990 000	—	180 000
IJsfabriek te Kottaradja	30 000	30 000	—	—
Alle andere ontvangsten	60 000	160 000	—	100 000
Te zamen	2 000 000	f 2 600 000	—	f 600 000
Tramlijnen in Z. W. Celebes.				
Reizigers en bagage	f 120 000	—	f 120 000	—
Bestel-, ij- en vrachtgoed	100 000	—	100 000	—
Alle andere ontvangsten	5 000	—	5 000	—
Te zamen	f 225 000	—	f 225 000	—
Alles te zamen	f 87 395 000	f 104 750 000	f 1 175 000	f 18 530 000
				f 17 355 000

(1) Voor de toelichting van de raming der ontvangsten voor het jaar 1923 moge worden verwezen naar het „Algemeen overzicht van de te verwachten bedrijfsuitkomsten”.

Raming der kapitaalsuitgaven.

O M S C H R I J V I N G.		Geraamd voor 1923.
A. AANDEEL IN DE ALGEMEENE UITGAVEN EN IN DE KOSTEN VAN DEN ADMINISTRATIEVEN DIENST.		
Aandeel in de bezoldiging en in de reis- en verblijfkosten van het Bestuur en den secretaris.....	f	15 000
Aandeel in de kosten van uit- en terugzending van personeel en van buitenlandsche verloven.....		185 000
Aandeel in de non-activiteitsbezoldigingen, wachtgeld en onderstanden, tegemoetkoming aan weduwen en weezen van tijdelijke ambtenaren en toelagen aan candidaat-ingenieurs.....		40 000
Aandeel in de bedrijfskosten van den administratieven dienst.....		900 000
	f	1 140 000
B. ALGEMEENE BOUWDIENST DER STAATSSPOOR- EN TRAMWEGEN.		
Bouw van- en toezicht op bruggen.		
Hoofd (bezoldiging, reis- en verblijfkosten, enz.).....	f	17 000
Hoofdkantoor.		
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.	f	263 000
Verdere uitgaven.....		79 500
		342 500
Dienst op de lijnen.		
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.....	f	314 000
Verdere uitgaven.....		435 200
	f	749 200
Af: aandeel ten laste van de bedrijfsuitgaven.....		354 700
Uitbreidingswerken.....		304 500
		25 000
		779 000
Voorbereiding. Opneming en Aanleg.		
Hoofd (bezoldiging, reis- en verblijfkosten).....	f	19 000
Hoofdkantoor.		
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.....	f	256 000
Verdere uitgaven.....		36 000
		292 000
Plaatselijke opname op Java.		
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.....	f	174 000
Verdere uitgaven.....		18 000
		192 000
Plaatselijke opname op de Buitengewesten.		
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.....	f	397 000
Verdere uitgaven.....		56 000
		493 000
Aanleg lijnen		
Aanleg der lijn in Zuid-Sumatra.		
Bezoldigingen, vergoedingen enz.....	f	600 000
Verdere uitgaven.....		1 900 000
Aanleg der lijn Moeara Enim—Lahat.		
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.....		80 000
Verdere uitgaven.....		1 140 000
Aanleg tramlijnen in Noord-Cheribon.		
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.....	Memorie.	
Verdere uitgaven.....	Memorie.	
Aanleg der lijn Sibolga-Batang Taroe—Padang—Sidempoean.		
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.....	Memorie.	
Verdere uitgaven.....	Memorie.	
Aanleg der lijnen in Zuid—West—Celebes.		
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.....	Memorie.	
Verdere uitgaven.....	Memorie.	
Aanleg der lijn Moeara—Kalaban naar Moearo ter Sumatra's Westkust.		
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.....		100 000
Verdere uitgaven.....		1 334 000

O M S C H R I J V I N G.

Geraamd voor
1923.

Verlenging der lijn Rantjaèkèk—Tjitali tot Soemedang.			
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.	Memorie.		
Verdere uitgaven.....	Memorie.		
Aanleg der lijn Garoet—Tjikadjang.			
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.	Memorie.		
Verdere uitgaven.....	Memorie.		
Aanleg der lijnen Bandjaran—Pengalengan en Koppo—Tjiwideè.			
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.		56 000	
Verdere uitgaven.....		981 000	
		f	6 191 000
Uitbreiding van in bedrijf zijnde lijnen.			
Hoofd (bezoldiging, reis- en verblijfkosten).....			f 17 000
Afdeeling Beheer.			
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.	f	63 000	
Verdere uitgaven.....		6 000	
Bouwkundig kantoor.			
			69 000
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.	f	57 000	
Verdere uitgaven.....		6 000	
Afdeeling Uitbreiding.			
			63 000
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.	f	45 000	
Verdere uitgaven.....		6 000	
Afdeeling Electricatie.			
			51 000
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.	f	123 000	
Verdere uitgaven.....		11 000	
			134 000
Bij: aandeel in de kosten van het Hoofdkantoor van den dienst van Weg en Werken, van Tractie en Materieel en van Beweging en Handels- zaken.....			174 000
Uitvoering der uitbreidingswerken. Staatsspoorwegen op Java. Verbetering spoorwegtoestanden Soerabaja.			
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.	f	157 500	
Verdere uitgaven.....		1 232 500	
Verbetering spoorwegtoestanden Batavia— Tandjong-Priok.			
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.		150 000	
Verdere uitgaven.....		1 850 000	
Verbetering spoorwegtoestanden Bandoeng.			
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.		100 000	
Verdere uitgaven.....		1 100 000	
Verbetering Spoorwegtoestanden Djocja.			
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.		25 000	
Verdere uitgaven.....			
Spoorverdubbelingen.			
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.			
Verdere uitgaven.....			
			1 600 000
Electricatie.			
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.		172 000	
Verdere uitgaven.....		2 215 000	
Bij: aandeel in de kosten van den dienst op de lijnen van de afdeelingen Weg en Werken, Tractie en Materieel en Beweging en Handelszaken.....			10 105 500
Tramwegen op Java en bedrijf Buitengewesten.			
Aandeel in de kosten van de tramwegen op Java en bedrijf Buitengewesten.			
Centraalkantoor Dienst Eenvoudige Lijnen.....		82 000	
Tramwegen op Java.....		347 000	

O M S C H R I J V I N G.		Geraamd voor 1923.	
Staatsspoorweg ter Sumatra's Westkust	f 1 626 000		
Zuid-Sumatra Staatstramwegen	688 000		
Atjeh-tram	366 000		
Tramlijnen in Zuid—West—Celebes	131 000	f 21 978 000	
			f 22 486 000
C. MAGAZIJSDIENST.			
Hoofdkantoor.			
Bezoldigingen, vergoedingen enz.....		76 000	
Dienst op de lijnen Java			
Bezoldigingen, vergoedingen enz.....	f 297 000		
Verdere uitgaven.....	320 000	617 000	
Sumatra's Westkust.			
Bezoldigingen, vergoedingen enz.....	f 120 000		
Verdere uitgaven.....	35 000	155 000	
Atjehtram.			
Bezoldigingen, vergoedingen enz.....	f 35 000		
Verdere uitgaven.....	15 000	50 000	
Zuid Sumatra Staatstramwegen.			
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.....	f 40 000		
Verdere uitgaven	33 000	73 000	
		f 971 000	
Af: Aandeel t. l. v/d bedrijfsuitgaven.....		450 000	f 521 000
Deelname in eene N.V. tot bouw en exploitatie van een hotel te Makasser ...			200 000
Verbetering van gebouwen en inrichtingen van Gouvernements hotels en andere logeergelegenheden.....			150 000
Af: wegens wijziging overwerkregeling en vlijtpremie.....			
			f 32 163 000
Waarvan ten laste van Hoofdstuk I.....	f 8 442 300		
„ „ „ „ „ II.....	23 720 700		

De ingetreden tempering van de verkeerstoename en dus ook van de stijging der inkomsten van het S.S.-bedrijf maakt het noodig het werkprogram voor de eerstvolgende jaren terdege te herzien; zulks te meer omdat het werkplan in vorige jaren in het algemeen ook gericht was op een vrij belangrijke expansie in de Buitengewesten met niet rendabele lijnen, welke in hoofdzaak ten doel hebben de doorsneden landstreken tot grootere ontwikkeling te brengen. Het is uit den aard der zaak niet mogelijk zich aan de consequenties daarvan plotseling te onttrekken; het afwerken van niet geheel rendabele lijnen blijft tot op zekere hoogte uit financieel oogpunt noodig om de reeds bestede groote kapitalen niet geheel renteloos te maken.

Zoo spoedig mogelijk dient echter bij dit Staatsbedrijf, waarbij zoowel door de duurte en de ingetreden kentering in de verkeersontwikkeling als door de toevoeging aan het bedrijf van te weinig voordelige en te veel onvoordeelige exploitatie-objecten een toestand van overkapitalisatie dreigt te ontstaan, te worden teruggekeerd tot een bedrijfspolitiek van evenwicht tusschen de jaarlijksche kapitaalsuitgaven en de saldotoename der bedrijfsrekening.

In verband hiermede werd op de voor 1922 bestemde S.S.-plannen eene scherpe schifting toegepast, waarbij in overeenstemming met het S.S.-Bestuur een beperkt werkplan werd vastgesteld, waarvan het eindeijfer $\pm$ f 17 000 000 minder bedraagt dan het op de voorloopige begrooting voor kapitaalsuitgaven uitgetrokken bedrag. Daardoor is het cijfer van den buitengewonen dienst

voor de Staatsspoor- en Tramwegen in het loopend jaar teruggebracht tot rond *f* 41 292 000.

Hiermede is, zonder practisch ontoelaatbare stagnaties in het bedrijf te veroorzaken, voor 1922 de uiterste grens bereikt.

Voor 1923 wordt ter geleidelijke afwerking der reeds onder handen zijnde plannen een bedrag van rond 32 miljoen gulden voor kapitaalsuitgaven aangevraagd, terwijl het in de bedoeling ligt voor volgende jaren het cijfer der buitengewone uitgaven nog verder terug te brengen, totdat, indien de omstandigheden daartoe zouden dwingen, een gemiddeld cijfer van *f* 20 à *f* 25 miljoen 's jaars zal zijn bereikt. Zoo weinig mogelijk zal voorschijns besteed worden aan werken welke niet voldoende inkomsten bijbrengen voor dekking van rente en afschrijving, doch deze kunnen niettemin noodzakelijk zijn tot behoud en versterking van de positie van het bedrijf en stimuleering van het spoorwegverkeer.

Een vergelijkend overzicht van de ramingen der kapitaalsuitgaven — met uitzondering van die voor Opnemings en Aanleg van nieuwe lijnen — geeft het volgende staatje:

	Begrooting 1922	Begrooting 1923
1. Aandeel i/d Algemeene uitgaven en in de kosten van den Administratieven Dienst	<i>f</i> 1 028 000	<i>f</i> 1 140 000 (1)
Staatsspoorwegen op Java.		
2. Bouw en verbetering van bruggen	1 016 500	760 000 (2)
3. Uitgaven voor het Hoofd en voor het Hoofdkantoor van uitbreiding van in bedrijf zijnde lijnen	609 000	527 000 (3)
4. Verbetering der spoorwegtoestanden te Soerabaja	3 344 000	1 420 000 (4)
5. Idem in en om Batavia en Tandjong Priok	3 639 000	2 000 000 (4)
6. Idem Bandoeng	2 122 000	1 200 000 (5)
7. Idem Djokja	116 000	25 000 (6)
8. Uitbreiding emplacement Probolinggo	248 000	— (7)
9. Spoorverdubbelingen	3 181 500	1 600 000 (8)
10. Electrificatie	2 426 000	2 387 500 (9)
11. Verbetering signalen	572 000	900 000 (10)
12. Verwisseling van bovenbouw tegen een van zwaarder type	978 000	800 000 (11)
13. Uitbreiding rollend materieel	11 236 000	5 600 500 (12)
14. Uitbreiding der werktuigelijke installaties der werkplaatsen en op de lijnen (depôts)	471 000	138 000 (13)
15. Monteerden van kolentransporteurs	175 000	240 000 (14)
16. Verbetering der spoorwegtoestanden Malang	259 000	— (15)
17. Bijspannen trein- en telefoonlijnen	50 000	memorie (16)
18. Verdere uitbreiding van in bedrijf zijnde lijnen	7 657 000	2 526 500 (17)
19. Vorming reserve voorraad steenkolen	2 500 000	— (18)
Tramwegen op Java en bedrijf Buitengewesten.		
20. Verbetering spoorwegtoestanden Emmahaven	600 000	— (19)
21. Verbetering en uitbreiding der werkplaatsen te Padang	674 000	100 000 (20)
22. Uitbreiding rollend materieel op S. W. K.	611 000	983 000 (21)
23. Uitbreiding rollend materieel Atjehtram	173 000	146 500 (22)
24. Idem Z. S. S.	—	43 000 (23)
25. Idem Z. W. Celebes	—	23 000 (23)
26. Verdere uitbreiding van in bedrijf zijnde lijnen	3 393 000	1 844 500 (24)
27. Magazijnsdienst	—	521 000 (25)
Diversen.		
28. Deelname in een N. V. tot bouw en exploitatie van een hotel te Weltevreden	250 000	— (26)
29. Idem te Makassar	250 000	— (27)
30. Verhooging van bezoldigingen	150 000	— (28)
31. Verbetering van gebouwen en inrichting Gouvernements-hotels en andere logeergelegenheden	100 000	200 000 (29)
	<i>f</i> 47 829 000	<i>f</i> 25 126 000

(1) Wegens het overbrengen van een kleiner aandeel naar de kapitaalsbegrooting; ten vorigen jare is het aandeel op een te laag bedrag gesteld.

(2) Met inbegrip van het aandeel dat naar de bedrijfsuitgaven wordt overgebracht ad *f* 354 700 bedraagt de raming *f* 1 114 700 dat is *f* 1 120 800 minder dan die voor 1922. Hiervan blijft *f* 760 000 ten laste der kapitaalsrekening of *f* 256 500 minder dan in 1922. Vergeleken met het beperkt werkplan 1922 is thans nog een bedrag van *f* 127 500 aan kapitaalsuitgaven minder aangevraagd.

(3) Met het oog op de vermindering van het personeel van het hoofdkantoor uitgezonderd dat der afdeeling Electrificatie, zoomede door het overbrengen van een kleiner aandeel in de kosten van de diensten Weg en Werken, Tractie en Materieel en Beweging en Handelszaken, is thans *f* 82 000 minder geraamd.

(4) Blijkens noot (4) van de Toelichting op den overeenkomstigen post betreffende de begrooting voor 1922 (zie gedrukt stuk 16 pag 117) blijft na 1921 nog te verwerken:

	Soerabaja	Batavia
	<i>f</i> 13 290 000	<i>f</i> 16 089 000
Hiervan zal in 1922 vermoedelijk slechts worden verwerkt	2 059 000	2 789 000
zoodat voor de volgende jaren nog respectievelijk te verwerken blijft	11 231 000 en	13 300 000
Hiervan wordt voor 1923 aangevraagd	1 420 000 en	2 000 000

(5) Van het voor 1922 uitgetrokken bedrag van *f* 2 122 000 zal slechts *f* 1 000 000 worden verwerkt ten gevolge van de voorgenomen bezuinigingen. Voor 1923 wordt hiervoor *f* 1 200 000 noodig geacht.

(6) De som van *f* 116 000 voor 1922 aangevraagd was bestemd voor de voorbereidende werkzaamheden.

Voor 1923 wordt een bedrag van *f* 25 000 aangevraagd teneinde, zulks in verband met de ongunstige tijdsomstandigheden, slechts met het allernoodzakelijkste deel der werkzaamheden een begin te kunnen maken.

(7) In 1923 zal evenals in 1922, alhoewel hiervoor bij de begrooting van laatstgenoemd jaar een post van *f* 248 000 werd uitgetrokken, met dit werk niet worden begonnen.

(8) Aangezien eenige bruggen voor de lijnverdubbeling Meester-Cornelis—Tjikampek eerst einde 1922 in Indië verwacht kunnen worden moet voor 1923 gerekend worden op de montage van deze bruggen, benevens op het afwerken van het gedeelte Bekassie—Tamboen, waarin deze bruggen geplaatst zullen worden. Daarvoor wordt *f* 216 000 noodig geacht.

Voor de voortzetting der aangevangen spoorverdubbelingen Padalarang—Bandoeng en Krian—Kertosono zijn resp. *f* 1 030 000 en *f* 304 000 uitgetrokken. Eerstgenoemde lijn zal alsdan nagenoeg geheel gereed kunnen zijn, terwijl van laatstgenoemde lijn het gedeelte tot Modjokerto vermoedelijk in gebruik genomen kan worden.

Voor de voortzetting van de opname en het projectwerk voor te verdubbelen lijnen wordt *f* 50 000 noodig geacht.

(9) Voor de voortzetting in een zeer matig tempo van de afwerking der electrificatie van de lijn Meester-Cornelis—Tandjong-Priok is in 1923 *f* 2 387 500 noodig.

Van het voor 1922 toegestaan bedrag ad *f* 2 426 000 zal in dat jaar deels in verband met de bezui-

niging, deels als gevolg van de daling der prijzen van het electrisch materiaal slechts *f* 1 776 000 worden verwerkt.

(10) Voor 1923 zal voor de verbetering der signaal-inrichtingen *f* 900 000 noodig zijn, ook in verband met het aanleggen van signalen op nieuwe emplacementen.

(11) Voor de verwisseling van den bovenbouw der lijnen op Java tegen een van zwaarder type over een lengte van $\pm$ 60 K.M. wordt *f* 800 000 noodig geacht.

(12) Het aangevraagde bedrag is zeer belangrijk lager (n.l. ruim $5\frac{1}{2}$ miljoen minder) gesteld dan het vorig jaar. Dit geschiedde deels met het oog op noodzakelijke bezuiniging ook op de kapitaalsuitgaven, deels op grond van de geringere verwachtingen ten aanzien van de verkeerstoename op de oudere lijnen. In de sterk verminderde aanvraag welke noodig wordt geacht om in de behoefte aan vernieuwing van rollend materieel op Java en versterking van het materieelpark op Sumatra te kunnen voorzien, is een bedrag opgenomen van *f* 1 725 000, hetwelk nog zal moeten voldaan worden aan leveranciers van in vorige jaren gedane bestellingen, welke eerst in 1923 zullen worden afgeleverd.

(13) Voor 1923 zal met een bedrag van *f* 138 000 volstaan kunnen worden.

(14) Voor de verdere montage in 1923 zal een bedrag van *f* 240 000 noodig zijn.

(15) Ook in 1923 zal met dit werk nog geen aanvang worden gemaakt.

(16) In verband met de geboden bezuiniging zullen in 1923 geen draden worden bijgespannen.

(17) Voor verdere kleine uitbreidingswerken van in bedrijf zijnde lijnen op Java wordt *f* 2 526 500 aangevraagd, hetgeen ten opzichte van 1922 een vermindering is van $\pm$ *f* 5 120 000. Ook bij de raming van het voor dezen post benodigde bedrag werd rekening gehouden met de ongunstige tijdsomstandigheden.

(18) Voor 1923 wordt niet gerekend op de vorming van eene reserve-voorraad kolen.

(19) De voor 1922 geraamde som van *f* 600 000 zal in verband met de noodige bezuinigingen niet worden verwerkt. Ook voor 1923 werden om dezelfde redenen hiervoor geen gelden aangevraagd.

(20) Van het voor 1922 uitgetrokken bedrag van *f* 674 000 zal zuinigheidshalve slechts *f* 374 000 worden gebruikt. Om de verdere uitbreidingen der werkplaats te Padang in langzaam tempo te kunnen voortzetten wordt voor 1923 *f* 100 000 noodig geacht.

(21) Met het oog op de zekerheid van den kolenaafvoer is het noodzakelijk meerder rollend materieel ter beschikking te hebben.

(22) Voor noodzakelijke uitbreiding wordt *f* 146 500 aangevraagd.

(23) Dit bedrag wordt noodig geacht voor de te betalen vrachten van het van het Javanet te betrekken rollend materieel.

(24) Door zich te bepalen tot het allernoodzakelijkste kan de raming voor 1923 worden gesteld op *f* 1 844 500.

(25) Zie noot 3 behorende bij het vergelijkend overzicht der bedrijfsuitgaven.

(26) Voor 1923 wordt niet op eenige bijstorting gerekend.

(27) Tot de oprichting van bedoelde N. V. zal niet worden overgegaan.

(28) Voor 1923 zijn deze uitgaven reeds in de personeele uitgaven begrepen.

(29) Dit bedrag wordt noodig geacht voor noodzakelijke verbeteringen aan gebouwen en inrichtingen van Gouvernements hotels en andere logeergelegenheden.

Opname en aanleg van nieuwe lijnen.

In 1922 werd voor opname, voorbereiding en algemeene leiding van den aanleg van nieuwe lijnen een bedrag geraamd van *f* 1 247 000, terwijl voor 1923 zuinigheidshalve met *f* 996 000 zal worden volstaan.

Voor de in vorige jaren reeds bij de begrooting vermelde nieuwe spoor- en tramwegverbindingen zijn tegenover de raming van 1922 voor 1923 de volgende bedragen begroot:

Spoorlijnen	begrooting	
	1922	1923
Zuid-Sumatra	<i>f</i> 1 309 500	<i>f</i> 2 500 000 ⁽¹⁾
Moeara-Enim—Lahat	900 000	1 220 000 ⁽²⁾
Moeara-Kalaban—Moearo	1 210 000	1 434 000 ⁽³⁾
T r a m l i j n e n		
Zuid-West Celebes	1 816 000	memorie ⁽⁴⁾
Noord-Cheribon	550 000	memorie ⁽⁵⁾
Sibolga—Batang—Taroe—Padang Sidempoean	138 000	memorie ⁽⁶⁾
Rantjaëkek—Tjitali—Soemadang	277 000	memorie ⁽⁷⁾
Garoet—Tjikadjang	200 000	memorie ⁽⁸⁾
Bandjaran—Pegalengan en Kobo—Tjiwidee	1 199 000	1 037 000 ⁽⁹⁾
	<i>f</i> 7 599 500	<i>f</i> 6 191 000

(1) Zoals is medegedeeld in de betreffende toelichting op de begrooting voor 1922 zou op het eind van dat jaar van het totaal bedrag der raming van dezen aanleg ad *f* 47 850 000 een bedrag van *f* 37 385 000 zijn verwerkt. Daarbij was gerekend op een eredit voor 1922 van *f* 2 475 000. Waar intusschen bij de begrooting voor 1922 slechts een bedrag van *f* 1 309 500 is toegestaan, zal het verwerkt gedeelte op ultimo van dat jaar bedragen *f* 36 219 500 in stede van *f* 37 385 000. Het thans aangevraagd bedrag van *f* 2 500 000 is dringend noodig voor verdere afwerking van de thans reeds onderhanden zijnde gedeelten van de lijn.

(2) Voor de betaling der verschuldigde termijnen voor dezen in aanneming uitgevoerd wordenden spoorweg-aanleg wordt *f* 1 220 000 noodig geacht.

(3) Het geraamde bedrag wordt voor 1923 noodig geacht om de werkzaamheden in gematigd tempo voort te zetten, hetgeen noodzakelijk moet worden geacht met het oog op den aanvoer van het voor de Ombilinkolenmijnen benoedigde mijnhout.

(4) Wegens de noodig geachte bezuinigingen op kapitaalsuitgaven zal in 1922 waarschijnlijk niet aangevangen kunnen worden met den bouw der lijn van Makasser Noordwaarts zooals in de toelichting op de begrooting van dat jaar vermeld.

5, 6, 7, 8. Met het oog op de noodzakelijke bezuiniging zullen in 1923 aan deze werken geen gelden besteed worden.

(9) Het voorgestelde bedrag is noodig voor de voortzetting van deze reeds in aanleg zijnde rendabele voedingslijn in een gematigd tempo.

In het gezamenlijk bedrag der kapitaalsuitgaven is begrepen een bedrag aan bezoldigingen, toelagen reis- en verblijfkosten volgens onderstaande opgave:

R A N G E N.	Maandelijkse bezoldiging.	Bouw- en Bruggentoezicht.		Opname en aanleg.		Uitbr. van in bedrijf zijnde lijnen.		Magazijnsdienst.		T o t a a l.				1923.	
		1923.		1923.		1923.		1923.		1923.		1922.		Meer.	Minder.
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.		
Hoofd van den Algemeenen Bouw-	1500	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
dienst der S. S. & Tr.	1200	1	14 400	1	14 400	1	14 400	—	—	3	43 200	3	43 200	—	—
Hoofden van dienstvakken	1000	—	—	—	34 000	2	24 000	—	—	4	48 000	4	48 000	—	—
Afdelingshoofden	1000	—	—	—	—	1	12 000	—	—	1	12 000	1	12 000	—	—
Hoofd der Afd. Electriciteit. . . .	1000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ingenieur	350	12	50 400	53	222 000	15	63 000	1	4 200	81	340 200	90	378 000	—	f (4) 37 800
Gegradueerd ambtenaar }															
Technisch personeel															
Technisch hoofdkantoorhoofd. . . .	475	1	5 700	1	5 700	—	—	—	—	2	11 400	2	11 400	—	—
Electrotechnisch ambtenaar 1e kl. .	475	—	—	—	—	3	17 100	—	—	3	17 100	—	—	17 100	(5) —
Hoofdinstrumentmaker	475	—	—	—	—	1	5 700	—	—	1	5 700	—	—	5 700	(5) —
Hoofdconstructeur	475	—	—	—	—	1	5 700	—	—	1	5 700	1	5 700	—	—
Werktaigkundige	475	—	—	1	5 700	—	—	—	—	1	5 700	1	5 700	—	—
Bouwkundige	475	3	17 100	12	63 400	11	62 700	—	—	25	148 200	39	222 300	—	(6) 74 100
Hoofdmonteur	475	—	—	—	—	3	17 100	—	—	3	17 100	—	—	17 100	(6) —
Opzichter-Machinist	350	—	—	1	4 200	1	4 200	—	—	2	8 400	1	4 200	4 200	(6) —
Magazijnmeester	400	—	—	1	4 800	—	—	7	33 600	8	38 400	2	9 600	28 800	(6) —
Opnemer 1e klasse	200	—	—	10	34 000	—	—	—	—	10	34 000	15	36 000	—	(6) 12 000
Werkmeester	250	—	—	1	3 000	—	—	—	—	1	3 000	2	6 000	—	(6) 3 000
Opzichter 1e klasse	250	13	39 000	42	126 000	34	102 000	—	—	89	267 000	114	342 000	—	(6) 75 000
Teekenaar constructeur	250	—	—	—	—	2	6 000	—	—	2	6 000	2	6 000	—	—
Monteur 1e klasse	250	—	—	—	—	9	27 000	—	—	9	27 000	—	—	27 000	(6) —
Technisch hoofdcommies	250	1	5 000	2	6 000	1	3 000	—	—	4	12 000	6	15 000	—	(6) 6 000
Opnemer 2e klasse	125	—	—	12	18 000	—	—	—	—	12	18 000	23	37 500	—	(6) 19 500
Opzichter 2e klasse	125	33	40 500	33	40 500	35	52 500	—	—	101	151 500	159	207 000	—	(6) 85 500
Teekenaar 1e klasse	125	4	6 000	3	4 500	3	4 500	—	—	10	15 000	10	15 000	—	—
Monteur 2e klasse	125	—	—	—	—	5	7 500	—	—	5	7 500	—	—	7 500	(6) —
Technisch commies	125	2	3 000	—	—	1	1 500	—	—	3	4 500	3	4 500	—	—
Magazijnbewaarder 1e klasse. . . .	175	—	—	—	—	3	6 300	14	29 400	17	35 700	1	2 100	33 600	(6) —
Machinist 1e Klasse	125	—	—	1	1 500	—	—	—	—	1	1 500	2	3 000	—	(6) 1 500
Opzichter werkplaats	125	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3 000	—	(6) 3 000
Administratief personeel.															
Ambtenaar voor de inkleding	475	—	—	—	—	—	—	2	11 400	2	11 400	—	—	11 400	(6) —
Hoofdkantoorhoofd	400	1	4 800	2	9 600	—	—	—	—	3	14 400	4	19 200	—	(6) 4 800
Adjunct-ambtenaar voor de inkla-															
ding	350	—	—	—	—	—	—	2	8 400	2	8 400	—	—	8 400	(6) —
Hoofdcommies	350	1	4 200	6	25 200	3	12 600	3	12 600	13	54 600	13	54 600	—	(6) —
Archivaris	350	—	—	2	4 800	—	—	—	—	2	4 800	2	4 800	—	—
Commies	150	6	10 800	20	36 000	10	34 200	16	28 800	61	167 800	55	99 000	10 800	(6) —
Administratief en vakkundig per-															
sonneel en schrijffloonen			132 500		317 700		192 000		328 400		970 600		618 800	351 800	(6) —
Regelmatige verhoogingen van be-			80 000		385 000		102 000		50 000		617 000		856 000	—	(6) 239 000
zoldigingen en toelagen			102 000		189 400		53 000		1 200		354 200		371 400	—	(6) 17 200
Reis en verblijfkosten.															
Verhoging van bezoldigingen			f 590 000		f 1 550 000		f 830 000		f 508 000		f 3 419 000		f 3 474 000	f 523 400	f 578 400
											200 000		150 000	50 000	(6) —
			f 530 000		f 1 550 000		f 830 000		f 508 000		f 3 619 000		f 3 624 000	f 573 400	f 578 400

(1) In verband met de bezuiniging op de kapitaalsuitgaven kan de formatie van de ingenieurs (gegradueerde ambtenaren) ten vorigen jare gesteld op 90 geleidelijk worden verminderd.

Voor 1923 wordt die formatie, rekening houdende met het reeds in dienst zijnd personeel en met de mogelijkheid, dat van de te Delft onder genot van toelage studeerenden in genoemd jaar 5 afgestudeerden voor de S. S. zullen worden uitgezonden, gesteld op 80. Voorts is gerekend op één gegraduateerd ambtenaar in verband met de overbrenging van den Magazijnsdienst naar de kapitaalsrekening (zie noot 3 behorende bij het vergelijkend overzicht van de bedrijfsuitgaven).

(2 en 3) Ten behoeve van de electriciteit voorloopig van het baanvak Mr. Cornelis—Tandjong-Priok der Staatsspooren Tramwegen, zal voor 1923 eenig deskundig personeel noodzakelijk zijn, omdat in dat jaar tot den eigenlijken installatie-arbeid van de elektrische uitrusting der lijn moet worden overgegaan.

Voorts zal, nu gebleken is dat de meeste leveranciers dier uitrusting bezwaren maken zelf de montage uit te voeren, een gedeelte daarvan door eigen personeel moeten geschieden, waardoor deze (montage) uitgaven, welke in 1922 in den post „verdere uitgaven” begrepen waren, voor 1923 onder „bezoldigingen” zullen moeten voorkomen. Het uit dezen hoofde voor 1923 noodig geachte nieuwe personeel, voor zoover dit niet uit het in verband met de bezuiniging van andere werken vrijkomende werkkrachten kon worden betrokken, is te stellen op 3 hoofdmonteurs, 1 hoofdinstrumentmaker, 3 electrotechnische ambtenaren 1e klasse, 1 opzichter-machinist, 9 monteurs 1e klasse, 5 monteurs 2e klasse, 2 magazijnbewaarders 1e klasse.

De aangevraagde personeelsvoorziening is uiteraard als een tijdelijke te beschouwen. Na gereedkomst van de inrichting der electrisch te drijven baanvakken zal weder tot de normale voor het bedrijf benoodigde personeelsformatie teruggegaan kunnen worden.

De voorgestelde personeelsvoorziening zal voor 1923 in totaal een meerdere uitgave van f 82 800 met zich brengen, welke in verband met het vorengesegde ten laste der kapitaalrekening zal worden gebracht.

(4) In verband met de bezuiniging.

(5) Van de bedrijfsrekening zijn 7 magazijnmeesters overgebracht naar de kapitaalsrekening (zie noot 3 van den personeelsstaat behoorende bij de bedrijfsuitgaven). Overigens is in verband met de bezuiniging op 1 magazijnmeester minder gerekend.

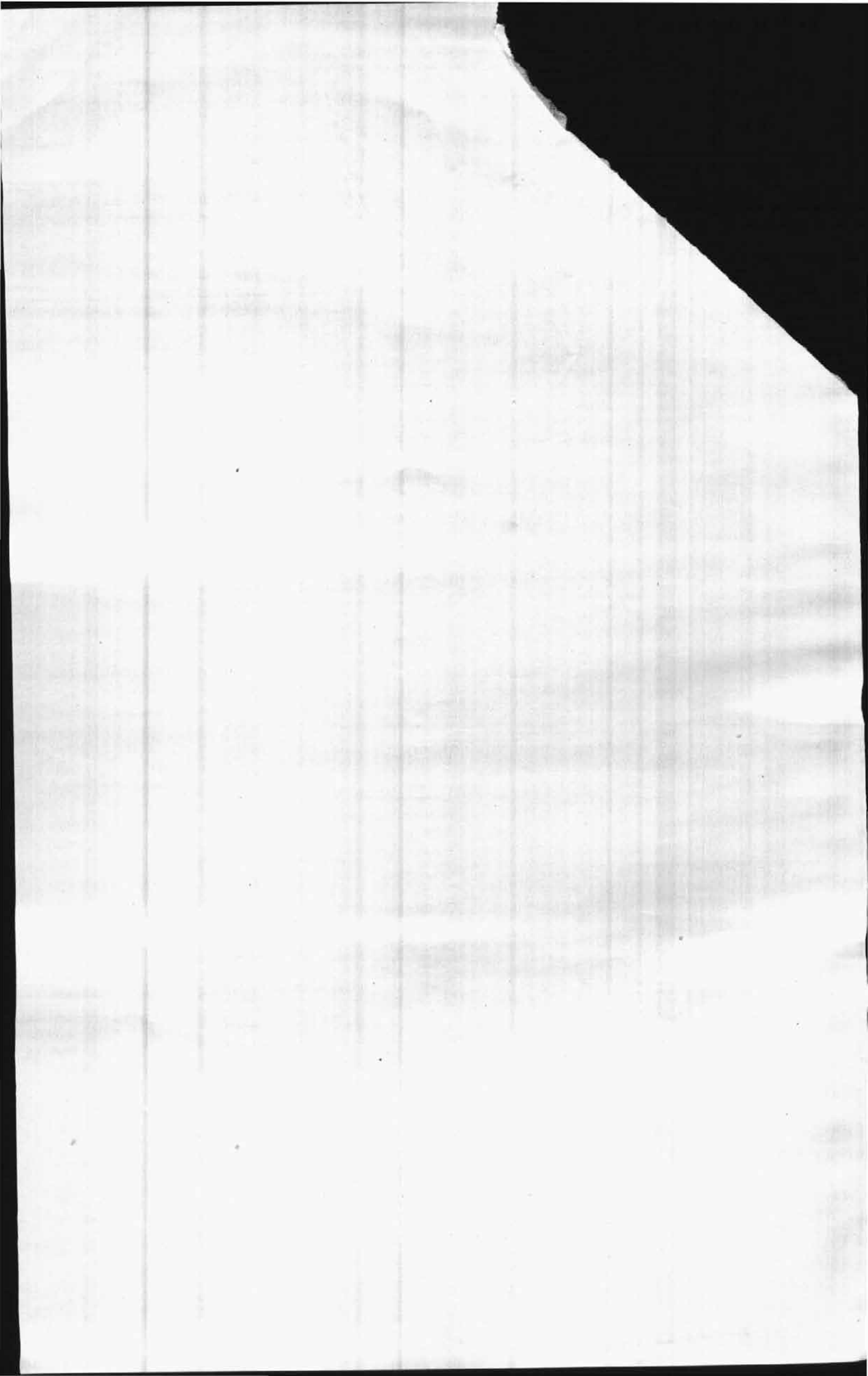
(6) Zie noot 3 van den personeelsstaat behoorende bij de bedrijfsuitgaven.

(7) Van de bedrijfsrekening zijn 3 hoofdecommiezen overgebracht naar de kapitaalsrekening (zie noot 3 van den personeelsstaat behoorende bij de bedrijfsuitgaven). Overigens kan in verband met de bezuiniging met 3 hoofdecommiezen minder worden volstaan zoodat het totaal voor 1923 gelijk is aan dat voor 1922.

(8) Van de bedrijfsrekening zijn 16 commiezen overgebracht naar de kapitaalsrekening (zie noot 3 van den personeelsstaat behoorende bij de bedrijfsuitgaven). Overigens kan in verband met de bezuiniging met 10 commiezen minder worden volstaan.

(9) Ten behoeve van de electricatie van de lijn Meester-Cornelis—Tandjong-Prick en in verband met de overbrenging van den magazijnsdienst naar de kapitaalsrekening (zie noten 11 en 15 van den personeelsstaat behoorende bij de bedrijfsuitgaven).

(10) Gerekend is op de overbrenging van den magazijnsdienst naar de kapitaalsrekening. In verband met de bezuiniging kan in totaal met minder worden volstaan.

Bedrijfsuitgaven.

Vergelijking tusschen de voor 1923 geraamde en de voor 1922 toegestane uitgaven.

OMSCHRIJVING.	Geraamd voor 1923.		Toegestaan voor 1922.		Meer.		Minder.	
	Personeele uitgaven.	Overige uitgaven.	Personeele uitgaven.	Overige uitgaven.	Personeele uitgaven.	Overige uitgaven.	Personeele uitgaven.	Overige uitgaven.
Automobiëldienst Palembang.								
Personeele uitgaven.....	f 220 000	—	f 170 000	—	f (1) 50 000	—	—	—
Banden.....	—	f 80 000	—	f 80 000	—	—	—	—
Olie, vet en carbid.....	—	20 000	—	20 000	—	—	—	—
Benzine.....	—	80 000	—	80 000	—	—	—	—
Onderhoud en herstelling.....	—	70 000	—	54 500	—	f (2) 15 500	—	—
Verschillende uitgaven.....	—	10 000	—	10 000	—	—	—	—
Verhooging van bezoldigingen.....	—	—	20 000	—	—	—	f (1) 20 000	—
	f 220 000	f 260 000	f 190 000	f 244 500	f 50 000	f 15 500	f 20 000	—
Automobiëldienst Benkoelen.								
Personeele uitgaven.....	f 195 000	—	f 150 000	—	f (1) 45 000	—	—	—
Banden.....	—	f 80 000	—	f 80 000	—	—	—	—
Olie, vet en carbid.....	—	20 000	—	19 800	—	f (3) 200	—	—
Benzine.....	—	80 000	—	80 000	—	—	—	—
Onderhoud en herstelling.....	—	60 000	—	47 000	—	f (2) 13 000	—	—
Verschillende uitgaven.....	—	10 000	—	10 000	—	—	—	—
Verhooging van bezoldigingen.....	—	—	20 000	—	—	—	f (1) 20 000	—
	f 195 000	f 250 000	f 170 000	f 236 800	f 45 000	f 13 200	f 20 000	—
Automobiëldienst ter Sumatra's Westkust.								
Personeele uitgaven.....	f 220 000	—	f 170 000	—	f (1) 50 000	—	—	—
Banden.....	—	f 90 000	—	f 90 000	—	—	—	—
Olie, vet en carbid.....	—	20 000	—	20 000	—	—	—	—
Benzine.....	—	85 000	—	85 000	—	—	—	—
Onderhoud en herstelling.....	—	75 000	—	51 000	—	f (2) 24 000	—	—
Verschillende uitgaven.....	—	15 000	—	15 000	—	—	—	—
Verhooging van bezoldigingen.....	—	—	20 000	—	—	—	f (1) 20 000	—
	f 220 000	f 285 000	f 190 000	f 261 000	f 50 000	f 24 000	f 20 000	—
Automobiëldiensten op Java.								
Personeele uitgaven.....	f 170 000	—	f 65 000	—	f (5) 105 000	—	—	—
Banden.....	—	f 75 000	—	f 45 000	—	f (4) 30 000	—	—
Olie, vet en carbid.....	—	10 000	—	6 000	—	(4) 4 000	—	—
Benzine.....	—	65 000	—	40 000	—	(4) 25 000	—	—
Onderhoud en herstelling.....	—	60 000	—	24 000	—	(4) 36 000	—	—
Verschillende uitgaven.....	—	15 000	—	7 200	—	(4) 7 800	—	—
Verhooging van bezoldigingen.....	—	—	10 000	—	—	—	f (5) 10 000	—
	f 170 000	f 225 000	f 75 000	f 122 200	f 105 000	f 102 800	f 10 000	—
In 1921 geopende lijnen.								
Personeele uitgaven.....	—	—	f 12 500	—	—	—	f (5) 12 500	—
Banden.....	—	—	—	10 000	—	—	—	f (4) 10 000
Olie, vet en carbid.....	—	—	—	4 000	—	—	—	(4) 4 000
Benzine.....	—	—	—	10 000	—	—	—	(4) 10 000
Onderhoud en herstelling.....	—	—	—	12 000	—	—	—	(4) 12 000
Verschillende uitgaven.....	—	—	—	4 000	—	—	—	(4) 4 000
Verhooging van bezoldigingen.....	—	—	5 000	—	—	—	(5) 5 000	—
	—	—	f 17 500	f 40 000	—	—	f 17 500	f 40 000
Vervoersdienst in Korintji.								
Personeele uitgaven.....	f 130 000	—	f 105 000	—	f (1) 25 000	—	—	—
Banden.....	—	f 60 000	—	f 75 000	—	—	—	f (6) 15 000
Smeermaterialen en carbid.....	—	40 000	—	25 000	—	f (6) 15 000	—	—
Benzine.....	—	50 000	—	100 000	—	(6) 10 000	—	—
Ruwolie en verdere brandstoffen..	—	60 000	—	120 000	—	—	—	—
Onderhoud en herstelling.....	—	120 000	—	120 000	—	—	—	—
Verschillende uitgaven.....	—	63 000	—	83 000	—	—	—	(6) 20 000
Verhooging van bezoldigingen.....	—	—	15 000	—	—	—	f (1) 15 000	—
	f 130 000	f 398 000	f 120 000	f 403 000	f 25 000	f 25 000	f 15 000	f 35 000

(1) Zie de toelichtingen bij den staat van personeels-uitgaven.

(2) In verband met de omstandigheid dat het materieel meer aan onderhoud en herstelling vergt dan in vorige jaren, toen het pas in gebruik was genomen.

(3) Ter afronding.

(4) In verband met de opening van eenige nieuwe diensten, waarop bij de vorige begrooting reeds was gerekend doch welke werden uitgesteld.

De voor deze diensten op de begrooting voor 1922 uitgetrokken bedragen werden bij de aanvullingsbegrooting weder afgevoerd.

(5) Zie toelichting (1) en (4).

(6) In verband met de uitkomsten van 1921.

In het gezamenlijk bedrag der uitgaven zijn begrepen de bezoldigingen, toelagen, schrijffloonen, kantoor- en lokaalbehoefden en verdere kosten van algemeen beheer volgens onderstaande opgave.

	Maandelijke bezoldiging.	1923.		1922.		Meer.	Minder.
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.		
<i>Automobiëldienst Palembang.</i>							
Administrateur der 1e klasse.....	f 500	1	f 6 000	1	f 6 000		
Werktuigkundige der 1e klasse.....	475	1	5 700	1	5 700		
" " 2e "	250	3	9 000	3	9 000		
Monteur.....	125	3	4 500	3	4 500		
Autocontroleur.....	70	2	1 680	2	1 680		
Administratief vakkundig minder personeel en schrijffloonen.....			103 120		87 120	f 16 000	
Regelmatige verhoogingen van bezoldigingen en toelagen, premien enz.....			53 000		43 200	9 800	
Reis- en verblijfkosten.....			7 000		4 800	2 200	
Verlofsbezoldigingen enz.....			3 000		3 000		
Overtochtskosten van en naar Nederland....			5 000		5 000		
Verhooging van bezoldiging.....			22 000		20 000	2 000	
			f 220 000		f 190 000	f 30 000	
<i>Automobiëldienst Benkoelen.</i>							
Administrateur der 1e klasse.....	f 500	1	f 6 000	1	f 6 000		
Werktuigkundige der 1e klasse.....	475	1	5 700	1	5 700		
" " 2e "	250	2	6 000	2	6 000		
Monteur.....	125	2	3 000	2	3 000		
Autocontroleur.....	70	2	1 680	2	1 680		
Administratief vakkundig minder personeel en schrijffloonen.....			95 920		81 220	f 14 700	
Regelmatige verhoogingen van bezoldigingen en toelagen, premien enz.....			40 700		34 400	6 300	
Reis- en verblijfkosten.....			6 000		4 000	2 000	
Verlofsbezoldigingen, enz.....			3 000		3 000		
Overtochtskosten van en naar Nederland....			5 000		5 000		
Verhooging van bezoldigingen.....			22 000		20 000	2 000	
			f 195 000		f 170 000	f 25 000	
<i>Automobiëldienst ter Sumatra's Westkust.</i>							
Administrateur der 1e klasse.....	f 500	2	f 12 000	2	f 12 000		
Werktuigkundige der 1e klasse.....	475	2	11 400	2	11 400		
" " 2e "	250	3	9 000	3	9 000		
Monteur.....	125	3	4 500	3	4 500		
Autocontroleur.....	70	3	2 520	3	2 520		
Administratief vakkundig minder personeel en schrijffloonen.....			93 780		78 380	f 15 400	
Regelmatige verhoogingen van bezoldigingen en toelagen, premien enz.....			46 800		37 000	9 800	
Reis- en verblijfkosten.....			10 000		7 200	2 800	
Verlofsbezoldigingen, enz.....			3 000		3 000		
Overtochtskosten van en naar Nederland....			5 000		5 000		
Verhooging van bezoldigingen.....			22 000		20 000	2 000	
			f 220 000		f 190 000	f 30 000	
<i>Automobiëldiensten op Java.</i>							
Administrateur der 2e klasse.....	f 250	3	f 9 000	3	f 9 000		
Werktuigkundige der 1e klasse.....	475	1	5 700	—	—	f 5 700	
" " 2e "	250	2	6 000	1	3 000	3 000	
Monteur.....	125	2	3 000	2	3 000		
Autocontroleur.....	70	4	3 360	3	2 520	840	
Administratief vakkundig minder personeel en schrijffloonen.....			79 840		27 480	52 360	
Regelmatige verhoogingen van bezoldigingen en toelagen, premien enz.....			33 100		15 000	18 100	
Reis- en verblijfkosten.....			6 000		2 000	4 000	
Verlofsbezoldigingen, enz.....			3 000		2 000	1 000	
Overtochtskosten van en naar Nederland....			4 000		3 000	1 000	
Verhooging van bezoldigingen.....			17 000		8 000	9 000	
			f 170 000		f 75 000	f 95 000	

voor het uitbreiden van de bestaande kantoorgebouwen en garages voor de verschillende diensten f 20 000 noodig zal zijn.

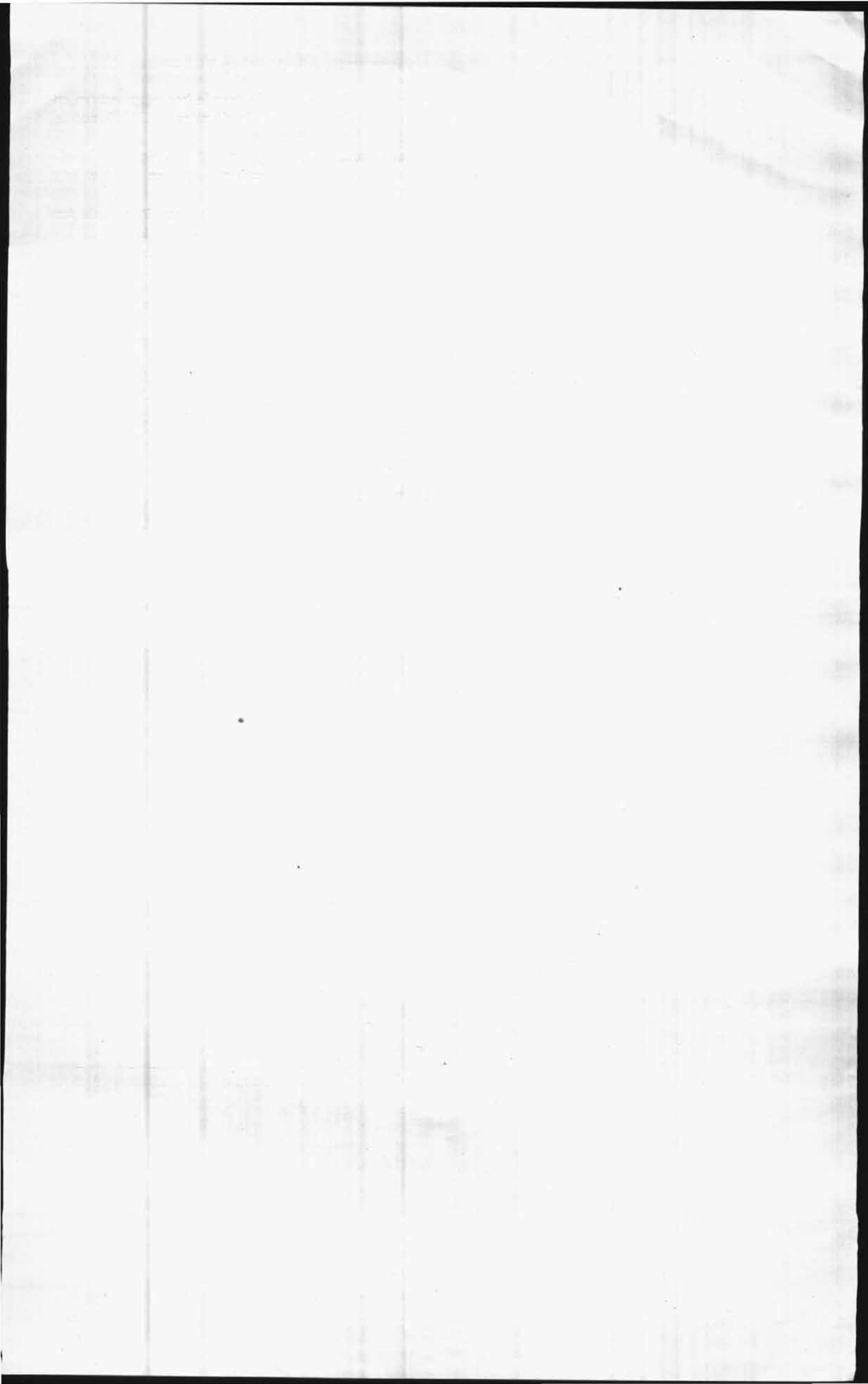
Voorts is voor uitbreiding van de werktuigelijke inrichting van die diensten gerekend op een bedrag van f 20 000.

Voor den bootdienst op het Tobameer is evenals ten vorigen jare f 200 000 uitgetrokken, zullende in 1922 het bij de begrooting toegestaan bedrag niet worden verwerkt.

Raming der Kapitaalsrekening.

	Boekwaarde volgens jaarverslag 1920 op 31 December 1920.	Bijgekomen geraamd in 1921.	Afschrijving geraamd in 1921.	Boekwaarde geraamd op 31 December 1921.	Bijgekomen geraamd in 1922.	Afschrijving geraamd in 1922.	Boekwaarde geraamd op 31 December 1922.	Bijgekomen geraamd in 1923.	Afschrijving geraamd in 1923.	Boekwaarde geraamd op 31 December 1923.
Automobioldienst Palembang.										
Automobielen	f 356 670	f 16 000	f 65 000	f 307 670	f 33 000	f 76 000	f 264 670	f 15 000	f 65 000	f 214 670
Gebouwen	16 210	9 000	1 500	23 710	12 500	2 500	33 710	2 000	3 000	32 710
Inventaris	21 550	1 000	1 000	21 550	2 500	1 500	22 550	3 000	2 000	23 550
Tezamen.....	f 394 430	f 26 000	f 67 500	f 352 930	f 48 000	f 80 000	f 320 930	f 20 000	f 70 000	f 270 930
Automobioldienst Benkoelen.										
Automobielen	f 439 020	f 35 000	f 75 000	f 399 020	f 27 000	f 80 500	f 345 520	f 15 000	f 70 000	f 290 520
Gebouwen.....	36 430	19 000	3 000	52 430	4 500	3 000	53 930	2 000	3 000	52 930
Inventaris.....	16 250	1 000	1 500	15 750	2 500	1 500	16 750	3 000	2 000	17 750
Tezamen.....	f 491 700	f 55 000	f 79 500	f 467 200	f 34 000	f 85 000	f 416 200	f 20 000	f 75 000	f 361 200
Automobioldiensten ter Sumatra's Westkust.										
Automobielen	f 323 810	f 80 000	f 65 000	f 338 810	f 87 000	f 80 000	f 345 810	f 30 000	f 75 000	f 300 810
Gebouwen en terreinen.....	45 460	11 000	3 500	52 960	11 000	3 000	60 960	5 000	3 000	62 960
Inventaris.....	25 780	2 000	1 500	26 280	4 000	2 000	28 280	8 000	2 000	34 280
Tezamen.....	f 395 050	f 93 000	f 70 000	f 418 050	f 102 000	f 85 000	f 435 050	f 43 000	f 80 000	f 398 050
Automobioldiensten op Java.										
Automobielen.....	f 168 510	f 92 000	f 35 000	f 225 510	f 16 500	f 45 000	f 197 010	f 30 000	f 50 000	f 177 010
Gebouwen.....	44 960	1 000	2 500	43 460	2 500	2 500	43 460	6 000	2 500	46 960
Inventaris.....	24 410	6 000	1 500	28 910	6 000	1 500	33 410	3 000	2 000	34 410
Oprichtingskosten.....	49 190	—	6 000	43 190	—	6 000	37 190	—	6 000	31 190
Tezamen.....	f 287 070	f 99 000	f 45 000	f 341 070	f 25 000	f 55 000	f 311 070	f 39 000	f 60 500	f 289 570
Vervoersdienst in Koriatji.										
Vaartuigen.....	—	—	—	±/ 440 000	—	f 40 000	f 400 000	—	f 40 000	f 360 000
Automobielen.....	—	—	—	±/ 220 000	—	22 000	198 000	15 000	45 000	168 000
Gebouwen en terreinen.....	—	—	—	±/ 10 000	30 000	500	30 500	5 000	2 000	42 500
Inventaris.....	—	—	—	±/ 30 000	10 000	1 500	38 500	3 000	2 000	39 500
Oprichtingskosten.....	—	—	—	±/ 100 000	10 000	10 000	100 000	—	11 000	89 000
Tezamen.....	—	—	—	f 800 000	f 50 000	f 74 000	f 776 000	f 23 000	f 100 000	f 699 000
Bootdienst op het Tobameer.	—	—	—	—	—	—	—	300 000	—	300 000
Totaal.....	f 1 568 250	f 273 000	f 262 000	f 2 379 250	f 259 000	f 379 000	f 2 259 250	f 445 000	f 385 500	f 2 318 750

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. VIII — STUK 17.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923.

AFDEELINGSVERSLAG.

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernementsbedrijven.

Algemeene opmerkingen.

§ 1. **Bezuiniging.** Waar dit departement in het bijzonder tot taak heeft verhooging van de bronnen van inkomsten, o. m. door ontginning van de schatten van den bodem en openlegging en ontwikkeling van landstreken, werden de groote bezuinigingen op deze begrootingsafdeeling door meerdere leden ten zeerste betreurd.

Daarentegen werd door verscheidene leden opgemerkt, dat de meeste bezuinigingen op beperking in toekomstige uitbreidingen neerkwamen en de overmatige bezetting van dit departement en de daaronder ressorteerende diensten al heel weinig aantastten.

§ 2. **Landsbedrijven.** In verband met de veelvuldig vernomen klacht over de weinige productiviteit van landsbedrijven werd door eenige leden gevraagd of hierin geen verbetering zou kunnen worden gebracht door invoering van winstdeeling en arbeidsdeelgenootschappen.

Aangedrongen werd op spoedige invoering van bedrijfsboekhouding voor alle bedrijven.

Verscheidene leden konden den indruk niet van zich afzetten, dat de geraamde uitkomsten der verschillende landsbedrijven te gunstig zijn voorgesteld. Gaarne zou dan ook vernomen worden of deze uitkomsten op deugdelijke balansen berusten. Voorts werd — ook met het oog op de in het vorige jaar opgedane ervaring — de vraag gesteld, of de Regeering bereid is een afdoende verklaring af te leggen, dat zij ten volle de verantwoordelijkheid aanvaardt, dat de geraamde uitgaven niet overschreden zullen worden en de inkomsten straks niet zullen blijken beneden de raming te blijven.

Tevens zou het zeer op prijs gesteld worden, indien inlichtingen zouden kunnen worden verstrekt aangaande de uitkomsten der landsbedrijven — in het bijzonder betreffende het steenkolenbedrijf — in 1922, voor zoover de gegevens daaromtrent thans reeds beschikbaar zijn.

Gevraagd werd of een nadere aanduiding zou kunnen worden verstrekt van de verschillende maatregelen, welke genomen zouden worden om uit de bedrijven een grootere opbrengst te verkrijgen, waarop in de openingsrede is gedoeld.

Enige leden drougen er op aan, dat de commissie, ingesteld voor het tot stand brengen van eene bedrijvenwet, die door de drukke werkzaamheden van haar voorzitter nog slechts eenmaal bijeen gekomen is, de afdoening van de haar opgedragen taak zal bespoedigen. Zij hoopten, dat de commissie terdege rekening zal houden met de wenscheijkheid aan de verschillende bedrijven bij deze wet zoo-veel mogelijk zelfstandigheid te geven.

Deze zelfstandigheid zou naar de meening der hier aan het woord zijnde leden hierin moeten bestaan, dat de bedrijven losgemaakt worden van de staatsadministratie en geschoeid worden op particulieren leest.

Gevraagd werd of de Regeering wil overwegen de bedrijven in twee groepen te splitsen. De eerste groep zou door zuivere landsbedrijven of diensten, echter los van de staatsadministratie, gevormd moeten worden; de andere door bedrijven, welke geheel op particulieren leest zijn geschoeid, vennootschappen dus, waarvan de aandelen in handen van het Land zijn.

Laastgenoemde groep zou dan moeten bestaan uit de thans reeds geheel op zich zelf staande zuivere winstbedrijven: de Bankatwinning, de goudwinning en de steenkolenontginningen, terwijl tot eerstgenoemde groep bijv. de P. T. T. dienst zou moeten behooren.

De quaestie van de gemengde bedrijven zou eventueel later in overweging genomen dienen te worden. Aan de eerste groep ware dan een raad van bijstand, aan de laatste een raad van commissarissen toe te voegen.

Enkele andere leden, overigens instemmend met de ontwikkelde denkbeelden, achtten het onwenschelijk den P. T. T. dienst los te maken van de staatsadministratie.

§ 3. **Overbrenging van het Departement.** Naar men meende te weten, is tot dusverre nog niet teruggekomen op de beslissing het geheele departement naar Bandoeng over te brengen. Men zou het op prijs stellen te vernemen of de nog niet overgebrachte onderdeelen alsnog daarheen verplaatst zullen worden, dan wel de Regeering overweegt op Haar beslissing terug te komen. De tegenwoordige toestand kwam deze leden alierminst wenschelijk voor. De dienst van de staatsspoor- en tramwegen b.v. is over geheel Batavia verspreid, terwijl de financieele afdeeling zich te Bandoeng bevindt.

Waar naar men meende tot dusverre het departements gebouw te Bandoeng reeds 5 miljoen gekost heeft, zou gaarne worden vernomen of het in de bedoeling der Regeering ligt in denzelfden overdadig grootschen stijl met den bouw te doen voortgaan.

§ 4. *Verschillende opmerkingen.* Gevraagd werd wanneer een aanvang zal worden gemaakt met de exploitatie der Djambi-aardolievelden.

Ook zou gaarne worden vernomen wanneer een antwoord kan worden tegemoet gezien op de door den heer Cramer in den Volksraad gestelde vragen, inzake de exploratie en exploitatie van aardolie in Djambi en andere streken van Nederlandsch-Indië (1e gew. zitting 1921 II. 526—527).

Enkele leden spraken de hoop uit, dat de maatregelen, door de verkavelingscommissie voor te stellen, speciaal ten opzichte van dit departement, dat onder een groote overbelasting zucht, zoo spoedig mogelijk zullen worden doorgevoerd.

Wanneer het in de bedoeling der Regeering ligt groote waterkracht-concessies uit te geven, kwam het eenigen leden wenschelijk voor, dat Zij daarbij een aandeel in de winsten of een aantal aandelen voor Zich opeischt.

De vraag werd gesteld, of de Regeering overtuigd is, dat het autogebruik bij het departement en de daaronder ressorteerende dienstakken, benevens het aantal vrije huistelefonen bij de ambtenaren reeds zooveel mogelijk beperkt is.

Uitgaven in Nederland.

Onderafdeeling 806a. *Opleiding van candidaat-mijn ingenieurs.* Naar aanleiding van dezen post werd de vraag gesteld of in 's Lands dienst nog steeds plaats is voor meer mijn ingenieurs.

Gaarne zou worden vernomen of het niet wenschelijk is op deze uitgaven zooveel mogelijk te bezuinigen.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 801. *Personeel van het departement.* De opmerking werd gemaakt, dat — ondanks de gegeven toelichting — uit dezen post niet de indruk kan worden verkregen, dat rekening is gehouden met de algemeen geboden bezuiniging op de personeele uitgaven. Gaarne zouden hieromtrent nadere inlichtingen ontvangen worden.

Door verscheidene leden werden bedenkingen geopperd tegen de toekenning van de bezoldigingsverhooging aan den met de functie van onderdirecteur belaste hoofdambtenaar. Zij gaven in overweging het voorstel tot verhooging terug te nemen tot definitief beslist is over de vraag of het ambt van onderdirecteur wordt gehandhaafd.

Gevraagd werd of het instituut der onderdirecteuren volstaan heeft en of het uit een bezuinigingsoogpunt geen aanbeveling verdient het te doen verdwijnen, daar het ten slotte op tractementsverhoogen van den secretaris van het departement neerkomt.

Eenige leden verklaarden het te zullen toejuichen, indien bij dit en ook bij de andere departementen deze titularissen niet meer werden aangesteld.

Verschillende andere leden daarentegen wenschten der Regeering in overweging te geven den als onderdirecteur fungerenden hoofdambtenaar dadelijk na de voorloopige vaststelling der begroting in het genot te stellen van de bezoldiging, die Zij billijk en wenschelijk acht, en hem den titel van onderdirecteur toe te kennen.

Waar G. B. het belangrijkste departement is, meenden deze leden, dat tot dusverre een onbillijkheid jegens den betrokkene is begaan door hem dezen titel en de daaraan verbonden bezoldiging te onthouden, temeer waar zijn voorganger ook eene bezoldiging van f 1500 heeft genoten.

Tegen dit betoog werd door enkele leden opgemerkt, dat huns inziens niet vaststaat, dat hier eene onbillijkheid is begaan; zij zouden gaarne vernemen hoeveel dienstjaren de betrokkene heeft en of hem destijds eene bezoldiging van f 1500 is toegezegd dan wel in uitzicht gesteld.

Er werd op aangedrongen het kantoor voor sociale aangelegenheden onder te brengen bij het Kantoor van Arbeid.

Enkele leden had het bevreemd, dat voor eerstgenoemd kantoor gerekend is op slechts één tweeden commies, doch daarentegen op 3 referendarissen.

Gevraagd werd of de sub *b* van de toelichting genoemde maatregel niet zal leiden tot meerdere uitgaven.

Ook zou men gaarne inlichtingen ontvangen omtrent het z.g. bureau-Groothoff, hetwelk bij het departement is ondergebracht. Is — zoo werd in verband hiermede gevraagd — de opgegeven personeelsformatie als vaste norm aan te nemen of kan zij uitgebreid worden met hoofdambtenaren, wier bezoldiging ten laste der bedrijven is uitgetrokken, doch die bij het departement te werk gesteld worden?

Betoogd werd, dat een dergelijk beleid weinig dienstig is aan het vormen van een zuiver beeld der kosten van het eigenlijke departement en de bedrijven.

Onderafdeeling 802. *Verdere uitgaven van het departement.* Met bevreemding was door eenige leden opgemerkt, dat het bedrag voor kantoorkosten geen vermindering heeft ondergaan. De hier aan het woord zijnde leden achtten zulks met het oog op de dalende prijzen van schrijfbehoeften enz. zeer wel mogelijk.

Onderafdeeling 804. *Personeel van de Postspaarbank.* Opgemerkt werd, dat bij dezen post niet blijkt van een ernstig streven om rekening te houden met de geboden bezuiniging op de personeelsuitgaven.

Er werd op aangedrongen, dat de postspaarbank de rentevergoeding zal vaststellen op minstens 3%.

Onderafdeeling 806. *Dienst voor waterkracht en electriciteit.* Gaarne zag men toegelicht de bij deze onderafdeeling uitgetrokken bedragen voor administratief en vakkundig hulppersoneel.

Door eenige leden werd erop gewezen, dat deze dienst weinig commercieel is opgezet, blijkende uit het feit, dat nitbreidingen van den dienst uit de gewone middelen worden bestreden.

a. Beheersuitgaven. Door meerdere leden werd de vraag gesteld, naar aanleiding van de op blz. 21 van den toelichtenden staat vermelde ramingen voor proefnemingen, onderzoekingen, opnemingen enz., of op deze uitgaven niet bezuinigd kan worden.

Gemeend werd, dat al worden geen nieuwe nasporingen gedaan, voor het bij dezen dienst bescheiden personeel voldoend werk te verrichten valt.

Van andere zijde werd betwijfeld of op deze posten wel bezuinigd mag worden. Toegelicht werd, dat de opsporingen de basis vormen voor de ontwikkeling van dezen dienst, waarop toch voor de toekomst zoovele verwachtingen zijn gebouwd. Dat hiervoor een 12-tal ingenieurs beschikbaar zijn, voor een terrein zoo uitgestrekt als onzen archipel, achtten deze leden niet te veel.

c. Bedrijfsuitgaven voor de electriciteitsbedrijven. Gevraagd werd welke electriciteitswerken hier bedoeld worden.

nimmer groote resultaten op dit gebied te verwachten zullen zijn.

Gevraagd werd of het in het Bataviaasch Nieuwsblad van 2 Juni jl. opgenomen artikel over de „Tambang-Sawah tegenvaller” waarheid bevat.

Naar aanleiding van de mededeeling op blz. 46, stuk 8, dat de kapitaalrekening nog niet is afgesloten, werd er op aangedrongen, dit zoo spoedig mogelijk te doen geschieden.

Tin. Verscheidene leden waren van oordeel, dat bij het tinbedrijf belangrijke besparing kan worden verkregen door inkrimping van het personeel op ruime schaal. Ook door eene andere werkverdeeling zouden betere resultaten verkregen kunnen worden.

Bij een der leden had zich de indruk gevestigd, dat in de geraamde bedrijfsontvangsten getracht is om de in de vorige begrooting gemaakte fout met betrekking tot de taxatie van den tinprijs, welke destijds te hoog geraamd was, goed te maken. Gaarne zag dit lid hieromtrent een verklaring tegemoet.

Van andere zijde werd de vraag gesteld of het noodig was om de bij het bedrijf werkzaam zijnde hoofdmachinisten, hoofdopzieners etc. tot ambtenaren bij 's Lands mijndiensten te benoemen. De noodzakelijkheid van dezen maatregel werd sterk betwijfeld.

Door eenige leden werd in overweging gegeven in den vervolge als geleiders van naar China terugkeerende mijnwerkers geen mijnhoofden meer mede te zenden; deze toch hebben meestal wel eens moeilijkheden gehad met de mijnwerkers, en staan dan op de reis bloot aan vijandelijkheden, hetgeen tot relletjes aanleiding kan geven. De onlangs op een schip der J. C. J. lijn plaats gehad hebbende ongeregelheden onder de mijnwerkers waren — aldus deze leden — aan de aanwezigheid van een mijnhoofd te wijten.

Gevraagd werd of het juist is, dat bij de Bankatwinning als gevolg van te langdurige opbewaring groote voorraden dure drijfriemen zijn afgekeurd en zoo ja, welke maatregelen getroffen zullen worden om soortgelijke voorvallen in den vervolge te voorkomen.

Eenige leden stelden den vraag waarom geen bedrag is uitgetrokken voor de algemeene verkenning van het eiland Banka. Zij oordeelden voorzetting hiervan wenschelijk.

Gevraagd werd of de Regeering overweegt de Billitonontginning over te nemen. Naar men meende, was hiervoor thans de geschikte tijd aangebroken.

Hiertegen werd van andere zijde opgemerkt, dat het minder wenschelijk leek een bedrijf, dat verlies lijdt, over te nemen in tijden van geldgebrek.

Gaarne zou men — ook in verband met de grootere opbrengst der mijnen — worden ingelicht, of de Regeering verzekerd is van een voldoende afzet der kolen. Gevreesd werd voor een sterken terugloop der prijzen als gevolg van de verminderende kwaliteit van het product, terwijl schifting daarvan weer de zelfkosten zou verhoogen.

Meer in het bijzonder ten aanzien van de Ombilinmijnen zou men gaarne vernemen, hoeveel steenkolen er door particulieren en hoeveel door gouvernementdiensten worden betrokken.

Nog werd de vraag gesteld, of inderdaad de productie op 700.000 ton zal komen, zulks in verband met geruchten, dat de opbrengst juist verminderd zou worden.

Eenige leden hadden met bevreemding gezien, dat het groote verschil tusschen de ramingen der bedrijfsuitgaven

voor 1922 en 1923 ten deele wordt toegeschreven aan geringe prijsdaling van voedingsmiddelen (stuk 10, blz. 58), terwijl daarentegen bij de Bankatwinning de kostprijsdaling voor een deel mogelijk is gebleken wegens de algemeene daling der voedingsmiddelen (stuk 9, blz. 50). Deze tegenstrijdigheid zagen de hier aan het woord zijnde leden gaarne toegelicht.

Poeloe-Laoetsteenkolentginning. Gaarne zou men nader worden ingelicht omtrent de wijze, waarop de raming van een bedrijfsoverschot van 3 miljoen kon worden verkregen.

Boekit Asemsteenkolentginning. Door eenige leden zou gaarne worden vernomen of de door de heeren Dresselhuijs en Caspersz genoemde cijfers — welke door den heer Van der Ploeg zijn tegengesproken — omtrent de brikettenfabriek te Tandjong Priok juist zijn. Voorts werd gevraagd of de rentabiliteit dezer fabriek vaststaat, zooals de Regeering den Volksraad destijds meende te kunnen verzekeren. Ook zouden deze leden gaarne worden ingelicht of de den Volksraad in de vorige zitting verstrekte cijfers betrouwbaar zijn gebleken en of de Regeering de fabriek noodzakelijk acht.

Indien de Regeering verwacht, dat door briketteering van de kolen dit bedrijf loonend zal worden, zouden meerdere leden het op prijs stellen, als de kosten voor de briketteeringsinrichting wederom op de begrooting werden gebracht.

Onderafdeeling 812. Voorbereidende maatregelen i.v.m. ontginning van Celebesijzerertsen. Waar, niettegenstaande de meening van het bureau-Groothoff, uit de doorwrochte lezing van den ingenieur Caron gebleken is, dat een rendabele ontginning niet is uitgesloten, zouden enkele leden gaarne vernemen welke plannen de Regeering hieromtrent koestert. Zij hoopten, dat de heer Caron in de gelegenheid gesteld zal worden zijn denkbeelden uit te werken. Het leek hun wenschelijk deze kwestie opnieuw in studie te nemen; in verband hiermede achtten deze leden oprichting van een nijverheidsproefstation, waar dergelijke onderzoekingen kunnen verricht worden, wenschelijk. Wellicht zou hiertoe den heer Caron gelegenheid gegeven kunnen worden tot bestudeering van dergelijke proefstations in Europa en Amerika.

Andere leden meenden, dat met de ontginning reeds dadelijk begonnen zou kunnen worden, nu een overcompleet aan ambtenaren aanwezig is.

Onderafdeeling 813. Zout. Deze dienst was naar veler oordeel te royaal opgezet.

Het werd door eenige leden mogelijk geacht de inspectie der zoutregie en der opiumregie te combineeren.

Gevraagd werd waarom aan de reorganisatie van den dienst nog slechts voor een gedeelte uitvoering is gegeven.

Naar een der leden meende te weten, is op vele plaatsen in de buitengewesten de prijs van het zout zeer hoog; behalve aan slechte verbindings- en verkeerswegen moeten deze hooge prijzen zijn inziens hoofdzakelijk geweten worden aan het geringe aantal verkoopplaatsen. Dit lid drong daarom aan op vermeerdering daarvan.

Onderafdeeling 814. P. T. T.-dienst. Naar aanleiding van de slotlinea op blz. 82 van stuk 14 werd

Gaarne zou worden vernomen, welke post met het bedrag van f 32 000 verminderd is, en welke werken bedoeld zijn met de in de toelichting vermelde „gereed gekomen krachtwerken”. Voorts werd opgemerkt, dat de verhooging der verschillende bedrijfskosten weinig den indruk van bezuiniging kan wekken.

De gedeeltelijke stopzetting der electriciteit werd door enkele leden betreurd.

Onderafdeeling 807. Personeel van den Dienst van het toezicht op de S. S.- en tramwegen. Verscheidene leden waren van meening, dat deze dienst op veel te grooten voet is opgezet en gaven in overweging de organisatie tot het hoogst noodige te beperken.

Voorts werd gevraagd of geen maatregelen kunnen worden getroffen om aan het woeste rijden van de Bataviaasche stoomtram paal en perk te stellen.

Onderafdeeling 810. Landsdrukkerij. Waar de boekwaarde der magazijnsvoorraden op 31 December 1920 en het saldo, geraamd op 31 December 1923, in de raming der kapitaalsrekening beide f 1 462 100 beloopten, zou gaarne worden vernomen of hierbij rekening gehouden is met de dalende prijzen. Met het oog op de prijsdaling kwam het ongewenscht voor te groote hoeveelheden in voorraad te houden.

Men achtte dit bedrijf zeer geschikt om omgezet te worden in een N. V. met het Land als eenige aandeelhouder.

Een der leden vroeg of de uitgifte van de Javasehe Courant niet beperkt zou kunnen worden, door de vele publicaties achterwege te laten, waarvan opneming niet is voorgeschreven.

Onderafdeeling 811. Dienst van 's Lands mijn-diensten. Eenige leden waren van oordeel, dat ook met betrekking tot dezen dienst — inzonderheid wat aangaat de personeele uitgaven voor het hoofdkantoor, de mijnverordeningen en de mijnbouwkundige en geologische opsporingen — al heel weinig van een streven naar bezuiniging blijkt.

De onder den dienst van het mijnwezen ressorteerende bedrijven zouden verscheidene leden gaarne omgezet willen zien in N. V. met het Land als eenige aandeelhouder.

Door enkele leden werd er ten sterkste op aangedrongen in 1923 over te gaan tot oprichting van een departement van Mijnwezen.

Gevraagd werd waarom de in den Volksraad en de Tweede Kamer aangenomen reorganisatie van het Mijnwezen, waardoor verscheidene mijndiensten en mijnen onder een hoofd zullen komen, tot dusverre achterwege is gebleven.

Hoofdkantoor. De vraag werd gesteld of de ten hoofdkantore geplaatste mijn ingenieurs niet nuttiger werkzaam te stellen zouden zijn, indien hun het verrichten van opsporingsdiensten werd opgedragen.

Mijnverordening. Gevraagd werd waarom de sub e genoemde uitkeeringen, waarop de betrokkenen toch reeds aanspraken kunnen laten gelden van af 1918, eerst in 1923 zullen worden uitbetaald.

Gaarne zou worden vernomen of reeds zoodanige veiligheidsmaatregelen zijn getroffen, dat verdere ongevallen bij den bouw van de Kloettunnel zullen worden voorkomen.

Een lid achtte het gewenscht de uitgaven voor den bouw van deze tunnel in een afzonderlijken post onder te brengen.

Mijnbouwkundige en geologische opsporingen. Door eenige leden werd de vraag gesteld of de

opsporingsdienst niet in aanmerking komt voor eene belangrijke inkrimping.

Naar aanleiding van de passage in de openingsrede, luidende:

„Zoodra dat mogelijk zal zijn moet de exploratie en moet de exploitatie van de rijke hulpbronnen meer en krachtiger worden ter hand genomen, etc”. werd gevraagd of het geen aanbeveling verdient om voortaan aan het particuliere initiatief grooter vrijheid te laten en minder terreinen voor het gouvernement te reserveeren, in verband waarmede dan een herziening van het betrekkelijk besluit van 2 Februari 1921 No. I A noodzakelijk zou zijn.

Nu het land geen gelden beschikbaar heeft voor exploitatie van de gereserveerde terreinen, bevalen meerdere leden aan die terreinen open te stellen voor particuliere exploratie en exploitatie, onder voorbehoud dat in het leven roepen van monopolies voorkomen wordt.

Door enkele andere leden werd toegejuicht, dat de Regeering belangrijke sommen heeft uitgetrokken voor exploratie. Zij hoopten, dat met het onderzoek naar den rijkdom aan delfstoffen krachtig zal worden voortgegaan, doch spraken de verwachting uit, dat de resultaten daarvan niet voor het grootste deel ten goede zullen komen aan exploitatie door particulieren.

Een lid vroeg welke houding de Regeering denkt in te nemen jegens locale raden, die in hun ressort willen explo-reeren.

Aangedrongen werd op het in meerdere mate gebruik maken van gestraften bij de mijnbouwkundige opsporingen.

Gewezen werd op de weinig zorgvuldige wijze, waarop de ten koste van groote sommen gelds verkregen exploratierapporten en ander materiaal worden bewaard. De localiteit, waarin deze zijn ondergebracht, achtte men ten eenenmale onvoldoende. Bewaring in kisten van zulk waardevol materiaal keurde men in hooge mate af.

In verband met de vele klachten tegen de langzame wijze, waarop concessieaanvragen worden afgedaan, werd er op aangedrongen maatregelen te treffen, waardoor spoediger afdoening mogelijk zal worden.

Ten einde eene belangrijke besparing te verkrijgen op de hooge kosten van declaraties werd in overweging gegeven, voor de ambtenaren bij het grondpeilwezen, op plaatsen waar zij geruimen tijd moeten verblijven, (tijdelijke pondoks) te bouwen, waardoor niet langer aan deze landsdienaren vergunning zal behoeven te worden verleend om zich te vestigen op van het boor-terrein vrij ver verwijderde plaatsen, als gevolg waarvan nu hooge bedragen voor reis- en verblijfkosten moeten worden vergoed.

Verzocht werd om overlegging — indien zulks althans mogelijk is — van een algemeen plan van te verrichten mijnbouwkundige en geologische opsporingen.

Goud- en zilvermijnen in Benkoelen. Gaarne zou men nadere inlichtingen ontvangen omtrent de verwachtingen der Regeering inzake de goud- en zilvermijnen van Tambang Sawah. De gegeven toelichting achtte men zoo vaag, dat daaruit niet kon worden opgemaakt, waarom ook thans nog geen inkomsten uit bedoelde mijnen kunnen worden verwacht.

Overigens werd sterk betwijfeld of de exploitatie van goud- en zilvermijnen hier te lande in het algemeen wel ooit eenige bate van betekenis zal afwerpen. Herinnerd werd aan de uitspraak van een bekend geoloog, dat de bodemgesteldheid van Indië van zoodanige aard is, dat

opgemerkt, dat wel degelijk ook bij dit bedrijf rekening dient te worden gehouden met een post voor afschrijving en voor rentevergoeding.

Een tekort op dezen dienst werd niet toelaatbaar geacht. Meerdere leden hadden de overtuiging, dat door versobering het tekort weggewerkt zou kunnen worden.

Men had niet den indruk gekregen, dat de dienstleiding zich in krachtige handen bevindt.

Gevraagd werd of het juist is, dat het diensthoofd eigener initiatief uit verschillende oorden der wereld, bepaaldelijk uit Rusland, ambtenaren heeft laten uitkomen, die eenmaal hier gearriveerd, onbruikbaar bleken.

Voorts werd de vraag gesteld of de P. T. T.-dienst niet te veel technisch personeel in dienst heeft en zoo ja, waaraan zulks is te wijten.

Gewezen werd op de veel te hoge salarissen, welke vooral aan tijdelijk personeel, maand- en daggelders bij den administratieven dienst van den P. T. T.-dienst, worden toegekend.

Een der leden zou gaarne worden ingelicht omtrent de opleiding van een aantal officieren tot zwak-stroomingenieur. Het was naar de meening van dit lid niet wel met elkaar te rijmen, dat men deze officieren in opleiding neemt en derhalve voor hun a.s. nieuwe werkkring geschikt maakt, terwijl aan den anderen kant het voorbehoud is gemaakt, dat zij eerst „na gebleken geschiktheid” tot ingenieur zullen worden benoemd.

Gaarne zou worden vernomen of de dagbladberichten juist zijn, dat met de opleiding van candidaten-ingenieurs nog niet is aangevangen en deze niets te doen hebben.

Naar aanleiding van de regeling van het georganiseerd overleg bij den P. T. T.-dienst werd door enkele leden opgemerkt, dat naar hunne meening de vakbonden gehoord hadden moeten worden over de wijze, waarop dit overleg zal worden geregeld. Dit heeft het S.S.-bestuur ten aanzien van den S.S.-bond wel gedaan. Dat ook overleg gepleegd zal worden met ongeorganiseerden, achtten deze leden eveneens onjuist: zulks geschiedt in Nederland ook niet. Deze leden betreurden het, dat blijkens de door het P. T. T.-bestuur uitgegeven (beschrijvings) circulaire, uitsluitend overleg zal worden gepleegd met de commissie van overleg en niet met de vakbonden.

Men zou gaarne in kennis gesteld worden met de redenen, die den postbond aanleiding hebben gegeven de ontworpen regeling voor georganiseerd overleg niet te aanvaarden.

Enkele leden waren van meening, dat voor 1923 de verwachte ontvangsten in geen geval hooger geraamd hadden mogen worden dan die voor 1922, doch eerder lager. Het kwam dezen leden voor, dat bij deze raming een flinke tegenvaller niet is uitgesloten.

In dit verband werd verzoekt om een opgaaf van de resultaten, ten gevolge van de tariefsverhoging verkregen.

De vraag werd gesteld of de Regeering niet van oordeel is, dat de telegram-tarieven te hoog zijn opgevoerd, en of Zij niet bereid is verlaging in overweging te nemen.

Gaarne zou worden vernomen waartoe het overleg met het legerbestuur, over opheffing van den gedeeltelijken vrijdom van briefport voor de militairen beneden den rang van officier, heeft geleid.

Het voornemen, de veel verlies gevende hulpkantoren zooveel mogelijk op te heffen (stuk 14, blz. 86), werd door eenige leden afgekeurd. Deze leden betoogden, dat de P. T. T.-dienst er niet op uit mag zijn zooveel mogelijk

winst te maken, doch in de eerste plaats rekening dient te houden met de behoefte.

Men klaagde over het ontbreken van kleefstof aan de achterzijde der postzegels en over het feit, dat blijkbaar dikwijls postzegels van de gevraagde waarden niet verkrijgbaar zijn.

Gevraagd werd naar de juistheid van een in den Oosthoek verschenen persbericht, dat in den postwagen, waarin eenige mailzakken met post verbrandden, niet verbrande, doch geopende brieven met aangegeven waarde enz. werden gevonden.

Het kwam enkelen leden verkeerd voor te bezuinigen op de uitgaven voor den telefoondienst. Dit bedrijf — aldus deze leden — is rendabel en waar het gouvernement het monopolie heeft, zoodat verkrijging op andere wijze is uitgesloten, mag het publiek een telefoon niet worden onthouden.

Andere leden klaagden over de rigoureuze toepassing van de bepalingen op de aansluitingen aan het telefoonnet.

Tevens werden klachten geuit over de vertraging, die de aansluiting van telefoonlijnen in bepaalde gedeelten van Weltevreden (Kramat) in den laatsten tijd ondervindt.

De vraag werd gesteld of de Regeering kan mededeelen, wanneer de openstelling van het station voor draadloze telegrafie te Malabar voor het gebruik door particulieren kan worden tegemoet gezien.

Onderafdeeling 815. Staatsspoor- en tramwegen, enz. Men zou gaarne worden ingelicht omtrent de plannen tot reorganisatie van het S. S.bestuur.

Enkele leden achtten de resultaten van het bedrijf bevredigend; zij merkten op, dat deze de beweringen van den heer Caspersz weerleggen. Echter zouden zij het ten zeerste op prijs stellen, indien de Regeering de door genoemden heer gegeven cijfers officieel weerlegde. Dit kwam dezen leden noodzakelijk voor, daar van die cijfers o.a. in de Tweede Kamer gebruik gemaakt is.

Andere leden meenden, dat van de Regeering moeilijk kan worden verwacht, dat Zij op alle mogelijke aanvallen reageert.

Naar aanleiding van de mededeeling, dat een bedrijfsoverschot van f 22 000 000 te verwachten is, waaruit $\pm 4\%$ rente van het geheele aanlegkapitaal zou kunnen worden betaald, werd door een der leden becijferd, dat volgens deze berekening dus ongeveer 550 miljoen in de Staatsspoorwegen moet zijn vastgelegd. Betwijfeld werd, of dit wel juist is en of niet veel meer kapitaal in de spoorwegen gestoken is. Teneinde hieromtrent zekerheid te krijgen, werd op overlegging van een balans aangedrongen. Men meende te weten, dat een balans door den gouvernementsaccountantsdienst was opgemaakt, waarmede het departement zich niet vereenigen kon. Ook deze balans zag men gaarne overgelegd.

Over het nut der laatste tariefverhogingen van den dienst der S. S. waren de meeningen verdeeld. Eenerzijds werd aangedrongen op verlaging, waarvan meer heil werd verwacht; van andere zijde wees men er op, dat het ongunstige resultaat niet het gevolg is der verhoging, doch van de malaise. Deze laatste leden betreurden het, dat de S. S. voor de tariefverhoging het juiste tijdstip heeft laten voorbijgaan. Zij meenden, dat alleen

door particuliere exploitatie een goed rendement mogelijk zal zijn.

Bij voorbaat wenschte men een waarschuwend stem te laten tegen een nieuwe verhooging van de tarieven.

Gevraagd werd, of der Regeering bekend is, dat de verhooging der tarieven tengevolge heeft gehad, dat tal van kleine nijverheidsondernemers genoopt zijn geworden hun bedrijf te staken.

Enkele leden hoopten, dat als tot tariefverhoging wordt overgegaan, deze de „klas moerah" zoo min mogelijk zal treffen.

Gevraagd werd of het waar is, dat aan de tegenwoordige regeling voor de oplossing van arbeidsgeschillen bij den dienst der S. S. zeer hoge kosten zijn verbonden. In het bevestigend geval zou het op prijs worden gesteld indien daartegen maatregelen worden genomen. Omtrent de in te voeren regeling van het georganiseerd overleg zou men gaarne worden ingelicht.

Door vele leden werd de meening uitgesproken, dat de personeelsorganisatie bij dezen tak van dienst, ook als men deze vergelijkt bij den toestand van 10 jaar geleden en het aantal in aanleg en in exploitatie zijnde K. Ms. spoor, veel te weelderig is opgezet. Ten gevolge hiervan wordt thans een niet gering aantal gegraduateerde ambtenaren belast met werkzaamheden, welke in geen deele met hun capaciteiten in overeenstemming zijn.

Met name werd de bezetting van de 1e afdeling, het bureau voor de registratuur en het geheim archief te zwaar geacht, terwijl ook het aantal technici te groot geoordeeld werd.

Voorts was de klacht vernomen, dat nog steeds te veel oud-officieren in de leidende betrekkingen worden ingeschoven.

Bepleit werd de opheffing van verschillende voorrechten van het S. S.-personeel, met name het voor enkele categorieën van dat personeel en gepensioneerden bijkans ongelimiteerde vrije reizen over de spoorlijnen en de reductie op de passage-tarieven bij reizen over zee, eene bevoorrechtiging, waarvan het voortbestaan des te minder aanbeveling verdient, nu aan andere ambtenaren, zooals de onderwijzers, de veel minder beteekenende gunst van vrijstelling van schoolgeld ontnomen is.

Mede werd aangedrongen op opheffing van de velerlei toelagen, welke nog steeds aan het personeel worden toegekend, o.m. in den vorm van vlijt- en andere premieën. Dit premiëstelsel, hetwelk slechts bij dit dienstvak bestaat, kwam den hier aan het woord zijnde leden overbodig voor.

In ieder geval dient ervoor gewaakt te worden, dat vlijtpremieën niet, zooals thans, toegekend worden aan personen als het bureaupersoneel.

In verband met een en ander werd de wenschelijkheid betoogd, dat de op te richten bezuinigingsinspectie zich in de eerste plaats met den onderhavigen tak van dienst zal bezighouden, daar — naar men meende — voldoende termen aanwezig zijn om een enquête in te stellen.

Gewezen werd op tal van ongewenschte handelingen en toestanden bij den dienst der S. S.

O.a. had een der leden vernomen, dat, toen aan het personeel van den exploitatiedienst van de Zuid-Sumatra Spoorweg de toelage, die het personeel voor den aanleg genoot, geweigerd was, bij het eerste personeel bevordering plaats had, gepaard gaande met salaris-verhoging. Aangezien toen de toegestane bedragen voor bezoldiging niet toereikend waren om ook die verhoging te betalen, werd

het ontbrekende aangevuld uit het bedrag voor indemniteiten, dat daarvoor verhoogd moest worden.

Andere leden wisten mede te deelen, dat de terugbetalingen aan het personeel van de reeds jaren geleden gestorte gelden voor aankoop van horloges, is geschied uit de gewone kas, omdat de destijds daarvoor ontvangen bedragen blijkbaar waren zoek geraakt.

Gewezen werd op de onnoodige spoed-uitzending uit Nederland van 4 ambtenaren voor het veiligheidswezen, die tot heden slechts werkzaamheden in de magazijnen bij de S. S. hebben verricht.

Ook was het voorgekomen, dat hoofdamttenaren, te Bandoeng woonachtig, doch hier ter stede hun werkkring hebbend, elkaar opdrachten verstrekten, in Bandoeng uit te voeren, om zoodoende onder het genot van daggelden hun „week-end" met enkele dagen te kunnen verlengen.

Nogmaals werd de aandacht gevestigd op de nog steeds voorkomende knoeierijen bij het voldoen aan de aanvragen om goederenwagens.

Geklaagd werd over de groote slordigheid van den dienst, waaraan de talrijke diefstallen van aan de S. S. ter verzending toevertrouwde goederen werden toegeschreven; gaarne zou worden vernomen hoe groot het bedrag is, dat in 1921 aan schadevergoeding voor zoekgeraakte bestel- en vrachtgoederen is uitbetaald en welk bedrag de werkelijke waarde dezer goederen beloopt.

Het had voorts de bevreemding gewekt van vele leden, dat de echtgenoot van een lid van het bestuur, te voren commies op het hoofdkantoor der S. S., ook na haar huwelijk haar plaats op dat kantoor bleef innemen, waardoor uit een hiërarchisch oogpunt zeer ongewenschte verhoudingen zijn ontstaan.

Dan werd nog gewezen op het feit, dat een buitenlandsch ingenieur, die ongeschikt was verklaard voor bevordering, vijf dagen na de indiening van een bezwaarschrift toch werd voorgedragen voor den rang van hoofdingenieur.

Gevraagd werd of het persbericht juist is, dat Russische ingenieurs op valsche diploma's zijn aangenomen, en wie daarvoor verantwoordelijk is.

Ook de splitsing van de afdeling „algemeene zaken" in tweeën, om daardoor een van verlof teruggekeerd hoofdamttenaar plaatsing te kunnen bezorgen, werd gelaakt.

Ten sterkste werd erop aangedrongen, dat de dienstleiding tegen de geschetste misstanden krachtig zal optreden.

Waar voor verschillende tramlijnen slechts memorieposten zijn opgebracht werd door eenige leden gevraagd of deze lijnen niet rendabel geacht worden. Is dit wel het geval, dan wenschten zij in overweging te geven met den aanleg daarvan aan te vangen.

Gevraagd werd, welke beslissing de Regeering t.a.v. de Borneo-lijn heeft genomen. Gehoopt werd dat deze niet uit handen gegeven zal worden.

Door een der leden werd de wenschelijkheid betoogd om bij eventueelen aanleg van een spoorweg in West-Borneo deze te laten aansluiten op het in Serawak voorkomend spoorwegnet van 200 K.M.

Enkele leden verklaarden aan uitbreiding van lijnen in de buitengewesten en van zijlijnen op Java de voorkeur te geven boven ombouw en verbetering van den toestand op de hoofdplaatsen.

Waar de Regeering blijkbaar (stuk 15, blz. 115) voornemens is slechts rendabele lijnen te entameeren, waren deze leden van meening, dat Zij de staatstaak in deze niet juist

inziet. Deze toeh omvat ook het aanleggen van lijnen, welke ontwikkeling en openlegging van streken beoogen. Is dit inzicht der Regeering — zoo vroegen deze leden — toe te schrijven aan de gestie van den heer Caspersz, c.s.

Betreurd werd, dat, niettegenstaande in Nederland zelf de post voor aanleg van spoorwegen in de buitengewesten werd afgevoerd, het tevoren uit Indië daarvoor aangevraagde personeel niettemin door Koloniën was uitgezonden en nu hier was zonder emplooi.

De beslissing van de Kamer en den Minister inzake de Zuid-Sumatralijn kon door eenige leden niet worden goedgekeurd. Naar hunne meening was deze kwestie het best h.t.l. te beoordeelen.

Gevraagd werd of het met eene goede boekhouding overeen te brengen is, dat de kosten van aanleg van strategische lijnen voor de departementen van Oorlog en Marine, ook ten laste van het S.S.-bedrijf worden gebracht.

Aan de hand van de cijfers, voorkomend in het jaarverslag over 1921, werd erop gewezen, dat een percentage van 20.39 van de algeheele exploitatiekosten voor uitgaven wegens directe administratie enz. veel te hoog is.

Ook de exploitatiekosten in hun geheel, die 84% belopen van de bruto-ontvangsten, werden te hoog geacht.

Gewezen werd op den bureaucratischen omslag bij den dienst der S.S. Uit het vermeldde in het Orgaan No. 10 van „De Spoorbond” (Maart 1922) blijkt, dat in 1921 het aantal uitgaande nota's voor Malang-Kotalama, een zeer ondergeschikt stationnetje, meer dan 12000 bedroeg!

Voorts werd de aandacht gevestigd op de in het Indisch Tijdschrift voor Spoor- en Tramwegwezen in de laatste 4 jaren verschenen artikelen van den heer T. F. van Dorssen over vereenvoudiging van de spoorwegadministratie.

De exploitatie van de Staatsspoorhotels wilden sommige leden overgebracht zien naar het Kantoor voor Reiswezen.

Zij betoogden de wenschelijkheid die overbrenging gepaard te laten gaan met vereenvoudiging van het beheer, waardoor de exploitatiekosten zullen worden gedrukt en de tarieven lager kunnen worden gesteld. Zoodanig resultaat zou — aldus deze leden — op zijn beurt ertoe kunnen leiden, dat de daggelden der landsdienaren in aanmerking komen voor verlaging.

Andere leden verklaarden huiverig te zijn voor een blijvende exploitatie van hotels van landswege.

Gaarne zouden inlichtingen ontvangen worden omtrent den stand der onderhandelingen met de Hotel-vereeninging over den eventueelen verkoop van het S.S. hotel te Weltevreden.

Ook zou men gaarne vernemen waarom de diefstallen in de goedang van dit hotel geconstateerd, niet justitieel werden onderzocht.

Gevraagd werd welk nut het statistisch bureau voor personeele zaken sinds de oprichting in 1919 heeft gehad, en hoeveel de kosten daarvan hebben bedragen.

Aangedrongen werd op een scherper toezicht op de rekeningen wegens vrije geneeskundige behandeling van het personeel.

Gevraagd werd naar de uitkomsten van het onderzoek, ingesteld door het bureau-Bryan naar de magazijnsvoorraden bij de bedrijven. Eenige mededeelingen omtrent de resultaten van dat bureau in het algemeen zouden op prijs worden gesteld.

Men zou gaarne het rapport van het Hoofd van den Gouvernementsaccountantsdienst (te zamen met andere

commissieleden) omtrent het S.S. beheer ter inzage ontvangen.

De vraag werd gesteld of het juist is, dat voor den dienst der S.S. uit Nederland gezonden materieel of materielen herhaaldelijk niet aan de gestelde eischen van afmeting enz. voldoen.

Men zou gaarne vernemen hoeveel betaald is geworden voor de in Haarlem bij Beynes gemaakte teekeningen voor de binnenbetimmering der restauratie-rijtuigen.

Gevraagd werd of de duiker achter de watertoren te Manggarai door de S.S. werd aangelegd en zoo ja, hoeveel deze heeft gekost.

De aandacht werd gevestigd op het slechte onderhoud van de wegen — en vooral van de bruggen — in het Manggarai-complex, voor zoover deze in onderhoud zijn bij de S.S.

Geklaagd werd over het slechte onderhoud van het rollend materieel. Deuren en raampjes, die reeds maanden weigeren hun dienst te doen, zouden geen zeldzaamheid zijn.

Ook werd gewezen op de primitieve inrichting van vele le klasse rijtuigen, b.v. die op het traject Malang-Soerabaia, welke nog met behulp van kaarslantaarns worden verlicht.

Door enkele leden werd aangedrongen op verbetering der wagons op de smalspoorwegen, zoo als die van Tjikampek naar Tjilamaja.

Een lid zou gaarne vernemen of het juist is, dat voortdurend herstellingen moeten plaats vinden aan den spoor-dijk van het lijngedeelte Krawang-Rengasdengklok. Dit lid meende te weten, dat hierbij steeds zand wordt gebruikt en dacht, dat het gebruik van grint verbetering van blijvenden aard tengevolge zou hebben.

Een ander lid wenschte de aandacht te vestigen op de lijn Priaman—Soengei Limau. Z. i. is deze lijn rendabel, waarom hij het betreunde, dat de werkzaamheden ter herstelling van de lijn zijn stopgezet.

Voorts wees dit lid erop, dat het station te Priaman gevaar loopt te worden weggeslagen. Gaarne zou hij vernemen wat te dien opzichte zal worden gedaan.

Aangedrongen werd op verbetering van den treinenloop op het traject Babat—Djombang. Toegelicht werd, dat als regel geen enkele trein op tijd aankomt of vertrekt.

Geklaagd werd over de langzame werkwijze van het personeel van het bestelgoederenkantoor te Batavia. Ook werd een klacht geuit over de trage behandeling van telegrammen, die door reizigers aan het stationspersoneel worden afgegeven.

De vraag werd gesteld of het gerucht waar is, dat het in de bedoeling ligt de expres via Cheribon—Kroja te laten vervallen.

In verband met de omstandigheid, dat bij den post voor waterkracht- en electriciteit niet gerekend is op levering van electriciteit aan de S. S., zou men gaarne vernemen of de voorgenomen electricificatie der lijn Batavia—Buitenzorg thans voor goed van de baan is.

Naar aanleiding van de mededeeling in de toelichting, dat het tarief van het steenkolenvervoer ter Sumatra's Westkust verhoogd zal worden, werd de vraag gesteld of deze maatregel niet ongewenscht is, daar hierdoor de prijs van de steenkolen nog hooger zal worden.

Een lid drong er op aan vaste banken te plaatsen in de schuillootsen van de halte Meester-Cornelis-Kotta.

Omtrent het spoorwegongeluk te Leles, zouden meerdere leden gaarne worden toegelicht.

Gevraagd werd of der Regeering bekend is, dat de jongste overstrooming te Koetoardjo in hoofdzaak door de spoorbaan veroorzaakt werd.

Enkele leden achtten het wenschelijk voor het vervoer op de lijn ter Sumatra's-Westkust niet langer de kleeding maatstaf van betaling te doen zijn.

Een ander lid wees erop, dat opheffing van deze regeling niet ten voordeele zal zijn van de reizigers, die van de 3e klasse gebruik maken. Opheffing toch zal inkomstenvermindering en vervolgens tariefverhooging ten gevolge hebben.

Teneinde een zuiver overzicht te verkrijgen van den stand van zaken bij de automobioldiensten werd er op aangedrongen, dat de Regeering hiervan een balans overlegt.

Met betrekking tot de exploitatie dezer diensten werd gevraagd of het juist is, dat van een groote partij door I. C. A. aangekochte automobielbanden, een zeer groot gedeelte als onbruikbaar moest worden afgekeurd.

Omtrent het ontstaan der groote verliezen op de diensten in Palembang, Benkoelen en Cheribon zou men gaarne worden ingelicht.

Gaarne zou worden vernomen van welke gewestelijke wegen de toestand zoo slecht is, dat tijdelijke stopzetting van de automobioldiensten op die wegen noodzakelijk was (stuk 16, blz. 116).

Onderafdeeling 817. Toekenning van duurtetoelagen enz. Indien de duurtetoeslag wordt inge-

trokken wenschten eenige leden ook deze toelagen te doen vervallen.

Meerdere andere leden achtten het wenschelijk deze uitzonderlijke toelagen — ook voor alle onder andere departementen ressorteerende diensten — in ieder geval af te schaffen.

Onderafdeeling 817A. Aankoop van grond enz. In verband met de omstandigheid, dat met het tot stand brengen der verbinding nog gewacht zal worden tot gunstiger tijden, werd in overweging gegeven dezen post voorloopig af te voeren.

Middelen in Indië.

No. 805b. Landsdrukkerij. Gevraagd werd, of de opbrengst van het sub *b* genoemde middel niet verhoogd zou kunnen worden door voortaan betaling te eischen voor het drukken van de statuten van verschillende vereenigingen e. d.

Aldus vastgesteld door de Commissie van rapporteurs den 12den Juni 1922.

DAHLER.
KAN.
KIËS.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. VIII — STUK 18.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923.

MEMORIE VAN ANTWOORD.

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernementsbedrijven.

Algemeene opmerkingen.

§ 1. **Bezuiniging.** Den leden, die de op deze begrootingsafdeeling aangebrachte bezuinigingen betreunden, kan worden verzekerd dat met die bezuinigingen niet verder gegaan is dan met het oog op den financieelen toestand in het algemeen noodzakelijk was, terwijl daarbij zorgvuldig getracht is de ontwikkeling van de bronnen van inkomst, welke noodig zijn om in dien toestand voor de toekomst verbetering te brengen, zoo min mogelijk te schaden.

Dat die bezuinigingen uitsluitend neerkomen op beperking in toekomstige uitbreidingen zooals anderzijds werd opgemerkt, kan niet worden toegegeven, terwijl van eene overmatige bezetting van dit departement als geheel geen sprake is en bij enkele der daaronder ressorteerende bedrijven en diensten ook slechts in zooverre, dat alleen als gevolg van de noodzakelijk geworden inkrumping van werkplannen en door de economische crisis veroorzaakte verkeersvermindering hier en daar wel personeel zou kunnen worden gemist. Die bedrijven en diensten kunnen zich echter onder de thans nog bestaande verhoudingen op personeelsgebied moeilijk op korten termijn van dat personeel ontdoen zonder het vertrouwen in het Gouvernement als werkgever ernstig te schaden.

§ 2. **Landsbedrijven.** Lettende op de uitkomsten der Landsbedrijven in de laatste jaren en daarbij rekening houdende met de bijzondere tijdsomstandigheden, zijn de telkenmale zonder argumentatie herhaalde klachten over de weinige productiviteit van die bedrijven naar het der Regeering voorkomt in hare algemeenheid ongegrond.

Men mag toch niet uit het oog verliezen dat het onder de voor het bedrijfsleven uiterst ongunstige omstandigheden, welke in de geheele wereld heerschen, toch mogelijk is gebleken hier te lande bij de groote publieke verkeersbedrijven de in andere landen vrij algemeen voorkomende directe exploitatieverliezen te ontgaan, en met de overige bedrijven onder het departement van Gouvernementsbedrijven ressorteerende, niet alleen eene volledige rentabiliteit doch hier en daar nog zeer ruime overwinsten te behalen.

De bedrijfsresultaten kan de Regeering dan ook niet

zoo onbevredigend vinden dat daaruit de noodzakelijkheid van invoering van winstdeeling en arbeidsdeelgenootschappen, zooals door eenige leden werd gevraagd, zou zijn gebleken.

Bedrijfsboekhouding is reeds bij alle bedrijven ingevoerd met dien verstande echter, dat deze boekhouding bij enkele bedrijven nog niet door den Gouvernements-accountantsdienst kon worden gecontroleerd. Verwacht wordt dat ook deze contrôle weldra zal kunnen plaats vinden.

Dat de geraamde uitkomsten der verschillende landsbedrijven te gunstig zijn voorgesteld, kan niet worden toegegeven. Voorzover de ramingscijfers gebaseerd konden worden op verkregen bedrijfsresultaten van vorige jaren, werden zij ontleend aan deugdelijke kostprijsberekeningen en balansen. De ontvangstenramingen van marktproducten als steenkolen en tin geschieden naar de gemiddelde marktprijs in de laatste maanden voorafgaande aan het tijdstip van raming. Aangezien de Regeering de in het jaar 1923 te verwachten economische en commercieele verhoudingen niet in handen heeft, kan Zij evenmin als enig particulier-bedrijfsleider dat in ernst zou kunnen een verklaring afleggen „dat Zij ten volle de verantwoordelijkheid aanvaardt dat de geraamde uitgaven niet overschreden zullen worden en de inkomsten straks niet zullen blijken beneden de raming te blijven”. Indien de stellers van deze vraag willen bedenken dat de Regeering b.v. geen invloed kan uitoefenen op prijsstijging van materialen en voedingsmiddelen, op marktprijzen van tin en steenkolen, op meer of minder vervoer over spoor- en tramwegen, op vermeerdering of vermindering van het gebruik van post, telegraaf en telefoon, op verhooging of verlaging van het debiet van zout en opium en op nog tal van andere gebeurlijkheden in binnen- en buitenland, dan zullen zij tot de overtuiging moeten komen dat een verklaring als door hen wordt verlangd niet is te geven. Verhooging van uitgaven zal zelfs, bij herleving van handel en verkeer, onvermijdelijk kunnen blijken al zal men daardoor in een volgend jaar ook meerdere inkomsten kunnen verwerven. Men denke daarbij aan vervoersdiensten, post, telegraaf en telefoon, mijnbedrijven enz. In verband hiermede wil de Regeering wel de toezegging doen dat Zij er nauwlettend op zal toezien dat zonder zeer bepaalde noodzakelijkheid geen uitgaven boven de begrooting zullen plaats hebben, waarvan niet een minstens gelijke vermeerdering van inkomsten het direct gevolg is.

De verwachtingen omtrent de uitkomsten in 1922 der landsbedrijven, waaronder ook die voor het steenkolenbe-

drijft, zijn vermeld in § 3 blz. 15 van de nota betreffende den toestand van 's Lands financiën (Gedrukt stuk Onderwerp I — stuk F).

Ter beantwoording van de vraag of een nadere aanduiding zou kunnen worden verstrekt van de verschillende maatregelen, welke genomen zouden worden om uit de bedrijven een grootere opbrengst te verkrijgen, waarop in de openingsrede is gedoeld, moge behalve naar de schriftelijke en verdere toelichtingen bij de VIIIe begrootingsafdeeling nog worden verwezen naar het daaromtrent medegedeelde in § 3 van de Memorie van Antwoord op de algemeene beschouwingen en Afdeeling I (Gedrukt stuk Onderwerp I — Afdeeling I: stuk 9).

Zooals reeds in de Memorie van Antwoord op de algemeene beschouwingen (Gedrukt stuk Onderwerp I — Afdeeling I: stuk 8, blz. 4) is medegedeeld, verwacht de Regeering dat de Commissie voor de bedrijvenwet binnen niet te langen tijd met haar arbeid gereed zal zijn. In hoeverre die Commissie daarbij rekening zal houden met de wenschelijkheid om aan de verschillende bedrijven zoo veel mogelijk zelfstandigheid te geven en met het inzicht dat die zelfstandigheid verkregen zal moeten worden door de bedrijven los te maken van de staatsadministratie en te schoeien op particulieren leest, meent de Regeering voorloopig aan de bedoelde commissie te moeten overlaten.

In afwachting van de voorstellen van meergenoemde commissie, waarin de verschillende gezichtspunten vertegenwoordigd zijn, die er bestaan nopens de nieuwe wettelijke grondslagen welke de landsbedrijven noodig hebben om zich tot den hoogst bereikbaren graad van productiviteit te kunnen ontwikkelen, acht de Regeering het niet gewenscht Haar oordeel uit te spreken.

De in het Afdeelingsverslag ter sprake gebrachte splitsing van de bedrijven in twee groepen, namelijk de groep van landsbedrijven die, hoewel los van de gewone staatsadministratie, toch het karakter van overheidsbedrijven moeten blijven behouden en de tweede, welke gevormd zou worden door de in naamlooze vennootschappen in te brengen zuivere winstbedrijven, zal, hoewel deze denkbeelden ook voor de Regeering veel aantrekkelijks hebben, nog vele practische en wettelijke moeilijkheden ontmoeten. Een zuivere scheidingslijn zooals de hier aan het woord zijnde leden zich blijkbaar gedacht hebben, bestaat in werkelijkheid niet. Tusschen het doel dat beoogd wordt met de Bankatin-mijnen op den linker en het bedrijf der posterijen op den rechter vleugel staat een schier onafgebroken reeks van overgangsvormen tusschen het zuivere winstbedrijf en het zuivere overheidsbedrijf, zoodat voor een scherpe splitsing in twee groepen hierin geen logisch criterium te vinden is. Er bestaan ook wettelijke hinderpalen tegen den inbreng in naamlooze vennootschappen van bestaande gouvernementsbedrijven.

Het zal den opletten belangstellenden echter niet ontgaan zijn dat voor nieuwe bedrijven of bedrijfstakken van Regeeringswege oplossingen worden nagestreefd, welke in dezelfde richting liggen. Tijdroovende voorbereidende arbeid en overleg, ook met het Opperbestuur, zijn echter noodig om die oplossingen mogelijk te maken.

§ 3. Overbrenging van het departement. Het ligt niet in de bedoeling van de Regeering om thans nog terug te komen van de vroeger genomen en van 1918 af reeds in uitvoering zijnde beslissing tot overbrenging van het departement naar Bandoeng. De nog niet overge-

brachte, thans nog te Batavia aanwezige onderdeelen, zullen met uitzondering van de Landsdrukkerij en de opiumfabriek en voorshands ook van de postspaarbank geleidelijk naar Bandoeng overgaan.

Het tempo waarin de overbrenging zal geschieden hangt in de eerste plaats af van het gereed komen van de thans in aanbouw zijnde kantoorgebouwen en woningen voor het personeel.

De meening van de leden, die den tegenwoordigen toestand, waarbij sommige diensten hunne hoofdbureaux hebben moeten vestigen in een aantal over Batavia verspreide huurwoningen, allerminst wenschelijk oordeelen, wordt geheel door de Regeering gedeeld.

Bij den verderen afbouw van de departementsgebouwen zal, in overeenstemming met de adviezen welke de Regeering van eene daartoe ingestelde commissie heeft ontvangen, zoo veel mogelijk naar bezuiniging en soberheid worden gestreefd waarbij uit den aard der zaak op het reeds bestaande moet worden voortgebouwd om groot verlies te ontgaan en de eischen van architectuur ook niet geheel terzijde kunnen worden gesteld.

§ 4. Verschillende opmerkingen. Met de exploratie en exploitatie der Djambi-olievelden is een aanvang gemaakt. Op 7 Januari j.l. zijn eenige geologen met een staf opnemers naar Djambi vertrokken voor de geologische voorwerkzaamheden, korten tijd later gevolgd door den terreinchef. Een transportweg wordt aangelegd, diverse boor- en andere materialen zijn reeds naar Moeara Boelian en gedeeltelijk naar het terrein opgevoerd.

De toegezegde schriftelijke beantwoording van de door den heer Cramer verleden jaar gestelde vijf vragen betreffende de petroleum-politiek en de aardolie-industrie in Nederlandsch-Indië, is na beëindiging van het terzake met het Opperbestuur gehouden overleg 's Raads-Voorzitter kort geleden toegezonden.

Voorzover de verkavelingscommissie reeds voorstellen bij de Regeering heeft ingediend, voornamelijk met de strekking om tot eene verschuiving van bevoegdheden in verticalen zin te spreken, werd en wordt daaraan reeds gevolg gegeven.

Omtrent de spoedige doorvoering van de door die commissie voor te stellen nieuwe taakverdeling met betrekking tot dit departement, kan moeilijk eenige toezegging worden gedaan, wijl deze voorstellen nog geen definitieven vorm hebben aangenomen.

Zooals reeds meermalen den Volksraad is medegedeeld, staat de Regeering op het standpunt dat de exploitatie van waterkrachten van overheidswege behoort te geschieden daar, waar het algemeen belang zulks gebiedt. De uitgifte van waterkrachtconcessies betreft dus in den regel slechts die waterkrachten, waarvan de exploitatie wordt gevraagd voor eene particuliere onderneming. Bij de uitgifte van al zulke concessies als regel een aandeel in de winsten of een aantal aandelen op te eischen, zooals door eenige leden wordt gewenscht, zou vooral in de tegenwoordige tijdsomstandigheden in vele gevallen een te zware last leggen op die ondernemingen en dan niet bevorderlijk zijn voor de ontwikkeling van de industrie in deze gewesten. Om die redenen acht de Regeering het niet gewenscht daarvan een vasten regel te maken. Waar echter bijzondere redenen daartoe aanleiding geven of het verleenen der verlangde concessie als een bijzonder voorrecht is te beschouwen wordt de mogelijkheid van meerdere deelname van het Land in

de exploitatie van groote waterkrachten geenszins uit het oog verloren.

Aangezien de automobielen bij de onder dit departement ressorteerende diensten en bedrijven — het departement zelve beschikt slechts over één enkele auto — uitsluitend voor dienstaangelegenheden mogen worden aangewend en een diensttelefoon slechts wordt gegeven aan die ambtenaren, voor wie het voor de uitoefening van hun diensttaak noodzakelijk is, vermeent de Regeering dat het gebruik van dienstaautomobielen en telefonen practisch niet meer in betekende mate beperkt kan worden.

Uitgaven in Nederland.

Onderafdeeling 806a. Opleiding van candidaat-mijnningenieurs. Het ligt in de bedoeling om niet meer candidaat-mijnningenieurs in opleiding te nemen, dan noodig zijn om de wegens overlijden, pensionneering enz. te verwachten verliezen in het vaste corps, dat de kern vormt van 's Lands mijndiensten, aan te vullen. Eene inkrimping van dat corps zou met het oog op de wensche-lijkheid om de exploratie en exploitatie van de minerale bezittingen van het Land zooveel mogelijk te bevorderen, niet verstandig wezen.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 801. Personeel van het departement. Op de voor het personeel van het departement uitgetrokken bedragen zijn onderscheidenlijk bezuinigd f 11 260, f 3 560, f 1 480 en f 3 530. Rekening houdende met de sommen, welke noodig zijn voor de bezoldigingen van het in dienst zijnde vast ambtenarencorps, aan wie moet worden uitbetaald, waarop het ingevolge zijne aanstel-tingsbesluiten en organieke regelingen recht heeft en waar- op dus niet kan worden bezuinigd, bedragen die bezuini-ingen ongeveer 10% van de aanvankelijk uitgetrokken posten.

Door het onvervuld laten van openvallende plaatsen zal dus ook hier vermindering van uitgaven moeten worden verkregen.

Zooals reeds uit de rede van den Regeeringsgemachtigde voor algemeene zaken in de vergadering van den Volksraad van 26 Juni jl. blijkt moet voor het departement van Gouvernementsbedrijven, dat inderdaad een der meest omvang-rijke departementen genoemd kan worden de functie van den met de werkzaamheden van onderdirecteur belasten hoofdamtenaar een onmisbaar onderdeel van de departe-mentsorganisatie geacht worden, die niet kan vervallen.

In verband hiermede wil de Regeering dan ook gaarne het door verschillende leden geopperde denkbeeld in over-weging nemen om bedoelden hoofdamtenaar na de vast-stelling der begrooting den titel van onderdirecteur en de voorgestelde bezoldiging toe te kennen, te meer waar zijn voorganger ook eene bezoldiging van f 1 500 heeft genoten.

Aan het in het afdelingsverslag uitgesproken denkbeeld om het kantoor voor sociale aangelegenheden onder te bren- gen bij het Kantoor van Arbeid, meent de Regeering, zoo- als ook uit de Memorie van Antwoord op de Algemeene Beschouwingen moge zijn gebleken, vooralsnog geen gevolg te moeten geven, daar eerstgenoemd kantoor nog steeds een eigen specifieke en omvangrijke taak vindt in de verzor- ging der sociale verplichtingen die het departement van

gouvernementsbedrijven als verreweg de grootste werkge- ver hier te lande jegens zijne werknemers heeft.

Dat voor de vervulling van die taak bij dat kantoor slechts één tweede commies, doch daarentegen 3 referendarissen zijn uitgetrokken behoeft geen bevreemding te wekken, als men bedenkt dat eerstens de te behandelen onderwerpen en te bestudeeren vraagstukken een zoodanige algemeene ontwikkeling vereischen, dat de bewerking daarvan slechts aan hooger opgeleid personeel kan worden opgedragen, ter- wijl de uitvoering der daar ontworpen en voorbereide maat- regelen welke uiteraard meer lager personeel zou vorderen in den regel aan de bedrijven zelve moet worden overgela- ten. Bovendien hebben adjunct-referendarissen, die aan de gestede eischen voldoen ingevolge de regeling in Staatsblad 1920 No. 61 na een bepaalden tijd bij geschiktheid aan- spraak op benoeming tot referendaris.

De vraag of de sub d van de Memorie van Toelichting genoemde maatregel niet zal leiden tot meer d e r e uitgaven moet ontkennend worden beantwoord. De kosten van het thans reeds bij de hoofdkantoren van 's Lands mijndiensten en den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst werkzame departe-mentspersoneel zijn toch bij dien maatregel eenvoudig over- gebracht van het departement naar de genoemde diensten.

Ten aanzien van het bureau van den hoofdingenieur Groothoff — beter ware het te spreken van een afdeling voor technische en economische adviezen aan het departe- ment van Gouvernementsbedrijven — waarvan de oprich- ting door den Volksraad blijkens het afdelingsverslag omtrent de ontwerp-aanvullingsbegrooting 1921 (zie Ge- drukt stuk 2e gewone zitting 1920 — Onderwerp I No. 4, h, blz. 1) ten zeerste werd toegejuicht, kan het volgende worden medegedeeld.

De zich telkenmale voordoende technisch-commercieële bedrijfsvraagstukken alsmede de voorbereiding van de stichting en het onderzoek naar de levensvatbaarheid van nieuwe bedrijven en de rentabiliteit van nieuwe bedrijfs- takken, welke, hetzij door den Staat alleen, hetzij door den Staat in samenwerking met particulieren zullen worden ter hand genomen, deden de behoefte voelen aan de aanwe- zigheid aan het Departement van een kleinen staf van op dit gebied deskundige en ervaren krachten.

Aan deze uit slechts twee leidende personen bestaande kern worden, naar gelang van zich voordoende en na afloop van een bepaald onderzoek dikwijls even snel weder ver- dwijnende behoeften, voor korteren of langeren tijd enkele bij sommige diensten beschikbare hulpkrachten toege- voegd, die voor zulk een onderzoek speciale geschiktheid, plaatselijke kennis of bijzondere ervaring bezitten. Deze wijze van werken acht de Regeering rationeel, omdat het veelal werkzaamheden van zeer tijdelijken aard betreft, die nadat de gewenschte conclusies uit het onderzoek ge- trokken zijn of het advies aan den departementschef uit- gebracht is, een einde nemen, zoodat het instellen eener vaste formatie de kosten allicht noodeloos verhoogen zou. Waar het hier overigens werkzaamheden betreft die in het bijzonder in het belang van bepaalde bedrijven verricht moeten worden, wordt er ook geen onjuistheid in gezien, dat de kosten in die gevallen door het direct belanghe- bende bedrijf gedragen worden en waar het werkzaamhe- den betreft waardoor de belangen van meer dan één bedrijf of dienst gebaat worden, evenredig over de betrokken diensten of bedrijven worden verdeeld. Deze werkwijze maakt het beeld dat de begrooting geeft van de kosten der verschillende bedrijven en diensten niet minder zuiver.

Integendeel zij maakt dat beeld juist en vollediger, zoodat het dan ook in het voornemen ligt, dit beginsel dat bij groote particuliere bedrijfsconcerns algemeen toepassing vindt, geleidelijk bij de commercieele boekhouding van alle tot het bedrijfsdepartement behorende deelen door te voeren.

Onderafdeeling 802. Verdere uitgaven van het Departement. Wel heeft het voor 1923 aangevraagde bedrag voor kantoorkosten, in vergelijking met dat voor 1922 voor dat doel toegestaan, geen vermindering ondergaan, doch de werkelijke uitgaven voor kantoorkosten zijn, zooals uit Stuk L moge blijken, in vorige jaren als gevolg van prijsstijgingen en andere onvoorziene oorzaken telkenmale belangrijk hooger geweest. Hiermede rekening houdende en lettende op de bedragen welke ook bij de andere groote departementen voor het onderwerpelijk doel zijn noodig gebleken, zal het den hier aan het woord zijnde leden duidelijk zijn dat vermindering van deze post voorshands niet mogelijk is.

Onderafdeeling 804. Personeel van de Postspaarbank. Naar aanleiding van de opmerking, dat bij dezen post niet zou blijken van een ernstig streven om rekening te houden met de geboden bezuiniging op de personeelsuitgaven, wordt de verzekering gegeven, dat bedoeld streven ook bij de leiding van de postspaarbank bestaat. Dat echter ondanks dat streven voor 1923 een hooger bedrag voor deze uitgaven wordt aangevraagd houdt, zooals ook uit de toelichting kan blijken, uitsluitend en alleen verband met verkregen aanspraken van het personeel op regelmatige verhoogingen.

De mogelijkheid om de rentevergoeding vast te stellen op 3% is bij den Raad van Toezicht van deze instelling in overweging.

Onderafdeeling 806. Dienst voor Waterkracht en Electriciteit. De bij deze onderafdeeling uitgetrokken bedragen voor administratief en vakkundig hulp-personeel zijn benodigd voor het bij de verschillende onderdeelen van den dienst werkzaam zijnde personeel beneden den rang van commies, voorzoover het administratieve, en beneden dien van machinist, electriciën of onderopzichter, voor zoover het technische werkzaamheden betreft. Tot dit personeel behooren o.a. alle klerken, alle Inlandsche teekenaars en leerling-teekenaars, waarnemers, meetmandoers, machinewachters, schakelbordwachters, stokers, lijnwachters, sluiswachters, waterwerkwachters, nachtwakers, lichtdrukkers, chauffeurs, oppassers enz. Dit personeel is over de verschillende bureaux, aanlegwerken, krachtstations en onderstations van den dienst verdeeld.

Wat bedoeld is met de opmerking, dat de dienst voor W. en E. weinig commercieel zou zijn opgezet, wijl uitbreidingen van den dienst uit de gewone middelen worden bestreden, is niet geheel duidelijk. Vooropgesteld moet worden dat deze dienst in zijn geheel niet als een bedrijf is aan te merken, al worden door den dienst wel een aantal waterkrachts- en electriciteitswerken als bedrijven geëxploiteerd. De dienst heeft daarnaast ook nog een taak van algemeen belang als overheidsorgaan te verrichten, waarvan de kosten dus steeds geheel uit de gewone middelen bestreden moeten worden (veiligheidstoezicht op het electriciteitswezen, waterkrachtkadaster, enz.). Een

verhooging der raming beteekent overigens nog niet altijd een uitbreiding van den dienst.

Dat het streven bestaat, om bij de begroting van den dienst met de eischen eener commercieele boekhouding rekening te houden, moge blijken uit de omstandigheid dat een gedeelte der beheersuitgaven ook in de begroting ten laste van de kapitaalsuitgaven, een ander deel ten laste van de electriciteitsbedrijven is gebracht. Het laatste aandeel zal, naarmate een grooter deel van het personeel door bedrijfswerkzaamheden wordt in beslag genomen, geleidelijk grooter worden.

a. Beheersuitgaven. Het op de begroting uitgetrokken bedrag van f 120 000 voor opnemingen, aankoop van materialen, onderzoekingen, enz. in het belang van de aanwending van waterkracht is, de groote uitgestrektheid van het onderzoeksgebied en de hier te lande heerschende groote achterstand op het punt van hydrometrische waarnemingen in aanmerking genomen, zeer laag. Wil men dezen achterstand op het gebied van waterkracht-onderzoek en waterkrachtkadaster binnen enkele tientallen jaren inhalen, dan zullen, zoodra weer betere tijden zullen zijn aangebroken, voor dit doel belangrijk hogere bedragen moeten worden beschikbaar gesteld.

Bij de raming van dit bedrag voor 1923 werd reeds naar de grootst mogelijke bezuiniging gestreefd. Verdere vermindering zal niet meer als bezuiniging kunnen worden aangemerkt, doch alleen als stopzetting van zeer noodige en productieve werkzaamheden. Waar de geheele economische ontwikkeling van het land in de naaste toekomst in overwegende mate zal afhangen van een economische benutting op groote schaal van alle natuurlijke hulpbronnen, waaronder de waterkrachten een belangrijke plaats innemen, moet een vermindering van dezen post ten sterkste worden ontraden. Te bedenken is dat het uitbaten van waterkrachten slechts mogelijk wordt, als men beschikt over betrouwbare en over vele jaren voortgezette hydrografische waarnemingen.

Voor een doelmatige verwerking van het uitgetrokken bedrag is het uitgetrokken personeel niet te ruim, zoodat de Regeering zich aansluit bij de meening van die leden, die een 12-tal ingenieurs voor een terrein zoo uitgestrekt als onzen archipel niet te veel acht voor dat doel en voor de daarmede samenhangende werkzaamheden tot waarde-bepaling en -behoud tot tegengang van roofofbouw van ons waterkrachtvermogen en tot voorlichting van andere diensten, locale raden en particulieren bij de benutting van waterkracht.

c. Bedrijfsuitgaven voor de electriciteitsbedrijven. De geraamde bedrijfsuitgaven zijn benodigd voor de exploitatie der navolgende electriciteitswerken: Pakar, Dajeuh Kolot, Tjisaroewa, Tjikapoendoeng I en II en Tjitjatih benevens van de bijbehorende krachtverbrengingsleidingen. De 4 laatstgenoemde zijn nieuwe waterkrachtwerken op de gereedkomst en inbedrijfstelling waarvan gerekend moet worden.

Met het bedrag van f 32 000 is verminderd de post „beheersuitgaven”, aangezien het personeel van het Hoofdkantoor voor een deel en in steeds stijgende mate ook werkzaam is in het belang van de electriciteitsbedrijven en het dus rationeel is dat door genoemde bedrijven in die algemeene kosten van beheer naar verhouding wordt gedeeld.

Met de opmerking dat de verhooging der verschillende bedrijfskosten weinig den indruk van bezuiniging kan wekken, kan niet worden ingestemd. Vergeten dient toch niet te worden dat de verhooging der bedrijfskosten rechtstreeks verband houdt met de opvoering van de capaciteit en van het aantal der in bedrijf zijnde electriciteitswerken, waardoor weliswaar hogere uitgaven aan personeel en bedrijfsbehoeften worden veroorzaakt, doch dat tegenover deze hogere raming der uitgaven dan ook een belangrijk hogere raming der inkomsten staat.

Onderafdeeling 807. Personeel van het toezicht op de spoor- en tramwegen. Dat deze dienst op veel te grooten voet zou zijn opgezet, zooals een aantal leden van meening waren, kan de Regeering niet toegeven. Beperking van de organisatie van den dienst van toezicht zou neerkomen op nog verdere beperking van het daadwerkelijke toezicht op de particuliere spoor- en tramwegen en dit verdient voorshands geen aanbeveling. Een deskundig en nauwlettend toezicht werkt in hooge mate preventief en moet daarom zeer in het belang van het reizend en vervoerend publiek worden geacht ook al treden naar buiten geen positieve uitkomsten van deze werkzaamheid op den voorgrond.

Naar aanleiding van klachten over te snel rijden der treinen (stoomtrams) der Nederlandsch-Indische Tramweg Maatschappij, alsmede over het niet behoorlijk stoppen aan de halten werd door den toezichtdienst hiervoor de aandacht van den administrateur van genoemde Maatschappij gevraagd, met het gevolg dat telkenmale wanneer de gegrondheid bleek aan de overtreders strenge straffen werden opgelegd. Om echter het zorgeloos rijden nog meer te beperken is thans bij de Regeering eene aanvulling van artikel 57 van het Algemeen Tramwegreglement met een 4e lid in behandeling, waarvan de strekking is om ook de strafrechtelijke verantwoordelijkheid van den machinist ten opzichte van het gewone verkeer over den openbaren weg, waarop of waarlangs de tram rijdt, scherper te omschrijven en vast te leggen.

Onderafdeeling 810. Landsdrukkerij. Waar de Landsdrukkerij hare drukwerken aan de bestellende diensten en bedrijven uitsluitend tegen de zelfkosten aflevert, moeten de afnemers o.m. vergoeden de kosten van het papier, welke er werkelijk voor betaald zijn. Bij de becijfering van de boekwaarde van den magazijnsvoorraad moet dus wel rekening worden gehouden met de prijzen, welke voor het in den voorraad aanwezige papier zijn betaald geworden. Werd daarbij rekening gehouden met de dalende prijzen dan zou op die magazijnswaarde moeten zijn afgeschreven, welke afschrijving verhaald zou moeten worden op de afnemers in het jaar, waarin die afschrijving plaats heeft. Daardoor zouden de hogere kosten van het gebruikte papier dus niet worden betaald door de werkelijke gebruikers van dat papier.

Ingestemd wordt met de opmerking dat het ongewenscht is met het oog op de prijsdaling te groote hoeveelheden in voorraad te houden, doch daarbij mag niet uit het oog worden verloren, dat die hoeveelheden toch zoodanig moeten zijn dat men steeds verzekerd is van een geregelde gang van het bedrijf ook bij vertraagde aflevering van uit Europa, Amerika of Japan bestelde zendingen.

Van een omzetting van dit bedrijf, dat uitsluitend voor eigen diensten werkt tegen kostprijs, in een N. V. met het Land als eenige aandeelhouder wordt geen voordeel verwacht.

Hoewel het aantal publicaties in de Javasehe Courant waarvan de opneming niet is voorgeschreven niet groot is en derhalve door het achterwege laten daarvan geen belangrijke beperking in de uitgifte van dat nieuwsblad kan worden verwacht, zal toch overwogen worden wat gedaan kan worden om ook hier tot meerdere bezuiniging te geraken.

Onderafdeeling 811. Dienst van 's Lands mijndiensten. Indien het oordeel van eenige leden, dat met betrekking tot dezen dienst al heel weinig van een streven naar bezuiniging blijkt, is gegrond op het feit dat op onderafdeeling 811 meer administratief personeel in vergelijking met 1922, op de ontwerpbegrooting van 1923 is uitgetrokken, moge er de aandacht op worden gevestigd, dat dit een gevolg is van het feit dat de bezoldiging van het administratieve personeel, dat vroeger, hoewel het bij het Mijnwezen tewerk was gesteld, uit de voor het departement aangevraagde fondsen betaald werd, thans ten laste van den dienst is gebracht.

Ten aanzien van het door verscheidene leden voorgestane denkbeeld tot omzetting van de onder den dienst van het Mijnwezen ressorteerende bedrijven in naamlooze vennootschappen met het Land als eenige aandeelhouder, moge worden verwezen naar hetgeen hiervoren onder § 2 is gezegd.

Nopens de wenschelijkheid tot oprichting van een „departement van Mijnwezen”, waarop door enkele leden werd aangedrongen, kan eerst eene beslissing worden genomen, nadat het eindrapport der verkavelingscommissie zal zijn ontvangen.

In afwachting hiervan is de invoering van de door den Volksraad en de beide Kamers der Staten-Generaal aangenomen instelling van een algemeenen dienst van den Mijnbouw voorloopig uitgesteld geworden. De invoering van de laatstbedoelde reorganisatie op zoodanige wijze dat aan een toekomstige omzetting tot een afzonderlijk departement geen hinderpalen in den weg worden gelegd en mede rekening wordt gehouden met de thans bestaande bezwaren tegen elke verhooging van jaarlijks terugkeerende uitgaven, is thans echter spoedig te verwachten.

Hoofdkantoor. Indien aan de ten hoofdkantore geplaatste mijningenieurs het verrichten van opsporingsdiensten werd opgedragen, zoude men over het geheel genomen niet nuttiger werkzaam zijn dan thans. De arbeid die in het terrein verricht wordt en die vervolgens op het hoofdkantoor ter verwerking en benutting van de verkregen gegevens moet worden voortgezet, houdt met elkaar in verband.

Aan de deskundige dienstleiding zal moeten worden overgelaten een zoodanige verhouding te brengen in de arbeids capaciteit van de verschillende met elkander samenwerkende onderdeelen van den dienst binnen en buiten de kantoren, dat het hoogste nuttig effect bereikt wordt.

Mijnverordeningen. In antwoord op de vraag waarom de sub e genoemde uitkeeringen eerst in 1923 zullen worden uitbetaald, moge het volgende dienen, waaruit tevens moge blijken dat de meening alsof betrokkenen reeds aan-

spraken daarop kunnen laten gelden vanaf 1918 niet geheel juist is.

de meening alsof betrokkenen reeds aanspraken daarop kunnen laten gelden vanaf 1918 niet geheel juist is.

De bedoelde uitkeeringen zijn te onderscheiden in twee soorten t.w.:

ten 1ste vergoedingen voor aanvragen die vóór 14 Januari 1919 zijn ingediend voor terreinen, waar fossiele brandstoffen te verwachten zijn en welke aanvragen na dien datum toegewezen werden. De houders dier aanvragen kunnen nl. niettegenstaande de toewijzing geen recht op concessie geldig maken voor bedoelde delfstoffen in verband met de op 14 Januari 1919 afgekondigde wijziging van de mijnwet van 20 Juli 1918 (Ind. Stbl. 1919 No. 4).

Deze aanvragen voor het doen van mijnbouwkundige opsporingen konden dus eerst worden behandelen na 14 Januari 1919.

ten 2e vergoedingen aan houders van aanvragen, die in verband met de bij het op 1 Juli 1921 inwerking getreden besluit van 2 Februari tevoren No. 1a (Stbl. No. 75) plaats gehad hebbende reserveeringen van streken, in hun verwachtingen zijn teleurgesteld. De afhandeling van deze aanvragen kon eerst na 1 Juli 1921 beginnen.

Beide soorten aanvragen — het aantal loopt in de zes duizend — werden en worden gewestsgewijs onderzocht en na de afwijzing of toewijzing worden de namen van hen die voor een schadevergoeding in aanmerking komen gepubliceerd in het extra-bijvoegsel der Javasche Courant. Dan is het moment voor de belanghebbenden aangebroken om hun verzoek tot vergoeding in te dienen. Hoewel bekend was gemaakt welke kosten konden worden gereclameerd, werden niettemin tot dusver allerlei kosten van zeer uiteenloopenden aard opgebracht die de examinatie belangrijk hebben opgehouden. Bovendien traden tijdens die examinatie verschillende vraagpunten naar voren, welke met medewerking van het Opperbestuur, dat de bekende toezeggingen deed, eerst moesten worden opgelost.

Ten aanzien van de Kloettunnel, bij den bouw waarvan sedert 19 Maart 1920 geen bedrijfsongevallen zijn voorgekomen, worden, evenals bij de andere mijnbouwkundige werken van het land, dezelfde veiligheidsvoorschriften in acht genomen, welke ook voor den particulieren mijnbouw gelden.

Het nut van het onderbrengen van de uitgaven voor den bouw van genoemde tunnel in een afzonderlijken begrotingspost, zooals een der leden wenscht, kan niet worden ingezien, daar toch die uitgaven in stuk 3 onder noot (19) blz. 27 reeds afzonderlijk zijn genoemd.

Mijnbouwkundige en geologische opsporingen. Met verwijzing naar hetgeen in de Memorie van Toelichting omtrent de werkzaamheid van den opsporingsdienst is gezegd (stuk 1 blz. 7), moet de door eenige leden gestelde vraag of de opsporingsdienst niet in aanmerking komt voor eene belangrijke inkrimping ontkennend worden beantwoord. Juist met het oog op de noodzakelijkheid om te doen wat gedaan kan worden om de productiviteit van den bodem te verhoogen en daardoor den financiële toestand in de toekomst gezonder te maken, moet zoo mogelijk de werkzaamheid van dezen dienst eer verhoogd dan getemperd worden.

In het besluit van 2 Februari 1921 No. 1A, Staatsblad

No. 75, zijn, zooals in een bij den Boekhandel G. Kolff & Co. verkrijgbaar deeltje „Mededeelingen van het Mijnwezen” nader is uiteengezet, wel verschillende terreinen voor speciale opsporingen van Landswege gereserveerd, maar dat wil niet zeggen dat ze voor particulieren gesloten zijn. Deze kunnen na verkregen vergunning tot het doen van onsporingen, behalve de in het reserveeringsbesluit genoemden, alle in art. 1 der Indische Mijnwet opgesomde delfstoffen opzoeken.

Worden bij de door het Mijnwezen ingestelde of nog in te stellen opsporingen in de gereserveerde terreinen ontginbare afzettingen aangetroffen, dan zal in elk bijzonder geval nog zijn te beslissen op welke wijze de exploitatie zal geschieden, waarbij ook ernstig zal moeten worden nagegaan door wien deze het beste kan geschieden.

Zoodra bij het onderzoek blijkt, dat eene verdere reserveering voor den Staat niet noodig is, zullen de streken weder geheel opengesteld worden, zooals laatstelijk nog met het oostelijk deel van het tot Nederlandsch-Indië behoorend gebied op Nieuw-Guinea is gedaan bij het besluit van 20 Mei j.l. No. 85 (Staatsblad 341).

De andere leden die exploratie van landswege toejuichten, doch daarbij den wensch uitspraken, dat de resultaten van het onderzoek naar den rijkdom aan delfstoffen niet voor het grootste deel ten goede zullen komen aan exploitatie door particulieren, wijst de Regeering op de bescherming welke het Landsbelang door het voorschrift in het eerste lid van art. der 31 der Indische Mijnwet geniet.

Het lid, dat vroeg welke houding de Regeering denkt in te nemen jegens locale raden, die in hun ressort willen exploreeren, zij medegedeeld, dat tot dusverre zich het geval dat een locale raad mijnbouwkundige onderzoekingen wilde ondernemen nog niet heeft voorgedaan. Bedoelde vraag wordt echter beheerscht door de voorschriften der Indische Mijnwet.

Verder is de houding, welke de Regeering inneemt jegens locale raden, die in hun ressort steen, zand, klei, grind en dergelijke materialen wenschen te verzamelen, vastgelegd in art. 1 letter B §§ IV van Stbl. 1919 No. 802 jo Stbl. 1921 No. 579. Ook is reeds aan een enkelen localen Raad vergunning tot winning van delfstoffen verleend, voor zoover die niet in de Mijnwet voor het Land zijn gereserveerd. (vnl. fossiele brandstoffen).

Bij de uitvoering der opsporingen wordt van de diensten van gestraften, zoo deze al beschikbaar zijn, om den daaraan noodzakelijk verbonden omslag voor bewaking, verpleging enz. alleen dan gebruik gemaakt wanneer andere, meer economische oplossingen niet mogelijk zijn. Waar de benodigde arbeid echter grootendeels bestaat uit locale transport- en gidsdiensten, is het in den regel zoowel praktischer als goedkooper om vrije lieden uit de streek zelf tijdelijk in dienst te nemen.

Erkend wordt, dat de wijze waarop de gesteenteverzamelingen en verslagen thans bewaard worden te wenschen overlaat, niet echter als gevolg van onvoldoende zorgvuldigheid doch door de tijdelijke behuizing, waarmede men in afwachting van overbrenging van den dienst naar Bandoeng zuinigheidshalve genoeg heeft moeten nemen.

Voor den in het Afdeelvingsverslag uitgesproken aan-

drang tot het treffen van maatregelen, waardoor spoediger afdoening van concessie-aanvragen mogelijk zal worden, bestaat geen goede reden.

Zooals toch uit het in het extra-bijvoegsel No. 386 der Javasche Courant van 9 Juni j.l. No. 46 opgenomen kwartaalverslag van het Mijnwezen blijkt, is de stand der afdoening van concessieaanvragen gunstig te noemen, daar van de 34 nog in behandeling zijnde aanvragen er 28 reeds in het laatste stadium van behandeling verkeerden en hoofdzakelijk moeten wachten op afloop van de wettelijk voorgeschreven termijnen van bekendmakingen.

De praktijk heeft geleerd dat het in vele gevallen niet in 's Lands belang is, voor de ambtenaren van het grondpeilwezen bij de plaats eener artesische boring tijdelijke pondoks te bouwen.

Vóór den aanvang eener nieuwe boring wordt telkens door den dienst van het grondpeilwezen nagegaan of de omstandigheden den bouw van een tijdelijke verblijfplaats op de plaats der boring wettigen, vooral indien vermoed kan worden, dat eene boring langeren tijd zal duren.

Vaak blijkt daarbij, dat tegenover besparing op declaraties grootere andere uitgaven — kosten van bouw en opvoer van eerste levensbehoeften — staan, terwijl het ook door bezwaren van hygiënischen aard lang niet altijd aan te bevelen is den toezichhouders een tijdelijke woning nabij de boorplaats aan te wijzen.

Ten aanzien van het verzoek om overlegging van een algemeen plan van te verrichten mijnbouwkundige en geologische opsporingen kan in hoofdzaak verwezen worden naar de opgave in Staatsblad 1921 No. 75 van thans voor dit doel gereserveerde terreinen en streken. Daarbij zij opgemerkt, dat de wijzigingen, welke dit werkplan voortdurend moet ondergaan, zoowel door de uitkomsten der onderzoekingen zelf als door de zich wijzigende verhoudingen bepaald worden.

Goud- en zilvermijnen in Benkoelen. Omtrent de verwachtingen voor de goud- en zilvermijnen van Tambang Sawah kan worden medegedeeld dat na aftrek van directe kosten der ertsverwerking op bullion benevens van algemeene kosten, rente en afschrijving der installatiekosten naar den huidige stand van zaken nog een netto-winst verwacht wordt van ruim f 20 per ton op de gemiddelde metaalopbrengst der tot dusverre reeds aangetoonde ertsreserve ten bedrage van ruim 200 000 tonnen erst.

Buiten deze reeds aangetoonde ertsreserve bestaan zeer goede aanwijzingen van een merderen voorraad erts, voor een deel zelfs rijker dan bovengenoemd gemiddelde.

De eerste in bedrijfstelling der Tambang-Sawahmijn moest om in de Memorie van Toelichting reeds ontvouwde redenen worden verschoven tot eind April 1923. Mitsdien kunnen over 1922 nog geen inkomsten van deze grootste ontginning worden verwacht.

De kleine mijn Lebong Simpang heeft echter reeds gedurende een jaar met enkele korte tusschenpoozen geproduceerd. Zooals bij elk nieuw bedrijf, zijn nog enkele kinderziekten door te maken, die zich tot nog toe niet veront-rustend laten aanzien.

Tegenover de in het Afdeelvingsverslag vermelde uitspraak van een bekend geoloog dat de bodemgesteldheid van Indië nimmer groote resultaten op dit gebied zou kunnen opleveren, staan meerdere optimistische verwachtingen van andere duskundigen. Dat een oordeel nopens den te verwachten

mineralen-rijkdom op zoo algemeene gronden gevestigd niet veel practische waarde heeft, wordt wel geïllustreerd door het feit dat zelfs in de goed onderzochte oude mijnbouw-landen als Frankrijk en Duitschland nog herhaaldelijk belangrijke ontdekkingen op geologisch-mijnbouwkundig gebied worden gedaan.

Het artikel „de Tambang Sawah tegenvaller” voorkomende in het Bataviaasch Nieuwsblad van 2 Juni j.l. bevat wel deze juistheid, dat er inderdaad van een tegenvaller ten aanzien van het tijdstip der in bedrijfstelling van de Tambang Sawah-ontginning kan worden gesproken. Zooals uit de op blz. 46 van stuk 8 gestelde toelichting moge blijken, is echter die tegenvaller geenszins te wijten aan den bedrijfsleider.

Overigens schijnt de schrijver van dat artikel niet te hebben begrepen dat indien door een ongeval beschadiging van machinerieën plaats vindt, die ter plaatse zoo maar niet te vervangen zijn, een langere vertraging kan ontstaan dan voor den wederopbouw van het bij de bergafstorting vernietigde gebouw alleen noodig is.

Bij het stellen van vragen omtrent de opbrengst van het erts heeft de schrijver verder verzuimd, er mede rekening te houden, dat in de begroting in de geraamde opbrengst ook is begrepen de opbrengst van de ontginning Lebong Simpang. Het is echter naar de meening van de Regeering hier niet de plaats verder in détail op dat artikel in te gaan.

Afsluiting van de kapitaalsrekening zal nog in den loop van dit jaar geschieden.

Tin. Ten opzichte van de personeelsformatie volgens de begroting 1922 werd de personeelsterkte bij het bedrijf der Bankatinwinning met 22 man besnoeid. En zelfs van deze besnoeide personeelsformatie zijn nog niet alle posten bezet.

Vervulling van deze vacatures is namelijk dadelijk nog niet urgent in verband waarmede dan ook een bedrag van f 160 000 op de bezoldigingen in mindering is gebracht (zie gedrukt stuk Ond. I — Afd. VIII: stuk 9, blz. 53).

Een verdere inkrimping van personeel zou niet in het belang van een geregelden gang van het bedrijf zijn.

Dat door eene andere werkverdeling betere resultaten zouden kunnen worden verkregen, kan de Regeering niet beamen.

Dat bij de raming van de bedrijfsontvangsten der tinwinning getracht is om de „fout” die in de vorige begroting zou zijn gemaakt met betrekking tot de taxatie van den tinprijs goed te maken, moet ten sterkste worden tegengesproken. De raming voor 1923 is gebaseerd op den gemiddelden prijsstand in de maanden die onmiddellijk aan het tijdstip der raming zijn voorafgegaan.

Voor 1922 kon deze maatstaf moeielijk worden aangelegd omdat op het tijdstip van raming een sterk bewogen, geheel onzekere toestand op de tinmarkt heerschte, terwijl op het tijdstip van raming zelfs gedurende enkele maanden zoo goed als geen verkoop had plaats gehad. De motieven welke er destijds toe geleid hebben voor 1922 een verkoops-prijs van f 135 per picol aan te nemen terwijl de laatste verkoop voor het tijdstip van raming nog op basis van ± f 150 had plaats gehad, werden in het algemeen overzigt van de te verwachten bedrijfsuitkomsten der Bankatinwinning medegedeeld. (Begroting 1922, Ond. I — Afd.

VIII; stuk 9, blz. 52). Daarbij werd echter met nadruk er op gewezen dat voor een product als tin, in verband met de zeer sterk wisselende marktprijzen elke raming weinig zekerheid biedt. Deze opmerking geldt evenzeer de tegenwoordige raming voor 1923. Een werkwijze welke het mogelijk maakt tinprijzen meer dan een jaar te voren juist — dus zonder „fout” — te ramen is der Regeering niet bekend. Zeer bekende buitenlandse experts op dit gebied gaven ten tijde der opstelling van de begroting voor 1922 prijsschattingen, welke nog hoger uitvielen dan de dezerzijds voor dit product aangelegde ramingsprijzen.

Indien men uit de ter zake opgedane ervaring een redelijke, zij het ook geen nieuwe conclusie wil trekken, dan is het deze: dat op het tijdstip, waarop de ontwerp-begroting hier te lande samengesteld moet worden een juiste raming der tinopbrengst vrijwel onmogelijk is.

Slechts die hoofdmachinisten enz. van de Bankatinwinning zijn voor een benoeming bij 's Lands mijndiensten in aanmerking gebracht die aan de voor dat algemeene corps gestelde eischen voldeden en daarom aanspraak hadden om in dat corps te worden opgenomen.

Met de meening van eenige leden, dat het beter is om de repatrieerende koelies van Banka als geleiders geen mijnhoofden meer mede te geven, kan volkomen worden ingestemd. Inderdaad was de bedrijfsleiding na de laatste ervaringen ook reeds tot dit inzicht gekomen.

Het is niet juist dat bij de Bankatinwinning als gevolg van te langdurige opberging groote voorraden dure drijfriemen zijn afgekeurd. In de jaren 1920 en 1921 werden gemiddeld jaarlijks $\pm 10\ 000$ M. drijfriemen voor gronden waterpompen verbruikt met een waarde van $\pm f\ 80\ 000$, waarvan over beide jaren ± 600 M. met een waarde van $\pm f\ 3\ 300$ moest worden afgekeurd — dat is dus tot een waarde van ± 2 procent van het jaarlijksch verbruik. Het afkeuren bleek bovendien voornamelijk noodig onder de restanten van den zoogenaamden oorlogsvoorraad. Is derhalve voor het treffen van bijzondere maatregelen geen grond aanwezig, dit neemt niet weg dat men bij genoemd bedrijf door verschillende kunstmiddelen toch tracht het bederf van deze artikelen zooveel mogelijk te beperken.

De post voor de Algemeene Verkenning van het eiland Banka is om bezuinigingsoverwegingen geschrapt.

De voortzetting is wel wenschelijk doch niet urgent, daar de Algemeene Verkenning geen factor is die in de eerste jaren eenigen invloed heeft op den geregelden gang van het bedrijf. De Bankatinwinning beschikt toch over eene positieve ertsreserve, groot genoeg om van de voortzetting van het bedrijf gedurende c.a. 20 jaren verzekerd te zijn.

De verkenningen kunnen daarom zonder eenig bezwaar voor eenigen tijd worden uitgesteld. Reeds dit jaar zijn ze om dezelfde redenen belangrijk ingekrompen.

Op de vraag of de Regeering overweegt het bedrijf der Billiton Maatschappij over te nemen, kan worden medegedeeld dat met genoemde maatschappij en met het Opperbestuur overleg wordt gepleegd om nog vóór de desbetreffende concessie teneinde loopt tot eene bevredigende oplossing te geraken nopens een voortzetting van de ontginning. Hangende dat overleg kan de Regeering geen vrijheid vinden daaromtrent verdere mededeelingen te doen, doch vanzelfsprekend zal deze zaak aan den Volksraad worden voorgelegd zoodra dat overleg tot resultaten heeft gevoerd.

Ombilin steenkolenontginning. Zooals de zaken zich thans laten aanzien bestaat er alle aanleiding om aan te nemen dat de kolen die in 1923 door de Gouvernementsmijnen zullen worden geproduceerd en voor verkoop beschikbaar gesteld, ook zullen worden verkocht. Cijfers kunnen te dezen aanzien nog niet worden verstrekt aangezien de leveringscontracten voor het jaar 1923 eerst later zullen worden afgesloten. De opmerking dat gevreesd wordt voor een sterken terugloop der prijzen als gevolg van de verminderde kwaliteit is niet duidelijk daar de kwaliteit der Gouvernementskolen niet vermindert; integendeel sedert eenigen tijd zijn maatregelen genomen ter verbetering van de kwaliteit, welke maatregelen reeds het gewenschte gevolg hebben gehad en ongetwijfeld nog verder zullen hebben. De hoofdproductie der Ombilinjnen is dan ook reeds verkocht.

Op de vraag of de productie van de Ombilinjnen inderdaad op 700 000 ton zal komen, kan, in verband met de hiervoren gedane mededeeling dat de voor 1923 geraamde productie der gouvernementskolenmijnen, waaronder dus ook die der Ombilinjnen kan worden verkocht, een bevestigend antwoord worden gegeven.

Geruchten dat de geraamde opbrengst verminderd zal worden, zijn der Regeering niet ter oore gekomen en daarvoor bestaat ook nog geen aanleiding.

Den leden, die met bevreemding hadden gezien dat het groote verschil tusschen de ramingen der bedrijfsuitgaven voor 1922 en 1923 ten deele wordt toegeschreven aan geringe prijsdaling van voedingsmiddelen, terwijl daarentegen bij de Bankatinwinning de kostprijzdaling voor een deel mogelijk is gebleken wegens de algemeene daling der voedingsmiddelen en deze tegenstrijdigheid gaarne zouden zien toegelicht, is het blijkbaar ontgaan dat de toelichting van de kostprijzdaling bij laatstgenoemd bedrijf betreft de daling van den kostprijs van $f\ 100.68$ per picol in 1920 tot rond $f\ 70$ in 1922. Dat er tusschen die jaren een belangrijke daling van de prijzen der voedingsmiddelen heeft plaats gehad zal wel niemand willen ontkennen.

De toelichting der geraamde bedrijfsuitgaven voor de Ombilinjnen heeft echter betrekking op de verhooging van die uitgaven voor 1923 in vergelijking met die voor 1922.

De opvatting dat hierin eene tegenstrijdigheid zou schuilten kan de Regeering niet beamen.

Poeloe-Laoetsteenkolentginning. De meening dat op een bedrijfsoverschot van 3 miljoen zou zijn gerekend, moet op eene vergissing berusten.

Zooals toch moge blijken uit het algemeen overzicht van de te verwachten bedrijfsuitkomsten en de daaronder gestelde raming der bedrijfsuitgaven en der ontvangsten (stuk 11 blz. 64) wordt voor de Poeloe-Laoetsteenkolentginning niet een bedrijfsoverschot van 3 miljoen, maar van $f\ 1\ 376\ 000$ geraamd. De toelichting op laatstgenoemd bedrag is gegeven in bovenbedoeld overzicht en in de bedrijfsraming.

Boekit-Asemkolentginning. Naar aanleiding van de in het Afdeelvingsverslag voorkomende vragen omtrent de brikettenfabriek te Tandjong Priok kan het volgens worden medegedeeld.

De door de Heeren Dresselhuijs en Caspersz genoemde cijfers zijn onjuist; in de briketteeringskosten waren wel

degelijk de winnings- en transportkosten der Boekit-Asemkolen begrepen, zooals in het artikel van den hoofdingenieur Van der Ploeg in „de Ingenieur” van 25 Maart jl. terecht is opgemerkt.

Dit bleek trouwens ook uit de toelichting van den betrekkelijk begrootingspost. Het totaal der bedrijfsuitgaven werd daarbij geraamd op f 1 322 240 waaronder f 21 300 voor bezoldigingen en verdere kosten van algemeen beheer. Hoe een deskundige tot de slotsom is kunnen komen dat het overschietende bedrag ad f 1 300 940 ($\pm$ f 43 30 per ton) alléén bestemd zou zijn voor het eigenlijke persen der briketten en het bindmiddel is der Regeering onbegrijpelijk.

In verband met het gevallen Kamervotum is thans geen post meer uitgetrokken voor de volledige in bedrijf stelling der fabriek. Wel is gerekend op voortzetting der proefnemingen op bescheiden schaal ten einde een inheemsch bindmiddel te vinden dat aan de gestelde eischen voldoet, en tevens om na te gaan in hoeverre de thans vervaardigde briketten ook voor het stoken van locomotieven geschikt zijn.

Tengevolge van de zeer sterke daling der kolenprijzen, welke bij het opstellen der ontwerp-begrooting voor 1922 niet was te voorzien zijn de verhoudingen uit den aard der zaak gewijzigd en is deze zaak een nieuw stadium ingetreden. Aan de hand van de hierboven bedoelde proefnemingen wordt de rentabiliteit opnieuw onderzocht. Er moge echter nogmaals de aandacht op gevestigd worden dat het hier slechts het weder opstellen van een reeds lang aanwezige, indertijd bij de Ombilinmijn buiten dienst gestelde proeffabriek voor den aanmaak van briketten uit waardeloos kolengruis betrof, zoodat in het geheele plan slechts een zeer klein kapitaal is vastgelegd. Daar het uit den aard der zaak niet in de bedoeling ligt het bedrijf voort te zetten als het verliezen oplevert, is het geheele bedrijfsrisico gering te noemen. Na afloop der nieuwe proefnemingen zal het wellicht mogelijk zijn bij de suppletoire begrooting op de zaak terug te komen.

Onderafdeeling 812. Voorbereidende maatregelen i.v.m. ontginning van Celebes ijzerertsen. De meening alsof eerst uit de laatste lezing van den ingenieur Caron zou zijn gebleken, dat een verwerking der ijzerertsen van Z. O. Borneo middels een nieuw procédé niet uitgesloten is te achten, berust op onjuiste inlichting.

Reeds een jaar geleden waren dergelijke mogelijkheden bij het departement van Gouvernementsbedrijven in beschouwing genomen door den hoofdingenieur ter beschikking, aan wien de bestudeering der rentabiliteit eener ijzeren staalfabrikatie was opgedragen. Daaromtrent werden adviezen uitgebracht, welke aanleiding hebben gegeven tot de volgende mededeeling in de Memorie van Antwoord der Tweede Gewone Zitting in 1921 onder § 2 ontginningen van Afdeeling VIII nl.

„De in Z. O. Borneo gevonden ijzerertsen bieden wellicht betere kansen op ontginning, indien daarvoor met gebruikmaking van de in de nabijheid der ertsvelden aanwezige steenkolen een nieuwe verwerkingsmethode toegepast kan worden, welke thans nog weinig bekend is doch bij verdere bestudeering en verbetering wellicht nog economisch mogelijk zal blijken.

Nagegaan wordt of het doen van proefnemingen in die richting met het oog op de kosten verantwoord is”. (zie blz. 6 stuk 3, Afdeeling VIII, onderwerp 1 der bovengenoemde Zitting).

Alvorens een beslissing te nemen omtrent de vrij kostbare proeven, welke noodig zijn om de toepassing in de practijk te kunnen beoordeelen, zullen eerst de uitkomsten van een serie laboratoriumproeven worden afgewacht, waarmede binnenkort een aanvang wordt gemaakt.

De oprichting van een nijverheidsproefstation is voor dergelijke onderzoekingen niet direct noodzakelijk maar zou op den duur gewenscht kunnen zijn, indien de oplossing van meerdere nijverheids- en mijnbouw-technische vraagstukken langs experimenteelen weg gezocht moet worden, weshalve dit weshalve dit denkbeeld stellig aan de orde zal komen zoodra de Regeering zich in financieel opzicht weer eenige bewegingsvrijheid kan veroorlooven.

Onderafdeeling 813. Zout. Dat de dienst der zoutregie te royaal zou zijn opgezet kan niet worden toegegeven.

De bij dit regie-bedrijf ingevoerde commercieele boekhouding en beheerswijze is weliswaar gepaard gegaan met een uitbreiding van het personeel, maar heeft geleid tot een meer economische werkwijze en naar verhouding beter financieel resultaat.

In hoeverre de door eenige leden mogelijk geachte combinatie van de inspectie der zoutregie en der opiumregie inderdaad tot bezuiniging zou kunnen voeren wordt onderzocht.

Aan de reorganisatie van den dienst der Zoutregie is voor een zeer klein deel, n.l. de instelling van enkele nieuwe betrekkingen, geen uitvoering gegeven uitsluitend uit bezuinigingsoverwegingen.

De verkoop van briketzout geschiedt in het algemeen op de plaatsen, waar deze naar het oordeel van den Directeur van Gouvernementsbedrijven gewenscht is in het belang van het Land of van de bevolking.

Plaatsen, waar de tweedehandsch prijzen van het briketzout zeer hoog zijn, komen dus in het belang van de bevolking voor de oprichting van een verkoopplaats in aanmerking, waarbij echter de vermeerdering van bedrijfskosten als tegen-factor uiteraard niet uit het oog mag worden verloren.

Dat de hoge tweedehandsch prijzen hoofdzakelijk zouden zijn te wijten aan het geringe aantal verkoopplaatsen, zooals een der leden meende te weten, kan niet zonder meer worden onderschreven. Herhaalde onderzoekingen op dit punt hebben aangetoond dat boven een bepaalde grens een vergrooing van het aantal verkoopplaatsen leidt tot een onevenredige stijging der kosten, zonder dat de prijzen in de tweedehand noemenswaard verder neergedrukt kunnen worden.

Voor het vaststellen van die practische en van plaatselijke omstandigheden afhankelijke grens kunnen geen bepaalde regels worden gegeven, weshalve de oprichting van verkoopplaatsen wordt overgelaten aan het oordeel van genoemd departementshoofd, dat daartoe steeds overleg doet plegen met het Binnenlandsch Bestuur.

Tot nu toe werkt dit stelsel bevredigend.

Onderafdeeling 814. P. T. T. dienst. Uit de gemaakte opmerking dat wel degelijk ook bij het P. T. T. bedrijf

rekening dient te worden gehouden met een post voor afschrijving en rentevergoeding moet worden afgeleid dat eenige twijfel daaromtrent is gerezen. Dat het echter ook in de bedoeling van de Regeering ligt de rente en afschrijving van het ten behoeve van posten, telegraaf en telefoon vastgelegde kapitaal niet te verwaarloozen moge blijken uit de op blz. 83 van stuk 14 aangegeven verdeling van het in 1923 verwachte bedrijfsoverschot, waarbij met rente en afschrijving rekening is gehouden.

Met betrekking tot de opmerking dat een tekort op den P. T. T. dienst niet toelaatbaar wordt geacht zij eraan herinnerd dat de Regeering meermalen op den voorgrond heeft gesteld, dat ook dezerzijds het streven bestaat de begroting van dit verkeersbedrijf zoo spoedig mogelijk kloppend te maken. Waar deze eisch echter in vroegere jaren niet werd gesteld en de dienst dan ook steeds tekorten opleverde, die in de jaren 1915—1920 bijv. varieerden van 1.9 miljoen tot 4.7 miljoen per jaar, kan redelijkerwijs niet verlangd worden dat in dezen tijd van malaise in handel en verkeer met zijn deprimeerende invloed op de bedrijfsinkomsten, tevens alle financiële gevolgen van de vroeger gevolgde politiek — waaraan, voor zoover betreft de aanzienlijke weddeverhoogingen in 1920, de Volksraad krachtig heeft medegewerkt — in eens geheel zullen worden geneutraliseerd. Dat echter ernstig gestreefd wordt naar verkrijging van het financiële evenwicht, blijkt wel daaruit dat de exploitatie-uitgaven in Indië en Nederland tezamen voor 1923 op bijna 2 miljoen gulden en de kapitaalsuitgaven op f 2 520 000 lager konden worden geraamd dan het vorige jaar.

Een en ander heeft ertoe geleid dat, ondanks het in vergelijking met vorige jaren zooveel geringer accres der inkomsten, het tekort op den geheelen dienst van 1923 met inbegrip van pensioenlasten, afschrijvingen en rente op niet meer dan ± f 384 000 behoefde te worden geraamd, hetgeen dus feitelijk beteekent dat voor de in het bedrijf gestoken kapitalen over 1923 slechts een rente van ruim 4 procent vergoed kan worden in stede van de gemiddelde leeningsrente van 5%.

In de meeste landen van de Postunie leveren de posten en telegraaf nog belangrijke verliezen op. In Nederland beliep het tekort in 1921 ruim 13 miljoen terwijl het voor 1922 op ruim 28 miljoen geraamd is (ongerekend e.v. verlies op den post-chèque en girodienst).

Daarmede vergeleken zijn de uitkomsten van den Indischen dienst niet ongunstig te noemen, terwijl ook bij eene geringe opleving van handel en verkeer het betrekkelijk geringe tekort dat maar weinig meer dan één procent van de brutoinkomsten belooft, spoedig verdwijnen kan.

Den leden die hunne overtuiging uitspraken dat door versoering het tekort weggewerkt zou kunnen worden, zal uit het voorgaande blijken dat met de versoering van den dienst reeds aangevangen is terwijl op dezen weg waar mogelijk zal worden voortgegaan.

Aan den anderen kant dient echter voorzichtigheid in acht te worden genomen, om te voorkomen dat de bezetting en organisatie van dit verkeersbedrijf van groot publiek belang kwalitatief beneden hare taak geraakt en bij eene opleving van handel en nijverheid buiten staat zou zijn het hoofd te bieden aan de alsdan plotseling toemende eischen van het verkeer.

Aangezien geen enkel argument is aangegeven op grond waarvan men den indruk had gekregen dat de dienstleiding

zich niet in krachtige handen bevindt, kan op die opmerking niet worden ingegaan.

De vraag of het juist is dat het diensthoofd eigener initiatief uit verschillende oorden der wereld, bepaaldelijk uit Rusland, ambtenaren heeft laten uitkomen, moet ontkennend worden beantwoord.

Door het achterwege laten van alle niet dadelijk noodzakelijke en niet rendabele nieuwe werken is inderdaad tijdelijk een teveel aan technisch personeel ontstaan. Hier van zijn echter de ten behoeve van die werken tijdelijk in dienst genomen werkkrachten ontslagen, terwijl het in vasten dienst opgenomen personeel — voor zoover het overblijvende program van werkzaamheden zulks toelaat — verminderd wordt door de openvallende plaatsen niet aan te vullen.

De aan tijdelijk personeel bij den administratieven dienst toegekende salarissen kunnen niet te hoog worden genoemd wanneer men uitgaat van den loonstandaard welke gold op het oogenblik dat dit personeel in dienst werd genomen. Sedert eenigen tijd worden, in verband met de bezuiniging, geen nieuwe maand- en daggelders meer aangesteld. Mocht de aanstelling van zulk personeel echter weder noodig worden, dan zal een, reeds vastgestelde, lagere loonschaal worden toegepast.

Ten aanzien van de opleiding van een aantal gewezen officieren tot zwakstroomingenieur moge in het algemeen worden verwezen naar de behandeling van de 1e algemeene aanvullings-begroting voor 1922, Afd. VIII, departement van Gouvernementsbedrijven (Handelingen van den Volksraad, tweede gewone zitting, 1921/22 blz. 569 en volgende).

De opmerking, dat het niet wel met elkaar te rijmen zou zijn dat men deze officieren in opleiding neemt en derhalve voor hun a. s. werkkring geschikt maakt, terwijl aan den anderen kant het voorbehoud is gemaakt, dat zij eerst „na gebleken geschiktheid” tot Ingenieur zullen worden benoemd, zou kunnen worden beantwoord met de algemeene tegenopmerking dat de geschiktheid voor een bepaald beroep nu eenmaal geen eigenschap is welke men door een opleiding met mechanische zekerheid aan een aantal candidaten kan vasthechten.

Dat de vereischte hoeveelheid kennis is opgenomen en verwerkt, zal men nog middels een eindexamen of op andere wijze kunnen vaststellen, doch aan een ingenieur, wiens betrekking in den regel veelvuldige aanrakingen met het publiek en het werken met een groot aantal ondergeschikten medebrengt, worden nog andere eischen gesteld.

Het spreekt wel van zelf dat, indien een candidaat tijdens de opleiding onverhoopt blijken mocht geven van ongeschiktheid in een of andere richting het belang van den dienst bepaaldelijk eischt, dat de betrokkene uit den dienst verwijderd, althans niet tot ingenieur benoemd zal worden.

De opleiding voor zwakstroomingenieur kon niet voor 1 Juli aanvangen wijl de candidaten de colleges aan de Technische Hoogeschool te Bandoeng moeten volgen en daar de nieuwe cursus op dien datum begint. Dat zij intusschen „niets te doen” hebben is niet juist. Zij zijn allen tijdelijk te werk gesteld bij den Telegraaf-, den Telefoon- of den Radiodienst, teneinde, in afwachting van den aanvang der wetenschappelijke opleiding zich van den practischen dienst op de hoogte te stellen, hetgeen anders later toch noodig zou zijn.

nog overleg wordt gepleegd met de vakorganisaties, welke nog niet alle hunne meening hebben te kennen geven.

Dat de personeelsorganisatie veel te weelderig is opgezet kan geenszins worden toegegeven.

De hier aan 't woord zijnde leden verliezen geheel uit 't oog dat de stijging van het vervoer in voorgaande jaren en het destijds opgemaakte aanlegprogramma het noodzakelijk maakten te rekenen op grootere personeelsterkte.

Dat thans bij de gewijzigde tijdsomstandigheden, nu het verkeer iets af-inplaats van toenam en het aanlegprogramma belangrijk moest worden ingekrompen, eenig overcompleet van personeel is ontstaan, behoeft geen verwondering te baren. Aan dit euvel kan slechts een einde worden gemaakt door óf het onmiddellijk ontslag van in vasten dienst zijnd personeel óf het niet vervullen van opvallende plaatsen. De Regeering geeft aan laatstgenoemde oplossing voorsnóg de voorkeur.

Onder de bovenaangegeven omstandigheden kan het zeer wel voorkomen dat enkele gegradueerde ambtenaren tijdelijk belast zijn met werkzaamheden, welke hun in normale omstandigheden niet zouden worden opgedragen.

Dat dat echter veelvuldig voorkomt is niet juist. Blijkbaar is deze indruk gevestigd door de omstandigheid, dat de vroeger aangevraagde en in 1920 en 1921 uitgezonden ambtenaren van dien rang, thans nog allen in opleiding zijn.

Wat in het bijzonder betreft het aantal technici en de bezetting van de 1ste afdeling, waarmede zal bedoeld zijn de tegenwoordige administratieve dienst, het bureau voor de registratuur en het geheim archief, kan worden medegedeeld, dat zich in deze geen andere omstandigheden voordoen, zoodat ook hier niet van een weelderigen opzet kan worden gesproken.

De klacht, dat nog steeds te veel oud-officieren in de leidende betrekkingen worden ingeschoven, moet op een misverstand berusten, wijl na de oud-officieren bedoeld in de Memorie van Antwoord op de 1ste algemeene aanvullingsbegroting voor 1922 (gedrukte stukken tweede gewone zitting 1921, Onderwerp I — Afd. VIII — stuk 3) geen zoodanige aanstelling meer heeft plaats gehad.

Overal ter wereld wordt het als een redelijk en ook uit een bedrijfsoogpunt juist en billijk beginsel erkend, dat aan het spoorwegpersoneel vrijkaarten worden verleend over de eigen en naburige lijnen.

Dienovereenkomstig is ook in de algemeene spoor- en tramwegreglementen hier te lande bepaaldelijk de mogelijkheid vastgelegd om zoodanig kosteloos vervoer te verleenen.

Luidens zijn instructie is het bestuur der Staatsspoor- en Tramwegen de autoriteit, welke bevoegd is om de uitvoering te regelen.

Met de dienstleiding is omtrent de kwestie van vrij vervoer en de reductie op de passage-tarieven bij reizen over zee nog overleg gaande.

Naar aanleiding van de uitgesproken wenschelijkheid tot afschaffing van het bij den dienst der S.S. bestaande premiestelsel, o.m. in den vorm van vlijt- en andere premiën kan worden medegedeeld, dat de vlijtpremie in de praktijk niet heeft voldaan. Daarom en waar, zooals in de Memorie van Toelichting is opgemerkt, met het oog op 's Lands financiën ook de uitgaven aan toelagen en premiën tot de strikt onvermijdelijke moeten worden beperkt, zal deze premie moeten worden beperkt, zal deze premie moeten worden ingetrokken. Op de thans in behan-

deling zijnde begroting is op de vlijtpremie niet meer gerekend.

Wat aangaat de bijzondere besparingpremies, premies voor het ontdekken van gevaarlijke defecten aan het rollend materieel en dergelijke, moet verklaard worden dat deze, zooals uit het rapport van de deskundige bezuinigingscommissie kan blijken, in de praktijk zeer goed voldaan en nuttig effect geleverd hebben. Het zou daarom allerminst aanbeveling verdienen ook deze voor het bedrijf voordeel opleverende premiën af te schaffen.

De regeling der werkzaamheden van de eventueel op te richten bezuinigingsinspectie zal aan de Regeering overgelaten moeten worden. Het spreekt van zelf, dat zij daar zal aanvangen, waar zij het meeste nuttig effect van haar werk verwacht.

Bij de opheffing der eerste aanlegsectie der lijn Palembang—Ma Enim, dus bij de eerste in bedrijfsstelling van de lijn in Zuid-Sumatra, achtte men het indertijd in het belang van den dienst noodig, dat personeel van aanleg, dat reeds aanwezig was bij de exploitatie overging. Dit personeel zoude daardoor in verband met de speciale aanlegregelingen in inkomsten achteruitgaan. Teneinde aan dit bezwaar gedeeltelijk tegemoet te komen, werden enkele personen gedurende den tijd, dat zij te Palembang zouden blijven bij de exploitatie werkzaam gesteld, wel op een hooger salaris dan zij tevoren hadden, doch zonder dat hun inkomen hooger werd dan het tevoren door hen genotene. Ook van enkele ondergeschikte personen in los verband, werd het salaris verhoogd. De salarissen, enz. zijn op de traktements- en loonstaten gebracht en niet zooals het Afdelingsverslag zegt uit de indemniteiten betaald. Dergelijke overgangsmaatregelen zijn, hoewel in 't algemeen niet wenschelijk, in enkele gevallen, vooral in vroegere jaren, toen men overal met personeelgebrek te kampen had, wel eens onvermijdelijk.

De zaak betreffende de terugbetaling van voor aankoop van horloges gestorte gelden, heeft zich als volgt toege- dragen.

Aangezien het bezit van een goed loopend uurwerk voor verschillende categorieën van ambtenaren en beambten der S. S. door den dienst wordt geëischt, werd in 1912 door den toenmaligen chef van de exploitatie der Oosterlijnen besloten, van dienstwege tusshenkomst te verleenen bij de bestelling uit Zwitserland ten behoeve van het personeel van goede en goedkope horloges. Met het personeel werd overeengekomen, dat de dienst tusshenkomst zou verleenen bij de bestelling der horloges, terwijl de betaling zou geschieden door een particulier fonds, genaamd Eternafonds, en de dienst voor de stortingen in dat fonds tusshenkomst zou verleenen door inhouding op de traktemen- ten; de betaling door het personeel zou n.l. geschieden in maandelijksche termijnen, in dier voege, dat tegen den tijd dat de horloges in Indië zouden aankomen, het verschuldigde zou zijn voldaan.

De regeling voldeed aanvankelijk goed, meerdere bestellingen werden ook na 1912 gedaan, totdat in 1916 de leverancier — de horlogefabriek Eterna — door materiaalgebrek niet in staat was aan eene toen geplaatste groote bestelling in haar geheel gevolg te geven en de horloges bij kleine partijen afzond. Bovendien waren transport-onregelmatigheden ter zee in verband met den toen gevoerden duikbootoorlog oorzaak, dat de afleveringen vertraging ondervonden, terwijl voorts groote partijen horloges onderweg verdwenen.

Een en ander had ten gevolge, dat de administratie van het particulier beheerde z.g. Eternafonds, welke op afwikkeling op korten termijn was ingericht, hoe langer hoe ingewikkelder werd.

Een onderzoek aan de hand van de aanwezige correspondentie en andere bescheiden wees uit, dat er een tekort in de Eterna-kas was van ongeveer f 8 500.

Termen om den tevoren reeds uit den dienst getreden beheerder van het fonds van dienstwege gerechtelijk te vervolgen, konden niet worden gevonden.

Toen in 1918 de laatste zendingen horloges waren aangekomen en de zaken afgewikkeld moesten worden, bleek, dat er door het personeel reeds voor meer horloges was betaald dan er ontvangen waren. Daarom meende de toenmalige dienstleiding, omdat indertijd van dienstwege tussehenkomst voor de bestelling der horloges en de inhouding op de tractementen was verleend, ook hare te moeten verleen voor de terugbetaling van de gestorte gelden voor bestelde doch niet afgeleverde horloges, waartoe een bedrag, gelijkstaande aan het tekort, van dienstwege werd beschikbaar gesteld.

De definitieve afwikkeling is nog niet geheel afgelopen. Van eene spoeduitzending uit Nederland van 4 ambtenaren voor het veiligheidswezen, die onnoodig zouden zijn en tot heden slechts werkzaamheden in de magazijnen bij de S.S. zouden hebben verricht, is niets bekend.

Het is der Regeering niet bekend, dat hoofdamttenaren, die in Batavia hunne werkkring hebben doch te Bandoeng woonachtig, elkaar opdrachten zouden verstrekken om zoodoende onder het genot van daggelden hun „weekend” met enkele dagen te verlengen. Opgemerkt zij, dat het „elkaar geven” van opdrachten door de hiërarchische verhoudingen niet mogelijk is.

Wel is thans het gezin van een der hoofdamttenaren te Bandoeng woonachtig, terwijl deze zelf te Weltevreden zijn werkkring heeft, doch te zijnen opzichte kan worden verklaard, dat het hier besproken gerucht allen goeden grond mist.

Ten aanzien van de opmerking, dat knoeierijen bij het voldoen aan de aanvragen om goederenwagens nog steeds zouden voorkomen, zij opgemerkt, dat bij den dienst der S.S. hieromtrent thans geheel geen klachten meer zijn binnengekomen. Het ruime aantal beschikbare wagens, dat het aantal aanvragen zelfs thans bij het begin der suikercompagne nog overtreft, maakt het ook onwaarschijnlijk, dat vervoerders met dergelijke vexaties genoeg zouden nemen en deze niet onmiddellijk bij de betrokken autoriteiten aangeven. Nadere gegevens zullen echter gaarne worden ontvangen.

Dat verleden jaar vele gevallen van vermissingen van goederen voorkwamen, wordt toegegeven. Het groote gebrek aan materieel en de buitengewone stijging, welke vooral in het begin van verleden jaar plaats vond in de hoeveelheid ter verzending aangeboden goederen, voerde tot opstopping der goederenloodsen en overvulling der bagagewagens, waardoor diefstal, beschadiging enz. in de hand werd gewerkt. Sedert is echter de toestand ten goede veranderd.

In 1921 werd aan schadevergoedingen rond f 230.000.— betaald. Wat de werkelijke waarde der goederen is, waarvoor deze schadevergoeding werd uitbetaald, is niet bekend.

Dat de echtgenoot van een hoofdamttenaar haar plaats als ambtenaar blijft innemen zoodanig dat zij in directe dienstverhouding met haar echtgenoot zou blijven staan,

acht ook de Regeering ongewenscht. In het geval dat in het Afdeulingsverslag werd bedoeld, was die verhouding van slechts zeer tijdelijken aard, werd door eene verplaatsing naar een ander dienstonderdeel daaraan elk practisch bezwaar ontnomen en zal zij dezer dagen geheel ophouden te bestaan.

In verband met de opmerking nopens benoeming van een buitenlandsch ingenieur tot hoofdingenieur moet worden herhaald dat de Regeering van de toepassing van Haar benoemingsrecht en de keuze van Hare ambtenaren geen onderwerp van behandeling in den Volksraad wenscht te maken — (zie gedrukt stuk 1e gewone zitting 1921 Ond. I — Afd. VIII: stuk 19, blz. 11).

Het is bij den dienst der Staatsspoor- en Tramwegen niet voorgekozen, dat Russische ingenieurs op valsche diploma's tot ingenieur zijn benoemd.

De opmerking, dat de afdeling „Algemeene Zaken” in tweeën zou zijn gesplitst om daardoor een van verlof terugkeerend hoofdamttenaar plaatsing te kunnen bezorgen, moet op een misverstand berusten, daar in den laatsten tijd geen van verlof teruggekeerde hoofdamttenaar bij die afdeling is geplaatst.

De hoofdamttenaar — hoofd der afdeling ging eenige maanden geleden met verlof naar Europa en wordt nu door een ander hoofdamttenaar vervangen, die daarvoor beschikbaar is gekomen door terugkomst uit Europa van het hoofd van den administratieven dienst.

Uitdrukkelijk kan worden verklaard, dat de dienstleiding tegen inderdaad bestaande en haar bekend wordende misstanden bij den dienst steeds krachtig op treedt.

De Regeering staat nog steeds op het standpunt, dat de staatstaak medebrengt, waar noodig spoor- of tramwegen aan te leggen (evenals gewone wegen) ter ontwikkeling of openlegging van landstreken en in sommige gevallen ook om strategische belangen te dienen.

De eisch van rentabiliteit wordt voor die spoor- of tramlijnen in normale tijdsomstandigheden niet gesteld. De financieele toestand brengt echter mede, dat deze spoorwegpolitiek tijdelijk losgelaten moet worden.

De aanleg van rendabele lijnen zal echter weder ter hand genomen kunnen worden, zoodra de nog onderhanden zijnde nieuwe lijnen en noodzakelijke verbeteringen der bestaande lijnen, waaraan thans in gematigd tempo wordt doorgewerkt, gereed zijn. Daarom zijn, ten einde de voorbereidende werkzaamheden zoodra mogelijk te kunnen hervatten, de posten voor den aanleg van die lijnen, waarvan de wetgever de wenschelijkheid van aanleg reeds heeft uitgesproken, doch waarvan de uitvoering met het oog op de schatkist is uitgesteld, niet geheel van de begrooting afgevoerd, maar voor memorie gevoerd. Met den eigenlijken aanleg zal echter eerst begonnen kunnen worden als de fondsen daarvoor door den begrotingswetgever beschikbaar worden gesteld, hetgeen in 1923 nog niet kan worden verwacht.

Zooals uit een en ander blijkt, is het standpunt der Regeering niet door de critiek van den heer Caspersz veranderd; alleen de toestand van 's Lands financiën maakt het noodzakelijk, den aanleg van de goedgekeurde doch niet rendabele lijnen voorshands uit te stellen.

Ten aanzien van de lijn in de Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo waarvan thans een voorontwerp wordt gemaakt door de S. C. S., heeft de Regeering Haar standpunt nog niet bepaald. Zij verwijst in dat verband naar de Handelingen bldz. 560 zitting 1921 van den Volksraad, waaruit blijkt dat Zij in verband met eene motie, ingediend door de heeren

een uiteenzetting ontvangt. Men stelt veel prijs op mededeeling van feiten, die onderzocht kunnen worden.

De inspectie is in deze richting waakzaam.

Het ligt voorloopig niet in de bedoeling, de expresverbinding Batavia—Djoeja via Cheribon—Kroja te laten vervallen.

Met verwijzing naar het terzake behandelde in den Volksraad in de zitting van 1921 en in de Staten Generaal in de zittingen van de 2e Kamer van 1921—1922 en van de 1ste Kamer in de zittingen 1921—1922 kan worden medegedeeld, dat thans is besloten de spoorweglijnen in en om Batavia, te weten achtereenvolgens de baanvakken Meester-Cornelis—Priok, Meester-Cornelis—Batavia, Priok—Batavia en Batavia—Weltevreden—Manggarai—Meester-Cornelis te electrificeeren en de uitrusting van het lijngedeelte Manggarai—Buitenzorg voorloopig tot betere tijden uit te stellen. De werkzaamheden zijn op de lijn Meester-Cornelis—Tandjongpriok reeds begonnen, doch de nieuwe trekkracht zal in verband met de wegens bezuiniging vertraagde voortgang der werkzaamheden niet voor het einde van het jaar 1923 ingevoerd kunnen worden. Dat is de reden waarom bij den dienst voor Waterkracht en Electriciteit nog niet op stroomlevering in 1923 gerekend is.

Inderdaad zullen de zelfkosten der Ombilin Steenkolen door de verhooging der spoorwegvracht stijgen. Echter beteekent de verhooging der spoorwegtarieven in dit geval niet meer dan een maatregel om de zelfkosten van het vervoer op billijke wijze te vergoeden. Deze vrachtverhoging is dus onvermijdelijk ook om de zelfkosten der kolen aan den haven geleverd, juist te waardeeren.

Tegen het aanbrengen van vaste banken in de schuilloods van de stopplaats Meester-Cornelis Kotta bestaat geen bezwaar.

Omtrent het spoorwegongeluk bij Leles kan het volgende medegedeeld worden.

De treinen 128 en 117 kruisen volgens de dienstregeling elkander op de halte Leles waarbij de trein 128 op het 2e (afwijkend) en trein 117 op het 1e (doorgaand) spoor worden binnengelaten.

Op den 23sten April jl. werd trein 117 het eerst binnengelaten en nadat die trein vrij op het eerste spoor stil stond, werd het afstandssignaal voor trein 128 op veilig getrokken, doch deze trein kwam, inplaats van op spoor 2, op spoor 1 binnenrijden, waardoor eene botsing tussehen beide treinen ontstond, welke, behalve belangrijke materiele schade, den dood van 2 remmers, zware verwonding van 5 reizigers en lichte verwonding van 4 remmers, 2 stokers en 1 machinist veroorzaakte.

Bij het daarop gehouden commissoriaal onderzoek verklaarde de dienstdoende haltechef, dat hij, na binnenkomst van trein 117, zich ervan had overtuigd, dat de uiterste wissel, waarover trein 128 zou rijden, gericht was naar spoor 2, waarop hij het signaal voor laatstgenoemden trein veilig trok voor spoor 2. Deze verklaring werd echter tegengesproken door den machinist (van trein 128) die, na voor het onveilig signaal te hebben stilgehouden, was doorgereden, toen dat signaal veilig sein gaf, voor spoor 1, waarheen de uiterste wissel ook was gericht. De machinist kon vanwege de kromming, die de baan maakte, niet tijdig zien, dat het spoor, waarop hij werd binnengelaten, bezet was, met het gevolg, dat zijn trein nog met groote vaart tegen trein 117 botste.

De signaalinrichtingen werden bij onderzoek in orde bevonden. De schuldvraag is nog in onderzoek.

Dat de jongste overstrooming te Koetoardjo in hoofdzaak door de spoorbaan veroorzaakt werd, kan niet juist zijn. De directe oorzaak der overstrooming is de doorbraak van den rechterdijk van de kali Djalie, waardoor veel water in de Soedagaranleiding terecht kwam.

De Soedagaranleiding kon dit water niet verzwelgen en trad buiten hare oevers, waardoor de plaats Koetoardjo werd overstroomd.

In tegenstelling met de enkele leden die het wenschelijk achtten om voor het vervoer ter Sumatra's Westkust de kleeding niet langer maatstaf van betaling te doen zijn, is de Regeering met een der andere leden van oordeel dat opheffing van deze regeling niet ten voordeele zal zijn van de meer eenvoudige lieden die van de 3e klasse gebruik maken.

Van de automobiendiensten zijn de balansen te vinden in het voorloopig Jaarverslag over het jaar 1921, waarvan de noodige exemplaren tijdig aan de Volksraadsleden werden verstrekt.

De op enkele dier diensten geleden verliezen zijn toe te schrijven aan groote concurrentie van particuliere autobezitters, die op gemakkelijke voorwaarden auto's hebben gekregen van importeurs, die hunne groote voorraden door de malaise niet konden verkoopen. Doordat die particuliere autobezitters blijkbaar niet of niet voldoende rekening houden met afschrijving en rente rijden zij vaak tegen verlies gevende vrachten. Een andere belangrijke factor, die invloed heeft gehad op de uitkomsten, is de malaise in de cultures die het vervoer ten behoeve van de verschillende landbouwondernemingen belangrijk deed verminderen en ten slotte de sluiting van een aantal ten gevolge had. De toestand van enkele wegen, maakte verder het rijden daarover zeer duur en leidde zelfs tot het geheel of gedeeltelijk stopzetten van enkele diensten.

De gewestelijke wegen waarlangs de dienst wegens den toestand van den weg is stop gezet, zijn:

- 1e. de weg van Koeningan naar de grens tussehen de residentie's Cheribon en Preanger-Regentschappen;
- 2e. de weg van Tjimahi naar Tjiseroea.

Het is der Regeering niet bekend, dat van eene groote partij door I. C. A. voor de Landsautodiensten aangekochte automobielanden een zeer groot gedeelte als onbruikbaar zou zijn afgekeurd.

Wel worden telkens in kleine hoeveelheden banden van verschillende merken beproefd en hebben die proeven wel eens ongunstige uitkomsten gegeven.

Zooals ook uit de memorie van antwoord op het afdelingsverslag omtrent de IVe begrootingsafdeeling (gedrukt stuk onderw. 1 — afd. IV — stuk 7 blz. 15) moge blijken maakt de wijze van beperking van deze uitzonderlijke toelagen ook voor andere departementen nog een onderwerp van overleg uit.

Onderafdeeling 817a. Aankoop van grond enz. Het wordt niet wenschelijk geacht deze post van de begrooting af te voeren, omdat bij het sluiten van een overeenkomst met de N. I. S. M. de Regeering het blijkens de toelichting in de hand houdt het tijdstip te bepalen dat er met den bouw der lijn zal worden aangevangen.

Het is echter noodzakelijk in beginsel reeds thans eene beslissing te nemen, omdat men bij het ontwerpen en uitvoeren van allerlei werken die niet langer uitgesteld kunnen worden moet weten, hoe de definitieve toestand

zal worden en deze wordt geheel beheerscht door de vraag of er ten slotte een vrij liggende spoorverbinding tusschen Djocja en Solo zal komen.

Middelen in Indië.

No. 805b. Landsdrukkerij. Ingevolge het bepaalde bij art. 38 van het Wetboek van Koophandel moet de

openbaarmaking van de statuten van verschillende vereenigen e.d. door middel van de Javasche Courant kosteloos geschieden.

Daarvoor voortaan betaling te eischen om de opbrengst van het sub *b* genoemde middel te verhoogen zou derhalve eerst mogelijk zijn na eene wijziging van genoemd Wetsartikel, welke in overweging is.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 1 — AFD. VIII — STUK 19.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923.

Toelichting bij de Eerste Nota van Wijzigingen (stuk E, 1).

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernementsbedrijven.

Uitgaven in Nederland.

Hoofdstuk I der uitgaven.

Onderafdeeling 806. Dienst van 's Lands Mijndiensten (+ f 160 000).

Zooals uit den z.g. uitgewerkten en toelichtenden staat der VIIIste Afdeling van het ontwerp der voorloopige begrooting blijkt (Onderwerp 1, Afd. VIII, stuk 2 blz. 12 en stuk 3 blz. 28), moeten de totaalbedragen ten behoeve van 's Lands mijndiensten voor Hoofdstuk I en II gesteld worden op resp. f 2 913,000 en f 34 872 605. Ten onrechte werden daarvoor in de ontwerpen van besluit de bedragen van resp. f 2 753 000 en f 34 932 605 genoemd. Ter herstelling van die fout dient dus het bedrag, genoemd in het ontwerp van besluit betreffende Hoofdstuk I der uitgaven voor onderafdeeling 806, verhoogd te worden met f 160 000 en dat, genoemd in het ontwerp-besluit van Hoofdstuk II der uitgaven voor onderafdeeling 811, verlaagd te worden met f 60 000.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 801. Personeel van het Departement, onderdeel e (— f 42 500).

Zie onder afdeling III van deze memorie de toelichting bij onderafdeeling 302A der uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 804. Personeel van de Postspaarbank, onderdeel b (— f 18 000).

Zie de toelichting bij onderafdeeling 801.

Onderafdeeling 806. Dienst voor Waterkracht- en Electriciteit, onderdeel d (— f 52 500).

Als voren.

Onderafdeeling 807. Personeel van den dienst van het toezicht op de spoor- en tramwegen, onderdeel b (— f 8 750).

Als voren.

Onderafdeeling 809. Opiumbereiding, onderdeel a, 3e (— f 15 000).

Als voren.

Onderafdeeling 810. Landsdrukkerij, onderdeel a, 3e (— f 35 000).

Als voren.

Onderafdeeling 811. Dienst van 's Lands mijndiensten.

De onderdeelen h, i 3e, k 3e, m 3e, o 3e en q 3e moeten onderscheidenlijk worden verminderd met f 52 500, f 11 250, f 67 700, f 70 000, f 18 000 en f 20 000 voor duurtetoelag, waartoe wordt verwezen naar de toelichting bij onderafdeeling 801, terwijl het totaal-cijfer van onderafdeeling 811 bovendien nog moet worden verminderd met f 60 000 om de bij onderafdeeling 806 van het Iste hoofdstuk hiervoren vermelde redenen.

Onderafdeeling 813. Zout, onderdeel a, 3e (— f 105 750). Zie de toelichting bij onderafdeeling 801.

Onderafdeeling 814. Post-, Telegraaf- en Telefoondienst, onderdeel a, 3e (— f 1 350 000). Als voren.

Onderafdeeling 815. Staatsspoor- en tramwegen, alsmede automobiendiensten, onderdeel a, 1e (+ f 1 200). Zoals reeds is medegedeeld in de Memorie van Antwoord betreffende de ontwerp-begrooting voor het jaar 1922 (eerste gewone zitting 1921 ond. I — Afd. VIII — Stuk 19), werd aan het ten vorigen jare nieuw opgetreden Bestuur der Staatsspoor- en tramwegen de opdracht gegeven om, uitgaande van de wenschelijkheid in algemeenen zin om dezen Dienst te stellen onder een eenhoofdig bestuur, na te gaan, welke wijzigingen in de organisatie van den dienst daarvoor noodig zouden zijn en of en, zoo ja, welke bezwaren daartegen mochten bestaan.

De uitkomsten van het ingesteld onderzoek hebben de Regeering tot de conclusie geleid, dat het inderdaad de voorkeur verdient om tot een eenhoofdige leiding van den dienst te geraken in dien zin, dat de hoogste beslissing in aangelegenheden, welke tot de bevoegdheden van het bestuur der Staatsspoor- en tramwegen behooren, in handen van één persoon worde gelegd.

De overwegingen, welke ertoe geleid hebben om bij het aftreden van den heer Damme als Hoofd van den Dienst der Staatsspoor- en tramwegen over te gaan tot de instelling — voorshands bij wijze van tijdelijken maatregel — van een bestuur van drie leden, zijn neergelegd in de Memorie van Toelichting op het ontwerp tot wijziging en verhooging der begrooting voor het jaar 1919 (eerste gewone zitting 1919 — Ond. 8 — stuk 3). Zoals uit die Memorie kan blijken, werd met het oog op de omstandigheid, dat de leiding van dezen omvangrijken dienst voor één persoon veel te zwaar was geworden, de leiding opgedragen aan een driehoofdig bestuur, waarvan de drie leden, hoewel ieder op zich zelf een „leider“ zijnde, toch drie hoofdrichtingen van beheer vertegenwoordigen.

Hoewel in de practijk deze wijziging van beheer eene groote verbetering is gebleken, onder meer in dien zin, dat de vroegere overbelasting van één persoon is verdwenen, bleef de hoeveelheid zaken, in het beheerscollege te behandelen, toch altijd nog veel te groot om ruimte te laten voor eene behoorlijke algemeene leiding.

Vorenbedoeld onderzoek heeft aangetoond, dat het door decentralisatie van het dagelijksch bestuur en door eenige wijziging van de bestaande organisatie mogelijk is om de overbelasting van het centrum te ontgaan en tegelijkertijd te voorzien in de behoefte aan eene meer bevredigende algemeene leiding van den geheelen dienst door één persoon.

De daartoe noodig geachte wijziging bestaat eerstens hierin, dat het geheele samenstel van dienstonderdeelen, dat thans het bedrijf der Staatsspoor- en tramwegen vormt, verdeeld wordt in een drietal min of meer homogeen samengestelde en in aard scherp te onderscheiden groepen en dat elk van deze groepen (bedrijfseenheden) gesteld wordt onder een eigen hoofd, dat zelfstandig het dagelijksch beheer ervan voert en verantwoordelijk bestuurder daarvan is in den zin van de Algemeene Reglementen voor de spoor- en tramwegen in Nederlandsch-Indië.

Deze groepen of bedrijfseenheden zijn:

a. Het bedrijf der exploitatie van de spoorwegen op Java;

- b. Het bedrijf der exploitatie van alle tramwegen (eenvoudige lijnen), automobiëldiensten en nevenbedrijven op Java en op de Buitengewesten;
- c. de algemeene technische bouwdienst der S.S. en Tramwegen, die in hoofdzaak zou kunnen omvatten, wat thans bij de drie dienstvakken van Constructie en Bruggenbouw, groote Uitbreidings- en Ombouwingswerken en Opname en Aanleg van nieuwe lijnen behoort.

Doordat een dergelijke rationeele indeeling bij den tegenwoordigen beheersvorm van 8 naast elkander staande dienstvakken niet voldoende tot uiting komt, is in de eerste plaats het voornaamste onderdeel, n.l. de exploitatie der Java-spoorwegen, niet voldoende tot haar recht gekomen. Het onderling verband en overleg, dat vooral tusschen de 4 exploitatiedienstvakken (Administratie, Weg en Werken, Tractie en Materieel, Beweging en Handelszaken) zoo veelvuldig moet zijn, laat bij de bestaande organisatie te wenschen over.

Doch niet alleen de exploitatie der Java-spoorwegen, maar ook de beide andere genoemde bedrijfseenheden behoeven eene deskundige en in hare functie van direct verantwoordelijk bedrijfschef vlot werkende eenhoofdige leiding.

Naast de Java-Spoorwegexploitatie ontwikkelt zich voortdurend die op de Buitengewesten en vooral die van de tramwegen en nevenbedrijven. De eisch van volledige aanpassing aan de locale verkeersbehoeften en in het algemeen ook van grooten eenvoud overheerscht in dit bedrijf en maakt ook hier afzonderlijke leiding noodig. Groeit het bedrijf uit, dan zal in de toekomst op Sumatra eenzelfde exploitatievorm ontstaan als thans op Java, waar dan ook weer een Bedrijfschef de leiding zal moeten voeren met dienstvakhoofden onder zich. Zonder de grondslagen der organisatie te wijzigen zal men dus ook in den toekomstigen groei van het net in de Buitengewesten kunnen voorzien.

Dat ook de algemeene bouwdienst een afzonderlijk hoofd noodig heeft, is duidelijk. Zonder zulk een hoofd zou het beheer van dit uitgebreide bouwbedrijf weer terecht komen bij den Algemeenen Leider, die dan weer met allerlei detailwerk zou worden belast en die bovendien op dit speciaal gebied wellicht niet deskundig zou zijn.

Op de voorgedragen wijze verkrijgt men dus 3 groote groepen van dienstonderdeelen, elk met een eigen deskundig en verantwoordelijk bestuurder, zoodat dan nog overblijft de verzorging van den samenhang, de goede samenwerking tusschen die drie eenheden, de algemeene leiding van het geheele bedrijf.

Waar het nu in de bedoeling ligt om de hoofden der drie S.S. diensten verantwoordelijk dagelijksch bestuurder te maken, met de bevoegdheid, die het Bestuur thans heeft voor het geheel, zal het weder mogelijk worden gemaakt, dat de algemeene leiding wordt toevertrouwd aan één persoon van erkende deskundigheid op algemeen spoorweggebied. Deze leider zal dan niet met het den geheelen man eischend dagelijksch bestuur zijn belast, maar de rol vervullen van een Hoofdinspecteur met bevoegdheden, die slechts betrekking hebben op de algemeene leiding en op de contrôle van algemeen aard, en die tevens de aangewezen adviseur van den Directeur van

Gouvernementsbedrijven is in alle zich aan het Departement voordoende vraagstukken en aangelegenheden, welke betrekking hebben op het Staatsspoorbedrijf in zijn geheel omvang.

Daarbij stelt men zich voor, dat de Hoofdinspecteur met de drie dagelijksche bestuurders der afzonderlijke diensten tezamen een „Raad” vormt, door welchen zaken van algemeen S.S. belang, begrotingen en sociale aangelegenheden van het spoorwegbedrijf in hoofdlijnen worden vastgelegd. De Hoofdinspecteur is daarbij gedacht als voorzitter met beslissende stem, terwijl hij tevens de richtige uitvoering der in den Raad getroffen maatregelen bewaakt. Voorts zal van dien Hoofdinspecteur de stuwkracht op algemeen organisatorisch gebied moeten uitgaan en zal hij het bedrijf der Staatsspoorwegen naar buiten moeten vertegenwoordigen.

Een schema van de hoogere leiding van den dienst der Staatsspoor- en tramwegen, zooals die thans wordt gedacht, volgt hieronder:

Hoofdinspecteur der Staatsspoor- en tram-
wegen in Nederlandsch-Indië } Secretariaat.

I. Hoofd van het bedrijf
der S. S. op Java.
Administratie,
Weg en Werken,
Tractie en Materieel,
Beweging en Handelszaken.

Exploitatiekringen.

II. Hoofd van het bedrijf
der Tramwegen en Auto-
mobioldiensten op
Java en de Bui-
tengewesten.
Administratie,
Weg en Werken,
Tractie en Materieel,
Beweging en Handelszaken,
Automobioldiensten,
Nevenbedrijven,
Hotelbedrijf.

Exploitatiekringen.

III. Hoofd van den Alge-
meenen Bouwdienst der
Staatsspoor- en Tram-
wegen.

Administratie,
Opname en aanleg van nieuwe
lijnen,
Groote ombouwings- en uitbreidings-
werken,
Constructie en Bruggenbouw,
Electrificatie.

Plaatselijke leiding der
Werken.

(Opname-kringen, aanleglijnen en
andere werken).

Blijkens dit schema wordt dus als eindtoestand verwacht eene formatie van 1 hoofdinspecteur, 3 bedrijfshoofden en 4 dienstvakhoofden (nl. voor de dienstvakken Administratie, Weg en Werken, Tractie en Materieel, en Beweging en Handelszaken van het bedrijf der S. S. op Java), terwijl de overige in het schema genoemde dienstonderdeelen gebracht worden onder de directe leiding van plaatselijke autoriteiten, chefs van exploitatie der verschillende lijnen, chefs van opnamekringen en aanleglijnen. Hierdoor zijn op de overige centrale kantoren na volledige doorvoering der nieuwe organisatie geen dienstvakhoofden noodig, doch kan worden volstaan met afdelingshoofden e. q. lagere ambtenaren. Vergelijkt men hiermede de formatie, zooals die zou zijn, wanneer de eindtoestand volgens de in 1917 voorgestelde organisatie (Memorie van Toelichting begroting 1917, gedrukte stukken 2e Kamer Staten-Generaal, onder werp 4 — stuk 6 — blz. 157) zou zijn bereikt, t. w. 1 hoofdinspecteur en 6 dienstvakhoofden — sedert gewijzigd in 3 bestuursleden en 6 dienstvakhoofden —, dan volgt hieruit, dat het aantal leidende functies met 1 verminderd zal worden, zoodat de nieuwe taakverdeling op zich zelve geen meerdere kosten — zelfs mindere — medebrengt.

De reorganisatie zal echter slechts geleidelijk kunnen worden doorgevoerd, omdat rekening valt te houden met de

aanspraken van de in functie zijnde dienstvakhoofden, terwijl ook de omstandigheid, dat de centrale kantoren der dienstvakken nog niet in één gebouwencomplex zijn ondergebracht, de algeheele doorvoering nog in den weg staat.

In verband hiermede is voor 1923 op de volgende bezetting gerekend: 1 hoofdinspecteur, 3 bedrijfshoofden (waarvan 1 ten laste van de kapitaalsuitgaven) en 7 dienstvakhoofden (waarvan 3 ten laste der kapitaalsuitgaven).

De bezoldiging van de diensthooften is gesteld op *f* 1 400 's maands.

Waar de hoofdinspecteur boven de diensthooften staat, is voor dezen eene bezoldiging van *f* 1 600 voorgesteld.

Voor 1923 geeft de maatregel op deze wijze nog wel een vermeerdering van uitgaven, t. w. $f\ 1\ 600 + 3 \times f\ 1\ 400 - 3 \times f\ 1\ 450 = f\ 1\ 350 = f\ 100$'s maands of *f* 1 200 's jaars, doch dit kleine verschil legt tegen de voordeelen der betere taakverdeeling geen gewicht in de schaal en is bovendien van tijdelijken aard.

Ten slotte zij aangeteekend, dat, wanneer de Volksraad zich kan vereenigen met de invoering van een eenhoofdige leiding van den dienst der Staatsspoor- en tramwegen op de hiervoren aangegeven grondslagen, het in het voornemen ligt om reeds aanstonds voor zoover mogelijk een aanvang te maken met de inrichting van de dienstleiding in den aangegeven zin.

Onderdeel a, 2e (— *f* 250 000).

Bij de raming der bedrijfsuitgaven in 1923 voor het hotelbedrijf werd nog niet ten volle rekening gehouden met de laatste gegevens, welke konden worden geput uit de uitkomsten van dat bedrijf over het eerste gedeelte van het loopende jaar.

Bij de raming der ontvangsten voor 1923 was er reeds op gerekend, dat met het oog op den door den algemeenen economischen toestand veroorzaakten verminderden reislust een geringere toeloop van gasten te verwachten is. De exploitatiekosten zullen echter blijkens vorengenoemde uitkomsten van het 1ste kwartaal 1922 ook lager gesteld kunnen worden, waardoor de raming der bedrijfsuitgaven voor het jaar 1923 met *f* 250 000 verminderd kan worden.

Bij de raming der bedrijfsuitgaven is er zekerheidshalve van uitgegaan, dat de hotels te Weltevreden en Buitenzorg nog gedurende het geheele jaar voor rekening van de S.S. zullen worden geëxploiteerd.

De eigenaardige bezwaren echter, welke aan het voeren van een hotelbedrijf zuiver als staatsbedrijf — dus als een onderdeel van landsadministratie — verbonden zijn en welke bij de behandeling der vorige begroting in den Volksraad en de Staten-Generaal reeds ter sprake kwamen, hebben er toe geleid een nieuwen meer passenden bedrijfsvorm voor de S.S.-hotels te zoeken.

Het voornemen bestaat om, zoodra de daartoe noodige voorbereidingen zullen zijn afgeloopen, over te gaan tot de oprichting van een gemengd bedrijf in den vorm van eene naamlooze vennootschap, die de vorengenoemde S.S.-hotels zal overnemen en geheel het karakter eener particuliere onderneming zal dragen.

Tegenover den inbreng dier hotels zal het Gouvernement aandeelen in de nieuwe vennootschap ontvangen en als aandeelhouder ook de noodige zeggingschap in het bestuur verkrijgen, waardoor voldoende waarborg wordt behouden, dat het hoofddoel van zijn in vorige jaren aangevangen bemoeienis met het hotelwezen, namelijk de verbetering der hoteltoestanden hier te Lande, niet verloren gaat.

Uit den aard der zaak zal, indien deze omvorming in den loop van het begrootingsjaar tot stand wordt gebracht, de uitgetrokken uitgaafpost niet ten volle aangewend worden.

Onderdeel e (— f 3 000 000).

Zie de toelichting bij onderafdeeling 801.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. VIII — STUK 20.

Begroeting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (Eerste nota van wijzigingen).

AFDEELINGSVERSLAG.

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernements- bedrijven.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 815. Staatsspoor- en Tram-
wegen. Bij enkele leden kon dit voorstel — waarvan
de toelichting door andere leden vrij onvoldoende werd
geacht — geen onverdeelde sympathie vinden.

Een hunner had overwegend bezwaar tegen het stellen
van de tram- en automobiendiensten onder centrale lei-
ding. Opgemerkt werd, dat het groote belang dezer
diensten wordt beheerscht door de locale verkeersbe-
hoeften, welke bij een centraal beheer allicht niet dezelfde
behartiging zullen vinden als wanneer de leiding wordt
toevertrouwd aan met plaatselijke toestanden geheel be-
kende personen. In dit verband werd krachtig aangedron-
gen op het zooveel mogelijk losmaken van deze diensten,
met name in de buitengewesten, van het centraal bestuur,
terwijl wat Java en Madoera betreft de contrôle ware toe
te vertrouwen aan personen, die aansprakelijk zijn voor
de afdeeling, waarop de kleine lijnen aansluiten.

Een ander lid sprak de meening uit, dat het voorstel
hem niet de overtuiging schonk, dat naderhand niet zal
blijken, dat er een teveel aan ambtenaren ontstaat. Het
voorstel was dan ook — als dus het hier aan het woord
zijnde lid — zijns inziens niet anders te beschouwen dan
als een eerste stap om te komen tot een doeltreffende
reorganisatie.

Eenige leden wenschten de decentralisatie van het be-
heer in nog sterkere mate door te voeren door b.v. de
leiders der afzonderlijke dienstakken ook tot verant-
woordelijke autoriteiten te maken.

De wenschelijkheid werd bepleit om de leiders der drie

bedrijfseenheden, welke bezoldigd zullen worden met
f 1400 's maands, een gelijke bezoldiging toe te kennen
nl. f 1500 als hunne collega's, leiders van andere zelf-
standige diensten of bedrijven genieten. Gedacht werd
hierbij aan de positie van den chef der Bankatwinning,
die in eene gelijksoortige verhouding tot het hoofd van
het mijnwezen staat, als de bedrijfsleiders der S. S. zullen
komen te staan tot den algemeenen leider. Nog werd
eraan herinnerd dat ook voor de hoofdingenieurs 1e klasse
der B. O. W. een salaris van f 1500 bereikbaar is.

Gevraagd werd of afgezien is van het vroegere denk-
beeld om afzonderlijke exploitatiekringen te vormen en
of de instelling van een Raad van Bijstand nog in het
voornemen ligt.

Gaarne zou worden vernomen wat onder „nevenbe-
drijven" dient te worden verstaan.

Hotelbedrijf. Door eenige leden werd het betreurd,
dat de exploitatie der S.S. hotels uit handen zal worden
gegeven.

Andere leden juichten den maatregel juist zeer toe,
daar zij vooral het hotelbedrijf een zaak achtten, welke
eerst in de laatste plaats voor staatsexploitatie in aan-
merking komt.

Gaarne zou worden vernomen:

- a. welke zeggingschap het Land in het bestuur zal ver-
krijgen;
- b. hoe de kapitaalverdeeling zal zijn;
- c. hoe de winstverdeeling zal worden geregeld.

Aldus vastgesteld door de Commissie van rapporteurs
den 6den Juli 1922.

DAHLER.
KAN.
KIËS.

SHENYANG
STATE
LIBRARY

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. VIII — STUK 21.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (Eerste nota van wijzigingen).

MEMORIE VAN ANTWOORD.

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernements- bedrijven.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 815. Staatsspoor- en tramwegen. Naar aanleiding van de toelichting tot de reorganisatie van het bestuur der Staatsspoor- en tramwegen bij de nota van wijzigingen gegeven, wordt door één der leden in het Afdeelingsverslag bezwaar geuit tegen het voornemen om de tram- en automobioldiensten onder centrale leiding te stellen. Dit bezwaar schijnt op een misverstand te berusten aangezien reeds jarenlang de bestaande toestand aldus is en daarin geen verdere verandering wordt gebracht dan dat het dienstvakhoofd, dat thans aan het hoofdbureau die algemeene leiding feitelijk uitoefent, doch dat doet namens het driehoofdig bestuur, althans geheel onder de verantwoordelijkheid van dat bestuur —, bij de ontworpen nieuwe regeling die verantwoordelijkheid zelf zal dragen onder het algemeene toezicht van den hoofdinspecteur. Daarmede wordt echter theoretisch niets veranderd aan de mate van zelfstandigheid en verantwoordelijkheid, welke de exploitatiechefs der verschillende tramlijnen thans reeds bezitten. Practisch wordt de verhouding echter veel gezonder, omdat zij voortaan rechtstreeks te maken zullen hebben met den persoon, die de verantwoordelijkheid zelf draagt, terwijl thans de tusschenkomst van een dienstvakhoofd noodig is, die géén bestuurdersbevoegdheden — en dus ook geen zoodanige verantwoordelijkheid — heeft.

Het stellen van de exploitatiechefs der tramlijnen op Java onder contrôle van de personen, die aansprakelijk zijn voor den spoorweg, waarop de tramlijnen aansluiten, ligt niet in de bedoeling, omdat een jarenlange practijk heeft uitgewezen dat het beter is die tramexploitatie niet onder de plaatselijke spoorwegautoriteiten te stellen, maar die afzonderlijk te doen geschieden. De toestand was vroeger zooals het Afdeelingsverslag aangeeft, doch is juist in den loop der laatste jaren geleidelijk omgezet in de richting van een afzonderlijke verzorging der trambedrijven, die een geheel ander en eenvoudiger karakter moeten behouden. De practijk wijst uit dat daarmede de goede weg bewandeld werd zoowel wat verhooging van inkomsten als wat besparing van uitgaven betreft.

Hoe er uit het voorstel zou blijken, dat later misschien een te veel aan ambtenaren zou ontstaan, is niet duidelijk;

vermeerdering van ambtenaren is ten gevolge van de nieuwe organisatie in het geheel niet te vreezen.

Inderdaad omvat het voorstel niet een volledige reorganisatie van den geheelen dienst, daar het bedoelt een betere inrichting en werking van de dienstleiding te verkrijgen. Tot reorganisatie van den inwendigen dienst binnen het raam der begrooting is de dienstleiding dan zelve bevoegd ingevolge hare instructie. Daartoe kan echter niet met vrucht overgegaan worden, alvorens omtrent de organisatie van de hoofdleiding eene beslissing is genomen.

De nieuwe bestuursvorm zal echter van zelf reeds de zelftandigheid der verschillende diensttakken (waarmede waarschijnlijk dienstvakken wordt bedoeld) grooter maken. Immers zij staan dan alle, nl. de dienstvakken van Administratie, van Weg en Werken, van Traktie en Materieel en van Beweging en Handelszaken, onder één enkelen bedrijfsehef van Java, die vanzelf minder de neiging zal hebben tot te diepgaande bemoeienis met technische zaken dan onwillekeurig aanwezig moest zijn bij een bestuur, dat samengesteld was uit drie deskundigen, die de werkzaamheden min of meer langs vakkundige grenslijnen tusschen elkander moesten verdeelen. Ook in dit opzicht komt dus de nieuwe regeling aan de geuite wenschen tegemoet.

Alvorens tot de keuze van het stelsel te geraken dat thans is voorgesteld, zijn verschillende andere denkbeelden ernstig overwogen. Terugkeer tot den vroegeren vorm van twee zelfstandige exploitaties op Java wordt door geen bevoegde autoriteit van den dienst, die de talrijke bezwaren van de vroegere afscheiding tusschen Ooster- en Westertijnen heeft medegemaakt en daarbij in de gelegenheid is geweest ook den internen gang van zaken gedurende het beheer van méér dan één leider gade te slaan, meer verdedigd.

Wel ligt het in het voornemen om de thans bij den exploitatiedienst op Java bestaande inspectie's tot exploitatiekringen om te vormen met meer volledige bevoegdheid voor het plaatselijk beheer der lijnen en de uitoefening van het dagelijksch bedrijf binnen hun kringen. Zulk een exploitatiekring zal echter een lijnencomplex moeten omvatten dat zooveel mogelijk een economische bedrijfseenheid vormt, waardoor het niet mogelijk zal zijn de bestaande inspectie-afdeelingen te laten bestaan doch noodig zal worden het aantal van zeven wat te verminderen. Daaraan zijn echter, vooral met het oog op het bouwen van kringkantoren, vrij veel kosten verbon-

den, zoodat het beter voorkomt daarmee geleidelijk voort te gaan, waarbij tevens het personeel geleidelijk zich tot meerdere zelfstandigheid kan bekwamen.

Voor de instelling van een Raad van Bijstand zijn de voorbereidende gedachtenwisselingen nog niet beëindigd.

Onder de nevenbedrijven worden verstaan o.a. het hotelbedrijf, de kustvaart ter Sumatra's Westkust begonnen voor het rijsttransport van Korintji en de veerdienst tusschen Palembang en Kertopati, de ijsfabriek te Koetaradja en de elektrische centrale te Padang.

Het salaris van de bedrijfschefs is op 1400 gulden gesteld, omdat het der Regeering voorkomt dat in dezen tijd naar zoo groot mogelijke beperking van hooge salarissen bij nieuwe ambten moet worden gestreefd en overigens ook om het bezwaar te ontgaan dat van eene hogere salariering onder de thans nog bestaande verhoudingen op bezoldigingsgebied het gevolg zou kunnen zijn, namelijk dat door min of meer gelijksoortige functionarissen bij andere diensten op verhooging van salaris wordt aangedrongen.

Hotelbedrijf. Naar aanleiding van de in het Afdelingsverslag gestelde vragen omtrent de zeggingschap van het Land in het bestuur alsmede nopens de kapitaal- en winstverdeeling van het op te richten gemeenschap-

pelijk hotelbedrijf kan het navolgende worden medege-
deeld.

Het Land zal als allergrootste aandeelhouder van de te vormen naamlooze vennootschap overwegende zeggingschap in het bestuur verkrijgen, d. w. z. de meerderheid der leden van den Raad van Beheer van het gemeenschappelijk hotelbedrijf zal van Regeeringswege worden aangewezen.

Wat de kapitaalverdeeling betreft zal het aandeel van den Staat eveneens overheerschend zijn.

De winstverdeeling zal zoodanig geregeld worden, dat enerzijds de winstkans voldoende blijft, zoodat het verkrijgen van het werkkapitaal en van eventueel benodigd nieuw kapitaal voor uitbreiding van particuliere zijde mogelijk wordt gemaakt, doch anderzijds in de statuten een beperking van het aan de particuliere aandeelhouders toekomend winstaandeel tot een redelijke maximumgrens zal worden vastgelegd, teneinde schadelijke dividendenjacht te voorkomen.

De Regeering meent met bovenstaande inlichting te mogen volstaan, daar het uit een commercieel oogpunt ongewenscht moet worden geacht om in het stadium, waarin deze aangelegenheid thans nog verkeert, meer uitvoerige gegevens, omtrent hetgeen de Regeering zich bij de onderhandelingen met gegadigden voorstelt te bereiken, bekend te maken.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. IX — STUKKEN 1—6.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË VOOR HET DIENSTJAAR 1923

(INDISCH ONTWERP).

AFDEELING IX.

DEPARTEMENT VAN OORLOG.

STUK 1.

ALGEMEENE OPMERKINGEN.

Memorie van Toelichting.

De uitgaven voor het departement van oorlog en de daartegenover staande ontvangsten kunnen blijken uit het volgende overzicht.

	Uitkomsten.					Ramingen.	
	1917.	1918.	1919.	1920.	1921.	1922.	1923.
Uitgaven.							
Burgerlijke.....	f 2 100 238	f 2 207 688	f 2 435 286	f 1 865 463	f 915 942	f 1 676 394	f 1 424 556
Militaire.....	54 438 070	55 579 293	78 289 875	98 231 629	102 291 001	102 117 670	85 163 294
Buitengewone.....	—	—	—	—	1 168 000	2 243 200	1 271 400
Totaal.....	f 56 538 308	f 57 786 976	f 80 725 161	f 100 098 092	f 104 375 033	f 106 037 264	f 87 859 250
Ontvangsten.							
Burgerlijke.....	f 43 128	f 42 780	f 51 758	f 53 953	f 1 544 000	f 1 792 500	f 1 707 650
Militaire.....	1 786 119	1 753 902	2 338 281	3 078 000	3 659 104	4 591 170	4 590 027
Buitengewone.....	—	—	—	—	—	4 590 000	—
Totaal.....	f 1 829 247	f 1 796 682	f 2 390 039	f 3 132 013	f 5 203 104	f 10 973 670	f 6 297 677
Meer uitgegeven dan ontvangen.							
Burgerlijke.....	f 2 057 110	f 2 164 903	f 2 383 528	f 1 812 510	—	—	—
Militaire.....	52 651 951	53 825 391	75 951 594	95 153 569	f 98 631 987	f 97 526 500	f 80 573 267
Buitengewone.....	—	—	—	—	1 168 000	—	1 271 400
Totaal.....	f 54 709 061	f 55 990 294	f 78 335 122	f 96 966 079	f 99 799 987	f 97 526 500	f 81 844 667
Minder uitgegeven dan ontvangen.							
Burgerlijke.....	—	—	—	—	f 628 058	f 116 106	f 283 094
Militaire.....	—	—	—	—	—	2 346 800	—
Buitengewone.....	—	—	—	—	—	—	—
Totaal.....	—	—	—	—	f 628 058	f 2 462 906	f 283 094
De uitgaven overschrijden de ontvangsten met	f 54 709 061	f 55 990 294	f 78 335 122	f 96 966 079	f 99 171 929	f 95 063 594	f 81 561 573

Als burgerlijke uitgaven zijn te beschouwen de kosten voor de afzonderlijke Inlandsche korpsen, niet tot het leger behoorend t.w. het legioen van Mangkoe Negro en de korpsen barisan op Madoera, als burgerlijke ontvangsten de bedragen van andere departementen te ontvangen voor werkzaamheden van den topografischen dienst, de opbrengst van den kaartenverkoop bij denzelfden dienst, die van de verstrekking van water tegen betaling uit de waterleidingen van den lande en de betalingen van

de kosten der verlichting door de zorg van het departement van oorlog tegen betaling verstrekt.

De overige ontvangsten — in hoofdzaak baten uit de gouvernementswoningen, verpleegkosten bij verpleging in de hospitalen en terugbetalingen van voorschotten, zoodat de opbrengst van verkochte goederen — staan tegenover de militaire uitgaven.

In verband met den financiëleen toestand zijn alle onderafdeelingen grondig onderzocht ten einde, waar mogelijk, te bezuinigen.

Als resultaat daarvan werd aanvankelijk verkregen, dat het eindbedrag van de beide hoofdstukken der uitgaven te zamen een bedrag aanwees, hetwelk rond f 23 632 464 lager was dan dat der voorloopig vastgestelde begrooting voor het jaar 1922.

Echter zijn op aanwijzing van den Minister van Koloniën bij deze begrooting gelden uitgetrokken, ten einde een aanvang te maken met de hoogst urgente moderniseering van het leger.

Het bij onderafdeeling 917 van het Ie Hoofdstuk (Uitgaven in Nederland) uitgetrokken bedrag van f 5 256 000 voor extra aanschaffing van artilleriematerieel is in de eerste plaats daartoe te rekenen, terwijl verder op het IIe Hoofdstuk (Uitgaven in Indië) bij de raming van de onderafdeelingen 926 en 943 onderscheidenlijk op f 90 000 en f 108 450 voor dit doel is gerekend, een en ander voor het totstand brengen van daarmede samenhangende bouwwerken en voor materiele aanschaffingen in Indië van leerwerk enz.

Waar overigens de Minister van Koloniën als eisch heeft gesteld, dat de begrooting van uitgaven voor het jaar 1923 beneden die van het jaar 1922 zou blijven, werd het in 1923 voor deze moderniseering bestemd bedrag binnen bepaalde grenzen vastgelegd.

Aan dien eisch voldoet deze begrooting, daar het totaal bedrag der uitgaven op beide hoofdstukken der uitgaven met een bedrag van f 18 178 014 beneden dat van de begrooting voor het jaar 1922 blijft.

De kosten van nieuwe maatregelen, welke op de aanvullende begrooting voor 1921 bij speciale onderafdeelingen werden uitgetrokken zijn thans overgebracht naar de onderafdeelingen, waar zij op hunne plaats zijn.

Ten opzichte van de nieuwe maatregelen, voorkomende in de begrooting voor 1922, is zulks nog niet geschied, aangezien bij de samenstelling van het ontwerp voor deze begrooting de begrooting voor 1922 nog niet bij de wet was vastgesteld.

HOOFDSTUK I.

Uitgaven in Nederland.

Onderafdeeling 902. Militaire verlofs- en nonactiviteitsbezoldigingen.

De hogere raming van dezen post is overeenkomstig eene van den Minister van Koloniën ontvangen opgave.

Onderafdeeling 906. Uit- en terugzending van militairen, de kosten van werving en verblijf in Nederland daaronder begrepen mitsgaders betalingen te hunnen behoeve na terugkeer in Nederland.

Ter verkrijging van een duidelijker overzicht is deze onderafdeeling in twee onderdeelen *a* en *b* gesplitst, zooals hierneven is aangegeven.

Onderdeel *a*. Kosten van de Koloniale Reserve te Nijmegen.

De omvorming van de Koloniale Reserve, waarvan doel en nieuwe inrichting reeds zijn omschreven in de Memorie van Toelichting der begrooting voor 1922, is bij Koninklijk Besluit van 3 Augustus 1921 tot stand gekomen.

Onderdeel *b*. Uit- en terugzending van militairen en daarmede in verband staande uitgaven.

Tengevolge van deze reorganisatie, welke — gelijk reeds in bovengenoemde Memorie van Toelichting werd medege-

Voorziening van de infanterie met licht geschut is een eisch, waaraan bij de tegenwoordige gevechtsvoering niet is te ontkomen.

Verder wordt gerekend op een eerste termijn voor aanschaffing van nieuw berggeschut, dat dringend noodig is ter bewapening van de bergbatterijen, welke thans voorzien zijn van kanonnen, welke in 1903 als proefnemingen zijn uitgezonden en toen reeds minder geschikt bleken.

De proeven met uit Europa afkomstige proefkanonnen zullen nog dit jaar worden beëindigd.

Onderafdeeling 918. Voorzieningen ten behoeve van personeel, dat tengevolge van een vliegongeval ongeschikt is geworden voor den dienst en van de nagelaten betrekkingen van dit personeel, indien het tengevolge van een vliegongeval mocht zijn omgekomen.

De omschrijving van deze onderafdeeling is in overeenstemming gebracht met die, aangegeven in het ministerieel ontwerp van de begrooting voor het jaar 1922 (Stukken Staten Generaal — Zitting 1921 — 1922 — 4).

HOOFDSTUK II.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 901. Bezoldigingen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het departement van oorlog.

De uitgaven voor den gewestelijken dienst van het „Dienstplicht en Reservepersoneel” zijn thans in eene afzonderlijke onderafdeeling vereenigd; zie de toelichtingen bij de onderafdeeling 936.

De post voor „Verdere uitgaven voor het kantoor inlichtingen” is met een bedrag van f 3 000 lager geraamd op grond van eene geconstateerde daling van de uitgaven.

Overeenkomstig de uitgaven in 1921 is de post voor „Loonen van ingehuurd inlandsch personeel” met f 4854 verhoogd als gevolg van de uitbreiding van werkzaamheden in verband met de algeheele voorziening van geneesmiddelen van den burgerlijk geneeskundigen dienst, welke aan dit departement is opgedragen.

Overigens is de post voor „Vergoeding voor eerste aanschaffing van dienstrijpaarden” ad f 2 500 niet opgenomen, omdat deze vergoeding met ingang van 1 Januari 1922 is komen te vervallen, zoodat ook de begrooting van 1922 met deze uitgaven wordt ontlast, waarvan aan de „Hooge bezuinigingscommissie” ingesteld bij gouvernementsbesluit van 25 October 1921 No. 1 mededeeling werd gedaan.

Ten slotte zal de formatie van het personeel van het departement zoodanig worden verminderd, dat het bedrag, hetwelk voor aanvangsbezoldigingen is uitgetrokken, voldoende zal zijn om daaruit de regelmatige verhoogingen te bekostigen, om welke reden geen bedrag daarvoor is uitgetrokken.

Een en ander leidt tot verlaging van deze onderafdeeling met f 130 048.

Onderafdeeling 902. Verdere uitgaven van het departement van oorlog.

Uit hoofde van de geboden bezuiniging zijn door vermindering van het aantal periodieken de posten voor instandhouding van de boekerij van het departement van oorlog en de garnizoensboekerijen der officieren tot respectievelijk f 6 250 en f 4 150 teruggebracht, waardoor eene lagere raming met f 2 575 is verkregen.

De post „Reiskosten van den attaché militair bij de gezantschappen te Tokio en Peking” is met f 1 000 verhoogd ter voorkoming van begrootingsoverschrijding.

Het tot dusver geraamd bedrag bleek reeds te laag.

In totaal is deze onderafdeeling alzoo met een bedrag van f 1 575 lager geraamd.

Onderafdeeling 903. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, daggelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van den topografischen dienst.

Om dezelfde reden als bij onderafdeeling 901 is de post voor „Vergoeding voor eerste aanschaffing van dienstrijpaarden” ten bedrage van *f* 500 afgevoerd.

Bij de raming van de begrooting voor 1922 heeft de berekening van de posten voor daggelden plaats gevonden op een basis van gemiddeld 12 dagen buitenwerk per maand.

Daar de werkzaamheden uit een bezuinigingsoogpunt worden ingekrompen, zal het buitenwerk in 1923 gemiddeld 10 dagen vorderen, zoodat voor daggelden en koelieloonen respectievelijk in totaal *f* 35 057 en *f* 40 000 minder benodigd is.

In verband met het tekort aan ruimte voor de opstelling der machines voor de topografische inrichting is het noodig geworden het thans met de topografische inrichting in één gebouw ondergebracht hoofdkantoor van den topografischen dienst te verplaatsen.

Door deze gedwongen verhuizing zullen twee gebouwen met bijbehorende terreinen schoongehouden moeten worden, waarmede eene vermeerdering der jaarlijksche uitgaven met *f* 240 gepaard gaat; de redactie van dezen post is dienovereenkomstig gewijzigd.

De post voor „Toelage aan den onderofficier belast met de bewaking” tot een bedrag van *f* 480 komt te vervallen, daar de bewaking aan militairen is opgedragen, terwijl ook de post „Toelage aan den onderofficier belast met het geven van onderricht in het exerceeren, schermen, enz.” ad *f* 180 niet meer is opgebracht, omdat deze toelage niet meer wordt noodig geacht.

Door ten slotte voor „Regelmatige bezoldigingsverhoogingen” een bedrag van *f* 155 000 uit te trekken, waarmede naar verwachting kan worden volstaan, wordt eene vermindering met *f* 77 275 voor deze onderafdeeling verkregen.

Onderafdeeling 904. Verdere uitgaven voor den topografischen dienst.

Waar de werkzaamheden in 1923 uit een bezuinigingsoogpunt zullen worden ingekrompen, is voor signaalbouw, reiskosten van het personeel, vervoer van instrumenten en dergelijke uitgaven, alsmede voor uitkappen van wegen, enz. in totaal *f* 23 400 minder uitgetrokken.

Om dezelfde reden als bij onderafdeeling 902 is de post voor de boekerij van den topografischen dienst met *f* 150 verminderd.

De post voor verrekening van het gebruik van motorbooten, behoorende onder het departement der Marine, is met *f* 4 088 verminderd, aangezien is gebleken, dat deze post in 1922 te hoog is geraamd.

In totaal is deze onderafdeeling met een bedrag van *f* 27 638 lager geraamd.

Onderafdeeling 905. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, werkgelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het personeel der intendance.

Om dezelfde reden als bij onderafdeeling 901 is de post voor „Vergoeding voor eerste aanschaffing van dienstrijpaarden” ten bedrage van *f* 2 000 afgevoerd.

De post voor „werk- en overwerkgelden” is met een bedrag van *f* 4 000 lager geraamd, wijl naar verwachting met het minder uitgetrokken bedrag kan worden volstaan.

Wijders is de post voor „Toelagen aan de atelierscheffs in de militaire gevangenissen” ad *f* 360 niet meer uitgetrokken, aangezien het toekennen van eene toelage niet wordt noodig geacht.

Door ten slotte den post voor regelmatige bezoldigingsverhoogingen op *f* 55 000 te stellen, welk bedrag voldoende wordt geacht, is op deze onderafdeeling eene lagere raming met *f* 13 910 verkregen.

Onderafdeeling 906. Bezoldigingen, toelagen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede beloningen voor buitengewone werkzaamheden van het personeel der militaire administratie.

De bewaking van het kantoor voor den onderinspecteur tevens kantoor voor den gewestelijken intendant te Weltevreden geschiedt thans door militairen, zoodat daarvoor geene fondsen meer behoeven te worden uitgetrokken, hetgeen eene lagere raming van deze onderafdeeling met f 240 medebrengt.

Door overigens den post voor „Regelmatige bezoldigingsverhoogen” op f 120 000 te stellen, welk bedrag voldoende wordt geacht, is in totaal eene lagere raming van deze onderafdeeling met een bedrag van f 12 840 verkregen.

Onderafdeeling 907. Bezoldigingen van de Commiezen en de burgerlijke schrijvers op de kantoren van het leger, zoodat soldijen en andere uitgaven van persoonlijken aard van het militair schrijverspersoneel, alsmede beloningen voor buitengewone werkzaamheden.

Sedert jaren vindt bij het wapen der genie inhuur van werkkrachten tot het verrichten van schrijfwerk plaats, welke uitgaven, geregeld bij wijze van tijdelijken maatregel, nimmer in de begrooting zijn vastgelegd.

Hoewel het niet wenschelijk voorkomt met dezen bestaanden toestand, voor wat betreft de voorziening in werkkrachten, te breken, zullen ter tegemoetkoming aan een richtig begrootingsbeheer, jaarlijks vaste bedragen ter beschikking van den Inspecteur van het wapen der genie zijn te stellen, en heeft de vaststelling daarvan overeenkomstig de bekende uitkomsten van voorgaande jaren plaats gehad, welke aanwijzen, dat een bedrag van f 9 900 noodig is.

Door den post voor „Regelmatige bezoldigingsverhoogen” op f 170 000 te stellen, welk bedrag voldoende wordt geacht, blijkt op deze onderafdeeling een meerder bedrag van f 9 300 noodig te zijn.

Onderafdeeling 908. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede beloningen voor buitengewone werkzaamheden van den trein.

Door herziening van den post voor „Bezoldigingen en soldijen” is de daarvoor uitgetrokken som met een bedrag van f 3 600 lager geraamd.

Het in de begrooting voor 1922 ten behoeve van den trein uitgetrokken bedrag van f 378 voor toelagen aan onderwijzers en hulponderwijzers in het Zwemmen is voor 1923 niet opgebracht, aangezien eene extra beloning niet meer wordt noodig geacht.

Om dezelfde reden zijn de posten voor toelagen aan onderwijzers in het schermen en de gymnastiek ad f 360 en toelagen aan onderwijzers van treinsoldatenreeruten ad f 540 vervallen.

Door den post voor „Regelmatige bezoldigingsverhoogen” op f 45 460 te stellen, welke bedrag voldoende wordt geacht, is eene vermindering van deze onderafdeeling met f 7 878 verkregen.

Onderafdeeling 909. Verdere uitgaven voor den trein.

In verband met het gouvernementsbesluit van 31 Januari 1921 No. 24 (Staatsblad No. 69) is een post voor aanschaffing van kleine benodigdheden tot een bedrag van f 190 meer opgebracht.

Onderafdeeling 910. Bezoldigingen, toelagen en andere uitgaven van persoonlijken aard ten behoeve van den gewestelijken dienst van den generalen staf.

Om dezelfde reden als bij onderafdeeling 901 is wegens afvoering van den post voor „Vergoeding voor eerste aanschaffing van dienstrijpaarden” deze onderafdeeling met een bedrag van f 500 verminderd.

Onderafdeeling 911. Bezoldigingen, toelagen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede beloningen voor buitengewone werkzaamheden van de gewestelijke staven.

Als bij onderafdeeling 910 tot een bedrag van f 1000.

Onderafdeeling 912. Bezoldigingen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede beloningen voor buitengewone werkzaamheden van de plaatselijke staven.

Als bij onderafdeeling 910 tot een bedrag van f 1000.

Onderafdeeling 914. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, werkgelden en andere uitgaven van persoonlijke aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het wapen der infanterie.

Bij herziening van den post „Bezoldigingen en soldijen” blijkt die post met een bedrag van f 87800 lager te kunnen worden geraamd als gevolg van eene wijziging in de bezoldigingsschalen, vastgesteld bij gouvernementsbesluit van 1 Maart 1921 No. 33.

Naar verwachting kan de post voor regelmatige verhoogingen van bezoldiging met een bedrag van f 321 900 worden verminderd en op f 3 000 000 worden gesteld.

Om dezelfde reden als bij onderafdeeling 901 is de post voor „Vergoeding voor eerste aanschaffing van dienstrijpaarden” tot een bedrag van f 10 000 afgevoerd.

Om dezelfde redenen als bij onderafdeeling 908 is het in de begrooting voor 1922 opgebracht bedrag voor toelagen aan onderwijzers en hulponderwijzers in het zwemmen ad f 12012 voor 1923 niet uitgetrokken, terwijl zijn komen te vervallen de posten:

toelagen aan instructeurs der kaderscholen tot een totaal bedrag van	f	3 960
toelagen aan instructeurs en hulpinstructeurs der recruten	„	22 000
toelagen aan hofmeesters der gamelle	„	1 200
toelagen aan onderwijzers in de gijmnastiek en het schermen tot een bedrag van	„	4 050

Wegens uitbreiding van het aantal onderwijzers aan de korpscholen is voor toelagen een bedrag van f 360. meer uitgetrokken.

In verband met het aantal menages wordt een bedrag van f 14000 voor toelagen aan koks en bijkoks voldoende geacht, zoodat deze post met een zelfde bedrag lager is geraamd.

Het ligt in het voornemen bij het tot standkomen van het regimentsverband in den loop van het jaar 1922 het aantal muziekkorpsen tot èèn per regiment terug te brengen. Verder is het om verschillende redenen noodig de bestaande muziekkorpsen te Buitenzorg, Djokjakarta, Koctaradja en ter Sumatra's Westkust te handhaven. In verband hiermede kan het bij het militair tarief 46e afdeling G. G. voor toelagen aan muzikanten toegestaan bedrag van f 5000 tot f 2600 worden teruggebracht.

Aan belooningen voor optische seiners is een bedrag van f 1400 minder uitgetrokken in verband met het aantal militairen, dat naar verwachting aan de gestelde proeven van bekwaamheid zal voldoen.

Daarentegen is de post voor premiën aan personeel belast met bediening van de patrouilletelefoon met een bedrag van f 1824 verhoogd, gegrond op het aantal patrouille-telefonisten, dat in 1923 aan de eischen zal hebben voldaan.

Overeenkomstig de gemiddelde uitgaven over 1920 en 1921 is de post „Ter voorziening in de uitgaven wegens het boven de formatie van het leger voeren van mindere militairen ingevolge Staatsblad No. 404” met een bedrag van f 14 000 verhoogd.

In totaal is deze onderafdeeling met een bedrag van f 464 538 lager geraamd.

Onderafdeeling 915. Verdere uitgaven van het wapen der Infanterie.

Voor aanschaffing van materialen voor het onderwijs bij de kookschool te Tjimahi is een bedrag van f 360 's jaars noodig, welk bedrag vroeger ten laste van de onderafdeeling „Onvoorziene uitgaven” werd geboekt.

Daar deze uitgave jaarlijks terugkeert, is het gewenscht, ze in de begrooting vast te leggen.

Overeenkomstig de behoefte zijn de posten voor „aanschaffing van materialen ten behoeve der oefeningen in den

pionierdienst" en „Kosten voor het schijfschieten" respectievelijk met *f* 1 540 en *f* 500 minder uitgetrokken.

In verband met den bij gouvernementsbesluit van 31 Januari 1921 No. 24 (Staatsblad No. 69) getroffen maatregel is de post voor „Tegemoetkoming in de kosten van het menagerbeheer, enz." verhoogd met een bedrag van *f* 14 600.

Ten slotte wordt voor het houden van schietoefeningen in afwisselend terrein *f* 25 000 minder aangevraagd, daar deze oefeningen uit een bezuinigingsoogpunt zullen worden beperkt.

In totaal is deze onderafdeeling met een bedrag van *f* 12 080 verlaagd.

Onderafdeeling 916. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, werkgelden en andere uitgaven van persoonlijke aard, alsmede beloningen voor buitengewone werkzaamheden van het wapen der Cavalerie.

Om dezelfde reden als bij onderafdeeling 914 zijn de posten voor „Bezoldigingen en soldijen" en „Regelmatige bezoldigingsverhogingen" respectievelijk met *f* 30 300 en *f* 10 448 lager geraamd.

Om dezelfde reden als bij onderafdeeling 901 is de post voor „Vergoeding voor eerste aanschaffing van dienstrijpaarden" ten bedrage van *f* 3 000 afgevoerd.

In overeenstemming met het aantal menages is de post voor „toelagen aan koks en bijkoks" met een bedrag van *f* 152 verminderd.

Aangezien de toelage aan onderwijzers en hulponderwijzers niet noodig wordt geacht, is het in de begrooting voor 1922 ten behoeve van de Cavalerie uitgetrokken bedrag ad *f* 918 in deze begrooting niet uitgetrokken, terwijl bovendien om dezelfde reden als bij onderafdeeling 914 zijn afgevoerd de posten voor toelagen aan hofmeesters der gamelle ad *f* 300, aan personeel bij de kaderschool ad *f* 600, aan het kader belast met het reerutenonderwijs ad *f* 1 620 en aan onderwijzers in de gymnastiek en het scherm ad *f* 900.

In verband met het aantal personen, dat aan de eischen van optisch seiner zal voldoen, is een bedrag van *f* 100 meer benodigd.

Bij het besluit van 1 Maart 1921 No. 33 is vastgesteld, dat jaarlijks een bedrag zal worden beschikbaar gesteld voor uitbetalen van loonen aan vrije werklieden bij zadelmakers van de Cavalerie en voor toekenning van toelagen aan reeds in dienst zijnde hoefsmiden en zadelmakers, die door de bij dat besluit vastgestelde regeling tot uitvoering van de voorstellen der militaire bezoldigingscommissie in inkomsten zijn achteruitgegaan.

Voor deze uitgaven is in 1923 een bedrag van *f* 3450 benodigd, waarvoor een post in de begrooting is opgebracht; deze post zal geleidelijk verminderen, naarmate het aantal rechthebbenden het leger zal hebben verlaten.

Door vorenstaande wijzigingen wordt deze onderafdeeling in totaal met *f* 53 688 lager geraamd.

Onderafdeeling 917. Verdere uitgaven voor het wapen der Cavalerie.

De post voor „Aanschaffing van materialen ten behoeve der oefeningen in den pionierdienst" is overeenkomstig de behoefte met *f* 10 verhoogd en gebracht op *f* 130, welk bedrag bij het militair tarief 46e voor deze uitgaven wordt toegestaan.

De post voor „Aanschaffing van stroo of alang-alang tot het verstrekken van een stroobed aan de paarden" kan met *f* 6200 worden verminderd en is mitsdien tot *f* 23 800 teruggebracht.

Op grond van de bij gouvernementsbesluit van 31 Januari 1921 No. 24 (Staatsblad No. 69) vastgestelde wijziging van het militair tarief 46e is de post voor „Tegemoetkoming in

de kosten van het menagebeheer, enz.' met f 1120 verhoogd, zoodat de vermindering van deze onderafdeeling ten slotte f 5070 bedraagt.

Onderafdeeling 918. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, werkgelden en andere uitgaven van persoonlijk aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het wapen der artillerie.

a. Staf van het wapen der artillerietroepen.

Om dezelfde reden als bij onderafdeeling 901 is de post voor „Vergoeding voor eerste aanschaffing van dienstrijpaarden” ten bedrage van f 7 000 afgevoerd.

Door opheffing van de twee kustcompagnieën, waardoor het aantal korpsscholen is verminderd, is het bedrag voor toelagen aan het personeel van de korpsscholen met f 240 lager geraamd.

Overeenkomstig het aantal menages is het bedrag aan toelagen voor koks en bijkoks met een bedrag van f 1 750 lager geraamd.

Evenals bij onderafdeeling 914 is geen post voor toelagen aan onderwijzers en hulponderwijzers in het zwemmen opgebracht, waarvoor in de begrooting voor 1922 een bedrag van f 2 214 was uitgetrokken, en zijn om dezelfde redenen de posten voor toelagen aan personeel aan de kaderscholen ad f 2 520, aan telefonisten bij de commissie van proefneming ad f 1 800, aan onderwijzers in de gymnastiek en het schermen ad f 2 760 en aan instructeurs en hulpinstructeurs der recruten ad f 2 160 afgevoerd.

De post voor toelagen aan mindere militairen wegens bijzondere diensten is met een bedrag van f 354 lager geraamd overeenkomstig het aantal personen, dat naar schatting op die toelagen aanspraak zal kunnen doen gelden.

In verband met het aantal remonteberijders is de post voor „Toelagen aan remonteberijders en kleine belooningen voor buitengewone geschiktheid en ijver bij het africhten van paarden” met een bedrag van f 414 verhoogd.

Overigens wordt om dezelfde reden als bij onderafdeeling 916 een post voor toelagen aan zadelmakers en hoefsmeden ad f 3 300 opgebracht.

Deze vorenstaande wijzigingen leiden tot eene vermindering van deze onderafdeeling met f 17 084.

Onderdeel b. Dienst der artillerie magazijnen en werkplaatsen.

De toelage aan den adjudant-onderofficier-onderwijzer bij de pyrotechnische werkplaats is van eene maandelijksche toelage ad f 25 teruggebracht tot een toelage van f 1 per dag op de dagen, dat onderwijs wordt gegeven, hetwelk eene voldoende belooning wordt geacht.

Wijders is de toelage van den laborant der pyrotechnische werkplaats ad f 50 'smaands komen te vervallen.

In verband met deze wijzigingen is de post voor toelagen aan het personeel der pyrotechnische werkplaats met een bedrag van f 800 lager uitgetrokken, hetgeen eene lagere raming van dit onderdeel der onderafdeeling met een gelijk bedrag medebrengt.

Onderafdeeling 919. Verdere uitgaven voor het wapen der artillerie.

Op grond van de bij gouvernementsbesluit van 31 Januari 1921 No. 24 (Staatsblad No. 69) vastgestelde wijziging van tarief 46c is de post voor „Tegemoetkoming in de kosten van het menagebeheer, enz.” met f 950 verhoogd.

Waar de uitgaven gebaseerd dienen te worden op het tegenwoordige formatiecijfer van de paarden, zijnde 940

stuks, terwijl in de begrooting voor 1922 slechts met een sterkte van 777 stuks is rekening gehouden, is de post voor „Vergoeding voor de aanschaffing en het onderhoud van stalbenoedigheden” met *f* 685 verhoogd, terwijl om dezelfde reden de post voor „Aanschaffing van stroo of alang-alang tot het verstrekken van een stroobed voor de paarden en muilieren” met *f* 6000 is vermeerderd.

De totale vermeerdering van deze onderafdeeling belooft *f* 7635.

Onderafdeeling 920. Uitgaven van persoonlijken aard voor de afzonderlijke inlandse korpsen.

Onderdeel a. Bezoldigingen, soldijen en andere uitgaven van persoonlijken aard van het Mangkoe Negorosche legioen te Soerakarta.

De toelage, die de kapiteinleider genoot, is komen te vervallen, hetgeen eene vermindering van uitgaven met *f* 300 's jaars medebrengt.

Wijders is om dezelfde reden als bij onderafdeeling 914 het in de begrooting voor 1922 opgebrachte bedrag van *f* 702 voor toelagen aan onderwijzers en hulponderwijzers in het zwemmen niet uitgetrokken.

In verband met de omstandigheid, dat de werving om de bij gouvernementsbesluit van 10 October 1918 No. 34 vastgestelde uitbreiding van het korps tot stand te brengen, ook gedurende het jaar 1923 uit een oogpunt van bezuiniging zal zijn gesloten, heeft de berekening van den post voor bezoldiging en soldijen, alsmede de overige onder dit onderdeel der onderafdeeling vallende uitgaven plaats gevonden overeenkomstig de sterkte, die het korps in 1921 heeft bereikt, zoodat ook de voorgenomen wijziging in de leiding wordt uitgesteld. Een en ander leidt tot vermindering der uitgaven met *f* 154 303.

In totaal is dit onderdeel met *f* 155 305 lager geraamd.

Aangeteekend wordt, dat der „Hooge bezuinigingscommissie” benoemd bij besluit van 25 October 1921 No. 1 voor het jaar 1922 eene bezuiniging op dezen post met *f* 90 000 kon worden toegezegd in verband met het uitstellen van de uitbreiding van dit korps tot het jaar 1923.

Onderdeel b. Bezoldigingen, soldijen, toelagen en andere uitgaven van persoonlijken aard van de korpsen bari-san op Madoera.

De posten „Premiën aan personeel belast met de bediening van de patrouilletelefoon”, „Vergoeding van voeder, enz. van dienstrijpaarden van officieren-leider”, „idem aan hoofdofficieren en luitenants-adjudanten” en „Toelagen aan onderofficieren en minderen op de dagen, dat zij dienst doen (belandja)” blijken respectievelijk met *f* 90, *f* 154, *f* 42 en *f* 23 500 lager te kunnen worden geraamd, terwijl de post voor „Bezoldigingen en toelagen aan aspirant-officieren” met *f* 1000 dient te worden verhoogd overeenkomstig het aantal aspiranten.

Wijders is om dezelfde reden als bij onderafdeeling 914 het in de begrooting voor 1922 opgebrachte bedrag ad *f* 702 voor toelagen aan onderwijzers en hulponderwijzers in het zwemmen niet uitgetrokken.

Overigens is geen post voor toelagen aan de kapiteinleiders ad *f* 900 opgebracht, daar deze toelage komt te vervallen.

Verder is, in verband met het aantal officieren, dat voor de toelage, vastgesteld bij gouvernementsbesluit van 23 Maart 1920 No. 72, in aanmerking komt, een post voor „Toelagen aan officieren, die aan bijzondere eischen van praktische geschiktheid voldoen” ad *f* 1 440 uitgetrokken.

Ten slotte is, in verband met het gouvernementsbesluit van 12 Juni 1921 No. 38, er rekening mede gehouden, dat de toelagen der civiele geneesheeren te Pamakasan en Soemenep wegens het totstandkomen der uitbreiding tot *f* 400 zal worden verhoogd, waarmede eene meerdere jaarlijksche uitgave van *f* 3 600 gepaard gaat.

Deze wijzigingen leiden in totaal tot eene vermindering van dit onderdeel der onderafdeeling met *f* 19 348.

Onderdeel c. Toelagen aan de gewezen officieren van het opgeheven Pakoe-Alamsch legioen te Djokjakarta. Overeenkomstig de uitkomsten van het jaar 1920 kan voor 1922 de raming met *f* 30 worden verminderd.

Onderafdeeling 921. Verdere uitgaven voor de inlandsche korpsen.

Onderdeel a. Voor het Mangkoe-Negorosche legioen te Soerakarta. Door de omstandigheid, dat ook in 1923 de werving om de bij gouvernementsbesluit van 10 October 1918 No. 34 vastgestelde uitbreiding van dit korps tot stand te brengen, zal worden stopgezet uit een oogpunt van bezuiniging, is deze post *f* 81 030 lager geraamd.

Aangeteekend wordt, dat door in 1922 geen gevolg te geven aan de voorgenomen uitbreiding aan de „Hooge bezuinigingse commissie” benoemd bij besluit van 25 October 1921 No. 21 eene bezuiniging van *f* 117 330 op dezen post kon worden toegezegd.

Onderdeel b. Voor de korpsen barisan op Madoera. (1) Aangezien de kleeding en uitrustingstukken, welke de officieren en adjudanten-onderofficieren van de korpsen barisan van Madoera zich moeten aanschaffen om de van hen gevorderde militaire diensten naar behooren te kunnen verrichten, aanzienlijk (zelfs meer dan 50%) in prijs zijn gestegen, is het noodzakelijk de gratificatiën voor uitrusting bij benoeming tot 2e luitenant en bij bevordering tot adjudant-onderofficier dan wel bij benoeming van adjudant-onderofficier tot 2e luitenant, onderscheidenlijk bedragende *f* 300, *f* 250 en *f* 50 tijdelijk, d. w. z. totdat gunstiger tijden zijn aangebroken, te verhoogen tot *f* 500, *f* 425 en *f* 100.

(2) Om gelijke redenen is het noodig de jaarlijks voor vernieuwing van kleeding toegekende bedragen, bedragende voor een majoor, een kapitein, een luitenant of een adjudant-onderofficier onderscheidenlijk *f* 100, *f* 70, *f* 70 en *f* 55 te brengen op *f* 175, *f* 125, *f* 125 en *f* 100.

Aan de hiervorenbedoelde maatregelen is eene vermeerdering van uitgaven van *f* 3 875 's jaars verbonden.

Onderafdeeling 922. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard van het remonte depôt in de Preanger-Regentschappen. In verband met het voornemen om de betrekking van onderdirecteur te doen vervallen, kan deze onderafdeeling met een bedrag van *f* 9300 worden verminderd.

Daarentegen is uitbreiding van het inlandsch personeel met 4 paardenverzorgers en 2 koelies voor het weghalen van mest en vuilnis uit de stallen noodig wegens uitbreiding van het aantal paarden, welk aantal thans op gemiddeld 400 per dag is te stellen, zoodat voor deze uitgaven *f* 1460 meer is uitgetrokken.

In totaal is deze onderafdeeling met een bedrag van *f* 7840 minder geraamd.

Onderafdeeling 923. Verdere uitgaven voor de remonte. Om dezelfde reden als bij onderafdeeling 902 is het bedrag voor de boekerij van *f* 100 tot *f* 60 teruggebracht.

Waar de dagelijkse sterkte aan paarden van 375 tot 400 stuks is gestegen, dient de post „Voeding voor de paarden” met *f* 6200 te worden verhoogd.

Om dezelfde reden is bij de posten voor „Onderhoud van gras en lucernetuinen en grassnijloon” en voor „Aanschaffing van stroo tot het verstrekken van een stroobed voor de paarden” onderscheidenlijk een bedrag van *f* 1200 en van *f* 290 meer uitgetrokken.

Evenals bij onderafdeeling 914 is de post voor instructeurs bij de opleiding van ziekenverplegers ad *f* 900 afgevoerd, terwijl ten slotte de post voor „Premiën voor de goede waarneming door militairen van bijzondere betrekkingen, enz.” met *f* 4 000 kan worden verminderd.

Door ten slotte den post voor „Regelmatige bezoldigingsverhoogingen” op een bedrag van *f* 300 000 te stellen, welk bedrag voldoende wordt geacht, kan dit onderdeel der onderafdeeling met *f* 204 900 minder worden uitgetrokken.

Onderafdeeling 929. Verdere uitgaven voor den geneeskundigen dienst en den hospitaaldienst.

Onderdeel *a*. Geneeskundige dienst.

Om dezelfde reden als bij onderafdeeling 902 is de post voor „kosten van de militaire geneeskundige boekerij” met *f* 725 verminderd.

Onderdeel *b*. Hospitaaldienst.

Overeenkomstig het aantal korpsscholen kan de post voor „Uitgaven voor het onderwijs” met *f* 20 worden verminderd, alzoo tot *f* 190 worden teruggebracht.

Verder is op grond van de uitkomsten van het jaar 1921 de post voor grafelden, doodkisten, enz. met *f* 8 000 verhoogd.

In totaal geven deze wijzigingen eene hoogere raming van dit onderdeel dezer onderafdeeling met *f* 7 980.

Onderafdeeling 930. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van den militairen diergeneeskundigen dienst.

Om dezelfde reden als bij onderafdeeling 901 is de post voor „Vergoeding voor eerste aanschaffing van dienstrijpaarden” ten bedrage van *f* 500 afgevoerd.

Overigens is de post voor regelmatige bezoldigingsverhoogingen met *f* 2 961 lager geraamd, zoodat de totale vermindering *f* 3 461 bedraagt.

Onderafdeeling 932. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard, voor de militaire gevangenen en krijgsraden, zoomede wegens gevangenen in voorloopige opsluiting.

Onderdeel *a*. Militaire strafgevangenis tevens huis van arrest te Tjimahi (Preanger-Regentschappen).

Door wijziging van de formatie kan de post voor aanvangsbezoldigingen met een bedrag van *f* 2 898 worden verminderd.

Verder wordt het uitkeeren van eene toelage aan de brigadiers onnoodig geacht, zoodat deze post tot een bedrag van *f* 1 440 is afgevoerd.

Het aantal veroordeelden laat toe, dat de post voor „werkgeld” met een bedrag van *f* 955 wordt verminderd.

In totaal wordt onderdeel *a* dezer onderafdeeling met *f* 5 293 verminderd.

Aangeteekend wordt, dat aan de „Hooge bezuinigingscommissie” ingesteld bij besluit van 25 October 1921 No. 1, voor het jaar 1922 eene bezuiniging van *f* 2 000 op dezen post is toegezegd, te verkrijgen door het onvervuld laten van eene vacature bij het personeel, daar het aantal gedetineerden zulks momenteel toelaat.

Onderdeel *b*. Krijgsraden en gevangenen in voorloopige opsluiting.

Aangezien in het provoosthuis te Weltevreden eene afzonderlijke menage wordt gevoerd, is voor het grove werk in de keuken èèn koelie noodig, in verband waarmede deze onderafdeeling met een bedrag van *f* 240 is verhoogd.

Bij gouvernementsbesluit van 11 October 1921 No. 11 (Staatsblad No. 604) is de bezoldiging van den openbaren aanklager bij den krijgsraad te Magelang gesteld op het bedrag, dat door hem als rechterlijk ambtenaar wordt genomen.

Rekenend op eene gemiddelde bezoldiging van *f* 800 's maands, is verhooging van dezen post met *f* 2400 noodig.

Op grond van de betalingen in 1921 is de post voor „Tolkengelden” enz. met *f* 3000 lager geraamd.

In totaal wordt deze onderafdeeling met een bedrag van *f* 360 verminderd.

Onderafdeeling 933. Verdere uitgaven voor de militaire gevangenen en krijgsraden, zoomede wegens gevangenen in voorloopige opsluiting

Onderdeel a. Militaire strafgevangenis tevens huis van arrest te Tjimahi (Preanger Regentschappen).

Voor voeding-, tabak- en siringelden is door vermindering van de sterkte aan gevangenen eene vermindering met *f* 2 508 mogelijk.

Onderdeel b. Krijgsraden en gevangenen in voorloopige opsluiting.

Voor aanschaffing van kleine reisbenodigdheden ten behoeve van naar Nederland op te zenden gevangenen kan met *f* 60 minder worden volstaan.

Onderafdeeling 934. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard voor bijzondere inrichtingen.

Onderdeel a. Militaire school te Meester-Cornelis.

Als gevolg van de uitbreiding van het aantal leerlingen aan de militaire school van 20 tot 32 is voor bezoldigingen een bedrag van *f* 21 450 meer uitgetrokken.

Op grond van het aantal te geven lesuren aan de leerlingen der militaire school is de post voor het geven van onderwijs door burger leeraren met *f* 700 verhoogd.

Om dezelfde reden is bij onderafdeeling 914 de post voor toelage aan den onderwijzer in de gymnastiek en het scherm ad *f* 300 afgevoerd.

Door den post voor regelmatige bezoldigingsverhoogingen op *f* 10 000 te stellen, welk bedrag voldoende wordt geacht, blijkt eene vermeerdering van dezen post met een bedrag van *f* 20 255 noodig.

Onderdeel d. Toelagen, soldijen en andere uitgaven van persoonlijken aard voor de hoefsmidschool.

In verband met het aantal leerlingen is voor werkgeelden een bedrag van *f* 400 minder benoodigd.

Onderafdeeling 935. Verdere uitgaven voor bijzondere inrichtingen.

Onderdeel a. Militaire school te Meester-Cornelis.

De post voor „Boekwerken en hulpmiddelen voor het onderwijs aan de leerlingen der militaire school” is met *f* 750 verminderd en alzoo tot *f* 4 000 teruggebracht.

Aangeteekend wordt, dat deze bezuiniging ook voor 1922 aan de „Hooge bezuinigingscommissie” ingesteld bij besluit van 25 October 1921 No. 1 is toegezegd.

Onderdeel c. Hoefsmidschool.

Om dezelfde reden als bij onderafdeeling 902 is voor de boekerij *f* 60 minder uitgetrokken.

Onderafdeeling 936. Bezoldigingen, toelagen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van den gewestelijken dienst van het Dienstplicht en reservepersoneel.

Aangezien de gewestelijke dienst volgens eene wijziging in de legersamenstelling van het hoofdkantoor is afgescheiden en alzoo geen onderdeel van het departement uitmaakt, zijn de uitgaven in eene afzonderlijke onderafdeeling vereenigd.

De hogere raming is een gevolg van de herziening der traktementen van de militairen, daar de algemeene post 957c in de begrooting voor 1922 indertijd volgens de oude traktementsregeling werd berekend.

Overigens is nog geen rekening gehouden met het personeel voor de inspectiën van den landstorm in de Buitengewesten, daar dit personeel eerst in 1924 zal worden aangesteld.

Onderafdeeling 937. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden voor de luchtvaartafdeeling.

Onderafdeeling 938. Verdere uitgaven voor de luchtvaartafdeeling.

Onderafdeeling 939. Bijdragen aan vereenigingen, die zich ten doel stellen het zedelijk welzijn der militairen te bevorderen.

Onderafdeeling 940. Aanbrengelden en handgelden bij dienstneming en dienstverlenging voor alle wapens en diensten van het leger.

Onderafdeeling 941. Soldij verbonden aan de militaire Willemsorde en aan het eereteeken voor Moed en Trouw, alsmede belooningen bij de gouden, zilveren en bronzen medailles voor trouwen dienst.

Onderafdeeling 942. Levensmiddelen en brandstoffen ten behoeve van alle personen voor wie van landswege ten laste van de oorlogsbegroting in de voeding, enz. wordt voorzien, voeding voor de troepenpaarden en andere dieren bij het leger ingebruik, uitgaven voor het aanhouden van officiersdienstrijpaarden en de verpleging van zieke dieren, kosten voortvloeiende uit duurdere levenswijze, uitgaven voor de verlichting voor zoover deze niet plaats vindt door middel van gas, electriciteit of gasoline onderdruk en kosten met de voornoemde voorzieningen verband houdend.

Onderafdeeling 943. Voorzieningen van materieelen aard in het algemeen en kosten hiermede verband houdende voor zoover deze niet vallen onder andere begrotingsposten.

Onderdeel a. Materieele voorzieningen en daarmede verband houdende kosten voor het wapen der artillerie.

Onderdeel b. Als voren voor het wapen der genie.

Onderdeel c. Als voren voor den militairen geneeskundigen dienst.

In de begrooting voor het jaar 1922 is een algemeene post uitgetrokken, geraamd naar de vermoedelijke behoefte in verband met de sterkte, die de luchtvaartafdeeling naar verwachting in dat jaar zal bereiken.

De uitgaven voor de luchtvaartafdeeling zijn thans in de onderafdeelingen 937 en 938 ondergebracht, alwaar deze uitgaven in de kolom „Toelichtingen” zijn gespecificeerd.

Bij de raming is slechts rekening gehouden met de sterkte, die de luchtvaartafdeeling in 1923 zal bereiken; deze geleidelijke uitbreiding zal eene meerdere uitgave van f 24 112 mede brengen.

De thans toegekende bijdragen doen verwachten, dat in 1923 met een bedrag van f 30 000 kan worden volstaan.

Aangeteekend wordt, dat ook voor het jaar 1922 deze post met f 5 000 is verminderd op voorstel van de „Hooge bezuinigingscommissie” ingesteld bij gouvernementsbesluit van 25 October 1921 No. 1.

De betalingen over het 3e kwartaal 1921 tot maatstaf genomen, zal voor deze uitgaven op een bedrag van f 100 000 per kwartaal dienen te worden gerekend.

Overeenkomstig de specificatie in de kolom „Toelichtingen” kan deze onderafdeeling met f 10 000 worden verminderd.

Met het oog op de uitkomsten van voorafgaande jaren wordt eene lagere raming van dezen post dan het bedrag voor 1922 uitgetrokken, niet verantwoord geacht ondanks de daling der marktprijzen, die valt te constateeren en zulks ter voorkoming van begrootingsoverschrijding.

Bij de raming van alle onderdeelen van deze onderafdeeling is naar de grootst mogelijke zuinigheid gestreefd.

De lagere raming met een bedrag van f 4000 is toe te schrijven aan mindere behoefte in verband met de aanwezige voorraden.

De lagere raming is een gevolg eendeels van de uiterste beperking bij het opmaken van het werkplan voor de genie voor het jaar 1923 inachtgenomen, anderdeels van de verlaging van het bedrag, dat voor aanschaffing van automobielen wordt noodig geacht.

Deze vermindering zou een nog hooger bedrag aanwijzen, indien voor 1923 niet was gerekend op eene vermeerderde aanschaffing van goederen in Indië tegenover eene daarmede overeenstemmende vermindering van de aanschaffingen in Europa.

Hieronder een bedrag ad f 244 500 hetwelk als uitgaven voor den buitengewonen dienst is aan te merken.

De hoogere raming is uitsluitend te wijten aan de omstandigheid, dat tot aanschaffing van moderne desinfectie-apparaten dient te worden overgegaan.

Onderdeel *d.* Als voren voor de luchtvaartafdeeling.

De hoogere raming is grootendeels een gevolg van het thans opbrengen van een belangrijk tekort aan materieel, dat zonder uitstel moet worden ingehaald.

Het uitgetrokken bedrag houdt verder alleen rekening met de instandhouding van het bedrijf gedurende een jaar.

Onderdeel *e.* Als voren voor de intendance.

De lagere raming houdt verband met de directe behoefte in verband met de aanwezige voorraden.

Onderdeel *f.* Als voren van den topografischen dienst.

De hoogere raming houdt verband met meerdere aanschaffing van materialen in Indië. Zie de toelichtingen bij onderafdeeling 917 van het 1e Hoofdstuk.

Onderafdeeling 945. Vervoer te water en te land van personen, goederen, paarden en vee.

Maatregelen zijn getroffen om de uitgaven voor vervoer in Indië, vallende onder onderdeel *a* dezer onderafdeeling, tot de strikt noodzakelijke te beperken, hetgeen hoofdzakelijk zal worden gevonden in eene beperking aan de overplaatsingen van officieren en minderen en eene verlenging van het verblijf in de Buitengewesten van 3 tot 4 jaren, alvorens verzoeken tot overplaatsing naar Java in goedgunstige overweging te nemen.

Wat betreft de uitgaven voor vervoer naar Nederland, vallende onder onderdeel *b* dezer onderafdeeling, valt uit de uitkomsten van voorafgaande jaren te constateeren, dat deze post in 1922 belangrijk te laag is geraamd, en dat de uitgaven op *f* 1 000 000 's jaars zijn te stellen.

Op grond van het vorenstaande is van deze onderafdeeling onderdeel *a* verminderd met *f* 600 000 en onderdeel *b* verhoogd met *f* 400 000, zoodat ten slotte deze onderafdeeling met *f* 200 000 lager is geraamd.

Aangeteekend wordt, dat de „Hooge bezuinigingscommissie”, ingesteld bij besluit van 25 October 1921 No. 1, voor 1922 eene bezuiniging op dezen post van *f* 200 000 heeft aangegeven te verkrijgen door de in het eerste lid dezer toelichting aangegeven maatregelen.

Onderafdeeling 946. Bezoldigingen en paardenvoedergelden van officieren op non-activiteit, non-activiteitsbezoldigingen en wachtgeld van tot het departement van oorlog behorende burgerlijke landsdienaren en onderstanden.

Onderdeel *b.* Onderstanden voor èens aan met lichaamsgebreken uit den dienst ontslagen wordende militairen.

Op grond van de stijgende lijn, die de uitkomsten van voorgaande jaren aanwijzen, is deze post met *f* 2 000 verhoogd ter voorkoming van begrotingsoverschrijding.

Onderafdeeling 949. Voor het houden van troepen-oefeningen en oefeningen met het geschut zoomede praktische oefeningen bij het wapen der genie.

Aangeteekend wordt, dat aan de „Hooge bezuinigingscommissie” ingesteld bij besluit van 25 October 1921 No. 1 is toegezegd, dat in 1922 de groote legermanoeuvres niet zullen worden gehouden, waardoor op deze onderafdeeling eene vermindering van uitgaven met *f* 40 000 voor dat jaar wordt verkregen.

Ook in 1923 gaan deze manoeuvres niet door, zoodat deze post met *f* 50 000 lager is geraamd.

Onderafdeeling 950. Kosten van het toelatingsonderzoek voor de Koninklijke Militaire Academie en de Cadetten-school, alsmede belooningen aan leeraren van het middelbaar onderwijs voor het beoordeelen van het door de candidaten voor de Hoogere Krijgsschool geleverd schriftelijk werk in de Fransche, Duitsche, Engelsche en Maleische talen,

Als gevolg van het verhoogen van de vacatiegelden is eene verhooging van dezen post met *f* 1 000 noodig.

- Onderafdeeling 951. Uitgaven voor expeditiën, troepen te velde, excursiën, patrouilles, machtsvertoon en tijdelijke garnizoenen, die hare omschrijving niet vinden in andere posten der begrooting.
- Onderafdeeling 952. Voor tijdelijke uitbreiding van de vastgestelde legersterkte en niet tot het leger behorende Inlandsche korpsen.
- Onderafdeeling 953. Verrekening van door de Landsdrukkerij geleverde gedrukten en boekwerken, overdrukken, enz. of voor bewezen diensten.
- Onderafdeeling 958. Verrekening van diensttelegrammen.
- Onderafdeeling 960. Verrekening met het departement van Justitie van de kosten van overgenomen goederen en van herstellingen, en in het algemeen de kosten voor ten behoeve van het departement van Oorlog tewerkgestelde gestraften, niet vallende onder de uitgaven voor expeditiën, excursiën, enz.
- Onderafdeeling 962. Kosten verbonden aan de oprichting van een gymnastiek- en sportschool.
- Onderafdeeling 963. Toelagen en verdere uitgaven voor de leergangen in de Nederlandsche taal voor niet-Europeesche militairen bij de verschillende wapens van het leger en den hospitaaldienst.
- Onderafdeeling 965. Opleidingskosten voor Japanschenolk van militaire landsdienaren.
- Onderafdeeling 966. Toelagen aan officieren, die de studie voor tolk in de Japansche taal hebben volbracht.
- Op grond van de bekende uitkomsten van voorafgaande begrotingsjaren is deze onderafdeeling *f* 60 000 lager geraamd.
- Aangeteekend wordt, dat deze vermindering met *f* 60 000 ook voor het jaar 1922 is toegezegd aan de „Hooge bezuinigingscommissie” ingesteld bij besluit van 25 October 1921 No. 1.
- De hogere eischen, die aan de ziekenverpleging moeten worden gesteld, brengen eene vermeerdering van uitgaven, zoowel voor het militair geneeskundig personeel als van het hospitaalpersoneel mede, die het voor 1922 toegestaan bedrag met *f* 133 160 zou doen stijgen en de raming voor 1923 op *f* 2 777 500 brengen.
- Laatstgenoemd bedrag is echter met *f* 1 500 000 verminderd, zijnde het bedrag, hetwelk door een nog in bewerking zijnd voorstel tot herziening van de legersamenstelling, globaal zal worden bezuinigd.
- Bij nota van wijziging zullen de juiste cijfers betreffende die herziening in de ontwerp-begrooting nader worden vastgelegd.
- Door een en ander wordt voor deze onderafdeeling thans een bedrag van *f* 1 277 500 uitgetrokken.
- De lagere raming houdt verband met de bekende uitkomsten van voorafgaande jaren.
- Het hogere bedrag is volgens opgave van den directeur van Gouvernementsbedrijven opgebracht.
- Het is in de praktijk noodig gebleken de omschrijving van dezen post aan te vullen.
- Bij de aanvullende begrooting voor het dienstjaar 1920 zijn reeds de gelden voor de oprichting van deze school toegestaan.
- Uit een oogpunt van bezuiniging is aan de uitvoering nog geen gevolg gegeven en zijn de gelden daarvoor van de begrooting voor 1922 ook afgevoerd.
- Waar deze school ook benut zal worden voor de vorming van sportleiders voor de lagere en middelbare scholen, is de oprichting eene aangelegenheid van algemeen belang, die niet langer dient te worden uitgesteld, weshalve de reeds toegestane fondsen weder op deze begrooting zijn uitgetrokken.
- Het aantal leergangen opent de mogelijkheid om deze onderafdeeling met *f* 14 000 te verminderen; zie de specificatie van de noodzakelijke uitgaven in de toelichtingen (stuk 3).
- Aangezien gedurende het jaar 1923 slechts één officier in opleiding zal zijn, is voor deze opleiding slechts een bedrag van *f* 15 600 benodigd.
- Bij Gouvernementsbesluit van 26 Augustus 1919 No. 69 is eene toelage van *f* 50 per maand vastgesteld voor officieren, die de studie voor tolk in de Japansche taal met goed gevolg hebben volbracht.

Het aantal officieren, dat in 1923 voor deze toelage in aanmerking zal komen, bedraagt 5, zoodat bij deze begrooting met de uitgaven dient te worden rekening gehouden.

Onderafdeeling 967 E. Oprichting van een vliegkamp te Andir bij Bandoeng.

De lagere raming houdt verband met de omstandigheid, dat de afwerking in verband met 'slands finantieelen toestand in langeren termijn zal geschieden.

Onderafdeeling 967 G. Tegemoetkoming wegens duurte van levensmiddelen.

Aangezien de duurtetoeslag met ingang van 1 Januari 1923 tot de helft wordt teruggebracht, terwijl vanaf 1 Juli 1923 deze toeslag komt te vervallen, is deze post met f 9 375 000 lager geraamd.

Onderafdeeling 967 H. Herziening van de bezoldiging van de telegrafisten bij de spoorweg- en telegraafcompagnie van het korps genietroepen.

De hogere raming houdt verband met de omstandigheid, dat bij deze begrooting op de behoefte voor een vol jaar moet worden gerekend.

Onderafdeeling 967 J. Herziening van de organisatie van den militairen pharmaceutischen dienst.

Als bij onderafdeeling 967 H.

Onderafdeeling 967 K. Toekenning van eene tijdelijke toelage aan een gedeelte van het ondergeschikt technisch burgerlijk personeel behoorende onder het departement van oorlog.

In afwachting van de totstandkoming van de definitieve bezoldigingsherziening van dat personeel, hetwelk niet in den loop van dit jaar is te verwachten, is deze onderafdeeling ook voor het jaar 1923 opgebracht.

Onderafdeeling 967 O. Belooningen voor de te houden zware vaardigheidsproef.

Het is gewenscht deze jaarlijks terugkeerende uitgaven, welke tot dusver uit den post voor „Onvoorziene uitgaven” werden gekweten, in de begrooting vast te leggen.

Onderafdeeling 967 P. Subsidie aan den Nederlandsch Indischen officiersschermbond te Bandoeng.

Als bij onderafdeeling 967 O.

Onderafdeeling 967 Q. Herziening der soldijen van de leerlingen der opleidingscursus bij den topografischen dienst.

De leerlingen van den cursus tot opleiding van jongelieden van Europeesche afkomst tot leerling-opnemer en leerling-teekenaar genieten sedert 1912 een soldij van f 0 28 daags.

In verband met de door de tijdsomstandigheden onstane waardevermindering van het geld is dit bedrag onvoldoende te noemen.

De aspirant-onderofficieren, die aan dezelfde eischen voor toelating hebben te voldoen als bovengenoemde leerlingen, hebben hun zakgeld, oorspronkelijk bedragende f 0 25 tot f 0 60 door bovengenoemde depreciatie van het geld verhoogd gezien tot f 0 50—f 1.

De vermeerdering van de soldij der leerlingen van den topografischen cursus zou derhalve naar denzelfden maatstaf kunnen gebeuren, doch, daar de aspirant-onderofficieren als sergeant in het leger treden, terwijl de leerlingen van den topografischen cursus na afloop der opleiding slechts een verband aangaan als soldaat-opnemer, behoeft de hoogst toegekende soldij in het 3e studiejaar slechts te gaan tot f 0 75 daags, zijnde dit bedrag de gestelde aanvangsbezoldiging van een fuselier van de aanvullingstroepen.

Door de toekenning van deze verhoogde bedragen aan soldij wordt het onnoedig tijdens de detachering na afloop van den cursus een bijslag op de soldij uit te keeren gelijk aan het verschil tusschen de tegenwoordige bezoldiging en de aanvangssoldij van soldaat der aanvullingstroepen.

Op een basis van 8 leerlingen per studiejaar en een soldij van:

f 0 50	per dag in het 1e studiejaar,	
„ 0 60	„ „ „ „	2e , en
„ 0 75	„ „ „ „	3e :

zal een bedrag van f 5402 's jaars benoodigd zijn.

In de begrooting wordt jaarlijks reeds gerekend op een bedrag voor soldij van f 2453 en een bedrag voor bijslag op de soldij van f 230, zoodat uit dit voorstel eene vermeerdering van uitgaven van rond f 2720 's jaars voortvloeit.

Onderafdeeling 967 R. Uitbreiding van de vastgestelde legersamenstelling met eenig personeel ten behoeve van het wapen der genie.

Ingevolge de regeling bij gouvernementsbesluit van 16 Juni 1908 No. 24 (Staatsblad No. 413) is een gecombineerd beheer ingevoerd voor 's Landsvoorraden te Batavia, Soerabaja, Semarang en Padang.

Met het beheer werden magazijnmeesters der genie belast, in verband waarmede een aantal betrekkingen voor burgerpersoneel werden ingetrokken.

Door de uitbreiding der te beheeren voorraden is vermeerdering van het magazijnsperoneel noodzakelijk, voornamelijk bestaande in de aanstelling van onderpakhuismeesters, zooals reeds vòòr 1908 bestond.

Totaal is noodig eene uitbreiding met 3 magazijnmeesters (burgerlijk ambtenaar) en 2 ondermagazijnmeesters der 1e of 2e klasse (burgerlijk ambtenaar).

De aan dezen maatregel verbonden jaarlijksche kosten bedragen f 35 715, waarvan een bedrag van f 25 857 met het departement van Burgerlijke Openbare Werken zal worden verrekend.

Onderafdeeling 967 S. Verhooging van de bezoldiging van den attachè militair bij de gezantschappen te Tokio en Peking.

Op grond van de buitengewone stijging van den levensstandaard in Japan wordt het noodzakelijk geacht de bezoldiging van den attachè militair bij Hare Majesteits gezantschappen te Tokio en Peking, thans bedragende 1200 yen per maand, gerekend van en met de maand Maart 1922, te brengen op 1500 yen per maand.

Voor het jaar 1923 dient alzoo op eene meerdere uitgave van f 4500 te worden gerekend.

Onderafdeeling 967 U. Omvorming van de directie der artillerie inrichtingen.

Zowel in den Volksraad (handelingen betreffende de eerste gewone zitting van 1919 bladzijde 219 en de Memorie van Antwoord stuk 34 (j) bladzijde 20) als in verschillende tijdschrift artikelen (zie o.a. Koloniale Studiën 1919 eerste deel bladzijde 393) zijn meermalen stemmen opgegaan om door verbetering van organisatie en administratie der artillerie-inrichtingen het nuttig effect dier inrichtingen te verhoogen en een beter beheer te waarborgen.

De voorgestelde maatregel beoogt nu meerdere continuïteit te brengen in de technische betrekkingen, waardoor het niet meer noodig zal zijn, dat de in dergelijke betrekkingen werkzame officieren voor hun promotie geregeld naar de artillerietroepen moeten terugkeeren, hetgeen bij de tegenwoordige formatie onvermijdelijk is. Een goed functioneeren van de artillerie inrichtingen wordt daardoor veel beter dan nu verzekerd.

Door binnen de grenzen van het gewicht der betrekking en de daaraan verbonden verantwoordelijkheid, zooveel mogelijk verschillende officiersrangen voor eene betrekking open te stellen, is in de voorgestelde formatie het gewenschte resultaat bereikt.

De vermeerdering der jaarlijksche uitgaven, die hiervan het gevolg zullen zijn, zal f 9 000 bedragen.

HOOFDSTUK II.

Middelen in Indië.

- Middel 905. Baten van den Topografischen dienst. De verkoop van de kaarten is belangrijk gedaald bij vergelijking met vorige jaren, waaraan de ingetreden malaise niet vreemd is.
De opbrengst is niet hooger te stellen dan f 30 000.
Het overige bedrag van dit middel wordt verkregen door verrekening van bewezen diensten met andere departementen van algemeen bestuur.
Het lagere bedrag van deze verrekening moet toegeschreven worden aan eene te hooge raming voor 1922.
- Middel 906. Verkoop van bier aan de militaire sociëteiten. De lagere raming houdt verband met een geconstateerd verminderd bierverbruik.
- Middel 907. Verstrekking van water tegen betaling uit waterleidingen van den Lande, alsmede terugbetaling van de kosten voor water door de zorg van het departement van Oorlog tegen betaling verstrekt. Door uitbreiding van het aantal aansluitingen van gouvernementswoningen aan waterleidingen waarvan de kosten voor verstrekt water door de bewoners worden vergoed, is deze post met een bedrag van f 1 400 hooger geraamd.
- Middel 909. Baten uit de gouvernementswoningen. Door het gereedkomen van in aanbouw zijnde gouvernementswoningen zullen de baten naar raming met een bedrag van f 115 000 stijgen.
- Middel 910. Terugbetaling van de kosten der verlichting door de zorg van het departement van Oorlog tegen betaling verstrekt. Door uitbreiding van het aantal aansluitingen van gouvernementswoningen aan plaatselijke verlichtingsnetten, waarbij de door het gouvernement gemaakte kosten voor verstrekte verlichting door de bewoners worden vergoed, is deze post met een bedrag van f 2 100 hooger geraamd.
- Middel 911. Terugbetaling van het voor den bouw van eene militaire sociëteit voor onderofficieren en minderen te Tjilatjap verleend renteloos voorschot. De terugbetaling van het bij gouvernementbesluit van 13 April 1918 No. 49 verleend renteloos voorschot tot een bedrag van f 20 000 vindt plaats in termijnen van ten minste f 500 's jaars.
De terugbetalingen zijn sedert het jaar 1920 ten voordeele van het middel „Andere ontvangsten” geboekt.
Voor een juist overzicht is thans een afzonderlijke post opgebracht.
- Middel 912. Terugbetaling van het voor den bouw van eene militaire sociëteit voor onderofficieren en minderen te Banjoë-Biroe verleend renteloos voorschot. De terugbetaling van het bij de aanvullende begrooting voor het jaar 1922 toegestaan renteloos voorschot tot een bedrag van f 9 450 vindt plaats in termijnen van ten minste f 500 's jaars aanvangende met het jaar 1923.
- Middel 913. Terugbetaling van het voor den bouw van eene militaire sociëteit voor onderofficieren en minderen te Poerwodjoe verleend renteloos voorschot. De terugbetaling van het bij de aanvullende begrooting voor het jaar 1919 toegestaan renteloos voorschot tot een bedrag van f 47 356 is afhankelijk van den verkoop van de bestaande sociëteit te Semarang.
Aangezien omtrent het tijdstip van terugbetaling geene zekerheid bestaat, is deze post voor „memorie” opgebracht.
- Middel 914. Bijdragen van andere departementen in de beheerkosten van door het personeel van het wapen der genie beheerde algemeene pakhuizen. Ter zake wordt verwezen naar de toelichting van onderafdeeling 967R van het IIe Hoofdstuk (Uitgaven in Indië).
- Middel 916. Verkoop van onbruikbaar geworden en overtollige goederen. Op grond van de uitkomsten van voorgaande jaren is dit middel met f 20 000 hooger geraamd.
- Middel 917. Andere ontvangsten. De lagere raming houdt verband met de buitengewone ontvangsten, waarop in 1922 wordt gerekend.

1914

1. The first part of the paper is devoted to a review of the literature on the subject of the influence of the environment on the development of the human mind. The author discusses the various theories of the environment and the mind, and the evidence in support of each. He concludes that the environment has a profound influence on the development of the human mind, and that this influence is not limited to the physical environment, but extends to the social and cultural environment as well.

2. The second part of the paper is devoted to a discussion of the influence of the environment on the development of the human body. The author discusses the various theories of the environment and the body, and the evidence in support of each. He concludes that the environment has a profound influence on the development of the human body, and that this influence is not limited to the physical environment, but extends to the social and cultural environment as well.

3. The third part of the paper is devoted to a discussion of the influence of the environment on the development of the human character. The author discusses the various theories of the environment and the character, and the evidence in support of each. He concludes that the environment has a profound influence on the development of the human character, and that this influence is not limited to the physical environment, but extends to the social and cultural environment as well.

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1923.
AFDEELING IX.			
Departement van Oorlog.			
Stuk 2 — Uitgaven in Nederland.			
901		Militairen in buitengewonen dienst.	
	a.	Belooningen, bezoldigingen, daggelden, toelagen, reis-, verblijf- en andere kosten van officieren of gewezen officieren van het Indische leger tijdelijk in Nederland te werk gesteld, of, tijdens hun verlof in Nederland, belast met opdrachten, waarvan de kosten niet op een van de andere begrotingsposten kunnen worden aangewezen	f 84 000
	b.	Uitgaven voor de vorming van officieren in algemeen krijgskundige richting en voor den intendance-dienst	(1) 373 967
	c.	Uitgaven wegens aanwending van de normaal-schietsschool te 's Gravenhage ten dienste van het leger in Nederlandsch-Indië	38 289
	d.	Uitgaven wegens aanwending van de gymnastiekschool ten dienste van het leger in Nederlandsch-Indië	28 000
	e.	Uitgaven wegens aanwending van de rij- en hoefsmidsschool te Amersfoort ten dienste van het leger in Nederlandsch-Indië	(2) 17 700
	f.	Uitgaven voor de opleiding van vliegeniers voor het leger in Nederlandsch-Indië bij de luchtvaartafdeeling van het Nederlandsche leger en daarmee in verband staande uitgaven	(5) 52 100
			f 571 050

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
84 000			(1) Dit bedrag is te splitsen als volgt:
			<i>a.</i> leeraren en algemeene kosten:
			bezoldigingen van 1 majoor en 2 kapiteins van den generalen staf ..... <i>f</i> 23 610.—
			bezoldiging van 1 majoor-intendant ..... 8 257.—
			tegemoetkoming voor het houden van dienstpaard en fouragegelden voor die officieren... 1 615.—
			tegemoetkoming in de aanschaffing van een dienstpaard voor 1 officier ..... 400.—
			belooning aan leeraren in Indologische vakken en tropische gezondheidsleer ..... 4 900.—
			reiskosten van die leeraren ..... 1 000.—
573 967			aandeel in de algemeene kosten der Hoogere Krijgsschool ..... 47 910.—
55 289			<i>b.</i> officieren-leerlingen:
			bezoldigingen (voor de krijgskundige studiën)... 186 610.—
			bezoldigingen (voor de intendancestudiën) ..... 62 500.—
			tegemoetkoming en fouragegelden voor officieren-leerlingen, behoorende tot het wapen der cavalerie, gerechtigd tot het houden van een dienstpaard ..... Memorie.
			toelagen voor uitrusting aan 13 nieuwe leerlingen en hunne gezinnen ..... 19 000.—
			schadeloosstelling voor verhuiskosten en bijslag op de bezoldigingen van de officieren, tijdelijk te plaatsen bij bereden wapens, bij de Rijkslandbouwschool, 's Rijks centraal magazijn van militaire kleeding en uitrusting en de Nederlandsche school voor nijverheid en handel te Enschedé ..... 12 615.—
			toelagen voor het deelnemen aan oefeningen tijdens de indeeling bij de korpsen ..... 1 600.—
			reiskosten voor het bezichtigen van militaire inrichtingen, fabrieken, en voor de zomer-oefeningen ..... 3 650.—
			tegemoetkoming in de kosten van aanschaffing van een dienstpaard voor een officier-leerling van het wapen der cavalerie ..... Memorie.
52 100			geneeskundige behandeling van de officieren, tijdens hun verblijf te Wageningen en te Enschedé ..... <i>f</i> 300.—
			<i>f</i> 373 967.—
			(2) In de raming is begrepen een som van <i>f</i> 300 als bijdrage in de algemeene kosten der rij- en hoefsmidschool.
			(3) Bijdrage in de algemeene kosten der luchtvaartafdeeling van het Nederlandsche leger te Soesterberg ..... <i>f</i> 25 200.—
			toelagen aan onderwijzers in het vliegen ..... 1 650.—
			toelagen aan 3 officieren-leerlingen ..... 4 800.—
			vliegeniersuitrustingen ..... 450.—
			<i>f</i> 32 100.—

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		Geraamd voor 1925.
902		Militaire verlofs- en non-activiteitsbezoldigingen		f 1 350 000
903		Opleiding tot officier.		
	a.	Aandeel in de kosten der opleiding van cadetten bij de Koninklijke Militaire Academie te Breda en andere met die opleiding in verband staande uitgaven	(4) 661 870	
	b.	Aandeel in de kosten der opleiding van onderofficieren bij den Hoofdcursus te Kampen en andere met die opleiding in verband staande uitgaven	Memorie	
	c.	Aandeel in de kosten der Cadettenschool te Alkmaar en andere daarmede in verband staande uitgaven	(4) 181 845	
	d.	Opleiding tot genees- en artsenijskundigen	125 000	968 115
904		Kosten van den Indischen leergang voor nieuwbenoemde officieren en officieren-verlofgangers van het Nederlandsch-Indisch leger		15 000
905		Kosten der koloniale afdeeling van het krijgsgeschiedkundig archief van den generalen staf in Nederland		8 400
906		Uit- en terugzending van militairen, de kosten van werving en van verblijf in Nederland daaronder begrepen, mitsgaders betalingen te hunnen behoeve na terugkeer in Nederland		
	a.	Kosten van de Koloniale reserve te Nijmegen	(5) 1 000 000	
	b.	Uit- en terugzending van militairen en daarmede in verband staande uitgaven	1 000 000	2 000 000
907		Verrekening met het departement van oorlog in Nederland van de uitgaven voortvloeiende uit het aangaan van eene vrijwillige verbintenis op korten termijn bij het leger in Nederland door jongelieden, die voornemens zijn zich in Nederlandsch-Indië te vestigen		Memorie.
908		Tegemoetkoming aan de vereeniging tot beoefening van de krijgswetenschap		500
909		Bijdrage in de kosten van de te Nijmegen gevestigde „Arbeidsbeurs voor den Oud-Indischen militair”		9 000
910		Bijdrage in de kosten van het te Nijmegen gevestigde verblijf voor den oud-Indischen militair		10 000

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
1 250 000	f 120 000		(4) De onderdeelen <i>a</i> en <i>e</i> van deze onderafdeeling zijn tot bestrijding van de beloningen aan de officieren, belast met het geleiden naar Nederland van de cadetten, die in Nederlandsch-Indië tot de Koninklijke Militaire Academie en de Cadettenschool worden toegelaten, onderscheidenlijk <i>f</i> 225 en <i>f</i> 300 hooger geraamd dan het op het VIIIste hoofdstuk der Staatsbegrooting uit te trekken bedrag.
661 570			(5) Bezoldiging van het militair en burgerpersoneel volgens de formatie ..... <i>f</i> 392 178.—
Memorie.			Betaling van officieren boven de sterkte ..... 250 000.—
181 545			Dienstneming van militairen beneden den rang van onderluitenant ..... 325 000.—
125 000			Betaling e.q. voeding en kleeding van het vlottend militair personeel in opleiding, in afwachting van uitzending of doortrekkend ..... 340 905.—
15 000			Overige uitgaven ten behoeve van de koloniale reserve als uitgaven voor den geneeskundigen dienst, tegemoetkoming voor nieuw personeel, onderhoud, verwarming, verlichting der gebouwen, enz.; nachtleger, wapening, munitie, leergoed, bijdrage aan de militaire sociëteit, militair tehuis te Nijmegen, korpsboekery, onderwijs, practische oefeningen, kantoerbehoefden, enz. .... 168 600.—
8 406			Tijdelijke boven de sterkte gevoerd (overcompleet) personeel ..... 115 005.—
2 089 600		f 89 600	Totaal ..... <i>f</i> 1 591 688.— of rond ..... <i>f</i> 1 600 000.—
Memorie.			
500			
9 000			
10 000			

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
911		Tegemoetkoming aan het permanent comité ten dienste van den oud-Indischen militair	f 1 500
912		Tegemoetkoming aan de vereeniging „Generaal van Heutszfonds”	2 000
913		Steun aan gegageerde en gepensioneerde Indische militairen beneden den officiersrang, die buiten hun schuld in moeilijke omstandigheden verkeeren	10 000
914		Militaire veroordeelden. Verpleging en vervoer in Nederland van militaire veroordeelden	4 000
915		Uitkeering aan het weduwen- en weezenfonds van de Europeesche officieren van het leger in Nederlandsch-Indië	300 000
916		Uitkeering aan het weduwen- en weezenfonds van militairen beneden den rang van officier bij de koloniale troepen	125 000
917		Materieel	
		Aanschaffing en uitzending van magazijnsgoederen en andere benodigdheden	(6) 12 914 744
918		Voorzieningen ten behoeve van personeel, dat tengevolge van een vliegongeval ongeschikt is geworden voor den dienst en van de nagelaten betrekkingen van dit personeel, indien het tengevolge van een vliegongeval mocht zijn omgekomen	Memorie.
919		Onvoorziene uitgaven	50 000
		Totaal der IXde afdeeling	f 18 357 321

Toegestaan voor 1923.	Verschil voor 1923.		T O E L I C H T I N G E N.
	Meer.	Minder.	
f 1 800			(6) Voor het wapen der artillerie ..... f 707 958.—
			„ „ „ „ genie ..... 231 090.—
2 000			„ den topografischen dienst ..... 87 542.—
			„ de luchtvaartafdeeling ..... 2 430 076.—
			„ de intendance ..... 2 001 061.—
			„ den militair geneeskundigen dienst ..... 201 017.—
			Extra aanschaffing geweermunitie ..... 2 000 000.—
10 000			Extra aanschaffing artillerie materieel ..... 5 256 000.—
			Te zamen ..... f 12 914 744.—
4 000			In de begrooting voor 1922 is opgebracht:
			Voor het wapen der artillerie ..... f 4 692 000.—
			„ „ „ „ genie ..... 812 490.—
			„ den topografischen dienst ..... 159 970.—
500 000			„ de luchtvaartafdeeling ..... 1 617 448.—
			„ de intendance ..... 2 364 000.—
			„ den militair geneeskundigen dienst ..... 221 256.—
			Extra aanschaffing geweermunitie ..... 5 000 000.—
125 000			Te zamen ..... f 14 867 164.—
14 867 164		f 1 952 420	(7) Personeele uitgaven ten behoeve van den vlieg- dienst, vervalt.
7) Memorie.			(8) Het eindcijfer dezer afdeeling bij het minite- rieel ontwerp voor de begrooting voor 1922 geraamd op ..... f 20 248 041.—
			is bij aanvullingsbegrooting voor 1922 ver- meerderd met ..... 11 300.—
Memorie.			f 20 259 341.—
50 000			
(8) 20 259 341	f 120 000	f 2 042 020	
Minder.		f 1 922 020	

Nummers der onderafdeelingen	Onderdeelen.	Geraamd voor 1923.
	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	
	AFDEELING IX.	
	Departement van Oorlog.	
	Stuk 3 — Uitgaven in Indië.	
901	Bezoldigingen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het departement van oorlog	(1) / 1 094 684

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		TOELICHTINGEN.			
	Meer.	Minder.		Bezoldi- gingen.	Toelagen.	Te zamen.
1 224 702		f 130 048	(1)			
			Legerbevel.	/ 25 200	f 6 000	f 31 200
			Aldeeling Secretariaat.	79 500	2 400	81 900
			Hoofdkantoor der Infanterie.	95 600	4 800	98 400
			Hoofdkantoor der Artillerie en Commis- sie van proefnaeming.	81 600	1 200	82 800
			Hoofdkantoor der Genie.	67 860	3 600	71 460
			Hoofdkantoor der Militaire Administratie	88 980	1 200	90 180
			Hoofdkantoor van den Geneeskundigen dienst, algemeen magazijn van genees- middelen zoomede scheikundige en militair geneeskundige laboratoria. . .	150 060	5 600	155 660
			Hoofdkantoor van den Generalen Staf. .	156 800	12 000	148 800
			Hoofdkantoor van de Intendance.	85 800	7 500	93 300
			Hoofdkantoor der Cavalerie.	24 600	1 200	25 800
			Hoofdkantoor van den Topographischen dienst.	65 400	6 000	71 400
			Afdeeling "Dienstplicht en Reserve per- soneel".	81 000	1 200	82 200
			Hoofdkantoor van den diergeneeskundi- gen dienst.	14 100	—	14 100
						f 1 045 200
			Regelmatige bezoldigingsverhoogiingen.			Nihil.
			Toelagen aan:			
			3 buitengewone leden der vaste militaire spoorwegcommis- sie, ieder à f 1 200.—			5 600
			den directeur en 3 laboranten bij het militair geneeskundig laboratorium, achtereenvolgens à f 1 800.— en 3 × f 1 200.			5 400
			Bezoldiging van leeraren bij den leergang voor tropische ziekten bij het militair geneeskundig laboratorium.			1 440
			Verdere uitgaven voor het kantoor van inlichtingen.			7 000
			Boodschappers.			6 714
			Bewaken en schoonhouden der lokalen.			5 500
			Loonen voor het inlandsch personeel bij de magazijnen van geneesmiddelen zoomede de scheikundige en de militair geneeskundige laboratoria (in vasten dienst).			
			Centraal geneeskundig laboratorium:			
			2 eerste bedienden.	f 960		
			5 bedienden.	1 200		
			5 koelies.	900		
			1 kantoorbediende.	360		
			Algemeen Magazijn van Geneesmiddelen:			
			1 mandoer 1e klasse.	f 560		
			1 mandoer 2e klasse.	300		
			17 magazijnsknechten.	4 080		
			7 koelies.	1 260		
			2 wakers.	360		
			Scheikundig Laboratorium:			
			1 mandoer 1e klasse.	f 360		
			1 mandoer 2e klasse.	300		
			5 magazijnsknechten.	1 200		
			2 wakers.	360		
			Loonen van ingehuurd inlandsch personeel.			12 000
						10 000
			Te zamen.			f 1 094 654

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
902		Verdere uitgaven van het departement van oorlog ...	(2) f 27 69

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		T O E L I C H T I N G E N.
	Meer.	Minder.	
29 265		f 1 575	<p>Voor de vastgestelde sterkte van het personeel, zie de gedrukte stukken O, IX 1 en 2.</p> <p>Het in de begrooting van 1922 op dezen post uitgetrokken bedrag van ..... f 1 196 574.— is verminderd met het naar de onderafdeeling 936 (noot 45) dezer begrooting overgeschreven bedrag der bezoldigingen van het bij den gewestelijken dienst ingedeeld personeel der afdeeling „Dienstplicht- en reservepersoneel”.</p> <p style="text-align: right;">19 200.—</p> <hr/> <p style="text-align: right;">f 1 177 374.—</p> <p>en verhoogd met:</p> <p>de in den algemeenen post dier begrooting (onderafdeeling 957C) begrepen som voor: Omvorming van de afdeeling Dienstplicht en Reservepersoneel en instelling van onderinspectiën voor den landstorm in Oost- en West-Java. 27 900.—</p> <p>de in den algemeenen post dier begrooting (onderafdeeling 957E) begrepen som voor: Uitbreiding van de vastgestelde legersamenstelling met eenig personeel ten behoeve van den topografischen dienst in verband met de oprichting bij dien dienst van eene boekhouding op commerciëelen grondslag ..... 11 700.—</p> <p>de in den algemeenen post dier begrooting (onderafdeeling 957L) begrepen de som voor: Herziening der loonen van het in den formatie staat genoemde tot het Leger behoorend inlandsch personeel ..... 7 728.—</p> <hr/> <p style="text-align: right;">Te zamen ..... f 1 224 702.—</p> <p>(2) Boekerij van het departement ..... f 6 250.— Garnizoensboekerijen der officieren ..... 4 150.— Aankoop en onderhoud van boekwerken voor de gewestelijke staven, enz. .... 500.— Uitgaven verbonden aan de opneming in het Indisch militair tijdschrift van officieele bijdragen van het departement van oorlog ..... 1 200.— Reiskosten van den attaché militair bij de gezantschappen te Tokio en Peking ..... 3 500.— Uitgaven van verschillenden aard ten behoeve van het militair geneeskundig laboratorium. 5 090.— Verschillende verdere uitgaven ..... 7 000.—</p> <hr/> <p style="text-align: right;">Te zamen ..... f 27 690.—</p>

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
903		Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, daggelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van den topographischen dienst	(3) f 1 651 83

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
f 110 000		f 27 638	<p>Toelagen van het burgerlijk personeel der topografische inrichting. f 1 200</p> <p>Schoonhouden van het hoofdkantoor en het gebouw der topografische inrichting en daarbij behorende terreinen ..... 702</p> <p style="text-align: right;">f 311 193.—</p> <p>Regelmatige bezoldigingsverhoogingen ..... 155 000.—</p> <p style="text-align: right;">Te zamen ..... f 1 651 834.—</p> <p>Voor de vastgestelde sterkte van het personeel, zie de gedrukte stukken O, IX 3 en 4.</p> <p>Het in de begrooting voor 1922 op dezen post uitgetrokken bedrag van ..... 1 773 929.—</p> <p>is vermeerderd met:</p> <p>de in den algemeenen post dier begrooting (onderafdeling 957L) begrepen som voor: Herziening der loonen van het in den formatiestaat genoemde tot het Leger behoorend inlandsch personeel ..... 3 480.—</p> <p style="text-align: right;">f 1 777 409.—</p> <p>en verminderd met ..... 48 300.—</p> <p>wegens overschrijving naar onderafdeling 904 - (zie noot 4).</p> <p style="text-align: right;">Totaal ..... f 1 729 109.—</p> <p>(4) Triangulatie-brigade:</p> <p>Aanschaffing van wetenschappelijke jaarboeken, schrijf- en teekenhoeften en andere kleine uitgaven. f 600</p> <p>Voor signaalbouw, reiskosten van het personeel, vervoer van instrumenten en meer dergelijke uitgaven ... 25 000</p> <p style="text-align: right;">f 25 600.—</p> <p>opnemingsbrigades:</p> <p>Uitkappen van wegen, enz. .... 11 000.—</p> <p>landrente-opnemingsbrigades:</p> <p>Uitkappen van wegen, enz. .... 10 000.—</p> <p>Opleidingsbrigade:</p> <p>Uitkappen van wegen, enz. .... 25 000.—</p> <p>Opleidingsleergang:</p> <p>Aanschaffing van leermiddelen ..... 600.—</p> <p>Uitkappen van wegen, enz. .... 1 800.—</p> <p>topographische inrichting:</p> <p>Verschillende benodigdheden ..... 200.—</p> <p>lithographische werkplaats:</p> <p>Verschillende benodigdheden ..... 300.—</p> <p>instrumentmakerswinkel:</p> <p>Verschillende benodigdheden ..... f 250.—</p> <p>Boekerij van den topografischen dienst ..... 300.—</p> <p>Gebruik van motorbooten van het departement der Marine ..... 7 312.—</p> <p style="text-align: right;">Te zamen ..... f 82 362.—</p>

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
905		Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, werkgelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het personeel der intendance	(5) / 505 750

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
519 660		f 15 910	<p>Het bij de begrooting voor 1922 uitgetrokken bedrag van ..... f 61 700.— is verhoogd met ..... 48 300.— wegens overschrijving van onderafdeeling 903, zijnde dat bedrag aan koelieloonen in 1922 bij onderafdeeling 903 in stede van bij onderafdeeling 904 uitgetrokken [zie noot (3)].</p> <p style="text-align: right;">Totaal ..... f 110 000.—</p> <p>(5) Gewestelijke dienst ..... f 117 000.— Dienst der magazijnen van kleeding en uitrusting 166 800.— Militaire bakkerij ..... 15 180.— Stoomwasscherij ..... 10 560.— Regelmatige bezoldigingsverhoogingen ..... 55 000.— Toelagen aan intendance officieren ..... 10 800.— Aanvangsbezoldiging van het niet in de vastgestelde legersterkte opgenomen inlandsch burgerlijk personeel in vasten dienst: Doorvoermagazijn te Batavia: 1 timmerman ..... f 240.— 2 mandoers ..... 660.— 10 koelies ..... 1 800.—</p> <p>Gewestelijk magazijn te Bandoeng: 1 timmerman ..... 240.— 3 mandoers ..... 1 080.— 6 magazijnsknechten ..... 1 440.— 8 koelies ..... 1 440.— 4 wakers ..... 720.—</p> <p>Gewestelijk magazijn te Soerabaia: 2 mandoers ..... 720.— 14 koelies ..... 2 520.— 2 wakers ..... 360.—</p> <p>Garnizoenskleedingmagazijn te Weltevreden: 2 wakers ..... 360.—</p> <p>Idem te Tjimahi: 6 koelies ..... 1 080.— 1 karrevoerder ..... 180.—</p> <p>Idem te Semarang: 2 koelies ..... 360.— 2 wakers ..... 360.—</p> <p>Militaire bakkerij te Tjimahi: 2 stokers ..... 360.— 1 mandoer ..... 360.— 6 koelies ..... 1 080.—</p> <p>Gewestelijk magazijn te Padang: 1 mandoer ..... 360.— 10 koelies ..... 1 800.—</p> <p style="text-align: right;">17 520.—</p> <p>Loonen van ingehuurd personeel voor de stoomwasscherij ..... 29 820.—</p>

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
906		Bezoldigingen, toelagen en andere uitgaven van persoonlijk aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het personeel der militaire administratie	(6) f 670 47

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		TOELICHTINGEN.																																																				
	Meer.	Minder.																																																					
685 318	f	12 840	<p>Werk- en overwerkgeden ..... f 11 600.—</p> <p>Loonen van ingehuurd Inlandsch burgerpersoneel voor de magazijnen ..... 70 000.—</p> <p>Boodschappers ..... 1 470.—</p> <p style="text-align: right;">Te zamen ..... f 505 750.—</p> <p>Voor de vastgestelde sterkte van het personeel, zie gedrukt stuk O, IX 5.</p> <p>Het in de begrooting voor 1922 op dezen post uitgetrokken bedrag van ..... f 505 032.— is vermeerderd met:</p> <p>de in den algemeenen post dier begrooting (onderafdeeling 957 L) begrepen som voor:</p> <p>Herziening der loonen van het in den formatie-staat genoemde tot het leger behoorend Inlandsch personeel ..... 8 868.—</p> <p>de in den algemeenen post dier begrooting (onderafdeeling 948) begrepen som voor:</p> <p>Tijdelijke uitbreiding van de vastgestelde legersterkte en niet tot het leger behoorende Inlandsche korpsen ..... 5 760.—</p> <p style="text-align: right;">Te zamen ..... f 519 660.—</p> <p>(6) Bezoldigingen.</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: center;">RANGEN</th> <th style="text-align: center;">Aantal</th> <th style="text-align: center;">Bezoldigingen</th> <th style="text-align: center;">Te zamen.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Majoor .....</td> <td style="text-align: center;">2</td> <td style="text-align: center;">f 12 000</td> <td style="text-align: center;">f 24 000</td> </tr> <tr> <td>Kapitein.....</td> <td style="text-align: center;">11</td> <td style="text-align: center;">• 7 800</td> <td style="text-align: center;">• 85 800</td> </tr> <tr> <td>1° Luitenant.....</td> <td style="text-align: center;">22</td> <td style="text-align: center;">• 3 900</td> <td style="text-align: center;">• 85 800</td> </tr> <tr> <td>2° " .....</td> <td style="text-align: center;">16</td> <td style="text-align: center;">• 5 600</td> <td style="text-align: center;">• 89 600</td> </tr> <tr> <td>Onderluitenant.....</td> <td style="text-align: center;">12</td> <td style="text-align: center;">• 5 600</td> <td style="text-align: center;">• 67 200</td> </tr> <tr> <td>Adjutant-onderofficier.....</td> <td style="text-align: center;">50</td> <td style="text-align: center;">• 3 360</td> <td style="text-align: center;">• 168 000</td> </tr> <tr> <td>Sergeant-majoor.....</td> <td style="text-align: center;">30</td> <td style="text-align: center;">• 2 640</td> <td style="text-align: center;">• 79 200</td> </tr> <tr> <td colspan="3"></td> <td style="text-align: right;">f 843 600</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Regelmatische bezoldigings verhoogingen.....</td> <td style="text-align: right;">• 120 000</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Boodschappers.....</td> <td style="text-align: right;">• 1 878</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Soldijen voor in afwachting van hunne benoeming tot onderofficier bij de militaire administratie tewerkgestelde onderofficieren van de verschillende wapens en diensten.</td> <td style="text-align: right;">• 5 000</td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: right;">Te zamen.....</td> <td style="text-align: right;">f 670 478</td> </tr> </tbody> </table> <p>Het in de begrooting voor 1922 op dezen post uitgetrokken bedrag van ..... f 677 618.— is vermeerderd met:</p> <p>de in den algemeenen post dier begrooting (onderafdeeling 957 K) begrepen som voor:</p> <p>Kosten verbonden aan de uitbreiding van de vastgestelde legersterkte met eene luchtvaartafdeeling ..... 5 700.—</p> <p style="text-align: right;">Te zamen ..... f 683 318.—</p>	RANGEN	Aantal	Bezoldigingen	Te zamen.	Majoor	2	f 12 000	f 24 000	Kapitein.....	11	• 7 800	• 85 800	1 ^o Luitenant.....	22	• 3 900	• 85 800	2 ^o "	16	• 5 600	• 89 600	Onderluitenant.....	12	• 5 600	• 67 200	Adjutant-onderofficier.....	50	• 3 360	• 168 000	Sergeant-majoor.....	30	• 2 640	• 79 200				f 843 600	Regelmatische bezoldigings verhoogingen.....			• 120 000	Boodschappers.....			• 1 878	Soldijen voor in afwachting van hunne benoeming tot onderofficier bij de militaire administratie tewerkgestelde onderofficieren van de verschillende wapens en diensten.			• 5 000	Te zamen.....			f 670 478
RANGEN	Aantal	Bezoldigingen	Te zamen.																																																				
Majoor	2	f 12 000	f 24 000																																																				
Kapitein.....	11	• 7 800	• 85 800																																																				
1 ^o Luitenant.....	22	• 3 900	• 85 800																																																				
2 ^o "	16	• 5 600	• 89 600																																																				
Onderluitenant.....	12	• 5 600	• 67 200																																																				
Adjutant-onderofficier.....	50	• 3 360	• 168 000																																																				
Sergeant-majoor.....	30	• 2 640	• 79 200																																																				
			f 843 600																																																				
Regelmatische bezoldigings verhoogingen.....			• 120 000																																																				
Boodschappers.....			• 1 878																																																				
Soldijen voor in afwachting van hunne benoeming tot onderofficier bij de militaire administratie tewerkgestelde onderofficieren van de verschillende wapens en diensten.			• 5 000																																																				
Te zamen.....			f 670 478																																																				

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
907		Bezoldigingen van de commiezen en de burgerlijke schrijvers op de kantoren van het leger, zoomede soldijen en andere uitgaven van persoonlijken aard van het militair schrijverspersoneel, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden	(7) / 1 031 70

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		TOELICHTINGEN.																																																																																																				
	Meer.	Minder.																																																																																																					
f 1 042 400	f 9 300		(7) Bezoldigingen en soldijen.																																																																																																				
			<table border="1"> <thead> <tr> <th>RANGEN</th> <th>Aan- tal</th> <th>Bezol- digin- gen en soldijen</th> <th>Te zamen.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Commiezen.....</td> <td>46</td> <td>5000</td> <td>f 158 000</td> </tr> <tr> <td colspan="4" style="text-align: center;">Burgerlijke schrijvers:</td> </tr> <tr> <td>Burger schrijver 1^e klasse.....</td> <td>4</td> <td>1680</td> <td>6 720</td> </tr> <tr> <td>„ „ 2^e „ .....</td> <td>21</td> <td>1520</td> <td>27 720</td> </tr> <tr> <td>„ „ 3^e „ .....</td> <td>50</td> <td>840</td> <td>42 000</td> </tr> <tr> <td>„ „ 4^e „ .....</td> <td>26</td> <td>480</td> <td>12 480</td> </tr> <tr> <td colspan="4" style="text-align: center;">Militaire schrijvers:</td> </tr> <tr> <td>Adjutant-onderofficier.....</td> <td>35</td> <td>2280</td> <td>75 240</td> </tr> <tr> <td>Sergeant-majoor.....</td> <td>48</td> <td>2100</td> <td>100 800</td> </tr> <tr> <td>Sergeant 1e klasse.....</td> <td>194</td> <td>1920</td> <td>572 480</td> </tr> <tr> <td>Sergeant 2e klasse.....</td> <td>28</td> <td>912 50</td> <td>25 550</td> </tr> <tr> <td>Brigadier.....</td> <td>79</td> <td>474 50</td> <td>37 485 50</td> </tr> <tr> <td>Soldaat 1e klasse (aanvullingstroepen).....</td> <td>15</td> <td>365</td> <td>4 745</td> </tr> <tr> <td>Korporaal 1e klasse.....</td> <td>48</td> <td>401 50</td> <td>19 272</td> </tr> <tr> <td>Soldaat 1e klasse (inheemsche troepen).....</td> <td>15</td> <td>182 50</td> <td>2 757 50</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>f 863 250</td> </tr> <tr> <td colspan="4" style="text-align: center;">Gaat af:</td> </tr> <tr> <td colspan="3">tegen betaling te verstrekken kleeding, onderscheidingsteekenen, enz. ....</td> <td>650</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>f 864 600</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Regelmatige bezoldigingsverhoogen.....</td> <td>170 000</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Voor het inhuren van burgerlijk schrijverspersoneel boven het bij de legersamenstelling aangegeven aantal schrijvers.</td> <td>7 200</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Schrijfloonen ten behoeve van het wapen der genie.. . . .</td> <td>9 900</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>f 1051700</td> </tr> <tr> <td colspan="4"> <p>Het in de begrooting van 1922 op dezen post uitgetrokken bedrag van ..... f 1 038 400.— is verhoogd met:</p> <p>de in den algemeenen post dier begrooting (onderafdeeling 957C) begrepen som voor: Omvorming van de afdeling dienstplicht- en reservepersoneel en instelling van onderinspectiën voor den landstorm in Oost- en West-Java. .... 1 000.—</p> <p>de in den algemeenen post dier begrooting (onderafdeeling 957K) begrepen som voor: Kosten verbonden aan de uitbreiding van de vastgestelde legersterkte met eene luchtvaartafdeeling ..... 3 000.—</p> <p style="text-align: right;">Te zamen ..... f 1 042 400.—</p> </td> </tr> </tbody> </table>	RANGEN	Aan- tal	Bezol- digin- gen en soldijen	Te zamen.	Commiezen.....	46	5000	f 158 000	Burgerlijke schrijvers:				Burger schrijver 1 ^e klasse.....	4	1680	6 720	„ „ 2 ^e „	21	1520	27 720	„ „ 3 ^e „	50	840	42 000	„ „ 4 ^e „	26	480	12 480	Militaire schrijvers:				Adjutant-onderofficier.....	35	2280	75 240	Sergeant-majoor.....	48	2100	100 800	Sergeant 1e klasse.....	194	1920	572 480	Sergeant 2e klasse.....	28	912 50	25 550	Brigadier.....	79	474 50	37 485 50	Soldaat 1e klasse (aanvullingstroepen).....	15	365	4 745	Korporaal 1e klasse.....	48	401 50	19 272	Soldaat 1e klasse (inheemsche troepen).....	15	182 50	2 757 50				f 863 250	Gaat af:				tegen betaling te verstrekken kleeding, onderscheidingsteekenen, enz.			650				f 864 600	Regelmatige bezoldigingsverhoogen.....			170 000	Voor het inhuren van burgerlijk schrijverspersoneel boven het bij de legersamenstelling aangegeven aantal schrijvers.			7 200	Schrijfloonen ten behoeve van het wapen der genie.. . . .			9 900				f 1051700	<p>Het in de begrooting van 1922 op dezen post uitgetrokken bedrag van ..... f 1 038 400.— is verhoogd met:</p> <p>de in den algemeenen post dier begrooting (onderafdeeling 957C) begrepen som voor: Omvorming van de afdeling dienstplicht- en reservepersoneel en instelling van onderinspectiën voor den landstorm in Oost- en West-Java. .... 1 000.—</p> <p>de in den algemeenen post dier begrooting (onderafdeeling 957K) begrepen som voor: Kosten verbonden aan de uitbreiding van de vastgestelde legersterkte met eene luchtvaartafdeeling ..... 3 000.—</p> <p style="text-align: right;">Te zamen ..... f 1 042 400.—</p>			
RANGEN	Aan- tal	Bezol- digin- gen en soldijen	Te zamen.																																																																																																				
Commiezen.....	46	5000	f 158 000																																																																																																				
Burgerlijke schrijvers:																																																																																																							
Burger schrijver 1 ^e klasse.....	4	1680	6 720																																																																																																				
„ „ 2 ^e „	21	1520	27 720																																																																																																				
„ „ 3 ^e „	50	840	42 000																																																																																																				
„ „ 4 ^e „	26	480	12 480																																																																																																				
Militaire schrijvers:																																																																																																							
Adjutant-onderofficier.....	35	2280	75 240																																																																																																				
Sergeant-majoor.....	48	2100	100 800																																																																																																				
Sergeant 1e klasse.....	194	1920	572 480																																																																																																				
Sergeant 2e klasse.....	28	912 50	25 550																																																																																																				
Brigadier.....	79	474 50	37 485 50																																																																																																				
Soldaat 1e klasse (aanvullingstroepen).....	15	365	4 745																																																																																																				
Korporaal 1e klasse.....	48	401 50	19 272																																																																																																				
Soldaat 1e klasse (inheemsche troepen).....	15	182 50	2 757 50																																																																																																				
			f 863 250																																																																																																				
Gaat af:																																																																																																							
tegen betaling te verstrekken kleeding, onderscheidingsteekenen, enz.			650																																																																																																				
			f 864 600																																																																																																				
Regelmatige bezoldigingsverhoogen.....			170 000																																																																																																				
Voor het inhuren van burgerlijk schrijverspersoneel boven het bij de legersamenstelling aangegeven aantal schrijvers.			7 200																																																																																																				
Schrijfloonen ten behoeve van het wapen der genie.. . . .			9 900																																																																																																				
			f 1051700																																																																																																				
<p>Het in de begrooting van 1922 op dezen post uitgetrokken bedrag van ..... f 1 038 400.— is verhoogd met:</p> <p>de in den algemeenen post dier begrooting (onderafdeeling 957C) begrepen som voor: Omvorming van de afdeling dienstplicht- en reservepersoneel en instelling van onderinspectiën voor den landstorm in Oost- en West-Java. .... 1 000.—</p> <p>de in den algemeenen post dier begrooting (onderafdeeling 957K) begrepen som voor: Kosten verbonden aan de uitbreiding van de vastgestelde legersterkte met eene luchtvaartafdeeling ..... 3 000.—</p> <p style="text-align: right;">Te zamen ..... f 1 042 400.—</p>																																																																																																							

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
908		Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van den trein	(8) f 188 500

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.			
	Meer.	Minder.				
196 378	f	7 878	(8) Bezoldigingen en soldijen.			
			RANGEN	Aantal	Bezoldigingen en soldijen	Te zamen
			Kapitein.....	2	7800 —	f13 600 —
			1 ^e Luitenant of.....	8	5900 —	19 500 —
			2 ^e Luitenant.....	4	3600 —	10 800 —
			Adjutant-onderofficier.....	4	2760 —	11 040 —
			Fourier, sergt.-maj. of adj. onderoff. staf- Brigadier of korporaal 1e klasse schrij- Soldaat 1e klasse ..... ver.	—	1920 —	1 920 —
			Sergeant-majoor.....	5	2280 —	6 840 —
			Sergeant 1e klasse en fourier.....	15	1920 —	24 960 —
			Brigadier.....	15	474 50	7 117 50
			Treinsoldaat 1e kl. of } aanvullingstroepen Idem 2e klasse. }	5	275 75	821 25
			Sergeant 2e klasse of korporaal 1e klasse ..	8	401 50	5 212 —
			Korporaal 1e of 2e klasse.....	5	292 —	876 —
			Hoornblazers.....	5	182 50	912 50
			Treinsoldaat 1e kl. of } inheemsche troepen. Idem 2e klasse. }	284	127 75	56 281 —
						f159880 25
			Gaat af:			
			tegen betaling te verstrekken kleeding, enz.....			1 880 25
						f158000 —
			Regelmatige bezoldigingsverhoogenen.....			45 460 —
			Aanvangsbezoldiging van stalkoelies, een per 16 paarden of minder.....			5 040 —
						f188500 —
			Het bij de begrooting voor 1922 uitgetrokken bedrag van		f	193 432.—
			is verhoogd met:			
			de in den algemeenen post dier begrooting (onderafdeeling 957A) begrepen som voor: Openstelling van den rang van adjudant- onderofficier voor de stafhoornblazers, de staf- trompetters zoomede voor den stafschrijver van den Trein			600.—
			de in den algemeenen post dier begrooting (onderafdeeling 957B) begrepen som voor: Herziening van de loonen der keuken- en stalkoelies		f	1 968.—
			de in den algemeenen post dier begrooting (onderafdeeling 957G) begrepen som voor: Toekenning van toelagen aan de onderwijzers en hulponderwijzers in het zwemmen			378.—
						f
			Te zamen		f	196 378.—

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
909		Verdere uitgaven voor den trein	(9) f 862
910		Bezoldigingen, toelagen en andere uitgaven van persoonlijken aard, ten behoeve van den gewestelijken dienst van den generalen staf	(10) 52 50
911		Bezoldigingen, toelagen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van de gewestelijke staven.	(11) 190 80
912		Bezoldigingen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van de plaatselijke staven	(12) 134 10
913		Invoering van het regiments- en divisieverband	92 50

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		T O E L I C H T I N G E N.		
	Meer.	Minder.			
8 431	f 190		(9) Kosten van de schietoefeningen	f 316.—	
55 000		f 500	Vergoeding voor de aanschaffing en het onder- houd van stalbenoedigheden voor 437 paar- den, waaronder het reinigen en onderhouden van paardendecken, à f 0,35 per paard 's maands f 1 835,40 waarvoor gesteld	1 835.—	
191 800		1 000	Aanschaffing en onderhoud van benoedigd- heden voor de beoefening van gymnastische spelen	190.—	
155 100		1 000	Aanschaffing van leermiddelen, schrijfbehoeften enz. ten dienste van het onderwijs	90.—	
92 500			Uitgaven voor de aanschaffing van stroo of alang-alang voor de verstrekking van stroo- bedden aan de paarden	6 000.—	
			Aanschaffing van kleine benoedigheden	190.—	
			Te zamen	f 8 621.—	
			(10) Aanvangsbezoldiging voor 5 kapiteins	f 39 000.—	
			Toelagen	6 000.—	
			Regelmatige bezoldigingsverhoogingen	7 500.—	
			Te zamen	f 52 500.—	
			(11) Bezoldigingen en toelagen.		
			R A N G E N		
			Aan- tal	Bezoldi- gingen	Te zamen.
			1	f 19 200	f 19 200
			5	16 800	84 000
			2 ^o Luitenant	} adjutant of adjunct	} 7 800
			1 ^o Luitenant of		
			Kapitein		
					f 163 600
					15 600
					9 600
			Te zamen.....		f 190 800
			(12) Bezoldigingen.		
			R A N G E N.		
			Aan- tal.	Bezoldi- gingen.	Te zamen.
			6	f 13 200	f 79 200
			2 ^o Luitenant of	} adjutant.	} 3 900
			1 ^o Luitenant		
					f 114 500
					19 800
			Te zamen		f 154 100

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1923.
914		Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, werkgelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het wapen der infanterie	(13)/14 585 02

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
14 849 862		f 464 838	(13) Bezoldigingen en soldijen: 21 veldbataljons ..... f 6 618 800.50 4 mitrailleurcompagnieën ..... 187 057.75 1 afdeeling ordonnans-wielrijders ..... 49 395.75 1 afdeeling strijders-wielrijders ..... 77 152.75 1 korps-maréchaussee ..... 525 905.— 10 garnizoens-bataljons en 3 garnizoens-com- pagnieën ..... 2 683 440.50 4 subsistenten-kaders ..... 210 147.— 3 depôt-bataljons ..... 919 205.75 2 kaderscholen ..... 69 377.50 f 11 340 482.50 Gaat af: tegen betaling te verstrekken kleding, onder- scheidingsteekenen, enz. .... 105 482.50 f 11 235 000.— Aanvangsbezoldiging van het inlandsch personeel in de keukens en stallen ..... 45 000.— Regelmatige verhoogingen van bezoldigingen ... 3 000 000.— Toelagen aan: 130 onderwijzers bij de koeps- scholen ..... f 15 600 muzikanten ..... 2 600 koks en bijkoks ..... 16 000 Werkgeden aan: leerling-rijwielherstellers ..... 400 Belooningen aan: optische seiners ..... 2 000 mindere militairen bij scherm- en gymnastiekwedstrijden ..... 9 500 als granaatwerpers dienstdoende militairen ..... f 3 500 f 49 600.— Premiën aan het personeel belast met bediening van de patrouille-telefoon ..... 5 424.— Ter voorziening in de uitgaven wegens het boven de formatie van het leger voeren van de min- dere militairen, bedoeld in artikel 2, alinea 2, punt 4 en 5, van het Koninklijk besluit van 6 Maart 1915 No. 55 (Indisch Staatsblad No. 404) ..... 50 000.— Te zamen ..... f 14 385 024.— Voor de vastgestelde sterkte van het personeel, zie de gedrukte stukken O, IX 6 en 7. Het op de begrooting voor 1922 uitgetrokken bedrag van ..... f 14 800 750.— is verhoogd met: de in den algemeenen post dier begrooting (onderafdeeling 957A) begrepen som voor: Openstelling van den rang van adjudant- onderofficier voor de stafhoornblazers en staf- staffrompetters, zoomede voor den stafschrijver bij den Trein ..... 1 800.—

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1923.
915		Verdere uitgaven voor het wapen der infanterie	(14) f 117 58
916		Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, werkgelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het wapen der cavalerie	(15) f 685 56

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
129 665	f	12 080	de in den algemeenen post dier begrooting (onderafdeeling 957B) begrepen som voor: Herziening van de loonen der keuken- en stalkoelies ..... f 35 000.—
739 250	f	53 688	de in den algemeenen post dier begrooting (onderafdeeling 957G) begrepen som voor: Toekenning van toelagen aan onderwijzers en hulponderwijzers in het zwemmen ..... 12 012.—
			Te zamen ..... f 14 849 562.—
			(14) Kosten voor het schijfschieten ..... f 24 400.—
			Voor het houden van schietoefeningen in afwisselend terrein ..... 25 000.—
			Aanschaffing van materialen ten behoeve der oefeningen in den pionierdienst ..... 4 000.—
			Aanschaffing en onderhoud van benodigdheden voor de beoefening van gymnastische spelen ... 27 435.—
			Verdere uitgaven voor de korpscholen:
			36 scholen tegen f 70 en 4 tegen f 20 ..... 2 600.—
			Aanschaffing van boeken en leermiddelen bij de kaderscholen ..... 4 750.—
			Aanschaffing van materialen voor het onderwijs bij de kookschool te Tjimahi ..... 360.—
			Vergoeding voor de aanschaffing en het onderhoud van stalbenodigdheden, waaronder het reinigen en onderhouden van paardendeckens... f 412.—
			Uitgaven voor onderhoud van rijwielen ..... 2 628.—
			Tegemoetkoming in de kosten van het menagebeheer en in de aanschaffing van kleine benodigdheden en het wasschen van kokspakken 26 000.—
			Te zamen ..... f 117 585.—
			Het in de begrooting voor 1922 uitgetrokken bedrag van ..... f 129 700.—
			is verminderd met ..... 35.—
			wegens overschrijving naar de onderafdeeling 938 (zie noot 47).
			Blijft ..... f 129 665.—
			(15) Bezoldigingen en soldijen:
			Commandement der cavalerie ..... f 24 990.75
			6 veldeskadrons 380 926.50
			het depôt-eskadron 107 695.50
			het peloton ordonnansen 17 703.25
			de kaderschool 5 592.50
			f 536 908.50
			Gaat af wegens:
			tegen betaling te verstrekken kleeding, onderscheidingsteekenen enz. ... 9 608.50
			f 527 300.—

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1923.
917		Verdere uitgaven voor het wapen der cavalerie	(16) / 34.526

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder	
2 172 948	f	17 084	Tegemoetkoming in de kosten van het menage- beheer en aanschaffing van kleine benoodig- heden en het wasschen van kokspakken ..... f 1 580.— Te zamen ..... f 34 526.— (17) Bezoldigingen en soldijen: Staf der bereden Artillerie ..... f 40 086.75 2 afdeelingen veldartillerie ..... 378 143.50 1 afdeeling bergartillerie ..... 208 620.50 Depôt der bereden artillerie ..... 239 038.25 Afdeeling 7 cM. L/28 ..... 102 384.50 Staf der mobiele vesting- en de kust- en stelling- artillerie ..... 55 380.— 2 afdeelingen 7.5 cM. L/30 ..... 246 844.25 2 batterijen 12 cM. H.w. .... 102 815.— 2 kustcompagniën ..... 149 598.75 Militiecompagnie ..... 64 830.25 Depôt der vestingartillerie ..... 134 561.50 Schoolecompagnie ..... 192 610.50 f 1 914 913.75 Gaat af: tegen betaling te verstrekken kleeding, onder- scheidingsteekenen enz. .... 27 913.75 f 1 887 000.— Regelmatige bezoldigingsverhoogingen ..... 219 300.— Aanvangsbezoldiging van inlandsch personeel in de keukens en stallen ..... 19 800.— Toelagen aan: personeel aan de korpsscholen ..... 5 400.— koks- en bijkoks ..... 2 400.— mindere militairen wegens bijzondere diensten . 7 000.— Belooningen aan mindere militairen bij gym- nastiek- en schermwedstrijden ..... 3 000.— Toelagen aan remonteberijders en kleine beloo- ningen voor buitengewone geschiktheid en ijver bij het africhten van paarden ..... 5 814.— Werkgeden ..... 1 900.— Belooningen aan optische seiners ..... 950.— Toelagen aan zadelmakers en hoefsmeden ..... 3 300.— Te zamen ..... f 2 155 864.— Voor de vastgestelde sterkte van het personeel, zie de gedrukte stukken O, IX 9 en 10. Het bij de begrooting voor 1922 uitgetrokken bedrag van ..... 2 559 334.— is verhoogd met: de in den algemeenen post dier begrooting (onderafdeeling 957A) begrepen som voor: Openstelling van den rang van adjudant-onder- officier voor de stafhoornblazers en staftrum- petters, zoomede voor den stafschrijver bij den Trein ..... 600.—

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		Geraamd voor 1923.
918	b.	Dienst der artilleriesmagazijnen en werkplaatsen	(18) f 1 897 790	f 5 753 654

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		T O E L I C H T I N G E N.
	Meer.	Minder.	
1 598 590	f	800	de in den algemeenen post dier begrooting (onderafdeeling 957B) begrepen som voor: Herziening van de loonen der keuken- en stalkoelies ..... f 10 800.— de in den algemeenen post dier begrooting (onderafdeeling 957G) begrepen som voor: Toekenning van toelagen aan onderwijzers en hulponderwijzers in het zwemmen ..... 2 214.— <hr/> f 2 572 948.— en verminderd wegens overschrijving naar onder- deel b dezer onderafdeeling [zie noot (18)] . 400 000.— <hr/> f 2 172 948.—
			(18) Bezoldigingen en soldijen: Bestuur van het materieel en magazijnsdienst... f 212 760.— 1 Artillerie-Constructiewinkel ..... 231 565.— 1 vuurwerkerij ..... 121 106.25 1 inspectie der draagbare wapenen ..... 12 000.— 1 geweermakerschool ..... 67 083.25 De geweermakersateliers ..... 176 083.— <hr/> f 820 597.50 Gaat af: tegen betaling te verstrekken kleeding, enz. .... 1 597.50 <hr/> f 819 000.— Regelmatige bezoldigingsverhoogen ..... 158 890.— Aanvangsbezoldiging van inlandsch burgerper- soneel in vasten dienst bij de magazijnen te Batavia, Bandoeng, Tjimahi, Djoejakarta, Soe- rakarta, Kotta-Radja en de geweermakers- school te Meester-Cornelis: 3 mandoers ..... 1 080 136 magazijnsknechts ..... 32 640 4 koelies ..... 720 17 wakers ..... 3 060 <hr/> 37 500.— Loonen aan burgerlijke werklieden bij de artille- rie constructiewinkel, de pyrotechnische werk- plaats en de geweermakerschool ..... 450 000.— Loonen van ingehuurd Inlandsch personeel bij den magazijnsdienst ..... 95 000.— Werk- en overwerkelden ..... 16 000.— Toelagen aan het personeel der pyrotechnische werkplaats ..... 700.— Premiën aan het opzichtvoerend personeel der artillerie constructiewinkel en van de pyrotech- nische werkplaats ..... 3 000.— Bezoldiging aan klerken ..... 17 700.— <hr/> Te zamen ..... f 1 597 790.—

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
919		Verdere uitgaven voor het wapen der artillerie. Staf van het wapen en artillerietroepen	(19) f 45 163

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		T O E L I C H T I N G E N.
	Meer.	Minder.	
57 528	f 7 655		<p>Voor de vastgestelde sterkte van het personeel, zie gedrukt stuk O, IX, 11.</p> <p>Het bij de begrooting voor 1922 uitgetrokken bedrag van ..... f 1 177 896.— is verhoogd met:</p> <p>de in den algemeenen post dier begrooting (onderafdeeling 957L) begrepen som voor:</p> <p>Herziening der loonen aan het in den formatiestaat genoemde tot het leger behoorend Inlandsch personeel ..... 20 694.—</p> <p>de som overgeschreven van onderdeel a dezer onderafdeeling [zie noot (17)] ..... 400 000.—</p> <p style="text-align: right;">Te zamen ..... f 1 598 590.—</p> <p>(19) Aanschaffing en onderhoud van benodigdheden voor de beoefening van gymnastische spelen ... f 3 645.—</p> <p>Kosten voor het schijfschieten ..... 4 200.—</p> <p>Verdere uitgaven voor de kader- en korpscholen. Aanschaffing van leermiddelen, schrijfbehoeften, enz. ten dienste van het militair onderwijs tot opleiding van opperwachtmeester- en adjudant-onderofficier-onderwijzer bij de bereden artillerie ..... 100.—</p> <p>Aanschaffing van stroo of alang-alang tot het verstrekken van een stroobed voor de paarden en muilieren ..... 21 000.—</p> <p>Tegemoetkoming in de kosten van het menage-beheer en aanschaffing van kleine benodigdheden en het wasschen van kokspakken ..... 2 570.—</p> <p>Uitgaven voor werkdadige oefeningen met het geschut ..... 8 000.—</p> <p>Vergoeding voor de aanschaffing en het onderhoud van stalbenodigdheden voor 940 paarden en muilieren, waaronder het reinigen en onderhouden van paardendekens à f 0.35 per paard en per muilier 's maands ..... 3 948.—</p> <p style="text-align: right;">Te zamen ..... f 45 163.—</p>

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1923.
920		Uitgaven van persoonlijken aard voor de afzonderlijke inlandsche korpsen.	
	a.	Bezoldigingen, soldijen, toelagen en andere uitgaven van persoonlijken aard van het Mangkoe Negorosehe legioen te Soerakarta	(20) f 521 589

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		TOELICHTINGEN.			
	Meer.	Minder.				
476 694		f 155 305	(20) Bezoldiging en soldijen.			
			RANGEN.	Aantal.	Bezoldigingen en soldijen.	Te zamen.
			Majoor.	2	f 3 000	f 6 000
			Kapitein (onderwijzer).....	1	7 800	7 800
			Kapiteins.....	5	2 400	12 000
				5	2 100	10 500
				5	1 560	4 680
			1 ^e Luitenants.....	5	1 580	4 140
				5	1 200	6 000
			2 ^e "	5	960	4 800
			2 ^e " (nieuwe regeling).....	6	1 440	8 640
			Officier van gezondheid 1e of 2e klasse....	2	4 800	9 600
			Kapelmeester.....	1	1 800	1 800
			Adjutant-onderofficier.....	5	288	1 440
			Sergeant-majoor of fourier } stafschrijver ...	6	17½	522
			Korporaal of fuselier		144	452
			Sergeant of korporaal stafhoornblazer.....	2	144	288
			Sergeant-majoor.....	7	228	1 596
			Sergeant en fourier.....	70	174	12 180
			Korporaal.....	120	144	17 280
			Tamboer en hoornblazer.....	15	108	1 620
			Muzikant... ..	15	108	1 404
			Infanterist 1 ^e klasse.....	170	108	18 560
			Fuselier.....	1570	96	150 720
			Adjutant-onderofficier }		2 760	8 280
			Sergeant-majoor } onderwijzer	8	2 280	4 560
			Sergeant 1e klasse		1 920	5 760
			Adjutant-onderoff. of }			
			Onderluitenant } der Mil. Administratie.	1	5 240	5 240
						f 305 642
			Regelmatige bezoldigingsverhoogen.....			8 411
			Soldij voor boven de sterkte gevoerden.....			506
			Toelagen aan officieren bij voldoening aan bijzondere eischen van praktische geschiktheid.....			2 160
			Premiën aan het personeel belast met de bediening der patrouille-telefoon.....			150
			Vergoeding voor voeder en tegemoetkoming voor oppassing enz. van dienstrijpaarden:			
			1 officier der infanterie.....			660
			Toelagen aan aspirant-officieren.....			5 760
			Toelagen voor boven de sterkte gevoerden en voor de in de sterkte begrepen vorstelijke afstammelingen.....			500
			Te zamen.....			f 321 389
			Het bij de begrooting van 1922 uitgetrokken bedrag van		f	401 472.—
			is verhoogd met:			
			de in den algemeenen post dier begrooting (onderafdeeling 957 G) begrepen som voor: Toekenning van toelagen aan onderwijzers en hulponderwijzers in het zwemmen			702.—

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1923.
920	b.	Bezoldigingen, soldijen, toelagen en andere uitgaven van persoonlijke aard van de korpsen barisan op Madoera	(21) f 674 642
	c.	Toelagen aan de gewezen officieren van het opgeheven Pakoe Alamsch legioen te Djokjakarta	3 420
			f 999 45

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		TOELICHTINGEN.																																																																																																																																								
	Meer.	Minder.																																																																																																																																									
693 990	f	19 548	de in den algemeenen post dier begrooting (onderafdeeling 957 H) begrepen som voor: Personeel van de korpsen barisan en het Legioen van Mangkoe Negoro																																																																																																																																								
3 450		50	de som overgeschreven van de onderafdeeling 921 onderdeel a (zie noot 22)																																																																																																																																								
			Te zamen ..... f 476 694.—																																																																																																																																								
			(21) Bezoldigingen en soldijen.																																																																																																																																								
			<table border="1"> <thead> <tr> <th>RANGEN.</th> <th>Aantal.</th> <th>Bezoldigingen en soldijen.</th> <th>Te zamen.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Majoor.....</td> <td>3</td> <td>f 3 000</td> <td>f 9 000</td> </tr> <tr> <td>Kapiteins (onderwijzer).....</td> <td>5</td> <td>7 800</td> <td>23 400</td> </tr> <tr> <td rowspan="2">Kapiteins {</td> <td>oudste helft.....</td> <td>6</td> <td>2 400</td> <td>14 400</td> </tr> <tr> <td>jongste helft.....</td> <td>6</td> <td>2 100</td> <td>12 600</td> </tr> <tr> <td rowspan="3">1e Luitenants {</td> <td>oudste 1/4 ged. ....</td> <td>4</td> <td>1 560</td> <td>6 240</td> </tr> <tr> <td>oudste 1/2 " .....</td> <td>4</td> <td>1 580</td> <td>6 320</td> </tr> <tr> <td>jongste 1/2 " .....</td> <td>7</td> <td>1 200</td> <td>8 400</td> </tr> <tr> <td>2e Luitenants.....</td> <td>24</td> <td>960</td> <td>25 040</td> </tr> <tr> <td>Adj. onderofficier</td> <td></td> <td>2 760</td> <td>15 800</td> </tr> <tr> <td rowspan="2">Sergeant-majoor } onderwijzer.....</td> <td rowspan="2">9</td> <td>2 280</td> <td>2 280</td> </tr> <tr> <td>1 920</td> <td>6 760</td> </tr> <tr> <td>Sergeant 1e klasse</td> <td></td> <td>1 800</td> <td>6 400</td> </tr> <tr> <td>Kapelmeester.....</td> <td>3</td> <td>240</td> <td>1 440</td> </tr> <tr> <td>Adjutant-onderofficier.....</td> <td>6</td> <td>180</td> <td>540</td> </tr> <tr> <td>Stafschrijvers.....</td> <td>3</td> <td>120</td> <td>360</td> </tr> <tr> <td>Stafhoornblazers.....</td> <td>3</td> <td>72</td> <td>216</td> </tr> <tr> <td>Korporaal staftamboers.....</td> <td>5</td> <td>180</td> <td>2 160</td> </tr> <tr> <td>Fouriers en sergeanten.....</td> <td>108</td> <td>120</td> <td>12 960</td> </tr> <tr> <td>Korporaals.....</td> <td>147</td> <td>72</td> <td>10 584</td> </tr> <tr> <td>Tamboers en hoornblazers.....</td> <td>36</td> <td>60</td> <td>2 160</td> </tr> <tr> <td>Barisans 1e klasse.....</td> <td>336</td> <td>60</td> <td>20 160</td> </tr> <tr> <td>Barisans 2e klasse.....</td> <td>2004</td> <td>48</td> <td>96 192</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>Te zamen.....</td> <td>f 276 612</td> </tr> <tr> <td>Regelmatige bezoldigingsverhoogingen.....</td> <td></td> <td></td> <td>17 380</td> </tr> <tr> <td>Premiën aan het personeel belast met de bediening van de patrouille-telefoon.....</td> <td></td> <td></td> <td>270</td> </tr> <tr> <td>Vergoeding voor voeder en tegemoetkoming voor oppassing enz. van dienstrijpaarden van officieren-leider.....</td> <td></td> <td></td> <td>2 580</td> </tr> <tr> <td>Toelagen aan officieren, die aan bijzondere eischen van practische geschiktheid voldoen.....</td> <td></td> <td></td> <td>1 440</td> </tr> <tr> <td>Toelagen aan:</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>3 geneeskundigen à f 4 800.....</td> <td></td> <td></td> <td>14 400</td> </tr> <tr> <td>Vergoeding voor voeder en tegemoetkoming aan oppassing enz. voor dienstrijpaarden van 3 hoofdofficieren en 3 luitenants-adjudanten.....</td> <td></td> <td></td> <td>5 960</td> </tr> <tr> <td>Toelagen aan onderofficieren en minderen op de dagen, dat zij dienst doen (belandja).....</td> <td></td> <td></td> <td>554 000</td> </tr> <tr> <td>Bezoldigingen en toelagen aan aspirant-officieren.....</td> <td></td> <td></td> <td>4 000</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>Te zamen.....</td> <td>f 674 642</td> </tr> </tbody> </table>	RANGEN.	Aantal.	Bezoldigingen en soldijen.	Te zamen.	Majoor.....	3	f 3 000	f 9 000	Kapiteins (onderwijzer).....	5	7 800	23 400	Kapiteins {	oudste helft.....	6	2 400	14 400	jongste helft.....	6	2 100	12 600	1e Luitenants {	oudste 1/4 ged.	4	1 560	6 240	oudste 1/2 "	4	1 580	6 320	jongste 1/2 "	7	1 200	8 400	2e Luitenants.....	24	960	25 040	Adj. onderofficier		2 760	15 800	Sergeant-majoor } onderwijzer.....	9	2 280	2 280	1 920	6 760	Sergeant 1e klasse		1 800	6 400	Kapelmeester.....	3	240	1 440	Adjutant-onderofficier.....	6	180	540	Stafschrijvers.....	3	120	360	Stafhoornblazers.....	3	72	216	Korporaal staftamboers.....	5	180	2 160	Fouriers en sergeanten.....	108	120	12 960	Korporaals.....	147	72	10 584	Tamboers en hoornblazers.....	36	60	2 160	Barisans 1e klasse.....	336	60	20 160	Barisans 2e klasse.....	2004	48	96 192			Te zamen.....	f 276 612	Regelmatige bezoldigingsverhoogingen.....			17 380	Premiën aan het personeel belast met de bediening van de patrouille-telefoon.....			270	Vergoeding voor voeder en tegemoetkoming voor oppassing enz. van dienstrijpaarden van officieren-leider.....			2 580	Toelagen aan officieren, die aan bijzondere eischen van practische geschiktheid voldoen.....			1 440	Toelagen aan:				3 geneeskundigen à f 4 800.....			14 400	Vergoeding voor voeder en tegemoetkoming aan oppassing enz. voor dienstrijpaarden van 3 hoofdofficieren en 3 luitenants-adjudanten.....			5 960	Toelagen aan onderofficieren en minderen op de dagen, dat zij dienst doen (belandja).....			554 000	Bezoldigingen en toelagen aan aspirant-officieren.....			4 000			Te zamen.....	f 674 642
RANGEN.	Aantal.	Bezoldigingen en soldijen.	Te zamen.																																																																																																																																								
Majoor.....	3	f 3 000	f 9 000																																																																																																																																								
Kapiteins (onderwijzer).....	5	7 800	23 400																																																																																																																																								
Kapiteins {	oudste helft.....	6	2 400	14 400																																																																																																																																							
	jongste helft.....	6	2 100	12 600																																																																																																																																							
1e Luitenants {	oudste 1/4 ged.	4	1 560	6 240																																																																																																																																							
	oudste 1/2 "	4	1 580	6 320																																																																																																																																							
	jongste 1/2 "	7	1 200	8 400																																																																																																																																							
2e Luitenants.....	24	960	25 040																																																																																																																																								
Adj. onderofficier		2 760	15 800																																																																																																																																								
Sergeant-majoor } onderwijzer.....	9	2 280	2 280																																																																																																																																								
		1 920	6 760																																																																																																																																								
Sergeant 1e klasse		1 800	6 400																																																																																																																																								
Kapelmeester.....	3	240	1 440																																																																																																																																								
Adjutant-onderofficier.....	6	180	540																																																																																																																																								
Stafschrijvers.....	3	120	360																																																																																																																																								
Stafhoornblazers.....	3	72	216																																																																																																																																								
Korporaal staftamboers.....	5	180	2 160																																																																																																																																								
Fouriers en sergeanten.....	108	120	12 960																																																																																																																																								
Korporaals.....	147	72	10 584																																																																																																																																								
Tamboers en hoornblazers.....	36	60	2 160																																																																																																																																								
Barisans 1e klasse.....	336	60	20 160																																																																																																																																								
Barisans 2e klasse.....	2004	48	96 192																																																																																																																																								
		Te zamen.....	f 276 612																																																																																																																																								
Regelmatige bezoldigingsverhoogingen.....			17 380																																																																																																																																								
Premiën aan het personeel belast met de bediening van de patrouille-telefoon.....			270																																																																																																																																								
Vergoeding voor voeder en tegemoetkoming voor oppassing enz. van dienstrijpaarden van officieren-leider.....			2 580																																																																																																																																								
Toelagen aan officieren, die aan bijzondere eischen van practische geschiktheid voldoen.....			1 440																																																																																																																																								
Toelagen aan:																																																																																																																																											
3 geneeskundigen à f 4 800.....			14 400																																																																																																																																								
Vergoeding voor voeder en tegemoetkoming aan oppassing enz. voor dienstrijpaarden van 3 hoofdofficieren en 3 luitenants-adjudanten.....			5 960																																																																																																																																								
Toelagen aan onderofficieren en minderen op de dagen, dat zij dienst doen (belandja).....			554 000																																																																																																																																								
Bezoldigingen en toelagen aan aspirant-officieren.....			4 000																																																																																																																																								
		Te zamen.....	f 674 642																																																																																																																																								

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
921		Verdere uitgaven voor de inlandsche korpsen.	
	a.	Voor het Mangkoe Negorosche legioen te Soerakarta	(22) f 206 740
	b.	Voor de korpsen barisan op Madoera	(23) 107 865
			f 314 50

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1925.		T O E L I C H T I N G E N.
	Meer.	Minder.	
f 287 770		f 81 030	<p>Het bij de begrooting voor 1922 uitgetrokken bedrag van ..... f 687 748.— is verhoogd met:</p> <p>de in den algemeenen post dier begrooting (onderafdeeling 957G) begrepen som voor: Toekenning van toelagen aan onderwijzers en hulponderwijzers in het zwemmen ..... 702.—</p> <p>de in den algemeenen post dier begrooting (onderafdeeling 957H) begrepen som voor: Personeel van de korpsen barisan en het legioen van Mangkoe Negoro ..... 5 540.—</p> <p style="text-align: right;">Te zamen ..... f 693 990.—</p> <p>(22) Aanschaffing en onderhoud van kleeding, wapenen, gereedschappen, onderhouden van magazijnen, kosten van onderwijs, uitgaven voor officiersdienstrijpaarden, kosten van schiet- en meerdaagsche oefeningen, benevens verschillende andere uitgaven ten behoeve van het legioen.</p> <p>Het in de begrooting voor 1922 uitgetrokken bedrag van ..... f 293 530.— is verminderd met ..... 5 760.— wegens overschrijving naar onderafdeeling 920 onderdeel a van de toelagen aan aspirant-officieren als behoorende tot de uitgaven van persoonlijke aard (zie noot 20).</p> <p style="text-align: right;">Blijft ..... f 287 770.—</p> <p>(23) Aanschaffing en onderhoud van kleeding, kosten van schiet-, pionier- en meerdaagsche oefeningen, kosten voor reparatiën, werving, onderwijs, feestelijkheden, kantoerbehoefden en andere uitgaven voor de korpsen barisans.</p>
103 690	f 5 875		

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	Geraamd voor 1925.
BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		
922	Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard van het remonte-depôt in de Preanger Regentschappen	(24) f 26 180
923	Verdere uitgaven voor de remonte	(25) 294 075

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.																																																																																																																												
	Meer.	Minder.																																																																																																																													
34 020		f 7 840	(24) Bezoldigingen en soldijen.																																																																																																																												
286 590	f 7 685																																																																																																																														
			<table border="1"> <thead> <tr> <th>RANGEN.</th> <th>Aan- tal.</th> <th>Bezoldi- gingen en soldijen.</th> <th>Te zamen.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Adjutant onderofficier.....</td> <td>1</td> <td>f 2 760 —</td> <td>f 2 760 —</td> </tr> <tr> <td>Inlandsch cavalerist 1e of 2e kl.....</td> <td>12</td> <td>127 75</td> <td>1 555 —</td> </tr> <tr> <td>„ „ 1e of 2e kl. zadelmaker</td> <td>1</td> <td>310 25</td> <td>510 25</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>f 4 605 25</td> </tr> <tr> <td>Gaat af wegens: tegen betaling verstrekte kleeding enz.....</td> <td></td> <td></td> <td>105 25</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>f 4 500 —</td> </tr> <tr> <td>Regelmatige bezoldigingsverhoogingen.....</td> <td></td> <td></td> <td>6 200 —</td> </tr> <tr> <td>Toelagen en kleine belooningen voor betoon- de buitengewone geschiktheid en ijver bij het africhten van paarden.....</td> <td></td> <td></td> <td>3 120 —</td> </tr> <tr> <td>Bezoldiging van Inlandsch personeel.</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Hoofdmandoer.....</td> <td>1</td> <td>360 —</td> <td>560 —</td> </tr> <tr> <td>Schrijver.....</td> <td>1</td> <td>600 —</td> <td>600 —</td> </tr> <tr> <td>Mandoer.....</td> <td>5</td> <td>300 —</td> <td>900 —</td> </tr> <tr> <td>Paardenzorger.....</td> <td>28</td> <td>180 —</td> <td>5 040 —</td> </tr> <tr> <td>Paardengeleider, bewaker van den veestapel en vaste koelies.....</td> <td>17</td> <td>180 —</td> <td>5 060 —</td> </tr> <tr> <td>Koelie voor het weghalen van mest en vuil- nis uit de stallen.....</td> <td>20</td> <td>120 —</td> <td>2 400 —</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>f 26 180 —</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>Het op de begrooting voor 1922 uitgetrokken bedrag van ..... f 25 976.—</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>is verhoogd met:</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>de som overgeschreven van de onderafdeeling 923 (zie noot 25) ..... 100.—</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>de in den algemeenen post dier begrooting (onderafdeeling 957L) begrepen som voor: Herziening der loonen van het in den forma- tiestaat genoemde tot het Leger behoorend inlandsch personeel ..... 7 944.—</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>Te zamen ..... f 34 020.—</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>(25) Boekerij ..... f 60.—</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>Aankoop van paarden ..... 168 000.—</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>Voeding voor de paarden ..... 98 200.—</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>Aanschaffing en onderhoud van stalbenoedig- heden ..... 240.—</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>Onderhoud van gras- en lucernetuinen en gras- snijloon ..... 19 200.—</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>Onderhoud der weiden ..... 2 760.—</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>Aanschaffing en onderhoud van karren, land- bouwwerktuigen, enz. .... 360.—</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>Verschillende kleine uitgaven ..... 600.—</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>Tegemoetkoming in de kosten van het menage beheer en aanschaffing van kleine benoedig- heden ..... 33.—</td> </tr> </tbody> </table>	RANGEN.	Aan- tal.	Bezoldi- gingen en soldijen.	Te zamen.	Adjutant onderofficier.....	1	f 2 760 —	f 2 760 —	Inlandsch cavalerist 1e of 2e kl.....	12	127 75	1 555 —	„ „ 1e of 2e kl. zadelmaker	1	310 25	510 25				f 4 605 25	Gaat af wegens: tegen betaling verstrekte kleeding enz.....			105 25				f 4 500 —	Regelmatige bezoldigingsverhoogingen.....			6 200 —	Toelagen en kleine belooningen voor betoon- de buitengewone geschiktheid en ijver bij het africhten van paarden.....			3 120 —	Bezoldiging van Inlandsch personeel.				Hoofdmandoer.....	1	360 —	560 —	Schrijver.....	1	600 —	600 —	Mandoer.....	5	300 —	900 —	Paardenzorger.....	28	180 —	5 040 —	Paardengeleider, bewaker van den veestapel en vaste koelies.....	17	180 —	5 060 —	Koelie voor het weghalen van mest en vuil- nis uit de stallen.....	20	120 —	2 400 —				f 26 180 —				Het op de begrooting voor 1922 uitgetrokken bedrag van ..... f 25 976.—				is verhoogd met:				de som overgeschreven van de onderafdeeling 923 (zie noot 25) ..... 100.—				de in den algemeenen post dier begrooting (onderafdeeling 957L) begrepen som voor: Herziening der loonen van het in den forma- tiestaat genoemde tot het Leger behoorend inlandsch personeel ..... 7 944.—				Te zamen ..... f 34 020.—				(25) Boekerij ..... f 60.—				Aankoop van paarden ..... 168 000.—				Voeding voor de paarden ..... 98 200.—				Aanschaffing en onderhoud van stalbenoedig- heden ..... 240.—				Onderhoud van gras- en lucernetuinen en gras- snijloon ..... 19 200.—				Onderhoud der weiden ..... 2 760.—				Aanschaffing en onderhoud van karren, land- bouwwerktuigen, enz. .... 360.—				Verschillende kleine uitgaven ..... 600.—				Tegemoetkoming in de kosten van het menage beheer en aanschaffing van kleine benoedig- heden ..... 33.—
RANGEN.	Aan- tal.	Bezoldi- gingen en soldijen.	Te zamen.																																																																																																																												
Adjutant onderofficier.....	1	f 2 760 —	f 2 760 —																																																																																																																												
Inlandsch cavalerist 1e of 2e kl.....	12	127 75	1 555 —																																																																																																																												
„ „ 1e of 2e kl. zadelmaker	1	310 25	510 25																																																																																																																												
			f 4 605 25																																																																																																																												
Gaat af wegens: tegen betaling verstrekte kleeding enz.....			105 25																																																																																																																												
			f 4 500 —																																																																																																																												
Regelmatige bezoldigingsverhoogingen.....			6 200 —																																																																																																																												
Toelagen en kleine belooningen voor betoon- de buitengewone geschiktheid en ijver bij het africhten van paarden.....			3 120 —																																																																																																																												
Bezoldiging van Inlandsch personeel.																																																																																																																															
Hoofdmandoer.....	1	360 —	560 —																																																																																																																												
Schrijver.....	1	600 —	600 —																																																																																																																												
Mandoer.....	5	300 —	900 —																																																																																																																												
Paardenzorger.....	28	180 —	5 040 —																																																																																																																												
Paardengeleider, bewaker van den veestapel en vaste koelies.....	17	180 —	5 060 —																																																																																																																												
Koelie voor het weghalen van mest en vuil- nis uit de stallen.....	20	120 —	2 400 —																																																																																																																												
			f 26 180 —																																																																																																																												
			Het op de begrooting voor 1922 uitgetrokken bedrag van ..... f 25 976.—																																																																																																																												
			is verhoogd met:																																																																																																																												
			de som overgeschreven van de onderafdeeling 923 (zie noot 25) ..... 100.—																																																																																																																												
			de in den algemeenen post dier begrooting (onderafdeeling 957L) begrepen som voor: Herziening der loonen van het in den forma- tiestaat genoemde tot het Leger behoorend inlandsch personeel ..... 7 944.—																																																																																																																												
			Te zamen ..... f 34 020.—																																																																																																																												
			(25) Boekerij ..... f 60.—																																																																																																																												
			Aankoop van paarden ..... 168 000.—																																																																																																																												
			Voeding voor de paarden ..... 98 200.—																																																																																																																												
			Aanschaffing en onderhoud van stalbenoedig- heden ..... 240.—																																																																																																																												
			Onderhoud van gras- en lucernetuinen en gras- snijloon ..... 19 200.—																																																																																																																												
			Onderhoud der weiden ..... 2 760.—																																																																																																																												
			Aanschaffing en onderhoud van karren, land- bouwwerktuigen, enz. .... 360.—																																																																																																																												
			Verschillende kleine uitgaven ..... 600.—																																																																																																																												
			Tegemoetkoming in de kosten van het menage beheer en aanschaffing van kleine benoedig- heden ..... 33.—																																																																																																																												

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
924		Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, werkgelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden voor het wapen der genie	(26) f 1 365 0

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		T O E L I C H T I N G E N.																																																												
	Meer.	Minder.																																																													
1 406 777		f 41 732	<p>Aanschaffing van stroo tot het verstrekken van een stroobed voor de paarden ..... f 4 620.—</p> <p style="text-align: right;">Te zamen ..... f 294 073.—</p> <p>Het in de begrooting voor 1922 uitgetrokken bedrag van ..... f 286 490.—</p> <p>is verminderd:</p> <p>met de post voor: „herstelling van paardetuigen” ad. .... 100.—</p> <p>omdat deze premiën zijn opgenomen in de bezoldiging bij de algeheele herziening van de inkomsten der militaire landsdienaren, zoodat deze som is overgeschreven naar de onderafdeeling 922 (zie noot 24).</p> <p style="text-align: right;">Rest ..... f 286 390.—</p> <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <thead> <tr> <th></th> <th>Bezoldigin- gen en Soldijen.</th> <th>Te zamen.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>(26) Het personeel van den gewestelijken en plaatselijken geniedienst met uitzondering van de teekenaars .....</td> <td>f 238 200 —</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Automobiel-compagnie.....</td> <td>112 102 50</td> <td></td> </tr> <tr> <td>De magazijnsdienst.....</td> <td>48 90 0 —</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Het korps teekenaars .....</td> <td>25 156 25</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Het korps geniewerklieden.....</td> <td>223 409 75</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Het korps genietroepen met uitzondering van den teekenaar.....</td> <td>420 250 25</td> <td></td> </tr> <tr> <td>De kaderschool.....</td> <td>5 112 50</td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td style="border-top: 1px solid black;">/1075171 25</td> <td></td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">Gaaf af wegens:</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>voor tegen betaling te verstrekken kleeding.....</td> <td>5 171 25</td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td style="border-top: 1px solid black;"></td> <td>f 1 070 000</td> </tr> <tr> <td>Regelmatige bezoldigingsverhoogen .. . . . .</td> <td></td> <td>199 000</td> </tr> <tr> <td>Aanvangsbezoldiging van inlandsch personeel bij de keukens .....</td> <td></td> <td>900</td> </tr> <tr> <td>Bezoldiging van het inlandsch personeel ten dienste van het beheer der genievoorraden.. . . . .</td> <td></td> <td>74 800</td> </tr> <tr> <td>Overwerkelden aan onderofficieren-magazijnmeester en conducteurs.....</td> <td></td> <td>750</td> </tr> <tr> <td>Teekenlonen voor ingehuurd personeel .....</td> <td></td> <td>15 500</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">Belooningen aan:</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>geniesoldaten, werkzaam in de werkplaatsen van het korps genietroepen.....</td> <td></td> <td>420</td> </tr> <tr> <td>optische seiners.. . . . .</td> <td></td> <td>160</td> </tr> </tbody> </table>		Bezoldigin- gen en Soldijen.	Te zamen.	(26) Het personeel van den gewestelijken en plaatselijken geniedienst met uitzondering van de teekenaars	f 238 200 —		Automobiel-compagnie.....	112 102 50		De magazijnsdienst.....	48 90 0 —		Het korps teekenaars	25 156 25		Het korps geniewerklieden.....	223 409 75		Het korps genietroepen met uitzondering van den teekenaar.....	420 250 25		De kaderschool.....	5 112 50			/1075171 25		Gaaf af wegens:			voor tegen betaling te verstrekken kleeding.....	5 171 25				f 1 070 000	Regelmatige bezoldigingsverhoogen		199 000	Aanvangsbezoldiging van inlandsch personeel bij de keukens		900	Bezoldiging van het inlandsch personeel ten dienste van het beheer der genievoorraden..		74 800	Overwerkelden aan onderofficieren-magazijnmeester en conducteurs.....		750	Teekenlonen voor ingehuurd personeel		15 500	Belooningen aan:			geniesoldaten, werkzaam in de werkplaatsen van het korps genietroepen.....		420	optische seiners..		160
	Bezoldigin- gen en Soldijen.	Te zamen.																																																													
(26) Het personeel van den gewestelijken en plaatselijken geniedienst met uitzondering van de teekenaars	f 238 200 —																																																														
Automobiel-compagnie.....	112 102 50																																																														
De magazijnsdienst.....	48 90 0 —																																																														
Het korps teekenaars	25 156 25																																																														
Het korps geniewerklieden.....	223 409 75																																																														
Het korps genietroepen met uitzondering van den teekenaar.....	420 250 25																																																														
De kaderschool.....	5 112 50																																																														
	/1075171 25																																																														
Gaaf af wegens:																																																															
voor tegen betaling te verstrekken kleeding.....	5 171 25																																																														
		f 1 070 000																																																													
Regelmatige bezoldigingsverhoogen		199 000																																																													
Aanvangsbezoldiging van inlandsch personeel bij de keukens		900																																																													
Bezoldiging van het inlandsch personeel ten dienste van het beheer der genievoorraden..		74 800																																																													
Overwerkelden aan onderofficieren-magazijnmeester en conducteurs.....		750																																																													
Teekenlonen voor ingehuurd personeel		15 500																																																													
Belooningen aan:																																																															
geniesoldaten, werkzaam in de werkplaatsen van het korps genietroepen.....		420																																																													
optische seiners..		160																																																													

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1923.
925		Verdere uitgaven van het wapen der genie	(27) / 2 085
926		Geniewerken.	
	a.	Onderhoud en herstelling der sterkten en verlichting door gas of electriciteit en gasoline onder druk van militaire gebouwen en hetgeen daartoe behoort, benevens uitgaven wegens inhuur- of inbezitneming van terreinen	(28) / 1 932 000
	b.	Nieuwe werken met uitzondering van kampementsbouw en de verdediging	(28) 1 448 000
	c.	Nieuwe werken kampementsbouw en de verdediging	(28) 487 000
	d.	Onvoorziene werken ten behoeve van troepen te velde, op excursie of expeditie en in tijdelijke garnizoenen	(28) 273 000
	e.	Werkgeden aan leerling-werklieden	450
			4 142 450

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		TOELICHTINGEN.	Te zamen.
	Meer.	Minder.		
2 085				
2 005 800	f 75 800		Toelagen aan: opzichters met diploma voor architect . . . . . f 1 800 den onderofficier-onderwijzer telegrafist . . . . . 240 Belooningen aan mindere militairen bij scherm- en gymnastiek wedstrijden . . . . . 175 Toelagen aan koks en bijkoks. 240	
2 129 316		681 316	Toelagen voor personeel aan de korpsscholen: aan de onderwijzers bij de korpsscholen f 1 020,— aan 1 Europ sergeant, vaste onderwijzer * 120,— aan 1 inlandsch sergeant, vaste onderwijzer * 120,—	1 260
2 866 000		2 579 000	Te zamen. . . . . f 1 565 045 Voor de vastgestelde sterkte van het personeel, zie gedrukt stuk O, IX 12.	
275 000			Het bij de begrooting voor 1922 uitgetrokken bedrag van . . . . . f 1 405 743.— wordt verhoogd met:	
5 450		5 000	de in den algemeenen post dier begrooting (onderafdeeling 957 B) begrepen som voor: Herziening van de loonen der keuken- en stal- koelies . . . . . 800.— de in den algemeenen post dier begrooting (onderafdeeling 957 G) begrepen som voor: Toekenning van toelagen aan onderwijzers en hulponderwijzers in het zwemmen . . . . . 234.— Te zamen . . . . . f 1 406 777.—	
			(27) Teekenbehoefden en andere kleine uitgaven . . . . . f 140.— Aanschaffing en onderhoud van benoedig- heden voor de beoefening van gymnastische spelen . . . . . 725.— Voor verdere uitgaven ten behoeve van de kader- en korpsschool . . . . . 360.— Kosten voor het schijfschieten . . . . . 590.— Tegemoetkoming in de kosten van het menage- beheer en aanschaffing van kleine benoedig- heden . . . . . 270.— Te zamen . . . . . f 2 085.—	
			(28) Wat betreft onderdeel b, zie gedrukt stuk No. 6 Voor aanschaffing van landsgoederen tot de uitvoering van de werken zijn bovendien be- noodigd de ondervolgende bedragen:	
			1e. Aanschaffingen in Europa ten laste van Hoofdstuk I (Uitgaven in Nederland) onder- afdeeling 917:	
			onderdeel a. . . . . f 75 000.— „ b. . . . . 72 400.— „ c. . . . . 24 350.— „ d. . . . . 13 750.— Te zamen . . . . . f 185 500.—	

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1923.
927		Huis-, kantoor- en magazijnhuur en inhuur van gebouwen.	(28a) / 410 000
928		Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, daggelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van den geneeskundigen dienst en den hospitaaldienst.	
	a.	Geneeskundige dienst.	(29) / 1 680 600
	b.	Hospitaaldienst.	(30) 1 579 055
			3 259 655

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		TOELICHTINGEN.																																				
	Meer.	Minder.																																					
488 000		f 78 000	2e. Aanschaffingen in Indië ten laste van Hoofdstuk II (Uitgaven in Indië) onder- afdeeling 943 onderdeel b:																																				
			onderdeel a. .... f 375 000.—																																				
			" b. .... 362 000.—																																				
			" c. .... 121 750.—																																				
			" d. .... 68 750.—																																				
			Te zamen ..... f 927 500.—																																				
1 774 000		95 400	(28a) Vergoeding van huishuur ..... f 381 000.—																																				
			Kantoor- en magazijnhuur ..... 3 000.—																																				
			Inhuur van gebouwen ..... 26 000.—																																				
			Totaal ..... f 410 000.—																																				
1 783 955		204 900	(29) Het korps officieren van gezondheid ..... f 1 237 200.—																																				
			Het korps militaire apothekers ..... 125 100.—																																				
			Het korps militaire apothekers, ad assistenten .... 90 000.—																																				
			f 1 452 300.—																																				
			Regelmatige bezoldigingsverhoogen ..... 180 000.—																																				
			Toelagen aan 2 officieren, leeraren aan den cursus ter voorbereiding van officieren van gezondheid voor de uitoefening van den militairen geneeskundigen dienst te velde, op f 1 200 ..... 2 400.—																																				
			Toelagen aan burgerlijke tandartsen ..... 45 900.—																																				
			Te zamen ..... f 1 680 600.—																																				
			Voor de vastgestelde sterkte van het personeel, zie gedrukt stuk O, IX 13.																																				
			(30) Bezoldigingen, belooningen en soldijen:																																				
<table border="1"> <thead> <tr> <th>RANGEN.</th> <th>Aan- tal.</th> <th>Bezoldi- gingen, beloonin- gen en soldijen.</th> <th>Te zamen.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Directrice .....</td> <td>2</td> <td>f 4 200 —</td> <td>f 8 400 —</td> </tr> <tr> <td>Hoofdverpleegster .....</td> <td>8</td> <td>5 480 —</td> <td>27 840 —</td> </tr> <tr> <td>Ziekenverpleegster of ziekenverpleger 1e klasse .....</td> <td>76</td> <td>2 100 —</td> <td>159 600 —</td> </tr> <tr> <td>Ziekenverpleegster 2e klasse .....</td> <td>43</td> <td>1 440 —</td> <td>61 920 —</td> </tr> <tr> <td>Leerling ziekenverpleegster .....</td> <td>93</td> <td>960 —</td> <td>89 280 —</td> </tr> <tr> <td>Inlandsch mannelijk burgerlijk bedie- ningspersoneel .....</td> <td>660</td> <td>360 —</td> <td>237 600 —</td> </tr> <tr> <td>Inlandsch vrouwelijk burgerlijk bedie- ningspersoneel .....</td> <td>80</td> <td>360 —</td> <td>28 800 —</td> </tr> <tr> <td>Onderluitenant ziekenverpleger .....</td> <td>1</td> <td>3 600 —</td> <td>3 600 —</td> </tr> </tbody> </table>				RANGEN.	Aan- tal.	Bezoldi- gingen, beloonin- gen en soldijen.	Te zamen.	Directrice	2	f 4 200 —	f 8 400 —	Hoofdverpleegster	8	5 480 —	27 840 —	Ziekenverpleegster of ziekenverpleger 1e klasse	76	2 100 —	159 600 —	Ziekenverpleegster 2e klasse	43	1 440 —	61 920 —	Leerling ziekenverpleegster	93	960 —	89 280 —	Inlandsch mannelijk burgerlijk bedie- ningspersoneel	660	360 —	237 600 —	Inlandsch vrouwelijk burgerlijk bedie- ningspersoneel	80	360 —	28 800 —	Onderluitenant ziekenverpleger	1	3 600 —	3 600 —
RANGEN.	Aan- tal.	Bezoldi- gingen, beloonin- gen en soldijen.	Te zamen.																																				
Directrice	2	f 4 200 —	f 8 400 —																																				
Hoofdverpleegster	8	5 480 —	27 840 —																																				
Ziekenverpleegster of ziekenverpleger 1e klasse	76	2 100 —	159 600 —																																				
Ziekenverpleegster 2e klasse	43	1 440 —	61 920 —																																				
Leerling ziekenverpleegster	93	960 —	89 280 —																																				
Inlandsch mannelijk burgerlijk bedie- ningspersoneel	660	360 —	237 600 —																																				
Inlandsch vrouwelijk burgerlijk bedie- ningspersoneel	80	360 —	28 800 —																																				
Onderluitenant ziekenverpleger	1	3 600 —	3 600 —																																				

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1923.
928			

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		TOELICHTINGEN.			
	Meer.	Minder.				
			RANGEN.	Aan- tal.	Bezoldi- gingen, beloonin- gen en soldijen.	Te zamen.
			Adjudaant-onderofficier ziekenverpleger .	4	/ 2 760 —	/ 11 040 —
			Sergeant-majoor " ..	17	2 280 —	58 760 —
			Sergeant 1e klasse " ..	81	1 920 —	155 520 —
			Sergeant 2e klasse " ..	7	912 50	6 387 50
			Brigadier " ..	90	474 50	42 705 —
			Sergeant 1e klasse ziekenopziener.	14	1 920 —	26 880 —
			Sergeant 2e klasse " ..	—	—	—
			Brigadier " ..	21	474 50	9 964 50
			Hospitaalkorporaal 1e klasse	119	401 50	47 778 50
			Idem 2e klasse	58	292 —	16 936 —
			Hospitaalsoldaat 1e of 2e klasse	1090	127 75	139 247 50
			Soldaat ziekenverpleger 1e of 2e klasse.	502	127 75	64 130 50
			Hoofdkok	5	1 800 —	9 000 —
			Kok	32	1 200 —	19 200 —
					480 —	7 680 —
			Bijkok	5	300 —	900 —
			Dames v/d huishouding in het hospitaal...	5	1 800 —	9 000 —
			" " " " " Zusterhuis..	5	1 500 —	7 500 —
			Bijzondere beambten	80	240 —	19 200 —
						/ 1 248 869 50
			Gaat af.			
			tegen betaling te verstrekken kleeding, onderscheidings- teekenen, enz.			3 869 50
						/ 1 245 000 —
			Regelmatige bezoldigingsverhoogingen			300 000 —
			Toelagen aan ziekenverplegers beneden den rang van onderluitenant, die in het bezit zijn van een bewijs van ziekenverpleger			10 000 —
			Toelagen aan:			
			onderwijzers der korpsscholen			360 —
			vroedvrouwen			12 600 —
			Daggelden aan het personeel, belast met de verpleging en verzorging van lijders aan besmettelijke ziekten			9 855 —
			Loon van den waker van het zusterhuis te Weltevreden.			240 —
			Premiën voor de goede waarneming door militairen van bijzondere betrekkingen, waarvoor normaal burgerper- sonen worden aangewezen op eene hoogere dan de militaire bezoldiging			1 000 —
			Te zamen			/ 1 579 055 —

Nummers der onderafdeelingen	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1923.
929		Verdere uitgaven voor den geneeskundigen dienst en den hospitaaldienst. a. Geneeskundige dienst ..... (31) f 5 020 b. Hospitaaldienst ..... (32) 46 706	f 51 720
930		Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede beloningen voor buitengewone werkzaamheden van den militairen diergeneeskundigen dienst	(35) 113 563

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1925.		T O E L I C H T I N G E N.
	Meer.	Minder.	

			Het bij de begrooting voor 1922 uitgetrokken bedrag van ..... f 1 783 865.— is verhoogd met:
5 748		f 725	de in den algemeenen post dier begrooting (onderafdeeling 957 L) begrepen som voor:
38 726	f 7 980		Herziening der loonen van het in den formatiestaat genoemde tot het leger behoorend Inlandsch personeel ..... 90.—
			Te zamen ..... f 1 783 955.—
117 024		5 461	(31) Kosten van de militaire geneeskundige boekerij. f 1 450.— Fondsen ter bestrijding van de meerdere kosten voor de aanschaffing van benoodigdheden ten behoeve van het pharmacologisch laboratorium bij het departement van Landbouw in verband met den door nieuw benoemde apothekers bij dat departement te volgen cursus ..... 150.— Kosten verbonden aan het houden van cursussen ter voorbereiding van officieren van gezondheid voor de uitoefening van den militairen geneeskundigen dienst te velde ..... 300.— Onderhoud van rontgentoestellen ..... 3 120.— Te zamen ..... f 5 020.—
			(32) Scheerloon en scheerbehoefden bij de ziekeninrichtingen ..... f 3 216.— Grafelden, doodkisten, lijk- en ziekenwagens en paarden daarvoor en verdere uitgaven verbonden aan het begraven van lijken ..... 32 000.— Aanschaffing van verschillende benoodigdheden in de militaire ziekeninrichtingen ..... 11 220.— Aanschaffing van leermiddelen ten behoeve van de bij enkele groote hospitalen te houden leergangen in de verplegingsleer ..... 80.— Uitgaven voor het onderwijs bij de korpscholen van de militaire hospitalen ..... 190.— Te zamen ..... f 46 706.—
			(33) Bezoldiging van het korps militaire paardenartsen ..... f 68 700.—

Rangen.	Aantal.	Bezoldigingen en soldijen.	Te zamen.
Sergeant-majoor.	1	f 2 280 —	f 2 280 —
Sergeant 1e klasse.	4	1 920 —	7 680 —
Brigadier	4	474 50	1 898 —
Korporaal 1e of 2e klasse	5	328 50	1 642 50
Oppasser 1e klasse.	25	219 —	5 475 —
Oppasser 2e klasse.	50	164 25	4 927 50
			f 92 605 —
			20

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1923.
931		Verdere uitgaven van den militairen diergeneeskundigen dienst	(34) /
932		Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard voor de militaire gevangenen en krijgsraden zoomede wegens gevangenen in voorloopige opsluiting.	
	a.	Militaire strafgevangenis tevens huis van arrest te Tjimahi (Preanger Regentschappen)	(35) / 49 120
	b.	Krijgsraden en gevangenen in voorloopige opsluiting	(36) / 44 080
			93 20

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
f 12			Regelmatige bezoldigingsverhoogen ..... f 20 240.— Stalkoelies voor garnizoensstallen ..... 720.— <hr/> Te zamen ..... f 113 563.— Het in de begrooting voor 1922 uitgetrokken be- drag van ..... f 116 640.— is verhoogd met: de in den algemeenen post dier begrooting (onderafdeeling 957 B) begrepen som voor: Herziening van de loonen der keuken- en stal- koelies ..... 384.— <hr/> Te zamen ..... f 117 024.—
54 415	f	5 293	
44 440		560	
			(34) Vergoeding voor de aanschaffing van stalbe- noodigheden voor de in den garnizoens- ziekenstal te Weltevreden verpleegd wordende officiersdienstrijpaarden ..... 12.—
			(35) Bezoldigingen: 1 kapitein, directeur ..... f 7 800.— 2 onderluitnants ..... 7 200.— 1 adjudant-onderofficier ..... 2 760.— 5 sergeanten 1e klasse ..... 9 600.— 9 brigadiers of sergeant 1e klasse ..... 4 270.50 <hr/> Te zamen ..... f 31 630.50 Gaat af wegens: tegen betaling verstrekte kleeding ..... 1 330.50 <hr/> f 30 300.— Regelmatige bezoldigingsverhoogen ..... 13 000.— Werkgeld aan veroordeelden ..... 5 820.— <hr/> Te zamen ..... f 49 120.—
			(36) Bezoldiging van den openbaren aanklager bij den krijgsraad te Magelang ..... f 9 600.— Bezoldiging van 4 provoostgeweldigen ..... 12 000.— Soldijen aan 10 stokkenknechts ..... f 4 745 Gaat af wegens tegen betaling ver- strekte kleeding ..... 145 <hr/> 4 600.— Regelmatige bezoldigingsverhoogen ..... 3 460.— Schrijfloonen ..... 8 880.— Loonen aan boodschappers ..... 660.— Tolkengelden en belooningen voor inlandsehe priesters en andere inlandsehe personen belast met het afnemen van den eed aan getuigen ... 4 700.— Aanvangsbezoldiging van inlandsch personeel in de keukens ..... 180.— <hr/> Te zamen ..... f 44 080.—

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
933		Verdere uitgaven voor de militaire gevangenen en krijgsraden zoomede wegens gevangenen in voorloopige opsluiting.	
a.	Militaire strafgevangenis tevens huis van arrest te Tjimahi (Preanger Regentschappen)	(37) / 12 106	
b.	Krijgsraden en gevangenen in voorloopige opsluiting	(38) 18 510	
934		Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard voor bijzondere inrichtingen.	/ 30 616
a	Militaire school te Meester-Cornelis	(39) / 145 635	

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		TOELICHTINGEN.																																																																																								
	Meer.	Minder.																																																																																									
14 614		f 2 508	(37) Voor de voeding der gevangenen: 58 Europeanen en Amboineezen, ad f 0.10 per dag ..... f 2 117.— 151 Inlanders, ad f 0.08 per dag ... 4 409.20 Tabak en sirihgelden ..... 5 339.95 <u>f 11 866.15</u> waarvoor gesteld ..... f 11 866.— Schoonhouden van de provoosten ..... 240.— <u>Te zamen ..... f 12 106.—</u>																																																																																								
18 570		60																																																																																									
125 380	f 20 255		(38) Voeding-, tabak- en siriegelden aan militairen in de provoosthuizen ..... f 17 250.— Voor aanschaffing van kleine reisbenoodigdheden ten behoeve van veroordeelde militairen, die naar Nederland worden opgezonden om hunne straf aldaar te ondergaan en van gewezen militairen, die, na met een briefje van ont- slag uit het leger te zijn verwijderd, of na geëindigden straftijd naar Nederland worden teruggezonden ..... 60.— Schoonhouden van de provoosthuizen ..... 1 200.— <u>Te zamen ..... f 18 510.—</u>																																																																																								
			(39) Bezoldigingen en soldijen.																																																																																								
			<table border="1"> <thead> <tr> <th>RANGEN.</th> <th>Aan- tal.</th> <th>Bezoldigin- gen en soldijen.</th> <th>Te zamen.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Kapitein, directeur.....</td> <td>1</td> <td>f 7 800.—</td> <td>f 7 800.—</td> </tr> <tr> <td>Tweede of eerste luitenant.....</td> <td>2</td> <td>3 600.—</td> <td>7 200.—</td> </tr> <tr> <td>Adjutant onderofficier. ....</td> <td>1</td> <td>2 760.—</td> <td>2 760.—</td> </tr> <tr> <td>Adj. onderofficier of sergeant-majoor instructeur.....</td> <td>1</td> <td>2 280.—</td> <td>2 280.—</td> </tr> <tr> <td>Sergeant en fourier.....</td> <td>3</td> <td>1 920.—</td> <td>5 760.—</td> </tr> <tr> <td>Sergeant-leerling .....</td> <td>32</td> <td>1 920.—</td> <td>61 440.—</td> </tr> <tr> <td>Infanterist 1e klasse (aanvull. troepen).</td> <td>1</td> <td>365.—</td> <td>365.—</td> </tr> <tr> <td>Korporaal 1e of 2e klasse.....</td> <td>1</td> <td>292.—</td> <td>292.—</td> </tr> <tr> <td>Hoornblazer.....</td> <td>1</td> <td>182 50</td> <td>182 50</td> </tr> <tr> <td>Fuselier (inheemsche troepen).....</td> <td>2</td> <td>127 75</td> <td>255 50</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>f 88 335.—</td> </tr> <tr> <td>Regelmatige bezoldigingsverhoogen .....</td> <td></td> <td></td> <td>10 000.—</td> </tr> <tr> <td>Zakgeld aan aspirant-officieren.....</td> <td></td> <td></td> <td>13 140.—</td> </tr> <tr> <td colspan="4" style="text-align: center;">Bezoldiging van inlandsch personeel:</td> </tr> <tr> <td>1 hofmeester.....</td> <td></td> <td>f 560.—</td> <td></td> </tr> <tr> <td>12 bedienden.....</td> <td></td> <td>2 880.—</td> <td></td> </tr> <tr> <td>4 koelies .....</td> <td></td> <td>720.—</td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>3 960.—</td> </tr> <tr> <td>Voor het geven van onderwijs aan de leerlingen der Militaire School door burgerleeraren.....</td> <td></td> <td></td> <td>14 400.—</td> </tr> <tr> <td>Alsvoren aan de cursus van aspirant-officieren. ....</td> <td></td> <td></td> <td>13 800.—</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td><u>f 145 635.—</u></td> </tr> </tbody> </table>	RANGEN.	Aan- tal.	Bezoldigin- gen en soldijen.	Te zamen.	Kapitein, directeur.....	1	f 7 800.—	f 7 800.—	Tweede of eerste luitenant.....	2	3 600.—	7 200.—	Adjutant onderofficier.	1	2 760.—	2 760.—	Adj. onderofficier of sergeant-majoor instructeur.....	1	2 280.—	2 280.—	Sergeant en fourier.....	3	1 920.—	5 760.—	Sergeant-leerling	32	1 920.—	61 440.—	Infanterist 1e klasse (aanvull. troepen).	1	365.—	365.—	Korporaal 1e of 2e klasse.....	1	292.—	292.—	Hoornblazer.....	1	182 50	182 50	Fuselier (inheemsche troepen).....	2	127 75	255 50				f 88 335.—	Regelmatige bezoldigingsverhoogen			10 000.—	Zakgeld aan aspirant-officieren.....			13 140.—	Bezoldiging van inlandsch personeel:				1 hofmeester.....		f 560.—		12 bedienden.....		2 880.—		4 koelies		720.—					3 960.—	Voor het geven van onderwijs aan de leerlingen der Militaire School door burgerleeraren.....			14 400.—	Alsvoren aan de cursus van aspirant-officieren.			13 800.—				<u>f 145 635.—</u>
RANGEN.	Aan- tal.	Bezoldigin- gen en soldijen.	Te zamen.																																																																																								
Kapitein, directeur.....	1	f 7 800.—	f 7 800.—																																																																																								
Tweede of eerste luitenant.....	2	3 600.—	7 200.—																																																																																								
Adjutant onderofficier.	1	2 760.—	2 760.—																																																																																								
Adj. onderofficier of sergeant-majoor instructeur.....	1	2 280.—	2 280.—																																																																																								
Sergeant en fourier.....	3	1 920.—	5 760.—																																																																																								
Sergeant-leerling	32	1 920.—	61 440.—																																																																																								
Infanterist 1e klasse (aanvull. troepen).	1	365.—	365.—																																																																																								
Korporaal 1e of 2e klasse.....	1	292.—	292.—																																																																																								
Hoornblazer.....	1	182 50	182 50																																																																																								
Fuselier (inheemsche troepen).....	2	127 75	255 50																																																																																								
			f 88 335.—																																																																																								
Regelmatige bezoldigingsverhoogen			10 000.—																																																																																								
Zakgeld aan aspirant-officieren.....			13 140.—																																																																																								
Bezoldiging van inlandsch personeel:																																																																																											
1 hofmeester.....		f 560.—																																																																																									
12 bedienden.....		2 880.—																																																																																									
4 koelies		720.—																																																																																									
			3 960.—																																																																																								
Voor het geven van onderwijs aan de leerlingen der Militaire School door burgerleeraren.....			14 400.—																																																																																								
Alsvoren aan de cursus van aspirant-officieren.			13 800.—																																																																																								
			<u>f 145 635.—</u>																																																																																								
			Te zamen..... f 145 635.—																																																																																								

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1923.
954	b.	Stafmuziek	(40) f 82 540
	c.	Toelagen aan jongelingen zoowel van Europeesche als niet Europeesche afkomst in werkplaatsen of inrichtingen van het leger in opleiding tot ambachts- of handwerkslieden en aan met die opleiding belaste personen	6 000
	d.	Toelagen, soldijen en andere uitgaven van persoonlijken aard voor de hoofsmidschool	(41) 5 220
			f 237 390

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		TOELICHTINGEN.																																																																				
	Meer.	Minder.																																																																					
82 540			Het op de begrooting voor 1922 uitgetrokken bedrag van ..... f 91 094.— is verhoogd met:																																																																				
6 000			de in den algemeenen post dier begrooting (onderafdeeling 957I) begrepen som voor: Uitbreiding van de vastgestelde legersamenstelling ten behoeve van de oprichting van een instituut voor aspirant-officieren bij het Wapen der Infanterie aan de Militaire School te Meester-Cornelis ..... 30 090.—																																																																				
5 620	f	400	de in den algemeenen post dier begrooting (onderafdeeling 957L) begrepen som voor: Herziening der loonen van het in den formatiestaat genoemde tot het Leger behoorend inlandsch personeel ..... 2 196.—																																																																				
			Te zamen ..... f 123 380.—																																																																				
			(40) Bezoldiging en soldijen.																																																																				
			<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: center;">RANGEN.</th> <th style="text-align: center;">Aantal.</th> <th style="text-align: center;">Bezoldiging of soldijen.</th> <th style="text-align: center;">Te zamen.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Adjutant onderofficier, kapelmeester.</td> <td style="text-align: center;">1</td> <td style="text-align: right;">f 6 000 —</td> <td style="text-align: right;">f 6 000 —</td> </tr> <tr> <td>Adjutant onderofficier of Sergeant majoor, hulp kapelmeester.</td> <td style="text-align: center;">1</td> <td style="text-align: right;">3 600 —</td> <td style="text-align: right;">3 600 —</td> </tr> <tr> <td colspan="4" style="text-align: center;">Stafmuzikanten:</td> </tr> <tr> <td>der 1e klasse (sergeant).....</td> <td style="text-align: center;">7</td> <td style="text-align: right;">2 700 —</td> <td style="text-align: right;">18 900 —</td> </tr> <tr> <td> " 2e " " " .....</td> <td style="text-align: center;">6</td> <td style="text-align: right;">2 280 —</td> <td style="text-align: right;">13 680 —</td> </tr> <tr> <td> " 3e " " " .....</td> <td style="text-align: center;">8</td> <td style="text-align: right;">1 920 —</td> <td style="text-align: right;">15 360 —</td> </tr> <tr> <td>Leerling- stafmuzikant 1e klasse (korporaal).....</td> <td style="text-align: center;">5</td> <td style="text-align: right;">1 620 —</td> <td style="text-align: right;">8 100 —</td> </tr> <tr> <td>Leerling- stafmuzikant 2e klasse (korporaal) .....</td> <td style="text-align: center;">5</td> <td style="text-align: right;">1 500 —</td> <td style="text-align: right;">4 500 —</td> </tr> <tr> <td>Tromdrager (inlander).....</td> <td style="text-align: center;">1</td> <td style="text-align: right;">72 —</td> <td style="text-align: right;">72 —</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td style="text-align: right;">f 70 212 —</td> </tr> <tr> <td colspan="4" style="text-align: center;">Gaat af wegens:</td> </tr> <tr> <td colspan="3">tegen betaling te verstrekken kleeding, enz. ....</td> <td style="text-align: right;">212 —</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td style="text-align: right;">f 70 000 —</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Regelmatige bezoldigingsverhoogingen .....</td> <td style="text-align: right;">12 500 —</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Toelage aan den stafmuzikant voor de politie .....</td> <td style="text-align: right;">240 —</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td style="text-align: right;">f 82 540 —</td> </tr> </tbody> </table>	RANGEN.	Aantal.	Bezoldiging of soldijen.	Te zamen.	Adjutant onderofficier, kapelmeester.	1	f 6 000 —	f 6 000 —	Adjutant onderofficier of Sergeant majoor, hulp kapelmeester.	1	3 600 —	3 600 —	Stafmuzikanten:				der 1e klasse (sergeant).....	7	2 700 —	18 900 —	" 2e " " "	6	2 280 —	13 680 —	" 3e " " "	8	1 920 —	15 360 —	Leerling- stafmuzikant 1e klasse (korporaal).....	5	1 620 —	8 100 —	Leerling- stafmuzikant 2e klasse (korporaal)	5	1 500 —	4 500 —	Tromdrager (inlander).....	1	72 —	72 —				f 70 212 —	Gaat af wegens:				tegen betaling te verstrekken kleeding, enz.			212 —				f 70 000 —	Regelmatige bezoldigingsverhoogingen			12 500 —	Toelage aan den stafmuzikant voor de politie			240 —				f 82 540 —
RANGEN.	Aantal.	Bezoldiging of soldijen.	Te zamen.																																																																				
Adjutant onderofficier, kapelmeester.	1	f 6 000 —	f 6 000 —																																																																				
Adjutant onderofficier of Sergeant majoor, hulp kapelmeester.	1	3 600 —	3 600 —																																																																				
Stafmuzikanten:																																																																							
der 1e klasse (sergeant).....	7	2 700 —	18 900 —																																																																				
" 2e " " "	6	2 280 —	13 680 —																																																																				
" 3e " " "	8	1 920 —	15 360 —																																																																				
Leerling- stafmuzikant 1e klasse (korporaal).....	5	1 620 —	8 100 —																																																																				
Leerling- stafmuzikant 2e klasse (korporaal)	5	1 500 —	4 500 —																																																																				
Tromdrager (inlander).....	1	72 —	72 —																																																																				
			f 70 212 —																																																																				
Gaat af wegens:																																																																							
tegen betaling te verstrekken kleeding, enz.			212 —																																																																				
			f 70 000 —																																																																				
Regelmatige bezoldigingsverhoogingen			12 500 —																																																																				
Toelage aan den stafmuzikant voor de politie			240 —																																																																				
			f 82 540 —																																																																				
			(41) Bezoldiging van:																																																																				
			1 opperwachtmeester (sergeant-majoor) of adjutant-onderofficier, hoefsmid-onderwijzer ..... f 3 000.—																																																																				
			Regelmatige bezoldigingsverhoging																																																																				
			720.—																																																																				
			Werkgeden aan leerling-hoefsmiden																																																																				
			1 500.—																																																																				
			Te zamen ..... f 5 220.—																																																																				

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
935		Verdere uitgaven voor bijzondere inrichtingen.	
	a.	Militaire school te Meester-Cornelis ..... (42) f 8 800	
	b.	Stafmuziek ..... (45) 1 520	
	c.	Hoefsmidschool. .... (44) 65	
			f 10 38
956		Bezoldigingen, toelagen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van den gewestelijken dienst van het dienstplicht- en reservepersoneel	84 00

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
9 850	<i>f</i>	750	(42) Boekwerken en hulpmiddelen voor het onderwijs:
1 520			a. aan de militaire school ..... <i>f</i> 4 000.—
125		60	b. aan de cursus voor aspirant officieren ..... 4 800.—
			Te zamen ..... <i>f</i> 8 800.—
			Het in de begrooting voor 1922 uitgetrokken
			bedrag van ..... <i>f</i> 4 750.—
			is verhoogd met de in den algemeenen post dier
			begrooting (onderafdeeling 957 I) begrepen som
5) 75 300	<i>f</i>	10 700	voor: Uitbreiding der vastgestelde legersamen-
			stelling ten behoeve van de oprichting van een
			instituut voor aspirant-officieren bij het Wapen
			der Infanterie aan de Militaire School te
			Meester-Cornelis ..... 4 800.—
			Te zamen ..... <i>f</i> 9 550.—
			(43) Schoonhouden van het gebouw voor de stafmuzi-
			kanten ..... <i>f</i> 120.—
			Onderhoud van muziek en instrumenten, benevens
			kosten voor de opleiding van leerlingen ..... 1 400.—
			Te zamen ..... <i>f</i> 1 520.—
			(44) Aankopen en onderhouden van boekwerken ..... <i>f</i> 40.—
			Voor de aanschaffing van medailles voor te houden
			wedstrijden bij de hoefsmidschool ..... 25.—
			Te zamen ..... <i>f</i> 65.—
			(45) 2 Luitenant-kolonels of burgerambtenaren ..... <i>f</i> 26 400.—
			4 Kapiteins ..... 31 200.—
			2 Dienstplichtcommissarissen ..... 9 600.—
			2 Burgerlijke ambtenaren, werkzaam op de kanto-
			ren der dienstplichtcommissarissen ..... 7 200.—
			<i>f</i> 74 400.—
			Regelmatige bezoldigingsverhoogen ..... 9 600.—
			Totaal ..... <i>f</i> 84 000.—
			In de begrooting voor 1922 waren de toegestane gelden uitgetrok-
			ken bij de onderafdeeling 901 tot het thans overgeschreven be-
			drag van (noot 1) ..... <i>f</i> 19 200.—
			welk bedrag is verhoogd met de in den alge-
			meenen post (onderafdeeling 957 C) begrepen
			som voor: Omvorming van de afdeeling dienst-
			plicht- en reservepersoneel en instelling van
			onderinspectiën voor den landstorm in Oost- en
			West-Java ..... 54 100.—
			Totaal ..... <i>f</i> 73 300.—

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1923.
937		Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden voor de luchtvaartafdeeling	/ 1 006 06
938		Verdere uitgaven voor de luchtvaartafdeeling	37
959		Bijdragen aan vereenigingen, die zich ten doel stellen het zedelijk welzijn der militairen te bevorderen	30 00
940		Aanbrenggelden en handgelden bij dienstneming en dienstverlenging voor alle wapens en diensten van het leger	400 00
941		Soldij verbonden aan de Militaire Willemsorde en aan het eereteken voor Moed en Trouw, alsmede belooningen bij de gouden, zilveren en bronzen medailles voor trouwen dienst	(48) 50 00

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
			(46) Bezoldigingen en soldijen:
			Staf der luchtvaartafdeeling ..... <i>f</i> 17 068.—
			Vliegdienst 134 435.50
6) <i>f</i> 981 957	<i>f</i> 24 112		Vliegschool 177 135.75
			Waarnemersschool ..... 12 900.—
7) 578			Phototechnische dienst ..... 11 580.—
			Radiografische tevens meteorologische dienst 42 118.50
			Werkliedencompagnie ..... 8 100.—
33 000		<i>f</i> 3 000	Technische dienst 248 916.25
			Transportdienst 23 314.50
			Totaal ..... <i>f</i> 675 588.50
			waarvoor gesteld ..... 675 589.—
600 000		200 000	Regelmatige bezoldigingsverhoogingen ..... 180 000.—
			Vliegtolagen en toelagen per kwartiersvlucht .... 150 000.—
			Toelagen voor onderwijzers bij de korpsscholen ... 480.—
			Te zamen ..... <i>f</i> 1 006 069.—
40 000		10 000	Voor de vastgestelde sterkte van het personeel, zie de gedrukte stukken O, IX 14 en 15.
			Bij de begrooting voor 1922 waren de toegestane gelden nitge- trokken bij de onderafdeeling 957K tot een bedrag van <i>f</i> 981 957.—.
			(47) Kosten voor het schijfschieten ..... <i>f</i> 198.—
			Aanschaffing en onderhoud van benodigdheden voor beoefening van gymnastische spelen ..... 50.—
			Verdere uitgaven voor de korpsscholen ..... 40.—
			Aanschaffing van kleine benodigdheden ..... 90.—
			Te zamen ..... <i>f</i> 378.—
			Bij de begrooting voor 1922 waren de toegestane gelden nitge- trokken bij onderafdeeling 957 K tot een be- drag van ..... <i>f</i> 343.—
			terwijl is overgeschreven van de onderafdeeling 915 (zie noot 14) ..... 35.—
			Te zamen ..... <i>f</i> 378.—
			(48) Riddersoldijen:
			Ridders M. W. O. 3e klasse:
			2 sergeanten en 1 korporaal ..... <i>f</i> 1 080.—
			Ridders M. W. O. 4e klasse:
			8 sergeanten, 9 korporaals en 21 soldaten ..... 5 380.—
			Zilveren medaille voor Moed en Trouw:
			1 soldaat ..... 120.—
			Bronzen medaille voor Moed en Trouw:
			3 sergeanten, 4 korporaals en 45 soldaten ..... 4 630.—
			Gratificatiën verbonden aan de medailles voor langdurigen dienst:
			gouden medaille aan 20 personen ..... <i>f</i> 1 000.—
			zilveren en bronzen medaille aan 1500 personen. 18 000.—
			Te zamen ..... <i>f</i> 30 210.—
			waarvoor gesteld ..... 30 000.—

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
942		Levensmiddelen en brandstoffen ten behoeve van alle personen voor wie van landswege ten laste van de oorlogsbegroting in de voeding enz. wordt voorzien, voeding voor de troepenpaarden en andere dieren bij het leger ingebruik, uitgaven voor het aanhouden van officiersdienstrijpaarden en de verpleging van zieke dieren, kosten voortvloeiende uit duurdere levenswijze, uitgaven voor de verlichting voor zoover deze niet plaats vindt door middel van gas, electriciteit of gasoline onderdruk en kosten met de voornoemde voorzieningen verband houdende	(49) / 12 844 81
943		Voorzieningen van materieelen aard in het algemeen en kosten hiermede verband houdende voor zoover deze niet vallen onder andere begrotingsposten.	
	<i>a.</i>	Materieele voorzieningen en daarmede verband houdende kosten voor het wapen der artillerie	(50) / 1 399 000
	<i>b.</i>	Materieele voorzieningen en daarmede verband houdende kosten voor het wapen der genie	(51) 1 062 300

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
12 844 810			(49) Voor levensmiddelen van militairen beneden den rang van sergeant 2e klasse ..... f 6 934 700.— Levensmiddelen voor gestraften onder militair beheer ..... 544 000.— Voeding voor troepenpaarden en andere dieren bij het leger in gebruik ..... 1 070 895.— Uitgaven voor het aanhouden van officiersdienstrijpaarden ..... 310 200.— Verpleging van zieke paarden ..... 2 000.— Uitgaven voor verlichting ..... 325 000.— Voeding in de hospitalen ..... 1 100 000.— Voeding in de militaire strafgevangenis ..... 29 270.— Voeding van postduiven ..... 3 000.— Kosten voor de watervoorziening ..... 6 712.— Kosten voor aanschaffing van tabak en sirihgelden voor gestraften onder militair beheer. 20 170.— Aankoop van ijs ..... 30 000.— Verstrekking van levensmiddelen (rijst) aan de gezinnen van soldij genietende militairen ..... 840 000.— Brandstoffen voor de stoomwasscherij ..... 30 000.— Excursiedaggelden ..... Toelagen bij manoeuvres en meerdaagsche oefeningen ..... Geldelijke tegemoetkomingen in de duurte van levensmiddelen in de buitengewesten ..... 1 598 863.— Advertentiekosten voor aanbestedingen ..... Diverse kleine uitgaven ..... Te zamen ..... f 12 844 810.— Het bij de begrooting voor 1922 uitgetrokken bedrag van ..... f 12 834 800.— is verhoogd met: de in den algemeenen post dier begrooting (onderafdeeling 957I) begrepen som voor: Uitbreiding van de vastgestelde legersamenstelling ten behoeve van de oprichting van een instituut voor aspirant-officieren bij het Wapen der Infanterie aan de Militaire School te Meester-Cornelis ..... 10 010.— Te zamen ..... f 12 844 810.—
1 403 000		f 4 000	
1 771 800		709 500	(50) Aanschaffing van grondstoffen, eenvoudige gereedschappen, brandstoffen, onderhoudsartikelen, benodigdheden voor proefnemingen, enz. ten behoeve van de artillerieinrichtingen, pyrotechnische werkplaats, geweermaakerschool en geweermaakersateliers ..... f 1 387 000.— Herstellingen aan goederen ..... 12 000.— Te zamen ..... f 1 399 000.—
			(51) Voor aanschaffing van de bouwmaterialen, gereedschappen, werktuigen, brandstoffen, enz. ten behoeve van de geniewerken f 927 500 (zie noot 28 bij de onderafdeeling 926) en ten behoeve van de genietroepen f 15 000, alsmede ten behoeve van aanschaffing van automateriaal f 120 000.

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		Geraamd voor 1923.
943	c.	Materieele voorzieningen en daarmede verband houdende kosten voor den militairen geneeskundigen dienst	(32) / 380 000	
	d.	Materieele voorzieningen en daarmede verband houdende kosten voor de luchtvaartafdeeling	33) 946 936	
	e.	Materieele voorzieningen en daarmede verband houdende kosten voor de intendance	(34) 2 568 480	
	f.	Materieele voorzieningen en daarmede verband houdende kosten voor den topografischen dienst	(35) 112 847	
	g.	Materieele voorzieningen en daarmede verband houdende kosten van verschillenden aard, niet vallende onder een der andere posten van deze onderafdeeling	(36) 324 000	/ 6 763 753
944		Uitgaven voor de aanschaffing en uitzending door het departement van oorlog van goederen, drukwerken en dergelijke voor den algemeenen dienst, alsmede voor telegrammen langs internationale lijnen overgebracht en briefwisseling met het buitenland.		6 000
945		Vervoer te water en te land van personen, goederen, paarden en vee.		
	a.	Vervoer in Nederlandsch-Indië in het algemeen, verblijfkosten, uitgaven voor voeding gedurende de reizen, kosten voor de aanschaffing en het onderhoud van vervoermiddelen benevens uitgaven met de onderwerpelijke voorzieningen verband houdende	2 406 600	
	b.	Voeding en overtochtskosten van aanvullingstroepen en geleiders met hunne gezinnen, voeding en overtochtskosten van naar Nederland vertrekkende officieren en tot het departement van oorlog behoorende burgerlijke landsdienaren met hunne gezinnen, van jongelieden die tot een inrichting van militair onderwijs zijn toegelaten en van mindere militairen, scheerloon aan boord, alsmede vergoedingen wegens verplicht verblijf in eene noodhaven en in quarantaine	1 000 000	3 406 600

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
500 000	f 50 000		(52) Voor aanschaffing van geneeskundige behoeften en andere benodigdheden. Boven dit bedrag zal voor aanschaffingen ten behoeve van andere departementen nog een bedrag van f 300 000 benodigd zijn; dit bedrag wordt evenwel middels regularisatie van de verstrekkingen ten laste van de begrootingen van de betrokken departementen overgebracht.
496 100	451 836		
2 369 100		f 650	(53) Aanschaffing van benzine, olie, enz. .... f 150 380.— Onderhoud en bedrijfskosten van de vliegtuigen en het automateriaal ..... 637 219.— Aanschaffing van automateriaal ..... 85 300.— Onderhoud en bedrijfskosten van het autopark. .... 53 802.— Aanschaffing van foto-artikelen, chemicaliën, enz. .... 20 235.—
61 000	51 847		
524 000			Te zamen ..... f 946 936.—
			(54) Aanschaffing van conserven, leder, ligmatjes, glas- en aardewerk, hout-, ijzerwerk, gasoline en petroleumverlichtingsmiddelen, materieel voor de bakkerij en wasserij, enz. .... f 1 240 000.— Herstellingen aan goederen ..... 100 000.— Aanschaffing van kantoormeubelen ..... 3 000.— Reinigen en verstellen van hospitaalkleding en furnituren ..... 130 000.— Tegemoetkoming voor de aanschaffing van meubelen ..... 20 000.— Uit te keeren kledinggeld ..... 700 000.— Vermaken van kribben ..... 3 200.— Overname van andere diensten ..... 50 000.— Overname van andere departementen ..... 15 000.— Stroomverbruik voor elektrische drijfkraft van de militaire bakkerij te Tjimahi ..... 1 500.— Als voren van de wasserij aldaar ..... 2 600.— Aanmaak kleding bij particulieren ..... 80 000.— Aanmaak hospitaalmaterieel ..... 3 150.— Diverse kleine uitgaven ..... 20 000.—
6 000			Totaal ..... f 2 368 450.—
			Het bij de begrooting van 1922 uitgetrokken bedrag van ..... f 2 361 400.—
5 006 600		600 000	is verhoogd met: de in den algemeenen post dier begrooting (onderafdeeling 9571) begrepen som voor: Uitbreiding van de vastgestelde legersamenstelling ten behoeve van de oprichting van een instituut van aspirant-officieren bij het wapen der Infanterie aan de Militaire school te Meester-Cornelis ..... 7 700.—
600 000	400 000		Te zamen ..... f 2 369 100.—
			(55) Voor aanschaffingen van materialen, chemicaliën en papier.
			(56) Kosten voor telefoonaansluitingen ..... f 65 000.— Bijdrage aan de bestuurstelefoon op Timor ..... 1 200.— Magazijnkosten ..... 6 000.— Vergoeding voor kantoorbehoefden ..... 95 000.— Onderhoud van ontspanningslokalen ..... 61 400.—

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1923.
946		Bezoldigingen en paarden-voedergelden van officieren op non-activiteit, non-activiteitsbezoldigingen en wachtgelden van tot het departement van oorlog behoorende burgerlijke landsdienaren en onderstandenen.	
a.	Bezoldigingen en paarden-voedergelden van officieren op non-activiteit, non-activiteitsbezoldigingen en wachtgelden van tot het departement van oorlog behoorende burgerlijke landsdienaren en onderstandenen ...	f 9 000	
b.	Onderstandenen voor ééns aan met lichaamsgebreken uit den dienst ontslagen wordende militairen	12 000	f 21 000
947		Voorschotten op verlofsbezoldigingen en scheepsoldij voor de reis van en naar Nederland, zoomede toelagen voor het geleiden van militaire veroordeelden	28 000
948		Belooningen bij het verlaten van den dienst aan gegageerde militairen beneden den rang van officier.	50 000
949		Voor het houden van troepenoefeningen en oefeningen met het geschut zoomede practische oefeningen bij het wapen der Genie	57 500
950		Kosten van het toelatingsonderzoek voor de Koninklijke Militaire Academie en de Cadettenschool, alsmede belooningen aan leeraren van het middelbaar onderwijs, voor het beoordeelen van het door de candidaten voor de Hoogere Krijgsschool geleverd schriftelijk werk in de Fransche, Duitsehe, Engelsche en Maleische talen	4 000
951		Uitgaven voor expeditiën, troepen te velde, excursiën, patrouilles, machtsvertoon en tijdelijke garnizoenen, die hare omschrijving niet vinden in andere posten der begrooting	1 120 000
952		Voor tijdelijke uitbreiding van de vastgestelde legersterkte en niet tot het leger behoorende inlandsehe korpsen	(57) 1 277 500

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder	
			Aankoop van kleine benodigdheden voor de hospitalen ..... f 13 500.— Gratificatie voor eerste uitrusting ..... 50 000.— Benodigdheden voor de verpakking van te ver- zenden goederen ..... 130 000.— Advertentie- en vendukosten ..... 1 200.— Andere kosten van verschillenden aard als: Aankoop van drukwerken bij particulieren, aankoop van vrachtbrieven voor spoorweg- vervoer, restitutie der waarde van ingeleverde schietprijzen, van verloren gegane goederen, invoerrechten voor spiritus, enz. .... 100 700.— Te zamen ..... f 524 000.—
9 000			
10 000	f 2 000		(57) Dit bedrag heeft alleen betrekking op de bezoldigingen. Alle overige uitgaven voor de tijdelijke uitbreidingen als kosten voor werving, levensmiddelen, kleeding, enz. zijn bij de be- trekkelijke onderafdeelingen ondergebracht. Het in de begrooting voor 1922 uitgetrokken bedrag van ..... f 2 650 100.— is verminderd met de som van de kosten voor in de vastgestelde legersamenstelling opgenomen tijdelijke uitbreidingen (zie noot 5) ..... 5 760.— Blijft ..... f 2 644 340.—
28 000			
50 000			
107 300		f 50 000	
3 000	1 000		
1 180 000		60 000	
2 644 340		1 366 840	

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1923.
953		Verrekening van door de landsdrukkerij geleverde gedrukten en boekwerken, overdrukken, enz. of voor bewezen diensten	(58) / 135 000
954		Bijdrage in de kosten van de Indische afdeeling van „Het Nederlandsch Roode Kruis”	3 000
955		Uitgaven voor graslanden in eigen beheer	46 460
956		Kosten verbonden aan de invoering van den dienstplicht voor de Europeesche Nederlandsche onderdanen	550 000
957		Tegemoetkoming aan den algemeenen Javaschen Postduivenbond	1 000
958		Verrekening van diensttelegrammen	(58) 68 000
960		Verrekening met het Departement van Justitie van de kosten van overgenomen goederen en aan herstellingen en in het algemeen de kosten voor ten behoeve van het departement van Oorlog tewerkgestelde gestraften, niet vallende onder de uitgaven voor expeditien, excursiën, enz.	(58) 770 000
961		Voorzieningen ten behoeve van het personeel, dat tengevolge van een vliegongeval ongeschikt is geworden voor den dienst en van de nagelaten betrekkingen van dit personeel, indien het tengevolge van een vliegongeval mocht zijn omgekomen	Memorie.
962		Kosten verbonden aan de oprichting van een gymnastiek- en sportschool	28 000
963		Toelagen en verdere uitgaven voor de leergangen in de Nederlandsche taal voor de daarvoor in aanmerking komende niet-Europeesche militairen bij de verschillende wapens van het leger en den hospitaaldienst	(59) 43 000
964		Uitkeering aan het weduwen- en weezenfonds van militairen beneden den rang van officier bij de Koloniale troepen	100 000
965		Opleidingskosten voor Japanschen tolk van militaire landsdienaren	15 600
966		Toelagen aan officieren, die de studie voor tolk in de Japansche taal hebben volbracht	3 000
967A		Uitbreiding van de vastgestelde legersamenstelling met spiegelaars en rekenaars ten behoeve van de triangulatiebrigade van den topografischen dienst	2 100

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
150 000		f 13 000	(58) Tegenover deze uitgaven staan ontvangsten tot overeenkomstige bedragen op de begrooting der Middelen in Nederlandsch-Indië voor het betrokken departement.
3 000			(58a) Vergoeding aan het departement der Marine van de kosten voor het gebruik van vaartuigen behoorende tot onder het beheer van dat departement staande diensten, welke post op voorstel van den Commandant der zeemacht en Hoofd van het departement der Marine van de begrooting is afgevoerd.
46 460			
550 000			(59) Eerste aanschaffing van leermiddelen ..... f 6 100.— Onderhoud, enz. .... 8 200.— Belooningen aan militair onderwijzend personeel 25 200.— Inlandsch onderwijzer te Tjimahi ..... 3 500.—
1 000			Te zamen ..... f 43 000.—
60 000	f 8 000		
8a 179 600		179 600	
770 000			
Memorie.			
	23 000		
57 000		14 000	
100 000			
55 000		57 400	
	5 000		
2 100			

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
967B		Herziening van de bezoldigingen van inlandsche burgerconducteurs der genie	/ 5 64
967C		Uitbreiding van de vastgestelde legersamenstelling met eenig personeel ten behoeve van het wapen der genie	11 30
967D		Herziening van de bezoldiging van ongegradueerden van het Legioen van Mangkoe Negoro en de Korpsen Barisan bij het aangaan van een herverbintenis in onmiddellijke aansluiting aan hun vorig verband.	10 80
967E		Oprichting van een vliegekamp te Andir nabij Bandoeng.	200 00
967F		Herziening der bezoldigingen van de trompetters, hoefsmeden en remonte berijders bij de cavalerie en artillerie	46 30
967G		Tegemoetkoming wegens duurte van levensmiddelen.	5 125 00
967H		Herziening van de bezoldiging van de telegrafisten bij de Spoorweg- en telegraafcompagnie van het korps genietroepen	12 36
967J		Herziening van de organisatie van den militair pharmaceutischen dienst	164 80
967K		Toekenning van een tijdelijke toelage aan een gedeelte van het ondergeschikt technisch burgerlijk personeel behoorende onder het departement van Oorlog	75 00
967L		Uitbreiding van de vastgestelde lerersamenstelling met een projectiefabriek	170 00
967M		Uitbreiding van de vastgestelde legersamenstelling met een burgerlijk ambtenaar ten behoeve van het remonte depôt in de Preanger-Regentschappen	14 40
967O		Belooningen voor de te houden zware vaardigheidsproef	13 00
967P		Subsidie aan den Nederlandsch-Indischen officiers-schermbond te Bandoeng	1 50
967Q		Herziening der soldijen van de leerlingen der opleidingcursus bij den topografischen dienst	2 72
967R		Uitbreiding van de vastgestelde legersamenstelling met eenig personeel ten behoeve van het wapen der genie	38 71

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
f 5 640			(59a) Kosten van de uitbreiding der vastgestelde legersamenstelling en verdere uitgaven, verbonden aan de permanente bezetting van Tarakan, is afgevoerd.
11 500			(60) Renteloos voorschot aan de militaire societeit voor onderofficieren en minderen te Banjoe Biroe.
10 800			(60a) Centrale opleiding van militair hospitaalpersoneel te Tjimahi, is afgevoerd.
400 000		f 200 000	
46 300			
12 500 000		9 375 000	
4 120	f 8 240		
60a) Memorie.			
82 400	82 400		
75 000			
170 000			
14 400			
(59a) Memorie.			
(60) 9 450		9 450	
	13 000		
	1 800		
	2 720		
	33 715		

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
967S		Verhooging van de bezoldiging van den attaché militair bij de gezantschappen te Tokyo en Peking	f 4 500
967U		Omvorming van de directie der artillerieinrichtingen.	9 000
968		Voorschotten op inkomsten	525 000
969		Onvoorziene uitgaven	100 000
Totaal der IXe Afdeeling			f 69 521 929
Minder			

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
525 000	f 4 500		(61) Het eincijfer van deze kolom is samengesteld, als volgt: f 73 015 337.— min. ontwerp alg. begrooting. 12 762 586.— ind. ontwerp 1e alg. aanv. begr. <hr/> Te zamen f 85 777 923.—.
100 000	9 000		
f 85 777 923	f 1 241 488	f 17 497 482	
	f 16 255 994		

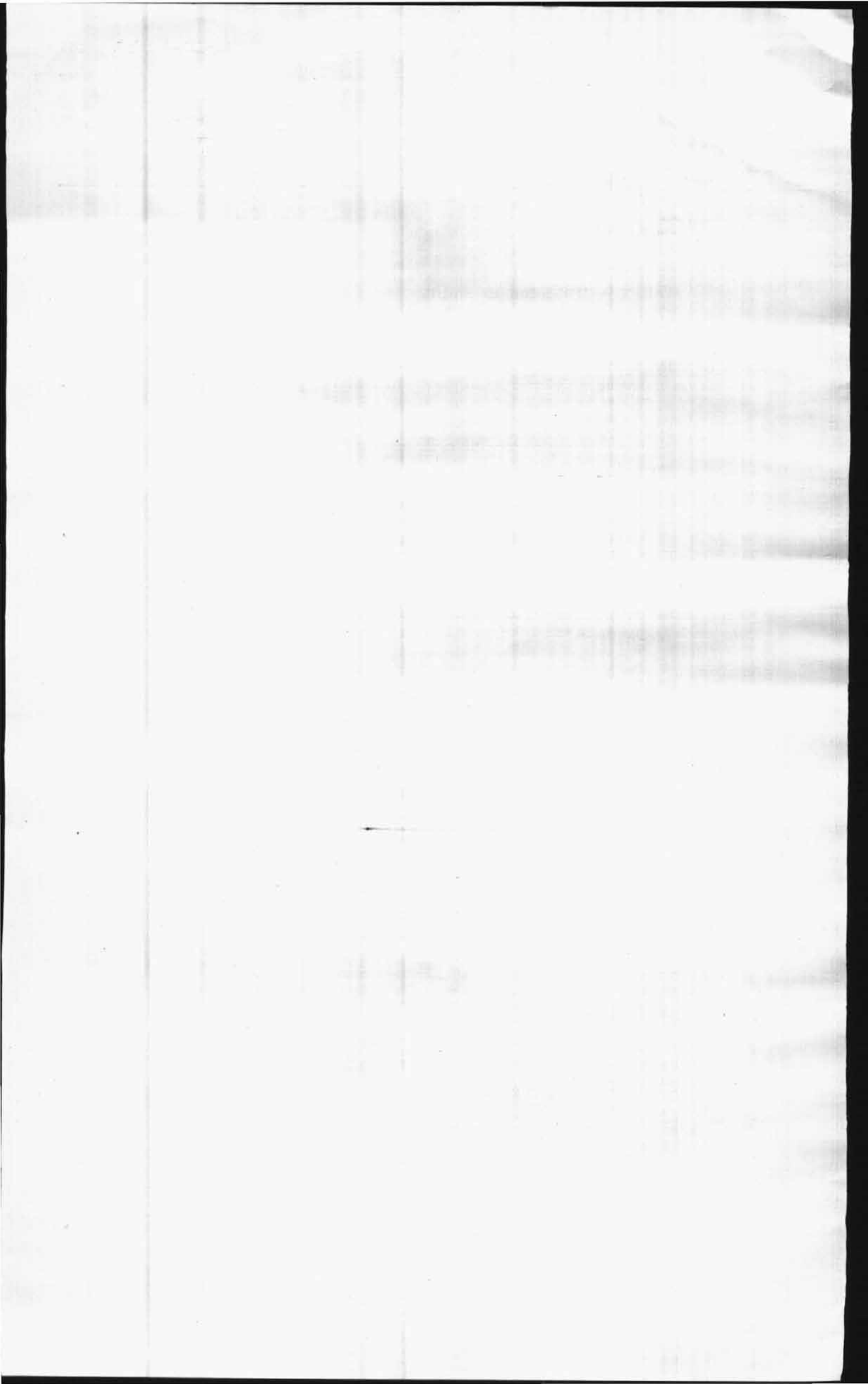
AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Stuk 4 — Middelen in Nederland.

901	Ontvangsten in betrekking tot het departement van oorlog in Nederlandsch-Indië.		
a.	terugbetaling van reis- en kostgelden	f	100
b.	terugbetaling van studiekosten		20 000
c.	bijdragen van de koloniën Suriname en Curaçao in de kosten van de Koloniale Reserve		15 370
d.	aandeel van het Departement van Buitenlandsche Zaken in de kosten der bezoldiging van den militairen attaché bij de gezantschappen te Tokio en te Peking		4 500
e.	andere ontvangsten		25 000
		f	63 170

		Java en Madoera	Buiten- gewesten.	Totaal.
AFDEELING IX.				
Departement van Oorlog.				
Stuk 5 — Middelen in Indië.				
901	Terugbetaling van voorschotten op inkomsten	f 525 000		525 000
902	Boeten en andere ontvangsten, voortspruitende uit de overeen- komsten van aanneming en uit leveringen	9 000	f	9 000
903	Terugbetaling van verplegings- en begrafenis-kosten in de hospi- talen	290 000		290 000
904	Artillerie-contractiewinkel	13 000		13 000
905	Baten van den Topografischen dienst	1 575 650		1 575 650
906	Verkoop van bier aan de militaire cantines	175 000		175 000
907	Verstrekking van water tegen betaling uit waterleidingen van den Lande, alsmede terugbetaling van de kosten voor water door de zorg van het departement van oorlog tegen betaling verstrekt.	74 900	f 18 000	92 900
908	Terugbetaling van het voor den bouw van eene militaire sociëteit voor onderofficieren te Tjimahi verleend renteloos voorschot ...	5 000		5 000
909	Baten uit de gouvernementswoningen	1 200 000	225 000	1 425 000
910	Terugbetaling van de kosten der verlichting door de zorg van het departement van oorlog tegen betaling verstrekt	59 100		59 100
911	Terugbetaling van het voor den bouw van eene militaire sociëteit voor onderofficieren en minderen te Tjilatjap verleend ren- teloos voorschot	500		500
912	Terugbetaling van het voor den bouw van eene militaire sociëteit voor onderofficieren en minderen te Banjoe Biroe verleend renteloos voorschot	500		500
915	Terugbetaling van het voor den bouw van eene militaire sociëteit voor onderofficieren en minderen te Poerwordjo verleend renteloos voorschot	Memorie.		Memorie.
914	Bijdragen van andere departementen in de beheerkosten van door het personeel van het wapen der genie beheerde alge- meene pakhuizen	25 857		25 857
915	Verkoop van bruikbare goederen	1 800 000		1 800 000
916	Verkoop van onbruikbaar geworden en overtollige goederen	60 000		60 000
917	Andere ontvangsten	200 000		200 000
	Opgeteld	f 5 991 507	f 245 000	f 6 234 507

VOLKSRAAD.

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 1 — STUK 6.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË
VOOR HET DIENSTJAAR
1923.

DEPARTEMENT VAN OORLOG.

STAAT

VAN DE IN 1923 UIT TE VOEREN WERKEN, UITMAKENDE HET
ZOOGENAAMD WERKPLAN DER GENIE.

OMSCHRIJVING DER WERKEN.	Gezamenlijke kosten aan gereed geld.	Na 1922 nog te verwerken.	Geraamd voor 1922.	Gezamenlijk bedrag voor elke groep voor 1922.
ONDERDEEL II.				
Nieuwe werken, met uitzondering van kampementsbouw en verdediging.				
A. Officierswoningen.				
1. Bouw van officierswoningen te Bandoeng.	f 3 080 000	f 2 333 000	f 340 000	
2. Bouw van officierswoningen te Buitenzorg.	350 000	350 000		
3. Bouw van officierswoningen te Malang.	203 000	203 000		
4. Bouw van officierswoningen te Bandjarmasin.	94 000	63 000	31 000	
5. Bouw van officierswoningen te Weltevreden.	163 000		89 100	
6. Bouw van officierswoningen te Ambon.	39 000	39 000		
Totaal II A.				f 460 100
B. Huisvesting van onderofficieren en minderen.				
1. Bouw van woningen van gehuwde Europeesche onderofficieren.	4 000 000	3 175 000	360 000	
2. Bouw van woningen voor gehuwde niet-Europeesche onderofficieren.	1 130 000	739 000	130 000	
3. Inrichting van kazernes in verband met de afgescheiden legering van gehuwde mindere militairen van niet-Europeeschen landaard.	1 380 000	694 300	30 000	
4. Verbetering en moderniseering van de troepen bijgebouwen.	720 000	330 000	88 600	
Totaal II B.				f 648 600

Geraamd voor 1925.	Gezamenlijk bedrag voor elke groep voor 1923.	Jaar van aanvang.	TOELICHTINGEN.
			De tusschen haakjes geplaatste getallen geven aan de bedragen aan goederen, welke uit 's landsvoorraad zullen zijn te verstrekken, voor zoover aanschaffing daarvan in Europa plaats vindt de bedragen achter I, en voor zoover de aanschaffing in Indië plaats vindt de bedragen achter II.
		1921.	Gelet op de uitvoering van meer noodzakelijke werken en het totaal bedrag, dat in maximum aan geniewerken kan worden besteed, wordt de voortzetting van dit werk tot 1924 verschoven.
			Gelet op de uitvoering van meer noodzakelijke werken en het totaal bedrag, dat in maximum aan geniewerken kan worden besteed, wordt de aanvang van dezen bouw, die reeds in 1922 was voorgenomen, doch toen om bezuinigingsredenen werd afgevoerd, voorloopig wederom tot 1924 verschoven.
70 000 [3 500] [17 500]		1923.	De woningtoestanden te Malang maken dezen bouw, waarvan de uitvoering in 2 jaren is voorgenomen, noodzakelijk.
52 000 [1 600] [8 000]		1922.	Ter voortzetting van het in 1922 aangevangen en in 3 jaren te voltooien bouwplan.
		1921.	Voltooid.
26 000 [1500] [6 500]		1925.	De woningtoestanden te Amboina maken den bouw van 3 woningen 5e klasse aldaar noodzakelijk waarvan twee in het jaar 1923 behooren te worden gebouwd.
	/ 128 000 I [6 400] II [52 000]		
600 000 [50 000] [150 000]		1921.	Voortzetting van het in 1921 aangevangen bouwplan.
250 000 [12 500] [62 500]		1920.	Ter voortzetting.
50 000 [2 500] [12 500]		1915.	Ter voortzetting.
		1920.	Gelet op de uitvoering van meer noodzakelijke werken en het totaal bedrag dat in maximum aan geniewerken kan worden besteed, wordt de voortzetting van dit werk tot 1924 verschoven.
	/ 900 000 I [45 000] II [225 000]		

OMSCHRIJVING DER WERKEN.	Gezamenlijke kosten aan gereed geld.	Na 1922 nog te verwerken.	Geraamd voor 1922.	Gezamenlij bedrag voor elke groep vo 1922.
C. Woningbouw voor burgerambtenaren.				
1. Bouw van woningen ten behoeve van het burgerpersoneel der Artillerieinrichtingen.	f 165 000		f 63 000	
2. Bouw van woningen ten behoeve van burgerambtenaren van het Departement van Oorlog.			50 000	
Totaal II C.				f 113 000
D. Verschillende werken.				
1. Bouw van nieuwe ontspanningslokalen en verbetering van bestaande dagverblijven en ontspanningslokalen.	1 000 000	f 445 500	45 900	
2. Aanleg van een bronwatervoorziening ten behoeve van de gemeente Magelang.			v. h.	
3. Zware herstellingen aan militaire kampementswegen op Java.	150 000		3 000	
4. Bouw van een veterinaire inrichting te Tjimahi.	135 000			
5. Aanleg en inrichting van sportterreinen in de verschillende garniezoenen.			50 000	
6. Vervolgwerken, voor zooverre niet bij andere posten berekend.	25 000		2 000	
7. Diverse onvoorziene kleine werken, opmetingen en waterpassingen.	100 000		150 000	
8. Bouw van centrale behandelingsgebouwen voor de geslachtszieken.	100 000		5 500	
9. Nieuwe indeeling van het kampement te Lahat.	450 000			

Geraamd voor 1923.	Gezamenlijk bedrag voor elke groep voor 1923.	Jaar van aanvang.	TOELICHTINGEN.
		1921.	Voltooid.
		1922.	Gelet op de uitvoering van meer noodzakelijke werken en het totaal bedrag, dat in maximum aan geniewerken kan worden besteed, wordt de voortzetting van dit werkt tot 1924 verschoven.
		1919.	Gelet op meer noodzakelijke werken en het totaal bedrag, dat in maximum voor geniewerken kan worden besteed, wordt de voortzetting van dit werk tot 1924 verschoven.
v. h.			De kosten voor dit werk komen voor rekening van de gemeente Magelang.
			Voltooid.
			Gelet op de uitvoering van meer noodzakelijke werken en het totaal bedrag, dat in maximum voor geniewerken kan worden besteed wordt dit werk tot 1924 verschoven.
		1922.	Gelet op de uitvoering van meer noodzakelijke werken en het totaal bedrag, dat in maximum aan geniewerken kan worden besteed, wordt de voortzetting van dit werk tot 1924 verschoven.
25 000 [1 250] [6 250]		1922.	Voor voltooiing van werken, waarvoor op het werkplan van dit jaar geen, doch op dat van 1922 wel gelden zijn uitgetrokken, welke voltooiing door verschillende omstandigheden in 1922 is vertraagd.
100 000 [5 000] [25 000]		1922.	Voor de uitvoering van kleine nieuwe werken, welke, zooals de ervaring leert in den loop van het dienstjaar noodig blijken en waarvoor geen afzonderlijke posten op het werkplan kunnen worden gebracht, aangezien zij thans nog niet bekend zijn (bijv. bij- en verbouwingen in kampementen en inrichtingen, weder opbouw van door brand vernielde gebouwen, oprichting van tijdelijke gebouwen, waaraan de behoefte plotseling blijkt).
50 000 [2 500] [12 500]			Voor den bouw van een dergelijke inrichting in het hospitaal te Weltevreden, welke in twee jaren zal worden voltooid.
			Gelet op de uitvoering van meer noodzakelijke werken en het totaal bedrag, dat in maximum aan geniewerken kan worden besteed, wordt de aanvang van dit werk, dat oorspronkelijk in 1922 zou worden begonnen tot 1924 verschoven.

OMSCHRIJVING DER WERKEN.	Gezamenlijk kosten aan gereed geld.	Na 1922 nog te verwerken.	Geraamd voor 1922.	Gezamenlijk bedrag voor elke groep voor 1922.
10. Bouw van logies van Militieplichtigen te Medan.	/ 190 000			
11. Bouw van een hoefsmidschool te Tjimahi.	68 000		/ 38 000	
12. Bouw van een paviljoen voor 6 verpleegsters te Tjimahi.	24 000		24 000	
13. Oprichting van een gymnastiek- en sportschool te Bandoeng.	170 000	/ 170 000		
14. Verbeteringen van militaire ziekeninrichtingen.	250 000	200 000	80 000	
15. Bouw van een ziekeninrichting te Kalidjatie.	75 000	75 000		
16. Bouw van een inrichting tot centrale opleiding van hospitaalpersoneel te Tjimahi.	383 000	253 000		
17. Watervoorziening te Gombong.	300 000		v. h.	
Totaal II D.				/ 456 4
Totaal II C.				113 0
Totaal II B.				648 6
Totaal II A.				460 1
Totaal onderdeel II.				/ 1 658 1

Geraamd voor 1923.	Gezamenlijk bedrag voor elke groep voor 1923.	Jaar van aanvang.	TOELICHTINGEN.
			<p>Gelet op de uitvoering van meer noodzakelijke werken en het totale bedrag, dat in maximum aan geniewerken kan worden besteed, wordt dit werk mede in verband met het feit, dat de militieplichtigen uit het gewest Sumatra's-Oostkust op minder kostbare wijze in Koeta-Radja kunnen worden ondergebracht, tot 1924 verschoven.</p> <p>Voltooid.</p> <p>Voltooid.</p>
f 100 000		1923.	<p>Het ligt in het voornemen den bouw van deze inrichting, welke oorspronkelijk reeds in 1920 zou worden gebouwd, in twee jaren te voltooien.</p>
I [5 000]			
II [10 000]			
		1922.	<p>Ter voortzetting.</p>
70 000			
I [5 800]			
II [17 800]			
		1923.	<p>De bouw van een dergelijke inrichting in het vliegekamp te Kalidjatie wordt met het oog op mogelijke ongevallen, strikt noodzakelijk geacht.</p> <p>Gelet op de uitvoering van meer noodzakelijke werken en het totaal bedrag, dat in maximum aan geniewerken kan worden besteed, wordt de aanvang van dezen bouw tot 1924 verschoven.</p> <p>Gelet op de uitvoering van meer noodzakelijke werken en het totaal bedrag, dat in maximum voor geniewerken kan worden besteed, wordt dit werk tot 1924 verschoven.</p>
78 000			
I [5 780]			
II [18 780]			
	f 420 000		
	I [21 000]		
	II [103 000]		
	900 000		
	I [45 000]		
	II [225 000]		
	128 000		
	I [6 00]		
	II [52 000]		
	f 1 448 000		
	I [72 400]		
	II [562 000]		

THE UNIVERSITY OF

1933

1934

1935

State of Michigan
Department of Education
Lansing, Michigan

1933

1934

1935

1936

1937

1938

1939

1940

1941

State of Michigan
Department of Education
Lansing, Michigan

1942

1943

1944

1945

State of Michigan
Department of Education
Lansing, Michigan

State of Michigan
Department of Education
Lansing, Michigan

1946

1947

1948

1949

1950

1951

1952

1953

1954

1955

1956

1957

1958

1959

1960

1961

1962

1963

1964

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 1 — AFD. IX — STUK 6A.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienst-
jaar 1923.

NADERE BEANTWOORDING

VAN

GESTELDE VRAGEN OF GEMAAKTE OPMERKINGEN.

NADERE BEANTWOORDING VAN BIJ DE BEHANDELING VAN HET INDISCH ONTWERP DE

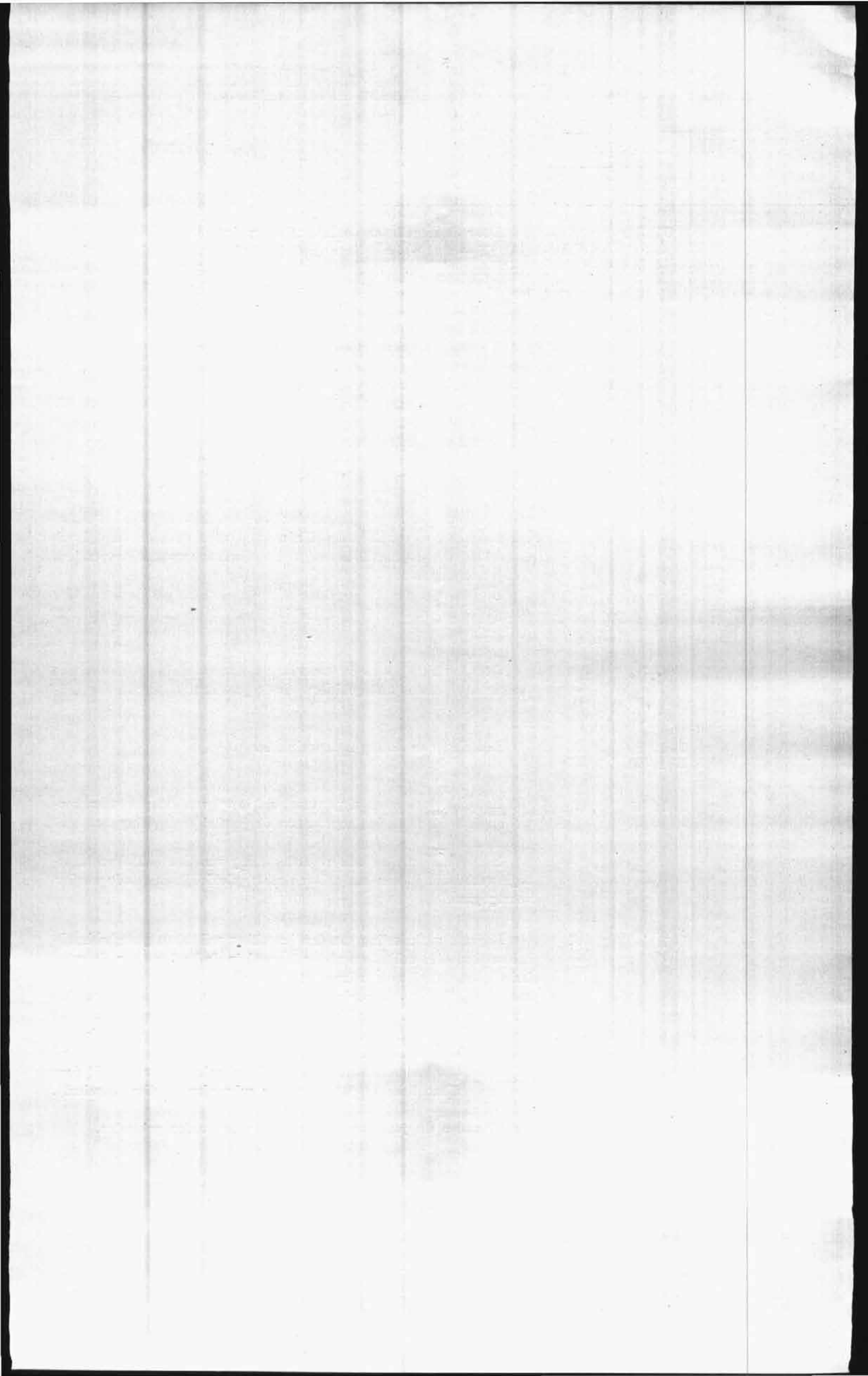
ONDERWERP.	Zie gedrukte stukken				
	Zitting	Onder- werp	Af- deeling	Afdeelin ^g sverslag	
				Stuk	Bladzij- de(n)
BEGROOTING 1922.					
<p>Toegezegde inlichting omtrent onderafdeeling 901 van het Ie Hoofdstuk (uitgaven in Nederland) betreffende bezuiniging op de uitgaven van de onder die onderafdeeling vallende onderwijsinrichtingen, alsmede omtrent het aantal personen, dat cursussen aan de Normaal-schietschool heeft gevolgd.</p>	1e gew. z. 1921.	1	IX	7	5
<p>Toegezegde inlichtingen betreffende onderafdeeling 903 van het Ie Hoofdstuk (Uitgaven in Nederland) omtrent de wijze van berekening der kosten van de opleiding tot genees- en artsennijmengkundigen.</p>	1e gew. z. 1921	1	IX	7	5
<p>Nadere inlichting betreffende de ter kennis van den Minister van Koloniën gebrachte opmerking omtrent de behoefte van het permanent comité ten dienste van den oud-Indischen militair (Hoofdstuk I, Uitgaven in Nederland, Onderafdeeling 910).</p>	1e gew. z. 1921	1	IX	7	5

ROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË GESTELDE VRAGEN OF GEMAAKTE OPMERKINGEN.

Memorie van antwoord			Handelingen		NADERE BEANTWOORDING
Bladzijde(n)	Nadere aanduiding	Datum	Bladzijde		
7		6/7 '21 8/7 '21	650 696	<p>De uitgaven ten behoeve van de Normaal-Schietschool, Militaire Gymnastiekschool en Rij- en Hoefsmidsechool bestaan uit eene bijdrage in de algemeene kosten van die inrichtingen, uit de bezoldigingen en/of toelagen en reis- en verblijfkosten van Indisch militair personeel, dat daarbij onderwijs ontvangt, en, voor wat de Normaal-Schietschool betreft, uit de bezoldigingen en toelagen van daarbij tewerkgesteld vast personeel (1 kapitein, 1 eerste luitenant, 2 onderofficieren en 2 soldaten).</p> <p>Deze uitgaven zijn gedurende de laatste jaren gestegen door de verhooging van de bezoldigingen en toelagen van het Indisch personeel. Is eene bezuiniging op dit onderdeel der betrekkelijke uitgaven niet mogelijk, evenmin kan dit geschieden ten opzichte van het bedrag der bijdragen in de algemeene kosten. Integendeel zijn ook deze bijdragen op de begrooting voor 1922 verhoogd moeten worden als een natuurlijk gevolg van de verhooging der bezoldigingen van het Nederlandsch personeel (voor zoover daarin billijkheidshalve dient te worden bijgedragen), van de onderhoudskosten van gebouwen en materieel alsmede van de aanschaffingskosten van materieel.</p> <p>De verdeling der algemeene kosten geschiedt naar verhouding van het aantal mandagen, gedurende welke van de inrichtingen ten behoeve van het Nederlandsche en van het Indische leger wordt gebruik gemaakt.</p> <p>Gedurende 1920 hebben 19 officieren, 3 onderluitenanten en 20 onderofficieren beneden laatstgenoemden rang van het Indische leger cursussen aan de Normaal-Schietschool gevolgd.</p>	
7				<p>De berekening van de jaarlijksche kosten, verbonden aan de opleiding voor de betrekking van officier van gezondheid en van militair apotheker bij het Indische leger, is gebaseerd op het aantal studenten, dat men in opleiding moet hebben voor eene geregelde aanvulling van die officierskorpsen en op de tegemoetkoming in de studiekosten.</p> <p>Deze bedraagt thans voor de geneeskundige studenten f 7 200, verdeeld over $\pm$ 8 jaar, en voor de pharmaceutische studenten f 5 000, verdeeld over $\pm$ 5 jaar. Bovendien worden collegegelden vergoed.</p>	
7				<p>Het permanent comité, dat in 't leven werd geroepen door den Volksbond tegen drankmisbruik, stelt zich ten doel de verheffing van het maatschappelijk en zedelijk peil van de gegageerde of gepensioneerde militairen beneden den rang van officier. Het tracht dit doel te bereiken door de oprichting en instandhouding van tehuizen, waarin deze oud-militairen goede en goedkope huisvesting en voeding vinden en in staat worden gesteld zich door arbeid nuttig bezig te houden. Sedert 1914 is voor dit doel ten behoeve van het comité ten dienste van den oud-Indischen militair eene tegemoetkoming uitgetrokken, omdat het hier eene ernstige poging geldt om oud-militairen uit de handen van woekeraars te houden en aan geregelden arbeid te wennen.</p> <p>Met de arbeidsbeurzen heeft het werk van het comité dus niets uitstaande.</p> <p>Het eenige tot heden nog opgericht tehuis is in den aanvang van 1919 afgebrand. Daarom werden de op de begrotingen voor dat jaar en voor de jaren 1920 en 1921 uitgetrokken bedragen niet uitbetaald.</p> <p>De post is echter nog niet van de begrooting afgevoerd, omdat door den Volksbond ijverig getracht wordt opnieuw gelden voor een ander tehuis bijeen te verzamelen en de Regeering dan in staat is Haar steun ook verder aan het werk van het comité te verleen in het wel te voorziene geval, dat anders de kans van slagen gevaar zou loopen.</p>	

ONDERWERP.	Zie gedrukte stuk				
	Zitting	Onder- werp	Afdee- ling	Afdelingsverslag	
				Stuk	Bladzij- de(n)
<p>Toezegging, dat de volle aandacht gaarne zal worden besteed aan de gegeven wenken betreffende het uiterlijk van den militair.</p>	1e gew. z. 1921				
<p>Nadere inlichting betreffende de toezegging, dat tegen het openstellen van een pasangrahan te Meester-Cornelis voor civiele ambtenaren geen bezwaar bestaat.</p>	1e gew. z. 1921				
<p>Toezegging, dat de mogelijkheid dan wel de noodzakelijkheid om meerdere cursussen in de Nederlandsche taal in te stellen, zal worden nagegaan.</p>	1e gew. z. 1921				
<p>Toezegging, dat ten spoedigste in de verbetering van de verlichting in het logies te Senen zal worden voorzien.</p>	2e gew. z. 1921				
<p>Toezegging, dat zal worden nagegaan, waar de wettig gehuwde inheemsche militairen beneden den rang van sergeant nog niet gelegerd zijn overeenkomstig de voor hen geldende bepalingen.</p>	2e gew. z. 1921				
<p>Toezegging omtrent het instellen van een onderzoek naar het logies van uitgezonden gehuwde fuseliers in de keukens van de artillerie-kazerne.</p>	2e gew. z. 1921				
<p>Toezegging, dat zal worden overwogen om de legermanoeuvres in 1922 niet te doen doorgaan.</p>	2e gew. z. 1921				

Volksraad					NADERE BEANTWOORDING
Memorie van antwoord			Handelingen		
Stuk	Bladzijde(n)	Nadere aanduiding	Datum	Bladzijde	
			6/7 '21 id. 8 7 '21	645 650 695	<p>Door de in § 7 van de Memorie van Antwoord (Onderwerp I — Afd. IX — stuk 8) bedoelde commissie werden voor een nieuwe uniform reeds modellen ontworpen, waardoor de soldaat in het bezit zou komen zoowel van een praktische en deugdelijke veldkleeding als van een van gelijke stof vervaardigde uitgaanskleeding van goede snit.</p> <p>Voor deze stof is het oog gevallen op een weefsel van wol en katoen, dat een netter aanzien heeft dan het thans in gebruik zijnd zoogenaamd grijsgroen katoen. Ten einde de doelmatigheid en de deugdelijkheid van bedoelde grijsgroene stof, welke eerst korten tijd geleden uit Nederland is ontvangen, afdoende te kunnen beoordeelen, zoomede proefondervindelijk na te gaan, of de door de commissie voorgestelde nieuwe modellen in den smaak vallen, zal daarmede zoo spoedig mogelijk op uitgebreide schaal een proef worden genomen.</p>
			6/7 '21 8/7 '21	651 696	<p>Bij nadere overweging is besloten niet tot den bouw van een pasangrahan over te gaan, aangezien eene vermindering van het aantal aankomende en vertrekkende officieren is te verwachten, terwijl voldoende logeergelegenheid in een tweetal onlangs opgerichte pensions wordt aangetroffen.</p> <p>De daarvoor bestemde gelden zijn van de aanvullende begrooting voor 1922 afgevoerd (2e gew. zitting 1922 Volksraad, onderwerp I, Afd. IX, stuk 4).</p>
			6/7 '21 id. id. 8,7 '21	661 662 663 698	<p>De noodzakelijkheid om meerdere cursussen in de Nederlandse taal in te stellen is niet gebleken; de toegestane fondsen worden zelfs niet geheel verbruikt.</p>
			14/12 '21 15/12 '21	474 501	<p>Bedoelde verbetering is aangebracht.</p>
			14/12 '21 15/12 '21	478 501	<p>Het onderzoek heeft uitgewezen, dat in tal van kampementen, zoowel op Java als in de buitengewesten, de gescheiden legering tot stand gekomen is.</p> <p>In verband met de aan de doorvoering van den bedoelden maatregel verbonden kosten kan echter slechts geleidelijk daarmede worden voortgegaan.</p>
			14/12 '21 15/12 '21	481 502	<p>Blijkens mededeeling van den betrokken militairen gezaghebbende hebben bedoelde militairen niet gelogeed in de keukens van de artillerie-kazerne, doch werden hun twee naast elkaar gelegen onderofficiers-kamers tijdelijk ter bewoning aangewezen. Een dier kamers was bestemd voor de gehuwde onderofficieren van de wacht, die in de kazerne moeten overnachten (aan den betrokken sergeant van de week kon elders een logies worden aangewezen), terwijl de andere kamer bewoond werd door een onderofficier, die in het hospitaal werd verpleegd (deze kamer werd ten behoeve van bedoelden gehuwden fuselier ontruimd).</p>
			14/12 '21 15/12 '21	485 503	<p>Er zullen dit jaar geen legermanoeuvres worden gehouden.</p>

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. IX — STUK 7.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923.

AFDEELINGSVERSLAG.

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

§ 1. **Bezuiniging.** Verschillende leden waren van oordeel, dat op deze begrotingsafdeeling niet voldoende is bezuinigd. De thans nog noodig geachte 82 miljoen achten zij niet in juiste verhouding te staan tot het totaal cijfer der begrooting. Waar in belangrijke mate op productieve uitgaven voor andere departementen besnoeid is, hadden deze leden verwacht, dat op de geheel improductieve uitgaven voor deze afdeeling zeer belangrijk zou zijn bezuinigd. Zij drongen er op aan, de uitgaven terug te brengen tot een bedrag als op de begrotingen voor 1917 of 1918 werd uitgetrokken.

Een lid meende niet te mogen nalaten erop te wijzen, dat de bezuiniging op de legeruitgaven feitelijk slechts $\pm$ 4 mill. bedraagt, welk bedrag hij becijferd had door de som van $\pm$ 13 mill., genoemd in de financieele nota, te verminderen met de aldaar ook vermelde ruim 9 mill., zijnde de besparing als gevolg van intrekking of vermindering van den duurtetoelag.

Het leek eenigen leden mogelijk meer te besparen door de salariering der militaire landsdienaren, welke zeer gunstig afsteekt bij die van de meeste burgerlijke landsdienaren, terug te brengen binnen matiger grenzen. Als tot intrekking van den duurtetoelag wordt overgegaan zouden de eerstgenoemden daardoor, naar deze leden meenden, het eerst getroffen moeten worden.

Voorts zou bezuiniging kunnen worden verkregen door de bepaling te herzien, dat officieren slechts 2 jaar in een rang gediend behoeven te hebben om het pensioen aan dien rang verbonden te kunnen verkrijgen. Een langer dienstverband achtten zij wenschelijk; door de officieren, in hoofdzaak kapiteins, minder te pensionneeren en alsdan minder nieuwe a.s. officieren aan te werven, zou een groote besparing worden verkregen.

Opgemerkt werd, dat door tal van bijzondere bepalingen vooral de officieren nog altijd boven de andere landsdienaren zijn bevoorrecht. De bezoldigingen in alle rangen zijn te hoog. De opperofficieren hebben veel te groote inkomsten. De pensioenen zijn buitensporig opgevoerd. Een kolonel geniet hetzelfde pensioen als de directeur van een departement; de pensioensregeling is ook daarom voor de officieren veel voordeliger dan voor de burgerlijke ambtenaren, omdat de pensioengerechtigde leeftijd veel eerder

intreedt, doordat de dienstjaren eerder beginnen te tellen en verblijf in Holland ook bij verlof voor de helft berekend wordt. De officieren hebben het voorrecht, ook tijdens hun verlof te kunnen worden bevorderd. Militairen en zelfs oud-militairen hebben met hun gezinnen aanspraak op vrije geneeskundige behandeling en voor de op groote schaal beschikbaar gestelde dienstwoningen wordt aan de militaire bewoners slechts 10% der bezoldiging in rekening gebracht. In alle rangen komt het voor, dat gegageerden of gepensionneerden in gouvernementdienst treden en dan tegelijk vol pensioen en vol tractement ontvangen. Dit is ook wel bij gepensionneerde burgerambtenaren mogelijk, maar komt veel minder voor, daar deze niet zoo vroeg aanspraak op pensioen hebben.

Ook worden te veel extra-toelagen voor allerlei werkzaamheden toegekend.

Belangrijke besparing zou kunnen worden verkregen ook door het uitstellen van manoeuvres en schietoefeningen.

Eenige leden konden zich er niet mede vereenigen, dat in deze tijden een aanvang wordt gemaakt met eene modernisering van het leger (blz. 2 der Memorie van Toelichting).

Tegenover de voorafgaande beschouwingen over te geringe besparing plaatsten andere leden de opmerking, dat zij met genoegen hadden ontwaard dat bij dit departement ter dege naar bezuiniging is gestreefd. Intusschen werd door hen de aangekondigde vermindering van de sterkte van het leger onvoldoende geacht en werd erop aangedrongen in deze richting krachtig voort te gaan.

Weer anderen zouden gaarne vernemen of de aangekondigde inkrimping van de legersterkte alleen een uitvloeisel is van het streven naar bezuiniging, dan wel ook op andere overwegingen is gegrond, en of zij met het oog op de verdediging tegen een buitenlandse vijand wel wenschelijk kan worden geacht.

Door een lid werd de vraag gesteld of in het geval dat de vlootwet wordt verworpen, de legersterkte tot het uiterste minimum zal worden beperkt, omdat het leger dan uitsluitend voor handhaving van de inwendige orde en rust zal dienen. Dit lid sprak de hoop uit, dat spoedig verstrekkende voorstellen in dien geest zullen worden gedaan.

Van andere zijde werd gevraagd of de Regeering de toezegging kan geven het leger weer op de sterkte van 38 000 man te zullen brengen, zoodra de toestanden gunstiger zijn.

Bovendien wenschten deze leden te vernemen of de beperking van de materieel-bestellingen geen afbreuk zal doen aan de paraatheid van het leger.

§ 2. Bestemming van het leger. De vrees werd geuit, dat bij de voorgenomen moderniseering reeds uitgegaan is van de beginselen, die ten grondslag liggen aan defensie-rapport en vlootwet, voor zoover de leger-organisatie daarbij betrokken is.

Het hier aan het woord zijnde lid wenschte het leger alleen gehandhaafd te zien in den vorm van een politieleger. In aansluiting hieraan werd gevraagd naar de resultaten der proefneming in Celebes, alwaar het leger, naar vermeld werd, reeds is gebruikt voor het verrichten van politiediensten. Het zou bovendien zeer op prijs worden gesteld indien ook het legerbestuur zijn oordeel zou willen bekendstellen over de in het afdeeliningsverslag der IVde begrotingsafdeeling geleverde beschouwingen aangaande de vervanging van de gewapende politie door het leger.

Een ander lid vroeg of de Regeering zich zou willen uitspreken over de vraag of het leger in staat is naast de taak van handhaving der inwendige rust en orde ook t. z. t. Java tegen een buitenlandschen vijand te verdedigen.

Na de voorafgaande beschouwingen, over de bestemming van het leger, werd door een der leden de beteekenis van dit machtsmiddel h. t. l. uiteengezet. Dit lid stelde in het licht, dat het Indische leger van den aanvang van zijn bestaan af, steeds was in de eerste plaats een staatkundig politieleger, dus bestemd voor de handhaving in den Indischen Archipel van rust en orde onder Nederlandsch gezag.

Bij een beoordeeling naar nieuwe grondslagen in 1912, van wat voor die taak op de buitengewesten noodig was, kwam men tot een sterkte van 12000 man infanterie. Voor het steeds valide houden van deze sterkte, mede als reserve voor plotseling grootere behoefte, en tenslotte ook als politieke politie op Java, is blijkens de ervaring een ongeveer even groote sterkte aan infanterie op Java noodig.

Aangezien het voor de hand ligt deze macht, op Java versterkt middels de Europeesche militie tot 20.000 man, t. z. t. te gebruiken ook voor het slaan van een eventueele aanranding van buiten, ligt het eveneens voor de hand, dat zij voorzien werd van de hulp-wapens en diensten, die naar militairwetenschappelijke grondslagen er een logisch geheel van maken voor dat doel.

Een zoodanig gevormd leger, ook al is het klein, kan, mits het is goed georganiseerd, goed geoutilleerd en goed geleid een macht van beteekenis, ja van preventief afwerend vermogen zijn, omdat een vijand zeker minstens een dubbele macht, neerkomend op $\pm$ 70.000 man, zou moeten aanvoeren om met kans van slagen hier een inval te kunnen doen. De bezwaren, verbonden aan den overvoer van een zoo groot leger, gevoegd bij mogelijke internationale verwikkelingen, zullen n. l., aldus het nog steeds aan het woord zijnde lid eene vreemde natie er wel van weerhouden lichtvaardig een aanval, op ons te wagen.

Nog werd hieraan toegevoegd, dat het gebruik van de infanterie voor het verrichten van politiediensten van groote oefeningswaarde is voor de mobiliteit van het leger voor een verdediging tegen een buitenlandschen vijand.

Vele leden verklaarden volkomen te kunnen instemmen met een beteekenis van het leger zooals in het voorafgaand betoogd is geschetst. Zij drongen er op aan, dat er naar gestreefd zal worden het leger voor zijn tweeledige bestemming in te richten en achten de spoedige invoering het regiments- en divisieverband urgent voor de reorganisatie van het legergedeelte op Java.

Van andere zijde werd weliswaar ook erkend, dat het leger in de eerste plaats politieleger en daarna middel moet zijn om een buitenlandschen vijand af te weren, doch aan de hand van de feiten, die zich in de laatste jaren voordeden, meende men te moeten opkomen tegen de bewering, dat het leger op Java voor een groot deel de beteekenis had van een reserve voor de troepen in de buitengewesten.

In herinnering werd gebracht, dat de geheele oefening van dit staande leger onder de laatste drie of vier legercommandanten eigenlijk hoofdzakelijk gericht is geweest op verdediging tegen een buitenlandschen vijand, en dat dientengevolge zelfs toen op zeker tijdstip een groote aanvulling van de troepen in de buitengewesten noodig bleek, nauwelijks een voldoende aantal valide manschappen uit de op Java gelegerde bataljons was te verkrijgen.

Ten duidelijkste werd hierdoor gedemonstreerd — aldus het hier aan het woord zijnde lid — dat de bestemming van het leger op Java als reserve voor de buitengewesten niet tot haar recht kwam.

Voorts werd door ditzelfde lid betoogd, dat het uitgesloten moet worden geacht, dat een legertje van 12000 man in de buitengewesten in staat zal blijken de taak te verrichten, die thans door leger en gewapende politie (9000 man) tezamen wordt verricht.

Dit betoog ontlokte aan het tevoren aan het woord geweest zijnde lid de opmerking, dat het niet a priori de bedoeling is, dat de geheele gewapende politie wordt vervangen door het leger; deze aangelegenheid zal grondig moeten worden onderzocht, mogelijk zal een gedeelte moeten blijven bestaan, maar dan in den vorm van zuivere politie ten behoeve van de justitieele politieele taak.

Tegen het belasten van het leger e. q. ook met die justitieel-politieele taak verklaarde het andere lid geen bezwaar te hebben; hij gaf in overweging het gedeelte van de gewapende politie, dat behouden zou moeten blijven, ook toe te voegen aan het leger, aangezien op die wijze één krachtige organisatie zal worden verkregen, die onder tucht staat.

Dit lid betwistte vervolgens, mede op gezag van meer bevoegden dan hijzelf was, dat invoering van het regiments- en divisieverband een middel zou zijn om het leger aan het tweeledig doel te doen beantwoorden.

Hij vestigde nog de aandacht op een belangrijke factor bij een eventueele verdediging van Java tegen een buitenlandschen vijand, n. l. de medewerking van de bevolking. Z. i. hangt het gelukken van een afwering van den vijand hoofdzakelijk van dien factor af. Van andere zijde werd opgemerkt, dat het Nederlandsch gezag, zooals in 1914 is gebleken, van de medewerking der bevolking verzekerd kan zijn.

Een der overige leden, die zich niet kon vereenigen met het denkbeeld van een tweeledig doel van het leger, verklaarde alleen bereid te zijn gelden toe te staan voor de vorming van een politieleger, te meer nu volgens berichten uit Japan ook daar te lande aandrang wordt uitgeoefend de militaire uitgaven te besnoeien.

§ 3. Personeel van het leger. Gevraagd werd of door de Regeering reeds een beslissing is genomen inzake den overgang van reserve-officieren naar het vaste korps.

Een lid drong aan op eene herziening van de formatie van het leger, opdat voorkomen worde het ontstaan van

een overcompleteet aan officieren als nu bij de infanterie het geval is. Gaarne zou hij vernemen, hoeveel personeel in 1923 boven de formatie van het leger wordt gehouden, waaruit dit bestaat, waartoe een en ander dient en hoeveel de kosten — globaal berekend — daarvoor bedragen.

De uitzending van bij het Indische leger gedetacheerd wordende officieren, verlenging van detachering en uitzending van reserve-officieren (zelfs voor de militaire administratie) in dezen tijd van overcompleteet aan personeel, werd door dit lid betreurd.

Het zou zeer op prijs worden gesteld, indien de Regeering Hare inzichten wilde bekend stellen omtrent de denkbeelden van kapitein Geldorp, ontwikkeld in het Indisch Militair Tijdschrift, over invoering van een vaste promotie voor officieren tot en met den rang van luitenant-kolonel.

Aangedrongen werd op het instellen van een trouwverbod voor de militairen beneden den rang van officier gedurende hun eerste dienstverband, omdat de legerwoontoestanden niet berekend kunnen zijn voor zulk een groot getal gehuwden dan met ontzaggelijke kosten, en overigens de gehuwde staat blijkens de ervaring de „Dienstfreudigheid” van den man niet bevordert.

Van andere zijde werd dit denkbeeld op ethische en godsdienstige gronden bestreden. Opgemerkt werd, dat het huwelijk in den regel leidt tot opvoering van het beschaafingspeil. Deze leden zouden er zich niet mee kunnen vereenigen, dat de maatschappelijke rechten van den burger bij indiensttreden in het leger zouden beperkt worden door een huwelijksverbod.

Gevraagd werd of de Regeering afgeweken is van Haar voorgenomen gedragslijn om geen Europeesche soldaten meer uit te laten komen, die niet geschikt worden geacht voor kader.

Het werd wenschelijk geoordeeld, in den trant van de pupillenschool te Gombong, een opvoedings- en onderwijsinrichting in het leven te roepen voor de opleiding in hoofdzaak van soldatenkinderen tot topografen, teekenaars, fotografen en muzikanten, een en ander om het betrekken van deze krachten uit Nederland voor den vervolge overbodig te maken.

Bovendien werd aangedrongen op de stichting van een onderofficiersschool voor alle landaarden, waar ook de in Nederland aangeworven adspirant-onderofficieren hunne opleiding zouden kunnen ontvangen.

De wenschelijkheid werd betoogd geen bevordering tot brigadier of onderofficier meer te doen plaats hebben dan na het afleggen van een examen.

De vraag werd gesteld of de Regeering nog niet den tijd gekomen acht om de jongste militaire bezoldigingsregeling te doen herzien. Men meende, dat eenerzijds de bezoldiging in de laagste rangen onevenredig hoog was opgedreven, anderzijds beginselfouten waren aan te wijzen. Zoo kan een Ind. fuselier 2de klasse, die door de nieuwe bezoldiging een sprong maakte van 13 ets. zakgeld daags tot 35 ets. + duurttoeslag, daarbij ook nog zonder dat hij goed oppast door de 3-jaarlijkse regelmatige verhoogingen het brengen tot 50 ets. daags.

Dat een onderofficier het op zijn 26ste jaar reeds tot onderluitenant kan brengen, werd mede verkeerd geacht, waar voor hem dan elke prikkel tot studie enz. gedurende de nog volgende vele dienstjaren ontbreekt. Het onderluitnantschap dient de kroon te zijn van zijn loopbaan en mag dus niet te spoedig worden bereikt.

Door het vaststellen van nieuwe schalen zou naar men

meende belangrijke besparing op de legeruitgaven kunnen worden verkregen.

Eenige leden verklaarden niet er mee te kunnen instemmen dat bezuiniging zal worden gezocht op salarissen — waarvan echter ook zij moeten toegeven dat zij in sommige gevallen te hoog zijn. Gevreesd werd, dat de goede geest in het leger te zeer door zoodanige verlaging zou lijden.

De eerst aan het woord geweest zijnde leden betoogden hierop, dat uiteraard een overgangstijdperk moet worden ingesteld.

Voorts werd door enkele leden aangedrongen op het wegnemen van onbillikheden in de bezoldigingsregeling der mindere militairen, die een gevolg zijn van de doorvoering van het Indisch bezoldigingsstelsel in het leger.

Gevraagd werd, of reeds maatregelen getroffen zijn om de vergissing te herstellen, ontstaan doordat in schaal 35 van de „Regeling betreffende de invoering van de voorstellen der militaire bezoldigingscommissie” het traktement werd geregeld voor de „ingenieurs bij de triangulatiebrigade van den topografischen dienst; deze categorie toch was reeds ten tijde van de behandeling der voorstellen in den Volksraad, uit de legerformatie vervallen en vervangen door adjunct-brigadehoofden en brigadehoofden.

Gevraagd werd hoever de regeling van het georganiseerd overleg in het leger is gevorderd. Betoogd werd de wenschelijkheid dat zij zal uitgaan van het legerbestuur en niet afgedwongen wordt door de bonden. Het standpunt ter zake door Minister Van Dijk in Nederland ingenomen, werd als juist erkend.

Verscheidene leden spraken de verwachting uit, dat bij invoering van georganiseerd overleg, de militaire vereenigingen zullen worden gehoord.

Mede werd gevraagd hoever de regeling van de rechtspositie van officieren en onderofficieren is gevorderd.

Men zou gaarne vernemen of het legerbestuur, gelet op de vele reclames tegen de beoordeelingen, wel overtuigd is, dat het tegenwoordige beoordeelingssysteem voor officieren voldoet.

Voorts werd de vraag gesteld of bevordering van hoofdofficieren bij den topografischen dienst tijdens verloftijd is uitgesloten.

De aandacht werd erop gevestigd, dat het leger ten vorige jare zoo uiterst schraal beloond werd met Koninklijke onderscheidingen.

Men vroeg of de Regeering het geven van ideëele belooningen in den vorm van decoraties en titulaire rangen niet een goed middel acht om den goeden geest te bevorderen.

Gevraagd werd welke positie het legerbestuur denkt te geven aan den oudsten officier-magazijnmeester De Lange, na diens terugkomst van verlof, nu hij tijdens zijne afwezigheid voor de betrekking van hoofd-magazijnmeester is gepasseerd door een jonger burgerambtenaar.

In verband met in Nederland gepubliceerde voorwaarden voor dienstneming of detachering van onderofficieren bij het Indische leger werd gevraagd:

- a. hoe groot het tekort aan Europeesche onderofficieren op 1 Januari 1922 was?
- b. waarom de tegemoetkoming voor uitrusting ad *f* 1125 benevens *f* 250 voor de echtgenoot, bij uitzending zoo hoog moet zijn, nu de tractementen op behoorlijk peil zijn gebracht?
- c. of de premie bij engagement niet kan vervallen, waar de eerste uitrusting kosteloos wordt verstrekt?

De vraag werd gesteld, waarom gewezen onderofficieren

op hoogen leeftijd, die feitelijk niet meer in staat zijn aan den actieven troependienst deel te nemen, toch weer worden aangenomen of uitgezonden, terwijl er geen tekort bestaat.

Gevraagd werd welke maatregelen zullen worden getroffen tegen het woninggebrek voor Europeesche en Inlandsche onderofficieren.

Een der leden stelde de vraag of het juist is, dat de Afdelings- tevens Brigade-commandant in de 2e militaire afdeeling eene openbare vergadering van de Europeesche onder-officiers-vereeninging „Ons Aller Belang” te Willem I, waar over de intrekking van den duurtetoelag zou worden gesproken, heeft verboden. In het bevestigend geval zou hij gaarne vernemen of de Regeering de handelwijze van dezen opper-officier goedkeurt.

Men drong er op aan het verschil in salaris van ambtenaren en officieren bij non-activiteitsstelling enz. op te heffen, eveneens het verschil betreffende het medetellen van buitenlandsch verlof voor diensttijd.

Betoogd werd dat in 't algemeen de privileges, welke de militairen boven de burgerlijke ambtenaren genieten geen reden van bestaan meer hebben.

Deze voorrechten (zie Ond. I — Afd. XI: st. 7, blz. 4, 1ste gewone zitting 1921) zouden, naar men meende, zoo spoedig mogelijk dienen te verdwijnen.

De vraag werd gesteld, of de Regeering geen maatregelen kan beramen om te voorkomen, dat officieren, die met verlof in Nederland zijnde, nog slechts eenige maanden hebben te dienen voor pensioen, en voornemens zijn dan inderdaad den dienst te verlaten, nog naar Indië worden teruggezonden.

Omtrent eventueele plannen tot verbetering van de uniform van den soldaat, waarop ten vorige jare is aangedrongen, zouden eenige leden gaarne worden ingelicht.

§ 4. Verschillende opmerkingen. Gevraagd werd wanneer de invoering van een nieuwe legerorganisatie is te verwachten, en of de kosten daarvan aanmerkelijk verschillen van die waarop de tegenwoordige begroting is gebaseerd.

Men zou gaarne vernemen welk gevolg het legerbestuur heeft gegeven aan het verzoek van het Volksraadslid Kiës om het vraagstuk der Inlandsche militie op aangegeven nieuwe grondslagen in studie te willen nemen.

Ook omtrent den uitslag der gedachtenwisseling tusschen den Minister van Koloniën en den Gouverneur-Generaal over de stichting van een Indisch Bronbeek, (vel 127, blz. 485, gedrukte stukken Eerste Kamer 1922) werd men gaarne ingelicht.

Nogmaals werd aangedrongen op een meer economisch gebruik van de militaire vrachtauto's en het gemakkelijker verkrijgbaar stellen van die vervoermiddelen.

Gevraagd werd, waaraan het is te wijten, dat aan verpleegden niet-gezinshoofden in de hospitalen de duurtetoelag eerst sedert 1 Februari jl. niet meer wordt uitbetaald.

Meerdere leden verklaarden zich tegen het afnemen van de z.g. examens voor den rang van kolonel. Deze examens, waartegen, naar deze leden opmerkten, de meeste officieren gekant zijn, hadden huns inziens weinig waarde, en konden allerminst als maatstaf dienen ter beoordeeling van militaire eigenschappen. Anderen spraken zich uit voor handhaving van deze examens, die huns inziens noodzakelijk geacht moeten worden.

De vraag werd gesteld of de toegezegde overweging inzake het petitie-recht van militairen, reeds tot de gewenschte veranderingen heeft geleid.

Gehoopt werd, dat militaire autoriteiten zich gematigd zullen toonen in hun ijver om schrijvers in het maandblad van de Europeesche onderofficieren vereeninging „Ons Aller Belang” ter verantwoording te roepen.

Dat de voorzitter der afdeeling Tjimahi van de onderofficiers vereeninging „Ons Aller Belang” naar Timor is overgeplaatst, werd door enkele leden in verband gebracht met de door hem gevoerde actie.

Gevraagd werd of deze meening juist is.

De hoop werd uitgesproken, dat het legerbestuur zich wat meer gelegen zal laten liggen aan de kinderen der mindere militairen.

Bepleit werd de wenschelijkheid van oprichting van een internaat, waar de kinderen van militairen ook kunnen verblijven als de ouders worden overgeplaatst naar afgelegen streken.

Geklaagd werd, dat het voor niet-Amboneesche Inlandsche militairen zoo moeilijk is, voor hun kinderen Hollandsch onderwijs te verkrijgen. Op de H. I. S. worden deze kinderen in den regel niet toegelaten.

Gemeend werd, dat het op den weg van het legerbestuur ligt de ouders hierin tegemoet te komen.

De vraag werd gesteld, waartoe het overleg heeft geleid inzake de opheffing van de schutterij te Menado.

Gaarne zou worden vernomen welk standpunt de Regeering inneemt tegenover de motie van de Europeesche onderofficieren om hun inheemsche collega's uit hunne gouvernements woningen te verdrijven. (Vergadering O. A. B. te Tjimahi).

In overweging werd gegeven om van militairen, die in de gevangenis verblijven, de wettige vrouw en kinderen op 's Lands kosten naar hun geboorteland terug te zenden.

Uitgaven in Nederland.

Onderafdeeling 901. Onderdeel *b*. Hoogere krijgsschool. Gaarne zou men vernemen welke grondslag bij de berekening van het Indische aandeel in de algemeene kosten der Hoogere Krijgsschool ad *f* 47 910 is aangegenomen.

Gevraagd werd, hoe het bedrag van *f* 186.610 voor bezoldigingen in verband met de krijgskundige studiën van officieren-leerlingen is berekend en of door deze leerlingen in verband met de bedoelde studiën extra-voordeelen worden genoten.

Men meende, dat de tegemoetkomingen voor het houden van dienstpaard en de fourage-gelden voor de officieren-leeraren aan de Hoogere Krijgsschool gevoegelijk achterwege zouden kunnen blijven.

Onderafdeeling 901. Onderdeelen *c*, *d*, *e*, en *f*. De vraag werd gesteld of de Regeering het nut van de hier bedoelde opleidingen van Indische officieren evenredig acht aan de hooge kosten, die ervoor bestemd worden.

Men was van oordeel, dat die opleidingen naar Indië moeten worden overgebracht.

Onderafdeeling 903. Opleiding tot officier. In overweging werd gegeven de opleiding tot Indisch officier te beperken met het oog op het te groote aantal officieren.

Gevraagd werd, naar welken grondslag het Indische aandeel in de opleiding van cadetten te Breda en te Alkmaar is berekend.

Eenige leden hadden becijferd dat de kosten van opleiding van een officier voor het Indische leger gemiddeld per hoofd en per jaar f 8500 kost.

In verband hiermede werd ten sterkste aangedrongen op overbrenging van de opleiding, desnoods gedeeltelijk, naar Indië.

Eenige leden konden niet inzien waarom bijzondere belooningen worden toegekend aan officieren belast met het geleiden naar Nederland van de cadetten, die in Nederland-Indië tot de Militaire Academie en de Cadettenschool worden toegelaten. Anderen daarentegen waren van meening, dat dergelijke officieren een geenszins overbodige en zelfs niet onbelangrijke taak vervullen, waarvoor hun een passende belooning toekomt.

Gevraagd werd of de gewijzigde officiersopleiding al is vastgesteld. Zoo ja, dan zou men daaromtrent gaarne worden ingelicht.

Onderafdeeling 906a. Koloniale reserve. Gevraagd werd waarom de Koloniale Reserve niet georganiseerd is volgens het plan van de daarvoor ingestelde commissie, hetgeen toch tot een aanmerkelijke besparing zou hebben geleid.

b. Uit- en terugzending. De aandacht werd erop gevestigd, dat de rekening vermeld op blz. 27 van den toelichtenden staat sub (5) een bedrag aanwijst van rond f 1 600 000, terwijl op den post slechts f 1 000 000 is uitgetrokken.

Omtrent dit verschil werd men gaarne ingelicht.

Er werd op aangedrongen de uitzending aanzienlijk te verminderen; naar men meende te weten is reeds een veel te groot aantal onderofficieren uitgezonden.

Men zag gaarne nader gemotiveerd, waarom zulke groote bedragen zijn uitgetrokken voor personeel boven de sterkte. De vraag werd gesteld of dit personeel niet in Indië zou zijn te gebruiken.

Onderafdeeling 913. Steun aan gegageerde en gepensioneerde militairen. Gevraagd werd of aan officiersfamilies, die in moeilijke omstandigheden zijn geraakt, niet evenzeer steun kan worden verleend.

Onderafdeeling 917. Materieel. Zoolang nog niet bekend gesteld is, welke financiële gevolgen de plannen in zake de moderniseering van het leger in totaal zullen hebben, verklaarden enkele leden zich niet bereid de gelden voor verwapening van de artillerie en voor uitbreiding der luchtvaartafdeeling toe te staan. Van andere zijde werd erop gewezen, dat de verwapening van de artillerie dringend noodig is.

Sommigen drongen er op aan de extra-aanschaffingen van geweermunitie en artilleriematerieel voorloopig uit te stellen, terwijl ook op de uitgaven voor de luchtvaartafdeeling huns inziens zeer wel bezuinigd zou kunnen worden.

Gevraagd werd of de Regeering overtuigd is van de noodzakelijkheid infanterie-geschut aan te schaffen, en of per-

soneel beschikbaar is voor de bediening daarvan en van anti-luchtvaartproefvuurmonden.

Men wenschte gaarne te vernemen of ook houwitsers zijn besteld. Gemeend werd, dat moderne bergkanonnen en houwitsers voorloopig het eerste noodige zijn voor de artillerie.

Naar aanleiding van hetgeen op blz. 4 der Memorie van Toelichting over de aanschaffing van proefgeschut werd medegedeeld, vroeg men of de ervaring der laatste jaren in deze nog niet genoeg licht heeft verspreid. Men zou voorts gaarne vernemen uit welke fabriek het geschut e. q. zal worden besteld, ook in verband met de mededeeling op blz. 5 over teleurstellingen met proefnemingen in 1903 opgedaan.

In aansluiting hieraan werd er op aangedrongen munitie en geschut zooveel mogelijk in Indië aan te maken, ook in verband met de behoeften der zeemacht.

De onkosten van het uit Nederland uit te zenden materieel, bedragende bijna 13 millioen, werden bedenkelijk hoog geoordeeld.

Meerder leden meenden ernstig te moeten opkomen tegen de gedragslijn, die de Minister van Koloniën volgt om buiten den Volksraad om aanwijzing te geven tot maatregelen, die zulke verstrekkende financiële gevolgen hebben.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 901. Personeel van het departement. Door zeer vele leden werd de bezetting van de afdeling „dienstplicht en reserve personeel”, die berekend is op oorlogsbestemming, te zwaar geacht.

Gevraagd werd of de voor oorlogstijd benodigde krachten niet uit reservepersoneel kunnen worden aangewezen en of niet in vredestand kan worden volstaan met een eenvoudige bezetting.

Gevraagd werd naar de resultaten van het onderzoek naar vermindering van personeel bij de afdelingen van het departement van oorlog; de desbetreffende gegeven toelichtingen achtte men niet voldoende.

Men drong aan op vermindering van de onder dezen post begrepen toelagen, waar de bezoldigingen toch reeds zoo hoog zijn.

Het aan den Legerecommandant toegekende receptiegeld ad f 500 's maands b.v. zou naar de meening van enkele leden kunnen vervallen.

Een der leden achtte het onjuist, dat het hoofd van het departement van Oorlog een hoogere bezoldiging geniet dan aan de departementsdirecteuren is toegekend.

Anderen wezen erop, dat deze hoogere bezoldiging is toegekend aan den commandant van het leger, wien tevens de leiding van het departement is opgedragen.

Gevraagd werd waarom aan het hoofd van het wapen der genie en dat der cavalerie resp. een generaal-majoor en een kolonel zijn gesteld.

Voorts begreep men niet hoe in het militaire milieu behoefte kon bestaan aan burger-wakers; die — zij het ook geringe — kosten, konden gemakkelijk worden bespaard door de bewaking aan schildwachten op te dragen.

Onderafdeeling 902. Verdere uitgaven van het departement. Met bevreemding had een der leden geconstateerd, dat de verschillende te Weltevreden gevestigde diensten, ressorteerende onder het departement van Oorlog, over 62 telefoonaansluitingen beschikken.

Enkele leden achtten het onnoodig, dat voor opname van

officieele bijdragen in het Indisch militair tijdschrift een bedrag van f 1200 is uitgetrokken. De kosten hiervan zouden naar hunne meening door het orgaan zelf gedragen moeten worden. Eenige leden drongen er op aan, dat het voor reiskosten van den militairen attaché te Peking en Tokio uitgetrokken bedrag eveneens wordt afgevoerd, daar zij van oordeel waren dat deze functie veilig kan vervallen.

Onderafdeeling 903. Topografische dienst. Gevraagd werd of aan de uitbetaling van overwerkgeden geen einde zou kunnen worden gemaakt.

Men zou gaarne vernemen of het niet mogelijk zou zijn de reproductie-inrichting van den topografischen dienst los te maken van het militaire verband en het als een afzonderlijk landsbedrijf te organiseeren. Naar men meende, zou het tot veel besparing kunnen leiden, als van deze uitstekende inrichting door andere takken van dienst meer partij werd getrokken.

Onderafdeeling 906. Personeel militaire administratie. Aangedrongen werd op het in actieven dienst herstellen ook van de na 1 Augustus a.s. van verlof terugkeerende en dan overcompleet zijnde officieren en op de bevordering van de luitenants der militaire administratie met 14 jaar dienst tot kapitein, ook al zou er een overcompleet zijn door den zoeven bedoelden maatregel.

In verband met de slechte promotiekansen van het personeel der militaire administratie, werd in overweging gegeven de gelegenheid te openen om aan adjudant-onderofficieren den titulair rang van onderluitenant toe te kennen b.v. na 16 jaren dienst.

Onderafdeeling 907. Bezoldiging commiezen en burgerlijke schrijvers. Men stelde er prijs op te vernemen of inderdaad burgers als schrijvers worden tewerkgesteld en of deze arbeid niet op minder kostbare wijze zou kunnen worden verricht door militairen.

Onderafdeeling 912. Plaatselijke staven. De vraag werd gesteld of op deze plaatselijke staven niet aanmerkelijk bezuinigd kan worden.

Onderafdeeling 913. Regiments- en divisieverband. Gevraagd werd waaraan de vertraging van de invoering van het regiments- en divisieverband te wijten is. Meerdere leden meenden bezwaar te moeten maken de voorliggende begroting te aanvaarden, wanneer zij geen zekerheid hebben dat het regiments- en divisieverband inderdaad wordt ingevoerd.

Deze reorganisatie toch moet den grondslag vormen voor al het verder noodige, te verkrijgen door moderniseering der lagere eenheden voor wat betreft uitrusting, oefening, inwendig beheer enz. enz. van het Java-leger tot geschiktheid tegen een B. V.

Zonder dezen grondslag hangen alle nu te nemen maatregelen in de lucht en dreigen zij geld te kosten, dat later verspild zal blijken te zijn.

Aangedrongen werd op telegrafische afdoening van deze aangelegenheid met het Opperbestuur in Nederland. Men sprak de verwachting uit, dat terzake een afdoende beslissing voor de openbare behandeling der begroting zal worden genomen.

Van andere zijde werd er op gewezen, dat de invoering ten vorige jare zeer praematuur zou zijn geweest, wijl er nog

zoo goed als niets was voorbereid. Het uitgetrokken bedrag f 92 500 was volgens het hier aan het woord zijnd lid slechts een zeer klein gedeelte van de kosten, die de reële invoering met zich zal brengen. Immers zullen verplaatsingen van garnizoenen niet kunnen uitblijven. Millioenen zullen daarmede gemoeid zijn.

De eerst aan het woord geweest zijnde leden weerspraken, dat de invoering niet was voorbereid en meenden dat de invoeringsmaatregelen nu volledig gereed lagen. Zij gaven bovendien te kennen te weten, dat het volstrekt niet in de bedoeling ligt tot kostbare verplaatsingen van garnizoenen over te gaan.

Indien de invoering niet eene bezuiniging tengevolge zal hebben, wenschten andere leden aan te dringen op afvoering van het hiervoor uitgetrokken bedrag.

Sommigen zouden ook gaarne worden ingelicht omtrent de besteding van het gevraagde bedrag.

Onderafdeeling 916. Cavalerie. Naar het oordeel van eenige leden moet het nut van dit wapen zeer twijfelachtig genoemd worden.

Het kwam hun voor, dat de cavalerie meer een parade-wapen dan een oorlogswapen is. Het ontbreken van een voldoende aantal reserve-paarden zal — aldus deze leden — in een oorlog de cavalerie reeds spoedig tot werkeloosheid doemen.

Deze leden gaven daarom in overweging op dit wapen meer te bezuinigen en het zoo mogelijk om te zetten in een wielrijderscorps. Hierdoor zou dan tevens op de uitgaven voor het remonte-dépôt en het instituut der militaire paardenartsen kunnen worden bespaard.

Onderafdeeling 918. Artillerie. Men achtte het aantal hoofdofficieren te groot in verhouding tot het aantal subalterne officieren. Naar men meende was hierdoor het wapen onnoodig duur.

Onderafdeeling 923. Remonte. Eenige leden zagen gaarne de vraag beantwoord, of de aankoop van paarden niet op minder kostbare wijze zou kunnen geschieden dan door het uitzenden van commissies naar Australië, b.v. door opdracht aan een betrouwbaar commissionair. Eene commissie van drie leden werd zeker onnoodig geoordeeld.

Onderafdeeling 924. Personeel der genie. Door een lid werd gevraagd of het geen aanbeveling verdient, het korps genie-werklieden, de opzichters, architecten, enz. van de genie over te brengen naar het departement der Burgerlijke Openbare Werken.

Een ander lid merkte op, dat de minder-goede bouwwijze der genie een van de redenen was, waarom hij de bouw van militaire woningen aan de B. O. W. overgedragen wilde zien.

Door meerdere leden werd die overbrenging ontraden.

De uitbetaling van overwerkgeden aan onderofficieren-magazijnmeesters en conducteurs, landsdienaren, die een vrij hoog salaris ontvangen, werd onnoodig geacht.

Ook tegen de toekenning van toelagen wenschten sommige leden bezwaar te maken.

Onderafdeeling 926. Geniewerken. De raming van f 847 000 voor „Nieuwe werken kampementsbouw en verdediging” zag men gaarne toegelicht.

Aangedrongen werd op meer toezicht bij het uitvoeren van geniewerken.

Enkele leden waarschuwden tegen het te veel stopzetten der werkzaamheden omdat onafgewerkte bouwwerken zoo spoedig verwaarloosd raken.

Betoogd werd, dat de huisvesting van mindere militairen en onderofficieren in enkele plaatsen, zooals te Bandoeng, onnoodig mooi is, en in andere, zooals te Tjimahi, treurig is te noemen.

Ook de inrichting der kazernes laat naar men meende zeer veel te wenschen over. Dat in de tangsi's voor gehuwde Inlandsehe militairen geen goed afgesloten slaapgelegenheden bestaan, werd immoreel genoemd. Ten sterkste wenschte men er op aan te dringen geleidelijk verbeteringen in dezen toestand te brengen.

Met betrekking tot den staat van in 1923 uit te voeren werken (Ond. I — Afd. IX: stuk 6) werden de volgende opmerkingen gemaakt:

Sub B No. 3. In overweging werd gegeven met de veranderingen van de kazernes te wachten totdat omtrent de organisatie van de leger-eenheden definitief zal zijn beslist.

Sub D No. 8. Aanbevolen werd met den bouw van meerdere gebouwen te wachten, totdat de eerste inrichting, die te Tjimahi in gebruik is genomen, haar bestaanrecht zal hebben bewezen.

Gevreesd werd voor ongewenschte gevolgen van dit systeem van isoleering der M. V. en S-lijders.

Sub D No. 9. Omtrent deze kostbare plannen voor een kampement te Lahat zou men gaarne worden ingelicht.

Sub D No. 15. Aangedrongen werd op den bouw van eene meer eenvoudige ziekeninrichting. Het uitgetrokken bedrag werd vrij hoog geacht.

Sub D No. 16. Sommige leden achtten den bouw van deze speciale inrichting overbodig en gaven daarom in overweging den post af te voeren.

Onderafdeeling 928. Mil. geneesk. dienst. Het zou door vele leden zeer op prijs worden gesteld, indien de Regeering zou willen mededeelen wat Harerzijds is gedaan en wat Zij nog voornemens is te doen tot verbetering van de misstanden beschreven in het rapport der hospitaal-commissie.

Betreurd werd dat met betrekking tot het administratief beheer der groote militaire hospitalen niet het voorstel der hospitaalcommissie gevolgd is. De tewerkstelling van gepens. kapiteins naast de administrateurs zou, naar het hier aan 't woord zijnd lid verwachtte, geen verandering in de gewenschte richting brengen.

Gaarne zou men een opgaaf ontvangen van de gemiddelde kosten der militaire hospitalen per bed (alle kosten inbegrepen, op de gebruikelijke wijze berekend).

Gaarne zou worden vernomen of het mil. geneesk. laboratorium geen inkomsten ontvangt voor aldaar verrichte werkzaamheden (onderzoekingen enz.) ten behoeve van particulieren.

Herhaaldelijk werd de reeds ten vorigen jare geuite klacht over den weinigen tijd, die officieren van gezondheid met drukke particuliere praktijk beschikbaar hebben voor behandeling van militaire patiënten.

Gevraagd werd of in de toepassing der preventieve maatregelen, getroffen tot tegengang van venerische ziekten, reeds verandering is gebracht.

Men wenschte te weten, waarom het zusterhuis te

Weltevreden niet door een militaire wachtpost kan worden bewaakt.

Onderafdeeling 932. Militaire gevangenis en krijgsraden. De vraag werd gesteld, wanneer de uitvoeringsmaatregelen verwacht kunnen worden voor de invoering van de nieuwe rechtspleging bij de landmacht. Aangedrongen werd op afschaffing der lijfstraffen.

Onderafdeeling 934a. Militaire school te Meester-Cornelis. De wenschelijkheid werd betoogd, om aan de élèves van de militaire school zakgeld toe te kennen in stede van de gewone militaire inkomsten in hun rang, die te hoog werden geacht.

Onderafdeeling 936. Gewestelijke dienst van het dienstplicht- en reservepersoneel. Gevraagd werd of in de thans door officieren of burgerambenaren vervulde betrekkingen geen gepensioneerde (reserve) officieren kunnen worden aangesteld op een toelage boven hun pensioen.

Men zou ook gaarne vernemen of de uitgekeerd wordende bezoldigingen evenredig zijn aan de beteekenis van het verrichte werk.

Onderafdeeling 937. Luchtvaartafdeeling. Aangedrongen werd op een langzamer uitvoering van de maatregelen tot uitbreiding dezer afdeeling.

Gaarne zou worden vernomen hoeveel auto's in dienst zijn van de luchtvaartafdeeling; men meende te weten, dat hiervan misbruik gemaakt wordt.

Onderafdeeling 940. Aanbreng- en handgelden enz. Der Regeering werd in overweging gegeven om deze belooningen geheel of gedeeltelijk te doen vervallen. De huidige regelmatige inkomsten der onder-officieren — zoo werd betoogd — zijn voldoende ruim, dat een derving der aanbreng- en handgelden wel niet bovenmatig zal worden gevoeld.

Door sommige leden werd op afschaffing aangedrongen uit overweging dat zij de toekenning van deze gelden immoreel achtten.

Mocht de voorgestelde afschaffing om de een of andere reden onmogelijk blijken, dan zou — aldus de eerst aan het woord geweest zijnde leden — het toch aanbeveling verdienen om aan de meergenoemde belooningen een andere benaming te schenken.

Onderafdeeling 941. Soldij verbonden aan de Militaire Willemsorde en aan het eereteken voormoed en trouw enz. De vraag werd gesteld of voor de weinig overgebleven ridders de ridder-soldijen niet zouden kunnen worden verdubbeld.

Onderafdeeling 942. Levensmiddelen en brandstoffen enz. Gaarne zou men nader toegelicht zien, waarom voor 1923 een even groot bedrag is opgebracht als voor 1922, niettegenstaande de prijzen van de levensmiddelen en brandstoffen gedaald zijn.

Men hoopte, dat rekening zal worden gehouden met de lagere prijzen bij het sluiten van contracten voor leveranties.

Toelichting werd gevraagd met betrekking tot het voor gezinnen van soldij genietende militairen uitgetrokken bedrag van f 840 000 voor rijstverstrekking.

Aangedrongen werd op specificatie van den post ad f 1598 863 voor excursiedaggelden, toelagen bij manoeuvres enz. Naar men meende zou op deze uitgaven zonder bezwaar in ruime mate kunnen worden bezuinigd.

Onderafdeeling 943. Voorzieningen van materielen aard. Naar men meende zou op deze voorzieningen door de inzettende prijsdaling veel kunnen worden bezuinigd.

Betwijfeld werd of wel steeds een economisch gebruik van transportmiddelen gemaakt wordt.

Enkele leden wezen erop, dat de hospitalen groote sommen besteden voor reparaties van meubilair enz., terwijl deze door de genie zouden kunnen geschieden.

Een der leden meende te weten, dat aankopen van de genie in Amerika van radio-installaties, zoeklichten, speciale vrachtauto's enz. niet met de noodige zorg geschieden. In sommige gevallen — aldus dit lid — blijkt na aankomst, dat de aangekochte voorwerpen minder geschikt zijn.

Door een lid werd de aandacht gevestigd op een artikel in de Locomotief van 6 December 1921, getiteld „Waar wél te bezuinigen valt”, waarin sprake is van het aanhouden van onnoodige of te ruime voorraden.

Dit lid wist mede te deelen, dat in de meelmagazijnen te Tjimahi groote voorraden meel door het groote aantal torren ondeugdelijk voor consumptie zijn geworden.

Gehoopt werd, dat bij het opslaan en bewaren van voorraden op doelmatige wijze te werk zal worden gegaan.

Het bedrag van f 108 450, dat in verband met modernisering van het leger voor materiele aanschaffing van leerwerk enz. is uitgetrokken, wilden eenige leden voorloopig zien afgevoerd.

Onderafdeeling 945. Vervoer te water en te land. Gehoopt werd, dat het aantal overplaatsingen zoo mogelijk nog meer zal worden beperkt en bij overplaatsing op practische wijze te werk zal worden gegaan, opdat aanzienlijke bezuiniging mogelijk zal blijken.

Onderafdeeling 949. Oefeningen. De meening werd uitgesproken, dat de kosten der laatst-gehouden artillerieoefeningen veel te hoog zijn geweest, in aanmerking genomen het doel, waarvoor zij in hoofdzaak moesten dienen, nl. de beoordeeling van de geschiktheid voor een hooger rang van voor bevordering in aanmerking komende officieren.

Onderafdeeling 951. Uitgaven voor expeditiën. De op dezen post reeds bereikte bezuiniging werd door eenige leden toegejuicht; huns inziens zou op deze uitgaven nog meer zijn te besparen.

Onderafdeeling 953. Graslanden in eigen beheer. Gevraagd werd of hiermede bevredigende resultaten bereikt zijn.

Onderafdeeling 956. Europeesche militie. Gewezen werd op den misstand, dat thans onder de wapenen zijnde ambtenaren — geen kostwinner zijnde — het halve ambtenaars-traktament wordt uitbetaald. Men achtte hiervoor geen redelijke termen aanwezig en beval een reductie aan tot een kleiner gedeelte.

Onderafdeeling 963. De oprichting van een gymnastiek- en sportschool. De met betrekking tot dezen post van f 25 000 gegeven toelichting werd onvoldoende geacht in verband met het in den afzonderlijken staat der geniewerken (stuk 6, blz. 8) voor de oprichting der bedoelde school opgebrachte bedrag van f 170 000. Gaarne zou men hieromtrent nadere inlichtingen tegemoet zien.

Onderafdeeling 963. Leergangen in de Nederlandsche taal in het leger. Gaarne zou worden vernomen, wat gedaan wordt ter bestrijding van het analphabetisme in het leger.

Onderafdeeling 965. Opleiding tot Japanschen tolk. De opleidingskosten werden door verschillende leden te hoog geacht. Naar men meende, zou deze opleiding zonder bezwaar kunnen worden gestaakt.

Door andere leden werd toelichting van den post wenschelijk geacht.

Onderafdeeling 967E. Oprichting van een vliegkamp te Andir. Gevraagd werd, waarom deze post niet onder de geniewerken vermeld is.

Onderafdeeling 967G. Tegemoetkoming wegens duurte van levensmiddelen. Enkele leden kwam het gewenscht voor dat de duurtetoeslag voor militairen beneden den rang van officier gehandhaafd blijft.

Anderen achtten de houding van verschillende vereenigingen tegenover de voorgenomen intrekking weinig sympathiek.

Zij verwachtten, dat de Regeering zich in geen geval door verkapte bedreigingen zal laten intimideeren.

Onderafdeeling 967K. Tijdelijk toelage aan een gedeelte van het ondergeschikt technisch burgerlijk personeel enz. Opgemerkt werd, dat de Regeering reeds eerder verklaard heeft, dat met 1 Juli 1923 deze toelagen zouden worden afgeschaft.

Gevraagd werd waarom in verband hiermede geen maatregelen genomen zijn om de salarissen van het bij dezen post bedoelde personeel te herzien.

Onderafdeeling 967 p. Subsidie N. I. officierschermbond. Enkele leden gaven in overweging deze onderafdeeling te doen vervallen, daar de betrokkenen alleszins door hen in staat geacht werden deze uitgaven zelf te dragen.

Anderen achtten het juist, dat eene subsidie verleend wordt, daar het hun gewenscht voorkwam dezen bond aan te moedigen.

Onderafdeeling 967 q. Opleidingscursus topografischen dienst. Aangedrongen werd op openstelling dezer cursus voor Inlanders.

Onderafdeeling 967 s. Militaire attaché. Eenigen leden kwam deze betrekking overbodig voor; zij stelden voor haar te doen vervallen.

Gaarne zou worden vernomen of het juist is, dat de militaire attaché bij het Nederlandsche gezantschap in Japan

tusschentijds is ontheven van zijn functie, om hem in Indië te kunnen doen beproeven voor den hooger rang. Indien zulks werkelijk heeft plaats gehad, achtte men de landsbelangen wel benadeeld door het te ambtenaarlijk toepassen van een bepaling.

Middelen in Indië.

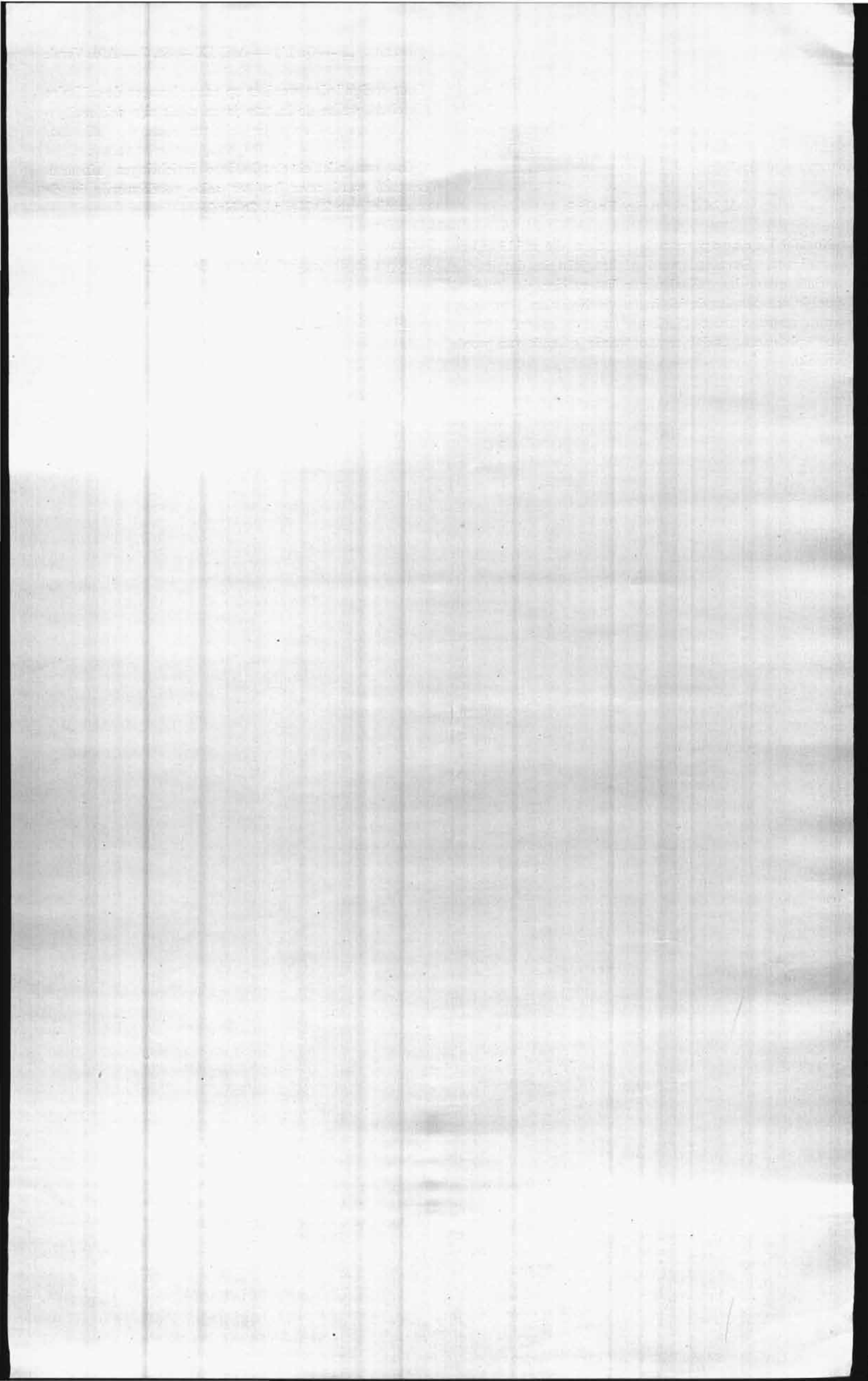
No. 906 Verkoop van bier aan de militaire cantines. Gevraagd werd of het juist is, dat in alle cantines groote hoeveelheden van het vatbier, dat speciaal voor de ontspanningsinrichtingen uit Nederland betrokken wordt, moest worden afgekeurd wegens bederf door te lang opbewaren, omdat er zoo weinig gebruik van wordt gemaakt.

Door eenige leden werd er op aangedrongen de militaire societeiten, welke de laatste jaren sterk zijn achteruitgegaan, op een andere wijze te doen beheeren. Hierdoor — aldus deze leden — zal het bezoek daarvan vermeederen en dat van allerlei clandestiene inrichtingen afnemen. Verwezen werd naar het ter zake voorkomende in de Locomotief van 20 Mei j.l. 2e blad.

De hier aan het woord zijnde leden hoopten, dat een absoluut verbod zal worden uitgevaardigd om drank te verkoopen in de dagverblijven en de kazernes.

Aldus vastgesteld door de Commissie van rapporteurs den 13 Juni 1922.

DAHLER.
KAN.
KIES.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. IX — STUK 8.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923.

MEMORIE VAN ANTWOORD.

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Algemeene opmerkingen.

§ 1. **Bezuiniging.** Ook bij deze begrotingsafdeeling kan niet worden toegegeven, dat niet voldoende zou zijn bezuinigd. In de „algemeene opmerkingen” van de Memorie van Toelichting is de verkregen bezuiniging volledig toegelicht; zij bedraagt f 23 632 464 bij vergelijking met de begrooting voor 1922 of wel 22% van het voor dat jaar uitgetrokken bedrag.

Door de omstandigheid, dat de moderniseering van het leger niet langer mag worden uitgesteld, moest dit bedrag tot f 18 178 014 worden teruggebracht, zoodat de bezuiniging nog altijd 17% bedraagt van het voor 1922 uitgetrokken bedrag.

Eene vergelijking van de slotuitkomst der raming voor 1923 ad 82 miljoen, voorkomende op het voorblad van stuk 1, met het totaal bedrag der uitgaven van den geheelen dienst geeft een onjuist beeld, daar de ontvangsten in mindering van de uitgaven zijn gebracht. Indien men eene dergelijke vergelijking wenscht te maken, zal het totaal bedrag der uitgaven ad ± 87.9 miljoen in vergelijking dienen te worden gebracht, en blijkt, dat de uitgaven van dit departement 10.9% van het totaal bedrag van den geheelen dienst vormen.

Vergelijkt men de uitkomsten (uitgaven) over de jaren 1917 tot en met 1921 met de uitkomsten van den geheelen dienst over die jaren (stuk F, 2) dan wordt achtereenvolgens een percentage van ± 13,5% 11,3% 11,3% 9,1% 9,1% en 10,4% verkregen.

Hieruit blijkt, dat voor 1923 het verhoudingscijfer — in het algemeen genomen — niet ongunstiger is geworden.

Tevens volgt hieruit, dat de bezuiniging op de uitgaven van dit departement gelijken tred houdt met die op de geheele begrooting.

Doordat sedert 1918 de geheele voeding van den minderen militair ten laste van den lande is genomen, eene algeheele herziening van de bezoldiging is tot stand gekomen en tevens een aanvang is gemaakt met een niet langer uit te stellen moderniseering van het leger, is het niet mogelijk de uitgaven terug te brengen tot een bedrag als op de begrotingen voor 1917 of 1918 werd uitgetrokken.

Waar de uitgaven op deze begrotingsafdeeling voor het grootste gedeelte bestaan uit bezoldigingen, onderhoudskosten enz. van aanwezig personeel, materieel enz., is bezuiniging

op deze uitgaven slechts te verkrijgen door vermindering van het personeel; hieraan is bij de algeheele legerherziening reeds tegemoetgekomen.

Dat de bezuiniging voor een belangrijk deel door vermindering van de duurtetoeslag is verkregen, wordt toegegeven.

Met betrekking tot het denkbeeld van eenige leden om meer te besparen door de salariering der militaire landsdienaren, welke — naar hunne meening — zeer gunstig afsteekt bij die van de meeste burgerlijke landsdienaren, terug te brengen binnen matiger grenzen, zij aangeteekend, dat — zooals ook reeds werd opgemerkt in de Memorie van Antwoord op het Afdeelingsverslag in zake de begrooting voor 1922 (Eerste gewone zitting 1921, Onderwerp I — Afdeeling IX — stuk 8 § 4) — bij invoering van de voorstellen der militaire bezoldigingscommissie de militaire bezoldigingen, althans die van de officieren, werden geregeld overeenkomstig de salarissen van burgerlijke landsdienaren, wier opleidingstijd ongeveer gelijk is. Of, en zoo ja, in hoever, de duurtetoeslag voor verschillende groepen van militairen zal kunnen worden ingetrokken, kan thans nog niet worden medegedeeld; de Regeering heeft in deze Haar standpunt nog niet bepaald.

Hoe bezuiniging zou kunnen worden verkregen door de bepaling te herzien, dat officieren slechts 2 jaar in een rang gediend behoeven te hebben om het pensioen aan dien rang verbonden te kunnen verkrijgen, is niet recht duidelijk.

De officieren hebben eerst aanspraak op pensioen wegens langdurigen dienst, wanneer zij een diensttijd van 40 voor pensioen tellende dienstjaren (20 kalenderjaren) hebben volbracht en om recht op pensioen over den verkregen rang te erlangen, moeten zij minstens twee jaar werkelijk in dien rang hebben gediend. Hebben zij in dien rang geen twee jaar werkelijk gediend, dan wordt met den in dien rang doorgebrachten diensttijd in het geheel geen rekening gehouden en wordt hun pensioen naar dat van den naast lageren rang geregeld. Zij verkeerden in dit opzicht in ongunstiger omstandigheden dan burgerlijke landsdienaren, die weliswaar hun pensioen eerst ten volle naar de hoogst genoten bezoldiging zien geregeld, wanneer zij dat salaris gedurende 24 of (bij salarissen van meer dan f 1000 per maand) gedurende 36 maanden hebben genoten, maar voor wie, bij korteren diensttijd op dat salaris, het pensioen wordt berekend naar het gemiddelde van de gedurende 24 of 36 maanden genoten bezoldiging.

Om veroudering van het officierskorps te voorkomen, kan

het noodig zijn om officieren, die aanspraak op pensioen over den verkregen rang hebben verworven en die voor den hooger rang de geschiktheid niet bezitten, te noodzaken het leger te verlaten en dit heeft in de laatste jaren dan ook herhaaldelijk plaats gehad.

De Legercommandant werd echter reeds uitgenoodigd te overwegen of het — in verband met den meer gunstigen bevorderingsgang bij enkele wapens en diensten — geen aanbeveling verdient om op de in de laatste jaren gevolgde gedragslijn terug te komen.

De voorrechten, welke officieren boven burgerlijke landsdienaren genieten zijn door de Regeering reeds uitvoering in beschouwing genomen in de Memorie van Antwoord op het Afdeelvingsverslag over de begroting voor 1922 (Eerste gewone zitting 1921, Ond. I — Afd. IX: stuk 8 § 4).

De Regeering kan niet toegeven, dat de bezoldigingen in alle rangen te hoog zijn en evenmin, dat de pensioenen buitensporig zouden zijn opgevoerd.

De opmerking, dat een kolonel hetzelfde pensioen zou genieten als een departementshoofd is onjuist, althans niet bij overigens gelijken diensttijd.

Als regel heeft een kolonel, die aanspraak op pensioen over dien rang heeft verworven, meer dan 30 jaar als officier gediend. Het voor dien rang thans vastgestelde pensioen bedraagt f 8400 's jaars, doch dit wordt niet meer verhoogd met het percentage van 40%, waarmede ingevolge het Koninklijk besluit van 11 Maart 1921 No. 30 (Indisch Stbl. No. 360) de burgerlijke pensioenen verhoogd worden.

Een departementshoofd verkrijgt bij een diensttijd van 30 jaar, waarvan ten minste 3 jaar in die betrekking, een pensioen van f 9000, dat ingevolge het evengenoemd Koninklijk besluit tot f 12000 wordt verhoogd.

De pensioenen der officieren kunnen dan ook niet te hoog worden geacht, wanneer zij worden vergeleken met de met 40% verhoogde burgerlijke pensioenen bij gelijken diensttijd.

Dat de dienstjaren, geldende voor pensioen voor officieren, eerder beginnen te tellen en de verloftijd voor de heft medetelt, waardoor zij op jeugdiger leeftijd aanspraak op pensioen verkrijgen dan burgerlijke landsdienaren, kan inderdaad een voordeel zijn, doch het is door de betrokkenen zelf dikwijls als een nadeel gevoeld, omdat zij daardoor eerder genoodzaakt moesten worden hun ontslag te vragen.

In dit verband moge worden verwezen naar hetgeen reeds in § 4 van de hiervoren meermalen genoemde Memorie van Antwoord is bekend gesteld, n.l. dat invoering van de burgerlijke pensioenregeling voor officieren voor de betrokkenen zelf in verschillende opzichten voordeliger zou zijn, doch dat men dan genoodzaakt zou kunnen zijn op andere wijze een te trage bevorderingsgang te voorkomen, hetgeen slechts door kostbare formatiewijzigingen mogelijk zou zijn.

De mogelijkheid voor officieren om gedurende hun verloftijd bevordering te kunnen maken is mede reeds in § 4 van de genoemde Memorie van Antwoord ter sprake gebracht en daarbij is tevens uiteengezet, dat en waarom het niet gewenscht is daarin verandering te brengen.

Dat militairen met hunne gezinnen recht hebben op vrije geneeskundige behandeling en kosteloze verstrekking van geneesmiddelen is inderdaad een voorrecht, doch het is — althans wat de militairen zelf betreft — onverbreekbaar aan het militaire beroep verbonden.

Oud-militairen genieten dit voorrecht alleen voor zoover zij gepensionneerd zijn en zich in Indië hebben gevestigd;

in Nederland hebben de gepensionneerde militairen dat voorrecht niet.

Er wordt overigens reeds overwogen om dat voorrecht in de toekomst ook aan gepensionneerden h.t.l. te ontnemen.

De opmerking, dat gegageerde of gepensionneerde militairen in gouvernementdienst treden en dan tegelijk vol traktement genieten, is in hare algemeenheid niet juist.

In verschillende betrekkingen is bij de vaststelling van het salaris rekening gehouden met het pensioen dat de betrokkene geniet, zoo b.v. bij de betrekking van dienstplicht-commissaris en bij eenige officiersbetrekkingen bij het departement van oorlog, die door gepensionneerden worden vervuld.

Dat vele gepensionneerde officieren in landsbetrekkingen zijn tewerkgesteld, is overigens een rechtstreeksch gevolg van de omstandigheid, dat zij op betrekkelijk jeugdigen leeftijd zijn gepensionneerd omdat hun in het belang van den dienst niet zou kunnen zijn vergund om nog geruimen tijd, nadat zij aanspraak op pensioen hadden verworven, te blijven doordienen, een voorrecht dat de burgerlijke landsdienaren over het algemeen wel bezitten.

Voor 1923 werd reeds voor een bedrag van f 50000 bezuinigd op het houden van manoeuvres, terwijl ook de schietoefeningen tot een uiterst toelaatbaar minimum werden teruggebracht.

Een grootere beperking van vorenbedoelde oefeningen is, terwille van de vereischte slagvaardigheid van het leger, niet toelaatbaar.

Bovendien wordt bij de artillerie-schietoefeningen in hoofdzaak munitie verschoten, die thans niet meer tot de oorlogsuitrustingen behoort te worden gerekend en ook niet aangevuld wordt.

De ten aanzien van legersterkte-vermindering, en uitbreiding (zoodra de toestand weer gunstiger zal zijn) en van moderniseering van het leger gestelde vragen en gemaakte opmerkingen, getuigende van verschil van meening bij de verschillende Volksraadsleden, zijn in het kort als volgt te beantwoorden.

Het standpunt van de Regeering is, dat in verband met de vereischte bezuiniging het leger niet sterker mag zijn dan het minimum benodigd voor het bewaren van orde en rust in den archipel en dat het voor Java bestemde deel van dat minimum een hoogst urgente moderniseering moet ondergaan, om in staat geacht te worden eventueel vreemd geweld te keeren.

Ook al zou de vlootwet worden verworpen, zal deze eisch aan het Javaleger gesteld moeten blijven.

Wat nu vorenbedoeld minimum betreft, waaromtrent — zie § 1, 3e en 4e lid van de Memorie van Antwoord op het Afdeelvingsverslag betreffende de 1e algemeene aanvullingsbegroting voor 1922, Onderwerp I — Afd. IX: stuk 3 — het vorige jaar overweging werd in uitzicht gesteld, moge thans worden opgemerkt dat dit, ook na overleg met het Opperbestuur, op dit oogenblik is gesteld op 35000 man. Of later nog grooter vermindering zal kunnen plaats hebben, zal nader worden overwogen.

Toezegging dat, zoodra de toestanden gunstiger zullen zijn, het leger weer gebracht zal worden op 38000 man, kan niet worden gedaan.

De beperking van de materieel-bestellingen houdt eendeels verband met de beperking van de legersterkte, anderdeels met de omstandigheid dat, terwille van bezuiniging, de oorspronkelijke geprojecteerde ontwikkeling van onder-

deelen van het leger (o.a. de luchtvaartafdeeling) tot bescheidener afmetingen moest worden teruggebracht.

§ 2. Bestemming van het leger. Meerdere leden deden blijken van hunne meening betreffende de bestemming van het leger.

Reeds hiervoor, bij de beantwoording van hetgeen in 't Afdeelvingsverslag werd opgemerkt ten aanzien van de sterkte van het leger, werd mede de bestemming daarvan in groote trekken besproken.

Ter aanvulling moge nog dienen dat de eisch van moderniseering van het Javaleger niet afhankelijk is van de voorstellen der defensiecommissie. Zelfs zal die eisch klemmender worden indien de vlootwet niet mocht worden aangenomen. Dan toch zal het Javaleger gesteld worden voor een grooter deel der taak, voor de vervulling waarvan bij de ingediende voorstellen ook meer op de vloot is gerekend. Niet te aanvaarden zou zijn, in dat geval maar van iedere teweerstelling af te zien. Te dien opzichte wordt door de Regeering ingestemd met hetgeen is gezegd in het 2de gedeelte van het artikel „Leger, politie en bezuiniging”, voorkomende in het 2de blad van het Bataviaasch Nieuwsblad van den 3den Juni j.l.

Geheel los van het vorenstaande is de vraag te beschouwen of het aanbeveling verdient de taak van de gewapende politie over te dragen aan het leger. Desbetreffende gedachtenwisseling heeft thans reeds geleid tot de overtuiging dat in garnizoenen van het leger in de buitengewesten, behoudens in sommige gevallen op de gewestelijke hoofdplaatsen, de gewapende politie in beginsel kan worden gemist.

Naar aanleiding van de vraag of de geheele taak van de gewapende politie in de buitengewesten aan het leger zou kunnen worden overgedragen, moge worden verwezen naar hetgeen ter zake is medegedeeld in de Memorie van Antwoord op het Afdeelvingsverslag nopens de IVe afdeeling.

Niet duidelijk is waarom wordt opgekomen tegen de bewering dat het leger op Java voor een groot deel de betekenis had van een reserve voor de troepen in de buitengewesten.

Dàar toch, in tegenstelling met Java, waar het leger meer is te beschouwen als preventief werkend machtsmiddel, zou men de taak van bewaren van orde en rust actief, op Java passief kunnen noemen. De actie eischt in elk opzicht valide menschen; het is daarom logisch dat de minder validen van de buitengewesten worden gezonden naar Java en dat deze door geheel fysiek geschikt van Java worden vervangen. Ook is de bezetting van de buitengewesten tot een noodig geacht minimum beperkt, zoodat in gevallen waarin in de bepaalde gebieden tijdelijk grootere actie vereischt wordt, — Djambi 1916 — gerekend moet worden op troepen van Java, die dus ook in dit opzicht een reserve vormen voor de buitengewesten.

Dat de omstandigheid, dat de oefening op Java in hoofdzaak gericht is op den strijd tegen een aanrander van buiten, oorzaak zou zijn dat het Javaleger als reserve voor de buitengewesten niet tot zijn recht kwam, moet ten stelligste worden ontkend. Deze omstandigheid toch kan onmogelijk een ongunstigen invloed uitoefenen op de validiteit van het leger.

§ 3. Personeel van het leger. Voor den overgang van reserve-officieren naar het vaste korps werden voorwaarden ontworpen, die aan de goedkeuring van het

Opperbestuur werden onderworpen en volgens eene kortgeleden ontvangen telegrafische mededeeling van den Minister van Koloniën — behoudens eenige wijzigingen — zijn goedgekeurd. Een nadere regeling voor dien overgang — in het bijzonder het volgen van een aanvullingscursus betreffende — is nog bij het departement van Oorlog in bewerking.

Dat er — in het algemeen gesproken — een overcompleet aan officieren van de infanterie bestaat, is niet juist. Dat overcompleet bestaat thans alleen in den kapiteinsrang, doch daartegenover staat een incompleet aan luitenants.

Een herziening van de formatie van het Leger waarborgt niet dat het tijdelijk ontstaan van een overcompleet voorkomen wordt.

Bedoeld overcompleet is in hoofdzaak ontstaan door het abnormaal groot aantal uit Nederland terugkeerende verlofgangers, die in de eerste jaren na den oorlog daarheen zijn vertrokken, op welke zeer bijzondere omstandigheid een formatie niet berekend kan zijn.

Nu het aantal verlofgangers geleidelijk weer binnen normale grenzen is teruggekeerd, kan het overcompleet vermoedelijk nog in den loop van dit jaar worden ingesmolten. Zekerheid hieromtrent bestaat niet in verband met niet te bepalen factoren, waarvan een en ander afhankelijk is.

Het personeel, dat in 1923 boven de formatie wordt gevoerd, zal bestaan uit: 4 officieren en 75 onderofficieren en minderen en burgerpersonen, in hoofdzaak ten behoeve van den topografischen dienst.

Voorzover zulks niet het geval is, wordt aangeteekend dat de behoefte aan het dan nog boven de formatie te voeren personeel van zoo tijdelijken aard is, dat het niet wenschelijk werd geacht het in de legersamenstelling op te nemen.

Behalve bij de Militaire Administratie is door uitzending van hier te lande gedetacheerde reserve- en beroepsofficieren het tekort aan luitenants bij de verschillende wapens en diensten ook thans nog niet geheel opgeheven. Daar inmiddels dat tekort echter belangrijk is verminderd, werd reeds telegrafisch aan den Minister van Koloniën verzocht de uitzending van beroeps- en reserve-officieren van het Nederlandsche leger stop te zetten.

Nadien zijn alleen nog officieren uitgezonden omtrent wier detachering hier te lande reeds was beslist.

De Regeering is gaarne bereid Hare inzichten omtrent de denkbeelden van kapitein Geldorp, ontwikkeld in het Indisch Militair Tijdschrift, over invoering van een vaste promotie voor officieren tot en met den rang van luitenant kolonel te goeder tijd bekend te stellen. Thans is deze aangelegenheid nog in studie bij het departement van Oorlog.

Ook de Regeering acht groote bezwaren aanwezig tegen een huwelijksverbod voor militairen beneden den rang van officier en zou daartoe niet dan in den uitersten nood willen overgaan.

In de Memorie van Antwoord op het Afdeelvingsverslag over de begroeting voor 1922 (1e gewone zitting 1921, Ond. I — Afd. IX: stuk 8 § 2) is er reeds op gewezen, dat er alleen sprake van geweest is om voor de troepenkorpsen uitzending van ongegradueerden zoo spoedig mogelijk te staken, doch dat het tijdstip daarvoor nog niet is aangebroken.

Zoo zal o.a. bij de Artillerie en de Infanterie voorloopig nog een kern van uitgezonden soldaten aanwezig moeten blijven, welke deels moet dienen om in de aanvulling van kader te voorzien en deels om daaruit personen voor bij-

zondere betrekkingen, waarvoor de uitgezonden militair nog niet kan worden gemist, te recruteeren.

Het aantal uitgezonden soldaten is echter in de laatste jaren reeds zeer sterk verminderd.

Bij opheffing van de militaire pupillenschool in 1912, werd te Magelang een cursus opgericht voor opleiding van jongelieden tot leerling-teekenaar en leerling-topograaf bij den Topografischen Dienst.

Voor de opleiding van jongelieden tot fotograaf heeft zich de behoefte nog niet doen gevoelen. Opleiding voor stafmuzikant heeft gedeeltelijk bij de stafmuziek zelf plaats, doch opleiding van eerste krachten kan h.t.l. niet geschieden omdat de inrichtingen daarvoor in Indië niet aanwezig zijn.

De muziekkorpsen bij de Infanterie leiden hun muzikanten zelf op.

Een onderofficiersschool voor alle landaarden bestaat reeds eenige jaren te Magelang, doch de toeloop tot die inrichting is te gering, dan dat een opleiding in Nederland tot onderofficier bij het Indische leger kan worden gemist.

Het verdient ook geen aanbeveling om de aspiranten, die zich in Nederland voor opleiding tot onderofficier aanmelden, eerst uit te zenden en ze dan h.t.l. op te leiden. Men zou dan genoodzaakt zijn om hen, die gedurende de opleiding ongeschikt blijken te zijn, terug te zenden en bovendien is een voldoende aanmelding in Nederland alleen te verwachten, zoo de betrokkenen het vooruitzicht hebben, als onderofficier te worden uitgezonden.

Bevordering van brigadier tot onderofficier heeft in den regel pas plaats na het met gunstig gevolg afleggen van een examen. Voorzover zulks bij uitzondering niet geschiedt, geldt in plaats van de exameneischen het toonen van praktische geschiktheid of bedrevenheid gedurende een bepaald tijdsverloop.

De vraag of de Regeering nog niet den tijd gekomen acht om de jongste militaire bezoldigingsregeling te herzien, moet ontkennend worden beantwoord. De opmerking, welke in dit verband in het Afdeelvingsverslag is gemaakt n.l. dat enerzijds de bezoldiging in de laagste rangen onevenredig hoog is opgedreven, anderzijds beginselfouten waren aan te wijzen, kan de Regeering dan ook niet als juist erkennen.

Het tot staving van die opmerking aangehaalde voorbeeld, dat invoering van de jongste bezoldigingsregeling tengevolge zou hebben gehad, dat de soldij (ten onrechte zakgeld genoemd) van een Inlandsch fuselier 2de klasse van f 0,13 tot f 0,35 per dag zou zijn opgevoerd, is evenmin juist.

Vóór de invoering van de voorstellen der militaire bezoldigingscommissie genoot de laagstbezoldigde Inlandsche fuselier reeds een soldij van f 0,25 per dag en bovendien eenige vergoedingen voor herstelling van schoeisel en nachtleger, ten bedrage van f 0,02 per dag, welke in de nieuwe soldij van f 0,35 per dag zijn opgenomen.

De vooruitgang in aanvangssoldij is dus slechts ongeveer f 0,08 per dag geweest, ongerekend den duurtetoelag.

De soldij kan overigens niet uitsluitend als zakgeld worden beschouwd, omdat de man daaruit verschillende kleine onkosten, b.v. voor onderhoud van kleeding en schoeisel enz. zelf moet bekostigen en bovendien, wanneer hij vrouw en kinderen heeft, daarvan een gedeelte voor zijn gezin moet besteden. Hij ontvangt n.l. voor dat gezin van landswege slechts rijst en wel 0,5 K.G. voor zijne wettige vrouw en 0,25 K.G. voor elk wettig kind.

De toekenning van een hoogere soldij bij vermeerdering

van het aantal dienstjaren kan bij slecht gedrag worden opgeschort.

In den laatsten tijd zijn bij het wapen der Infanterie inderdaad eenige onderofficieren op betrekkelijk jeugdigen leeftijd tot onderluitenant aangesteld.

Dit is een gevolg geweest van de omstandigheid, dat in de laatste jaren voor de instelling van den thans bestaanden onderluitenantcursus de aanvulling onvoldoende is geweest, eendeels omdat slechts weinig candidaten in het examen slaagden, anderdeels omdat de formatie aan onderluitnants, in verband met het tekort aan officieren, werd uitgebreid.

Overigens genieten die jeugdige onderluitnants een veel lager salaris dan hun oudere ranggenooten. Na 6 jaar dienst als onderofficier wordt n.l. eene bezoldiging genoten van f 300 per maand, terwijl eerst na 18 jaar dienst als onderofficier het maximum van f 500 per maand wordt bereikt.

Dat verlagings van de inkomsten vooral voor de grootste groep, de inheemsche soldaten, een belangrijke besparing op de legeruitgaven zou geven, valt natuurlijk niet te ontkennen, doch de Regeering deelt geheel de meening van de leden, die hebben verklaard er niet mede te kunnen instemmen, dat in deze op de salarissen wordt bezuinigd en die de vrees hebben geuit, dat de goede geest in het leger te zeer door zoodanige verlagings zou lijden.

Waar de enkele leden, die aandrongen op het wegnemen van onbillijkheden in de bezoldigingsregeling der mindere militairen, welke het gevolg zouden zijn van de doorvoering van het Indisch bezoldigingsstelsel voor het leger, niet hebben bekend gesteld, op welke onbillijkheden zij het oog hebben, is het bezwaarlijk daarop te antwoorden.

Inderdaad zijn in schaal 35 van de regeling, betreffende de invoering van de voorstellen der militaire bezoldigingscommissie, bezoldigingen vermeld voor den ingenieur, hoofd der triangulatiebrigade en voor ingenieurs bij die brigade, terwijl die betrekkingen bij Staatsblad 1919 No. 447 zijn vervangen door brigadehoofd en adjunct-brigadehoofd. Het brigadehoofd geniet echter het salaris, dat voor den ingenieur-hoofd der brigade is aangegeven, terwijl reeds een adjunct-brigadehoofd is benoemd op het salaris in schaal 35 voor een ingenieur vermeld.

Door den Legerecommandant wordt een dezer dagen een voorstel aan de Regeering ingediend tot regeling van het georganiseerd overleg in het leger.

Het voornemen bestaat, om in de commissiën van overleg ook zitting te doen nemen door vertegenwoordigers van de erkende militaire vakverenigingen, aan te wijzen door die verenigingen zelf.

De rechtspositie van officieren en minderen is thans reeds in verschillende voorschriften geregeld.

De instelling van commissiën van overleg zal t.g.t. dienstbaar kunnen worden gemaakt aan het onderzoek naar de vraag of, en zoo ja, in hoeverre de bestaande voorschriften wijzigingen behoeven dan wel nieuwe regelingen noodig zijn.

Het legerbestuur is er van overtuigd, dat het tegenwoordig beoordeelingsstelsel voor officieren voldoet.

Echter zijn in de praktijk eenige leemten gebleken, waarvoor de legercommandant een voorstel tot wijziging van het voorschrift heeft toegezegd.

Een hoofdofficier van den topografischen dienst kan tijdens den verloftijd alleen dan bevorderd worden, zoo hij de geschiktheid voor den hooger rang bezit voor het wapen, waarvan hij afkomstig is.

Bezit hij die geschiktheid voor het eigen wapen niet, dan kan hij — ook al heeft hij bij den topografischen dienst de geschiktheid voor den hooger rang verworven — gedurende den verloftijd geen bevordering maken. Dit houdt verband met de omstandigheid, dat hij na terugkomst van verlof bij dat wapen wordt teruggeplaatst en alleen dan opnieuw bij den topografischen dienst kan worden ingedeeld, wanneer daarbij in dien hooger rang eene vacature is.

Wanneer de topografische dienst — zij het ook alleen voor de oudere daarbij tewerkgestelde officieren — een zelfstandig dienstvak wordt met een eigen bevorderingsgang, waartoe bij het departement een voorstel in behandeling is, zal aan het vorenvermeld bezwaar worden tegemoetgekomen.

De omstandigheid, dat ten vorige jare zoo weinig militairen uit den troep voor eene Koninklijke onderscheiding in aanmerking werden gebracht, heeft den Legercommandant reeds aanleiding gegeven de aandacht van de betrokken gezaghebbenden te vestigen op de mogelijkheid om militairen, die in vele opzichten uitmunten, voor eene onderscheiding voor te dragen.

Ideële belooningen in den vorm van decoraties en titulaire rangen behooren ook naar de meening van de Regeering evenzeer aan hen, die zich in het leger verdienstelijk maken, te worden toegekend.

De vraag, welke positie den officier-magazijnmeester De Lange na diens terugkomst van verlof zal worden gegeven, komt eerst aan de orde nadat hij hier te lande zal zijn teruggekeerd.

Het tekort aan onderofficieren met den rang van sergeant 1e klasse en hooger bedroeg op 1 Januari 1922 270 man.

De tegemoetkoming voor eerste uitrusting aan de uitgezonden onderofficieren, die bij vertrek naar Indië minstens nog vijf jaar te dienen hebben, is op dezelfde wijze geregeld als voor burgerlijke landsdienaren met overeenkomstige bezoldigingen.

Boven die tegemoetkoming wordt geen tegemoetkoming voor de echtgenoot meer genoten.

De eerste uitrusting ontvangen deze onderofficieren tegen betaling van het kostende en op eene engagementspremie hebben zij geen aanspraak.

Gewezen onderofficieren, die voor den troependienst niet meer geschikt zijn, worden voor den troependienst niet opnieuw aangenomen.

Voor zoover in verschillende onderofficiersbetrekkingen geen incompleet meer bestaat, worden gewezen onderofficieren in die betrekkingen alleen dan aangenomen, wanneer hun het recht daartoe bij het verlaten van den dienst is verzekerd.

Voor zoover 's Lands geldmiddelen zulks toelaten, worden voor woningbouw voor deze groepen zoo groot mogelijk bedragen bestemd.

Voor gehuwde Europeesche onderofficieren is dit bedrag van f 100 000 (1920) gestegen tot f 600 000 (begrooting 1923); voor niet-Europeesche onderofficieren van f 150 000 (1920) tot f 250 000 (begrooting 1923).

De afdelings- tevens brigade-commandant te Magelang heeft „protest“-vergaderingen van militaire vereenigingen tegen intrekking van den duurtetoeslag in zijne afdeling verboden. Met medeweten van dien afdelingscommandant is echter door nagenoeg alle plaatselijk militaire commandanten aan de voorzitters van de betrokken afdelingen der vereenigingen medegedeeld, dat geen bezwaren bestonden tegen vergaderingen, waarin bezadigde besprekingen om-

trent de gevolgen van de intrekking van den duurtetoeslag zouden worden gehouden, doch dat het demonstratief toonen van ontevredenheid niet zou worden getolereerd.

Met deze handelwijze kan de Regeering zich geheel vereenigen.

De non-activiteitsbezoldiging voor officieren is geregeld bij artikel 73 van de bij Koninklijk besluit van 8 September 1910 No. 39 (Indisch Staatsblad No. 592) vastgestelde regeling van de bevordering, het ontslag en het op non-activiteit stellen van de Europeesche officieren behorende tot de Nederlandsch-Indische landmacht en deze regeling is inderdaad gunstiger dan die voor burgerlijke ambtenaren, doch daar staat tegenover, dat verschillende burgerlijke betrekkingen bij verlof van den titularis voor niet langer dan een jaar, slechts tijdelijk door een ander worden waargenomen, zoodat de betrokkene van herplaatsing bij terugkeer zeker is, terwijl een dergelijke maatregel voor officieren niet mogelijk is. Bovendien bestaat veelal voor ambtenaren, wier betrekking gedurende hun verlof definitief vervuld is, gelegenheid hen in eene andere betrekking te herplaatsen, terwijl officieren, wanneer zij in hun rang overcompleet zijn, niet in een anderen rang kunnen worden tewerkgesteld.

Wat betreft het medetellen van buitenlandsch verlof als diensttijd voor bezoldigingsverhooging, verkeerden officieren in dezelfde omstandigheden als de ambtenaren van Binnenlandsch Bestuur, wier salarisregeling voor de thans geldende bezoldigingsregeling der officieren tot grondslag heeft gediend.

Wat betreft de z.g. militaire privileges, welke reeds ter sprake werden gebracht in het Afdelingsverslag over de begroting voor 1922 (1ste gewone zitting 1921, Ond. I — Afd. IX: stuk 7, § 4), moge worden verwezen naar hetgeen daaromtrent is bekend gesteld in de Memorie van Antwoord op dat Afdelingsverslag (1e gewone zitting 1921, Ond. I — Afd. IX: stuk 8, § 4).

Verlenging van het verblijf in Nederland van officieren, die met verlof aldaar zijnde, nog slechts eenige maanden hebben te dienen voor pensioen en voornemens zijn dan inderdaad den dienst te verlaten, zoude alleen kunnen geschieden door verlofsverlenging wegens ziekte of door detacheringen daar te lande.

Op het eerste kan uit den aard der zaak geen invloed worden uitgeoefend, terwijl het laatste als middel om terugzending naar Indië onnoodig te maken minder wenschelijk voorkomt, omdat dergelijke detacheringen in den regel niet in 's Lands belang zijn.

Waar bovendien een officier volgens de bestaande bepalingen geen recht op overtocht naar Nederland voor landsrekening kan doen gelden, indien hij binnen één jaar na terugkomst van buitenlandsch verlof op verzoek, om andere redenen dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan, met recht op pensioen wordt ontslagen, kan tegen de uitzending van officieren in dergelijke omstandigheden verkeerende, uit een oogpunt van geldelijk nadeel voor den Lande, geen bezwaar bestaan.

De proeven op uitgebreide schaal met de ontworpen nieuwe modellen van uniformen vervaardigd van grijsgroene stof, bestaande uit een weefsel van wol en katoen, zullen op 1 Januari 1923 aanvangen.

Daaraan zullen deelnemen zoowel militairen van de dienstplichtcompagnieën als van het beroepsleger van verschillende wapens.

Aangezien voor de proefneming een groot aantal uni-

formstukken moet worden aangemaakt, in model afwijkende van de bestaande en daarbij versierselen benodigd zijn, welke niet bij de intendance in voorraad zijn, niet in den handel verkrijgbaar zijn en nieuw moeten worden aangemaakt bij 's Lands gevangenis te Cheribon, is het niet mogelijk geweest de proefneming eerder te doen aanvangen.

Hierbij wordt aangeteekend, dat de aan deze proefneming verbonden uitgaven uit de betrekkelijke posten op de begroting zullen worden bekostigd.

§ 4. *Verskillende opmerkingen.* Het ligt in de bedoeling de nieuwe legersamenstelling met ingang van 1 Januari 1923 in te voeren; hiertoe werden reeds de noodige stappen gedaan.

Voor wat betreft de verschillen ten opzichte van de tegenwoordige begroting, wordt verwezen naar de Memorie van Toelichtingen Afdeeling IX, stuk 1, onderafdeeling 952, 2de lid.

Naar aanleiding van de vraag, welk gevolg is gegeven aan het verzoek van het Volksraadslid Kiès, om het vraagstuk der Inlandsche militie op aangegeven nieuwe grondslagen in studie te willen nemen, zij — met verwijzing naar het gestelde in de laatste twee alinea's van § 6 van de Memorie van Antwoord, 2de gewone zitting 1921, Onderwerp I — Afd. IX: stuk 3 — medegedeeld, dat de plannen tot invoering van een Inlandsche militie nog in overweging zijn.

De gedachtenwisseling met den Minister van Koloniën over de stichting van een „Indisch Bronbeek” heeft tot de slotsom geleid, dat twijfel gerechtigd is of de oprichting daarvan noodzakelijk of zelfs wenschelijk is te achten en dat in elk geval, met het oog op de huidige financieele omstandigheden deelneming van het Land daarin niet verantwoord is te noemen.

De militaire auto's worden zoo economisch mogelijk gebruikt door ze alleen te benutten voor dat vervoer, dat met een ander transportmiddel duurder zou zijn. Dit sluit een gemakkelijker beschikbaarstellen uit. Werd dit wel gedaan dan zouden en het aantal auto's en de totale exploitatiekosten daarvan aanzienlijk stijgen.

Op de vraag, waarom de duurtetoelag aan verpleegden — niet gezinshoofden — in de hospitalen niet eerder is ingetrokken, moet worden geantwoord dat deze aangelegenheid aanvankelijk aan de aandacht van het legerbestuur is ontsnapt.

Of verandering zal worden gebracht in de wijze van beproeving van hoofdofficieren, dingende naar den kolonelsrang, zal bij de invoering van het divisie- en regimentsverband nader onder de oogen worden gezien.

Bij de indiening van de in § 3 hiervoren bedoelde voorstellen inzake de instelling van commissiën voor georganiseerd overleg, heeft de Legercommandant tevens te kennen gegeven, geen bezwaren te hebben tegen het rechtstreeks indienen van verzoeken aan de bevoegde macht, zowel door de erkende militaire vereenigingen als door de militairen en burgerlijke ambtenaren in het leger.

Schrijvers in het maandblad van de Europeesche onderofficiers-vereeniging „Ons Aller Belang”, dan wel, wanneer de artikelen niet ondertekend zijn, het hoofdbestuur dier vereeniging, worden alleen ter verantwoording geroepen wanneer de in het orgaan opgenomen artikelen uit een krijgstuuchtelijk oogpunt niet toelaatbaar zijn.

Het artikel in de Locomotief van 10 Mei j.l. 2de blad, getiteld: „Verboden ontevredenheid” betreft het verbieden

van protestvergaderingen over de intrekking van den duurtetoelag door den afdeulings- tevens brigade-Commandant te Magelang.

Ter zake moge verwezen worden naar het daaromtrent hiervoren vermelde.

De overplaatsing van den sergeant 1ste klasse Bos, algemeen stamboek No. 79541, van het 9de bataljon-infanterie te Tjimahi naar Timor staat in geenerlei verband met de door hem als afdeulingsvoorzitter der onderofficiers-vereeniging „Ons Aller Belang” gevoerde actie.

Zooals waarschijnlijk bekend, wordt de overplaatsing van mindere militairen door den wapeninspecteur geregeld in verband met de behoefte aan aanvulling in de buitengewesten. Toen aan den commandant van het 9de bataljon infanterie de opdracht werd verstrekt om eenige sergeanten 1ste klasse over te plaatsen, werd sergeant Bos voor overgang naar het garnizoens-bataljon van Timor en Onderhoorigheden aangewezen, omdat hij volgens de contrôle reeds lang aan de beurt voor overplaatsing was, doch te voren eenige malen om verschillende redenen niet vertrekken kon.

De korpscommandant handelde geheel overeenkomstig de voorschriften, volgens welke zowel fuseliers als kader ook eenigen tijd in de buitengewesten zullen dienen en — bij voorkomende opdrachten tot overplaatsing daarheen — diegenen moeten worden aangewezen, die volgens de contrôle het eerst daarvoor in aanmerking komen, terwijl vervanging door anderen — zij het ook op verzoek — in geen geval mag geschieden.

De sergeant Bos voornoemd diende sedert 22 Juni 1919, den datum van zijne aankomst uit Nederland, onafgebroken op Java.

Ten aanzien van de zorg voor het onderwijs aan kinderen van militairen werden uitvoerige beschouwingen gegeven in de Memorie van Antwoord begroting 1921 (Eerste gewone zitting 1920, Ond I — Afd. IX: stuk 11, § 24), waarnaar ter bekorting moge worden verwezen. Als gevolg van het in het voorlaatste lid van die § vermeld overleg der afdeulingscommandanten met de betrokken inspecteurs van onderwijs, werden voor kinderen van militairen van inheemschen landaard te Malang en Ngawi scholen opgericht, waar onderwijs wordt gegeven door beroepsonderwijzers. Het niet geheel voldoen aan onderwijsbehoeften is voor een groot deel te wijten aan gebrek aan onderwijzend personeel.

De oprichting van een internaat, waar kinderen van militairen ook kunnen verblijven als de ouders worden overgeplaatst naar afgelegen streken, zou groote geldelijk offers vergen, zoodat onder de huidige omstandigheden van de oprichting daarvan geen sprake zou kunnen zijn.

Inzake het geven van Hollandsch onderwijs aan kinderen van inheemsche militairen (ook van niet-Amboineeschen landaard) is door den Legercommandant reeds in overleg getreden met den directeur van Onderwijs en Eeredienst. De oplossing van deze kwestie wordt echter in hooge mate bemoeilijkt door het feit, dat voor het geven van dat onderwijs geen Europeesch onderwijzend personeel beschikbaar is.

Zooals reeds werd bekend gesteld in de Memorie van Antwoord op het Afdeulingsverslag over de begroting 1922 (1e gewone zitting 1921, Ond. I — Afd. IX: stuk 8, § 2 laatste lid), zal het korps schutterij te Menado eerst worden opgeheven na invoering der militie in de buitengewesten.

Inderdaad is op een vergadering van O. A. B. te Tjimahi betoogd, dat de gehuwde inheemsche sergeanten 1ste klasse

doch houdt alleen verband met hare werkzaamheden in tijd van vrede.

Voor zooveel mogelijk zullen de voor oorlogstijd benoemde krachten uit het reserve-personeel worden genomen; hierbij moet echter niet uit het oog worden verloren, dat juist in tijd van oorlog geschoold personeel niet kan worden ontbeerd.

In verband met de voorgenomen bezuiniging op de personeelsuitgaven van het departement (zie hieronder), zal de formatie van bedoelde afdeling worden ingekrompen met 1 kapitein-adjudant en 2 kapiteins.

Een verdere inkrimping van het personeel is voorshands niet doenlijk, in verband met de door die afdeling te verrichten werkzaamheden, als destijds uiteengezet in de Memorie van Antwoord, 1e gewone zitting 1921 — Onderwerp I — Afdeling IX — stuk 8, bladz. 8.

De resultaten van het onderzoek naar vermindering van het personeel bij de afdelingen van het departement van oorlog zijn, dat in totaal dit personeel wordt verminderd met:

- 2 hoofdofficieren,
- 6 kapiteins,
- 2 luitenants,
- 13 onderofficieren en minderen,
- 1 onderluitenant of adjudant-onderofficier apotheker-assistent,
- 1 burgerambtenaar dan wel majoor of kapitein,
- 1 apotheker burgerambtenaar.

Op de bij onderafdeeling 901 uitgetrokken toelagen kan niet worden bezuinigd.

Naar aanleiding van hetgeen is opgemerkt omtrent de toelage en het salaris voor den Legercommandant zij aangegeekend dat de inkomsten van den Legercommandant steeds hooger zijn geweest dan die van de burgerlijke departementshoofden en dat bij de jongste herziening der militaire bezoldigingen het inkomen van den Legercommandant, ongetrekkend de hoogere korting voor het weduwen- en weezenfonds, slechts met f 125 per maand is verhoogd.

Wel werd n.l. het traktement gebracht van f 2000 op f 2500 per maand, doch op dit hoogere traktement wordt 15% of f 375 per maand voor huisvesting van landswege gekort, terwijl de landswoning te voren gratis werd bewoond.

Het receptiegeld voor den legercommandant kan met het oog op de aan het ambt verbonden maatschappelijke verplichtingen niet vervallen.

De onderstelling, dat aan het hoofd van het wapen der genie en dat der cavalerie respectievelijk een generaal-majoor en een kolonel zijn gesteld, is niet juist.

Voor een generaal-majoor en een kolonel moet daar worden gelezen: „een kolonel of generaal-majoor en een luitenant-kolonel of kolonel”.

Benoeeming tot bedoelde functies heeft altijd in den laagsten rang plaats.

De toekenning van tweërlei rang wordt noodzakelijk geacht om in het belang van den dienst inspecteurs in hun functie te kunnen handhaven.

De bewaking van het departement geschiedt sedert eenige jaren door de daarbij tewerkgestelde militaire oppassers; de post van f 3300, voorkomende in de kolom toelichtingen bij onderafdeeling 901 betreft alleen het schoonhouden der gebouwen in verband waarmede de omschrijving van den post „Bewaken en schoonhouden van gebouwen” in den vervolge zal worden genoemd „Schoonhouden van gebouwen”.

Onderafdeeling 902. Verdere uitgaven van het departement. Op de telefooncentrale te Weltevreden zijn niet alleen de korpsen en diensten te Weltevreden aangesloten, maar ook die te Meester-Cornelis.

Met de IXe Afdeling van het Departement van Oorlog, de garnizoensdokters, de magazijnsdienst in de benedenstad en te Tandjong Priok en het vliegveld Antjol tezamen is een aantal van 62 verbindingen daarvoor dus niet hoog te noemen.

Het I. M. T. verleent gratis zijne medewerking voor de verzorging en verspreiding van officieele bijdragen van het departement van oorlog.

Het zou daarom niet billijk zijn de drukkosten door het orgaan te doen dragen.

Het afvoeren van het voor reiskosten van den militairen attaché te Peking en Tokio uitgetrokken bedrag is niet mogelijk, daar bedoelde attaché de kosten voor reizen naar China en naar niet in de onmiddellijke nabijheid van zijn standplaats gelegen streken in Japan niet kan bestrijden uit het voor hem vastgestelde inkomen en hem de gelegenheid niet mag worden ontnomen zich van verschillende aangelegenheden persoonlijk op de hoogte te stellen.

Onderafdeeling 903. Topografische dienst. De omschrijving van het bewuste onderdeel van den betrekkelijken begrotingspost (onderafdeeling 903) ad (3) nl.:

Belooningen voor extra-werk bij het kantoor van den topografischen dienst te Weltevreden f 16 400, is niet geheel volledig en heeft daardoor waarschijnlijk aanleiding tot misverstand gegeven. Zooals ook uit de overeenkomstige onderafdeeling van de begroting 1922 kan blijken, is het gevraagde bedrag benodigd voor:

- a. bezoldiging van tot Inlandsche tekenaars, opnemers, lithografen, drukkers, retoucheurs enz. opgeleid worden- de vrijwilligers en tot belooning voor buitengewoon werk f 4 800 en
- b. bezoldiging van tot Europeesch burgerlijk beambte lithograaf, drukker, fotograaf en instrumentmaker opgeleid wordende vrijwilligers f 11 600.

Van het totaal voor 1923 geraamde bedrag ad f 16 400 is slechts een onbeteekenend gedeelte bestemd voor overwerk.

In hoeverre de reproductie-inrichting van den topografischen dienst als een afzonderlijk landsbedrijf zou moeten worden georganiseerd, zal nader in overweging worden genomen bij de herverkaveling van de taak der departementen van algemeen bestuur. Het schijnt echter twijfelachtig, of zulk een afzonderlijk bedrijf ook tot besparing zou leiden; veeleer zouden daarvan nieuwe verhoogde kosten kunnen worden verwacht. Bij de overweging zal dus t.z.t. de kostenkwestie ernstig onder de oogen moeten worden gezien.

Volledigheidshalve zij nog vermeld, dat reeds thans voor alle takken van staatsdienst de verplichting bestaat het reproductie-werk (behalve het zuiver typografisch werk) te doen uitvoeren bij de topografische inrichting. In 1921 waren van de rond 6.8 miljoen afdrucken, welke door de inrichting werden afgeleverd, slechts 2.2 miljoen (alzo $\pm$ 35%) bestemd voor het departement van oorlog.

Onderafdeeling 906. Personeel militaire administratie. Het boven de formatie in activiteit herstellen is een maatregel, die gedurende den oorlog in het belang van den dienst is getroffen en die in het belang van

de betrokkenen nog gedurende de eerste jaren na den oorlog bestendig is.

Die maatregel kan echter thans niet langer gehandhaafd worden en daarom is de regeling, waarbij de machtiging tot herstel in activiteit boven de formatie werd verleend, met ingang van 1 September 1922 ingetrokken.

Sedert een vijftigtal jaren is steeds als beginsel aangenomen om luitenant van de wapens en de militaire administratie, die 14 jaar dienst als officier kunnen doen gelden — zoo noodig door uitbreiding der legersamenstelling met kapiteins en inkrimping met luitenanten — tot kapitein te bevorderen.

Het ligt niet in de bedoeling der Regeering om in de naaste toekomst van dit beginsel af te wijken.

Bij de algeheele herziening der legersamenstelling, welke bij nota van wijziging aan de beoordeeling van den Volksraad zal worden voorgelegd, zijn de vooruitzichten van alle onderofficieren der militaire administratie dusdanig verbeterd, dat het treffen van een maatregel om aan adjudant-onderofficieren der militaire administratie na 16 jaren dienst den titulair rang van onderluitenant toe te kennen, niet noodig is.

Onderafdeeling 907. Bezoldiging commiezen en burgerlijke schrijvers. Inderdaad zijn op de militaire kantoren burgers als schrijvers te werk gesteld, die dienen ter vervanging van ontbrekende militaire schrijvers en als werkkraacht goedkooper zijn dan deze militairen.

Onderafdeeling 912. Plaatselijke staven. Bij behandeling van de bij nota van wijziging over te leggen nieuwe legersamenstelling zal blijken dat op de plaatselijke staven aanmerkelijk bezuinigd is.

Onderafdeeling 913. Regiments- en divisieverband. De invoering van het Divisie- en Regimentsverband zal eerst mogelijk zijn na ontvangst van het Koninklijk Besluit tot een desbetreffende wijziging van de vastgestelde legersamenstelling, waartoe in begin 1922 voorloopige voorstellen werden gedaan, welke 8 Juni j.l. door een telegrafisch definitief voorstel werden gevolgd.

Over den meest gewenschten datum van invoering wordt nog overleg gepleegd met het legerbestuur. De noodige voorbereidingen zijn en waren ook reeds ten vorigen jare getroffen.

Verplaatsingen van garnizoenen, speciaal met het oog op de invoering van vorenbedoelde verbanden, zullen niet plaats hebben.

Wel zal uiteraard bij om andere redenen noodig zijnde troepenverplaatsingen, e. q. bouw van nieuwe kampementen, met de eischen welke die verbanden stellen, zooveel mogelijk rekening worden gehouden, zoodat, zij het dan ook zeer geleidelijk, in de toekomst, voor wat de legering van de onderdeelen van het leger betreft, een toestand zal worden verkregen, die aan in billijkheid te stellen eischen voldoet.

Ook zal, als gevolg van inkrimping van de legersterkte, beschikbaar komende kampementsruimte worden benut voor een in het belang van het Divisie- en Regimentsverband noodig te achten legering van enkele legeronderdeelen.

Het gevraagde bedrag ten behoeve van het Divisie- en Regimentsverband, is uitsluitend benodigd voor meerdere inkomsten van het benodigde personeel (verschil tusschen

hetgeen door de uitbreiding meer en door de inkrimping minder benodigd is).

Onderafdeeling 916. Cavalerie. Dat het nut van het wapen der cavalerie zeer twijfelachtig genoemd moet worden, moet ten stelligste worden ontkend.

De meening dat de cavalerie meer een paradewapen dan een oorlogswapen is, werd reeds weersproken in de Memorie van Antwoord op de begroting van 1920 (onderwerp I, stuk 34, onderafdeeling 373).

Bij de voorgestelde nieuwe legersamenstelling werd de cavalerie trouwens reeds met vier pelotons verminderd.

Een verdere vermindering of omzetting in een wielrijderskorps kan niet worden aanvaard, wil het leger voor zijn oorlogstaak geschikt blijven.

De opmerking ten aanzien van de militaire paardenartsen kan in verband hiermede onbesproken blijven.

Onderafdeeling 918. Artillerie. Vermoedelijk heeft men over het hoofd gezien, dat het aantal hoofdofficieren bij de artillerie oogenblikkelijk zoo groot is, doordat meerdere hoofdofficieren met verlof zijn of in speciale betrekkingen buiten het wapen der Artillerie zijn geplaatst.

De tegenwoordige formatie telt slechts 4 luitenant-kolonels en 7 majoors, waarvan één, de Onderinspecteur van den Trein, staat te verdwijnen; bovendien de directeur van den A. C. W., de majoor of luitenant-kolonel en de directeur der P. W., die kapitein of majoor is. Een luitenant-kolonel en één majoor zijn op het oogenblik in hun rang overcompleet.

Onderafdeeling 923. Remonte. Dat de aankoop van paarden op minder kostbare wijze zou kunnen geschieden dan door het zenden van commissies naar Australië, b.v. door opdracht aan een betrouwbaar commissionair is in de praktijk gebleken niet mogelijk te zijn.

Echter zal worden overwogen of voortaan met een kleinere aankoopcommissie kan worden volstaan en of het verblijf dier commissie in Australië kan worden bekort.

Onderafdeeling 924. Personeel der Genie. Het Wapen der Genie telt naast officieren en militairen beneden den rang van officier vele burgerlijke ambtenaren.

Samenvoeging van Genie en B. O. W. is herhaaldelijk onder de oogen gezien; een resumé daarvan is opgenomen in de Indische Gids, 32ste jaargang II blz. 1141 e.v. Langdurig overleg voerde tot nu toe slechts tot combinatie van het beheer der civiele en militaire voorraden onder magazijnmeesters van het Departement van Oorlog.

Aangezien de motieven, waarop de opmerking over de minder goede bouwwijze der genie is gegrond, niet zijn genoemd, kan hierop niet nader worden ingegaan.

De uitbetaling van overwerkgeden aan onderofficieren-magazijnmeesters en conducteurs, landsdienaren, is geregeld in afdeeling O van het militair tarief 46b. Waar eerst na een werktijd van meer dan 8 uur recht op een overwerkged wordt verkregen, heeft de toekenning daarvan slechts zelden plaats.

De toekenning van een — betrekkelijk laag — overwerkged is dan ook niet anders dan billijk te achten.

De enkele toelagen, die nog bestaan, zijn niet voor intrekking vatbaar. Die voor opzichters, die een architectdiploma hebben verworven zijn noodig om succesvolle studie te beloonen; die voor den onderwijzertelegrafist om meer-

dere technische kennis te waardeeren; die voor koks, bijkoks en personeel Korpschool, omdat door deze militairen diensten worden verricht boven de normale taak.

Onderafdeeling 926. Geniewerken. Waarschijnlijk is bedoeld het bedrag van f 487 000 voor „Nieuwe werken kampementsbouw en verdediging”.

Hiervan is een bedrag van f 237 000 bestemd voor voltooiing van den bouw van het kampement voor het Subsistentenkader te Bandoeng en f 250 000 voor voortzetting van den bouw van de nieuwe kampementen enz. te Makasser.

Het toezicht bij het uitvoeren van geniewerken is alleszins voldoende te achten.

Bij het stopzetten van werken worden alle maatregelen getroffen noodig om verwaarloozing tegen te gaan, terwijl tevens geregeld toezicht op de gestaakte bouwwerken wordt uitgeoefend.

De bouw van militaire woningen geschiedt in alle garnizoenen volgens dezelfde vastgestelde grondslagen.

Ten stelligste moet dus worden ontkend, dat de huisvesting van onderofficieren en mindere militairen in enkele garnizoenen onnoodig mooi zou zijn.

Hoewel het tekort aan militaire woningen te Tjimahi niet grooter is dan elders, drukt dit daar zwaarder omdat een kern van particuliere woningen in deze plaats, wegens het ontbreken van een Europeeschen middenstand, niet aanwezig is.

Door een groot deel van de, voor den woningbouw ten behoeve van deze militairen uitgetrokken, fondsen te Tjimahi te verwerken wordt in den minder goeden toestand zoo spoedig mogelijk verbetering gebracht.

In alle sinds 1915 gebouwde kampementen beschikt elk gehuwd niet-Europeesch militair over een afzonderlijk, deels door vaste schotten, deels door gordijnen afgeschoten vertrekje.

Door verbouwing wordt verder er naar gestreefd, ook in alle overige kampementen tot dien toestand te geraken.

Alleen, waar zulks, door gebrek aan ruimte of doordat de ventilatie ernstig zou worden geschaad, niet mogelijk is, blijven deze afzonderlijke vertrekjes achterwege; echter zijn dan in allen gevalle de ruimten voor legering van gehuwden streng van die voor legering van ongehuwden gescheiden.

Sub B — No. 3. De wijziging in de inrichting van de kazernes, in verband met de afgescheiden legering van gehuwde mindere militairen van niet-Europeeschen landaard, wordt niet — of niet noemenswaard — beïnvloed door de organisatie der legereenheden.

Tot het uitstellen van de daarmede verband houdende werkzaamheden bestaat dus geen reden.

Sub C — No. 8. De inrichting tot centrale behandeling van V.- en S.-lijders in het militair hospitaal te Tjimahi behoeft haar bestaansrecht niet meer te bewijzen, aangezien reeds gebleken is dat deze behandelingswijze in alle opzichten een gunstigen invloed heeft uitgeoefend.

Niet begrepen wordt, voor welke ongewenschte gevolgen van dit systeem wordt gevreesd.

Sub D — No. 9. Bij legering van Europeesche dienstplichtigen te Lahat is naast uitbreiding van het kampement, tevens belangrijke verbetering daarvan noodzakelijk.

Sub D — No. 15. Bij het ontwerpen van deze onmisbare inrichting is de grootst mogelijke beperking betracht. Echter behoort in een ziekeninrichting bij een vliegschool — waar uit den aard der zaak minder ervaren vliegeniers, nl. leerlingen, dagelijks opstijgen en landen — een goede operatie-inrichting aanwezig te zijn, opdat deze leerlingen er van overtuigd zijn, dat bij mogelijke ongelukken, alles wordt gedaan, wat uit een geneeskundig oogpunt mogelijk en noodig is.

Ook is het noodzakelijk over enkele ruimten te beschikken voor keuring van aspirant-vliegeniers en tot het verrichten van met den vliegdiensverband houdende waarnemingen op hygiënisch gebied.

Om deze redenen is de ziekeninrichting te Kalidjati duurder dan een gewone, voor hetzelfde aantal militairen bestemd, en kan niet worden toegegeven dat het uitgetrokken bedrag vrij hoog is te achten.

Sub D — No. 16. Hoewel het mogelijk wordt geacht den bouw dezer inrichting uit te stellen, kan niet worden toegegeven dat ze overbodig is, is zoodat van voorgoed afvoeren geen sprake kan zijn.

Onderafdeeling 928. Militaire Geneeskundige Dienst. De beschouwingen en raad van den Legercommandant betreffende het rapport van de hospitaal-commissie zijn kort geleden door de Regeering ontvangen en thans in behandeling genomen.

Voor zooverre zulks onafhankelijk van de Regeerings-beoecenis mogelijk was, zijn door den Legerchef bereids eenige maatregelen getroffen ten aanzien van die aangelegenheden uit genoemd verslag, welke verbetering vereischten.

De onderstelling dat het voorstel der hospitaal-commissie betreffende het administratief beheer der groote militaire hospitalen niet gevolgd is geworden, moet voorbarig worden genoemd; deze aangelegenheid is nog in behandeling.

Het voornemen bestaat eene regeling te treffen, waarbij de administrateurs direct ondergeschikt worden gesteld aan de hoofden der militaire ziekeninrichtingen; deze worden dan de centrale bedrijfsleiders van die inrichtingen.

De bedoelde kapiteins staan niet naast de bovengenoemde administrateurs; hun werkkring heeft ten doel het hoofd der ziekeninrichting zooveel doenlijk te ontlasten van administratief werk.

De opgaaf der bedoelde kosten per dagbed, welke variëren met de klasse der verpleging, zoude alleen dan verstrekt kunnen worden, indien het bedrijf der ziekeninrichtingen op commerciëelen grondslag zoude worden ingericht.

Indien thans een berekening moest worden gemaakt, dan zou deze, behalve dat zij een zeer ingewikkeld en tijdroovend werk zou vereischen, bovendien nog geen aanspraak kunnen maken op volledigheid.

Volgens de algemeene order 1918 No. 95 moet voor alle particuliere onderzoeken 20% van het ontvangen bedrag in 's landskas gestort worden.

De klacht, dat de officieren van gezondheid met drukke particuliere praktijk weinig tijd beschikbaar hebben voor militaire patiënten, is, in hare algemeenheid geuit, onjuist.

In de militaire ziekeninrichtingen zijn de officieren van gezondheid aan bepaalde diensturen gebonden en vertrekken zij niet eerder dan nadat hunne patiënten behoorlijk verzorgd zijn geworden.

Omtrent de garnizoensdokters zijn het legerbestuur sedert het vorige jaar geen klachten ter oore gekomen.

Het verslag waarin het vraagstuk der geslachtsziekten in het leger in zijn vollen omvang wordt behandeld, is thans bij den Legercommandant in behandeling en kan binnenkort bij de Regeering worden verwacht.

In dat verslag zijn ook de gewijzigde voorstellen opgenomen betreffende de toepassing der preventieve maatregelen tot tegengang van venerische ziekten.

Het doen bewaken van het Zusterhuis te Weltevreden door een militairen wachtpost zoude ongetwijfeld en ten rechte ontstemming opwekken bij de daarin verblijvende verpleegsters.

Onderafdeeling 932. Militaire gevangenis en krijgsraden. Het tijdstip voor de invoering van de nieuwe rechtspleging bij de landmacht kan niet worden vastgesteld. Bij gouvernements besluit van 21 Maart 1922 No. 38 werd de Directeur van Justitie uitgenoodigd om in overleg met den Legercommandant, den President van het Hoog Militair Gerechtshof en den Advocaat-Fiscaal het noodige voor te stellen ter voorbereiding van de inwerking-treding van bedoelde rechtspleging.

Sedert 1919 zijn in de militaire strafgevangenis, tevens huis van detentie te Tjimahi geen lijfstraffen meer opgelegd.

Onderafdeeling 934a. Militaire school te Meester-Cornelis. De wenschelijkheid om aan élèves van de militaire school zakgeld toe te kennen in stede van de gewone militaire inkomsten in hun rang, werd reeds door het Legerbestuur onder de oogen gezien, niet alleen uit overwegingen van bezuiniging maar ook uit een opvoedkundig oogpunt.

Erkend wordt, dat het voor jongelieden van jeugdigen leeftijd, in opleiding bij een inrichting van militair onderwijs, gewenscht is met een matig zakgeld te leeren toekomen en aldus de waarde van het geld te leeren kennen. Wijziging van de voorschriften op dit punt kan spoedig worden tegemoet gezien.

Ook zal daardoor een betere verhouding worden geschapen tusschen hunne inkomsten en die van de leerlingen van het instituut voor aspirant-officieren, dat aan de Militaire School verbonden is. Dezen nl. krijgen een matig zakgeld.

Een voorstel tot wijziging van het Koninklijk Besluit van 28 April 1894 No. 32, regelende het militair onderwijs bij het leger in Nederlandsch-Indië is in bewerking.

Onderafdeeling 936. Gewestelijke dienst van het dienstplicht- en reservepersoneel. In verband met het gewicht en den omvang van de werkzaamheden tot voorbereiding en invoering van de gedachte landstormorganisatie is het — althans voorloopig — noodzakelijk daarmede beroeps-officieren te belasten.

Eerst nadat de organisatie haar beslag zal hebben gekregen, zal nader kunnen worden overwogen of daarvoor van de diensten van gepensioneerde (reserve) officieren kan worden gebruik gemaakt.

Het werk, verbonden aan het instituut van den landstorm, is zeer omvangrijk.

Naast het plaatselijk, afdelings- en gewestgewijze organiseren van de geoefende landstormers tot handhaving van orde en rust (de taak van de sedert opgeheven schutterij), zal de onderinspecteur o.m. hebben te zorgen voor de doelmatige indeeling en het vaststellen van de juiste bestemming van de ongeoeffende landstormers, teneinde, al naargelang

van het intellect en de beroepskennis, hen voor die diensten in oorlogstijd aan te wijzen, waarvoor zij het meest geschikt worden geacht.

Tot deze veelomvattende taak behoort mede het aanwijzen van landstormers, die in tijd van mobilisatie niet onmiddellijk in werkelijken dienst hebben op te komen, doch voorloopig de door hen bekleede burgerlijke betrekking blijven vervullen en zulks om de economische samenleving niet dadelijk te ontwrichten.

Het plegen van veelvuldig overleg, zoowel met de bestuurs-hoofden enerzijds als met de werkgevers anderzijds, zal mitsdien niet kunnen worden ontbeerd.

Voorts verhoogen de talrijke veranderingen als gevolg van vestiging, verhuizingen en vertrek van landstormers de werkzaamheden van de onderinspecteurs en de hun toegevoegde officieren in niet onbelangrijke mate.

In verband hiermede moeten de uitgekeerd wordende bezoldigingen evenredig worden geacht aan de beteekenis van het verrichte werk.

Onderafdeeling 937. Luchtvaartafdeeling. Een langzamer uitvoering van de maatregelen tot uitbreiding der Luchtvaartafdeeling dan voor 1923 in de bedoeling ligt is niet mogelijk zonder aan dit onderdeel van het leger ernstig nadeel toe te brengen.

Hierbij wordt aangeteekend, dat voor 1923 aan personeel en materieel slechts gerekend is op twee escadrilles, zijnde dit een derde van de bij Koninklijk Besluit van 10 Januari 1922 No. 65 (Indisch Staatsblad 1922 No. 305) vastgestelde organisatie.

Bij de Luchtvaartafdeeling zijn in dienst:

- 4 personen auto's,
- 1 ziekenauto,
- 3 vrachtauto's van 1½ ton,
- 4 rollende radiostations,
- 1 magazijnsauto,
- 2 foto-auto's,
- 4 vliegtuig vrachttrekauto's,
- 4 vliegtuig personen trekauto's.

Aan een juist gebruik dezer auto's wordt zorgvuldig de hand gehouden.

Onderafdeeling 940. Aanbreng- en handgelden enz. Aanbrenggelden en handgelden (premiën bij eerste verbintenis) kunnen voor hen, die in eerste verband in dienst treden, nog niet worden gemist; zij worden echter sedert de invoering van de voorstellen der militaire bezoldigingscommissie niet meer toegekend ten behoeve van of aan gewezen militairen, die opnieuw in dienst treden en evenmin voor of aan hen, die zich als onderofficier verbinden.

Premiën of handgelden voor herverbintnissen zijn bij invoering van de bedoelde voorstellen afgeschafte voor onderofficieren met den rang van sergeant 1e klasse en hooger en voor militairen beneden dien rang over het algemeen belangrijk verlaagd.

De in onderafdeeling 906 met den naam van handgelden bij dienstneming en dienstverlenging aangeduide premiën worden in het leger meestal aangeduid met premiën bij verbintnissen of engagementspremiën en premiën bij herverbintnissen of reëngagementspremiën.

Hoewel er geen overwegend bezwaar tegen bestaat ook in de begrootingsstukken de laatstvermelde benamingen te gebruiken, is de Regeering van meening, dat de naam

handgelden bij dienstneming en dienstverlenging den aard der tegemoetkomingen voor niet-militairen duidelijker aangeeft.

Ook de naam aanbrenngeld, welke desnoods werfpremie zou kunnen worden genoemd, geeft duidelijk aan, wat daarmede bedoeld wordt.

Onderafdeeling 941. Soldij verbonden aan de militaire Willemsorde en aan het eere-teeken voor moed en trouw enz. De soldijen, verbonden aan de Militaire Willemsorde, welke evenals de soldijen, verbonden aan het eere-teeken voor Moed en Trouw waren vastgesteld bij Staatsblad 1873 No. 132, zijn eerst kort geleden bij Staatsblad 1921 No. 319 belangrijk verhoogd en wel gemiddeld met $\pm 50\%$, terwijl bij Staatsblad 1922 No. 49 ook de soldijen, verbonden aan het eere-teeken voor Moed en Trouw van 40% tot $\pm 200\%$ werden verhoogd.

Deze soldijen nu weder te verdubbelen komt overbodig voor.

Onderafdeeling 942. Levensmiddelen en brandstoffen enz. De post levensmiddelen wordt zooveel mogelijk langs rechtstreekschen weg berekend aan de hand van de bekende prijzen.

Op het tijdstip van berekening zijn echter de contract- en marktprijzen van het jaar, waarover de begroting zal loopen (i.e. 1923) nog niet bekend, weshalve de op het tijdstip van de berekening geldende prijzen tot grondslag worden genomen, en daarna de te verwachten prijsdaling in rekening wordt gebracht.

Deze factor, waarvoor iedere vaste grondslag ontbreekt, werd bij de raming van de begroting voor het jaar 1922 te hoog genomen, zoodat veiligheidshalve voor 1923 niet met een verdere prijsdaling werd rekening gehouden.

Bij het sluiten van contracten geschiedt de toewijzing aan den laagsten inschrijver.

De soldijgenietende inheemsche korporaals en soldaten, die gehuwd zijn en (of) wettig of gewettigde niet gehuwde of gehuwd geweest zijnde kinderen of stiefkinderen beneden den leeftijd van 18 jaar te hunnen laste hebben, ontvangen van landswege voor elken dag, waarop aanspraak bestaat op soldij, de volgende hoeveelheden levensmiddelen:

	0,5 K.G. rijst
	0,02 K.G. zout
voor elk wettig of gewettig kind of	0,25 K.G. rijst
stiefkind	0,01 K.G. zout

Het daarvoor benodigde bedrag wordt berekend naar het aantal militairen, dat naar schatting gehuwd is, en naar het geschatte aantal kinderen.

Eene juiste specificatie van den post voor excursiegelden, toelagen bij manoeuvres enz. is niet mogelijk.

Deze post werd op nagenoeg hetzelfde bedrag gesteld als bij de begroting voor het jaar 1922, omdat hij vrijwel geheel is samengesteld uit vaste uitgaven waarin geen verandering komt, zoolang de desbetreffende regelingen omtrent de toekenning van excursiegelden, toelagen bij manoeuvres en meerdaagsche oefeningen en geldelijke tegemoetkomingen in de duurte der levensmiddelen in de buitengewesten van kracht zijn.

Voor een wijziging van de regelingen nopens de excursiegelden en de toelagen bij manoeuvres enz. bestaat geen aanleiding; een wijziging van de regeling der duurtetoelagen in de buitengewesten is nog in overweging.

Verdere bezuinigingen zijn voorshands niet mogelijk.

Het bedrag van vorenbedoelde duurtetoelagen zou kunnen worden geschat op $\pm f$ 675 000, terwijl de toelagen voor manoeuvres en meerdaagsche oefeningen naar ruwe raming zou kunnen worden gesteld op $\pm f$ 60 000.

Onderafdeeling 943. Voorzieningen van materielen aard. Verdere bezuiniging in verband met de inzettende prijsdaling is niet mogelijk, omdat daarmede reeds zooveel mogelijk is rekening gehouden.

Zoolang niet aangegeven wordt op welk vermeend oneconomisch gebruik van transportmiddelen wordt gedoeld, is, waar dergelijke gevallen der Regeering niet bekend zijn, beantwoording van de vraag onmogelijk. De transportmiddelen van den trein worden zoo economisch mogelijk gebruikt.

Te Batavia, Semarang en Soerabaja geschieden de reparaties van meubilair enz. der hospitalen reeds bij een Landsinstelling (het gevangeniswezen); elders sluit de Intendance overeenkomsten voor bedoelde herstellingen. Daar de genio voor de uitvoering ervan toch ook werklieden zou moeten aannemen, is verandering van werkwijze niet gewenscht.

Radio-installaties zijn in Amerika nooit aangekocht. De van daar ontvangen zoeklichten voldoen zeer goed, evenzoo de uit dat land betrokken personen- en vrachtauto's.

Naar aanleiding van het genoemde artikel in de Locomotief van 6 December 1921 wordt het navolgende opgemerkt.

In plaatsen waar gelegenheid bestaat tot verlichting met gas of electriciteit, wordt van deze lichtbronnen gebruik gemaakt, overigens geschiedt de verlichting van de chambrée's en de uitwendige verlichting van de kampementen geleidelijk aan met z.g. stormkinglantaarns (gasoline), welke wegens hunne eenvoudige samenstelling en helder licht zeer op prijs worden gesteld.

In de kleinere garnizoenen in de buitengewesten worden voor de inwendige verlichting van de gebouwen petroleum-lampen gebruikt.

De in de magazijnen aanwezige kleine voorraden gasoline-lampen, welke noodig zijn om de onbruikbare te vervangen, worden naar behooren onderhouden.

Als oud roest kunnen alleen beschouwd worden de lampen die voor afkeuring in aanmerking komen.

Tot de invoering van étageslaaptafels voor de inheemsche troepen werd in 1914 in beginsel besloten, ook om aan het gezin een ligplaats boven den vloer te geven.

Het grootste gedeelte van de inheemsche militairen is echter nog voorzien van de oud model slaaptafels.

Aanmaak van étageslaaptafels heeft niet meer plaats.

De in het dagblad-artikel genoemde verduurzaamde levensmiddelen moeten in de magazijnen der intendance in voorraad worden gehouden, teneinde bij voorkomende dringende behoefte de bagagetreinen van de uitrukkende troepen daarvan onverwijld te kunnen voorzien.

Zulks is noodig omdat versehe artikelen dan niet altijd plaatselijk in voldoende hoeveelheid te verkrijgen zijn.

De opgelegde voorraden worden om achteruitgang in hoedanigheid te voorkomen, geregeld vervangen door artikelen van jongeren datum en zij worden verbruikt door verstrekking — naar gelang van den aard van de levensmiddelen — aan den troep of in de militaire hospitalen.

Alleen voor zoover de conserven door achteruitgang in hoedanigheid niet meer volkomen voor consumptie geschikt zijn, worden zij afgekeurd, doch in den regel gaat het dan niet over groote hoeveelheden.

De verstrekking van het voor verbruik in aanmerking komende verduurzaamd rundvleesch en gehakt aan den troep, geschiedt tegen inhouding van equivalente hoeveelheden versche voedingsartikelen, welke volgens het aankomend rantsoen worden verstrekt.

Mobilisatievoorraden serge en blauwe kleeding (attila's en broeken), halssnoeren, petten en pluimen worden niet meer in de magazijnen opgelegd.

Wat betreft de mededeeling van één der leden omtrent den toestand van het meel in de meelmagazijnen te Tjimahi wordt aangetekend, dat deze aangelegenheid reeds de aandacht van de Regeering heeft gehad.

Inderdaad is een groote partij meel in bakwaarde achteruit gegaan.

Dit meel van Amerikaanschen oorsprong aangeschaft omdat de geregelde aanvulling van Australisch meel door verschillende oorzaken werd bedreigd, bleek evenwel in bakwaarde achter te staan bij het in de militaire bakkerij gewoonlijk gebruikt wordende Australisch meel, een eigenschap waarvoor bij leveringen van meel geen garantie wordt gegeven.

Het meel moest daarom al spoedig gemengd worden met andere soorten van hooger bakwaarde.

Bovendien ontwikkelden zich al spoedig daarin torren, waardoor het verder in hoedanigheid achteruit ging.

Ware echter door verschillende oorzaken het broodverbruik bij het leger niet tevens zeer aanzienlijk verminderd, dan zou dit Amerikaanse meel zonder stoornis gemengd met Australisch meel kunnen zijn opgebruikt.

Thans was het noodzakelijk een gedeelte op publieke vendutie van de hand te doen om algeheel bederf te voorkomen.

Bij het opslaan en bewaren van voorraden wordt steeds gezorgd dat zulks zoo doelmatig mogelijk geschiedt.

Voorloopige afvoering van het bedrag van f 108 450 voor materiele aanschaffing van leerwerk enz. in verband met de moderniseering van het leger, is onmogelijk, aangezien dat leerwerk enz. moet dienen voor vervaardiging in Indië van artikelen, die bij het voor de moderniseering aan te schaffen materieel behooren en voor het gebruik daarvan noodzakelijk zijn.

Onderafdeeling 945. Vervoer te water en te land. Beperking van het aantal overplaatsingen heeft bij voortduring de volle aandacht van het legerbestuur. Overplaatsingen van officieren zoowel als van militairen beneden dien rang worden slechts bevolen, indien deze bepaald noodzakelijk zijn. Eenige maanden geleden werd door het legerbestuur de termijn van verplicht verblijf in de buitengewesten van drie op vier jaar gebracht.

Onderafdeeling 949. Oefeningen. Verondersteld wordt, dat hier worden bedoeld de oefeningen in afwisselend terrein, welke kort geleden door de Artillerie werden gehouden nabij Tjikalong—Sasaksaät en waaraan volgens couranten-berichten alle artillerietroepen van Java zouden hebben deelgenomen.

Inderdaad werden zij echter alleen gehouden door de artillerietroepen van West-Java, terwijl van Midden- en Oost-Java slechts enkele officieren en eenig kader waren ingedeeld.

De vereischte zuinigheid is bij deze oefeningen betracht.

Van dezen post is in 1921 voor alle oefeningen van het wapen der artillerie de som van f 5 063.12 uitgegeven.

Voor 1922 is gerekend op een bedrag van f 5 460, dat in geen geval zal worden overschreden.

Het is der Regeering niet bekend, op welke officieren hier wordt gedoeld. Dat de onderwerpelijke oefeningen in hoofdzaak zouden dienen ter beoordeeling van de geschiktheid voor bevordering van officieren is onjuist; de oefeningen dienen in de eerste plaats voor de oefening van den troep, het kader en de officieren, terwijl zij uit den aard der zaak worden dienstbaar gemaakt om officieren die daarvoor in aanmerking komen te beoordeelen.

Onderafdeeling 951. Uitgaven voor expeditiën. De voor dezen post uit te trekken bedragen zijn niet vooruit te begrooten, waarom, zooals trouwens af te leiden valt uit de Memorie van Toelichting, daarvoor een gemiddelde wordt genomen van eenige voorafgaande jaren.

De bezuiniging op dezen post is toe te schrijven aan verbetering van den toestand in de buitengewesten.

Onderafdeeling 953. Graslanden in eigen beheer. Met de graslanden in eigen beheer, waarop gras van zeer goede hoedanigheid voor de legerpaarden wordt gecultiveerd, zijn, ook wat de kostprijs betreft, zeer bevredigende resultaten verkregen.

Onderafdeeling 956. Europeesche militie. Het wordt alleszins billijk geoordeeld, dat aan de onder de wapenen zijnde dienstplichtige ambtenaren — geen kostwinner zijnde — het halve ambtenaarstraktement wordt uitbetaald en zulks op grond van de overweging, dat belanghebbenden gedurende het verblijf onder de wapenen dikwijls noodzaak zullen zijn hun huis en huisraad aan te houden, bedienden voor het onderhoud enz., terwijl zij voorts gedurende dien tijd niet zijn ontheven van hun belastingplicht en van de verplichting tot storting van de contributies voor pensioen- en weduwen- en weezenfonds, enz.

Onderafdeeling 962. De oprichting van een gymnastiek- en sportschool. De post van f 25 000 in onderafdeeling 962, is bestemd voor de bezoldigingen voor het vaste personeel aan de Gymnastiek- en Sportschool verbonden.

Onderafdeeling 963. Leergangen in de Nederlandsche taal in het leger. Ter bestrijding van het analphabetisme in het leger werden in 1921 bij een vier-tal korpsen, bij wijze van proef voor één jaar, z.g. analphabetencursussen opgericht.

Zoodra de gegevens omtrent de met de proef bereikte resultaten beschikbaar zijn, zal eene beslissing genomen worden omtrent invoering van bedoeld onderwijs bij alle korpsen van het leger.

Het volgen van dit onderwijs zal bij invoering verplichtend zijn voor de analphabeten.

Onderafdeeling 965. Opleiding tot Japanschen tolk. Het ligt niet in de bedoeling der Regeering om nog meer officieren te doen opleiden in de Japansche taal.

Het uitgetrokken bedrag betreft de aan den eenigen nog in opleiding zijnden officier toekomende gewone bezoldiging vermeerderd met eene toelage voor duurder levenswijze en voor betaling van leermeesters en leermiddelen, te zamen beloopende 1000 gouden yen per maand.

Onderafdeeling 967E. Oprichting van een vliegkamp te Andir. De onderafdeeling 926 „Geniewerken” wordt in de begrooting opgenomen overeenkomstig de bedragen, die in het vastgesteld werkplan der genie zijn uitgetrokken.

Dit werk is niet in het geniewerkplan opgenomen, doch in een afzonderlijk van den generalen staf van het leger uitgaand voorstel bij de Regeering voorgebracht, zoodat de uitgaaf in eene afzonderlijke onderafdeeling is vastgelegd.

Aangezien het in het voornemen ligt dit werk na 1923 geleidelijk te voltooien, is het gewenscht deze begrotingsindeeling te blijven volgen zoowel voor het behoud van een behoorlijk overzicht over de begrooting als voor het behoud van een behoorlijk overzicht over de aan dit werk te besteden sommen.

Onderafdeeling 967G. Tegemoetkoming wegens duurte van levensmiddelen. Zooals elders reeds is opgemerkt heeft de Regeering haar standpunt in zake intrekking van den duurtetoelag nog niet volledig bepaald, zoodat thans niet kan worden gezegd in hoeverre na 1 Juli 1923 de verminderde duurtetoelag voor militairen beneden den rang van officier gehandhaafd zal blijven.

Hoewel met de door vereenigingen geopperde bezwaren door de Regeering voor zooveel noodig en mogelijk, rekening zal worden gehouden, behoeft niet te worden gevreesd, dat zij zich door verkapte bedreigingen zal laten intimideeren.

Onderafdeeling 967K. Tijdelijke toelage aan een gedeelte van het ondergeschikt technisch burgerlijk personeel enz. In de Memorie van Toelichting op de 1e aanvullingsbegrooting voor 1922, (Ond. I, Afd. IX, stuk 1, onderafd. 957 W. laatste lid) heeft de Regeering bekend gesteld, dat zij zich niet bindt aan eene verlenging der regeling tot toekenning van eene tijdelijke toelage aan een gedeelte van het ondergeschikt technisch burgerlijk personeel na afloop van 1922.

Het lag dan ook in de bedoeling voor dit personeel eene positieverbetering voor te stellen bij het derde gedeelte der nivelleeringsvoorstellen.

Nu echter aan het eerste en tweede gedeelte der nivelleeringsvoorstellen geen gevolg is gegeven, en daarom aan het derde gedeelte niet wordt begonnen, zoodat voor het hier bedoelde personeel nog geen positieverbetering ahangig is kunnen worden gemaakt, acht de Regeering het noodig de regeling ook voor 1923 te bestendigen.

Onderafdeeling 967p. Subsidie N. I. Officierschermbond. De subsidie aan den Nederlandsch-Indische Officierschermbond dient als tegemoetkoming in de kosten verbonden aan de wedstrijden gehouden voor militairen beneden den rang van officier; deze uitgaven kunnen door den Bond niet worden gedragen.

Onderafdeeling 967q. Opleidingscursus topografischen dienst. Bij de in behandeling zijnde reorganisatievoorstellen betreffende den topografischen dienst is met de wenschelijkheid tot toelating van Inlandsche jongelieden reeds rekening gehouden, door — in afwijking van de oorspronkelijke tekst van het Gouvernementsbesluit op dezen Opleidingscursus betrekking hebbende — bij het noemen van het aantal leerlingen (24), de woorden „van Europeesche afkomst” weg te laten.

Onderafdeeling 967s. Militaire attaché. Het handhaven van de betrekking van attaché militaire wordt noodig geoordeeld, ook door het Opperbestuur.

Het is juist, dat de tegenwoordige militaire attaché, de kapitein M. Boerstra tijdelijk is ontheven van zijne functie en wel om hem in de gelegenheid te stellen te kunnen voldoen aan den in de bij Koninklijk Besluit vastgestelde Bevorderingsregeling (St. 1910 No. 592) gestelden eisch dat een kapitein, om te kunnen worden bevorderd, tenminste één jaar in zijn rang werkelijk bij het Leger moet hebben gediend.

Middelen in Indië.

No. 906. Verkoop van bier aan de militaire cantines. Het voor de militaire societeiten (cantines) hier te lande bestemde bier wordt jaarlijks naar raming van de vermoedelijke behoefte, door de afdeeling- en gewestelijke militaire commandanten aangevraagd en uit Nederland betrokken.

Door vermindering van het Europeesch element in het leger en de intusschen aan den dag getreden voorkeur van de militairen voor het z.g. import-bier is de vraag naar het vatbier in de militaire societeiten minder geworden. In verband hiermede werden de aanvragen van bier voor 1921 zooveel mogelijk verlaagd, doch niettemin is door de vorenvermelde oorzaken in sommige garnizoenen nog een overschot ontstaan.

Getracht is, aldaar door verkoop op publieke vendutie den te grooten voorraad zooveel mogelijk van de hand te doen, doch zulks heeft weinig resultaat gehad.

In eenige militaire societeiten moesten daardoor inderdaad enkele partijen bier worden afgekeurd wegens ingetreden bederf als gevolg van te langdurige opbewaring.

Met het verminderd gebruik wordt nog steeds rekening gehouden, in verband waarmede voor 1922 aanzienlijk minder bier uit Nederland wordt uitgezonden.

Een overzicht der saldi van alle militaire societeiten op Java op het einde der jaren 1917 tot en met 1921, hetwelk werd samengesteld naar aanleiding van het voorkomende in het 2de blad van de Locomotief van 20 Mei jl., wees uit, dat de achteruitgang van sommige militaire societeiten een gevolg is geweest van ongunstige factoren, als herstellingen aan gebouwen, vernieuwing van en herstelling aan meubilair, verlies door bederf van vatbier, extra uitgaven ten behoeve van militairen, enz., en dat, zonder die ongunstige factoren — met uitzondering van de militaire societeit te Serang en van de drankvrije societeit te Senen (Weltevreden) — alle militaire societeiten op Java zouden zijn vooruitgegaan. De achteruitgang van de militaire societeit te Serang moet worden toegeschreven aan het kleine garnizoen, waardoor de exploitatiekosten der societeit niet geheel uit de inkomsten konden worden bestreden. Zulks kan niet worden gezegd ten aanzien van de drankvrije societeit te Senen (Weltevreden); hieruit blijkt ten duidelijkste, dat eene omzetting der huidige militaire societeiten in drankvrije instellingen, achteruitgang der fondsen tengevolge zal hebben.

Dat — als gevolg van een andere wijze van beheeren der militaire societeiten — het bezoek aan die instellingen zal vermeederen en van allerlei clandestiene inrichtingen afnemen, kan niet worden onderschreven. De bewering van den schrijver van het artikel in vorengenoemd dagblad, als zouden de militaire societeiten nooit populair zijn geweest

en niet de minste gezelligheid bieden, wordt door niets gestaafd. Mocht de gezelligheid in eene sociëteit te wenschen overlaten, dan is de commissie van beheer en toezicht dier sociëteit, bestaande uit 2 officieren, 2 onderofficieren, 1 korporaal en 1 soldaat, die met den plaatselijk commandant zorg draagt, dat de sociëteiten beantwoorden aan het beoogde doel. door ze te maken tot gezellige, tevens nuttige en geliefkoosde ontspanningslokalen voor den militair, bevoegd en zelfs verplicht om maatregelen ter verbetering, waarvan de onkosten uit de fondsen kunnen worden bestreden, te overwegen en voor te stellen.

Wijziging in het huidige beheer der militaire sociëteiten wordt derhalve niet noodzakelijk geacht.

In dagverblijven en ontspanningslokalen wordt geen sterke drank verkocht.

Een absoluut verbod van den verkoop van bier in die inrichtingen wordt niet gewenscht geacht. Voor liefhebbers dient de gelegenheid te worden opengesteld, om na thuiskomst van den dienst een glas bier te nuttigen, zonder daarvoor eene wandeling te moeten ondernemen naar de militaire sociëteit. Een zoodanig verbod zou het clandestien brengen van bier en nog andere spiritualiën in de kampementen in de hand werken.

Dat als gevolg van den verkoop van bier in de kampementen bacchanalen worden gevierd, zooals door den schrijver van meerbedoeld artikel in de Locomotief wordt beweerd, is nimmer gebleken.

Beantwoording van de bij het Afdeelingverslag betreffende de IIIde begrotingsafdeeling gestelde vragen.

Van den minister van koloniën werd in den loop der

maand Juni 1922 een in Nederland ontworpen nieuw reglement voor het Weduwen- en Weezenfonds van militairen beneden den rang van officier bij de Koloniale troepen ter beoordeeling ontvangen. In dit ontwerp fondsreglement, hetwelk thans bij het departement van oorlog in studie is genomen, is tegemoetgekomen aan vrijwel alle tot dusver door de deelgenooten geuite verlangens.

Onder meer is in het nieuw vast te stellen fondsreglement gerekend op:

- a. het niet meer heffen van contributie over inkomsten, welke niet in rekening worden gebracht bij de vaststelling van den grondslag der Weduwen- en Weezenpensioenen;
- b. de mogelijkheid voor gehuwde en ook ongehuwde onderofficieren om na het verlaten van den militairen dienst deelgenoot te blijven;
- c. het staken van de inhouding van pensioensbijdragen over inkomsten, die gepensioneerde deelgenooten in tijdelijken burgerlijken dienst genieten.

Op grond van het bovenstaande wordt de instelling van een commissie tot herziening van bedoeld reglement vooralsnog niet noodig geoordeeld.

De behandeling van het nieuwe reglement voor het weduwen- en weezenfonds van officieren zal kunnen worden hervat in deze zitting. De nadere toelichtingen, verstrekt naar aanleiding van de eerste behandeling in de tweede zitting van het vorige jaar zijn bij het Kabinetsschrijven van 4 Juni j.l. No. 4 den Volksraad toegezonden.

Onderafdeeling 912. Plaatselijke staven (— *f* 41 640). Vermindering door invoering van het regimentsverband, waardoor het aantal plaatselijke commandanten kon worden verminderd door hunne functies op te dragen aan enkele regimentsecommandanten.

Onderafdeeling 914. Infanterie (+ *f* 233 998).

Vermeerdering door:

- a. invoering van het regimentsverband (6 regimentsstaven);
- b. opname in de legersamenstelling van alle nog benodigde tijdelijke uitbreidingen (o. a. alle geweermitrailleurafdeelingen);
- c. uitbreiding mitrailleurcompagnieën. Vroeger 3 compagnieën à 4 sectiën en 1 compagnie à 3 sectiën, thans 4 compagnieën à 4 sectiën.

Verder opvoering van de sterkte der compagnieën, aangezien zij in haar nieuwe samenstelling behandeld moeten worden als een kern voor in oorlogstijd — met behulp van inddeling van dienstplichtigen en in vreedstijd opgedeelde materieel — te vormen grootere organisatie, zoodat in oorlogstijd over 4 zware mitrailleurs per bataljon beschikt kan worden.

Tegenover deze vermeerderingen staan eenige verminderingen bijv. van 1 compagnie vrijwilligers per bataljon en van de troepen in de buitengewesten, doch ten slotte geeft een en ander een vermeerdering van den onderwerpelijken post met het hiervoren aangegeven bedrag.

Onderafdeeling 916. Cavalerie (— *f* 144 278).

Vermindering door inkringing van het wapen met 2 eskadrons à 2 pelotons.

Tegenover deze vermindering staat handhaving van nog noodige reeds bestaande tijdelijke uitbreidingen en opname daarvan in de legersamenstelling (o. a. postdivendienstpersoneel voor 5 stations).

Onderafdeeling 918a en 918b. Artillerie (+ *f* 189 587 en + *f* 200 793).

De vermeerdering is een gevolg van de opname en verwerking van alle nog benodigde reeds bestaande tijdelijke uitbreidingen en inkringingen ten behoeve van het wapen, o. a. ten behoeve van de Bereden-Artillerie, onvorming der Bereden-Artillerie, projectieffabriek, vermeerdering van het aantal geweermakers.

Onderafdeeling 922. Remonte-dépôt (+ *f* 11 917).

Vermeerdering door opname in de legersamenstelling van alle bestaande en — in verband met de geringe vermindering aan jonge paarden — thans nog benodigde tijdelijke uitbreidingen en inkringingen.

Onderafdeeling 924. Genie (+ *f* 226 674).

De vermeerdering is een gevolg van de meerdere uitgaven verbonden aan de verwerking van alle bestaande tijdelijke uitbreidingen o. a. ten behoeve van opzichters, architecten, zoeklichtafdeeling, automobielecompagnie.

Ook hier staat tegenover de vermeerdering eene vermindering, o. a. door inkringing met 1 compagnie genietroepen, met als eindresultaat vermeerdering van den onderwerpelijken post als hiervoren aangegeven.

Onderafdeeling 928a en 928b. Militair Geneeskundige Dienst (+ *f* 62 580 + *f* 435 761).

De vermeerdering is een gevolg van opname van de bestaande tijdelijke uitbreidingen in de legersamenstelling, terwijl tevens rekening is gehouden met de voorstellen tot uitbreiding met 30 officieren van gezondheid, benevens uitbreiding van het personeel van den hospitaaldienst.

Onderafdeeling 930. Diergeneeskundige Dienst (— *f* 3 983).

De vermindering houdt verband met de berekening van dezen post volgens de ingevoerde open formatie.

Onderafdeeling 932. Militaire Arrest- en Provoosthuizen (+ *f* 770).

Met het oog op verbetering van de bevorderingskansen werden, zonder dat zulks tot personeeluitbreiding leidde,

bij de Militaire strafgevangenis 2 plaatsen van sergeant-majoor uitgetrokken tegen vermindering met een gelijk aantal sergeantsplaatsen.

De vermeerdering is een gevolg van de uitbreiding van het vast personeel in verband met de oprichting van den cursus voor aspirant-officieren.

Het is noodzakelijk gebleken enkelen categoricën van stafmuzikanten eene kleine positie-verbetering deelachtig te doen worden.

Vermeerdering ten gevolge van opname in de legersamenstelling van de bestaande en nog benooodigde tijdelijke uitbreiding met 1 onderwijzer.

Op de ontwerp-begrooting 1923 is geen rekening gehouden met het personeel voor de inspectiën van den landstorm in de buitengewesten, daar aanvankelijk dit personeel eerst in 1924 zou worden aangesteld.

Aan de militairen, die aanspraak hebben op voeding van landswege, doch vrijgesteld zijn van het deelnemen aan eene menage, wordt in stede van voeding in natura een voedinggeld toegekend, hetwelk sedert eenige jaren voor allen wordt berekend naar de marktprijzen der levensmiddelen.

Het is thans wenschelijk en ook mogelijk gebleken daarin verandering te brengen door voortaan de berekening te doen plaats hebben naar de contractsprijzen.

Aangezien deze over het algemeen lager zijn dan de marktprijzen, wordt door de nieuwe berekeningswijze een bezuiniging verkregen van $\pm f$ 500 000 per jaar.

Verwezen wordt naar de toelichtingen bij onderafdeeling 917 van het Ie Hoofdstuk.

De vermindering van deze onderafdeeling bedraagt feitelijk f 2 600 000, aangezien aanvankelijk op de ontwerp-begrooting f 2 777 500 ten behoeve van de tijdelijke uitbreidingen werd uitgetrokken, welk bedrag echter reeds bij de hoofdbegrooting met f 1 500 000 werd verminderd, uitmakende het totaal van de vermoedelijk op de nieuwe legersamenstelling te bereiken bezuiniging.

Zie onder de IIIde afdeling van deze memorie de toelichting bij onderafdeeling 302A der uitgaven in Indië.

Deze post wordt afgevoerd, omdat nader is gebleken, dat er geene termen voor deze herziening aanwezig waren.

Bij de thans van kracht zijnde bezoldigingsregeling wordt aan eerste luitenants de laatste der regelmatige verhoogingen na 13 dienstjaren als officier toegekend, daar de tot het Indisch leger behorende officieren in den regel na 14 jaren dienst als officier tot kapitein worden bevorderd.

Deze wijze van bevordering kan ten aanzien van de bij het Indisch leger gedetacheerde officieren van het Nederlandsche leger niet worden gevolgd, en waar die officieren als regel langer in den rang van eerste-luitenant dienen, is het noodig voor hen de mogelijkheid te openen tot het toekennen — in den rang van 1e-luitenant — van bezoldigingsverhoogingen van f 50 per maand na 15, 17 en 19 jaren dienst als officier.

Aan dezen maatregel is voor het jaar 1923 een bedrag van f 5 000 noodig.

Onderafdeeling 934a. Militaire school (+ f 3 793).

Onderafdeeling 934b. Stafmuziek.

Onderafdeeling 934c. Hoefsmidschool (+ f 2 745).

Onderafdeeling 936. Dienstplicht- en reservepersoneel (+ f 42 060).

Onderafdeeling 942. Herziening van de voedinggelden (— f 500 000).

Onderafdeeling 943, onderdeel e. Materieele voorzieningen enz. voor de intendance (+ f 14 300).

Onderafdeeling 952. Tijdelijke uitbreidingen (— f 1 100 000).

Onderafdeeling 967G. Tegemoetkoming wegens duurte van levensmiddelen (— f 3 125 000).

Onderafdeeling 967S. Verhooging van de bezoldiging van den attaché-militair bij de gezantschappen te Tokyo en Peking (f 4 500), vervalt.

Onderafdeeling 967T. Herziening der bezoldigingen van de van het Nederlandsche leger gedetacheerde officieren (+ f 5 000).

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. IX — STUK 10.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (Eerste nota van wijzigingen).

AFDEELINGSVERSLAG.

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Uitgaven in Indië.

Herziening der legersamenstelling. Meerdere leden vroegen om overlegging van de ontworpen legersamenstelling.

Een ander lid stelde de vraag of de legersamenstelling, waarvan hier sprake is, reeds de instemming heeft van de Indische Regeering.

Gaarne zou worden vernomen welke tijdelijke legeruitbreidingen nog zullen gehandhaafd blijven.

In verband met de mededeeling op blz. 2 der Memorie van Toelichting, dat niet meer de Europeesche ongegracueerden vermeld zullen worden, die feitelijk niet aanwezig zijn, werd opgemerkt, dat de tot nu toe gevolgde methode alzoo er toe leidde, dat in de begrotingen onjuiste bedragen voor bezoldiging van het legerpersoneel werden uitgetrokken.

Mede in verband met de toelichting verstrekt tot onderafdeeling 952 (blz. 4 der Memorie van Toelichting) zag men gaarne gedetailleerd opgegeven de vermindering der jaarlijksche uitgaven ad $\pm 1\frac{1}{4}$ millioen.

Een der leden had becijferd dat de herziening eene stijging der uitgaven met ruim f 500 000 tengevolge zou hebben, welke stijging slechts te niet gedaan wordt door de f 500 000 vermindering op de voedinggelden waarvan sprake is bij onderafdeeling 942.

Een ander lid was bij zijne berekening gekomen op een meerdere uitgaaf van ruim f 4 500 000 en betreurde het,

dat deze herziening blijkbaar geen aanleiding tot besparing doch wel tot hooge uitgaven voor mitrailleurs geeft.

Onderafdeeling 901. Personeel departement. Meerdere leden meenden bezwaar te moeten maken tegen den hier voorgestelden maatregel, die tengevolge zal hebben dat op de personeelsuitgaven van het departement geen 10% wordt bezuinigd.

Onderafdeeling 914. Infanterie. Gevraagd werd om overlegging van een overzicht der meerdere uitgaven en der verminderingen, die de invoering van het regiments- en divisieverband tengevolge zal hebben.

Onderafdeeling 967T. Herziening bezoldigingen van gedetacheerde Nederlandsche officieren. Tegen deze herziening hadden enkele leden bezwaar. Een hunner wilde de detachering geheel achter wege laten.

Een ander lid gaf in overweging geen luitenants uit te zenden met een zoo groot aantal dienstjaren.

Van andere zijde werd opgemerkt, dat het gebrek aan luitenants bij het Indische leger de detachering noodzakelijk maakt en oudere luitenants daarbij zelfs zeer welkom waren.

Aldus vastgesteld door de Commissie van rapporteurs den 6den Juli 1922.

DAHLER.

KAN.

KIËS.

THE
SALISBURY HOUSE

1875

1876

1877

1878

1879

1880

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. IX — STUK II.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923.

AMENDEMENT.

Amendement voorgesteld door de heeren Aay, Kerkkamp en Mohamad Zain.

Ingezonden 6 Juli 1922.

Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen in Hoofdstuk I der uitgaven, Afdeeling IX van de begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923, onderafdeeling 917, Materieel, te verminderen met:

- a. f 1 430 076 voor de luchtvaartafdeeling;
- b. „ 2 000 000 „ extra aanschaffing geweer-munitie;
- c. „ 5 256 000 „ „ „ „ artillerie-materieel,

—————
alzo in totaal met
f 8 686 076 en dezen post mitsdien te brengen op
„ 4 228 668.

Toelichting.

Ondergeteekenden zijn van meening, dat 's Lands financiële toestand dergelijke uitgaven thans voor wat betreft de geweer-munitie en het artillerie-materieel niet gedooft en dat de uitgaven voor de luchtvaartafdeeling sterk behooren te worden beperkt.

AAJ.
KERKKAMP.
ZAIN.

MEMORANDUM FOR THE RECORD

DATE: 1875

TO: THE RECORD

RE: [Illegible]

[Illegible]

[Illegible]

[Illegible]

[Illegible]

[Illegible]

[Illegible]

[Illegible]

[Illegible]

[Illegible]

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. IX — STUK 12.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923.

AMENDEMENT.

Amendement voorgesteld door de heeren Aay, Kerkkamp en Mohamad Zain.

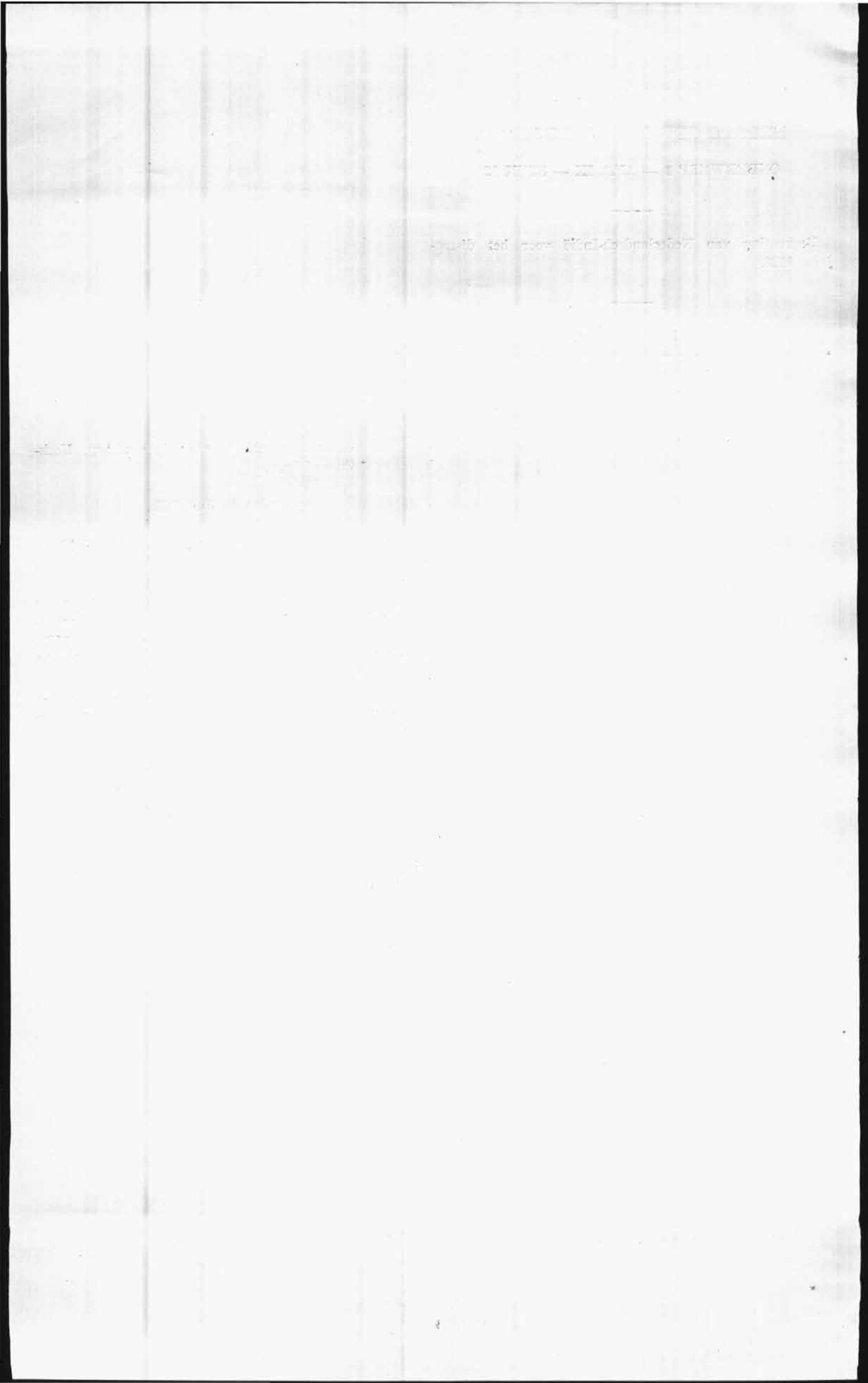
Ingezonden 10 Juli 1922,

(ter vervanging van het amendement Ond. I — Afd. IX — stuk 11).

Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen in Hoofdstuk I der Uitgaven, Afdeling IX van de begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923, onderafdeeling 917: Materieel, zooals deze is teruggebracht ingevolge de mededeeling van den Regeeringsgemachtigde, nader te verminderen met: f 5 256 000 voor aanschaffing van artillerie-materieel en dezen post mitsdien te brengen op f 6 228 668.

AAY.
KERKKAMP.
ZAIN.

Dit amendement is in de vergadering van 10 Juli 1922 verworpen.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 1 — AFD. IX — STUK 13.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923.

MOTIE.

Motie voorgesteld door de heeren 's Jacob, Westra en Valkenburg.

Ingezonden 10 Juli 1922.

De Volksraad,
gehoord de openbare beraadslagingen,
spreekt de wenschelijkheid uit:

- 1o. dat de Topografische Inrichting wordt omgevormd tot een centraal reproductiebedrijf voor den ganschen openbaren dienst;
- 2o. dat dit reproductiebedrijf wordt georganiseerd als een zelfstandig bedrijf, los van het departement van Oorlog, behoudens opneming in deze organisatie van eene belangenbewaking der diensten, voor welke het bedrijf werkzaam zal zijn, zonder dat deze de bedrijfszelfstandigheid schaden zal;
- 3o. dat de Regeering in het belang van de kosten der huishouding van Nederlandsch-Indië zoo spoedig mogelijk tot de verwezenlijking van deze denkbeelden besluit; en gaat over tot de orde van den dag.

Deze motie is in de vergadering van 10 Juli 1922 aangenomen.

VOLEBNO

1918

1918

1918

1918

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. IX — STUK 14.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (Eerste nota van wijzigingen).

MEMORIE VAN ANTWOORD.

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Uitgaven in Indië.

Herziening der legersamenstelling. Een afschrift van de ontworpen legersamenstelling is sedert ter secretarie van den Volksraad gedeponceerd.

Dat de nieuwe legersamenstelling de instemming heeft der Regeering, moge blijken uit de Memorie van Antwoord Ond. I — Afd. IX — stuk 8, § 4, 1e lid.

Voor de tijdelijke uitbreidingen, welke na 1 Januari 1923 voorloopig nog zullen gehandhaafd moeten blijven, wordt verwezen naar de Memorie van Antwoord Ond. I — Afd. IX — stuk 8, § 3.

Bij verwezenlijking van de reorganisatie-voorstellen van den topografischen dienst, welke voorstellen nog niet in deze legerherziening konden worden opgenomen, doch waarschijnlijk bij de aanvullingsbegrooting voor 1923 zullen worden voorgebracht, zullen aan tijdelijke uitbreidingen overblijven ten hoogste 47 onderofficieren en minderen, welke evenwel geleidelijk uit de sterkte zullen verdwijnen.

Voorts kan thans reeds worden medegedeeld, dat de herziening van den topografischen dienst binnen de grenzen zal blijven van de fondsen, welke bij deze begrooting voor dat dienstvak zijn aangevraagd.

De oude legersamenstelling was gebaseerd op een aanzienlijk contingent van Europeesche ongegradueerden, welk aantal in belangrijke mate bij de voorgestelde legerherziening is verminderd.

Waar het aantal van deze categorie van militairen volgens de thans bestaande legersamenstelling nimmer aanwezig is, wordt in het tekort door meerdere indienstneming van inheemsche militairen voorzien.

Bij de samenstelling van de begrooting wordt met deze omstandigheid rekening gehouden en geschiedt de berekening steeds naar verhouding van de gemiddelde sterkte der verschillende landaarden.

De gedetailleerde opgave van de kosten van de legerherziening is op het voorblad van stuk 9 te vinden, met uitzondering van den post 952, welke op dat voorblad voor f 1 100 000 is uitgetrokken, doch feitelijk f 2 600 000 zou moeten bedragen, daar een bedrag van f 1 500 000 reeds in het ontwerp van de hoofdbegrooting is afgevoerd (zie Memorie van Toelichting, stuk 1, bladz. 19).

Om derhalve eene goede vergelijking te kunnen maken, moet men den post 952 op het voorblad van stuk 9 eerst

verhoogen met bedoelde f 1 500 000. En gaat men daarna tot recapitulatie van de cijfers op dat voorblad over, dan komt men door de herziening van de legersamenstelling tot eene vermindering van de kosten van rond 1¼ miljoen.

Gelet op de begrootingsindeeling is het niet mogelijk eene andere detailleering van dit bedrag te verstrekken.

Aangezien het lid dat meende, dat de herziening der legersamenstelling eene stijging der uitgaven met ruim f 500 000 tengevolge zal hebben, niet heeft aangegeven waarop zijne becijfering berust, kan hierop niet nader worden ingegaan.

Zooals hierboven duidelijk is aangegeven, is de besparing rond 1¼ miljoen.

De vermindering van de voedinggelden staat uiteraard in geen enkel verband tot de legerherziening.

Het lid, dat de meerdere uitgaaf op f 4 500 000 becijfert, komt waarschijnlijk tot dit resultaat door de moderniseering van het leger — ten onrechte — aan de thans voorgebrachte legerherziening te verbinden.

Onderafdeeling 901. Personeel departement. Het bezwaar van meerdere leden betreffende deze onderafdeeling, waardoor geen bezuiniging van 10% zou worden verkregen wordt niet begrepen; ter nadere toelichting moge dienen dat de nieuwe legersamenstelling voor wat het D. v. O. betreft een combinatie is van de bestaande legersamenstelling en de tijdelijke uitbreidingen, waarvan opname in de legersamenstelling noodig was. De bedoelde vermindering van 10% is verkregen zoowel op de bestaande formatie als op de tijdelijke uitbreiding. Deze vermindering is nader omschreven in de Memorie van Antwoord Ond. I — Afd. IX — stuk 8, bldz. 9; de daar genoemde betrekkingen komen dan ook niet meer in de nieuwe legersamenstelling voor.

Onderafdeeling 914. Infanterie. De uitbreidingen in verband met de invoering van het regiments- en divisieverband bestaan uit:

- 1 generaal-majoor,
- 3 kolonels,
- 2 hoofdofficieren van den generalen staf,
- 4 kapiteins of luitenants-adjutant,
- 6 stafschrijvers, en
- 6 militaire schrijvers,

wier gemiddeld inkomen in totaal op f 166 300 is te stellen.

De verminderingen bestaan uit:

- 4 luitenant-kolonels,
- 2 kapiteins van den generalen staf,

welke te zamen een gemiddeld inkomen van f 73 800 genieten.

Het verschil bedraagt f 92 500.

Overigens wordt verwezen naar stuk 8, bladzijde 10, linker kolom, laatste lid.

Onderafdeeling 967T. Herziening bezoldigingen van gedetacheerde Nederlandsche

officieren. Waar de officieren van het Indisch leger na 14 jaren dienst als officier tot den kapiteinsrang worden bevorderd en daardoor vermeerdering van inkomsten krijgen, wordt het billijk geacht voor luitenants van het Nederlandsche leger, die niet in dat voorrecht deelen, de bestaande bezoldigingsschalen uit te breiden.

Overigens kan worden volstaan met naar de Memorie van Antwoord stuk 8, bladzijde 3, rechter kolom, te verwijzen.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH INDIE VOOR HET DIENSTJAAR 1923.

(INDISCH ONTWERP).

AFDEELING X.
DEPARTEMENT DER MARINE.

STUK 1.

Memorie van Toelichting.

Onderafdeeling 1913. Verdere uitgaven ten behoeve van „Scheepvaart”.

Onderdeel b. Aanschaffing en uitzending van benoedigdheden voor de bebakening en kustverlichting, enz. (f 40 000 lager).

Uitgaven in Nederland.

In den loop der jaren is de noodzakelijkheid gebleken om voor de onbewaakte lichtbakens, lichtboeien en lichtschepen een verlichtingsmiddel in te voeren dat zeer bedrijfszeker en gemakkelijk vervoerbaar is.

Na een ter zake in Europa, Amerika en Japan gehouden onderzoek is gebleken dat voor den Indischen Archipel de meeste voordeelen biedt het „Blaugas”, een uit petroleum bereid gas, dat vloeibaar onder hoogen druk in stalen flesschen wordt vervoerd. Dit gas is o.m. ook in Nederland bij de kustverlichting in gebruik. Het ligt in het voornemen om dit verlichtingsmiddel eerst op enkele bakens en lichtboeien te beproeven en als de proef gunstig uitvalt, het op het meerdere lichten toe te passen en in Indië een fabriekje te bouwen voor het vervaardigen van blaugas.

De kosten hiervan worden geraamd:				
voor 1922 1e Hoofdst.	f	15 000,	2e Hoofdst.	—
„ 1923	„	„ 10 000	„	—
„ 1924	„	„ 120 000	„	f 20 000
„ 1925	„	„ 30 000	„	„ 70 000

De kosten voor deze aanschaffingen zullen binnen weinige jaren worden goedge maakt door besparing op de kosten van het bijvullen der bakens en boeien, terwijl door gedurende deze jaren den bouw van kustlichten te beperken, gezorgd zal worden dat de totale uitgaven voor nieuwe werken der kustverlichting in dit tijdvak niet hooger zullen zijn dan tot dusver gebruikelijk was.

Onderafdeeling 1018. Aanschaffing en uitzending van levensbehoef ten en andere goederen ter aanvulling van den magazijnvoorraad buiten dien van het marine-etablisement te Soerabaja, voor zoover de kosten niet ten laste van een anderen post kunnen worden gebracht (f 37 000 hooger).

De raming is verhoogd met f 37 000 zijnde: f 2 000 wegens meer benoedigde levensbehoef ten, f 35 000 voor goederen bestemd voor den magazijnvoorraad bij het marinevliegkamp te Tandjoengpriok, waarop ten vorigen jare abusievelijk niet was gerekend.

HOOFDSTUK II.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 1001. Personeel van het departement.

Onderdeel a. Aanvangsbezoldigingen en toelagen van den secretaris en de verdere ambtenaren, zoomede enz. (*f* 19 840 lager).

De raming is verminderd met *f* 19 840 zijnde:
f 3 600 wegens het omzetten van een der betrekkingen van referendaris in die van eersten commies, in verband waarmede het aantal referendarissen is verminderd met één, tegen gelijktijdige uitbreiding van het aantal eerste commiezen met één,
 3 600 wegens vermindering van het aantal eerste commiezen met één, waartoe reeds bij wijze van tijdelijken maatregel is overgegaan,
 9 600 wegens het afvoeren van de bezoldiging van een civiel ingenieur,
 3 000 wegens voorgenomen bezuiniging,
 40 doordien ten vorigen jare het eindeijfer voor de afronding werd verhoogd met *f* 40, terwijl thans geen afronding plaats heeft.

Onderdeel b. Regelmatige verhoogingen van bezoldigingen van den secretaris en verdere ambtenaren (*f* 600 hooger).

De raming, oorspronkelijk *f* 900, hooger wegens meer uit te keeren weddeverhoogingen is verminderd met *f* 300 wegens voorgenomen bezuiniging.

Onderdeel c. Aanvangsbezoldigingen van de klerken en het minder personeel, alsmede schrijffloonen (*f* 100 hooger).

De raming is verhoogd met *f* 2 040, zijnde:
f 960 voor de indienststelling van twee klerken meer in verband met het beslag krijgen der Zeemilitie in 1923,
 1 080 voor indienststelling tot bewaking van gebouwen en onderhoud der erven van 2 wakers en 2 tuinlieden, wier bezoldiging ad *f* 22,50 per maand voor ieder tot dusver ten laste van het Departement der Burgerlijke Openbare Werken in uitgaaf is gesteld. De post voor gewoon onderhoudsfondsen van laatstgenoemd departement is met een gelijk bedrag verminderd.
 Zij is daarentegen verminderd met *f* 2 140, zijnde:
f 480 wegens vermindering van het aantal klerken met één, waartoe reeds bij wijze van tijdelijken maatregel is overgegaan,
 1 600 wegens voorgenomen bezuiniging,
 60 omdat het totaal der uitgaven met *f* 6 naar beneden is afgerond, tegen ten vorigen jare met *f* 54, naar boven.

Onderdeel d. Regelmatige verhoogingen van bezoldigingen van de klerken en het minder personeel (*f* 400 hooger).

De raming, oorspronkelijk *f* 1 400, hooger wegens meer uit te keeren weddeverhoogingen, is verminderd met *f* 1 000 wegens voorgenomen bezuiniging.

Onderafdeeling 1006. Marine etablissement en daartoe behoorende inrichtingen.

Gebleken is, dat de contratswerklieden bij het Marine-Etablissement, die tot dusver slechts in 's Lands vasten dienst opgenomen kunnen worden bij het eventueel ontstaan van eene vacature in een der betrekkingen van opziener, baas of onder-baas, meer zekerheid verlangen, dat zij na gedurende zes jaren (duur van hun 1ste en 2de contract) hunne beste krachten te hebben gegeven aan voormelde inrichting, in dien dienst opgenomen zullen worden, waardoor zij dezelfde voorrechten genieten als de ambtenaren waarmede zij samenwerken, of die zij dikwijls zelfs tijdelijk vervangen, welke voorrechten wel in hoofdzaak bestaan in aanspraak op pensioen en op buitenlandsch verlof.
 Hoewel het over het algemeen niet gewenscht is om het bedrijf op het Marine-Etablissement te veel te verambtelijken, bestaat er aanleiding om aan het verlangen tegemoet

te komen, daar de directeur van die inrichting, nadat een werkman aldaar 6 jaren heeft gediend, voldoende gegevens heeft kunnen verzamelen om te beoordeelen of het voor het bedrijf gewenscht is dat de betrokkene in vasten dienst opgenomen wordt dan wel medegedeeld moet worden dat op zijne diensten geen prijs meer wordt gesteld.

De gelegenheid om op contract door te blijven dienen, moet echter eveneens open blijven.

Het ligt daarom in de bedoeling eene bepaling in het leven te roepen, welke als volgt zou kunnen luiden:

„Contractswerklieden bij het Marine Etablissement kunnen „na beëindiging van hun 2de driejarig contract wanneer „zich nog geen vacature voor bevordering tot opziener, baas „of derg. heeft voorgedaan, op voordracht van den directeur „van het Marine-Etablissement in vasten dienst werden op- „genomen als onderopziener, aan welke betrekking eene be- „zoldiging is verbonden gelijk aan die van een contractsw- „werkman op het 3de contract dienende met één driejaar- „lijksche verhooging van *f* 25 's maands.

„Het aantal onder-opzieners en contractswerklieden te za- „men mag niet grooter zijn dan het aantal contractswerk- „lieden waarop bij de begrooting is gerekend”.

Heeft opname in vasten dienst plaats, dan kan de dienst- tijd worden berekend van af het tijdstip van het aangaan van het 1ste contract met terugstorting van eventueel ge- noten premies en met toepassing van de gebruikelijke be- palingen ten aanzien van pensioenstortingen.

Met den onderwerpelijken maatregel gaat uiteraard geen meerdere uitgaaf gepaard.

Artikel 8 van de afzonderlijke raming *f* 1 900 hooger).

De raming is verhoogd met *f* 3600 doordien het aantal van 3 ingenieurs is gebracht op 4 in verband met het be- schikbaar zijn van 4 scheepsbouwkundige ingenieurs, waar- toe de sterkte van het personeel bij het Marine-Etablis- sement ingevolge art. 1, letter A, van het besluit in Indisch Staatsblad 1916 No. 156 opgevoerd kan worden.

Overigens houdt de hoogere raming verband met het na- volgende:

Met het oog op het in gebruik nemen van de werklieden kampong op het Marine Etablissement en de noodzakelijk- heid, dat bewoners onder goede medische contrôle komen, is mede in verband met de muskietenbestrijding de aan- stelling van een Indisch arts urgent, ten einde den Euro- peeschen geneesheer, die het reeds meer dan volhandig heeft, in het medisch toezicht ter zijde te staan.

Het aanstellen van een Indisch arts levert tevens het voor- deel op, dat een schakel gevormd wordt tusschen den In- landschen werkman en den Europeeschen werkgever voor het treffen van maatregelen van hygiënischen aard.

De bezoldiging van den hierbedoelden arts zal zijn te stellen gelijk aan die voor de Gouvernements Indische Ge- neeskundigen, t.w. *f* 250 's maands met 4 driejaarlijksche verhoogingen van *f* 50 en 2 driejaarlijksche verhoogingen van *f* 25 's maands (Ind. Staatsblad 1920 No. 866).

Wegens meer uit te keeren regelmatige verhoogingen van bezoldiging wordt daarvoor *f* 3 790 meer uitgetrok- ken dan ten vorigen jare, terwijl ten slotte de raming is verhoogd met *f* 210 wegens den aftrek van een kleiner be- drag voor wisselingen dan ten vorigen jare.

Daarentegen is de raming verminderd met *f* 8 700, zijnde: *f* 5 700 wegens afvoering van de bezoldiging van een architect,

3 000 wegens voorgenomen bezuiniging.

Artikel 13 van de afzonderlijke raming (f 9 200 hooger). Door het gereedkomen in 1922 van de groote uitbreiding van de onderzeedienstwerkplaats, zoomede van de nieuwe en veel grootere accuwerkplaats en het laadstation voor den onderzeedienst bij het Marine-Etablissement, wordt uitbreiding van het personeel bij gemelde inrichting met een baas voor de onderzeedienstwerkplaats en een baas monteur zeer urgent geacht. Hunne bezoldiging ware te regelen overeenkomstig die van de met hen op een lijn staande bazen bij die inrichting, t. w. f 225 met 6 driejaarlijksche verhoogingen van f 25 tot een maximum van f 375 's maands. Dit geeft eene meerdere uitgaaf van f 5 400 per jaar wegens aanvangsbezoldiging van die twee personen. Met de indienststelling van bovenbedoelden baas-monteur kan meteen vervallen de toelage van f 1 680 verbonden aan de detachering van een onderofficier-monteur der Marine.

Wegens meer uit te keeren regelmatige verhoogingen van bezoldiging wordt daarvoor f 6 200 meer uitgetrokken dan ten vorigen jare.

Daarentegen is de raming verminderd met f 720 wegens den aftrek van een grooter bedrag voor wisselingen dan ten vorigen jare.

Artikel 17 van de afzonderlijke raming (f 3 800 lager). De raming is verhoogd met f 2 800, zijnde:
f 2 447 wegens meer uit te keeren regelmatige weddeverhoogingen,
353 wegens den aftrek van een kleiner bedrag voor wisselingen dan ten vorigen jare.
Zij is daarentegen verminderd met f 6 600 wegens voorgenomen bezuiniging.

Artikel 21 van de afzonderlijke raming (f 2 100 lager). De raming is verminderd met f 2 100, zijnde:
f 2 080 wegens minder uit te keeren regelmatige weddeverhoogingen,
20 voor afronding van het eindeijfer.

Artikelen 25 en 26 van de afzonderlijke raming (f 5 048 700). Bij de beschouwing van het bij nevenvermelde artikelen behorende „Overzicht van uit te voeren en/of reeds aangevangen buitengewone voorzieningen en werken bij het marine-etablisement” wordt in herinnering gebracht hetgeen ten deze ten vorigen jare werd medegedeeld omtrent het doel waarvoor de uitbreidingswerken zijn ondernomen (vgl. de Memorie van Toelichting op de ontwerp-begrooting voor 1922 betreffende de Xde afdeeling). De meeste werken betreffen de voortzetting van reeds aangevangen werken, welke bij contract met aannemers zijn vastgelegd. Slechts ten deele zullen bij eventueele goedkeuring van het ontwerp-vlootwet deze sommen naar het vlootbasisfonds kunnen worden overgebracht en wel die welke niet in het Commercieel bedrijf kunnen worden ondergebracht.

Artikel 29 van de afzonderlijke raming (f 150 300 lager). De lagere raming houdt verband met de hoeveelheden en de prijzen van de steenkolen en andere brandstoffen.

Onderafdeeling 1006B. Toelagen op de bezoldigingen van het ondergeschikt technisch burgerlijk personeel bij het Marine Etablissement en de daartoe behorende inrichtingen, in afwachting van de algeheele herziening van die bezoldigingen (f 25 000 lager). Evenals voor het dienstjaar 1922 (vgl. onderafdeeling 1006B van de 1e algemeene aanvullingsbegrooting voor dat jaar) is het toekennen van toelagen gedurende 1923 noodzakelijk. Hiervoor wordt geraamd f 100 000 zijnde f 25 000 lager dan voor 1922.

Onderafdeeling 1007. Personeel bij de steenkolenopslagplaatsen en pakhuizen met uitzondering van de Marine-magazijnen te Soerabaja (f 480 hooger). Voor het houden van toezicht op den Marine-steenkolenopslag te Merauke (res. Nieuw-Guinea) is het noodig evenals bij andere Marinekolen opslagplaatsen, een mandoer aan te stellen, voor wien eene bezoldiging van f 40 's maands wordt

uitgetrokken. Tot dezen maatregel is bereids op tijdelijken voet overgegaan.

Onderafdeeling 1008. Verdere uitgaven voor de steenkolenopslagplaatsen en pakhuizen enz.

Onderdeel *b*. Aankoop en vervoer door den Indischen Archipel van steenkolen, enz. (*f* 490 000 lager).

De lagere raming houdt verband met de prijzen en de hoeveelheden van de steenkolen en andere brandstoffen.

Onderafdeeling 1009. Personeel voor de magnetische en weerkundige waarnemingen.

Bezoldigingen en toelagen van het personeel bij het Koninklijk magnetisch en weerkundig observatorium (*f* 900 lager).

De raming is verhoogd met *f* 3 300 wegens meer uit te keeren regelmatige weddeverhoogingen.

Zij is daarentegen verminderd met *f* 4 200, zijnde:
f 1 200 voor herstel van het ten vorigen jare ten onrechte op *f* 11 760, in stede van op *f* 10 560, gestelde bedrag wegens bezoldiging van de hoofdassistenten, assistenten en leerling-assistenten,
 2 900 wegens voorgenomen bezuiniging,
 100 omdat het totaal der uitgaven met *f* 60 naar beneden is afgerond, tegen ten vorigen jare met *f* 40 naar boven.

Onderafdeeling 1011. Personeel van den hydrografischen dienst.

Bij deze en de daaropvolgende onderafdeeling betreffende den hydrografischen dienst wordt er de aandacht op gevestigd, dat wegens bezuiniging het vijfde en zesde opnemingsvaartuig niet in dienst zullen komen.

Onderdeel *a*. Soldijen en toelagen der Inlandsche schepelingen van de Koninklijke marine aan boord der schepen van den hydrografischen dienst, enz. (*f* 56 000 lager).

De raming is verminderd met *f* 56 049, zijnde:
f 3 449 wegens minder uit te betalen soldijen bij eene gelijke sterkte van de Inlandsche schepelingen als ten vorigen jare.

600 wegens minder uit te betalen verschillende toelagen.
 52 300 wegens voorgenomen bezuiniging door buitendienststelling van 1 vaartuig.

Zij is daarentegen verhoogd met *f* 49 wegens den aftrek van een kleiner bedrag voor de afronding dan ten vorigen jare.

Onderdeel *b*. Bezoldigingen, enz. van het burgerlijk personeel aan boord der schepen van den hydrografischen dienst (*f* 18 800 hooger).

De raming is verhoogd met *f* 18 800, wegens meer benoodigde bezoldigingen en toelagen van het burgerlijk personeel, dat in de plaats is getreden van het personeel der Koninklijke marine.

Onderafdeeling 1012. Verdere uitgaven voor den hydrografischen dienst.

Onderdeel *a*. Schafting, enz. ten behoeve van het personeel der Koninklijke marine enz. (*f* 77 500 lager).

De lagere raming houdt verband met den prijs van de rantsoenen en met de voorgenomen bezuiniging door buitendienststelling van 1 vaartuig.

Onderdeel *b*. Schafting, enz. ten behoeve van het burgerlijk personeel, enz. (*f* 13 200 lager).

Als voren.

Onderafdeeling 1013. Personeel van de inspectie en het hoofdkantoor van scheepvaart.

Onderdeel *a*. Aanvangsbezoldigingen en toelagen van de inspecteerende ambtenaren enz. (*f* 2 000 lager).

De raming is verminderd met *f* 6 240 wegens voorgenomen bezuiniging.

Zij is daarentegen verhoogd met *f* 4 240, zijnde:
f 3 600 wegens uitbreiding van het aantal eerste commies met één, waartoe reeds bij wijze van tijdelijken maatregel is overgegaan (overgang van een eersten commies van het departement, zie onderafdeeling 1001).

f 600 wegens bezoldiging van den gezaghebber der gouvernementsmarine in verband met de plaats gehad hebbende herziening der bezoldigingen van de ambtenaren en beambten van dien dienst.
40 voor afronding van het eindeijfer.

Onderdeel *b*. Regelmatige verhoogingen van bezoldigingen van de inspecteerende ambtenaren van scheepvaart enz. (*f* 9 400 hooger).

De raming, oorspronkelijk *f* 10 000 hooger, wegens meer uit te keeren weddeverhoogingen, is verminderd met *f* 600 wegens voorgenomen bezuiniging.

Onderdeel *c*. Aanvangsbezoldigingen van de klerken enz. (*f* 4 250 lager).

De raming is verminderd met *f* 4 730, zijnde:

f 960 wegens vermindering van het aantal klerken met twee,

240 als voren van het aantal oppassers met twee,

2 400 als voren van den post voor schrijffloonen, een en ander in verband met de beperking van het verbeterd toezicht op de scheepvaart,

1 080 wegens voorgenomen bezuiniging,

50 doordien ten vorigen jare het eindeijfer voor de afronding werd verhoogd met *f* 50 terwijl thans geen afronding plaats heeft.

Zij is daarentegen verhoogd met *f* 480 wegens uitbreiding van het aantal klerken met één, waartoe reeds bij wijze van tijdelijken maatregel is overgegaan (overgang van een klerk van het departement, zie onderafdeeling 1001).

Onderdeel *d*. Regelmatige verhoogingen van bezoldigingen van de klerken (*f* 1 300 hooger).

De raming, oorspronkelijk *f* 1 900, hooger wegens meer uit te keeren weddeverhoogingen is verminderd met *f* 600 wegens voorgenomen bezuiniging.

Onderafdeeling 1015. Werktuigkundigen en opzichters bij den dienst van scheepvaart en werktuigkundigen der Gouvernements Marine belast met toezicht op aanbouw en herstelling (*f* 12 200 hooger).

De raming is verhoogd met *f* 3 600 in verband met de overbrenging van onderafdeeling 1917 onderdeel *a* en van de aanvullingsbegrooting van 1922 (onderafdeeling 1020) van 1 eersten en 1 tweeden werktuigkundige der Gouvernements Marine, belast met het toezicht op den aanbouw en herstelling van 's Lands vaartuigen (bezoldigingen *f* 12 000 en toelagen voor verblijf aan den wal *f* 2 400) en vermindering van het aantal werktuigkundigen met 2 wegens beperking van het toezicht op de scheepvaart (*f* 10 800).

Voorts is de raming verhoogd met *f* 8 600 wegens meer uit te keeren regelmatige weddeverhoogingen.

Onderafdeeling 1017. Personeel van de gouvernementsmarine.

Bezoldigingen, toelagen, enz. (*f* 318 700 hooger).

Op de vroegere begrotingen is steeds gerekend op 4 schepen voor de bestrijding van den opiumshuikhandel ter zee; sedert verscheidene jaren echter konden wegens gebrek aan personeel slechts 3 schepen bemand worden. Daar het mogelijk wordt geacht den dienst nog juist gaande te houden met 3 schepen is thans 1 schip van den formatiestaat X-2 afgevoerd.

Voor station Batavia, algemeene diensten en onderzoek der zee waren tot dusver in dienst 4 schepen. Getracht zal worden den dienst waarvoor deze schepen bestemd zijn te verrichten met 3 schepen. Het schip voor het onderzoek der zee zal dan niet meer bij uitzondering, doch herhaaldelijk ook voor andere dienstverrichtingen worden gebruikt en hoewel het in de bedoeling ligt zooveel mogelijk te zorgen dat voldaan kan worden aan alle behoeften van het zeeonderzoek, verliest dit schip toch zijn karakter van uitsluiting voor dat onderzoek bestemd vaartuig; daarom is er bij de middelen op gerekend dat niet meer de geheele exploitatiekosten ten laste van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel komen. In verband hiermede is 1 schip van den formatiestaat X-2

afgevoerd; de Regeering moet zich daarbij echter voorhouden, om als het niet mogelijk blijkt den dienst op deze wijze gaande te houden, dit schip alsnog in dienst te stellen.

In 1923 zullen 7 schepen minder in dienst zijn, dan waarop een paar jaar geleden werd gerekend, t.w. een schip voor Timor, een opiumschip, een schip voor algemeene diensten, twee opnemingsvaartuigen, een hospitaalschip en een bebakeningsschip. Bij het treffen van maatregelen tot aanvulling van het personeel moest gerekend worden op de toenmaals geraamde sterkte der vloot; daardoor en doordien het verloop thans abnormaal gering is, zal het nog eenigen tijd duren eer de sterkte van het personeel is geslonken tot de bezuinigde formatie. Bij den formatiestaat X-2 is daarop gerekend, door de reserve wat hooger te ramen.

In het ramingscijfer voor 1922 was in verband met de aanhangige algemeene salarisherziening geen rekening gehouden met de bij de begrooting voor 1921 toegestane weddeherziening voor de ambtenaren en beambten, waardoor de raming voor 1923 niettegenstaande vorenvermelde bezuiniging aanzienlijk hooger is dan die voor 1922.

Over het geheel genomen is de raming van nevenbedoelden post verhoogd met *f* 351 984, zijnde:

f 331 940 voor bezoldiging van de ambtenaren en beambten,

6 348 voor uitbreiding van het minder personeel met 27 man,

13 680 voor het toekennen van toelagen aan dé ambtenaren en beambten, zoomede aan de mindere schepelingen, wat deze laatste twee posten betreft, ten einde voor zoover de dienst zulks toelaat een schip van de gouvernementsmarine (of anders van de bebakening en kustverlichting) te kunnen laten medewerken aan de hydrografische opneming, hetgeen noodzakelijk is nu in stede van 6 slechts 3 opnemingsvaartuigen in dienst zullen zijn,

16 wegens den aftrek van een kleiner bedrag voor de afronding dan ten vorigen jare.

Zij is daarentegen verminderd met *f* 33 284, zijnde:

f 12 184 wegens bezoldiging van de mindere schepelingen,

4 900 wegens minder uit te keeren regelmatige weddeverhoogingen,

1 200 voor toelage aan 1 eersten werktuigkundige, belast met het toezicht bij den aanbouw en de herstelling van landsvaartuigen, wegens verplicht verblijf aan den wal en gemis van voeding welke toelage evenals de wedde van dezen werktuigkundige is overgebracht naar onderafdeling 1015 hiervoren,

6 000 wegens toelage aan eerste werktuigkundigen, die tijdelijk alleen varen voor meerdere werk, welke toelage in verband met het beschikbaar zijn van meer personeel en met de in 1921 tot stand gekomen aanzienlijke weddeverbetering voor de werktuigkundigen is ingetrokken,

9 000 wegens toelagen voor jongelieden in opleiding bij den gouvernementsmarine en voor de ambtenaren belast met hunne opleiding, welke post thans voor memorie is uitgetrokken, aangezien te voorzien is dat voorloopig geen jongelieden meer aan boord zullen worden opgeleid.

Onderafdeeling 1018. Verdere uitgaven voor de gouvernements-marine.

Onderdeel a. Werving van de mindere schepelingen, enz. (f 13 100 hooger).

De raming is verhoogd met f 14 200, zijnde:

f 600 wegens meer uit te keeren werfloon, enz. bij aanneming van schepelingen dan ten vorigen jare,

12 600 voor werfloon, enz. bij heraanneming van schepelingen, waarop ten vorigen jare niet was gerekend,

1 000 voor de kosten voor het afnemen van examens, waarvoor ten vorigen jare slechts een memoriepost werd uitgetrokken.

Zij is daarentegen verminderd met f 1 100, zijnde:

f 540 wegens toelagen als schadeloosstelling tot f 180 aan 11, in stede van aan 14, gezaghebbers bij dienstverrichtingen aan den wal,

360 wegens idem tot f 120 aan 19 in stede van aan 22, officieren met den voedingsdienst belast,

f 180 wegens vergoeding voor schrijfbehoeften tot 60 aan 19, in stede van aan 22, gezaghebbers,

20 doordien ten vorigen jare het eindeijfer voor de afronding verhoogd werd met f 20, terwijl thans geen afronding plaats heeft.

Onderdeel c. Schaffing, enz. ten behoeve van het personeel (f 6 800 lager).

De raming is verminderd met f 84 900, zijnde:

f 70 200 wegens kleiner sterkte der mindere schepelingen en lageren prijs der rantsoenen,

14 400 wegens voedinggeld voor jongelieden in opleiding bij de gouvernementsmarine, waarvoor thans een memoriepost is uitgetrokken, aangezien te voorzien is dat voorloopig geen jongelieden meer aan boord zullen worden opgeleid,

300 voor geneesmiddelen en verdere behoeften voor den geneeskundigen dienst alsmede verpleging van zieken en begrafeniskosten.

Zij is daarentegen verhoogd met f 78 100 zijnde:

f 69 960 voor uitkeering van vergoeding voor voeding aan de ambtenaren en beambten en zulks in verband met het volgende:

Nu te voorzien is dat de vergoeding voor voeding van de ambtenaren binnen afzienbaren tijd niet teruggebracht zal kunnen worden tot de vroegere bedragen van f 75 per maand voor een gezaghebber en f 50 per maand voor de overigen, is het beter de werkelijke kosten bij deze onderafdeeling op te brengen en de onderafdeeling 1019 te laten vervallen. Gerekend is op de vergoeding zooals die tegenwoordig is geregeld t.w. f 4.50, f 4 of f 3.50 per man en per dag naar gelang een, twee of drie of meer dan drie personen aan de tafel deelnemen. Laten de omstandigheden zulks toe, dan zal dit tarief verlaagd worden.

7 582 voor voedinggeld ten behoeve van de uitbreiding van het minder personeel met 27 man waarvan reeds sprake is bij vorenstaande onderafd. 1017,

558 wegens den aftrek van een kleiner bedrag voor de afronding dan ten vorigen jare.

Onderdeel d. Aanbouw, enz. van vaartuigen, enz. (f 175 000 voor aanbouw van de „Zeemeeuw“).

Gemiddeld ontvalt ongeveer elk jaar een schip der Gouvernementsmarine door ouderdomsgebreken aan den dienst en moet ter aanvulling een nieuw schip worden toegevoegd.

De leeftijd en toestand der aanwezige schepen zijn van dien aard, dat gerekend moet worden op den bouw in 1923—24 van een stoomschip Zeemeeuw te noemen, waarvan de totale bouwkosten op f 400 000 worden geraamd. Voor dezen bouw die in Indië zal kunnen geschieden, behoort voor 1923 gerekend te worden op een bedrag van f 175 000.

Onderafdeeling 1019. Bezoldigingen en toelagen van het personeel der gewestelijke vaartuigen (f 66 174 lager).

De raming is verminderd met f 66 174, zijnde f 60 700 wegens het vervallen van de fondsen voor verhooging van de bezoldigingen en toelagen van het personeel der gewestelijke vaartuigen, in verband met de algeheele salarisherziening, 5 474 wegens voorgenomen bezuinigingen na aftrek van de uitgaven voor noodzakelijke uitbreiding van de vloot.

Onderafdeeling 1020. Verdere uitgaven voor de gewestelijke vaartuigen.

Onderdeel b. Kosten van steenkolen en andere brandstoffen (7 300 hooger).

De hoogere raming houdt verband met te lage raming voor 1922.

Onderdeel c. Andere uitgaven (f 594 020 lager).

De raming is verminderd met f 594 422, zijnde: f 16 792 voor voeding van de manschappen, 200 000 voor aanschaffing van vaartuigen tot instandhouding van de vloot, zijnde de reserve voldoende om in 1923 met minder aanbouw te volstaan dan in den regel noodig is, 107 130 voor inventaris, herstellingen, dokken, enz. 2 500 wegens het voorloopig niet verstrekken van blauwe kleeding aan het personeel van de te Batavia Semarang, Soerabaja, Emmahaven, Sabang, Belawan-Deli en Makassar gestationeerde gewestelijke vaartuigen, in verband met de beperking der staatsuitgaven, 2 000, zijnde eene uitgaaf voor eens ten vorigen jare uitgetrokken voor aanschaffing van werktuigen enz. ten behoeve van de werkplaats te Bagañ Si Api-Api, 266 000 wegens het niet aanbouwen van vaartuigen. Zij is daarentegen verhoogd met f 402, zijnde: f 100 wegens werfloon, 300 wegens kade- en steigergelden voor de vaartuigen, 2 voor afronding van het eindeijfer.

Onderafdeeling 1021. Personeel van de bebakening en kustverlichting.

Onderdeel b. Bezoldiging en toelagen der bemanning van de vaartuigen voor de bebakening en kustverlichting (f 63 000 hooger).

De raming is verhoogd met f 65 360 zijnde: f 61 560 wegens bezoldiging en toelagen van de ambtenaren en beambten, in verband met de in 1921 toegestane weddeherziening (zie vorenstaande toelichting op onderafdeeling 1017), 3 800 wegens meer uit te keeren regelmatige weddeverhoogingen. Zij is daarentegen verminderd met f 2 360, zijnde: f 2 223 wegens bezoldiging van de mindere schepelingen, 137 wegens den aftrek van een grooter bedrag voor wisselingen dan ten vorigen jare.

Onderafdeeling 1022. Verdere uitgaven voor de bebakening en kustverlichting, alsmede enz.

Onderdeel d. Nieuw aan te leggen werken voor de kustverlichting, enz. (f 60 000 lager).

De raming is verminderd met f 60 000 wegens beperking van den bouw van kustlichten (vgl. het slot van vorenstaande toelichting op onderafdeeling 1013, onderdeel b betreffende het Iste Hoofdstuk).

Onderafdeeling 1023. Personeel van den haven- en loodsdiens. Bezoldigingen, toelagen, daggelden, schrijffloonen en belooningen (f 84 000 lager).

De raming is verminderd met f 102 800 zijnde:

f 5 400 wegens vermindering van het aantal havenmeesters der 2de klasse met één en

12 600 wegens vermindering van het aantal onderhavenmeesters met drie, in verband met de beperking van het toezicht op de scheepvaart,

14 400 wegens vermindering van het aantal loodsen der 1ste klasse met vier en

f 1 200 wegens vermindering van het aantal loodsen der 2de klasse met één, welke plaatsen van vier en één indertijd te veel werden opgebracht en nooit vervuld waren,

47 700 voor minder personeel, t.w. f 1 680. wegens beperking van het toezicht op de scheepvaart, f 45 000 wegens verbetering der wedden van het minder personeel, welke niet meer noodig wordt geacht in verband met de algemeene weddeherziening en de tijdelijke voorziening door den algemeenen duurdetoeslag en f 1020 wegens het voorloopig niet aanbouwen en indienststellen van de motorboot ten behoeve van den havendienst te Menado in verband met de beperking der staatsuitgaven,

11 800 voor schrijffloonen wegens beperking van het toezicht op de scheepvaart,

1000 wegens in de praktijk mogelijk gebleken vermindering van het personeel bij het havenkantoor te Tandjoeng Priok voor de behandeling der claytontoestellen aldaar,

300 voor belooningen wegens het bijwerken van kaarten en gidsen te Soerabaja, welke belooningen niet meer noodig zijn in verband met de herziene regeling van den dienst der loodsen, op grond waarvan de maatregel sedert is ingetrokken,

2 400 voor toelage voor de havenmeesters der 2de klasse, werkzaam bij het schepentoezicht, zulks wegens beperking van het toezicht op de scheepvaart,

6000 voor toelagen en vergoedingen aan deskundigen voor schepentoezicht, zulks wegens beperking van het toezicht op de scheepvaart.

Zij is daarentegen verhoogd met f 18 800 zijnde:

f 14 900 wegens meer uit te keeren regelmatige weddeverhoogingen,

3 900 wegens den aftrek van een kleiner bedrag voor wisselingen dan ten vorigen jare.

Onderafdeeling 1026. Soldijen, belooningen, toelagen, enz. voor zoover die behooren tot de algemeene kosten der zeemacht.

Onderdeel a. Soldijen en toelagen der Inlandsche schepelingen niet behorende tot de rol van een der schepen van het Nederlandsch eskader of de Indische militaire marine, zoomede bezoldiging van burgerlijke schrijvers ten behoeve van maritieme inrichtingen aan den wal.

Wegens het heerschend tekort aan schrijvers-personeel bij de Koninklijke Marine zijn de schrijvers, ingedeeld bij de maritieme inrichtingen aan den wal, geplaatst aan boord der schepen, welke uit den aard der zaak uitsluitend voor aanvulling met marine-schrijvers in aanmerking komen, kunnende de inrichtingen aan den wal, voor zoover mogelijk volstaan met burgerlijke schrijvers.

Uit het terzake ingesteld onderzoek is gebleken dat vervanging door burgerlijke schrijvers gevoegelijk kon plaats hebben bij de kantoren van:

den Commandant der Marine,

den fiskaal bij den Zeekrijgsraad en den Inspecteur van den Marine stoomvaartdienst, waartoe dan ook reeds bij wijze van tijdelijken maatregel werd overgegaan.

De bezoldigingen van de hierbedoelde schrijvers ware vast te stellen op tenminste *f* 40 en ten hoogste *f* 135 's maands ten einde in verband met de ten deze te stellen bijzondere eischen eenige vrijheid te hebben in het bepalen van de aanvangsbezoldiging zoomede van opklimming in wedde.

Mitsdien behoort gerekend te worden op eene gemiddelde bezoldiging van $3 \times 12 \times \frac{f\ 40 + f\ 135}{2}$ of *f* 3 150.

Waar de onderwerpelijke uitgaaf eigenaardig thuis behoort bij de onderafdeeling 1026 *a* is de omschrijving daarvan aangevuld met de woorden: „zoomede bezoldiging van burgerlijke schrijvers ten behoeve van maritieme inrichtingen aan den wal”.

Onderafdeeling 1027. Verdere algemeene kosten der zeemacht.

Onderdeel *f*. Schafting, geneeskundige behoeften, enz. (*f* 48 700 lager).

De lagere raming houdt verband met de kleinere sterkte der Inlanders, die schafting genieten ten laste van dezen post, zoomede met den lageren prijs der rantsoenen.

Onderdeel *g*. Uitgaven voor eene kazerne voor marine-schepelingen in een koel klimaat (*f* 1 700 hooger).

De raming is verhoogd met *f* 1 700, zijnde:
f 180 voor toelage aan den onderofficier der Koninklijke Marine, belast met het beheer van den inventaris van de kazerne, voor welke toelage ten vorigen jare abusievelijk *f* 120, in stede van *f* 135 per maand was uitgetrokken,
 1 477 voor de overige uitgaven van wisselvalligen aard, 43 omdat het totaal der uitgaven met *f* 20 naar boven is afgerond, tegen ten vorigen jare met *f* 23 naar beneden.

Onderafdeeling 1029. Verdere uitgaven voor de kweek-school voor Inlandsche schepelingen te Makasser.

Onderdeel *b*. Schafting (daaronder begrepen zieken-kost) zoomede, enz. (*f* 31 500 hooger).

De hoogere raming houdt verband met de grootere sterkte der Europeanen en Inlanders.

Onderafdeeling 1032. Verdere uitgaven voor het Nederlandsch eskader.

Onderdeel *a*. Schafting, geneeskundige behoeften, enz. (*f* 21 400 hooger).

De hoogere raming houdt verband met de grootere sterkte der Europeanen en Inlanders.

Onderafdeeling 1034. Verdere uitgaven voor de Indische militaire marine.

Onderdeel *a*. Schafting, geneeskundige behoeften, enz. (*f* 6 900 lager).

De raming is verminderd met *f* 6 900, zijnde:
f 3 900 wegens lagere prijs der rantsoenen,
 2 700 wegens toelage voor voeding aan 3 torpedomakers bij het mijnenmagazijn te Sabang, welke post overbodig is geworden aangezien dat personeel daar niet meer is,
 300 wegens uitgaven voor het aanmoedigen van zwemmen, welke maatregel met 1 Januari 1922 bereids is ingetrokken.

Onderafdeeling 1035. Personeel van den marine-luchtvaartdienst.

Bezoldiging van het burgerlijk personeel, soldijen, enz. (*f* 82 160 hooger).

De hoogere raming houdt verband met de gedeeltelijke indienststelling van het vliegekamp te Soerabaja.

Onderafdeeling 1036. Verdere uitgaven van den marine-luchtvaartdienst.

In den loop van 1923 komt een gedeelte van het Marine Vliegekamp te Soerabaja, voor den afbouw waarvan gelden

Bouw-, onderhoud- en exploitatiekosten (f 137 890 hoger). op de begrooting van het Departement der Burgerlijke Openbare Werken zijn gebracht, gereed.

Voor de exploitatie is noodig f 10 000 wegens aanleg van de elektrische installatie (licht en kracht).

Overigens staat de hoogere raming van den post in verband met meer benooidigde kosten wegens uitbreiding van den dienst.

Onderafdeeling 1042. Uitgaven ten behoeve van het marine-tehuis te Soerabaja (f 10 800).

De omschrijving van den post ten vorigen jare luidende: „Bijdrage aan het Leger des Heils wegens kosten van oprichting, inrichting en instandhouding van een marine-tehuis te Soerabaja”, waarvoor een memoriepost werd uitgetrokken, is thans gewijzigd in verband met in eigen beheer nemen van het tehuis.

De jaarlijks benooidigde kosten voor het tehuis, hetwelk voor het eerst in de tweede helft van 1921 in exploitatie kwam, worden geraamd op f 10 800, hoewel naar de uitkomsten van de eerste maanden gehoopt wordt, dat dit bedrag niet geheel noodig zal zijn.

Onderafdeeling 1044 B. Uitgaven ten behoeve van een afzonderlijk korps militaire bedienden voor de Marine in deze gewesten (f 184 000).

Met de instelling van een afzonderlijk korps militaire bedienden voor de Marine in deze gewesten wordt beoogd het bediendenwerk op de schepen en bij de maritieme inrichtingen aan den wal, dat thans nog steeds geschiedt door dure inheemsche matrozen en bij ontstentenis van deze, door nog duurdere stokers, voortaan te doen verrichten door speciaal als bediende aangemonsterde, veel goedkoopere Inlandsche werkkrachten.

Is uit een economisch oogpunt deze maatregel reeds gewenscht, hij wordt geboden, waar het gevaar niet denkbeeldig is, dat bij den bestaanden toestand waarbij de bij de Kweekschool voor Inlandsche schepelingen te Makassar opgeleide matrozen en stokers bediendenwerk moeten verrichten, deze zoo spoedig mogelijk den zeedienst zullen verlaten, waardoor het korps zal verlopen.

Noodig wordt geacht voor 1923 voor:

aanbrenggelden	f	250
voor uitrusting		2000
„ voeding		99250
„ soldijen		82500

Tot dezen maatregel is bereids op tijdelijken voet overgegaan.

Onderafdeeling 1044 C. Uitgaven ten behoeve van het dienstplichtig personeel bij de Zeemacht in Nederlandsch-Indië (Memorie).

In verband met de omstandigheid dat het thans niet doenlijk is voor de Zeemacht hier te Lande als gevolg van de hooge financieele kosten en het chronisch tekort aan vrijwillig dienend personeel een voldoende reserve aan te houden om in alle mogelijke gebeurlijkheden steeds berekend te zijn op een volledige bemanning — e.q. aanvulling van geleden verliezen — van de vloot en de maritieme inrichtingen, is de noodzakelijkheid gebleken om een deel der Nederlandsch Indische dienstplichtingen voor diensten bij de Zeemacht beschikbaar te stellen. Waar ter vervulling van de taak, welke in de toekomst bij de verdediging van Nederlandsch-Indië aan de Marine zal moeten worden opgedragen, zwaardere personeelseischen zullen moeten worden gesteld, dan waarop tot dusverre werd gerekend en het personeelsvraagstuk daarbij dringender dan ooit op den voorgrond zal treden, is het duidelijk dat zooveel mogelijk gebruik moet worden gemaakt van de vele goede krachten die onder de Europeesche dienstplichtigen in Indië aanwezig zijn.

Met de bovengeschetste noodzakelijkheid tot de indeeling

van een deel der Nederlandsch-Indische dienstplichtigen bij de Zeemacht, heeft ook de Volksraad door zich met het rapport der Defensie-commissie te vereenigen, reeds instemming betuigd.

Een daartoe strekkend ontwerp-Koninklijk besluit tot nadere regeling van de verplichtingen ten aanzien van den verplichten krijgsdienst in Nederlandsch-Indië voor Europeanen en met hen gelijkgestelden zal nog in deze voorjaarszitting den Volksraad ter adviseering worden aangeboden.

Een raming van de aan de invoering van bedoelden maatregel verbonden kosten is echter niet doenlijk omdat het in verband met de terzake aanhangige voorstellen, thans nog niet vaststaat of de invoering van den dienstplicht bij de Zeemacht op 1 Januari 1923, dan wel op een later tijdstip in dat jaar, een voldongen feit zal zijn, terwijl momenteel niet zijn te bepalen, het aantal van de bij de Zeemacht in te deelen dienstplichtigen en dat der daaruit in 1923 voor eerste oefening in werkelijken dienst op te roepen dienstplichtigen; derhalve is deze post pro memorie opgebracht.

Onderafdeeling 1044 D. Uitgaven ten behoeve van het reserve-personeel van de Zeemacht in Nederlandsch-Indië (Memorie).

Naast de invoering van den dienstplicht bij de Zeemacht in Nederlandsch-Indië (vide onderafdeeling 1045C der Xde Afdeling dezer ontwerp-begroting) zal als een uitvloeisel van het betrekkelijke dienstplichtbesluit moeten worden ingesteld het Instituut van het Europeesche reserve-personeel van de Zeemacht hier te Lande.

Dit reserve-personeel zal in hoofdzaak omvatten die dienstplichtigen, die in den officiersrang zijn ingelijfd of tot officier worden of zijn opgeleid en daarnaast de niet meer dienstplichtige Europeanen, die daarbij een vrijwillige verbintenis sluiten. Het terzake handelende ontwerp-Koninklijk besluit zal nog in deze voorjaarszitting den Volksraad ter adviseering worden voorgelegd.

In aansluiting aan de in 1923 verwachte invoering van het instituut van het Europeesche reserve-personeel moet ook in dat jaar de voorloopige Marine-reserve, waarvoor fondsen zijn uitgetrokken bij de onderafdeeling 1042B van de Xde Afdeling van de voorloopig vastgestelde algemeene aanvullingsbegroting, voor het dienstjaar 1922, worden omgezet in een definitieve Inlandsche Marine-reserve. Door de invoering van den dienstplicht en het Europeesche reserve-personeel bij de Zeemacht moet de voorloopige Marine-reserve, welke is ingesteld in afwachting daarvan, noodwendig wijzigingen ondergaan ten opzichte van de daarbij toegetreden Europeesche reservisten.

In het belang der Marine is het noodzakelijk alsdan tegelijk over te gaan tot de instelling van het gedachte Inlandsche reserve-personeel van de Zeemacht, van welk personeel door voor te schrijven oefeningen in vredestijd voor den dienst in oorlogstijd meer profijt kan worden getrokken dan thans met de voorloopige reserve het geval zal zijn.

De geldelijke gevolgen, verbonden aan de invoering van den voorgestelden maatregel, zijn voor 1923 echter niet te ramen.

Voor zooveel het Europeesche reserve-personeel betreft, zullen slechts uitgaven zijn te doen voor de toekenning van geldelijke tegemoetkomingen — tot een nader vast te stellen bedrag — voor de aanschaffing van de noodige uitrustingsstukken.

Hoe groot zij in 1923 zullen zijn hangt geheel af van het aantal in dat jaar te benoemen reservisten. Om dit aantal te kunnen bepalen, moet echter eerst bekend zijn,

hoeveel van de in 1923 bij de Zeemacht in te deelen dienstplichtigen rechtens in aanmerking komt voor een opneming bij het reserve-personeel, zoomede hoeveel vrijwillige verbintenissen, aan te gaan door niet meer dienstplichtige personen, daarbij in 1923 zullen worden aangegaan.

Voorts of de in 1923 voor den officiersrang opgeleide dienstplichtigen reeds in dat jaar naar het reserve-personeel kunnen overgaan.

Voor zooveel het Inlandsche reservepersoneel aangaat, zullen in 1923 alleen uitgaven zijn te doen voor de uitbetaling van premiën bij aanneming en van toelagen in vrede-tijd aan de reservisten.

Rekening houdende met den overgang van de reservisten der voorloopige Marine-reserve naar het Inlandsche reservepersoneel, wordt voor 1923 het aantal vrijwillige verbintenissen geraamd op 200, waarvoor aan premiën bij aanneming zal moeten worden betaald $200 \times f 50 = f 10\,000$.

Aan toelagen in vrede-tijd zullen aan de reservisten, naar gelang van den door hen bekleeden rang, worden uitgekeerd *f* 6, *f* 9 en *f* 12 per maand ieder. Aangezien het tijdstip van invoering in 1922 van het instituut van het Inlandsche reserve-personeel uiteraard niet is te bepalen, terwijl het aantal reservisten in dat jaar niet is te schatten, is een raming van de uit te keeren toelagen niet wel mogelijk.

HOOFDSTUK II.

Middelen in Indië.

No. 1012. Vergoeding door andere Departementen van de kosten voor het gebruik van vaartuigen, en andere goederen, behoorende tot onder het Departement der Marine in Nederlandsch-Indië gestelde diensten (*f* 1 298 550).

No. 1013. Door andere departementen terug te betalen kosten voor het gebruik van vaartuigen, behoorende tot onder het departement der marine in Nederlandsch-Indië gestelde diensten (*f* 765 032).

In het geheel wordt de hierbedoelde vergoeding geraamd op *f* 1 298 550, welk bedrag is te verdeelen als volgt:

Binnenlandsch Bestuur	<i>f</i> 1 168 950
Oorlog	129 600

Gerekend wordt op de verrekening van de bedrijfskosten van:

de vaartuigen der gouvernements-marine, bestemd voor den tegengang van den opium-sluikhandel ter zee	<i>f</i> 320 000
de gewestelijke vaartuigen, bestemd voor den dienst der douane in de residenties Djambi en Palembang	8 000
twee gewestelijke vaartuigen bestemd voor den dienst der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen te Semarang	14 000
het gewestelijk vaartuig, bestemd voor den dienst der douane te Bagan Si Api-Api	4 000
de gewestelijke vaartuigen, bestemd voor den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen te Soerabaja	11 000
de gewestelijke vaartuigen, bestemd voor den dienst der douane te Tandjoeng-Priok	18 000
het vaartuig der gouvernements-marine voor zee onderzoek	54 000
het gewestelijk vaartuig bestemd voor den dienst van het boschwezen te Tjilatjap	4 000
de motorboot te Batavia ten behoeve van het laboratorium voor het onderzoek der zee	4 720
het gouvernementskabelschip Telegraaf	320 000
de twee motorbooten ten behoeve van den topografischen dienst voor de astronomische metingen in Sumatra's Oostkust	7 312

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
			(1) De raming is <i>f</i> 16 600 lager gesteld dan ten vorigen jare, in verband met voorgenomen bezuiniging.
			(2) Wegens gemis van voldoende gegevens wordt voor geneeskundige behoeften evenals ten vorigen jare geraamd <i>f</i> 16 300, waarvan hier wordt uitgetrokken ..... <i>f</i> 100
			en voorts bij:
			onderafdeeling 1005, onderdeel <i>b</i> 900
			" 1007 ..... 5 400
			" 1009, onderdeel <i>a</i> 4 000
			" 1011, " <i>a</i> 800
			" 1013, " <i>a</i> 2 700
			" 1016, " <i>f</i> 2 400
229 000		<i>f</i> 16 600	
4 800			
9 520			
162			
100			
8 820 000			
225 000			
311 850			
900			
1 400 000			

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1923.
1007		Verdere uitgaven ten behoeve van het Nederlandsch eskader in Nederlandsch-Indië. Geneeskundige behoeften	f 5 400
1008		Personeel van de Indische militaire marine. Verrekening met het departement van marine in Nederland van de uitgaven ten behoeve van het personeel der Koninklijke marine, dienende bij de Indische militaire marine	2 837 300
1009		Verdere uitgaven voor de Indische militaire marine.	
	a.	Geneeskundige behoeften	f 4 000
	b.	Aanbouw, uitrusting en uitzending van schepen	3 120 000
	c.	Aanschaffing van kanonnen en mitrailleurs voor mijnenleggers	(5) 500 000
			5 624 000
1010		Personeel van den hydrografischen dienst in Nederlandsch-Indië.	
	a.	Opleiding van commandanten voor de opnemingsvaartuigen in Nederlandsch-Indië, benevens daarmede in verband staande uitgaven	f 19 400
	b.	Bijdrage aan het departement van marine in Nederland in de kosten van het personeel van het hydrografisch kantoor	52 370
	c.	Verrekening met het departement van marine in Nederland van de uitgaven ten behoeve van het personeel der Koninklijke marine, geplaatst bij den hydrografischen dienst in Nederlandsch-Indië	(3a) 314 300
			586 070
1011		Verdere uitgaven voor den hydrografischen dienst in Nederlandsch-Indië.	
	a.	Geneeskundige behoeften	f 800
	b.	Aanschaffing en uitzending van zeekaarten en boekwerken voor den hydrografischen dienst en daarmede in verband staande uitgaven	87 700
	c.	Aanbouw, uitrusting en uitzending van vaartuigen	Memorie.
	d.	Bijdrage in het aandeel van Nederland in de kosten van het Internationaal hydrografisch bureau	3 500
			92 000
1012		Uitgaven voor het personeel ten behoeve van „Scheepvaart”. Opleiding van jongelieden, die uitgezonden worden voor de betrekking van officier bij de gouvernementsmarine en daarmede in verband staande uitgaven	15 000
1013		Verdere uitgaven ten behoeve van „Scheepvaart”.	
	a.	Geneeskundige behoeften	f 2 700
	b.	Aanschaffing en uitzending van benodigdheden voor de bebakening en kustverlichting en voor de verlichting van haventerreinen met de daarop staande gebouwen, voor zoover niet bestemd tot aanvulling van den voorraad in de marinemagazijnen te Soerabaja	(4) 10 900
	c.	Aanbouw, uitrusting en uitzending van vaartuigen	(5) 700 000
			715 600
1014		Aanbouw van het bebakeningsvaartuig Pollux	(6) Memorie.
1014A		Aanbouw en uitrusting van het kabelschip „Zuiderkruis”	2 000 000

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
5 400			(3) Voor de oplevering van geschut. De raming is <i>f</i> 40 000 hooger gesteld dan die van het vorige jaar in verband met eenige wijziging der bewapening van de mijnenleggers.
2 837 500			(3a) De raming is <i>f</i> 104 000 lager gesteld dan ten vorigen jare, omdat wegens bezuiniging een der 4 in dienst zijnde opnemingsvaartuigen buiten dienst zal worden gesteld.
4 000			(4) De raming is te splitsen als volgt:
5 120 000			op grond van de behoefte ..... <i>f</i> 900
460 000	<i>f</i> 40 000		voor de aanschaffing van toestellen 10 000
			(5) Voor de uitzending van de Wega en aanbouw en uitzending van de Merel zal <i>f</i> 700 000 noodig zijn.
			(6) Tweede termijn.
			(7) Oorspronkelijk <i>f</i> 1 000 000 volgens het Indisch ontwerp der 1ste algemeene aanvullingsbegrooting. Dit bedrag zal echter door den Minister van Koloniën worden teruggebracht tot <i>f</i> 500 000.
19 400			
52 570			
418 500		<i>f</i> 104 000	
800			
87 700			
Memorie			
3 500			
29 000		14 000	
2 700			
50 414		59 514	
1 500 000		600 000	
500 000		500 000	
7) 500 000	1 500 000		

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1923.
1015		Magnetische en weerkundige waarnemingen.	
	a	Bijdrage aan de internationale vereeniging voor seismologie, alsmede reis- en verblijfkosten voor afgevaardigden	f 480
	b	Bijdrage in de kosten van het drukken der uitgave van de internationale commissie voor wetenschappelijke luchtvaart	125
	c	Aanschaffing en uitzending van werktuigen, boekwerken en andere benodigdheden voor magnetische en weerkundige waarnemingen	(8) 600
			f 1 205
1016		Marine-etablisement en daartoe behoorende inrichtingen.	
	a	Terugbetaling aan het departement van marine in Nederland van de inkomsten van het personeel bij de magazijnen van het marine-etablisement te Amsterdam, belast met werkzaamheden, in verband staande met het in ontvangst nemen, opslaan, inpakken en verzenden van goederen voor den Indischen dienst	f 26 100
	b	Bezoldigingen, toelagen en reis- en verblijfkosten van in Nederland te werk gestelde ingenieurs voor het vak van scheepsbouw en van opzieners voor het vak van stoomwezen, te werk gesteld bij den aanbouw van kruisers en onderzeebooten	Memorie.
	c	Studietoelagen aan jongelieden, die aan de Technische Hoogeschool te Delft voor scheepsbouwkundig ingenieur studeeren en bestemd zijn om na volbrachte studie in den Indischen dienst te treden	1 400
	d	Aanschaffing en uitzending van levensbehoeften, kleeding- en uitrusting stukken voor de inlandsche schepelingen, artilleriebehoeftigheden en andere goederen ter aanvulling van den voorraad in de marinemagazijnen te Soerabaja	(9) 2 220 000
	e	Verrekening met het departement van marine in Nederland van de uitgaven ten behoeve van het personeel der Koninklijke marine, geplaatst bij het marine-etablisement te Soerabaja	80 000
	f	Uit- en terugzending van personeel der Koninklijke marine, bij het marine-etablisement te Soerabaja geplaatst, met inbegrip der vergoeding wegens verplicht verblijf aan den wal, in eene noodhaven en in quarantaine, alsmede daarmede in verband staande uitgaven	3 200
	g	Geneeskundige behoeften	2 400
			f 2 353 100
1017		Verrekening met het departement van marine in Nederland van de uitgaven ten behoeve van het personeel bij den marineluchtvaartdienst	565 000
1018		Aanschaffing en uitzending van levensbehoeften en andere goederen ter aanvulling van den magazijnvoorraad buiten dien van het marine-etablisement te Soerabaja, voor zoover de kosten niet ten laste van een anderen post kunnen worden gebracht	10) 48 000
1019		Onvoorziene uitgaven	50 000
		Totaal van afdeling X	f 23 653 207

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
480			(8) De raming is verminderd met <i>f</i> 12 000 zijnde het ten vorigen jare uitgetrokken bedrag voor aankoop van 3 seismografen.
123			(9) De raming, gegrond op de behoefte, is te splitsen als volgt:
12 600		/ 12 000	levensbehoefte ..... <i>f</i> 138 000
			kleeding- en uitrustingstukken voor inlandse schepelingen 115 000
			artilleriebehoeftigheden 200 000
			behoeftigheden voor de bebakening en kustverlich- ting en voor de verlichting van haventerreinen met daarop staande gebouwen 67 000
			andere goederen 1 700 000
			<i>f</i> 2 220 000
26 100			(10) De raming, gegrond op de behoefte, is te splitsen als volgt:
			levensbehoefte ..... <i>f</i> 10 000
			andere goederen 38 000
			<i>f</i> 48 000
Memorie.			(11) Het eincijfer dezer afdeeling, bij de wet van (Staatsblad No.) vastgesteld op ..... <i>f</i> 24 640 736
1 400			zal bij definitieve voorstelling van de 1ste algemeene aanvullingsbegrooting (gedrukt stuk zitting 1921 —1922 No.) worden verhoogd met 500 000
3 998 413		/ 1 778 413	<i>f</i> 25 140 736
80 000			
5 200			
2 400			
565 000			
11 000	37 000		
30 000			
11)			
<i>f</i> 25 140 736	<i>f</i> 1 877 000	<i>f</i> 3 064 529	
	<i>f</i> 1 487 529 Minder.		

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
AFDEELING X.			
Departement der Marine.			
Stuk 3 — Uitgaven in Indië.			
1001		Personeel van het departement.	
	a.	Aanvangsbezoldigingen en toelagen van den secretaris en de verdere ambtenaren, zoomede inkomsten van het personeel der Koninklijke marine bij het departement te werk gesteld	(1) f 96 600
	b.	Regelmatige verhoogingen van bezoldigingen van den secretaris en de verdere ambtenaren	9 000
	c.	Aanvangsbezoldigingen van de klerken en het minder personeel, alsmede schrijffloonen	(2) 29 000
	d.	Regelmatige verhoogingen van bezoldigingen van de klerken en het minder personeel	21 200
			f 152 800
1002		Verdere uitgaven van het departement en den algemeenen dienst.	
	a.	Kantoorkosten, telegrammen, briefporten en drukwerk, alsmede kosten van de opruiming van onbruikbaar geworden goederen afkomstig van andere diensttakken dan „scheepvaart”, voor zoover die opruiming niet plaats heeft door tussenkomst van het marine-etablisement	(3) f 61 800
	b.	Kade- en steigergelden voor Rijksschepen van bevriende Mogendheden	(4) 100
	c.	Reis-, verblijf- en vervoerkosten van het op het departement geplaatste personeel met inbegrip van de bezoldigingen, verschuldigd over het tijdvak tusschen het verlaten van een vorigen en het aanvaarden van een nieuwen post	(5) 5 100
	d.	Uit- en terugzending naar en van Nederlandsch-Indië van bij het departement te werk gesteld personeel der Koninklijke marine, met inbegrip van de vergoedingen wegens verplicht verblijf in een noodhaven en in quarantaine	(6) 28 300
	e.	Uitgaven voor de onschepingsgebouwen te Sabang (Poeloe Wé)	(7) 600

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
			(1) Vast personeel.
			1 secretaris ..... f 12 000
			1 administrateur (of referendaris) 8 400
			1 referendaris 7 200
			2 commies-redacteurs op f 3 600 ..... 7 200
			2 hoofdcommiezen, op f 5 400 ..... 10 800
			6 eerste-commiezen, op f 3 600 ..... 21 600
			5 tweede-commiezen, op f 2 640 ..... 13 200
			6 derde-commiezen, op f 1 800 ..... 10 800
f 116 440		f 19 840	voor toelagen aan 4 onderofficieren der Koninklijke marine wegens plaatsing aan den wal ten bedrage van f 1 680 voor ieder hunner 8 400
8 400	f 600		..... f 99 600
29 100		100	Gaat af wegens voorgenomen bezuiniging 3 000
			..... f 96 600
20 800	400		Op dezen post is bereids bezuinigd een bedrag van f 3 600 wegens het omzetten, gerekend van 1 Juni 1922, van een der betrekkin- gen van referendaris in die van eersten commies.
			(2) 33 klerken op f 480 ..... f 15 840
			minder personeel:
			1 huisbewaarder op f 900 ..... f 900
			7 lichters op f 150 ..... 1 050
			1 binder op f 120 120
			1 mandoer op f 240 240
			10 oppassers op f 120 ..... 1 200
			4 koelies op f 144 576
			2 wakers op f 270 540
			2 tuinlieden op f 270 540
55 100	8 700		..... 5 166
100			schrijfloonen 9 600
			..... f 30 606
6 700		1 600	Gaat af wegens voorgenomen bezuiniging 1 600
			..... f 29 006
			waarvoor wordt gesteld f 29 000.
24 800	5 500		(3) Het uitgetrokken bedrag is te splitsen als volgt:
			vaste vergoeding voor kantoorkosten, geraamd naar de vermoedelijke behoefte ..... f 12 200
600			globaal bedrag voor telefoonabonnementen en tele- foongesprekken en andere wisselvallige uitgaven, naar de uitkomsten van 1919—1921 ..... 49 600
			(4) De vorige raming wordt behouden wegens gemis van voldoende gegevens.
			(5) Geraamd naar de uitkomsten van 1919—1921.
			(6) De raming houdt verband met het aantal thuisvarenden.
			(7) Geraamd wordt:
			voor het beheer (bezoldiging van een inlandschen waker) ..... f 300
			voor de verrekening met het departement van oorlog wegens verstrekking van water door den geniedienst 300
			..... f 600

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		Geraamd voor 1923.
1002	f.	Uitgaven voor de drinkwaterleiding te Amboina ten behoeve van de schepen der Koninklijke en der gouvernements-marine	(8) Memorie.	
	g.	Representatiekosten van Commandanten van oorlogsschepen bij reizen met hunne bodems voor vlagvertoon in den Indischen Archipel	/ 2 000	/ 97 900
1005		Toelagen voor het personeel der Koninklijke marine, geplaatst bij de marinekuststations voor draadloze telegrafie	(9)	5 240
1004		Verdere uitgaven voor de marine-kuststations voor draadloze telegrafie te Weltevreden	(10)	33 600
1006		Marine-etablissement en daartoe behoorende inrichtingen	(12)	11 712 000
1006A		Tegemoetkomingen wegens duurte van levensmiddelen ten behoeve van het personeel bij het marine-etablissement en de daartoe behoorende inrichtingen		53 000
1006B		Toelagen op de bezoldigingen van het ondergeschikt technisch burgerlijk personeel bij het marine-etablissement en de daartoe behoorende inrichtingen, in afwachting van de algeheele herziening van de bezoldigingen		100 000
1007		Personeel bij de steenkolenopslagplaatsen en pakhuisen, met uitzondering van de marinemagazijnen te Soerabaja	(13)	3 960
1008		Verdere uitgaven voor de steenkolenopslagplaatsen en pakhuisen, uitgezonderd de marinemagazijnen te Soerabaja.		
	a.	Laad- en losmiddelen, weegtoestellen, kolenmanden, gereedschappen en verdere benodigdheden	(14) / 6 900	
	b.	Aankoop en vervoer door den Indischen Archipel van steenkolen en andere brandstoffen, bestemd tot aanvulling van den voorraad in de opslagplaatsen en andere daarmee in verband staande uitgaven	(15) 1 413 600	

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		T O E L I C H T I N G E N.
	Meer.	Minder.	
Memorie.			(8) Wederom voor Memorie geraamd met het oog op eventueele herstelling of onderhoud der leiding.
f 2 000			(9) Toelagen voor den onderofficier-seiner bij elk der stations te Manggarai en Kondangan, ten bedrage van f 1 620 voor ieder hunner.
1 680	f 1 660		(10) In verband met het gereedkomen in den loop van 1922 van het marine kuststation voor Oost-Java wordt voor 1923 geraamd: voor electriciteitsvoorziening ..... f 12 800 voor verbruiksartikelen, onderhoud, herstellingen, schrijfbehoeften, enz. .... 20 800 In het uitgetrokken bedrag zijn begrepen f 5 100 wegens kosten volgens kostprijsberkeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken en f 4 000 wegens kosten van rechtstreekse verstrekkingen van goederen uit de marinemagazijnen te Soerabaja. Tegenover deze uitgaven staan ontvangsten voor persoonlijke telegrammen, geraamd op f 20 000. (Zie No. 1016 vn het IIe hoofdstuk der middelen).
8 100	25 500	f 87 000	(11) „Oprichting van een marine kuststation voor draadlooze telegrafie voor Oost-Java”. Deze post vervalt voor 1923 in verband met het gereedkomen van het station in den loop van 1922.
(11) 87 000			(12) Zie de artikelen 8 tot en met 36 van de hierbij behoorende afzonderlijke raming stuk 6.
10 575 600	1 156 400		(13) Globaal bedrag voor bezoldiging van 8 mandoers.
221 000		166 000	(14) Geraamd naar de uitkomsten van 1919—1921. In het uitgetrokken bedrag is begrepen eene som van: f 600 wegens kosten volgens kostprijsberkeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken, 1 400 wegens kosten van rechtstreekse verstrekkingen van goederen uit de marinemagazijnen te Soerabaja.
125 000		25 000	(15) Er wordt geraamd voor de aanschaffing van: 10 100 ton Lematangkolen, tegen f 34.30 ..... f 346 430.— 30 400 „ Ombilinkolen, tegen f 31.70 ..... 963 680.— 1 000 „ Borneo-kolen, tegen f 14.— ..... 14 000.— 800 „ residu, tegen f 36.— ..... 28 800.— 575 „ solar olie, tegen f 73.50 ..... 42 262.50 Voorts wordt uitgetrokken voor het inladen, voor opslagkosten, enz. .... 241 000.—
5 480	480		f 1 636 172.50
7 500		600	Gaat af wegens verstrekkingen aan andere departementen, enz. .... 220 530.—
1 905 600		490 000	f 1 415 642.50
			waarvoor wordt gesteld f 1 415 600.
			De verrekeningswaarde van de steenkolen, welke aan de tot het departement der marine behoorende diensten worden verstrekt, zal vermoedelijk bedragen voor:

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
1008	c.	Aanmaak of aanschaffing van verduurzaamde levensmiddelen en andere goederen, bestemd ter aanvulling van den voorraad van den algemeenen dienst in de pakhuizen, alsmede onderhoud en herstelling van die goederen	(16) f 63 000
1009		Personeel voor de magnetische en weerkundige waarnemingen.	f 1 485 500
		Bezoldigingen en toelagen van het personeel bij het Koninklijk magnetisch en weerkundig observatorium	(17) 96 800
1010		Verdere uitgaven voor de magnetische en weerkundige waarnemingen	(18) 76 200

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		TOELICHTINGEN
	Meer.	Minder.	
212 000		f 56 000	In het uitgetrokken bedrag zijn begrepen <i>f</i> 500 wegens kosten volgens kostprijsberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken en <i>f</i> 1 000 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marinemagazijnen te Soerabaja.
54 200	f 18 800		(19) Voor 4 opnemingsvaartuigen is de raming als volgt: soldijen van 245 koppen ..... <i>f</i> 152 004 verschillende toelagen ..... 3 000 toelagen wegens plaatsing aan boord ..... 53 000 <hr/> <i>f</i> 208 004 Gaat af wegens voorgenomen bezuiniging door buitendienststelling van 1 vaartuig ..... 52 000 <hr/> <i>f</i> 156 004 waarvoor gesteld <i>f</i> 156 000.
215 500		77 500	(20) Dit bedrag maakt uit het gemiddelde van de bezoldigingen en toelagen van het Europeesch personeel. (21) De sterkte van de bemanning van 4 opnemingsvaartuigen zal in 1923 vermoedelijk bedragen aan Europeanen en Inlanders onderscheidenlijk 114 en 245 koppen. Er wordt alzoo gerekend op het volgende aantal rantsoenen voor: Europeanen $114 \times 365 = 41610$ tegen <i>f</i> 0.92 = rond ..... <i>f</i> 38 300 Inlanders op Europeesche voeding $80 \times 365 = 29200$ tegen <i>f</i> 0.92 = rond ..... 26 900 toelage aan de tafel van Inlanders op Europeesche voeding à <i>f</i> 0.10 per man en per dag $80 \times 365 \times f 0.10 =$ rond. 2 900 Inlanders $165 \times 365 = 60225$ tegen <i>f</i> 0.54 = rond ..... 32 500 <hr/> <i>f</i> 100 600 waarvoor met het oog op wisselingen wordt gesteld <i>f</i> 98 600 Bovenstaande raming betreft alleen de voedingsmiddelen, welke rechtstreeks uit den handel in Indië worden betrokken. Voor verstrekkingen van verduurzaamde levensmiddelen uit de magazijnsvoorraden wordt geraamd: Europeanen $41610 \times f 0.98 =$ rond ... <i>f</i> 40 800 Inlanders op Europeesche voeding 29200 $\times f 0.98 =$ rond ..... 28 600 Inlanders $60225 \times f 0.27 =$ rond ..... 16 300 <hr/> <i>f</i> 85 700 waarvoor met het oog op wisselingen wordt gesteld 83 000 Voorts wordt uitgetrokken voor: buitengewone verstrekkingen, als bewijs van tevredenheid bij drukke werkzaamheden of op feestdagen ..... 600 geneeskundige behoeften, ontsmettingskosten, alsmede vergoeding van kleedingstukken en andere goederen van het personeel, welke ter voorkoming van besmetting worden vernietigd, dan wel buiten de schuld van de eigenaren verloren geraakt of beschadigd zijn, naar de uitkomsten van 1919—1921 800

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1923.
1012	b.	Schaffing, geneeskundige behoeften en andere uitgaven ten behoeve van het burgerlijk personeel aan boord der schepen van den hydrografischen dienst	(22) f 18 000
	c.	Plaatsing van signalen, aankoop, onderhoud en vervoer van instrumenten en verdere kosten van de opnemingen	(23) 24 200
	d.	Aanbouw, uitzending, herstelling en onderhoud van schepen, aanmaak of aanschaffing, onderhoud, herstelling en vervoer van goederen ten behoeve van de schepen, alsmede uitgaven ten behoeve van het materieel der artillerie aan boord der schepen	(24) 528 200
	e.	Kosten van steenkolen en andere brandstoffen	(25) 89 600

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		TOELICHTINGEN
	Meer.	Minder.	
31 200		f 13 200	bijdrage voor het inrichten en drijven van toko's aan boord der schepen, in verband met de onzekerheid waarin men ten aanzien van de behoefte verkeert ..... Memorie
25 900		1 700	f 183 000
			Gaat af wegens voorgenomen bezuiniging door buitendienststelling van 1 vaartuig 45 000
296 800	f 31 400		f 138 000
154 800		64 900	Het uitgetrokken bedrag van f 83 000 wegens verstrekkingen van verduurzaamde levensmiddelen is te verdeelen als volgt: uit den voorraad der marinemagazijnen te Soerabaja f 71 000 uit den voorraad buiten dien der marinemagazijnen te Soerabaja 12 000
			(22) Voedinggeld van het Europeesch personeel (of rantsoenen en tafelgeld als bij de Koninklijke Marine) ..... f 17 520 Geneeskundige behoeften, ontsmettingskosten, alsmede vergoeding van kleedingstukken en andere goederen van het personeel, welke ter voorkoming van besmetting worden vernietigd, dan wel buiten de schuld van de eigenaren verloren geraakt of beschadigd zijn 480
			f 18 000
			In het uitgetrokken bedrag is begrepen f 2 000 wegens verstrekking van verduurzaamde levensmiddelen uit den voorraad der marine magazijnen te Soerabaja.
			(23) Geraamd naar de uitkomsten van 1919—1921, behoudens vermindering met f 4 000 wegens bezuiniging door buitendienststelling van 1 vaartuig. In het uitgetrokken bedrag zijn begrepen f 6 600 wegens kosten volgens kostprijsberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken en f 9 800 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marinemagazijnen te Soerabaja.
			(24) Op den aanbouw en de uitzending van schepen heeft voor 1923 niet te worden gerekend. Voor de overige uitgaven wordt de raming gesteld op f 328 700, zijnde gegrond op de uitkomsten van 1919—1921, behoudens vermindering met f 109 000, wegens bezuiniging door buitendienststelling van 1 vaartuig. In het uitgetrokken bedrag zijn begrepen f 161 900 wegens kosten volgens kostprijsberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken en f 155 200 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marine-magazijnen te Soerabaja.
			(25) De behoefte voor 4 vaartuigen wordt geraamd op: wegens verstrekking van steenkolen uit de marine-magazijnen te Soerabaja (zie de toelichting bij artikel 29 van de afzonderlijke raming van de uitgaven voor het marine-etablisement en daartoe

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		Geraamd voor 1923.
1012	f.	Andere kosten van den dienst	f (26) 1 800	f 599 800
1013	Personeel van de inspectie en het hoofdkantoor van scheepvaart.			
	a.	Aanvangsbezoldigingen en toelagen van de inspecteerende ambtenaren van scheepvaart, van de ambtenaren bij het hoofdkantoor en van den gezaghebber der gouvernementmarine daarbij te werk gesteld	(27) 154 200	
	b.	Regelmatige verhoogingen van bezoldiging van de inspecteerende ambtenaren van scheepvaart, van de ambtenaren bij het hoofdkantoor en van den gezaghebber der gouvernementmarine daarbij te werk gesteld	23 200	
	c.	Aanvangsbezoldigingen van de klerken en bezoldigingen van het minder personeel, alsmede schrijffloonen	(28) 18 450	
	d.	Regelmatige verhoogingen van bezoldiging van de klerken	13 800	189 350

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
700	f 1 100		behorende inrichtingen) ..... f 24 900 als boven uit de andere opslagplaatsen (zie noot 15). 90 210 wegens afneming van bunkercolen ..... 4 490 <hr/> f 119 600 Gaat af wegens bezuiniging door buitendienststelling van 1 vaartuig ..... 30 000 <hr/> f 89 600
136 200		/ 2 000	(26) Geraamd wordt voor:
15 800	9 400		schadeloosstelling voor het gemis van schrijfbehoeften aan officieren der zeemacht (evenals ten vorigen jare) ..... f 380
22 700		4 250	kade- en steigergelden en in- en uitloodsen en slepen van schepen, alsmede kosten van wegwijzers, gidsen, tolken en andere dergelijke personen bij reizen gebezigd, zoomede andere uitgaven (naar de uitkomsten van 1919—1921) 1 470
12 200	1 500		..... f 1 850 waarvoor wordt gesteld f 1 800.
			(27) 1 hoofdinspecteur ..... f 14 400
			1 inspecteur-onderhoofd 14 400
			3 inspecteurs, op f 9 600 ..... 28 800
			3 adjunct-inspecteurs, op f 6 000 ..... 18 000
			1 hoofdkantoorhoofd 5 400
			1 hoofdeommies 5 400
			6 eerste-commiezen, op f 3 600 ..... 21 600
			5 tweede-commiezen, op f 2 640 ..... 13 200
			4 derde-commiezen, op f 1 800 ..... 7 200
			1 teekenaar 1 800
			1 gezaghebber der gouvernementssmarine geplaatst bij het hoofdkantoor:
			bezoldiging ..... f 7 800
			toelage 1 800
			..... 9 600
			toelage aan den ambtenaar belast met het toezicht over den voorraad van zeekaarten en gidsen te Batavia 600
			..... f 140 400
			Gaat af wegens voorgenomen bezuiniging 6 240
			..... f 134 160
			waarvoor wordt gesteld f 134 200.
			(28) 19 klerken op f 480 ..... f 9 120
			1 tweede teekenaar 960
			1 derde teekenaar 600
			2 leerling-teekenaars op f 300 600
			2 archiefbeambten op f 150 300
			1 mandoer 240
			7 oppassers op f 120 840
			1 bijzondere bediende 144
			schrijfloonen 6 726
			..... f 19 530
			Gaat af wegens voorgenomen bezuiniging 1 080
			..... f 18 450

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1923.
1014		<p>Verdere uitgaven voor het hoofdkantoor van scheepvaart en algemeene kosten.</p> <p>a. Kantoorkosten en verdere uitgaven van het hoofdkantoor en van de kaartenvoorraden, alsmede kosten van de opruiming van onbruikbaar geworden artikelen, voor zoover die opruiming niet plaats heeft door tussenkomst van het marine-etablisement ..... f (29) 27 100</p> <p>b. Reis-, verblijf- en vervoerkosten van het tot „Scheepvaart” behoorende personeel, met inbegrip van de bezoldigingen verschuldigd over het tijdvak tussehen het verlaten van een vorigen en het aanvaarden van een nieuwen post ..... (30) 91 100</p> <p>c. Kosten veroorzaakt door onrechtmatige aanhouding van schepen ..... Memorie.</p>	/ 118 200
1015		Werktuigkundigen en opzichters bij den dienst van scheepvaart en werktuigkundigen der gouvernementsmarine belast met toezicht op aanbouw en herstelling.	(51) 118 000
1016		Uitgaven ten behoeve van den raad voor de scheepvaart.....	36 000
1017		<p>Personeel van de gouvernementsmarine.</p> <p>Bezoldigingen, toelagen en beloningen, voorloopige bezoldiging van uit Nederland gezonden personeel, zoomede soldijen, toelagen en beloningen aan eeretekenen verbonden .....</p>	(32) 1 272 300

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
			Op dezen post is bereids bezuinigd een bedrag van <i>f</i> 3 600 wegens vermindering van het aantal klerken met 2, en van het aantal oppassers met 2, alsmede van de schrijffloonen met <i>f</i> 2 400 in verband met de beperking van het toezicht op de scheepvaart.
<i>f</i> 25 300	<i>f</i> 5 800		(29) Het uitgetrokken bedrag is te splitsen als volgt: vaste vergoeding voor kantoorkosten, geraamd naar de vermoedelijke behoefte ..... <i>f</i> 4 700 globaal bedrag voor telefoonabonnementen en telefoongesprekken en andere wisselvallige uitgaven (op grond van de uitkomsten van 1919—1921). 22 400
93 500		<i>f</i> 2 200	<i>f</i> 27 100
Memorie.			(30) Geraamd naar de uitkomsten van 1919—1921.
103 800	12 200		(31) De raming is te splitsen als volgt: 5 werktuigkundigen bij den dienst van scheepvaart, op <i>f</i> 5 400 ..... <i>f</i> 27 000 20 opzichters bij idem op, <i>f</i> 1 440 ..... 28 800 1 eerste werktuigkundige der gouvernementsmarine 7 200 1 tweede idem ..... 4 800 regelmatige verhoogingen van bezoldigingen ..... 46 300 toelagen wegens duurte voor plaatsing in de buitengewesten ..... 1 500 toelage aan voornoemde twee werktuigkundigen der gouvernementsmarine wegens verplicht verblijf aan den wal wegens gemis van voeding 2 400
56 000			<i>f</i> 118 000
955 600	312 700		Op dezen post is bezuinigd een bedrag van <i>f</i> 10 800 wegens vermindering van het aantal werktuigkundigen bij den dienst van scheepvaart met 2 in verband met de beperking van het toezicht op de scheepvaart.
			(32) De raming — over de op formatiestaat X—2 vermelde sterkte berekend — is te splitsen als volgt: bezoldiging van de ambtenaren en beambten ..... <i>f</i> 764 040 bezoldiging van de mindere schepelingen ..... 205 532 regelmatige verhooging der bezoldiging van de ambtenaren en beambten ..... 181 000 toelagen aan matrozen, tijdelijk in de machinekamer werkzaam ..... 1 000 toelage aan den gezaghebber, belast met het bevel over het vaartuig voor het zeeonderzoek ..... 600 toelagen ten behoeve van de ambtenaren en beambten van het kabelschip „Telegraaf” ..... 5 100 belooningen aan de met kabelwerkzaamheden belaste mindere schepelingen van de „Telegraaf” ..... 2 760 soldijen, toelagen en belooningen aan eeretekenen verbonden ..... 100 toelagen wegens duurte voor plaatsing in de buitengewesten ..... 54 072 toelagen wegens dienstbelang voor werkzaamstelling in het gewest Nieuw-Guinea ..... 20 280 toelagen aan de officieren en werktuigkundigen bij de gouvernementsmarine gedurende en na hunne opleiding tot radio-telegrafist aan boord van de schepen behorende tot den dienst van scheepvaart 12 800

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1923.
1018		Verdere uitgaven voor de gouvernementsmarine.	
	a.	Werving van de mindere schepelingen, toelagen voor eerste uitrusting, toelagen aan de gezaghebbers bij dienstverrichtingen aan den wal en aan de officieren met den voedingsdienst belast, vergoeding voor schrijfbeloften aan de gezaghebbers, alsmede kosten voor het afnemen van de examens	f (34) 34 000

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
f (35) 40 000		f 40 000	<p>belooningen aan die ambtenaren bij de gouvernementsmarine, die belast worden met de opleiding van mindere schepelingen van dien dienstdak voor het examen van stuurman voor de loaalvaart en machinedrijver ..... f 5 000</p> <p>toelagen voor jongelieden in opleiding bij de gouvernementsmarine en voor de ambtenaren belast met hunne opleiding ..... Memorie</p> <p style="text-align: right;">f 1 252 284</p> <p>Voorts wordt, teneinde voor zoover de dienst zulks toelaat een schip van de gouvernementsmarine (of anders van de bebakening en kustverlichting) te kunnen laten medewerken aan de hydrografische opneming, uitgetrokken:</p> <p>voor uitbreiding van het minder personeel met 27 man ..... f 6 348</p> <p>voor het toekennen van toelagen aan de ambtenaren en beambten, zoomede aan de mindere schepelingen ..... 13 680</p> <p style="text-align: right;">f 1 272 312</p> <p>waarvoor wordt gesteld f 1 272 300.</p> <p>Op dezen post is bezuinigd:</p> <p>f 6000 wegens toelagen aan eerste werktuigkundigen, die tijdelijk alleen varen voor meerdere werk in verband met het weder beschikbaar zijn van meer personeel en de in 1921 tot stand gekomen aanzienlijke weddeverbetering voor de werktuigkundigen.</p> <p>2 400 wegens toelage van f 50 per maand aan de ambtenaren der gouvernementsmarine, die het bevel voeren over de stoomschepen der gouvernementsmarine dienende ter bestrijding ter zee van den opiumsluikhandel, doordien deze toelage bij nadere overweging, mede in verband met de in 1921 tot stand gekomen aanzienlijke weddeverbetering niet noodig worden geacht.</p> <p>9 000 wegens toelagen voor jongelieden in opleiding bij de gouvernementsmarine en voor de ambtenaren belast met hunne opleiding, aangezien te voorzien is, dat voorloopig geen jongelieden weer aan boord zullen worden opgeleid.</p>
20 900	f 13 100		<p>(33) „Verbetering van de bezoldigingen van de mindere schepelingen bij de gouvernementsmarine“. Deze post kan vervallen in verband met de algemeene wedde herziening en de tijdelijke voorziening door den algemeenen duurtetoeslag.</p> <p>(34) Voor 1923 wordt het aantal aan te nemen schepelingen geraamd op 375, zoodat voor werfloon, verhoogde premie en handgeld bij aanneming wordt uitgetrokken ..... f 12 600</p> <p>Als voren bij heraanneming ..... 12 600</p> <p>Voorts wordt uitgetrokken voor:</p> <p>toelagen voor eerste uitrusting, evenals ten vorigen jare ..... Memorie</p> <p>toelagen als schadeloosstelling aan gezaghebbers bij</p>

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1923.
1018	b.	Opleiding voor hooger rang voor de tweede officieren en tweede werktuigkundigen, zoomede tot radiotelegrafist voor officieren en werktuigkundigen	f 8 400
	c.	Schafting, geneeskundige behoeften en andere uitgaven ten behoeve van het personeel	(3K) 437 300

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
8 400			dienstverrichtingen aan den wal en aan officieren met den voedingsdienst belast:
			8 gezaghebbers tot f 300 ..... f 2 400
			11 " " 180 ..... 1 980
			19 officieren tot f 120 ..... 2 280
36) 444 100	f	6 800	vergoeding voor schrijfbehoeften aan 19 gezaghebbers tot f 60 ..... 1 140
			kosten voor het afnemen van examens 1 000
			f 34 000
			(35) De sterkte der mindere schepelingen zal in 1923 vermoedelijk bedragen 756 koppen.
			Er wordt alzoo gerekend op $756 \times 365 = 275940$
			rantsoenen tegen f 0.68 = rond ..... f 187 600
			Deze raming betreft alleen de voedingsmiddelen, welke rechtstreeks uit den handel in Indië worden betrokken.
			Voor verstrekkingen van verduurzaamde levensmiddelen uit de magazijnvoorraden wordt geraamd $275940 \times f 0.10 =$ rond 27 600
			Voor buitengewone verstrekkingen als bewijs van tevredenheid bij drukke werkzaamheden of op feestdagen wordt uitgetrokken 500
			Voorts wordt noodig geacht:
			tot uitkeering van vergoeding voor voeding aan de ambtenaren en beambten 208 660
			voor voedinggeld voor jongelieden in opleiding bij de gouvernementsmarine ..... Memorie.
			voor verstrekking van rechtstreeks uit den handel in Indië te betrekken toespijzen ten behoeve van de mindere schepelingen dienende aan boord van het te Manokwari (residentie Nieuw Guinea) bescheiden stoomschip der gouvernementsmarine 1 500
			voor geneesmiddelen en verdere behoeften voor den geneeskundigen dienst, alsmede verpleging van zieken en begrafeniskosten, op grond van de uitkomsten van 1919—1921 ..... 3 900
			voor voedinggeld ten behoeve van de uitbreiding van het minder personeel met 27 man (zie het slotgedeelte van noot 32 hiervoren) 7 582
			f 437 342
			waarvoor wordt gesteld f 437 300.
			Het wegens verstrekkingen van verduurzaamde levensmiddelen uitgetrokken bedrag van f 27 600 is te verdeelen als volgt:
			uit den voorraad der marinemagazijnen te Soerabaja f 23 700
			uit den voorraad buiten dien der marinemagazijnen te Soerabaja 3 900
			Op het in de som van f 3 900 begrepen gedeelte der verpleegkosten, hetwelk van het betrokken personeel wordt teruggevorderd, is gerekend bij No. 1020 der middelen.
			Op dezen post is bezuinigd een bedrag van f 14 400 wegens voedinggeld voor jongelieden in opleiding bij de gouvernementsmarine, aangezien te voorzien is dat voorloopig geen jongelieden meer aan boord zullen worden opgeleid.
			(36) Hieronder is begrepen f 24 100 voor tijdelijke verhooging van

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
1018	<i>d</i>	Aanbouw, uitzending, herstelling en onderhoud van vaartuigen, aanmaak of aanschaffing, onderhoud, herstelling en vervoer van goederen ten behoeve van de vaartuigen, alsmede uitgaven ten behoeve van het materieel der artillerie	(37) 1 281 000
	<i>e.</i>	Kosten van steenkolen en andere brandstoffen	(38) 718 000
	<i>f.</i>	Kleeding van mindere schepelingen en andere betalingen, welke met de soldijen worden verrekend	(39) 56 600
	<i>g.</i>	Andere kosten van den dienst	(40) 6 500
			<i>f</i> 2 521 800

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		T O E L I C H T I N G E N.
	Meer.	Minder.	
1 017 000	f 264 000		de vergoedingen voor voeding aan de ambtenaren en beambten der gouvernementmarine overgebracht van de onderafdeling 1019 dezer begrotingsafdeling betreffende het dienstjaar 1922.
992 800		f 274 800	(37) Wegens den afbouw bij het marine-etablisement te Soerabaja van het schip voor de gouvernementmarine „Fomalhout”, hetwelk eerst in het laatst van 1921 op stapel werd gezet, wordt voor 1923 gerekend op ..... f 241 000
45 700		9 100	Voorts wordt als eerste termijn voor den aanbouw bij bovengenoemde inrichting van het schip voor de gouvernementmarine „Zeemeeuw”, uitgetrokken. 175 000
4 700	1 800		De overige uitgaven worden in verband met de voortdurende stijging van de uitkomsten van 1919—1921, aan de hand van laatstgemelde uitkomst geraamd op 855 000
			waarbij rekening is gehouden met een mogelijke vermindering met f 105 000 wegens bezuiniging.
			f 1 281 000
			In het uitgetrokken bedrag zijn begrepen f 452 000 wegens kosten volgens kostprijsberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken en f 192 400 wegens kosten van rechtstreekse verstrekingen van goederen uit de marinemagazijnen te Soerabaja.
			(38) De kosten van steenkolen worden geraamd als volgt: wegens verstreking uit de marinemagazijnen te Soerabaja (zie de toelichting bij artikel 29 van de afzonderlijke raming der uitgaven voor het marine-etablisement en daartoe behoorende inrichtingen) ..... f 30 000
			als boven uit de andere opslagplaatsen (zie noot 15) 675 980
			wegens afnemng van bunkercolen 47 020
			f 753 000
			Gaat af wegens voorgenomen bezuiniging 35 000
			f 718 000
			(39) De raming is gesteld naar de uitkomsten van 1919—1921. In het uitgetrokken bedrag is begrepen eene som van f 18 600 wegens kosten van rechtstreekse verstrekingen van goederen (kledingstukken) uit de marinemagazijnen te Soerabaja. (Zie voorts No. 1020 der middelen).
			(40) Het uitgetrokken bedrag, gegrond op de uitkomsten van 1919—1920, betreft o.a. de uitgaven wegens kade- en steigergelden, in- en uitloodsen en sleepen van vaartuigen, alsmede de kosten van wegwijzers, gidsen, tolken en andere dergelijke personen bij reizen gebezigd.

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1923.
1019		Bezoldigingen en toelagen van het personeel der gewestelijke vaartuigen	f (41) 398 62
1020		Verdere uitgaven voor de gewestelijke vaartuigen.	
	a.	Opleiding tot motorist	f 6 000
	b.	Kosten van steenkolen en andere brandstoffen	(42) 652 500
	c.	Andere uitgaven	(43) 990 800
			1 649 500

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1925.		T O E L I C H T I N G E N.
	Meer.	Minder.	
252 000			(44) Er dient gerekend te worden: voor de kustlichten en havenlichten op: bezoldiging van het hoofd der werkplaats voor de kustverlichting ..... f 4 800 59 hoofdlichtwachters, op f 720 ..... 42 480 312 lichtwachters en tweede-lichtwachters, op on- derscheidenlijk f 360 en f 300 ..... 109 680 voor de bediening van kleine lichten ..... 4 060 voor vrije koelies bij de kustlichten ..... 14 000 voor stokers bij de oliegasfabriek te Palembang en te Belawan Deli, een bedrag van f 600 voor elke fabriek ..... 1 200 voor regelmatige verhoogingen van bezoldiging ... 44 900 voor toelage wegens duurte voor plaatsing in de bui- tengewesten ..... 13 500 f 234 620 waarvoor met het oog op wisselingen wordt gesteld f 232 000.
134 000	f 63 000		
46) 9 000		f 9 000	
47 300	19 600		
2 900			
304 700	30 900		(45) De raming — over de op formatiestaat X—4 vermelde sterkte berekend — is te splitsen als volgt: bezoldigingen en toelagen van de ambtenaren en be- ambten ..... f 139 560 bezoldiging van de mindere schepelingen ..... 38 736 regelmatige verhooging der bezoldiging van de amb- tenaren en beambten ..... 26 400 f 204 696 waarvoor met het oog op wisselingen wordt gesteld f 197 000.
			(46) „Verbetering der bezoldigingen van de mindere schepelingen van de vaartuigen voor de bebakening en kustverlichting”. Deze post kan vervallen in verband met de algemeene wedde- herziening en de tijdelijke voorziening door den algemeenen duurte toeslag.
			(47) De raming is gegrond op de uitkomsten van 1919—1921. In het uitgetrokken bedrag is begrepen eene som van f 4 200 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marinemagazijnen te Soerabaja.
			(48) Voor kantoorkosten en drukwerk, waaronder de kosten van tele- foonverbindingen, wordt op grond van de behoefte de vorige raming behouden.
			(49) De raming is gegrond op de uitkomsten van 1919—1921. In de raming zijn begrepen de sommen van: f 23 700 wegens kosten volgens kostprijsberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken, 95 600 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marinemagazijnen te Soerabaja, 7 400 voor verstrekking van steenkolen uit andere opslag- plaatsen dan de marinemagazijnen te Soerabaja (zie noot 15), en 10 wegens vergoeding aan het departement van justitie voor het gebruik maken van de diensten van ge- straffen.

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
1022	d.	Nieuw aan te leggen werken voor de kustverlichting, de bebakening en andere verkenningsteekenen, zoomede voor de verlichting van haventerreinen en de daarop staande gebouwen ..... (50) f 40 000	
	e.	Werving en voeding, alsmede geneeskundige behandeling buiten 's lands ziekeninrichtingen der bemanning van de vaartuigen ..... (51) 66 000	
	f.	Aanbouw, uitzending, herstelling en onderhoud van vaartuigen, aanmaak of aanschaffing, onderhoud, herstelling en vervoer van goederen ten behoeve van de vaartuigen ..... (52) 300 000	
	g.	Kosten van steenkolen en andere brandstoffen ..... (53) 110 000	
	h.	Andere kosten van den dienst .. .. (54) 3 000	
			f 924 300
1023		Personeel van den haven- en loodsdienst.	
		Bezoldigingen, toelagen, daggelden, schrijffloonen en belooningen ..... (55) 854 000	

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
100 000		f 60 000	(50) Ten behoeve van de jaarlijksche uitbreiding, rekening houdende met eene mogelijke bezuiniging van f 60 000.
58 300	f 7 700		In de raming zijn begrepen eene som van f 19 400 wegens kosten volgens kostprijsberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken en eene som van f 2 200 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marinemagazijnen te Soerabaja.
255 300	64 700		(51) Voor deze uitgaven wordt op grond van de uitkomsten van 1919—1921 uitgetrokken f 66 000.
84 200	25 800		(52) Voor 1923 behoeft niet te worden gerekend op den aanbouw bij het marine-etablisement te Soerabaja van een bebakeningsvaartuig. De overige uitgaven worden naar de vermoedelijke behoefte geraamd op f 300 000.
1 900	1 100		In het uitgetrokken bedrag zijn begrepen: f 90 400 wegens kosten volgens kostprijsberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken, en 188 800 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marinemagazijnen te Soerabaja.
938 000		84 000	(53) De kosten van steenkolen worden geraamd als volgt: wegens verstrekking uit de marinemagazijnen te Soerabaja (zie de toelichting bij artikel 29 van de afzonderlijke raming der uitgaven van het marine-etablisement en daartoe behoorende inrichtingen) f 27 000 als boven uit de andere opslagplaatsen (zie noot 15). 67 430 wegens afneming van bunkercolen ..... 15 570 f 110 000
			(54) Het uitgetrokken bedrag, gegrond op de uitkomsten van 1919—1921, betreft in hoofdzaak de uitgaven wegens kade- en steigerelden, in- en uitloodsen en sleepen van vaartuigen.
			(55) Geraamd wordt voor: 2 havenmeesters der 1ste klasse op f 10 200 ..... f 20 400 23 " " 2de " " 5 400 ..... 124 200 7 onderhavenmeesters op f 4 200 ..... 29 400 44 loodsen der 1ste klasse op f 3 600 ..... 158 400 30 " " 2de " " 1 200 ..... 36 000 1 commies bij den havendienst te Tandjoeng-Priok. 2 160 1 commies bij den havendienst te Soerabaja ..... 1 800 1 commies-boekhouder bij het loodswezen te Soerabaja ..... 2 160 1 commies bij den havendienst te Makassar ..... 1 800 regelmatige verhoogingen van bezoldiging ..... 121 700 f 498 020
			toelage aan den loods, belast met het beheer van den tijdbal en uitkijk en het toezicht op de verstrekkingen uit de steenkolenopslagplaats te Tandjoeng-Priok ..... f 300 belooningen voor werkzaamheden buiten de kantooruren 4 100

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1923.
1025			

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
			belooningen aan de bemanning van het stoomvaartuig voor den haven- en loodsdiens te Emmahaven (Sumatra's Westkust) voor werkzaamheden in het belang van particuliere vaartuigen ... f 150
			belooningen voor de waarneming der be- trekking van havenmeester 10 000
			loodspremiën voor werkelijke bewezen en naar behooren uitgevoerde loods- diensten 43 488
			_____ f 58 038
			minder personeel 158 933
			schrijffloonen 45 440
			bezoldiging van ambtenaren, ten einde waar zulks noodig zal blijken, onder de bevelen van de haven- ambtenaren belast te worden met den dienst van ontschepingsambtenaar en voor zoover noodig en mogelijk met andere werkzaamheden den haven- dienst betreffende 33 600
			toelagen aan de ter uitoefening van de werkzaam- heden van ontschepingsambtenaar ter beschik- king van de havenmeesters of als zoodanig dienst- doende ambtenaren gestelde personen 2 400
			belooningen aan havenmeesters en als zoodanig dienstdoende ambtenaren, wegens belangrijkheid hunner werkzaamheden als ontschepingsambtenaar uitbreiding van het personeel bij het havenkantoor te Tandjoeng-Priok voor de behandeling der clay- tontostellen aldaar in verband met de besmetver- klaring van die plaats wegens pest (tijdelijke maatregel) 7 400
			bezoldiging van tolken voor de Chineesche talen, zoo mogelijk tevens voor de Japansche taal, bij den ontschepingsdienst waar zulks noodig zal blijken 14 100
			toelage voor de havenmeesters der 2de klasse, werk- zaam bij het schepentoezicht 4 800
			toelagen en vergoedingen aan deskundigen voor schepentoezicht 6 000
			toelagen wegens duurte voor plaatsing in de buiten- gewesten 20 820
			_____ f 857 951
			waarvoor met het oog op wisselingen wordt gesteld f 854 000.
			Op dezen post is bezuinigd:
			f 5 400 wegens vermindering van het aantal havenmeesters der 2de klasse met één,
			2 400 wegens vermindering van de toelage voor de haven- meesters der 2de klasse, werkzaam bij het schepen- toezicht,
			12 600 wegens vermindering van het aantal onderhaven- meesters met drie,
			11 800 wegens schrijffloonen,
			6 000 wegens toelagen en vergoedingen aan deskundigen voor schepentoezicht,

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
1024		Verdere uitgaven voor den haven- en loodsdienst.	
	a.	Werving, voeding, kleeding en geneeskundige behoeften van het personeel bij den haven- en loodsdienst, alsmede huur van vaartuigen en roeiers	(56) f 43 800
	b.	Aanschaffing en onderhoud van vaartuigen en verdere benodigdheden (uitgezonderd die genoemd in onderdeel c dezer onderafdeeling) voor den haven- en loodsdienst en den dienst der scheepsmeting, alsmede kade- en steigergelden voor de vaartuigen	(57) 336 800
	c.	Kantoorkosten van den haven- en loodsdienst, drukwerk, advertentie-, vertalings- en telegramkosten, alsmede kosten voor het afnemen van de examens voor de betrekking van loods	(58) 23 600

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
37 300	f 6 500		f 1 680 wegens bezoldiging van minder personeel, een en ander in verband met de beperking van het toezicht op de scheepvaart, 1 000 wegens in de praktijk mogelijk gebleken vermindering van het personeel bij het havenkantoor te Tandjoeng-Priok voor de behandeling der claytontoestellen aldaar, 300 wegens belooningen voor het bijwerken van kaarten en gidsen bij het onderdepôt van zeekaarten en gidsen te Soerabaja, welke maatregel niet meer noodig is in verband met de herziene regeling van den dienst der loodsen, 45 000 wegens verbetering der wedden van het minderpersoneel, welke post kan vervallen in verband met de algemeene weddeherziening en de tijdelijke voorziening door den algemeenen duurtetoeslag.
245 300	95 500		(56) De raming is gegrond op de uitkomsten van 1919—1921 behoudens verhooging met een bedrag van f 1 600 voor inhuur van personeel ten behoeve van de sloepen (haven- en loodsjollen) van de havendiensten te Bonthain en Salayer (Celebes en Onderhoorigheden), doch vermindering met f 4 000 wegens het voorloopig niet gratis verstrekken van blauwe kleeding aan de Inlandsche bemanning der havenvaartuigen bij de haveninrichtingen te Batavia, Semarang, Soerabaja, Emmahaven, Sabang, Belawan-Deli en Makasser, in verband met de beperking der staatsuitgaven. In de uitgetrokken som is begrepen f 900 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marinemagazijnen te Soerabaja.
23 100	500		(57) Geraamd naar de behoefte, behoudens verhooging met f 3 000, t.w. f 2 400 voor aanbouw van twee sloepen (haven- en loodsjollen) ten behoeve van de havendiensten te Bonthain en Salayer (Celebes en Onderhoorigheden) en f 600 voor inventaris, herstellingen, dokken enz. van die vaartuigen, doch vermindering met f 1 200 t.w. f 600 voor gewoon onderhoud, verlichting en smeermiddelen en f 600 voor dokken en herstellen wegens het voorloopig niet aanbouwen en indienststellen van de motorboot ten behoeve van den havendienst te Menado (residentie Menado), in verband met de beperking der staatsuitgaven. In het uitgetrokken bedrag zijn begrepen: f 50 000 wegens kosten volgens kostprijsberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken, 120 000 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marinemagazijnen te Soerabaja. 10 wegens vergoeding aan het departement van justitie voor het gebruik maken van de diensten van gestraften.
			(58) Het uitgetrokken bedrag is te splitsen als volgt: f 10 000 voor zaken vallende in de termen van de vaste vergoedingen, en 13 600 voor wisselvallige uitgaven, waaronder de kosten van telefoonabonnementen en telefoongesprekken (gegrond op de uitkomsten van 1919—1921).

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		Geraamd voor 1923.
1024	d.	Kosten van steenkolen en andere brandstoffen	(59) f 148 600	f 532 800
1025	Verbetering van vaarwaters.			
		Uitgaven voor verbetering van vaarwaters, met inbegrip van belooningen en van de kosten van steenkolen en andere brandstoffen		(60) 130 000
1026	Soldijen, belooningen, toelagen, enz. voor zoover die behooren tot de algemeene kosten der zeemacht.			
	a.	Soldijen en toelagen der Inlandsche schepelingen, niet behoorende tot de rol van een der schepen van het Nederlandsch eskader of de Indische militaire marine, zoomede bezoldiging van burgerlijke schrijvers ten behoeve van maritieme inrichtingen aan den wal	(61) 181 000	
	b.	Belooningen, soldijen en toelagen, verbonden aan eere teekenen en medailles...	(62) 1 500	
	c.	Toelagen voor de regeling der verzending van particuliere brieven ten behoeve van het personeel der zeemacht, zoomede aan den officier van de landmacht, belast met het toezicht op de bereiding, enz. van de benodigde verduurzaamde levensmiddelen in de Javasche fabriek van die middelen	1 200	183 700
1027	Verdere algemeene kosten der zeemacht.			
	a	Werving van Inlandsche schepelingen	(63) f 46 700	
	b.	Reis-, verblijf- en vervoerkosten	(64) 163 300	
	c	Uit- en terugzending naar en van Nederlandsch-Indië met inbegrip der vergoedingen wegens verplicht verblijf in een noodhaven en in quarantaine ...	(65) 210 700	
	d.	Kleeding van Inlandsche schepelingen, loonen voor vertolking van de Nederlandsche in eene der Inlandsche talen of omgekeerd bij rechtsgedingen tegen Inlandsche schepelingen en andere betalingen, welke met de soldijen worden verrekend, alsmede vergoeding ten bate van de Staatsbegrooting wegens verlies of waardevermindering van voor Europeesche schepelingen bestemde kleedingstukken in voorraad bij het magazijn te Soerabaja en aan boord der schepen	(66) 102 600	
	e.	Verpleging en vervoer van zieken, geneeskundige onderzoekingen alsmede begrafeniskosten	(67) 54 900	
	f.	Schafing, geneeskundige behoeften en andere uitgaven ten behoeve van het personeel der zeemacht, niet behoorende tot de rol van een der schepen van het Nederlandsch eskader of de Indische militaire marine of tot de kweekschool voor Inlandsche schepelingen te Makasser	(68) 447 500	

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
f 163 800		f 15 200	(59) De kosten van steenkolen worden geraamd als volgt: wegens verstrekking uit de marinemagazijnen te Soerabaja (zie de toelichting bij artikel 29 van de afzonderlijke raming der uitgaven voor het ma- rine-etablisement en. daartoe behoorende inrich- tingen) ..... f 6 324 als boven uit de andere opslagplaatsen (zie noot 15). 17 300 wegens rechtstreekschen aankoop van brandstoffen. 120 000 wegens afneming van bunkercolen ..... 4 976 <hr/> f 148 600
150 000			
245 700		62 700	(60) Het uitgetrokken bedrag betreft het op diepte houden door middel van slibraderen van de Kapoeasgeul (vaarwater naar Pon- tianak).
5 000		1 500	(61) Er wordt geraamd wegens soldijen van 255 koppen f 174 324 voor verschillende toelagen ..... 3 000 voor bezoldiging van 3 burgerlijke schrijvers ten be- hoeve van maritieme inrichtingen aan den wal op ten minste f 40 en ten hoogste f 135 's maands voor ieder hunner ..... 3 150 <hr/> f 181 074 waarvoor wordt gesteld f 181 000.
1 200			
48 700	f 1 000		(62) Geraamd naar de vermoedelijke behoefte.
146 800	16 500		(63) Voor 1923 wordt uitgetrokken: aan handgeld en aanbrenggeld ..... f 30 800 voor belooningen voor Inlandche hoofden ..... Memorie " " bij heraanroeping van Inlandsehe schepelingen (gerekend wordt dat in 1923 300 schepelingen een nieuw verband, gemiddeld ieder voor twee jaren, zullen aangaan) ..... 15 900 <hr/> f 46 700
351 775		141 075	
43 100	59 500		(64) Geraamd naar de uitkomsten van 1919—1921.
			(65) Geraamd naar de uitkomsten van 1919—1921.
37 100		2 200	(66) Geraamd wordt voor: kleeding (naar de behoefte) ..... f 100 000 het gebruik maken van tolken voor de omzetting van de Nederlandse in een der Inlandsehe talen en omgekeerd (in zaken van Inlandsehe beklagden). 1 500 vergoeding ten bate van de Staatsbegrooting ..... 1 000 andere betalingen ..... 100 <hr/> f 102 600
496 200		48 700	
			(67) De raming is gegrond op de uitkomsten van 1919—1921.
			(68) Het aantal koppen, dat schaffing zal genieten ten laste van dezen post, bedraagt, ongerekend de Europeanen en 1 Inlander bij het marine-etablisement en den staf, zoomede de 100 Euro-

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
1027	g.	Uitgaven voor eene kazerne voor marineschepelingen in een koel klimaat...	(69) f 8 800

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
7 100	f 1 700		<p>peanen en 60 Inlanders bij den marine-luchtvaartdienst die van voeding zijn uitgesloten, 509 Europeanen en 298 Inlanders. Gerekend dient dus te worden op het volgende aantal rantsoenen: Europeanen $509 \times 365 = 185785$ tegen $f 0.92$ = rond ..... f 170 900 Inlanders op Europeesche voeding $10 \times 365 = 3650$ tegen $f 0.92 =$ rond ..... 3 400 toelage aan de tafel van Inlanders op Europeesche voeding tegen $f 0.10$ per man en per dag $10 \times 365 \times f 0.10 =$ rond ..... 400 Inlanders $288 \times 365 = 105120$ tegen $f 0.54 =$ rond ..... 56 800</p> <p style="text-align: right;">f 231 500</p> <p>Bovenstaande raming betreft alleen de voedingsmiddelen, welke rechtstreeks van den handel in Indië worden betrokken.</p> <p>Voor verstrekkingen van verduurzaamde levensmiddelen uit de marinemagazijnen te Soerabaja wordt geraamd:</p> <p>Europeanen $185785 \times f 0.98 =$ rond ... f 182 100 Inlanders op Europeesche voeding $3650 \times f 0.98 =$ rond ..... 3 600 Inlanders $105120 \times f 0.27 =$ rond ..... 28 400</p> <p style="text-align: right;">f 214 100</p> <p>Voorts wordt uitgetrokken voor:</p> <p>buitengewone verstrekkingen als bewijs van tevredenheid bij drukke werkzaamheden of op feestdagen ..... 1 000</p> <p>geneeskundige behoeften, ontsmettingskosten, alsmede vergoeding van kledingstukken en andere goederen, welke ter voorkoming van besmetting worden vernietigd, dan wel buiten de schuld van de eigenaren verloren geraakt of beschadigd zijn (naar de uitkomsten van 1919—1921) ..... f 900</p> <p style="text-align: right;">f 447 500</p> <p>(69) Er wordt geraamd:</p> <p>voor het dagelijksch onderhoud (bezoldiging van 2 Inlanders) ..... f 420 voor bediening en bewaking ..... 840 voor toelage aan den onderofficier der Koninklijke marine, belast met het beheer van den inventaris van de marinekazerne te Malang wegens gemis van voeding gedurende den tijd dat aldaar geen marine detachement aanwezig is ..... 1 620 voor de overige uitgaven, waaronder de kosten van telefoonverbindingen, op grond van de uitkomsten van 1919—1921 ..... 5 900</p> <p style="text-align: right;">f 8 780</p> <p>waarvoor wordt gesteld f 8 800, w.o. f 3 000 wegens kosten volgens kostprijsberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken en f 1 500 wegens kosten van rechtstreekse verstrekkingen van goederen uit de marinemagazijnen te Soerabaja.</p>

Nummer der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		Geraamd voor 1925.
1027	h.	Aanmaak of aanschaffing van goederen ten behoeve van de marinekazerne te Soerabaja, herstelling en vervoer van die goederen en verdere kleine uitgaven van voornoemde kazerne	(70) f 71 200	f 1 113 800
	i.	Andere uitgaven	(71) 28 100	
1028		Personeel bij de kweekschool voor Inlandsche schepelingen te Makasser.		(72) 97 900
		Bezoldiging van het onderwijzend en toezichthoudend personeel, alsmede soldijen en toelagen van het in opleiding zijnde personeel		
1029		Verdere uitgaven voor de kweekschool voor Inlandsche schepelingen te Makasser.		
	a.	Aanmaak of aanschaffing van goederen ten behoeve van de kweekschool, met bijbehorende woningen en sloepenloods, alsmede herstelling en vervoer van die goederen	(73) 64 600	
	b.	Schafting (daaronder begrepen ziekenkost), zoomede kosten voor buitengewone verstrekkingen	(74) 259 400	

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
f 48 900	f 22 500		(70) Gegrond op de uitkomsten van 1919—1921. In het uitgetrokken bedrag zijn begrepen: f 14 700 wegens kosten volgens kostprijberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken, 42 500 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marinemagazijnen te Soerabaja.
54 800		f 6 700	
79 000	18 900		(71) Geraamd wordt voor: schadeloosstelling voor het gemis van schrijfbehoeften aan officieren der zeemacht niet dienende aan boord van een der schepen van het Nederlandsch eskader of de Indische militaire marine ..... f 350 tegenmoetkoming aan officieren van gezondheid der zeemacht van ten hoogste f 100 's jaars elk in de kosten van aanschaffing van boekwerken enz. welke voor hen van nut kunnen zijn bij den exploratieven arbeid ten behoeve van een medischen inlichtingsdienst ..... 1 200 uitgaven ten behoeve van de schietbanen (op grond van de uitkomsten van 1919—1921) ..... 300 de overige uitgaven (op grond van de uitkomsten van 1919—1921) ..... 26 300 <hr/> f 28 150 waarvoor wordt gesteld f 28 100. In het uitgetrokken bedrag zijn begrepen: f 14 200 wegens kosten volgens kostprijberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken, 5 600 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marinemagazijnen te Soerabaja.
53 000	11 600		
227 900	31 600		(72) Geraamd wordt als volgt: Onderwijzend en toezichthoudend personeel, voor zoover dit ten laste van dezen post moet worden betaald. 2 Europeesche onderwijzers ..... f 15 540 3 Inlandsche onderwijzers ..... 8 160 1 Inlandsch hoofd ..... Memorie 42 Inlandsche schepelingen ..... 23 470 In opleiding zijnde personeel: 295 koppen ..... 50 690 <hr/> f 97 869 waarvoor wordt gesteld f 97 900.
			(73) Geraamd naar de uitkomsten van 1919—1921. In het uitgetrokken bedrag zijn begrepen: f 8 200 wegens kosten volgens kostprijberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken, 24 300 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marinemagazijnen te Soerabaja, 350 wegens vergoeding aan het departement van Justitie voor het gebruikmaken van de diensten van gestraften.
			(74) Het aantal koppen, dat schaffing zal genieten ten laste van dezen post, bedraagt 65 Europeanen en 358 Inlanders.

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		Geraamd voor 1923.
1029	c.	Uitgaven niet vallende onder de omschrijving van de voorgaande artikelen.	(75) f 13 900	
1030		Uitgaven voor opleiding tot Inlandsch-machinedrijver te Soerabaja		f 339 900
1031		Soldijen en toelagen der Inlandsche schepelingen van het Nederlandsch eskader		6 600
1032		Verdere uitgaven voor het Nederlandsch eskader.		(76) f 193 800
	a.	Schafting, geneeskundige behoeften en andere uitgaven ten behoeve van het personeel	(77) f 469 000	

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
23 500		f 7 400	Er wordt alzoo gerekend op het volgende aantal rantsoenen voor: Europeanen $65 \times 365 = 23725$ tegen $f 0.92 =$ rond f 21 800 Inlanders op Europeesche voeding $250 \times 365 =$ 91250 tegen $f 0.92 =$ rond ..... 83 900 toelage aan de tafel van Inlanders op Europ. voeding tegen $f 0.10$ per man en per dag $250 \times$ $365 \times f 0.10 =$ rond ..... 9 100 Inlanders $108 \times 365 = 39420$ tegen $f 0.54 =$ rond 21 300 <hr/> f 136 100 Bovenstaande raming betreft alleen de voedingsmiddelen, welke rechtstreeks van den handel in Indië worden betrokken. Voor verstrekkingen van verduurzaamde levensmiddelen uit de marinemagazijnen te Soerabaja wordt geraamd: Europeanen $23725 \times f 0.98 =$ rond ... f 23 200 Inlanders op Europ. voeding $91\ 250 \times$ $f 0.98 =$ rond ..... 89 400 Inlanders $39\ 420 \times f 0.27 =$ rond ..... 10 200 <hr/> 122 800 Voorts wordt voor buitengewone verstrekkingen als bewijs van tevredenheid bij drukke werkzaamheden of op feestdagen uitgetrokken ..... 500 <hr/> f 259 400
6 600			
200 300		6 500	
447 600	f 21 400		
			(75) Geraamd naar de uitkomsten van 1919—1921, behoudens vermindering met $f 540$ wegens het toekennen van eene tegemoetkoming voor vervoerkosten ten bedrage van $f 480$ aan een Inlandsch godsdienst onderwijzer voor het geven van catechisatieonderwijs aan de in opleiding zijnde jongelieden, in tede van de ten vorigen jare uitgetrokken bedragen van $f 720$ voor vervoerkosten en $f 300$ voor extra-toelage ten behoeve van dien onderwijzer.
			(76) Er wordt geraamd: wegens soldijen van 276 koppen ..... f 191 278 voor verschillende toelagen ..... 2 500 <hr/> f 193 778 waarvoor wordt gesteld f 193 800.
			(77) De sterkte der bemanning van de tot het Nederlandsche eskader behorende bodems zal in 1923 vermoedelijk bedragen aan Europeanen en Inlanders onderscheidenlijk 515 en 276 koppen. Er wordt alzoo gerekend op het volgende aantal rantsoenen voor: Europeanen $515 \times 365 = 187975$ tegen $f 0.92 =$ rond ..... f 172 900 Inlanders op Europeesche voeding $80 \times$ $365 = 29200$ tegen $f 0.92 =$ rond ... 26 800 toelage aan de tafel van Inlanders op Eur. voeding tegen $f 0.10$ per dag en per man $29200 \times f 0.10 =$ rond 2 900

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1923.
1032	<i>b.</i>	Onderhoud der schepen, aanmaak of aanschaffing, onderhoud, herstelling en vervoer van goederen ten behoeve van de schepen, alsmede uitgaven ten behoeve van het materieel der artillerie aan boord der schepen	(78) f 674 200
	<i>c.</i>	Kosten van steenkolen en andere brandstoffen	(79) 778 200
	<i>d.</i>	Uitgaven ten behoeve van de ontspanningszaal voor het marinepersoneel te Ampenan	(80) 800

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		T O E L I C H T I N G E N.
	Meer.	Minder.	
622 800	f 51 400		Inlanders $196 \times 365 = 71540$ tegen f 0.54 = rond ..... f 38 600
1 815 200		f 756 500	f 241 200 waarvoor met het oog op wisselingen wordt gesteld. f 235 000
1 100		300	Bovenstaande raming betreft alleen de voedings- middelen, welke rechtstreeksch van den handel in Indië worden betrokken. Voor verstrekkingen van verduurzaamde levensmid- delen uit de magazijnsvoorraden wordt geraamd: Europeanen $187975 \times f 0.98 =$ rond ... f 185 200 Inlanders op Europeesche voeding 29200 $\times f 0.98 =$ rond ..... 28 600 Inlanders $71540 \times f 0,27 =$ rond 19 300
			f 233 100 waarvoor met het oog op wisselingen wordt gesteld. 227 000
			Voorts wordt uitgetrokken voor: buitengewone verstrekkingen als bewijs van tevren- denheid bij drukke werkzaamheden of op feest- dagen 2 000
			geneeskundige behoeften, ontsmettingskosten, als- mede vergoeding van kleedingstukken en andere goederen van het personeel, welke ter voorkoming van besmetting worden vernietigd, dan wel buiten de schuld van de eigenaren verloren geraakt of be- schadigd zijn, naar de uitkomsten van 1919—1921 5 000
			f 469 000 Het uitgetrokken bedrag van f 227 000 wegens verstrekkingen van verduurzaamde levensmiddelen is te verdeelen als volgt: uit den voorraad der marinemagazijnen te Soerabaja f 194 600 uit den voorraad buiten dien der marinemagazijnen te Soerabaja 32 400
			(78) Geraamd naar de uitkomsten van 1919—1921. In het uitgetrokken bedrag zijn begrepen: f 91 000 wegens kosten volgens kostprijsberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken, 571 600 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marinemagazijnen te Soerabaja.
			(79) De behoefte wordt geraamd op: wegens verstrekking van steenkolen en briketten uit de marinemagazijnen te Soerabaja (zie de toelich- ting bij artikel 29 van de afzonderlijke raming der uitgaven voor het marine-etablisement en daartoe behoorende inrichtingen) ..... f 365 000 als voren uit de andere opslagplaatsen (zie noot 15). 395 850 wegens afneming van bunkercolen 17 350
			f 778 200
			(80) Geraamd naar de uitkomsten van 1919—1921.

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	(81) f 8 900	Geraamd voor 1923.
1032	e.	Andere uitgaven	(81) f 8 900	f 1 951 100
1033		Personeel van de Indische militaire marine (met uitzondering van den hydrografischen dienst, de kweekschool te Makasser en den marine luchtvaartdienst)		
	a.	Soldijen en toelagen der Inlandsche schepelingen van de Indische militaire marine (uitgezonderd de opnemingsvaartuigen, de Kweekschool te Makasser en den marine luchtvaartdienst)	(82) 170 400	
	b.	Bezoldiging van het personeel bij de kustbatterijen en mijnenmagazijnen...	(83) 7 300	177 700
1034		Verdere uitgaven voor de Indische militaire marine (met uitzondering van den hydrografischen dienst, de kweekschool te Makasser en den marine luchtvaartdienst).		
	a.	Schaffing, geneeskundige behoeften en andere uitgaven ten behoeve van het personeel	(84) / 375 000	

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		T O E L I C H T I N G E N.
	Meer.	Minder.	
f 6 700	f 3 200		(81) Geraamd wordt voor: schadeloosstelling voor het gemis van schrijfbehoef- ten aan officieren der zeemacht (evenals ten vorigen jare) ..... f 827.50 kade- en steigergelden en in- en uitloodsen en slee- pen van schepen, alsmede kosten van wegwijzers, gidsen, tolken en andere dergelijke personen bij reizen gebezigd, zoomede andere uitgaven (naar de uitkomsten van 1919—1921) ..... 8 086.50 <hr/> f 8 914.— waarvoor wordt gesteld f 8 900.—
182 500	f 12 100		(82) Er wordt geraamd: wegens soldijen van 270 koppen ..... f 168 137 voor verschillende toelagen ..... 2 300 <hr/> f 170 437 waarvoor wordt gesteld f 170 400.
7 300			
381 900		6 900	(83) Er wordt uitgetrokken voor: 2 konstabels, belast met het toezicht op de kust- batterijen (toelagen) ..... f 3 240 1 bewaarder (Inlander) voor de kustbatterij te Kali-Dawir ..... 360 helpers- en koelieloonen voor het onderhoud der kustbatterijen ..... 786 bezoldigingen van 6 Inlandsche werklieden bij het mijnenmagazijn te Sabang, op f 480 ..... 2 880 <hr/> f 7 266 waarvoor wordt gesteld f 7 300.
			(84) De sterkte der Indische militaire marine, uitgezonderd de op nemingsvaartuigen, zal in 1923 vermoedelijk bedragen aan Europeanen en Inlanders onderscheidenlijk 383 en 270 koppen. Er wordt alzoo gerekend op het volgende aantal rantsoenen voor: Europeanen $383 \times 365 = 139795$ tegen f 0.92 = rond ..... f 128 600 Inlanders op Europeesche voeding $80 \times$ $365 = 29200$ tegen f 0.92 = rond ..... 26 800 toelage aan de tafel van Inlanders op Europeesche voeding tegen f 0.10 per man en per dag $29200 \times f 0.10 =$ rond 2 900 Inlanders $190 \times 365 = 69350$ tegen f 0.54 = rond ..... 37 400 <hr/> f 195 700 waarvoor met het oog op wisselingen wordt gesteld. f 190 000 Bovenstaande raming betreft alleen de voedingsmid- delen, welke rechtstreeks van den handel in Indië worden betrokken. Voor verstrekkingen van verduurzaamde levensmid- delen uit de magazijnsvoorraden wordt geraamd:

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
1034	b.	Aanbouw, uitzending, herstelling en onderhoud der schepen, aanmaak of aanschaffing, onderhoud herstelling en vervoer van goederen ten behoeve van de schepen, alsmede uitgaven ten behoeve van het materieel der artillerie aan boord der schepen	(85) / 1 425 300
	c.	Kosten van steenkolen en andere brandstoffen, alsmede van elektrische energie voor accubatterijen van onderzeeboten	(86) 472 000

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		T O E L I C H T I N G E N.
	Meer.	Minder.	
1 401 200	24 100		Europeanen $139795 \times f 0.98 =$ rond ... <i>f</i> 137 000 Inlanders op Europeesche voeding 29200 $\times f 0.98 =$ rond ..... 28 600 Inlanders $69350 \times f 0.27 =$ rond ..... 18 700 <p style="text-align: right;"><i>f</i> 184 300</p> waarvoor met het oog op wisselingen wordt gesteld. <i>f</i> 181 000 Voorts wordt uitgetrokken voor: buitengewone verstrekkingen, als bewijs van tevredenheid bij drukke werkzaamheden of op feestdagen ..... 1 200 geneeskundige behoeften, ontsmettingskosten, alsmede vergoeding van kledingstukken en andere goederen van het personeel, welke ter voorkoming van besmetting worden vernietigd, dan wel buiten de schuld van de eigenaren verloren geraakt of beschadigd zijn, naar de uitkomsten van 1919—1921. 2 800 bijdragen voor het inrichten en drijven van toko's aan boord der schepen, in verband met de onzekerheid waarin men ten aanzien van de behoeften verkeert ..... <i>Memorie</i> <p style="text-align: right;"><i>f</i> 375 000</p> Het uitgetrokken bedrag van <i>f</i> 181 000 wegens verstrekkingen van verduurzaamde levensmiddelen is te verdeelen als volgt: uit den voorraad der marinemagazijnen te Soerabaja <i>f</i> 155 000 uit den voorraad buiten dien der marinemagazijnen te Soerabaja ..... 26 000 Op dezen post is bezuinigd een bedrag van <i>f</i> 3 000 zijnde <i>f</i> 2 700 wegens toelage voor voeding aan 3torpedowakers geplaatst bij het mijnenmagazijn te Sabang, welke post overbodig is geworden, aangezien dat personeel daar niet meer is, zoodat <i>f</i> 300 wegens uitgaven voor het aanmoedigen van zwemmen, welke maatregel niet meer noodig is gebleken en bereids ook is uitgetrokken.
551 400	120 600		(85) Geraamd naar de uitkomsten van 1919—1921 en verhoogd met: <i>f</i> 170 000 voor den afbouw van den tweeden kleinen mijnenlegger. <i>f</i> 509 000 voor den afbouw van een mijnenlegger, gewijzigd type Medusa. In het uitgetrokken bedrag zijn begrepen: 725 800 wegens kosten volgens kostprijsberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken. 216 600 wegens kosten van rechtstreekse verstrekkingen van goederen uit de marinemagazijnen te Soerabaja.
			(86) De behoefte wordt geraamd op: wegens verstrekking van steenkolen, brandstof voor Dieselmotoren van onderzeebooten en briketten uit de marinemagazijnen te Soerabaja (zie de toelichting bij artikel 29 van de afzonderlijke raming der uitgaven voor het marine-etablisement en daartoe behoorende inrichtingen) ..... <i>f</i> 117 975.— als boven uit de andere opslagplaatsen (zie noot 15). 208 322.50 wegens afneming van bunkercolen ..... 5 690.—

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		Geraamd voor 1923.
1034	d.	Uitgaven ten behoeve van het materieel der kustbatterijen, de verspermijnen en de mijnenmagazijnen	(87) f 179 700	
	e.	Andere uitgaven	(88) 8 700	
				f 2 460 700
1035		Personeel van den marineluchtvaartdienst.		
		Bezoldiging van het burgerlijk personeel, soldijen en toelagen van het Inlandsch militair personeel en toelagen van het Europeesch personeel, zoodat vergoedingen voor het gemis van voeding ten behoeve van het Europeesch en Inlandsch personeel		(89) 271 600

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1925.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
<i>f</i> 179 701		<i>f</i> 1	voor elektrische energie voor accubatterijen van onderzeebooten ..... <i>f</i> 140 000.—
8 300	<i>f</i> 400		<i>f</i> 471 987.50
			waarvoor wordt gesteld <i>f</i> 472 000.
189 440	82 160		(87) Geraamd naar de behoefte. In het uitgetrokken bedrag zijn begrepen: <i>f</i> 19 500 wegens kosten volgens kostprijfsberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken, 132 600 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marinemagazijnen te Soerabaja.
			(88) Geraamd wordt voor: schadeloosstelling voor het gemis van schrijfbehoef- ten aan officieren der zeemacht (evenals ten vori- gen jare) ..... <i>f</i> 560 kade- en steigergelden en in- en uitloodsen en sleepen van schepen, alsmede kosten van wegwij- zers, gidsen, tolken en andere dergelijke personen bij reizen gebezigd, naar de uitkomsten van 1919—1921 ..... 3 000 de overige uitgaven, geraamd naar de behoefte 5 140
			<i>f</i> 8 700
			(89) Bezoldigingen van het burgerlijk personeel ..... <i>f</i> 131 640 Soldijen van het Inlandsch militair personeel (104 koppen) ..... 71 394 Toelagen wegens plaatsing aan den wal van 29 Europeesche onderofficieren bij het vliegekamp te Tandjoengpriok ..... 48 720 Vergoeding voor het gemis van voeding ten behoeve het Europeesch en Inlandsch militair personeel bij het vliegekamp te Tandjoengpriok 49 822
			<i>f</i> 301 576
			Gaat af wegens bezuiniging op bezoldiging burger- lijk personeel 30 000
			<i>f</i> 271 576
			waarvoor wordt gesteld <i>f</i> 271 600.

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
1056		Verdere uitgaven van den marineluchtvaartdienst.	
		Bouw, onderhoud en exploitatiekosten	(90) f 275 470
1057		Uitgaven voor de opleiding van vliegeniers voor de Zeemacht bij de luchtvaartafdeeling van het leger in Nederlandsch-Indië en daarmee in verband staande uitgaven	(92) Memorie.
1058		Voorzieningen ten behoeve van het militair en burgerlijk personeel der Zeemacht, dat tengevolge van een ongeval bij het verrichten van of het deelnemen aan eene dienstvlucht voor den verderen dienst ongeschikt wordt bevonden, zoodmede ten behoeve van de door dat personeel nagelaten nabestaanden	(95) Memorie.
1039		Verrekening van diensttelegrammen	(94) 50 000
1040		Verrekening met het departement van oorlog van de de kosten der door den Topografischen dienst ten behoeve van het departement der marine verrichte werkzaamheden	(98) 2 550
1041		Bijdrage aan de Nederlandsch-Indische vereeniging „Michiel Adriaanszoon de Ruyter”	5 600
1042		Uitgaven ten behoeve van het marine tehuis te Soerabaja	10 800
1045		Bijdrage aan vereenigingen, welke zich ten doel stellen het zedelijke welzijn van het personeel der zeemacht te bevorderen	Memorie.
1044		Bijdrage aan de Nederlandsch-Indische Athletiek Unie.	250
1045		Voorschotten op inkomsten	(96) 40 400
1044A		Tegemoetkomingen wegens duurte van levensmiddelen ten behoeve van het burgerlijk en militair personeel bij het departement der marine en de daartoe behoorende diensten, uitgezonderd het marine-etablisement en de daartoe behoorende inrichtingen	856 000
1044B		Uitgaven ten behoeve van een afzonderlijk korps militaire bedienden voor de marine in deze gewesten	184 000
1044C		Uitgaven ten behoeve van het dienstplicht personeel bij de zeemacht in Nederlandsch-Indië	Memorie.

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
91) / 137 5 80 (91a) Memorie.	f 137 890		(90) Geraamd wordt voor: Verbruik van benzine en olie ..... f 120 000 Electriciteitsvoorziening, water en zuurstof ..... 7 500 Inventarisgoederen, herstelling, onderhoud en huur van gebouwen en terreinen, schrijfbehoeften enz. 183 000 <hr/> f 310 500
Memorie.			Voorts dient voor 1923 te worden gerekend op de navolgende uitgaven voor eens: voor bedrijfsklaarmaken van het marine vliegveld te Morokrambangan (Soerabaja) ..... 47 000 Gaaf af wegens bezuiniging op: inventaris goederen, enz. .... f 45 000 het bedrijfs klaarmaken van het vlieg- kamp te Soerabaja ..... 37 000 <hr/> 82 000
Memorie.			<hr/> f 275 500 waarvoor wordt gesteld f 275 470.
45 000	5 000		(91) Oorspronkelijk f 193 210, zijnde f 122 580 volgens de algemeene ontwerp-begrooting, vermeerderd met f 70 630 volgens het In- disch ontwerp der 1ste algemeene aanvullingsbegrooting. Eerstgemeld bedrag zal echter in verband met het overleg met den Minister van Koloniën worden verminderd met f 35 630 wegens uitstel tot 1923 voor den bouw van een per- manente hangaar voor 3 vliegtuigen met helling te Tandjoeng Pandan, zoomede met f 10 000 wegens gedeeltelijk uitstel tot 1923 van de uitbreiding der werktuigelijke inrichtingen bij den marine-luchtvaartdienst en met f 10 000 wegens het niet meer benodigd zijn van die som voor den afbouw van een montage- hal op het marinevliegveld te Tandjoengpriok.
1 300	850		(91a) „Meerdere uitgaven voortvloeiende uit de vlootwet 1922” vervalt voor 1923.
5 600			(92) Aangezien het niet zeker is, dat de opleiding ook in 1923 zal plaats hebben, is deze post wederom voor Memorie uitgetrokken.
Memorie.	10 800		(93) Aangezien het voor de onderwerpelijke uitkeeringen in eens be- noodigde bedrag uiteraard niet is te ramen, is deze post weder- om voor Memorie uitgetrokken.
Memorie.			(94) Tegenover deze uitgaaf staat een gelijk bedrag aan ontvangsten, begrepen onder een van de middelen in Indië, betreffende het departement van gouvernementsbedrijven.
250			(95) Als voren, betreffende het departement van Oorlog.
51 100	9 300		(96) Geraamd naar de uitkomsten van 1919—1921.
3 345 000		2 507 000	(97) „Uitgaven ten behoeve van eene voorloopige marine-reserve”. Deze post vervalt voor 1923 in verband met de invoering van de definitieve dienstplicht- en reserveformaties bij de zeemacht (vgl. de Memorie van Toelichting op onderafdeeling 1045D van deze begrooting).
(97) 26 000		26 000	
	184 000		
	Memorie.		

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	OMSCHRIJVING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925.
1044D		Uitgaven ten behoeve van het reserve personeel van de Zeemacht in Nederlandsch-Indië	Memorie.
1046		Onvoorziene uitgaven	f 150 000
		Totaal der Xde afdeling	f 32 192 148

		Java en Madoera	Buiten- gewesten.	Totaal.
AFDEELING X.				
Departement der Marine.				
Stuk 5 — Middelen in Indië.				
1001	Terugbetaling van voorschotten op inkomsten	f 17 200	f 9 200	f 26 400
1001A	Bakengelden	756 000	840 200	1 596 200
1002	Kapoeasgeld		80 000	80 000
1003	Loodsgelden	640 500	405 200	1 045 700
1004	Vergoeding voor certificaten van schepen	15 000	10 000	25 000
1005	Scheepsmeting	6 000	6 000	12 000
1006	Scheepsverklaringen	16 000	6 000	22 000
1007	Verrekening met het departement van onderwijs en eeredienst ter zake van de keuring van reizigers op pelgrimschepen	30 000		30 000
1008	Vergoeding voor het gebruik van 's Lands Clayton-toestellen en andere voor het ontsmetten van vaartuigen aangewezen ontsmettingstoestellen	120 000	30 000	150 000
1009	Verkoop van zeekaarten en boekwerken uit het depôt en de onderdepôts van kaarten en gidsen	7 600	2 500	10 100
1010	Ontvangsten en verrekeningen ten bate van het marine-etablisement en de daartoe behoorende inrichtingen	5 757 000		5 757 000
1011	Verrekening ten laste van het marine-etablisement van het geldwaardig bedrag van door andere diensten, behoorende onder het departement der marine, aan de marinemagazijnen afgegeven goederen	607 700		607 700
1012	Vergoeding door andere departementen van de kosten voor het gebruik van vaartuigen, en andere goederen, behoorende tot onder het departement der marine in Nederlandsch-Indië gestelde diensten	1 298 550		1 298 550
1013	Door andere departementen terug te betalen kosten voor het gebruik van de ter beschikking van die departementen gestelde vaartuigen, behoorende tot onder het departement der marine in Nederlandsch-Indië gestelde diensten	765 032		765 032
1014	Vergoedingen door particulieren van de kosten voor het gebruik van vaartuigen en andere goederen, behoorende tot onder het departement der marine in Nederlandsch-Indië gestelde diensten	3 000	1 500	4 500
1015	Ontvangsten in verband met het, op verzoek van belanghebbenden, verrichten van sommige werkzaamheden door havenmeesters of als zoodanig dienstdoende ambtenaren op Zon- en feestdagen.	6 000	30 000	36 000

		Java en Madoera.	Buiten- gewesten.	Totaal.
1016	Ontvangsten met betrekking tot het station voor draadlooze tele- grafie te Weltevreden	f 20 000		f 20 000
1017	Verrekening der geldswaarde van de uit den voorraad der opslag- plaatsen, uitgezonderd de marine-magazijnen te Soerabaja, aan de onder het departement der marine behoorende diensten ver- streckte steenkolen	1 590 600		1 590 600
1018	Verrekening der geldswaarde van de uit den magazijnsvoorraad buiten dien der marine-magazijnen te Soerabaja aan de onder het departement der marine behoorende diensten ver- streckte verduurzaamde levensmiddelen en andere goederen	82 500		82 500
1019	Inhoudingen op de soldijen van de Inlandsche schepelingen der zeemacht wegens verstrekte kleeding zoomede wegens andere voorloopig door den Lande gedane betalingen, welke met de soldij worden verrekend	50 000		50 000
1020	Inhoudingen op de soldijen van de mindere schepelingen der gouvernementsmarine wegens verstrekte kleeding, zoomede we- gens andere voorloopig door den Lande gedane betalingen, welke met de soldij worden verrekend	26 600	f 8 600	35 200
1021	Verkoop van voor 's Lands dienst bestemde bruikbare goederen niet afkomstig uit den voorraad der marinemagazijnen te Soerabaja	9 000	28 000	37 000
1022	Verkoop van onbruikbaar geworden en overtollige goederen blij- vende of tijdelijke werken, zoomede scheepen en vaartuigen en hun inventaris, een en ander:			
a	voor zoover niet afkomstig van het marine-etablisement en de daartoe behoorende inrichtingen en van de diensten, behoo- rende onder scheepvaart	700	500	1 000
b.	afkomstig van de diensten behoorende onder scheepvaart	7 500	3 500	10 800
1023	Andere ontvangsten	25 400	8 600	54 000
	Opgeteld	f 11 817 482	f 1 469 600	f 13 287 082

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 1 — STUK 6.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË
VOOR HET DIENSTJAAR
1923.

RAMING

VAN DE UITGAVEN VOOR HET MARINE-ETABLISSEMENT EN
DAARTOE BEHOORENDE INRICHTINGEN.

nummers der artikelen.	OMSCHRIJVING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1923
A. Uitgaven in Nederland.		
1	Terugbetaling aan het departement van marine in Nederland van de inkomsten van het personeel bij de magazijnen van het marine-etablisement te Amsterdam, belast met werkzaamheden in verband staande met het in ontvangst nemen, opslaan, inpakken en verzenden van goederen voor den Indischen dienst	f 26 100
2	Bezoldigingen, toelagen en reis- en verblijfkosten van een in Nederland te werk gestelden ingenieur voor het vak van scheepsbouw en van opzieners voor het vak van stoomwezen, te werk gesteld bij den aanbouw van kruisers en onderzeebooten	Memorie
3	Studietoelagen aan jongelieden, die aan de Technische Hoogeschool te Delft voor scheepsbouwkundig ingenieur studeeren en bestemd zijn om na volbrachte studie in den Indischen dienst te treden	1 400
4	Aanschaffing en uitzending van levensbehoeften, kleeding- en uitrustingsstukken voor de Inlandsche schepelingen, artillerie-behoedigheden en andere goederen ter aanvulling van den voorraad in de marinemagazijnen te Soerabaja	2 220 000
5	Verrekening met het departement van marine in Nederland van de uitgaven ten behoeve van het personeel der Koninklijke marine, geplaatst bij het etablissement te Soerabaja	80 000
6	Uit- en terugzending van personeel der Koninklijke marine, bij het marine-etablisement te Soerabaja geplaatst, met inbegrip der vergoeding wegens verplicht verblijf aan den wal in eene noodhaven en in quarantaine, alsmede daarmede in verband staande uitgaven	3 200
7	Geneeskundige behoeften	2 400
		f 2 333 100
B. Uitgaven in Nederlandsch-Indië.		
<i>a. Algemeene kosten van het etablissement.</i>		
8	Bezoldigingen en toelagen van het vaste en het tijdelijk personeel ..... (1) f	275 900

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
26 100			
Memorie.			
1 400			Zie den uitgewerkten staat betreffende Hoofdstuk I.
3 998 415		f 1 778 415	
80 000			
5 200			
2 400			
4 111 515		f 1 778 415	
2) 274 000	1 900		(1) 1 directeur ..... f 15 000 1 hoofdingenieur ..... 13 800 1 bedrijfsingenieur ..... 9 600 4 ingenieurs op f 3 600 ..... 14 400 1 electrotechnisch ingenieur ..... 3 600 1 hoofdopziener van scheepsbouw ..... 4 200 1 hoofdopziener van het stoomwezen ..... 4 200 1 secretaris-kassier ..... 5 400 1 bedrijfsboekhouder ..... 6 000 1 eerste-assistent-boekhouder ..... 4 200 1 tweede-assistent-boekhouder ..... 2 400 3 derde-assistenten-boekhouder ..... 5 400 2 eerste-commies ..... 7 200 1 tweede-commies ..... 2 640 1 derde-commies ..... 1 800 klerkengelden ..... 71 060 1 chef-teekenaar ..... 5 400 1 werktuigkundig teekenaar ..... 3 420 2 werktuigkundig teekenaars, op f 3 000 ..... 6 000 5 sloopsteekenaars, op f 3 600 ..... 18 000 1 geneesheer ..... 6 600 1 Indisch arts ..... 3 000 1 verbandmeester (in het bezit van het bewijs van apo- thekersbediende) ..... 2 100 1 opziener voor de politie 3 000

Nummer der artikelen.	OMSCHRIJVING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1923
9	Arbeidsloonen ..... (2) f 140 700	
10	Rechtstreeksche goederen ..... (3) 23 700	
11	Kantoorkosten ..... (4) 16 800	
12	Verschillende andere kosten ..... (5) 57 800	
		f 314 900

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
115 600	27 100		5 portiers, op <i>f</i> 1 680 ..... <i>f</i> 8 400
11 200	12 500		1 gouvernementsscheikundige (aandeel marine) 2 000
13 900	2 900		toelagen aan 2 ambtenaren en 2 klerken voor het bezit van het bewijs van afgelegd boekhoudersexamen, op <i>f</i> 300 ..... 1 200
65 900		<i>f</i> 6 100	<i>f</i> 230 020
			Personeel voor den in dienst zijnden baggermolen:
			1 molenbaas ..... <i>f</i> 2 700
			1 machinedrijver op hoogstens <i>f</i> 720 ... 720
			1 stoker 1ste klasse op hoogstens <i>f</i> 480. 480
			1 „ 1ste „ „ „ 540. 540
			2 stokers 2de „ „ „ 330. 660
			1 mandoer der matrozen op hoogstens 480. 480
			4 matrozen 1ste klasse op hoogstens 240. 960
			4 „ 2de „ „ „ 216. 864
			_____ <i>f</i> 7 404
			Personeel voor het sleepbootje:
			1 djoeragan op hoogstens <i>f</i> 720 ..... <i>f</i> 720
			1 machinedrijver op hoogstens <i>f</i> 660 660
			2 stokers 2de klasse, op hoogstens <i>f</i> 330 ... 660
			1 matroos 1ste klasse, op hoogstens <i>f</i> 240. 240
			1 matroos 2de klasse op hoogstens <i>f</i> 216. 216
			_____ 2 496
			oppassers 3 286
			regelmatige verhoogingen van bezoldiging 40 577
			_____ <i>f</i> 283 783
			waarvoor met het oog op wisselingen wordt gesteld ..... <i>f</i> 278 900
			Gaat af wegens voorgenomen bezuiniging 3 000
			_____ <i>f</i> 275 900
			(2) De raming is gegrond op de uitkomsten van 1919—1921.
			(3) De raming is gegrond op de uitkomsten van 1919—1921.
			(4) Van het thans nitgetrokken bedrag van <i>f</i> 16 800 is voor vaste ver- goedingen <i>f</i> 10 000 noodig en <i>f</i> 6 800 voor zaken niet vallende in de termen van de vaste vergoedingen (geraamd naar de uitkomsten van 1919—1921.
			(5) De raming is gegrond op de uitkomsten van 1919—1921.

Nummers der artikelen.	OMSCHRIJVING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1923.
	<i>b. Kosten van het werf- en dokbedrijf.</i>	
13	Bezoldigingen en toelagen van het vaste en het tijdelijk personeel ..... (6) <i>f</i>	194 000
14	Arbeidsloonen ..... (7)	169 600
15	Rechtstreeksche goederen ..... (7)	24 800
16	Verschillende andere kosten ..... (7)	14 000
		<u>f 402 400</u>

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		TOELICHTINGEN																																								
	Meer.	Minder.																																									
184 800	f 9 200		(6) 1 hoofdopziener der werkplaatsen ..... f 4 200																																								
147 300	22 100		1 hoofdopziener van electrotechniek 4 200																																								
15 600	9 200		1 bootsman 2 700																																								
14 800		f 800	1 onder-bootsman 2 700																																								
			1 baas-zeilmaker 2 700																																								
			10 opzieners voor het vak van scheepsbouw, op f 2 700 ..... 27 000																																								
			1 baas-ketelscheepmaker 2 700																																								
			1 onderbaas-ketelscheepmaker 2 700																																								
			1 baas-timmerman 2 700																																								
			1 baas-sloepenmaker, tevens kuiper en mastenmaker ... 2 700																																								
			1 baas-smid 2 700																																								
			1 baas-schilder 2 700																																								
			1 werfmachinist 2 700																																								
			1 baas-bankwerker, tevens draaier 2 700																																								
			2 onderbazen-idem, op f 2 700 ..... 5 400																																								
			1 baas-monteur 3 000																																								
			2 onderbazen-idem, op f 3 000 ..... 6 000																																								
			1 instrumentmaker 2 700																																								
			1 baas-gieter 2 700																																								
			1 baas-koperslager 2 700																																								
			1 onderbaas-idem 2 700																																								
			1 baas-ketelmaker 2 700																																								
			1 onderbaas-idem 2 700																																								
			1 opziener-idem 2 700																																								
			1 baas-gereedschapmaker 2 700																																								
			1 opziener-seiner 2 700																																								
			11 opzieners-machinesteller, op f 2 700 ..... 29 700																																								
			1 opziener van de houtzagerij, tevens bewaarder van den houtvoorraad 2 700																																								
			1 baas-modelmaker 2 700																																								
			1 beheerder van het compressorenhuis 3 000																																								
			1 baas voor de onderzeedienstwerkplaatsen 2 700																																								
			1 baas-monteur. 2 700																																								
			1 hulpmonteur 2 100																																								
			klerken (schrijvers op de werkplaatsen) 6 090																																								
			regelmatige verhoogingen van bezoldiging 41 300																																								
			f 196 790																																								
			waarvoor met het oog op wisselingen wordt gesteld f 194 000.																																								
			(7) De splitsing is als volgt:																																								
			<table border="0"> <thead> <tr> <th></th> <th>Werfbedrijf.</th> <th>Dokbedrijf.</th> <th>Totaal.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>14</td> <td>f 124 627</td> <td>f 20 630</td> <td>f 145 257</td> </tr> <tr> <td>14</td> <td>144 083</td> <td>25 893</td> <td>169 976</td> </tr> <tr> <td>14</td> <td>165 380</td> <td>28 323</td> <td>193 703</td> </tr> <tr> <td>15</td> <td>15 792</td> <td>1 154</td> <td>16 946</td> </tr> <tr> <td>15</td> <td>23 400</td> <td>469</td> <td>23 869</td> </tr> <tr> <td>15</td> <td>33 534</td> <td>149</td> <td>33 683</td> </tr> <tr> <td>16</td> <td>9 864</td> <td>1 030</td> <td>10 893</td> </tr> <tr> <td>16</td> <td>22 397</td> <td>650</td> <td>23 047</td> </tr> <tr> <td>16</td> <td>8 156</td> <td>—</td> <td>8 156</td> </tr> </tbody> </table>		Werfbedrijf.	Dokbedrijf.	Totaal.	14	f 124 627	f 20 630	f 145 257	14	144 083	25 893	169 976	14	165 380	28 323	193 703	15	15 792	1 154	16 946	15	23 400	469	23 869	15	33 534	149	33 683	16	9 864	1 030	10 893	16	22 397	650	23 047	16	8 156	—	8 156
	Werfbedrijf.	Dokbedrijf.	Totaal.																																								
14	f 124 627	f 20 630	f 145 257																																								
14	144 083	25 893	169 976																																								
14	165 380	28 323	193 703																																								
15	15 792	1 154	16 946																																								
15	23 400	469	23 869																																								
15	33 534	149	33 683																																								
16	9 864	1 030	10 893																																								
16	22 397	650	23 047																																								
16	8 156	—	8 156																																								
			Geraamd naar de uitkomsten van 1919—1921.																																								

Nummers der artikelen.	OMSCHRIJVING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1925
	<i>c. Kosten van het magazijnbedrijf.</i>	
17	Bezoldigingen en toelagen van het vaste en het tijdelijk personeel ..... (8) <i>f</i>	55 400
18	Arbeidsloonen ..... (9)	71 100
19	Rechtstreeksche goederen ..... (9)	2 800
20	Verschillende andere kosten ..... (9)	43 800
		<u>f 175 100</u>
	<i>d. Gasfabriek, opbewaring en uitrusting, tuighuis en woningen van het personeel.</i>	
21	Bezoldigingen en toelagen van het vaste en het tijdelijk personeel ..... (10) <i>f</i>	33 300
22	Arbeidsloonen ..... (11)	106 700
23	Rechtstreeksche goederen ..... (11)	20 800
24	Verschillende andere kosten ..... (11)	3 000
		<u>163 800</u>

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
<i>f</i> 69 200		<i>f</i> 3 800	(8) 1 magazijnmeester ..... <i>f</i> 6 000
68 900	<i>f</i> 12 200		1 assistent-magazijnmeester 4 200
5 300		500	1 ambtenaar voor de inkleding 3 000
28 200	15 600		1 tweede-commies 2 640
			1 derde-commies 1 800
			1 opziener 3 000
			1 verzender 2 400
			1 beheerder der Afdeeling „Afgifte” 2 100
			4 bewaarders der 1ste klasse, op <i>f</i> 2 100 ..... 8 400
			8 bewaarders der 2de klasse, op <i>f</i> 720 ..... 5 760
			1 bewaarder van den artillerie-voorraad 2 700
			klerken 12 420
			1 oppasser 144
35 400		2 100	regelmatige verhoogingen van bezoldiging 11 339
			<i>f</i> 65 903
77 500	29 400		waarvoor met het oog op wisselingen wordt gesteld ..... <i>f</i> 62 000
			Gaat af wegens voorgenomen bezuiniging 6 600
15 500	5 300		<i>f</i> 55 400
5 200		200	
			(9) Geraamd naar de uitkomsten van 1919—1921.
			(10) 1 opzichter bij den dienst van scheepvaart, geplaatst bij de gasfabriek ..... <i>f</i> 1 440
			1 stoker bij de gasfabriek 420
			1 konstabel (beambte) 2 700
			1 stuurman, beheerder van den tijdbal 2 700
			1 baas-ernstvuurwerker 2 700
			1 onderbaas-idem 2 700
			1 kasbaas 1 800
			1 beheerder van de in voorraad zijnde munitie en hoe- veelheden buskruit 3 000
			3 ernstvuurwerkers, op <i>f</i> 2 700 ..... 8 100
			toelage aan 1 onderofficier (konstabel), aan wien geen genot van vrije woning is toegestaan 1 680
			toelage van den opzichter bij den dienst van scheepvaart. regelmatige verhoogingen van bezoldiging 180
			<i>f</i> 33 320
			waarvoor wordt gesteld <i>f</i> 33 300.
			(11) De splitsing is als volgt:
			22. Arbeidsloon:
			1919. 1920. 1921.
			Gasfabriek. .... <i>f</i> 1 648 <i>f</i> 1 653 <i>f</i> 2 025
			Opbewing en uitrusting 56 676 48 304 65 119
			Torpedo-werkplaats. 2 874 31 403 42 041
			Woningen personeel. 8 303 7 606 9 715
			Pyrotechnische werkplaats. 1 003 1 045 1 363
			Munitiemagazijnen 4 903 5 987 8 563
			Inrichtingen onderzeedienst ... 1 680 2 057 16 110
			Totaal ..... <i>f</i> 77 087 <i>f</i> 98 055 <i>f</i> 144 936
			of gemiddeld rond <i>f</i> 106 700.

Nummers. der artikelen.	OMSCHRIJVING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1923.
<i>e.</i> Uitbreiding.		
25	Arbeidsloon	(12) f 5 048 700
26	Rechtstreeksche goederen	

FORZIENINGEN EN WERKEN BIJ HET MARINE-ETABLISSEMENT.

Verwerkt in:				1923 vermoedelijk te verwer- ken.	TOELICHTINGEN.
1919.	1920.	1921.	1922 vermoedelijk		
		813 950	600 000	600 000	Uitvoering op contract.
		287 000 (1)	1 000 000	1 842 751	
				60 000	
		150 000	100 000	1 316 000	Met inbegrip van: in orde maken van wegen en terreinen, pompinstallatie enz. = f 92 000.
			50 000	160 000	
		30 000	50 000	398 000	Met inbegrip van: in orde maken wegen en terreinen, fundeering, elektrische aandrijving e. a. = f 68 000.

(1) Zie G.B. No. 4 14 Sept. 1921. Deze twee werken zijn niet zuiver uit elkaar te houden en zijn daarom op de begrooting deze beide werken te combineren. Uitvoering op contract, voorloopig uitgevoerd 2 langshellingen van eenvoudiger constructie, terwijl de kappen vermoedelijk voorloopig kunnen wegblijven.

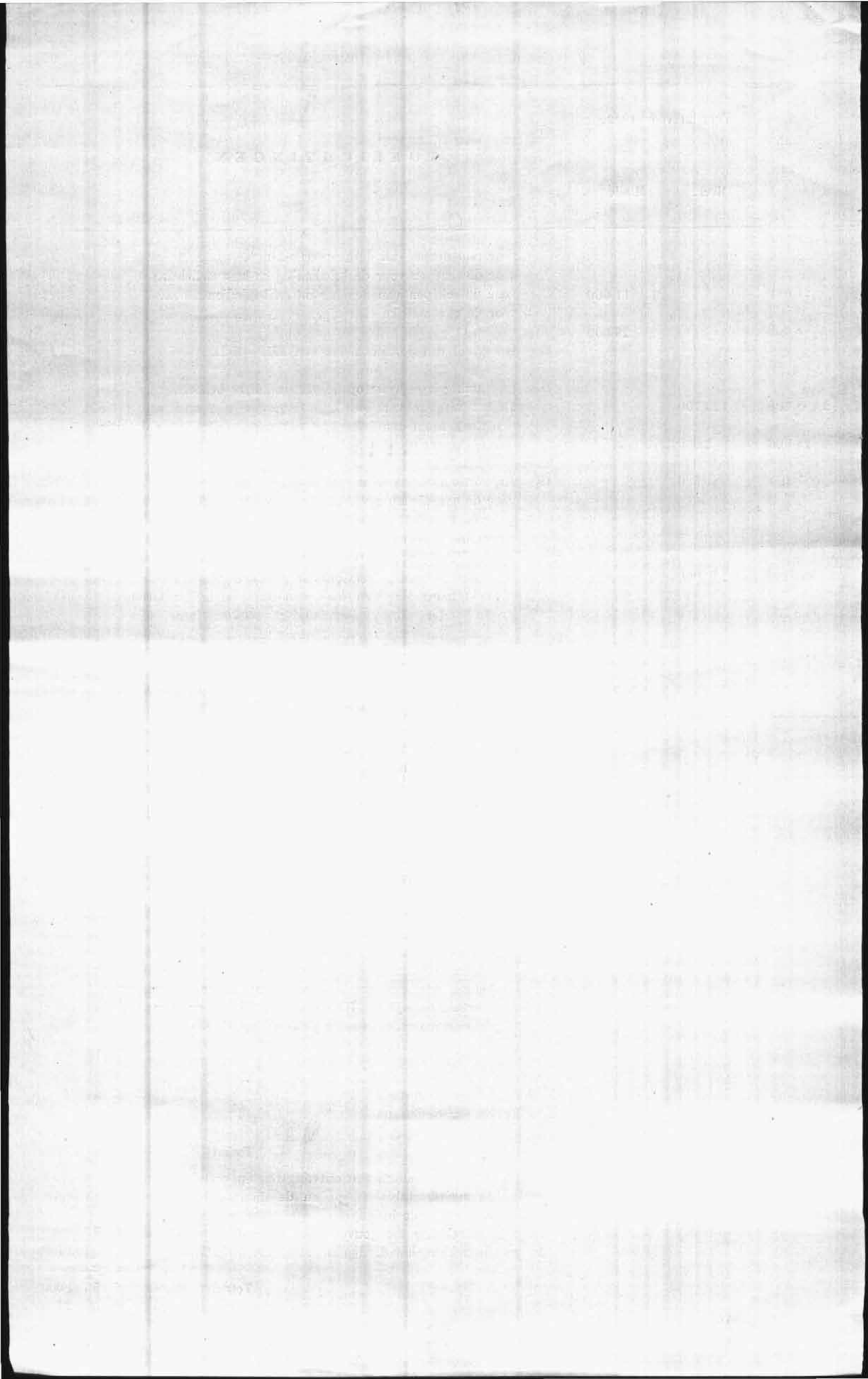
Nummer.	OMSCHRIJVING.	Geraamde totaal- kosten.	Toegestaan bij de begrooting van:	Aan- gevraagd bij de begrooting van:
6	Buitengewone uitgaven van de fabriekswerktuigen in de werkplaatsen en van andere werktuiglijke inrichtingen.	252 000 100 000	1918 252 000 + 70 000 1919 100 000 + 70 000 1920 175 000 + 70 000 1921 70 000	1922 170 00 1923 100 00
7	Kazerne Torpedodienst (Kazerne Oedjong).	800 000	1921 550 000	1922 345 00 1923 200 00
8	Kazerne Onderzeedienst.	1 000 000		
9	Bouw mijnenmagazijn	95 000		1922 88 50 1923 6 50
10	Wijziging vervoerswezen en verbetering en vernieuwing railnet.	31 800	1919 31 800	1923 32 00
11	Steigers Oosterhaven.	108 000		1923 54 00
12	Uitbreiding debarquementsgebouwen voor officieren en manschappen.	249 462		1923 75 00
13	Onvoorziene uitgaven voor woningbouw inrichtingen voor nieuwe diensten en dergelijke.	250 000	1921 250 000	1922 250 00 1923 100 00

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		TOELICHTINGEN.																																																																												
	Meer.	Minder.																																																																													
Memorie.			(14) Op dezen post, welke evenals ten vorige jare voor „Memorie” wordt uitgetrokken, kunnen worden gebracht de kosten van uitbreidingswerken, welke eventueel door derden zullen worden uitgevoerd.																																																																												
f 70 000			(15) Op grond van de behoefte.																																																																												
754 000		f 150 300	Aangeschafte werd in:																																																																												
			1918 f 77 145.																																																																												
			1920 105 469.																																																																												
			1921 202 598.																																																																												
			Houtvoorraden volgens aanschaffingsprijs:																																																																												
			<table border="1"> <thead> <tr> <th rowspan="2">Soort.</th> <th colspan="3">Op het einde van 1920.</th> <th colspan="3">Op het einde van 1921.</th> </tr> <tr> <th>Djatie-hout.</th> <th>Andere houtsoorten.</th> <th>Rondhouten.</th> <th>Djatie-hout.</th> <th>Andere houtsoorten.</th> <th>Rondhouten.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Balken.....</td> <td>f 6 515</td> <td></td> <td></td> <td>f 1 234</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Planken.....</td> <td>33 865</td> <td></td> <td></td> <td>86 713</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Planken (wrakke)...</td> <td>5 387</td> <td>f 14 933</td> <td>415</td> <td>6 845</td> <td>f 76 701</td> <td>5 490</td> </tr> <tr> <td>Krommers kl. bocht.</td> <td>30 188</td> <td></td> <td></td> <td>—</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Bootschoutjes.....</td> <td>—</td> <td></td> <td></td> <td>22 936</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Dolken.....</td> <td>114 654</td> <td></td> <td></td> <td>160 406</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Afval van hout.....</td> <td>538</td> <td></td> <td></td> <td>889</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Totaal. ...</td> <td>f 211 147</td> <td>f 14 933</td> <td>f 415</td> <td>f 279 023</td> <td>f 76 701</td> <td>f 5 490</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>f 226 495</td> <td></td> <td></td> <td>f 361 214</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	Soort.	Op het einde van 1920.			Op het einde van 1921.			Djatie-hout.	Andere houtsoorten.	Rondhouten.	Djatie-hout.	Andere houtsoorten.	Rondhouten.	Balken.....	f 6 515			f 1 234			Planken.....	33 865			86 713			Planken (wrakke)...	5 387	f 14 933	415	6 845	f 76 701	5 490	Krommers kl. bocht.	30 188			—			Bootschoutjes.....	—			22 936			Dolken.....	114 654			160 406			Afval van hout.....	538			889			Totaal. ...	f 211 147	f 14 933	f 415	f 279 023	f 76 701	f 5 490			f 226 495			f 361 214	
Soort.	Op het einde van 1920.				Op het einde van 1921.																																																																										
	Djatie-hout.	Andere houtsoorten.	Rondhouten.	Djatie-hout.	Andere houtsoorten.	Rondhouten.																																																																									
Balken.....	f 6 515			f 1 234																																																																											
Planken.....	33 865			86 713																																																																											
Planken (wrakke)...	5 387	f 14 933	415	6 845	f 76 701	5 490																																																																									
Krommers kl. bocht.	30 188			—																																																																											
Bootschoutjes.....	—			22 936																																																																											
Dolken.....	114 654			160 406																																																																											
Afval van hout.....	538			889																																																																											
Totaal. ...	f 211 147	f 14 933	f 415	f 279 023	f 76 701	f 5 490																																																																									
		f 226 495			f 361 214																																																																										
			(16) Er wordt geraamd voor de aanschaffing van:																																																																												
			6 100 ton Lematangkolen, tegen f 30,40 ..... f 185 440																																																																												
			10 300 „ Ombilinkolen, tegen f 28 ..... 288 400																																																																												
			700 „ smeedkolen, tegen f 61 ..... 42 700																																																																												
			400 „ cokes Giet, tegen f 88 ..... 35 200																																																																												
			500 „ residu, tegen f 36 ..... 18 000																																																																												
			775 „ solarolie, tegen f 69 ..... 53 475																																																																												
			voor het inladen enz. van steenkolen 42 800																																																																												
			f 666 015																																																																												
			Gaat af voor verstrekkingen aan andere departementen, enz. 82 296																																																																												
			f 583 719																																																																												
			waarvoor wordt gesteld f 583 700.																																																																												
			In dit bedrag is begrepen eene som van f 133 520 voor aankoop van steenkolen en andere brandstoffen ten behoeve van de werf.																																																																												
			De verrekeningswaarde van de steenkolen, welke aan de andere tot het departement der marine behorende diensten worden verstrekt, zal vermoedelijk bedragen:																																																																												
			voor de schepen van het Nederlandsch eskader ..... f 365 000																																																																												
			voor idem van de Indische militaire marine (uitgezonderd de opnemingsvaartuigen) 117 975																																																																												
			voor de opnemingsvaartuigen 24 900																																																																												
			voor de schepen van de gouvernementsmarine 30 000																																																																												

Nummers der artikelen.	OMSCHRIJVING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1923.
30	Aanschaffing van geschut met toebehooren, draagbare wapenen, ledergoed, projectielen, buskruit en andere zaken op het materieel der artillerie betrekking hebbende ..... (17) f	10 200
31	Aanschaffing van kleedingstukken ..... (18)	50 000
32	Aanschaffing van verduurzaamde levensmiddelen en andere goederen en verrekening van het geldswaardig bedrag van door andere diensten, behoorende onder het departement der marine aan de marine-magazijnen afgegeven goederen (19)	2 619 400
33	Arbeidsloonen ..... (20)	28 700
34	Rechtstreeksche goederen ..... (20)	8 800
		f 5 370 800
	<i>g.</i> Werkzaamheden voor derden.	
35	Arbeidsloonen ..... (21) f	1 149 200
36	Rechtstreeksche goederen ..... (21)	889 100
		2 038 300
	In de onder de artikelen 9, 14, 18, 22, 25, 33 en 35 uitgetrokken sommen voor arbeidsloonen zijn begrepen de bezoldiging voor 40 contractswerklieden, alsmede eene som van f 24 000 voor tijdelijke werkkrachten (maandgelders).	f 11 712 000

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1925.		T O E L I C H T I N G E N.
	Meer.	Minder.	
f 21 800		f 11 600	voor den dienst van de kustverlichting ..... —
78 000		28 000	voor de schepen voor de bebakening en kustverlichting ... 27 000
			voor de schepen van den haven- en loodsdiensd 6 324
			voor de gewestelijke vaartuigen 18 000
			(17) Op grond van de uitkomsten van 1919—1921.
2 498 700	f 120 700		(18) De raming is gegrond op de vermoedelijke behoefte.
25 900	2 800		In het uitgetrokken bedrag is begrepen eene som van f 7 500, welk
7 200	1 600		bedrag komt ten bate van het departement van Justitie als op-
			brengrst van den arbeid van veroordeelden.
			(19) Er wordt noodig geacht:
			voor de aanschaffing van verduurzaamde levensmiddelen. f 331 700
53 9200	216 000		voor de aanschaffing van „andere goederen" (op grond
800 900	88 200		van de uitkomsten van 1920 en 1921 — die van 1919
			zijn buiten beschouwing gelaten, omdat in dat jaar
			wegens geringe uitzending van goederen uit Nederland
			in verband met den oorlogstoestand meer goederen
			dan onder normale omstandigheden in Indië zijn
			moeten worden aangekocht) 1 680 000
			voor de verrekening van in de marinemagazijn afgegeven
			goederen (Zie No. 1014 van de raming der middelen). 607 700
f 10 575 600	f 1 559 400	f 203 400	f 2 619 400
			In het uitgetrokken bedrag is begrepen eene som van f 60 000, welk
			bedrag komt ten laste van het departement van Justitie als op-
			brengrst van den arbeid van veroordeelden.
			(20) De ramingen zijn gegrond op de uitkomsten van 1919—1921.
			(21) Op grond van de uitkomsten van 1919—1921. Hierbij is echter
			tevens rekening gehouden met de kosten van afbouw van het schip
			voor de gouvernementssmarine „Fomalhout", zoome de voor aanbouw
			van het schip voor de gouvernementssmarine „Zeemeew", waarvoor
			gerekend wordt noodig te zijn aan arbeidsloo nen onderscheidenlijk
			f 60 000 en f 40 000 en aan rechtstreeksche goederen onderscheidenlijk
			f 92 000 en f 80 000, alsmede de kosten van afbouw van den tweeden
			kleinen mijnenlegger en van den mijnenlegger, gewijzigd type
			Medusa, waarvoor gerekend wordt noodig te zijn aan arbeidsloo nen
			onderscheidenlijk f 70 000 en f 95 000 en aan rechtstreeksche
			goederen onderscheidenlijk f 30 000 en f 175 000.
			H e r h a l i n g.
			A. Uitgaven in Nederland ..... f 2 331 100
			B. Uitgaven in Nederlandsch-Indië 11 712 000
			Totaal ..... f 14 043 100
			Hiertegenover staan aan ontvangsten en verrekeningen ten bate van
			het marine-etablisement en de daartoe behoorende inrichtingen
			de navolgende bedragen:
			1e. met betrekking tot gouvernementssdienststakken ..... f 5 544 300
			2e. met betrekking tot derden 192 700
			Totaal ..... f 5 737 000

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. X — STUK 7.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1922.

AFDEELINGSVERSLAG.

AFDEELING X.

Departement der Marine.

Algemeene opmerkingen.

§ 1. *Bezuiniging.* Door verschillende leden werd betoogd, dat op deze begrotingsafdeeling lang niet voldoende is bezuinigd. De totale raming der uitgaven voor 1923 van $\pm$ 56 miljoen geeft — aldus deze leden — vergeleken bij die van $\pm$ 60 miljoen voor 1922 niet den indruk, dat met ernst naar bezuiniging is gestreefd. De thans verkregen besparing meenden enkelen hunner bovendien te moeten toeschrijven aan de onverwachte omstandigheid, dat de vlootplannen voorloopig zijn aangehouden. Anderen hadden becijferd, dat de vermindering, verkregen door intrekking van den duurtetoelag, verlaging der kolenprijzen, enz. gedeeltelijk zelfs werd te niet gedaan door een verhooging der overige uitgaven.

De hier aan het woord zijnde groep van leden achtte meerdere besparing noodzakelijk; dat voor deze begrotingsafdeeling meer is uitgetrokken dan voor Onderwijs en B. G. D. tezamen, keurden deze leden in hooge mate af. Eenerzijds werd in overweging gegeven naar meerdere bezuiniging te zoeken door eerstens een deel der schepen, zowel van het Nederlandsch eskader, als van de Indische militaire marine, tijdelijk op te leggen en tweedens meer te besparen op den marineluchtvaartdienst, b.v. door aan de vliegkampen in langzamer tempo te doen arbeiden. Anderzijds werd opgemerkt, dat het tegenwoordig in Indië aanwezige eskader best gemist kan worden, aangezien de gevechtswaarde ervan nihil is.

Vele andere leden konden zich geenszins met deze beschouwingen vereenigen.

Deze leden stelden in het licht, dat er op de Marine in de laatste jaren reeds zooveel is bezuinigd, dat van verdere beperking der uitgaven geen sprake meer kan zijn, tenzij men de geheele vloot zou wenschen op te heffen.

Naar het oordeel der hier aan het woord zijnde leden, draagt deze begrotingsafdeeling wel degelijk de sporen van een zeer ernstig streven naar bezuiniging.

Het denkbeeld een deel der schepen van het Nederlandsche eskader en van de Indische militaire marine op te leggen, achtten zij met het oog op de bemanningen niet voor verwezenlijking vatbaar.

Voorts verklaarden deze leden op het gestationneerd blijven van het eskader prijs te stellen, in de eerste plaats voor oefening van het personeel, en verder voor de bestrijding

der zeerooverijen. Dat het eskader reeds zoo ingekrompen is, had volgens enkelen al een toeneming van den zeeroof ten gevolge gehad.

Dit pleidooi voor het handhaven van het eskader ontlokte aan de leden, die zich voor opheffing hadden uitgesproken, de opmerking, dat huns inziens voor het tegengaan van den zeeroof volstaan kan worden met enkele kleinere vaartuigen.

§ 2. *Vlootplannen.* Verschillende leden spraken hunne voldoening uit over het feit, dat de vlootplannen voorloopig van de baan zijn.

Enkelen grondden hunne uitspraak op principieele redenen. Deze leden waren van oordeel, dat een politievloot voor Indië alleszins voldoende is en hoopten, dat het uitstel van behandeling afstel zal beteekenen. Anderen meenden, dat uitstel in verband met de ongunstige financiële omstandigheden onvermijdelijk moet worden geacht.

Een lid, mede deze meening toegedaan, betreurde het echter, dat, nu voor de eerste maal sinds vele jaren een uitgewerkt systeem in de vlootpolitiek valt waar te nemen, dit systeem gevaar loopt niet te zullen worden aanvaard.

Vele andere leden spraken hun leedwezen uit over het verloop van de behandeling van het ontwerp-vlootwet in Nederland.

Hoewel zij hadden gehoopt, dat de a.s. verkiezingen niet van overwegenden invloed zouden zijn, is gebleken, dat het ontwerp-vlootwet in Nederland tot een onderwerp is gemaakt van verkiezingsdoeleinden. Dat een landsbelang van zoo groote beteekenis hiervoor is opgeofferd, noemden deze leden politiek van de slechtste soort. Zij vroegen of de Regeering bereid is er bij het Opperbestuur op aan te dringen om dadelijk na de verkiezingen het wetsontwerp opnieuw aanhangig te maken. Doorvoering van de vlootplannen achtten zij, ook met het oog op de huns inziens weinig bevredigende resultaten van de Washingtonsche conferentie, noodzakelijk voor de beveiliging van Indië.

§ 3. *Verschillende opmerkingen.* Gevraagd werd welke overwegingen hebben gegolden bij de toekenning van duurtetoelag aan het aan boord verblijvend en aldaar gevoed wordend Europeesche personeel van de Staatsmarine.

Meerdere leden achtten het verkeerd, dat de toeslag indertijd aan het Europeesche personeel is toegekend, waar het voor zijn verblijf in Indië reeds 65% boven het Nederlandsch tractement genoot en gesteld is in het genot van toelagen, zooals bv. waltoelage enz.

De vraag werd gesteld, of het juist is, dat aan het Opperbestuur in overweging is gegeven de uitzending van de K

VI voorloopig op te schorten, omdat h.t.l. geen voldoende gelegenheid bestaat om nog een onderzeeboot naar behooren te voorzien van het benodigde.

Men zou gaarne vernemen, of de constructie der in Indië aanwezige onderzeeërs van dien aard is, dat het personeel zonder gevaar voor hun leven aan boord daarvan kunnen verblijven.

Gemeend werd, dat de Commandant der Marine te Soerabaja en de te Bandoeng geplaatste zee-officier voor de voorbereiding van de zeemilitie zouden kunnen worden gemist.

Gevraagd werd of de Regeering nog niet den tijd gekomen acht om de bezoldigingsregelingen voor het personeel der vloot en der gouvernements-marine aan een algeheele herziening te onderwerpen.

Uitgaven in Nederland.

Onderafdeeling 1003. Aandeel in de kosten van aanbouw van kruisers en onderzeeboorten enz. Eenige leden gaven uit een bezuinigingsoogpunt in overweging de aanbouw enz. in langzamer tempo te doen geschieden.

Meerdere andere leden verklaarden zich tegen uitstel en zouden integendeel meer spoed met den aanbouw be tracht willen zien.

Overigens zag men met betrekking tot dezen post gaarne eenige toelichting verstrekt.

Enkele leden stelden voor de uitzending van vliegtuigmaterieel achterwege te laten.

Onderafdeeling 1009. Verdere uitgaven voor de Indische militaire marine. Gevraagd werd of op de sub b genoemde uitgaven niet bezuinigd zou kunnen worden.

Van andere zijde werd gemeend, dat bezuiniging ten deze uitgesloten moet worden geacht.

Eenige toelichting van het voor aanbouw enz. uitgetrokken bedrag zou door eenige leden op prijs gesteld worden.

Onderafdeeling 1014 A. Aanbouw en uitrusting van het kabelschip „Zuiderkruis”. De vraag werd gesteld of met dezen aanbouw reeds is begonnen.

Onderafdeeling 1016. Marine-etablisement enz. Gaarne zag men het bedrag van f 1.700.000., sub d uitgetrokken voor „andere goederen”, nader gespecificeerd.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 1001. Personeel van het departement. Gevraagd werd of een gedeelte van het aan het departement werkende marinepersoneel, zoowel officieren als minderen, niet vervangen kan worden door goedkooper burgerlijk personeel.

Onderafdeeling 1002. Verdere uitgaven van het departement en den algemeenen dienst. De aandacht werd gevestigd op de geldverspilling bij het plaatsen van advertenties voor den oproep van candidaten, enz.

Onderafdeeling 1006. Marine-etablisement. Gaarne zou worden vernomen, welke regeling ten behoeve van de contractwerklieden bij andere inrichtingen of diensten is getroffen en hoe met inheemsche contractwerklieden wordt gehandeld.

Enkele leden betwijfelden het of de mededeeling op blz. 3 der Memorie van Toelichting, dat met den voorgenomen maatregel geen nieuwe uitgaaf gepaard gaat, juist is. Zij meenden, dat gelden zullen moeten worden uitgetrokken voor kosten van verlof en pensioenen.

Aangedrongen werd op het in langzamer tempo uitvoeren van de werken bij het marine-etablisement.

Gevraagd werd of de oorspronkelijke ramingen voor de buitengewone voorzieningen en werken niet zeer belangrijk zijn overschreden.

Indien dit het geval mocht zijn, zou men gaarne vernemen met welke bedragen die overschrijding heeft plaats gehad.

Waar niet alle in stuk 6 genoemde voorzieningen en werken vroeger reeds zijn toegestaan, vroeg men of de nieuw opgebrachte verband houden met doorvoering der vlootplannen.

Eenige leden vroegen of, ook door het uitstellen der vlootplannen, niet meer bezuinigd zou kunnen worden op de uitgaven voor het marine-etablisement.

Door meerdere leden werd aangedrongen op verlangzaming van het tempo van uitvoering der werken. Zij betwijfelden het of men hierbij ten volle is gebonden aan contracten met aannemers.

Onderafdeeling 1006 B. Toelagen ondergeschikt technisch burgerlijk personeel. Eenige leden merkten op, dat de toelagen aan dit personeel vooruitlopend op de nivelleeringsvoorstellen zijn toegekend en slechts een tijdelijk karakter zouden dragen. Nu die voorstellen echter niet zullen worden ingevoerd, meenden zij, dat de toelagen thans behooren te vervallen, daar zij een onbillijkheid zijn tegenover technici van andere departementen. Daarbij waren dan de bezoldigingen van het onderhavige personeel, welke ten achter staan bij die van andere technici, met deze op gelijken voet te brengen.

Enkele leden meenden, dat een vergelijking met ander technisch personeel niet mag worden gemaakt. Huns inziens stelt het werk van deze technici hooger eischen, waarom zij de toelagen behouden wenschten te zien.

Andere leden achtten het tot stand brengen van een definitieve bezoldigingsregeling van het lagere technische personeel van het marine-etablisement van beteekenis, om abituriënten van de Indische ambachtsscholen daarheen te trekken, waardoor op den duur de uitzending van personeel uit Europa zou kunnen worden beperkt.

Onderafdeeling 1008. Verdere uitgaven voor de steenkolenopslagplaatsen enz. Men zou gaarne vernemen, waarom bij deze begrootingsafdeeling ter berekening van de kosten der steenkolen uitgegaan is van kolenprijzen, welke aanmerkelijk hooger zijn dan die, welke bij afdeeling VIII als grondslag der ramingen zijn aangenomen.

Voorts werd de vraag gesteld of inderdaad gedeeltelijk nog buitenlandsche kolen worden gebruikt.

Onderafdeeling 1011. Hydrografische dienst. Gevraagd werd, hoe het mogelijk is geweest, dat een voor

den hydrografischen dienst uitgezonden burgerlijk ambtenaar vóór zijn uitzending blijkbaar zoo slecht werd gekeurd, dat hij kort na aankomst h.t.l. moest worden afgekeurd wegens in den wereldoorlog opgedane bevroren voeten. Gaarne zou worden vernomen of de door den Lande hierdoor geleden schade kan worden verhaald, en zoo neen, waarom niet.

Onderafdeeling 1012. Verdere uitgaven voor den hydrografischen dienst. Een der leden was van oordeel, dat de kosten der voeding van het marinepersoneel — bedragende f 1.90 per dag voor een Europeaan of een Inlander op Europeesche voeding — buitensporig hoog geacht moeten worden.

Onderafdeeling 1013. Inspectie en hoofdkantoor van scheepvaart. In verband met het afvoeren der nivelleeringsvoorstellen zou gaarne worden vernomen of eene herziening der bezoldigingen van den hoofdinspecteur en den inspecteur-onderhoofd in overweging is (vergel. Memorie van Antwoord 1e gew. zitt. 1921, Ond. I — Afd. X: st. 8, blz. 5).

In het geval, dat toezicht tijdens de diensturen wordt uitgeoefend, achtten sommige leden het toekennen van een toelage aan den ambtenaar, belast met het toezicht over den voorraad van zeekaarten en gidsen een onnoodige uitgaaf.

Gemeend werd, dat de voorziening met twee archiefambten en 7 oppassers op het hoofdkantoor onnoodig royaal was.

Door eenige leden werd er op aangedrongen de keuring van stoomketels te Singapore aan een ander dan den superintendent der N. I. T., die ter zake immers belanghebbend is, op te dragen. Zij verwezen ten deze naar een artikel in de Indische Courant (W. J. E.) van 11 Maart 1922, 1e blad, met den inhoud waarvan zij zich konden vereenigen.

Onderafdeeling 1015. Werktuigkundigen. Opgemerkt werd, dat de werktuigkundigen bij den dienst van scheepvaart in bezoldiging achtergebleven zijn bij hun collega's der gouvernementsmarine, waar deze laatsten in 1921 eene positieverbetering deelachtig werden.

Men achte zulks onbillijk, te meer waar de eerste categorie deels contróle op het werk der tweede groep heeft uit te oefenen.

Enkele leden gaven als hun oordeel te kennen, dat de werktuigkundigen der gouvernementsmarine te hoog bezoldigd worden.

Onderafdeeling 1017. Gouvernementsmarine. Het had de aandacht van meerdere leden getrokken, dat deze post, ondanks het feit, dat in 1923 eenige schepen minder in dienst zullen zijn, $\pm$ 30% hooger is geraamd dan voor 1922. Eenige toelichting ter zake zouden zij zeer op prijs stellen.

Gevraagd werd of handhaving van de bij Staatsblad 1882 No. 107 vastgestelde extra-toelagen voor gezaghebbers en overig personeel van de Gouvernementsmarine — f 150 voor een gezaghebber en f 100 voor de overigen — nog noodig voorkomt, nu de salarissen zoo ruim zijn geregeld. Ook op herziening van de zeer vrijgeevige bepalingen t.a.v. vrije geneeskundige behandeling werd aangedrongen.

Onderafdeeling 1018. Verdere uitgaven van de Gouvernementsmarine. Naar de meening van eenige leden waren de meerdere uitgaven voor aanwerving

niet in overeenstemming met de het feit, dat in 1923 minder schepen in dienst zullen zijn.

Het had de aandacht getrokken, dat de vergoedingen voor voeding van ambtenaren en beambten een ongeveer gelijk bedrag, nl. f 208 660, beloopten, als de kosten der voeding van de mindere schepelingen, f 187 600 + f 27 600 bedragende.

De aanbouw van het schip „Zeemeeuw” werd door deze leden onnoodig geacht. De dit schip toegedachte werkzaamheden zouden, naar zij opmerkten, door het ter beschikking staande vaartuig, dat tot dusverre algemeene diensten verrichtte, of door een der in reserve gehouden vaartuigen kunnen geschieden.

Omtrent het bedrag van f 856 000, als „overige uitgaven” vermeld, zouden gaarne eenige toelichtingen worden ontvangen.

Onderafdeeling 1020. Verdere uitgaven voor de gewestelijke vaartuigen. Enkele leden betwijfelden het of aanschaffing van vaartuigen tot instandhouding van de vloot in deze tijden van bezuiniging verantwoord mag worden geacht.

Door anderen werd hiertegen opgemerkt, dat het huns inziens niet meer dan natuurlijk is oude, ongeschikt geworden vaartuigen door nieuwe te vervangen.

Onderafdeeling 1022. Verdere uitgaven voor de bebakening en kustverlichting enz. Gevraagd werd waarom de sub g genoemde kosten van steenkolen enz. f 25.800 hooger geraamd zijn dan ten vorige jare.

Onderafdeeling 1024. Verdere uitgaven voor den haven- en loodsdienst. Aangedrongen werd op eene spoedige afbouw en indienststelling van de motorboot voor den havendienst te Menado. Men meende te weten, dat reeds met den aanbouw was aangevangen.

Onderafdeeling 1025. Verbetering van vaarwaters. Een lid vroeg waarom de uitgaven voor het op diepte houden door middel van slijbraders van de Kapoeasgeul niet ten laste van de VIIde begrootingsafdeeling zijn gebracht.

Gevraagd werd, hoevele jaren thans reeds aan de verbetering van vaarwaters is gewerkt, hoeveel tot dusverre in totaal de kosten hebben bedragen en welke resultaten zijn verkregen.

Ook zou gaarne vernomen worden, hoe lang naar schatting de werkzaamheden nog zullen moeten worden voortgezet.

Onderafdeeling 1027. Verdere algemeene kosten der zeemacht. Gevraagd werd waaraan het het moet worden toegeschreven, dat de post sub d met $\pm$ 140% is verhoogd.

Onderafdeeling 1028. Kweekschool te Makasser. Gevraagd werd, hoeveel van de opgeleiden van deze kweekschool, die in 1918 hun verband aangingen, thans nog bij de vloot dienen, en waaraan het verloop onder deze Inlandsche schepelingen geweten moet worden.

Ook zou men gaarne vernemen of het gerucht juist is, dat er plannen bestaan tot inkrimping van deze onderwijsinrichting. Een zoodanige maatregel zou door meerdere leden zeer worden betreurd. Zij oordeelden, dat door deze

inrichting niet alleen een marine-belang, doch een algemeen landsbelang gediend wordt. Ook met eene eventueele afvoering van het onderwijs in de Nederlandsche taal zouden deze leden niet kunnen instemmen.

Onderafdeeling 1035. Personeel van den marine-luchtvaartdienst. Door eenig leden werd de wenschelijkheid betoogd op deze uitgaven meer te bezuinigen.

Gevraagd werd of het juist is, dat de luitenant ter zee 2de klasse-vlieger Goedhart na een verblijf van minder dan één jaar hier te lande wederom naar Europa moest terugkeeren, omdat zijn aanwezigheid aldaar noodig geacht werd. Indien zulks inderdaad het geval mocht zijn, wenschten eenige leden bij voorbaat als hun oordeel te kennen te geven, dat zij de uitgaven aan uitzending en terugkeer verbonden niet verantwoord achtten.

Onderafdeeling 1036. Verdere uitgaven van den marine luchtvaartdienst. Eenige leden drongen er op aan op de uitgaven ten behoeve van dezen dienst meer te bezuinigen.

Onderafdeeling 1044 B. Korps militaire bedienden. Sommige leden betreurden het, dat reeds tot instelling van dit korps bij wijze van tijdelijken maatregel werd overgegaan, omdat zij meenden, dat wel op andere wijze aan de gerezen moeilijkheden tegemoet gekomen had kunnen worden. De uitgaaf, die de getroffen maatregel vordert, achtten de hier aan het woord zijnde leden geheel onnoodig.

Op welke wijze de maatregel tot eene besparing zou kunnen leiden, zouden zij gaarne vernemen.

Andere leden gaven te kennen den getroffen maatregel zeer goed te kunnen begrijpen en daarom toe te juichen.

Onderafdeeling 1044C en D. Uitgaven ten behoeve van het dienstplichtig- en reservepersoneel. Eenige leden verklaarden beide posten bezwaarlijk te kunnen aanvaarden, zoolang omtrent de invoering der zeemilitie nog niets is beslist. Zij gaven in overweging voorloopig deze memorie-posten af te voeren om ze t.g.t. bij nota van wijzigingen of op de aanvullingsbegroting opnieuw voor te brengen.

Door enkelen werd tegen het opbrengen van een memoriepost ten behoeve van eene zeemilitie ernstig geprotesteerd, daar deze post verband houdt met het rapport der Defensiecommissie en dus met de vlootplannen. Zij achtten dit een onregelmatigheid, daar zekerheid omtrent doorvoering der vlootplannen nog niet is verkregen en deze begrooting overigens geen rekening met die plannen houdt.

Andere leden merkten hiertegen op, dat een memoriepost huns inziens in geen enkel opzicht bindt.

Middelen in Indië.

No. 1003. Loodsgelden. Gevraagd werd of de loodsgelden zijn verlaagd of eerlang verlaagd zullen worden, en zoo ja, op grond van welke overwegingen.

Aldus vastgesteld door de Commissie van rapporteurs den 13den Juni 1922.

DAHLER.
KIËS.
SOSELISA.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 1 — Afd. X — STUK 8.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923.

MEMORIE VAN ANTWOORD.

AFDEELING X.

Departement der Marine.

Algemeene opmerkingen.

§ 1. *Bezuiniging.* De Regeering kan niet toegeven dat bij deze begrootingsafdeeling niet voldoende is bezuinigd; de aangebrachte bezuinigingen houden geen verband met de vlootplannen.

Bij de vergelijking van deze begrootingsafdeeling met die van Onderwijs en B. G. D. tezamen, moet niet uit het oog verloren worden, dat het totaal bedrag van 56 miljoen te splitsen is in:

zuiver militaire uitgaven	24,5 miljoen
gemengde uitgaven	18 „
niet militaire uitgaven	13,5 „

De niet militaire en een deel der gemengde uitgaven worden hoofdzakelijk besteed voor den dienst van scheepvaart, omvattende: hydrografie, Gouvernements-marine en gewestelijke vaartuigen (hoofdzakelijk ter beschikking van de bestuursambtenaren), haven- en loodsdiensden, bebakening- en kustverlichting, toezicht op de koopvaardij, statistiek en verbetering van vaarwaters, zoomede voor den magnetischen en weerkundigen dienst; derhalve alle uitgaven, die, zelfs al werd de militaire marine geheel afgeschaft, toch gedaan zouden moeten worden.

Vermindering verkregen door intrekking duurtetoelagen, verlaging kolenprijzen enz. is voorts niet te niet gedaan door verhooging van andere uitgaven, aangezien op die andere uitgaven ook belangrijk bezuinigd is.

Ook op den marine-luchtvaartdienst is zooveel mogelijk bezuinigd.

Er is thans een vliegekamp in aanbouw en wel te Soerabaja, waarvan de afwerking geleidelijk moet plaats hebben, daar het tijdelijk vliegekampje te Tandjong Priok voor het aantal vliegtuigen onvoldoende is. Op de afwerking van het vliegekamp te Soerabaja is reeds bespaard, doch verder kan niet worden gegaan, mede in verband met de loopende contracten. Gedeeltelijk kan dit vliegekamp ter ontlasting van Priok in den loop van het begrootingsjaar in dienst gesteld worden, terwijl in 1924 verdere afwerking kan worden overwogen in verband met de behoeften voor den dienst.

§ 2. *Vlootplannen.* De Regeering meent dat aan het Opperbestuur reeds in voldoende mate duidelijk is ge-

maakt, hoe de Indische Regeering en de Volksraad over de vlootplannen denken; Zij is er van overtuigd dat de Regeering in Nederland zoodra mogelijk Haar gedragslijn op dit punt bekend zal maken.

§ 3. *Verschillende opmerkingen.* Oorspronkelijk werd alleen duurtetoelagen (April 1918) toegekend aan het Inlandsch marinepersoneel, aangezien bij dezen duurtetoelagen de bedoeling voorzat eene tegemoetkoming te geven in verband met de groote stijging der prijzen van de eerste levensbehoefden en de Inlandsche schepelingen allen gezin of familie in Nederlandsch-Indië hebben. De tegenwoordige duurtetoelagen vond zijn oorzaak in de mindere koopkracht van het geld (vergelijk Memorie van Toelichting 2e algemeene aanvullingsbegrooting 1920; eerste gewone zitting 1920, Ond. 2 — stuk 3, blz. 5, onderafd. 88).

Deze waardevermindering gold voor alle landsdienaren en dus ook voor het marinepersoneel in Indië. Vanaf 1 Januari 1920 werd dan ook zoowel aan Inlandsch als Europeesch personeel der Marine in Nederlandsch-Indië duurtetoelagen toegekend.

Dat personeel van de Marine in Nederlandsch-Indië hooger wordt gesalarieerd dan bij verblijf in Nederland of buiten de keerkringen is niets buitengewoons, is ook niet meer dan billijk en heeft steeds bestaan.

Waltoelagen wordt alleen toegekend aan „aan wal geplaatste onderofficieren” aangezien voor deze categorie geen „tractement (soldij) voor aan den wal geplaatst” in Nederlandsch-Indië bestaat. Zulks bestaat wel voor officieren.

Aan het Opperbestuur is niet in overweging gegeven de uitzending van de K VI voorloopig op te schorten. De K VI is reeds in Indië aanwezig. Wel berichtte de Commandant der Zeemacht aan den Minister van Marine, welke bewindsman voor aanbouw en uitrusting ook der Indische onderzeeboten zorg draagt, dat verdere uitzending van onderzeeboten ongewenscht is zoolang de inrichtingen te Soerabaja voor herstelling en onderhoud nog niet geheel waren afgebouwd, daar de tijdelijke inrichtingen voor meerdere onderzeeboten van onvoldoende capaciteit waren. Gehoopt wordt dat dit jaar die inrichtingen gereed zullen komen.

Wat de vraag betreft of de constructie der in Indië aanwezige onderzeeërs van dien aard is, dat het personeel zonder gevaar voor zijn leven aan boord daarvan kan verblijven, kan geantwoord worden, dat bij de in Nederland

gebouwde onderzeebooten van gevaarlijke constructie — gebreken nooit sprake is geweest.

De Commandant der Marine te Soerabaja is gebleken een zeer nuttige, ja onmisbare schakel te zijn in de bevelvoering, zoodat afschaffing van deze functie niet wenschelijk is.

Geheel afgescheiden van al of niet totstandkoming der vlootplannen, wordt overwogen, den Marine-Commandant te Soerabaja in geval van mobilisatie te belasten met de bevelvoering aldaar.

Overleg tusschen beide militaire departementen ter deze zake is nog gaande. Het zal duidelijk zijn, dat bij totstandkoming van een dergelijke regeling de taak van den Marine-Commandant, ook in vredetijd, wederom belangrijk wordt uitgebreid.

De voorbereiding der zeemilitie is nog niet in een zoodanig stadium gekomen, dat de daarvoor te Bandoeng geplaatste zeeofficier reeds gemist kan worden.

Door het stopzetten van den nivelleeringsarbeid kan voor het oogenblik ten aanzien van bezoldigingsregelingen niet anders dan een afwachtende houding worden aangenomen.

Uitgaven in Nederland.

Onderafdeeling 1003. Aandeel in de kosten van aanbouw van kruisers en onderzeebooten enz. f 8 820 000. Bij het ontwerp Ind. begrooting, hoofdstuk 1 werden als regel voor enkele posten genomen de door den Minister van Koloniën aangegeven bedragen in zijn aan de Regeering toegezonden voorontwerp betreffende voormeld hoofdstuk. Voor deze onderafdeeling is genomen hetzelfde bedrag als voor 1922 uitgetrokken. Het betreft hier, v. z. v. hier te lande bekend, de afwerking, uitzending en uitrusting van de kruisers Java en Sumatra en de onderzeebooten K VII en volgende, waarvan de kosten voor de helft worden gedragen door Nederlandsch-Indië en voor de andere helft door Nederland.

Specificatie voor elk der vaartuigen is hier niet mogelijk. Het definitieve bedrag wordt nader door den Minister vastgesteld. Zoo werd bijv. voor de begrooting 1922 het aanvankelijke bedrag van f 10 miljoen door den Minister gesteld op f 8 820 000. Duidelijk is dat een zuivere raming voor afwerking van schepen in Nederland moeilijk zoo lang van te voren is te geven; deze hangt toch samen met den stand van den bouw in het loopende begrotingsjaar.

Onderafdeeling 1009. Verdere uitgaven voor de Indische militaire Marine. Ook voor dezen post geldt hetzelfde als bij onderafdeeling 1003 vermeld. Een zuivere specificatie is hier te lande daarvan niet te geven. Het geldt hier vermoedelijk nog te betalen bedragen omtrent de afwerking, uitrusting en uitzending van het moederschip voor onderzeebooten, de Pelikaan, benevens de onderzeeboot K II.

Onderafdeeling 1014A. Aanbouw en uitrusting van het kabelschip „Zuiderkruis”. De voorbereiding voor den bouw van het kabelschip „Zuiderkruis” is gaande, doch met den eigenlijken bouw is nog geen aanvang gemaakt.

Bij de aanvullingsbegrooting voor 1922 (Hoofdstuk I) is voor den bouw van dit schip een bedrag van f 500 000 voor eersten termijn opgebracht.

Onderafdeeling 1016. Marine-etablisement enz. Onder „andere” goederen sub d worden verstaan alle niet in de betreffende specificatie reeds genoemde goederen, zooals alle inventarisgoederen voor schepen en andere diensten dagelijks in gebruik en waarvan de voorraden worden opgeslagen in de Marine-magazijnen en jaarlijks op eisch uit Nederland worden uitgezonden. Volledige specificatie hiervan zou een boekdeel vormen. Deze zijn neergelegd in de prijslijst van het Marine-etablisement.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 1001. Personeel van het departement. Voor zoover zulks mogelijk is, wordt het aan den wal werkzame marinepersoneel vervangen door, inderdaad goedkooper, burgerlijk personeel. In den loop van 1921 is hiermede reeds een aanvang gemaakt. Veel valt er echter in deze richting niet te bezuinigen, daar de eischen van den dienst bedoelde vervanging slechts in beperkte mate mogelijk maken: het werk draagt veelal te zeer een specifiek marine-karakter.

Overigens wordt ook door geleidelijke inkrimping van marinepersoneel bij wijze van proef, in de eerste plaats bij het departement der Marine, naar bezuiniging gestreefd.

Onderafdeeling 1002. Verdere uitgaven van het departement en den algemeenen dienst. Bij het plaatsen der in het Verslag blijkbaar bedoelde advertentie, is door een ondergeschikt ambtenaar van het departement der Marine een vergissing begaan, tengevolge waarvan de kosten aanzienlijk hooger zijn geworden, dan in de bedoeling lag. De plaatsing dezer advertentie geschiedde echter op last van den Minister van Marine; de daaraan verbonden kosten komen ten laste van het VIde Hoofdstuk der Staatsbegrooting.

Onderafdeeling 1006. Marine-etablisement. Bij andere inrichtingen of diensten zijn geen contractswerklieden te werk gesteld. Het instituut der contractswerklieden bestaat alleen aan het Marine-etablisement. Oorspronkelijk werden zij „vaste Europeesche werklieden” genoemd, die uit Holland op driejarig contract voor de verschillende technische vakken werden uitgezonden. Doel was de beschikking te krijgen over goed onderlegde voorgangers en toezichhouders voor de Inlandsche werklieden. Later werd de naam „Europeesche” geëlimineerd ten einde ook bekwaame inheemsche krachten afkomstig van technische inrichtingen de gelegenheid te bieden als zoodanig werkzaam te zijn. De groote meerderheid wordt echter — in verband met den stand van het technisch onderwijs hier te lande — nog uit Nederland betrokken. De enkele inheemsche contractswerklieden dienen op dezelfde voorwaarden. Zij zijn voornamelijk afkomstig uit andere bedrijven en industrieën, echter allen Europeaan. Geschikte Inlandsche krachten meldden zich tot dusver niet aan.

De opname in vasten dienst na 6 jaar heeft voor 1923 geen meerdere uitgaven ten gevolge. Later zullen inderdaad gelden moeten worden uitgetrokken voor verlof en pensioen, waarbij echter dient te worden bedacht, dat dan geen gelden benodigd zijn voor premieën na 6 en 9 jarigen dienst (resp. f 7 600 en f 3 000, ongeveer equivaleerend met het pensioen), verplichte terugzending na beëindiging contract en mindere uitzendingskosten van nieuwe werklieden.

prijzen werden gelijk gemaakt aan de hoogere aanschaf-
fingsprijzen.

Tegenover de hierbedoelde uitgaven staan ontvangsten tot een gelijk bedrag, voor zoover de kleeding niet ingevolge de bestaande regelingen aan de betrokken Inlandsche schepelingen gratis wordt verstrekt.

Onderafdeeling 1028. Kweekschool te Makasser. Van de 31 in het jaar 1916 voor de Kweekschool te Makasser aangenomen Inlandsche schepelingen, wier eerste dienstverband sindsdien is verstreken, zijn er thans nog 14 in den zeedienst. De gronden, waarop de overigen hun dienstverband niet hebben willen verlengen, zijn door hen niet officieel bekend gesteld. Er moet worden aangenomen dat het verloop althans ten deele moet worden toegeschreven aan het feit, dat de te Makasser opgeleide schepelingen niet tevreden zijn met de voor hen geldende bezoldigingsregeling.

Er bestaan geen plannen tot inkrimping van de Kweekschool te Makasser. In afwachting van een nadere beslissing omtrent de voor deze gewesten te voeren marine-politiek, ligt het in het voornemen om de opleiding te Makasser te laten hetgeen zij thans is. Van een beraamde uitbreiding der school, welke verband hield met de aanhangige vlootplannen, is voorloopig afgezien. De Regeering beaamt ten volle, dat deze school niet alleen van nut is voor de Marine, doch dat een algemeen landsbelang wordt gediend door aldaar Inlandsche jongelieden te vormen tot mannen, die niet alleen aan eventuele verdediging van hun Land een werkzaam aandeel kunnen hebben, doch ook na het verlaten van den zeedienst in de burgermaatschappij ongetwijfeld een goed figuur zullen maken.

Onderafdeeling 1035. Personeel van den marine-luchtvaartdienst.

Onderafdeeling 1036. Verdere uitgaven van den marine-luchtvaartdienst. Er wordt op de uitgaven voor den marine-luchtvaartdienst, in verband met den zorgelijken financieelen toestand, zoo veel mogelijk bezuinigd: misschien zelfs méér, dan striet genomen gewenscht zou zijn, in verband met het groote belang, hetwelk voor deze gewesten in een zoo snel mogelijk toenemend luchtverkeer gelegen is. Want voor een toekomstigen civielen luchtverkeersdienst zal toch de weg geëffend moeten worden door de luchtvaartdiensten van land- en zeemacht.

De in het verslag genoemde luitenant ter zee-vlieger is, na een verblijf van $\pm$ 10 maanden in deze gewesten, onlangs naar Nederland teruggezonden op last van den Minister van Marine, die over zijne diensten moest beschikken.

Onderafdeeling 1044B. Korps militaire bedienden. Het wordt betreurd dat de leden, die niet instemmen met de instelling van het korps bedienden, niet tevens hebben aangegeven op welke andere wijze naar hun oordeel aan de gerezen moeilijkheden had kunnen worden tegemoet gekomen. Daardoor kan niet worden beoordeeld

of de oplossing, welke die leden zich blijkbaar denken, een betere is dan die, welke door de Regeering is gevonden.

De besparing, welke door de instelling der militaire bedienden wordt verkregen, vloeit in de eerste plaats voort uit de lagere bezoldiging, welke deze schepelingen genieten. Vóór de instelling van het korps was de goedkoopste schepeling, die als bediende kon worden aangewezen, de Inlandsche matroos der 3de klasse, met een dagsoldij van ten minste *f* 0.80 en ten hoogste *f* 0.90; noodgedwongen moesten ook dikwijls Inlandsche matrozen der 2de klasse en zelfs Inlandsche stokers der 2de of 1e klasse worden aangewezen, wier dagsoldijen tot onderscheidenlijk *f* 1.70 en *f* 2.50 gaan, een en ander onverminderd den duurte-toeslag. De Inlandsche bedienden van het thans ingestelde korps genieten een soldij van *f* 0.80 daags, terwijl aan hen geen duurte-toeslag wordt uitbetaald. Hun maximum, na 6 jaar dienst, is *f* 1.50. De hun verstrekte uitrusting is zeer eenvoudig en dan ook aanzienlijk goedkooper dan die, welke aan de in dienst tredende matrozen en stokers wordt verstrekt, zoodat ook hierdoor aanmerkelijke besparing wordt verkregen, terwijl aan hen geen opleidingskosten besteed behoeven te worden.

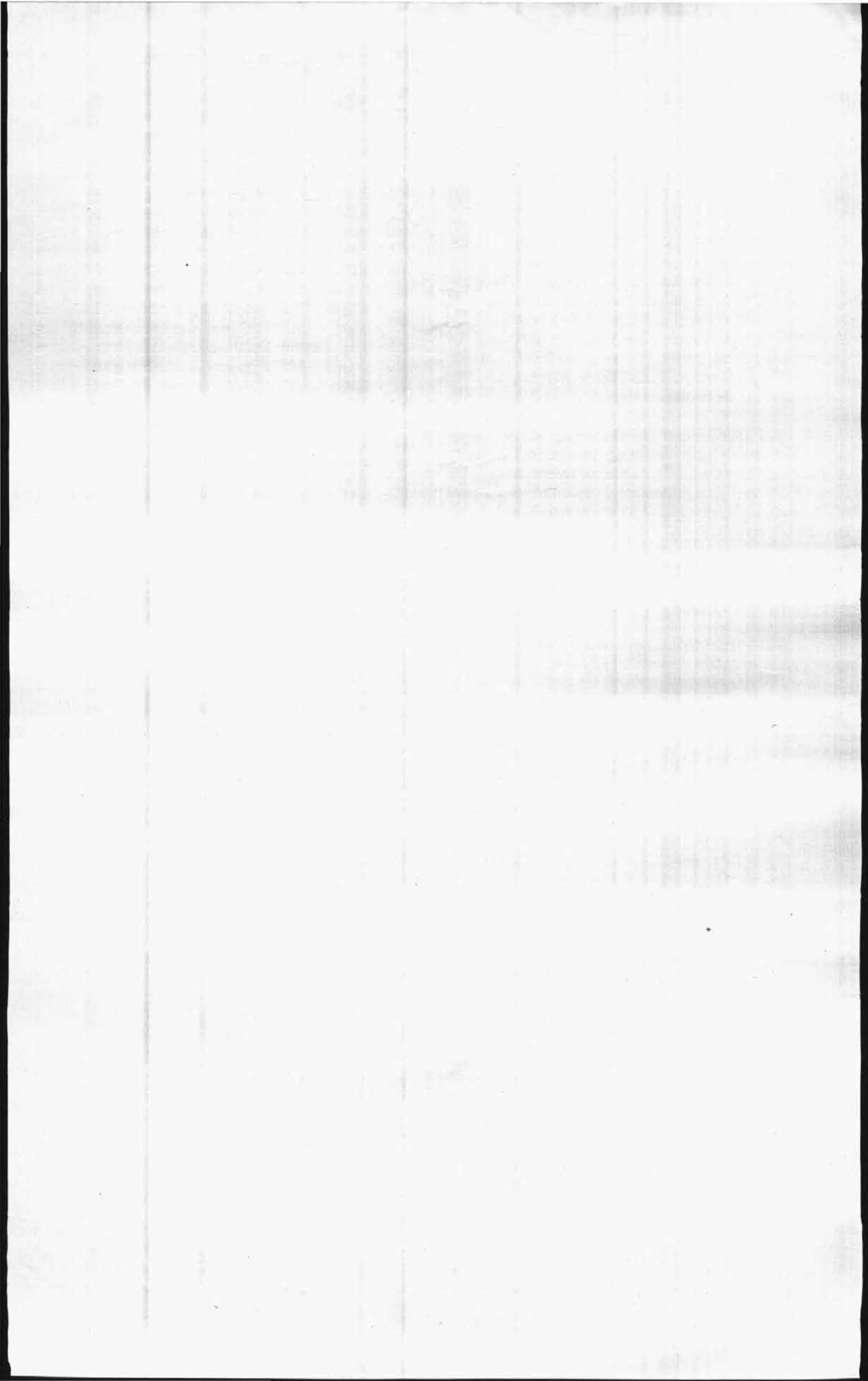
Onderafdeeling 1044 C en D. Uitgaven ten behoeve van het dienstplichtig- en reservepersoneel. De memorieposten ten behoeve van militie- en reservepersoneel zijn op de begrooting gebracht, om den Volksraad de gelegenheid te bieden, bij de behandeling der begrooting zich tevens uit te spreken over het aanhangig gemaakte „Dienstplicht-besluit”. Het kwam in elk geval gewenscht voor om een principieel onderwerp als dit in te luiden bij de indiening der oorspronkelijke begrooting en dus niet bij nota van wijziging of aanvullingsbegrooting. Maar omdat een kostenraming nog niet mogelijk is, werd volstaan met het opbrengen van memorieposten. Ook de Regeering is van meening dat deze posten den Volksraad in dit geval niet binden, en dan ook niet geacht kunnen worden vooruit te loopen op de behandeling van de desbetreffende regelingen.

Het opbrengen van de memoriepost ten behoeve van een zeemilitie houdt geenszins verband met de vlootplannen. Zoolang een oorlogsmarine, van welke samenstelling dan ook, in stand wordt gehouden, zal het zaak zijn er voor te zorgen, dat bij mobilisatie aanvulling van het personeel uit de burgermaatschappij kan plaats vinden en komt het derhalve onlogisch voor de zeevarende militieplichtigen bij de Landmacht in te deelen.

Middelen in Indië.

No. 1003. Loodsgelden. De loodsgelden werden in 1921 met 50% verhoogd ter bestrijding van de verhooging der uitgaven, die het gevolg was van de algemeene stijging van prijzen en loonen.

Plannen tot verlaging der thans geldende loodstarieven zijn momenteel niet aanhangig.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. X — STUK 9.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923.

Toelichting bij de Eerste Nota van Wijzigingen (stuk E, 1).

AFDEELING X.

Departement der Marine.

Uitgaven in Nederland.

Hoofdstuk I der uitgaven.

Onderafdeeling 1004. Verrekening met het departement van marine in Nederland van de uitgaven ten behoeve van het personeel der Koninklijke Marine in Nederlandsch-Indië, niet behoorende tot de rol van eenig schip en niet tewerkgesteld bij het departement aldaar of bij het Marine-etablisement te Soerabaja (*f* 4 680 lager).

Zie het slotgedeelte van de toelichting op onderafdeeling 1026 onderdeel *a*, van hoofdstuk II (hieronder).

Onderafdeeling 1017A. Voorzieningen ten behoeve van het militair en burgerlijk personeel der Zeemacht, dat tengevolge van een ongeval bij het verrichten van of het deelnemen aan een dienstvlucht voor den verderen dienst ongeschikt wordt bevonden, zoodat van de door dat personeel nagelaten nabestaanden (Memorie).

Deze post wordt in het leven geroepen in navolging van den overeenkomstigen post op de ministerieele aanvullingsbegrooting voor 1922.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 1006. Marine-etablisement en daartoe behoorende inrichtingen.

Artikel 8 van de afzonderlijke raming (*f* 4 200 hooger).

De bezoldiging van den geneesheer bij het Marine-etablisement bedraagt sedert 1888 (vgl. Indisch Staatsblad van dat jaar No. 99) *f* 550 's maands als begin- en eindwedde. Deze bezoldiging staat thans in geen behoorlijke verhouding tot die van de artsen bij den Burgerlijk Geneeskundigen Dienst (Indisch Staatsblad 1914 No. 786). Weliswaar heeft voornoemde geneesheer het recht tot uitoefening van particuliere praktijk — en zulks in tegenstelling met laatstgemelde groepen van landsdienaren —, doch die particuliere praktijk is tot een minimum gedaald, daar deze alleen hestaat voor de gezinnen der ambtenaren aan den Oedjoeng van het hoogere personeel en staat geheel te verdwijnen in verband met de voorgenomen wijziging van het Reglement op het beheer en de organisatie van het Marine-etablisement, daartoe strekkend, dat aan het personeel van die inrichting, evenals dit voor de Militaire Marine het geval is, voor zoover bij het bedrijf aan den Oedjoeng woonachtig, in zijn geheel vrije geneeskundige behandeling wordt gegeven.

In verband hiermede behoort aan de in hoofde dezer genoemde betrekking te worden verbonden eene bezoldiging van *f* 400 's maands met een éénjaarlijkse en vijf driejaarlijkse verhoogingen, elk van *f* 100 's maands, tot een maximum van *f* 1 000 's maands. Vanwege de bijzondere

positie zal aan den titularis worden vergund particuliere praktijk te blijven uitoefenen.

Met betrekking tot den tegenwoordigen ambtsbekleeder wordt bekend gesteld, dat hij 5 jaar en 5 maanden Nederlandsche voorpraktijk als medicus heeft en sedert Maart 1912 in Indischen dienst is. Hij zal dus op 1 Januari 1923 een diensttijd hebben van 13 jaar en 7 maanden, berekend naar voormeld Indisch Staatsblad 1914 No. 786. Op grond hiervan ware zijne bezoldiging van 1 Januari 1923 af te stellen op *f* 900 'smaands.

Derhalve dient de begroting voor 1923 gerekend te worden op een meerdere uitgaaf van $12 \times f 350$ of *f* 4200.

Artikelen 25 en 26 van de afzonderlijke raming
(*f* 1 006 140 lager.)

In verband met de urgentie van het volledig gereedmaken der verschillende onderzeedienst-inrichtingen, zullen de werken: onderzeebootdokken, torpedomagazijn, -atelier en -werkplaatsen grootendeels in 1922 worden uitgevoerd en zal betaling grootendeels in 1922 moeten geschieden, terwijl aanvankelijk gerekend was op betaling in 1923.

In verband hiermede kunnen van de voor die werken op de algemeene ontwerp-begroting voor 1923 uitgetrokken bedragen van *f* 1 316 000 en *f* 398 000 (vgl. de nos. 3 en 5 van het bij de artikelen 25 en 26 van de afzonderlijke raming der uitgaven van het marine-etablisement (stuk 6) behoorende overzicht) verminderd worden met onderscheidenlijk *f* 700 000 en *f* 306 140. Deze bedragen behooren onderscheidenlijk tot de buitengewone uitgaven en tot die voor vlootuitbreiding.

Onderafdeeling 1006A. Tegemoetkomingen wegens duurte van levensmiddelen ten behoeve van het personeel bij het marine-etablisement en de daartoe behorende inrichtingen (*f* 55 000 lager).

Zie onder afdeeling III van deze memorie de toelichting bij onderafdeeling 302A van de uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 1013. Personeel van de inspectie en het hoofdkantoor van scheepvaart.

Onderdeel c. Aanvangsbezoldigingen van de klerken en bezoldigingen van het minder personeel, alsmede schrijflonen.

Tot de werkzaamheden bij het Hoofdkantoor van Scheepvaart behoort het vervaandigen van lichtdrukken van teekeningen betreffende onderwerpen (hydrographie, kustverlichting enz.), welk werk tot dusver aan den bij dat kantoor bescheiden mandoer is opgedragen.

Meer en meer blijkt, dat deze toestand niet gehandhaafd kan blijven, daar de regeling der bezoldiging voor den mandoer, t.w. *f* 20 'smaands met 5 tweejaarlijkse verhoogingen van *f* 1 'smaands (vgl. Indisch Staatsblad 1918 No. 574, juncto 1918 No. 702), niet in overeenstemming is met de belangrijkheid en den omvang van bovenomschreven werk.

In verband hiermede is het noodzakelijk de betrekking van mandoer om te zetten in die van lichtdrukker, waaraan ten deele in overeenstemming met wat voor den archief-beambte is bepaald, ware te verbinden eene aanvangsbezoldiging van *f* 20 'smaands met 8 tweejaarlijkse verhoogingen van *f* 2,50 'smaands tot een maximum van *f* 40 'smaands. Aangenomen wordt eene aanvangsbezoldiging van *f* 20 'smaands, omdat deze in overeenstemming wordt geacht met het werk, voor hetwelk niet iedereen geschikt is.

De onderhavige maatregel brengt geen meerdere uitgaaf op nevenbedoelden begrotingspost met zich mede.

Onderafdeeling 1014. Verdere uitgaven voor het hoofdkantoor van Scheepvaart en algemeene kosten.

Onderdeel b. Reis-, verblijf- en vervoerkosten van het

Te Singapore is vrijwel doorlopend een werktuigkundige aanwezig voor toezicht op aanbouw en herstelling van Landsvaartuigen. Tot dusver werd hiervoor om beurten een der

tot „Scheepvaart” behoorende personeel, met inbegrip van de bezoldigingen verschuldigd over het tijdvak tussehen het verlaten van een vorigen en het aanvaarden van een nieuwen post (*f* 3 600 lager).

Onderafdeeling 1015. Werktuigkundigen en opzichters bij den dienst van Scheepvaart enz. (*f* 3 600 hooger).

Onderafdeeling 1017. Personeel van de gouvernementsmarine.

Bezoldigingen, toelagen en belooningen, voorloopige bezoldiging, enz. (*f* 3 660 lager).

Onderafdeeling 1018. Verdere uitgaven voor de Gouvernements-Marine.

Onderdeel *a*. Werving van de mindere schepelingen, toelagen voor eerste uitrusting, toelagen aan de Gezaghebbers bij dienstverrichtingen aan den wal en aan de Officieren met den voedingsdienst belast, enz. (*f* 540 lager).

Onderafdeeling 1019. Bezoldigingen en toelagen van het personeel der gewestelijke vaartuigen (*f* 1 140 lager).

Onderafdeeling 1020. Verdere uitgaven voor de gewestelijke vaartuigen.

Onderdeel *b*. Kosten van steenkolen en andere brandstoffen (*f* 1 000 lager).

Onderdeel *c*. Andere uitgaven (*f* 2 070 lager).

Onderafdeeling 1026. Soldijen, toelagen enz. voor zover die behooren tot de algemeene kosten der Zeemacht.

Onderdeel *a*. Soldijen en toelagen der Inlandsche schepelingen, niet behoorende tot de rol van een der schepen van het Nederlandsch eskader of de Indische Militaire Marine, zoomede bezoldiging van burgerlijke schrijvers ten behoeve van de maritieme inrichtingen aan den wal (*f* 1 050 hooger).

te Batavia geplaatste werktuigkundigen aangewezen, die tijdens zijn verblijf te Singapore verblijfkosten vergoed kreeg. In stede hiervan zal een werktuigkundige voor geruimen tijd aaneen te Singapore gedetacheerd worden; hij zal alsdan geen verblijfkosten genieten, doch behoort wegens de plaatselijke duurte een toeslag van 40% op zijne bezoldiging te genieten, gelijk ook voor het personeel van den immigratiedienst is vastgesteld. De kosten hiervan bedragen *f* 3 600 per jaar, terwijl ten minste een gelijk bedrag op reis- en verblijfkosten zal worden uitgespaard.

Bij het ontwerp van de algemeene begrooting voor 1923 is nevenbedoelde post verhoogd met *f* 13 680 voor het toekennen van toelagen aan de ambtenaren en beambten zoomede aan de mindere schepelingen, ten einde, voor zover de dienst zulks toelaat, een schip van de gouvernementsmarine (of anders van de bebakening en kustverlichting) te kunnen laten medewerken aan de hydrografische opneming, hetgeen noodzakelijk is, nu in stede van 6 slechts 3 opnemingsvaartuigen in dienst zullen zijn.

Gebleken is, dat volstaan kan worden met geringere bedragen voor bedoelde toelagen dan oorspronkelijk werd aangenomen.

In verband hiermede kan thans de post verminderd worden met *f* 3 660.

De raming is verminderd met *f* 540, aangezien voor toelagen als schadeloosstelling aan Gezaghebbers bij dienstverrichtingen aan den wal op eenige plaatsen met een lager bedrag dan *f* 180 's jaars kan worden volstaan.

Indiensthouding van de stoomsloop (gewestelijk vaartuig) te Kota Waringin (residentie Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo) wordt niet noodig geacht, zoodat kunnen vervallen de voor die stoomsloop jaarlijks uitgetrokken bedrijfskosten t.w.:

f 1 140 voor bezoldiging van het personeel,
1 000 voor brandstoffen,
2 070 (waarvan *f* 270 voor voeding van de manschappen en *f* 1 800 voor inventaris, dokken, herstellen enz.) voor andere uitgaven.

Bij het Commandement der Marine-Kazerne Goebeng is o.m. gevestigd het aannemingsbureau van het Inlandsch personeel der Zeemacht.

Het is voor een goeden gang van zaken van belang, dat de daar werkzame schrijver niet telkens vervangen wordt. Daarom wordt er de voorkeur aan gegeven een burgerlijk schrijver aan te stellen ter vervanging van een onderofficier-schrijver van de Koninklijke Marine, welke maatregel bovendien bezuiniging geeft. De bezoldiging van den burgerlijken schrijver ware vast te stellen op ten minste *f* 40 en ten hoogste *f* 135 's maands ten einde in verband met de ten dezen te stellen bijzondere eischen eenige vrijheid te hebben in het bepalen van de aanvangsbezoldiging, zoomede van de opklimming in wedde.

Mitsdien behoort gerekend te worden op eene bezoldiging van $12 \times \frac{f 40 + f 135}{2}$ of *f* 1 050.

Aangezien een sergeant-schrijver der Koninklijke Marine van gemiddelde ancienniteit den Lande aan soldij en voeding rond *f* 340 's maands kost en een schrijver-majoor rond *f* 440 's maands, zal bovenbedoelde bezuiniging voor den Lande bedragen rond $12 \times \frac{f\ 340 + f\ 440}{2}$ of rond *f* 4 680 verminderd met hoogerbedoeld bedrag van *f* 1 050, d. i. *f* 3 630.

Onderafdeeling 1044A. Tegemoetkomingen wegens duurte van levensmiddelen ten behoeve van het burgerlijk en militaire personeel bij het departement der marine en de daartoe behorende diensten, uitgezonderd het marine-etablisement en de daartoe behorende inrichtingen (*f* 836 000 lager).

Zie onder afdeeling III van deze memorie de toelichting bij onderafdeeling 302A van de uitgaven in Indië.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 1 — AFD. X — STUK 10.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar
1923 (Eerste nota van wijzigingen).

AFDEELINGSVERSLAG.

AFDEELING X.

Departement der Marine.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 1006. Marine-etablisement. Art. 25 Opgemerkt werd, dat uit de toelichting blijkt, dat reeds
en 26 der afzonderlijke raming. thans eene belangrijke overschrijding der begrooting voor
1922 heeft plaats gehad, waartegen men meende te moeten
opkomen.

Aldus vastgesteld door de Commissie van rapporteurs
den 6den Juli 1922.

DAHLER.
KAN.
KIËS.

1877
1878

1879
1880

1881

1882
1883

1884
1885

1886
1887

1888
1889

1890
1891

1892
1893

1894
1895

1896
1897

1898
1899

1900
1901

1902
1903

1904
1905

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 1 — AFD. X — STUK 11.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923.

AMENDEMENT.

Amendement voorgesteld door de heeren Aay, Kerkkamp en Mohamad Zain.

Ingezonden 6 Juli 1922.

Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen in Hoofdstuk I der uitgaven, Afdeling X van de begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923, onderafdeeling 1003, Aandeel in de kosten van aanbouw enz., te verminderen met *f* 1 en alzoo te brengen op *f* 8 819 999.

Toelichting.

's Lands financiële toestand eischt sterke vermindering van uitgaven voor aanschaffing en uitzending van vliegtuigmaterieel.

AAY.
KERKKAMP.
ZAIN.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

PHYSICS 311

PROBLEM SET 1

1. A particle of mass m moves in a circular path of radius r with constant speed v . Find the magnitude of the centripetal force.

2. A particle of mass m moves in a circular path of radius r with constant speed v . Find the magnitude of the centripetal force.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. X — STUK 12.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923.

AMENDEMENT.

Amendement voorgesteld door de heeren Aay, Kerkkamp en Mohamad Zain.

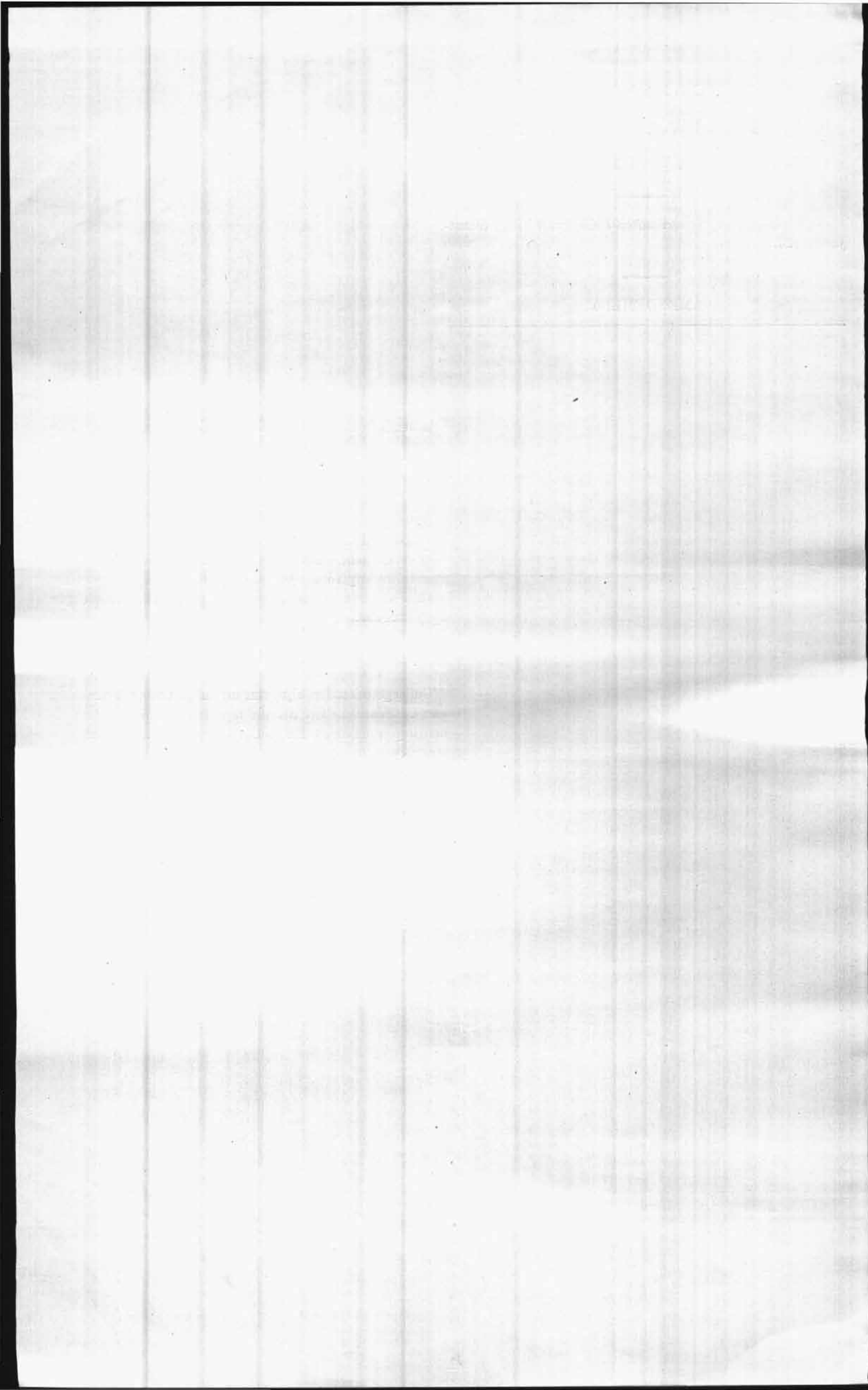
Ingezonden 6 Juli 1922.

Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen in Hoofdstuk I der uitgaven, Afdeling X van de begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923, onderafdeeling 1004, Verrekening met het departement der Marine enz., te verminderen met f 1 en alzoo te brengen op f 224 999.

Toelichting.

Ondergeteekenden zijn van meening, dat de betrekking van Commandant der Marine te Soerabaja behoort te worden ingetrokken en dat te Bandoeng noch elders een officier bepaaldelijk voor de voorbereiding van den dienstplicht bij de Marine behoeft te worden geplaatst.

AAY.
KERKKAMP,
ZAIN.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 1 — AFD. XI — STUKKEN 1—5.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË VOOR HET DIENSTJAAR 1923

(INDISCH ONTWERP).

AFDEELING XI.

PLAATSELIJK EN GEWESTELIJK ZELFBESTUUR.

STUK 1.

ALGEMEENE OPMERKINGEN.

Memorie van Toelichting.

Het eindeijfer voor deze afdeeling heeft in totaal een vermindering ondergaan van f 1 454 818.

De vermeerderingen bedragen voor:

de vaste uitkeeringen aan de gewesten Pasoeroean, Banjoemas, Madioen, de onderafdeeling Padang Pandjang en de gemeenten Batavia, Semarang en Salatiga	f	46 659
de wisselvallige uitkeeringen naar reden van het aantal hoofdgeldplichtigen aan de gewesten Bantam, Batavia, Preanger-Regentschappen, Cheribon, Pekalongan, Semarang, Rembang, Soerabaja, Pasoeroean, Besoeki, Banjoemas, Kedoe, Madioen en Kediri		246 096
terugbetaling aan gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen van reis- en verblijfkosten ten behoeve van leden van locale raden		8 000
uitkeeringen wegens heffing van locale belastingen.		531 354
ondersteuning voor buitengewoon kostbare locale werken voor zooveel elders niet in het bijzonder omschreven		500 000
tegemoetkoming aan de gemeente Meester-Cornelis voor den aankoop van een gemeentehuis		60 000
tegemoetkomingen en voorschotten voor de verbetering der volkshuisvesting		95 000
tegemoetkoming ten behoeve van het gewoon onderhoud van wegen, bruggen en duikers		1 500 000
uitkeering aan de gemeente Makasser van 20 pct. van de onzuivere opbrengst te Makasser van de z.g. slachtbelasting		3 700
kosten indienststelling burgemeesters		1 200
verrekening van diensttelegrammen		500
terwijl minder is uitgetrokken voor:		
de vaste uitkeeringen aan de gewesten Semarang en Kediri		10 782
tegemoetkoming in de kosten van artesische boringen		130 000

tegemoetkoming aan gewesten op Java voor de uitvoering van locale wegenplannen	500 000
tegemoetkoming aan het Cultuurgebied der Oostkust van Sumatra in de kosten van de verbetering en doortrekking van den z.g. asweg	500 000
tegemoetkoming aan het gebiedsdeel de Minahassa voor de verbetering en aanleg van het daarin gelegen hoofdwegennet	100 000
tegemoetkoming aan de gemeente Buitenzorg in de kosten van aanleg van een nieuwen hoofdverkeersweg met inbegrip van de uitgaven voor de aan dien weg aansluitende overbrugging op 2 plaatsen van de Tjiliwoeng ...	131 000
tegemoetkomingen aan de gemeenten Cheribon, Makasser, Batavia en Buitenzorg voor de verbetering van de wegennetten binnen die gemeenten	300 000
tegemoetkoming aan de gemeente Batavia in verband met den aanleg eener bronwaterleiding	2 750 000
uitgaven in verband met de uitgifte van het decentralisatie-verslag en andere kantooruitgaven	2 200
tegemoetkomingen wegens duurte van levensmiddelen	23 345

HOOFDSTUK I.

Uitgaven in Nederland.

Niets.

HOOFDSTUK II.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 1101. Afzondering van gelden voor vaste uitkeeringen aan gewesten of gedeelten van gewesten op den voet van artikel 68a van het Regeeringsreglement.

Onderdeel *f*. Vermindering vaste uitkeering gewest Semarang (*f* 10 132).

Verminderd in verband met eene wijziging der grenzen van de afdelingshoofdplaats Semarang.

Onderdeel *j*. Verhooging vaste uitkeering gewest Pasoeroean (*f* 1 800).

Verhoogd ter tegemoetkoming in de kosten van het gewoon onderhoud van een tweetal aan het gewest Pasoeroean in beheer overgegeven kabelbruggen.

Onderdeel *l*. Verhooging vaste uitkeering gewest Banjoemas (*f* 410).

Verhoogd ter tegemoetkoming in de kosten van onderhoud van de door het gewest Banjoemas in beheer overgenomen kunstwerken in den weg Slarang Menganti.

Onderdeel *n*. Verhooging vaste uitkeering gewest Madioen (*f* 13 977).

Verhoogd:

- a*. met *f* 650 in verband met de wijziging aangebracht in de administratieve indeeling van de gewesten Madioen en Kediri (Staatsblad 1921 No. 135);
- b*. met *f* 2 477 ter tegemoetkoming in de kosten van onderhoud van het door het gewest Madioen in beheer overgenomen gedeelte van den weg langs het Madioenkanaal van af Djiwan tot de kruising met den grooten postweg over Madioen naar Ngawi;
- c*. met *f* 10 850 ter tegemoetkoming in de kosten van onderhoud van den, van het Land in beheer overgenomen weg Patjitan Glonggong (grens Solo).

- Onderdeel *o*. Vermindering vaste uitkeering gewest Kediri (*f* 650). De vermindering is een gevolg van de wijziging gebracht in de administratieve indeeling van de gewesten Madioen en Kediri (Staatsblad 1921 No. 135).
- Onderdeel *p*. Verhooging vaste uitkeering onderafdeeling Padang Pandjang (*f* 5 175). Verhoogd in verband met de plaats gehad hebbende indienststelling van eigen personeel voor de uitvoering van locale werken.
- Onderdeel *z*. Verhooging vaste uitkeering gemeente Batavia (*f* 2 449). Verhoogd ter tegemoetkoming in de kosten van onderhoud en verlichting van de aan de gemeente Batavia in beheer overgedragen wegen Tanah Abang—Djati en Kebon Kajtjang.
- Onderdeel *h.h*. Verhooging vaste uitkeering gemeente Semarang (*f* 18 240). Verhoogd in verband met eene wijziging der grenzen van de afdeellingshoofdplaats Semarang.
- Onderdeel *i.i*. Verhooging vaste uitkeering gemeente Salatiga (*f* 4 608). De gemeente Salatiga ontving bij hare instelling een waterleidingnet van het land in beheer ter voorziening in de behoefte aan drinkwater van de burgerbevolking aldaar. Te dezer zake werd op het voor de gemeente uit de algemeene geldmiddelen afgezonderd bedrag, een korting toegepast van *f* 4 608. Wegens de te geringe capaciteit ziet de gemeente zich thans genoodzaakt een nieuwe waterleiding aan te leggen zoodat het in beheer gegeven buizenet voor haar waardeloos wordt. Het is daarom billijk aan voormelde korting een einde te maken, waartoe het afgezonderd bedrag verhoogd dient te worden.
- Onderafdeeling 1102. Afzondering van gelden voor gewesten of gedeelten van gewesten, op den voet van artikel 68*a* van het Regeeringsreglement, wegens uitkeeringen naar reden van het aantal hoofdgeldplichtigen (*f* 5 121 140 meer *f* 246 096). De herziene ramingen berusten op opgaven van de hoofden van gewestelijk bestuur.
- Onderafdeeling 1104. Uitkeeringen aan gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen wegens heffing van locale belastingen gedurende 1920. *a*. Moest het vorig jaar reeds voor een 16 tal gemeenten worden overgegaan tot fixatie van den accrestoeslag, de noodzakelijkheid om de uiterste zuinigheid te betrachten bij het besteden der Landsgelden heeft het noodzakelijk doen zijn ook voor de andere locale ressorten te besluiten tot beëindiging der steeds toenemende verhooging van de tegemoetkomingen uit dezen hoofde. *b*. Voor de toekenning van surplus uitkeeringen aan locale ressorten, voor welke zulks ter instandhouding van een goeden gang van zaken bij de locale huishouding onvermijdelijk blijkt, is een bedrag van ½ miljoen gulden uitgetrokken.
- Onderdeel *a*. Gewone uitkeeringen (*f* 3 568 647 meer *f* 31 355). De uitkomsten in 1921 hebben uitgewezen dat bij het betrachten van de uiterste zuinigheid met niet minder dan *f* 1 000 000 kan worden volstaan. Ondersteuning wordt slechts verleend voor werken welke absoluut onvermijdelijk zijn.
- Onderdeel *b*. Toelagen aan locale ressorten boven de gefixeerde accresuitkeering (*f* 500 000 meer *f* 499 999). Vergoeding voor den aankoop van een gemeentehuis overeenkomstig de door de regeering te dien aanzien aangenomen beginselen.
- Onderafdeeling 1106. Ondersteuning voor buitengewoon kostbare locale werken voor zooveel elders niet in het bijzonder omschreven (*f* 1 000 000 meer *f* 500 000). De uitkomsten in 1921 hebben uitgewezen dat bij het betrachten van de uiterste zuinigheid met niet minder dan *f* 1 000 000 kan worden volstaan. Ondersteuning wordt slechts verleend voor werken welke absoluut onvermijdelijk zijn.
- Onderafdeeling 1109. Tegemoetkoming aan de gemeente Meester-Cornelis voor den aankoop van een gemeentehuis (*f* 60 000). Vergoeding voor den aankoop van een gemeentehuis overeenkomstig de door de regeering te dien aanzien aangenomen beginselen.
- Onderafdeeling 1110. Tegemoetkomingen en voorschotten aan gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen in de kosten van de verbetering der volkshuisvesting. *a*. Het ligt in de bedoeling de locale raden zoo noodig ook steun te verleen bij de verbetering van de volkshuisvesting, welk vraagstuk thans door een afzonderlijk ambtenaar in studie is genomen. In verband met de tijdsomstandigheden kan geen hooger bedrag beschikbaar worden gesteld.
- Onderdeel *a*. Tegemoetkomingen in de kosten van de verbetering der volkshuisvesting (*f* 150 000).

Onderdeel b. Voorschotten voor idem (f 1 000 000 minder f 55 000).

b. Deze post is te specificceeren als volgt:

Voorschotten:	
gemeente Semarang	f 300 000
„ Bandoeng	300 000
„ Medan	300 000
„ Buitenzorg	100 000

Onderafdeeling 1111. Tegemoetkoming aan gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen ten behoeve van het gewoon onderhoud van wegen, bruggen en duikers (f 1 500 000).

Aan de hand van de reeds in behandeling gekomen verzoeken en in verband met de geboden uiterste bezuiniging is het bedrag van de onderwerpelijke tegemoetkomingen voorshands globaal gesteld op 1½ miljoen gulden.

Onderafdeeling 1113. Tegemoetkoming aan gewesten op Java voor de uitvoering van locale wegenplannen (f 400 000 minder f 500 000).

De uitvoering van locale wegenplannen zal in verband met de tijdsomstandigheden zooveel mogelijk zijn uit te stellen. Op de afwerking van onderhanden werken is evenwel gerekend.

Onderafdeeling 1114. Tegemoetkoming aan de gemeente Buitenzorg in de kosten van aanleg van een nieuwen hoofdverkeersweg met inbegrip van de uitgaven voor de aan dien weg aansluitende overbrugging op 2 plaatsen van de Tjiliwoeng (f 100 000 minder f 131 000).

Met het oog op de tijdsomstandigheden komt het gewenscht voor de tot standbrenging van het hierbij bedoeld werk in gematigd tempo te doen geschieden, zoodat voor 1923 slechts op eene uitgaaf van f 100 000 wordt gerekend.

Onderafdeeling 1114A. Tegemoetkoming aan de gemeente Cheribon voor de verbetering van het wegennet (Memorie minder f 20 000).

Onderafdeeling 1114B. Tegemoetkoming aan de gemeente Makasser voor de verbetering van het wegennet (Memorie minder f 40 000).

Onderafdeeling 1114C. Tegemoetkoming aan de gemeente Batavia voor den ombouw van het wegennet (Memorie minder f 200 000).

Onderafdeeling 1114D. Tegemoetkoming aan de gemeente Buitenzorg voor de verbetering van het wegennet (Memorie minder f 40 000).

In verband met de geboden uiterste zuinigheid kunnen de vroegere ramingen niet gehandhaafd worden. Totdat voor de verbetering en ombouw van nevenvermelde wegennetten weder fondsen beschikbaar komen zullen de posten voor memorie worden opgebracht.

Onderafdeeling 1115. Tegemoetkoming aan de gemeente Batavia in verband met den aanleg eener bronwaterleiding (f 250 000 minder f 2 750 000).

Voor de eindafwerking in 1923 van het bij de gemeente Batavia voor rekening van den Lande in uitvoering zijnd werk, wordt een bedrag van f 250 000 noodig geacht.

Onderafdeeling 1116. Uitkeering aan de gemeente Makasser van 20 pct. van de onzuivere opbrengst te Makasser van de belasting op het slachten van runderen, buffels, paarden en tamme varkens, voor zoover die belasting wordt verkregen uit de slacht van runderen, buffels en paarden (f 7 000 meer f 3 700).

De raming berust op het gemiddelde der uitgaven in de jaren 1918 tot en met 1920. Tengevolge van de verdubbeling der belasting dient deze uitkeering eveneens te worden vertweevoudigd.

Onderafdeeling 1117. Kosten van indienststelling van burgemeesters.

Onderdeel b. Regelmatige verhoogingen van bezoldiging (f 22 900 meer f 1 200).

Verhoogd wegens grootere behoefte.

Tegenover de meerdere uitgaaf staat een meerdere ontvangst van f 670.

Onderafdeeling 1119. Verdere uitgaven in het belang van de invoering van decentralisatie van bestuur (f 3 600 minder f 2 200).

Verminderd aangezien het in de bedoeling ligt in 1923 geen decentralisatieverslag te doen verschijnen en door bezuiniging op kantooruitgaven.

Onderdeel 1121. Tegemoetkomingen wegens duurte van levensmiddelen (f 7 755 minder f 23 345).

Verminderd in verband met de voorgenomen intrekking van den duurtetoeslag.

HOOFDSTUK I.

Middelen in Nederland.

Niets.

HOOFDSTUK II.

Middelen in Indië.

Onderdeel 1103. Terugbetaling van voorschotten in de kosten van de verbetering der volkshuisvesting verleend aan gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen (*f* 26 000).

De post dient tot boeking van de in dit jaar te verwachten stortingen wegens rente en terugbetaling van aan de gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen verstrekte voorschotten in de kosten van de verbetering der volkshuisvesting.

Onderdeel 1104. Rente en terugbetaling van aan de gemeente Meester-Cornelis voor den aankoop van particuliere landen verstrekte voorschotten (*f* 268 000).

De post dient tot boeking van de in dit jaar terug te storten bedragen aan rente en terugbetaling van aan de gemeente Meester-Cornelis voor den aankoop van de particuliere landen Malajoeketjil, Boekit Doeri en Matraman verstrekte voorschotten.

Onderdeel 1105. Terugbetaling door de betrokken gemeenten van de helft van de kosten van indienststelling van burgemeesters.

Zie de toelichting bij onderafdeeling 1117 onderdeel b.

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	Geraamd voor 1923.
BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		
AFDEELING XI.		
Plaatselijk en gewestelijk zelfbestuur.		
Stuk 2 — Uitgaven in Nederland.		
Geene.		
Stuk 3 — Uitgaven in Indië.		
1101	Afzondering van gelden voor vaste uitkeeringen aan gewesten of gedeelten van gewesten op den voet van artikel 68a van het Regeeringsreglement.	
a.	Gewest Bantam	148 840
b.	„ Batavia	218 941
c.	„ Preanger-Regentschappen	262 625
d.	„ Cheribon	208 928
e.	„ Pekalongan	137 255
f.	„ Semarang	407 409
g.	„ Rembang	295 605
h.	„ Soerabaja	524 224
i.	„ Madoera	515 420
j.	„ Pasoeroean	247 240
k.	„ Besoeki	152 260
l.	„ Banjoemas	168 670
m.	„ Kedoe	271 980
n.	„ Madioen	159 515
o.	„ Kediri	135 440
p.	Onderafdeeling Padang Pandjang	23 425
q.	„ Komering Ilir	7 500
r.	„ Ogan Ilir	18 500
s.	„ Lematang Ilir	11 500
t.	„ Angkola en Sipirok	55 950
u.	„ Barabai	5 500
v.	Ressort Minahassa	74 450
w.	„ Ambon	4 800
x.	Karangasemraad	81 220
y.	Het cultuurgebied der Oostkust van Sumatra	466 967
z.	Gemeente Batavia	386 469
aa.	„ Meester-Cornelis	45 500
bb.	„ Buitenzorg	72 575
cc.	„ Bandoeng	91 558
dd.	„ Soekaboemi	55 030
ee.	„ Cheribon	27 541
ff.	„ Pekalongan	56 745
gu.	„ Tegal	21 864
hh.	„ Semarang	244 252
ii.	„ Salatiga	29 585
jj.	„ Soerabaja	295 045
kk.	„ Modjokerto	46 900
ll.	„ Pasoeroean	42 975
mm.	„ Malang	53 350
nn.	„ Probolinggo	42 747
oo.	„ Magelang	50 257
pp.	„ Madioen	46 195
qq.	„ Kediri	38 875

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
148 840			
218 941			
262 625			
208 928			
137 255			
417 541		f 10 132	
295 605			
524 224			
515 420			
245 440	f 1 800		
132 260			
168 260	410		
271 980			
145 556	15 977		
134 090		650	
17 250	5 175		
7 500			
18 500			
11 500			
55 950			
5 500			
74 450			
4 800			
81 220			
466 967			
584 020	2 449		
45 500			
72 575			
91 558			
55 050			
27 541			
56 745			
21 864			
225 992	18 240		
24 975	4 608		
295 045			
46 900			
42 975			
53 350			
42 747			
50 257			
46 195			
58 875			

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1923.	
	<i>rr.</i>	Gemeente Blitar	f 24 340	
	<i>ss.</i>	„ Padang	51 375	
	<i>tt.</i>	„ Fort de Koek	17 325	
	<i>uu.</i>	„ Sawah Loento	13 000	
	<i>vv.</i>	„ Palembang	37 075	
	<i>ww.</i>	„ Medan	94 975	
	<i>xx.</i>	„ Tebingtinggi	15 705	
	<i>yij.</i>	„ Bindjai	16 815	
	<i>ss.</i>	„ Tandjoengbalai	19 158	
	<i>ab.</i>	„ Pematang Siantar	12 975	
	<i>ac.</i>	„ Bandjermasin	49 710	
	<i>ad.</i>	„ Makasser	49 950	
	<i>ae.</i>	„ Menado	39 535	
	<i>af.</i>	„ Amboina	54 800	
				(1) f 6242679
1102		Afzondering van gelden voor gewesten of gedeelten van gewesten, op den voet van artikel 68a van het Regeeringsreglement, wegens uitkeeringen naar reden van het aantal hoofdgeldplichtigen.		
	<i>a.</i>	Gewest Bantam	f 191 770	
	<i>b.</i>	„ Batavia	198 000	
	<i>c.</i>	„ Preanger-Regentschappen	787 214	
	<i>d.</i>	„ Cheribon	254 976	
	<i>e.</i>	„ Pekalongan	371 550	
	<i>f.</i>	„ Semarang	454 958	
	<i>g.</i>	„ Rembang	248 433	
	<i>h.</i>	„ Soerabaja	637 000	
	<i>i.</i>	„ Pasoeroean	479 955	
	<i>j.</i>	„ Besoeki	386 100	
	<i>k.</i>	„ Banjoemas	197 912	
	<i>l.</i>	„ Kedoe	509 181	
	<i>m.</i>	„ Madioen	251 655	
	<i>u.</i>	„ Kediri	372 458	
				5 121 140
1103		Terugbetaling aan gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen van reis- en verblijfkosten ten behoeve van leden van locale raden		(2) 15 000
1104		Uitkeeringen aan gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen wegens heffing van locale belastingen.		
	<i>a.</i>	Gewone uitkeeringen	f 3 568 647	
	<i>b.</i>	Toelagen aan locale ressorten boven de voorloopig gefixeerde accresuitkeering	500 000	4 068 647
1105		Tegemoetkoming aan gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen in verband met de overdracht van de overvaarten		80 000
1106		Ondersteuning voor buitengewoon kostbare locale werken voor zooveel elders niet in het bijzonder omschreven		1 000 000
1107		Tegemoetkoming aan gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen in de kosten van artesische boringen		(3) 200 000
1108		Tegemoetkoming aan gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen voor de open inrichting alsmede de inhuur van gebouwen voor den lokalen dienst.		45 000
1109		Tegemoetkoming aan de gemeente Meester-Cornelis voor den aankoop van een gemeentehuis		60 000

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		TOELICHTINGEN.																		
	Meer.	Minder.																			
24 340			<p>(1) Onder dit totaal is begrepen een bedrag dat ten bate van No. 206 van de middelen in Indië, als vergoeding voor den door gestraften ten behoeve van de locale ressorten gepresteerden arbeid, in 's Lands kas moet worden teruggestort. De raming van dat bedrag wordt voor dit jaar op <i>f</i> 167 500 gesteld.</p> <p>(2) In 1921 bedroegen de uitgaven op deze onderafdeeling ongeveer <i>f</i> 12 350. Hieronder niet begrepen de gebiedsdeelen Angkola en Sipirok, Barabai en Ambon waarvoor thans <i>f</i> 2 750 opgebracht is.</p> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 80%;">Onderafdeeling Padang Pandjang .....</td> <td style="text-align: right;"><i>f</i> 750</td> </tr> <tr> <td>„ Lematang Ilir .....</td> <td style="text-align: right;">700</td> </tr> <tr> <td>„ Ogan Ilir .....</td> <td style="text-align: right;">1 500</td> </tr> <tr> <td>„ Komering Ilir .....</td> <td style="text-align: right;">1 100</td> </tr> <tr> <td>„ Angkola en Sipirok .....</td> <td style="text-align: right;">750</td> </tr> <tr> <td>„ Barabai .....</td> <td style="text-align: right;">1 000</td> </tr> <tr> <td>Ressort Minahassa .....</td> <td style="text-align: right;">8 200</td> </tr> <tr> <td>„ Ambon .....</td> <td style="text-align: right;">1 000</td> </tr> <tr> <td></td> <td style="text-align: right; border-top: 1px solid black;"><i>f</i> 15 000</td> </tr> </table> <p>(3) Tegenover deze uitgaven staat een gelijk bedrag aan ontvangsten; zie No. 806 onderdeel <i>a</i> van de raming der middelen in Indië.</p>	Onderafdeeling Padang Pandjang	<i>f</i> 750	„ Lematang Ilir	700	„ Ogan Ilir	1 500	„ Komering Ilir	1 100	„ Angkola en Sipirok	750	„ Barabai	1 000	Ressort Minahassa	8 200	„ Ambon	1 000		<i>f</i> 15 000
Onderafdeeling Padang Pandjang	<i>f</i> 750																				
„ Lematang Ilir	700																				
„ Ogan Ilir	1 500																				
„ Komering Ilir	1 100																				
„ Angkola en Sipirok	750																				
„ Barabai	1 000																				
Ressort Minahassa	8 200																				
„ Ambon	1 000																				
	<i>f</i> 15 000																				
51 375																					
17 325																					
13 000																					
37 075																					
94 975																					
15 705																					
16 815																					
19 158																					
12 975																					
49 710																					
49 950																					
59 555																					
54 800																					
188 278	<i>f</i> 3 492																				
180 960	17 040																				
767 658	19 556																				
248 193	6 785																				
351 573	19 957																				
428 870	6 088																				
243 451	5 002																				
575 089	61 911																				
467 665	12 290																				
524 021	62 079																				
196 002	1 910																				
507 263	1 916																				
244 870	6 785																				
551 171	21 287																				
7 000	8 000																				
3 537 292	31 355																				
1	499 999																				
80 000																					
500 000	500 000																				
530 000		<i>f</i> 150 000																			
45 000																					
	60 000																				

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1923.
1110		Tegemoetkomingen en voorschotten aan gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen in de kosten van de verbetering der volkshuisvesting.	
a.		Tegemoetkomingen in de kosten van de verbetering der volkshuisvesting.	/ 150 000
b.		Voorschotten voor idem	1 000 000
			/ 150 00
1111		Tegemoetkoming aan gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen ten behoeve van het gewoon onderhoud van wegen, bruggen en duikers	1 500 00
1112		Tegemoetkoming aan gemeenten in de kosten van werken verband houdende met de opheffing der inlandsche gemeenten binnen hare grenzen gelegen	Memorie.
1113		Tegemoetkoming aan gewesten op Java voor de uitvoering van locale wegenplannen	400 00
1114		Tegemoetkoming aan de gemeente Buitenzorg in de kosten van aanleg van een nieuwen hoofdverkeersweg met inbegrip van de uitgaven voor de aan dien weg aansluitende overbrugging op 2 plaatsen van de Tjiliwoeng	100 00
1114A		Tegemoetkoming aan de gemeente Cheribon voor de verbetering van het wegennet	Memorie.
1114B		Tegemoetkoming aan de gemeente Makasser voor de verbetering van het wegennet	Memorie
1114C		Tegemoetkoming aan de gemeente Batavia voor den ombouw van het wegennet	Memorie
1114D		Tegemoetkoming aan de gemeente Buitenzorg voor de verbetering van het wegennet	Memorie.
1115		Tegemoetkoming aan de gemeente Batavia in verband met den aanleg eener bronwaterleiding	250 00
1116		Uitkeering aan de gemeente Makasser van 20 pct. van de onzuivere opbrengst te Makasser van de belasting op het slachten van runderen, buffels, paarden en tamme varkens, voor zoover die belasting wordt verkregen uit de slacht van runderen, buffels en paarden.	7 00
1117		Kosten van de indienststelling van burgemeesters.	
a.		Aanvangsbezoldiging, toelagen voor huishuur en toelagen voor ambtskosten	(8) / 160 800
b.		Regelmatige verhoogingen van bezoldiging	23 900
			185,70

Toegestaan voor 1922.	Verschil voor 1923.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
<i>f</i> 48 840			(9) 1 adviseur ..... <i>f</i> 14 400 1 ambtenaar ..... 7 200 1 „ ..... 6 000 1 „ ..... 5 400 1 „ ..... 5 400 1 „ ..... 3 600 Voor eventuele traktementsverhoogen of perso- neels verwisselingen ..... 6 840 <hr/> <i>f</i> 48 840
(10) 4 800		<i>f</i> 1 200	
(10) 1 000		1 000	
1 000	<i>f</i> 500		
31 100		25 345	(10) Aangezien het in de bedoeling ligt in 1923 geen decentralisatie- verslag te doen verschijnen kunnen de onderdeelen: „schrijfb- hoeften, kantoorbehoefden en telefoonaansluiting” en „uitgaaf van het decentralisatieverslag” vervallen. Naar aanleiding van het voorloopig verslag van de bij besluit van 25 October 1921 No. 1 ingestelde Commissie is van de uitgaaf van het decentra- lisatie-verslag in 1922 afgezien.
40 000	Memorie.		
(12) <i>f</i> 21 979 679	<i>f</i> 5 047 509	<i>f</i> 4 502 527	(11) Tegenover deze uitgaaf staat een gelijk bedrag aan ontvangst, begrepen onder No. 811 sub <i>b</i> van de middelen in Indië.
	Minder <i>f</i> 1 454 818		(12) <i>f</i> 22 257 467 Wet van 5 April 1922 (Staatsblad No. 223). — 277 788 G. B. 24 Dec. 1921 No. 2a. <hr/> <i>f</i> 21 979 679

		Java en Madoera.	Buiten- gewesten.	Totaal.
AFDEELING XI.				
Plaatselijk en gewestelijk zelfbestuur.				
Stuk 4 — Middelen in Nederland.				
Geene.				
Stuk 5 — Middelen in Indië.				
1101	Terugbetaling van voorschotten op bezoldiging en andere inkomsten.	Memorie.		Memorie.
1102	Rente en terugbetaling door de gemeente Makasser ter zake van een met het gouvernement van Nederlandsch-Indië gesloten leening		f 1 680	f 1 680
1105	Terugbetaling van voorschotten in de kosten van de verbetering der volkshuisvesting verleend aan gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen	f 26 000		26 000
1104	Rente en terugbetaling van aan de gemeente Meester-Cornelis voor den aankoop van particuliere landen verstrekte voorschotten	268 000		268 000
1105	Terugbetaling door de betrokken gemeenten van de helft van de kosten van indienststelling van burgemeesters	85 545	29 395	112 740
1106	Andere ontvangsten	Memorie.		Memorie.
	Opgeteld	f 377 545	f 51 075	f 408 420

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. XI — STUK 6.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923.

AFDEELINGSVERSLAG.

AFDEELING XI.

Plaatselijke en gewestelijke zelfbesturen.

Algemeene opmerkingen.

§ 1. Toezicht op het financieel beheer der gemeenten. Een scherper toezicht op het financieel beheer der gemeenten werd door sommige leden wenschelijk geacht. Naar hunne meening was het tot dusver uitgeoefende toezicht geheel onvoldoende gebleken.

Verscheidene leden drongen er op aan, dat van Regeeringswege gewaakt zal worden tegen een zoodanige bezoldiging van de ambtenaren der locale ressorten, dat het stelsel der landsbezoldigingen daardoor wordt ontwricht.

Een dezer leden achtte het zelfs niet ondienstig de bezoldiging der gemeente-secretarissen van Regeeringswege te doen vaststellen, gelijk ook in Nederland (zie art. 104 der gemeentewet) geschiedt, omdat deze bezoldiging, niet minder dan die der burgemeesters, in vele gevallen de maatstaf zal zijn, welke bij de salariering van het verdere ambtelijke personeel der gemeente wordt aangelegd.

Eenige andere leden konden zich daarentegen niet vereenigen met de door de Regeering genomen houding ten opzichte van het besluit van den Bataviassen gemeenteraad tot verhooging der ambtenaarssalarissen. Hoewel de opdrijving der salarissen ook hunne instemming niet had, achtten zij toch een zoo ingrijpende bemoeienis der Regeering in het financieel gemeente-beleid principieel verkeerd.

Gewaarschuwd werd tegen wijziging van de bestaande voorschriften inzake de contrôle op de gemeentelijke financiën, omdat dan de autonomie der gemeenten allicht in het gedrang zal komen. Een alleszins bevredigend resultaat zou, naar men meende, kunnen worden bereikt, wanneer de bestaande bepalingen slechts doodmatig werden toegepast.

Opgemerkt werd, dat ook in Nederland de opvatting wordt gehuldigd, dat een al te streng doorgevoerde contrôle de gezonde ontwikkeling van het zelfstandig gemeentelieven in den weg staat, terwijl de meening werd uitgesproken, dat de Regeering hier te lande te eerder Zich van inmenging heeft te onthouden, waar Zij zelve — in hoofdzaak als gevolg van toepassing der accresregeling — de schuld ervan draagt, dat aan de financieele politiek der gemeenten een vaste basis ontnomen is.

Door een lid werd de vraag gesteld, of overigens de vernietiging van het Bataviassche raadsbesluit niet te laat kwam, waar sedert vrij geruimen tijd daaraan reeds uitvoering gegeven was.

§ 2. Financieele verhouding tusschen land en gemeenten. Door eenige leden werd de hoop uitgesproken dat de financieele verhouding tusschen Land en de locale ressorten spoedig op betere wijze zal worden geregeld.

In dit verband werd door een hunner adhaesie betuigd met de door het jongste decentralisatie-congres aangenomen motie, waarin wordt aangedrongen op de instelling van een commissie voor de regeling van die verhouding. Van andere zijde werd het commissoriaal maken van de bedoelde aangelegenheid ontraden, daar gevreesd werd, dat daardoor de zaak te veel op de lange baan zal komen. Het werd beter geacht de Regeering inlichtingen te vragen aangaande den stand van de plannen, welke reeds bij Haar bestaan om de financieele kwestie voor de gemeenten op te lossen. In dit verband zou men ook gaarne vernemen, of de Regeering bereid is om bedoelde plannen om advies aan de betrokken gemeenteraden toe te zenden.

§ 3. Regeling van het kiesrecht. Enkele leden wenschten de aandacht der Regeering te vestigen op de rede van den heer De Jongh bij de opening van het twaalfde decentralisatie-congres te Semarang gehouden, opgenomen in de Locomotief van 6 Juni 1922, 1ste blad.

Deze leden verklaarden zich aan te sluiten met de in die rede gemaakte opmerkingen over de regeling van het kiesrecht. Zij drongen aan op verbetering van het kiesrecht voor de gemeenteraden, welke reeds jaren geleden is toegezegd.

Enkele andere leden hoopten, dat met eene herziening der kiesrechtregeling niet overijld te werk zal worden gegaan. Hiertoe ware huns inziens eene commissie te benoemen.

Door een der leden werd de vraag gesteld of de Regeering naar aanleiding van de Haar door den heer G. Wieland te Makasser door tusshenkomst van den Procureur-Generaal in handen gestelde bescheiden, al dan niet aanleiding heeft kunnen vinden om in te grijpen in zake de beweerde onjuiste vaststelling van de kiezerslijst der gemeente Makasser.

Voorts zou dit lid gaarne vernemen op grond van welke overweging de Regeering — zooals Zij in Haar besluit van 17 April 1922 No. 27 heeft vastgelegd — geen termen heeft gevonden om de verkiezingen voor den raad van genoemde

gemeente uit te stellen tot tijd en wijle de kiezerslijst 1922—1923 aan door de wet gestelde eischen voldoet, eischen, welke volgens de meening van derden niet nagekomen waren.

§ 4. Aanleg van wegen. Een lid vestigde de aandacht der Regeering op het navolgende:

Ter Sumatra's Oostkust bestaan drie soorten van wegen: 1e. Gouvernements wegen, voornamelijk de asweg, 2e. locale wegen en 3e. landschapswegen.

Nu is indertijd — zoo betoogde dit lid — er toe overgegaan den aanleg en het onderhoud van laatstgenoemde wegen uit de landschapskassen te betalen, en dat van de locale wegen uit een speciale heffing, een wegenbelasting, welke door de cultures en de spoorwegen wordt opgebracht.

Het gouvernement zou daarbij steeds een gelijk bedrag als de opbrengst dezer laatste belasting ten koste leggen aan de verbetering en de afwerking van den asweg tot een maximum van f 500 000 per jaar, terwijl geen acres zou worden gegeven voor de wegenbelasting, niettegenstaande deze een werkelijke belasting is en geen retributie, zooals de wegenbelasting op Java. De f 500 000 — aldus nog steeds dit lid — zijn thans ingetrokken, hoewel de asweg bv. ten zuiden van Tandjong-Balei nog niet gereed is, en nu wordt bovendien het acres gefixeerd tot op het bedrag van de locale belastingen zonder mederekening van de wegenbelasting. Daardoor mist het cultuurgebied van Sumatra's Oostkust en de Regeeringssubsidie van f 500 000 en het acres over de wegenbelasting, welke het zou gehad hebben, indien het niet met het gouvernement ter zake een overeenkomst had aangegaan. Een en andere achtte het hier aan het woord zijnde lid een onbillijkheid.

§ 5. Verschillende opmerkingen. Een der leden stelde de vraag of uit het besluit van den gemeenteraad van Batavia om niet over te gaan tot de aanstelling van wethouders de conclusie kan worden getrokken, dat de desbetreffende regeling onvoldoende moet worden geacht.

Door eenige leden werd in het licht gesteld, dat het zeer onwenschelijk is om de in verschillende groote gemeenten liggende havengebieden tot afzonderlijke publiekrechtelijke ressorten te verheffen. Gevraagd werd of de Regeering reeds van deze plannen heeft afgezien.

De oprichting van eene vereeniging van locale ressorten — waarover op het jongste decentralisatiecongres besprekingen zijn gevoerd — werd toegejuicht.

Gaarne zouden eenige leden zoo uitvoerig mogelijk ingelicht worden aangaande het tusschen den adviseur voor de decentralisatie en den burgemeester van Medan gerezen conflict. Aangedrongen werd op overlegging van de desbetreffende officieele stukken aan den Volksraad.

Gevraagd werd, hoe het staat met het voornemen om in de Vorstenlanden locale raden in te voeren.

Waar de instelling van een weduwen- en weezenfonds voor Inlandsche ambtenaren van locale ressorten destijds werd toegezegd, zou men het op prijs stellen te vernemen, hoever de voorbereiding van deze aangelegenheid is gevorderd.

Gevraagd werd, tot welke resultaten de arbeid der commissie voor toekenning van zelfbestuur aan de locale raden geleid heeft.

In het algemeen waren meerdere leden van oordeel, dat bij deze begrootingsafdeeling slechts zeer spaarzaam toelichtingen zijn verstrekt.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 1101 v. Minahassaraad. Een der leden stelde de vraag, of de Regeering nog steeds van oordeel is, dat het ambt van resident van Menado zeer goed vereenigbaar is met het voorzitterschap van den Minahassaraad. In herinnering werd gebracht, dat ten vorige jare reeds op scheiding van deze beide functies werd aangedrongen.

Onderafdeeling 1101 W. Vaste uitkeering aan het ressort Ambon. Een lid drong aan op verhooging van het voor het ressort Ambon uitgetrokken bedrag. Naar hij wist mede te deelen, was deze som nauwelijks voldoende voor kantoor- en schrijfbehoeften.

Onderafdeeling 1104. Accresregeling. Der Regeering werd in overweging gegeven om met betrekking tot de verhooging van den accrestoeslag voor de verdeling van het uitgetrokken bedrag een vaste regeling te treffen. Gewezen werd op den thans bestaanden misstand — welke ook door den heer Faubel op het jongste decentralisatiecongres in het licht is gesteld — dat tengevolge van het gemis van zulk een vaste regeling de zuinige gemeenten naar verhouding minder krijgen dan de royale.

Gaarne zou men voorts vernemen, welke bedragen in de jaren 1918 tot en met 1921 ingevolge de accresregeling aan de gemeenten Batavia, Bandoeng, Semarang en Soerabaja zijn uitgekeerd.

Onderafdeeling 1107. Artesische boringen. In verband met de groote behoefte aan artesisch water werd door een der leden gevraagd, wat de reden is, dat tot vermindering der tegemoetkoming voor de boringen is overgegaan.

Onderafdeeling 1109. Gemeentehuis voor Meester-Cornelis. Enkele leden ontkenden de urgentie van den aankoop van een gemeentehuis voor de gemeente Meester-Cornelis. Aangezien met dezen aankoop geen algemeen belang gemoeid is, bestaat ook — aldus deze leden — voor een tegemoetkoming ter zake geen aanleiding.

Andere leden gaven in overweging den aankoop uit te stellen.

Onderafdeeling 1110. Verbetering der Volkshuisvesting. Gaarne zou men zien, dat het streven der locale ressorten om te geraken tot verbetering van de volkshuisvesting, van regeeringswege financieel krachtiger werd gesteund. In dit verband werd de aandacht gevestigd op de conclusies van het volkshuisvestingcongres te Semarang.

Een der leden stelde de vraag, of de financieel minder krachtige gemeenten eventueel niet zouden kunnen profiteren van door de Regeering aan te gane leeningen, ten behoeve van den woningbouw. De uit een en ander voortvloeiende verplichtingen waren dan vast te leggen in een met de Regeering te sluiten overeenkomst.

Andere leden hadden tegen een dergelijk beleid overwegende bezwaren, daar zij vreesden, dat de Regering dan een te grooten invloed op den gemeentelijken gang van zaken zou kunnen uitoefenen.

Onderafdeeling 1112. Opheffing van Inlandsche gemeenten. Men zou gaarne vernemen in welk stadium het plan tot opheffing van de desa's in de gemeenten zich thans bevindt.

Voorts werd de vraag gesteld, of de Regeering bereid is om alvorens tot opheffing overgegaan wordt, mede te deelen of Zij aangaande de te treffen regeling met de bedoelde gemeenten in overleg zal treden.

Onderafdeeling 1114 C. Verbetering van het wegennet in de gemeente Batavia. De vermindering werd door eenige leden betreurd.

Onderafdeeling 1117. Aanstelling van burgemeesters. Naar aanleiding van de burgemeester-vacature te Cheribon werd door eenige leden er op aangedrongen, dat bij de beoordeeling van candidaten in hoofdzaak gelet zal worden op het bezit van praktische bestuurservaring in Indië.

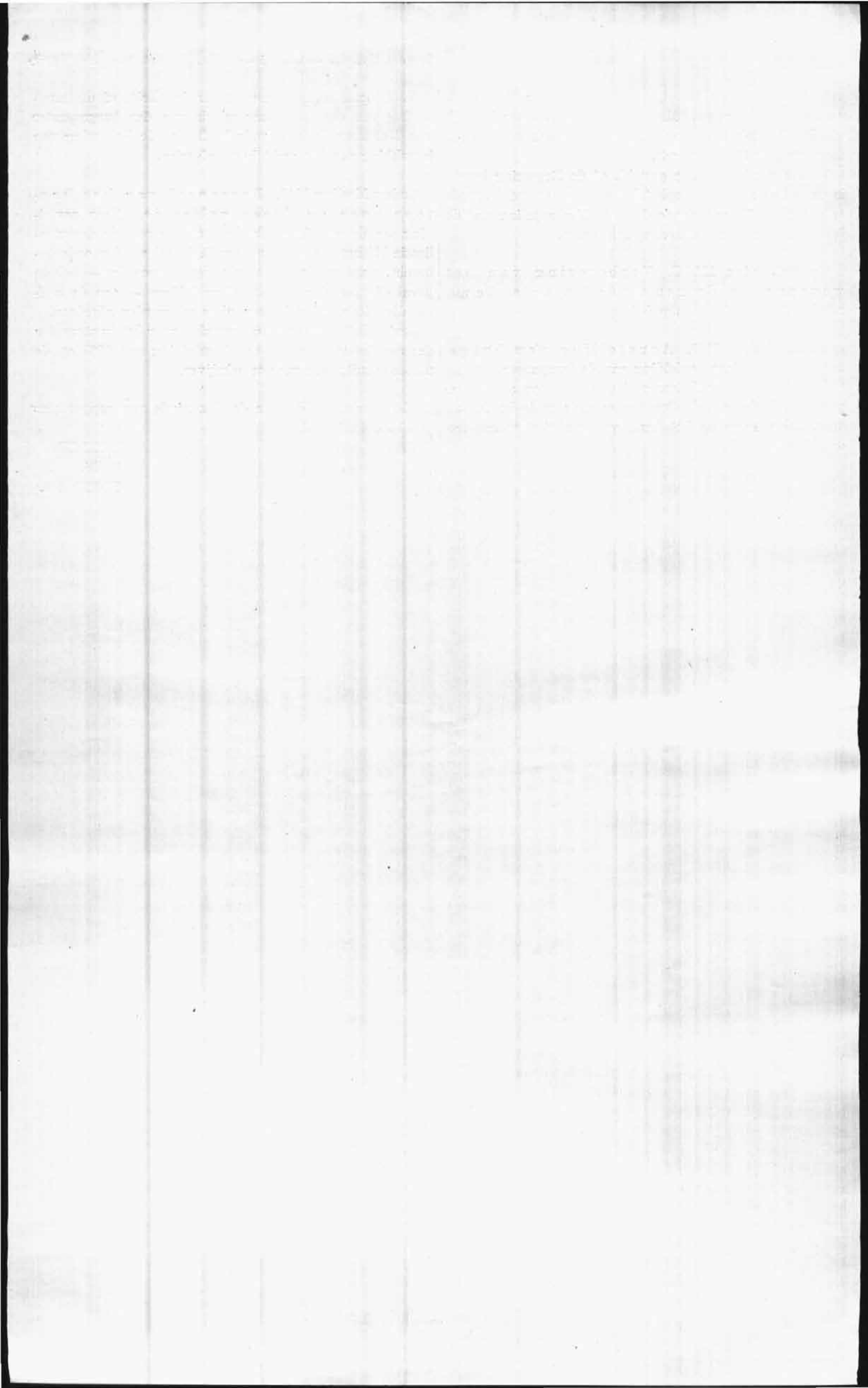
Voorts zou men gaarne worden ingelicht, of de handhaving van den post voor salaris van den burgemeester van Makassar de beteekenis heeft, dat de Regeering van intrekking van het ambt heeft afgezien.

Onderafdeeling 1118. Personeel van het kantoor voor de decentralisatie. Naar aanleiding van de geruchten, dat het kantoor voor de decentralisatie bij het departement van B. B. zal worden ondergebracht, werd er ten slotte op aangedrongen dat — ook in geval die geruchten waar zullen blijken — aan de zelfstandigheid van het bureau niets zal worden afgedaan.

Eenige leden gaven in overweging voor het kantoor der decentralisatie eveneens een bezuiniging met 10% op de personeelsuitgaven voor te schrijven.

Aldus vastgesteld door de Commissie van rapporteurs den 13en Juni 1922.

DAHLER.
KIES.
SOSELISA.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 1 — AFD. XI — STUK 3

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923.

MEMORIE VAN ANTWOORD.

AFDEELING XI.

Plaatselijk en gewestelijk zelfbestuur.

Algemeene opmerkingen.

§ 1. Toezicht op het financieel beheer der gemeenten. Buiten de voor gemeentelijke geldleeningen voorgeschreven bekrachtiging bij ordonnantie en de voor gemeentelijke belastingverordeningen vereischte goedkeuring der Regeering strekt preventief hooger toezicht zich nog slechts uit over de door de gemeenteraden vastgestelde begrootingen. Op Java behoeven deze begrootingen om te werken de goedkeuring der gewestelijke raden, op de Buitengewesten die der Hoofden van gewestelijk bestuur. Bepaald is dat de goedkeuring wordt verleend of onthouden aan de begrootingen in haar geheel.

Ter beantwoording van de vraag of de vereischte goedkeuring al dan niet zal zijn te verleenen wordt nagegaan of de gemeenten de wettelijk op haar rustende verplichtingen behoorlijk nakomen, en of de begrootingen voldoen aan de eischen, welke als volstreckte voorwaarden voor een ordelijk geldelijk beheer gesteld moeten worden. Zoo pleegt de goedkeuring onthouden te worden aan begrootingen, die een hooger bedrag aan uitgaven dan aan inkomsten vermelden, aan die, waarbij op inkomsten gerekend is, welke afhankelijk zijn van nog geheel onzekere factoren, alsook aan begrootingen, waarop verplichte uitgaven ontbreken e.d.

In eene beoordeeling van het door de gemeenten gevolgde, uit hare begrootingen blijkende bestuursbeleid wordt bij het uitoefenen van dit hooger toezicht als regel niet getreden.

Der Regeering staat ten deze, buiten het geval van nalatigheid, als wanneer bij ordonnantie de noodige voorziening kan worden getroffen, slechts het middel van schorsing of vernietiging van raadsbeslissingen ten dienste. Aangezien de uit het besluit van den Bataviaschen gemeenteraad tot verhooging der ambtenaarsalarissen blijkende opdrijving der bezoldigingen in strijd met het algemeen belang moest worden geacht, was vernietiging daarvan derhalve geboden. Dat deze vernietiging eerst kwam nadat aan dat besluit reeds eenigen tijd uitvoering was gegeven, is een gevolg van de omstandigheid dat de bijeenbrenging van de voor eene juiste beoordeeling van

de gevolgen dier regeling benoodigde bescheiden, zoodat de bestudeering daarvan door de Regeering en Hare adviseurs noodzakelijkerwijze tijd gevorderd heeft. Overigens kan er op worden gewezen dat den 31en December 1921 aan den burgemeester van Batavia is geseind dat mede in verband met tegen de nieuwe salarisverordening ingebrachte bezwaren 's burgemeesters aandacht uitdrukkelijk wordt gevestigd op het voorschrift dat geen betaling ten laste der gemeentebegrooting voor 1922 gedooft, voordat die begrooting goedgekeurd en bekend gemaakt is. De gewestelijke raad van Batavia, welke aan de gemeentelijke begrooting eerst de vereischte goedkeuring onthield, heeft deze verleend in zijne vergadering van 27 Januari jl., waarop door het gemeentebestuur tot tenuitvoerlegging der nieuwe salarisregeling is overgegaan zonder zich er vooraf van te vergewissen of de tegen die regeling bij de Regeering ingebrachte bezwaren bij Haar al dan niet nog in overweging waren.

Gelijk den Volksraad inmiddels kan gebleken zijn uit het ingediende ontwerp tot wijziging der Locale Raden Ordonnantie, acht de Regeering het gewenscht om voor meerdere vermogensrechtelijke handelingen van gemeentebesturen voorafgaande goedkeuring der Regeering voor te schrijven, alsmede om de regeling van de bezoldigingen der gemeente-secretarissen van Regeeringswege te doen vaststellen, mede omdat Zij van oordeel is dat deze bezoldigingen voor een deel maatstaf zijn voor de salariering van het overige personeel in gemeentelijken dienst, waarop ook door een der leden terecht wordt gewezen. Een dieper ingrijpende regeling wordt voorshands niet gewenscht geacht, terwijl nog opgemerkt moge worden dat de invoering van meer of minder scherpe controle van hooger gezag ten deze niets te maken heeft met de wijze, waarop de werking der accresregeling binnen zekere perken gehouden is.

§ 2. Financieele verhouding tusschen Land en gemeenten. De regeling van de financieele verhouding tusschen het Land en de locale ressorten in dien zin, dat een of meer der landsmiddelen geheel of gedeeltelijk aan de ressorten wordt afgestaan, met intrekking tegelijkertijd van het vast bedrag en de accresuitkeering, is nog in bewerking. De daarvoor noodige menigvuldige gegevens worden door het departement van Financiën verzameld.

De vraag of het aanbeveling verdient om de regeling dezer verhouding commissoriaal te maken is in overweging,

evenals de vraag naar welken maatstaf zal zijn te bepalen aan welke der 16 gemeenten, waarvoor de accresregeling voor 1922 gefixeerd is, eventueel een surplus-uitkeering zal zijn toe te staan.

§ 3. *Regeling van het kiesrecht.* Geformuleerde voorstellen tot wijziging van het actief kiesrecht voor de gemeenteraden zijn bij de Regeering aanhangig. Behandeling hiervan, los van de resultaten van den arbeid der voor het kiesrecht der provinciale-, regentschaps- en desaraden ingestelde kiesrechtcommissie komt echter niet gewenscht voor. Een gezamenlijke behandeling — ook in den Volksraad — van het kiesrecht voor de provinciale en andere raden en van dat voor de gemeenteraden moet dus worden nagestreefd. Op dit oogenblik, nu de Kiesrechtcommissie nog geen rapport heeft uitgebracht, kan uit den aard der zaak nog geen besliste toezegging worden gedaan. De eerstvolgende periodieke verkiezingen voor de gemeenteraden vallen in 1924 en eenig uitstel zal hier dus geen bezwaar behoeven te ontmoeten. Een commissoriaal maken van deze aangelegenheid wordt in verband met den stand van behandeling, waarin dit vraagstuk zich bevindt, niet noodig geoordeeld.

De door den Procureur-Generaal ingediende, van den heer G. Wieland afkomstige bescheiden hebben geen aanleiding kunnen geven tot ingrijpen inzake de beweerde onjuiste vaststelling van de kiezerslijst der gemeente Makasser. Waar in de artikelen II en VI van de kiesordonnantie de wijze is geregeld, waarop verbetering van vastgestelde kiezerslijsten verkregen kan worden, bestond er voor de Regeering noch de aanleiding, noch de mogelijkheid om Hare tusschenkomst ten deze te verleenen. Mede op grond van de overweging dat aldus de door de wet voor een mogelijk noodige verbetering der kiezerslijst aan de hand gegeven weg niet gevolgd was, is bij besluit van 17 April 1922 No. 27 een afwijzende beschikking gevolgd op het verzoek van denzelfden heer om de op 5 April jl. uitgeschreven verkiezing voor een lid van den gemeenteraad van Makasser te doen uitstellen tot na vaststelling van de kiezerslijst voor 1922/1923, waarbij ten overvloede nog opgemerkt kan worden dat het verzoek de Regeering eerst zoo laat bereikte dat de bedoelde verkiezing reeds had plaats gehad alvorens eene beschikking ter zake kon worden genomen.

§ 4. *Aanleg van wegen.* Betreffende de met het Cultuurgebied ter Oostkust van Sumatra getroffen overeenkomst inzake de verleenning van Landssteun voor de verbetering en doortrekking van den zoogenaamden asweg kan het volgende opgemerkt worden.

In 1915 is overeengekomen dat naar gelang van verbetering van het wegennet in jaarlijksche termijnen van ten hoogste f 500 000 in totaal een bedrag van f 2 500 000 door de Regeering voor aanleg en verbetering van wegen verstrekt zal worden, waarvan evenwel in geen geval meer beschikbaar zal worden gesteld dan het ressort uit eigen fondsen aan aanleg of verbetering zijner wegen zal besteden.

Deze bijzondere regeling heeft er toe geleid dat in 1916 door den Cultuurraad ter verkrijging van eigen fondsen een wegenbelasting is ingevoerd.

Wanneer de op de begrotingen voor 1921 en 1922 uitgetrokken bedragen van f 500 000 verbruikt worden, zal de opgemelde som van f 2 500 000 geheel toegestaan zijn, in verband waarmede de post van f 500 000 op de begroo-

ting van 1923 niet meer gehandhaafd is. De in 1915 getroffen overeenkomst zal in dit jaar derhalve een einde nemen.

Van een ongewijzigde toepassing op de wegenbelasting van de accresregeling, welke thans trouwens voor alle locale ressorten gefixeerd is moeten worden, kan daarom reeds geen sprake zijn omdat de opbrengst der bedoelde belasting in 1921 meer dan f 750 000 bedragen heeft en toekenning van een zoo groot bedrag niet verantwoord kan heeten.

De Regeering acht thans het oogenblik gekomen om ook voor het Cultuurgebied de op het stuk van wegzorg voor Java aangenomen beginselen zooveel mogelijk onveranderd toe te passen, overeenkomstig welke voor het jaarlijksch onderhoud van den tot stand gebrachten asweg fondsen zullen kunnen worden toegestaan.

§ 5. *Verschillende opmerkingen.* De door een der leden gestelde vraag of het besluit van den gemeenteraad van Batavia om niet over te gaan tot de aanstelling van wethouders, de conclusie kan worden getrokken, dat de desbetreffende regeling onvoldoende moet worden geacht, beantwoordt de Regeering ontkennend. Bij het ontwerpen der regeling en bij behandeling daarvan in den Volksraad is het bij den gemeenteraad van Batavia daartegen bestaande bezwaar, nl. dat aan de wethouders geen bezoldiging doch slechts een vaste toelage kan worden toegekend, ter dege onder de oogen gezien, doch ongegrond bevonden.

Nopens de plannen om de in verschillende groote gemeenten gelegen havengebieden tot afzonderlijke publiekrechtelijke ressorten te verheffen is door de Regeering nog geen beslissing genomen. Zulks zal niet geschieden alvorens de betrokken gemeenteraden in de gelegenheid zijn gesteld zich ter zake uit te spreken.

Omtrent het tusschen den adviseur voor de decentralisatie en den burgemeester van Medan gerezen conflict kan medegedeeld worden dat dit zijn ontstaan te danken heeft aan het door den burgemeester aan den gemeenteraad van Medan bij brief van 26 October 1921 No. 1564 uitgebracht rapport naar aanleiding van met den adviseur te diens kantore gehouden besprekingen. De adviseur heeft bij het geheim schrijven van 2 December 1921 No. 1715/Z zijne bezwaren tegen den inhoud van dit rapport bij de Regeering voorgebracht, welk schrijven door de Regeering in uittreksel aan den burgemeester is toegezonden met verzoek te willen mededeelen hetgeen hij daaromtrent op te merken heeft. De burgemeester heeft zijne beschouwingen ter zake aan de Regeering medegedeeld bij zijn geheim schrijven van 1 Februari 1921 No. 1. Deze bescheiden hebben der Regeering aanleiding gegeven om den gemeenteraad van Medan bij Haar schrijven van 3 Mei 1922 No. 1233, onder overlegging van eene toelichtende nota, te doen weten dat de burgemeester door een onjuiste weergave van zaken de dienstverrichtingen van den adviseur onverdiend in een ongunstig daglicht heeft gesteld en dat Zij hem heeft te kennen gegeven dat het door hem over den adviseur uitgesproken oordeel ongegrond is bevonden en dat Zij zijne handelwijze in dezen ten zeerste afkeurt. De aangehaalde bescheiden zullen aan den Volksraad worden overgelegd.

De instelling van gemeenteraden in de Vorstenlanden is in overweging. Het decentralisatie-kantoor heeft de samenstelling der daartoe in het leven te roepen omvangrijke regelingen nog niet kunnen voleindigen.

De instelling van een weduwen- en weezenfonds voor Indische locale ambtenaren is in voorbereiding bij het de-

partement van Financiën. Gebrek aan het voor dezen arbeid geschikte personeel heeft aan den voortgang daarvan in den weg gestaan.

De commissie voor toekenning van meerder zelfbestuur aan de locale raden heeft der Regeering te kennen gegeven zonder secretaris die zich geheel aan de voorbereiding van den haar opgedragen arbeid kan wijden, niet in staat te zijn tot vruchtbare resultaten te komen. Zij heeft mitsdien om toevoeging van een zoodanigen secretaris verzocht, welk verzoek in overweging is.

Met de opmerking van meerdere leden dat bij deze begrotingsafdeeling slechts spaarzaam toelichtingen zijn verstrekt, zal voor den vervolge rekening gehouden worden.

Onderafdeeling 1101 V. *Minahassaraad*. Er hebben zich geen feiten voorgedaan, welke de Regeering tot de overtuiging zouden moeten voeren dat het ambt van resident van Menado niet langer vereenigbaar zou zijn met het voorzitterschap van den Minahassaraad.

Onderafdeeling 1101 W. *Vaste uitkeering aan het ressort Ambon*. Bij de instelling van den Ambonraad heeft geen inbeheergeving van openbare werken plaats gehad, omdat daarvoor in aanmerking komende werken van eenig belang ontbraken. De staatsrechtelijke ordening der bevolking trad bij de bedoelde instelling geheel op den voorgrond. Zoodra inbeheergeving van voor den openbaren dienst bestemde en te onderhouden zaken zal plaats hebben of door het ressort tot indienststelling van eigen technisch personeel voor de uitvoering der locale werken zal worden overgegaan, zal tot verhooging van het afgezonderd bedrag kunnen worden overgegaan.

Onderafdeeling 1104. *Accresregeling*. De wijze, waarop het voor surplus-uitkeeringen uitgetrokken bedrag over de verschillende ressorten zal zijn te verdeelen, maakt nog een punt van overweging uit.

Aan de gemeenten Batavia, Bandoeng, Semarang en Soerabaja zijn in de jaren 1918 tot en met 1921 de volgende accresuitkeeringen toegekend:

Batavia	f 163 340	f 374 649	f 569 610	f 677 137
Bandoeng	45 170	65 392	76 500	101 525
Semarang	158 535	234 209	332 018	507 286
Soerabaja	103 082	285 321	435 816	527 626

Onderafdeeling 1107. *Artesische boringen*. Uit hoofde van de geboden uiterste zuinigheid met de landsmiddelen heeft de Regeering tot Haar leedwezen ook tot vermindering der tegemoetkoming voor artesische boringen moeten besluiten.

Onderafdeeling 1109. *Gemeentehuis voor Meester-Cornelis*. Het geldt hier eene tegemoetkoming voor den aankoop van een gemeentehuis, waartoe de gemeenteraad van Meester-Cornelis reeds in December 1920 is overgegaan. Waar andere ressorten voor hetzelfde doel tegemoetkomingen hebben verkregen overeenkomstig een door de Regeering vooraf bekend gemaakten maatstaf, wordt gemeend dat aan de gemeente Meester-Cornelis steun ten deze niet kan worden onthouden.

Onderafdeeling 1110. *Verbetering der volkshuisvesting*. Zoodra de toestand der Landsgeldmiddelen zulks zal toelaten zullen de locale ressorten in hun streven om te geraken tot verbetering van de volkshuisvesting krachtiger kunnen worden gesteund. Er moge worden herinnerd aan de opdracht, welke de Regeering naar aanleiding van de conclusies van het volkshuisvestingcongres te Semarang verstrekt heeft aan Ir. A. de Mooy, namelijk om het vraagstuk der volkshuisvesting in de groote steden in studie te nemen en voor een goede oplossing daarvan voorstellen in te dienen.

Aangezien ook ten aanzien der buitengewone uitgaven naar de uiterste bezuiniging gestreefd moet worden, verdient het door een der leden in overweging gegeven denkbeeld om door den Lande leeningen te doen aangaan ter ondersteuning van financieel minder krachtige gemeenten bij de uitvoering harer woningbouwplannen, in dezen tijd geen aanbeveling.

Onderafdeeling 1112. *Opheffing van Inlandsche gemeenten*. Het plan tot opheffing van de desa's in de stadsgemeenten is in behandeling bij den Regeeringscommissaris voor de bestuurshervorming. Aan de terzake te treffen regelingen zal overleg met de betrokken gemeenten voorafgaan.

Onderafdeeling 1114C. *Verbetering van het wegennet in de gemeente Batavia*. Zoodra de stand der Landsmiddelen zulks gedooft, zal de post van f 200 000 voor de verbetering van het wegennet in de gemeente Batavia wederom op de begroting worden gebracht. Intusschen zal de post pro memorie gehandhaafd blijven. Uitstel tot betere tijden acht de Regeering voor dit werk thans geboden.

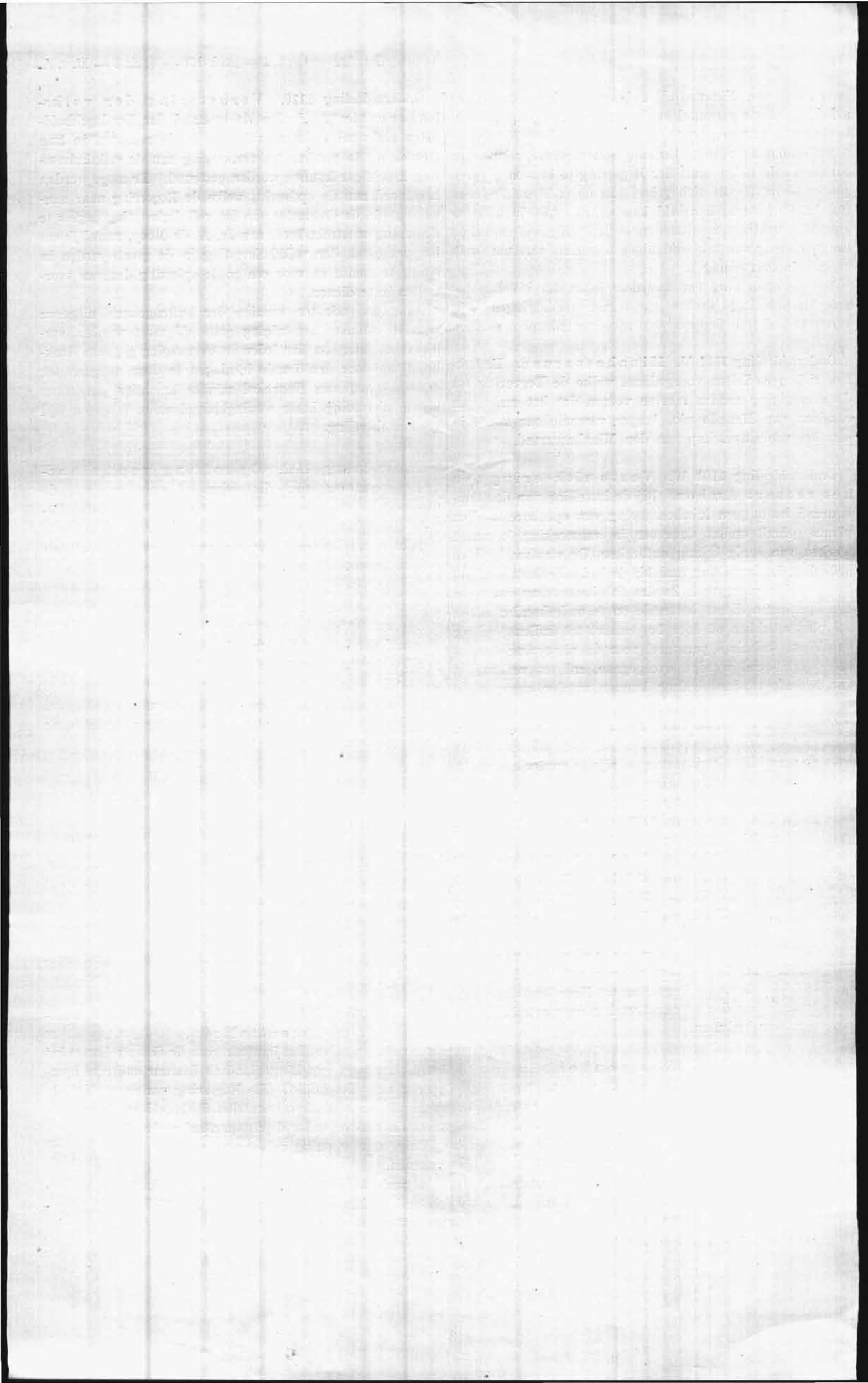
Onderafdeeling 1117. *Aanstelling van burgemeesters*. Bij de beoordeeling van candidaten voor een burgemeestersvacature, zooals die te Cheribon, behoort naar het oordeel der Regeering gelet te worden op persoonlijkheid, ontwikkeling en ervaring. Het bezit van praktische bestuurservaring in Indië of van elders met gemeentebestuur opgedane praktijk zal uiteraard tot aanbeveling kunnen strekken.

In zake het voorstel van den Gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden tot opheffing van het ambt van burgemeester van Makassar is nog geen beslissing genomen.

Onderafdeeling 1118. *Personeel van het kantoor voor de decentralisatie*. De vraag of het aanbeveling verdient het kantoor voor de decentralisatie bij het departement van Binnenlandsch Bestuur onder te brengen, is nog niet beslist. De Regeering vertrouwt, dat de verkavelingscommissie omtrent het denkbeeld om het decentralisatie-kantoor onder departementaal verband te brengen, spoedig haar meening zal zeggen en haar voorstellen zal indienen.

In verband met de zeer beperkte bezetting van het decentralisatiekantoor is bezuiniging met 10% op de personeelsuitgaven niet mogelijk.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. XI — STUK 8.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923.

Toelichting bij de Eerste Nota van Wijzigingen (stuk E, 1).

AFDEELING XI.

Plaatselijk en gewestelijk zelfbestuur.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 1121. Tegemoetkomingen wegens duurre van levensmiddelen (— f 7 755).

Zie onder afdeeling III van deze memorie de toelichting bij onderafdeeling 302A der uitgaven in Indië.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

REPORT OF THE PHYSICS DEPARTMENT

FOR THE YEAR 1954-55

CHICAGO, ILLINOIS

1955

Published by the University of Chicago Press

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 1 — AFD. XI — STUK 9.

—
Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar
1923 (Eerste nota van wijzigingen).

—
AFDEELINGSVERSLAG.

AFDEELING XI.

Plaatselijk en gewestelijk zelfbestuur.

Het afdeelingsonderzoek gaf geen aanleiding tot het
maken van opmerkingen.

Aldus vastgesteld door de Commissie van rapporteurs
den 6den Juli 1922.

DAHLER.
KAN.
KIËS.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

1950

1950

1950

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 2 — STUK 1.

—
Nadere dienstplichtregeling.
—

GELEIDEBRIEF.

Mijne Heeren,

Ik heb de eer U hierbij aan te bieden een ontwerp-Koninklijk besluit tot nadere regeling van de verplichtingen ten aanzien van den verplichten krijgsdienst in Nederlandsch-Indië voor Europeanen, alsmede een ontwerp van wet tot aanvulling van artikel 41 van het Regeeringsreglement met een tweetal nieuwe leden.

De bijgevoegde memories van toelichtingen bevatten de gronden, waarop deze voorstellen berusten.

Het zal mij aangenaam zijn nopens de voorliggende ontwerpen het oordeel van Uw College te vernemen.

Ik teeken hierbij aan, dat ik de Commandanten van het Leger en der Zeemacht heb aangewezen als mijn gemachtigden, ten einde namens mij voorlichting te verschaffen bij de beraadslagingen van Uwen Raad omtrent gemelde ontwerpen en dat een ontwerp-Koninklijk besluit tot vaststelling van de „Regeling voor het Europeesche reservepersoneel van het leger en de zeemacht in Nederlandsch-Indië”, alsmede een voorstel om bij de begrooting rekening te houden met de uitgaven, welke ten behoeve van het dienstplichtigen en het reservepersoneel der zeemacht zullen worden gedaan, Uw College zoo speedig mogelijk zullen worden aangeboden.

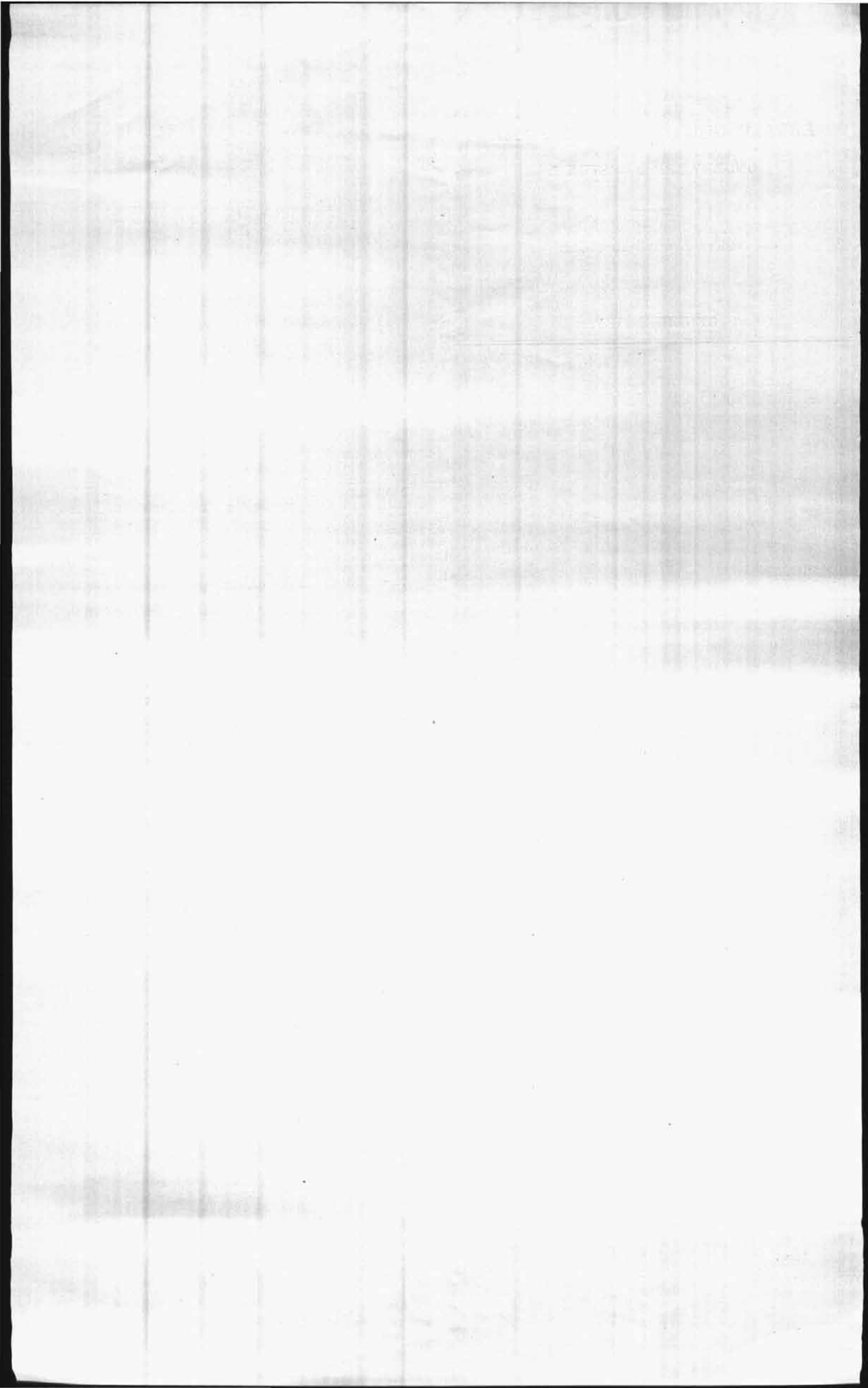
Buitenzorg, 3 Mei 1922.

De Gouverneur-Generaal,

D. FOCK.

Aan

den Volksraad.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 2 — STUK 2.

Nadere dienstplichtregeling.

ONTWERP-KONINKLIJK BESLUIT.

ONTWERP KONINKLIJK BESLUIT tot regeling van de verplichtingen ten aanzien van den verplichten krijgsdienst in Nederlandsch-Indië voor Europeanen.

KONINKLIJK BESLUIT van den 26sten October 1917, No. 47, tot regeling van de verplichtingen ten aanzien van den verplichten krijgsdienst in Nederlandsch-Indië (Indisch Staatsblad 1918 No. 70).

Wij WILHELMINA, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz. enz.

Op de voordracht van Onzen Minister van Koloniën van 15 September 1917, 7de Afdeling, No. 23.

Den Raad van State gehoord (advies van 16 October 1917, No. 42);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 24 October 1917, 7de Afdeling, No. 20.

Gelet op het artikel 113 van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië.

Hebben goedgevonden en verstaan:

Vast te stellen de volgende bepalingen, welke zullen uitmaken het „Dienstplichtbesluit voor Nederlandsch-Indië“.

DIENSTPLICHTBESLUIT.

HOOFDSTUK I.

Algemeene bepalingen.

Artikel I.

(1) In dit besluit wordt verstaan onder:

- a. „krijgsmacht“ de land- en de zeemacht in Nederland, Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao;
- b. „landmacht“ het leger in Nederlandsch-Indië en de niet rechtstreeks daartoe behoorende korpsen;
- c. „zeemacht“ de Koninklijke Marine, het korps mariniers, de Koninklijke marine-reserve, het reservepersoneel van de zeemacht in Nederlandsch-Indië, de Nederlandsche en Nederlandsch-Indische dienstplichtigen bij de Zeemacht en het korps Inlandsche schepelingen bij de Koninklijke marine;
- d. „leger“ het staande leger en de daarbij behoorende dienstplichtigen met inbegrip van het reservepersoneel;
- e. „verlof“ en „verlofganger“ onderscheidenlijk „groot verlof“ en „groot-verlofganger“.

(2) Waar in dit besluit wordt gesproken van het roepen of het komen in werkelijken dienst, wordt daaromtrent ten aanzien van hen, die zich reeds in werkelijken dienst bevinden, verstaan het houden of blijven in werkelijken dienst.

Artikel 2.

(1) Dienstplichtig zijn, binnen de bij dit besluit gestelde leeftijdsgrenzen, alle mannelijke ingezetenen van Nederlandsch-Indië, die Nederlandsche onderdanen zijn en niet behooren tot de Inlanders of Vreemde Oosterlingen.

(2) Ingezetenen in den zin van dit besluit zijn zij, die in Nederlandsch-Indië wonen.

(3) Of en waar iemand in Nederlandsch-Indië woont, wordt naar de omstandigheden beoordeeld.

(4) De dienstplicht gaat in met het kalenderjaar, waarin het 18e, en eindigt op den 1sten October van het kalenderjaar, waarin het 45ste levensjaar wordt volbracht.

Artikel 3.

(1) Dienstplichtig zijn, binnen de bij dit besluit gestelde leeftijdsgrenzen, alle mannelijke ingezetenen van Nederlandsch-Indië, die Nederlandsche onderdanen zijn en niet behooren tot de Inlandsche of de daarmede gelijkgestelde bevolking.

(2) Ingezetenen in den zin van dit besluit zijn zij, die in Nederlandsch-Indië wonen.

(3) Of en waar iemand in Nederlandsch-Indië woont, wordt naar de omstandigheden beoordeeld.

Artikel 4.

(1) De dienstplicht vangt aan:

a. bij de militie op den dag, waarop de inlijving bedoeld in artikel 25 van dit besluit plaats vindt;

b. bij den landstorm, op den dag, waarop die bij de militie eindigt of wel, indien geen dienst bij de militie voorafgaat, op den dag waarop de inschrijving, bedoeld in artikel 10 van dit besluit, plaats vindt.

(2) De dienstplicht eindigt:

a. bij de militie, op den 1sten Juli van het jaar, waarin de dienstplichtige het 32ste levensjaar heeft volbracht of zal volbrengen;

b. bij den landstorm, op den 1sten Juli van het jaar, waarin de dienstplichtige het 45ste levensjaar heeft volbracht of zal volbrengen.

(3) Tot den landstorm behooren, behalve zij, die daarbij na volbrachten dienst bij de militie overgaan, allen, die ingevolge dit besluit dienstplichtig zijn en, om welke reden ook, niet bij de militie zijn ingelijfd of niet bestemd zijn om daarbij te worden ingelijfd.

Artikel 3.

Alle in verband met de bepalingen van dit besluit en van de ter uitvoering daarvan te geven voorschriften, in te dienen verzoek- en bezwaarschriften, over te leggen of gevorderde stukken en uit te reiken beschikkingen zijn vrij van het recht van zegel, van legesheffing, van kosten van legalisatie, van de rechten bedoeld in de bepalingen betreffende de registers van den burgerlijken stand of de bevolkingsregisters en van griffiekosten.

Artikel 4.

(1) Ieder dienstplichtige kan, overeenkomstig de daaromtrent bestaande voorschriften, worden toegelaten tot een vrijwillige verbintenis bij het leger of bij de zeemacht.

(2) Gedurende den tijd van de vrijwillige verbintenis zijn de bepalingen van dit besluit slechts van toepassing indien en voor zooveel de Gouverneur-Generaal zulks bepaalt.

Artikel 5.

De dienstplichtigen, die in eenzelfde jaar geboren zijn, vormen ongeacht het tijdstip, waarop zij dienstplichtig worden, een jaarklasse.

Artikel 9.

Alle in verband met de bepalingen van dit besluit en van de ter uitvoering daarvan te geven voorschriften, in te dienen verzoek- en bezwaarschriften, over te leggen of gevorderde stukken en uit reiken beschikkingen zijn vrij van het recht van zegel, van legesheffing, van kosten van legalisatie, van de rechten, bedoeld in artikel 33 van het Reglement op het houden der registers van den burgerlijken stand voor de Europeesche en de daarmede gelijkgestelde bevolking van Nederlandsch-Indië en van griffiekosten.

Artikel 7.

(1) De dienstplichtigen en de voor de militie ingeschrevenen kunnen, overeenkomstig de daaromtrent bestaande voorschriften, worden toegelaten tot eene vrijwillige verbintenis bij het leger in Nederlandsch-Indië en bij de Koninklijke Marine.

(2) Gedurende den tijd van de vrijwillige verbintenis zijn de bepalingen van dit besluit slechts van toepassing, voor zoover de Gouverneur-Generaal zulks bepaalt.

Artikel 5.

(1) De tot den krijgsveld dienstdiensten verplichten, die in eenzelfde jaar geboren zijn, vormen ongeacht het tijdstip, waarop zij dienstplichtig worden, een jaarklasse.

(2) Uit elke jaarklasse wordt een afzonderlijke lichteing getrokken, die, tenzij de Gouverneur-Generaal anders bepaalt, alle tot den krijgsveldienst verplichten der jaarklasse omvat.

Artikel 6.

De bepalingen noodig ter uitvoering van dit besluit worden door den Gouverneur-Generaal vastgesteld.

HOOFDSTUK II.

Inschrijving.

Artikel 7.

(1) Behoudens het bepaalde in het vijfde lid wordt ieder dienstplichtige ingeschreven voor den dienst, op den tijd en de wijze als bij ordonnantie vast te stellen.

(2) Op verzoek van betrokkene of indien de Gouverneur-Generaal zulks noodig oordeelt, kan een vervroegde inschrijving plaats vinden.

(3) Hij, die ingevolge het eerste lid moet worden ingeschreven, is verplicht zich in persoon of schriftelijk aan te melden binnen den tijd en bij den ambtenaar als bij ordonnantie te bepalen; hij is gehouden daarbij alle voor de inschrijving noodige gegevens te verstrekken.

(4) Nadat ten genoegen van den betrokken ambtenaar alle voor de inschrijving noodige gegevens zijn verstrekt, wordt aan den belanghebbende een bewijs van inschrijving afgegeven.

(5) Van de in het derde lid bedoelde verplichting is ontheven:

- a. hij, die vrijwillig dient bij het leger of bij de zeemacht;
- b. hij, die vertoeft in een gesticht, waarin hij gevangenisstraf, hechtenis of gijzeling ondergaat of in wiens opvoeding, krachtens bevel van den rechter, van regeeringswege wordt voorzien;
- c. hij, die verpleegd wordt in een ziekeninrichting of een inrichting voor lijders aan zielsziekten of lichaamsgebreken;
- d. de ingezetene, die buiten Nederlandsch-Indië verblijft houdt;
- e. hij, die wegens slecht gedrag dan wel gebleken karaktereigenschappen of neigingen, welke onverenigbaar worden geacht met de handhaving der krijgsveldtucht, niet tot een herverbintenis bij de land- of zeemacht kan worden toegelaten;
- f. hij, die in een bijzonder geval verkeert, als telkenmale te voren door den Gouverneur-Generaal te bepalen;

en zulks voor wat de gevallen onder *a*, *b*, *c* en *d* betreft onderscheidenlijk voor den duur van den vrijwilligen dienst, van het verblijf in de onder *b* en *c* bedoelde gestichten en inrichtingen, van de opvoeding van regeeringswege en van het verblijf buiten Nederlandsch-Indië.

Artikel 8.

(1) Hij, wiens aanmelding ter inschrijving of wiens inschrijving is verzuimd, wordt door den betrokken ambtenaar ambtshalve ingeschreven, zoodra deze het verzuim ontdekt.

Artikel 10.

(1) Behoudens het bepaalde in het vierde lid van dit artikel wordt ieder, die ingevolge artikel 3 van dit besluit tot verplichten krijgsvelddienst gehouden is, den leeftijd van 18 jaar heeft bereikt en nog geen 45 jaar oud is, voor den dienst, hetzij bij de militie hetzij bij den landstorm, op den tijd en de wijze als bij ordonnantie te bepalen, ingeschreven in de daartoe bestemde inschrijvingsregisters.

(2) Hij, die ingevolge het eerste lid van dit artikel moet worden ingeschreven, is verplicht zich in persoon of schriftelijk aan te melden binnen den tijd en bij den ambtenaar, bij ordonnantie te bepalen; hij is gehouden daarbij alle voor de inschrijving noodige gegevens te verstrekken.

(3) Nadat tot genoegen van den betrokken ambtenaar, alle voor de inschrijving noodige gegevens zijn verstrekt, wordt aan den belanghebbende een bewijs van inschrijving afgegeven.

(4) Van de in het tweede lid van dit artikel bedoelde verplichting is ontheven:

- a. hij, die vrijwillig dient bij de Koninklijke Marine of bij het leger in Nederlandsch-Indië;
- b. hij, die vertoeft in een gesticht, waarin hij gevangenisstraf, hechtenis of gijzeling ondergaat;
- c. hij, die verpleegd wordt in een ziekeninrichting of een inrichting voor lijders aan zielsziekten of lichaamsgebreken;
- d. de ingezetene, die buiten Nederlandsch-Indië verblijft houdt;

en zulks onderscheidenlijk voor den duur van den vrijwilligen dienst, van het verblijf in de onder *b* en *c* bedoelde gestichten en inrichtingen en van het verblijf buiten Nederlandsch-Indië.

Artikel 11.

(1) Hij, wiens aanmelding ter inschrijving of wiens inschrijving is verzuimd, wordt door den betrokken ambtenaar ambtshalve ingeschreven, zoodra deze het verzuim ontdekt.

(2) De ambtenaar geeft van de inschrijving terstond kennis aan den belanghebbende onder afgifte van een bewijs van inschrijving.

Artikel 9.

(1) De inschrijvingsregisters worden op de wijze en gedurende den tijd, als bij ordonnantie te bepalen, voor een ieder ter raadpleging neergelegd.

(2) Mede wordt bij ordonnantie geregeld de wijze, waarop en de termijn binnen welke tegen den inhoud der registers bezwaren kunnen worden ingebracht, zoomede de wijze waarop omtrent die bezwaren uitspraak wordt gedaan.

Artikel 10.

De dienstplichtigen zijn verplicht na de aanmelding ter inschrijving en zoolang zij niet uit het inschrijvingsregister zijn afgevoerd, naar bij ordonnantie te stellen regelen, kennis te geven van elke adresverandering.

HOOFDSTUK III.

Dienstplichtecommissaris en Keuring.

Artikel 11.

(1) Het gebied van Nederlandsch-Indië wordt bij ordonnantie voor zooveel noodig verdeeld in dienstplichtkringen.

(2) In elken dienstplichtkring is een „dienstplichtecommissaris”.

(3) De dienstplichtecommissaris wordt door den Gouverneur-Generaal benoemd en ontslagen, en heeft, indien hij geen officier in werkelijken dienst is, den rang van kapitein, tenzij hij als gewezen officier een hooger rang mocht hebben.

(4) De Gouverneur-Generaal wijst zoonoodig zijn standplaats aan, regelt zijne bevoegdheden en werkzaamheden en zoonoodig zijn vervanging bij ongesteldheid, afwezigheid of ontstentenis.

Artikel 12.

(1) De geschiktheid of ongeschiktheid voor den dienst, in verband met lichaamsleugte of ziekten en gebreken, wordt beoordeeld naar bij ordonnantie te stellen regelen.

(2) De uitspraak omtrent geschiktheid of ongeschiktheid geschiedt in den regel door keuringsraden en herkeuringsraden, waarvan de samenstelling, werkzaamheden en bevoegdheden bij ordonnantie worden geregeld.

(2) De ambtenaar geeft van de inschrijving terstond kennis aan den belanghebbende onder afgifte van een bewijs van inschrijving als bedoeld in het derde lid van artikel 10 van dit besluit.

Artikel 12.

(1) De inschrijvingsregisters worden op de wijze en gedurende den tijd bij ordonnantie te bepalen, voor een ieder ter raadpleging neergelegd.

(2) Mede wordt bij ordonnantie geregeld de wijze waarop en de termijnen binnen welke tegen den inhoud der registers bezwaren kunnen worden ingebracht, zoomede de wijze waarop omtrent die bezwaren uitspraak wordt gedaan.

Artikel 18.

(1) Het gebied van Java en Madoera en, indien noodig, ook dat van de buitenbezittingen wordt bij ordonnantie verdeeld in „dienstplichtkringen”.

(2) In elken kring zijn een „dienstplichtecommissaris” en een of meer „keuringsraden”; de Gouverneur-Generaal bepaalt waar „herkeuringsraden” zijn gevestigd.

Artikel 19.

(1) De dienstplichtecommissaris wordt door den Gouverneur-Generaal benoemd en ontslagen. Hij heeft den rang van majoor of luitenant-kolonel, tenzij hij als gepensionneerd officier een hooger rang mocht hebben.

(2) De Gouverneur-Generaal wijst zijn standplaats aan, regelt zijne bevoegdheden en werkzaamheden en zijne vervanging bij ongesteldheid, afwezigheid of ontstentenis.

Artikel 20.

De keuringsraad, wiens samenstelling, werkzaamheden en bevoegdheden bij ordonnantie worden geregeld, doet, naar daarin te stellen regelen, uitspraak omtrent de geschiktheid voor den dienst bij de militie.

(3) De uitspraken van deze raden worden in het openbaar medegedeeld.

(4) Naar bij ordonnantie te stellen regelen kan bezwaar tegen de uitspraak van den keuringsraad worden ingebracht.

Artikel 21.

De herkeuringsraad, wiens samenstelling, werkzaamheden en bevoegdheden bij ordonnantie worden geregeld, doet, naar daarin te stellen regelen, uitspraak omtrent de geschiktheid voor den dienst bij de militie van hen, te wier aanzien de keuringsraad niet heeft kunnen beslissen of die een nieuw geneeskundig onderzoek hebben aangevraagd.

Artikel 22.

(1) Voorgoed ongeschikt voor den verplichten krijgsgedienst worden geacht:

- a. zij, die kleiner zijn dan een door den Gouverneur-Generaal te bepalen lengte;
- b. zij, die lijden aan of behept zijn met door den Gouverneur-Generaal aan te wijzen ziekten of gebreken.

Artikel 23.

(3) De Gouverneur-Generaal regelt de wijze en den tijd, waarop de keuring van landstormplichtigen zal geschieden.

Artikel 24.

(1) De uitspraken van den keuringsraad worden in het openbaar medegedeeld.

(2) Op de wijze en binnen den termijn bij ordonnantie te bepalen kan omtrent de uitspraak van den keuringsraad bezwaar worden ingebracht met verzoek om herkeuring door een herkeuringsraad.

Artikel 13.

(1) Behoudens bij ordonnantie te stellen uitzonderingen is ieder dienstplichtige verplicht zich te onderwerpen aan een onderzoek omtrent zijn geschiktheid voor den dienst en daartoe te verschijnen op plaats en tijd, welke hem worden aangewezen.

(2) Naar bij ordonnantie te stellen regelen kan een dienstplichtige ten hoogste tweemaal tijdelijk ongeschikt worden verklaard.

(3) Op den dienstplichtige, die tijdelijk ongeschikt wordt verklaard, rust de in het eerste lid omschreven verplichting telkenmale in het jaar, volgende op dat, waarin deze uitspraak geschiedde.

Artikel 22.

(2) Naar bij ordonnantie te stellen regelen kunnen ingeschrevenen voor de militie ten hoogste tweemaal, telkens voor een jaar, tijdelijk ongeschikt worden verklaard.

Artikel 23.

(1) Ieder, die voor den verplichten krijgsgedienst is ingeschreven, het 32ste levensjaar nog niet heeft volbracht en niet onherroepelijk van den dienst is vrijgesteld of uitgesloten, is verplicht zich voor den keuringsraad te onderwerpen aan een onderzoek naar zijn lichaamslengte en, indien hij niet op grond van te geringe lengte voorgoed ongeschikt wordt geacht, aan een geneeskundig onderzoek.

(2) Bij ordonnantie wordt geregeld de wijze en de tijd, waarop door de ingeschrevenen aan de in het vorig lid van dit artikel omschreven verplichting moet worden voldaan, alsmede de wijze waarop het onderzoek naar de geschiktheid voor den dienst bij de militie van hen, die doen blijken door ziekte of gebreken buiten staat te zijn voor een keuringsraad te verschijnen, zal plaats hebben.

Artikel 24.

(3) Ieder ingeschrevene voor den verplichten krijgsveldienst, die door of vanwege den herkeuringsraad voor een onderzoek wordt opgeroepen, is verplicht daaraan gevolg te geven en zich aan dat onderzoek te onderwerpen.

Artikel 14.

Elke voor het onderzoek van dienstplichtigen opgeroepen geneeskundige is verplicht de hem door den voorzitter van den keurings- of herkeuringsraad opgedragen werkzaamheden te verrichten.

Artikel 15.

(1) Blijkt dat iemand voorgoed ongeschikt is verklaard als gevolg van bedrog, dan wordt hij naar bij ordonnantie te stellen regelen opnieuw ingeschreven of geplaatst in de verhouding tot den dienstplicht, waarin hij stond op het tijdstip van ongeschikt-verklaring.

(2) Mede wordt bij ordonnantie bepaald de wijze, waarop tegen de uitspraak bezwaar kan worden ingebracht.

HOOFDSTUK IV.

Vrijstelling.

Artikel 16.

(1) Vrijstelling van den dienstplicht wordt verleend wegens:

- a. het bekleeden van een geestelijk of een godsdienstig-menschlievend ambt of opleiding tot zoodanig ambt;
- b. aanwezigheid van een bijzonder geval, waaronder ook beschouwd wordt het geval, dat een dienstplichtige zoodanig persoonlijk onmisbaar is voor de instandhouding van de middelen van bestaan van zijn gezin of van dat, waartoe hij behoort, of waarin hij als pleegkind is opgenomen, dan wel van personen, die hem in den eersten of tweeden graad van bloed- of aanverwantschap bestaan of in wier onderhoud hij ingevolge rechterlijk vonnis moet voorzien, dat zijn aanwezigheid daarvoor dringend noodzakelijk is.

(2) De vrijstelling moet door den belanghebbende, op de wijze als bij ordonnantie te bepalen, worden aangevraagd; die onder *b* van het voorgaande lid genoemd, kan door den Gouverneur-Generaal, ook zonder aanvraag, worden verleend.

(3) Bij ordonnantie wordt bepaald, wie worden geacht in een der onder *a* van het eerste lid bedoelde gevallen te verkeereren, wie bevoegd is de vrijstelling onder *a* te verleenen, in welke gevallen de vrijstelling voorgoed en in welke gevallen zij tijdelijk wordt verleend, zoomede de wijze waarop tegen de uitspraak bezwaar kan worden ingebracht.

Artikel 13.

(1) Vrijstelling van den verplichten krijgsveldienst wordt verleend:

- a. aan hen, die een geestelijk of een godsdienstig-menschlievend ambt bekleeden of daartoe worden opgeleid;
- b. in bijzondere gevallen.

(2) De vrijstelling moet door den belanghebbende, op de wijze door den Gouverneur-Generaal te bepalen, worden aangevraagd, behalve die onder *b* genoemd, welke door hem, ook zonder aanvraag, wordt verleend.

(3) Bij ordonnantie wordt bepaald, wie worden geacht in een der onder *a* van het eerste lid van dit artikel bedoelde gevallen te verkeereren, wie bevoegd is de vrijstelling onder *a* te verleenen, in welke gevallen de vrijstelling voorgoed en in welke gevallen zij tijdelijk wordt verleend, zoomede de wijze waarop, en de ambtenaar of het college bij wien tegen het niet verleenen van de vrijstelling bezwaar kan worden ingebracht.

Artikel 14.

(1) Tot de „bijzondere gevallen”, bedoeld onder *b* van het eerste lid van artikel 13 van dit besluit behoort ook het geval, dat een tot den krijgsveldienst verplichte zoodanig persoonlijk onmisbaar is voor de instandhouding van de middelen van bestaan van zijn gezin of van dat,

(4) De vrijstelling houdt op te gelden:

- a. zoodra de reden, op grond waarvan de vrijstelling werd verleend, ophoudt te bestaan;
- b. in geval van oorlog, oorlogsgevaar of andere buitengewone omstandigheden, indien de Gouverneur-Generaal zulks bepaalt;
- a. en b. een en ander ongeacht of zij voorgoed of tijdelijk is verleend.

Artikel 17.

(1) Blijkt, dat iemand ten onrechte van den dienst is vrijgesteld, doordat het bewijsstuk of een der bewijsstukken, waarbij de vrijstelling is verleend, valsch of vervalscht is, een onvolledige of met de waarheid strijdige verklaring, getuigenis of opgaaf bevat, of een ander geldt dan hem, op wien het beschouwd werd betrekking te hebben, dan wordt hij naar bij ordonnantie te stellen regelen opnieuw geplaatst in de verhouding tot den dienstplicht, waarin hij stond op het tijdstip van de verleende vrijstelling.

(2) Mede wordt bij ordonnantie bepaald de wijze, waarop tegen de uitspraak bezwaar kan worden ingebracht.

HOOFDSTUK V.

Uitsluiting.

Artikel 18.

(1) Van den dienst wordt uitgesloten hij, die:

- a. bij onherroepelijk geworden uitspraak, hetzij bij één vonnis, hetzij bij verschillende vonnissen gezamenlijk, is veroordeeld tot gevangenisstraf of tot gevangenisstraffen, waarvan de duur of de gezamenlijke duur langer is dan twee jaren, waarbij voor straffen, welke niet zijn opgelegd door den Nederlandschen of den kolonialen rechter in elk afzonderlijk geval — ook in verband met het gepleegde feit — naar bij ordonnantie te stellen regelen zal worden bepaald of, en zoo ja, voor welken duur deze straffen met gevangenisstraf behooren te worden gelijkgesteld; bij de toepassing van dit lid wordt militaire gevangenisstraf met gevangenisstraf gelijkgesteld;
- b. hetzij krachtens onherroepelijk geworden uitspraak ontslagen is uit den militairen dienst met of zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen, hetzij door den Nederlandschen of den kolonialen rechter bij onherroepelijk geworden uitspraak van het recht om ooit weder bij de gewapende macht te dienen ontzet, of van den militairen stand of van de betrekking van militair geëmployeerde vervallen verklaard is;
- c. bij wijze van krijgstuuchtelijken maatregel uit den dienst bij de krijgsmacht is weggezonden.

(2) Voor de toepassing van het voorgaande lid wordt hij, die gratie heeft verkregen, geacht slechts te zijn veroordeeld tot de straf, welke krachtens de gratie op hem blijft rusten of komt te rusten.

(3) In bijzondere gevallen kan de uitsluiting om een der in het eerste lid onder a vermelde redenen achterwege worden gelaten.

(4) Bij ordonnantie wordt bepaald, wie bevoegd is de

waartoe hij behoort of waarin hij als pleegkind is opgenomen, dan wel van personen, die hem in den eersten of tweeden graad van bloed- of aanverwantschap bestaan, dat zijne aanwezigheid daarvoor dringend noodzakelijk is.

(2) Van elke op grond van het bepaalde onder b in het eerste lid van artikel 13 van dit besluit verleende vrijstelling wordt met opgaaf van de redenen die daartoe hebben gelcid, in de Javasche Courant mededeeling gedaan.

Artikel 15.

(1) Van den verplichten krijgsdienst wordt voorgoed uitgesloten de ingeschrevene:

- a. die in Nederlandsch-Indië, hetzij bij één vonnis, hetzij bij verschillende vonnissen gezamenlijk onherroepelijk is veroordeeld tot een straf, zwaarder dan gevangenisstraf of militaire gevangenisstraf van twee jaren;
- b. die elders dan in Nederlandsch-Indië, hetzij bij één vonnis, hetzij bij verschillende vonnissen gezamenlijk, onherroepelijk is veroordeeld tot een straf, die — ter beoordeeling van den Gouverneur-Generaal — geacht kan worden — ook in verband met het gepleegde feit — gelijk te staan met een straf als bedoeld onder a hiervoren;
- c. die in het Rijk of in de Koloniën en bezittingen buiten Europa van den militairen stand of van de betrekking van militair geëmployeerde is vervallen verklaard of is ontzet van het recht om ooit weder bij de gewapende macht te dienen of een betrekking van militair geëmployeerde te bekleeden;
- d. die op grond van het Reglement van Krijgstucht voor het krijgsvolk te water of op grond van dat voor het krijgsvolk te lande met een briefje van ontslag of met een bijzonder gemerkt paspoort uit den dienst bij de Koninklijke Marine, bij de landmacht in Nederland of bij die in de Koloniën en bezittingen buiten Europa is weggezonden.

(2) Voor de toepassing van de bepalingen in het eerste lid van dit artikel wordt hij, die gratie heeft verkregen, geacht slechts te zijn veroordeeld tot de straf, welke krachtens de gratie op hem blijft rusten of komt te rusten.

uitsluiting uit te spreken, alsmede de wijze, waarop tegen die uitspraak bezwaar kan worden ingebracht.

Artikel 16.

(1) Van den verplichten krijgsdienst wordt voorloopig uitgesloten de ingeschrevene:

- a. die zich in verzekerde bewaring bevindt, hetzij tot het ondergaan van straf, hetzij als verdacht of beklaagd van zich aan eenig strafbaar feit te hebben schuldig gemaakt;
- b. in wiens opvoeding, krachtens bevel van den rechter van Regeeringswege wordt voorzien;
- c. wien tijdelijk het recht is ontzegd om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen of van dat recht tijdelijk is ontzet, tenzij de ontzegging of ontzetting ten gevolge van verleende gratie een einde heeft genomen.

(2) De voorloopige uitsluiting geschiedt niet, indien het te voorzien is, dat de reden tot uitsluiting zal hebben opgehouden te bestaan op het tijdstip van inlijving bij de militie, onderscheidenlijk van het in werkelijken dienst komen als landstormplichtige; zij eindigt zoodra de reden, waarom zij werd toegepast, heeft opgehouden te bestaan.

Artikel 17.

(1) Bij ordonnantie wordt bepaald, wie bevoegd is de uitsluiting, voorgoed dan wel tijdelijk, uit te spreken omtrent den ingeschrevene, die blijkt of komt te verkeeren in de gevallen omschreven in de artikelen 15 en 16 van dit besluit, alsmede de wijze, waarop en den ambtenaar of het college, bij wien tegen die uitspraak bezwaar kan worden ingebracht.

(2) De inlijving bij de militie van de ingeschrevenen, wier voorloopige uitsluiting is geëindigd, wordt door den Gouverneur-Generaal geregeld.

HOOFDSTUK VI.

Inlijving.

Artikel 19.

(1) Alle ingeschrevene dienstplichtigen zijn voor inlijving beschikbaar, met uitzondering van hen, die:

- a. voor den dienst tijdelijk of voorgoed ongeschikt zijn verklaard;
- b. van dien dienstplicht tijdelijk of voorgoed zijn vrijgesteld;
- c. van den dienst zijn uitgesloten.

(2) De inlijving, bedoeld in het voorgaande lid, zal plaats vinden op een door den Gouverneur-Generaal te bepalen tijdstip met dien verstande, dat de inlijving geschiedt in het kalenderjaar volgende op dat, waarin de betrokkenen het 18e levensjaar volbrengen.

(3) Een vervroegde inlijving kan plaats hebben:

- a. op verzoek van den betrokkene;
- b. indien de Gouverneur-Generaal zulks noodig oordeelt.

(4) Bij ordonnantie worden de regelingen betreffende de inlijving vastgesteld.

Artikel 25.

(1) De voor de militie ingeschrevenen, die niet zijn vrijgesteld of uitgesloten van den verplichten krijgsdienst en niet ongeschikt zijn bevonden, zijn beschikbaar voor de inlijving, welke in den regel plaats zal vinden op een door den Gouverneur-Generaal te bepalen tijd in het jaar volgende op dat van inschrijving.

(2) Een vervroegde inlijving kan plaats hebben:

- a. op verzoek van den betrokkene tot vervroegde opkomst voor eerste oefening;
- b. indien de Gouverneur-Generaal zulks noodig oordeelt.

Artikel 27.

De Gouverneur-Generaal geeft met betrekking tot de regeling van de inlijving de noodige voorschriften en treft maatregelen ten aanzien van de ingeschrevenen, die, voor inlijving bestemd niet op den daarvoor aangegeven tijd ter bepaalde plaatse zijn verschenen.

Artikel 20.

(1) De Gouverneur-Generaal stelt telken jare de verdeling van de voor inlijving op te roepen dienstplichtigen over het leger en de zeemacht vast.

(2) De Gouverneur-Generaal geeft algemeene voorschriften met betrekking tot de toewijzing van bedoelde dienstplichtigen aan het leger en de zeemacht; voor zooveel zulks met de belangen van den dienst is overeen te brengen, wordt daarbij rekening gehouden met de door de dienstplichtigen kenbaar gemaakte voorkeur; in deze voorschriften wordt tevens voor zooveel noodig geregeld de rang, waarin de inlijving zal geschieden.

(3) Zij, die bij het verlaten van de krijgsmacht een rang bekleeden, worden, naar bij ordonnantie te stellen regelen, ingelijfd in een rang gelijkgesteld aan of het meest overeenkomende met den laatst bekleeden rang.

Artikel 21.

(1) Van het oogenblik, waarop de dienstplichtigen zijn ingelijfd, zijn op die van het leger het Crimineel Wetboek en het Reglement van krijgstuucht voor het krijgsvolk te lande en op die der zeemacht het Crimineel Wetboek en het Reglement van krijgstuucht voor het krijgsvolk te water, alsmede de wettelijke bepalingen nopens de militaire rechtspleging van toepassing zoo vaak en zoo lang zij als militair worden aangemerkt.

(2) De dienstplichtige wordt als militair aangemerkt:

- 1e. zoodra hij, ter inlijving of in werkelijken dienst opgeroepen of vrijwillig in werkelijken dienst komende, op de plaats van zijn bestemming is aangekomen, zoodra hij zich voor dezen dienst heeft aangemeld of zoodra hij voor dezen dienst is overgenomen, een en ander totdat hij met verlof wordt gezonden;
- 2e. wanneer hij buiten werkelijken dienst, in het tijdvak, gedurende hetwelk hij voor den dienst kan worden opgeroepen een der feiten pleegt omschreven onderscheidenlijk in de artikelen 99, 100 en 101 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te lande en in de artikelen 99 en 100 van dat voor het krijgsvolk te water;
- 3e. zoolang hij deelneemt aan militaire oefening of militair onderricht, dan wel eenige andere militaire werkzaamheid verricht;
- 4e. zoolang hij als dienstplichtige of als verdachte of beklagde in een militaire strafzaak bij eenig onderzoek tegenwoordig is;
- 5e. zoolang hij uniformkleeding of het voor hem vastgestelde ken- of onderscheidingsteeken draagt;
- 6e. voor zooveel desertie betreft, indien hij niet voldoet aan een op hem rustende verplichting tot opkomst in werkelijken dienst.

Artikel 26.

(1) De Gouverneur-Generaal stelt telken jare de verdeling van de voor inlijving bij de militie beschikbaren over de verschillende wapens, wapenonderdeelen en diensten vast en geeft algemeene voorschriften met betrekking tot hunne indeeling bij de onderscheidene korpsen en andere onderdeelen van het leger, met dien verstande dat daarbij voor zoover zulks met de belangen van den dienst is overeen te brengen, rekening zal worden gehouden met de door de dienstplichtigen kenbaar gemaakte voorkeur voor een der wapens, wapenonderdeelen of diensten.

(2) Zij, die bij het leger in Nederland, bij de landmacht in de koloniën en bezittingen buiten Europa of bij de Koninklijke Marine een rang hebben bekleed, worden, naar door den Gouverneur-Generaal te stellen regelen, ingelijfd in een rang gelijk gesteld aan of het meest overeenkomende met den vroeger bekleeden rang.

Artikel 38.

(3) Zij, die gediend hebben bij het leger in Nederland, bij de landmacht in de koloniën en bezittingen buiten Europa of bij de Koninklijke Marine en aantoonen bij het verlaten van den dienst een rang te hebben bekleed, vervullen den werkelijken dienst bij den landstorm in een rang gelijkgesteld aan of het meest overeenkomende met den vroeger bekleeden rang.

Artikel 29.

(1) Op de ingelijfden bij de militie zijn van toepassing het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te lande en het Reglement van Krijgstuucht voor het krijgsvolk te lande:

- 1e. zoo vaak en zoolang zij in werkelijken dienst zijn;
- 2e. wanneer zij, buiten werkelijken dienst, in het tijdvak gedurende hetwelk zij voor dien dienst kunnen worden opgeroepen, een der feiten plegen, omschreven in de artikelen 99, 100 en 101 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te lande;
- 3e. voor zooveel desertie betreft, zoodra zij als deserteur zijn afgevoerd.

(2) De ingelijfden bij de militie worden geacht in werkelijken dienst te zijn:

- 1e. zoodra zij, tot den dienst opgeroepen, ter plaatse hunner bestemming zijn aangekomen, totdat zij met groot-verlof worden gezonden;
- 2e. zoolang zij deelnemen aan militaire oefening of militair onderricht, dan wel eenige andere militaire werkzaamheid verrichten;
- 3e. zoolang zij bij eenig onderzoek als verlofganger tegenwoordig zijn;
- 4e. wanneer zij uniformkleeding dragen.

(3) Aan de ingelijfden bij de militie wordt zoo spoedig mogelijk na de inlijving medegedeeld, dat zij onder militaire tucht staan.

Artikel 39.

(1) Op de landstormplichtigen zijn het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te lande en het Reglement van Krijgstuucht voor het Krijgsvolk te lande van toepassing zoo vaak en zoolang zij zich in werkelijken dienst bevinden.

(3) De dienstplichtige, die niet voldoet aan een op hem rustende verplichting tot opkomst in werkelijken dienst, wordt als deserteur behandeld.

(2) De landstormplichtigen worden geacht zich in werkelijken dienst te bevinden:

- 1e. van het oogenblik waarop zij zich ingevolge de oproeping voor den werkelijken dienst hebben aangemeld totdat zij weder huiswaarts worden gezonden;
- 2e. wanneer zij uniformkleeding of het voor hen vastgestelde ken- of onderscheidingsteeken dragen.

(3) Aan de landstormplichtigen in werkelijken dienst wordt zoo spoedig mogelijk medegedeeld, dat zij onder militaire tucht staan.

(4) Wanneer aan den landstormplichtige in werkelijken dienst, door de militaire overheid straf is of wordt opgelegd en deze straf nog niet is ten uitvoer gelegd ten tijde waarop de gestrafte heeft opgehouden in werkelijken dienst te zijn, dan wordt deze, zoo hij zich niet aan de straf onderwerpt, naar de naastbijgelegen provoost of de naastbijzijnde gevangenis overgebracht.

Artikel 35.

De ingelijfde bij de militia, die niet voldoet aan eene oproeping voor den werkelijken dienst, wordt als deserteur behandeld, zoodra hij overeenkomstig door den Gouverneur-Generaal te geven voorschriften als deserteur is afgevoerd.

Artikel 40.

Op de landstormplichtigen, die niet voldoen aan een oproeping tot den werkelijken dienst is van toepassing het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te lande; zij worden als deserteur behandeld, zoodra zij overeenkomstig door den Gouverneur-Generaal te geven voorschriften als deserteur zijn afgevoerd.

HOOFDSTUK VII.

Werkelijke dienst.

Artikel 22.

(1) De ingelijfde dienstplichtigen zijn verplicht — behalve tot het vervullen van werkelijken dienst in andere bij dit besluit voorziene gevallen — tot:

- a. het doorloopen van eerste oefening;
- b. het doorloopen van herhalingsoefeningen;
- c. het deelnemen aan een militaire oefening of militair onderricht dan wel eenige andere militaire werkzaamheid.

(2) Voor het doorloopen van eerste oefening worden aangewezen de dienstplichtigen, die ingelijfd worden in het kalenderjaar waarin zij in het 19e, dan wel het 20ste, het 21ste, het 22ste, het 23ste, het 24ste of het 25ste levensjaar volbrengen en voldoen aan de daarvoor bij ordonnantie te stellen eischen van geschiktheid.

(3) Voor het doorloopen van herhalingsoefeningen worden aangewezen de dienstplichtigen die bij de krijgsmacht een eerste oefening hebben volbracht of daarbij vrijwillig hebben gediend.

(4) Voor het deelnemen aan een militaire oefening of militair onderricht dan wel eenige andere militaire werkzaamheid worden aangewezen dienstplichtigen, daartoe bij ordonnantie te bestemmen.

Artikel 30.

(1) Behoudens het bepaalde in het vierde en vijfde lid van dit artikel worden de dienstplichtigen bij de militia na hunne inlijving in werkelijken dienst gehouden tot eerste oefening.

Artikel 32.

(1) De ingelijfden bij de militia, die hun eerste oefening hebben volbracht, komen voor herhalingsoefeningen in werkelijken dienst:

- a. bij de onbereden wapens, wapenonderdeelen en diensten ten hoogste acht en veertig dagen, hetzij in eens, hetzij verdeeld voor ten hoogste drie tijdperken;
- b. bij de bereden wapens en wapenonderdeelen éénmaal voor ten hoogste acht en twintig dagen.

Artikel 23.

(1) De duur der eerste oefening bedraagt:

Leger:

- a. ten hoogste vijf en een halve maand voor de onberedenen, behoudens de bepalingen, voorkomende onder *b* en *c*;
- b. ten hoogste negen maanden voor de onberedenen, die tot onderofficier zijn of worden opgeleid;
- c. ten hoogste twaalf maanden voor de onberedenen, die tot officier zijn of worden opgeleid, voor de ziekenverplegers, voor de dienstplichtigen van de luchtvaartafdeeling en voor de beredenen der artillerie;
- d. ten hoogste achttien maanden voor de cavalerie.

Zee-macht:

- a. ten hoogste twaalf maanden voor de dienstplichtigen, die tot officier zijn of worden opgeleid;
- b. ten hoogste negen maanden voor de dienstplichtigen, die tot onderofficier zijn of worden opgeleid;
- c. ten hoogste vijf en een halve maand voor de overige dienstplichtigen.

(2) Behoudens de uitzonderingen, uit dit besluit of uit bij ordonnantie vast te stellen bepalingen voortvloeiende, vangt de eerste oefening terstond na de inlijving aan.

(3) Volgens bij ordonnantie te stellen regelen kan geheele of gedeeltelijke vrijstelling of uitstel van de eerste oefening worden verleend.

(4) Degenen, aan wie gedeeltelijke vrijstelling of uitstel van de eerste oefening is verleend, worden, zolang die gedeeltelijke vrijstelling of dat uitstel duurt, als verlofganger beschouwd.

Artikel 24.

(1) De duur der herhalingsoefeningen bedraagt ten hoogste 40 dagen.

Voor zooveel het leger betreft, worden deze oefeningen in den regel over twee tijdvakken verdeeld.

(2) Voor zooveel noodig duren voor de onderofficieren de herhalingsoefeningen zeven dagen langer dan voor de andere dienstplichtigen.

(3) De ziekenverplegers en de dienstplichtigen van de luchtvaartafdeeling zijn vrij van herhalingsoefeningen.

(4) De herhalingsoefeningen worden vervuld binnen een bij ordonnantie vast te stellen tijdvak.

(5) Naar bij ordonnantie te stellen regelen kan geheele of gedeeltelijke vrijstelling van herhalingsoefeningen worden verleend.

Artikel 30.

(2) De duur der eerste oefening wordt voor elke lichte door den Gouverneur-Generaal bepaald en bedraagt, behoudens het bepaalde in artikel 31 van dit besluit:

- a. bij de onbereden wapens, wapenonderdeelen en diensten ten hoogste acht en een halve maand;
- b. bij de bereden wapens en wapenonderdeelen ten hoogste twee jaren.

(4) Van de eerste oefening zijn vrijgesteld:

- a. zij, die een verplichte eerste oefening bij de landmacht in Nederland, in Nederlandsch-Indië, in Suriname, in Curacao of bij de Koninklijke Marine hebben volbracht;
- b. zij, die in Nederland of in de koloniën en bezittingen van het Rijk buiten Europa vrijwillig hebben gediend tenminste gedurende acht en een halve maand bij de onbereden of ten minste twee jaren bij de bereden wapens, wapenonderdeelen of diensten.

(5) Uitstel van opkomst voor eerste oefening kan worden verleend naar regelen en voor een tijd als door den Gouverneur-Generaal te bepalen.

Artikel 31.

(1) De Gouverneur-Generaal bepaalt telken jare het aantal bij de militie ingelijfd en dat naar bij ordonnantie te stellen regelen tot officier, onderofficier en korporaal zal worden opgeleid; voor deze opleiding worden aangewezen zij, die voor het bekleeden van een rang geschikt worden geacht.

(2) De eerste oefening van hen, die tot officier worden opgeleid, duurt ten hoogste twee jaren bij de bereden wapens, wapenonderdeelen en diensten; zij, die aan het einde van den opleidingstijd niet hebben voldaan aan de eischen, gesteld om tot den rang van officier te worden benoemd, kunnen worden verplicht nog voor ten hoogste twee maanden in werkelijken dienst te blijven of te komen.

(3) De dienstplichtigen bij de militie, die bij de wapens, wapenonderdeelen of diensten, waarbij de eerste oefening ten hoogste acht en een halve maand duurt, tot onderofficier worden opgeleid, zijn verplicht na volbrachte eerste oefening nog ten hoogste drie en een halve maand in werkelijken dienst te blijven.

Artikel 32.

(1) De ingelijfd en bij de militie, die hun eerste oefening hebben volbracht, komen voor herhalingsoefeningen in werkelijken dienst:

- a. bij de onbereden wapens, wapenonderdeelen en diensten ten hoogste acht en veertig dagen, hetzij in eens, * hetzij verdeeld over ten hoogste drie tijdperken;
- b. bij de bereden wapens en wapenonderdeelen éénmaal voor ten hoogste acht en twintig dagen.

(2) Naar door den Gouverneur-Generaal te stellen regelen kan aan bijzondere groepen van dienstplichtigen bij de militie geheel of gedeeltelijk vrijstelling van herhalingsoefeningen worden verleend.

Artikel 25.

(1) De duur van de militaire oefening of het militair onderricht dan wel van de militaire werkzaamheid, bedoeld in artikel 22, eerste lid onder c, (zoonoodig jaarlijks éénmaal te houden) bedraagt ten hoogste één dag.

(2) De (het) in het voorgaande lid bedoelde oefening, onderricht en werkzaamheid hebben plaats gelijktijdig met het jaarlijkse onderzoek bedoeld bij artikel 35, derde lid.

(3) Bij ordonnantie worden de tijd en de wijze geregeld, waarop de in het eerste lid bedoelde oefening enz. zal geschieden.

(4) Naar bij ordonnantie te stellen regelen kan vrijstelling of uitstel worden verleend van de bij het eerste lid bedoelde oefening, onderricht of werkzaamheid.

Artikel 26.

(1) De Gouverneur-Generaal kan de dienstplichtigen, hetzij geheel, hetzij ten deele, buitengewoon in werkelijken dienst oproepen in geval van oorlog, oorlogsgevaar of andere buitengewone omstandigheden.

(2) De dienstplichtigen, die deel uitmaken van een groep van personen, te wier aanzien de dienst van den staat dan wel een ander openbaar of algemeen belang vordert, dat zij de plaats, welke zij innemen, ten bate der landsverdediging in den meest uitgebreiden zin, voortdurend of voorshands blijven bezetten, worden niet of voorloopig niet voor den werkelijken dienst opgeroepen.

(3) De groepen der in het voorgaande lid bedoelde personen worden door den Gouverneur-Generaal aangewezen, terwijl bij ordonnantie wordt bepaald op wie alsdan de militaire straf- en tuchtbepalingen alsmede de wettelijke bepalingen nopens de militaire rechtspleging van toepassing zijn.

Artikel 27.

(1) De dienstplichtigen dienen op dezelfde wijze als de vrijwilligers bij het leger of bij de zeemacht voor zooveel niet anders wordt bepaald.

(2) Bij ordonnantie wordt geregeld de wijze, waarop de dienstplichtigen worden opgeroepen voor den werkelijken dienst.

Artikel 2.

In geval van oorlog, oorlogsgevaar of andere buitengewone omstandigheden, ter beoordeeling van den Gouverneur-Generaal, kan deze de militie en den landstorm, hetzij geheel hetzij ten deele, buitengewoon bijeenroepen.

Artikel 33.

Wanneer ingelijfd bij de militie, die in werkelijken dienst of met groot verlof zijn, krachtens artikel 2 van dit besluit in werkelijken dienst worden gehouden of geroepen ter handhaving of tot herstel van de openbare rust of orde, tot uitvoering van wettelijke voorschriften of om andere overwegende redenen, dan geschiedt dit in dier voege, dat het in werkelijken dienst houden of roepen van de ingelijfd van een jongere jaarklasse steeds aan het in werkelijken dienst houden of roepen van die der daarop volgende jaarklasse vooraf- of daarmee gepaard gaat.

Artikel 36.

(1) De dienstplichtigen bij den landstorm — van wier verblijfplaatsen op door den Gouverneur-Generaal te bepalen wijze aanteekening wordt gehouden — zijn alleen tot werkelijken dienst verplicht, indien de militie en de landstorm ingevolge het bepaalde bij artikel 2 van dit besluit door den Gouverneur-Generaal buitengewoon bijeen worden geroepen; zij kunnen alsdan door het daartoe door den Gouverneur-Generaal aan te wijzen gezag worden opgeroepen wanneer, waar en naarmate het belang van den Lande dit mocht vorderen.

(2) De oproeping, bedoeld in het eerste lid van dit artikel, benevens de verzameling en het indienststellen van de landstormplichtigen geschieden op de wijze door den Gouverneur-Generaal te bepalen.

Artikel 28.

De ingelijfd bij de militie dienen tegelijk met en op dezelfde wijze als de vrijwilligers bij de landmacht voor zoover niet anders wordt bepaald.

Artikel 37.

De landstormplichtigen in werkelijken dienst worden in het algemeen op denzelfden voet behandeld en staan met gelijke rechten onder dezelfde verplichtingen als het personeel van de onderdeelen van het leger waarbij zij zijn in dienst gesteld of waarmede zij dienen.

Artikel 28.

(1) De dienstplichtigen in werkelijken dienst dragen, indien hun geen uniformkleeding wordt verstrekt, een bij ordonnantie vast te stellen ken- of onderscheidingsteeken.

(2) Mede worden bij ordonnantie vastgesteld de afzonderlijke onderscheidingsteeken, welke de dienstplichtigen in werkelijken dienst, die in een bijzonderen werkring zijn geplaatst, als zoodanig zullen dragen en die zullen aanduiden welke militaire rang hun in verband met hunnen werkring is toegekend.

Artikel 38.

(1) De landstormplichtigen in werkelijken dienst dragen, indien hun geen uniformkleeding wordt verstrekt, een door den Gouverneur-Generaal vast te stellen ken- of onderscheidingsteeken.

(2) Mede worden door den Gouverneur-Generaal vastgesteld de afzonderlijke onderscheidingsteeken, welke de landstormplichtigen in werkelijken dienst, die in een bijzonderen werkring zijn geplaatst, als zoodanig zullen dragen en die zullen aanduiden met welken militairen rang hun werkring is gelijkgesteld.

Artikel 29.

Aan dienstplichtigen, die in werkelijken dienst wenschen te komen buiten den tijd, welken zij in werkelijken dienst moeten doorbrengen, kan dit naar bij ordonnantie te stellen regelen worden vergund.

Artikel 30.

(30) Aan ingelijfden die verlangen na volbrachte eerste oefening in werkelijken dienst te blijven of te komen, kan zulks naar door den Gouverneur-Generaal te stellen regelen worden vergund.

Artikel 30.

(1) De dienstplichtige kan, als hij voor verlof in aanmerking komt, in werkelijken dienst worden gehouden:

a. zoolang hij den graad van geoefendheid, dien hij bij het einde van den oefeningstijd had moeten bezitten, niet heeft bereikt;

b. gedurende evenveel dagen als hij door het ondergaan van straf of door ongeoorloofde afwezigheid niet aan den dagelijkschen dienst heeft deelgenomen;

c. zoolang dit noodig is tot het ondergaan van straf of voor het onderzoek omtrent een strafbaar feit of een krijgstuuchtelijk vergrijp, waarvan hij verdacht of beklagd wordt;

d. zoolang hij de geldelijke schuld, die ingevolge administratieve bepalingen op hem rust ter zake van zijn aansprakelijkheid voor militaire goederen, niet heeft aangezuiverd;

e. zoolang hij ziek is, voor zoover hij zelf verlangt in werkelijken dienst te blijven en zijn toestand dit wenschelijk maakt;

f. zoolang het vertrek met verlof gevaar zou opleveren voor verspreiding van een in de kazerne of aan boord heerschende of geheerscht hebbende besmettelijke ziekte.

(2) De dienstplichtige, die niet in werkelijken dienst is, kan terzake van de in het voorgaande lid onder c omschreven redenen in werkelijken dienst worden geroepen.

Artikel 34.

(1) Het verplicht verblijf in werkelijken dienst kan met evenveel dagen worden verlengd als een ingelijfde bij de militie door het ondergaan van straf aan den dagelijkschen dienst werd onttrokken.

(2) Zoo een ingelijfde op den dag, waarop hij aanspraak zou hebben op groot verlof, in werkelijken dienst behoort te blijven, hetzij wegens het ondergaan van een straf, hetzij wegens het onderzoek omtrent eene krijgstuuchtelijke overtreding of omtrent een strafbaar feit, waarvan hij verdacht of beklagd wordt, kan het verblijf in werkelijken dienst voor zooveel noodig worden verlengd.

(3) Zoo een ingelijfde op den dag, waarop hij aanspraak zou hebben op groot verlof ziek is, kan hij, zoo hij het verlangen daartoe te kennen geeft, in werkelijken dienst blijven zoolang zijn toestand dit wenschelijk maakt.

Artikel 41.

(1) De tot den landstorm behoorende dienstplichtige, die zich in werkelijken dienst bevindt, wordt, zoodra hij tot dezen dienst niet verder kan of behoeft te worden verplicht, huiswaarts gezonden. Is hij buiten staat zich huiswaarts te begeven, dan kan hij, zoo hij het wenscht, langer in werkelijken dienst worden behouden.

(2) Van den vervulden werkelijken dienst wordt hem een bewijs afgegeven, overeenkomstig door den Gouverneur-Generaal te stellen regelen.

Artikel 31.

(1) De dienstplichtigen bij het leger kunnen niet dan met hun toestemming voor diensten buiten Nederlandsch-Indië worden gebruikt.

Artikel 6.

(1) De dienstplichtigen kunnen niet dan met hun toestemming voor diensten buiten Nederlandsch-Indië worden gebruikt.

(2) De dienstplichtigen bij de zeemacht zijn, behalve voor den dienst ter zee, ook bestemd voor diensten te land door de zeemacht te verrichten.

(3) De dienstplichtigen bij de zeemacht kunnen worden bestemd voor diensten buiten Nederlandsch-Indië:

- 1e. in geval zij daartoe hun toestemming hebben gegeven;
- 2e. in geval van oorlog of oorlogsgevaar;
- 3e. in geval van andere buitengewone omstandigheden op door den Gouverneur-Generaal te verleenen machtiging;
- 4e. in gewone tijden, indien het te verwachten is, dat de voor hen bepaalde oefeningstijd daardoor niet zal worden overschreden.

(4) Ingeval onvoorziene omstandigheden — niet inbegrepen de gevallen, bedoeld in het voorgaande lid onder ten 2de en 3de. — verhinderen, dat dienstplichtigen bij de zeemacht bij het einde van den voor hen bepaalden oefeningstijd voor verlof dan wel voor ontslag in aanmerking kunnen worden gebracht, kunnen zij zonder hun toestemming niet langer dan ten hoogste drie maanden in werkelijken dienst worden gehouden.

(5) De dienstplichtigen bij het leger en de zeemacht kunnen niet verplicht worden deel te nemen aan militaire expeditiën.

(6) De dienstplichtigen, die zich buiten Nederlandsch-Indië bevinden, zijn in geval van oorlog of oorlogsgevaar verplicht om, indien zij door omstandigheden buiten hun wil niet daarheen kunnen terugkeeren, voor den werkelijken dienst bij de krijgsmacht buiten Nederlandsch-Indië op te komen.

Artikel 32.

(1) Indien tengevolge van het verplicht verblijf in werkelijken dienst van een dienstplichtige voldoende middelen tot levensonderhoud ontbreken aan zijn gezin of aan dat, waartoe hij behoort of waarin hij als pleegkind is opgenomen, dan wel aan personen, die hem in den eersten of tweeden graad van bloed- of aanverwantschap bestaan of in wier onderhoud hij ingevolge rechterlijk vonnis moet voorzien, terwijl hem om redenen van dienstbelang geen vrijstelling van den dienstplicht of van den werkelijken dienst wordt verleend, dan wordt aan het gezin of aan bedoelde personen, op zijn (hun) verzoek, een vergoeding uit 's Lands kas toegekend tot een bedrag en op den voet als bij ordonnantie te bepalen.

(2) Insteede van een vergoeding uit 's Lands kas, kan een vergoeding in natura worden verstrekt in geval van oorlog, oorlogsgevaar of andere buitengewone omstandigheden, ter beoordeeling van den Gouverneur-Generaal.

HOOFDSTUK VIII.

Groot verlof.

Artikel 33.

De ingelijfde dienstplichtigen genieten verlof zolang zij niet in werkelijken dienst zijn.

(2) Zij nemen geen deel aan militaire expeditiën.

Artikel 8.

Indien tengevolge van het verblijf in werkelijken dienst van een dienstplichtige voldoende middelen tot levensonderhoud ontbreken of zouden komen te ontbreken aan zijn gezin, of aan dat waartoe hij behoort of waarin hij als pleegkind is opgenomen, dan wel aan personen, die hem in den eersten of tweeden graad van bloed- of aanverwantschap bestaan, wordt aan het gezin of aan bedoelde personen, op zijn (hun) verzoek, eene vergoeding uit 's Lands kas toegekend, tot het bedrag en op de wijze door den Gouverneur-Generaal te bepalen.

Artikel 42.

(1) De bij de militie ingelijfden genieten groot verlof zolang zij krachtens dit besluit of krachtens vrijwillige verbintenis geen werkelijken dienst behoeven te vervullen.

(2) Waar in dit hoofdstuk wordt gesproken van „verlof” en „verlofganger” wordt daarmede bedoeld „groot verlof” en „groot verlofganger”.

Artikel 34.

(1) Naar bij ordonnantie te stellen regelen, zijn verlofgangers verplicht, opgave te doen van hun adres en van elke adresverandering.

(2) In gewone tijden mogen verlofgangers zonder kennisgeving Nederlandsch-Indië voor een tijdvak van ten hoogste drie opeenvolgende maanden verlaten; voor een langere afwezigheid moet door hem, overeenkomstig bij ordonnantie te stellen regelen, kennis worden gegeven.

(3) In geval van oorlog, oorlogsgevaar of andere buitengewone omstandigheden kan de Gouverneur-Generaal bepalen, dat de verlofgangers de afdeeling of de gemeente, waarin zij wonen, niet mogen verlaten dan na daartoe verkregen toestemming, op de wijze als door den Gouverneur-Generaal zal worden bepaald, te verleen door het hoofd van plaatselijk bestuur of den burgemeester.

(4) Bij ordonnantie wordt geregeld de wijze, waarop de in het voorgaande lid bedoelde toestemming moet worden gevraagd en kan worden verleend; aan die toestemming kunnen zoodanige voorwaarden worden verbonden als in 's Lands belang noodig worden geoordeeld.

Artikel 35.

(1) De verlofgangers zijn verplicht de tot hun uitrusting behorende goederen naar behooren te bewaren en te onderhouden, zoodanig te zorgen, dat zij niet worden gebruikt buiten de gevallen, door den Gouverneur-Generaal te bepalen.

(2) De verlofgangers zijn verplicht om in de gevallen en naar de voorschriften, door den Gouverneur-Generaal vast te stellen, goederen in ontvangst te nemen of in te leveren.

(3) De verlofgangers, die in het bezit zijn van de tot hun uitrusting behorende goederen, worden zoonodig jaarlijks éénmaal op een door den Gouverneur-Generaal te bepalen tijd en wijze onderzocht. Zij verschijnen daarbij in uniform gekleed of dragen het voor hen vastgestelde ken- of onderscheidingsteeken en zijn bovendien voorzien van de overige in het eerste lid bedoelde goederen.

(4) De verlofgangers, die een der in het tweede en het derde lid omschreven verplichtingen niet naleven of wier goederen bij de inlevering of bij het onderzoek blijken niet in den vereischten staat te verkeeren, kunnen nogmaals worden verplicht tot gelijke handelingen, als in genoemde bepalingen omschreven.

(5) De verlofgangers staan bij het onderzoek, in het derde lid bedoeld, en zoolang zij ter gelegenheid van dat onderzoek in uniform gekleed zijn dan wel het voor hen vastgestelde ken- of onderscheidingsteeken dragen, onder de bevelen van de autoriteit, die het onderzoek houdt.

(6) Naar bij ordonnantie te stellen regelen kan vrijstelling of uitstel van het jaarlijksch onderzoek worden verleend.

Artikel 36.

(1) Aan hem, die niet voldoet aan een ingevolge het tweede of derde lid van het voorgaand artikel op hem rustende verplichting, kan een streng arrest, of een licht arrest

Artikel 43.

(1) De Gouverneur-Generaal regelt de wijze waarop aanteekening wordt gehouden van de verblijfplaatsen van de verlofgangers en hoe dezen worden opgeroepen voor den werkelijken dienst en voor het jaarlijksch onderzoek bedoeld in artikel 44 van dit besluit.

(2) Verlofgangers zijn verplicht, overeenkomstig bij ordonnantie te stellen regelen, kennis te geven van het verlaten van het gewest waarin zij woonachtig zijn.

(3) In gevallen als bedoeld in artikel 2 van dit besluit, kan de Gouverneur-Generaal bepalen dat de verlofgangers het gewest humer inwoning niet mogen verlaten dan na daartoe verkregen toestemming van het hoofd van gewestelijk bestuur.

(4) De Gouverneur-Generaal regelt de wijze waarop de in het derde lid van dit artikel bedoelde toestemming moet worden gevraagd en kan worden verleend, aan die toestemming kunnen zoodanige voorwaarden worden verbonden als in 's Lands belang noodig worden geoordeeld.

(5) De verlofganger, die in strijd met de in dit artikel gegeven voorschriften handelt wordt, op de door den Gouverneur-Generaal aan te geven wijze, in werkelijken dienst geroepen of gehouden voor den tijd van ten hoogste 2 maanden.

Artikel 44.

(1) De verlofgangers worden zoo noodig jaarlijks éénmaal op een door den Gouverneur-Generaal te bepalen tijd door den dienstplichtcommissaris onderzocht.

(2) Bij ordonnantie wordt de wijze geregeld waarop het in het eerste lid van dit artikel bedoeld onderzoek zal geschieden.

Artikel 45.

(1) De verlofganger staat bij het in artikel 44 van dit besluit bedoeld onderzoek, en zoolang hij ter gelegenheid van dat onderzoek in uniform is gekleed, onder de bevelen van den dienstplichtcommissaris.

Artikel 47.

(1) De verlofganger, die zich heeft schuldig gemaakt aan tekortkomingen als bedoeld in het tweede lid van artikel 45 van dit besluit is, onverminderd de in dat lid vermelde straf, verplicht, op den daartoe door den dienstplichtcommissaris te bepalen tijd en plaats voor dezen te verschijnen om te worden onderzocht. Hierbij gelden de in het tweede lid van artikel 44 van dit besluit bedoelde voorschriften.

Artikel 45.

(2) Indien een verlofganger te kort schiet in het nakomen van de ingevolge het bepaalde in het tweede lid van artikel 44 van dit besluit te geven voorschriften, is

van ten hoogste zes dagen worden opgelegd door de bij ordonnantie aangewezen autoriteit.

(2) Hij, die niet voldoet aan een ingevolge artikel 34 of ingevolge het eerste of vierde lid van het voorgaande artikel op hem rustende verplichting, kan, naar bij ordonnantie te stellen regelen, voor den tijd van ten hoogste twee maanden in werkelijken dienst worden geroepen.

(3) Hij, die buiten Nederlandsch-Indië verblijft, kan worden verplicht den in het voorgaande lid bedoelden werkelijken dienst in Nederland te vervullen.

Artikel 37.

(1) Naar bij ordonnantie te stellen regelen kunnen verlofgangers worden overgeplaatst van het leger naar de zeemacht en omgekeerd, dan wel van een onderdeel van het leger of van de zeemacht naar een ander.

(2) Naar bij ordonnantie te stellen regelen kunnen verlofgangers worden bevorderd.

HOOFDSTUK IX.

Ontslag.

Artikel 38.

(1) De dienstplichtigen worden, behoudens de uitzonderingen in dit besluit gemaakt, uit den dienst ontslagen met ingang van 1 October van het kalenderjaar, waarin zij 45 jaar oud worden.

(2) Zij, die tot officier worden benoemd, gaan bij hunne benoeming als zoodanig over naar het reservepersoneel van het leger of de zeemacht voor den tijd, dien zij als dienstplichtige nog hebben te dienen.

(3) Bij ordonnantie worden de noodige voorschriften uitgevaardigd met betrekking tot het ontslag.

Artikel 39.

(1) Zoo spoedig mogelijk wordt uit den dienst ontslagen de dienstplichtige:

a. die ophoudt Nederlandsch onderdaan of in den zin van dit besluit ingezetene van Nederlandsch-Indië te zijn;

de dienstplichtcommissaris bevoegd hem een der navolgende straffen op te leggen:

a. arrest van één dag tot zes dagen, te ondergaan in de naastbijgelegen provoost of de naastbijzijnde gevangenis;

b. kwartierarrest van één dag tot zes dagen, te ondergaan in een kazerne.

(3) Tot het ondergaan van kwartierarrest wordt de verlofganger in werkelijken dienst opgeroepen.

Artikel 47.

(2) De in het eerste lid van dit artikel bedoelde verlofganger, die niet overeenkomstig het bepaalde in dat lid voor den dienstplichtcommissaris verschijnt of, voor dezen verschenen zijnde, zich daarbij schuldig maakt aan tekortkomingen als bedoeld in het tweede lid van artikel 45 van dit besluit, wordt, naar door den Gouverneur-Generaal te stellen regelen, in werkelijken dienst gehouden of geroepen voor den tijd van ten hoogste twee maanden.

Artikel 26.

(3) De ingevolge het vorig lid van dit artikel in den officiersrang ingelijfd en gaan over bij het reservepersoneel der landmacht.

Artikel 31.

(3) Zij, die uit de militie tot officier worden bevorderd, gaan bij hunne benoeming als zoodanig over naar het reservepersoneel der landmacht voor den tijd, dat zij ingevolge dit besluit nog militieplichtig zijn.

Artikel 48.

(1) De tot den landstorm behoorende dienstplichtigen worden op het in artikel 4, tweede lid onder b, van dit besluit bedoelde tijdstip van den dienstplicht bij den landstorm ontslagen.

(2) Met betrekking tot den overgang van de militie naar den landstorm bedoeld in het eerste lid onder b van artikel 4 van dit besluit en het ontslag bedoeld in het eerste lid van dit artikel en in artikel 49 van dit besluit, worden bij ordonnantie de noodige voorschriften uitgevaardigd.

Artikel 49.

Met afwijking van de bepalingen in het vorige artikel van dit besluit wordt terstond uit den dienst bij de militie of van den dienstplicht bij den landstorm ontslagen:

a. hij, die ophoudt in den zin van dit besluit ingezetene

- b. die komt te verkeerē in één der gevallen, bedoeld in het eerste lid van artikel 19 met dien verstande, dat ingeval van tijdelijke ongeschiktheid of vrijstelling het ontslag tijdelijk wordt verleend;
- c. die bij wijze van krijgstuuchtelijken maatregel uit den dienst moet worden weggezonden;
- d. wien tijdelijk het recht is of wordt ontzegd om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen of die tijdelijk van dat recht is of wordt ontzet, met dien verstande, dat hij alleen in bijzondere gevallen, ter beoordeeling van den Gouverneur-Generaal opnieuw wordt ingelijfd, mits de ontzegging of de ontzetting, hetzij door het verstrijken van den daarvoor bepaalden termijn, hetzij tengevolge van verleende gratie reeds een einde heeft genomen.

(2) Ten aanzien van den onder *d* bedoelden persoon blijft de toepassing van het voorgaande lid achterwege, indien de ontzegging of ontzetting voorwaardelijk is uitgesproken en geen last tot tenuitvoerlegging is gegeven en kan zij achterwege worden gelaten, indien de ontzegging of de ontzetting, hetzij door het verstrijken van den daarvoor bepaalden termijn, hetzij tengevolge van verleende gratie, reeds een einde heeft genomen.

Artikel 40.

(1) Het ontslag kan worden opgeschort zolang de dienstplichtige krachtens bepalingen van dit besluit in werkelijken dienst behoort te blijven of te komen.

(2) In geval van oorlog, oorlogsgevaar of andere buitengewone omstandigheden, kan de Gouverneur-Generaal dienstplichtigen langer in dienst doen houden dan is bepaald in artikel 38.

HOOFDSTUK X.

Strafbepalingen.

Artikel 41.

(1) Met hechtenis van ten hoogste veertien dagen of geldboete van ten hoogste twee honderd gulden wordt gestraft:

- a. hij, die niet voldoet aan een ingeolge artikel 7, derde lid, artikel 10 of artikel 13 op hem rustende verplichting;
- b. de voor den dienstplicht in te schrijven of ingeschreven persoon, die de in verband met dit besluit van hem gevraagde opgaven niet of niet naar waarheid verstrekt.

van Nederlandsch-Indië of Nederlandsch onderdaan te zijn;

- b. hij, die wegens te geringe lichaamslengte of wegens ziekte of gebreken blijkt ongeschikt te zijn voor den dienst bij de militie en den landstorm;
- c. hij, die voorgoed van den verplichten krijgdsdienst wordt vrijgesteld;
- d. hij, die tijdelijk van den verplichten krijgdsdienst wordt vrijgesteld, met dien verstande dat hij naar door den Gouverneur-Generaal te stellen regelen opnieuw wordt in dienst gesteld, zoodra de tijd, waarover de vrijstelling is verleend, is verstreken, tenzij hem voorgoed vrijstelling wordt verleend;
- e. hij, die blijkt of komt te verkeerē in een der gevallen bedoeld in de punten *a* tot en met *d* van het eerste lid van artikel 15 van dit besluit;
- f. hij, die blijkt of komt te verkeerē in het geval, bedoeld onder *c* van het eerste lid van artikel 16 van dit besluit, met dien verstande, dat hij naar door den Gouverneur-Generaal te stellen regelen opnieuw wordt in dienst gesteld, zoodra de tijd van de ontzegging of ontzetting verstreken is of tengevolge van verleende gratie een einde heeft genomen.

Artikel 48.

(3) Heeft de dienstplichtige bij de militie vóór het tijdstip waarop hij volgens het bepaalde in het eerste lid onder *b* van artikel 4 van dit besluit uit den dienst bij de militie naar dien bij den landstorm zou moeten overgaan, zich schuldig gemaakt aan eenig verzuim of aan eenige overtreding ten aanzien van dit besluit en heeft hij de aan het verzuim of aan de overtreding verbonden gevolgen nog niet ondergaan, dan wordt, totdat dit zal hebben plaats gehad, die overgang geschorst.

Artikel 50.

In de gevallen bedoeld in artikel 2 van dit besluit is de Gouverneur-Generaal bevoegd te bepalen dat de ingelijfden bij de militie langer in den dienst bij de militie worden gehouden en de landstormplichtigen langer tot den dienst bij den landstorm worden verplicht dan tot den tijd, waarop zij, ingeolge het bepaalde in het eerste lid onder *b* van artikel 4 van dit besluit naar den landstorm zouden moeten overgaan of ingeolge het bepaalde in het eerste lid van artikel 48 van dit besluit zouden moeten worden ontslagen.

Artikel 51.

(1) Met hechtenis van ten hoogste veertien dagen of geldboete van ten hoogste tweehonderd gulden wordt gestraft:

- a. hij, die krachtens het bepaalde in het tweede lid van artikel 10 van dit besluit verplicht zijnde zich ter inschrijving voor den verplichten krijgdsdienst aan te melden, binnen den bij ordonnantie te stellen termijn niet aan deze verplichting voldoet;
- b. de voor den verplichten krijgdsdienst ingeschrevene,

(2) Met gevangenisstraf van ten hoogste twee maanden of geldboete van ten hoogste acht honderd gulden wordt gestraft, hij, die opzettelijk een der in het voorgaande lid bedoelde feiten pleegt.

Artikel 42.

(1) Met hechtenis van ten hoogste een maand of geldboete van ten hoogste vier honderd gulden wordt gestraft hij, die ingevolge dit besluit ter inlijving moet opkomen en niet verschijnt op tijd en plaats voor zijn verschijning bepaald, tenzij blijkt, dat voor zijn niet-verschijning een geldige reden bestond.

(2) Met gevangenisstraf van ten hoogste tien maanden of geldboete van ten hoogste vier duizend gulden wordt gestraft hij, die opzettelijk het in het voorgaande lid bedoelde feit pleegt.

Artikel 43.

De feiten, bij dit besluit strafbaar gesteld, worden als overtredingen beschouwd, met uitzondering van die, strafbaar gesteld in het laatste lid van de twee voorgaande artikelen, welke als misdrijven worden beschouwd.

Artikel 44.

Met de opsporing van de feiten, strafbaar gesteld bij dit besluit of bij een ordonnantie, vastgesteld ter uitvoering van dit besluit, zijn, behalve de in artikel 2 van het Reglement op de strafvordering aangewezen personen, belast de burgemeesters alsmede de controleurs en gezaghebbers bij het Binnenlandsch Bestuur.

HOOFDSTUK XI.

Overgangsbepalingen.

Artikel 45.

(1) Gedurende de jaren 1922 en 1923 kan elk jaar meer dan één jaarklasse worden ingelijfd.

(2) Voor de toepassing van den in het voorgaande lid bedoelden maatregel worden bij ordonnantie de noodige voorschriften gegeven.

Artikel 46.

(1) Zij, die bij het in werking treden van dit besluit dienstplichtig zijn krachtens het Koninklijk Besluit van 26 October 1917 No. 47 (Staatsblad No. 610), vallen mede onder de bepalingen van dit besluit met dien verstande, dat zij, die tot den landstorm behooren, worden geacht te behooren tot de ingeschreven dienstplichtigen.

(2) Zij, die bij het in werking treden van dit besluit krachtens de artikelen 26, derde lid, en 56, tweede lid, van het Koninklijk Besluit van 26 October 1917, No. 47 (Staatsblad No. 610) tot het reservepersoneel der landmacht behooren, blijven daartoe behooren tot 1 October van het kalenderjaar, waarin zij 45 jaar oud worden.

bedoeld in het eerste lid van artikel 23 van dit besluit, die niet voldoet aan een verplichting krachtens het bepaalde in dat lid, of in het derde lid van artikel 24 van dit besluit op hem rustend.

(2) Met gevangenisstraf van ten hoogste twee maanden of geldboete van ten hoogste achthonderd gulden wordt gestraft hij, die opzettelijk een der in het eerste lid van dit artikel bedoelde feiten pleegt.

Artikel 52.

(1) Met hechtenis van ten hoogste een maand of geldboete van ten hoogste vier honderd gulden wordt gestraft hij, die ter inlijving bij de militie moet opkomen, niet verschijnt op tijd en plaats voor zijn inlijving bepaald, tenzij blijkt, dat voor zijne niet-verschijning een geldige reden bestond.

(2) Met gevangenisstraf van ten hoogste tien maanden of geldboete van ten hoogste vier duizend gulden wordt gestraft hij, die opzettelijk een der in het eerste lid van dit artikel bedoelde feiten pleegt.

Artikel 53.

De feiten bij dit besluit strafbaar gesteld worden als overtredingen beschouwd, met uitzondering van die, strafbaar gesteld bij het tweede lid van artikel 51 en het tweede lid van artikel 52, welke als misdrijven worden beschouwd.

Artikel 55.

(1) Gedurende de eerste vijf jaren na het in werking treden van dit besluit voor Java en Madoera kan elk jaar meer dan één jaarklasse worden ingelijfd.

(2) Voor de toepassing van den in het eerste lid van dit artikel bedoelden maatregel worden bij ordonnantie de noodige voorschriften gegeven.

(3) Bij het in werking treden van dit besluit kunnen, naar regelen door den Gouverneur-Generaal te stellen, tot het leger behorende dienstplichtigen als zoodanig overgaan naar de Zeemacht.

Artikel 47.

(1) De Gouverneur-Generaal bepaalt den tijd en de wijze, waarop zij, die tot de voormalige schutterij hebben behoord of bij het in werking treden van dit besluit tot de nog bestaande schutterijen behooren of behoord hebben en die op dat tijdstip nog dienstplichtig zijn, zullen worden ingelijfd en in hoeverre de hierbedoelde dienstplichtigen nog een eerste oefening zullen hebben te doorloopen.

(2) De tot de voormalige of nog bestaande schutterijen behoord hebbende dienstplichtigen, die daarbij een rang bekleed hebben, behouden bij de inlijving den laatst bekleeden rang.

Artikel 48.

De aanwijzing van de gebiedsdeelen van Nederlandsch-Indië, waarop dit besluit zal worden toegepast, geschiedt bij ordonnantie.

Onze Minister van Koloniën is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State en aan Onze Ministers van Oorlog en van Marine en dat in het Staatsblad zal worden geplaatst.

's Gravenhage, den

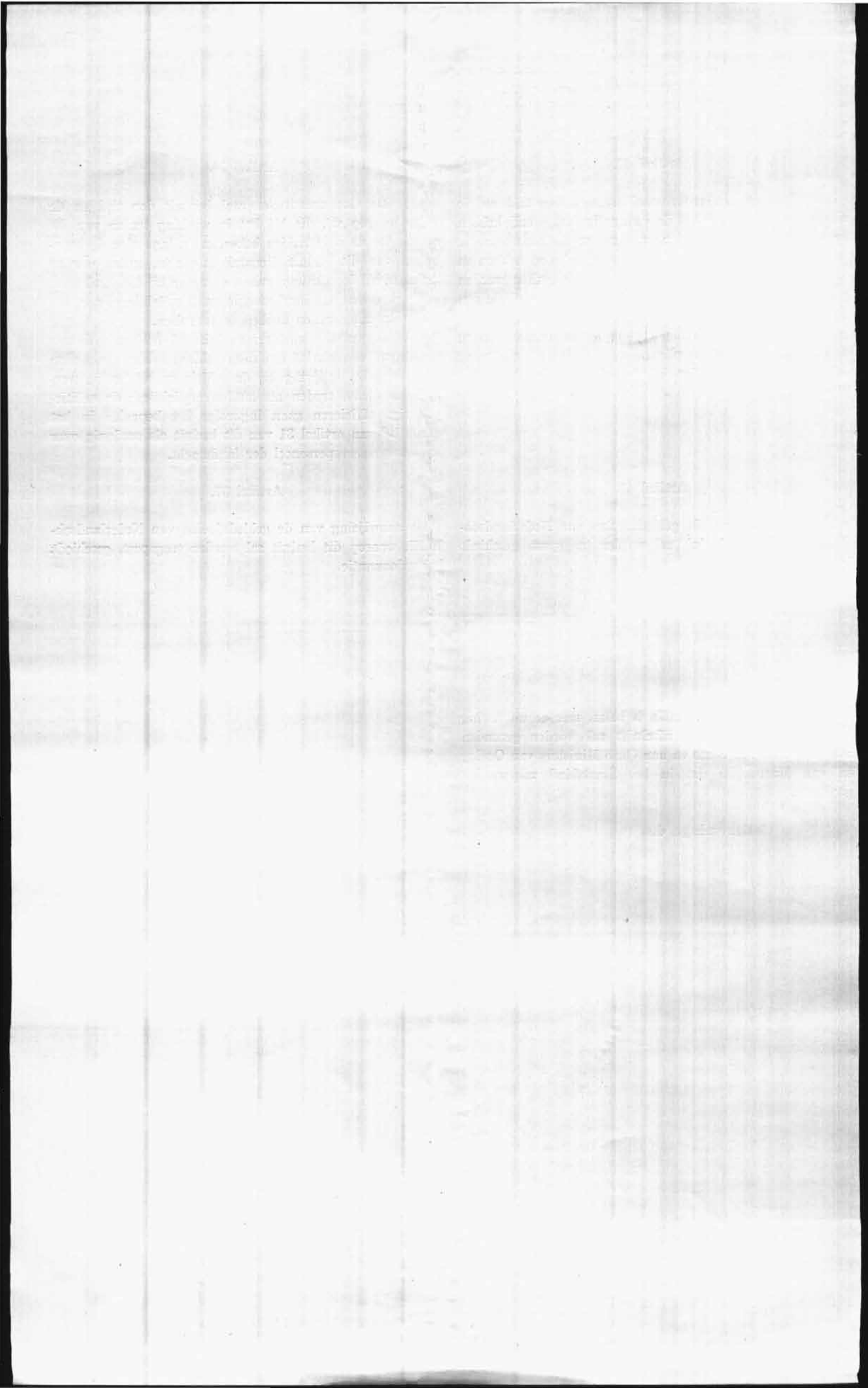
Artikel 56.

(1) De Gouverneur-Generaal bepaalt den tijd en de wijze waarop zij, die bij het in werking treden van dit besluit tot de schutterijen behooren en ingevolge de bepalingen van dit besluit dienstplichtig zijn, zullen worden ingelijfd bij de militie of zullen overgaan bij den landstorm en in hoeverre de hierbedoelde militieplichtigen nog een eerste oefening zullen hebben te vervullen.

(2) De tot de schutterijen behoord hebbende dienstplichtigen, die daarbij een rang bekleed hebben, behouden dien rang bij inlijving bij de militie en bij het in werkelijken dienst treden als landstormplichtige; de militieplichtige officieren gaan ingevolge het bepaalde in het derde lid van artikel 31 van dit besluit als zoodanig over naar het reservepersoneel der landmacht.

Artikel 57.

De aanwijzing van de gebiedsdeelen van Nederlandsch-Indië, waarop dit besluit zal worden toegepast, geschiedt bij ordonnantie.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 2 — STUK 2A.

Nadere dienstplichtregeling.

VERBETERING ONTWERP-KONINKLIJK BESLUIT.

I. Op blz. 8 van Ond. 2 — stuk 2 in de plaats van het aldaar opgenomen artikel 19 (2) te lezen:

„De inlijving, bedoeld in het voorgaande lid zal plaats vinden op een door den Gouverneur-Generaal te bepalen tijdstip, met dien verstande, dat de inlijving van degenen, die in een kalenderjaar hun 18e levensjaar volbrengen, plaats vindt in het daaropvolgende kalenderjaar”.

II. Op blz. 18 van Ond. 2 — stuk 2 naast artikel 44 van het Ontwerp-Koninklijk besluit te stellen de redactie van het oude artikel 54 luidende:

„Met de opsporing van de feiten, strafbaar gesteld bij dit besluit of bij een ordonnantie, vastgesteld ter uitvoering van dit besluit, zijn, behalve de in artikel 2 van het reglement op de strafvordering aangewezen personen, belast de controleurs en gezaghebbers bij het binnenlandsch-bestuur”.

III. Op blz. 18 van Ond. 2 — stuk 2 in de plaats van het aldaar opgenomen artikel 45 (1) te lezen:

„Gedurende de jaren 1922, 1923 en 1924 kan elk jaar meer dan één jaarklasse worden ingelijfd”.

UNIVERSITY OF TORONTO

LIBRARY

1285 DAVENPORT ST.

TORONTO, CANADA

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 2 — STUK 3.

Nadere dienstplichtregeling.

MEMORIE VAN TOELICHTING (Ontwerp-Koninklijk besluit.)

MEMORIE VAN TOELICHTING op het Ontwerp-Koninklijk besluit tot regeling van de verplichtingen ten aanzien van den verplichten krijgsdienst in Nederlandsch-Indië voor Europeanen en met hen gelijkgestelden.

Het Koninklijk besluit van den 26sten October 1917, No. 47, tot regeling van de verplichtingen ten aanzien van den verplichten krijgsdienst in Nederlandsch-Indië, werd den 14en Februari 1918 afgekondigd en opgenomen in Staatsblad No. 70.

Sedert de invoering hebben zich in de praktijk verschillende leemten vertoond; bovendien deden zich nieuwe gezichtspunten voor, waardoor eveneens wijzigingen en aanvullingen van bedoeld Koninklijk besluit noodig bleken. De belangrijkste hiervan zijn:

I. De wenschelijkheid hethuidigedienstplichtbesluitaandehandvandeop1MaartjlinNederlandinwerkinggetredennieuwedienstplichtwet (Ned. Staatsblad No. 43) eenvoudiger en overzichtelijker samen te stellen, waardoor de gezaghebbenden, die met de uitvoering daarvan bemoeienis hebben, zonder bezwaar daarin den juisten weg kunnen vinden.

De gedachte vereenvoudiging is bovendien van belang voor de dienstplichtigen zelf, indien zij zich de noodige kennis wenschen eigen te maken nopens de op hen rustende verplichtingen en de hun toegekende rechten met betrekking tot den dienstplicht.

Tot het bereiken van die vereenvoudiging wordt in navolging van evenbedoelde dienstplichtwet in de eerste plaats noodig geacht, de onderscheiding „militie” en „landstorm” te doen vervallen en een ieder, die aan den dienstplicht is onderworpen, aan te duiden met den algemeenen naam van „dienstplichtige”.

Uiteraard zal in verband met den leeftijd van de dienstplichtigen verschil in de te vervullen diensten blijven bestaan.

Zoo zal de aan den bestaanden landstorm toegedachte taak in het algemeen aan de „oudere jaarklassen” worden opgelegd, waartoe derhalve zullen komen te behooren de dienstplichtigen boven den 32-jarigen leeftijd; een en ander zal nader bij ordonnantie worden vastgesteld.

II. De noodzakelijkheid tot invoering van dienstplicht bij de zeemacht, waarmede de Volksraad, door zich met het rapport der Defensie-

commissie te vereenigen, in beginselen reeds instemming heeft betuigd.

Waar bij aanneming van de vlootplannen door de Staten-Generaal ter vervulling van de taak, welke in de toekomst bij de verdediging van Nederlandsch-Indië aan de marine zal moeten worden opgedragen, zwaardere personeelseischen zullen moeten worden gesteld, dan waarop tot dusverre werd gerekend en het personeelsvraagstuk daarbij dringerder dan ooit op den voorgrond zal treden, is het duidelijk, dat zooveel mogelijk gebruik moet worden gemaakt van de vele goede krachten, die onder de Europeesche dienstplichtigen in Indië aanwezig zijn.

In het bijzonder is hierbij het oog gevestigd op de stuurlieden en machinisten der Koninklijke Paketvaart Maatschappij en andere Indische stoomvaartlijnen, op de radiotelegrafisten dier lijnen, op het personeel der Gouvernements Marine, op de havenmeesters, loodsen enz. en op het in de industrie werkzame technische personeel, als b.v. machinisten van stikerfabrieken e.d.

Al dit personeel zal bij de verdediging van Nederlandsch-Indië van zeer veel nut zijn in een passenden werkring bij de zeemacht.

Van de functies, die deze personen op de vloot en in andere betrekkingen bij de zeemacht kunnen bekleeden, zijn er verschillende, waarbij zij gezag moeten uitoefenen, waartoe hun een rang moet worden toegekend.

Aan grondstof, waaruit tot het vormen van ongegraderden bij de marine beschikt kan worden, is in Indië geen gebrek. Zeer beperkt is echter in de Indische samenleving het aantal personen, hetwelk door hun meerdere ontwikkeling bij vrijwillige dienstneming geschikt is om voor bijzondere diensten te worden opgeleid.

Het contingent der dienstplichtigen bij de zeemacht nu levert juist personeel op, dat, door de kennis die het bij indiensttreding reeds verworven heeft, in korten tijd uitstekend geschikt moet zijn te maken voor bepaalde takken van dienst. Daarbij voorkomt men tevens, dat het in zijn opleidingstijd gebruikt wordt voor allerlei werkzaamheden, die niet met zijn aanleg strookt, hetgeen den dienstplicht impopulair zou maken.

In verband hiermede is het noodig, dat de dienstplichtigen der zeemacht in Indië, die uit een geheel ander milieu gerecruiteerd zullen worden en voor het grootste deel geheel andere diensten zullen verrichten als de zeemilitie in Nederland, verschillende rangen kunnen bekleeden en dient voor hen de officiers- en onderofficiersrang ingevoerd te worden. Teneinde den opleidingstijd zooveel mogelijk te kunnen beperken, is het evenwel gewenscht, zich tevreden

te stellen met het vormen van kader voor een beperkten werkkring, dus met opleiding bij bepaalde diensten. Het aantal officieren en onderofficieren, dat voor elken dienst noodig zal wezen, zal eerst met zekerheid kunnen worden bepaald wanneer de formatie der zeemacht voor de toekomst nauwkeuriger is vastgelegd.

Voorts wordt het wenschelijk geacht het Koninklijk besluit van 9 Januari 1918 No. 42 (Indisch Staatsblad No. 229) (1) ook op de zeemacht toepasselijk te verklaren, zulks in verband met artikel 23(3) van het ontwerp Koninklijk besluit. Dit is noodig met het oog op personen, die in verband met hun betrekking het voornemen koesteren en in aanmerking komen om als dienstplichtige te worden ingelijfd, zooals zeevarenden.

III. De noodzakelijkheid om de oudere jaarklassen (de huidige landstormjaarklassen) reeds in vreedestijd te organiseeren, waar bij mogelijkheid moest worden geschapen deze, in geval van oorlog, oorlogsgevaar of andere buitengewone omstandigheden, ter beoordeeling van den Gouverneur-Generaal, geheel dan wel gedeeltelijk vóór de jongere jaarklassen (de huidige militie-jaarklassen) in werkelijken dienst te roepen, hetgeen in 1914 ook geschied is in Nederland met de landweergrenswacht en de landweerbewakingsdetachementen (zie de Staatscouranten van dat jaar Nos 177 en 177), terwijl mede de noodzakelijkheid is gebleken om in tijd van vrede de oudere jaarklassen geheel dan wel plaatselijk in werkelijken dienst te kunnen roepen tot handhaving van orde en rust.

Als toelichting hierop moge het volgende dienen.

Nu door de doorvoering van den dienstplicht de laatste drie schutterijkorpsen op Java zijn opgeheven, blijven voor handhaving van orde en rust, zoowel in vreedestijd als bij oorlog of oorlogsgevaar, slechts over het staande leger, de algemeene en de veldpolitie.

Hoewel er niet aan getwijfeld mag worden, dat in dagen van spanning en beroering, wanneer het gaat om de bescherming van eigen goed en eigen leven, mag worden gerekend op een overgroote vrijwillige deelneming bij mogelijk op te richten burgerwachten, zoo heeft toch de geschiedenis van bijna alle vrijwilligerskorpsen, welke onder den druk der omstandigheden op verschillende tijdstippen hier te lande en elders werden opgericht, bewezen, dat die lust tot deelneming onmiddellijk gaat verflauwen, zoodra de spanning vermindert, om ten slotte geheel te verdwijnen. Dergelijke formatiën, die de Regeering feitelijk afhankelijk maken van den goeden wil der ingezetenen, kunnen niet bevredigen, terwijl zij bovendien nog de oorzaak kunnen zijn, dat men ten slotte toch weer onvoorbereid staat tegenover plotselingen gebeurtenissen.

Naast het staande leger beschikt de Regeering nu over de militie en den landstorm, welke thans nagenoeg de geheele weerbare mannelijke Europeesche bevolking omvatten, zoodat er strikt genomen als gevolg van den algemeenen, persoonlijken dienstplicht geen plaats meer is voor andere organisatiën. De dienstplicht is het wettige middel om beslag te leggen op nagenoeg iederen weerbare

Europeaan in deze gewesten, die Nederlandsch onderdaan is.

Aangezien het niet aan te bevelen is, bij versterking van rust en orde te spoedig de medewerking van het staande leger in te roepen, wordt het gewenscht geacht zoodanige voorschriften voor de indeeling en het gebruik der oudere jaarklassen in het leven te roepen, dat op hen mede de taak komt te rusten om in tijd van vrede rust en orde te handhaven.

De overheid behoudt dan vrijheid om in voorkomende gevallen of de plaatselijk (gewestelijk) tot afdelingen georganiseerde dienstplichtigen der oudere jaarklassen of de deelen van het leger daartoe aan te wenden.

Teneinde een doeltreffende indeeling van de oudere jaarklassen in den aangegeven zin te kunnen invoeren, is het noodig het dienstplichtbesluit zoodanig te wijzigen, dat het de gelegenheid opent die jaarklassen niet alleen in werkelijken dienst te doen komen in geval van oorlog, oorlogsgevaar of andere buitengewone omstandigheden, wanneer tevens de jongere jaarklassen worden opgeroepen, doch óók in die gevallen, waarin het in tijd van vrede tot handhaving van rust en orde noodig wordt geoordeeld hen zonder de jongere jaarklassen onder de wapenen te doen komen. In groote trekken volgt hieronder het plan van indeeling en gebruik van de oudere jaarklassen, noodig om het gestelde doel te bereiken.

In beginsel is het niet gewenscht de dienstplichtigen dier jaarklassen te bestemmen voor versterking van het leger; daartegen verzet zich niet alleen hun mindere geoefendheid en totaal gemis aan training, maar ook is hun fysiek in verband met hun leeftijd als regel minder goed bestand tegen de zware vermoeienissen, die het leven te velde in een tropisch klimaat en een tropisch terrein meebrengen.

Dit wil natuurlijk niet zeggen, dat de oudere dienstplichtigen ten eenenmale ontheven moeten worden van de in artikel 113 R.R. genoemde verplichting tot verdediging van het grondgebied; er kunnen zich tenslotte omstandigheden voordoen, welke het noodig maken om zoo te zeggen een ieder in het vuur te brengen, doch zulks moet toch als een uiterste noodmaatregel worden beschouwd.

Naast andere diensten ten behoeve van het leger, welke rechtstreeks uit den oorlogstoestand voortvloeien of daarmee in verband staan, zal de voornaamste taak van bedoelde dienstplichtigen in oorlogstijd moeten zijn het handhaven van rust en orde, waarvoor dan — afgezien van de politie — geen andere macht beschikbaar is, terwijl zij voor die taak ook in vreedestijd moeten kunnen worden bestemd, wanneer zulks noodig mocht blijken.

Zoolang het dienstplichtbesluit nog niet ten volle heeft doorgewerkt, d. i. zoolang niet alle oudere jaarklassen een eerste oefening hebben doorlopen, alzoo gedurende het overgangstijdperk, zal nog een strenge grens moeten worden getrokken tusschen hen, die wel en hen, die niet eene militaire opleiding hebben genoten (waaronder ook ware te verstaan een opleiding bij het leger, bij de schutterij, bij een vrijwilligerskorps of bij andere op militaire leest geschoeide organisatiën). Deze laatsten zullen daarom ook niet kunnen worden bestemd voor gewapenden dienst, doch worden niettemin allen ingelijfd en ingedeeld voor het verrichten van zoodanige ongewapende diensten ten behoeve van het gemobiliseerde leger, als hun intellect of beroepskennis medebrengt. De aandacht wordt slechts gevestigd op de indeeling van doctoren, tandartsen en verplegingspersoneel bij de concentratie-hospitalen, op de in-

(1) Hierbij is een regeling in het leven geroepen betreffende het aangaan van een vrijwillige verbintenis op korten termijn bij het Leger in Nederland door jongelieden die voornemens zijn zich in N.-I. te vestigen, met het doel om in Indië niet tot het vervullen van een eerste oefening te worden verplicht.

deeling van veeartsen en paardenverzorgers bij de paardendepôts en étape-ziekenstallen, op de indeeling van toezichtvoerend personeel en werklieden in de magazijnen en inrichtingen van het leger of fabrieken, welke uitsluitend ten behoeve van het leger werken.

Dat hiermede de lange reeks niet eindigt, behoeft geen betoog; de groote Europeesche oorlog heeft aangetoond hoeveel handen achter het eigenlijke strijdende front ten behoeve van het leger benodigd zijn. Een globale berekening heeft aangetoond, dat wij in dit opzicht zullen komen te staan voor een groot tekort, waarin slechts voorzien kan worden door herziening van het dienstplichtbesluit voor wat betreft de keuringseischen en in het leven roepen van een bepaling, waardoor het mogelijk wordt dienstplichtigen van de jongere jaarklassen, die ongeschikt zijn verklaard voor den gewapenden-, doch geschikt voor den ongewapenden dienst al dadelijk bij dezen dienst in te deelen.

Logisch is het de dienstplichtigen der jongere jaarklassen, die bestemd zijn om bij mobilisatie te worden ingedeeld bij de korpsen van het leger en dus dezelfde diensten zullen hebben te verrichten als de beroepsoldaat, te onderwerpen aan dezelfde keuringseischen als zijn gesteld voor een verbintenis bij het staande leger. Onnoodig en onbillijk komt het echter voor dienstplichtigen dier jaarklassen, die overigens gezond van lijf en leden zijn, doch niet ten volle voldoen aan die strenge keuringseischen, op grond daarvan vrij te stellen van elken dienstplicht.

Naar vermeend juist is het alleszins billijk dienstplichtigen der jongere jaarklassen, die ongeschikt worden bevonden voor den gewapenden, doch geschikt voor den ongewapenden dienst, bij de oudere jaarklassen in te lijven en alzoo hun vollen dienstplicht bij deze jaarklassen te doen volbrengen. Als men bedenkt dat het aantal afgekeurden 25—30% van het aantal ingeschrevenen bedraagt, zal blijken, dat door den voorgestelden maatregel niet alleen een tot dusver bestaande onbillijkheid wordt weggenomen, doch ook dat het contingent dienstplichtigen der oudere jaarklassen op zeer welkome wijze met een aantal jonge mannen zal worden vergroot. Deze laatsten zullen dan geen militaire opleiding ontvangen; zij behooren uit den aard der zaak tot de tweede categorie van de oudere jaarklassen, d.z. zij, die uitsluitend bestemd zijn voor het verrichten van ongewapende diensten na mobilisatie. Overigens rusten op deze categorie geen andere militaire verplichtingen; zij zullen daarom ook alleen dan behoeven te worden opgeroepen voor werkelijken dienst, wanneer zoowel de jongere jaarklassen als de eerste categorie dienstplichtigen van de oudere jaarklassen met spoed onder de wapenen worden geroepen.

Tot de eerste categorie dienstplichtigen der oudere jaarklassen zullen behooren zij, die vroeger bij het leger hebben gediend of op eenigerlei wijze een militaire opleiding hebben genoten, ongeacht het wapen, waartoe zij behoord hebben. Deze categorie zal een zuiver infanteristisch karakter dragen. Op haar rust in tijd van vrede mede de taak om zoo noodig in buitengewone omstandigheden — waaronder dus ook te verstaan in geval van volksoploopen — de orde en rust te bewaren. Teneinde in dit geval de oudere dienstplichtigen alleen in het roerige gebied te kunnen oproepen is het gewenscht hun eene locale indeeling te geven, welke zoo mogelijk rekening houdt met de indeeling in bestuursafdeelingen, en in elk geval met de gewestelijke indeeling.

Uit de plaats gehad hebbende inschrijving van de oudere jaarklassen is gebleken, dat op Java en Madoera van de 12312 ingeschrevene, uit hoofde van vroegeren militairen dienst al dadelijk voor de eerste categorie dienstplichtigen der oudere jaarklassen beschikbaar komen:

a. voor den gewapenden dienst, b. voor den ongewapenden dienst (verpleging, geneeskundige verzorging, administratie).

234 officieren en onderluitenanten	40
46 adjudanten-onderofficieren	61
71 sergeanten-majoor	72
825 sergeanten	110
358 korporaaals	83
2433 minderen,	76

uitmakende 36% van het aantal ingeschrevenen.

De belangrijke sterktevermeerdering van de eerste categorie dienstplichtigen van de oudere jaarklasse begint in 1926, het jaar, waarin de eerste jaarklasse der jongere dienstplichtigen, welke een eerste oefening heeft doorlopen, die van 1894, komt te behooren tot de oudere jaarklassen.

Naarmate het dienstplichtbesluit verder doorwerkt zal de eerste categorie geleidelijk in sterkte toenemen, tot zij ten slotte alle dienstplichtigen der oudere jaarklassen omvat, met uitzondering alleen van hen, die ongeschikt zijn bevonden voor den gewapenden, doch geschikt voor den ongewapenden dienst en van hen, die zich na hun 32e jaar op Java en Madoera vestigen zonder in Nederland te hebben gediend.

De eindtoestand kan zijn ingetreden, zoodra de eerste jaarklasse der jongere dienstplichtigen, welke een eerste oefening heeft doorgemaakt, dat is die van 1894, is geworden de oudste jaarklasse, dus in 1938. Een globale berekening, waarbij is aangenomen, dat ongeveer de helft van de voor den gewapenden dienst afgekeurden nog geschikt is voor ongewapenden dienst en dat de jaarlijksche vermeerdering van het zielental der Europeanen hetzelfde percentage zal bedragen als gedurende de laatste 10 jaren, leert, dat in 1938 de oudere jaarklassen op Java een totale sterkte zullen hebben van ongeveer 30 000 man.

In tijd van oorlog is de eerste categorie dienstplichtigen der oudere jaarklassen in samenwerking met de politie niet alleen belast met de handhaving van orde en rust, doch zal haar ook het meerendeel der zoogenaamde bewakingsdiensten moeten worden opgedragen; hiertoe behooren in de eerste plaats de kust- en spoorwegbewaking, alsmede die van inrichtingen, magazijnen en fabrieken, terwijl, naarmate dit deel van de oudere jaarklassen in de sterkte toeneemt, daaruit ook de veiligheidsbezetting van enkele werken en stellingen zal kunnen worden getrokken.

Rekening houdende met de hiervorengenoemde locale indeeling zal het in verband met de op de eerste categorie in tijd van oorlog rustende taak noodig zijn, de afdeelingen der oudere jaarklassen een militaire organisatie, overeenkomende met die van een groep, een sectie, een peleton, een compagnie, een bataljon en een regiment, te geven. Al naar gelang het dienstplichtbesluit doorwerkt, zullen deze oorspronkelijke organisatiën geleidelijk uitdijen tot die van eene hoogere orde; waar eerst slechts een peleton kon worden gevormd, zal later een compagnie kunnen ontstaan.

Uit den aard der zaak is het niet meer dan billijk, dat de dienstplichtigen der oudere jaarklassen van de zeemacht, die in eenige afdeeling wonen, in verband met hunne bestem-

ming in vreedstijd, in de georganiseerde afdeelingen van het leger worden opgenomen.

Uit een oogpunt van marine-belang bestaat hiertegen naar gemeend wordt geen bezwaar, mits in oorlogstijd deze dienstplichtigen desgewenscht onmiddellijk uit het verband met het leger kunnen worden losgemaakt.

Ten aanzien van de dienstplichtigen der oudere jaarklassen van de zeemacht zal daarom in de ter zake te ontwerpen ordonnantie rekening worden gehouden met de omstandigheid, dat zij bij oorlog, oorlogsgevaar of andere buitengewone omstandigheden onmiddellijk beschikbaar moeten zijn, om de hun in die gevallen aangewezen bestemming bij de zeemacht te volgen.

Ook zullen voor de zeevarende dienstplichtigen dier jaarklassen uitzonderingen worden vastgelegd.

In het voorliggend ontwerp Koninklijk besluit is verder aangenomen, dat ook voor de zeemacht het instituut van „reservepersoneel” wordt ingesteld.

De redenen, die zulks gewenscht maken, zijn, dat bij het leger naast den dienstplicht zulk een instituut is ingevoerd en het een overwegend belang is, dat de militaire regelingen, voortvloeiende uit den dienstplicht, voor land- en zeemacht zooveel mogelijk gelijk zijn, terwijl de bezwaren, die in hoofdzaak hebben gegolden tegen een marine-reserve, n.l. dat de deelneming daaraan vrijwillig is, thans geheel zijn vervallen, nu het deelnemen in de reserve verplicht wordt en dus de reservedienst eenvoudig een onderdeel is van den dienstplicht.

Een ontwerp-regeling voor het Europeesche reservepersoneel van het leger en de zeemacht zal den Volksraad zoo spoedig mogelijk worden aangeboden.

De hierboven bedoelde wijzigingen en aanvullingen zijn gebleken dusdanig ingrijpende veranderingen in het dienstplichtbesluit te weeg te brengen, dat het beter voorkomt een geheel nieuw-ontwerp Koninklijk besluit tot regeling van den dienstplicht voor Europeanen en met hen gelijkgestelden in deze gewesten voor te brengen, waarbij in navolging van de moederlandsche dienstplichtwet het standpunt is ingenomen, niet meer dan het strikt noodige voor de algemeene regeling van de verplichtingen en rechten der in te lijven dienstplichtigen in het ontwerp op te nemen.

In tegenstelling met het bestaande besluit, is evenals bij de dienstplichtwet de regeling van de keuring vóór die van de vrijstelling opgenomen.

Dat bij het thans geldende besluit de keuring volgt op het verlenen van de vrijstelling, houdt evenals in Nederland verband met de bepaling volgens welke de vrijgestelden zich niet aan de keuring behoeven te onderwerpen. Dit kan echter, mede in navolging van de dienstplichtwet, niet worden bestendigd, daar het billijk wordt geacht, dat in geval van oorlog enz. ook de vrijgestelden hier te lande voor den dienst kunnen worden opgeroepen. Bovendien is keuring wenschelijk ook van degenen, die voor vrijstelling in aanmerking kunnen komen, omdat hiermede voor een groot deel kan worden vermeden het aanvragen van vrijstelling door personen, die later zouden blijken ongeschikt te zijn. In het bijzonder is dit van beteekenis ten aanzien van tijdelijke vrijstellingen, daar deze in den regel periodiek nieuwe vrijstellingsaanvragen ten gevolge hebben.

Volledigheidshalve zijn bij dit ontwerp statistieken als bijlagen gevoegd met betrekking tot de jaarklassensterkte van de huidige militie en den huidige landstorm, gevraagd en verleend uitstel e.a., alsmede generale- en detailkeuringsstatistieken.

Voor een duidelijk overzicht is in den tekst op de linkerbladzijden dat geheele nieuwe dienstplichtbesluit opgenomen, terwijl op de rechterbladzijden die artikelen of onderdeelen daarvan van het oude besluit in hun geheel zijn opgenomen, welke wijzigingen en aanvullingen hebben ondergaan.

HOOFDSTUK I.

Algemeene bepalingen.

Artikel 1.

Het kwam gewenscht voor een duidelijke omschrijving te geven van de benamingen: „krijgsmacht, zeemacht, landmacht, leger enz.”

Het omschrijven in één artikel van de beteekenis, waarin verschillende uitdrukkingen in het besluit zijn gebezigd, maakt het mogelijk in het verdere deel van dit besluit beknoptheid te betrachten.

Het tweede lid van dit artikel maakt het overbodig in sommige over den werkelijken dienst handelende artikelen telkens naast „roepen” tevens van „houden” en naast „komen” tevens van „blijven” te spreken (zie o.a. de artikelen 30(3), 43(5) en 47(2), van het thans vigeerend dienstplichtbesluit).

Artikel 2.

Komt in strekking overeen met de artikelen 3 en 4 (oud).

De wijziging van de woorden „Inlandsche of de daarmede gelijkgestelde bevolking” (artikel 3(1) oud) in „Inlanders of Vreemde Oosterlingen” houdt verband met de nieuwe lezing van artikel 109 Regeerings-Reglement (vergelijk Indisch Staatsblad 1907—205 jo. 1919—622).

Het ligt in de bedoeling de inlijving in den normalen tijd (d.i. in den tijd, dat jaarlijks één jaarklasse voor eerste oefening wordt opgeroepen) te doen plaats vinden in de maand April van het jaar volgende op dat van inschrijving, zoodat dus de dienstplichtigen — met uitzondering van de tusschentijds ingeschrevenen, zie toelichting op artikel 7 (2) — op 18- of 19-jarigen leeftijd hun eerste oefening vervullen.

De maand April is hiertoe uitgekozen, teneinde bij de vijf en half maandsche oefening de dienstplichtigen in de laatste maand deel te kunnen doen nemen aan de groote legeroefeningen, welke in den regel in September worden gehouden.

Voor de beëindiging van den dienstplicht wordt verwezen naar artikel 38 (1).

Artikel 3.

Aangezien het reglement op het houden der registers van den Burgerlijken Stand herhaaldelijk gewijzigd wordt, verdient het geen aanbeveling om een bepaald artikel te noemen. Ook in verband met de invoering van de bevolkingsregisters, welke op verschillende plaatsen verschillend zijn ingericht, is een algemeene term noodig geworden.

Artikel 4.

De wijziging van de bestaande redactie zal aan de juistheid ten goede komen.

Artikel 5.

Dit artikel behoeft geen toelichting. Lid (2) van artikel 5 oud is hier niet overgenomen. Waar van het trekken van een lichte uit een jaarklasse feitelijk geen sprake is, kan het vervallen. Het werd vroeger opgenomen, om te doen uitkomen, dat de dienstplicht in Indië algemeen was, doch zulks is thans niet meer noodig.

Artikel 6.

Komt in strekking overeen met artikel 5 der dienstplichtwet.

HOOFDSTUK II.

In s c h r i j v i n g.

Artikel 7.

(1) De nieuwe redactie is duidelijker dan die van artikel 10 (1) oud. Het vermelden van den leeftijd is hier, in verband met artikel 2 (4) overbodig.

(2) De noodzakelijkheid tot toevoeging van dit lid vloeit voort uit het bepaalde in het derde lid van artikel 19 (3) van het ontwerp. Wil toch een vervroegde inlijving kunnen plaats vinden, dan zal daaraan in den regel een vervroegde inschrijving dienen vooraf te gaan. Als regel zal uiteraard slechts aan ouderen dan 18-jarigen, dus aan tusschentijds ingeschrevenen, deze tegemoetkoming worden verleend. Echter opent dit lid voor het geval van oorlog of oorlogsgevaar de mogelijkheid de inschrijving en zoo noodig ook de inlijving van een jaarklasse te vervroegen.

(3) Behoeft geen toelichting (zie artikel 10 (2) oud).

(4) De vervanging van het in artikel 10 (3) oud voorkomende woord „tot” door het woord „ten” is taalkundig juist.

(5) Aangezien personen, in wier opvoeding krachtens bevel van den rechter van Regeeringswege is voorzien, evenmin als zij, bedoeld in het vierde lid van de oorspronkelijke redactie van artikel 10 (4) onder b., vrijheid van handelen hebben, wordt het noodig geacht hen hierin op te nemen.

De toevoeging van de punten e en f is noodzakelijk, omdat op de daarin bedoelde personen geen prijs wordt gesteld.

Artikel 8.

(2) De in de oorspronkelijke redactie van artikel 11 (2) voorkomende woorden „als bedoeld in het derde lid van artikel 10 van dit besluit” kunnen vervallen, aangezien in artikel 10 (3) oud slechts sprake is van een bewijs van inschrijving zonder meer.

Artikel 9.

(2) De in de oorspronkelijke redactie van artikel 12 (2) voorkomende woorden „de termijnen binnen welke” die-

nen te worden gelezen „de termijn binnen welke” aangezien geen termijnen worden gesteld evenmin als wijzen waarop enz.

Artikel 10.

De toevoeging van deze regeling met daaraan verbonden strafbepaling (zie art. 41 (1) a) is noodzakelijk, aangezien het niet gewenscht is in de uitvoeringsvoorschriften, ter voorziening in een gevoelde leemte, strafbepalingen op te nemen (zie de artikelen 3 (3) en 21 van de ordonnantie in Staatsblad 1918 No. 139).

Het overzicht der dienstplichtregeling en de daaruit voortvloeiende voorschriften wordt mede hierdoor bevorderd.

HOOFDSTUK III.

Dienstplichteommissaris en keuring.

Artikel 11.

In dit artikel zijn de bepalingen, voorkomende in de artikelen 18 en 19 oud, verkort samengevat, met weglating van hetgeen overbodig wordt geacht.

In de buitengewesten zullen — gezien de slechte communicatiemiddelen — meer dienstplichtcommissarissen moeten worden aangesteld dan feitelijk in verband met het aantal ingeschrevenen noodig is.

Zoals de redactie van lid (3) is gesteld, kunnen thans mede beroepsofficieren voor dienstplichtcommissaris worden aangewezen, hetgeen minder financiële lasten met zich medebrengt.

Het ligt in de bedoeling de plaatselijke, plaatselijk militaire-gewestelijk militaire commandanten in de buitengewesten voor die functie aan te wijzen, terwijl op plaatsen, waar geen garnizoen is, de divisiecommandanten der gewapende politie daarvoor zullen worden bestemd.

Artikel 12.

Dit artikel treedt in de plaats van de artikelen 20, 21, 22 (1) en (2), 23 (3) en 24 (1) en (2) oud.

Het tweede lid draagt de uitspraak omtrent geschiktheid slechts „in den regel” aan keurings- en herkeuringsraden op, omdat zoodanige uitspraak soms ook noodig is ten aanzien van reeds ingelijfde, in werkelijken dienst zijnde personen en in dat geval in de militair geneeskundige dienst meer geschikt tot het nemen van de beslissing.

De mogelijkheid moet in het leven geroepen worden om ook de reeds ingelijfde, niet in werkelijken dienst zijnde personen, voor de keurings- en herkeuringsraden te doen verschijnen, indien redenen aanwezig worden geacht hen nogmaals aan een geneeskundig onderzoek te onderwerpen en hierdoor den lande ongewenschte geldelijke offers kunnen worden bespaard door opkomst in een garnizoensplaats.

Ter toelichting zij nog aangetekend, dat het in de bedoeling ligt, in de buitengewesten met het oog op het aldaar meestal gering aantal aanwezige geneeskundigen in den keurings- (herkeurings-) raad slechts één geneeskundige te doen zitting nemen en alsdan voor de gelijkvormigheid ook voor Java en Madoera dezelfde regeling te volgen.

Het woord „geneeskundig” in artikel 21 (oud) sluit een

nieuw onderzoek naar de lengte uit, hetgeen uiteraard niet gewenscht is.

De thans gestelde redactie maakt het treffen van de gewenschte regeling in de uitvoeringsvoorschriften mogelijk.

Mede wordt thans de gelegenheid geopend, om ook anderen dan den betrokken dienstplichtige het recht toe te kennen, om herkeuring voor belanghebbende aan te vragen. Een beperking ter zake komt niet gewenscht voor.

Artikel 13.

In dit artikel zijn beknopt samengevat de regelingen, neergelegd in de artikelen 22 (2), 23 (1) en (2) en 24 (3) oud.

Kraachtens den aanhef van het eerste lid zullen van den keuringsplicht worden uitgezonderd de ingeschrevenen, die doen blijken door ziekte of gebreken dan wel wegens andere gegronde redenen buiten staat te zijn voor den keurings- of herkeuringraad te verschijnen.

Het geval, dat een dienstplichtige in Nederland is afgekeurd voor den dienst, kan echter, bij nadere overweging, geen aanleiding vormen hem hier te lande van den keuringsplicht te ontslaan.

Zoolang hier te lande geldende keuringseischen anders luiden dan die in het moederland, zal de mogelijkheid blijven bestaan, dat de aldaar ongeschikt bevonden dienstplichtige voor den dienst hier te lande geschikt wordt bevonden en omgekeerd.

Dat de Nederlandsche Regeering de mogelijkheid van een en ander mede onder de oogen heeft gezien, moge blijken uit de toelichting op artikel 15, eerste lid, van het ontwerp-dienstplichtwet, ⁽¹⁾ waarbij zij duidelijk te kennen geeft, dat voor den dienstplicht in het moederland behouden blijven zij, die in Indië zijn afgekeurd zonder voor den dienstplicht in Nederland ongeschikt te zijn.

Het kan derhalve geen aanbeveling verdienen, om hen, die in Nederland zijn afgekeurd, ook h. t. l. kortweg (dus zonder nader onderzoek) af te keuren.

Met het oog op het stellen van de lichtere keuringseischen voor hen, die niet voor den gewapenden dienst zullen worden bestemd, kan zulks mede uit een billijkheids-oogpunt niet raadzaam worden geoordeeld.

De uitdrukking „telkens voor een jaar” in het tweede lid van artikel 22 oud kan praktisch niet juist worden genoemd, omdat het opnieuw verschijnen voor den keuringsraad nimmer op denzelfden datum kan plaats vinden als waarop belanghebbende het jaar te voren tijdelijk ongeschikt is verklaard.

Aangezien in den normalen tijd telken jare slechts één jaarklasse voor eerste-oefening heeft op te komen en in verband daarmee dus jaarlijks één zitting van den keuringsraad zal plaats vinden, kan de voorgestelde redactie van lid (2) en (3) geen aanleiding geven tot misvatting en is zij taalkundig juist.

Artikel 14.

Dit artikel is gelijkkluidend aan artikel 13 der dienstplichtwet. Hoewel in de praktijk de behoefte aan een regeling, als in dit artikel ontworpen, nog niet is gebleken,

(1) Hierin worden de redenen opgesomd welke tot vrijstelling van den dienstplicht kunnen leiden. Zie Bijlagen Handelingen Ite Kamer, zitting 1920-1921-441-3, bl. 27 linkerkolom.

zullen toch, vooral in de buitengewesten als gevolg van de slechte communicatiemiddelen, gevallen denkbaar zijn, waarin deze regeling goede diensten zal kunnen bewijzen.

Uiteraard zullen ook voor de buitengewesten als regel officieren van gezondheid met de keuring van dienstplichtigen worden belast, aangezien zij de daartoe vereischte ondervinding bezitten.

Het daarvoor aanwijzen van particuliere geneesheeren zal vanzelf sprekend tot de uiterste gevallen beperkt blijven.

Artikel 15.

Een bepaling, als in dit artikel opgenomen, komt in het huidige dienstplichtbesluit niet voor, doch is van gelijke strekking als art. 14 der dienstplichtwet, hetwelk ook voor Nederland nieuw is.

Met de zienswijze in het moederland, dat de mogelijkheid niet geheel is uitgesloten, dat een gekeurd wordende persoon de keurende geneeskundigen om den tuin zou kunnen leiden, althans in die mate, dat dit van invloed zou kunnen zijn op hun oordeel omtrent geschiktheid of ongeschiktheid, kan worden ingestemd.

Waar deze aangelegenheid voor Nederland in de wet is vastgelegd, komt het gewenscht voor, die voor Indië in dit besluit een plaats aan te wijzen.

HOOFDSTUK IV.

Vrijstelling.

Artikel 16.

(1) De redactie is ontleend aan artikel 15 der dienstplichtwet, met weglating van hetgeen niet in het kader van den dienstplicht h.t.l. past, terwijl de regeling in artikel 14 (1) oud mede om praktische redenen in dit lid is opgenomen.

Het gestelde in het tweede lid van artikel 14 oud is niet overgenomen, daar ook in de dienstplichtwet, in afwijking van de thans vervallen militiewet deze regeling niet voorkomt.

(2) De oorspronkelijke redactie van het tweede lid van artikel 13 oud geeft den indruk, dat de vrijstelling, bedoeld onder *b* van het eerste lid, niet mag worden aangevraagd; dat zulks niet de bedoeling is, blijkt uit de zinsnede „ook zonder aanvraag”. De nieuwe redactie is duidelijker.

(3) De in de redactie van artikel 13 (3) oud voorkomende woorden „het niet verleen van” zijn vervangen door de woorden „de uitspraak omtrent”.

Ook tegen het wel verleen moet bezwaar kunnen worden ingebracht in geval *a* door anderen dan den betrokkene, in geval *b* zoowel door anderen als door den betrokkene. Waar in artikel 13 (2) oud van een ambtenaar of college niet wordt gerept, evenmin als in artikel 14 (2) oud, is het ook overbodig in dit lid het de redactie ontsierende „en de ambtenaar bij wien of het college bij hetwelk” op te nemen.

(4) De regeling is v. z. n. ontleend aan het gestelde in lid (4) en (5) van artikel 15 der dienstplichtwet.

De vrijstelling strekt in feitelijken zin alleen om den belanghebbende te vrijwaren van de gewone dienstvervulling (eerste oefening en vervolgoefeningen) in vredestand.

Echter is de gelegenheid opengelaten, de vrijstelling al dan niet ook voor het geval van oorlog enz. te doen gelden.

Het weder doen vervallen van de vrijstelling, ook al is zij voorgoed verleend, in de gevallen in dit lid genoemd, verdient alle aanbeveling.

Artikel 17.

De regeling, neergelegd in dit artikel, is ontleend aan artikel 22 der dienstplichtwet en thans opgenomen in de artikelen 24, 25 en 26 van het Gouvernementsbesluit in Staatsblad 1918 No. 179 (1e deel der „Dienstplichtregeling“).

Waar echter in Nederland bedoelde bepaling in een wet is neergelegd, komt het raadzaam voor deze aangelegenheid voor Indië in dit besluit te doen opnemen.

HOOFDSTUK V.

Uitsluiting.

Artikel 18.

Het bestaande besluit kent uitsluiting voor goed en voorloopig; in het voorgestelde besluit komt slechts één soort van uitsluiting voor en wel de definitieve.

Hoewel in de praktijk nog geen ervaring is opgedaan omtrent moeilijkheden verbonden aan de voorloopige uitsluiting, kan nochtans om de redenen, door de Regeering in Nederland ontvouwd in de Memorie van Toelichting op artikel 23 der dienstplichtwet (1), geen bezwaar bestaan de voorloopige uitsluiting ook hier te lande te doen wegvallen (zie artikel 16 oud).

Uiteraard zal, ook in de uitvoeringsvoorschriften een bijzondere voorziening zijn te treffen ten aanzien van personen, die op het voor de inlijving bepaalde tijdstip verkeerden in een der in artikel 16 (oud) bedoelde gevallen, doch deze zal slechts behoeven te bestaan in het ontwerpen van een regeling in den geest van het tweede lid van artikel 17 (oud), hierop neerkomende, dat met de inlijving van deze personen eenvoudig wordt gewacht, totdat zij ophouden in een van bedoelde gevallen te verkeerden (1).

a. (oud a en b artikel 15). De oorspronkelijke redactie van het eerste lid a en b is minder juist, daar het thans niet mogelijk is straffen, opgelegd in Nederlandsch-Indië en buiten Nederlandsch-Indië, te combineeren; iemand kan in Nederland b.v. 1½ jaar gevangenisstraf hebben ondergaan en in Nederlandsch-Indië wederom 1½ jaar, zonder te worden uitgesloten, hetgeen niet gewenscht kan worden geacht en vermoedelijk ook niet de bedoeling is; de gewijzigde redactie voorkomt deze moeilijkheid.

b. (oud c). Deze wijziging is noodig in verband met de a.s. invoering van het wetboek van Militair Strafrecht (vergelijk artikel 55 Ontwerp Invoeringswet, Rapport van de commissie van invoering van het Wetboek van Militair Strafrecht en de Wet op de Krijgstucht blz. 30, in verband met artikel 23 (1) der dienstplichtwet).

(1) Hoofdzakelijk hierop neerkomende, dat de mogelijkheid vrij groot is, dat de reden tot voorloopige uitsluiting vervalt voor het tijdstip van inlijving en dat bij de bestaande regeling van „voorloopige“ uitsluiting de betrokkenen vaak zeer lang moeten wachten eer zij in dienst kunnen treden

(Zie bijlagen Hand. IIe K. Zitt. 20-21 — stuk 441 No. 3).

c. (oud d.) De omschrijving is in overeenstemming gebracht met die van artikel 39, eerste lid, onder c van dit ontwerp.

„(2) Behoeft geen toelichting.

„(3) De regeling in dit lid is ontleend aan het derde lid van artikel 23 der dienstplichtwet.

„De Memorie van Toelichting op evengenoemd artikel „zegt daaromtrent het volgende:

„Tegen de bepaling, dat de veroordeeling tot een zekere straf zonder uitzondering moet leiden tot uitsluiting van den dienst, zijn bedenkingen gerezen. Zoo is het vermoeden gewekt, dat personen, die zijn veroordeeld tot straffen, welke de voor uitsluiting gestelde minimum-grens nabij komen, zich soms opnieuw aan een strafbaar feit schuldig maken met de bedoeling om zóó de bedoelde grens te overschrijden en van den dienst af te komen. Anderzijds kan deze grens er toe leiden, dat de rechter een te lichte straf oplegt om te voorkomen, dat de straf vrijdom van den dienstplicht tengevolge zou hebben. Van niet minder beteekenis is het, dat de straf voorwaardelijk kan zijn uitgesproken. Met het karakter van een zoodanige veroordeeling zou het niet strooken, indien zij bij overschrijding van de besproken strafgrens steeds tot uitsluiting zou moeten leiden.

„De wenschelijkheid om veroordeeling tot straffen, als in het eerste lid onder a en b (in het ontwerp-besluit samengevat onder a) bedoeld, in sommige gevallen buiten invloed te doen blijven op den dienstplicht, doet zich ten aanzien van reeds dienende personen nog om een bijzondere reden gevoelen, namelijk omdat het voorkomt, dat de militaire autoriteit met de straf eerst bekend wordt, nadat sedert het ondergaan van de straf al vrij langen tijd is verlopen en de dienstplichtige zich inmiddels door zijn gedrag waardig heeft getoond in dienst te blijven“.

Met vorenstaande zienswijze in haar geheel kan worden ingestemd. Waar in het bestaande besluit de regeling, opgenomen in het derde lid van artikel 36 der thans buiten werking gestelde Militiewet, niet is overgenomen, zodat thans zelfs de uitsluiting niet achterwege kan blijven ook al zou betrokkene om een andere reden (vrijstelling, afkeuring) van dienstvervulling zijn verschoond gebleven, verdient de voorgestelde regeling om praktische redenen de voorkeur.

(4) Dit lid komt in strekking overeen met artikel 17 (1) oud.

HOOFDSTUK VI.

Inlijving.

Artikel 19.

(1) en (2). De nieuwe redactie en splitsing verduidelijken de bedoeling en voorkomen de verkeerde opvatting, als zouden zij, die niet voor een keuringsraad zijn verseenen, niet voor inlijving beschikbaar zijn (zie artikel 25 (1) oud).

De regeling in artikel 26, tweede lid, van het ontwerp-dienstplichtwet, volgens welke het niet aanwijzen voor inlijving slechts beperkt blijft tot degenen, die voorgoed ongeschikt zijn bevonden, dan wel van den dienst zijn uitgesloten, (vrijstelling wegens verdrag wordt hier te lande niet verleend) kan niet worden overgenomen, om-

dat zij voor den dienstplicht in deze gewesten te veel administratieve moeilijkheden zou opleveren.

De kans, dat een vrijstelling wegens het bekleeden van een geestelijk ambt enz. zal ophouden te gelden, is voor hen, die zich in deze gewesten ophouden, zoo gering, dat een inlijving praktisch weinig nut zal opleveren.

Hetzelfde kan gezegd worden van de tijdelijk ongeschikten voor wie evenveel kans bestaat om naderhand voorgoed ongeschikt dan wel geschikt te worden bevonden.

Waar hier te lande voorts een oorlogsbestemming aan de ingelijfden wordt gegeven, verschillend naar gelang van de plaats van vestiging, zoodat bij adreswijziging ook een andere oorlogsindeeling volgt, kan mede om deze reden de in het moederland voorgestelde werkwijze geen aanbeveling verdienen.

Beter komt het voor, de hierbedoelde dienstplichtigen in de positie van ingeschrevene, met de daaraan verbonden verplichtingen te laten tot tijd en wijle de vrijstelling zal ophouden te gelden of belanghebbende geschikt voor den dienst zal zijn bevonden. Voor belanghebbenden zelf is deze regeling veel eenvoudiger en zij kunnen daardoor ook niet onder het bereik van de militaire straf- en tucht-bepalingen komen (zie artikel 21).

Daar de ingelijfden, die niet behooren tot de landmacht, de reservetroepen of de zeemacht ingevolge artikel 26 (2) der dienstplichtwet, niet beschouwd worden als groot-verlofgangers, en in het algemeen niet onderworpen zijn aan de voor groot-verlofgangers geldende verplichtingen, worden in Nederland dus twee verschillende groepen van ingelijfde dienstplichtigen in het leven geroepen.

In verband met de daaraan verbonden administratieve besommingen moet het overnemen van genoemde werkwijze voor den dienstplicht h.t.l. ten sterkste worden ontraden.

(3) Behoeft geen toelichting; de in artikel 25 (2) onder *a* oud voorkomende woorden „tot vervroegde opkomst voor eerste oefening” zijn overbodig, als zijnde vanzelf sprekend.

(4) Deze regeling komt in de plaats van artikel 27 oud en maakt het mogelijk de inlijving der dienstplichtigen ook buiten hunne tegenwoordigheid te doen plaats vinden. Het komt gewenscht voor, de te onderwerpen bepalingen omtrent de inlijving bij ordonnantie te doen vaststellen, aangezien de inlijving voor belanghebbenden van verstreckende beteekenis is n.l. het komen onder de militaire straf- en tucht-bepalingen in de in artikel 21 aangegeven gevallen.

Artikel 20.

(1) en (2). De splitsing van artikel 26 (1) oud bevoordert de duidelijkheid. Bovendien is ze noodig als gevolg van het voornemen, om reeds in vreedstijd de oudere jaarklassen in afdeelingen te organiseren. In verband met bedoelde organisatie en de redenen daaraan ten grondslag liggende — in de eerste plaats plaatselijke organisatie en plaatselijk dienstdoend — terwijl verder de bestemming der oudere dienstplichtigen geheel beheerscht wordt door al of niet voorafgaanden dienst, hun beroep, ambt enz., kan daarbij van een verdeling over de verschillende wapens, wapenonderdeelen en diensten geen sprake zijn, doch kunnen alleen algemeene voorschriften voor de toewijzing worden gegeven.

Met het oog hierop en mede op grond van de overwe-

ging, dat de verdeling van de dienstplichtigen der jongere jaarklassen over de verschillende wapens, wapenonderdeelen en diensten beschouwd moet worden als een onderwerp, dat bij de uitvoering van het besluit behoort — zij behelst toch geen begrenzing van rechten of verplichtingen van dienstplichtigen — is de regeling nopens bedoelde verdeling, in navolging van de dienstplichtwet, niet overgenomen.

(3) Deze wijziging van artikel 26 (2) oud houdt verband met artikel 1 van dit ontwerp. De vervanging van de woorden „vroeger bekleeden rang” door laatst bekleeden rang” is noodig om te voorkomen, dat iemand, die vroeger een hooger rang bekleed heeft dan bij het verlaten van den dienst (degradatie), in dien hooger rang zou worden ingelijfd.

Artikel 21.

Dit artikel is bijna gelijkloidend aan artikel 30 der dienstplichtwet en komt in de plaats van de artikelen 29 (1) (2) en 39 (1) (2) oud. De toevoeging in het eerste lid van de woorden „alsmede de wettelijke bepalingen nopens de militaire rechtspleging” is hoewel overbodig, nochtans wenschelijk geacht uit een duidelijkheidsoogpunt, vooral voor leeken.

Zoals de Memorie van Toelichting ⁽¹⁾ op artikel 29 van het ontwerp-dienstplichtwet (art. 30 dienstplichtwet) opmerkt, is genoemd artikel slechts bestemd te werken zolang de nieuwe wetten omtrent het militaire straf- en tuchtrecht nog niet zijn ingevoerd; voor den dienstplicht h. t. l. geldt uiteraard dezelfde overweging.

Het opnemen van punt 2e in het tweede lid is echter voor den dienstplicht hier te lande noodig en zulks in navolging van het gestelde in het eerste lid, onder 2e, van artikel 29 oud; voor Nederland is zulks niet noodig, wijl het Wetboek van Militair Strafrecht daarin reeds heeft voorzien.

Het gestelde onder *e* in het tweede lid van artikel 30 der dienstplichtwet is niet overgenomen, aangezien bij een opgelegde straf van streng of licht arrest de dienstplichtigen hier te lande steeds in werkelijken dienst zullen worden opgeroepen en dus vallen onder het bepaalde onder 1e van het tweede lid van het ontworpen artikel.

Punt 6e. van het tweede lid is ontleend aan het gestelde in punt *f* van artikel 30 (2) der dienstplichtwet, en heeft mede de strekking, om daaronder niet alleen te doen vallen zij, die niet voldoen aan een oproeping in werkelijken dienst, maar ook o.a. degenen, aan wie uitstel van eerste oefening is verleend tot een bepaalden datum.

Aan het derde lid is eenige uitbreiding gegeven, om de behandeling als deserteur in den geest van het nieuwe militair straf- en tuchtrecht, niet afhankelijk te stellen van een last van den legercommandant of van den commandant der zeemacht nopens de afvoering als zoodanig (zie de artikelen 35 en 40 oud en het Gouvernementsbesluit in Staatsblad 1918 No. 435).

Het gestelde in de artikelen 29 (3) en 39 (3) oud is niet overgenomen, omdat de mededeeling, dat zij onder militaire tucht staan, geen vereischte is om onder het bereik van de militaire straf- en tucht-bepalingen te komen (zie de Memorie van Toelichting ⁽¹⁾ op artikel 29 ontwerp-dienstplichtwet art. 30 der dienstplichtwet).

De regeling in artikel 39 (4) oud behoeft in dit ontwerp

⁽¹⁾ Zie bijl. Hand. Ite K. zitt. '20-'21 stuk 441 No. 8.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 2 — STUK 5.

—
Nadere dienstplichtregeling.

—
MEMORIE VAN TOELICHTING
(wetsontwerp).

MEMORIE VAN TOELICHTING behorende bij het Wetsontwerp tot aanvulling van art. 41 R.R.

EERSTE LID.

Terwijl in artikel 42 van het Regeeringsreglement over den „bevelhebber der Landmacht" wordt gesproken, is in artikel 41 van dat reglement het ambt van bevelhebber der zeemacht niet vermeld.

Het komt gewenscht voor in deze leemte te voorzien, daar de positie van dezen vlagofficier tengevolge daarvan niet voldoende is geregeld.

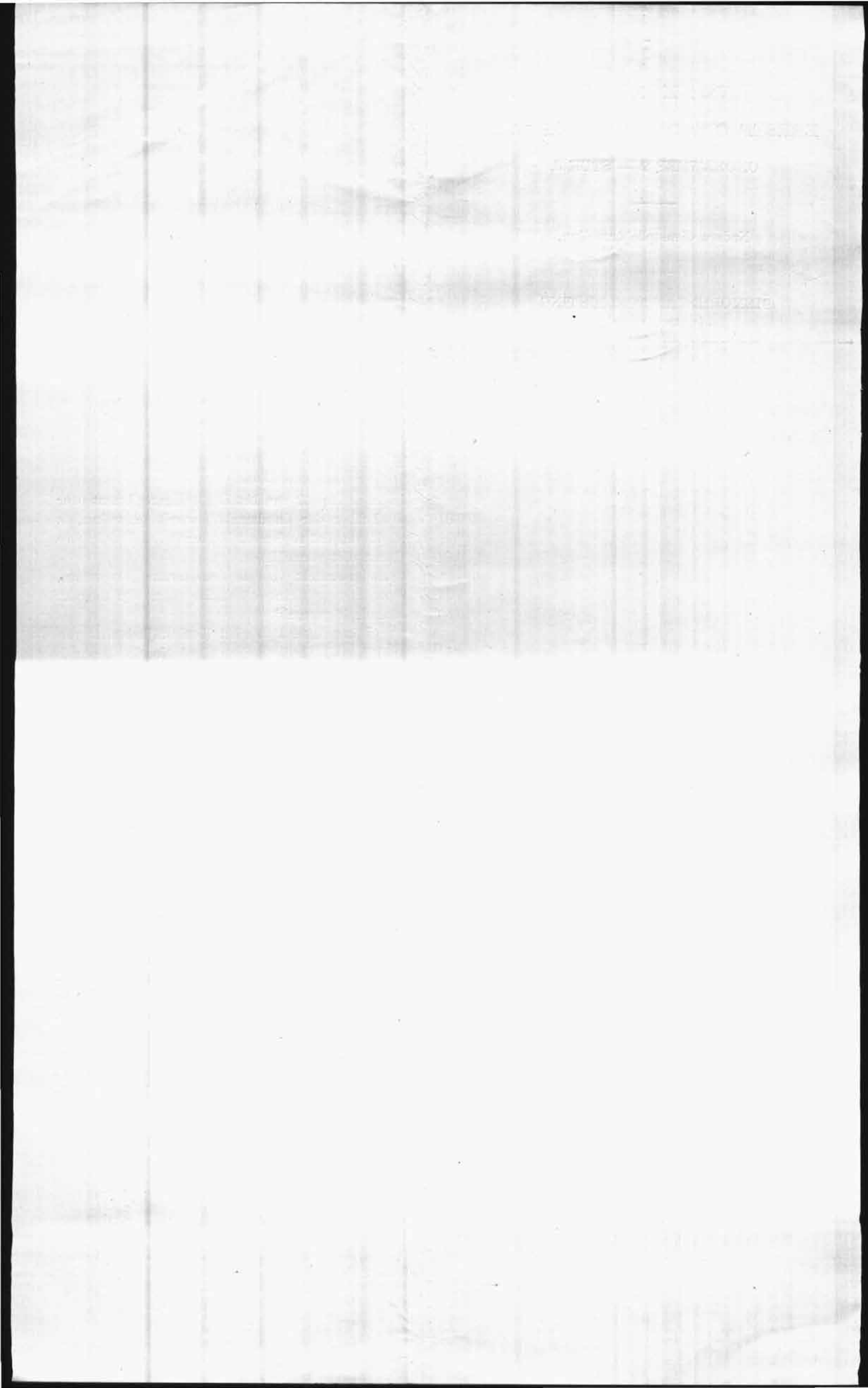
Wel wordt in artikel 1 van het Koninklijk besluit van 5 Mei 1861 No. 61 (Indisch Staatsblad No. 68) bepaald, dat de Commandant der Zeemacht belast is met de uitvoering van alle bevelen en beschikkingen van den Gouverneur-Generaal, doch dit komt niet voldoende voor; de functie van bevelhebber der zeemacht behoort te bestemder plaatse in het Regeeringsreglement te worden vastgelegd.

TWEEDE LID.

Het den Volksraad gelijktijdig aangeboden ontwerp-Koninklijk besluit tot regeling van den verplichten krijgsveld in Nederlandsch-Indië voor Europeanen en met hen gelijkgestelden, maakt het mogelijk, dat een deel van de dienstplichtigen bij de zeemacht in Nederlandsch-Indië wordt ingedeeld.

Aangezien uit deze dienstplichtigen ook officieren zullen worden gevormd, is het noodig eene regeling te treffen voor hunne benoeming, bevordering en ontslag. Noch in de Grondwet noch in het Regeeringsreglement is hierin voorzien.

De voorgestelde redactie voorziet tevens in het geval, dat in de toekomst eventueel wordt overgegaan tot instelling van een afzonderlijke Marine in Nederlandsch-Indië.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 2 — STUK 6.

Nadere dienstplichtregeling.

AFDEELINGSVERSLAG.

Algemeene opmerkingen.

Eenige leden betoogden dat het invoeren van dienstplicht bij de zeemacht ten eenenmale voorbarig moet worden geacht, waar toeh van aanneming van de vlootplannen in afzienbaren tijd geen sprake is.

Tegen doorvoering van het denkbeeld om de oudere jaarklassen in tijd van vrede bij verstoring van rust en orde in de eerste plaats op te roepen, werd door vele leden bezwaar gemaakt.

Deze leden achtten het principieel verkeerd om rust en orde te doen handhaven door gewapende burgers tegenover burgers te stellen. Aan het feitelijke leger behoort — aldus de hier aan 't woord zijnde leden — allereerst die taak te worden opgedragen. Daardoor zal de beteekenis van dit machtsmiddel als politiek politieleger ook beter tot haar recht komen. Alleen bij wijze van uitzonderingsmaatregel ware te bepalen, dat in afgelegen streken, de Europeesche dienstplichtigen, zonder te onderscheiden tusschen oudere en jongere jaarklassen, kunnen worden opgeroepen om bij plotselinge verstoring van orde en rust op te treden.

De vraag werd gesteld hoe de Regeering zich de regeling denkt om bij volksoploopen voor het herstel van orde en rust tijdig over de oudere jaarklassen te kunnen beschikken.

Enkele leden uitten de vrees, dat de militie, welke thans geheel uit Europeanen bestaat, bij voorkeur zal moeten dienen als wapen tegen de Inlandsche volksbeweging. Zij achtten het bovendien voorbarig de oudere jaarklassen reeds in vreedstijd te organiseren.

Een lid merkte nog op, dat het bezigen van de militie bij verstoring van rust en orde een minder hatelijk karakter zou dragen, wanneer de organisatie niet gebaseerd was op rasonderscheid.

In aansluiting hierop werd de vraag gesteld, wanneer de Inlandsche militie zal worden ingevoerd.

Enkele leden betreurden, dat tot die invoering nog niet is overgegaan.

Een ander lid verklaarde zich uitdrukkelijk tegen invoering dier militie.

Gevraagd werd, of het niet noodig voorkomt een regeling te treffen voor degenen, die wegens gewetensbezwaren geen militairen dienst wenschen te verrichten.

Ten slotte zou gaarne worden vernomen, of de nieuwe regeling meerdere kosten tengevolge zal hebben, en zoo ja, welke.

Dienstplichtbesluit.

Art. 6.

Naar men meende diende het voorgestelde artikel aangevuld te worden met de woorden: voor zoover zij niet bij ordonnantie worden geregeld.

Art. 7.

De redactie van lid (3), sub *f*, werd minder gelukkig geacht. Gevraagd werd, welke bijzondere gevallen hier worden bedoeld.

Art. 11.

Gevraagd werd of het noodig voorkomt, dat in alle dienstplichtkringen de dienstplichtcommissarissen door den Gouverneur-Generaal worden benoemd. Men meende, dat, waar het ambt van dienstplichtcommissaris als bijbetrekking aan officieren in werkelijken dienst werd opgedragen, de aanwijzing beter door den Commandant van het Leger kon geschieden.

Art. 21.

Een lid verklaarde bezwaar te hebben tegen de bepalingen van lid (2), sub *6* en lid (3), wanneer deze niet worden aangevuld met een zinsnede, voorschrijvende, dat de dienstplichtige ook kennis heeft gekregen van de op hem rustende verplichtingen tot opkomst in werkelijken dienst.

Andere leden achtten deze aanvulling niet noodig.

Art. 23.

Sommige leden spraken de verwachting uit, dat de verkorting van den oefeningstijd gepaard zal gaan met een meer intensieve oefening dan tot nu toe geschiedde.

Dat de bepaling van artikel 31 (oud), ingevolge welke de dienstplichtigen kunnen worden aangewezen tot het volgen van een kaderopleiding, is vervallen, werd door deze leden betreurd.

Art. 25.

De vaststelling van den duur der militaire oefening of van het militair onderricht, dan wel van de militaire werkzaam-

heid, op hoogstens één dag werd te kort geoordeeld, mede in aanmerking genomen de lange afstanden, die voor het nakomen van deze verplichtingen meermalen behooren te worden afgelegd.

Art. 26.

Omtrent de beteekenis van het in het 3de lid voorkomende woord „alsdan” in verband met het daaraan voorafgaande zinsgedeelte, werd men gaarne ingelicht. Gemeend werd, dat de duidelijkheid der bepaling er door zou winnen, indien het gewraakte woord werd vervangen door eene omschrijving van hetgeen bedoeld wordt.

Art. 31.

Een lid achtte eene mogelijke overschrijding van den oefeningstijd met 3 maanden als bedoeld in lid (4) te lang. Andere leden verklaarden, gelet op de omstandigheid, dat het soms onmogelijk zal blijken de zeemiliciens eerder te ontslaan uit werkelijken dienst, tegen de bepaling geen bezwaar te hebben.

Aanvulling Regeeringsreglement.

Vele leden meenden niet te mogen nalaten er op te wijzen, dat de voorgestelde redactie geheel afwijkt van het overeenkomstige artikel van het voorontwerp van wet tot herziening van het reglement op het beleid der Regeering van Ned.-Indië (Ond. 5).

Men meende, dat aan de eerste alinea van de voorgestelde aanvulling toegevoegd dient te worden „en ontslagen”.

De redactie van het aanvullende 2de lid werd door meerdere leden onjuist geacht. Gevraagd werd wat verstaan moet worden onder den term „een korps, dat bestemd is voor den dienst bij de zeemacht in Nederlandsch-Indië”. Indien hiermede alle officieren bedoeld worden, zou daardoor de Gouverneur-Generaal de bevoegdheid krijgen hier te lande aanwezige zeeofficieren te ontslaan; worden daarentegen alleen de militie-officieren bedoeld, dan zou een met eenige maanden verlof naar Europa vertrokken officier niet door den Gouverneur-Generaal kunnen worden ontslagen, daar in dat geval de Kroon alleen bevoegd zou zijn het ontslag te verleenen. In aansluiting aan een en ander werd gewezen op de betere redactie van art. 3 van de ontworpen, vergeleken met art. 8 der bestaande regeling voor het Europeesch reservepersoneel (Onderwerp 6 — stuk 2); door eerstgenoemd artikel komt het recht van benoeming enz. uitsluitend bij den Gouverneur-Generaal te berusten.

Splitsing van het aanvullende tweede lid werd door de hier aan het woord zijnde leden noodzakelijk geoordeeld voor het regelen van de benoeming enz. van 1e: zeeofficieren en 2e: reserve-zeeofficieren.

Aldus vastgesteld door de Commissie van rapporteurs, den 20sten Juli 1922.

DAHLER.
KERKKAMP.
SOSELISA.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 2 — STUK 7.

Nadere dienstplichtregeling.

MEMORIE VAN ANTWOORD
(ontvangen 2 September 1922).

Algemeene opmerkingen.

Met het betoog van eenige leden dat het invoeren van dienstplicht bij de zeemacht ten eenemale voorbarig moet worden geacht, waar toch van aanneming van de vlootplannen in afzienbaren tijd geen sprake is, kan niet worden ingestemd, omdat, nog daargelaten of voor deze laatste verwachting inderdaad grond bestaat, de noodzakelijkheid tot beschikbaarstelling van een deel der Indische dienstplichtigen bij de zeemacht niet voortvloeit uit noch verband houdt met de voorgestelde vlootplannen.

De invoering van den dienstplicht bij de zeemacht werd reeds ter sprake gebracht bij de behandeling in de Tweede Kamer van het Wetsontwerp tot wijziging van artikel 113 van het Regeeringsreglement (vide het slot van § 3 van het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer, Gedrukte stukken Zitting 1916—1917 131 No. 1 en de Memorie van antwoord daarop; Gedrukte stukken alsvoren No. 2).

Al kon tot heden in de bemanning van de vloot hier te lande voldoende worden voorzien, een feit is, dat er geen voldoende reserve aanwezig is om op alle gebeurlijkheden te zijn voorbereid. Bovendien is gebleken, dat in tijd van oorlog of oorlogsgevaar het noodige hulpmaterieel in dienst zal moeten worden gesteld, en het is niet te verwachten, dat tot volledige bemanning daarvan uitsluitend met vrijwilligers zal kunnen worden volstaan.

Met de voorbereiding van de invoering van den dienstplicht bij de zeemacht werd dan ook reeds in Juni 1918 een aanvang gemaakt, doch door onvoorziene omstandigheden is het thans eerst mogelijk het daartoe strekkende ontwerp Koninklijk besluit bij den Volksraad in te dienen.

Uit het vorenstaande moge dus blijken, dat, zoolang een oorlogsmarine, van welke samenstelling dan ook, hier te lande in stand wordt gehouden, het zaak zal zijn er voor te zorgen, dat bij mobilisatie aanvulling van het personeel uit de burgermaatschappij kan plaats vinden. Tevens wordt dan voorkomen, dat zeevarende dienstplichtigen bij het leger worden ingedeeld, waar hun speciale vakken niet tot haar recht komt.

De gemaakte opmerkingen ten aanzien van de bestemming — in de eerste plaats — van de oudere jaarklassen der dienstplichtigen om op te treden bij storing van orde en rust, komen neer op de volgende punten:

1e. Het zou principieel verkeerd zijn voor dat doel gewapende burgers tegenover burgers te stellen.

2e. De taak van het bewaren van orde en rust, zou in de eerste plaats aan het vrijwilligersleger behooren te worden opgedragen en dus niet aan dienstplichtigen.

3e. Slechts bij plotselinge rust- en ordeverstoringen in afgelegen streken zouden bij wijze van uitzonderingsmaatregel dienstplichtigen mogen worden opgeroepen, terwijl dan geen onderscheid diende te worden gemaakt tusschen oudere en jongere jaarklassen.

Ad. 1e. Vooropstellende dat ook het bestaande dienstplichtbesluit (artikel 33) het gebruik van militieplichtigen tot handhaving of herstel van de openbare rust of orde toelaat, moet het stellen, bij rustverstoringen, van gewapende burgers (die dan echter als militairen worden aangemerkt — Zie artikel 21 (2), 1e van het Ontwerp Koninklijk besluit) tegenover burgers, zooals in alle landen, waar dienstplicht is ingevoerd, worden beschouwd als een logisch gevolg dier instelling.

Ad 2e. In algemeenen zin wordt hiernede ingestemd. Aangezien er echter omstandigheden denkbaar zijn dat het bij verstoring van orde en rust aan te bevelen is mede te beschikken over de plaatselijk georganiseerde oudere jaarklassen moet de mogelijkheid bestaan deze met die taak te belasten.

Daartoe dient de mogelijkheid geopend dat de overheid daarvoor zoo noodig de plaatselijk tot afdelingen georganiseerde dienstplichtigen der oudere jaarklassen geheel of gedeeltelijk bestemt.

ad 3e. De jongere jaarklassen zijn bestemd om ingeval van mobilisatie de oorlogsorganisatie van het veldleger tot stand te brengen. Waar deze mobilisatie kan aansluiten bij of volgen op eene oproeping van dienstplichtigen voor het bewaren van orde en rust, is het hoogst ongewenscht aan die jongere jaarklassen een dubbele bestemming te geven, hetgeen alsdan onvermijdelijk verwarring zou stichten.

Bovendien eischt de oorlogsbestemming van de jongere jaarklassen dat zij zoodanig worden ingedeeld — afhankelijk van hun woonplaats — dat ze, ingeval van mobilisatie, zoo spoedig mogelijk, hun oorlogsbestemming kunnen bereiken.

De taak van bewaren van orde en rust stelt, zooals ook door enkele volksraadsleden gevoeld wordt, geheel andere eischen aan de indeeling. De daarvoor bestemde dienstplichtigen toch moeten zoo spoedig mogelijk beschikbaar zijn, hetgeen een plaatselijke organisatie en indeeling als eisch stelt.

Deze verschillende indeelingseischen maken het noodzakelijk voor het veldleger en voor de taak van het bewaren van orde en rust verschillende groepen dienstplichtigen te bestemmen en dan is het een logisch, ook in alle andere landen toepassing vindend beginsel om voor de oorlogstaak

de jongeren en voor secundaire diensten de ouderen te bestemmen.

Zijn de oudere jaarklassen eenmaal plaatselijk georganiseerd en ingedeeld dan is mede op afdoende wijze de tijdige beschikking over die jaarklassen verzekerd; de oproeping zal uiteraard door de Hoofden van plaatselijk bestuur moeten geschieden bij openbare kennisgeving, terwijl ook het beschikbaar houden van de wapening zal worden voorbereid.

Waar thans de dienstplicht slechts voor Europeanen is ingevoerd, spreekt het vanzelf dat alleen over de diensten van deze bevolkingsgroep kan worden beschikt. De vrees, dat de militie bij voorkeur zal moeten dienen als wapen tegen de Inlandsche volksbeweging, alsmede de meening, dat de organisatie gebaseerd is op rasonderheid, hebben mitsdien geen grond van bestaan.

Met betrekking tot de vraag wanneer de Inlandsche militie zal worden ingevoerd moge worden verwezen naar de Memorie van Antwoord, op het Afdeelingsverslag van den Volksraad betreffende het ontwerp-Oorlogsbegroting 1923 (Gedrukte Stukken 1e gewone zitting 1922 — Onderwerp 1 — Afdeeling IX — stuk 8), waarbij onder § 4, naar aanleiding van de vraag, welk gevolg is gegeven aan het verzoek van het Volksraadlid Kiés, om het vraagstuk der Inlandsche militie op aangegeven nieuwe grondslagen in studie te willen nemen, is medegedeeld, dat de plannen tot invoering van een Inlandsche militie nog in overweging zijn.

Dienstplichtigen, die wegens gewetensbezwaren geen militairen dienst wenschen te verrichten, worden ingedeeld bij den hospitaaldienst, zoodat te hunnen aanzien eene bijzondere regeling voorshands overbodig moet worden geacht.

De nieuwe regeling heeft voor de landmacht een besparing van kosten tengevolge, wijl toch door het terugbrengen van den eerste-oefeningsduur van 8½ maand op 5½ maand voor de jongere jaarklassen zooveel wordt uitgespaard, dat de jaarlijkse kosten voor de ééndaagse opkomst der oudere jaarklassen daarbij in het niet zinken.

Voor zooveel de zeemacht aangaat, zal zij vermoedelijk meerdere uitgaven brengen dan wanneer de betrokken dienstplichtigen bij het leger worden ingedeeld.

Door de kostenbesparing, welke door de verkorting van den eersten oefeningstijd verkregen wordt, zullen echter waarschijnlijk ook die meerdere uitgaven bij de Zeemacht worden gedekt.

Dienstplichtbesluit.

Art. 6.

Tegen de voorgestelde aanvulling bestaat in beginsel geen bezwaar; in verband met de redactie van het geheele artikel komt het echter beter voor na het woord „worden” te doen volgen: „voor zoover zulks niet bij ordonnantie behoort te geschieden”.

Art. 7.

7. Bij de regeling van lid (5) sub *f* heeft de bedoeling voorgezet, o. m. de eervol ontslagen beroepsofficieren, op wier behoud in het leger in den door hen bekleeden rang geen prijs wordt gesteld, van den dienstplicht te onthefven, wijl uitsluiting van dien plicht niet mogelijk en niet gewenscht is.

De uitsluiting toch wordt alleen toegepast op hen, die tot gevangenisstraf voor zekeren duur zijn veroordeeld, of uit den militairen dienst zijn ontslagen met of zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen enz., dan wel bij wijze van krijgstuuchtelijken maatregel uit den dienst bij de krijgsmacht zijn weggezonden.

De hoogerbedoelde, eervol ontslagen officieren kunnen bezwaarlijk met de hiergenoemde personen worden gelijk gesteld, aangezien zij zich, hoewel ongeschikt voor den bekleeden rang, toch overigens verdienstelijk tegenover den Lande kunnen hebben gemaakt.

Art. 11.

Er bestaat geen bezwaar tegen dat de benoeming van officieren als dienstplichtecommissaris door den Legercommandant geschiedt.

Wordt zulks wenschelijk geacht dan ligt het echter voor de hand dat ook de benoeming van de burgerdienstplicht commissarissen geschiedt door den Legercommandant waartegen mede geen bezwaar bestaat.

Het 3e lid van artikel 11 zal dan gewijzigd moeten worden en, aangezien het niet gewenscht is, in het Koninklijk besluit aan den Legercommandant bevoegdheden of verplichtingen toe te kennen, zou dit 3e lid dan als volgt kunnen luiden:

„(3) De benoeming en het ontslag van de dienstplicht commissarissen geschieden naar door den Gouverneur-Generaal vast te stellen regelen. De dienstplichtecommissaris heeft, indien hij geen officier in werkelijken dienst is, den rang van kapitein, tenzij hij als gewezen officier een hooger rang mocht hebben”.

Bij die nadere regeling kan dan nog onder de oogen worden gezien hoe en door wien de benoeming zal moeten geschieden voor de uitzonderingsgevallen dat een divisiecommandant van de gewapende politie als dienstplicht commissaris moet worden aangewezen.

Art. 21.

De aanvulling van lid (2), sub 6e en lid (3) met een zinsnede, voorschrijvende, dat de dienstplichtige ook kennis moet hebben gekregen van de op hem rustende verplichtingen tot opkomst in werkelijken dienst, wordt onnoodig en ongewenscht geacht.

Elke opkomst in werkelijken dienst wordt door openbare en persoonlijke kennisgeving tijdig bekend gemaakt, ter wijl bij opkomst met spoed boven en behalve de openbare kennisgeving door de Hoofden van plaatselijk bestuur a het mogelijke in het werk zal worden gesteld om, hetzij door dagblad- of telefoonberichten, hetzij door boodschappers of op andere wijze, de oproeping in werkelijken dienst ter kennis van belanghebbenden te brengen.

Het vorenstaande moge afdoende aantoonen, dat de door één lid gewenscht geachte aanvulling, zooals trouwens ook reeds door eenige andere leden werd opgemerkt, overbodig is.

Bovendien zou die aanvulling in de praktijk vele moeilijkheden kunnen opleveren.

Immers is ter bevordering der bewegingsvrijheid in artikel 34 (2) van dit ontwerp bepaald, dat een verlofgangene in vredestand zonder kennisgeving Nederlandsch-Indië mag verlaten voor een tijdvak van ten hoogste drie opeenvolgende maanden.

Teneinde belanghebbende echter in geval van mobilisatie steeds te kunnen bereiken, is hem in het eerste lid van genoemd artikel de verplichting opgelegd, opgave te doen van adres of adresverandering.

Voldoet de verlofganger aan deze verplichting niet, dan kan hem onmogelijk kennisgeving worden gedaan van de oproeping tot opkomst in werkelijken dienst, zoodat hij, indien de hoogerbesproken aanvulling plaats vond, niet als deserteur zou kunnen worden behandeld en mitsdien zijn gerechte straf zou ontloopen.

Art. 23.

Uiteraard zal bij den verkorten oefeningstijd een meer intensieve oefening der dienstplichtigen moeten plaats vinden.

Hoewel de bepaling in artikel 31 (oud) ingevolge welke de dienstplichtigen kunnen worden aangewezen tot het volgen van een kaderopleiding, niet is overgenomen, sluit dit geenszins den kaderplicht uit.

Immers kunnen, zooals in de toelichting op artikel 23 reeds betoogd, aan de dienstplichtigen al die diensten worden opgedragen, welke de bestemming van het leger en de zeemacht met zich brengt, waaruit dus voortvloeit, dat hun mede de verplichting kan worden opgelegd tot het volgen van de kaderopleiding.

Art. 25.

De duur der militaire oefening of van het militair onder-richt dan wel van de militaire werkzaamheid voor de oudere jaarklassen is jaarlijks op één dag gesteld, teneinde den dienstplicht zoo min mogelijk te doen drukken op de hierbedoelde groep van dienstplichtigen.

Mede gold de overweging dat bij een langer verblijf onder de wapenen de bezwaren verbonden aan de huisvesting ter plaatse van opkomst zouden toenemen.

De opkomst voor bedoelde oefening enz. zal zooveel mogelijk op centrale punten plaats vinden, zoodat belangheb-benden als regel geen lange afstanden behoeven af te leggen.

Art. 26.

Het woord „alsdan”, voorkomende in het derde lid heeft betrekking op de oproeping, bedoeld in lid (1).

In verband met art. 21 ware volledigheidshalve het woord „alsdan” te vervangen door:

„der tot deze groepen behorende personen na de oproe-ping, bedoeld in lid (1)”.

Art. 31.

Met de andere leden is ook de Regeering van oordeel, dat de in artikel 31 (4) voorgestelde grenstermijn van drie maanden niet te lang is, vooral als men dezen termijn vergelijkt met dien, voorkomende in de Dienstplichtwet, artikel 37 (3), welke voor de Nederlandsche dienstplichtigen bij de zeemacht is gesteld op vier maanden.

Aanvulling Regeeringsreglement.

Naar aanleiding van de opmerking van vele leden, dat de voorgestelde redactie geheel af zou wijken van het overeen-komstige artikel 19 (1) van het voorontwerp van wet tot her-ziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië, wordt er de aandacht op gevestigd, dat het i. c. geldt een a a n v u l l i n g van het bestaande artikel 41 van het Regeeringsreglement, dat onveranderd is over-genomen in het hierbedoelde voorontwerp. Uiteraard zal deze aanvulling, indien zij door den Volksraad wordt goed-gekeurd, alsnog in dat voorontwerp dienen te worden opgenomen.

Naar aanleiding van de opmerking, dat aan het eerste lid van de voorgestelde aanvulling toegevoegd dient te worden „en ontslagen”, moge er op worden gewezen, dat de hier gekozen redactie geheel overeenstemt met die van den eersten zin van het tweede lid van artikel 42 van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië.

Het korps, dat bestemd is voor den dienst bij de zeemacht in Nederlandsch-Indië, omvat alleen die officieren, die specifiek tot de zeemacht in Nederlandsch-Indië behooren. Na invoering van het Europeesche reserve-personeel van de zeemacht hier te lande zullen dus daartoe komen te be-hooren de reserve-officieren der zeemacht.

De huidige officieren bij de Koninklijke Marine blijven hierbij buiten beschouwing; de voorgestelde splitsing van het aanvullende tweede lid is derhalve niet noodig.

Voor zooveel de reserve-officieren betreft, komt het echter uit een administratief oogpunt wenschelijk voor, het recht van benoeming, bevordering en ontslag uitsluitend aan den Gouverneur-Generaal te geven, zooals het ook is voorgesteld in artikel 3 van het Ontwerp-Reserveregeling.

A. N. M. — 7 1912 — 2 100 — 11 100

Very faint, illegible text in the upper left quadrant, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Very faint, illegible text in the upper right quadrant, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 3 — Stuk 1.

Reglement voor het Weduwen- en Weezenfonds der Europeesche officieren van het Nederlandsch-Indische leger.

GELEIDEBRIEF.

Mijne Heeren!

Ik heb de eer U met nog een vijftal bijlagen onder inventaris hiernevens aan te bieden de memorie van antwoord op het afdelingsverslag van den Volksraad nopens het bij mijn Kabinetsschrijven van 27 December 1921 No. 1 overgelegd ontwerp-reglement voor het Weduwen- en Weezenfonds der Europeesche officieren van het Nederlandsch-Indische leger ⁽¹⁾.

Buitenzorg, 4 Juni 1922.

De Gouverneur-Generaal van
Nederlandsch-Indië,

D. FOCK.

⁽¹⁾ Tweede Gew. Zitt. 1921; Ond. 12 — stukken 1/m 8.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DIVISION OF THE PHYSICAL SCIENCES
DEPARTMENT OF CHEMISTRY

RESEARCH REPORT
NO. 1000
BY
J. H. GOLDSTEIN
AND
R. F. CANNON

1954

CHICAGO, ILLINOIS

UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

1100 EAST 58TH STREET

CHICAGO 37, ILLINOIS

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 3 — STUK 2.

Reglement voor het Weduwen- en Weezenfonds der Europeesche officieren van het Nederlandsch-Indische leger.

MEMORIE VAN ANTWOORD.

Algemeene opmerkingen.

De aan den Volksraad aangeboden stukken zijn inderdaad afkomstig van het Opperbestuur.

De oorspronkelijke samenstelling geschiedde door de in Nederland ingestelde commissie, die over alle daarvoor noodige gegevens beschikte, terwijl de Minister van Koloniën de voorstellen vervolgens naar zijne zienswijze heeft doen wijzigen.

Het niet overleggen van het rapport der commissie is aan een misverstand te wijten geweest, dat dadelijk zou zijn opgehelderd, zoo men zich terzake ondershands tot het Departement van Oorlog of tot de Algemeene Secretarie gewend had. Een afschrift van het verslag wordt thans hierbij aangeboden (Stuk 3).

Een overzicht, bevattende de bepalingen van het vigeerend reglement en die van het ontwerp nieuw reglement, voor zoover zij gewijzigd zijn, gaat mede hiernevens (Stuk 4).

Voorts wordt hierbij overgelegd een overzicht, waarin in beknopten vorm zijn aangegeven de artikelen, welke moesten worden gewijzigd, het voorstel van wijziging der commissie en het gevoelen van den Minister van Koloniën ten aanzien dier wijzigingen (Stuk 5).

Ten overvloede worde medegedeeld, dat de Regeering, evenals de Minister, de geldelijke gevolgen der voorstellen zooals die in de financieele nota zijn aangegeven, geheel aanvaardt, hetgeen trouwens kan worden afgeleid uit de omstandigheid, dat die voorstellen den Volksraad ter beoordeeling werden voorgelegd.

Een overzichtelijke omschrijving van de verschillen tusschen de regelingen voor de weduwen en weezen van officieren en die van de weduwen en weezen van burgerlijke ambtenaren⁽¹⁾ zou weinig waarde hebben gehad, omdat het in de bedoeling lag — en nog ligt — om alle regelingen voor de weduwen- en weezenpensioenen van landsdienaren te herzien. Dit geldt o.a. voor de onderstanden der weezen van burgerlijke ambtenaren, waarvan de verhooging in den geest van die voor de officiersweezen is gedacht.

Ingestemd kan worden met de meening van vele leden, dat de pensioensregeling voor de nagelaten betrekkingen van officieren, zooals die thans in het voorgelegde ontwerp is opgenomen, enkele voordeelen biedt boven de regeling, welke geldt voor de weduwen en weezen van burgerlijke landsdienaren. Het ligt echter in het voornemen van het

Opperbestuur om de bepalingen der beide fondsen zooveel mogelijk gelijk te maken, voor wat betreft de daarin neergelegde groundbeginselen. Ook door de commissie, welke het huidige ontwerp heeft samengesteld is dit in het oog gehouden, tevoren was zij te dien opzichte met de commissarissen dier fondsen tot overeenstemming gekomen.

Bij de mededeeling aan den Minister van Koloniën van door den Volksraad gemaakte opmerkingen en gewenschte wijzigingen, zal de Regeering niet nalaten er op te wijzen, dat uitkeering van een tegemoetkoming voor begrafenskosten aan de weduwen van burgerlijke landsdienaren even billijk wordt geacht als die aan de officiersweduwen; evenzeer zal daarbij de aandacht worden gevestigd op het groote verschil in het bedrag van den onderstand, welke aan weezen van officieren en van burgerlijke ambtenaren wordt uitgekeerd en den Minister in overweging worden gegeven, de bepalingen in het reglement voor de weduwen en weezen van burgerlijke ambtenaren ook ten opzichte van deze uitkeering te herzien.

De meening, dat ten aanzien van de betaling van contributies de officieren in het voordeel zouden zijn, is in hare algemeenheid niet juist. Volgens het vigeerend reglement betalen de officieren meer contributie, zoowel gewone als buitengewone, dan de burgerlijke landsdienaren⁽¹⁾. In het ontwerp komen de gehuwde officieren vrijwel met de burgerlijke landsdienaren gelijk te staan, doch voor de ongehuwden en gepensioneerden is, zoolang zij geen deelgerechtigde betrekkingen hebben, eene lagere contributie vastgesteld. De billijkheid hiervan spreekt voor zich zelf.

Dat bij de keuze van het uitgangspunt voor de nieuwe regeling voor de pensioenen der officiersweduwen te hoog gegrepen zou zijn, kan niet worden beaamd. Het voorgestelde pensioen van f 1920 voor een kapiteinsweduwe is toch heel wat minder dan dat voor de weduwe van een assistent-resident thans in den regel is. Dit laatste draagt volgens het reglement van het civielfonds weliswaar gemiddeld f 1920 (nl. 16% van f 1000), maar op dit bedrag wordt — in afwachting eener definitieve regeling — 40% toeslag genoten, zoodat het in werkelijkheid thans f 2688 belooft, terwijl in de voorgestelde pensioenen voor de officiersweduwen die toeslag ingesmolten is.

Hoezeer ook een gelijktijdige behandeling van de pensioensbepalingen voor de weduwen en weezen van alle

(1) Opgenomen in Staatsblad 1913 No. 359.

(1) Zie o. a. art. 7 (gewone contributie 6%, terwijl ambtenaren slechts 5% betalen).

landsdienaren aanbeveling zou hebben verdiead, moest om verschillende redenen daarvan worden afgezien, o.a. omdat het wenschelijk voorkwam te wachten op de herziening van de regeling der ambtenaarspensioenen, alvorens wijziging van het reglement voor het burgerlijke weduwen- en weezenfonds voor te stellen.

Bovendien vordert het voorbereidend werk voor een dusdanige herziening voor elk fonds zeer veel tijd, zoodat indien aan den wensch der hier aan het woord zijnde leden gevolg werd gegeven, een langdurig uitstel van de behandeling van dit ontwerp daarvan het gevolg zou zijn.

Afgescheiden hiervan bracht de billijkheid mede, dat in de eerste plaats de regeling voor de officiersweduwenpensioenen wordt verbeterd.

Reeds tal van jaren toch hebben de officieren veel meer betaald dan noodig was om de te verwachten lasten aan pensioenen en onderstanden hunner na te laten betrekkingen te dekken en sedert de pensioenen en bezoldigingen verhoogd zijn, is dat nog in veel sterker mate het geval, vooral bij de nieuw aangestelde officieren. Het is dus niet te veel geëischt, dat de uitkeeringen thans op een peil worden gebracht, waarop door de betaalde hooge bijdragen recht is verkregen. Het zou dan ook terecht ten zeerste door de belanghebbenden betreurd worden, indien daartoe niet spoedig wordt overgegaan.

In aanmerking genomen o.a. de zeer lange periode, waarin de uitkeeringen aan weduwen en weezen niet werden herzien, moet de Regeering dus, evenals het Opperbestuur, de afdoening van dit ontwerp zeer op prijs stellen.

De voorstellen zijn niet direct een uitvloeisel van de inmiddels tot stand gekomen nieuwe salarisregeling voor officieren, hoewel de uit die regeling voortspruitende hogere contributies eene herziening alleszins billijken. Zij berusten hoofdzakelijk op de overtuiging, dat verhooging van de pensioenen der officiersweduwen, welke op een enkele uitzondering na, nog dezelfde zijn als die in 1859 werden vastgesteld, een dringende en onafwijsbare eisch is.

Door een lid werd trouwens reeds onder de aandacht gebracht, dat het hoogste pensioen van een officiersweduwe, met inbegrip van den toeslag ad 40% f 2520 bedraagt en dat van een ambtenaarsweduwe f 2688. Te dien aanzien wordt nog opgemerkt, dat het maximum pensioen eener officiersweduwe volgens de nieuwe voorstellen f 2640 zal bedragen, terwijl dan de verhooging van 40% komt te vervallen.

De Regeering kan de meening van enkele leden, dat door tijdelijke verhooging van den toeslag van 40 tot 50% een voldoende resultaat zou worden bereikt, geenszins deelen. Zulk een verhooging zou geen noemenswaardige verbetering brengen in den toestand waarin de officiersweduwen en weezen thans verkeerden.

Aangezien de voorstellen tot verhooging der pensioenen reeds van 1920 in behandeling waren en de bijdragen der deelgenooten sedert dien datum aanmerkelijk grooter zijn geworden, kwam het niet meer dan billijk voor hen, die daarop reeds zoolang gehoopt hadden, van 1 Januari van dat jaar af in beteren geldelijken toestand te brengen.

Blijkens de 2de alinea van de financieele nota zijn de berekeningen zoodanig opgemaakt dat de voor de pensioenen der weduwen en onderstand der weezen aangegeven bedragen niet alleen zullen gelden voor weduwen en weezen die na 1 Januari 1920 recht op uitkeering verkregen, maar ook voor hen, die op dien datum reeds pensioen en/of onderstand uit het fonds genoten.

Dat aanvaarding van dit beginsel noodwendig zou moeten leiden tot toepassing van een gelijk beginsel inzake de landspensioenen, als door een lid wordt vermeend, kan niet worden toegegeven. Overigens vermeent de Regeering ter bekorting te kunnen verwijzen naar het verslag der commissie.

De pensioenen voor de weduwen en weezen van officieren zijn niet geregeld overeenkomstig die van de burgerlijke ambtenaren, al is daarop wel gelet, omdat het der commissie, die de voorstellen heeft opgemaakt, en waarin actief dienende officieren zitting hadden, wenschelijk voorkwam de bestaande regeling naar de rangen te behouden: uit kameraadschap stond zij voor, dat de weduwen van jonge officieren betrekkelijk hooge pensioenen deelachtig zouden worden, waar tegenover de pensioenen voor de weduwen van de officieren in hooge rangen betrekkelijk laag zouden kunnen zijn. Ook met het oog op de veelvuldige gevaren, waaraan officieren blootstaan, vooral in de lagere rangen werd een pensioensberekening naar de gemiddelde der in de laatste 2 jaren genoten bezoldigingen niet wenschelijk geacht en de voorkeur gegeven aan een regeling waarbij aan de weduwen en weezen van de lageren in rang een dragelijk levenslot wordt verzekerd.

Dit standpunt acht de Regeering het eenig juiste, zoodat Zij zich volkomen ermede vereenigen kan, dat voor officiersweduwen het stelsel van rangspensioen is behouden.

Het denkbeeld om de verschillende bestaande weduwen- en weezenfondsen te doen samensmelten tot een algemeen weduwen- en weezenfonds voor alle landsdienaren is niet nieuw en werd reeds verschillende malen overwogen. Het heeft zeker veel aantrekkelijks, maar vermeend wordt dat zoolang de verschillende groepen van landsdienaren dienen onder verschillende regelingen o. a. wat betreft bezoldiging en pensionneering, het denkbeeld geen aanbeveling verdient.

Blijkens nader van den Minister van Koloniën ontvangen bericht zullen bij inwerkingtreding van het nieuwe fondsreglement in dit jaar de kosten van en met 1923 gedurende twintig jaren jaarlijks f 2 155 000 bedragen. Evenwel vervalt dan de jaarlijksche subsidie van f 300 000 welke thans aan het fonds wordt uitgekeerd, zoomede het aandeel in de subsidie voor de algemeene verhooging der weduwen- en weezenuitkeeringen met veertig procent, welk aandeel voor de weduwen en weezen der officieren f 1 550 000 bedraagt. Derhalve zullen de meerdere kosten slechts bedragen f 2 155 000 — (f 300 000 + f 1 550 000) = f 305 000.

Door de directie der fondsen in Nederland is een nieuwe wetenschappelijke balans opgesteld (Stuk 6) waarbij is uitgegaan van de door den Minister van Koloniën gewijzigde voorstellen der commissie en waarbij gerekend is, dat zij 1 Juli a.s. in werking zullen treden en dat de subsidiën ten laste der Indische begrooting van dit jaar f 1 550 000 (aandeel in de f 5 000 000) en f 300 000 (de sedert jaren loopende subsidie) zullen zijn ontvangen. Het tekort aan kapitaal op 1 Juli 1922 bedragende f 26 861 000 zou dan in 20 jaarlijksche termijnen van f 2 155 000 aanvangende op 1 Juli 1923, kunnen worden aangezuiverd.

Als gemachtigde der Regeering bij de openbare behandeling der voorstellen zal optreden de Commandant van het Leger en Hoofd van het Departement van Oorlog.

Beantwoording der artikelsgewijze gemaakte opmerkingen en toelichting van de noodig geachte nadere wijzigingen in het ontwerp-reglement.

Artikel 9.

De voorgestelde contributieregeling levert voldoende baten op om de te verwachten uitkeeringen ten laste der toetredende deelgenooten ten volle te dekken. Het tweemaal inhouden van de maandelijksche verhooging zou daarom niet billijk zijn.

Ten slotte moge er nog op worden gewezen, dat deze contributieheffing in overeenstemming is met de overeenkomstige heffing volgens het reglement voor het civiele fonds.

Artikel 11.

Het percentage van 5%, dat bij de betaling van de huwelijkscontributie in termijnen in rekening wordt gebracht, is gelijk aan dat, hetwelk in het reglement voor het burgerlijk fonds is genoemd. De bij het artikel getroffen regeling wijkt niet noemenswaardig af van de bestaande, die overeenkomt met die, welke voor de burgerlijke ambtenaren getroffen is, ook wordt zij niet in het nadeel der subalterne officieren geacht.

De bedragen, welke aan huwelijkscontributie zijn verschuldigd, zijn bij de officieren en ambtenaren geheel verschillend, maar zulks houdt ten nauwste verband met de pensioensuitkeeringen, bij de officieren naar den rang, bij de ambtenaren naar de bezoldiging van den overledene.

Ter voorkoming van misverstand moge er op worden gewezen dat met de cijfers, vermeld aan het slot van alinea 1 sub 2e b van dit artikel „12,5 of 12 ten honderd”, bedoeld wordt 12½ of 12%. In stuk 4 is deze onduidelijkheid weggenomen.

Artikel 18.

Bij de bepaling der pensioensbedragen voor de weduwen der officieren kan de burgerlijke regeling niet worden overgenomen, omdat voor officieren rekening moet worden gehouden met den kameraadschappelijken grondslag van het fonds en met het grootere risico van verlies van het leven.

Ten aanzien van de hiervermelde bedragen der pensioenen wordt opgemerkt dat het de bedoeling is, het pensioen van 1e luitnants-weduwen op f 1500 en van 2e luitnants-weduwen op f 1200 per jaar te stellen onafhankelijk van het aantal dienstjaren van den overleden officier.

In stuk 4 is de vereischte wijziging thans aangebracht.

Artikel 19.

De voorgestelde wijze van berekening zal ter kennis van het Opperbestuur worden gebracht. Of de hiearaan verbonden vermeerdering van uitgaven op goede gronden kan worden verdedigd, wordt echter betwijfeld.

De commissie overwoog verschillende regelingen voor de onderstanden der weezen; die, welke in het ontwerp-nieuw reglement is aangegeven, kwam haar als algemeene regeling echter het beste voor, vooral met het oog op weduwen met meer dan één kind.

Artikel 26.

Bijna zoolang als het fonds bestaat, wordt bij overlijden van een deelgenoot aan diens nagelaten betrekkingen eene

tegemoetkoming in de kosten zijner begrafenis toegekend; bij de bepaling van de contributiën is op dien last gerekend.

De Regeering sluit zich geheel aan bij de meening van de leden, die de toekenning van eene (verhoogde) tegemoetkoming in de kosten der begrafenis toejuichten. Het ligt in de bedoeling om bij een herziening van het reglement van het weduwen- en weezenfonds der burgerlijke landsdienaren een analoge bepaling in dat reglement op te nemen.

Artikel 29 lid 8.

In verband met de in art. 18 aangebrachte wijziging, vervallen in lid 8 van artikel 29 de zinsneden: „of naar den maatstaf van eersten luitenant met minder dan 9 jaren dienst als officier, indien zij den rang van eersten luitenant of een hooger rang hebben bekleed” en „of dien van eersten luitenant met minder dan 9 jaren dienst als officier.”

In stuk 4 is hiermede rekening gehouden.

Artikel 29 lid 15.

De woorden „waarin zij wordt voldaan” moeten worden gelezen „waarover zij verschuldigd is tot den eersten der maand, waarin zij wordt voldaan.”

In stuk 4 zijn deze woorden ingevoegd.

Artikel 36.

Omtrent het al of niet behouden van het volle of van het halve pensioen der weduwe in geval van hertrouwen wordt algemeen zeer verschillend geoordeeld.

Bij herziening van de pensioenregelingen voor West-Indische ambtenaren werd eenige jaren geleden het behoud van het volle pensioen bij hertrouwen aangenomen en dit gaf aanleiding, bij de herziening van de reglementen voor de weduwen- en weezenfondsen van Indische landsdienaren in 1914 de regeling voor het behoud van het halve pensioen in te voeren, waarbij werd aangenomen dat door het te verwachten grooter aantal tweede huwelijken van weduwen de fondsen daarvan geen geldelijk nadeel van beteekenis zouden lijden. Die verwachting is niet voor alle fondsen in dezelfde mate verwezenlijkt; voor het fonds van de officieren heeft de regeling tot nu toe nadeel opgeleverd.

De geldelijke gevolgen van verschillende regelingen op dat punt zijn aangegeven in de hierbij gevoegde vermoedelijke wetenschappelijke balans op 1 Juli a.s. (Stuk 6).

Zoals uit het verslag der commissie blijkt, achtte deze de uitkeering niet noodig, de Minister was echter van een tegenovergestelde meening.

De meening van vele leden, dat op deze uitkeering eenig recht bestaat, omdat daarvoor werd gecontributeerd en dat afschaffing daarvan wellicht het sluiten van een wettig huwelijk ongunstig zou beïnvloeden, wordt door de Regeering ten volle gedeeld.

Een regeling, zooals door een der leden werd voorgesteld, om elk geval van hertrouwen afzonderlijk te beoordeelen voor de toekenning dezer uitkeering, stuit op tal van bezwaren. Het zal o.a. zeer moeilijk zijn een inzicht te krijgen omtrent de financiële positie van den nieuwen echtgenoot

en hierop zou de voorgestane regeling in de eerste plaats toch gebaseerd moeten worden.

De opmerking omtrent het tijdstip van ingang van ontbinding van het huwelijk door echtscheiding, moet als juist worden erkend.

In stuk 4 is daarmede rekening gehouden, terwijl daarin ook de laatste zin van het eerste lid, die bij vergissing daarin werd opgenomen, weggelaten is.

Artikelen 43 en 44.

Vermeend wordt dat deze regelingen, overgenomen van het bestaande reglement, terecht, zoowel in het belang van het Indische als van het Nederlandsche weduwen- en wezenfonds zijn getroffen.

In beide gevallen moet de nieuwe deelgenoot het ontbrekende aan huwelijkscontributie zelf betalen, zoodat dus het Nederlandsch-Indische fonds daardoor niet wordt belast.

Artikel 46 lid 7.

Aangezien het fonds ook behoort te werken voor de officieren van het Nederlandsch-Indische leger die in Suriname en Curaçao dienen, kunnen enkele bepalingen, die op het beheer in die koloniën betrekking hebben in het reglement niet worden gemist.

Het slot van lid 7 behoort te luiden: „of door een door hem aan te wijzen autoriteit vastgesteld”. In stuk 4 is deze aanvulling aangebracht.

Ontwerp Koninklijk-Besluit.

Met de ten aanzien van artikel 1 gemaakte opmerking zal rekening worden gehouden bij de aanbidding van het ontwerp aan den Minister.

Financiële nota.

Bij den opzet dezer nota verwachtte de Minister, dat het

ontwerp zoo spoedig behandeld zoude zijn, dat invoering op 1 Juli 1921 mogelijk zou blijken.

Zou de Regeering er rekening mede hebben moeten houden, dat de invoering op dien datum niet mogelijk was, dan zou o.m. de geheele wetenschappelijke balans naar den toestand van 31 December 1917 moeten zijn omgewerkt en daartoe miste men hier te lande de vereischte gegevens.

Intusschen is echter uit Nederland de vermoedelijke wetenschappelijke balans van het fonds over den toestand op 1 Juli 1922 ontvangen, welke hierbij wordt aangeboden (Stuk 6). De daarin vermelde bedragen zijn over het algemeen dezelfde als in bijlage C der Financiële nota — kolommen c — alleen is het als kapitaal aangegeven bedrag hooger tengevolge van meerdere ontvangsten boven de uitgaven te verwachten gedurende het tijdvak van 1 Juli 1921 tot 1 Juli 1922, terwijl in verband daarmede het tekort aan kapitaal geringer is geworden.

De door den Minister van Koloniën aangebrachte wijzigingen hebben ten doel:

1e. De bedragen voor de pensioenen der weduwen eenigszins hooger te stellen dan door de commissie is aangegeven teneinde ze ten naastenbij te regelen naar den voor burgerlijke ambtenaren geldenden grondslag en

2e. de bestaande regeling nopens het behouden van de halve pensioenen der weduwen bij hertrouwen te bestendigen. In stuk 6 zijn tevens aangegeven de overige wijzigingen, die het tekort en de van 1923 af te verleenen subsidies zullen ondergaan, indien de voorstellen op bepaalde punten gewijzigd mochten worden.

De wijzigingen, waarop bijlage C der nota is gegrond zijn thans mede aangegeven (stuk 7).

In het laatste lid van de 2e kolom der nota blijkt een drukfout te zijn geslopen. Het bedrag f 20 294 000 moet ten rechte f 29 294 000 zijn.

Tenslotte is in de vermoedelijke wetenschappelijke balans op 1 Juli 1921 bij het slot onder c een bedrag, groot f 24 194 000 uitgevallen, zoodat er vermeld had moeten zijn: ..... wordt het tekort van f 24 194 000 f 3 600 000 en f 1 500 000 hooger, dus in het geheel f 29 294 000.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 3 — STUK 3.

Reglement voor het Weduwen- en Weezenfonds der Europeesche officieren van het Nederlandsch-Indische leger.

BIJLAGE I DER MERORIE VAN ANTWOORD.

VERSLAG DER COMMISSIE.

Blijkens den door de Commissarissen van het Fonds aan den Minister van Koloniën gericht brief, dd. 29 October 1919, behoorende bij de wetenschappelijke balans naar den toestand van het fonds op 31 December 1917, lag het in het voornemen van de Commissarissen voorstellen te doen met betrekking tot den toestand van het fonds, en wel naar aanleiding van de beschouwingen, die de Directie aan die balans had toegevoegd. Toen dan ook betrekkelijk kort daarna den Commissarissen en der Directie een door de Koningin aan den Minister van Koloniën gervevoerd, door tusschenkomst van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië aangeboden, aan Hare Majesteit gericht verzoekschrift dd. Bandoeng, 11 Juli 1919, van de Nederlandsch-Indische Officiersvereniging, om raad en bericht in handen werd gesteld, welk verzoekschrift beoogde de herziening op verschillende punten van het reglement voor het fonds, werden de Commissarissen en de Directie versterkt in hunne meening dat het ten zeerste aanbeveling verdiende een algemeen onderzoek naar den toestand van het fonds en naar de, ook in verband daarmee, gewenschte wijzigingen van het Fondsreglement in te stellen en, ten einde beter de wenschen te leeren kennen van de officieren in Indië, bij dat onderzoek voorlichting te bekomen van officieren der genoemde vereeniging, die tijdelijk in Nederland waren. Een terzake den Minister gedaan voorstel had tengevolge, dat bij Koninklijk besluit van 16 December 1919 No. 59 aan de Commissarissen van het fonds werden toegevoegd de kapitein, thans majoor, van den generalen staf van het Nederlandsch-Indische leger A. F. H. Winter en de majoor-intendant van dat leger A. de Wit, ten einde gezamenlijk en in overleg met de Directie voorstellen te doen tot herziening van het reglement en tot verbetering van den geldelijken toestand van het fonds.

Met dat onderzoek werd spoedig een aanvang gemaakt, maar hoewel het geregeld werd voortgezet, kon de daarvoor vereischte arbeid niet zoo vlug vorderen als verwacht was, doordat de berekeningen veel tijd vereischten, en bovendien rekening was te houden met de tijdelijke door de Regeering getroffen voorziening tot leniging van den nood der gepensionneerden en verder ook met de zienswijzen van de Commissarissen der beide andere weduwen- en weezenfondsen voor Indische landsdienaren ten aanzien van enkele beginzelen, die in de reglementen der drie fondsen op vrijwel gelijke wijze zijn geregeld.

Aangenomen toch mocht worden dat de Minister prijs zou stellen op wijziging in gelijken zin van de in de be-

staande reglementen der drie fondsen op overeenkomstige wijze getroffen regelingen.

Nadat, door tusschenkomst van de Directie der Fondsen, de zienswijzen van de Commissarissen der beide vorengenoemde fondsen was bekend geworden, werden de wijzigingen van het reglement voor het fonds der officieren geformuleerd, zooals in het hierbij behoorende afschrift van het reglement zijn aangegeven.

Alvorens tot de toelichting der aangegeven wijzigingen over te gaan, zij nog het volgende medegedeeld:

Reeds toen het hiervoren bedoelde voornemen van de Regeering, om voor het jaar 1920 op de pensioenen bij wijze van tijdelijken maatregel weder een bijslag in den vorm van tijdelijke verhooging te verleenen, was bekend geworden, had de Commissie zich bij schrijven van 27 April 1920 No. 0 tot den Minister van Koloniën gewend ten einde haar zienswijze kenbaar te maken omtrent het bedrag der verhooging voor de weduwen en weezen der Indische officieren.

Ter motiveering van de dringende noodzakelijkheid tot verhooging van de weduwenpensioenen moge het volgende, dat gedeeltelijk aan dat schrijven is ontleend, dienen.

Een der eerste punten, welke door de Commissarissen van het fonds met de aan hen toegevoegde officieren een onderwerp van behandeling uitmaakten, was dan ook het bedrag, waarop de uitkeeringen aan de weduwen en weezen der Indische officieren zijn te stellen.

De tegenwoordige bedragen der weduwenpensioenen dagteekenen van 1859.

De eigen pensioenen der officieren werden toen, met ingang van 1 Januari 1860, verhoogd, voor den kapitein van f 1 200 tot f 1 600 per jaar en daarna met ingang van 1 Januari 1880 tot f 2 000 en nu laatstelijk, met ingang van 1 Januari 1918, tot f 2 400, — dus van voor 1860 tot 1918 verdubbeld, terwijl het thans op f 3 600 per jaar is gesteld.

Gedurende al die jaren bleven de weduwenpensioenen onveranderd, zoodat o. a. de kapiteinsweduwe evenals zestig jaren geleden van f 900 per jaar moest leven. In verhouding tot het eigen pensioen dier officieren zou het pensioen van hunne weduwe thans tot $900 \times \frac{3600}{1200}$ of f 2 700 per jaar zijn te verhoogen (1).

(1) Wel zijn bij de herziening van het reglement in 1913 de pensioenen van de weduwen der 1e luitenanten met 9 of meer jaren dienst als officier en die der kapiteins met 17 of meer dergelijke jaren met f 100.— verhoogd, maar die verhoogingen werden beperkt tot weduwen, die de op 1 Januari 1914 in dienst zijnde 1e luitenanten en kapiteins zouden nalaten.

De pensioenen van de weduwen der Indische ambtenaren werden voortdurend van zelf hooger, doordat zij berekend worden naar de bezoldigingen dier ambtenaren en deze bezoldigingen steeds vrij belangrijk toenamen.

Als voorbeeld moge dienen het pensioen van de weduwe van een Assistent-Resident.

De bezoldiging dier ambtenaren bedroeg 40 jaren geleden ± f 600, thans f 1 000 tot f 1 100 per maand zoodat het weduwenpensioen in die jaren is gestegen van f 96 tot f 160 in de maand, of van f 1 152 tot f 1 920 in het jaar, hoewel dit natuurlijk alleen geldt voor het bedrag van het pensioen dat toen werd en thans wordt toegekend.

Bleven de pensioenen der officiersweduwen ongewijzigd, ook de bezoldigingen der officieren waren steeds onvoldoende om gelegenheid te geven tot verzekering op andere wijze van de toekomst van het achter te laten gezin, hetzij door rechtstreeks te sparen dan wel door bij eene particuliere instelling eene verzekering te sluiten.

Meer dan eens is er aan gedacht voorstellen te doen tot verhooging van de uitkeeringen ten laste van het officiersfonds, maar de slechte geldelijke toestand waarin het fonds sedert tal van jaren verkeert, heeft daarvan doen afzien.

Toch kan thans daarover niet afkeurend worden geoordeeld omdat die ongunstige toestand niet is ontstaan door slecht beheer van de Directie, maar door het onoordeelkundig ingrijpen van de Regeering tegen de adviezen van de Directie in.

Wel hebben latere Regeeringen schuld erkend en is daaraan het subsidie van f 300 000 dat sedert 1894 ten laste der Indische begrooting genoten wordt, te danken, maar de deelgenooten worden van 1884 af verplicht tot hogere bijdragen aan het fonds dan noodig waren om de lasten van de te verwachten uitkeeringen aan hunne weduwen en weezen te dekken.

Rechtvaardig was die verhooging het allerminst voor de van dien tijd af nieuw aangestelde officieren.

Zij hebben toch steeds veel meer aan het fonds bijgedragen dan noodig was om de lasten der uitkeeringen aan hunne weduwen en weezen te dekken en alleen om die reden zou het billijk zijn die uitkeeringen thans te verhoogen.

Er zijn echter nog meer motieven voor die verhooging dan de reeds genoemde.

Behalve de pensioenen zijn ook de bezoldigingen der officieren belangrijk verhoogd, zoodat met behoud van de thans geldende buitengewone- en huwelijksbijdrage en de gewone bijdrage, uitkeeringen verzekerd kunnen worden, die hooger zijn dan die welke thans worden voorgesteld. Deze bedragen zijn ook geenszins te hoog voor de sedert 1887 aangestelden, aangezien zij met hunne contributiën het recht op die uitkeeringen voor hunne weduwen hebben verworven zoodat ook nader (bijl. B der finantieele nota; zie Tweede gew. zitt. 1921; Ond. 12 — stuk 7) zal worden aangetoond.

Alleen voor de weduwen van de vóór dien tijd aangestelden zou op die bedragen kunnen worden afgedongen, maar haar aantal is betrekkelijk gering terwijl er om verschillende redenen bezwaar bestaat tegen ongelijke pensioensbedragen voor weduwen van officieren, wier echtgenoot een zelfden rang hebben bekleed.

Een verdere voor allen geldende reden tot verhooging van de pensioenen, is de belangrijke waardevermindering van het geld.

Deze maakt het aan de officiersweduwen ten eenenmale onmogelijk te leven in den stand waartoe zij behooren, zoo-

dat velen zich de laatste jaren het meest noodige hebben moeten ontzeggen al hebben de geringe duurtebijslagen en de thans geldende verhooging van de uitkeering met 40% hun lot wat verzacht.

Nauwgezet is overwogen op welke bedragen de pensioenen zijn te stellen, om de betrokkenen eenigszins behoorlijk te kunnen laten leven en het resultaat dier overwegingen is geweest dat de weduwe van een kapitein — de meeste officieren en gepensioneerden overlijden in dien rang — tenminste f 1 800 per jaar noodig heeft. Door den Minister is dit bedrag nader op f 1 920 gesteld.

De pensioenen der luitenantweduwen kunnen minder bedragen, omdat zij in den regel er op de een of andere wijze wat bij kunnen verdienen, terwijl die voor de weduwen van hoofd- en opperofficieren hooger zijn aan te geven, niet alleen omdat hare inkomsten eenigszins ruimer geweest zijn, maar ook omdat de contributiën aan het fonds harer echtgenooten een hogere waarde vertegenwoordigden dan die der subalterne officieren.

Zoodat gezegd behoort het pensioen der kapiteinsweduwe op ten minste f 1 800 per jaar te worden gesteld. Dit niet alleen omdat een dergelijk bedrag voor die weduwe noodig is om in de tegenwoordige tijden eenigszins behoorlijk te leven in den stand, waarin zij, toen zij nog gehuwd waren verkeerden, maar ook omdat weduwen van Indische burgerlijke ambtenaren, wier betrekking en inkomsten in 's Lands dienst met die van kapiteins overeenkomen, een pensioen krijgen dat eerder hooger dan lager dan het genoemde bedrag van f 1 800 is.

Van dit bedrag uitgaande kan het pensioen zijn voor de weduwe van:

een eerste luitenant met 9 of meer jaren dienst als officier	f 1 600 's jaars,
een idem met minder dan 9 jaren dienst als officier	„ 1 400 „
tweede luitenant	„ 1 200 „
en voor die van een majoor	„ 2 000 „
luitenant-kolonel	„ 2 100 „
kolonel	„ 2 200 „
generaal-majoor	„ 2 400 „
luitenant-generaal	„ 2 600 „

Door den Minister werden deze bedragen gewijzigd als volgt:

luit.-generaal	}	f 2 640 's jaars,
gen.-majoor		
kolonel	}	„ 2 520 „
luit.-kolonel		
majoor	„ 2 400 „	
kapitein	„ 1 920 „	
1e luit. met 9 of meer jaren dienst als officier	„ 1 500 „	
idem met minder dan 9 jaren dienst ...	}	„ 1 200 „
als officier		
tweede luit.	„ 1 200 „	

De hiervoren genoemde bedragen zijn iets hooger dan de in het schrijven aan den Minister van Koloniën van 27 April 1920 aangegeven, bij welk schrijven de Commissie tenslotte, ter bespoediging van de leniging van den nood onder de weduwen, bij wijze van tijdelijken maatregel, voorstelde de uitkeeringen voorloopig ten minste met 50 ten honderd te verhoogen. Het gevolg van dat schrijven is geweest dat de Minister, in beginsel geen bezwaar hebbende tegen de ruimere verhooging van en met 1 Januari 1920, voorloopig niet verder voor de weduwen en weezen der officieren meende

te moeten gaan dan voldoende werd geacht als algemeene verhooging van de pensioenen met 40%, wegens de waardevermindering van het geld, en dat de bijzondere verhooging welke de uitkeeringen aan weduwen en weezen van officieren vereischen, omdat zij sedert tal van jaren ongewijzigd zijn gebleven, onvoldoende waren, en niet in verhouding zijn gebracht tot de zeer belangrijke bijdragen der deelgenooten, nader zou kunnen volgen, e.q. eveneens met terugwerkende kracht tot 1 Januari 1920.

Ten aanzien van den onderstand der kinderen is de Commissie tot belangrijke hogere bedragen gekomen dan de bij het bestaande reglement vastgestelde; toch zijn zij nog eerder te laag dan te hoog met het oog op de hooge kosten, die tegenwoordig voor het groot brengen van kinderen uit den officiersstand worden geëischt. De thans nog geldende bedragen voor die onderstanden zijn dan ook steeds voor de kinderen van officieren onvoldoende geweest, maar zij waren in overeenstemming met die bij andere pensioensregelingen.

Wat de voorgestelde verhoogingen van de pensioenen en onderstanden in het algemeen betreft, zij hier nogmaals, voor een deel herhaald, uitdrukkelijk gezegd, dat bijna alle deelgenooten in het fonds veel meer hebben bijgedragen dan noodig was om de geringe uitkeeringen aan de van hen te verwachten weduwen en weezen te bekostigen, en dat zij tot die te hooge bijdragen verplicht zijn geworden omdat de Regeering in de meening verkeerde dat ook zij behoorden bij te dragen in het tekort van het fonds ontstaan door het door eene vroegere Regeering onoordeelkundig regelen van contributies aan het fonds, en dat wel tegen het advies der toenmalige Directie in Indië in.

De thans aangegeven bedragen voor de uitkeeringen worden volkomen gedekt door de voorgestelde contributiën der indiensttredende officieren en, voor zoover dat niet het geval is voor de reeds aanwezige deelgenooten zal door een ruimer subsidie uit de schatkist zijn goed te maken wat vroeger aan het Fonds is tekort gedaan.

Blijkens bijlage No. 2 B (Zie Tweede gew. zitt. 1921; Ond. 12 — stuk 7, bijlage B) toch zou het kapitaal van het fonds thans ruim f 24 000 000 meer bedragen, indien de contributie der deelgenooten boven de 4½% gewone bijdrage, die door den wiskundig adviseur van het departement, Prof. Dr. P. van Geer, voldoende werd geacht om de lasten aan uitkeeringen te dekken, tegen eene rente van 4% waren uitgezet.

Zagen de ondergeteekenden zich genoodzaakt belangrijk

hogere uitkeeringen voor de weduwen en weezen dan het van kracht zijnde reglement aangeeft, te moeten voorstellen, daartegenover hebben zij vermeend de lasten, die op het fonds worden gelegd, te moeten terugbrengen tot die van de weduwe uit één huwelijk van de deelgenooten, dus niet meer dan één weduwenpensioen uit het fonds en verlies van pensioen bij hertrouwen der weduwe (1). Bovendien hebben zij niet kunnen besluiten in overweging te geven ook aan andere bloedverwanten dan de weduwe en weezen van den overleden deelgenoot, bijv. de moeder, weduwe zijnde, de ongehuwde zusters, de meerderjarige kinderen, die niet in eigen levensonderhoud kunnen voorzien, uitkeeringen uit het fonds toe te staan.

Evenmin achtten zij het wenschelijk het reglement te wijzigen ten behoeve van de gescheiden echtgenoot van een deelgenoot, waardoor zij bij zijn overlijden recht op pensioen zou krijgen.

Eindelijk meenen de ondergeteekenden hier nog te moeten opmerken, dat indien de uitkeeringen aan weduwen en weezen van burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië definitief worden verhoogd, het noodig zal worden dat de uitkeeringen aan de weduwen en weezen der officieren van het Nederlandsch-Indische leger daarmede in overeenstemming worden gebracht.

Wat de geldelijke gevolgen van de voorgestelde wijzigingen van het reglement betreft, moge worden verwezen naar de hierbijbehoorende geldelijke nota, bijlage 2 (Zie stuk 7) met het slot waarvan zij volkomen instemmen.

's Gravenhage, 29 December 1920.

De Directie,

(get.) H. BERKHOUT.

De Commissarissen:

(get.) H. W. S. LOKE.
 „ DE ROO DE LA FAILLE.
 „ J. J. A. MULLER.
 „ TIMMERS.
 „ H. KIST.

De aan de Commissarissen toegevoegde officieren van het Nederlandsch-Indische Leger:

(get.) A. DE WIT.
 „ A. T. H. WINTER.

(1) Door den Minister gewijzigd.

Faint, illegible text at the top of the page, possibly a header or introductory paragraph.

Main body of faint, illegible text on the left side of the page, appearing to be several paragraphs.

Faint, illegible text at the top of the right side of the page.

Main body of faint, illegible text on the right side of the page, appearing to be several paragraphs.

A large, dense block of faint, illegible text spanning the width of the page, possibly a table or a long list.

Bottom section of faint, illegible text, possibly a conclusion or footer.

6 maanden wegens de waarneming van eene betrekking in het genot zijn van hoogere inkomsten, zijn over die inkomsten slechts gewone contributie verschuldigd.

Art. 10.

1. De huwelijkscontributie is verschuldigd:

- a. door hen, die bij den aanvang van hun deelgenootschap reeds gehuwd zijn;
- b. door hen, die gedurende hun deelgenootschap in het huwelijk treden;
- c. door gehuwde deelgenooten, die tot een hooger rang worden bevorderd of kapitein dan wel eerste luitenant zijnde, een diensttijd als officier van respectievelijk 17 of 9 jaren hebben volbracht.

2. Zij bedraagt:

A. in de gevallen, bedoeld sub *a* en *b* van lid 1:

voor een luitenant-generaal of een naar dien rang gepensioneerde	f	1 800
voor een generaal-majoor idem	„	1 600
„ „ kolonel idem	„	1 400
„ „ luitenant-kolonel idem	„	1 200
„ „ majoor idem	„	1 100
„ „ kapitein na 17 jaren dienst als officier of een naar dien rang en met dat aantal of meer dienstjaren gepensioneerde	„	1 000
voor een kapitein met minder dan 17 jaren dienst als officier of een naar dien rang en met minder dan dat aantal dienstjaren gepensioneerde	„	900
voor een eerste luitenant na 9 jaren dienst als officier of een naar dien rang en met dat aantal of meer dienstjaren gepensioneerde...	„	800
voor een eerste luitenant met minder dan 9 jaren dienst als officier of een naar dien rang en met minder dan dat aantal dienstjaren gepensioneerde	„	700
voor een tweede luitenant of een naar dien rang gepensioneerde	„	600

B. in het geval, bedoeld sub *c* van lid 1, het verschil tusschen de bereids betaalde som en die, welke hij, op den dag van bevordering of den dag waarop het sub A aangegeven aantal jaren dienst als officier is volbracht, in het huwelijk tredende, zou moeten voldoen.

3. De sub A en B bedoelde bedragen worden e.q. verhoogd met zooveel ten honderd als de bij dit reglement behoorende tabel aangeeft. Bij de toepassing van die tabel wordt de leeftijd der echtgenooten gesteld op het aantal levensjaren dat volbracht is bij het huwelijk of den aanvang van het deelgenootschap, dan wel bij de bevordering, of op den dag, waarop de deelgenoot het sub A genoemde aantal jaren als officier heeft gediend.

4. De huwelijkscontributie is bij elk opvolgend huwelijk opnieuw verschuldigd.

Art. 11.

1. Indien de sub *a* en *b* van art. 10 bedoelde huwelijkscontributie niet is voldaan bij de aanstelling of het huwelijk, wordt rente naar reden van vijf ten honderd 's jaars bijberekend van het einde der maand af in welke het huwelijk is voltrokken of de gehuwde tot officier is benoemd. Zij wordt dan aangezuiverd in 36 gelijke maandelijksche termijnen, dan wel, voor zooveel aangaat de deelgenooten,

Art. 10 (1).

1. De huwelijkscontributie is verschuldigd:

- a. door hen, die bij den aanvang van hun deelgenootschap reeds gehuwd zijn;
- b. door hen, die gedurende hun deelgenootschap in het huwelijk treden;

2. Zij bedraagt duizend gulden.

3. Dit bedrag, hoofdsom genoemd, wordt e.q. verhoogd met zooveel ten honderd als de bij dit reglement behoorende tabel I aangeeft. Bij de toepassing van die tabel wordt de leeftijd van den deelgenoot gesteld op het aantal levensjaren, dat volbracht is bij het huwelijk of den aanvang van het deelgenootschap: een leeftijdsverschil van 6 maanden of meer telt voor een geheel jaar.

4. Bij het huwelijk van een deelgenoot, die langer dan 10 jaren aan het fonds heeft bijgedragen en gedurende zijn deelgenootschap geen betrekkingen heeft gehad, die aanspraak op uitkeering ten laste van het fonds konden doen gelden, wordt op de huwelijkscontributie zooveel keer *f* 50 in mindering gebracht als het aantal volle jaren van zijn deelgenootschap meer dan 10 bedraagt, tot een maximum van *f* 1 000.

Bij een nieuw huwelijk van den deelgenoot wordt op de hoofdsom, zijnde *f* 1 000, de volgens een vorig huwelijk aan het fonds betaalde hoofdsom in mindering gebracht.

Art. 11 (2).

1. Indien de onder *a* en *b* van art. 10 bedoelde huwelijkscontributie niet is voldaan bij den aanvang van het deelgenootschap of het voltrekken van het huwelijk, wordt rente naar reden van vijf ten honderd 's jaars bijberekend van het einde der maand af in welke het deelgenootschap is

(1) Zie ook art. 31 lid 2, 33 en 38.

(2) Zie ook art. 32 en 41.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 3 — STUK 4.

Reglement voor het Weduwen- en Weezenfonds der Europeesche officieren van het Nederlandsch-Indische leger.

BIJLAGE II DER MEMORIE VAN ANTWOORD.

OVERZICHT DER BEPALINGEN VAN HET VIGEEREND EN HET NIEUW VOORGESTELDE REGLEMENT.

Vigeerend Reglement voor het Weduwen- en Weezenfonds der Europeesche Officieren van het Nederlandsch-Indische Leger.

Algemeene Bepalingen.

Art. 1.

Het Weduwen en Weezenfonds der Europeesche Officieren van het Ned.-Indische Leger heeft ten doel het toekennen van uitkeeringen ten behoeve van de weduwen en weezen der deelgenooten.

Het fonds is gevestigd te 's Gravenhage en is rechtspersoon.

Art. 2.

Overal, waar in dit reglement sprake is van „het fonds”, wordt daaronder verstaan het Weduwen- en Weezenfonds der Europeesche Officieren van het Ned.-Indische Leger.

Art. 3.

Voor de toepassing van art. 20 sub *c* en van art. 37 wordt een huwelijk, wettiglijk voltrokken in een vreemd land, doch dat niet van waarde is naar de wetgeving van Nederland of de Koloniën, gelijkgesteld met een wettig huwelijk.

Deelgenootschap.

Art. 4.

1. Behoudens het bepaalde bij lid 7 van art. 12, zijn alle Europeesche officieren van het Ned.-Indische Leger benevens de daarvan herkomstige Officieren, aan wie een voortdurend pensioen is toegekend, deelgenoot in het fonds.

2. Het deelgenootschap vangt aan met den dag, waarop de inkomsten als officier ingaan.

3. Het verplicht deelgenootschap eindigt op den dag, waarover als officier of gepensionneerd officier voor het laatst inkomsten worden genoten dan wel, indien geen mili-

Ontwerp Nieuw Reglement voor het Weduwen- en Weezenfonds der Europeesche Officieren van het Nederlandsch-Indische Leger.

Algemeene Bepalingen.

Art. 1.

Ongewijzigd.

Art. 2.

Ongewijzigd.

Art. 3.

Voor de toepassing van art. 20 onder *b* en van art. 37 wordt een huwelijk, wettiglijk voltrokken in een vreemd land, doch dat niet van waarde is naar de wetgeving van Nederland of de Koloniën, gelijkgesteld met een wettig huwelijk.

Deelgenootschap ⁽¹⁾.

Art. 4.

1. Alle Europeesche beroeps-officieren van het Ned.-Indische Leger benevens de daarvan herkomstige officieren, die recht hebben op een voortdurend pensioen, zijn verplicht deelgenoot in het fonds.

2. Dit deelgenootschap vangt aan met den dag, waarop zij als officier van het Ned.-Indische Leger inkomsten genieten.

3. Het eindigt op den dag, waarover als officier of gepensionneerd officier voor het laatst inkomsten worden genoten dan wel, indien geen militaire inkomsten worden ge-

(1) Zie ook art. 31, 32 en 42.

taire inkomsten worden genoten, op den dag, waarop het ontslag uit den dienst als officier ingaat.

4. Bij Koninklijk Besluit kunnen andere categoriën van personen dan die, in lid 1 genoemd, in het fonds worden opgenomen.

Contributieplicht.

Art. 5.

De deelgenooten zijn verplicht aan het fonds bij te dragen in de gevallen, onder de voorwaarden en naar de regelen, bij dit reglement bepaald.

Art. 6.

De bijdragen aan het fonds worden onderscheiden in gewone, buitengewone en huwelijkscontributiën en extra-bijdragen.

Art. 7.

De gewone contributie bedraagt zes ten honderd en wordt berekend:

- a. voor alle officieren, die inkomsten van den lande of van het fonds genieten, over die inkomsten met uitzondering van:
  - 1e. de huishuurindemniteit;
  - 2e. de inkomsten, welke worden genoten als vergoeding voor gemaakte of nog te maken onkosten, worden de als zoodanig niet aangemerkt de toelagen voor receptie- en representatiekosten;
  - 3e. de in Ned.-Indië door den Gouverneur-Generaal en buiten Ned.-Indië door den Minister van Koloniën aan te wijzen belooningen, welke worden toegekend voor werkzaamheden, die geen rechtstreeksch verband houden met den militairen dienst, en
  - 4e. de soldij voor de Militaire Willemsorde.
- b. voor de officieren, die tijdelijk zonder inkomsten van den lande of van het fonds zijn, over het traktement, dat zij zouden genieten, indien zij in actieven dienst in Indië waren;
- c. voor de gepensioneerde officieren, over het aan hen toegekende landspensioen.

Art. 8.

De contributiën, verschuldigd door een deelgenoot, die in het genot is van landsinkomsten, worden geheven naar den maatstaf van het onzuiver bedrag van de inkomsten waarover zij moeten worden voldaan.

Art. 9.

1. Als buitengewone contributie is verschuldigd bij verhooging van inkomsten het verschil tusschen het hoogst reeds genoten inkomen en het inkomen na de verhooging, en wel over de eerste twee maanden waarover het verhoogde inkomen toekomt.

2. Inkomsten, als bedoeld sub a, 1e. tot en met 4e. van artikel 7, blijven bij de berekening der buitengewone contributie buiten beschouwing.

3. Officieren, die slechts 6 maanden of korter dan

noten, op den dag, waarop het ontslag uit den dienst als officier ingaat of het recht op pensioen of het pensioen vervalt ⁽¹⁾.

4. Bij Koninklijk Besluit kunnen andere groepen van personen dan die, in lid 1 genoemd, in het fonds worden opgenomen.

Contributieplicht.

Art. 5.

De deelgenooten dragen aan het fonds bij in de gevallen, onder de voorwaarden en naar de regelen bij dit reglement bepaald.

Art. 6.

Ongewijzigd.

Art. 7 ⁽²⁾

De gewone contributie bedraagt:

A. Voor de verplichte deelgenooten:

vijf ten honderd voor de niet-gepensioneerden die nabestaanden hebben welke aanspraak op pensioen of onderstand ten laste van het fonds kunnen doen gelden en drie ten honderd voor de overigen. Zij wordt berekend:

- 1e. voor de niet-gepensioneerden zoowel in Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao als buiten die gewesten, in het laatste geval als zij als officier zijn te werk gesteld of met verlof met bezwaar van den Lande zijn, van de bezoldiging die zij genieten;
  - 2e. voor de officieren die tijdelijk zonder militaire inkomsten zijn, van de bezoldigingen, die zij zouden genieten, indien zij in werkelijken militairen dienst in Ned.-Indië waren;
  - 3e. voor de gepensioneerden, van het aan hen toegekende pensioen of indien dit meer bedraagt dan het voor hun rang vastgestelde normale pensioen, van dit laatste ⁽³⁾.
- B. Voor de facultatieve deelgenooten als is geregeld bij artikel 29.

Art. 8.

Ongewijzigd.

Art. 9.

Als buitengewone contributie is verschuldigd het verschil tusschen de nieuwe en de hoogste reeds genoten maandelijksche bezoldiging.

⁽¹⁾ Zie art. 29.

⁽²⁾ Zie ook art. 29, 30 en 32.

⁽³⁾ Zie in het bijzonder art. 30.

6 maanden wegens de waarneming van eene betrekking in het genot zijn van hoogere inkomsten, zijn over die inkomsten slechts gewone contributie verschuldigd.

Art. 10.

1. De huwelijkscontributie is verschuldigd:

- a. door hen, die bij den aanvang van hun deelgenootschap reeds gehuwd zijn;
- b. door hen, die gedurende hun deelgenootschap in het huwelijk treden;
- c. door gehuwde deelgenooten, die tot een hooger rang worden bevorderd of kapitein dan wel eerste luitenant zijnde, een diensttijd als officier van respectievelijk 17 of 9 jaren hebben volbracht.

2. Zij bedraagt:

A. in de gevallen, bedoeld sub a en b van lid 1:

voor een luitenant-generaal of een naar dien rang gepensioneerde	f	1 800
voor een generaal-majoor idem	„	1 600
„ „ kolonel idem	„	1 400
„ „ luitenant-kolonel idem	„	1 200
„ „ majoor idem	„	1 100
„ „ kapitein na 17 jaren dienst als officier of een naar dien rang en met dat aantal of meer dienstjaren gepensioneerde	„	1 000
voor een kapitein met minder dan 17 jaren dienst als officier of een naar dien rang en met minder dan dat aantal dienstjaren gepensioneerde	„	900
voor een eerste luitenant na 9 jaren dienst als officier of een naar dien rang en met dat aantal of meer dienstjaren gepensioneerde...	„	800
voor een eerste luitenant met minder dan 9 jaren dienst als officier of een naar dien rang en met minder dan dat aantal dienstjaren gepensioneerde	„	700
voor een tweede luitenant of een naar dien rang gepensioneerde	„	600

B. in het geval, bedoeld sub c van lid 1, het verschil tusschen de bereids betaalde som en die, welke hij, op den dag van bevordering of den dag waarop het sub A aangegeven aantal jaren dienst als officier is volbracht, in het huwelijk tredende, zou moeten voldoen.

3. De sub A en B bedoelde bedragen worden e.q. verhoogd met zooveel ten honderd als de bij dit reglement behorende tabel aangeeft. Bij de toepassing van die tabel wordt de leeftijd der echtgenooten gesteld op het aantal levensjaren dat volbracht is bij het huwelijk of den aanvang van het deelgenootschap, dan wel bij de bevordering, of op den dag, waarop de deelgenoot het sub A genoemde aantal jaren als officier heeft gediend.

4. De huwelijkscontributie is bij elk opvolgend huwelijk opnieuw verschuldigd.

Art. 11.

1. Indien de sub a en b van art. 10 bedoelde huwelijkscontributie niet is voldaan bij de aanstelling of het huwelijk, wordt rente naar reden van vijf ten honderd 's jaars bijberekend van het einde der maand af in welke het huwelijk is voltrokken of de gehuwde tot officier is benoemd. Zij wordt dan aangezuiverd in 36 gelijke maandelijksche termijnen, dan wel, voor zooveel aangaat de deelgenooten,

Art. 10 (¹).

1. De huwelijkscontributie is verschuldigd:

- a. door hen, die bij den aanvang van hun deelgenootschap reeds gehuwd zijn;
- b. door hen, die gedurende hun deelgenootschap in het huwelijk treden;

2. Zij bedraagt duizend gulden.

3. Dit bedrag, hoofdsom genoemd, wordt e.q. verhoogd met zooveel ten honderd als de bij dit reglement behorende tabel I aangeeft. Bij de toepassing van die tabel wordt de leeftijd van den deelgenoot gesteld op het aantal levensjaren, dat volbracht is bij het huwelijk of den aanvang van het deelgenootschap: een leeftijdsverschil van 6 maanden of meer telt voor een geheel jaar.

4. Bij het huwelijk van een deelgenoot, die langer dan 10 jaren aan het fonds heeft bijgedragen en gedurende zijn deelgenootschap geen betrekkingen heeft gehad, die aanspraak op uitkeering ten laste van het fonds konden doen gelden, wordt op de huwelijkscontributie zooveel keer f 50 in mindering gebracht als het aantal volle jaren van zijn deelgenootschap meer dan 10 bedraagt, tot een maximum van f 1 000.

Bij een nieuw huwelijk van den deelgenoot wordt op de hoofdsom, zijnde f 1 000, de volgens een vorig huwelijk aan het fonds betaalde hoofdsom in mindering gebracht.

Art. 11 (²).

1. Indien de onder a en b van art. 10 bedoelde huwelijkscontributie niet is voldaan bij den aanvang van het deelgenootschap of het voltrekken van het huwelijk, wordt rente naar reden van vijf ten honderd 's jaars bijberekend van het einde der maand af in welke het deelgenootschap is

(¹) Zie ook art. 31 lid 2, 33 en 38.
(²) Zie ook art. 32 en 41.

TABEL voor de verhooging van de huwelijksbijdrage.

Leeftijd van den man in volle jaren.	AANTAL JAREN DAT DE VROUW JONGER IS.																																																		Leeftijd van den man in volle jaren.																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																														
	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																			
20	10																																																			20																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																													
21	10	12																																																				21																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																											
22	10	12	14																																																				22																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																										
23	10	12	14	16																																																				23																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																									
24	10	12	14	16	18																																																				24																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																								
25	10	12	14	16	18	20																																																			25																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																								
26	11	13	15	16	19	21	23																																																	26																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																									
27	12	14	16	18	20	22	24	26																																																	27																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																								
28	13	15	17	19	21	23	25	27	29																																																28																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																								
29	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32																																															29																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																								
30	15	17	19	21	23	25	27	29	31	33	35																																														30																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																								
31	16	19	21	23	25	27	29	31	33	34	37	39	41	43	45	47	49	51	53	55	57	59	61	63	65	67	69	71	73	75	77	79	81	83	85	87	89	91	93	95	97	99	101	103	105	107	109	111	113	115	117	119	121	123	125	127	129	131	133	135	137	139	141	143	145	147	149	151	153	155	157	159	161	163	165	167	169	171	173	175	177	179	181	183	185	187	189	191	193	195	197	199	201	203	205	207	209	211	213	215	217	219	221	223	225	227	229	231	233	235	237	239	241	243	245	247	249	251	253	255	257	259	261	263	265	267	269	271	273	275	277	279	281	283	285	287	289	291	293	295	297	299	301	303	305	307	309	311	313	315	317	319	321	323	325	327	329	331	333	335	337	339	341	343	345	347	349	351	353	355	357	359	361	363	365	367	369	371	373	375	377	379	381	383	385	387	389	391	393	395	397	399	401	403	405	407	409	411	413	415	417	419	421	423	425	427	429	431	433	435	437	439	441	443	445	447	449	451	453	455	457	459	461	463	465	467	469	471	473	475	477	479	481	483	485	487	489	491	493	495	497	499	501	503	505	507	509	511	513	515	517	519	521	523	525	527	529	531	533	535	537	539	541	543	545	547	549	551	553	555	557	559	561	563	565	567	569	571	573	575	577	579	581	583	585	587	589	591	593	595	597	599	601	603	605	607	609	611	613	615	617	619	621	623	625	627	629	631	633	635	637	639	641	643	645	647	649	651	653	655	657	659	661	663	665	667	669	671	673	675	677	679	681	683	685	687	689	691	693	695	697	699	701	703	705	707	709	711	713	715	717	719	721	723	725	727	729	731	733	735	737	739	741	743	745	747	749	751	753	755	757	759	761	763	765	767	769	771	773	775	777	779	781	783	785	787	789	791	793	795	797	799	801	803	805	807	809	811	813	815	817	819	821	823	825	827	829	831	833	835	837	839	841	843	845	847	849	851	853	855	857	859	861	863	865	867	869	871	873	875	877	879	881	883	885	887	889	891	893	895	897	899	901	903	905	907	909	911	913	915	917	919	921	923	925	927	929	931	933	935	937	939	941	943	945	947	949	951	953	955	957	959	961	963	965	967	969	971	973	975	977	979	981	983	985	987	989	991	993	995	997	999	1001	1003	1005	1007	1009	1011	1013	1015	1017	1019	1021	1023	1025	1027	1029	1031	1033	1035	1037	1039	1041	1043	1045	1047	1049	1051	1053	1055	1057	1059	1061	1063	1065	1067	1069	1071	1073	1075	1077	1079	1081	1083	1085	1087	1089	1091	1093	1095	1097	1099	1101	1103	1105	1107	1109	1111	1113	1115	1117	1119	1121	1123	1125	1127	1129	1131	1133	1135	1137	1139	1141	1143	1145	1147	1149	1151	1153	1155	1157	1159	1161	1163	1165	1167	1169	1171	1173	1175	1177	1179	1181	1183	1185	1187	1189	1191	1193	1195	1197	1199	1201	1203	1205	1207	1209	1211	1213	1215	1217	1219	1221	1223	1225	1227	1229	1231	1233	1235	1237	1239	1241	1243	1245	1247	1249	1251	1253	1255	1257	1259	1261	1263	1265	1267	1269	1271	1273	1275	1277	1279	1281	1283	1285	1287	1289	1291	1293	1295	1297	1299	1301	1303	1305	1307	1309	1311	1313	1315	1317	1319	1321	1323	1325	1327	1329	1331	1333	1335	1337	1339	1341	1343	1345	1347	1349	1351	1353	1355	1357	1359	1361	1363	1365	1367	1369	1371	1373	1375	1377	1379	1381	1383	1385	1387	1389	1391	1393	1395	1397	1399	1401	1403	1405	1407	1409	1411	1413	1415	1417	1419	1421	1423	1425	1427	1429	1431	1433	1435	1437	1439	1441	1443	1445	1447	1449	1451	1453	1455	1457	1459	1461	1463	1465	1467	1469	1471	1473	1475	1477	1479	1481	1483	1485	1487	1489	1491	1493	1495	1497	1499	1501	1503	1505	1507	1509	1511	1513	1515	1517	1519	1521	1523	1525	1527	1529	1531	1533	1535	1537	1539	1541	1543	1545	1547	1549	1551	1553	1555	1557	1559	1561	1563	1565	1567	1569	1571	1573	1575	1577	1579	1581	1583	1585	1587	1589	1591	1593	1595	1597	1599	1601	1603	1605	1607	1609	1611	1613	1615	1617	1619	1621	1623	1625	1627	1629	1631	1633	1635	1637	1639	1641	1643	1645	1647	1649	1651	1653	1655	1657	1659	1661	1663	1665	1667	1669	1671	1673	1675	1677	1679	1681	1683	1685	1687	1689	1691	1693	1695	1697	1699	1701	1703	1705	1707	1709	1711	1713	1715	1717	1719	1721	1723	1725	1727	1729	1731	1733	1735	1737	1739	1741	1743	1745	1747	1749	1751	1753	1755	1757	1759	1761	1763	1765	1767	1769	1771	1773	1775	1777	1779	1781	1783	1785	1787	1789	1791	1793	1795	1797	1799	1801	1803	1805	1807	1809	1811	1813	1815	1817	1819	1821	1823	1825	1827	1829	1831	1833	1835	1837	1839	1841	1843	1845	1847	1849	1851	1853	1855	1857	1859	1861	1863	1865	1867	1869	1871	1873	1875	1877	1879	1881	1883	1885	1887	1889	1891	1893	1895	1897	1899	1901	1903	1905	1907	1909	1911	1913	1915	1917	1919	1921	1923	1925	1927	1929	1931	1933	1935	1937	1939	1941	1943	1945	1947	1949	1951	1953	1955	1957	1959	1961	1963	1965	1967	1969	1971	1973	1975	1977	1979	1981	1983	1985	1987	1989	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009	2011	2013	2015	2017	2019	2021	2023	2025	2027	2029	2031	2033	2035	2037	2039	2041	2043	2045	2047	2049	2051	2053	2055	2057	2059	2061	2063	2065	2067	2069	2071	2073	2075	2077	2079	2081	2083	2085	2087	2089	2091	2093	2095	2097	2099	2101	2103	2105	2107	2109	2111	2113	2115	2117	2119	2121	2123	2125	2127	2129

die in Nederlandsch-Indië zonder landsinkomsten zijn of pensioen genieten, in 60 gelijke maandelijksche termijnen, en voor zooveel aangaat de deelgenooten, die buiten Nederlandsch-Indië zonder landsinkomsten zijn of pensioen genieten, in 20 gelijke driemaandelijksche termijnen. Bij aanzuivering van de schuld in termijnen bedraagt elke termijn alsdan:

- a. bij betaling in 36 maandelijksche termijnen het $\frac{1}{30}$ van hetgeen verschuldigd is bij het begin van de maand, in welke de betaling aanvangt, vermeerderd met $7\frac{1}{4}$ ten honderd;
- b. bij betaling in 60 maandelijksche of 20 driemaandelijksche termijnen, resp. het $\frac{1}{60}$ of $\frac{1}{20}$ van hetgeen verschuldigd is bij het begin van de maand, waarin de betaling aanvangt, vermeerderd met 12 ten honderd.

2. Indien van de sub a en b van het eerste lid van artikel 10, bedoelde huwelijkscontributione een deel in termijnen is betaald, kan het overige gedeelte ineens worden voldaan.

Op de bedragen der nog verschuldigde termijnen wordt dan eene rente in mindering gebracht naar reden van vijf ten honderd 's jaars.

aangevangen of het huwelijk is voltrokken. Zij wordt dan aangezuiverd in 36 gelijke maandelijksche termijnen, dan wel, voor zooveel aangaat de deelgenooten die in Nederlandsch-Indië zonder landsinkomsten zijn of pensioen genieten, in 60 gelijke maandelijksche termijnen, en voor zooveel aangaat de deelgenooten, die buiten Nederlandsch-Indië zonder landsinkomsten zijn of pensioen genieten, in 20 gelijke driemaandelijksche termijnen.

Bij aanzuivering van de schuld:

- a. in 36 termijnen bedraagt elke termijn, indien de inhouding of storting aanvangt:
  - 1e. in het begin van de maand het $\frac{1}{30}$ van hetgeen op dat tijdstip verschuldigd is en
  - 2e. bij het einde van de maand het $\frac{1}{36}$ van hetgeen verschuldigd is op den eersten van de maand, volgende op die waarin de betaling aanvangt; in beide gevallen verhoogd met 7.25 ten honderd;
- b. in 60 maandelijksche of 20 driemaandelijksche termijnen, onderscheidenlijk het $\frac{1}{60}$ of $\frac{1}{20}$ van hetgeen verschuldigd is bij het begin van de maand waarin de betaling aanvangt, vermeerderd met onderscheidenlijk $12\frac{1}{2}$ of 12 ten honderd. Is met eene aanzuivering in termijnen een aanvang gemaakt, dan wordt behoudens het bepaalde bij lid 2 van dit artikel, ingeval van stilstand der landsinkomsten of bij pensionneering in de bedragen der termijnen, waarin de aanzuivering geschiedt, geen verandering gebracht.

2. Indien van de onder a en b van het eerste lid van artikel 10 bedoelde huwelijkscontributione een deel in termijnen is betaald, kan het overige gedeelte ineens worden voldaan. Op het dan verschuldigde wordt eene rente in mindering gebracht naar reden van vijf ten honderd 's jaars [tabel II].

Behoort bij artikel 11 lid 2.

Tabel II.

Factoren, waarmede het bedrag van een termijn vermenigvuldigd moet worden om de waarde der schuld te vinden op den dag, waarop juist een termijnbetaling heeft plaats gevonden.

BIJ BETALING IN:

Maandelijksche termijnen					Driemaandelijksche termijnen				
Aantal termijnen dat nog verschuldigd is	Factor.	Aantal termijnen dat nog verschuldigd is	Factor.	Aantal termijnen dat nog verschuldigd is	Factor.	Aantal termijnen dat nog verschuldigd is	Factor.	Aantal termijnen dat nog verschuldigd is	Factor.
1	0.996	21	20.09	41	37.69	1	0.998		
2	1.988	22	21.00	42	38.53	2	1.994		
3	2.976	23	21.91	43	39.37	3	2.992		
4	3.960	24	22.82	44	40.21	4	3.881		
5	4.939	25	23.72	45	41.04	5	4.821		
6	5.915	26	24.62	46	41.87	6	5.751		
7	6.887	27	25.52	47	42.70	7	6.669		
8	7.855	28	26.41	48	43.52	8	7.576		
9	8.819	29	27.30	49	44.34	9	8.472		
10	9.780	30	28.19	50	45.15	10	9.358		
11	10.74	31	29.07	51	45.97	11	10.23		
12	11.69	32	29.94	52	46.78	12	11.10		
13	12.64	33	30.82	53	47.58	13	11.95		
14	13.58	34	31.69	54	48.38	14	12.79		
15	14.52	35	32.56	55	49.18	15	13.63		
16	15.46	36	33.42	56	49.98	16	14.45		
17	16.39	37	34.28	57	50.77	17	15.26		
18	17.33	38	35.14	58	51.56	18	16.06		
19	18.25	39	35.99	59	52.35	19	16.86		
20	19.17	40	36.84						

Voorbeeld.

Huwelijk 13 October 1919 gepensionneerd deelgenoot.
 *Verschuldigde huwelijkscontributie f 1000.—
 Betaling in 20 termijnen, eerste betaling in December 1919.

Schuld op 1 November 1919	f 1000.—
Bij te rekenen rente $\frac{5}{1200} \times f 1000$	„ 4.17
<hr/>	
Schuld op 1 December 1919	f 1004.17
Betaling per termijn $1.12 \times f 1004.17 =$ „	56.23

20

Art. 12.

1. De gewone contributie, zoomede de invorderbaar geworden termijnen van de sub *a* en *b* van art. 10, eerste lid, bedoelde huwelijkscontributie worden, indien de deelgenoot landsinkomsten geniet, van die inkomsten ingehouden.

2. De buitengewone contributie wordt ingehouden van de inkomsten over de eerste twee maanden der verhooging. Over de verhooging, die wordt ingehouden, is de gewone contributie niet verschuldigd.

3. De sub *c* van het eerste lid van art. 10 bedoelde huwelijkscontributie is invorderbaar in twaalf gelijke achtereenvolgende termijnen, aanvangende met de maand, volgende op die, waarin de buitengewone contributie geheel is aangezuiverd en wordt, indien de deelgenoot landsinkomsten geniet, van die inkomsten ingehouden.

4. Ingeval de deelgenoot tijdelijk geen inkomsten van landswege geniet, moet de verschuldigde contributie *e. q.* verhoogd met de rente, gestort worden, in Nederland bij een der Rijksbetaalmeesters, in Nederlandsch-Indië bij een der algemeene ontvangers van 's Lands kas; de storting bij de algemeene ontvangers geschiedt maandelijks; de storting bij de Rijksbetaalmeesters geschiedt driemaandelijks; met dien verstande dat in de laatste maand van elk kalenderkwartaal is te voldoen hetgeen in dat kwartaal invorderbaar geworden is.

5. Wordt aan de in het vorige lid bedoelde verplichting niet voldaan, dan ondergaat het te storten bedrag eene verhooging naar reden van vijf ten honderd 's jaars berekend over het tijdvak, loopende van het einde der maand of van het kwartaal, waarin de betaling moest plaats hebben, tot het einde der maand, waarin de betaling geschiedt.

6. Zoodra gebleken is dat een deelgenoot in gebreke is, wat de betaling der door hem verschuldigde gewone bijdragen betreft, wordt in Nederland vanwege de Directie en in Nederlandsch-Indië van wege den beheerder van het fonds diens aandacht gevestigd op het bepaalde in het volgende lid van dit artikel, zullende hij er zich echter nimmer op kunnen beroepen dat hij geene waarschuwing als hierbedoeld heeft ontvangen.

7. Wanneer een officier, die tijdelijk geen landsinkomsten geniet, een jaar achterstallig is in de betaling van zijne gewone contributie, houdt hij op deelgenoot te zijn. Het deelgenootschap wordt in dat geval alleen herkregeu door het opnieuw in het genot treden van inkomsten als officier.

8. Door het verlies van het deelgenootschap gaat de schuld van den deelgenoot niet te niet.

Deelgenoot wenseht het restant der schuld in zijn geheel af te doen in begin Augustus 1920.

Hij heeft dan 3 termijnen betaald.

Resteerende schuld in Juni 1920 (na de betaling in Juni)

$f 56.23 \times f 15.26 =$	f 858.07
Bij te berekenen rente $2 \times \frac{5}{1200} \times f 858.07 =$ „	7.15

Schuld in Augustus 1920	f 865.22
-------------------------------	----------

Art. 12.

1. De gewone contributie, zoomede de invorderbaar geworden termijnen van de onder *a* en *b* van art. 10, eerste lid, bedoelde huwelijkscontributie worden, indien de deelgenoot landsinkomsten geniet, van die inkomsten ingehouden.

2. De buitengewone contributie wordt ingehouden van de inkomsten over de eerste maand, waarin de verhoogde bezoldiging ingaat. Over de verhooging voor zoover zij wordt ingehouden, is geen gewone contributie verschuldigd.

3. Ingeval de deelgenoot tijdelijk geen inkomsten van 's Landswege geniet, moet de verschuldigde contributie *e. q.* verhoogd met de rente, gestort worden, in Nederland bij een der Rijksbetaalmeesters, bij een door den Minister van Koloniën aangewezen bankinstelling of den postehèque- en girodienst; in Nederlandsch-Indië bij een der algemeene ontvangers van 's Lands kas. De storting bij de algemeene ontvangers geschiedt maandelijks; die bij de Rijksbetaalmeesters of een der vorenbedoelde instellingen in Nederland geschiedt als regel driemaandelijks, met dien verstande dat in de laatste maand van elk kwartaal is te voldoen hetgeen in dat kwartaal invorderbaar geworden is.

4. Wordt aan de in het vorige lid bedoelde verplichting niet voldaan, dan ondergaat het te storten bedrag een verhooging naar reden van vijf ten honderd 's jaars, berekend over het tijdvak, loopende van het einde der maand of van het kwartaal, waarin de betaling moest plaats hebben, tot het einde der maand, waarin de betaling geschiedt.

5. Zoodra gebleken is dat een deelgenoot in gebreke is, wat de betaling der door hem verschuldigde gewone bijdragen betreft, wordt in Nederland vanwege de directie en in Nederlandsch-Indië vanwege den beheerder van het fonds diens aandacht gevestigd op het bepaalde in het volgende lid van dit artikel, zullende hij er zich echter nimmer op kunnen beroepen dat hij geen waarschuwing als hierbedoeld heeft ontvangen.

6. Wanneer een officier, die tijdelijk geen landsinkomsten geniet, een jaar achterstallig is in de betaling van zijne gewone contributie, houdt hij op deelgenoot te zijn. Het deelgenootschap wordt in dat geval alleen herkregeu door het opnieuw in het genot treden van inkomsten als officier.

7. Door het verlies van het deelgenootschap gaat de schuld van den deelgenoot niet te niet.

8. Wordt iemand, die ingevolge het bepaalde bij lid 6 heeft opgehouden deelgenoot te zijn, opnieuw deelgenoot, dan wordt de achterstallige contributie met de rente aangezuiverd door eene extra-inhouding van tien ten honderd

9. Wordt iemand, die ingevolge het bepaalde bij lid 7 heeft opgehouden deelgenoot te zijn, opnieuw deelgenoot, dan wordt de achterstallige contributie met de rente aangezuiverd door eene extra-inhouding van tien ten honderd op de inkomsten, waarover gewone contributie moet worden voldaan.

10. Bij stortingen rechtstreeks in de schatkist van in dit en andere artikelen bedoelde contributiën moeten de bewijzen van de stortingen worden gezonden in Nederlandsch-Indië door actiefdienende officieren aan het Departement van Oorlog en door de overige deelgenooten aan den beheerder van het fonds, buiten Nederlandsch-Indië aan de Directie van het fonds in Nederland.

11. Wordt een deelgenoot uit 's Lands dienst ontslagen zonder toekenning van pensioen of vervalt het hem toegekend pensioen, dan worden de achterstallige contributiën en extra-bijdragen met de verhoogingen en boeten, voor zooveel mogelijk, ingehouden van de nog niet uitbetaalde termijnen van de bezoldiging of het pensioen.

12. Aan een deelgenoot, die tijdelijk buiten Nederlandsch-Indië vertoeft en die uit hoofde van lid 2 van dit artikel of uit andere hoofde nog eene bijdrage aan het fonds heeft te voldoen, waarvoor geen betaling in termijnen is toegestaan, kan worden vergund die bijdragen aan te zuiveren in door de Directie vast te stellen termijnen.

Art. 13.

1. Ieder deelgenoot, die in het huwelijk treedt, of die bij den aanvang van zijn deelgenootschap gehuwd is, is verplicht daarvan schriftelijk kennis te geven, in Nederlandsch-Indië aan den beheerder van het fonds, door tusschenkomst van dengeen die zijn traktement uitbetaalt, elders aan de Directie van het fonds.

2. Indien aan de in het vorige lid bedoelde verplichting niet is voldaan binnen een jaar na den datum, waarop het huwelijk is voltrokken of de gehuwde tot het fonds is toetreden, wordt het bedrag der door hem bij het huwelijk of de toetreding verschuldigde huwelijkscontributie tien ten honderd hooger. Bovendien verbeurt hij in dat geval eene boete van één ten honderd van het oorspronkelijk verschuldigd bedrag, voor elke maand, welke hij na het verstrijken van dien termijn heeft laten verlopen, gerekend tot en met de maand, waarin de schuld in haar geheel wordt aangezuiverd of waarin met de aanzuivering der schuld in termijnen wordt aangevangen. In het laatste geval wordt rente bijberekend op den voet van het bepaalde bij art. 11.

Wat de wijze van aanzuivering ervan betreft, wordt de boete mede als eene verhoging der huwelijkscontributie aangemerkt.

Art. 14.

De aanwijzing van de stukken, die voor de regeling der contributiën door de deelgenooten moeten worden ingediend, geschiedt in Nederland door den Minister van Koloniën, in Nederlandsch-Indië door den Gouverneur-Generaal.

Art. 15.

1. Hetgeen een deelgenoot bij zijn overlijden nog aan het fonds schuldig is, wordt zooveel mogelijk voldaan door inhoudingen van tien tot dertig ten honderd — ter beoor-

op de inkomsten, waarover gewone contributie moet worden voldaan.

9. Bij stortingen rechtstreeks in de schatkist van in dit en andere artikelen bedoelde contributiën moeten de bewijzen van de stortingen worden gezonden in Nederlandsch-Indië aan den beheerder van het fonds, buiten Nederlandsch-Indië aan de directie van het fonds in Nederland.

10. Wordt een deelgenoot uit 's Landsdienst ontslagen zonder toekenning van pensioen, of vervalt het hem toegekend pensioen, dan worden de achterstallige contributiën en extra-bijdragen met de verhoogingen en boeten, voor zooveel mogelijk, ingehouden van de nog niet uitbetaalde termijnen van de bezoldiging of het pensioen.

11. Aan een deelgenoot, die tijdelijk buiten Nederlandsch-Indië vertoeft en die uit hoofde van lid 2 van dit artikel of uit andere hoofde nog een bijdrage aan het fonds heeft te voldoen, waarvoor geen betaling in termijnen is toegestaan, kan worden vergund die bijdragen aan te zuiveren in door de directie vast te stellen termijnen.

Art. 13.

1. Ieder deelgenoot, die in het huwelijk treedt, of die bij den aanvang van zijn deelgenootschap gehuwd is, is verplicht daarvan schriftelijk kennis te geven in Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao aan den beheerder van het fonds, door tusschenkomst van dengeen die zijn traktement uitbetaalt, elders aan de Directie van het fonds.

2. Indien aan de in het vorige lid bedoelde verplichting niet is voldaan binnen een jaar na den datum, waarop het huwelijk is voltrokken of de gehuwde tot het fonds is toetreden, wordt het bedrag der door hem bij het huwelijk of de toetreding verschuldigde huwelijkscontributie tien ten honderd hooger. Bovendien verbeurt hij in dat geval eene boete van één ten honderd van het oorspronkelijk verschuldigd bedrag, voor elke maand welke hij na het verstrijken van dien termijn heeft laten verlopen, gerekend tot en met de maand, waarin de schuld in haar geheel wordt aangezuiverd of waarin met de aanzuivering der schuld in termijnen wordt aangevangen. In het laatste geval wordt de rente bijberekend op den voet van het bepaalde bij art. 11.

Wat de wijze van aanzuivering ervan betreft, wordt de boete mede als eene verhoging der huwelijkscontributie aangebracht.

Art. 14.

Ongewijzigd.

Art. 15 (1).

1. Hetgeen een deelgenoot bij zijn overlijden nog aan

(1) Zie ook art. 25.

deeling in Nederland van de Directie, in Nederlandsch-Indië van den beheerder van het fonds — van het pensioen der weduwe en den onderstand der kinderen, tenzij de deelgenoot niet binnen een jaar na de voltrekking van het huwelijk, waaruit de betrekkingen zijn achtergelaten, van die voltrekking had kennis gegeven, in welk geval de inhoudingen dertig tot vijftig ten honderd van het pensioen en den onderstand bedragen.

2. De maximum-inhoudingen, onderscheidenlijk van dertig en vijftig ten honderd, moeten worden toegepast, indien de contributie, e. q. met inbegrip van de verschuldigde rente, niet binnen vijf jaar, nadat het recht op uitkeering is ontstaan, kan worden aangezuiverd.

3. Indien de bedoelde inhoudingen over een langer tijdvak loopen dan voor de oorspronkelijke regeling van de contributiebetaling gold, wordt over den langeren duur eene rente naar reden van vijf ten honderd 's jaars bijberekend.

4. Indien de deelgenoot geen betrekkingen heeft nagelaten, die aanspraak op uitkeering uit het fonds hebben, wordt de achterstallige schuld zooveel mogelijk van de krachtens artikel 26 uit te keeren begrafeniskosten ingehouden.

5. Voor schuld aan het fonds, die niet kan worden ingehouden van uitkeeringen aan de weduwen en/of nagelaten kinderen of voor het deel der schuld, dat niet van de tegemoetkoming in de kosten der begrafenis kan worden ingehouden, zijn de erfgenamen van den deelgenoot aansprakelijk.

6. Voor zoover niet anders is bepaald, wordt van schulden, die niet binnen één jaar na het overlijden van den deelgenoot zijn aangezuiverd, na verloop van elk jaar eene rente van 5% per jaar bijberekend.

Art. 16.

Alle bijdragen, die verschuldigd waren op het tijdstip van hare voldoening, zijn onherroepelijk eigendom van het fonds.

Uitkeeringen aan weduwen en weezen.

Art. 17.

1. Aan de weduwe van een deelgenoot wordt pensioen toegekend. De door een deelgenoot nagelaten weezen worden, tenzij zij vallen in de termen van art. 20, gesteld in het genot van onderstand.

Op de uitkeeringen bestaat geen recht, wanneer de door den deelgenoot nagelaten schuld aan het fonds niet wordt aangezuiverd, hetzij ineens, hetzij in door de directie of in Nederlandsch-Indië door den beheerder vast te stellen termijnen.

2. Onder weezen worden in dit reglement verstaan minderjarige kinderen van overleden deelgenooten, die uit een huwelijk geboren, dan wel gewettigd zijn.

het fonds schuldig is, wordt voor zoover mogelijk voldaan door inhoudingen van vijf tot dertig ten honderd — ter beoordeeling in Nederland van de directie, in Nederlandsch-Indië van den beheerder van het fonds — van het pensioen der weduwe en den onderstand der kinderen, tenzij de deelgenoot niet binnen een jaar na de voltrekking van het huwelijk, waaruit de betrekkingen zijn achtergelaten, van die voltrekking had kennis gegeven, in welk geval de inhoudingen tien tot vijftig ten honderd van het pensioen en den onderstand bedragen.

De beschikkingen van den beheerder worden voorloopig genomen onder nadere goedkeuring van de directie.

2. De maximum-inhoudingen onderscheidenlijk van dertig en vijftig ten honderd, moeten worden toegepast, indien de contributie, e. q. met inbegrip van de verschuldigde rente, niet binnen tien jaar, nadat het recht op uitkeering is ontstaan, kan worden aangezuiverd.

3. Indien de bedoelde inhoudingen over een langer tijdvak loopen dan voor de oorspronkelijke regeling van de contributiebetaling gold, wordt over den langeren duur eene rente naar reden van vijf ten honderd 's jaars bijberekend.

4. Indien de deelgenoot geen betrekkingen heeft nagelaten, die aanspraak op uitkeering uit het fonds hebben, wordt de achterstallige schuld zooveel mogelijk van de krachtens art. 26 uit te keeren begrafeniskosten ingehouden.

5. Voor schuld aan het fonds die niet kan worden ingehouden van uitkeeringen aan de weduwen en/of nagelaten kinderen of voor het deel der schuld, dat niet van de tegemoetkoming in de kosten der begrafenis kan worden ingehouden, zijn de erfgenamen van den deelgenoot aansprakelijk.

6. Voor zoover niet anders is bepaald, wordt van de schulden, die niet binnen een jaar na het overlijden van den deelgenoot zijn aangezuiverd, na verloop van elk jaar eene rente van 5% per jaar bijberekend.

Art. 16.

Ongewijzigd.

Uitkeeringen aan weduwen en weezen.

Art. 17.

Ongewijzigd.

Art. 18.

Behoudens het bepaalde bij artikel 30 bedraagt het pensioen voor de weduwe van een:

luitenant-generaal	f 1 800 's jaars
generaal-majoor	„ 1 600 „
kolonel	„ 1 400 „
luitenant-kolonel	„ 1 200 „
majoor	„ 1 100 „
kapitein met 17 of meer jaren dienst als officier	„ 1 000 „
kapitein met minder dan 17 jaren dienst als officier	„ 900 „
eerste luitenant met 9 of meer jaren dienst als officier	„ 800 „
eerste luitenant met minder dan 9 jaren dienst als officier	„ 700 „
tweede luitenant	„ 600 „

Titulaire rangen komen hierbij niet in aanmerking.

Art. 19.

1. De onderstand der weezen, wier moeder pensioen geniet ten laste van het fonds bedraagt:

voor één kind	f 192 's jaars
„ twee kinderen	„ 300 „
„ drie „	„ 384 „
„ vier „	„ 444 „
„ vijf of meer kinderen	„ 480 „

2. Indien de moeder geen aanspraak heeft op pensioen ten laste van het fonds of wanneer zij eveneens overleden is, bedraagt de onderstand voor elk kind een derde gedeelte van het pensioen, dat de moeder had kunnen genieten of genoten heeft, met dien verstande dat voor die kinderen in totaal nooit meer wordt uitgekeerd dan het bedrag van dat pensioen.

Art. 20.

Geen onderstand wordt uitgekeerd:

- a. aan weezen, die een vast ambt in 's Rijks of 's Landsdienst bekleeden, dat wordt bezoldigd met minstens twaalf honderd gulden, dan wel minstens acht honderd gulden 's jaars al naar mate het in of buiten de Koloniën wordt vervuld;
- b. aan officieren van het Nederlandsche of Nederlandsch-Indische leger, dan wel in dienst van eene vreemde mogendheid;
- c. aan weezen, die gehuwd zijn.

Art. 21.

1. De uitkeeringen uit het fonds gaan in met den eersten der maand, volgende op die, waarin het recht daarop is ontstaan.

2. Zij worden uitbetaald tot en met de maand, waarin de rechthebbende overlijdt of het recht op uitkeering verliest.

Art. 18 (¹).

Behoudens het bepaalde bij artikel 30 bedraagt het pensioen voor de weduwe van een:

luitenant-generaal	f 2 640 's jaars
generaal-majoor	„ 2 520 „
luitenant-kolonel	„ 2 400 „
kolonel	„ 1 920 „
eerste luitenant	„ 1 500 „
tweede luitenant	„ 1 200 „

Titulaire rangen komen hierbij niet in aanmerking.

Art. 19 (²).

1. De onderstand der weezen, wier moeder pensioen geniet ten laste van het fonds bedraagt:

voor een kind	f 480 's jaars
„ twee kinderen	„ 900 „
„ drie „	„ 1 200 „
„ vier „	„ 1 380 „
„ vijf of meer kinderen	„ 1 500 „

2. Ten behoeve van kinderen van een overleden deelgenoot wier moeder overleden is of niet in het genot is van pensioen, wordt aan den voogd, aan de moedervoogdes of aan de voogdijraad toegekend voor (³):

1 kind	f 720
2 kinderen	„ 1 350
3 „	„ 1 800
4 „	„ 2 070
5 of meer kinderen	„ 2 250

Art. 20 (⁴).

Geen onderstand wordt uitgekeerd:

- a. aan weezen, die een vast ambt in 's Rijks of 's Landsdienst bekleeden, dat wordt bezoldigd met minstens f 1 800 dan wel minstens f 1 500 's jaars, al naar mate het in of buiten de Koloniën wordt vervuld;
- b. aan weezen, die in het huwelijk treden.

Art. 21 (⁵).

1. De uitkeeringen uit het fonds gaan in met den eersten der maand, waarin het recht daarop is ontstaan.

2. Zij worden uitbetaald tot en met de maand, waarin de rechthebbende overlijdt of het recht op uitkeering verliest.

(¹) Zie ook art. 37

(²) Zie ook art. 35, 36, 37 en 38.

(³) Voor kinderen van weduwen, die hertrouwd zijn, zie art. 36.

(⁴) Zie art. 3.

(⁵) Zie ook art. 37, 39 e 40.

Art. 22.

1. De regeling van de pensioenen en onderstanden geschiedt in Nederland door de Directie, in Nederlandsch-Indië door den beheerder van het fonds, nadat de in Nederland door den Minister van Koloniën, in Nederlandsch-Indië door den Gouverneur-Generaal, voorgeschreven bewijsstukken aan haar zijn overgelegd.

2. Wanneer de weduwen of de weezen zich in Nederlandsch-Indië elders dan op Java en Madoera bevinden, kunnen de pensioenen en onderstanden, onder nadere goedkeuring van den beheerder van het fonds, verleend worden door den gewestelijken dienst der militaire administratie.

3. Indien bij de ontvangst van eene aanvraag om toekenning van pensioen of onderstand stellige gegevens voor de vaststelling van het bedrag ontbreken, kan eene voorloopige regeling der uitkeering e.g. op den voet van het bepaalde bij lid 2 plaats hebben, onder voorbehoud van nadere regeling en verrekening.

4. Wanneer pensioenen of onderstanden, in strijd met de bepalingen van het Reglement zijn toegekend, kunnen zij worden ingetrokken of de bedragen worden herzien. Het te weinig genotene over de laatste vijf jaren wordt aan de rechthebbenden uitbetaald zonder bijberekening van rente, het te veel genotene niet teruggevorderd, tenzij de fout is toe te schrijven aan bedrog of arglist, gepleegd bij de aanvraag van pensioen of onderstand.

Art. 23.

De pensioenen en onderstanden worden maandelijks of driemaandelijks uitbetaald. In Nederland bepaalt de Minister van Koloniën, in Nederlandsch-Indië de Gouverneur-Generaal, hoe die uitbetaling zal geschieden en welke bewijsstukken daarvoor moeten worden overgelegd.

Art. 24.

1. Aan de van Nederlandsch-Indië naar Nederland of van Nederland naar Nederlandsch-Indië vertrekkende weduwen en weezen kan een voorschot van eene maand op het pensioen en den onderstand worden verleend boven het hun toekomende over de maand van vertrek. Het voorschot wordt aangezuiverd door stilstand van de uitkeering.

2. Voorschot op de uitkeering der moeder wordt, zoo noodig, verhaald op die der kinderen en omgekeerd.

3. Voorschot, dat niet op den voet van het bepaalde bij de twee vorige leden kan worden ingehouden van uitkeeringen ten laste van het fonds, wordt niet teruggevorderd.

4. De in lid 1 bedoelde weduwen en weezen, zoomede zij, die in Nederlandsch-Indië van vaste woonplaats veranderen, worden voorzien van een certificaat van ophouding van betaling.

Art. 25.

1. De pensioenen en onderstanden zijn onvervreemdbaar. De rechthebbende kan daarvoor op geenerlei wijze beschikken, ook niet door verpanding of beleening. Indien de rechthebbende last geeft het pensioen of den onderstand te ontvangen, kan die lastgeving altijd worden

Art. 22.

1. De regeling van de pensioenen en onderstanden geschiedt in Nederland door de directie, in Nederlandsch-Indië door den beheerder van het fonds, nadat de in Nederland door den Minister van Koloniën, in Nederlandsch-Indië door den Gouverneur-Generaal voorgeschreven bewijsstukken aan de directie of den beheerder zijn overgelegd.

2. Wanneer de weduwen of de weezen zich in Nederlandsch-Indië elders dan op Java en Madoera bevinden, kunnen de pensioenen en onderstanden, onder nadere goedkeuring van den beheerder van het fonds verleend worden door den gewestelijken dienst der militaire administratie.

3. Indien bij de ontvangst van eene aanvraag om toekenning van pensioen of onderstand stellige gegevens voor de vaststelling van het bedrag ontbreken, kan eene voorloopige regeling der uitkeering e.g. op den voet van het bepaalde bij lid 2 plaats hebben, onder voorbehoud van nadere regeling en verrekening.

4. Wanneer pensioenen of onderstanden, in strijd met de bepalingen van het reglement zijn toegekend, kunnen zij worden ingetrokken of de bedragen worden herzien. Het te weinig genotene over de laatste vijf jaren wordt aan de rechthebbenden uitbetaald zonder bijberekening van rente, het te veel genotene niet teruggevorderd, tenzij de fout is toe te schrijven aan bedrog of arglist, gepleegd bij de aanvraag van pensioen of onderstand.

Art. 23 (1).

Ongewijzigd.

Art. 24.

Ongewijzigd.

Art. 25.

1. Ongewijzigd.

(1) Zie ook art. 42, lid 2.

herroepen. Alle hiermede strijdige overeenkomsten zijn nietig.

2. Onder de bij lid 1 verboden beleeningen zijn niet begrepen de voorschotten, door gemeentebestuur, liefdadige of tot algemeen nut werkende instellingen, hetzij renteloos, hetzij tegen matige rente verschaft, een en ander ter beoordeeling in Nederland van de directie van het fonds, in Nederlandsch-Indië van het betrokken Hoofd van gewestelijk bestuur.

3. Op het pensioen en den onderstand mogen bij administratieven maatregel geene andere kortingen worden verleend dan die, welke uitdrukkelijk bij dit reglement zijn toegelaten.

Art. 26.

1. Bij het overlijden van een deelgenoot, waaronder hier ook te verstaan de gepensioneerde officier, die wegens vijf en zestigjarigen leeftijd van den contributieplicht werd ontheven, zal aan zijne nagelaten betrekkingen of boedelberederaars, dan wel aan hen, die de begrafenis hebben bekostigd, ter tegemoetkoming in de kosten der begrafenis, ten laste van het fonds worden betaald, zoo de overledene is geweest:

opperofficier	f 175
hoofdofficier	„ 150
subaltern officier	„ 125

Titulaire rangen komen hierbij niet in aanmerking.

2. De wijze van betaling wordt geregeld in Nederland door den Minister van Koloniën, in Nederlandsch-Indië door den Commandant van het Leger en Chef van het Departement van Oorlog, voor zoover noodig, in overleg met den Directeur van Financiën.

Verjaring van vorderingen ten bate en ten laste van het fonds.

Art. 27.

1. De vorderingen van het fonds wegens gewone contributie, zoomede de vorderingen op het fonds wegens pensioen of onderstand en tegemoetkoming in de kosten der begrafenis, verjaren door verloop van vijf jaren.

2. De vorderingen van het fonds wegens buitengewone contributie en die wegens huwelijkscontributiën verjaren door verloop van dertig jaren.

Voorziening in bijzondere gevallen.

Art. 28.

De voorgaande artikelen van dit reglement zijn niet van toepassing, voor zoover zij in strijd zijn met de bepalingen in de artikelen 29 tot en met 45 vervat.

Art. 29.

1. Officieren, die uit den dienst worden ontslagen zonder toekenning van voortdurend pensioen, zoomede gepensioneerden, wier pensioen vervalt kunnen voor de

2. Ongewijzigd.

3. Op het pensioen en den onderstand mogen bij administratieven maatregel geene andere kortingen worden verleend dan die, welke uitdrukkelijk bij dit reglement zijn toegelaten, tenzij in geval van schuld aan den lande de betrokkene aan de directie of den beheerder uitdrukkelijk verzoekt, die schuld te mogen aanzuiveren door inhouding van een gedeelte van haar pensioen. Een dergelijk verzoek kan ten allen tijde worden herroepen.

Art. 26.

1. Bij het overlijden van een deelgenoot, waaronder hier ook te verstaan de gepensioneerde officier, die wegens vijf en zestigjarigen leeftijd van de contributieplicht werd ontheven, zal aan zijn nagelaten betrekkingen of boedelberederaars, dan wel aan hen, die de begrafenis hebben bekostigd, ter tegemoetkoming in de kosten der begrafenis ten laste van het fonds worden betaald, zoo de overledene is geweest:

opperofficier	f 250
hoofdofficier	„ 225
subaltern officier	„ 200

Titulaire rangen komen hier niet in aanmerking.

2. De wijze van betaling wordt geregeld door den Minister van Koloniën, in Nederlandsch-Indië door den Gouverneur-Generaal.

Verjaring van vorderingen ten bate en ten laste van het fonds.

Art. 27 (1).

Ongewijzigd.

Voorziening in bijzondere gevallen.

Art. 28.

Ongewijzigd.

Art. 29 (1).

1. Ongewijzigd.

(1) Zie ook art. 42 lid 2.

vrouw, met wie zij gehuwd zijn op het tijdstip, waarop zij ophouden verplicht deelgenoot in het fonds te zijn, voor de kinderen uit dat huwelijk, voor hunne kinderen uit vroegere huwelijken en voor de gewettigde kinderen, die zij op meerbedoeld tijdstip hebben, deelgenoot in het fonds blijven.

2. Daartoe hebben zij zich schriftelijk te wenden tot de Directie of den beheerder van het fonds.

3. Is de in het vorige lid bedoelde kennisgeving niet ontvangen binnen zes maanden na het tijdstip, in lid 1 genoemd, dan worden zij geacht van hun deelgenootschap te hebben afgezien.

4. Zoodra de beheerder van het fonds er kennis van krijgt dat een deelgenoot uit 's Lands dienst is ontslagen zonder toekenning van pensioen, dan wel dat het pensioen van een gewezen officier is vervallen, vestigt hij, indien de deelgenoot betrekkingen heeft als in lid 1 bedoeld en in Nederlandsch-Indië verblijf houdt, zijne aandacht op het voorkomende in de vorige drie leden van dit artikel. Op overeenkomstige wijze wordt gehandeld door de directie van het fonds, indien de betrokkene buiten Nederlandsch-Indië vertoeft. De deelgenooten kunnen er zich nimmer op beroepen, dat hunne aandacht niet op den inhoud van bedoelde leden is gevestigd.

5. Zij, die binnen den in lid 3 genoemden termijn overlijden en zich nopens het behoud van hun deelgenootschap niet hebben uitgesproken worden, indien zij betrekkingen nalaten als in lid 1 bedoeld, geacht deelgenoot te zijn gebleven.

6. Behoudens het bepaalde bij lid 8 van dit artikel zijn zij, die vrijwillig deelgenoot zijn gebleven, gewone contributie verschuldigd naar den maatstaf van:

- f 200 's maands voor den tweede luitenant,
- „ 300 's maands voor den eerste luitenant met minder dan 9 jaren dienst als officier,
- „ 375 's maands voor den eerste luitenant met 9 of meer jaren dienst als officier,
- „ 425 's maands voor den kapitein met minder dan 17 jaren dienst als officier,
- „ 500 's maands voor den kapitein met 17 of meer jaren dienst als officier,
- „ 600 's maands voor den majoor,
- „ 700 's maands voor den luitenant-kolonel,

tenzij zij, toen hun verplicht deelgenootschap ophield, veertig dienstjaren voor pensioen konden doen gelden en geen recht op pensioen hadden, in welk geval gewone contributie verschuldigd is over het pensioen naar den rang, dien zij bij hun ontslag bekleedden.

7. Naar den in het vorige lid genoemden maatstaf wordt gecontribueerd tot en met de maand, waarin de deelgenoot, indien hij als officier onafgebroken in Indië was blijven dienen, veertig dienstjaren voor pensioen zou hebben kunnen doen gelden. Daarna is contributie verschuldigd naar den maatstaf van het pensioen voor den rang, dien hij bij zijn ontslag bekleedde.

8. Zij, die vrijwillig deelgenoot in het fonds zijn gebleven, kunnen, indien zij den wensch daartoe te kennen geven, contribueeren naar den maatstaf voor een lageren rang of eene lagere klasse van inkomsten in denzelfde rang, dan die, welke laatstelijk door hen werd bekleed. De in het vorige lid bedoelde vermindering van contributie wordt alsdan geregeld naar den maatstaf van het pensioen, voor dien lageren rang of eene lagere klasse van inkomsten in denzelfden rang.

2. Daartoe hebben zij zich schriftelijk te wenden tot de Directie of den beheerder van het fonds.

3. Ongewijzigd.

4. Ongewijzigd.

5. Ongewijzigd.

6. Behoudens het bepaalde bij lid 8 van dit artikel zijn zij, die vrijwillig deelgenoot zijn gebleven, gewone contributie verschuldigd naar den maatstaf van de hoogste bezoldiging in den rang die bij het verlaten van den dienst wordt bekleed, tenzij zij, toen hun verplicht deelgenootschap ophield, veertig dienstjaren voor pensioen konden doen gelden en geen recht op pensioen hadden in welk geval gewone contributie verschuldigd is over het pensioen naar den rang, dien zij bij hun ontslag bekleedden of naar den rang waarvoor zij aanspraak op uitkeering voor hunne betrekkingen hebben behouden (lid 8).

7. Naar den in het vorige lid genoemden maatstaf wordt 5% gecontribueerd tot en met de maand waarin de deelgenoot, indien hij als officier onafgebroken in Indië was blijven dienen, veertig dienstjaren voor pensioen zou hebben kunnen doen gelden.

Daarna is een contributie van 3% verschuldigd naar den maatstaf van het pensioen voor den rang, dien hij bij zijn ontslag bekleedde.

8. Zij, die vrijwillig deelgenoot in het fonds zijn gebleven, kunnen, indien zij den wensch daartoe te kennen geven, contribueeren naar den maatstaf voor een lageren rang dan die, welke laatstelijk door hen werd bekleed.

De in het vorige lid bedoelde vermindering van contributie wordt alsdan geregeld naar den maatstaf van het pensioen voor dien lageren rang.

9. Indien aan het fonds is bijgedragen op den voet van het bepaalde bij de leden 6 en 7 worden uitkeeringen berekend naar den rang, dien de facultatieve deelgenoot bij zijn ontslag bekleedde.

10. Indien aan het fonds is bijgedragen op den voet van het bepaalde bij lid 8, worden de uitkeeringen berekend naar den lageren rang of eene lagere klasse van inkomsten in denzelfden rang, in dat lid bedoeld.

11. Deelgenooten, als in dit artikel bedoeld, hebben de door hen verschuldigde contributie kwartaalsgewijze te voldoen overeenkomstig de aanwijzingen, in Nederland van de Directie, in Nederlandsch-Indië van den beheerder van het fonds.

Indien de contributie eene maand na afloop van het kwartaal, waarover zij verschuldigd is, nog niet is voldaan, wordt de deelgenoot aan zijne verplichting tot betaling herinnerd, hetzij door de Directie van het fonds, hetzij door den algemeenen ontvanger van 's Lands Kas in Nederlandsch-Indië, bij wien de laatste bijdrage is gestort.

De deelgenoot kan er zich nimmer op beroepen dat hij de herinnering niet of laat heeft ontvangen. Is de contributie nog niet gestort op den laatsten dag van het kwartaal, volgende op dat, waarover zij verschuldigd is, dan wordt het verschuldigde bedrag verhoogd met rente ad 6% 's jaars gerekend van het einde van elk kwartaal waarover de contributie verschuldigd is tot en met de maand, waarin de betaling geschiedt.

Zoodra de betrokkene een jaar achterstallig is in de betaling van de contributie met de daarover verschenen rente houdt hij op deelgenoot van het fonds te zijn.

12. Overlijdt een facultatief deelgenoot, dan is de contributie verschuldigd tot en met de maand, waarin het overlijden plaats heeft.

13. Deelgenooten, als in dit artikel bedoeld, die van woonplaats veranderen, zijn verplicht daarvan kennis te geven:

- a. indien zij hunne contributie buiten Nederlandsch-Indië voldoen, aan de Directie van het fonds;
- b. indien zij hunne contributie in Nederlandsch-Indië voldoen, aan den beheerder van het fonds door tusschenkomst van den algemeenen ontvanger van Lands kas, bij wien de laatste bijdrage is gestort.

14. Door het verlies van het deelgenootschap ingevolge het bepaalde bij lid 11 gaat de schuld van den facultatieven deelgenoot aan het fonds niet te niet.

15. Wordt iemand, die ingevolge het bepaalde bij lid 11, heeft opgehouden facultatief deelgenoot te zijn, opnieuw deelgenoot, dan wordt de achterstallige contributie, vermeerderd met vijf ten honderd rente op rente, berekend over het tijdvak, loopende van den eersten der maand, waarover zij verschuldigd is, tot den eersten der maand, waarin zij wordt voldaan, aangezuiverd door eene extra-inhouding van tien ten honderd op de inkomsten, waarover gewone contributie moet worden voldaan.

16. De in dit artikel bedoelde deelgenooten zijn te allen tijde bevoegd hun deelgenootschap op te zeggen. De mededeeling wordt gezonden in Nederlandsch-Indië aan den beheerder, elders aan de Directie van het fonds.

Artikel 30.

1. Wanneer de deelgenoot gepensionneerd is naar een

9. Ongewijzigd.

10. Ongewijzigd.

11. Deelgenooten, als in dit artikel bedoeld, hebben de door hen verschuldigde contributie kwartaalsgewijze te voldoen overeenkomstig de aanwijzingen, in Nederland van de directie, in Nederlandsch-Indië van den beheerder van het fonds.

Indien de contributie eene maand na afloop van het kwartaal, waarover zij verschuldigd is, nog niet is voldaan, wordt de deelgenoot aan zijne verplichting tot betaling herinnerd, hetzij door de directie van het fonds, hetzij door den algemeenen ontvanger van 's Lands kas in Nederlandsch-Indië, bij wien de laatste bijdrage is gestort. De deelgenoot kan zich er nimmer op beroepen dat hij de herinnering niet of te laat heeft ontvangen.

Is de contributie nog niet gestort op den laatsten dag van het kwartaal, volgende op dat, waarover zij verschuldigd is, dan wordt het verschuldigde bedrag verhoogd met rente naar reden van zes ten honderd 's jaars gerekend van het einde van elk kwartaal, waarover de contributie verschuldigd is, tot en met de maand waarin de betaling geschiedt.

Zoodra de betrokkene één jaar achterstallig is in de betaling van de contributie met de daarvan verschenen rente — dat is een jaar na afloop van 't eerste kwartaal, waarover contributie verschuldigd is — houdt hij op deelgenoot in het fonds te zijn.

12. Ongewijzigd.

13. Ongewijzigd.

14. Ongewijzigd.

15. Wordt iemand, die ingevolge het bepaalde bij lid 11 heeft opgehouden facultatief deelgenoot te zijn, opnieuw deelgenoot, dan wordt de achterstallige contributie, vermeerderd met zes ten honderd rente op rente, berekend over het tijdvak, loopende van den eersten der maand, waarover zij verschuldigd is, tot den eersten der maand, aangezuiverd door een extra-inhouding van tien ten honderd op de inkomsten, waarover gewone contributie moet worden voldaan.

16. Ongewijzigd.

Artikel 30.

1. Wanneer de deelgenoot gepensionneerd is naar een

lageren rang dan laatstelijk door hem in het leger bekleed, worden het pensioen der weduwe en de onderstand der weezen geregeld naar den lageren rang, tenzij hij na het verlaten van den dienst heeft gecontribueerd naar den maatstaf van het pensioen, verbonden aan den hooger rang, in welk geval de uitkeeringen aan de weduwe en weezen dienovereenkomstig geregeld worden.

2. De in het eerste lid bedoelde deelgenoot moet van zijn verlangen om naar den hooger maatstaf te contribueeren, schriftelijk kennis geven binnen drie maanden na zijn ontslag uit den dienst, in Nederlandsch-Indië aan den beheerder van het fonds door tussehenkomst van dengeen, die zijn pensioen uitbetaalt, elders aan de Directie van het fonds.

Artikel 31.

1. Het deelgenootschap vervalt:

- a. voor den ongehuwden gepensionneerden officier, die den leeftijd van vijf en zestig jaren heeft bereikt, indien hij geen minderjarige wettige (ook gewettigde) kinderen heeft;
- b. voor den gehuwden gepensionneerden officier, die den leeftijd van vijf en zestig jaren heeft bereikt, indien zijne echtgenote aan haar laatste huwelijk geen aanspraak kan ontlenen op pensioen ten laste van het fonds en hij evenmin minderjarige wettige (ook gewettigde) kinderen bezit, en zulks met ingang van de maand, volgende op die, waarin het zes en zestigste levensjaar is ingetreden of de deelgenoot heeft opgehouden betrekkingen te hebben als evenbedoeld.

2. De deelgenooten, op wie het vorig lid van toepassing wordt zijn verplicht daarvan kennis te geven buiten Nederlandsch-Indië aan de Directie, in Nederlandsch-Indië aan den beheerder van het fonds. Bij verzuim van kennisgeving binnen vijf jaar worden de reeds ingehouden bijdragen niet teruggegeven.

3. Indien een gepensionneerd officier in het huwelijk treedt na het verstrijken van de maand, waarin hij zijn zes en zestigste levensjaar is ingegaan, hebben zijne weduwe en zijn bij haar verwekte kinderen geen aanspraak op uitkeering uit het fonds. Door den deelgenoot behoeft ter zake van dat huwelijk geene huwelijkscontributie of extra-bijdrage, als bedoeld in art. 33, te worden voldaan.

Artikel 32.

1. Officieren, die tijdelijk geen landsinkomsten genieten, zijn gewone contributie verschuldigd over het traktement, dat hun zou toekomen, indien zij in Nederlandsch-Indië actief als officier dienden.

2. Overlijdt een deelgenoot, als in lid 1 bedoeld, dan is de contributie verschuldigd tot en met de maand, waarin het overlijden plaats heeft.

3. Gepensionneerden, wier pensioen tijdelijk geheel of gedeeltelijk niet wordt uitgekeerd, zijn contributie verschuldigd over het volle bedrag van het aan hen toegekende pensioen.

lageren rang dan laatstelijk door hem in het leger bekleed, worden het pensioen der weduwe en de onderstand der weezen geregeld naar den lageren rang, tenzij hij na het verlaten van den dienst heeft gecontribueerd naar den maatstaf van het pensioen, verbonden aan den hooger rang, in welk geval de uitkeeringen aan de weduwe en weezen dienovereenkomstig geregeld worden.

2. De in het eerste lid bedoelde deelgenoot moet van zijn verlangen om naar den hooger maatstaf te contribueeren schriftelijk kennis geven binnen een jaar na zijn ontslag uit den dienst, in Nederlandsch-Indië aan den beheerder van het fonds, elders aan de directie van het fonds. De beheerder of de directie zullen den deelgenoot aan zijn recht hierop herinneren, maar ontvangt de deelgenoot die herinnering niet dan zal hij zich daarop niet kunnen beroepen indien hij na het verstrijken van den termijn zijn wensch te kennen geeft.

Artikel 31.

1. Het deelgenootschap vervalt:

- a. voor den ongehuwden gepensionneerden officier, op het einde van de maand waarin hij den leeftijd van vijf en zestig jaar heeft bereikt, indien hij geen minderjarige wettige (dus ook gewettigde) kinderen heeft;
- b. voor den gehuwden gepensionneerden officier, die den leeftijd van vijf en zestig jaren heeft bereikt, indien zijne echtgenote aan haar laatste huwelijk geen aanspraak kan ontlenen op pensioen ten laste van het fonds en hij evenmin minderjarige wettige (dus ook gewettigde) kinderen heeft; en zulks met ingang van de maand volgende op die waarin het zes en zestigste levensjaar is ingetreden of de deelgenoot, boven de vijf en zestig jaren zijnde, heeft opgehouden betrekkingen te hebben als vorenbedoeld.

2. De gepensionneerde officieren, op wie deze bepalingen van toepassing worden zijn verplicht daarvan kennis te geven, in de koloniën aan den beheerder, daarbuiten aan de directie van het fonds. Bij verzuim van kennisgeving binnen vijf jaren worden de reeds ingehouden bijdragen niet teruggegeven.

3. Indien een gepensionneerd officier in het huwelijk treedt na het verstrijken van de maand, waarin hij zijn zes en zestigste levensjaar is ingegaan, hebben zijne weduwe en zijne bij haar verwekte kinderen geen aanspraak op uitkeering uit het fonds.

Artikel 32.

1. Overlijdt een officier die tijdelijk zonder militaire inkomsten is, dan is de gewone contributie verschuldigd tot en met de maand, waarin het overlijden plaats heeft.

2. Gepensionneerden, wier pensioen tijdelijk geheel of gedeeltelijk niet wordt uitgekeerd, zijn contributie verschuldigd naar den voor hen laatstelijk gegolden hebbenden maatstaf.

3. Officieren, die uit den militairen dienst worden ontslagen en recht hebben op pensioen, maar van dat recht geen gebruik maken, blijven deelgenoot en zijn contributie verschuldigd alsof zij in het genot van pensioen waren gesteld. Is hun pensioen twee jaren na het ontslag nog

Art. 33.

1. Ongehuwden, dus ook weduwnaars en van echt gescheidenen, zijn bij toetreding als deelgenoot een extra-bijdrage verschuldigd van dertig ten honderd van het bedrag der huwelijkscontributie bedoeld sub A van het tweede lid van art. 10, indien zij kinderen hebben, die bij hun overlijden aanspraak op onderstand zouden kunnen maken.

2. Eene gelijke bijdrage is verschuldigd door gehuwden, die bij toetreding kinderen bezitten, welke eene andere moeder hebben dan de vrouw met wie zij op het oogenblik van hunne toetreding zijn gehuwd en die bij hun overlijden aanspraak op onderstand zouden kunnen maken.

3. Die bijdrage is eveneens verschuldigd bij wettiging van een of meer kinderen op den voet van artikel 275 van het Nederlandsch-Indische of artikel 330 van het Nederlandsche Burgerlijk Wetboek. Indien de deelgenoot op het tijdstip der wettiging niet meer in leven is, wordt die extra-bijdrage beschouwd als eene door hem nagelaten schuld aan het fonds.

4. Bij bevordering in rang, of als kapitein of eerste luitenant na het sub A van het 2de lid van art. 10 genoemd aantal jaren dienst als officier, is als extra-bijdrage verschuldigd dertig ten honderd van het bedrag der huwelijkscontributie, bedoeld sub B van het 2e lid van art. 10:

a. voor elke categorie van kinderen uit ontbonden huwelijken, voor zoover die kinderen bij overlijden van den deelgenoot aanspraak op onderstand zouden kunnen maken en

b. voor de kinderen, die op de in het 3de lid van dit artikel bedoelde wijze gewettigd zijn en bij overlijden van den deelgenoot aanspraak op onderstand zouden kunnen maken.

5. De sub a van het vorige lid bedoelde kinderen, die de vader bij zijn toetreden als deelgenoot had, worden gerekend tot een categorie te behooren.

6. De extra-bijdragen, welke verschuldigd zijn krachtens dit artikel, worden op gelijke wijze voldaan als de huwelijkscontributiën, waarnaar zij berekend worden, terwijl, bij verzuim van kennisgeving van de bij lid 1 en 2 bedoelde omstandigheden binnen een jaar na de toetreding als deelgenoot, de extra-bijdragen overeenkomstig lid 2 van art. 13 worden verhoogd.

7. Bij huwelijk van een deelgenoot met de moeder zijner kinderen komen de voor die kinderen betaalde extra-contributiën in mindering op de huwelijkscontributiën.

8. De vorderingen van het fonds wegens extra-bijdragen, als in dit artikel bedoeld, verjaren door verloop van dertig jaren.

niet toegekend dan vervalt hun deelgenootschap, tenzij zij de gewone contributie zijn blijven betalen.

Worden de hiervoren bedoelden die het deelgenootschap hebben verloren later in het genot van pensioen gesteld dan herleeft hun deelgenootschap van en met den dag waarop het pensioen ingaat; achterstallig gebleven contributie wordt dan in termijnen ten hoogste over 5 jaren van het pensioen ingehouden.

Art. 33.

1. Ongehuwden, dus ook weduwnaars en van echt gescheidenen, zijn bij toetreding als deelgenoot een extra-bijdrage verschuldigd van f 300, indien zij kinderen hebben, die bij het overlijden aanspraak op onderstand zouden kunnen maken.

2. Die bijdrage is eveneens verschuldigd, indien door den deelgenoot nooit huwelijksbijdrage is voldaan, bij wettiging van een of meer kinderen op den voet van art. 275 van het Nederlandsch-Indische of art. 330 van het Nederlandsche Burgerlijk Wetboek. Indien de deelgenoot op het tijdstip der wettiging niet meer in leven is, wordt die extra-bijdrage beschouwd als eene door hem nagelaten schuld aan het fonds ⁽¹⁾.

3. De extra-bijdragen, welke verschuldigd zijn krachtens dit art. worden op gelijke wijze voldaan als de huwelijkscontributiën, terwijl bij verzuim van kennisgeving van de bij lid 1 en 2 bedoelde omstandigheden binnen een jaar na de toetreding als deelgenoot, de extra-bijdrage overeenkomstig lid 2 van art. 13 worden verhoogd.

4. Bij huwelijk van een deelgenoot met de moeder zijner kinderen komen de voor die kinderen betaalde extra-contributiën in vermindering op de huwelijkscontributiën.

5. De vorderingen van het fonds wegens extra-bijdragen, als in dit art. bedoeld, verjaren door verloop van dertig jaren.

(1) Zie ook art. 34.

Art. 34.

1. Indien een of meer kinderen van een deelgenoot worden gewettigd op den voet van art. 275 van het Nederlandsch-Indische of art. 330 van het Nederlandsche Burgerlijke Wetboek en diensgevolge bij zijn overlijden aanspraak op onderstand kan of kunnen maken, moet door dien deelgenoot van de wettiging kennis worden gegeven: in Nederlandsch-Indië aan den beheerder van het fonds door tusschenkomst van dengeen, die zijn traktement uitbetaalt, elders aan de Directie van het fonds.

2. Wanneer aan de in lid 1 bedoelde verplichting niet is voldaan binnen een jaar na den datum, waarop de brieven van wettiging zijn verleend, worden de extra-bijdragen, bedoeld in art. 33, tien ten honderd hooger. Bovendien verbeurt de deelgenoot eene boete van een ten honderd, berekend over de hoofdsom der contributie voor elke maand, welke hij na het verstrijken van dien termijn heeft laten verlopen en zulks tot de maand, waarin de schuld in haar geheel wordt aangezuiverd, of waarin met de aanzuivering der schuld in termijnen wordt aangevangen. Geschiedt de aanzuivering in termijnen dan wordt rente bijgerekend op den voet van het bepaalde bij art. 11.

Wat de wijze van aanzuivering ervan betreft, wordt de boete mede als eene verhooging der extra-bijdrage aangemerkt.

Art. 35.

Indien een deelgenoot overgaat in 's Lands burgerlijken dienst, wordt de contributie, welke door hem eventueel is voldaan over extra-inkomsten, genoten als gevolg van het verrichten van burgerlijke functiën met gelijktijdige uitoefening van zijn eigen ambt, overgedragen aan het Weduwen- en Weezenfonds voor Europeesche burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Hetzelfde geschiedt met de contributie, betaald over inkomsten, genoten gedurende de waarneming van een burgerlijk ambt zonder gelijktijdige uitoefening van zijn eigen functiën, voor zoover die contributie meer bedraagt dan die, welke van zijn traktement als officier verschuldigd zou zijn geweest.

Art. 36.

1. Toekenning van onderstand aan weezen, die denzelfden vader hebben, doch uit verschillende moeders geboren zijn, geschiedt voor iedere categorie afzonderlijk op den voet van het bepaalde bij art. 19, met dien verstande, dat de onderstand van alle groepen van volle weezen berekend wordt naar het weduwenpensioen, waarvoor de vader bij zijn overlijden deelgenoot was. Gewettigde kinderen, wier ouders geen huwelijk hebben aangegaan, zoomede de overige kinderen, die de vader bij zijn toetreden als deelgenoot had, worden te zamen gerekend als te zijn gesproten uit één huwelijk.

2. Zoolang de door den deelgenoot nagelaten weduwe pensioen geniet ten laste van het fonds, mag het totaalbedrag van de onderstanden het bedrag van dat pensioen niet overtreffen.

3. Indien ook de door den deelgenoot nagelaten weduwe is overleden of indien zij geen aanspraak heeft op pensioen ten laste van het fonds, mag het totaalbedrag van de onder-

Art. 34.

1. Indien een of meer kinderen van een deelgenoot worden gewettigd op den voet van art. 275 van het Nederlandsch-Indische of art. 330 van het Nederlandsche Burgerlijke Wetboek en diensgevolge bij zijn overlijden aanspraak op onderstand kan of kunnen maken, moet door dien deelgenoot van de wettiging kennis worden gegeven: in Nederlandsch-Indië aan den beheerder van het fonds door tusschenkomst van dengeen, of die zijn traktement uitbetaalt, of indien hij zonder landsinkomsten is, rechtstreeksch, elders aan de directie van het fonds.

2. Ongewijzigd.

Art. 35.

Vervalt.

Art. 35 (oud 36).

1. Toekenning van onderstand aan weezen, die dezelfde vader hebben, doch uit verschillende moeders geboren zijn, geschiedt voor iedere groep afzonderlijk op den voet van het bepaalde bij art. 19, met dien verstande, dat de onderstand van alle groepen van volle weezen berekend wordt naar het weduwenpensioen waarvoor de vader bij zijn overlijden deelgenoot was. Gewettigde kinderen, wier ouders geen huwelijk hebben aangegaan, zoomede de overige wettige kinderen, die de vader bij zijn toetreden als deelgenoot had, worden tezamen gerekend als te zijn gesproten uit één huwelijk.

2. Zoolang de door den deelgenoot nagelaten weduwe pensioen geniet ten laste van het fonds, mag het totaalbedrag van de onderstanden het dubbele bedrag van dat pensioen niet overtreffen.

3. Indien ook de door den deelgenoot nagelaten weduwe is overleden of indien zij geen aanspraak heeft op pensioen ten laste van het fonds, mag het totaalbedrag van de onder-

standen het dubbele van het in lid 1 bedoeld pensioen niet overtreffen.

4. Indien de op den voet van lid 1 berekende onderstanden in verband met het bepaalde bij het tweede en derde lid moeten worden verminderd, geschiedt die vermindering op zoodanige wijze dat de verhouding, die volgens de aanvankelijke berekening tusschen de onderstanden der verschillende categorieën van kinderen bestond, dezelfde blijft.

Art. 37.

1. Eene weduwe, die een nieuw huwelijk aangaat, verliest de helft van haar pensioen. Over de maand, waarin het huwelijk plaats heeft, wordt haar vol pensioen uitbetaald.

2. Bij ontbinding van het huwelijk treedt zij weder in het genot van haar vol pensioen. Over de maand, waarin het huwelijk is ontbonden, wordt haar half pensioen uitbetaald.

3. Zoolang eene hertrouwde weduwe half pensioen geniet, wordt aan hare kinderen de helft van den onderstand van volle weezen uitgekeerd.

4. Tot de uitbetaling van vol pensioen wordt telkenmale eerst overgegaan, nadat van de weduwe is ontvangen eene schriftelijke verklaring dat zij ongehuwd is, ook in den zin van art. 3 van het reglement. Eene weduwe, die eene verklaring indient, welke met de waarheid in strijd is, verliest voor goed alle aanspraak op pensioen.

Art. 38.

1. Indien een officier bij zijn toetreding tot het fonds gehuwd is met eene weduwe, aan wie krachtens een vorig huwelijk pensioen is toegekend ten laste van een der onder toezicht van de Regeering gestelde koloniale Weduwen- en Weezenfondsen, dan wel indien een deelgenoot in het huwelijk treedt met eene weduwe als vorenbedoeld, is hij niet verplicht tot het betalen van huwelijkscontributie, tenzij het weduwenpensioen naar den door hem bekleeden rang of naar den rang, waarnaar hij gepensionneerd is, en wat de kapiteins en eerste luitenants betreft in verband met het door hen volbrachte aantal jaren dienst als officier, hooger is dan het pensioen, dat door de weduwe genoten wordt, in welk geval door hem te betalen is het verschil tusschen de contributie, vastgesteld voor zijn rang of voor den rang, waarnaar hij gepensionneerd is, en wat de kapiteins en eerste luitenants betreft, in verband met het door hen volbracht aantal jaren dienst als officier, en het bedrag van het laatst bedoelde pensioen e.q. verhoogd naar den maatstaf van de bij art. 10 behoorende tabel. Bij bevordering in rang van — of het verkrijgen van hoogere aanspraken voor weduwenpensioen wegens 17- of 9-jarigen dienst als officier door — een deelgenoot als hier bedoeld, wordt art. 10 tweede lid sub B in gelijker voege toegepast.

2. De op den voet van het bepaalde bij het vorige lid berekende huwelijkscontributie wordt aangezuiverd op gelijke wijze als de huwelijkscontributie, welke krachtens art. 10 moet worden voldaan.

3. De echtgenoot van een deelgenoot, die op den voet

standen het dubbele van het in lid 1 bedoeld pensioen niet overtreffen.

4. Indien de op den voet van lid 1 berekende onderstanden in verband met het bepaalde bij het tweede en derde lid moeten worden verminderd, geschiedt die vermindering op zoodanige wijze dat de verhouding, die volgens de aanvankelijke berekening tusschen de onderstanden der verschillende groepen van kinderen bestond, dezelfde blijft.

Art. 36 (1).

1. Eene weduwe, die een nieuw huwelijk aangaat, verliest de helft van haar pensioen. Over de maand, waarin het huwelijk plaats heeft, wordt haar vol pensioen uitbetaald.

2. Bij ontbinding van het huwelijk treedt zij weder in het genot van het vorige pensioen dan wel van het hoogere pensioen waarop zij ingevolge het laatste huwelijk recht zou kunnen doen gelden, en wel van en met de maand, waarin het huwelijk is ontbonden, d. i. ingeval van echtscheiding, de maand, waarin de ontbinding ingevolge art. 221 van het Burgerlijk Wetboek is ingegaan.

3. Zoolang eene hertrouwde weduwe half pensioen geniet, wordt aan hare kinderen de helft van den onderstand van volle weezen uitgekeerd.

4. Tot de uitbetaling van pensioen wordt telkenmale eerst overgegaan, nadat van de weduwe is ontvangen eene schriftelijke verklaring dat zij ongehuwd is, ook in den zin van art. 3 van het reglement. Eene weduwe, die eene verklaring indient, welke met de waarheid in strijd is, verliest voor goed alle aanspraak op pensioen.

Art. 37 (oud 38).

1. Indien een officier bij zijn toetreding tot het fonds gehuwd is, met eene weduwe, aan wie krachtens een vorig huwelijk pensioen is toegekend ten laste van het fonds of indien een deelgenoot, die als zoodanig niet gehuwd is geweest, in het huwelijk treedt met eene weduwe als bovenbedoeld, is hij als huwelijkscontributie verschuldigd de hoofdsom van f 1000 verminderd met de hoofdsom der voor een vorig huwelijk van de weduwe met een deelgenoot betaalde contributie en e.q. verhoogd wegens verschil in leeftijd volgens tabel I. Het totaal bedrag wordt e.q. verminderd met een som volgens art. 10 lid 4.

2. De in lid 1 bedoelde huwelijkscontributie kan worden voldaan op de wijze als voor gewone huwelijkscontributie is bepaald.

(1) Art. 19.

van het bepaalde bij lid 1 huwelijkscontributie heeft voldaan, heeft, indien zij wederom weduwe wordt, ingevolge haar laatste huwelijk slechts aanspraak op pensioen tot een zoodanig bedrag, dat zij, te zamen met het weduwnpensioen, netwelk haar krachtens een vorig huwelijk toekomt, een inkomen heeft, gelijk aan het weduwnpensioen, dat haar ingevolge art. 18 zou toekomen, indien zij geen recht op pensioen uit een vorig huwelijk had. Voor de kinderen uit het huwelijk wordt bij overlijden van den deelgenoot en zoolang de moeder in leven is de onderstand toegekend, die is vastgesteld bij art. 19 lid 1. Is de moeder overleden dan wordt de onderstand geregeld als die voor volle weezen en wel naar den rang van hun vader of den rang, waarnaar hij gepensionneerd was.

4. Is voor een huwelijk, als in dit artikel bedoeld, de volle huwelijkscontributie voldaan, dan heeft bij overlijden van den deelgenoot de weduwe ingevolge haar laatste huwelijk recht op vol pensioen boven het pensioen, dat haar krachtens een vorig huwelijk toekomt. Bij de toekenning van den onderstand aan de kinderen uit het laatste huwelijk, naar het bepaalde van het 1e lid van art. 19, wordt in dat geval geen rekening gehouden met hetgeen voor kinderen uit een vorig huwelijk van de echtgenoot wordt uitgekeerd.

Art. 39.

1. De onderstand voor kinderen, geboren na het overlijden van den vader, gaat in met de maand, volgende op die, waarin de geboorte heeft plaats gehad.

2. De onderstand voor kinderen, gewettigd na het overlijden van den vader, wordt geacht te zijn ingegaan met de maand, volgende op die, waarin het overlijden heeft plaats gehad.

Art. 40.

1. Bij vermoedelijk overlijden van een deelgenoot, ter beoordeeling in Nederland van de Directie, in Nederlandsch-Indië van den beheerder van het fonds, kan tot de regeling van het pensioen en den onderstand worden overgegaan tegen afgifte van eene verklaring, ten genoegen van de autoriteit, door welke de regeling der uitkeeringen geschiedt, dat de gelden, welke later mochten blijken ten onrechte genoten te zijn, zullen worden teruggegeven.

2. Bij vermoedelijk overlijden van eene pensioen genietende weduwe kan op de wijze en onder de voorwaarde, in lid 1 bepaald, aan hare kinderen de onderstand van volle weezen worden toegekend.

3. Bij toepassing van lid 1 of van lid 2, wordt het tijdstip van ingang der uitkeering bepaald door de autoriteit, die omtrent het vermoedelijk overlijden uitspraak doet.

Art. 41.

Behalve in het geval, bedoeld bij art. 12, lid 7 en in het geval dat aan een uit den dienst ontslagen officier pensioen wordt toegekend, dat niet ingaat met de maand, volgende op die, waarin hij 's Lands dienst heeft verlaten, wordt, indien een gewezen deelgenoot opnieuw tot het fonds toetreedt, bij de toepassing der bepalingen van dit reglement met zijn vorig deelgenootschap geen rekening gehouden.

Art. 38 (oud 39).

1. De onderstand voor kinderen, geboren na het overlijden van den vader, gaat in met de maand, waarin de geboorte heeft plaats gehad.

2. De onderstand voor kinderen, gewettigd na het overlijden van den vader, wordt geacht te zijn ingegaan met de maand, waarin het overlijden heeft plaats gehad.

Art. 39 (oud 40).

1. Bij vermoedelijk overlijden van een deelgenoot, ter beoordeeling van den beheerder, buiten Indië van de Directie van het fonds, kan tot de regeling van het pensioen en den onderstand worden overgegaan tegen afgifte van een verklaring, ten genoegen van de autoriteit, door welke de regeling der uitkeeringen geschiedt, dat de gelden, welke later mochten blijken ten onrechte genoten te zijn, zullen worden teruggegeven.

2. Ongewijzigd.

3. Ongewijzigd.

Art. 40 (oud 41).

Behalve in de gevallen, bedoeld in art. 12, lid 6 en art. 29, lid 15 en in 't geval dat aan een uit den dienst ontslagen officier pensioen wordt toegekend, dat niet ingaat met de maand, volgende op die, waarin hij 's Lands dienst heeft verlaten, wordt, indien een gewezen deelgenoot opnieuw tot het fonds toetreedt, bij de toepassing der bepalingen van dit reglement met zijn vorig deelgenootschap geen rekening gehouden.

Art. 42.

1. Tijdelijk gemis van het genot van pensioen, ingevolge het Koninklijk Besluit in Indisch Staatsblad 1902 No. 382, heeft niet tengevolge het verloren gaan van het deelgenootschap in het fonds.

2. De contributie, verschuldigd door deelgenooten in het fonds, die om de in het vorig lid genoemde reden het genot van hun pensioen tijdelijk missen, wordt verrekend met het niet uitbetaalde pensioen.

Art. 43.

Deelgenooten, die het genot van hun pensioen tijdelijk missen, blijven contributieplichtig over het bedrag van dat pensioen. Op hen zijn de in de leden 11 tot en met 16 van art. 29 voor facultatieve deelgenooten gegeven voorschriften van toepassing.

Art. 44.

Bij overplaatsing van de landmacht in Nederland bij die in Nederlandsch-Indië strekt in mindering van het door den deelgenoot verschuldigde wegens huwelijkscontributie of extra-bijdragen als bedoeld in art. 33, het aan het fonds overgemaakt wordende bedrag van de door hen aan de weduwen- en weezenkas van de officieren der landmacht in Nederland betaalde inleggelden, ook bij verhooging in rang.

Art. 45.

Indien een gehuwd officier of een ongehuwd officier met een of meer kinderen, nog vallende in de termen om onderstand te kunnen genieten uit de weduwen- en weezenkas van de officieren der landmacht in Nederland, van de landmacht in Nederlandsch-Indië bij die in Nederland wordt overgeplaatst, zal het fonds aan de voormelde kas uitkeeren zoodanig bedrag, als aan deze voor inleggelden verschuldigd is, tenzij hetgeen aan het fonds is bijgedragen wegens huwelijkscontributie of extra-bijdragen, als bedoeld in art. 33, minder is dan dat bedrag, in welk geval slechts die bijdragen worden uitgekeerd.

Wanneer het aan het fonds bijgedragene het bedrag van het verschuldigde aan de voormelde kas overtreft, verblijft het meerdere aan het fonds.

Art. 41 (oud 42).

1. Tijdelijk gemis van het genot van pensioen, ingevolge het Koninklijk Besluit in Indisch Staatsblad 1902 No. 382, heeft niet tengevolge het verloren gaan van het deelgenootschap in het fonds.

2. De contributie, verschuldigd door deelgenooten in het fonds, die om de in het vorig lid genoemde reden het genot van hun pensioen tijdelijk missen, wordt verrekend met het niet uitbetaalde pensioen.

Art. 42.

Deelgenooten, die het genot van hun pensioen tijdelijk missen, blijven contributieplichtig naar den laatst voor hen gegolden hebbenden maatstaf.

Op hen zijn de in de leden 11 tot en met 16 van art. 29 voor facultatieve deelgenooten gegeven voorschriften van toepassing.

Art. 43.

Bij overplaatsing van de landmacht in Nederland bij die in Nederlandsch-Indië strekt in mindering van het door den deelgenoot verschuldigde wegens huwelijkscontributie, of extra-bijdrage als bedoeld in art. 33, het aan het fonds overgemaakt wordende bedrag van het door hem aan de weduwen- en weezenkas van de officieren der landmacht in Nederland betaalde inleggeld.

Evenzoo komt in mindering op de huwelijkscontributie het bedrag, dat bij benoeming van een militair beneden den rang van officier tot officier, door het weduwen- en weezenfonds van militairen beneden den rang van officier bij de koloniale troepen aan het fonds wordt overgedragen.

Art. 44 (Oud 45).

Indien een gehuwd officier of een ongehuwd officier met een of meer kinderen, nog vallende in de termen om onderstand te kunnen genieten uit de weduwen- en weezenkas van de officieren der landmacht in Nederland, van de landmacht in Nederlandsch-Indië bij die in Nederland wordt overgeplaatst, zal het fonds aan de voormelde kas uitkeeren zoodanig bedrag, als aan deze voor inleggeld verschuldigd is, tenzij hetgeen aan het fonds is bijgedragen wegens huwelijkscontributie of extra-bijdrage, als bedoeld in art. 33, minder is dan dat bedrag, in welk geval slechts die bijdrage wordt uitgekeerd.

Wanneer het aan het fonds bijgedragene het bedrag van het verschuldigde aan de voormelde kas overtreft, verblijft het meerdere aan het fonds.

(Nieuw) Art. 45.

1. Officieren, die boven den leeftijd van 30 jaar zijn aangesteld, betalen bij of wegens huwelijk een extra-contributie a. v. indien de aanstelling heeft plaats gehad op den leeftijd van:

31 jaar	f 104.—	37 jaar	f 821.—
32 „	„ 212.—	38 „	„ 958.—
33 „	„ 325.—	39 „	„ 1101.—
34 „	„ 442.—	40 „	„ 1249.—
35 „	„ 563.—	41 „	„ 1403.—
36 „	„ 690.—	42 „	„ 1563.—

Beheer van het fonds en toezicht op
dat beheer.

Art. 46.

1. Het fonds wordt, gezamenlijk met andere fondsen voor Koloniale landsdienaren, onder het oppertoezicht van den Minister van Koloniën en onder het toezicht van commissarissen, beheerd door een directeur. De Minister van Koloniën stelt de dienstvoorschriften voor den directeur vast.

2. De directeur wordt bijgestaan door een tweeden directeur, die hem bij verhindering, afwezigheid of ontstentenis vervangt.

3. Bij verhindering, afwezigheid of ontstentenis van den directeur en den tweeden directeur beiden voorziet de Minister van Koloniën in hunne tijdelijke vervanging.

4. De directeur, of degene die hem vervangt, vertegenwoordigt het fonds in en buiten rechten behalve in de Koloniën, waar die vertegenwoordiging geschiedt door beheerders, die overeenkomstig hun door den directeur te geven voorschriften het beheer voor het fonds en andere fondsen gezamenlijk voeren.

5. De directeuren worden door Ons benoemd, de beheerder in Nederlandsch-Indië door den Gouverneur-Generaal, die in Suriname en Curaçao door den Gouverneur.

6. Bij afzonderlijk besluit wordt door Ons vastgesteld welke ambtenaren en bedienden bij de directie der in lid I bedoelde fondsen zullen werkzaam zijn en worden de bezoldigingen dier ambtenaren en bedienden, zoodat die der directeuren geregeld.

7. De bezoldiging van den beheerder in Nederlandsch-Indië, zoodat het aantal, de bezoldiging en de wijze van benoeming van de verdere ambtenaren en bedienden bij de fondsen aldaar, worden geregeld door den Gouverneur-Generaal. De bezoldigingen van de beheerders in Suriname en Curaçao en de voorziening in het verdere personeel aldaar worden geregeld door den Minister van Koloniën.

8. Het aandeel in de sommen, waarover de directeur en de beheerders ten laste van het fonds voor maand- en daggelders, kantoorhuur en andere uitgaven mogen beschikken, wordt in de jaarlijks op te maken, door den Minister van Koloniën goed te keuren begrooting van ontvangsten en uitgaven van het fonds opgenomen.

9. De bijzondere regelingen ten aanzien van de inhouding en verantwoording der bijdragen van de deelgenooten en de uitbetaling en verantwoording van uitkeeringen in de Koloniën Suriname en Curaçao worden getroffen door de Gouverneurs.

10. De commissarissen in Nederland, ten getale van ten hoogste vijf, worden door Ons op voordracht van den Minister van Koloniën, benoemd en ontslagen. De meerderheid moet deelgenoot zijn in het fonds. Zij ontvangen voor hunne bemoeiingen eene door den Minister van Koloniën te bepalen vergoeding.

43 jaar	f 1729.—	47 jaar	f 2465.—
44 „	„ 1902.—	48 „	„ 2667.—
45 „	„ 2082.—	49 „	„ 2878.—
46 „	„ 2270.—	50 „	„ 3097.—

2. De in dit artikel bedoelde contributie kan op de wijze, als voor de gewone huwelijkscontributie is aangegeven, in termijnen worden voldaan.

Beheer van het fonds en toezicht op
dat beheer.

Art. 46.

1. Ongewijzigd (1e gedeelte oud lid 1).

2. Ongewijzigd (laatste gedeelte oud lid 1).

3. Ongewijzigd (oud lid 2).

4. Ongewijzigd (oud lid 3).

5. De directeur of degene, die hem vervangt, vertegenwoordigt het fonds in en buiten rechten behalve in de Koloniën, waar die vertegenwoordiging geschiedt door de beheerders of hunne vervangers.

6. De beheerders voeren het algemeen beheer over het fonds, en andere fondsen gezamenlijk, overeenkomstig hun door den directeur te geven voorschriften.

7. De bijzondere regelingen voor het beheer in de Koloniën, welke door hun aard niet door den directeur kunnen worden getroffen, worden door den Gouverneur-Generaal en in Suriname en Curaçao door den Gouverneur of door een door hem aan te wijzen autoriteit vastgesteld.

8. Ongewijzigd (oud lid 5).

9. Ongewijzigd (oud lid 6).

10. Ongewijzigd (oud lid 7).

11. Ongewijzigd (oud lid 8).

12. De bijdrage voor deze begrooting, voor zoover Nederlandsch-Indië betreft, wordt telken jare door den beheerder en de commissarissen in Indië, den Gouverneur-Generaal voor den Minister van Koloniën aangeboden en wel zoo tijdig dat zij uiterlijk 1 November, voorafgaande aan 't jaar, waarvoor de begrooting moet dienen, in Nederland is ontvangen.

13. Ongewijzigd (oud lid 9).

14. De commissarissen in Nederland ten getale van ten hoogste zeven, van wie twee in Nederland tewerkgestelde actief dienende officieren van het Nederlandsch-Indische leger, worden door Ons, op voordracht van den Minister van Koloniën, benoemd en ontslagen.

De meerderheid moet deelgenoot zijn in het fonds. Zij ontvangen voor hun bemoeiingen een door den Minister van Koloniën te bepalen vergoeding.

11. De Minister van Koloniën stelt de voorschriften voor het toezicht vast.

12. De commissarissen in Nederlandsch-Indië, ten getale van ten hoogste vijf, worden door den Gouverneur-Generaal benoemd en ontslagen.

13. Zij ontvangen voor hunne bemoeiingen eene door den Gouverneur-Generaal vast te stellen vergoeding.

14. De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië stelt de voorschriften voor het toezicht vast.

15. De commissarissen in Suriname en Curaçao, ten getale van drie, worden benoemd door den Gouverneur, die ook de voorschriften voor het toezicht op het beheer in de Kolonie vaststelt.

16. Ten laste van het fonds wordt gebracht een aandeel in de kosten van de bezoldigingen en andere kosten van beheer en toezicht over de in lid 1 bedoelde fondsen, zoomede een aandeel in de kosten van pensioenen, onderstanden, wachtgeld, voorloopige bezoldigingen, non-activiteits- en verlofstraktementen, kosten van overtocht en uitrusting en andere tegemoetkomingen, welke aan de ambtenaren en bedienden der fondsen en hunne weduwen en weezen worden toegekend.

17. Voor de verrekening van de uitgaven met de andere fondsen, welke onder dezelfde directie staan, zoomede van de uitgaven, welke ten laste van de Staatsbegrooting of van de Indische begrooting worden gedaan toch door de fondsen moeten worden vergoed, of welke door het fonds voor den Staats- of den Indischen dienst worden gedaan, worden in Nederland door den Minister van Koloniën, in Nederlandsch-Indië door den Gouverneur-Generaal de noodige regelen gesteld.

18. De gelden, die voor belegging beschikbaar komen, worden zoo spoedig mogelijk op een der volgende wijzen belegd:

- 1e. in schuldbewijzen, als voorkomen op de laatst openbaar gemaakte lijst der schuldbewijzen, waarin de Javasche Bank haar kapitaal en haar reservefonds mag beleggen, of op die van fondsen, welke in aanmerking komen voor de belegging van gelden der Rijksverzekeringsbank;
- 2e. in andere dan de onder 1e bedoelde schuldbewijzen onder voorbehoud van voorafgaande goedkeuring van den Minister van Koloniën;
- 3e. in schuldvorderingen, gewaarborgd door het recht van eerste hypotheek op onroerende goederen in Nederland of Nederlandsch-Indië gelegen met inachtneming van de algemeene voorwaarden en waarborgen, welke voor Nederland door den Minister van Koloniën en voor Nederlandsch-Indië door den Gouverneur-Generaal in overleg met dien Minister zullen worden vastgesteld.

19. De Minister van Koloniën bepaalt op welke wijze het aankopen en te gelde maken van effecten zal geschieden en de geldswaardige papieren, eigendom van het fonds, worden bewaard.

Art. 47.

1. In Nederland worden de ontvangsten van het fonds in 's Rijks schatkist gestort en geschieden de betalingen ten laste van het fonds uit die schatkist, hetzij rechtstreeks, hetzij door tusschenkomst van de directie. Ook kan de Minister van Koloniën bepalen, dat voor de ont-

15. Ongewijzigd (oud lid 11).

16. Ongewijzigd (oud lid 12).

17. Ongewijzigd (oud lid 13).

18. De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië stelt de voorschriften voor het toezicht in Nederlandsch-Indië vast.

19. Ongewijzigd (oud lid 15).

20. Ongewijzigd (oud lid 16).

21. Ongewijzigd (oud lid 17).

22. Ongewijzigd (oud lid 18).

23. Ongewijzigd (oud lid 19).

Art. 47.

1. Ongewijzigd.

vangsten en betalingen gebruik zal worden gemaakt van eene door hem aan te wijzen bankinstelling of van den postchèque- en girodienst.

2. In Nederlandsch-Indië zijn de algemeene ontvangers van 's Lands kassen, in Suriname en Curaçao zijn de koloniale ontvangst- en betaalmeesters belast met het ontvangen en betalen voor het fonds. In Nederlandsch-Indië kan daarvoor van eene door den Gouverneur-Generaal aan te wijzen bankinstelling worden gebruik gemaakt of van den postchèque- en girodienst, nadat deze aldaar is ingevoerd.

3. De regelen bij het ontvangen en betalen in acht te nemen, zoomede de voorwaarden, waaronder eene rekening bij eene bankinstelling of bij den postchèque- en girodienst kan worden geopend, worden vastgesteld in Nederland door den Minister van Koloniën, voor zoover de handelingen bij 's Rijks schatkist betreft in overleg met den Minister van Financiën, in de koloniën door het Koloniaal bestuur.

4. De wijze van verantwoording aan de Directie van de in de koloniën gedane uitgaven en ontvangsten voor het fonds wordt door den Minister van Koloniën geregeld.

5. De directeur is uitsluitend rekenplichtig aan den Minister van Koloniën.

Art. 48.

Voor het einde van elk jaar zendt de directie door tusschenkomst van de commissarissen van het fonds aan den Minister van Koloniën een omstandig verslag van den Staat van het fonds en van hare werkzaamheden in het afgelopen jaar met de algemeene verantwoordingstukken.

Art. 49.

Om de vijf jaren — te beginnen met het jaar 1918 — stelt de Directie van het fonds een nauwkeurig onderzoek in, in hoeverre de op het fonds rustende verplichtingen door de inkomsten en bezittingen van het fonds worden gedekt en wordt in verband daarmede eene wetenschappelijke balans opgemaakt.

Art. 50.

1. In het belang van het in het vorige art. bedoelde onderzoek zijn de deelgenooten, die niet meer in militairen dienst zijn verplicht om de vijf jaren — op 1 Januari 1918, 1 Januari 1923 enz. — vragenlijsten of verklaringen omtrent hun socialen toestand in te vullen en in te dienen, in Ned.-Indië aan den beheerder, elders aan de Directie van het fonds. Bovendien zijn alle deelgenooten gehouden bij toetreding tot het fonds en op andere tijdstippen, wanneer zulks door de directie van het fonds noodig wordt geoordeeld, vragenlijsten in te vullen en in te dienen.

2. Aan de deelgenooten, die verzuimen hunne opgaven en verklaringen in te dienen, wordt de maand volgende op die, waarin de lijsten moeten worden ingevuld, door de directie dan wel den beheerder van het fonds een termijn gesteld, binnen welken zij alsnog aan hunne verplichtingen hebben te voldoen.

3. Wordt hieraan dan nog niet voldaan, dan wordt in Nederl.-Indië door de administratie en elders door de directie van het fonds, den nalatigen deelgenoot, indien hij pensioen geniet ten bate van het fonds eene boete opgelegd van

2. Ongewijzigd.

3. Ongewijzigd.

4. De directeur regelt de wijze waarop de in de koloniën gedane uitgaven en ontvangsten voor het fonds aan hem worden verantwoord.

5. De directeur is uitsluitend rekenplichtig aan den Minister van Koloniën.

Art. 48.

Ongewijzigd.

Art. 49.

Om de vijf jaren — te beginnen met het jaar 1923 — stelt de directie van het fonds een nauwkeurig onderzoek in, in hoeverre de op het fonds rustende verplichtingen door de inkomsten en bezittingen van het fonds worden gedekt en wordt in verband daarmede een wetenschappelijke balans opgemaakt.

Art. 50.

1. In het belang van het in het vorige artikel bedoelde onderzoek zijn de deelgenooten, die niet meer in militairen dienst zijn, verplicht om de vijf jaren — op 31 December 1922, 31 December 1927 enz. — vragenlijsten of verklaringen omtrent hun burgerlijken staat in te vullen en in te dienen, in Ned.-Indië aan den beheerder, elders aan de directie van het fonds.

Bovendien zijn alle deelgenooten gehouden bij toetreding tot het fonds en op andere tijdstippen, wanneer zulks door de directie van het fonds noodig wordt geoordeeld, vragenlijsten in te vullen en in te dienen.

2. Ongewijzigd.

3. Ongewijzigd; alleen het woord „administratie” is vervangen door „beheerder”.

een ten honderd van het bedrag van drie maanden pensioen. Deze boete wordt ingehouden bij de eerstvolgende uitbetaling van zijn pensioen. Gelijke boete wordt om de drie maanden van zijn pensioen ingehouden, zolang de gepensioneerde ingebreke blijft de opgaaf in te dienen. Door den facultatieven deelgenoot, die den in de vorige alinea bedoelden termijn heeft laten voorbijgaan, zonder de opgaaf of de verklaring te hebben ingediend is eene boete ten bate van het fonds verschuldigd van tien ten honderd van zijne gewone contributie over drie maanden. Hem wordt een termijn voor de betaling dier boete gesteld. Bij niet-betaling binnen dien termijn gaat het deelgenootschap voor hem verloren.

Slotbepalingen.

Art. 51.

Wanneer geschil ontstaat over de toepassing van dit reglement wordt daarin door Ons voorzien bij een met redenen omkleed besluit.

Art. 52.

1. Wij behouden Ons voor, voor elk bijzonder geval, waarin dit reglement niet voorziet, bij een met redenen omkleed besluit eene afzonderlijke regeling te maken.

2. Ook behouden Wij Ons voor bij een met redenen omkleed besluit ten gunste van belanghebbenden van dit reglement af te wijken, indien in bijzondere gevallen daartoe aanleiding bestaat.

Slotbepalingen.

Art. 51.

Ongewijzigd.

Art. 52.

1. Ongewijzigd.

2. Ongewijzigd.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 3 — STUK 5.

—

Reglement van het Weduwen- en Weezenfonds der Euro-
peesche officieren van het Nederlandsch-Indische leger.

—

BIJLAGE III DER MEMORIE VAN ANTWOORD.

OVERZICHT DER BEPALINGEN WELKE DOOR DE COMMISSIE ZIJN
GEWIJZIGD EN DE DAARIN DOOR DEN MINISTER
AANGEBRACHTTE VERANDERINGEN.

—

Bepalingen volgens het vigeerende reglement.	Bepalingen, zooals deze zijn voorgesteld door de commissie voor herziening van het reglement.
<p style="text-align: center;">Artikel 3.</p> <p>Dit artikel handelt over de wettigheid van een huwelijk, voltrokken in een vreemd land, in verband met de bepalingen in artikel 20 sub c en artikel 37.</p>	<p style="text-align: center;">Artikel 3.</p> <p>Vervanging van de woorden „artikel 20 sub c” door artikel 20 sub b.</p>
<p style="text-align: center;">Artikel 4.</p> <p>1. Hier wordt de bepaling in artikel 12 lid 7, waarbij een officier, die tijdelijk geen landsinkomsten geniet en een jaar in de betaling der gewone contributie achterstallig is, van het deelgenootschap wordt uitgesloten, uitdrukkelijk genoemd, terwijl alle officieren van het Nederlandsch-Indische Leger en de daarvan afkomstige gepensioneerde officieren als deelgenoot in het fonds worden aangemerkt en tevens bepaald is, dat met gepensioneerde officieren worden bedoeld, degenen wien een voortdurend pensioen is toegekend.</p>	<p style="text-align: center;">Artikel 4.</p> <p>1. Hier wordt de bepaling uit lid 7 van artikel 12 weggelaten en verder van een verplicht deelgenootschap van nevengenoemde personen gesproken.</p> <p>Bovendien worden bij de omschrijving van het begrip gepensioneerde officieren de woorden „wien een voortdurend pensioen is toegekend” vervangen door gepensioneerde officieren „die recht hebben op een voortdurend pensioen.”</p>
<p style="text-align: center;">Artikel 5.</p> <p>De deelgenooten zijn verplicht aan het fonds bij te dragen, enz.</p>	<p style="text-align: center;">Artikel 5.</p> <p>De deelgenooten dragen aan het fonds bij, enz.</p>
<p style="text-align: center;">Artikel 7.</p> <p>1e. Voor alle officieren van de inkomsten die zij van den Lande of van het fonds genieten: 6%, met uitzondering van speciaal genoemde inkomsten.</p> <p>2e. Voor officieren, tijdelijk zonder de sub 1 genoemde inkomsten, 6% van het traktement, dat zij in actieven dienst zouden genieten.</p> <p>3e. Voor gepensioneerde officieren 6% van het hun toegekende landpensioen.</p>	<p style="text-align: center;">Artikel 7.</p> <p>De gewone contributie, onderscheiden in die voor verplichte en facultatieve deelgenooten; de laatste wordt in artikel 29 afzonderlijk geregeld.</p> <p>De gewone contributie voor verplichte deelgenooten bedraagt 5% voor niet gepensioneerden, die deelgerechtigd nabestaanden hebben en 3% voor de overigen.</p> <p>De berekening geschiedt:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. voor niet-gepensioneerde in Nederlandsch-Indië, West-Indië en Nederland (als officier te werk gesteld of met verlof ten bezware van den Lande) van de genoten bezoldiging; 2. als bij 2e. van het oude artikel; 3. van het pensioen, dat genoten wordt of naar den rang waartoe zij vrijwillig bijdragen (b.v. een kolonel gepensionneerd als overste draagt bij naar den rang van kolonel).
<p style="text-align: center;">Artikel 9.</p> <p>1. De buitengewone contributie bedraagt twee maanden verschil tusschen hoogste reeds genoten en verhoogde inkomsten.</p> <p>2. Inkomsten bij artikel 7 uitgezonderd voor contributie-betaling blijven buiten beschouwing.</p>	<p style="text-align: center;">Artikel 9.</p> <p>Als buitengewone contributie is verschuldigd het verschil tusschen nieuwe en hoogste reeds genoten maandelijksche bezoldiging.</p>

Wijzigingen, noodig geacht door den Minister van Koloniën in de door de commissie ingediende voorstellen.	Toelichtingen.
<p>Geene.</p> <p>Artikel 3.</p>	<p>Artikel 3.</p> <p>In artikel 20 is sub <i>b</i>, luidende: „Geen onderstand wordt uitgekeerd: <i>b.</i> aan officieren van het Nederlandsche of Nederlandsch-Indische leger, dan wel in dienst van een vreemde mogendheid,” weggevallen en is punt <i>c</i> veranderd in punt <i>b</i>.</p>
<p>Geene.</p> <p>Artikel 4.</p>	<p>Artikel 4.</p> <p>1. Blijkens de toelichtingen zijn de officieren afkomstig van het Nederlandsch-Indische leger die recht hebben op een voortdurend pensioen, maar wien dit nog niet werd toegekend, nu ook verplicht tot bijdrage, hetgeen vroeger niet uit de bepaling gelezen kon worden. Er tegenover staat, dat zij, wat betreft de eventueele uitkeeringen, nu ook als deelgenoot moeten worden aangemerkt.</p>
<p>Geene.</p> <p>Artikel 5.</p>	<p>Artikel 5.</p> <p>In het nieuwe artikel 4 sub 1 is het verplichte deelgenootschap opgenomen, waaruit de verplichte contributie voortvloeit. Bovendien staat boven artikel 5 als opschrift „contributieplicht”, zoodat men naar aanleiding daarvan het woord „verplicht” uit het artikel zal hebben laten vervallen.</p>
<p>Geene.</p> <p>Artikel 7.</p>	<p>Artikel 7.</p> <p>Billijkheidshalve betalen nu ongehuwden zonder deelgerechtigde betrekkingen minder contributie. Voor gepensioneerden verminderd tot 3%, omdat ze minder inkomsten genieten. Van het een gepensioneerden officier toegekende „smartegeld” wordt nu geen contributie meer geheven.</p>
<p>Geene.</p> <p>Artikel 9.</p>	<p>Artikel 9.</p> <p>In stede van twee nu slechts een maand verschil te betalen. Waar in artikel 7 geen uitzonderingen voor contributiebetaling worden gemaakt is dit hier ook buiten beschouwing gebleven.</p>

Bepalingen volgens het vigerende reglement.

Bepalingen, zooals deze zijn voorgesteld door de commissie voor herziening van het reglement.

3. Hoogere inkomsten, slechts 6 maanden of korter genoten, zijn vrij van buitengewone contributie.

Artikel 10.

1 c. huwelijks contributie verschuldigd door gehuwde deelgenooten, die tot een hooger rang worden bevorderd, of kapiteins of 1e luitenants zijnde, een diensttijd als officier van respectievelijk 17 of 9 jaren hebben volbracht.

2. A en B; hier werden de verschillende huwelijks-contributies genoemd, te betalen afhankelijk van bekleeden rang en diensttijd, en varierende voor 2en luitenant en luitenant-generaal respectievelijk tusschen *f* 600 en *f* 1800.

3. Verhooging van het vastgestelde bedrag met een zeker percentage, afhankelijk van de leeftijden der echtgenooten.

4. De hoofdsom is bij elk opvolgend huwelijk opnieuw verschuldigd.

Artikel 11.

1. Handelt over de aanzuivering der huwelijkscontributie in termijnen, de berekening dier termijnen en de te berekenen rente.

2. Verrekening, indien gedeeltelijk in termijnen is voldaan, en daarna geheel wordt gestort.

Artikel 12.

1. Wijze van inhouding der gewone contributie.

2. Buitengewone contributie wordt ingehouden over eerste 2 maanden der verhooging; gedurende welken tijd geen gewone contributie over de verhooging betaald behoeft te worden.

3. Invordering huwelijkscontributie bij verhooging in rang in 12 termijnen.

4. Stortingswijze der contributie, indien tijdelijk geen landsinkomsten worden genoten.

5. Bij berekening rente bij niet voldoen aan de in punt 4 genoemde verplichting van storten.

6. Directie in Nederland of beheerder in Indië maken *achterstallige attent op bepaling in punt 7 van dit artikel.*

7. Na een jaar achterstand in gewone contributie houdt deelgenootschap op. Alleen weer herkregen door opnieuw inkomsten te genieten als officier.

Artikel 10.

1 c. Vervallen.

2. Voor allen als standaardbedrag vastgesteld op *f* 1000.

3. Als hiernevens.

Als nieuwe bepaling hieraan toegevoegd, dat een leef-tijdsverschil van 6 maanden of meer telt voor een geheel jaar.

4. Nieuw ingelascht punt:

Treedt een deelgenoot, die meer dan 10 jaren bijdroeg en gedurende dien tijd geen deelgerechtigde betrekkingen had, in het huwelijk, dan bedraagt zijne huwelijkscon-tributie zooveel malen *f* 50 minder dan *f* 1000 als hij volle jaren boven de 10 jaar heeft bijgedragen.

5. Bij een nieuw huwelijk wordt op de hoofdsom *f* 1000, de volgens een vorig huwelijk aan het fonds be-taalde hoofdsom, in mindering gebracht.

Artikel 11.

1. Behoudens redactioneële wijzigingen van ondergeschik-belang, ongewijzigd overgenomen.

2. Idem.

Artikel 12.

1. Onveranderd.

2. Als hierneven over één maand.

3. Vervallen in verband met de wijziging van artikel 10c.

3. Wordt punt 3 nieuw artikel, onveranderd.

4. Wordt punt 4 nieuw artikel, onveranderd.

5. Wordt punt 5 nieuw artikel. Idem maken attent op bepaling in punt 6 van dit artikel.

6. Onveranderd als punt 6.

Wijzigingen, noodig geacht door den Minister van coloniën in de door de commissie ingediende voorstellen.	Toelichtingen.
<p>Geene.</p> <p>Artikel 10.</p>	<p>De bij het oude artikel 9 uitgezonderde inkomsten, welke slechts 6 maanden of korter werden genoten hier vervallen.</p> <p>Artikel 10.</p> <p>1. <i>a</i> en <i>b</i> zijn onveranderd gehandhaafd, <i>c</i>. vervallen nu de huwelijkscontributie voor allen gelijk is gemaakt.</p> <p>2. Zoodanig vastgesteld in verband met het weduwpensioen van <i>f</i> 1200 van een 2en luitenant en de bijdragen; die de laatste, bij betaling in termijnen, van zijn maandelijksche bezoldiging kan missen.</p> <p>4. Waar het fonds gedurende de ongehuwde periode in het geheel geen risico heeft gedragen, werd deze bepaling als tegemoetkoming billijk geacht.</p> <p>5. De verhooging voor verschil in leeftijd blijft bij deze berekening dus geheel buiten beschouwing, in verband met de bij het vorige huwelijk bestaan hebbende risico.</p>
<p>Geene.</p> <p>Artikel 11.</p>	
<p>Geene.</p> <p>Artikel 12.</p>	<p>Artikel 12.</p> <p>Behoudens de verandering in punt 2 en kleine redactioneel wijzigingen is het oude artikel onveranderd gehandhaafd.</p>

Bepalingen volgens het vigeerende reglement.	Bepalingen, zooals deze zijn voorgesteld door de commissie voor herziening van het reglement.
<p>9. Wijze van inhouden dier schuld bij opnieuw deelgenoot worden.</p> <p>10. Bewijzen van storting te zenden aan Directie of beheerder.</p> <p>11. Inhouding der onbetaalde contributie van onuitbetaalde bezoldiging op pensioen bij ontslag zonder pensioen of bij vervallen van het pensioen.</p> <p>12. Bij tijdelijk verblijf buiten Nederlandsch-Indië kan, door Directie vast te stellen termijnen, vergund worden contributie die gewoonlijk niet in termijnen wordt voldaan, op die wijze te betalen.</p>	<p>8. Idem als punt 8.</p> <p>9. Idem als punt 9.</p> <p>10. Idem als punt 10.</p> <p>11. Idem als punt 11.</p>
<p style="text-align: center;">Artikel 13.</p> <p>1. Schriftelijke kennisgeving bij huwelijk of toetreding als deelgenoot.</p> <p>2. Verhooging huwelijkscontributie en betaling boete bij nalaten der verplichting sub 1.</p>	<p style="text-align: center;">Artikel 13.</p> <p>1. Onveranderd.</p> <p>2. Idem.</p>
<p style="text-align: center;">Artikel 14.</p> <p>De stukken, noodig voor contributieregelingen, in Nederland aan te wijzen door Minister van Koloniën, in Nederlandsch-Indië door den Gouverneur-Generaal.</p>	<p style="text-align: center;">Artikel 14.</p> <p>Ongewijzigd.</p>
<p style="text-align: center;">Artikel 15.</p> <p>1. Wijze van inhouden in termijnen bij nalating van schulden aan het fonds bij overlijden op het pensioen der weduwe en onderstand der kinderen. De grootte der termijnen te regelen, in Nederland door Directie, in Indië door beheerder.</p> <p>2. Wanneer maximum inhouding moet worden toegepast.</p> <p>3. Bijberekening rente wanneer de afbetaling door deze regeling langer duurt dan bij oorspronkelijke regeling zou geduurd hebben.</p> <p>4. Laat deelgenoot geen deelgerechtigde betrekkingen na, dan inhouding schuld zooveel mogelijk van begrafeniskosten.</p> <p>5. Voor het volgens de overige punten oningevorderd gebleven deel blijven erfgenamen aansprakelijk.</p> <p>6. Bijberekening rente op schulden die niet binnen één jaar na overlijden zijn aangezuiverd.</p>	<p style="text-align: center;">Artikel 15.</p> <p>1. Als hierneven. Nieuw lid: De beschikkingen van den beheerder worden voorloopig genomen onder nadere goedkeuring van Directie.</p> <p>2. Onveranderd.</p> <p>3. Idem.</p> <p>4. Idem.</p> <p>5. Idem.</p> <p>6. Idem.</p>
<p style="text-align: center;">Artikel 16.</p> <p>Alle bijdragen, die verschuldigd waren op het tijdstip van hare voldoening, zijn onherroepelijk eigendom van het fonds.</p>	<p style="text-align: center;">Artikel 16.</p> <p>Ongewijzigd.</p>
<p style="text-align: center;">Artikel 17.</p> <p>1. Aan de weduwe wordt pensioen, aan de weezen onderstand toegekend.</p>	<p style="text-align: center;">Artikel 17.</p> <p>Ongewijzigd.</p>

Wijzigingen, noodig geacht door den Minister van Koloniën in de door de commissie ingediende voorstellen.	Toelichtingen.
<p>Geene.</p> <p>Artikel 13.</p>	<p>Artikel 13.</p> <p>Zooals in enkele andere bepalingen zijn de West-Indische bezittingen Suriname en Curaçao in lid 1 genoemd, wat vroeger niet het geval was.</p>
<p>Geene.</p> <p>Artikel 14.</p>	<p>Artikel 14.</p> <p>Is geschied bij Gouvernementsbesluit van 24 October 1913 No. 62 (Staatsblad No. 624); opgenomen in de Algemeene Order 1914 No. 1.</p> <p>Gewijzigd bij Gouvernementsbesluit van 12 April 1920 No. 34, opgenomen in de Algemeene Order No. 58 van 1920.</p>
<p>Geene.</p> <p>Artikel 15.</p>	<p>Artikel 15.</p> <p>1. In het oude artikel varieerden deze inhoudingen tusschen 10 en 30 ten honderd; in het nieuwe artikel tusschen 5 en 30 ten honderd voor het weduwenpensioen, tusschen 30 en 50 ten honderd in het oude artikel en tusschen 10 en 50 in het nieuwe, wanneer de overleden deelgenoot niet binnen een jaar na het huwelijk kennis daarvan had gegeven.</p>
<p>Geene.</p> <p>Artikel 16.</p>	<p>Artikel 16.</p> <p>Bij vervallen van het deelgenootschap blijven de verschuldigde contributies dus nog invorderbaar. De bijdragen, welke worden overgedragen aan andere fondsen worden hier natuurlijk buiten gesloten.</p>
<p>Geene.</p> <p>Artikel 17.</p>	

Bepalingen volgens het vigeerende reglement.

Bepalingen, zooals deze zijn voorgesteld door de commissie voor herziening van het reglement.

Indien de nagelaten schuld aan het fonds niet wordt voldaan, hetzij in eens, hetzij in termijnen, vervalt het recht op pensioen en onderstand.

2. Volgens het reglement worden onder weezen verstaan minderjarige kinderen, die uit een huwelijk geboren dan wel gewettigd zijn.

Artikel 18.

Weduwenpensioen per jaar:

luitenant-generaal	f 1 800
generaal-majoor	1 000
kolonel	1 400
luitenant-kolonel	1 200
majoor	1 100
kapitein met 17 of meer jaren	1 000
kapitein met minder dan 17 jaren	900
1e luitenant met 9 of meer jaren	800
1e luitenant met minder dan 9 jaren	700
tweede luitenant	600

Titulaire rangen komen niet in aanmerking.

Artikel 19.

1. Onderstand van weezen, wier moeder pensioen geniet:

Voor één kind	f 192 's jaars
Voor twee kinderen	300 's jaars
Voor drie kinderen	384 's jaars
Voor vier kinderen	444 's jaars
Voor vijf of meer kinderen	480 's jaars

2. Moeder geen aanspraak op pensioen, of overleden, dan onderstand voor elk kind $\frac{1}{3}$ pensioen, dat moeder had kunnen genieten; in totaal echter niet meer dan het bedrag van dat pensioen.

Artikel 20.

Geen onderstand:

- aan weezen met vast ambt in 's Rijks of 's Lands dienst met een bezoldiging van minstens f 1 200 of f 800 's jaars, naar gelang het in of buiten de koloniën wordt genoten;
- aan officieren van het Nederlandsch of Nederlandsch-Indische Leger dan wel in dienst van vreemde mogendheid;
- aan weezen, die gehuwd zijn.

Artikel 21

1. Uitkeeringen gaan in met den eersten der maand, volgende op die, waarin het recht daarop is ontstaan.

Artikel 18.

Als hierneven:

	f 2 600
	2 400
	2 200
	2 100
	2 000
	1 800
	1 600
	1 400
	1 200

Artikel 19.

1. Als hierneven, wier moeder pensioen geniet of hertrouwd is:

één kind	f 500
twee kinderen	900
drie kinderen	1 200
vier kinderen	1 400
vijf kinderen	1 500

2. Is de moeder overleden, of niet in genot pensioen, tenzij zij wegens hertrouwen daarvan is verstoken, wordt aan voogd, aan moeder voogdes of voogdijraad toegekend voor:

1 kind	f 750
2 kinderen	1 350
3 kinderen	1 800
4 kinderen	2 100
5 of meer kinderen	2 250

Artikel 20.

Geen onderstand:

- als hierneven, doch de bedragen vastgesteld op f 1 800 en f 1 500 's jaars;
- vervallen;
- aan weezen, die in het huwelijk treden.

Artikel 21

1. Uitkeeringen gaan in met den eersten der maand, waarin het recht daarop is ontstaan.

Wijzigingen, noodig geacht door den Minister van Koloniën in de door de commissie ingediende voorstellen.	Toelichtingen.																				
<p style="text-align: center;">Artikel 18.</p> <p>Als hierneven:</p> <table border="0"> <tr> <td>luitenant-generaal .....</td> <td style="text-align: right;">f 2 640</td> </tr> <tr> <td>generaal-majoor .....</td> <td></td> </tr> <tr> <td>kolonel .....</td> <td style="text-align: right;">2 520</td> </tr> <tr> <td>luitenant-kolonel .....</td> <td></td> </tr> <tr> <td>majoor .....</td> <td style="text-align: right;">2 400</td> </tr> <tr> <td>kapitein .....</td> <td style="text-align: right;">1 920</td> </tr> <tr> <td>1e luitenant .....</td> <td style="text-align: right;">1 500</td> </tr> <tr> <td>2e luitenant .....</td> <td style="text-align: right;">1 200</td> </tr> </table>	luitenant-generaal	f 2 640	generaal-majoor		kolonel	2 520	luitenant-kolonel		majoor	2 400	kapitein	1 920	1e luitenant	1 500	2e luitenant	1 200	<p style="text-align: center;">Artikel 18.</p> <p>Uitgegaan is van de overweging, dat een kapiteinsweduwe (de meeste officieren worden in den rang van kapitein gepensionneerd), minstens <i>f</i> 1 800 's jaars noodig heeft. Hiervan zijn de overige pensioenen afgeleid.</p>				
luitenant-generaal	f 2 640																				
generaal-majoor																					
kolonel	2 520																				
luitenant-kolonel																					
majoor	2 400																				
kapitein	1 920																				
1e luitenant	1 500																				
2e luitenant	1 200																				
<p style="text-align: center;">Artikel 19.</p> <p>1. Als hierneven, wier moeder pensioen geniet:</p> <table border="0"> <tr> <td>één kind .....</td> <td style="text-align: right;">f 480</td> </tr> <tr> <td>twee kinderen .....</td> <td style="text-align: right;">900</td> </tr> <tr> <td>drie kinderen .....</td> <td style="text-align: right;">1 200</td> </tr> <tr> <td>vier kinderen .....</td> <td style="text-align: right;">1 380</td> </tr> <tr> <td>vijf kinderen .....</td> <td style="text-align: right;">1 500</td> </tr> </table> <p>2. Als hierneven, doch zonder clause: „tenzij zij wegens hertrouwen daarvan is verstoken” vastgesteld per jaar voor:</p> <table border="0"> <tr> <td>1 kind .....</td> <td style="text-align: right;">f 720</td> </tr> <tr> <td>2 kinderen .....</td> <td style="text-align: right;">1 350</td> </tr> <tr> <td>3 kinderen .....</td> <td style="text-align: right;">1 800</td> </tr> <tr> <td>4 kinderen .....</td> <td style="text-align: right;">2 070</td> </tr> <tr> <td>5 of meer kinderen .....</td> <td style="text-align: right;">2 250</td> </tr> </table>	één kind	f 480	twee kinderen	900	drie kinderen	1 200	vier kinderen	1 380	vijf kinderen	1 500	1 kind	f 720	2 kinderen	1 350	3 kinderen	1 800	4 kinderen	2 070	5 of meer kinderen	2 250	<p style="text-align: center;">Artikel 19.</p> <p>Door de commissie wordt voorgesteld het half pensioen bij hertrouwen volgens het oude reglement te doen vervallen.</p> <p>In verband daarmee werd in punt 2 de clause: „tenzij zij wegens hertrouwen daarvan is verstoken” in de voorstellen der commissie opgenomen.</p> <p>De kinderen zouden dan gedurende dat nieuwe huwelijk vollen onderstand krijgen. De minister wenschte den bestaanden toestand te handhaven, dus krijgen de weduwen bij hertrouwen half pensioen, en behouden de kinderen hun reeds toegekenden onderstand, evenals thans. Den vollen onderstand krijgen de kinderen dus alleen als de moeder is overleden of geen pensioen geniet uit het fonds.</p>
één kind	f 480																				
twee kinderen	900																				
drie kinderen	1 200																				
vier kinderen	1 380																				
vijf kinderen	1 500																				
1 kind	f 720																				
2 kinderen	1 350																				
3 kinderen	1 800																				
4 kinderen	2 070																				
5 of meer kinderen	2 250																				
<p style="text-align: center;">Artikel 20.</p> <p>Geene.</p>	<p style="text-align: center;">Artikel 20.</p> <p>a. De verhooging der bedragen geschiedde wegens de algemeene stijging van alles wat voor levensonderhoud noodig is.</p> <p>b. (vroeger c). Alleen de redactie is gewijzigd in verband met huwelijken, buitenslands gesloten.</p>																				
<p style="text-align: center;">Artikel 21.</p> <p>Geene.</p>	<p style="text-align: center;">Artikel 21.</p> <p>1. De uitkeeringen gaan dus nu dadelijk in; men kwam</p>																				

Bepalingen volgens het vigeerende reglement.	Bepalingen, zooals deze zijn voorgesteld door de commissie voor herziening van het reglement.
<p>2. Zij worden uitbetaald tot en met de maand, waarin rechthebbende overlijdt, of het recht op uitkeering verliest.</p> <p style="text-align: center;">Artikel 22.</p> <p>1. Regeling pensioen in Nederland door Directie, in Nederlandsch-Indië door beheerder na overlegging bewijsstukken.</p> <p>De stukken welke noodig zijn daarvoor worden in Nederland vastgesteld door den Minister van Koloniën, in Nederlandsch-Indië door den Gouverneur-Generaal.</p> <p>2. Zijn weduwen en weezen buiten Java en Madoera, dan kan het pensioen en onderstand ook geregeld worden door den gewestelijken dienst der Militaire Administratie, onder nadere goedkeuring van den beheerder.</p> <p>3. Bij ontbreken van stellige gegevens kan onder voorbehoud van nadere regeling en verrekening de uitkeering voorloopig geregeld worden.</p> <p>4. Bepalingen omtrent verrekening van te veel of te weinig genoten pensioen of onderstand.</p> <p style="text-align: center;">Artikel 23.</p> <p>De pensioenen en onderstanden worden maandelijks of 3-maandelijks betaald.</p> <p>In Nederland bepaalt Minister van Koloniën, in Nederlandsch-Indië de Gouverneur-Generaal welke bewijzen daartoe moeten worden overgelegd.</p> <p style="text-align: center;">Artikel 24.</p> <p>1. Aan weduwen en weezen die van Nederland naar Nederlandsch-Indië of omgekeerd vertrekken kan een voorschot van één maand op pensioen en onderstand worden verleend boven aankomende over de maand van vertrek.</p> <p>Dit voorschot wordt aangezuiverd door stilstand van de uitkeering.</p> <p>2. Voorschot uitkeering aan moeder wordt, zoo noodig, verhaald op die der kinderen en omgekeerd.</p> <p>3. Voorschot dat niet op de vooromschreven wijze kan worden ingehouden, wordt niet teruggevorderd.</p> <p>4. De in lid 1 bedoelde weduwen en weezen en zij, die in Nederlandsch-Indië van woonplaats veranderen, worden voorzien van een certificaat van ophouding van betaling (C. O. B.).</p> <p style="text-align: center;">Artikel 25.</p> <p>1. Pensioen en onderstand is onvervreemdbaar.</p> <p>De rechthebbende kan daarover op geenerlei wijze beschikken, ook niet door verpanding of beleening.</p> <p>Lastgeving tot ontvangst pensioen kan altijd herroepen worden.</p> <p>Alle hiermede strijdige overeenkomsten zijn nietig.</p> <p>2. Onder verboden beleeningen zijn niet begrepen de voorschotten door gemeentebesturen, liefdadige instel-</p>	<p>2. Onveranderd.</p> <p style="text-align: center;">Artikel 22.</p> <p>1. Ongewijzigd.</p> <p>2. Ongewijzigd.</p> <p>3. Idem.</p> <p>4. Idem.</p> <p style="text-align: center;">Artikel 23.</p> <p>Ongewijzigd.</p> <p style="text-align: center;">Artikel 24.</p> <p>Ongewijzigd.</p> <p style="text-align: center;">Artikel 25.</p> <p>1. Onveranderd.</p> <p>2. Onveranderd.</p>

Wijzigingen, noodig geacht door den Minister van Koloniën in de door de commissie ingediende voorstellen.	Toelichtingen.
<p>Geene.</p> <p>Artikel 22.</p>	<p>daartoe met het oog op de groote uitgaven gedurende de ziekte van den overleden echtgenoot, waardoor het geld zeer welkom is voor het achtergelaten gezin.</p> <p>Artikel 22.</p> <p>Als bij artikel 14.</p>
<p>Geene.</p> <p>Artikel 23.</p>	<p>Artikel 23.</p> <p>Als bij artikel 14.</p>
<p>Geene.</p> <p>Artikel 24.</p>	<p>Artikel 24.</p> <p>1. Bij Koninklijk Besluit van 9 October 1918 No. 66 is dit voorschot tijdelijk op drie maanden gebracht met het oog op de slechte en tijdroovende scheepsverbindingen.</p>
<p>Geene.</p> <p>Artikel 25.</p>	<p>Artikel 25.</p> <p>Geene.</p>

Bepalingen volgens het vigeerende reglement.

Bepalingen, zooals deze zijn voorgesteld door de commissie voor herziening van het reglement.

lingen of tot algemeen nut werkende instellingen, renteloos of niet; een en ander ter beoordeeling van de Directie in Nederland, van het Hoofd van Gewestelijk Bestuur in Nederlandsch-Indië.

3. Op pensioen en onderstand mogen bij administratieven maatregel geen andere kortingen worden verleend dan die welke uitdrukkelijk bij dit reglement zijn toegelaten.

Artikel 26.

1. Bij overlijden deelgenoot, ook gepensionneerd officier, die na hun 65ste jaar van contributieplicht zijn ontslagen wordt aan nagelaten betrekkingen of boedelberedderaars, dan wel aan hen, die de begrafenis bekostigden, ten laste van het fonds betaald, zoo de overledene is geweest:

opperofficier	f 175
hoofdofficier	150
subaltern officier	125

Titulaire rangen komen niet in aanmerking.

2. Wijze van betaling in Nederland te regelen door Minister van Koloniën, in Nederlandsch-Indië door Legere o m m a n d a n t, voor zoover noodig, in overleg met Directeur van Financiën.

Artikel 27.

1 en 2. Omtrent verjaringen der vorderingen wegens contributies.

Artikel 28.

De voorgaande artikelen zijn niet van toepassing voor zoover zij in strijd zijn met de bepalingen in artikel 29 t/m 45.

Artikel 29.

1. Officieren ontslagen zonder pensioen en gepensionneerden wier pensioen vervalt, kunnen voor de vrouw met wie zij gehuwd zijn op tijdstip van ontslag als verplicht deelgenoot en voor de dan aanwezige wettige en gewettigde kinderen, deelgenoot blijven in het fonds.

2. Schriftelijk daartoe wenden tot directie of beheerder van het fonds.

3. Deze kennisgeving niet binnen 6 maanden ontvangen na tijdstip in lid 1 genoemd, dan worden zij geacht, van hun deelgenootschap te hebben afgezien.

4. Beheerder in Nederlandsch-Indië en directie in Nederland wijzen in voorkomende gevallen betrokkenen op het bepaalde in de voorgaande punten.

Zij kunnen zich echter op verzuim dezer waarschuwing niet beroepen.

3. Als hierneven met de aanvulling tenzij in geval van schuld aan den lande de betrokkene aan de Directie of der beheerder uitdrukkelijk verzoekt die schuld te mogen aanzuiveren door inhouding van een gedeelte van haar pensioen.

Een dergelijk verzoek kan ten allen tijde worden herroepen.

Artikel 26.

1. Als hierneven met de bedragen als volgt:

opperofficier	f 250
hoofdofficier	225
subaltern officier	200

Titulaire rangen niet in aanmerking.

2. Wijze van betaling in Nederland te regelen door den Minister van Koloniën, in Nederlandsch-Indië door den Gouverneur-Generaal.

Artikel 27.

1 en 2. Ongewijzigd.

Artikel 28.

Ongewijzigd.

Artikel 29.

1. Ongewijzigd.

2. Ongewijzigd.

3. Ongewijzigd.

4. Ongewijzigd.

Wijzigingen, noodig geacht door den Minister van Koloniën in de door de commissie ingediende voorstellen.	Toelichtingen.
<p>Artikel 26.</p> <p>Geene</p>	<p>3. Dit kan dus alleen vrijwillig geschieden.</p> <p>Artikel 26.</p> <p>1. Verhoogd wegens de tegenwoordige hooge kosten van begrafenis.</p> <p>2. Als bij artikel 14.</p>
<p>Artikel 27.</p> <p>Geene.</p>	
<p>Artikel 28.</p> <p>Geene.</p>	
<p>Artikel 29.</p> <p>1 t/m 5. Geene.</p>	

<p>Bepalingen volgens het vigeerende reglement.</p>	<p>Bepalingen, zooals deze zijn voorgesteld door de commissie voor herziening van het reglement.</p>
<p>5. Zij die zich binnen het tijdsverloop van 6 maanden, bedoeld in lid 3, nog niet omtrent de voortzetting van hun deelgenootschap hebben uitgesproken en komen te overlijden worden geacht deelgenoot te zijn gebleven.</p> <p>6. Behoudens het bepaalde in lid 8 zijn de vrijwillige deelgenooten contributie verschuldigd naar den maatstaf van:</p> <p>f 200 's maands voor 2e luitenant, 300 „ „ 1e „ met minder dan 9 jaren dienst, 375 idem met meer dan 9 jaren als officier, 425 's maands voor kapitein met minder dan 17 jaren dienst, 500 idem met meer dan 17 jaren, 600 's mds. voor den majoor, 700 „ „ „ luitenant-kolonel, tenzij zij, toen hun verplicht deelgenootschap ophield, 40 dienstjaren voor pensioen konden doen gelden en geen recht op pensioen hadden in welk geval gewone contributie verschuldigd is over het pensioen naar den rang, dien zij bij ontslag bekleedden.</p> <p>7. Zooals in punt 6 is aangegeven wordt gecontribueerd tot en met de maand waarin de deelgenoot indien hij onafgebroken in Indië was blijven dienen, 40 dienstjaren voor pensioen zou kunnen doen gelden. Daarna is contributie verschuldigd naar den maatstaf van het pensioen voor den rang, dien hij bij ontslag bekleedde.</p> <p>8. Vrijwillige deelgenooten mogen ook contribueeren naar den maatstaf van een lageren rang.</p> <p>9. Is op den voet van de punten 6 en 7 bijgedragen, dan uitkeering ook berekend naar den rang bij ontslag.</p> <p>10. Is bijgedragen op den voet van punt 8, dan uitkeering ook naar lageren rang berekend.</p> <p>11. Voldoen der contributie door vrijwillige deelgenooten. Gevolgen van achterstand in de betaling der contributie.</p> <p>12. Contributie verschuldigd tot en met de maand van overlijden.</p> <p>13. Kennisgeving van verandering van woonplaats in verband met toezicht op contributie-storting.</p> <p>14. Bij verlies van het deelgenootschap gaan schulden aan het fonds niet te niet.</p> <p>15. Wijze van invorderen van vroegere schuld aan het fonds van vrijwillige deelgenooten die weder verplicht deelgenoot worden.</p> <p>16. Vrijwillige deelgenooten kunnen ten alle tijde hun deelgenootschap opzeggen. Mededeeling in Nederlandsch-Indië aan beheerder en elders aan Directie.</p>	<p>5. Ongewijzigd.</p> <p>6. Behoudens bepaalde in lid 8 zijn de vrijwillige deelgenooten gewone contributie verschuldigd naar den maatstaf van de hoogste bezoldiging in den rang, voor de 1e luitenants naar het aantal dienstjaren, die bij het verlaten van den dienst worden bekleed, tenzij zij, toen hun verplicht deelgenootschap ophield, enz. zooals slot van punt 6 oud reglement hierneven</p> <p>7. Als hierneven. Alleen zijn de contributies van 5% en 3% gestipuleerd.</p> <p>8. Ongewijzigd.</p> <p>9. Ongewijzigd.</p> <p>10. Idem.</p> <p>11. Idem.</p> <p>12. Idem.</p> <p>13. Idem.</p> <p>14. Idem.</p> <p>15. Ongewijzigd, behoudens een kleine wijziging.</p> <p>16. Ongewijzigd.</p>
<p>Artikel 30.</p>	<p>Artikel 30.</p>
<p>1. Weduwen en weezen van deelgenooten die zijn gepensionneerd naar lageren rang ook uitkeering volgens dien lageren rang, tenzij is bijgedragen naar hooger (d.i. bekleeden) rang.</p> <p>2. Van verlangen om naar hooger rang te contribueeren binnen 3 maanden na ontslag uit dienst schriftelijk kennis geven in Nederlandsch-Indië aan beheerder door tusschen-</p>	<p>1. Ongewijzigd.</p> <p>2. Kennisgeving binnen één jaar, niet meer door tusschenkomst van dengeen, die pensioen betaalt, als kennis gegeven wordt aan beheerder.</p>

Wijzigingen, noodig geacht door den Minister van Koloniën in de door de commissie ingediende voorstellen.	Toelichtingen.
<p>6. Nu de minister voor alle weduwen van luitenants de pensioenen heeft gelijk gemaakt komen de tusschen gedachtenstreepjes geplaatste, onderstreepte woorden te vervallen.</p> <p>7 t/ml6 geene.</p> <p>Artikel 30.</p> <p>Geene.</p>	<p>6. Men wil degenen, die vrijwillig deelgenoot blijven in geen gunstiger positie plaatsen dan de verplichte deelgenooten.</p> <p>Daarom werd de maatstaf, naar welke moet worden bijgedragen, veranderd.</p> <p>2. De termijn van 3 maanden is o.a. bij vertrek naar Nederland, te kort gebleken, waarom deze werd uitgebreid tot een jaar.</p>

<p>Bepalingen volgens het vigerende reglement.</p>	<p>Bepalingen, zooals deze zijn voorgesteld door de commissie voor herziening van het reglement.</p>
<p>komst van dengene die pensioen betaalt en elders aan Directie.</p> <p style="text-align: center;">Artikel 31.</p> <p>1. Deelgenootschap vervalt:</p> <p>a. voor ongehuwden gepensionneerd officier die den leeftijd van 65 jaren heeft bereikt, indien hij geen minderjarige wettige kinderen heeft;</p> <p>b. voor gehuwden gepensionneerd officier, die den leeftijd van 65 jaren heeft bereikt indien echtgenoot geen aanspraak kan ontleenen aan laatste huwelijk voor pensioen en geen minderjarige wettige (gewettigde) kinderen bezit en zulks met ingang van de maand, volgende op die, waarin 66ste levensjaar is ingetreden of deelgenoot heeft opgehouden betrekkingen te hebben als vorenbedoeld.</p> <p>2. Deelgenoot, op wie vorig artikel van toepassing verplicht tot kennisgeving in Nederlandsch-Indië aan beheerder buiten Nederlandsch-Indië aan Directie.</p> <p>Bij verzuim binnen 5 jaren worden reeds ingehouden bedragen niet teruggegeven.</p> <p>3. Indien gepensionneerde officier in het huwelijk treedt na verstrijken van de maand, waarin 66ste levensjaar is ingegaan, hebben weduwe en bij haar verwekte kinderen geen recht op uitkeering uit het fonds.</p> <p>Door deelgenoot behoeft geen huwelijkscontributie of buitengewone contributie als bedoeld in artikel 33, te worden voldaan.</p> <p style="text-align: center;">Artikel 32.</p> <p>1. Officieren, die tijdelijk geen landsinkomsten genieten, zijn gewone contributie verschuldigd over het traktement, dat hun zou toekomen, indien zij in Nederlandsch-Indië actief als officier dienden.</p> <p>2. Bij overlijden van een deelgenoot als in lid 1 bedoeld, contributie schuldig tot en met de maand, waarin overleden.</p> <p>3. Gepensionneerden, wier pensioen tijdelijk geheel of gedeeltelijk niet wordt uitgekeerd zijn contributie schuldig over volle bedrag van 't toegekend pensioen.</p>	<p>B i j g e v o e g d :</p> <p>Beheerder of Directie moeten deelgenooten herinneren aan deze kennisgeving, maar ontvangt deelgenoot die herinnering niet dan kan hij zich nimmer daarop beroepen.</p> <p style="text-align: center;">Artikel 31.</p> <p>1. Ongewijzigd.</p> <p>2. Hier in plaats van deelgenoot gesproken van gepensionneerde officier; overigens ongewijzigd.</p> <p>3. Ongewijzigd. Alleen is de laatste zin uit het oude artikel omtrent contributie vervallen.</p> <p style="text-align: center;">Artikel 32.</p> <p>1. In nieuw reglement vervallen en vervangen als punt 1 door punt 2.</p> <p>1. Bij overlijden van een officier, die tijdelijk zonder militaire inkomsten is, enz.</p> <p>2. Gepensionneerde officieren wier pensioenen tijdelijk geheel of gedeeltelijk niet wordt uitgekeerd zijn contributie schuldig naar den voor hen laatstelijk gegolden hebbenden maatstaf.</p> <p>Nieuw lid:</p> <p>3. Officieren, die uit militairen dienst ontslagen worden en recht hebben op pensioen, maar van dat recht geen gebruik maken, blijven deelgenoot en zijn contributie schuldig als of zij in het genot van pensioen waren gesteld.</p> <p>Is hun pensioen 2 jaar na ontslag nog niet toegekend dan vervalt hun deelgenootschap tenzij zij de gewone contributie blijven betalen. Worden de hiervoren bedoelden, die deelgenootschap hebben verloren later in het genot van pensioen gesteld dan herleeft hun deelgenootschap van en met den dag waarop pensioen ingaat; achterstallig gebleven contributie wordt dan in termijnen ten hoogste over 5 jaar van het pensioen ingehouden.</p>

Wijzigingen, noodig geacht door den Minister van Koloniën in de door de commissie ingediende voorstellen.	Toelichtingen.
<p data-bbox="305 560 431 598">Artikel 31.</p> <p data-bbox="39 635 117 672">Geene.</p>	
<p data-bbox="305 1495 431 1532">Artikel 32.</p> <p data-bbox="39 1569 117 1607">Geene.</p>	<p data-bbox="1042 1495 1168 1532">Artikel 32.</p> <p data-bbox="752 1557 1473 1632">Lid 1 is vervallen in verband met nieuwe regeling bij artikel 7.</p>

Bepalingen volgens het vigerende reglement.	Bepalingen, zooals deze zijn voorgesteld door de commissie voor herziening van het reglement.
<p style="text-align: center;">Artikel 33.</p> <p>1. Ongehuwden, dus ook weduwnaars en van echt gescheidenen, zijn bij toetreding als deelgenoot een extra-bijdrage verschuldigd van 30% van het bedrag der huwelijkscontributie bedoeld sub A van het 2e lid van artikel 10, indien zij kinderen hebben, die bij hun overlijden aanspraak op onderstand zouden kunnen maken.</p> <p>2. Gelijke bijdrage schuldig door gehuwden, die bij toetreding kinderen bezitten, welke een andere moeder hebben dan de vrouw met wie zij op het oogenblik van toetreding gehuwd zijn en die bij overlijden aanspraak op onderstand kunnen maken.</p> <p>3. Bij wettiging zelfde bijdrage.</p> <p>4. Bij bevordering in rang of als kapitein of als 1e luitenant na 17 of 9 jaren dienst als officier extra bijdrage van 30%.</p> <p>5. Aanvulling van punt 4.</p> <p>6. De extra-bijdragen, welke verschuldigd krachtens dit artikel op gelijke wijze voldaan als huwelijkscontributie, waarnaar zij berekend worden, terwijl bij verzuim van kennisgeving extra-verhooging als in artikel 13.</p> <p>7. Bij huwelijk van deelgenoot met moeder zijner kinderen komen de voor die kinderen betaalde extra-bijdragen in mindering op huwelijkscontributie.</p> <p>8. De vorderingen van het fonds wegens extra-bijdrage als in dit artikel bedoeld verjaren door verloop van 30 jaren.</p>	<p style="text-align: center;">Artikel 33.</p> <p>1. Als hierneven, doch nu een bedrag van f 300 genoemd d. i. 30% van de algemeene huwelijkscontributie van f 1 000.</p> <p>2. Vervallen.</p> <p>2. Ongewijzigd.</p> <p>4. Vervallen.</p> <p>5. Vervallen.</p> <p>3. Ongewijzigd.</p> <p>4. Ongewijzigd.</p> <p>5. Ongewijzigd.</p>
<p style="text-align: center;">Artikel 34.</p> <p>1. Kennisgeving bij wettiging van kinderen.</p> <p>2. Strafbepalingen bij niet-voldoening van voorschrift in lid 1.</p>	<p style="text-align: center;">Artikel 34.</p> <p>1. Aangevuld voor degenen, die zonder landsinkomsten zijn; zij moeten rechtstreeks aan beheerder kennis geven.</p> <p>2. Ongewijzigd.</p>
<p style="text-align: center;">Artikel 35.</p> <p>Overdracht der gestorte contributie over extra-inkomsten als gevolg van burgerlijke functie van Civiel Weduwen- en Weezenfonds.</p>	<p style="text-align: center;">Artikel 35.</p> <p>Vervallen.</p>
<p style="text-align: center;">Artikel 36.</p> <p>1. Wijze van toekenning van onderstand aan weezen, die denzelfden vader maar verschillende moeders hebben.</p> <p>2. Zoolang nagelaten weduwe pensioen uit fonds geniet mag totaal bedrag van den onderstand het bedrag van dat pensioen niet overtreffen.</p> <p>3. Maximum van den onderstand als nagelaten weduwe is overleden.</p> <p>4. Wijze van berekening van den onderstand bij vermindering.</p>	<p style="text-align: center;">Artikel 35 (oud art. 36).</p> <p>1. Ongewijzigd.</p> <p>2. Als hierneven, doch als maximum dubbel van het pensioen-bedrag,</p> <p>3. Ongewijzigd.</p> <p>4. Ongewijzigd.</p>

Wijzigingen, noodig geacht door den Minister van Koloniën in de door de commissie ingediende voorstellen.	Toelichtingen.
<p style="text-align: center;">Artikel 33.</p> <p>Geene.</p>	<p style="text-align: center;">Artikel 33.</p> <p>Dit artikel is vereenvoudigd door van gehuwden, die toetreden en van gehuwden, die kinderen wettigen, geen extra-contributie voor die kinderen te vorderen.</p>
<p style="text-align: center;">Artikel 34.</p> <p>Geene.</p>	
<p style="text-align: center;">Artikel 35.</p> <p>Geene.</p>	<p style="text-align: center;">Artikel 35.</p> <p>In het nieuwe reglement is van extra-inkomsten geen contributie meer verschuldigd, zoodat dit artikel daardoor komt te vervallen.</p>
<p style="text-align: center;">Artikel 36.</p> <p>Geene.</p>	<p style="text-align: center;">Artikel 36.</p> <p>2. Door verhooging der onderstand-bedragen is 't noodig 't totaal bedrag der uitkeeringen te verhoogen tot 't dubbele van het weduwnpensioen</p>

Bepalingen volgens het vigeerende reglement.

Bepalingen, zooals deze zijn voorgesteld door de commissie voor herziening van het reglement.

Artikel 37.

1. Een weduwe die een nieuw huwelijk aangaat verliest de helft van pensioen.

Over de maand waarin huwelijk plaats vindt, wordt volpensioen uitbetaald.

2. Bij ontbinding van het huwelijk weder in het genot van vol pensioen. Over de maand, waarin huwelijk is ontbonden wordt half pensioen uitbetaald.

3. Zoolang hertrouwde weduwe half pensioen geniet, wordt aan hare kinderen de helft van den onderstand van volle weezen uitgekeerd.

4. Over te leggen verklaring bij uitbetaling van vol pensioen.

Artikel 38.

1. Indien een officier bij toetreding tot fonds gehuwd is met een weduwe aan wie krachtens vorig huwelijk pensioen is toegekend ten laste van een der onder Regeerings-toezicht gestelde koloniale Weduwen- en Weezenfondsen, dan wel indien een deelgenoot in 't huwelijk treedt met een weduwe als vorenbedoeld is hij niet verplicht tot betalen van huwelijkscontributie tenzij 't weduwenpensioen naar den door hun bekleeden rang of naar den rang waarnaar hij gepensionneerd is en wat de kapiteins en 1e luitenants betreft, in verband met 't door hun volbracht aantal dienstjaren hooger is dan 't pensioen, dat door de weduwe genoten wordt, in welk geval door hem te betalen is het verschil tusschen de huwelijkscontributie vastgesteld voor zijn rang of voor den rang waarnaar hij gepensionneerd is en wat de kapiteins en 1e luitenants betreft in verband met aantal volbrachte dienstjaren, en het bedrag van het laatst bedoelde pensioen e.g. verhoogd naar den maatstaf van de bij artikel 10 behoorende tabel. Bij bevordering in rang of het verkrijgen van hoogere aanspraken voor weduwenpensioen wegens 17 of 9 jaren dienst als officier, van een deelgenoot als hier bedoeld, wordt art. 10, 2e lid, sub B in gelijker voege toegepast.

2. Deze huwelijkscontributie wordt voldaan op gelijke wijze als de huwelijkscontributie.

3 en 4. Omtrent het genieten van dubbel pensioen door de weduwe.

Artikel 39.

1. De onderstand voor kind, geboren na overlijden van den vader, gaat in met de maand, volgende op die, waarin geboorte plaats had.

2. Idem van kind gewettigd na overlijden van den vader, wordt geacht te zijn ingegaan met de maand volgende op die waarin overlijden plaats had.

Artikel 36.

1. Een weduwe die een nieuw huwelijk aangaat, verliest haar pensioen bij einde van de maand, waarin huwelijk plaats heeft.

2. Bij ontbinding huwelijk treedt zij weder in genot vorig pensioen dan wel van het hoogere pensioen waarop zij ingevolge laatste huwelijk recht zou kunnen doen gelden en wel tot en met de maand waarin huwelijk is ontbonden d.i. ingeval van echtscheiding de maand waarin 't vonnis in de registers van den burgerlijken stand is ingeschreven.

3. Vervallen in verband met wijziging van punt 1.

4. Ongewijzigd.

Artikel 37.

1. De huwelijkscontributie is hier bepaald op f 1000 min de hoofdsom voor vorig huwelijk van de weduwe met een deelgenoot betaalde contributie.

De verhooging voor verschil in leeftijd blijft.

De te betalen huwelijkscontributie wordt eventueel ook nog verminderd voor ongehuwden, die langer dan 10 jaar bijdroegen.

Artikel 10 lid 4.

2. Ongewijzigd.

3 en 4. Vervallen.

Artikel 38.

1. De onderstand enz. met de maand, waarin geboorteplaats had.

2. Idem enz. met de maand, waarin het overlijden plaats had.

Wijzigingen, noodig geacht door den Minister van Koloniën in de door de commissie ingediende voorstellen.	Toelichtingen.
<p style="text-align: center;">Artikel 36.</p> <p>1. Gewijzigd als in 't oude reglement.</p> <p>3. Weer tusseken gevoegd, in verband met wijziging van punt 1 van dit artikel.</p>	<p>2. Als tijdstip van echtscheiding, dus ontbinding van het huwelijk, wordt overeenkomstig artt. 109, 209 en 221 van het Burgerlijk Wetboek de dag aangenomen, waarop vonnis in de registers van den Burgerlijken stand is ingeschreven.</p>
<p style="text-align: center;">Artikel 37.</p> <p>Geene.</p>	<p>3 en 4. Het dubbel pensioen voor een weduwe heeft men laten vervallen. Zij kan in den vervolge slechts één pensioen ten laste van het fonds genieten.</p>
<p style="text-align: center;">Artikel 38.</p> <p>Geene.</p>	<p style="text-align: center;">Artikel 38.</p> <p>Overeenkomstig de wijziging in artikel 21.</p>

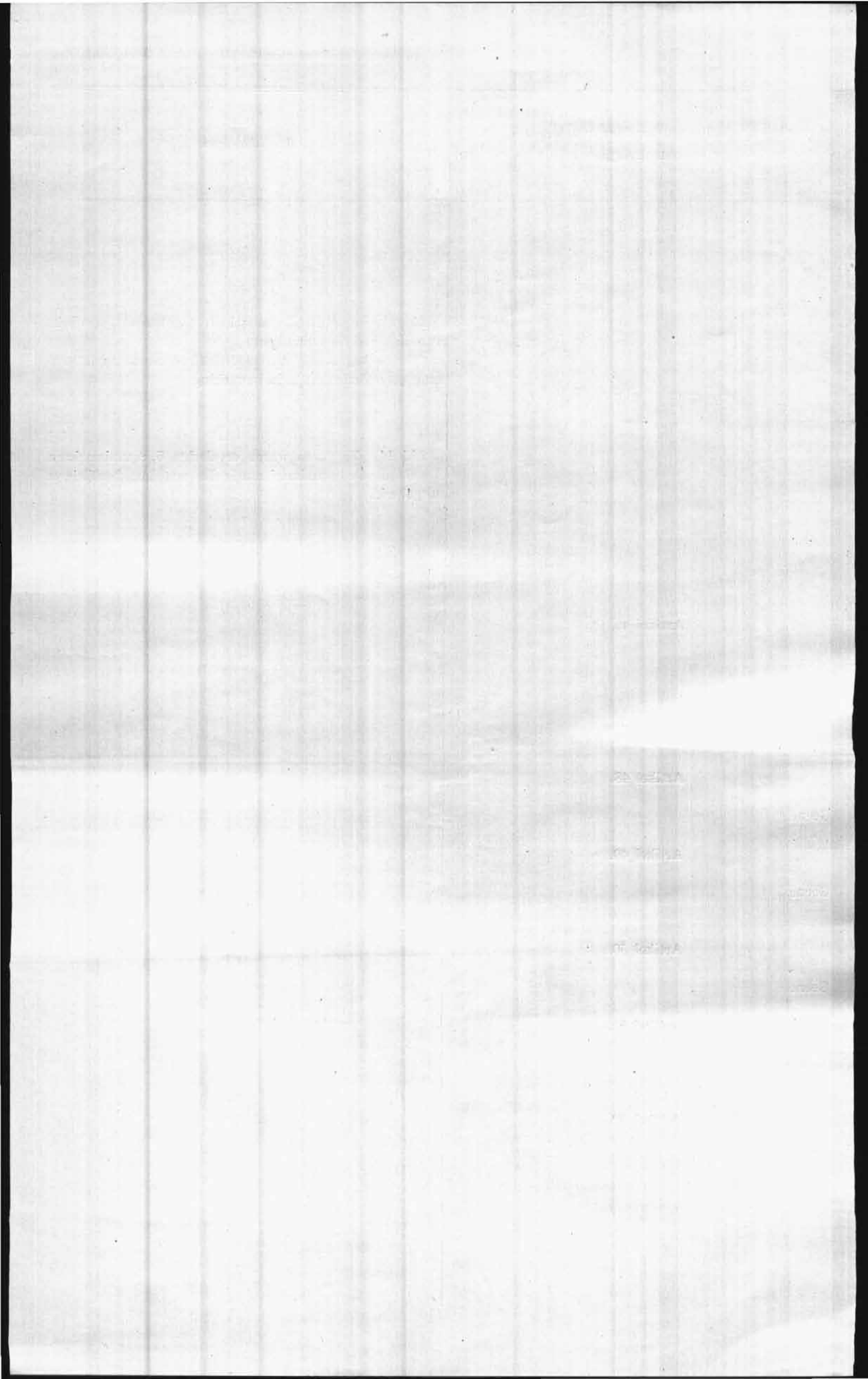
Bepalingen volgens het vigeerend reglement.	Bepalingen, zooals deze zijn voorgesteld door de commissie voor herziening van het reglement.																																								
<p>Artikel 40.</p> <p>Regeling van het pensioen bij vermoedelijk overlijden.</p>	<p>Artikel 39.</p> <p>Behoudens kleine wijziging onveranderd.</p>																																								
<p>Artikel 41.</p> <p>Behalve enkele genoemde uitzonderingen, bij toetreding van gewezen deelgenoot bij toepassing bepalingen reglement met vorig deelgenootschap geen rekening gehouden.</p>	<p>Artikel 40.</p> <p>Ongewijzigd, behalve de genoemde uitzonderingen.</p>																																								
<p>Artikel 42.</p> <p>Contributie bij tijdelijk gemis van pensioen ingevolge Staatsblad 1902 No. 382.</p>	<p>Artikel 41.</p> <p>Ongewijzigd.</p>																																								
<p>Artikel 43.</p> <p>Alsvoren.</p>	<p>Artikel 42.</p> <p>Ongewijzigd.</p>																																								
<p>Artikel 44.</p> <p>Verrekening der als huwelijkscontributie en extrabijdragen betaalde bedragen met de Weduwen- en Weezenkas bij overgang van het Nederlandsche naar het Nederlandsch-Indische leger.</p>	<p>Artikel 43.</p> <p>Als hierneven. Nieuw 2e lid: Evenzoo komt in mindering op de huwelijkscontributie het bedrag dat bij benoeming van een militair beneden den rang van officier tot officier door het Weduwen- en Weezenfonds van militairen beneden den rang van officier bij de koloniale troepen aan het fonds wordt overgedragen.</p>																																								
<p>Artikel 45.</p> <p>Overdracht van huwelijkscontributie enz. aan de Weduwen- en Weezenkas bij overgang van het Nederlandsch-Indisch leger naar het Nederlandsche.</p>	<p>Artikel 44.</p> <p>Ongewijzigd.</p>																																								
	<p>Nieuw artikel 45.</p> <p>1. Officieren die boven den leeftijd van 30 jaren zijn aangesteld, betalen bij of wegens huwelijk een extracontributie als volgt: indien de aanstelling heeft plaats gehad op den leeftijd van:</p> <table border="1" data-bbox="812 1844 1541 2180"> <tr> <td>31 jaar</td> <td>f 104</td> <td>41 jaar</td> <td>f 1 403</td> </tr> <tr> <td>32 „</td> <td>212</td> <td>42 „</td> <td>1 563</td> </tr> <tr> <td>33 „</td> <td>325</td> <td>43 „</td> <td>1 729</td> </tr> <tr> <td>34 „</td> <td>442</td> <td>44 „</td> <td>1 902</td> </tr> <tr> <td>35 „</td> <td>563</td> <td>45 „</td> <td>2 082</td> </tr> <tr> <td>36 „</td> <td>690</td> <td>46 „</td> <td>2 270</td> </tr> <tr> <td>37 „</td> <td>821</td> <td>47 „</td> <td>2 465</td> </tr> <tr> <td>38 „</td> <td>958</td> <td>48 „</td> <td>2 667</td> </tr> <tr> <td>39 „</td> <td>1 101</td> <td>49 „</td> <td>2 878</td> </tr> <tr> <td>40 „</td> <td>1 249</td> <td>50 „ en meer</td> <td>3 097</td> </tr> </table> <p>2. De in dit artikel bedoelde contributie kan op de wijze, als voor de gewone huwelijkscontributie is aangegeven, in termijnen worden voldaan.</p>	31 jaar	f 104	41 jaar	f 1 403	32 „	212	42 „	1 563	33 „	325	43 „	1 729	34 „	442	44 „	1 902	35 „	563	45 „	2 082	36 „	690	46 „	2 270	37 „	821	47 „	2 465	38 „	958	48 „	2 667	39 „	1 101	49 „	2 878	40 „	1 249	50 „ en meer	3 097
31 jaar	f 104	41 jaar	f 1 403																																						
32 „	212	42 „	1 563																																						
33 „	325	43 „	1 729																																						
34 „	442	44 „	1 902																																						
35 „	563	45 „	2 082																																						
36 „	690	46 „	2 270																																						
37 „	821	47 „	2 465																																						
38 „	958	48 „	2 667																																						
39 „	1 101	49 „	2 878																																						
40 „	1 249	50 „ en meer	3 097																																						

Wijzigingen, noodig geacht door den Minister van Koloniën in de door de commissie ingediende voorstellen.	Toelichtingen.
<p style="text-align: center;">Artikel 39.</p> <p>Geene.</p>	
<p style="text-align: center;">Artikel 40.</p> <p>Geene.</p>	
<p style="text-align: center;">Artikel 41.</p> <p>Geene.</p>	<p style="text-align: center;">Artikel 41.</p> <p>Staatsblad 1902 No. 382 handelt over tijdelijk gemis van pensioen bij gevangenisstraf.</p>
<p style="text-align: center;">Artikel 42.</p> <p>Geene.</p>	
<p style="text-align: center;">Artikel 43.</p> <p>Geene.</p>	
<p style="text-align: center;">Artikel 44.</p> <p>Geene.</p>	
<p style="text-align: center;">Artikel 45.</p> <p>Geene.</p>	<p style="text-align: center;">Artikel 45.</p> <p>In verband met de billijkheid tegenover ongehuwden, die lang contribueerden zonder voor 't fonds risico op te leveren is er meermalen over gedacht andere officieren bij toetreding meer te doen betalen.</p> <p>Aan dat voornemen is thans gevolg gegeven.</p> <p>Bij toetreding van gehuwde officieren op lateren leeftijd, wanneer dus de risico voor het fonds grooter is, is eene extra heffing alleszins te billijken.</p>

Bepalingen volgens het vigeerend reglement.	Bepalingen, zooals deze zijn voorgesteld door de commissie voor herziening van het reglement.
<p>Artikel 46.</p>	<p>Artikel 46.</p> <p>Beheer voorschriften.</p> <p>De volgende veranderingen, behoudens redactioneel wijzigingen in andere deelen, zijn aangebracht:</p> <p>Lid 12. De bijdragen voor de begrooting, voor zooveel Nederlandsch-Indië betreft, worden telken jare door den beheerder en de commissarissen in Indië den Gouverneur-Generaal voor den Minister van Koloniën aangeboden en wel zoo tijdig dat zij uiterlijk 1 November voorafgaande 't jaar waarvoor de begrooting moet dienen, in Nederland is ontvangen.</p> <p>Lid 14. De commissarissen in Nederland ten getale van ten hoogste 7 van wie 2 in Nederland te werk gesteld actief dienende officieren van het Nederlandsch-Indisch Leger, worden door Ons, op voordracht van den Minister van Koloniën, benoemd en ontslagen.</p> <p>De meerderheid moet deelgenoot zijn in het fonds. Zij ontvangen voor hun bemoeiingen een door den Minister van Koloniën te bepalen vergoeding.</p>
<p>Artikel 47.</p> <p>1 t/m 3.</p> <p>4. De wijze van verantwoording aan de Directie van de in de Koloniën gedane uitgaven en ontvangsten voor het fonds wordt door den Minister van Koloniën geregeld.</p> <p>5.</p>	<p>Artikel 47.</p> <p>1 t/m 3. Ongewijzigd.</p> <p>4. De Directeur regelt de wijze waarop de in de koloniën gedane uitgaven en ontvangsten voor het fonds aan hun worden verantwoord.</p> <p>5. Ongewijzigd.</p>
<p>Artikel 48.</p> <p>Jaarlijksch verslag.</p>	<p>Artikel 48.</p> <p>Ongewijzigd.</p>
<p>Artikel 49.</p> <p>Wetenschappelijke balans, voor het eerst in 1918 op te maken.</p>	<p>Artikel 49.</p> <p>Ongewijzigd. Tijdstip der eerste periodieke wetenschappelijke balans is verschoven tot 1923.</p>
<p>Artikel 50.</p> <p>In te vullen en in te zenden vragenlijsten.</p>	<p>Artikel 50.</p> <p>Ongewijzigd, behoudens ondergeschikte veranderingen.</p>
<p>Artikel 51.</p> <p>Bij geschil over toepassing bepalingen bij een met redenen omkleed Koninklijk Besluit daarin voorzien.</p>	<p>Artikel 51.</p> <p>Ongewijzigd.</p>
<p>Artikel 52.</p> <p>Als bij 51 voor elk bijzonder geval.</p> <p>Idem indien ten gunste van belanghebbende van de bepalingen wordt afgeweken.</p>	<p>Artikel 52.</p> <p>Ongewijzigd.</p>

Wijzigingen, noodig geacht door den Minister van Koloniën in de door de commissie ingediende voorstellen.	Toelichtingen.
<p style="text-align: center;">Artikel 46.</p> <p>Geene.</p>	<p>Lid 12. Een gelijk voorschrift werd reeds per brief van de Directie ontvangen; voor de begrooting van 1922 werd hiermede reeds rekening gehouden; deze is in bewerking.</p> <p>Lid 14. Te voren waren er slechts 5 commissarissen. De Raad van commissarissen is dus met deze 2 officieren uitgebreid.</p>
<p style="text-align: center;">Artikel 47.</p> <p>Geene.</p>	
<p style="text-align: center;">Artikel 48.</p> <p>Geene.</p>	
<p style="text-align: center;">Artikel 49.</p> <p>Geene.</p>	
<p style="text-align: center;">Artikel 50.</p> <p>Geene.</p>	
<p style="text-align: center;">Artikel 51.</p> <p>Geene.</p>	
<p style="text-align: center;">Artikel 52.</p> <p>Geene.</p>	

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 3 — STUK 6.

Reglement voor het Weduwen- en Weezenfonds der Europeesche officieren van het Nederlandsch-Indische leger.

BIJLAGE IV DER MEMORIE VAN ANTWOORD.

Vermoedelijke wetenschappelijke balans op 1 Juli 1922.

De berekeningen hebben plaats gehad op de volgende grondslagen:

Rentevoet 5%.

Bezoldigingen volgens de van 1 Januari 1920 af geldende regeling.

Eigen pensioenen van de vóór 1 Januari '20 gepensionneerden, de vóór dien tijd geldende bedragen verhoogd met 40%.

Van de van 1 Januari af gepensionneerden de thans geldende bedragen.

Pensioenen der weduwen naar de door den Minister van Koloniën aangegeven bedragen.

Onderstanden der weezen, contributiën der deelgenooten enz. overeenkomstig de voorstellen der commissie.

Inwerkingtreding der nieuwe regelingen op 1 Juli 1922 ⁽¹⁾, met uitzondering van de pensioenen der weduwen, waarvoor is aangenomen dat zij van 1 Januari 1920 af zullen gelden.

⁽¹⁾ Mocht dit later worden dan zullen daarvoor de geldelijke gevolgen voor het Fonds van weinig beteekenis zijn.

VERMOEDELIJKE WETENSCHAPPELIJKE

BATEN.

1	Kapitaal		f 9 829 000
2	Contante waarde der gewone bijdragen van de aanwezige deelgenooten.	f 7 100 000	
3	Hetzelfde van de buitengewone bijdragen	„ 400 000	
4	Hetzelfde van de huwelijksbijdragen	„ 250 000	
			„ 7 750 000
5	Tekort aan kapitaal		„ 26 861 000
			f 44 440 000

BALANS OP 1 JULI 1922.

LASTEN.

1	Contante waarde der pensioenen van de aanwezige weduwen	f 21 700 000	
2	Contante waarde der onderstanden van de aanwezige weezen	„ 600 000	f 22 300 000
3	Contante waarde der pensioenen en onderstanden aan de toekomstige weduwen en weezen der aanwezige deelgenooten		„ 20 000 000
4	Contante waarde der begrafenkosten van de aanwezige deelgenooten.		„ 240 000
5	Contante waarde der toekomstige onkosten		„ 400 000
6	Contante waarde van de in de toekomst toe te kennen halve pensioenen aan nog te hertrouwen weduwen (niet begrepen in de posten 1 en 3).		„ 15 000 000
			f 44 440 000

Het tekort groot f 26 861 000 zal kunnen worden aangezuiverd in 20 jaarlijkse termijnen van f 2 155 000 van 1 Juli 1923 af.

Het subsidie van f 300 000 en het aandeel in het subsidie van f 5 000 000 voor de verhooging van de pensioenen en onderstanden met 40%, zijnde f 1 550 000 kunnen dan vervallen, terwijl van 1943 af de rente van het gevormde kapitaal met de contributiën voldoende zal zijn om de pensioenen en onderstanden, zonder subsidie ten laste der Indische begrooting, te betalen.

Z. O. Z.

	Te kort 1 Juli 1922.	Subsidie (20 jaarl. termijnen) van 1 Juli '23 af.
De tekorten en subsidies gedurende 20 jaren zullen bij eventueele wijzigingen van de voorstellen bedragen:		
a. indien voortaan bij hertrouwen van weduwen het volle pensioen vervalt en dus het halve verhoogde pensioen behouden blijft door de hertrouwde weduwen, die thans in het genot er van zijn ...	f 25 361 000	f 2 035 100
b. indien de tusschen 1 Januari 1914 en 1 Juli 1922 hertrouwde weduwen het halve pensioen verhoogd met 40% blijven behouden	„ 26 591 000	„ 2 134 000
c. indien de nieuwe weduwenpensioenen zullen worden berekend van 1 Januari 1921 af	„ 26 044 000 ⁽¹⁾	„ 2 089 900 ⁽¹⁾
d. indien de nieuwe weduwenpensioenen zullen worden berekend van 1 Januari 1922 af	„ 25 227 000 ⁽²⁾	„ 2 024 300 ⁽²⁾
Zooals hiervoren aangegeven zou het tekort en het subsidie volgens het ontworpen reglement bedragen	„ 26 861 000	„ 2 155 000
terwijl het subsidie ten laste der begrooting voor het loopende jaar voor 't fonds bedraagt		„ 1 855 000
⁽¹⁾ bij de onderstelling van a	f 24 544 000	f 1 969 200
⁽²⁾ „ „ „ a	„ 23 727 000	„ 1 903 600
⁽¹⁾ „ „ „ b	„ 25 790 000	„ 2 069 100
⁽²⁾ „ „ „ b	„ 24 989 000	„ 2 004 900

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP **3** — STUK 7.

Reglement voor het Weduwen- en Weezenfonds der
Europeesche officieren van het Nederlandsch-Indische leger.

BIJLAGE V DER MEMORIE VAN ANTWOORD.

STAAT VAN WIJZIGINGEN WAAROP BIJLAGE C DER BIJ DE MEMORIE
VAN TOELICHTING (TWEEDE GEW. ZITT. 1921, OND. **12**—STUK 2)
OVERGELEGDE FINANCIËELE NOTA IS GEGROND.

Bepalingen volgens het vigeerende reglement.	Bepalingen, zooals deze zijn voorgesteld door de commissie voor herziening van het reglement.																																						
<p style="text-align: center;">Artikel 18.</p> <p>Weduwenpensioen per jaar:</p> <table border="0"> <tr><td>luitenant-generaal .....</td><td>f 1 800</td></tr> <tr><td>generaal-majoor .....</td><td>1 600</td></tr> <tr><td>kolonel .....</td><td>1 400</td></tr> <tr><td>luitenant-kolonel .....</td><td>1 200</td></tr> <tr><td>majoor .....</td><td>1 100</td></tr> <tr><td>kapitein met 17 of meer jaren .....</td><td>1 000</td></tr> <tr><td>idem „ minder dan 17 jaren .....</td><td>900</td></tr> <tr><td>1e luitenant met 9 of meer jaren .....</td><td>800</td></tr> <tr><td>1e „ „ minder dan 9 jaren .....</td><td>700</td></tr> <tr><td>tweede luitenant .....</td><td>600</td></tr> </table> <p>Titulaire rangen komen niet in aanmerking.</p>	luitenant-generaal	f 1 800	generaal-majoor	1 600	kolonel	1 400	luitenant-kolonel	1 200	majoor	1 100	kapitein met 17 of meer jaren	1 000	idem „ minder dan 17 jaren	900	1e luitenant met 9 of meer jaren	800	1e „ „ minder dan 9 jaren	700	tweede luitenant	600	<p style="text-align: center;">Artikel 18.</p> <p>Als hierneven:</p> <table border="0"> <tr><td></td><td>f 2 600</td></tr> <tr><td></td><td>2 400</td></tr> <tr><td></td><td>2 200</td></tr> <tr><td></td><td>2 100</td></tr> <tr><td></td><td>2 000</td></tr> <tr><td></td><td>1 800</td></tr> <tr><td></td><td>1 600</td></tr> <tr><td></td><td>1 400</td></tr> <tr><td></td><td>1 200</td></tr> </table>		f 2 600		2 400		2 200		2 100		2 000		1 800		1 600		1 400		1 200
luitenant-generaal	f 1 800																																						
generaal-majoor	1 600																																						
kolonel	1 400																																						
luitenant-kolonel	1 200																																						
majoor	1 100																																						
kapitein met 17 of meer jaren	1 000																																						
idem „ minder dan 17 jaren	900																																						
1e luitenant met 9 of meer jaren	800																																						
1e „ „ minder dan 9 jaren	700																																						
tweede luitenant	600																																						
	f 2 600																																						
	2 400																																						
	2 200																																						
	2 100																																						
	2 000																																						
	1 800																																						
	1 600																																						
	1 400																																						
	1 200																																						
<p style="text-align: center;">Artikel 19.</p> <p>1. Onderstand van weezen, wier moeder pensioen geniet:</p> <table border="0"> <tr><td>voor één kind .....</td><td>f 192 's jaars.</td></tr> <tr><td>voor twee kinderen .....</td><td>300 „</td></tr> <tr><td>„ drie „ .....</td><td>384 „</td></tr> <tr><td>„ vier „ .....</td><td>444 „</td></tr> <tr><td>„ vijf of meer kinderen .....</td><td>480 „</td></tr> </table> <p>2. Moeder geen aanspraak op pensioen, of overleden, dan onderstand voor elk kind $\frac{1}{3}$ pensioen, dat moeder had kunnen genieten, in totaal echter niet meer dan het bedrag van dat pensioen.</p>	voor één kind	f 192 's jaars.	voor twee kinderen	300 „	„ drie „	384 „	„ vier „	444 „	„ vijf of meer kinderen	480 „	<p style="text-align: center;">Artikel 19.</p> <p>1. Als hierneven, wier moeder pensioen geniet of hertrouwd is:</p> <table border="0"> <tr><td>één kind .....</td><td>f 500</td></tr> <tr><td>twee kinderen .....</td><td>900</td></tr> <tr><td>drie „ .....</td><td>1 200</td></tr> <tr><td>vier „ .....</td><td>1 400</td></tr> <tr><td>vijs „ .....</td><td>1 500</td></tr> </table> <p>2. Is de moeder overleden, of niet in genot pensioen, tenzij zij wegens hertrouwen daarvan is verstoken, wordt aan voogd, aan moeder voogdes of voogdij raad toegekend voor:</p> <table border="0"> <tr><td>1 kind .....</td><td>f 750</td></tr> <tr><td>2 kinderen .....</td><td>1 350</td></tr> <tr><td>3 „ .....</td><td>1 800</td></tr> <tr><td>4 „ .....</td><td>2 100</td></tr> <tr><td>5 of meer kinderen .....</td><td>2 250</td></tr> </table>	één kind	f 500	twee kinderen	900	drie „	1 200	vier „	1 400	vijs „	1 500	1 kind	f 750	2 kinderen	1 350	3 „	1 800	4 „	2 100	5 of meer kinderen	2 250								
voor één kind	f 192 's jaars.																																						
voor twee kinderen	300 „																																						
„ drie „	384 „																																						
„ vier „	444 „																																						
„ vijf of meer kinderen	480 „																																						
één kind	f 500																																						
twee kinderen	900																																						
drie „	1 200																																						
vier „	1 400																																						
vijs „	1 500																																						
1 kind	f 750																																						
2 kinderen	1 350																																						
3 „	1 800																																						
4 „	2 100																																						
5 of meer kinderen	2 250																																						
<p style="text-align: center;">Artikel 26.</p> <p>Bij overlijden deelgenoot, ook gepensionneerd officier, die na hun 65 jaar van Contributieplicht zijn ontslagen wordt aan nagelaten betrekkingen of boedelberedderaars, dan wel aan hen, die de begrafenis bekostigden, ten laste van het fonds betaald, zoo de overledene is geweest:</p> <table border="0"> <tr><td>opperofficier .....</td><td>f 175</td></tr> <tr><td>hoofdofficier .....</td><td>150</td></tr> <tr><td>subaltern officier .....</td><td>125</td></tr> </table> <p>Titulaire rangen komen niet in aanmerking.</p>	opperofficier	f 175	hoofdofficier	150	subaltern officier	125	<p style="text-align: center;">Artikel 26.</p> <p>Als hierneven met de bedragen als volgt:</p> <table border="0"> <tr><td>opperofficier .....</td><td>f 250</td></tr> <tr><td>hoofdofficier .....</td><td>225</td></tr> <tr><td>subaltern officier .....</td><td>200</td></tr> </table> <p>Titulaire rangen komen niet in aanmerking.</p>	opperofficier	f 250	hoofdofficier	225	subaltern officier	200																										
opperofficier	f 175																																						
hoofdofficier	150																																						
subaltern officier	125																																						
opperofficier	f 250																																						
hoofdofficier	225																																						
subaltern officier	200																																						

Vijzigingen, noodig geacht door den Minister van Koloniën
in de door de commissie ingediende voorstellen.

Artikel 18.

Als hierneven:

luitenant-generaal	}	..... f 2 640
generaal-majoor		
kolonel	}	..... 2 520
luitenant-kolonel		
majoor		..... 2 400
kapitein		..... 1 920
1e luitenant		..... 1 500
2e „		..... 1 200

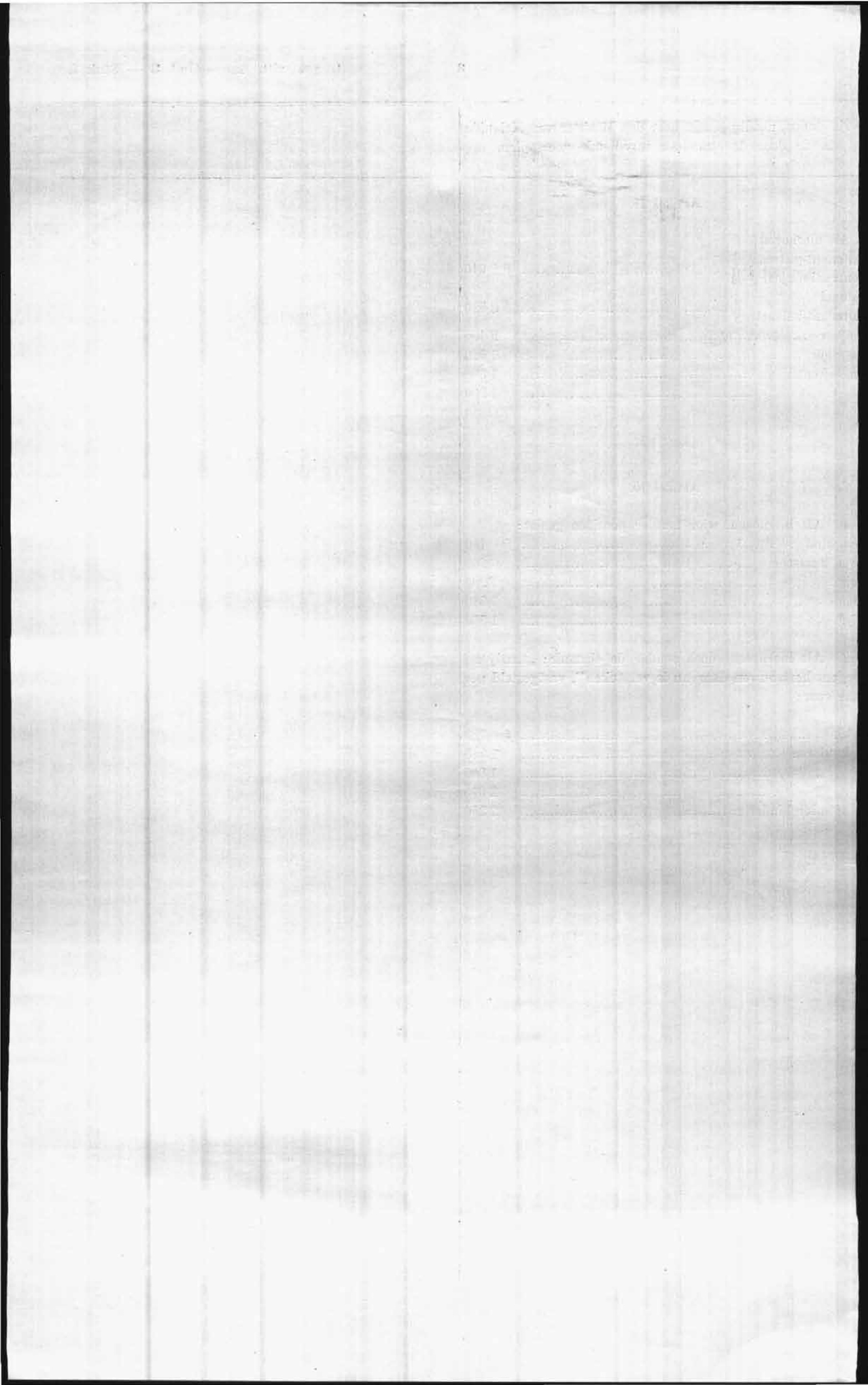
Artikel 19.

1. Als hierneven, wier moeder pensioen geniet:

1 en kind	..... f 480
2 wee kinderen	 900
3 drie „	..... 1 200
4 vier „	..... 1 380
5 vijf „	..... 1 500

2. Als hierneven, doch zonder de clause: „tenzij zij
tegens hertrouwen daarvan is verstoken”, vastgesteld per
jaar voor:

1 kind	..... f 720
2 kinderen	..... 1 350
3 „	..... 1 800
4 „	..... 2 070
5 of meer kinderen	..... 2 250

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 4 — STUK 1.

—
Wijziging en aanvulling der Locale-raden-ordonnantie.

—
GELEIDEBRIEF.

Mijne Heeren!

Ik heb de eer U hierbij aan te bieden het ontwerp van eene ordonnantie, strekkende tot wijziging en aanvulling van eenige bepalingen der Locale-raden-ordonnantie.

De toelichting, welke het ontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

Het zal der Regeering aangenaam zijn terzake het oordeel van Uwen Raad te vernemen.

Ik teeken hierbij aan, dat ik den adviseur voor de decentralisatie heb gemachtigd om bij de beraadslagingen van Uw college over bedoeld ontwerp namens de Regeering voorlichting te verschaffen.

Buitenzorg, 11 Juni 1922.

De Gouverneur-Generaal van
Nederlandsch-Indië,

D. FOCK.

Aan
den Volksraad.

Wijziging en aanvulling der bestuursverordeningen.

DEEL DRIETIJD.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 4 — STUK 2.

Wijziging en aanvulling der Locale raden-ordonnantie.

ONTWERP-ORDONNANTIE.

Dat Hij, aanvulling der Locale raden-ordonnantie noodig achtende;

Lettende op de artikelen 20, 29, 31, 33, 68*b* en 68*c* van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië en op de artikelen 14 lid 1 en 25 van het Decentralisatie-besluit;

Heeft goedgevonden en verstaan:

Artikel 1.

De Locale raden-ordonnantie (Staatsblad 1905 No. 181) ondergaat de volgende aanvullingen:

A. Aan het tweede lid van artikel 25*f*, zooals dat artikel luidt ingevolge de ordonnantie van 20 Juli 1916 (Staatsblad No. 507), worden toegevoegd de woorden: „en verdere wettige voordeelen”.

B. Tusschen de artikelen 26 en 27 wordt een nieuw artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 26*a*.

De bezoldiging van den secretaris van een gemeenteraad en de andere aan deze betrekking verbonden wettige voordeelen worden, na overleg met den raad, door den Gouverneur-Generaal geregeld.

C. Tusschen de artikelen 43 en 44 wordt een nieuw artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 43*a*.

Indien met de uitvoering daarvan voor de gemeente een bedrag van *f* 10 000 of hooger is gemocid, treden de beslissingen van gemeenteraden betreffende het koopen, ruilen, vervreemden, bezwaren en in pand geven van onroerende zaken, van bewijzen van aandeel, van schuldbrieven of andere vorderingen, alsmede beslissingen tot het deelnemen aan naamlooze vennootschappen, niet in werking dan nadat daarop de goedkeuring van den Gouverneur-Generaal is verkregen.

D. De tweede zinsnede van het negende lid van artikel 49, zooals dat artikel luidt ingevolge de ordonnantie van 18 Maart 1908 (Staatsblad No. 262), wordt gelezen:

Het ressort draagt zijn evenredig deel in de onthefingen, verminderingen, afschrijvingen en kwijscheldingen op de hoofdsom toegestaan en betaalt aan den Lande als vergoeding voor het innen twee ten honderd van het bedrag der opeenten, zoodat het collecteloon dat van Landswege voor de inning der opeenten aan derden mocht worden uitgekeerd.

Artikel II.

Deze ordonnantie treedt in werking met ingang van

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 4 — STUK 3.

Wijziging en aanvulling der Locale raden-ordonnantie.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De voorgestelde aanvulling van artikel 25*f* der Locale raden-ordonnantie heeft ten doel om ook aan waarnemende burgemeesters de aan het burgemeestersambt verbonden toelagen voor ambtskosten en huishuur te doen toekomen. Tot dusver was een daartoe strekkend voorschrift niet opgenomen uit overweging, dat de bezoldiging alleen reeds een voldoende belooning most worden geacht. Intusschen is gebleken dat ook aan waarnemende burgemeesters representatieve eischen worden gesteld. Voorts wordt het billijk geacht hun, die voor langeren tijd de aan het burgemeestersambt verbonden functien uitoefenen, ook al verlaten zij hun eigen woning niet, voor huishuur eene tegemoetkoming te verleen.

Het komt voorts noodig voor om de regeling van de bezoldigingen der gemeentesecretarissen aan hooger gezag over te laten. Het kan toch niet toelaatbaar geacht worden dat de burgemeesters, de verantwoordelijke chefs, aan wier kennis, werkkraacht en verantwoordelijkheid zooveel hoogere eischen gesteld moeten worden dan aan hunne ondergeschikten, de gemeentesecretarissen, in bezoldiging bij dezen achtergesteld worden, gelijk in de praktijk in meerdere gevallen geschiedt als gevolg van de omstandigheid dat de bezoldigingen der burgemeesters door de Regeering en die der secretarissen door de gemeenteraden worden vastgesteld. Er behoort terzake een meer juiste verhouding in het leven te worden geroepen dan bij de thans geldende bepalingen meermalen een feit is. Ook behoort er een zekere gelijkheid te bestaan tusschen de bezoldigingen van secretarissen van gemeenten van ongeveer gelijke belangrijkheid, waarvoor hooger gezag zorg zal kunnen dragen. De bovenmatige betaling van één gemeentesecretaris levert voorts voor andere gemeenteambtenaren een voortdurenden prikkel op om te streven naar hoogere bezoldiging, waarbij immer vergelijkingen plegen te worden gemaakt met de gemeente waar de dienstvoorwaarden het voordeeligt zijn.

Met de inveeging van artikel 43*a* wordt beoogd door de Regeering preventief toezicht te doen uitoefenen op de meer belangrijke vermogensrechtelijke handelingen der gemeentebesturen. Het Haar voor exceptioneele gevallen toekomend vernietigingsrecht, dat dient om raadsbeslissingen te achterhalen, wanneer die in strijd met de wet of het algemeen belang komen, heeft als middel van contrôle en toezicht slechts weinig uitwerking. De gemeenten zijn deelen van het geheel en handelingen, welke vermeerdering of vermindering van het gemeentelijk vermogen tengevolge kunnen hebben, gaan niet alleen het gemeentebestuur aan doch ook de Regeering, die voor het geheel te zorgen heeft. Daarbij komt dat de gemeenten voor een aanmerkelijk deel haar

huishouden drijven middels tegemoetkomingen van den Lande en dat de Regeering eene gemeente, die in geldelijke moeilijkheden komt te verkeeren, bezwaarlijk aan eigen lot kan overlaten, ook al is Zij rechtens niet verantwoordelijk voor de gevolgen van een minder juist gemeentelijk beheer. Vooral onder de huidige tijdsomstandigheden, waarin de uiterste zuinigheid met 's Lands geldmiddelen geboden is, komt meerdere contrôle op de vermogensrechtelijke handelingen der gemeentebesturen noodzakelijk voor en mag langer uitstel tot het in het leven roepen van hooger toezicht in het algemeen belang niet verantwoordelijk worden geacht.

Aan de bepaling, dat alleen de opgesomde beslissingen de goedkeuring der Regeering behoeven, wanneer met de uitvoering daarvan een bedrag van minstens f 10 000 is gemoeid, heeft de overweging ten grondslag gelegen, dat het vermogen der gemeenten voornamelijk gevaar loopt bij eenigszins belangrijke transacties, terwijl de verplichte goedkeuring van alle transacties van deze soort een te groote belemmering voor den gemeentelijken gang van zaken zou opleveren.

De voorgestelde aanvulling van artikel 49 der Locale raden ordonnantie heeft ten doel om buiten twijfel te stellen dat het Land het collecteloon, hetwelk het zelf voor de inning van locale opeenten op Landsbelastingen aan zijne inners te betalen heeft, van de betrokken locale ressorten kan terugvorderen. Het is billijk dat uitgaven, welke in het direct belang der ressorten worden gedaan, gerestitueerd worden. Wettelijk is de uitbetaling van collecteloon alleen voor de inning der hoofdsommen geregeld doch nog niet voor de inning van de op die hoofdsommen komende locale opeenten. Een daartoe strekkende regeling wordt echter voorbereid.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 4 — STUK 4.

Wijziging en aanvulling der locale-radenordonnantie.

AFDEELINGSVERSLAG.

Algemeene opmerkingen.

Verscheidene leden betreurden het, dat de gestie der locale raden, wat betreft hunne financieele politiek, eene aanvulling als de onderhavige — waarmede zij zich onder de huidige omstandigheden volkomen konden vereenigen — noodzakelijk heeft gemaakt.

Deze leden spraken voorts hun leedwezen uit over de huns inziens onvoldoende activiteit van het kantoor voor de decentralisatie. Door steeds tijdig in te grijpen, had dit kantoor naar hunne meening een dergelijke, thans noodzakelijk gebleken aanvulling kunnen en moeten voorkomen.

Van andere zijde werd uiting gegeven aan de vrees, dat de autonomie der locale ressorten door de thans voorgestelde verscherping van het toezicht en uitbreiding van de bemoeienis der centrale Regeering in gevaar zal worden gebracht. Naar men meende, geeft het bestaande vernietigingsrecht aan de Regeering reeds voldoende recht tot ingrijpen, waar dit noodig mocht blijken.

In verband hiermede werd nog aangevoerd, dat bij instelling van provincies tegen een provinciaal toezicht naar analogie van dat in Nederland geen bezwaar zou bestaan. Tot zoolang echter zou men liever zien, dat de tegenwoordige toestand bleef bestendig.

Anderen daarentegen zouden het bedenkelijk achten, als deze toestand zoo lang onveranderd bleef. Zij achten een nauwlettend toezicht op de gemeenteraden wenschelijk, mede in verband met de weinig stabiele samenstelling dezer raden en rekening houdend met de geringe belangstelling, die veelal bij de gemeentenaren aangetroffen wordt voor den arbeid der raden.

Ook werd er op gewezen, dat, waar het recht der Regeering, om ter bescherming van het plaatselijke belang der ingezetenen door hanteering van het vernietigingsrecht in te grijpen, niet algemeen wordt erkend, een wettelijke voorziening aanbeveling verdient ten einde het recht van toezicht der Regeering boven allen twijfel te stellen.

Artikel 26a.

Aangezien sommige leden van oordeel waren, dat de vraag, of het algemeen belang vordert, dat de bezoldiging van den gemeentesecretaris door den Gouverneur-Generaal wordt geregeld, ontkennend moet worden beantwoord, konden zij zich met het voorgestelde artikel niet vereenigen.

Bovendien, waar reeds de decentralisatiewetgeving aan de Regeering de bevoegdheid toekent om in te grijpen zoodra het algemeen belang geschaad wordt, werd te eerder de regeling onnoodig geacht.

Meerdere leden verklaarden zich om opportunitie-redenen tegen de voorgenomen regeling.

Waar de Regeering op het punt staat provincies in het leven te roepen met colleges van gedeputeerde staten, aan welke organen uiteraard een zeker toezicht op het door de locale raden te voeren beheer zal worden opgedragen en die ook de bij de vaststelling van de salarissen van enkele gemeentebambtenaren regelend zullen optreden, werd het onnoodig geacht nog eene tijdelijke regeling te treffen, waarbij aan den Gouverneur-Generaal de bevoegdheid wordt toegekend de bezoldiging te regelen.

Ook waren deze leden van oordeel, dat een regeling, waarbij hooger beroep is uitgesloten, weinig aanbeveling verdient.

Daarom werd de vraag gesteld of er overwegende bezwaren bestaan den tegenwoordigen toestand te handhaven tot tijd en wijle de provinciale besturen worden ingevoerd.

Gemeend werd, dat tegen de tegenwoordige regeling niet zoodanige bedenkingen kunnen zijn gerezen, dat zij nog niet een of twee jaren bestendig zou kunnen worden.

Door meerdere leden werd met het voorstel der Regeering en met de motieven, die Haar ertoe geleid hebben het aanhangig te maken, ingestemd.

In verband met de terzake in de Memorie van Toelichting gedane mededeeling zou het op prijs worden gesteld een opgaaft te ontvangen van de meerdere gevallen, waarin burgemeesters in bezoldiging achtergesteld zijn bij de gemeentesecretarissen. Hierbij zou tevens gaarne worden tegemoet gezien mededeeling van de wettige voordeelen — en de bedragen daarvan — welke deze burgemeesters boven hun eigenlijk salaris genieten.

Enkelen leden had het bevreemd, dat in het nieuwe artikel 26a alleen van de bezoldiging van den secretaris wordt gesproken en b.v. niet van die van de directeuren van gemeentewerken, waterleiding, bouw- en woningtoezicht enz. Gevreesd werd dat alleen de secretaris en het secretariaatpersoneel door de voorgestelde wetsaanvulling getroffen zullen worden.

Men vestigde er de aandacht op, dat in sommige gemeenten de directeur van gemeentewerken hooger bezoldigd wordt dan de secretaris. Met het oog hierop werd betwijfeld of de voorziening ten aanzien van het secretariaatambt wel de beoogde uitwerking zal hebben.

Gevraagd werd waarom juist ten aanzien van de bezoldiging van den secretaris toezicht is voorgesteld en of de regeling ook niet tot andere hoofdambtenaren zou zijn uit te breiden.

Anderen waarschuwden er tegen om de bezoldiging van alle locale hoofdambtenaren aan het oordeel der Regeering te onderwerpen.

Gaarne zou worden vernomen of de Regeering na de tot standkoming der wijziging de thans bestaande en reeds geruimen tijd toegepaste regelingen, betreffende bezoldiging van gemeente-secretarissen, zal herzien en eventueel het salaris dezer ambtenaren verlagen, van welke verlaging dan uiteraard ook vele secretarie-ambtenaren den terugslag zullen ondervinden. In het bevestigend geval werd hierin eene aantasting van de rechtspositie van deze ambtenaren gezien. In aansluiting hieraan werd door het hier aan het woord zijnde lid de vraag gesteld of de Regeering voornemens is ook die rechtspositie te regelen.

Voorts zou gaarne worden vernomen met welke administratieve landsbetrekking het ambt van secretaris van een groote gemeente naar het oordeel der Regeering dient te worden gelijkgesteld.

Op mededeeling van het bedrag der bezoldiging van verschillende Nederlandsche gemeentesecretarissen, o. a. van Utrecht, Groningen, Alkmaar, Nijmegen en Apeldoorn, werd door een der leden prijs gesteld.

Artikel 43a.

Ook de regeling van dit toezicht werd door verschillende leden voorbarig geacht. Zij wenschten het te zien uitgesteld totdat t. z. t. de genoemde vermogensrechtelijke handelingen der gemeenten aan de goedkeuring van gedeputeerde staten zullen kunnen worden onderworpen met beroep op den Gouverneur-Generaal. Dit college zal zich ten opzichte der locale ressorten veel beter kunnen oriënteren dan een landskantoor. Gevreesd werd dat onder de huidige omstandigheden de contrôle-arbeid van het kantoor voor de decentralisatie een ongewenschten omvang zal aannemen, doordat het zich verplicht zal zien omtrent de betreffende raadsbesluiten advies in te winnen bij andere autoriteiten. In aansluiting hieraan werd de vraag gesteld of de voorgenomen maatregel uitbreiding van het adviseursbureau tengevolge zal hebben.

Gevraagd werd of het wel practisch en wenschelijk is voor alle gemeenten in art. 43a dezelfde grens, nl. f 10 000, te stellen. Voor groote gemeenten, waar de gronden en huizen een hooge waarde hebben en veelvuldig verhandeld worden, kan een definitieve beslissing vaak moeilijk wachten op hoogere goedkeuring. Het geval kan zich voordoen dat vertraging bij het aangaan van een overeenkomst aan het lokaal ressort groot financieel nadeel berokkent. Aanbevolen werd daarom de limiet voor de groote gemeenten belangrijk hooger te stellen.

Andere leden gaven in overweging aan het voorgestelde

artikel toe te voegen eene bepaling, dat, als binnen een voor elken raad vast te stellen termijn geen antwoord van de Regeering op de gevraagde goedkeuring zal zijn verkregen, gerekend mag worden, dat die goedkeuring is verleend.

Eenige leden verklaarden zich geheel met den voorgestelden maatregel te kunnen vereenigen. Het werd bepaaldelijk onder de huidige tijdsomstandigheden noodzakelijk geacht bepalingen in het leven te roepen, die eene scherpere controle op de handelingen van de locale raden mogelijk maken.

Het door enkele leden geopperd denkbeeld om de grens van f. 10 000 voor eenige raden hooger te stellen, werd door anderen bestreden. Naar de meening der laatstgenoemde leden was het voorgestelde artikel toch reeds te ruim gesteld en zou door een verhooging der grens het nut van de aanvulling grootendeels te loor gaan.

De hier aan het woord zijnde leden wezen er voorts op, dat in het voorgestelde artikel geen sprake is van verhuren, in erfpacht geven van gronden, het zich garant stellen enz.

Om ontdekking tegen te gaan, doordat b.v. in plaats van verkoop uitgifte in erfpacht op zeer langen termijn plaats heeft, zoowel als om onder het artikel handelingen te laten vallen, die er nu niet onder begrepen zijn, doch die eventueel nauwlettend toezicht vereischen, als b.v. het garandeeren van dividend, aflossing enz. ten aanzien van particuliere maatschappijen — wat niet gerekend kan worden te vallen onder deelname aan een N.V. — gaven zij in overweging het artikel als volgt te doen luiden:

„Indien met de uitvoering daarvan voor de gemeente een bedrag van f 10 000 of hooger is gemoeid, treden de beslissingen van gemeenteraden niet in werking, dan nadat daarop de goedkeuring van den Gouverneur-Generaal is verkregen”.

Aanvulling van art. 43a met de bepaling, dat de weigering van de vereischte goedkeuring bij gemotiveerd besluit geschiedt, werd door een der leden noodig geoordeeld.

Tegen de zinsnede in de Memorie van Toelichting, dat de gemeenten voor een aanmerkelijk deel haar huishouden drijven middels tegemoetkomingen van den Lande en tegen de voorstelling in dezelfde toelichting, dat bij de vermogensrechtelijke handelingen Landsgeldmiddelen betrokken zijn, werd bezwaar gemaakt, als in strijd met de werkelijkheid.

Art. 49, 9e lid, 2e zinsnede.

Gemeend werd, dat de woorden „aan derden mocht worden uitgekeerd” behooren te luiden „aan derden wordt uitgekeerd”.

Aldus vastgesteld door de Commissie van rapporteurs, den 20sten Juli 1922.

DAHLER.
KERKKAMP.
SOSELISA.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 4 — STUK 5.

Wijziging en aanvulling der locale-radenordonnantie.

MEMORIE VAN ANTWOORD.
(Ontvangen 28 Augustus 1922).

ALGEMEENE OPMERKINGEN.

De opmerking van verscheidene leden over de huns inziens onvoldoende activiteit van het kantoor voor de decentralisatie, dat naar hunne meening door steeds tijdig in te grijpen een dergelijke thans noodig gebleken aanvulling had kunnen en moeten voorkomen, kan bezwaarlijk juist geacht worden, waar bedoeld kantoor iedere bevoegdheid tot ingrijpen mist. Overigens zij er op gewezen, dat bij de bestaande wetgeving, welke aan de Regeering slechts repressief toezicht op de vermogensrechtelijke en andere handelingen der gemeentebesturen toekent, uitoefening Harerzijds van intensieve contrôle en toezicht op de gemeentelijke financieele politiek praktisch niet doenlijk is en bovendien niet geacht kan worden in overeenstemming te zijn met den wil van den wetgever. Het der Regeering toekomend vernietigingsrecht heeft toch slechts de bedoeling Haar in staat te stellen om in exceptionele gevallen beslissingen, die in strijd met de wet of het algemeen belang zijn, ongedaan te maken. Dit recht werkt repressief en verschilt naar aard en uitwerking aanmerkelijk van het bij de voorgestelde aanvulling der locale raden ordonnantie aan de Regeering toegedachte preventieve toezicht op bepaalde vermogensrechtelijke handelingen van gemeentebesturen.

Voor vrees, dat de autonomie der gemeenten door de voorgestelde verscherping van het toezicht en uitbreiding van de bemoeienis der centrale Regeering in gevaar zal worden gebracht, bestaat geen grond. De voorgestelde regeling beoogt niet een belemmering van welberaden inzicht en initiatief, van rustig overwogen, met volle kennis van zaken genomen beslissingen, maar om in het belang zoowel van het Land als van de gemeenten te voorkomen dat gemeentebesturen een minder oordeelkundig gebruik zullen maken van eene door den wetgever verleende ruime bevoegdheid.

Overigens zal de Regeering Hare goedkeuring kunnen weigeren, zal Zij maatregelen slechts kunnen tegenhouden, doch niet zelf de plaats der gemeentebesturen kunnen gaan innemen en de gemeentelijke zelfstandigheid zal dus niet worden aangetast. Daarbij kan er op gewezen worden dat de vereischte goedkeuring maar niet willekeurig onthouden zal kunnen worden, doch dat een weigering in ieder voorkomend geval door de Regeering ingevolge het laatste lid van artikel 14 van het Decentralisatie-besluit met redenen omkleed zal dienen te worden.

Het denkbeeld om den tegenwoordigen toestand te bestendigen tot de instelling van provincies, om daarna tot de invoering van een provinciaal toezicht naar analogie van

dat in Nederland over te gaan, is ook door de Regeering overwogen. Zij heeft echter gemeend dat de invoering van hooger toezicht op de vermogensrechtelijke handelingen der gemeentebesturen niet langer uitgesteld mag worden, in verband ook met de huidige tijdsomstandigheden, welke bij de aanwending zoo van 's Landsgeldmiddelen als van die der gemeenten de uiterste zorgzaamheid geboden doet zijn.

De Regeering is het eens met de leden, die wijziging van den ten deze bestaanden toestand bepleiten.

Artikel 26a.

Ook ten aanzien van de bezoldigingen der gemeente-secretarissen is middels het vernietigingsrecht door de Regeering een gewenschte toestand niet te bereiken.

Het is noodig dat ten aanzien dier bezoldigingen meer eenheid komt en de verhouding van het gewicht van het secretarisambt met dat van andere betrekkingen niet uit het oog wordt verloren. Uitstel van eene regeling ten deze, totdat aan colleges van gedeputeerde staten medezeggenschap ter zake kan worden opgedragen, ontmoet overwegend bezwaar, omdat er ongetwijfeld meerdere jaren zullen verlopen alvorens voor alle deelen van den archipel, waar gemeenten zijn, provincies met gedeputeerde staten ingesteld kunnen worden.

Gewezen wordt ook op de positie, welke de gemeente-secretaris in de gemeente inneemt, op grond waarvan in de Nederlandsche gemeentewet de vaststelling zijner jaarwedde eveneens aan hooger gezag is opgedragen.

Van een ter hand nemen van de regeling van de bezoldigingen van alle gemeentelijke hoofdambtenaren heeft de Regeering gemeend te moeten afzien. De aan verschillende diensthoofden opgedragen werkzaamheden kunnen zoozeer in omvang en belangrijkheid plaatselijk uiteenloopen, het kan voor een gemeente somtijds van zooveel belang zijn dat op een bepaald deskundige voor een bepaalde taak de hand gelegd wordt, dat het raadzaam geacht moet worden de gemeentebesturen bij de bepaling der salariering ten deze de vrije hand te laten.

Verwacht wordt dat het binden aan zekere grenzen van de bezoldigingen der secretarissen, die hoofden van den gemeentelijken administratieven dienst zijn, niet alleen invloed zal hebben op de regeling der salarissen der ondergeschikte administratieve ambtenaren, doch dat op den duur daarmede eveneens rekening gehouden zal worden bij de vaststelling der bezoldigingen van andere hoofdambtenaren.

Het ligt in de bedoeling der Regeering om na de totstandkoming der wijziging de thans bestaande regelingen, betref-

fende de bezoldiging van gemeentesecretarissen, te herzien, waarbij zoooveel zulks noodig of billijk voorkomt met verkregen rechten der huidige titularissen rekening zal worden gehouden. De Regeering is evenwel niet voornemens zich met de salariering en rechtspositie van andere secretarie-ambtenaren in te laten en meent de eventueel noodige regeling van de gevolgen der nieuwe regeling voor deze functionarissen aan de gemeentebesturen te kunnen overlaten.

Aangezien het voorgestelde artikel 26a voorschrijft dat de bezoldiging van den secretaris door den Gouverneur-Generaal geregeld wordt na overleg met den gemeenteraad, is het, zoolang zoodanig overleg niet heeft plaats gehad, niet wel mogelijk om antwoord te geven op de vraag met welke administratieve landsbetrekking het ambt van secretaris van eene groote gemeente naar het oordeel der Regeering dient te worden gelijkgesteld.

Met de gevallen, waarin burgemeesters in bezoldiging achtergesteld zijn bij de gemeentesecretarissen, zijn bedoeld de te Batavia en Soerabaja getroffen regelingen, volgens welke de secretarissen een voor pensioen tellende eindbezoldiging van f 1500 's maands kunnen bereiken. De burgemeesters dier gemeenten hebben een voor pensioen tellende salariering van f 1000 tot f 1400 's maands, en daarboven maandelijksche toelagen van f 250 voor ambtskosten en tot een gelijk bedrag voor huishuur.

De bezoldigingen van de secretarissen der in het Afdeelingverslag genoemde Nederlandse gemeenten zijn der Regeering niet bekend. Wel is Haar gebleken dat de secretarissen van Amsterdam, Rotterdam, den Haag, Leiden, Amersfoort, Haarlem en Schiedam inkomens genieten van respectievelijk f 8000 tot f 10000, f 10000, f 8187.50, f 7500, f 7000, f 7000 tot f 8000 en f 6500.

Artikel 43a.

Hiervoren is reeds uiteengezet, waarom de Regeering van oordeel is dat met de invoering van den eisch van hoogere goedkeuring voor verschillende vermogensrechtelijke handelingen op de instelling van gedeputeerde staten niet zal zijn te wachten. Overigens kan ingestemd worden met hen, die meenen dat opdracht van de bedoelde goedkeuring aan gedeputeerde staten, met beroep op den Gouverneur-Generaal, de voorkeur verdient boven de thans voorgestelde regeling.

De vrees, dat onder de huidige omstandigheden de controle-arbeid van het kantoor voor de decentralisatie een ongewenschten omvang zal aannemen, wordt niet gedeeld. Er wordt niet verwacht dat de werkzaamheden van het kantoor in die mate zullen toenemen dat uitbreiding van personeel daarvoor noodig zal zijn.

Het denkbeeld om voor de groote gemeenten de grens van f 10000 belangrijk hooger te stellen, vindt bij de Regeering geen instemming. Zij deelt het gevoelen der leden, die meenen, dat door verhooging der grens het nut der aanvulling voor een deel verloren zal gaan. Het bedrag van f 10000 is aangenomen in het bijzonder met het oog op de groote gemeenten. Weliswaar heeft deze som voor kleine gemeenten een andere beteekenis dan voor groote, en kunnen transacties van geringeren omvang voor een kleine gemeente van meer vitaal belang zijn dan transacties, waarmede een waarde tot gemeld bedrag gemoeid is voor een groote stad, doch daarbij moet niet vergeten worden dat de bestuurders eener kleine

gemeente een veel gemakkelijker overzicht hebben over het gemeentelijk vermogen en de uit een bepaalde beslissing daarvoor te verwachten gevolgen. Kan een minder beleidvol beheer bij de kleine gemeenten derhalve eerder voorkomen worden, daarbij komt dat de belangen dezer gemeenten van otrekkelijk weinig beteekenis zijn en de uit een mogelijk minder oordeelkundig bestuur voortvloeiende nadeelen als regel geen grooten omvang zullen aannemen.

Het zal zeker van veel belang zijn dat op verzoeken om goedkeuring door de Regeering zoo spoedig mogelijk wordt beslist. Eene bepaling, als door sommige leden gewenscht, dat, als binnen een voor elken raad vast te stellen termijn geen antwoord van de Regeering op de gevraagde goedkeuring is verkregen, die goedkeuring als verleend aangemerkt mag worden, komt evenwel niet raadzaam voor. Juist in twijfelachtige gevallen zullen wellicht meerdere adviezen dan wel plaatselijke besprekingen aan de beslissing der Regeering moeten voorafgaan, waarvan, ook in verband met afstanden en verbindingen hier te lande, moeilijk te zeggen valt hoeveel tijd daarmede gemoeid kan zijn. Wilde men de bedoelde termijnen zeer kort nemen dan zou hierin een beletsel gelegen kunnen zijn tegen het door de Regeering in ieder voorkomend geval nemen van een wel overwogen beslissing, terwijl zeer ruime termijnen tot gevolg zouden kunnen hebben dat ook met gemakkelijk te nemen beslissingen weinig haast werd gemaakt.

Het komt der Regeering voorshands het beste voor de praktijk ten deze af te wachten.

Uitgifte in erfpacht behoort zonder twijfel onder het in de bepaling genoemde „bezwaren van onroerende zaken” gerangschikt te worden, doch andere handelingen als het verhuuren van gronden, het garandeeren van dividend ten aanzien van particuliere maatschappen enz. kunnen inderdaad niet onder de bewoordingen van het voorgestelde artikel begrepen worden. De Regeering acht het evenwel niet gewenscht om meerdere uitbreiding aan het artikel te geven en het zoo algemeen te doen luiden als door enkele leden in overweging wordt gegeven.

Zoodra het goedkeuringsrecht aan colleges van gedeputeerde staten ter hanteering kan worden opgedragen, zal uitbreiding van de aan hoogere goedkeuring onderworpen handelingen kunnen worden overwogen. In afwachting daarvan oordeelt de Regeering het raadzaam om zooveel mogelijk beperking te betrachten en slechts voor die handelingen voorafgaande goedkeuring te eischen, waarvan de gevolgen voor de instandhouding van het vermogen der gemeenten als regel van de meeste beteekenis zullen zijn.

De door een lid gewenschte aanvulling van artikel 43a met de bepaling, dat de weigering van de vereischte goedkeuring bij gemotiveerd besluit moet geschieden, is onnoodig, aangezien lid 3 van artikel 14 van het Decentralisatie-besluit reeds het voorschrijf bevat dat weigering van eene vereischte goedkeuring moet plaats hebben onder vermelding van de redenen.

Artikel 49, 9de lid, 2de zinsnede.

De woorden „aan derden mocht worden uitgekeerd” beteekenen: voor het geval bedoeld collecteloon aan derden wordt uitgekeerd. Wijziging der aangehaalde woorden door: „aan derden wordt uitgekeerd”, komt niet noodig voor.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 4 — STUK 6.

Wijziging en aanvulling der locale raden-ordonnantie.

AMENDEMENT.

Amendement voorgesteld door de heeren Buffart, Ten Berge en Westra.

Ingezonden 16 September 1922.

De ondergeteekenden hebben de eer het volgend amendement voor te stellen:

In het voorgestelde artikel 43a der locale raden-ordonnantie de woorden: „de goedkeuring van den Gouverneur-Generaal”, te vervangen door: „de goedkeuring van den voorzitter van den gewestelijken raad of waar deze niet is ingesteld van het hoofd van gewestelijk bestuur”.

Aan hetzelfde artikel toe te voegen een 2o lid, luidende: „Van deze beslissing kan binnen vier weken in hooger beroep worden gekomen bij den Gouverneur-Generaal”.

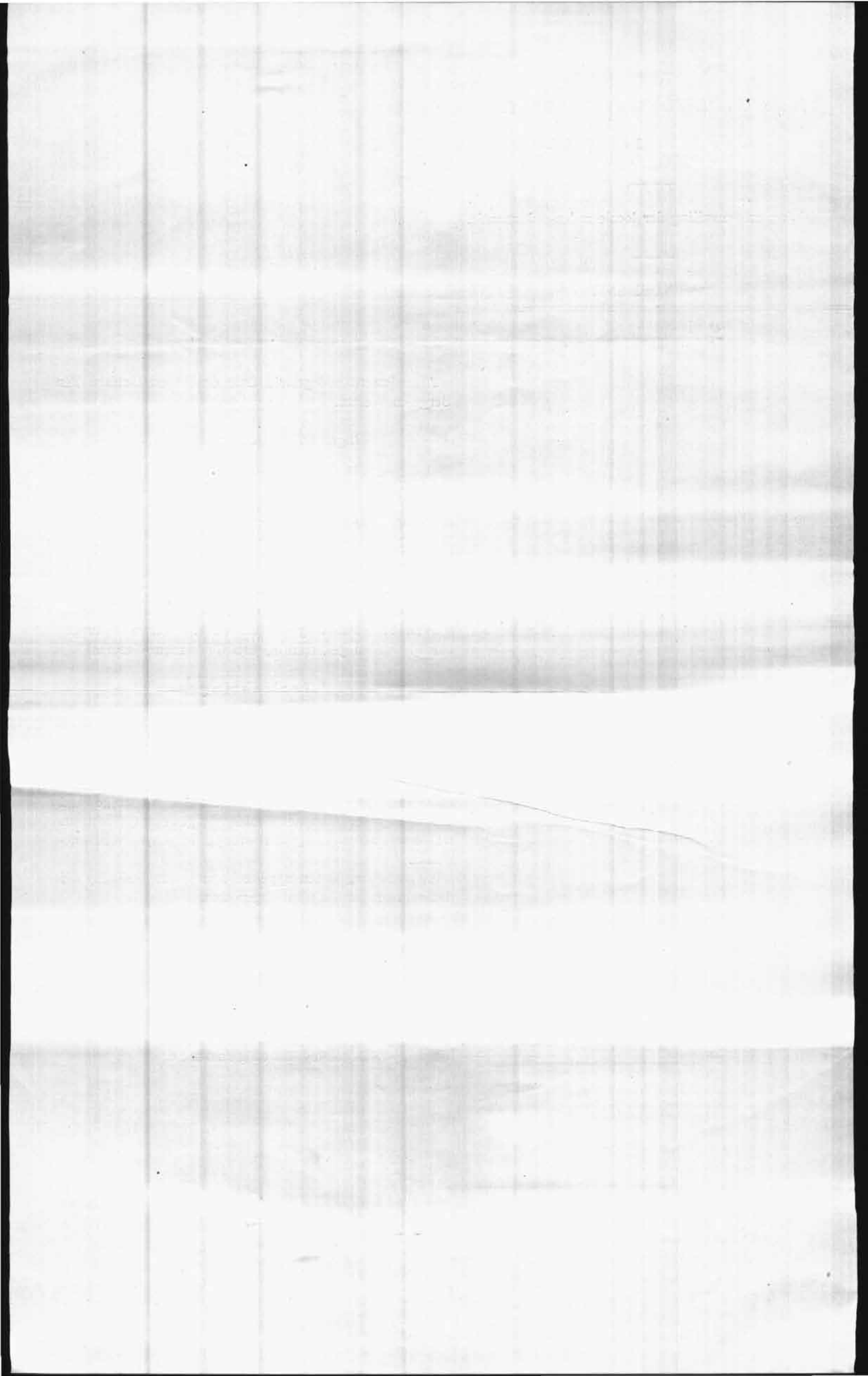
Toelichting.

Ten einde de regeling soepeler te maken en met name tegemoet te komen aan mogelijke vertraging, wanneer de beslissing te Batavia moet worden genomen, wordt voorgesteld het recht van goedkeuring te verleen en aan den voorzitter van den gewestelijken raad en waar zoodanige raad niet is ingesteld aan het hoofd van gewestelijk bestuur, waardoor ook voorafgaand overleg mogelijk wordt gemaakt.

Als waarborg is een appélrecht van deze beslissing bij den Gouverneur-Generaal opgenomen.

BUFFART.
TEN BERGE.
WESTRA.

Dit amendement werd in de vergadering van 16 September door de Regeering overgenomen.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 5 — STUK 1.

Herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië.

Mijne Heeren!

Ik heb de eer Uw College, met verzoek om terzake van zijn oordeel te willen doen blijken, hiernevens aan te bieden een voor-ontwerp van wet tot herziening van de wet van 2 September 1854 (Nederlandsch Staatsblad 1854 No. 129, Indiëch Staatsblad 1855 No. 2) en het daarbij vastgesteld Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië, ten einde de bepalingen daarvan in overeenstemming te brengen met de artikelen 1, 61, 62 en 62bis der Grondwet.

De ontwerp-Memorie van Toelichting, welke het voorontwerp van wet vergezelt, bevat de gronden, waarop het rust.

Als gemachtigde, bedoeld in artikel 140, tweede lid van evenbedoeld Reglement heb ik aangewezen den Regeerings-gemachtigde voor algemeene zaken bij den Volksraad.

Batavia, 18 Juni 1922.

De Gouverneur-Generaal van
Nederlandsch-Indië,

D. FOCK.

Aan
den Volksraad.

THE OFFICE OF THE SECRETARY OF THE ARMY

WASHINGTON, D. C.

1918

1918

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 5 — STUK 2.

Herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië.

ONTWERP VAN WET.

Wij Wilhelmina, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz., enz., enz.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut!
doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het noodzakelijk is de wet van 2 September 1854 (Nederlandsch Staatsblad 1854 No. 129, Indisch Staatsblad 1855 No. 2) en het daarbij vastgestelde Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië te herzien, ten einde de bepalingen daarvan in overeenstemming te brengen met de artikelen 1, 61, 62 en 62 bis der Grondwet;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

De wet van 2 September 1854 (Nederlandsch Staatsblad 1854 No. 129, Indisch Staatsblad 1855 No. 2), zooals deze sedert is gewijzigd en aangevuld, wordt nader gewijzigd en aangevuld als volgt:

§ 1. In de vierde alinea der wet worden de woorden: „deze, vast te stellen het navolgende Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië” vervangen door „deze:”.

§ 2. Het opschrift van het eerste hoofdstuk wordt gelezen:

„Van den Gouverneur-Generaal en den Raad van Nederlandsch-Indië”.

§ 3. Het eerste lid van art. 1 wordt gelezen:

„1. Het algemeen bestuur van Nederlandsch-Indië wordt, met inachtneming van de voorschriften dezer wet, in naam des Konings uitgeoefend door den Gouverneur-Generaal”.

§ 4. In de artt. 5, 6 en 11 (eerste lid) wordt in plaats van „het Reglement op het beleid der regering van” gelezen: „de wet op de staatsinrichting van Nedrlandsch-Indië”.

§ 5. In het eerste lid van art. 8 wordt in plaats van „Nederlanders” gelezen „Nederlandsch onderdaan”.

§ 6. Aan art. 10 wordt toegevoegd een nieuw eerste lid, luidende:

„1. Indien het ambt van vice-president van den Raad van Nederlandsch-Indië open valt, wordt door den Gouverneur-Generaal zoo spoedig mogelijk een met redenen omkleede aanbeveling van minstens twee personen aan den Minister van Koloniën gezonden”.

Het tegenwoordige eerste, tweede en derde lid worden achtereenvolgens tweede, derde en vierde lid.

§ 7. De aanhef van het tweede (thans eerste) lid van artikel 10 wordt gelezen: „Tot het vervullen eener opengevallen plaats van lid van den Raad”.

§ 8. Het slot van het eerste lid van art. 15 wordt na de woorden „te zamengeropen” gelezen als volgt:

„de ter plaatse aanwezige leden van den Raad;
de voorzitter van den Volksraad;
de president van het Hooggerechtshof;
de hoofden der departementen van algemeen bestuur;
de procureur-generaal bij het Hooggerechtshof,
en de president der Algemeene Rekenkamer”.

§ 9. In het vierde lid van art. 15 en het eerste lid van artikel 18 worden de woorden: „van het Gouvernement” vervangen door: „der Regeering”.

§ 10. Het derde, het vierde en het vijfde lid van art. 17 worden vervangen door de volgende bepaling:

„3. Zoo daartoe redenen bestaan, wordt vervolgens door den Raad eene commissie van drie geneeskundigen benoemd, om den Raad te dienen van bericht omtrent den toestand van den Gouverneur-Generaal. Deze commissie is bevoegd om den gewonen geneesheer van den Gouverneur-Generaal in haar midden te roepen”.

Het tegenwoordige zesde, zevende, achtste, negende en tiende lid worden achtereenvolgens vierde, vijfde, zesde, zevende en achtste lid.

§ 11. In art. 19 wordt voor: „dit reglement” gelezen: „deze wet”.

§ 12. Na art. 19 worden ingelascht de volgende artikelen:

1. Als art. 19a een artikel gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 27.

2. Als art. 19b een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 28, behoudens de volgende wijzigingen van het tweede lid:

a. in b. wordt in plaats van: „art. 44 van dit reglement” gelezen: „art. 19o van deze wet”, en in plaats van: „Indische vorsten en volken” gelezen: „Nederlandsch-Indische zelfbesturen”.

b. f. wordt vervangen door:

„f. de voorstellen, welke bij den Volksraad aanhangig worden gemaakt en gewichtige mededeelingen, welke aan den Volksraad worden gedaan;

g. de voorstellen, door den Volksraad aan den Gouverneur-Generaal gedaan;

h. de ontwerpen van regeringsverordeningen”.

3. als art. 19c een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 30, behoudens dat:

a. van het derde lid de beide eerste zinnen worden gelezen: „Alvorens die maatregelen worden geno-

men, wordt het onderwerp opnieuw aan eene be-
raadslaging in den Raad, onder het voorzitterschap
van den Gouverneur-Generaal, onderworpen".

- b. het vierde lid vervalt.
4. als art. 19*d* een artikel, gelijkkluidend met het tegen-
woordige artikel 34, behoudens dat de woorden: „alle
kollegien en landsdienaren, geene uitgezonderd",
worden vervangen door: „Alle landsdienaren".
  5. als art. 19*e* een artikel, gelijkkluidend met het tegen-
woordige artikel 35, behoudens dat het tweede en het
derde lid worden vervangen door de volgende bepaling:
„2. De Gouverneur-Generaal geeft van zijn besluit
kennis aan den Raad en brengt, indien de Raad dit
verzoekt, het voorstel en het genomen besluit ter ken-
nis van den Minister van Koloniën".
  6. art. 19*f*, luidende als volgt:
„De Gouverneur-Generaal kan aan den vice-president
en aan de leden van den Raad van Nederlandsch-Indië
bijzondere commissiën opdragen en hen met zendingen
belasten, mits hetzij de vice-president en twee leden,
hetzij drie leden ter hoofdplaats aanwezig blijven".
  7. als art. 19*g* een artikel, gelijkkluidend met het tegen-
woordige artikel 37, behoudens dat voor: „159" wordt
gelezen: „164".
  8. als art. 19*h* een artikel, gelijkkluidend met het tegen-
woordige artikel 38, behoudens dat:
    - a. in *a* en *b* de woorden: „aan Koninklijke besluiten
of Koninklijke beschikkingen" worden vervangen
door de woorden: „aan algemeene maatregelen van
bestuur, aan andere Koninklijke besluiten of aan
Koninklijke beschikkingen";
    - b. in *c* en *d* voor: „dit reglement" wordt gelezen:
„deze wet" en na het woord „verdragen" wordt in-
gevoegd „en andere overeenkomsten";
    - c. in *d* vervallen de woorden: „wetten of".
  9. als art. 19*i* een artikel, gelijkkluidend met het tegen-
woordige artikel 39, behoudens dat in plaats van:
„artikel 38" wordt gelezen: „het vorige artikel".
  10. als art. 19*j* een artikel, gelijkkluidend met het tegen-
woordige artikel 39*a*, behoudens dat voor: „38 en 39"
wordt gelezen: „19*h* en 19*i*".
  11. als art. 19*k* een artikel, gelijkkluidend met het tegen-
woordige artikel 40, behoudens dat voor: „159" wordt
gelezen: „164" en voor: „dit reglement": „deze wet".
  12. als art. 19*l* een artikel, gelijkkluidend met het tegen-
woordige artikel 41.
  13. als art. 19*m* een artikel gelijkkluidend met het tegen-
woordige artikel 42, behoudens dat:
    - a. het vierde en het vijfde lid zullen luiden:
      - „4. Op den voet, bij algemeenen maatregel van
bestuur te bepalen, wordt de rang van opperofficier
verleend door den Koning; alle overige bevorderin-
gen van de officieren geschieden door den Gouver-
neur-Generaal op den voet bij ordonnantie te be-
palen.
      5. De opperofficieren en alle buiten Neder-
landsch-Indië vertoevende officieren worden ont-
slagen door den Koning, alle overige officieren door
den Gouverneur-Generaal, een en ander op den voet,
bij ordonnantie en, voor zoover de opperofficieren
betreft, bij algemeenen maatregel van bestuur, te
bepalen";
    - b. in het derde lid de woorden: „algemeene verorde-
ning" worden vervangen door: „ordonnantie".

14. art. 19n, luidende als volgt:

„1. Ter handhaving van de uit- of inwendige veiligheid kan door of vanwege den Gouverneur-Generaal elk gedeelte van Nederlandsch-Indië in staat van oorlog of in staat van beleg worden verklaard. Bij ordonnantie wordt de wijze waarop zulks kan geschieden bepaald en de gevolgen geregeld.

2. Bij die regeling kunnen bepalingen van algemeene verordeningen, wetten en algemeene maatregelen van bestuur daaronder begrepen, worden aangewezen, die tengevolge van de verklaring in staat van oorlog of beleg, geheel of gedeeltelijk buiten werking treden”.

15. als art. 19o een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 44, behoudens, dat:

a. het eerste lid zal luiden:

„1. De Gouverneur-Generaal sluit verdragen met Nederlandsch-Indische zelfbesturen”.

b. in het tweede lid de woorden: „het Rijk” worden vervangen door: „den Staat”;

c. aan het artikel een derde lid wordt toegevoegd, luidende:

„3. Gelijke mededeeling geschiedt alsdan door den Gouverneur-Generaal aan den Volksraad”.

16. als art. 19p, een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 45, behoudens dat in het laatste lid achter het woord: „verwijdering” wordt ingevoegd „geschiedt mededeeling aan den Volksraad en”.

17. als art. 19q een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 46, behoudens, dat in het laatste lid achter het woord: „maatregel” wordt ingevoegd: „geschiedt mededeeling aan den Volksraad en”.

18. als art. 19r een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 47, behoudens dat van het laatste lid de vier laatste woorden vervallen.

19. als art. 19s een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 48, behoudens dat voor: „45, 46 en 47”, wordt gelezen: „19p, 19q en 19r”.

20. als art. 19t een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 49, behoudens dat:

a. in het eerste en het vierde lid voor: „algemeen verordening” wordt gelezen: „ordonnantie” en in het eerste lid voor: „dit reglement”: „d eze wet”

b. dat in het derde lid vervallen de woorden „mededeeling des Konings”.

21. als art. 19u een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 50, behoudens dat de tweede volzinne vervalt.

22. als art. 19v een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 51, behoudens dat in het vierde lid wordt gelezen voor: „dit reglement”: „deze wet” voor: „algemeene verordening”: „ordonnantie”.

23. als artikel 19w een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 52, behoudens dat in het tweede lid voor „algemeene verordening” wordt gelezen: „ordonnantie”.

24. als art. 19x een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 53, behoudens dat in het tweede lid vervallen de woorden: „en na gehoord advies van het Hoog-gerechtshof” en in plaats van: „ordonnantie” wordt gelezen: „regeeringsverordening”.

25. als art. 19ij een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 54, behoudens dat het slot wordt gelezen: „een en ander op den voet bij algemeene maatregel van bestuur te bepalen”.

van den Volksraad, daartoe telkens door den Gouverneur-Generaal te machtigen, buitengewone zittingen gehouden.

7. In de buitengewone zittingen worden geene andere onderwerpen behandeld dan in de oproepingen zijn vermeld''.

8. Als art. 27 een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 140, behoudens dat aan het tweede lid wordt toegevoegd de volgende zin:

„Deze gemachtigden zijn niet gerechtelijk vervolgbaar voor hetgeen zij in de vergadering van den Volksraad hebben gezegd of aan den Raad schriftelijk hebben overgelegd''.

9. Art. 28, luidende als volgt:

„1. In de eerste vergadering van het in het eerste lid van artikel 24 bedoeld tijdperk benoemt de Volksraad voor den duur van dat tijdperk uit zijn midden een eersten en een tweeden plaatsvervangend-voorzitter.

2. Bij het tusschentijds opvallen van de in het eerste lid vermelde bedieningen geschiedt de benoeming van den opvolger voor den verderen duur van het in dat lid bedoelde tijdperk''.

10. Als art. 29 een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 142.

11. Als art. 30 een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 143, behoudens dat:

a. in het tweede lid achter het woord: „beslissingen'' worden ingevoegd de woorden: „over zaken'';

b. het derde, het vierde en het vijfde lid worden vervangen door de volgende bepalingen:

„3. De stemming moet geschieden bij hoofdelijke oproeping wanneer een der leden dit verlangt en alsdan mondeling; bij staking van stemmen wordt het nemen van de beslissing tot eene volgende vergadering uitgesteld.

4. In deze en evenzoo in eene voltallige vergadering wordt bij staking van stemmen het voorstel geacht niet te zijn aangenomen.

5. De stemming over personen geschiedt bij gesloten en ongeteekende briefjes. De volstrekte meerderheid der stemmende leden beslist; bij staking van stemmen beslist het lot.

6. De leden zijn niet gerechtelijk vervolgbaar voor hetgeen zij in de vergadering van den Volksraad hebben gezegd of aan den Raad schriftelijk hebben overgelegd''.

12. Als art. 31 een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 144, behoudens dat voor: „algemeene verordening'' wordt gelezen: „ordonnantie''.

13. De artt. 32 tot en met 40, luidende als volgt:

„Art. 32. 1. De in de artt. 43, 44, 46, 48, 49, 50 en 55 vermelde bevoegdheden van den Volksraad worden uitgeoefend door eene door den Raad uit zijn midden gekozen commissie, Wetgevende Raad genaamd, behalve wanneer die commissie beslist, dat eene zaak door den Volksraad zelf zal worden behandeld. Ook de in de artt. 41 en 42 vermelde bevoegdheden van den Volksraad worden door den Wetgevenden Raad uitgeoefend, doch alleen wanneer de volksraad niet bijeen is.

2. De Wetgevende Raad bestaat uit den voorzitter van den Volksraad, als lid tevens voorzitter, en achtien leden.

3. De bezoldiging en het pensioen, aan het ambt van

lid van den Wetgevenden Raad verbonden worden door den Koning vastgesteld.

4. Bij ordonnantie worden de betrekkingen in den dienst van het Land aangewezen, welke bekleeder, tot lid van den Wetgevenden Raad gekozen, voor den duur van zijn lidmaatschap op non-activiteit wordt gesteld, en worden tevens de gevolgen daarvan voor den betrokken landsdienaar geregeld.

5. De secretaris van den Volksraad is tevens secretaris van den Wetgevenden Raad.

Art. 33. 1. De verkiezing van de leden van den Wetgevenden Raad geschiedt op de wijze, bij ordonnantie te regelen.

2. Zij treden tegelijk af.

3. Hij, die ter vervulling van een tusschentijds opengevallen plaats is verkozen, treedt af op het tijdstip, waarop degene, in wiens plaats hij verkozen is, moest aftreden.

Art. 34. 1. Het lidmaatschap van den Wetgevenden Raad houdt op door het eindigen van dat van den Volksraad.

2. De leden van den Wetgevenden Raad zijn bevoegd te allen tijde hun ontslag te nemen; zij geven daarvan schriftelijk kennis aan den voorzitter van den Volksraad.

3. In opengevallen plaatsen wordt door den Volksraad binnen drie maanden na het openvallen voorzien.

Art. 35. 1. De Wetgevende Raad houdt zijne vergaderingen in het openbaar te Batavia.

2. De deuren worden gesloten, wanneer minstens vier leden het vorderen dan wel de voorzitter het noodig oordeelt.

3. De vergadering beslist of met gesloten deuren zal worden beraadslaagd.

4. Over de punten, in besloten vergadering behandeld, kan daarin ook eene beslissing worden genomen.

Art. 36. 1. Wanneer hij dat noodig acht, kan de Gouverneur-Generaal de beraadslagingen van den Wetgevenden Raad bijwonen. Hij heeft alsdan eene raadgevende stem.

2. Hij kan mede de beraadslagingen door gemachtigden doen bijwonen, teneinde namens hem inlichting te verschaffen. Deze gemachtigden zijn niet gerechtigd vervolgbaar voor hetgeen zij in de vergadering van den Wetgevenden Raad hebben gezegd of aan den Raad schriftelijk hebben overgelegd.

Art. 37. 1. In zijne eerste vergadering benoemt de Wetgevende Raad een van zijn leden tot plaatsvervangend-voorzitter voor den duur van het in artikel 24 bedoelde tijdperk.

2. Bij het tusschentijds openvallen van de in het eerste lid vermelde bediening, geschiedt de benoeming van den opvolger voor den verderen duur van het in dat lid bedoelde tijdperk.

Art. 38. 1. De Wetgevende Raad mag niet beraadslagen noch besluiten zoo niet meer dan de helft der leden tegenwoordig is.

2. De beslissingen over zaken worden bij volstrekte meerderheid der stemmende leden genomen.

3. Bij staking van stemmen wordt het nemen van eene beslissing tot eene volgende vergadering uitgesteld.

4. In deze en evenzeer in eene voltallige vergade-

ring wordt bij staking van stemmen het voorstel geacht niet te zijn aangenomen.

5. De stemming moet geschieden bij hoofdelijke oproeping, wanneer een der leden dit verlangt en heeft alsdan mondeling plaats.

6. De stemming over personen geschiedt bij gesloten en ongeteekende briefjes. De volstreckte meerderheid der stemmende leden beslist; bij staking van stemmen beslist het lot.

Art. 39. De leden van den Wetgevenden Raad zijn niet gerechtelijk vervolgbaar voor hetgeen zij in de vergadering van den Raad hebben gezegd of aan den Raad schriftelijk hebben overgelegd.

Art. 40. Het Reglement van orde voor de vergaderingen van den Wetgevenden Raad wordt bij ordonnantie vastgesteld”.

14. Als art. 41 een artikel, gelijkloidend met het laatste lid van het tegenwoordige artikel 131.

15. De artt. 42, 43 en 44, luidende als volgt:

„Art. 42. 1. De Volksraad kan den Gouverneur-Generaal uitnoodigen om nopens zaken, Nederlandsch-Indië betreffende, inlichtingen aan den Raad te geven.

2. De Gouverneur-Generaal voldoet aan deze uitnoodiging, wanneer dit naar zijne meening geschieden kan zonder schade voor de hem toevertrouwde belangen.

Artikel 43. 1. Behoudens in gevallen van spoedeischenden aard, ter beoordeeling van den Koning, en behoudens ten aanzien van ontwerpen van algemeene maatregelen van bestuur, als bedoeld in artikel 53, wordt de Volksraad in de gelegenheid gesteld, binnen den voor elk geval door den Gouverneur-Generaal te bepalen termijn, van raad te dienen nopens de ontwerpen van algemeene maatregelen van bestuur, Nederlandsch-Indië betreffende, voordat tot de vaststelling daarvan wordt overgegaan.

2. Aan het hoofd van de uit te vaardigen algemeene maatregelen van bestuur wordt melding gemaakt, dat de Volksraad is gehoord, dan wel de reden vermeld, waarom zulks niet is geschied.

Artikel 44. 1. Behoudens in gevallen van spoedeischenden aard, ter beoordeeling van den Koning, wordt de Volksraad in de gelegenheid gesteld, binnen een voor elk geval door den Gouverneur-Generaal te bepalen termijn, van raad te dienen nopens de ontwerpen van wetten, Nederlandsch-Indië betreffende, voordat deze in behandeling komen bij de Staten-Generaal.

2. Het ingevolge het vorige lid uitgebrachte advies wordt bij de toezending van het wetsontwerp aan de Tweede Kamer medegedeeld.

3. Indien het advies niet binnen den bepaalden termijn is uitgebracht, wordt dit mede bij de toezending van het wetsontwerp ter kennis gebracht van de Tweede Kamer.

16. Een derde hoofdstuk, bevattende vooreerst de art. 45 tot en met 54, luidende als volgt:

„DERDE HOOFDSTUK.

Van de wetgeving.

Art. 45. 1. De Gouverneur-Generaal stelt regeeringsverordeningen vast, houdende algemeene regelingen tot uitvoering van wetten, algemeene maatregelen

van bestuur en ordonnanties, voor zoover die vaststelling daarbij aan hem is opgedragen.

2. In de regeeringsverordeningen kan op de overtreding van hare voorschriften straf worden gesteld. De grenzen van de te bepalen straffen worden bij ordonnantie geregeld.

Art. 46. De Gouverneur-Generaal stelt in overeenstemming met den Volksraad ordonnanties vast tot regeling van:

- a. onderwerpen, de inwendige aangelegenheden van Nederlandsch-Indië betreffende, waaromtrent in de Grondwet, in deze wet of in andere wetten niet anders is bepaald;
- b. andere onderwerpen, waarvan de regeling ingevolge eene wet of een algemeenen maatregel van bestuur bij ordonnantie moet of kan geschieden.

Art. 47. 1. De Gouverneur-Generaal zendt zijn ontwerpen van ordonnantie aan den Volksraad.

2. De Gouverneur-Generaal kan te allen tijde een termijn bepalen, binnen welken de Volksraad hem zijn besluit zal mededeelen.

Art. 48. 1. De Volksraad heeft het recht ontwerpen van ordonnanties aan den Gouverneur-Generaal in te dienen.

2. Het formulier van indiening luidt: „De Volksraad verzoekt den Gouverneur-Generaal eene ordonnantie vast te stellen overeenkomstig het bijgaand ontwerp”.
(Vermelding van den titel der ordonnantie).
(Dagteekening en onderteekening van den voorzitter).

Art. 49. De Volksraad heeft het recht wijzigingen te maken in eene door den Gouverneur-Generaal toegezonden ontwerp-ordonnantie.

Art. 50. Zoolang omtrent eenige ontwerp-ordonnantie nog niet door den Volksraad of door den Gouverneur-Generaal is beslist, kan het ontwerp worden teruggenomen, in het geval bedoeld bij artikel 47 door den Gouverneur-Generaal en in dat, bedoeld bij artikel 48, door genoemden Raad.

Art. 51. 1. De Volksraad geeft van zijn besluit ten spoedigste kennis aan den Gouverneur-Generaal.

2. Het formulier van kennisgeving luidt:

a. indien de Volksraad zich met de ontwerp-ordonnantie ongewijzigd kan vereenigen:

„De Volksraad vereenigt zich met de hem door den Gouverneur-Generaal aangeboden ontwerp-ordonnantie”.

(Vermelding van den titel der ordonnantie).

(Dagteekening en onderteekening van den voorzitter).

b. indien de Volksraad wijzigingen in de ontwerp-ordonnantie heeft gebracht:

„De Volksraad vereenigt zich met de hem door den Gouverneur-Generaal aangeboden ontwerp-ordonnantie, zoodanig als deze door den Raad is gewijzigd”.

(Vermelding van den titel der ordonnantie).

(Dagteekening en onderteekening van den voorzitter).

c. indien de Volksraad zich niet kan vereenigen met de ontwerp-ordonnantie:

„De Volksraad kan zich niet vereenigen met de

hem door den Gouverneur-Generaal aangeboden ontwerp-ordonnantie''.

(Vermelding van den titel der ordonnantie).

(Dagteekening en onderteekening van den voorzitter).

Art. 52. 1. De Gouverneur-Generaal geeft aan den Volksraad kennis of hij eene ontwerp-ordonnantie, waarmee de Raad zich vereenigd heeft of die door dezen aan hem is ingediend, al dan niet vaststelt.

2. Het formulier van kennisgeving luidt:

a. in geval van vaststelling:

„De Gouverneur-Generaal heeft vastgesteld de ordonnantie''.

(Vermelding van den titel der ordonnantie).

(Dagteekening en onderteekening van den Gouverneur-Generaal).

b. in geval van niet-vaststelling:

„De Gouverneur-Generaal heeft bezwaar, vast te stellen de ordonnantie''.

(Vermelding van den titel der ordonnantie).

(Dagteekening en onderteekening van den Gouverneur-Generaal).

Art. 53. Indien geene overeenstemming met den Volksraad is verkregen of de Raad in gebreke blijft zijn besluit binnen den door den Gouverneur-Generaal gestelden termijn ter kennis van dezen te brengen, kan de regeling door den Koning geschieden bij algemeenen maatregel van bestuur, behoudens de bevoegdheid van den Gouverneur-Generaal om in dringende omstandigheden, in afwachting van de beslissing des Konings, de ordonnantie vast te stellen.

Art. 54. Onverminderd de gevallen, voorzien in de artikelen 19m, vierde en vijfde lid, 53, 105, eerste lid en 108, tweede lid van deze wet, of bij eenige andere wet, kan bij algemeenen maatregel van bestuur worden geregeld al hetgeen betreft:

a. de met vreemde mogendheden gesloten verdragen en andere overeenkomsten en de uit het internationale recht voortvloeiende rechten en verplichtingen in het algemeen;

b. de verdediging van het grondgebied van Nederlandsch-Indië''.

17. Art. 55, luidende als volgt:

„1. Onverminderd het geval, voorzien bij artikel 19n, is de Gouverneur-Generaal in dringende omstandigheden bevoegd om, in overeenstemming met den Volksraad, onder nadere bekrachtiging door de wet of door den algemeenen maatregel van bestuur ordonnanties vast te stellen omtrent onderwerpen, waarvan de regeling door de wet of bij algemeenen maatregel van bestuur moet geschieden, zoolang die regeling niet heeft plaats gehad''.

2. Zoodanige maatregel wordt, wanneer het een onderwerp geldt waarvan de regeling door de wet geboden is, door den Minister van Koloniën onverwijld gebracht ter kennis van de Staten-Generaal''.

18. Art. 56 luidende als volgt:

„1. Onverminderd het geval, voorzien bij artikel 19n en behoudens de bepalingen van deze wet, is de Gouverneur-Generaal bevoegd om in dringende omstandigheden voor geheel Nederlandsch-Indië of voor bepaalde gedeelten daarvan, onder nadere bekrachtiging door de wet, bij ordonnantie wetten geheel of gedeeltelijk buiten werking te stellen of te wijzigen''.

2. Ingeval van oorlog of opstand kan de Gouverneur-Generaal, onder gelijke bekrachtiging, ook bepalingen van deze wet, geheel of gedeeltelijk, buiten werking stellen of wijzigen.

3. Van deze handelingen wordt door den Minister van Koloniën onverwijld kennis gegeven aan de Staten-Generaal.

19. Als art. 57 een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 24, behoudens dat het eerste lid wordt gelezen:

„1. De Gouverneur-Generaal heeft, onder de nadere bekrachtiging of goedkeuring bij algemeenen maatregel van bestuur, gelijke bevoegdheid als hem bij het vorige artikel is geschonken, ten aanzien van algemeene maatregelen van bestuur, door den Koning goedgekeurde ordonnanties en in Zijnen naam door Commissarissen-Generaal vastgestelde of goedgekeurde verordeningen”.

20. Art. 58, luidende als volgt:

„Art. 58. Wanneer de ordonnanties door den Gouverneur-Generaal afgekondigd in de gevallen, bedoeld bij de artikelen 55, 56 en 57, door de wet of door den algemeenen maatregel van bestuur niet bekrachtigd, dan wel afgekeurd worden of wanneer een onderwerp, waarin bij ordonnantie of bij regeeringsverordening is voorzien, inmiddels bij de wet of bij algemeenen maatregel van bestuur is geregeld, blijven die ordonnanties en regeeringsverordeningen niettemin in Nederlandsch-Indië hare verbindende kracht behouden, totdat hare intrekking door den Gouverneur-Generaal is afgekondigd”.

21. Als art. 59 een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 31, behoudens dat:

a. het eerste lid wordt gelezen als volgt:

„1. De algemeene verordeningen (wetten, algemeene maatregelen van bestuur, ordonnanties en regeeringsverordeningen) worden door den Gouverneur-Generaal afgekondigd en door den Algemeenen Secretaris of een der secretarissen der Regeering gewaarmerkt”.

b. het vierde lid wordt gelezen als volgt:

„4. Wanneer geen ander tijdstip is vastgesteld wordt de afkondiging gerekend bekend te zijn, op Java en Madoera op den dertigsten dag, en in de overige deelen van Nederlandsch-Indië op den honderdsten dag, na dien der dagtekening van het Staatsblad van Nederlandsch-Indië, waarin de algemeene verordening is opgenomen”.

22. De artt. 60, 61, 62, 62a en 63, luidende als volgt:

„Art. 60. De Gouverneur-Generaal, het bevel tot afkondiging van eene wet of van een algemeenen maatregel van bestuur ontvangen hebbende, zorgt voor de plaatsing daarvan in het Staatsblad van Nederlandsch-Indië met het volgende onderschrift:

„En opdat niemand hiervan onwetendheid voorwende, beveelt de Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, dat deze in het Staatsblad van Nederlandsch-Indië wordt geplaatst.

„Gedaan te ..... den .....

(Handteekeningen van den Gouverneur-Generaal en van den Algemeenen Secretaris of van een der secretarissen der Regeering).

„Art. 61. Het formulier van afkondiging der ordonnanties is als volgt:

„In naam des Konings!

„De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,

„Gezien het derde hoofdstuk der wet op de staatsinrichting van Nederlandsch-Indië;

„Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doet te weten”

(Hieronder volgen de beweegredenen en de inhoud der ordonnantie en daarna de woorden):

„En opdat niemand hiervan onwetendheid voorwende, zal deze in het Staatsblad van Nederlandsch-Indië worden geplaatst.

„Gedaan te ..... den ....."

(Handteekening van den Gouverneur-Generaal en van den Algemeenen Secretaris of van een der secretarissen der Regeering).

Art. 62. Het formulier van afkondiging der regeeringsverordeningen is als volgt:

„In naam des Konings!

„De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,

„Den Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Allen die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doet te weten”.

(Hieronder volgen de beweegredenen en de inhoud der regeeringsverordening en daarna de woorden):

„En opdat niemand hiervan onwetendheid voorwende, zal deze in het Staatsblad van Nederlandsch-Indië worden geplaatst.

„Gedaan te ..... den ....."

(Handteekening van den Gouverneur-Generaal en van den Algemeenen Secretaris of van een der secretarissen der Regeering).

Art. 62a. 1. De ordonnanties kunnen op grond van strijd met de Grondwet, met de wet of met het algemeen belang door den Koning worden geschorst en bij de wet worden vernietigd.

2. De schorsing wordt door den Koning bevolen bij een met redenen omkleed, in het Staatsblad van Nederlandsch-Indië te plaatsen besluit. Binnen een jaar na de schorsing wordt een voorstel tot vernietiging bij de Staten-Generaal ingediend.

3. De schorsing stuit onmiddellijk de werking der geschorste bepalingen.

4. Is binnen den in het tweede lid bepaalden tijd geen ontwerp tot vernietiging bij de Staten-Generaal ingediend, dan wordt de ordonnantie geacht geldig te zijn. Hiervan geschiedt openbare kennisgeving.

5. Indien het wetsontwerp tot vernietiging wordt verworpen, wordt de ordonnantie mede geacht geldig te zijn. Hiervan geschiedt openbare kennisgeving. Bepalingen, die geschorst zijn geweest, kunnen niet opnieuw worden geschorst.

6. Vernietiging wegens strijd met de Grondwet of met de wet brengt mede vernietiging van alle gevolgen der vernietigde bepalingen, voor zoover die nog voor vernietiging vatbaar zijn.

7. Bij vernietiging wegens strijd met het algemeen belang kunnen de niet met dat belang strijdige gevolgen in stand blijven.

8. De Gouverneur-Generaal zorgt, in geval van geheele of gedeeltelijke schorsing of vernietiging eener ordonnantie, dat aan het bepaalde in het derde, het vierde, het vijfde, het zesde en het zevende lid van dit artikel worde voldaan en dat opnieuw in hetgeen de

geschorste of vernietigde bepalingen regelden voor zoo veel noodig bij ordonnantie worde voorzien.

9. Gedeeftelijke schorsing of vernietiging eener ordonnantie heeft op de geldigheid der in het besluit tot schorsing of in de wet tot vernietiging niet genoemde bepalingen geen invloed.

Art. 63. De bepalingen van het vorige artikel gelden eveneens ten opzichte van de regeeringsverordeningen, met dien verstande, dat de vernietiging daarvan bij algemeenen maatregel van bestuur geschiedt en dat de bepaling van het achtste lid zóó gelezen wordt, dat het woord ordonnantie tweemaal vervangen wordt door: „regeeringsverordening”.

23. Een vierde hoofdstuk, bestaande uit de artt. 63a tot en met 63h, luidende als volgt:

„VIERDE HOOFDSTUK.

Van de begrooting.

Art. 63a. De vaststelling van de jaarlijksche begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië en zoo noodig van aanvullingsbegrootingen geschiedt bij een door den Gouverneur-Generaal, in overeenstemming met den Volksraad, genomen besluit.

Art. 63b. 1. De jaarlijksche begrooting bestaat uit afdeelingen, elk voor zooveel noodig gesplitst in vier hoofdstukken, onderscheidenlijk tot regeling van de uitgaven in Nederland, de uitgaven in Nederlandsch-Indië, de middelen in Nederland en de middelen in Nederlandsch-Indië.

2. De afdeelingen, die betrekking hebben op de departementen van algemeen bestuur, betreffen elk niet meer dan één departement.

Art. 63c. 1. De ontwerpen der begrooting worden door den Gouverneur-Generaal aan den Volksraad bij de opening der eerste jaarlijksche gewone zitting aangeboden. Zij worden door den Volksraad, onder mededeeling van zijn gevoelen, binnen tien weken na den dag van aanbieding, aan den Gouverneur-Generaal teruggezonden.

2. De ontwerpen van aanvullingsbegrootingen worden telkens, wanneer noodig, door den Gouverneur-Generaal aan den Volksraad aangeboden. Zij worden door den Volksraad onder mededeeling van zijn gevoelen, binnen een voor elk geval door den Gouverneur-Generaal te bepalen termijn, aan dezen teruggezonden.

Art. 63d. De afdeelingen der jaarlijksche begrooting en de aanvullingsbegrootingen, waaromtrent overeenstemming met den Volksraad is verkregen, dan wel, indien omtrent eenige afdeeling in zijn geheel zoodanige overeenstemming niet is verkregen, de hoofdstukken dier afdeeling, waaromtrent zulks wel het geval is, worden door den Gouverneur-Generaal bij besluit vastgesteld en zoo spoedig mogelijk, doch uiterlijk binnen twee weken na afloop van de in het vorig artikel bedoelde termijnen, openbaar gemaakt in de Javasche Courant.

Art. 63e. 1. De afdeelingen der jaarlijksche begrooting dan wel de hoofdstukken eener afdeeling, zoomede de aanvullingsbegrootingen, tot welker vaststelling de Gouverneur-Generaal wegens gebrek aan overeenstem-

ming met den Volksraad niet heeft kunnen overgaan, worden bij de wet vastgesteld.

2. Eveneens geschiedt de vaststelling van de afdeelingen der jaarlijksche begrooting of van de aanvullingsbegrootingen bij de wet, voor zooveel de Volksraad de in artikel 63c bedoelde termijnen niet in acht heeft genomen.

Art. 63f. 1. De in artikel 63d bedoelde besluiten van den Gouverneur-Generaal, houdende vaststelling van afdeelingen der jaarlijksche begrooting, van hoofdstukken dier afdeelingen en van aanvullingsbegrootingen, moeten, alvorens te kunnen werken, bij de wet worden goedgekeurd.

2. Indien de wetgever zijne goedkeuring onthoudt aan zoodanig besluit van den Gouverneur-Generaal worden de betrokken afdeelingen, hoofdstukken of aanvullingsbegrootingen bij de wet vastgesteld.

Art. 63g. 1. De Gouverneur-Generaal stelt bij een in overeenstemming met den Volksraad genomen besluit het slot der rekening van Nederlandsch-Indië, over elk dienstjaar afzonderlijk, vast en beslist, mede bij een in overeenstemming met dien Raad genomen besluit, omtrent de bestemming van de voordeelige en de deking van de nadeelige sloten dier rekeningen, telkenmale over tijdvakken van ten hoogste tien jaren.

2. Indien geene overeenstemming met den Volksraad is verkregen, geschieden de in het vorige lid bedoelde vaststelling en beslissing bij de wet.

Art. 63h. 1. Geldleeningen ten laste van Nederlandsch-Indië kunnen niet worden aangeaan of gewaarborgd, dan uit kracht van de wet of van een door den Gouverneur-Generaal, in overeenstemming met den Volksraad genomen besluit, goedgekeurd bij de wet.

2. Met inachtneming van bij ordonnantie te stellen regels, is de Gouverneur-Generaal bevoegd de uitgifte van Nederlandsch-Indische schatkistbiljetten of schatkistpromessen te bevelen.

3. Verpanding of beleening van gouvernementenproducten geschiedt krachtens machtiging van den Gouverneur-Generaal.

24. Een vijfde hoofdstuk, bestaande uit de artt. 64, 65, 66, luidende als volgt:

„VIJFDE HOOFDSTUK.

Van de Departementen van algemeen bestuur en de Algemeene Rekenkamer.

Art. 64. De Departementen van algemeen bestuur worden beheerd door departementshoofden, wier taak en bevoegdheid door den Gouverneur-Generaal worden geregeld.

Art. 65. Zij vereenigen zich tot een raad van departementshoofden, telkens wanneer de Gouverneur-Generaal hun samenwerking beveelt. De Gouverneur-Generaal stelt voor den raad een instructie vast.

Art. 66. 1. Er is eene Algemeene Rekenkamer, belast met het toezicht over het beheer der landsgeldmiddelen en over de verantwoording der rekenplichtigen.

2. De samenstelling der Kamer en hare instructie worden door den Koning vastgesteld, in overeenstemming met de wet tot regeling van de wijze van beheer en verantwoording der geldmiddelen van Nederlandsch-Indië”.

§ 15. Het tegenwoordige vierde, vijfde, zesde, zevende,

achtste en negende hoofdstuk worden achtereenvolgens het zesde, zevende, achtste, negende, tiende en elfde hoofdstuk.

§ 16. In de artt. 67a ⁽¹⁾, eerste, tweede, derde, zevende, achtste en negende lid; 67b ⁽¹⁾, tweede lid; 67c ⁽¹⁾, derde, vierde, vijfde en zesde lid; 68b, eerste lid, 68c, tweede lid; 71 ⁽¹⁾, eerste en tweede lid; 72, 75 eerste en vierde lid; 77, eerste en derde lid; 82, tweede lid; 84, 87, 88, 91, derde en vierde lid; 101, 109, derde, vierde en laatste lid; 110, eerste en tweede lid; 111, tweede lid; 113, eerste lid; 125, tweede lid en 127 wordt voor: „algemeene verordening” gelezen: „ordonnantie”.

§ 17. In art. 67 b ⁽¹⁾ wordt de eerste volzin van het eerste lid gelezen: „Voor zoover niet bij of krachtens deze wet anders is bepaald, wordt ten aanzien van aangelegenheden van bestuurszorg, welke geen deel uitmaken van de in het tweede lid van het vorige artikel bedoelde gewestelijke huishouding, in de provinciën het bestuur, in naam van den Gouverneur-Generaal, uitgeoefend door den Gouverneur”.

§ 18. In de artt. 68 c, derde lid; 75, eerste lid, 81, 107 en 109, eerste lid, wordt voor: „dit reglement” gelezen: „deze wet”.

§ 19. In het derde lid van art. 68 c wordt het cijfer „57” vervangen door „19 aa”.

§ 20. Art. 71 wordt gewijzigd als volgt:
a. de tweede zin van het vierde lid wordt gelezen:
„In de gevolgen van deze opheffing wordt, voor zoo-
veel noodig, bij ordonnantie voorzien”;
b. aan het artikel wordt een nieuw vijfde lid toegevoegd,
luidende:
„5. Bij ordonnantie kan aan Inlandsche gemeenten de
bevoegdheid worden gegeven om, met inachtneming
van de daarbij te stellen regelen en onder het daarbij
te bepalen toezicht, belastingen te heffen”.

§ 21. In de artt. 75, 76, 85 en 91, tweede lid, wordt voor:
„algemeene verordeningen” gelezen: „ordonnanties”.

§ 22. In art. 85 worden de cijfers 43, 45 en 47 achter-
eenvolgens vervangen door 19 n, 19 p, en 19 r.

§ 23. In het eerste lid van art. 95 worden onder letter a
de woorden: „door den Koning te bepalen strafbare feiten”
vervangen door het woord: „misdrijven” en onder letter d
de woorden: „der door den Koning vastgestelde” ver-
vangen door: „van wettelijke”.

§ 24. In art. 105 wordt voor „bij algemeene verorde-
ning” in het eerste lid gelezen: „voor zooveel noodig bij
algemeen maatregel van bestuur”, voor „de voorschriften
dier verordening” in het tweede lid gelezen: „wettelijke
bepalingen” en voor „45” in het derde en vierde lid:
„19 p”.

§ 25. In het tweede lid van art. 108 wordt voor „alge-

(1) Wet van 6 Februari 1922 (Nederlandsch Staatsblad No. 51;
Indisch Staatsblad No. 216).

meene verordening" gelezen: „algemeenen maatregel van bestuur”.

§ 26. Uit art. 110 vervallen in het eerste lid de woorden „elders dan in Nederland”, zoodmede het tweede lid.

§ 27. Van art. 113 vervalt het tweede lid.

§ 28. De artt. 115, 116, 117 en 118 vervallen.

§ 29. In art. 119 wordt voor: „algemeene verordeningen op het strafrecht” gelezen: „strafwet”.

§ 30. In het derde lid van art. 125 worden de woorden: „eerste lid van art. 60” vervangen door: „derde lid van art. 61”.

§ 31. Het tweede lid van art. 129 wordt gelezen als volgt: „In dringende omstandigheden kunnen die tarieven bij ordonnantie tijdelijk worden gewijzigd, onder nadere bekrachtiging door de wet”.

§ 32. Het tegenwoordige tiende hoofdstuk „Van den Volksraad”, bestaande uit de artt. 131 tot en met 144, vervalt.

§ 33. Het tegenwoordige elfde hoofdstuk wordt het twaalfde hoofdstuk.

§ 34. Na art. 145 wordt onder het opschrift „Slotbepaling” ingevoegd een nieuw artikel, luidende:

„Art. 146. Deze wet kan worden aangehaald onder den naam van wet op de staatsinrichting van Nederlandsch-Indië”.

Artikel 2.

De volgende overgangsbepalingen worden vastgesteld:

I. Het tijdstip van de inwerkingtreding dezer wet wordt door den Koning bepaald.

II. Alle op het tijdstip van de inwerkingtreding dezer wet verbindende wettelijke verordeningen, reglementen en besluiten blijven van kracht, totdat zij door andere overeenkomstig de voorschriften dezer wet zijn vervangen.

III. Alle bepalingen nopens onderwerpen, betreffende de inwendige aangelegenheden van Nederlandsch-Indië, ook die, voorkomende in wetten en algemeene maatregelen van bestuur, kunnen bij ordonnantie worden gewijzigd, aangevuld, ingetrokken of door andere vervangen, met uitzondering van die, voorkomende in:

- a. deze wet;
- b. wetten en algemeene maatregelen van bestuur, afgekondigd na de inwerkingtreding dezer wet;
- c. wetten en algemeene maatregelen van bestuur betreffende onderwerpen, welke bij deze wet of bij na hare inwerkingtreding afgekondigde wetten voor regeling bij de wet of bij algemeenen maatregel van bestuur zijn aangewezen;
- d. de Indische Comptabiliteitswet;
- e. de Indische Muntwet;

- 7. de Indische Mijnwet;
- g. de Javasehe Bankwet;
- h. de Oetrooiwet;
- i. de wet op het Auteursrecht.

IV. De wijze van verkiezing van de leden van den Volksraad en die van de leden van den Wetgevenden Raad worden voor de eerste maal geregeld bij algemeenen maatregel van bestuur. Op het ontwerp daarvan moet de oude Volksraad zijn gehoord.

V. De bepalingen van het derde hoofdstuk blijven buiten werking, totdat de Wetgevende Raad is gekozen. Tot zoolang blijven de oude artikelen 20 tot en met 27, 29 tot en met 31, 33 en 35 ongewijzigd van kracht.

VI. De tekst der wet op de staatsinrichting van Nederlandsch-Indië wordt door den Koning bekend gemaakt in een doorlopend genummerde reeks van artikelen, met nummering voor zooveel noodig van de leden der artikelen, wijziging voor zooveel noodig van de aanhaling van artikelen en leden van artikelen hetzij in deze wet, hetzij in de andere wetten en met inachtneming van de spelling, gevolgd in de van regeeringswege uitgaande stukken.

Lasten en bevelen, dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te

De Minister van Koloniën,

het vertegenwoordigend karakter van den Volksraad en in de invoering van een werkwijze voor de behandeling van regelingen van wetgevenden aard, die zoowel het vereischte medezeggenschap van dien raad als de geregelde afdoening van den wetgevenden arbeid waarborgt. Deze oplossing voldoet aan den in belangrijke kringen der Indische bevolking gekoesterden wensch naar meer zelfstandigheid; zij is ook in overeenstemming met de hoofdgedachte van het Verslag van de Commissie tot herziening van de staatsinrichting van Nederlandsch-Indië: hoofden van wetgeving zal zijn de regeling, door den Gouverneur-Generaal vastgesteld in overeenstemming met een in het openbaar vergaderend college van zooveel mogelijk vertegenwoordigend karakter.

Bij de uitwerking van deze grondgedachte komt men voor een dilemma te staan, veroorzaakt door de bijzondere, van die in Westersche landen afwijkende toestanden in Nederlandsch-Indië. Zoowel door de groote afstanden als door de eigenaardige samenstelling der Indische maatschappij is het namelijk onmogelijk een voldoende aantal personen te vinden, die geschikt zijn om aan den wetgevenden arbeid een werkzaam aandeel te nemen en die tevens over den noodigen tijd beschikken om dit te doen zonder hun overige belangen ernstig te benadeelen. In tegenstelling toch met den begrootingsarbeid, die, ook al wordt daaraan een algemeene bespreking van het regeeringsbeleid verbonden, jaarlijks slechts een beperkt aantal weken vergt, eischt de behoorlijke behandeling van de zeer talrijke maatregelen van wetgevenden aard een zoo goed als onafgebroken werkzaamheid, welke vooral aan hen die buiten de hoofdplaats en hare onmiddellijke omgeving gevestigd zijn, geen tijd overlaat voor anderen geregelde arbeid. De met den Volksraad in zijne tegenwoordige organisatie opgedane ervaring heeft reeds aangetoond, dat het voor vele leden uiterst moeilijk is, alle zittingen bij te wonen en zich daarvoor voldoende voor te bereiden, zonder hunne overige plichten en belangen te verwaarloozen. In veel sterkere mate zou dit bezwaar zich laten gelden, wanneer de zittingen zich over het geheele jaar uitstrekten en het onvermijdelijke gevolg daarvan zou zijn, dat velen voor het lidmaatschap zouden bedanken wier aanwezigheid onmisbaar is om aan den Volksraad een werkelijk vertegenwoordigend karakter te geven, of wel in naam lid zouden zijn zonder een werkzaam aandeel aan den wetgevenden arbeid te nemen. In beide gevallen ware de hervorming als mislukt te beschouwen.

Om de aangegeven bezwaren te ontgaan is in het wetsontwerp een stelsel aanvaard, waarin:

- a. de mogelijkheid wordt geopend om den Volksraad nog iets uit te breiden, ten einde aan de verschillende belangen en stroomingen een ruimer vertegenwoordiging te waarborgen;
- b. de Volksraad in zijn volledige samenstelling belast blijft met de hem thans, ten aanzien van het financieel beheer en wat daarmee samenhangt opgedragen werkzaamheden, waaraan overigens door een andere regeling van de taak der Wetgevende macht van het Koninkrijk op dit gebied een grootere beteekenis zal worden gegeven;
- c. een door en uit den Volksraad te kiezen kleiner college, de „Wetgevende Raad”, wordt gevormd, welks medewerking noodig zal zijn voor de vaststelling van rege-

lingen van wetgevendend aard en dat mede verschillende andere aan het vertegenwoordigend lichaam toegedachte functiën zal uitoefenen.

§ 5. De Wetgevende Raad.

De leden van den Wetgevenden Raad zullen door een behoorlijk Landsinkomsten in staat moeten worden gesteld, zich geheel aan hun taak te wijden. Vertrouwensmannen van den Volksraad zullen zij de in dat lichaam heerschende hoofdstroomingen in de wetgeving tot uitdrukking moeten en kunnen brengen. Op deze wijze zal, zooveel als onder de bestaande omstandigheden mogelijk is, het onder de Indische bevolking levende rechtsbewustzijn in de wet uiting vinden. Wordt verder een praktische regeling getroffen voor de oplossing van het conflict, dat ontstaat, wanneer omtrent eenigen maatregel van wetgevendend aard geen overeenstemming tusschen Gouverneur-Generaal en Volksraad (dat is in dit geval de Wetgevende Raad) kan worden verkregen, dan is het mogelijk, op de meest vrijgevege wijze uitvoering te geven aan de gedachte om het zwaartepunt der Indische wetgeving naar Indië over te brengen, een regeling bij algemeenen maatregel van bestuur te beperken tot eenige speciale gevallen en tot die onderwerpen, welke verband met de buitenlandsche betrekkingen of de verdediging zoodanige regeling eischen, en de ordonnantie te maken tot den normalen vorm van algemeene verordening.

Ten einde dit doel geheel te bereiken, zal het noodig zijn, aan den Indischen wetgever ook de bevoegdheid te verleenen tot wijziging of intrekking van regelingen, die van een hooger wetgever afkomstig zijn, doch onderwerpen betreffen welke voor de toekomst niet meer voor regeling bij wet of algemeenen regel van bestuur voorbehouden behoeven te blijven.

§ 6. Het wetsontwerp.

Ofschoon om de boven aangegeven reden de hervorming zich aandient als een wijziging van het bestaande Regeeringsreglement, maakt de omvang en het ingrijpend karakter der aan te brengen veranderingen het moeilijk daarbij de tegenwoordige indeeling in hoofdstukken te behouden, welke indeeling overigens, vooral sedert de toevoeging van het hoofdstuk over den Volksraad, niet logisch en overzichtelijk genoeg is. Die indeeling is daarom, voor zoover de centrale regeeringsorganen betreft, geheel losgelaten en door een nieuwe vervangen.

Het eerste, tweede, derde en tiende hoofdstuk, waarvan de opschriften thans achtereenvolgens luiden:

„Van de zamenstelling van de Regeering van Nederlandsch-Indië”

„Van de bevoegdheid en de pligten van de Regering van Nederlandsch-Indië”;

„Van het algemeen bestuur” en

„Van den Volksraad”;

zullen worden vervangen door een eerste, tweede, derde, vierde en vijfde hoofdstuk met de volgende opschriften:

„Van den Gouverneur-Generaal en den Raad van Nederlandsch-Indië”;

„Van den Volksraad”;

„Van de wetgeving”;

„Van de begrooting” en

„Van de Departementen van algemeen bestuur en de Algemeene Rekenkamer”.

Over den algemeenen inhoud van deze vijf hoofdstukken moge het volgende worden opgemerkt.

a. het eerste hoofdstuk.

Het eerste hoofdstuk „Van den Gouverneur-Generaal en den Raad van Nederlandsch-Indië” bevat in hoofdzaak, hetgeen voorkomt in het eerste hoofdstuk van het bestaande Regeeringsreglement over de wijze van benoeming en vervanging zoowel van den Gouverneur-Generaal als van den vice-president en de leden van den Raad van Nederlandsch-Indië; over de vereischten, waaraan zij moeten voldoen, over hetgeen onvereinigbaar is met hun ambt, over hunne beëdiging en over hetgeen verder met de organisatie van den Raad van Nederlandsch-Indië in verband staat.

Voorts zijn in dit hoofdstuk opgenomen de bepalingen van het tweede hoofdstuk van het bestaande Regeeringsreglement (althans voor zoover zij niet verouderd waren), welke betrekking hebben op de uitvoerende macht van den Gouverneur-Generaal en dus meer bepaald het door den Landvoogd uit te oefenen algemeen bestuur betreffen, zoodat op de bevoegdheden van den Raad van Nederlandsch-Indië; de gevallen, waarin dit college moet worden gehoord en de onderwerpen, waarover overeenstemming tusschen den Landvoogd en den Raad wordt vereischt.

Wat de taak van laatstgenoemd college aangaat, zal zijne werkzaamheid op wetgevend gebied een zuiver adviseerend karakter krijgen, zoodat het dus niet langer met den Gouverneur-Generaal wetgevende macht voor Nederlandsch-Indië zal uitoefenen.

De vraag of behoud van den Raad noodig of wenschelijk is, nu het karakter van den Volksraad ingrijpende wijziging ondergaat en eerstgenoemd college meer het karakter zal gaan dragen van den Raad van State in Nederland, wordt, zonder eenig voorbehoud bevestigend beantwoord, aangezien de Gouverneur-Generaal den Raad als adviseerend college niet kan missen.

b. het tweede hoofdstuk.

De inhoud van het tweede hoofdstuk „Van den Volksraad” kan voor een groot deel worden teruggevonden in het tiende hoofdstuk van het bestaande Regeeringsreglement, zij het ook dat, gelijk hieronder nader zal worden toegelicht, enkele van de thans geldende bepalingen gewijzigd zijn.

Het hoofdstuk bevat dus, evenals thans het tiende, voorschriften omtrent de samenstelling van den Volksraad, de vereischten voor het lidmaatschap; de beëdiging der leden; het houden van de vergaderingen; de bevoegdheid van den Raad om de belangen van Nederlandsch-Indië bij den Koning, de Staten-Generaal en den Gouverneur-Generaal voor te staan.

Daaraan zijn nieuwe bepalingen toegevoegd, waarbij aan den Volksraad de bevoegdheid wordt toegekend vragen tot de Regeering te richten en waarbij het hooren van den Raad over ontwerpen van wetten en van algemeene maatregelen van bestuur, Nederlandsch-Indië betreffende, wordt voorgeschreven.

Voorts is bepaald, dat de Volksraad uit zijn midden eene commissie zal benoemen, de Wetgevende Raad genaamd, waaraan de uitoefening van verschillende aan den Volksraad toegekende bevoegdheden wordt opgedragen en wel meer in het bijzonder van die, welke betrekking hebben op de aan den Volksraad toegedachte taak ten opzichte van de wetgeving betreffende de inwendige aangelegenheden van Nederlandsch-Indië en betreffende andere onderwerpen, welke aan den Gouverneur-Generaal in overeenstemming met den Volksraad ter regeling mochten worden opgedragen.

De vraag, of aan den Volksraad tevens het recht van

enquête dient te worden toegekend, is in het ontwerp ontkenkend beantwoord, aangezien een enquête onder de in Nederlandsch-Indië bestaande omstandigheden en bij afwezigheid van het instituut der ministerieele verantwoordelijkheid, niet zonder instemming en medewerking van de Regeering behoort te worden ingesteld en het daarom aangewezen is, de daarvoor noodige voorzieningen, voor zoover deze in maatregelen van wetgevend aard bestaan, bij ordonnantie te treffen, waartoe de Volksraad desgewenscht het initiatief kan nemen.

Ook de vaststelling van het Reglement van orde voor de vergaderingen van den Volksraad is niet aan dit college opgedragen, omdat het ongewenscht voorkomt de regeling van de orde in de vergaderingen eenerzijds en de positie der regeeringsgemachtigden anderzijds over meerdere documenten te verdeelen, waardoor verwarring en conflicten zouden kunnen ontstaan. De tegen eene vaststelling van het Reglement bij ordonnantie aan te voeren bezwaren zijn bovendien goeddeels ondervangen nu aan den Volksraad medezeggenschap bij de vaststelling van ordonnanties wordt toegekend.

c. het derde hoofdstuk.

In het derde hoofdstuk „Van de wetgeving” zijn opgenomen de bepalingen betrekking hebbende op de organen, bij welke de wetgevende macht berust; de bevoegdheden van deze organen; de oplossing van conflicten tusschen den Landvoogd en den Volksraad in zake de uitoefening van de wetgevende macht; de wijze van schorsing en vernietiging van door de organen in Nederlandsch-Indië vastgestelde verordeningen.

Deze voorschriften zijn voor een deel overgenomen uit het tweede hoofdstuk van het bestaande Regeeringsreglement, doch voor het grootste gedeelte nieuw ontworpen om de voorgenomen belangrijke hervorming in de regeling der wetgeving te belichamen.

De wetgevende macht zal worden uitgeoefend:

- 1o. door den Gouverneur-Generaal na verplichte raadpleging van den Raad van Nederlandsch-Indië, bij regeeringsverordening.

Bij zoodanige verordening kunnen die onderwerpen worden geregeld, waarvan de nadere regeling aan den Gouverneur-Generaal is opgedragen bij wetten, algemeene maatregelen van bestuur of ordonnanties;

- 2o. door den Gouverneur-Generaal, na verplichte raadpleging van den Raad van Nederlandsch-Indië en, behoudens de na te noemen uitzondering, in overeenstemming met den Volksraad bij ordonnantie.

Hierbij kunnen worden geregeld:

- a. de onderwerpen, betreffende de inwendige aangelegenheden van Nederlandsch-Indië, voor zoover de regeling daarvan niet in de Grondwet, in de wet op de staatsinrichting van Nederlandsch-Indië of in andere wetten aan andere organen is opgedragen of wel door deze krachtens de hun toekomende bevoegdheden is ter hand genomen;
- b. andere onderwerpen dan de onder a bedoelde, derhalve die, welke niet of niet uitsluitend de inwendige aangelegenheden van Indië betreffen, indien regeling bij ordonnantie is voorgeschreven of toegelaten bij de wet of bij algemeenen maatregel van bestuur;
- c. in dringende omstandigheden onderwerpen, waarvan de regeling door de wet of algemeenen maatregel van

bestuur moet geschieden, zoolang die regeling niet heeft plaats gehad.

Aan overeenstemming met den Volksraad is de Gouverneur-Generaal alleen dan niet gebonden, wanneer, bij verschil van inzicht tussehen den Landvoogd en het College of bij gebreke van een uitspraak van dezen Raad binnen den door den Gouverneur-Generaal bepaalden termijn, dringende omstandigheden beletten de beslissing van den Koning af te wachten.

3°. door den Koning bij algemeenen maatregel van bestuur.

Hierbij kunnen worden geregeld:

- a. inwendige aangelegenheden van Nederlandsch-Indië in de gevallen, waarin de wet bepaaldelijk de regeling aan den Koning heeft voorbehouden;
- b. bepaalde onderwerpen, betreffende de inwendige aangelegenheden van Nederlandsch-Indië, welke door de wet voor regeling bij algemeenen maatregel van bestuur zijn aangewezen.

4°. door den algemeenen wetgever in Nederland bij de wet.

Bij de wet zullen worden geregeld:

- a. het onderwerp, uitdrukkelijk in de Grondwet genoemd, namelijk: de staatsinrichting van Nederlandsch-Indië;
- b. andere onderwerpen, Nederlandsch-Indië betreffende, zoodra de behoefte aan regeling bij de wet blijkt te bestaan.

d. het vierde hoofdstuk.

Het vierde hoofdstuk „Van de begrooting” bevat de bepalingen omtrent de vaststelling van de jaarlijksche begrooting en suppletoire begrootingen; de vaststelling van het slot der rekening; de beslissing omtrent de bestemming van het voordeelig en de dekking van het nadeelig slot dier rekening; het aangaan van geldleeningen ten laste van Nederlandsch-Indië.

De voorschriften, deze onderwerpen betreffende, komen thans voor in het tiende hoofdstuk van het bestaande Regeeringsreglement en in de Indische Comptabiliteitswet.

De vaststelling van de jaarlijksche begrooting en van mogelijke aanvullingsbegrootingen is als volgt gedacht.

De Gouverneur-Generaal dient, na verplichte raadpleging van den Raad van Nederlandsch-Indië, de ontwerpen van de afdeelingen, waaruit de begrooting moet bestaan, bij den Volksraad in. Iedere begrotingsafdeeling is daarbij voor zooveel mogelijk gesplitst in vier hoofdstukken, t. w. de uitgaven in Nederlandsch-Indië, die in Nederland, de middelen in Nederlandsch-Indië en die in Nederland. Na de behandeling door dit College wordt de begrooting afdeelingsgewijze door den Gouverneur-Generaal, in overeenstemming met den Volksraad, bij besluit vastgesteld. Wordt omtrent eenige afdeeling in zijn geheel geene overeenstemming verkregen, doch wel omtrent één of meer hoofdstukken van zoodanige afdeeling, dan worden alleen de afdeelingen of de hoofdstukken van eenige afdeeling, waaromtrent overeenstemming is verkregen, door den Landvoogd in overeenstemming met den Volksraad bij besluit vastgesteld.

De afdeelingen dan wel de hoofdstukken daarvan, waaromtrent de vereischte overeenstemming tussehen den Gouverneur-Generaal en den Volksraad niet is verkregen, worden bij de wet vastgesteld. Vaststelling bij de wet heeft eveneens plaats, indien de Volksraad zijne beslissing niet neemt binnen den daarvoor gestelden termijn.

De door den Landvoogd, in overeenstemming met den

Volksraad, genomen besluiten tot vaststelling van afdeelingen of van één of meer hoofdstukken der afdeelingen van de begrooting dan wel van suppletoire begrootingen moeten, alvorens te kunnen werken, bij de wet worden goedgekeurd. Wordt een zoodanig besluit door den wetgever niet goedgekeurd, dan geschiedt de vaststelling van de daarbij betrokken afdeeling, van het daarbij betrokken hoofdstuk eener afdeeling of van de daarbij betrokken suppletoire begrooting bij de wet.

Zoals uit het vorenstaande moge zijn gebleken, wordt de vaststelling der begrooting zooveel mogelijk gelegd in handen van den Gouverneur-Generaal en den Volksraad en zal als regel de medewerking van de wetgevende macht in Nederland zich bepalen tot de goedkeuring van de door den Landvoogd in overeenstemming met den Volksraad genomen besluiten.

e. het vijfde hoofdstuk.

De inhoud van het nieuwe vijfde hoofdstuk „Van de Departementen van algemeen bestuur en de Algemeene Rekenkamer” komt in hoofdzaak overeen met dien van het derde hoofdstuk van het bestaande Regeeringsreglement.

§ 7. De artikelen.

Na deze uiteenzetting van den algemeenen inhoud van de hoofdstukken, aan welke nieuwe titels worden gegeven, moge het volgende strekken ter toelichting van de verschillende artikelen, welke wijziging hebben ondergaan.

§ 1. Gelijk hooger reeds werd opgemerkt, kent de nieuwe tekst der eerste zinsnede van art. 62 der Grondwet niet langer een Reglement op het beleid der Regeering, maar een wet op de staatsinrichting van Nederlandsch-Indië. In verband hiermede moet de oude titel vervallen; de nieuwe wordt ingevoerd bij § 34 (artikel 146) van het ontwerp.

§ 3. De redactie van het eerste lid van artikel 1 is in overeenstemming gebracht met den nieuwen tekst van de artikelen 1 en 61, eerste lid der Grondwet.

§ 5. De wijziging beoogt de mogelijkheid te openen om ook één of meer Inlanders of andere niet-Nederlanders in den Raad van Nederlandsch-Indië zitting te doen nemen, indien hiervoor alleszins geschikte en bekwame kandidaten onder die groepen der bevolking te vinden zijn.

§§ 6 en 7. Ter aanvulling van een in de practijk aan het licht getreden lacune wordt hier een voorziening opgenomen voor het geval van een vacature in het ambt van vice-president. Als gevolg van de daartoe strekkende bijvoeging aan art. 10 van een nieuw eerste lid, dient het vroegere eerste, thans tweede lid de aangebrachte wijziging te ondergaan.

§ 8. Het komt voorts wenschelijk voor onder de hooge autoriteiten, die in het geval van artikel 15 in vergadering worden samengeroepen, ook op te nemen den voorzitter van den Volksraad.

§ 9. Verwezen wordt naar § 3 dezer Memorie.

§ 10. De benoeming van drie geneeskundigen, die den Raad van Nederlandsch-Indië van bericht zullen moeten dienen omtrent den toestand van den Gouverneur-Generaal, ware aan het hooge College zelf over te laten in stede van hen bij de wet aan te wijzen, gelijk in het bestaande Re-

geeringsreglement geschiedt. In geen geval zou de uitdrukking: „het hoofd van den geneeskundigen dienst” ongewijzigd kunnen blijven, nu er een burgerlijke en een militaire geneeskundige dienst bestaan, terwijl het ambt van „stads-geneesheer te Batavia” niet meer bestaat.

§ 12. 2 onder a. Voor de toelichting van de vervanging der uitdrukking „Indische vorsten en volken” door „Nederlandsch-Indische zelfbesturen” vergelijke men lager § 12 No. 15.

2 onder b. Verplichte raadpleging van den Raad van Nederlandsch-Indië dient o.m. ook te worden voorgeschreven ten aanzien van voorstellen, door den Volksraad aan den Gouverneur-Generaal gedaan, waaronder vallen de ontwerpen van ordonnanties, tot welke de Volksraad het initiatief neemt, zoomede ten aanzien van ontwerpen van regeeringsverordeningen, welke de Landvoogd alleen vaststelt, dus niet, gelijk thans met de ordonnanties het geval is, in overeenstemming met den Raad.

§ 12. 3. Vgl. § 3 dezer memorie.

§ 12. 4. De verplichting tot het geven van inlichtingen aan den Raad van Nederlandsch-Indië wordt niet langer opgelegd aan „alle kollegien en landsdienaren, geene uitgezonderd”, doch enkel aan „alle landsdienaren”. Vooreerst komt het in de praktijk niet voor dat inlichtingen aan colleges worden gevraagd, maar bovendien behoort eene zoodanige verplichting niet te gelden voor colleges als gewestelijke en plaatselijke raden, den Volksraad e. d.

§ 12. 5. Hoewel het wenschelijk voorkomt, dat de Raad van Nederlandsch-Indië, ook in zijn gewijzigde positie, de bevoegdheid behoudt om voorstellen aan den Gouverneur-Generaal te doen, zoo brengt deze verandering toch mede, dat het niet langer noodig is voor te schrijven, dat indien de Landvoogd zich met een voorstel niet kan vereenigen, daarvan kennis moet worden gegeven aan den Minister van Koloniën. Tot zoodanige kennisgeving bestaat alleen aanleiding, indien de Raad, wegens gewichtige redenen, daartoe het verzoek doet.

§ 12. 6. De wijziging beoogt buiten twijfel te stellen, dat ook aan 's Raads vice-president opdrachten als in het artikel bedoeld kunnen worden gegeven.

§ 12. 8. De algemeene maatregelen van bestuur worden genoemd naast andere Koninklijke besluiten, omdat voortaan in de wet op de staatsinrichting van Nederlandsch-Indië als „algemeene maatregelen van bestuur” zullen worden aangeduid die Koninklijke besluiten, welke eene regeling van wetgevend en aard bevatten.

De redactie is in overeenstemming gebracht met het nieuwe art. 59 der Grondwet.

§ 12. 13. In het bestaand Regeeringsreglement wordt meermalen regeling bij „algemeene verordening” voorgeschreven, d. w. z. bij wet, bij Koninklijk besluit of bij ordonnantie, zonder aanduiding derhalve of de algemeene wetgever, de Koning of de ordonnantie-wetgever de regeling moet treffen.

Met dit systeem dient te worden gebroken in verband met de in § 1 uiteengezette, door art. 62 der Grondwet aangevaarde nieuwe beginselen ten aanzien van de wetgeving betreffende de inwendige aangelegenheden van Neder-

landsch-Indië, welke nader uitgewerkt moeten worden in het bij deze Memorie behoorende wetsontwerp (vgl. § 6 dezer Memorie onder c).

Hoewel de uitdrukking: „algemeene verordeningen” als verzamelnaam voor wetten, algemeene maatregelen van bestuur, ordonnantiën en regeeringsverordeningen behouden blijft, zal in den vervolge, wanneer nadere regeling van eenig onderwerp in de wet op de staatsinrichting van Nederlandsch-Indië of in andere wetten wordt voorgeschreven, daarbij steeds zooveel mogelijk voor elk bepaald onderwerp of voor elk bepaald geval uitdrukkelijk bepaald moeten worden of zulks moet geschieden bij wet, bij algemeenen maatregel van bestuur, bij ordonnantie of bij regeeringsverordening.

Gelijk hierboven reeds is uiteengezet, zal de regel zijn, dat regeling van de inwendige aangelegenheden plaats heeft bij ordonnantie, zoodat alleen wanneer de regeling bij de wet of bij algemeenen maatregel van bestuur wordt voorgeschreven, zulks uitdrukkelijk zal worden toegelicht. Zoodanig geval doet zich hier voor. De benoeming, de bevordering en het ontslag toch van opperofficieren dienen evenals die van eenige hooge ambtenaren op principieele gronden bij den Koning te blijven berusten. Om die redenen zal de nadere regeling van een en ander ook bij algemeenen maatregel van bestuur moeten geschieden.

§ 12. 14. Artikel 43 van het bestaande Regeeringsreglement is vervangen door een voorschrift in den geest van artikel 187 der Grondwet.

Vgl. ook het nieuwe art. 56 (§ 14—18).

§ 12. 15. Het eerste lid van het oude artikel 44 maakte den Gouverneur-Generaal o.a. bevoegd tot het verklaren van oorlog aan en het sluiten van vrede en andere verdragen met Indische vorsten en volken, alles met inachtneming van de bevelen des Konings.

Met de uitdrukking: „Indische vorsten en volken” is niet anders bedoeld dan wat, naar tegenwoordig spraakgebruik met: „de tot Nederlandsch-Indië behoorende zelfbesturen” wordt aangeduid. Bij de thans bestaande verhoudingen kan van oorlogsverklaring aan of het sluiten van vrede met die zelfbesturen geen sprake meer zijn, terwijl de vermelding van de bevelen des Konings eveneens niet meer op haar plaats is in een voorschrift der wet nopens eenig bijzonder onderwerp. In verband hiermede is de inhoud van evengenoemd artikel lid geheel gewijzigd in het nieuwe artikel 19° overgegaan.

De wijziging in het tweede lid sluit aan bij het nieuwe artikel 1 der Grondwet.

Het nieuwe derde lid is een uitvloeisel van de gewijzigde positie van den Volksraad.

§ 12. 16 en 17. Voor de aanvulling van het laatste lid van de tegenwoordige artt. 45 en 46 vgl. het slot der toelichting op § 12 No. 15.

§ 12. 20. Uit het derde lid van het tegenwoordige art. 49 (art. 19^t nieuw) moeten de woorden „met machtiging des Konings” vervallen, aangezien de Landvoogd, in het nieuwe stelsel zelfstandig zal mogen beslissen over het gebruik van de bevoegdheid tot delegatie van benoeming en ontslag van ambtenaren.

§ 12. 21. De tweede volzin van artikel 50 van het be-

staande Regeeringsreglement moet vervallen. Stammende uit den tijd, toen de begrooting nog niet bij de wet werd vastgesteld en de koloniale aangelegenheden nagenoeg uitsluitend door de Kroon of de Indische Regeering werden behartigd, heeft zij sedert hare beteekenis verloren. (Zie Bijblad op het Staatsblad van Nederlandsch-Indië, No. 7072).

§ 12. 24. Het tweede lid van artikel 53 van het bestaande Regeeringsreglement kent aan den Gouverneur-Generaal de bevoegdheid toe om dispensatie te verleenen van eene bepaalde ordonnantie in de gevallen, daarbij niet vermeld, en zulks in overeenstemming met den Raad van Nederlandsch-Indië en na gehoord advies van het Hooggerechtshof.

Het vereischte van overeenstemming met den Raad is logisch, daar ook voor de vaststelling der ordonnantie, waarvoor dispensatie wordt verleend, dezelfde eisch geldt.

Nu echter volgens de nieuwe bepalingen ordonnanties zullen worden vastgesteld door den Gouverneur-Generaal in overeenstemming met den Volksraad, kan eene bevoegdheid tot het verleenen van dispensatie, als in het tweede lid van artikel 53 geregeld, d.i. in gevallen niet bij de ordonnantie zelve vermeld, niet langer aan den Landvoogd worden toegekend.

Daarentegen kan eene zoodanige bevoegdheid aan den Gouverneur-Generaal worden verleend ten opzichte van de door hem alleen vastgestelde regeeringsverordeningen. Ter voorkoming van elke gedachte aan willekeur zal de uitoefening van deze bevoegdheid aan overeenstemming met den Raad van Nederlandsch-Indië zijn te binden.

De verplichting tot het inwinnen van het advies van het Hooggerechtshof in dergelijke gevallen is echter in het tweede lid van het nieuwe artikel 19 *x* vervallen, aangezien het uitbrengen van advies in dergelijke aangelegenheden niet geacht kan worden tot de taak van het Hof te behooren.

§ 12. 25. Aangezien het hier het recht geldt tot het voeren van de Nederlandsche vlag, behooren althans de hoofdregels bij algemeenen maatregel van bestuur te worden gesteld.

§ 12. 27. De wijzigingen in den tekst van artikel 57 van het bestaande Regeeringsreglement hebben slechts ten doel te doen uitkomen, dat alles, wat de persoonlijke diensten der inheemsche bevolking betreft, zal moeten worden geregeld bij ordonnantie, d.w.z. door den Gouverneur-Generaal in overeenstemming met den Volksraad.

§ 12. 28. Over de vermelding van artikel 71, vijfde lid, zie hieronder bij § 20. De term „algemeene verordeningen” kan in dit artikel niet door „ordonnanties” worden vervangen, aangezien het tarief van in- en uitvoerrechten bij de wet is en ook in de toekomst zal blijven vastgesteld.

§ 12. 29. Voor de wijziging van het slot van het zesde lid van art. 62 vgl. § 3 dezer memorie.

§ 13. In verband met de wijziging in het karakter van den Volksraad, die niet langer een adviseerend lichaam zal zijn, doch als vertegenwoordigend lichaam deel zal uit-

maken van de wetgevende macht, is het gewenscht om de op den Volksraad betrekking hebbende bepalingen niet langer eene plaats te geven aan het einde van de wet op de staatsinrichting van Nederlandsch-Indië, gelijk thans in het tiende hoofdstuk van het bestaande Regeeringsreglement het geval is, doch die voorschriften voor een deel onder te brengen in het tweede hoofdstuk „Van den Volksraad” en voor een deel in het derde en het vierde hoofdstuk „Van de wetgeving” en „Van de begrooting”.

§ 14. 1. Art. 20. (artt. 131 en 132 R. R.) lid 1.

Het verdient de voorkeur om in de wet vast te leggen het minimum en het maximaantal leden, waaruit de Volksraad zal bestaan in stede van, gelijk thans, in het eerste lid van artikel 132 van het bestaand Regeeringsreglement is geschied, in de wet enkel het minimum aan te geven.

Binnen de door de wet gestelde grenzen zal dan door den Koning het juiste aantal leden worden vastgesteld. De bepaling daarvan is aan de Kroon voorbehouden, omdat het onjuist zou zijn den Volksraad zelf mede-beslissenden invloed op de vaststelling van het aantal zijner leden te laten uitoefenen. lid 4. Ten einde zorg te dragen, dat een behoorlijk aantal Inlanders verkozen wordt, is bepaald, dat een door den Koning aan te wijzen gedeelte van de verkozen leden, hetwelk minstens de helft moet bedragen, tot de Inlanders zal behooren. Dit is het eenige voorschrift, dat ten aanzien van den landaard, waartoe de leden zullen behooren, wordt gegeven. Ten opzichte van de benoemde leden wordt dienaangaande thans niets meer bepaald (zie het vierde lid van artikel 132 van het bestaande Regeeringsreglement).

Om gelijke reden, als hiervoren vermeld, is ook in dit geval de nadere regeling aan den Koning voorbehouden.

lid 5. Behalve de bezoldiging zal in den vervolge de Koning ook het pensioen, aan het voorzittersambt verbonden, vaststellen.

De mogelijkheid is overwogen om voor te schrijven, dat de Voorzitter steeds uit de leden zal worden benoemd. Daarvan is echter afgezien, omdat anders het geval zich zou kunnen voordoen, dat de voorzitter, uit de gekozen leden benoemd zijnde, tusschentijds aftreedt en dat alsdan noch onder de gekozenen, noch onder de benoemde leden iemand te vinden is, die aan de zoo bijzondere eischen voor het voorzittersambt voldoet. Ware de afgetredene een benoemd lid, dan zou daarin door de nieuwe benoeming kunnen worden voorzien, doch wanneer hij behoorde tot de gekozen leden, dan zou zulks niet mogelijk zijn.

Ook de vraag of het wenschelijk is den Volksraad in de gelegenheid te stellen een aanbeveling te doen voor het voorzitterschap is ontkennend beantwoord, aangezien de voorzitter dan niet voor de opening der zitting benoemd kan zijn, hetgeen toch uit practisch oogpunt zeer gewenscht is. Bij een tusschentijdsche vacature kan de Volksraad eigener beweging een aanbeveling doen ook zonder dat dit door wet aan het College wordt opgedragen. In dezen zin handelde het reeds vroeger.

§ 14. 2. Art. 21. In navolging van de Grondwet, welke niet langer enkel mannen als lid van de beide Kamers der Staten-Generaal, van de Provinciale Staten en de Gemeenteraden verkiesbaar verklaart, is in den aanhef van het artikel het woord: „mannelijke” weggelaten, zoodat ook

vrouwelijke ingezetenen verkiesbaar en benoembaar zullen zijn tot lid van den Volksraad.

De bepalingen onder *c* en *d* van artikel 133 van het bestaande Regeeringsreglement dienen te worden gewijzigd in verband met de voorschriften der nieuwe strafwetgeving. Zij, die krachtens de vroegere strafwetgeving gevangenisstraf of eene zwaardere straf dan wel dwangarbeid hebben ondergaan, met uitzondering van vrijheidsstraf ter vervanging van geldboete of wegens overtreding van politie, of die krachtens die vroegere strafwetgeving zijn ontzet van de waarneming van alle openbare bedieningen of ambten, zullen van het lidmaatschap van den Volksraad blijven uitgesloten. Hiertoe dient de bepaling van artikel 21 onder *c*.

Overigens is aansluiting gezocht bij de nieuwere Nederlandsche voorschriften ter zake (artikel 84 jo 80 der Grondwet; art. 3 der Kieswet), behoudens, dat het hebben ondergaan van eene onherroepelijke veroordeeling tot vrijheidsstraf andere dan ter vervanging van geldboete of wegens overtreding een reden tot uitsluiting van het lidmaatschap zal opleveren, terwijl voorts in het artikel zijn opgenomen de woorden: „niet in staat van faillissement verkeeren”, aangezien ook deze categorie van personen dient te zijn uitgesloten van het lidmaatschap van den Volksraad.

§ 14. 5 art. 24. Daar een zittingstijd van drie jaren wat kort is om de werkzaamheid van Volksraadslid ten volle tot haar recht te doen komen, is de duur overeenkomstig hetgeen voor de leden der Tweede Kamer der Staten-Generaal geldt op vier jaren gebracht.

§ 14. 6. art. 25. De redactie van het tweede lid van artikel 138 van het bestaande Regeeringsreglement is eenigszins gewijzigd en verduidelijkt door onderscheid te maken tussehen het geval, dat iemand tot lid van den Volksraad is benoemd of verkozen, die geen lid kan zijn, en het geval, dat iemand, die lid is, niet langer lid van den Raad kan wezen.

§ 14. 7. art. 26. In het vijfde lid wordt een maximumduur bepaald voor de twee gewone zittingen, welke de Volksraad jaarlijks zal moeten houden. Dit wordt mogelijk en noodig geacht. Mogelijk, omdat de Volksraad in pleno in hoofdzaak slechts zal bijeenkomen voor den begrootingsarbeid, welke in verband met de taak van den Nederlandschen wetgever op dit gebied toegedacht, aan bepaalde termijnen gebonden is. Noodig, omdat dient te worden voorkomen, dat de Volksraad langer bijeen blijft dan met het oog op zijn karakter en in verband met de aan den Wetgevenden Raad toegedachte taak geëischt wordt.

Alleen door den duur der zittingen aldus te beperken zal het mogelijk zijn, de medewerking te verkrijgen van de personen, op wier aanwezen in den Volksraad bij uitstek prijs wordt gesteld, en die in den regel slechts beperkten tijd aan de behartiging der openbare zaak kunnen wijden.

In het zesde lid wordt de bevoegdheid om den Volksraad in buitengewone zitting bijeen te roepen, behoudens het geval dat zulks ingevolge de wet noodig is ter verkiezing van leden van den Wetgevenden Raad, uitsluitend toegekend aan den Gouverneur-Generaal en niet langer, gelijk thans, aan 's Raads Voorzitter of een zeker aantal leden van den Raad. Dit houdt verband met het gewijzigd karakter van den Volksraad in pleno en de aan dezen toegedachte taak.

Het zevende lid bepaalt uitdrukkelijk, dat in de buitengewone zittingen geen andere onderwerpen mogen worden behandeld dan in de oproepingen zijn vermeld (vgl. art. 66 der Provinciale Wet).

§ 14. 8. art. 27. In het bestaande Regeeringsreglement (art. 143, laatste lid) wordt slechts voor de leden van den Volksraad bepaald, dat zij niet gerechtelijk vervolgbaar zijn voor hetgeen zij in de vergadering van den Raad hebben gezegd of aan den Raad schriftelijk hebben overgelegd. Een dergelijk voorschrift dient ook voor de Regeeringsgemachtigden te gelden.

§ 14. 9. art. 28. Het eerste lid is, behoudens eene redactie-wijziging ter bevordering van de duidelijkheid, gelijk aan artikel 141 van het bestaand Regeeringsreglement.

Het tweede lid is volledigheidshalve toegevoegd.

§ 14. 11. art. 30. In dit artikel wordt duidelijker dan in artikel 143 van het bestaande Regeeringsreglement onderscheiden tusschen stemmingen over zaken en stemmingen over personen.

De bepaling, dat bij staking van stemmen over zaken de voorzitter eene beslissende stem heeft (art. 143, 3e lid), is vervangen door eene regeling als voor de beide Kamers der Staten-Generaal is vastgesteld (vgl. art. 106 der Grondwet). Bij staking van stemmen zal dus de beslissing tot eene volgende vergadering worden uitgesteld, terwijl indien in deze en evenzoo indien in eene voltallige vergadering de stemmen staken, het voorstel wordt geacht niet te zijn aangenomen.

§ 14. 13. Art. 32. De artikelen 32 tot en met 40 hebben betrekking op de door den Volksraad uit zijn midden te kiezen Commissie, Wetgevende Raad genaamd. Deze Raad zal enkele van de aan den Volksraad toegekende bevoegdheden uitoefenen, gedurende den tijd, dat dit College niet in pleno bijeen is, t.w.:

- a. het recht om de belangen van Nederlandsch-Indië en zijne ingezetenen voor te staan bij den Koning, bij de Staten-Generaal en bij den Gouverneur-Generaal;
- b. het recht om den Gouverneur-Generaal uit te noodigen inlichtingen aan den Volksraad te geven nopens zaken, Nederlandsch-Indië betreffende.

Is de Volksraad bijeen, dan worden deze rechten uitgeoefend door het College in pleno. Daarnaast zal de Wetgevende Raad enkele van de aan den Volksraad toegekende bevoegdheden uitoefenen, welke, althans in het aanvangstijdperk der staatkundige ontwikkeling van Indië, beter kunnen worden opgedragen aan een College met een beperkt aantal leden dan aan een meer uitgebreid lichaam als de Volksraad in pleno. Deze bevoegdheden zijn:

- c. het recht om van raad te dienen nopens ontwerpen van algemeene maatregelen van bestuur, Nederlandsch-Indië betreffende;
- d. het recht om van raad te dienen nopens ontwerpen van wetten, Nederlandsch-Indië betreffende;
- e. het recht om mede te werken aan de vaststelling van ordonnanties tot regeling van onderwerpen, de inwendige aangelegenheden van Nederlandsch-Indië betreffende, en van andere onderwerpen, waarvan de regeling ingevolge een wet of een algemeenen maatregel van bestuur bij ordonnantie moet geschieden;

- f. het recht om ontwerpen van ordonnanties aan den Gouverneur-Generaal in te dienen (recht van initiatief);
- g. het recht om wijzigingen aan te brengen in eene door den Gouverneur-Generaal aangeboden ontwerp-ordonnantie (recht van amendement);
- h. het recht om een aan den Gouverneur-Generaal aangeboden ontwerp-ordonnantie terug te nemen, zoolang daaromtrent nog niet door den Landvoogd is beslist;
- i. het recht om in dringende omstandigheden mede te werken aan de vaststelling van ordonnanties tot regeling van onderwerpen, welke door de wet of bij algemeenen maatregel van bestuur geregeld moeten worden, zoolang deze regeling nog niet heeft plaats gehad.

De uitoefening van de onder *c* tot en met *i* genoemde rechten, die alle het gebied van de wetgeving betreffen, vordert een college, dat nagenoeg het geheele jaar bijeen is. Het zou ook uit dien hoofde vooralsnog op onoverkomelijke bezwaren stuiten, indien daarvoor de Volksraad in pleno werd aangewezen. Vandaar dat de oplossing in deze richting gezocht is, dat de Volksraad uit zijn midden een bepaald aantal vertrouwensmannen kiest, welke een Commissie vormen, Wetgevende Raad geheeten, die voortdurend bijeen is en in overeenstemming waarmede de Gouverneur-Generaal de wetgevende macht in zake de inwendige aangelegenheden uitoefent. Deze Raad zal echter de bevoegdheid bezitten om te beslissen, dat een hem voorgelegde aangelegenheid, die hij daartoe van voldoende belang acht, door den Volksraad in pleno zal worden behandeld.

De Wetgevende Raad, waarvan de voorzitter van den Volksraad uit den aard der zaak ook voorzitter zal moeten zijn, moet vooral aanvankelijk uit een niet te groot aantal leden bestaan, doch dit aantal moet niettemin voldoende zijn om althans aan de belangrijkste stroomingen, welke hare vertegenwoordigers in den Volksraad hebben, gelegenheid tot uiting van gedachten te geven. Het getal leden is op grond van deze overwegingen bepaald op 18.

Ingevolge het derde lid van artikel 32 zullen de leden van den Wetgevenden Raad worden bezoldigd en bij hun aftreden in het genot van pensioen gesteld. Dit is noodig, omdat het lidmaatschap van den Wetgevenden Raad van hem, die het ambt bekleedt, den geheelen persoon zal opeischen en het niet als een neven- of cereambt kan worden beschouwd.

Om dezelfde reden wordt bij het vierde lid bepaald, dat bij ordonnantie de Landsbetrekkingen zullen worden aangewezen, welker bekleeders, indien zij tot lid van den Wetgevenden Raad worden aangewezen, op non-activiteit moeten worden gesteld, en welke gevolgen daaraan voor den betrokken landsdienaar zullen worden verbonden.

Art. 33. De wijze van verkiezing van de leden van den Wetgevenden Raad zal bij ordonnantie worden geregeld.

Zij zullen gedurende een gelijk tijdperk zitting moeten hebben als de leden van den Volksraad, wier vertrouwensmannen zij zijn en die hen in de eerste vergadering van het vierjarig tijdperk, gedurende hetwelk zij zitting hebben, zullen moeten verkiezen.

Art. 34. Met het oog op den band, die er tussehen den Volksraad en den Wetgevenden Raad moet bestaan, zullen de leden van laatstbedoeld college niet alleen door den Volksraad uit zijn midden moeten worden gekozen, maar zal ook het lidmaatschap van evengenoemd college door het eindigen van het lidmaatschap van den Volksraad moeten ophouden.

Art. 35. Het eerste lid van dit artikel schrijft uitdrukkelijk voor, dat de Wetgevende Raad als regel in het openbaar zal vergaderen. Aangezien de hoofdtak van den Wetgevenden Raad ligt op het gebied van de wetgeving, is openbaarheid een eerste vereischte. Een der voornaamste bezwaren tegen de bestaande regeling omtrent de totstandkoming van ordonnanties zal daarmede zijn opgeheven.

Art. 36. Bij dit artikel wordt aan den Gouverneur-Generaal de bevoegdheid toegekend om de beraadslagingen van den Wetgevenden Raad zelf bij te wonen of door gemachtigden te doen bijwonen. Dit is noodzakelijk voor de verdediging en toelichting van de door den Landvoogd aan den Raad gedane voorstellen tot vaststelling van ordonnanties, voor het geven van door den Raad gevraagde inlichting enz.

Art. 38. Bij dit artikel wordt eenzelfde regeling gegeven voor de stemmingen in den Wetgevenden Raad als voor die in den Volksraad (zie art. 30).

§ 14. 15. Art. 42. Eene voorziening als deze komt reeds voor in de Regeeringsreglementen voor Suriname (artt. 105 en 106) en Curaçao (artt. 97 en 98), doch tot nog toe niet in dat voor Nederlandsch-Indië. In de practijk is echter ook in Nederlandsch-Indië reeds het gebruik ontstaan, dat de Volksraad inlichtingen aan den Gouverneur-Generaal vraagt. Thans wordt het recht van den Volksraad, om zulks te doen, in de wet vastgelegd.

Art. 43. Ter uitvoering van de bij de grondwetsherziening door de Nederlandsche Regeering gedane toezegging, zal de Volksraad in de gelegenheid worden gesteld om steeds van raad te dienen nopens de ontwerpen van algemeene maatregelen van bestuur, Nederlandsch-Indië betreffende, behoudens in gevallen van spoedeischenden aard en behoudens ten aanzien van algemeene maatregelen van bestuur, waarbij eene regeling wordt getroffen, welke bij ordonnantie had behooren te geschieden, doch waaromtrent geene overeenstemming is verkregen met den Volksraad of de Raad in gebreke is gebleven, zijn besluit binnen een door den Gouverneur-Generaal gestelden termijn ter kennis van dezen te brengen. Het zou geen zin hebben den Volksraad over de ontwerpen van de laatstbedoelde algemeene maatregelen van bestuur te hooren.

Of een spoedeischend geval aanwezig is, zal de Kroon moeten beslissen, terwijl in elk geval, dat de Raad gehoord wordt, door den Gouverneur-Generaal een termijn zal kunnen worden bepaald, binnen welken de Raad van advies zal moeten dienen, zulks ten einde te voorkomen, dat de totstandkoming van een algemeenen maatregel van bestuur, door vertraging in het uitbrengen van het gevraagde advies, zou kunnen worden op- of tegengehouden.

Art. 44. Dit artikel geeft uitvoering aan het bepaalde bij artikel 62, 1ste lid tweeden volzin, der Grondwet. Voor de bepaling van een termijn wordt verwezen naar de toelichting op het vorige artikel.

§ 14. 16. Art. 45. Voor de algemeene verordeningen, door den Gouverneur-Generaal alleen vastgesteld is de benaming „regeeringsverordeningen” gekozen, in aansluiting aan de aanduiding van de centrale Overheid in de nieuwe artt. 15, 18, 59—62, met het woord: Regeering.

Art. 47. Voor het tweede lid vgl. het slot van de toelichting op art. 43 (§ 14 No. 15).

Artt. 48 en 49. Deze artikelen bevatten het recht van initiatief en dat van amendement van den Volksraad.

Art. 53. Dit artikel voorziet in het geval, dat tussehen den Gouverneur-Generaal en den Volksraad geene overeenstemming wordt verkregen omtrent de vaststelling van eene ordonnantie of dat de Volksraad zijn besluit nopens het hem aangeboden ontwerp eener ordonnantie niet binnen een door den Landvoogd gestelden termijn ter kennis van dezen brengt. In deze gevallen kan de regeling bij algemeenen maatregel van bestuur geschieden. Het zal echter voorkomen dat eene aangelegenheid van zoo dringenden aard is, dat op de totstandkoming van den algemeenen maatregel niet kan worden gewacht. In dit geval moet de Gouverneur-Generaal bevoegd zijn, zonder overeenstemming met den Volksraad tot vaststelling van de ordonnantie over te gaan.

Art. 54. Bij dit artikel wordt aan de Kroon wetgevende bevoegdheid toegekend ten aanzien van de inwendige aangelegenheden van Nederlandsch-Indië. Tot de aangelegenheden, waaromtrent de Koning regelend kan optreden, zijn die gebracht, waarbij niet alleen de belangen van Nederlandsch-Indië betrokken zijn, doch ook die van den Staat als geheel, en welke dus beter door den Koning kunnen worden geregeld dan door den wetgever in Indië. Voor de redactie vgl. het nieuwe art. 59 der Grondwet.

Voorts wordt in dit artikel verwezen naar de wetsbepalingen, welke regeling bij algemeenen maatregel van bestuur uitdrukkelijk voorschrijven (cf. art. 62 der Grondwet).

§ 14. 17. Art. 55 is in hoofdzaak gelijkkluidend met het tegenwoordige art. 21.

§ 14. 18. Art. 56. De in dit artikel aan den Landvoogd toegekende bevoegdheid was oorspronkelijk neergelegd in het tegenwoordige artikel 23, alleen strekte zij zich daar nog niet uit tot wijziging van wetten. Uitbreiding tot wijziging is echter noodzakelijk, omdat de praktijk heeft uitgewezen, dat buitenwerkingstellen van bestaande bepalingen dikwijls niet voldoende is, doch ook nieuwe daarvoor in de plaats moeten kunnen worden gesteld.

§ 14. 22. Art. 62^a. Dit artikel geeft uitvoering aan artikel 62 bis der Grondwet en regelt de schorsing en vernietiging van ordonnanties wegens strijd met de Grondwet, met de wet (hieronder begrepen strijd met een algemeenen maatregel van bestuur) of met het algemeen belang (hieronder te verstaan zoowel dat van Nederlandsch-Indië als dat van den Staat).

De hier gegeven voorschriften sluiten aan bij de artt. 153 t/m 160 der Nederlandse Gemeentewet en de artt. 166 t/m 174 der Provinciale Wet. Het is echter niet wenschelijk voorgekomen voor den duur der schorsing een bepaalden termijn te stellen, aangezien de behandeling van wetsontwerpen zoozeer aan niet te voorziene vertraging onderhevig is, dat zelfs een ruime termijn in sommige gevallen onvoldoende kan blijken. Voldoende schijnt het een termijn te stellen, waarbinnen een wetsontwerp tot vernietiging van de geschorste ordonnantie bij de Staten-Generaal moet zijn ingediend.

Art. 63. Op overeenkomstige wijze als in het vorige artikel voor ordonnanties is bepaald, regelt dit artikel de schorsing en vernietiging van regeeringsverordeningen.

§ 14. 23. De artikelen 63^a tot en met 63^f hebben betrek-

king op de vaststelling van de jaarlijkse begrooting en van mogelijke aanvullingsbegrootingen.

Zooals in § 6 dezer memorie onder *d* reeds is uiteengezet, zal de bevoegdheid van de Indische Regeering ten aanzien van de evenbedoelde vaststelling aanmerkelijk worden uitgebreid. Ook in verband hiermede is het wenschelijk om de ter zake handelende voorschriften, welke thans in de Indische Comptabiliteitswet voorkomen, v. z. n. op te nemen in de Wet op de staatsinrichting van Nederlandsch-Indië, waar zij in het nieuw te vormen Hoofdstuk „Van de begrooting” beter op hunne plaats zijn.

Art. 63 *a*. (Vgl. art. 4, 1ste lid, der Indische Comptabiliteitswet).

De vaststelling der begrooting zal, aangezien het hier niet zuiver eene daad van wetgeving betreft, niet bij ordonnantie geschieden, doch bij een door den Gouverneur-Generaal in overeenstemming met den Volksraad (in pleno) genomen besluit.

In het artikel wordt ook gesproken van „aanvullingsbegrootingen”, aangezien het als eene leemte gevoeld wordt, dat deze thans niet uitdrukkelijk worden genoemd.

Art. 63 *b*. Met het oog op de taak welke de wetgevende macht in Nederland ten aanzien van de Indische begrooting behoudt, is bij dit artikel afgeweken van wat tot nog toe artt. 2 en 3 van de Indische Comptabiliteitswet bepaalden. Kenden deze laatste een splitsing der begrooting in vier hoofdstukken, verdeeld in afdeelingen, voortaan zal de begrooting bestaan uit elf afdeelingen, waarin zooveel mogelijk de uitgaven en middelen, op één departement van algemeen bestuur betrekking hebbende, zijn samengebracht, elk voor zooveel nodig gesplitst in vier hoofdstukken, t. w. de uitgaven in Indië, die in Nederland, de middelen in Indië en die in Nederland. Ter wille van de duidelijkheid en de juistheid wordt gesproken van de „jaarlijkse” begrooting en zulks in tegenstelling met de „aanvullings-” begrooting.

Art. 63 *c*. (Vgl. art. 4, 2de lid, der Indische comptabiliteitswet).

Ook in dit artikel wordt thans onderscheiden tusschen de jaarlijkse begrooting en aanvullingsbegrootingen.

Voor de behandeling van de jaarlijkse begrooting door den Volksraad wordt een termijn van tien weken noodig doch ook voldoende geacht. Thans heeft de Volksraad een termijn, loopende van den derden Dinsdag in Mei tot 16 Juli, dit is ongeveer acht weken, hetgeen gebleken is eenigszins krap te zijn, vandaar dat de tijdsduur met twee weken verlengd is.

Het zou bezwaarlijk gaan, voor de behandeling van de aanvullingsbegrootingen in de wet een bepaalden termijn te stellen. Deze moet afhankelijk kunnen worden gemaakt van den omvang der aanvullingsbegrooting. De bepaling van den termijn in elk bijzonder geval wordt hiervoor dus aan den Gouverneur-Generaal overgelaten.

Art. 63 *d*. (Vgl. art. 4, vierde lid, der Indische Comptabiliteitswet).

Voor de openbaarmaking wordt niet, gelijk thans, een bepaalde datum genoemd (16 Juli), doch een termijn van twee weken gesteld na afloop van de in het artikel 63 *c* gestelde termijnen.

Art. 63 *e* en 63 *f*. (Vgl. art. 4, derde lid en eerste lid der Indische Comptabiliteitswet).

Deze beide artikelen behoeven, na hetgeen in § 6 dezer

schriften der wet zijn vervangen, dient eene overgangsbepaling als deze te worden opgenomen.

III. Aangezien volgens de wet in den vervolge onderwerpen, betreffende de inwendige aangelegenheden van Nederlandsch-Indië, bij ordonnantie kunnen worden geregeld, voor zoover zulks niet bij de wet geschiedt of aan den Koning is opgedragen, en dus regeling van die aangelegenheden bij ordonnantie regel is geworden, dient, ten einde aan deze bevoegdheid van den ordonnantie-wetgever niet voor een aanzienlijk deel hare groote beteekenis te ontnemen, tevens te worden bepaald, dat die ordonnantiewetgever bevoegd zal zijn bepalingen, welke op bedoelde onderwerpen betrekking hebben en die voorkomen in thans bestaande wetten en algemeene maatregelen van bestuur, te wijzigen.

Hiertoe dient deze derde overgangsbepaling, welke tevens de noodige uitzonderingen opsomt op de laatstbedoelde bevoegdheid.

De uitzonderingen onder *a*, *b* en *c*, welke eene algemeene strekking hebben behoeven geene nadere toelichting die onder *d* e.v. zullen moeten blijven gelden, totdat de algemeene wetgever mocht besluiten de bij de daar genoemde wetten geregelde onderwerpen aan den ordonnantie-wetgever ter regeling over te laten.

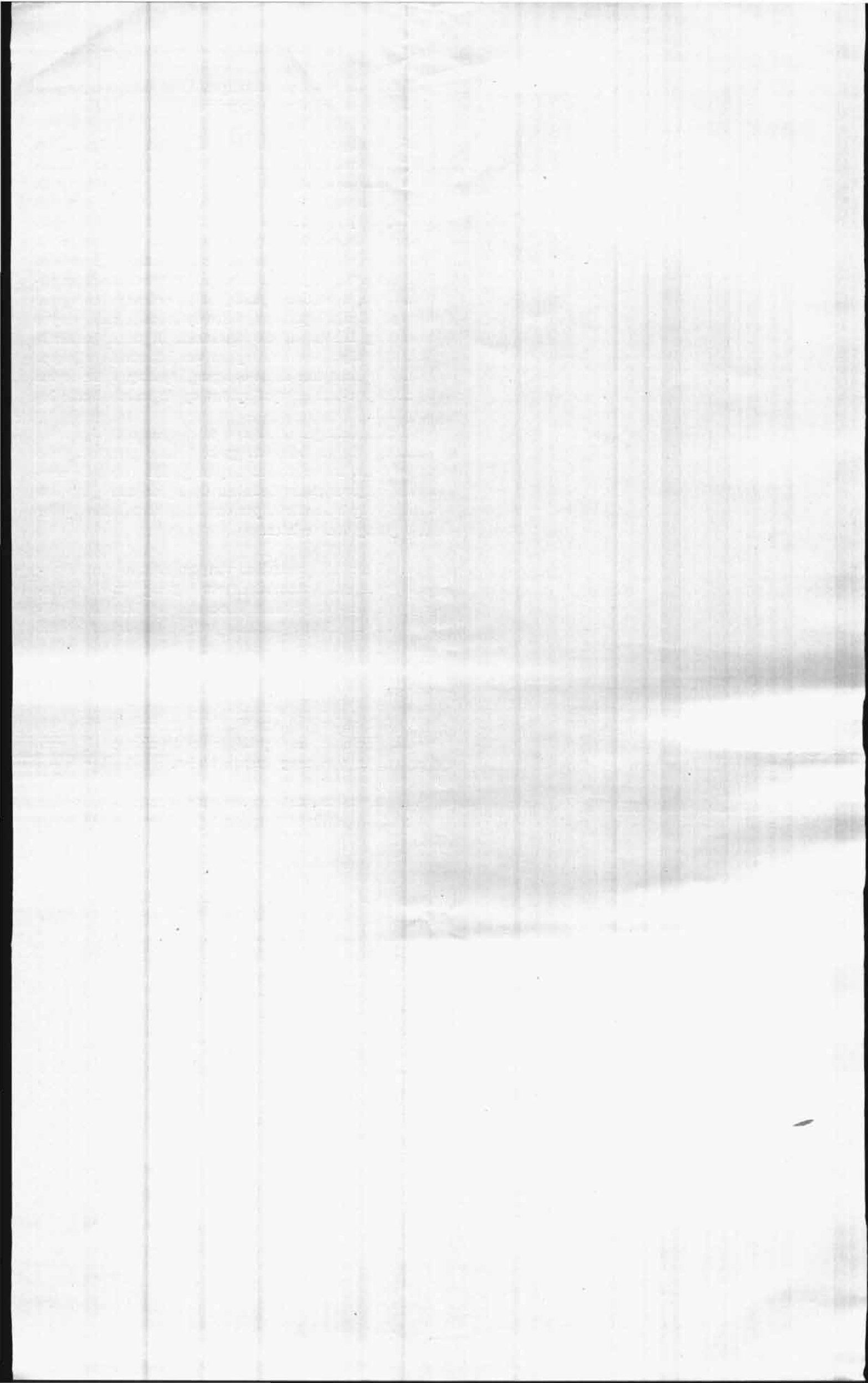
IV. Waar het vaststellen van een nieuwe kiesrechtregeling voor den Volksraad en een regeling van de verkiezing van den Wetgevenden Raad aan de eerste samenstelling van de nieuwe Indische wetgevende macht vooraf moeten gaan, zullen deze regelingen voor de eerste maal bij algemeenen maatregel van bestuur getroffen moeten worden.

V. Ook zullen eerst na de vorming van de onder IV bedoelde lichamen de bepalingen op de nieuwe wijze van wetgeven in werkring kunnen treden.

VI. In verband met de vele wijzigingen en de invoeging van artikelen, welke reeds eerder in het Regeeringsreglement zijn en ook nu weder worden aangebracht, is het ter wille van de duidelijkheid en de overzichtelijkheid noodig, dat de artikelen van de wet in eene doorlopend genummerde reeks worden samengevat. Ook zal het noodig zijn, dat de aanhaling van de artikelen dezer wet zoo in deze wet als in andere wetten gewijzigd wordt.

Voorts wordt deze gelegenheid aangegrepen om de wet, welke thans voor een deel in de vroegere en voor een deel in de latere spelling geschreven is, met toepassing van de thans gebruikelijke spelling in zijn geheel in het Staatsblad van Nederlandsch-Indië te plaatsen.

De tekst der wet, zooals deze zal luiden na het aanbrenge van de voorgestelde wijzigingen, is als bijlage aan deze memorie toegevoegd.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 5 — STUK 4.

Herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië.

BIJLAGE DER MEMORIE VAN TOELICHTING.

Tekst der Wet op de Staatsinrichting van Nederlandsch-Indië zooals deze zal luiden na de aangebrachte wijzigingen.

EERSTE HOOFDSTUK.

Van den Gouverneur-Generaal en den Raad van Nederlandsch-Indië.

Art. 1. Het algemeen bestuur van Nederlandsch-Indië wordt, met inachtneming van de voorschriften dezer wet, in naam des Konings uitgeoefend door den Gouverneur-Generaal.

Ieder, die zich in Nederlandsch-Indië bevindt, is verplicht den Gouverneur-Generaal te erkennen als des Konings vertegenwoordiger, en hem als zoodanig te eerbiedigen en te gehoorzamen.

Art. 2. De Gouverneur-Generaal moet Nederlander zijn en den ouderdom van dertig jaren vervuld hebben.

Hij wordt door den Koning benoemd en ontslagen en mag zijne waardigheid niet nederleggen, noch Nederlandsch-Indië verlaten, zonder magtiging van den Koning.

Art. 3. De Gouverneur-Generaal mag rechtstreeks noch zijdelings deelhebber zijn in noch borg zijn voor eenige onderneming, ten grondslag hebbende eene overeenkomst, om winst of voordeel aangegaan met Nederlandsch-Indië of met eenig deel daarvan.

Hij mag, behalve openbare schuldbrieven, geene schuldvorderingen ten laste van Nederlandsch-Indië bezitten.

Hij mag geen deel hebben, regtstreeks of zijdelings, in ondernemingen van handel en scheepvaart, in Nederlandsch-Indië gevestigd, noch aldaar eigenaar of huurder van landerijen zijn.

Art. 4. De Koning kan aan den Gouverneur-Generaal toevoegen eenen Luitenant-Gouverneur-Generaal, bestemd om hem voorloopig op te volgen, en om inmiddels zoodanig werkzaam te zijn, als door den Koning of door den Gouverneur-Generaal zal worden voorgeschreven.

Het bepaalde bij de eerste alinea van art. 2 en bij art. 3 is toepasselijk op den Luitenant-Gouverneur-Generaal.

Art. 5. De Gouverneur-Generaal legt in handen van den

Koning, of op 's Konings magtiging, in eene vergadering, zamengesteld overeenkomstig art. 15, den volgenden eed (verklaring en belofte) af:

„Ik zweer (verklaar) dat ik, om tot Gouverneur-Generaal over Nederlandsch-Indië benoemd te worden, „direktelijk of indirektelijk, aan geene personen, hetzij „in of buiten het bestuur, onder wat naam of voorwendsel „ook, eenige giften of gaven beloofd of gegeven heb, noch „beloven of geven zal.

„Ik zweer (beloof) dat ik, om iets in deze betrekking te „doen of te laten, van niemand hoegenaamd eenige beloften „of geschenken aannemen zal, direktelijk of indirektelijk.

„Ik zweer (beloof) dat ik den Koning gehoorzaam en „getrouw zal zijn.

„Ik zweer (beloof) dat ik de welvaart van Neder- „landsch-Indië naar mijn vermogen bevorderen zal.

„Ik zweer (beloof) getrouwheid aan de Grondwet; dat ik „de wet op de staatsinrichting van Nederlandsch-Indië en „alle andere voor Nederlandsch-Indië geldende „verordeningen, steeds zal onderhouden en doen onderhou- „den en dat ik mij in alles zal gedragen zooals een braaf „en eerlijk Gouverneur-Generaal betaamt.

„Zoo waarlijk helpe mij God almachtig!“ („Dat verklaar „en beloof ik“).

Art. 6. De Luitenant-Gouverneur-Generaal legt, in handen des Konings of van den Gouverneur-Generaal, den volgenden eed (verklaring en belofte) af:

„Ik zweer (verklaar) dat ik, om tot Luitenan-Gouver- „neur-Generaal over Nederlandsch-Indië te wor- „den benoemd, direktelijk of indirektelijk, aan geene per- „nen, hetzij in of buiten het bestuur, onder wat naam of „voorwendsel ook, eenige giften of gaven beloofd of ge- „geven heb, noch beloven of geven zal.

„Ik zweer (beloof) dat ik, om iets in deze betrekking „te doen of te laten, van niemand hoegenaamd eenige be- „loften of geschenken aannemen zal, direktelijk of indi- „rektelijk.

„Ik zweer (beloof) dat ik den Koning en den Gouver- „neur-Generaal, als des Konings vertegenwoordiger, ge- „hoorzaam en getrouw zal zijn.

„Ik zweer (beloof) dat ik de welvaart van Neder- „landsch-Indië naar mijn vermogen bevorderen zal.

„Ik zweer (beloof) dat ik mij met nauwgezetheid en „ijver zal kwijten van alle verrigtingen, welke de Koning „of de Gouverneur-Generaal mij zal opdragen; dat ik de „wet op de staatsinrichting van Nederlandsch-Indië en „alle andere voor Nederlandsch-Indië geldende „verordeningen getrouwelijk zal nakomen, en dat ik mij „in alles gedragen zal zoo als een braaf en eerlijk Luite- „nant-Gouverneur-Generaal betaamt.

„Zoo waarlijk helpe mij God Almatigd!“ („Dat ver- „klaar en beloof ik“).

Art. 7. Er is een Raad van Nederlandsch-Indië, bestaande uit eenen vice-president en vier leden.

Hij wordt bijgestaan door eenen sekretaris.

De Gouverneur-Generaal kan het voorzitterschap van den Raad opdragen aan den Luitenant-Gouverneur-Generaal en kan het zelf bekleeden, zoo dikwijls hij dit noodig oordeelt. Zij hebben alleen eene raadgevende stem.

De Gouverneur-Generaal kan, in bijzondere gevallen, an-

dere ambtenaren, alsmede officieren der zee- of landmagt, gelasten de vergaderingen van den Raad bij te wonen, tot het geven van mondelinge inlichtingen.

Het reglement van orde voor 's Raads vergaderingen, wordt door den Koning vastgesteld. Het behelst de verplichting tot geheimhouding, in zoover het algemeen belang dit vordert.

Art. 8. De vice-president en de leden van den Raad van Nederlandsch-Indië moeten Nederlandsch onderdaan zijn en den ouderdom van dertig jaren vervuld hebben.

Zij worden door den Koning benoemd en ontslagen.

Bloedverwantschap of zwagerschap, tot den vierden graad ingesloten, mag niet bestaan tusschen den Gouverneur-Generaal, den Luitenant-Gouverneur-Generaal en den vice-president of leden van den Raad, noch tusschen den vice-president en de leden onderling.

Die na zijne benoeming in den verboden graad van zwagerschap geraakt, kan zijne bediening niet behouden zonder vergunning van den Koning.

De zwagerschap houdt op door het overlijden der vrouw, die haar veroorzaakte.

Art. 9. De vice-president en de leden van den Raad van Nederlandsch-Indië mogen, nevens hun ambt, geene andere bezoldigde betrekkingen in dienst van den Lande bekleeden.

Artikel 3 is op hen van toepassing.

Art. 10. 1. Indien het ambt van vice-president van den Raad van Nederlandsch-Indië openvalt, wordt door den Gouverneur-Generaal zoo spoedig mogelijk een met redenen omkleede aanbeveling van minstens twee personen aan den Minister van Koloniën gezonden.

Tot het vervullen eener opengevallen plaats van lid van den Raad van Nederlandsch-Indië, wordt door den Gouverneur-Generaal, na overleg met den Raad, binnen dertig dagen, eene met redenen omkleede aanbeveling van minstens twee personen, aan den Minister van Koloniën gezonden.

Indien de belangen van 's Lands dienst dringend vorderen dat de opengevallene plaats inmiddels worde vervuld, draagt de Gouverneur-Generaal aan een der aanbevolenen de waarneming op van het lidmaatschap van den Raad.

Dusdanige tijdelijke waarneming heeft altijd plaats, wanneer bij gebreke daarvan het getal der dienstdoende leden van den Raad, de vice-president daaronder begrepen, minder dan drie zou bedragen.

Art. 11. De vice-president en de leden van den Raad van Nederlandsch-Indië leggen, vóór de aanvaarding hunner bediening, in handen van den Koning of van den Gouverneur-Generaal, den volgenden eed (verklaring en belofte) af:

„Ik zweer (verklaar) dat ik, om tot vice-president(lid) van den Raad van Nederlandsch-Indië benoemd te worden, directelijk of indirectelijk, aan geene personen, hetzij in of buiten het bestuur, onder wat naam of voorwendsel ook, eenige giften of gaven beloofd of gegeven heb, noch beloven of geven zal.

„Ik zweer (beloof) dat ik, om iets in deze betrekking te doen of te laten, van niemand hoegenaamd eenige belof-

„ten of geschenken aannemen zal, direktelijk of indirek-
„telijk.

„Ik zweer (beloof) getrouwheid aan den Koning, eerbied
„voor en gehoorzaamheid aan den Gouverneur-Generaal, als
„des Konings vertegenwoordiger.

„Ik zweer (beloof) dat ik, door mijne daden en raadge-
„vingen, naar mijn vermogen zal medewerken tot bevoorde-
„ring van de welvaart van Nederlandsch-Indië.

„Ik zweer (beloof) dat ik de wet op de staatsinrichting
„van Nederlandsch-Indië en alle andere voor Neder-
„landsch-Indië geldende verordeningen getrouwelijk
„zal nakomen, en dat ik mij in alles zal gedragen, zoo als
„een braaf en eerlijk vice-president (lid) van den Raad van
„Nederlandsch-Indië betaamt.

„Zoo waarlijk helpe mij God Almagtig!" („Dat belooft
en verklaar ik").

Deze eed wordt mede door den waarnemenden vice-pre-
sident en de waarnemende leden van den Raad van Ne-
derlandsch-Indië afgelegd.

Art. 12. Wanneer, bij het openvallen van het ambt van
vice-president van den Raad van Nederlandsch-
Indië, de benoeming van den opvolger niet geschied, of
in Nederlandsch-Indië niet bekend is, of de be-
noemde in de spoedige aanvaarding zijner waardigheid ver-
hinderd wordt, draagt de Gouverneur-Generaal de waarneming
daarvan op aan het oudste lid in benoeming van
den Raad.

Art. 13. Wanneer ziekte of afwezendheid van den Gou-
verneur-Generaal eene voorziening noodzakelijk maakt, kan
hij het dagelijksch beleid der zaken tijdelijk opdragen aan
den Luitenant-Gouverneur-Generaal; bij ontstentenis van
dezen, aan den vice-president, en deze niet aanwezig
zijnde, aan het oudste lid in benoeming van den Raad van
Nederlandsch-Indië; een en ander op zoodanigen
voet, als de Gouverneur-Generaal zal noodig oordeelen.

Art. 14. Wanneer de waardigheid van Gouverneur-
Generaal openvalt en de benoeming van den voorloopigen
of definitieven opvolger niet geschied, of in Neder-
landsch-Indië niet bekend is, gelijk mede wanneer
de benoemde in de dadelijke aanvaarding wordt verhin-
derd, treedt de door den Koning benoemde vice-president
van den Raad van Nederlandsch-Indië op als
waarnemend Gouverneur-Generaal.

Art. 15. Wanneer, in het geval bij het voorgaand ar-
tikel voorzien, geen door den Koning benoemde vice-
president van den Raad van Nederlandsch-Indië
aanwezig is, wordt aan een der leden van den Raad de
tijdelijke waarneming der waardigheid van Gouverneur-
Generaal opgedragen in eene vergadering, waartoe wor-
den tezamen geroepen:

- de ter plaatse aanwezige leden van den Raad;
- de voorzitter van den Volksraad;
- de president van het Hooggerechtshof;
- de hoofden der departementen van algemeen bestuur;
- de procureur-generaal bij het Hooggerechtshof
en de president der Algemeene Rekenkamer.

De vergadering wordt binnen tweemaal vier-en-twintig
uren bijeengeroepen en voorgezeten door den oudste in
benoeming van de aanwezige leden van den Raad.

De voorzitter en de leden der vergadering leggen den

eed (belofte) af: „dat zij hunne stem zullen uitbrengen „op het lid van den Raad van Nederlandsch-Indië, „dien zij in gemoede het meest geschikt achten voor de „tijdelijke waarneming der waardigheid van Gouverneur- „Generaal.”

De algemeene secretaris en de secretarissen der Regeering, wonen de vergadering bij. Een hunner voert de pen, de overigen zijn stemopnemers.

De benoeming geschiedt bij volstreckte meerderheid van stemmen, door middel van ongeteekende stembriefjes.

De stembriefjes worden, na door de medestemmenden in eene bus te zijn gestoken, door de stemopnemers overluid voorgelezen.

Niet of niet behoorlijk ingevulde stembriefjes worden, tot bepaling der meerderheid, afgetrokken van het getal der aanwezige leden der vergadering.

Wanneer bij de eerste stemming geen volstreckte meerderheid is verkregen, wordt tot eene tweede vrije stemming overgegaan.

Indien ook bij deze stemming door niemand de volstreckte meerderheid is verkregen, heeft er eene derde stemming plaats over de twee personen, die bij de tweede de meeste stemmen op zich vereenigd hebben. Deze onthouden zich van verdere deelneming aan de stemming.

Wanneer bij de tweede stemming meer dan twee personen een gelijk aantal stemmen op zich vereenigen, wordt door voorafgaande stemming beslist, wie hunner niet zullen behooren tot het bij de vorige alinea bedoelde tweetal.

Bij het staken der stemmen is de oudste in benoeming de verkozene. Na den afloop der werkzaamheden, worden de stembriefjes in tegenwoordigheid der leden verbrand.

Van de verrigtingen der vergadering wordt een nauwkeurig proces-verbaal in dubbel opgemaakt en door al de leden en de secretarissen onderteeekend. Een der dubbelen wordt gezonden aan den Minister van Koloniën.

Art. 16. Het bepaalde bij art. 15 is ook toepasselijk op het geval dat de door den Koning benoemde vice-president van den Raad van Nederlandsch-Indië, hoewel in Indië aanwezig, echter niet in staat is de waardigheid van waarnemenden Gouverneur-Generaal dadelijk te aanvaarden. Zoodra de verhindering ophoudt, treedt hij van regtswege op als waarnemende Gouverneur-Generaal.

Art. 17. Wanneer er vermoeden bestaat dat de Gouverneur-Generaal door krankzinnigheid buiten staat is zijne waardigheid te blijven uitoefenen, belegt degene die hem zou moeten vervangen, of, als deze niet bekend of afwezend is, de oudste in benoeming der aanwezige leden van den Raad van Nederlandsch-Indië, eene vergadering van dien raad, ten einde te onderzoeken, of er gronden aanwezig zijn, om het bestaande vermoeden als juist aan te nemen.

In die vergadering worden de ambtenaren, die dagelijks met den Gouverneur-Generaal in aanraking zijn, geroepen om inlichtingen te geven.

3. Zoo daartoe redenen bestaan, wordt vervolgens door den Raad eene commissie van drie geneeskundigen benoemd, om den Raad te dienen van bericht omtrent den toestand van den Gouverneur-Generaal. Deze commissie is bevoegd om den gewonen geneesheer van den Gouverneur-Generaal in haar midden te roepen.

Bevestigt dit nader onderzoek het bestaande vermoeden, dan wordt de vergadering belegd, omschreven in art. 15.

Die vergadering roept als getuigen voor zich degenen, die over de zaak licht kunnen verspreiden, en beslist vervolgens bij meerderheid van stemmen of er redenen zijn om den Gouverneur-Generaal, onder 's Konings goedkeuring, te ontheffen van de uitoefening zijner waardigheid.

Wanneer de vergadering tot de ontheffing besluit, is de Gouverneur-Generaal, uit kracht dier verklaring, van de uitoefening zijner waardigheid ontheven en wordt, naarmate der omstandigheden, in de voorloopige vervulling voorzien, overeenkomstig het bepaalde bij art. 14 of 15.

Van elk gedeelte des onderzoeks worden naauwkeurige processen-verbaal in dubbel opgemaakt, en door al de leden en de sekretarissen onderteekend.

Een der dubbelen wordt gezonden aan den Minister van Koloniën.

Art. 18. Bloedverwantschap of zwagerschap, tot den vierden graad ingesloten, mag niet bestaan tusschen den Gouverneur-Generaal en de sekretarissen der Regeering, noch tusschen die sekretarissen onderling.

Het bepaalde bij de twee laatste alinea's van art. 8 is hier toepasselijk.

Art. 19. Al wat in deze wet omtrent den Gouverneur-Generaal is bepaald, is toepasselijk op hem, die de waardigheid tijdelijk uitoefent, met uitzondering van het vastgestelde bij art. 18.

Art. 19a. De Gouverneur-Generaal zorgt voor de uitvoering der algemeene verordeningen en vaardigt de daartoe noodige bevelen uit.

De algemeene verordeningen zijn op die gedeelten van Nederlandsch-Indië, alwaar het regt van zelfbestuur aan de Inlandsche vorsten en volken is gelaten, slechts in zoo ver toepasselijk, als met dat regt bestaanbaar is.

Art. 19b. De Gouverneur-Generaal vraagt het advies van den Raad van Nederlandsch-Indië over alle zaken van algemeen of bijzonder belang, waar hij dit noodig oordeelt.

Tot die raadpleging is hij verplicht ten aanzien van:

- a. alle instruktien en reglementen, het algemeen of gewestelijk bestuur betreffende, op zijnen last ontworpen;
- b. de toepassing van art. 19c van deze wet en in het algemeen van elke regeling der staatkundige betrekkingen met Nederlandsch-Indische zelfbesturen;
- c. de algemeene strekking der maatregelen door het burgerlijk gezag genomen of te nemen in geval van oorlog of opstand;
- d. buitengewone maatregelen van gewigtigen aard;
- e. benoemingen tot gewigtige ambten, ter aanwijzing van den Koning;
- f. de voorstellen, welke bij den Volksraad aanhangig worden gemaakt en gewichtige mededeelingen, welke aan den Volksraad worden gedaan;
- g. de voorstellen door den Volksraad aan den Gouverneur-Generaal gedaan;
- h. de ontwerpen van regeeringsverordeningen.

De Gouverneur-Generaal alleen beslist en geeft van zijn besluit kennis aan den Raad.

Wanneer de Raad van Nederlandsch-Indië door den Gouverneur-Generaal is gehoord, wordt daarvan melding gemaakt in den aanhef der besluiten.

Art. 19c. Wanneer de Gouverneur-Generaal, in de gevallen, waarin overeenstemming wordt gevorderd, zich niet verenigt met het advies van den Raad van Nederlandsch-Indië, wordt de uitspraak des Konings door hem ingeroepen.

De Gouverneur-Generaal kan, zonder die uitspraak af te wachten, de door hem noodig gekeurde maatregelen op eigen gezag en verantwoordelijkheid nemen, wanneer hij oordeelt, dat langer verwijl de veiligheid of de rust van Nederlandsch-Indië of andere gewichtige algemeene belangen zou in gevaar brengen.

Alvorens die maatregelen worden genomen, wordt het onderwerp opnieuw aan eene beraadslaging in den Raad, onder het voorzitterschap van den Gouverneur-Generaal, onderworpen. De Gouverneur-Generaal stemt in dit geval mede en heeft, bij staking, eene beslissende stem.

Art. 19d. Alle landsdienaren zijn verplicht aan den Raad van Nederlandsch-Indië, op zijne aanvraag, inlichtingen te geven omtrent de feiten, wier kennis vereischt wordt voor de adviezen, door den Gouverneur-Generaal van den Raad gevraagd.

Art. 19e. De Raad van Nederlandsch-Indië heeft het recht aan den Gouverneur-Generaal voorstellen te doen.

2. De Gouverneur-Generaal geeft van zijn besluit kennis aan den Raad en brengt, indien de Raad dit verzoekt, het voorstel en het genomen besluit ter kennis van den Minister van Koloniën.

Art. 19f. De Gouverneur-Generaal kan aan den vice-president en aan de leden van den Raad van Nederlandsch-Indië bijzondere commissiën opdragen en hen met zendingen belasten, mits hetzij de vice-president en twee leden, hetzij drie leden ter hoofdplaats aanwezig blijven.

Art. 19g. De Gouverneur-Generaal is, met opzigt tot de uitoefening van zijne waardigheid, verantwoordelijk aan den Koning, onverminderd het recht tot vervolging, bij art. 164 der grondwet aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal toegekend.

Art. 19h. Met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren, met of zonder ontzetting van het recht om te kiezen en van verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen wordt gestraft de Gouverneur-Generaal:

- a. die uitvoering geeft aan algemeene maatregelen van bestuur, aan andere Koninklijke besluiten of aan Koninklijke beschikkingen, wetende dat deze niet van de vereischte medeonderteekening van een der hoofden van de ministerieele departementen zijn voorzien;
- b. die uitvoering geeft aan algemeene maatregelen van bestuur, aan andere Koninklijke besluiten of aan Koninklijke beschikkingen, waarvan hem de uitvoering niet is opgedragen door den Minister van Koloniën;
- c. die opzettelijk nalaat uitvoering te geven aan voorschriften van deze wet en van andere algemeene verordeningen, alsmede aan Koninklijke besluiten of beschikkingen en aan verdragen en andere overeenkom-

sten, voor zoover die uitvoering door den Minister van Koloniën aan hem is opgedragen;

- d. die beschikkingen neemt of bevelen geeft, waardoor hij wist of weten moest, dat bepalingen van deze wet, van andere voor Nederlandsch-Indië verbindende algemeene verordeningen, of van gesloten verdragen en andere overeenkomsten, worden geschonden.

Art. 19i. Met hechtenis van ten hoogste zes maanden wordt gestraft de Gouverneur-Generaal aan wiens groveschuld te wijten is dat de in het vorige artikel, onder c., omschreven uitvoering wordt nagelaten.

Art. 19j. De feiten omschreven in de artikelen 19h en 19i zijn misdrijven.

Art. 19k. In geval van vervolging, hetzij naar aanleiding van art. 164 der Grondwet, hetzij ter zake van andere misdrijven of overtredingen, legt de Gouverneur-Generaal, op ontvangen bevel van wege den Koning, zijne waardigheid neder in handen van den daartoe door den Koning of door deze wet aangewezen opvolger.

Art. 19l. De Gouverneur-Generaal is opperbevelhebber van de in Nederlandsch-Indië aanwezige zee-magt, behoudens hare administratieve betrekkingen tot het departement van marine. Hij beschikt over de schepen en vaartuigen en derzelve manschap in overeenstemming met de door den Koning gegeven voorschriften, zoo als hij meest oorbaar acht voor de belangen van Nederlandsch-Indië.

Art. 19m. 1. De Gouverneur-Generaal is opperbevelhebber van de in Nederlandsch-Indië aanwezige landmacht.

2. De bevelhebber der landmacht wordt door den Koning benoemd. Wanneer bij het openvallen van de plaats van den bevelhebber de benoeming van zijn opvolger niet geschied of in Nederlandsch-Indië niet bekend is, of wanneer de benoemde in de spoedige aanvaarding zijner betrekking verhinderd wordt, voorziet de Gouverneur-Generaal in de tijdelijke waarneming.

3. De officieren worden door den Koning of door den Gouverneur-Generaal benoemd, al naar gelang hij, die aldus benoemd wordt, verblijf houdt buiten dan wel binnen Nederlandsch-Indië.

4. Op den voet, bij algemeenen maatregel van bestuur te bepalen wordt de rang van opperofficier verleend door den Koning; alle overige bevorderingen van de officieren geschieden door den Gouverneur-Generaal op den voet bij ordonnantie te bepalen.

5. De opperofficieren en alle buiten Nederlandsch-Indië vertoevende officieren worden ontslagen door den Koning, alle overige officieren door den Gouverneur-Generaal, een en ander op den voet bij ordonnantie en, voor zoover de opperofficieren betreft, bij algemeenen maatregel van bestuur, te bepalen.

6. De regelen omtrent het toekennen van pensioenen en gagementen worden bij ordonnantie gesteld.

Art. 19n. 1. Ter handhaving van de uit- of inwendige veiligheid kan door of vanwege den Gouverneur-Generaal elk gedeelte van Nederlandsch-Indië in staat van oorlog of in staat van beleg worden verklaard. Bij ordonnantie wordt

de wijze waarop zulks kan geschieden bepaald en de gevolgen geregeld.

2. Bij die regeling kunnen bepalingen van algemeene verordeningen, wetten en algemeene maatregelen van bestuur daaronder begrepen, worden aangewezen, die tengevolge van de verklaring in staat van oorlog of beleg, geheel of gedeeltelijk buiten werking treden.

Art. 19o 1. De Gouverneur-Generaal sluit verdragen met Nederlandsch-Indische zelfbesturen.

Van den inhoud dier verdragen wordt door den Koning mededeeling gedaan aan de beide Kamers der Staten-Generaal, zoodra Hij oordeelt dat het belang en de zekerheid van den Staat en van Nederlandsch-Indië zulks toelaten.

3. Gelijke mededeeling geschiedt alsdan door den Gouverneur-Generaal aan den Volksraad.

Art. 19p. Aan personen, niet in Nederlandsch-Indië geboren, die gevaarlijk worden geacht voor de openbare rust en orde, kan het verblijf aldaar door den Gouverneur-Generaal, in overeenstemming met den Raad van Nederlandsch-Indië, worden ontzegd.

Het daartoe strekkend besluit wordt, wanneer het Nederlandsers geldt, met redenen omkleed.

Het besluit bepaalt een redelijken tijd, die den betrokken persoon gelaten wordt voor het orde stellen op zijne zaken.

De Gouverneur-Generaal kan, bij een door hem ondertee-kend bevel, gelasten dat de betrokken personen, in afwachting van eene gelegenheid tot verwijdering, in hechtenis worden genomen.

Het besluit tot verwijdering en het bevel tot inhechtenis-neming worden aan den betrokken persoon bij geregtelijke akte beteekend.

De Gouverneur-Generaal brengt het besluit tot verwijde-ring, met de verdere stukken, onverwijld ter kennis van den Minister van Koloniën.

Van het besluit tot verwijdering geschiedt mededeeling aan den Volksraad en wordt, wanneer het Nederlandsers geldt, door den Koning kennis gegeven aan de Staten-Generaal.

Art. 19q. Aan personen, niet in Nederlandsch-Indië geboren, kan door den Gouverneur-Generaal, in overeenstemming met den Raad van Nederlandsch-Indië, in het belang der openbare rust en orde, het verblijf in bepaalde gedeelten van Nederlandsch-Indië worden ontzegd.

Wanneer de maatregel iemand betreft, niet tot de Inlanders behorende, wordt het besluit met de verdere stukken onverwijld gebragt ter kennis van den Minister van Koloniën.

Van den maatregel geschiedt mededeeling aan den Volksraad en wordt, wanneer het Nederlandsers geldt, door den Koning kennis gegeven aan de Staten-Generaal.

Art. 19r. De Gouverneur-Generaal kan, in overeenstemming met den Raad van Nederlandsch-Indië, aan personen binnen Nederlandsch-Indië geboren, in het belang der openbare rust en orde, eene bepaalde plaats aldaar tot verblijf aanwijzen, of het verblijf in bepaalde gedeelten van Nederlandsch-Indië ontzeggen.

De Gouverneur-Generaal kan, bij een door hem ondertee-kend bevel, gelasten dat de betrokken persoon, in afwachting

van eene gelegenheid tot verwijdering, in hechtenis wordt genomen.

Het besluit tot verwijdering en het bevel tot inhechtenisneming worden aan den betrokken persoon bij geregtelijke akte beteekend.

Wanneer de in dit artikel bedoelde maatregelen iemand betreffen, niet tot de inlanders behorende, wordt gehandeld overeenkomstig het voorlaatste lid van het voorgaande artikel.

De bepaling, vervat in het laatste lid van het voorgaande artikel, is mede toepasselijk.

Art. 19s. In de gevallen bedoeld in de artt. 19p, 19q en 19r, wordt door den Gouverneur-Generaal niet beslist dan nadat de betrokken persoon in zijne verdediging gehoord, of daartoe behoorlijk opgeroepen is. Van het verhoor wordt proces-verbaal opgemaakt.

Art. 19t. Met inachtneming van de regelen, bij ordonnantie gesteld, en behoudens de uitzonderingen bij deze wet en andere wetten bepaald, worden de ambtenaren benoemd en ontslagen door den Gouverneur-Generaal.

Het ontslag aan ambtenaren, die met verlof of wegens redenen van dienst buiten Nederlandsch-Indië vertoeven, wordt door den Koning verleend.

De Gouverneur-Generaal kan zijne in het eerste lid van dit artikel bedoelde bevoegdheid aan anderen overdragen.

De regelen omtrent het toekennen van pensioenen worden bij ordonnantie gesteld.

Art. 19u. De Gouverneur-Generaal regelt het bedrag der bezoldigingen en soldijen, voor zoover het niet door den Koning vastgesteld is.

Art. 19v. Het bezoldigen der ambtenaren geschiedt naar het beginsel, dat, behalve de toe te leggen jaarwedde, geene andere dan de uitdrukkelijk toegestane voordeelen uit het ambt mogen worden getrokken.

Die voordeelen worden door den ambtenaar alleen genoten wanneer het genot daarvan hem bij zijne benoeming uitdrukkelijk is vergund.

Spillagien of overwigten worden nimmer beschouwd als voordeelen aan de ambten verbonden, maar slechts als middelen om verliezen, buiten de schuld der ambtenaren ontstaan, te vergoeden.

Het bepaalde bij art. 3 van deze wet kan bij ordonnantie, geheel of gedeeltelijk, op ambtenaren worden toepasselijk gemaakt.

Art. 19w. De Gouverneur-Generaal heeft, na gehoord advies van het Hoog-geregtshof, het regt van gratie van straffen, door regterlijke vonnissen in Nederlandsch-Indië opgelegd, zoolang de veroordeelden zich aldaar ophouden.

Wanneer een zoodanig vonnis de doodstraf oplegt, zal het niet worden ten uitvoer gelegd dan nadat de Gouverneur-Generaal, volgens daaromtrent bij ordonnantie te stellen regels, in de gelegenheid is geweest gratie te verleenen.

Voor zooveel inlandsche vorsten en hoofden betreft, heeft hij ook, in overeenstemming met den Raad van Nederlandsch-Indië, het regt van amnestie en abolitie.

Art. 19x. De Gouverneur-Generaal heeft de magt om

dispensaties te verleenen, in de gevallen, bij de algemeene verordeningen omschreven; voor zooveel regtszaken betreft, na gehoord advies van het Hoog-geregtshof.

De Gouverneur-Generaal kan ook, in overeenstemming met den Raad van Nederlandsch-Indië, dispensatie verleenen van eene bepaalde regeeringsverordening, in de gevallen, daarbij niet vermeld.

Art. 19ij. De Gouverneur-Generaal verleent, in naam des Konings, zeebrieven aan schepen en vaartuigen, op de Europesche wijze getuigd. Vaartuigen, op de inlandsche wijze getuigd, worden van jaarpassen voorzien; een en ander op den voet bij algemeenen maatregel van bestuur te bepalen.

Art. 19z. De bescherming der bevolking tegen willekeur, van wien ook, is een der gewigtigste pligten van den Gouverneur-Generaal.

Hij zorgt, dat de besturende ambtenaren de daaromtrent bestaande of nader uit te vaardigen verordeningen stiptelijk nakomen, en dat overal gelegenheid gegeven worde om vrijelijk klagten in te leveren.

Art. 19aa. In elk gewest worden de aard en duur der persoonlijke diensten, waartoe de inheemsche bevolking verplicht is, de gevallen, waarin, en de wijze en voorwaarden, waarop zij kunnen worden gevorderd, bij ordonnantie geregeld, in overeenstemming met de bestaande gebruiken, instellingen en behoeften.

De ordonnanties, die persoonlijke diensten betreffen, worden in elk gewest, om de vijf jaren herzien, met het doel om daarin trapsgewijze de verminderingen te brengen, bestaanbaar met het algemeen belang.

In het verslag, bedoeld bij het derde lid van art. 61 der Grondwet, wordt jaarlijks opgave gedaan van den staat, waarin zich de voorgeschreven regeling der hier bedoelde diensten bevindt.

Art. 19bb. Behoudens het bepaalde in de artikelen 68c, 71, 5e lid en 145 zorgt de Gouverneur-Generaal, dat in Nederlandsch-Indië geene belastingen geheven worden dan die bij algemeene verordeningen zijn bepaald.

Art. 19cc. De Gouverneur-Generaal mag geene gronden verkoopen.

In dit verbod zijn niet begrepen kleine stukken gronds, bestemd tot uitbreiding van steden en dorpen en tot het oprigten van inrigtingen van nijverheid.

De Gouverneur-Generaal kan gronden uitgeven in huur, volgens regels bij ordonnantie te stellen. Onder die gronden worden niet begrepen de zoodanige, door de inlanders ontgonnen, of als gemeene weide, of uit eenigen anderen hoofde tot de dorpen of desa's behoorende.

Volgens regels, bij ordonnantie te stellen, worden gronden afgestaan in erfpacht voor niet langer dan vijf-en-zeventig jaren.

De Gouverneur-Generaal zorgt, dat geenerlei afstand van grond inbreuk make op de regten der inlandsche bevolking.

Over gronden, door inlanders voor eigen gebruik ontgonnen, of als gemeene weide of uit eenigen anderen hoofde tot de dorpen behoorende, wordt door den Gouverneur-Generaal niet beschikt dan ten algemeenen nutte, op den voet van art. 77.

Grond, door inlanders in erfelijk individueel gebruik

bezeten, wordt, op aanvraag van den regtmatigen bezitter, aan dezen in eigendom afgestaan onder de noodige beperkingen, bij ordonnantie te stellen en in den eigendomsbrief uit te drukken, ten aanzien van de verplichtingen jegens den Lande en de gemeente en van de bevoegdheid tot verkoop aan niet-inlanders.

Verhuur of in-gebruik-geving van grond door inlanders aan niet-inlanders geschiedt volgens regels, bij ordonnantie te bepalen.

TWEEDE HOOFDSTUK.

Van den Volksraad.

Art. 20. 1. Er is een Volksraad, bestaande uit een door den Koning te bepalen aantal leden. Dit aantal bedraagt minstens achtenveertig en ten hoogste vijf en zeventig.

2. Van de leden wordt minstens de helft verkozen op de wijze bij ordonnantie te regelen.

3. De overige leden worden, behoudens het bepaalde in lid 5, benoemd door den Gouverneur-Generaal, na raadpleging van den Raad van Nederlandsch-Indië, die eene aanbeveling doet van twee personen voor elke te vervullen plaats.

4. Van de verkozen leden zal een door den Koning te bepalen gedeelte, minstens de helft bedragende, tot de Inlanders behooren.

5. De Koning benoemt het lid, tevens voorzitter voor het tijdperk, bedoeld in het eerste lid van artikel 24, of bij tusschentijdsche benoeming tot het einde van dat tijdperk. De bezoldiging en het pensioen, aan het voorzittersambt verbonden, worden door den Koning vastgesteld.

6. De Volksraad benoemt zijn secretaris. Deze is geen lid van den Volksraad.

Art. 21. Lid van den Volksraad kunnen alleen zijn ingezetenen van Nederlandsch-Indië, die:

- a. den ouderdom van vijf en twintig jaren hebben vervuld;
- b. den staat van Nederlandsch onderdaan bezitten;
- c. niet krachtens de vroegere strafwetgeving:
  1. gevangenisstraf of eene zwaardere straf dan wel dwangarbeid hebben ondergaan, met uitzondering van vrijheidsstraf ter vervanging van geldboete of wegens overtreding van politie;
  2. van de waarneming van alle openbare bedieningen of ambten zijn ontzet;
- d. niet krachtens onherroepelijke rechterlijke uitspraak wegens krankzinnigheid of zwakheid van vermogens de beschikking of het beheer over hunne goederen missen, niet in staat van faillissement verkeerden of niet van de verkiesbaarheid zijn ontzet;
- e. niet bij onherroepelijke rechterlijke uitspraak tot gevangenisstraf of hechtenis zijn veroordeeld, anders dan ter vervanging van geldboete of wegens overtreding;
- f. niet op niet-eervolle wijze zijn ontslagen uit den dienst van den Lande.

Art. 22. Een lid van den Volksraad kan niet te gelijk zijn vice-president of lid van den Raad van Nederlandsch-

Indië, hoofd van een departement van algemeen bestuur of voorzitter of lid der Algemeene Rekenkamer.

2. De gevolgen van de vereeniging van het lidmaatschap van den Volksraad met andere dan de in het eerste lid genoemde, uit 's Lands kas bezoldigde ambten, worden voor zooveel noodig bij ordonnantie geregeld.

Art. 23. De leden van den Volksraad stemmen zonder last van of ruggespraak met hen, door wie zij zijn benoemd of verkozen.

Zij leggen vóór het aanvaarden hunner bediening als lid van den Volksraad in handen van den Gouverneur-Generaal of in de vergadering van den Volksraad in handen van den voorzitter, daartoe door den Gouverneur-Generaal gemachtigd, den volgenden eed (verklaring en belofte) af:

„Ik zweer (verklaar) dat ik, om tot lid (tevens voorzitter van den Volksraad benoemd (verkozen) te worden, middellijk noch onmiddellijk onder welken naam of voorwendsel ook, aan iemand, wie hij ook zij, iets heb gegeven of beloofd of geven zal”.

„Ik zweer (beloof) dat ik, om iets in deze bediening te doen of te laten, van niemand hoegenaamd eenige beloften of geschenken zal aannemen, middellijk noch onmiddellijk.”

„Ik zweer (beloof) trouw aan den Koning en dat ik de wet op de staatsinrichting van Nederlandsch-Indië steeds zal helpen onderhouden en het welzijn van Nederlandsch-Indië naar mijn vermogen zal voorstaan”.

Art. 24. De leden van den Volksraad worden voor een tijdperk van vier jaar benoemd of verkozen. Zij treden te gelijk af en zijn dadelijk opnieuw benoembaar of verkiesbaar.

Hij, die ter aanvulling van een tusschentijds opengevallen plaats is benoemd of verkozen, treedt af op het tijdstip, waarop degene, in wiens plaats hij benoemd of verkozen is, moest aftreden.

Art. 25. Het lidmaatschap van den Volksraad eindigt door vertrek of door afwezigheid uit Nederlandsch-Indië voor of gedurende meer dan acht maanden, behoudens in bijzondere gevallen ter beoordeeling van den Gouverneur-Generaal.

2. Indien tot lid van den Volksraad zijn benoemd of verkozen personen, die geen lid van den Volksraad kunnen zijn, trekt de Gouverneur-Generaal hunne benoeming in of vernietigt hij hunne verkiezing. Personen, die niet langer lid van den Volksraad kunnen zijn, worden door den Gouverneur-Generaal van het lidmaatschap ontheven. Ten aanzien van het lid, tevens voorzitter, geschiedt een en ander door den Koning.

De leden zijn bevoegd te allen tijde hun ontslag te nemen; zij geven daarvan schriftelijk kennis aan den Gouverneur-Generaal.

De regelen omtrent de wijze van voorziening in opengevallen plaatsen, omtrent overlegging en onderzoek van geloofsbrieven van nieuw-inkomende leden, omtrent de beslissing van geschillen welke aangaande die geloofsbrieven of de verkiezing rijzen, alsmede hetgeen verder voor de uitvoering van dit artikel noodig is, worden bij ordonnantie vastgesteld.

Art. 26. De Volksraad houdt zijne vergaderingen in het openbaar te Batavia.

De deuren worden gesloten wanneer minstens vijf leden het vorderen, dan wel de voorzitter het noodig keurt.

De vergadering beslist of met gesloten deuren zal worden beraadslaagd; zoodanige beraadslaging is niet toegelaten ten aanzien van de aangelegenheden bedoeld in artt. 63a, 63g en 63h, eerste lid.

Over de punten in besloten vergadering behandeld, kan daarin ook eene beslissing genomen worden.

5. Jaarlijks worden, zonder voorafgaande oproeping, twee gewone zittingen gehouden. De eerste zitting wordt op den derden Dinsdag der maand Mei geopend en duurt ten hoogste tien weken. De tweede zitting vangt aan op den derden Dinsdag der maand October en duurt ten hoogste zes weken.

6. Wanneer de Gouverneur-Generaal het noodig oordeelt of tot het doen van keuzen als bedoeld in de artt. 32 en 34 daartoe noodzakelijkheid bestaat, worden na voorafgaande oproeping door den voorzitter van den Volksraad, daartoe telkens door den Gouverneur-Generaal te machtigen, buitengewone zittingen gehouden.

7. In de buitengewone zittingen worden geene andere onderwerpen behandeld dan in de oproepingen zijn vermeld.

Art. 27. Wanneer hij dat noodig acht, kan de Gouverneur-Generaal de beraadslagingen van den Volksraad bijwonen. Hij heeft alsdan eene raadgevende stem.

Hij kan mede de beraadslagingen door gemachtigden doen bijwonen ten einde namens hem voorlichting te verschaffen. Deze gemachtigden zijn niet gerechtelijk vervolgbaar voor hetgeen zij in de vergadering van den Volksraad hebben gezegd of aan den Raad schriftelijk hebben overgelegd.

Art. 28. 1. In de eerste vergadering van het in het eerste lid van artikel 24 bedoeld tijdperk benoemt de Volksraad voor den duur van dat tijdperk uit zijn midden een eersten en een tweeden plaatsvervangend-voorzitter.

2. Bij het tusschentijds openvallen van de in het eerste lid vermelde bedieningen geschiedt de benoeming van den opvolger voor den verderen duur van het in dat lid bedoelde tijdperk.

Art. 29. In spoedeisvende gevallen kan de oproeping tot bijwoning van eene buitengewone zitting van den Volksraad zich bepalen tot de op Java en Madoera metterwoon gevestigde leden.

Aan de overige leden wordt in die gevallen zonder oproeping kennis gegeven van het voornemen om de buitengewone zitting te houden.

Het in het eerste lid bedoelde deel van den Volksraad wordt alsdan, te zamen met buiten Java en Madoera gevestigde leden die ter vergadering aanwezig zijn, ook voor de toepassing van het volgende artikel, geacht den Volksraad uit te maken.

Art. 30. De Volksraad mag niet beraadslagen noch besluiten, zoo niet meer dan de helft der leden tegenwoordig is.

De beslissingen over zaken worden bij volstrekte meerderheid der stemmende leden genomen]

3. De stemming moet geschieden bij hoofdelijke oproeping, wanneer een der leden dit verlangt en alsdan mondeling; bij staking van stemmen wordt het nemen van de beslissing tot eene volgende vergadering uitgesteld.

4. In deze en evenzoo in eene voltallige vergadering wordt bij staking van stemmen het voorstel geacht niet te zijn aangenomen.

5. De stemming over personen geschiedt bij gesloten en ongeteekende briefjes. De volstreckte meerderheid der stemmende leden beslist; bij staking van stemmen beslist het lot.

6. De leden zijn niet gerechtelijk vervolgbaar voor hetgeen zij in de vergadering van den Volksraad hebben gezegd of aan den Raad schriftelijk hebben overgelegd.

Art. 31. Het Reglement van orde voor de vergaderingen van den Volksraad, de bezoldiging van den secretaris en het bij den Volksraad aangestelde personeel en de regeling van de aanspraken der leden op tegemoetkoming voor reizen verblijfkosten zoomede op zittinggeld, worden bij ordonnantie vastgesteld.

Art. 32. 1. De in de artt. 43, 44, 46, 48, 49, 50 en 55 vermelde bevoegdheden van den Volksraad worden uitgeoefend door eene door den Raad uit zijn midden gekozen commissie, Wetgevende Raad genaamd, behalve wanneer die commissie beslist, dat eene zaak door den Volksraad zelf zal worden behandeld. Ook de in artt. 41 en 42 vermelde bevoegdheden van den Volksraad worden door den Wetgevenden Raad uitgeoefend, doch alleen wanneer de Volksraad niet bijeen is.

2. De Wetgevende Raad bestaat uit den voorzitter van den Volksraad, als lid, tevens voorzitter, en achttien leden.

3. De bezoldiging en het pensioen, aan het ambt van lid van den Wetgevenden Raad verbonden worden door den den Koning vastgesteld.

4. Bij ordonnantie worden de betrekkingen in den dienst van het Land aangewezen, welke bekleeder, tot lid van den Wetgevenden Raad gekozen, voor den duur van zijn lidmaatschap op non-activiteit wordt gesteld, en worden tevens de gevolgen daarvan voor den betrokken landsdienaar geregeld.

5. De secretaris van den Volksraad is tevens secretaris van den Wetgevenden Raad.

Art. 33. 1. De verkiezing van de leden van den Wetgevenden Raad geschiedt op de wijze, bij ordonnantie te regelen.

2. Zij treden tegelijk af.

3. Hij, die ter vervulling van een tusschentijds opengevallen plaats is verkozen, treedt af op het tijdstip, waarop degene, in wiens plaats hij verkozen is, moest aftreden.

Art. 34. 1. Het lidmaatschap van den Wetgevenden Raad houdt op door het eindigen van dat van den Volksraad.

2. De leden van den Wetgevenden Raad zijn bevoegd te allen tijde hun ontslag te nemen; zij geven daarvan schriftelijk kennis aan de voorzitter van den Volksraad.

3. In opengevallen plaatsen wordt door den Volksraad binnen drie maanden na het openvallen voorzien.

Art. 35. 1. De Wetgevende Raad houdt zijne vergaderingen in het openbaar te Batavia.

2. De deuren worden gesloten, wanneer minstens vier leden het vorderen dan wel de voorzitter het noodig oordeelt.

3. De vergadering beslist of met gesloten deuren zal worden beraadslaagd.

4. Over de punten, in besloten vergadering behandeld, kan daarin ook eene beslissing worden genomen.

Art. 36. 1. Wanneer hij dat noodig acht, kan de Gouverneur-Generaal de beraadslagingen van den Wetgevenden Raad bijwonen. Hij heeft alsdan eene raadgevende stem.

2. Hij kan mede de beraadslagingen door gemachtigden doen bijwonen, teneinde namens hem inlichting te verschaffen. Deze gemachtigden zijn niet gerechtelijk vervolgbaar voor hetgeen zij in de vergadering van den Wetgevenden Raad hebben gezegd of aan den Raad schriftelijk hebben overgelegd.

Art. 37. 1. In zijne eerste vergadering benoemt de Wetgevende Raad een van zijn leden tot plaatsvervangend-voorzitter voor den duur van het in artikel 24 bedoelde tijdperk.

2. Bij het tusschentijds openvallen van de in het eerste lid vermelde bediening, geschiedt de benoeming van den opvolger voor den verderen duur van het in dat lid bedoelde tijdperk.

Art. 38. 1. De Wetgevende Raad mag niet beraadslagen noch besluiten zoo niet meer dan de helft der leden tegenwoordig is.

2. De beslissingen over zaken worden bij volstrekte meerderheid der stemmende leden genomen.

3. Bij staking van stemmen wordt het nemen van eene beslissing tot eene volgende vergadering uitgesteld.

4. In deze en evenzeer in eene voltallige vergadering wordt bij staking van stemmen het voorstel geacht niet te zijn aangenomen.

5. De stemming moet geschieden bij hoofdelijke oproeping, wanneer een der leden dit verlangd en heeft alsdan mondeling plaats.

6. De stemming over personen geschiedt bij gesloten en ongeteekende briefjes. De volstrekte meerderheid der stemmende leden beslist; bij staking van stemmen beslist het lot.

Art. 39. De leden van den Wetgevenden Raad zijn niet gerechtelijk vervolgbaar voor hetgeen zij in de vergadering van den Raad hebben gezegd of aan den Raad schriftelijk hebben overgelegd.

Art. 40. Het Reglement van orde voor de vergaderingen van den Wetgevenden Raad wordt bij ordonnantie vastgesteld.

Art. 41. De Volksraad kan de belangen van Nederlandsch-Indië en zijne ingezetenen voorstaan bij den Koning, bij de Staten-Generaal en bij den Gouverneur-Generaal.

Art. 42. 1. De Volksraad kan den Gouverneur-Generaal uitnoodigen om nopens zaken, Nederlandsch-Indië betreffende, inlichtingen aan den Raad te geven.

2. De Gouverneur-Generaal voldoet aan deze uitnoodiging, wanneer dit naar zijne meening geschieden kan zonder schade voor de hem toevetrouwde belangen.

Art. 43. 1. Behoudens in gevallen van spoedeischender aard, ter beoordeeling van den Koning, en behoudens ter aanzien van ontwerpen van algemeene maatregelen van be

stuur, als bedoeld in artikel 53, wordt de Volksraad in de gelegenheid gesteld, binnen den voor elk geval door den Gouverneur-Generaal te bepalen termijn, van raad te dienen nopens de ontwerpen van algemeene maatregelen van bestuur, Nederlandsch-Indië betreffende, voordat tot de vaststelling daarvan wordt overgegaan.

2. Aan het hoofd van de uit te vaardigen algemeene maatregelen van bestuur wordt melding gemaakt, dat de Volksraad is gehoord, dan wel de reden vermeld, waarom zulks niet is geschied.

Art. 44. 1. Behoudens in gevallen van spoedeischeden aard, ter beoordeeling van den Koning, wordt de Volksraad in de gelegenheid gesteld, binnen een voor elk geval door den Gouverneur-Generaal te bepalen termijn, van raad te dienen nopens de ontwerpen van wetten, Nederlandsch-Indië betreffende, voordat deze in behandeling komen bij de Staten-Generaal.

2. Het ingevolge het vorige lid uitgebrachte advies wordt bij de toezending van het wetsontwerp aan de Tweede Kamer medegedeeld.

3. Indien het advies niet binnen den bepaalden termijn is uitgebracht, wordt dit mede bij de toezending van het wetsontwerp ter kennis gebracht van de Tweede Kamer.

DERDE HOOFDSTUK.

Van de wetgeving.

Art. 45. 1. De Gouverneur-Generaal stelt regeeringsverordeningen vast, houdende algemeene regelingen tot uitvoering van wetten, algemeene maatregelen van bestuur en ordonnanties, voor zoover die vaststelling daarbij aan hem is opgedragen.

2. In de regeeringsverordeningen kan op de overtreding van hare voorschriften straf worden gesteld. De grenzen van de te bepalen straffen worden bij ordonnantie geregeld.

Art. 46. De Gouverneur-Generaal stelt in overeenstemming met den Volksraad ordonnanties vast tot regeling van:

- onderwerpen, de inwendige aangelegenheden van Nederlandsch-Indië betreffende, waaromtrent in de Grondwet, in deze wet of in andere wetten niet anders is bepaald;
- andere onderwerpen, waarvan de regeling ingevolge eene wet of eene algemeenen maatregel van bestuur bij ordonnantie moet of kan geschieden.

Art. 47. 1. De Gouverneur-Generaal zendt zijne ontwerpen van ordonnantie aan den Volksraad.

2. De Gouverneur-Generaal kan te allen tijde een termijn bepalen, binnen welken de Volksraad hem zijn besluit zal mededeelen.

Art. 48. 1. De Volksraad heeft het recht ontwerpen van ordonnanties aan den Gouverneur-Generaal in te dienen.

2. Het formulier van indiening luidt:

„De Volksraad verzoekt den Gouverneur-Generaal eene ordonnantie vast te stellen overeenkomstig het bijgaand ontwerp”.

(Vermelding van den titel der ordonnantie).

(Dagteekening en onderteekening van den voorzitter).

Art. 49. De Volksraad heeft het recht wijzigingen te

maken in eene door den Gouverneur-Generaal toegezonden ontwerp-ordonnantie.

Art. 50. Zoolang omtrent eenige ontwerp-ordonnantie nog niet door den Volksraad of door den Gouverneur-Generaal is beslist, kan het ontwerp worden teruggenomen, in het geval bedoeld bij artikel 47 door den Gouverneur-Generaal en in dat, bedoeld bij artikel 48, door genoemden Raad.

Art. 51. De Volksraad geeft van zijn besluit ten spoedigste kennis aan den Gouverneur-Generaal.

2. Het formulier van kennisgeving luidt:

a. indien de Volksraad zich met de ontwerp-ordonnantie ongewijzigd kan vereenigen:

„De Volksraad vereenigt zich met de hem door den Gouverneur-Generaal aangeboden ontwerp-ordonnantie”.

(Vermelding van den titel der ordonnantie).

(Dagteekening en onderteekening van den Voorzitter).

b. indien de Volksraad wijzigingen in de ontwerp-ordonnantie heeft gebracht:

„De Volksraad vereenigt zich met de hem door den Gouverneur-Generaal aangeboden ontwerp-ordonnantie, zoodanig als deze door den Raad is gewijzigd”.

(Vermelding van den titel der ordonnantie).

(Dagteekening en onderteekening van den Voorzitter).

c. indien de Volksraad zich niet kan vereenigen met de ontwerp-ordonnantie:

„De Volksraad kan zich niet vereenigen met de hem door den Gouverneur-Generaal aangeboden ontwerp-ordonnantie”.

(Vermelding van den titel der ordonnantie).

(Dagteekening en onderteekening van den voorzitter).

Art. 52. 1. De Gouverneur-Generaal geeft aan den Volksraad kennis of hij eene ontwerp-ordonnantie, waarmede de Raad zich verenigd heeft of die door dezen aan hem is ingediend, al dan niet vaststelt.

2. Het formulier van kennisgeving luidt:

a. ingeval van vaststelling:

„De Gouverneur-Generaal heeft vastgesteld de ordonnantie”.

(Vermelding van den titel der ordonnantie).

(Dagteekening en onderteekening van den Gouverneur-Generaal).

b. ingeval van niet vaststelling:

„De Gouverneur-Generaal heeft bezwaar, vast te stellen de ordonnantie”.

(Vermelding van den titel der ordonnantie).

(Dagteekening en onderteekening van den Gouverneur-Generaal).

Art. 53. Indien geene overeenstemming met den Volksraad is verkregen of de Raad in gebreke blijft zijn besluit binnen den door den Gouverneur-Generaal gestelden termijn ter kennis van dezen te brengen, kan de regeling door den Koning geschieden bij algemeenen maatregel van bestuur, behoudens de bevoegdheid van den Gouverneur-

Generaal om in dringende omstandigheden, in afwachting van de beslissing des Konings, de ordonnantie vast te stellen.

Art. 54. Onverminderd de gevallen, voorzien in de artikelen 19 m , vierde en vijfde lid, 53, 105, eerste lid en 108 tweede lid van deze wet, of bij eenige andere wet, kan bij algemeenen maatregel van bestuur worden geregeld al hetgeen betreft:

- a. de met vreemde mogendheden gesloten verdragen en andere overeenkomsten en de uit het internationale recht voortvloeiende rechten en verplichtingen in het algemeen;
- b. de verdediging van het grondgebied van Nederlandsch-Indië.

Art. 55. 1. Onverminderd het geval, voorzien bij art. 19 n , is de Gouverneur-Generaal in dringende omstandigheden bevoegd om, in overeenstemming met den Volksraad, onder nadeere bekrachtiging door de wet of door den algemeenen maatregel van bestuur, ordonnanties vast te stellen omtrent onderwerpen, waarvan de regeling door de wet of bij algemeenen maatregel van bestuur moet geschieden, zoolang die regeling niet heeft plaats gehad.

2. Zoodanige maatregel wordt, wanneer het een onderwerp geldt, waarvan de regeling door de wet geboden is, door den Minister van Koloniën onverwijld gebracht ter kennis van de Staten-Generaal.

Art. 56. 1. Onverminderd het geval, voorzien bij artikel 19 n , en behoudens de bepalingen van deze wet, is de Gouverneur-Generaal bevoegd om in dringende omstandigheden voor geheel Nederlandsch-Indië of voor bepaalde gedeelten daarvan, onder nadere bekrachtiging door de wet, bij ordonnantie wetten geheel of gedeeltelijk buiten werking te stellen of te wijzigen.

2. Ingeval van oorlog of opstand kan de Gouverneur-Generaal, onder gelijke bekrachtiging, ook bepalingen van deze wet, geheel of gedeeltelijk, buiten werking stellen of wijzigen.

3. Van deze handelingen wordt door den Minister van Koloniën onverwijld kennis gegeven aan de Staten-Generaal.

Art. 57. De Gouverneur-Generaal heeft, onder de nadere bekrachtiging of goedkeuring bij algemeenen maatregel van bestuur, gelijke bevoegdheid als hem bij het vorige artikel is geschonken, ten aanzien van algemeene maatregelen van bestuur, door den Koning goedgekeurde ordonnanties en in Zijnen naam door Commissarissen-Generaal vastgestelde of goedgekeurde verordeningen.

Bij de toepassing van dit artikel worden als door den Koning vastgesteld beschouwd de bestaande organisatiën der verschillende takken van bestuur en de aangenomen gewichtige beginselen van regeering, ook die het stelsel der belasting betreffende, hoezeer niet uitdrukkelijk door den Koning bekrachtigd.

Art. 58. Wanneer de ordonnanties, door den Gouverneur-Generaal afgekondigd in de gevallen, bedoeld bij de artt. 55, 56 en 57, door de wet of door den algemeenen maatregel van bestuur niet bekrachtigd, dan wel afgekeurd worden of wanneer een onderwerp, waarin bij ordonnantie of bij regeeringsverordening is voorzien, inmiddels bij de wet of

bij algemeenen maatregel van bestuur is geregeld, blijven die ordonnanties en regeeringsverordeningen niettemin in Nederlandsch-Indië hare verbindende kracht behouden, totdat hare intrekking door den Gouverneur-Generaal is afgekondigd.

Art. 59. De algemeene verordeningen (wetten, algemeene maatregelen van bestuur, ordonnanties en regeeringsverordeningen) worden door den Gouverneur-Generaal afgekondigd en door den Algemeenen Secretaris of een der secretarissen der Regeering gewaarmerkt.

Die afkondiging wordt gerekend geschied te zijn door plaatsing in het Staatsblad van Nederlandsch-Indië. Zij is, in geldigen vorm geschied, de eenige voorwaarde der verbindbaarheid.

De algemeene verordeningen werken terstond nadat hare afkondiging kan bekend zijn.

4. Wanneer geen ander tijdstip is vastgesteld wordt de afkondiging gerekend bekend te zijn, op Java en Madoera op den dertigsten dag, en in de overige deelen van Nederlandsch-Indië op den honderdsten dag, na dien der dagteekening van het Staatsblad van Nederlandsch-Indië, waarin de algemeene verordening is opgenomen.

Art. 60. De Gouverneur-Generaal, het bevel tot afkondiging van eene wet of van een algemeenen maatregel van bestuur ontvangen hebbende, zorgt voor de plaatsing daarvan in het Staatsblad van Nederlandsch-Indië met het volgende onderschrift:

„En opdat niemand hiervan onwetendheid voorwende, beveelt de Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, dat deze in het Staatsblad van Nederlandsch-Indië wordt geplaatst.

„Gedaan te ..... den ....."

(Handteekeningen van den Gouverneur-Generaal en van den Algemeenen Secretaris of van een der secretarissen der Regeering).

Art. 61. Het formulier van afkondiging der ordonnanties is als volgt:

„In naam des Konings!

„De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,

„Gezien het derde hoofdstuk der wet op de staatsinrichting van Nederlandsch-Indië;

„Allen die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doet te weten”.

(Hieronder volgen de beweegredenen en de inhoud der ordonnantie en daarna de woorden:)

„En opdat niemand hiervan onwetendheid voorwende, zal deze in het Staatsblad van Nederlandsch-Indië worden geplaatst.”

„Gedaan te ..... den ....."

(Handteekening van den Gouverneur-Generaal en van den Algemeenen Sekretaris of van een der secretarissen der Regeering).

Art. 62. Het formulier van afkondiging der regeeringsverordeningen is als volgt:

„In naam des Konings!

„De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,

„Den Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doet te weten.”

(hieronder volgen de beweegredenen en de inhoud der regeeringsverordening en daarna de woorden:)

„En opdat niemand hiervan onwetendheid voorwende, zal deze in het Staatsblad van Nederlandsch-Indië worden geplaatst.

Gedaan te ..... den .....

(Handteekening van den Gouverneur-Generaal en van den Algemeenen Secretaris of van een der secretarissen der Regeering).

Art. 62a. 1. De ordonnanties kunnen op grond van strijd met de Grondwet, met de wet of met het algemeen belang door den Koning worden geschorst en bij de wet worden vernietigd.

2. De schorsing wordt door den Koning bevolen bij een met redenen omkleed, in het Staatsblad van Nederlandsch-Indië te plaatsen besluit. Binnen een jaar na de schorsing wordt een voorstel tot vernietiging bij de Staten-Generaal ingediend.

3. De schorsing stuit onmiddellijk de werking der geschorste bepalingen.

4. Is binnen den in het tweede lid bepaalden tijd geen ontwerp tot vernietiging bij de Staten-Generaal ingediend, dan wordt de ordonnantie geacht geldig te zijn. Hiervan geschiedt openbare kennisgeving.

5. Indien het wetsontwerp tot vernietiging wordt verworpen, wordt de ordonnantie mede geacht geldig te zijn. Hiervan geschiedt openbare kennisgeving. Bepalingen, die geschorst zijn geweest, kunnen niet opnieuw worden geschorst.

6. Vernietiging wegens strijd met de Grondwet of met de wet brengt mede vernietiging van alle gevolgen der vernietigde bepalingen, voor zoover die nog voor vernietiging vatbaar zijn.

7. Bij vernietiging wegens strijd met het algemeen belang kunnen de niet met dat belang strijdige gevolgen in stand blijven.

8. De Gouverneur-Generaal zorgt, in geval van geheele of gedeeltelijke schorsing of vernietiging eener ordonnantie, dat aan het bepaalde in het derde, het vierde, het vijfde, het zesde en het zevende lid van dit artikel worde voldaan en dat opnieuw in hetgeen de geschorste of vernietigde bepalingen regelden voor zooveel noodig bij ordonnantie worde voorzien.

9. Gedeeltelijke schorsing of vernietiging eener ordonnantie heeft op de geldigheid der in het besluit tot schorsing of in de wet tot vernietiging niet genoemde bepalingen geen invloed.

Art. 63. De bepalingen van het vorige artikel gelden eveneens ten opzichte van de regeeringsverordeningen, met dien verstande, dat de vernietiging daarvan bij algemeen maatregel van bestuur geschiedt en dat de bepaling van het achtste lid zóó gelezen wordt, dat het woord „ordonnantie” tweemaal vervangen wordt door: „regeeringsverordening”.

VIERDE HOOFDSTUK.

Van de begrooting.

Art. 63a. De vaststelling van de jaarlijksche begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië en zoo noodig van aanvullingsbegrootingen geschiedt bij een door

den Gouverneur-Generaal, in overeenstemming met den Volksraad, genomen besluit.

Art. 63b. 1. De jaarlijkse begrooting bestaat uit afdeelingen, elk voor zooveel noodig gesplitst in vier hoofdstukken, onderscheidenlijk tot regeling van de uitgaven in Nederland, de uitgaven in Nederlandsch-Indië, de middelen in Nederland en de middelen in Nederlandsch-Indië.

2. De afdeelingen, die betrekking hebben op de departementen van algemeen bestuur, betreffen elk niet meer dan één departement.

Art. 63c. 1. De ontwerpen der begrooting worden door den Gouverneur-Generaal aan den Volksraad bij de opening der eerste jaarlijkse gewone zitting aangeboden. Zij worden door den Volksraad, onder mededeeling van zijn gevoelen, binnen tien weken na den dag van aanbidding, aan den Gouverneur-Generaal teruggezonden.

2. De ontwerpen van aanvullingsbegrootingen worden telkens, wanneer noodig, door den Gouverneur-Generaal aan den Volksraad aangeboden. Zij worden door den Volksraad onder mededeeling van zijn gevoelen, binnen een voor elk geval door den Gouverneur-Generaal te bepalen termijn, aan dezen teruggezonden.

Art. 63d. De afdeelingen der jaarlijkse begrooting en de aanvullingsbegrootingen, waaromtrent overeenstemming met den Volksraad is verkregen, dan wel, indien omtrent eenige afdeeling in zijn geheel zoodanige overeenstemming niet is verkregen, de hoofdstukken dier afdeeling, waaromtrent zulks wel het geval is, worden door den Gouverneur-Generaal bij besluit vastgesteld en zoo spoedig mogelijk, doch uiterlijk binnen twee weken na afloop van de in het vorig artikel bedoelde termijnen, openbaar gemaakt in de Javasche Courant.

Art. 63e. 1. De afdeelingen der jaarlijkse begrooting, dan wel de hoofdstukken eener afdeeling, zoomede de aanvullingsbegrootingen, tot welker vaststelling de Gouverneur-Generaal wegens gebrek aan overeenstemming met den Volksraad niet heeft kunnen overgaan, worden bij de wet vastgesteld.

2. Eveneens geschiedt de vaststelling van de afdeelingen der jaarlijkse begrooting of van de aanvullingsbegrootingen bij de wet, voor zooveel de Volksraad de in artikel 63c bedoelde termijnen niet in acht heeft genomen.

Art. 63f. 1. De in artikel 63d bedoelde besluiten van den Gouverneur-Generaal, houdende vaststelling van afdeelingen der jaarlijkse begrooting, van hoofdstukken dier afdeelingen en van aanvullingsbegrootingen, moeten, alvorens te kunnen werken, bij de wet worden goedgekeurd.

2. Indien de wetgever zijne goedkeuring onthoudt aan zoodanig besluit van den Gouverneur-Generaal, worden de betrokken afdeelingen, hoofdstukken of aanvullingsbegrootingen bij de wet vastgesteld.

Art. 63g. 1. De Gouverneur-Generaal stelt bij een in overeenstemming met den Volksraad genomen besluit het slot der rekening van Nederlandsch-Indië, over elk dienstjaar afzonderlijk, vast en beslist, mede bij een in overeenstemming met dien Raad genomen besluit, omtrent de bestemming van de voordeelige en de dekkende van de nadeelige

slotsom dier rekningen, telkenmaale over tijdvakken van ten hoogste tien jaren.

2. Indien geene overeenstemming met den Volksraad is verkregen, geschieden de in het vorige lid bedoelde vaststelling en beslissing bij de wet.

Art. 63*h*. 1. Geldleeningen ten laste van Nederlandsch-Indië kunnen niet worden aangegaan of gewaarborgd dan uit kracht van de wet of van een door den Gouverneur-Generaal, in overeenstemming met den Volksraad, genomen besluit, goedgekeurd bij de wet.

2. Met inachtneming van bij ordonnantie te stellen regels, is de Gouverneur-Generaal bevoegd de uitgifte van Nederlandsch-Indische schatkistbiljetten of schatkistpromessen te bevelen.

3. Verpanding of beleening van gouvernementen producten geschiedt krachtens machtiging van den Gouverneur-Generaal.

VIJFDE HOOFDSTUK.

Van de Departementen van algemeen bestuur en de Algemeene Rekenkamer.

Art. 64. De Departementen van algemeen bestuur worden beheerd door departementshoofden, wier taak en bevoegdheid door den Gouverneur-Generaal worden geregeld.

Art. 65. Zij vereenigen zich tot een Raad van departementshoofden, telkens wanneer de Gouverneur-Generaal hun samenwerking beveelt. De Gouverneur-Generaal stelt voor den Raad een instructie vast.

Artikel 66. 1. Er is eene Algemeene Rekenkamer, belast met het toezicht over het beheer der landsgeldmiddelen en over de verantwoording der rekenplichtigen.

2. De samenstelling der Kamer en hare instructie worden door den Koning vastgesteld, in overeenstemming met de wet tot regeling van de wijze van beheer en verantwoording der geldmiddelen van Nederlandsch-Indië.

ZESDE HOOFDSTUK.

Van de gewestelijke en plaatselijke besturen.

Art. 67. Zooveel de omstandigheden het toelaten, wordt de inlandsehe bevolking gelaten onder de onmiddellijke leiding van haar eigene, van regeringswege aangestelde of erkende hoofden, onderworpen aan zoodanig hooger toezigt als bij algemeene of bij bijzondere voorschriften door den Gouverneur-Generaal is of zal worden bepaald.

Art. 67*a*. De indeeling van het grondgebied van Nederlandsch-Indië in provinciën en andere gewesten geschiedt bij ordonnantie.

In de provincie wordt bij ordonnantie een Provinciale Raad ingesteld, tot regeling en bestuur van de gewestelijke huishouding.

De Provinciale Raad benoemt, behoudens het bepaalde in het vierde en het vijfde lid van dit artikel, een College van Gedeputeerden, dat volgens regels, bij ordonnantie te stellen, met de dagelijksehe leiding en uitvoering van zaken wordt belast.

De Gouverneur-Generaal stelt in elke provincie een Gou-

verneur aan, die met het toezicht op de verrichtingen van den Provincialen Raad en het College van Gedeputeerden is belast. De Gouverneur is ambtshalve voorzitter van den Provincialen Raad en van het College van Gedeputeerden en heeft in laatstgenoemd college stem.

Waar de omstandigheden naar het oordeel van den Provincialen Raad in een provincie de benoeming van een College van Gedeputeerden niet toelaten is de Gouverneur met de dagelijkse leiding en uitvoering van zaken, bedoeld in het derde lid van dit artikel, belast.

Wanneer de algemeene verordeningen het vorderen, verlenen de provinciale besturen hunne medewerking tot uitvoering daarvan. De uitvoering geschiedt in provinciën, waar een College van Gedeputeerden is benoemd, door dit College en anders door den Gouverneur, voor zooveel niet de algemeene verordening bepaaldelijk de medewerking vordert van den Provincialen Raad. Wordt deze medewerking door den Provincialen Raad geweigerd, dan wordt daarin voorzien bij aanwezigheid van een College van Gedeputeerden door dit College en anders, alsmede bij weigering van medewerking door het College van Gedeputeerden, door den Gouverneur.

Voor het overige worden de inrichting, de bevoegdheid en de verplichtingen van de provinciale besturen alsmede het beheer en de verantwoording van de geldmiddelen der provinciën bij ordonnantie geregeld.

De macht van den Gouverneur-Generaal om de besluiten van den Provincialen Raad, van het College van Gedeputeerden of van den Gouverneur, die met de wet of met het algemeen belang strijdig zijn, te schorsen en te vernietigen, wordt bij ordonnantie geregeld.

Wanneer de regeling en het bestuur van de huishouding eener provincie door het provinciaal bestuur grovelijk worden verwaarloosd, kan bij ordonnantie de wijze worden bepaald, waarop in het bestuur der provincie met afwijking van het tweede en het derde lid van dit artikel wordt voorzien.

Art. 67b. Voorzover niet bij of krachtens deze wet anders is bepaald, wordt ten aanzien van aangelegenheden van bestuurszorg welke geen deel uitmaken van de in het tweede lid van het vorige artikel bedoelde gewestelijke huishouding, in de provinciën het bestuur, in naam van den Gouverneur-Generaal, uitgeoefend door den Gouverneur. In de andere gewesten wordt het bestuur, in naam van den Gouverneur-Generaal, uitgeoefend door hoofdambtenaren, onder zoodanige ambtstitels als zijn of zullen worden bepaald.

In die andere gewesten kan aan het hoofd van gewestelijk bestuur bij ordonnantie een adviseerende raad, van daarbij bepaalde samenstelling en bevoegdheden, worden toegevoegd.

De Gouverneur-Generaal stelt voor de Gouverneurs der provinciën en voor de in het eerste lid van dit artikel bedoelde hoofdambtenaren instructiën vast en regelt hunne betrekking tot de verschillende collegiën en ambtenaren, tot de militaire gezaghebbers en tot de bevelhebbers van de schepen van oorlog.

Het burgerlijk gezag is, zoolang niet anders is bepaald, het hoogste.

Art. 67c. Waar de plaatselijke omstandigheden het toelaten, worden gedeelten van provinciën bij ordonnantie als zelfstandige gemeenschappen aangewezen.

In elke krachtens het bepaalde in het vorige lid van dit artikel aangewezen gemeenschap wordt bij ordonnantie een raad ingesteld, tot regeling en bestuur van de huishouding der gemeenschap.

Wanneer de algemeene of provinciale verordeningen het vorderen, verleen en de besturen dezer gemeenschappen hunne medewerking tot uitvoering daarvan. Bij ordonnantie wordt bepaald, welk gezag het bestuur der gemeenschap vervangt, wanneer dit die medewerking weigert.

De regeling van de dagelijkse leiding en uitvoering van zaken, alsmede die van het voorzitterschap van den raad en van de inrichting, de bevoegdheid en de verplichtingen van de besturen dezer gemeenschappen geschieden bij ordonnantie.

De macht van den Gouverneur-Generaal om de besluiten van de besturen dezer gemeenschappen, die met de wet of met het algemeen belang strijdig zijn, te schorsen en te vernietigen, wordt bij ordonnantie geregeld.

Wanneer de regeling en het bestuur van de huishouding eener zoodanige gemeenschap door haar bestuur grovelijk worden verwaarloosd, kan bij ordonnantie de wijze worden bepaald, waarop in het bestuur der gemeenschap met afwijking van het tweede en het vierde lid van dit artikel wordt voorzien.

Art. 68. Voor zooveel bij of krachtens de artikelen 67a en 67c geene andere regelen zijn gesteld, is het bepaalde bij de artikelen 68a en 68c mede van kracht voor provinciën en voor als zelfstandige gemeenschappen aangewezen gedeelten van provinciën.

Art. 68a. Naarmate de omstandigheden het toelaten, worden voor gewesten of gedeelten van gewesten geldmiddelen afgezonderd uit die, bedoeld in art. 66, ten einde, als eigen geldmiddelen van het betrokken gebied, te strekken ter voorziening in bijzondere behoeften van dat gebied.

De aanwijzing van de gewesten of gedeelten van gewesten, waarop de voorgaande bepaling zal worden toegepast, van de daarvoor af te zonderen geldmiddelen en van de behoeften, waarin niet meer uit de algemeene geldmiddelen van Nederlandsch-Indië zal worden voorzien, geschiedt bij ordonnantie.

Art. 68b. Het beheer en de verantwoording der eigen geldmiddelen van gewesten of gedeelten van gewesten worden bij ordonnantie geregeld en aan het toezicht van de Algemeene Rekenkamer onderworpen, voor zoover in het toezicht over de verantwoording der rekenplichtigen niet op andere wijze wordt voorzien.

Het bestuur dier geldmiddelen en de regeling der uitgaven worden zooveel mogelijk overgelaten aan een voor elk gewest en elk gedeelte van een gewest, waarop de bepaling van het eerste lid van art. 68a wordt toegepast, bij ordonnantie in te stellen raad.

Ten laste van een gewest of een gedeelte van een gewest kan geen geldleening worden aangeaan of gewaarborgd dan onder voorbehoud van bekrachtiging van het daartoe strekkend besluit bij eene ordonnantie.

Art. 68c. De raden, bedoeld in het tweede lid van art. 68b, zijn bevoegd de belangen van het gebied, waarvoor

zij zijn ingesteld, bij den Gouverneur-Generaal voor te staan.

Hunne verdere bevoegdheid, hunne taak, hunne inrichting en al hetgeen noodig is om hunne ordelijke werking te verzekeren, de aanwijzing hunner voorzitters, de benoeming of verkiezing hunner leden en al hetgeen daarop betrekking heeft, zoomede de verhouding tusschen den raad voor een gewest en de raden voor gedeelten van hetzelfde gewest ingesteld, worden bij ordonnantie geregeld.

Bij ordonnantie kan aan deze raden de bevoegdheid worden gegeven om, onder toezicht van den Gouverneur-Generaal, voor het gebied, waarvoor zij zijn ingesteld, verordeningen vast te stellen betreffende de heffing van belastingen ter versterking der eigen middelen van dat gebied en betreffende onderwerpen, welke ingevolge art. 19aa 1ste en 2de lid, en art. 72 van deze wet, zoomede ingevolge voorschriften van andere algemeene verordeningen, door den Gouverneur-Generaal bij ordonnantie of door de ambtenaren, met het hoogste gewestelijk gezag bekleed, bij van hem uitgaande verordeningen zijn te regelen.

Art. 69. De verdeeling der gewesten op Java en Madoera in regentschappen geschiedt door den Gouverneur-Generaal.

In elk regentschap wordt, onder zoodanigen ambtstitel als de inlandsehe gebruiken medebrengen, een regent aangesteld, door den Gouverneur-Generaal uit de inlandsehe bevolking gekozen.

De instruktiën der regenten en hunne betrekking tot de Europeesche ambtenaren worden door den Gouverneur-Generaal vastgesteld.

Bij het openvallen der betrekking van regent op Java en Madoera wordt, behoudens de voorwaarden van bekwaamheid, ijver, eerlijkheid en trouw, zooveel doenlijk tot opvolger gekozen een der zonen of nabestaanden van den laatsten regent.

Art. 70. De regentschappen op Java en Madoera worden, waar hij dit noodig acht, door den Gouverneur-Generaal verdeeld in distrikten.

Elk distrikt wordt bestuurd door een inlandsch hoofd, onder zoodanigen ambtstitel als de inlandsehe gebruiken medebrengen.

De instruktiën der distrikts-hoofden en hunne betrekking tot de Europeesche ambtenaren, worden door den Gouverneur-Generaal vastgesteld.

In de provinciën geschiedt de vaststelling, bedoeld in het vorig lid, door den Gouverneur.

Art. 71. De Inlandsehe gemeenten verkiezen, behoudens de goedkeuring van het bij ordonnantie daartoe aan te wijzen gezag, hare hoofden en bestuurders. De Gouverneur-Generaal handhaaft dat recht tegen alle inbreuken.

Aan die gemeenten worden de regeling en het bestuur van hare huishouding gelaten, met inachtneming van de verordeningen, uitgegaan van den Gouverneur-Generaal, van het gewestelijk gezag of van de besturen der bij ordonnantie aangewezen zelfstandige gemeenschappen.

Waar het bepaalde bij de alinea's 1 en 2 van dit artikel niet overeenkomt met de instellingen des volks of met verkregen regten, wordt de invoering daarvan achterwege gelaten.

Bij ordonnantie kunnen inlandsehe gemeenten, die geheel of gedeeltelijk gelegen zijn binnen de grenzen van eene stad,

waarvoor een raad, als bedoeld bij het tweede lid van artikel 68b, is ingesteld, voor zoover het binnen die grenzen vallend gebied betreft opgeheven, of voor zooveel noodig onttrokken worden aan de werking van het bepaalde bij de tweede alinea van dit artikel. In de gevolgen van deze opheffing wordt, voor zooveel noodig, bij ordonnantie voorzien.

5. Bij ordonnantie kan aan inlandsche gemeenten de bevoegdheid worden gegeven om, met inachtneming van de daarbij te stellen regelen en onder het daarbij te bepalen toezicht, belastingen te heffen.

Art. 72. De ambtenaren, met het hoogste gewestelijk gezag bekleed, zijn bevoegd tot het maken van reglementen en keuren van politie. Zij kunnen tegen de overtreding daarvan straffen bedreigen, overeenkomstig regels bij ordonnantie te stellen.

ZEVENDE HOOFDSTUK.

Van de Justitie.

Art. 74. Overal waar de inlandsche bevolking niet is gelaten in het genot harer eigene regtspleging, wordt in Nederlandsch-Indië regt gesproken in naam des Konings.

Art. 75. 1. Het burgerlijk- en handelsrecht en het strafrecht zoomede de burgerlijke rechtsvordering en de strafvordering worden, onverminderd de bij of krachtens deze wet aan anderen toegekende strafwetgevende bevoegdheid, geregeld bij ordonnantie. De regeling geschiedt hetzij voor alle of eenige bevolkingsgroepen of onderdeelen daarvan of gebiedsdeelen gezamenlijk, hetzij voor een of meer dier groepen of deelen afzonderlijk.

2. In de ordonnanties regelende het burgerlijk- en handelsrecht worden:

- a. voor de Europeanen de in Nederland geldende wetten gevolgd, van welke wetten echter mag worden afgeweken zoowel wegens de bijzondere toestanden in Nederlandsch-Indië als om hen met een of meer der overige bevolkingsgroepen of onderdeelen daarvan aan dezelfde voorschriften te kunnen onderwerpen;
- b. de Inlanders, de vreemde oosterlingen en de onderdeelen waaruit deze beide groepen der bevolking bestaan, voor zooverre de bij hen gebleken maatschappelijke behoeften dit eischen, hetzij aan de voor Europeanen geldende bepalingen, voor zooveel noodig gewijzigd, hetzij met de Europeanen aan gemeenschappelijke voorschriften onderworpen, terwijl overigens de onder hen geldende, met hunne godsdiensten en gewoonten samenhangende rechtsregelen worden geëerbiedigd, waarvan echter mag worden afgeweken, wanneer het algemeen belang of de bij hen gebleken maatschappelijke behoeften zulks vorderen.

3. In de ordonnanties regelende het strafrecht, de burgerlijke rechtsvordering en de strafvordering worden, wanneer zij uitsluitend op Europeanen toepasselijk zijn, de in Nederland geldende wetten gevolgd, echter met die wijzigingen welke wegens de bijzondere toestanden in Nederlandsch-Indië noodig zijn; gelden zij, tengevolge van de toepasselijkverklaring of van onderwerping aan gemeenschappelijke voorschriften, ook voor andere bevolkingsgroepen of onderdeelen daarvan, dan worden die wetten slechts in zooverre gevolgd als met deze omstandigheid verenigbaar is.

4. Inlanders en vreemde oosterlingen zijn bevoegd om, voor zooverre zij niet reeds met de Europeanen aan gemeenschappelijke voorschriften zijn onderworpen, zich in het algemeen of voor eene bepaalde rechtshandeling te onderwerpen aan niet op hen toepasselijke voorschriften van het burgerlijk- en handelsrecht der Europeanen. Deze onderwerping en hare gevolgen worden bij ordonnantie geregeld.

5. De op dit artikel berustende ordonnanties zijn in die gedeelten van Nederlandsch-Indië waar de Inlandsche bevolking gelaten is in het genot van hare eigen rechtspleging in zooverre toepasselijk als hiermede bestaanbaar is.

6. Het thans voor de Inlanders en vreemde oosterlingen geldende burgerlijk- en handelsrecht blijft van kracht zoolang en voor zooverre het niet door ordonnanties, als hierboven onder 2b bedoeld, is vervangen.

Art. 76. De militaire strafregtspleging berust op ordonnanties, zooveel mogelijk overeenkomende met de in Nederland bestaande wetten.

Art. 77. Onteigening ten algemeenen nutte van eenig goed of recht kan niet plaats hebben dan na voorafgaande verklaring bij ordonnantie dat het algemeen nut onteigening vordert en tegen vooraf genoten of vooraf verzekerde schadeloosstelling, een en ander volgens voorschriften bij ordonnantie vast te stellen.

De vereischten van voorafgaande verklaring bij ordonnantie en van voorafgaand genot of voorafgaande verzekering van de verschuldigde schadeloosstelling gelden niet, wanneer oorlog, oorlogsgevaar, oproer, brand, watersnood, aardbeving, vulkanische uitbarsting of andere dringende omstandigheden eene onverwijld inbezitneming vorderen.

Bij ordonnantie kunnen nog andere dan de in het vorige lid bedoelde gevallen worden aangewezen, waarin de voorafgaande verklaring bij ordonnantie niet wordt vereischt.

Art. 78. Alle twistgedingen over eigendom of daaruit voortvloeiende regten, over schuldvorderingen of andere burgerlijke regten, behooren bij uitsluiting tot de kennis van de regterlijke magt.

Evenwel blijven de tusschen Inlanders of tusschen met deze gelijkgestelde personen van denzelfden landaard gerezen burgerlijke geschillen, welke volgens hunne godsdienstige wetten of oude herkomsten ter beslissing staan van hunne priesters of hoofden, daaraan onderworpen.

Art. 79. De regterlijke magt wordt alleen uitgeoefend door regters, bij algemeene verordeningen aangewezen.

Art. 80. Niemand kan tegen zijn wil worden afgetrokken van den regter, dien algemeene verordeningen hem toekennen.

Art. 81. Alle tusschenkomst van de Regeering in zaken van justitie, niet bij deze wet toegestaan, is verboden.

Art. 82. De zaken, welke uit haren aard of krachtens algemeene verordeningen ter beslissing staan van het administratief gezag, blijven daaraan onderworpen.

Geschillen over de bevoegdheid tusschen de regterlijke en administratieve magt, worden door den Gouverneur-Generaal, in overeenstemming met den Raad van Nederlandsch-Indië, beslist volgens regels, bij ordonnantie te stellen.

Art. 83. Geschillen over bevoegdheid tusschen de regt-banken en de inlandsche priesters en hoofden, als ook tusschen den burgerlijken en militairen regter, worden op den voet en de wijze, bij het vorig artikel bepaald, door den Gouverneur-Generaal beslist.

Art. 84. Het verlof van den Gouverneur-Generaal, of buiten Java en Madoera van den hoogsten gewestelijken gezaghebber, is noodig tot het instellen van burgerlijke regtsvorderingen en van vervolgingen tegen inlandsehe vorsten en hoofden, bij ordonnantie aangeduid.

Art. 85. Buiten de gevallen bij de artt. 19*a*, 19*p* en 19*r* voorzien, mag niemand in hechtenis worden genomen dan op bevel van het daartoe, ingevolge de ordonnanties op de strafvordering, bevoegd gezag en op den voet en de wijze daarbij omschreven.

Art. 87. Het geheim der aan den post of andere instelling van vervoer toevertrouwde brieven is onschendbaar, behalve op last des regters, in de gevallen bij ordonnantie omschreven.

Art. 88. Niemand mag tot straf vervolgd of daartoe veroordeeld worden dan op de wijze en in de gevallen bij ordonnantie voorzien.

Art. 89. Geenerlei straf heeft den burgerlijken dood of het verlies van alle burgerlijke regten ten gevolge.

Art. 90. Op geen misdrijf of overtreding mag als straf gesteld worden de verbeurdverklaring der goederen, den schuldige toebehoorende.

Art. 91. Alle vonnissen vermelden de gronden waarop zij rusten, en in strafzaken, behalve het misdrijf of de overtreding, de stellige wetsbepalingen waarop zij zijn gegrond.

Ordonnanties regelen, met betrekking tot den inlandschen regter, de noodige wijzigingen van het voorschrift dat de vonnissen met redenen moeten onkleed zijn.

De terechtzittingen zijn openbaar, behoudens de uitzonderingen bij ordonnantie aangewezen.

De vonnissen worden in het openbaar uitgesproken, behoudens de uitzonderingen bij ordonnantie aangewezen.

Art. 92. Het hoogste rechterlijk college in Nederlandsch-Indië is gevestigd te Batavia en draagt den naam van Hooggerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Art. 93. 1. De president van het Hooggerechtshof van Nederlandsch-Indië wordt door den Koning benoemd en ontslagen.

2. De president, de vice-presidenten en de leden van het Hooggerechtshof kunnen alleen met hunne toestemming in andere betrekkingen worden overgeplaatst.

Art. 94. 1. De president, de vice-presidenten en de leden van het Hooggerechtshof worden uit hun ambt ontslagen:

- a. wanneer zij den leeftijd van vijf en zestig jaren hebben bereikt;
- b. bij gebleken ongeschiktheid wegens aanhoudende ziels- of lichaamsziekte of wegens ouderdomsgebreken;
- c. wanneer zij onder eurateele zijn gesteld.

2. In het geval sub *b* bedoeld, wordt aan de vice-presidenten en aan de leden het ontslag door den Koning verleend.

3. In de gevallen sub *a* en *b* bedoeld, brengt het ontslag uit het ambt eervol ontslag uit 's Lands dienst mede; in het geval sub *c* bedoeld, kan ontslag uit 's Lands dienst, mits eervol, daaraan worden verbonden.

4. Buiten de in dit artikel genoemde gevallen kan alleen ontslag uit het ambt worden verleend op eigen verzoek of wegens overplaatsing overeenkomstig art. 93.

Art. 95. 1. De president, de vice-presidenten en de leden van het Hooggerechtshof kunnen door den Koning uit hun ambt worden ontzet:

a. wanneer zij wegens misdrijven tot vrijheidsstraffen zijn veroordeeld;

b. wanneer zij verklaard zijn in staat van faillissement of wegens schulden zijn gegijzeld;

c. wegens wangedrag of onzedelijkheid of bij voortdurende achteloosheid in de waarneming van hun ambt;

d. wegens overtreding van wettelijke bepalingen, waarbij hun:

1°. het bekleeden van een ambt of betrekking of de waarneming der belangen van anderen wordt verboden;

2°. het uitoefenen van eenig beroep of het betrokken zijn bij handel of onderneming wordt verboden;

3°. een vast en voortdurend verblijf wordt aangewezen;

4°. verboden wordt aan partijen of hare advocaten of procureurs raad te geven of hulp te bieden;

5°. de verplichting wordt opgelegd om het geheim den raadkamer te bewaren.

2. Overtreding der bepalingen sub *d* bedoeld, kan ten aanzien van de vice-presidenten en de leden alleen dan grond tot ontzetting opleveren, wanneer zij reeds vooraf voor gelijke overtrding door den president zijn gewaarshuwd.

3. In de gevallen sub *a*, *b* en *c* bedoeld, brengt de ontzetting uit het ambt ontslag uit 's Lands dienst mede; in de gevallen sub *d* bedoeld, kan ontslag uit 's Lands dienst, al dan niet eervol, door den Koning daaraan worden verbonden.

Art. 96. 1. Indien de Gouverneur-Generaal, den Raad van Nederlandsch-Indië gehoord, oordeelt dat de president of een der vise-presidenten of leden om eene der redenen vermeld in art. 94 sub *b* en in art. 95 behoort te worden ontslagen of ontzet, worden aan den betrokkene de tegen hem bestaande bezwaren schriftelijk medegedeeld en wordt hij in de gelegenheid gesteld om zich binnen een door den Gouverneur-Generaal te bepalen termijn ter zake schriftelijk te verantwoorden. Het bezwaarschrift en de verantwoording, indien zij ontvangen is, worden door den Gouverneur-Generaal bij zijne voordracht tot ontslag of ontzetting overgelegd.

2. De betrokkene wordt in afwachting van 's Konings beschikking, door den Gouverneur-Generaal in zijn ambt geschorst. Hij wordt op zijn verzoek door toekening van verlof onder genot van verlofstraktement en vrijen overtocht in de gelegenheid gesteld om zich in Nederland te gaan verantwoorden. Dient hij een zoodanig verzoek niet in, dan wordt hem in afwachting van 's Konings beschikking wachtgeld toegekend. Wordt de voordracht afgewezen,

dan wordt de schorsing opgeheven en den betrokkene uitbetaald het verschil tussehen het sedert de schorsing genoten verlofstraktement of wachtgeld en hetgeen hij zonder die schorsing als activiteitstraktement zou hebben genoten.

Art. 97. 1. Wanneer tegen den president of een der vice-presidenten of leden van het Hooggerechtshof hetzij een bevel tot gevangenneming of gevangenhouding, hetzij machtiging tot opneming in een huis van bewaring of geneeskundig gesticht voor krankzinnigen is verleend, of op hem lijfsdwang is ten uitvoer gelegd, wordt hij daardoor in zijn ambt geschorst.

2. Wanneer tegen een der in het vorige lid vermelde rechterlijke ambtenaren rechtsingang zonder bevel van gevangenneming of gevangenhouding is verleend, kan de Gouverneur-Generaal, den Raad van Nederlandsch-Indië gehoord, hem in zijn ambt schorsen.

3. De schorsing, in het eerste en tweede lid bedoeld, brengt mede dat de betrokkene op wachtgeld wordt gesteld.

Art. 98. 1. Na den afloop der vervolging of na het ontslag uit het huis van bewaring, het geneeskundig gesticht of de gijzeling, wordt, hetzij op vordering van den procureur-generaal na ingewonnen advies van het Hooggerechtshof, hetzij op verzoek van den geschorsten rechterlijken ambtenaar en nadat het Hooggerechtshof en de procureur-generaal zijn gehoord, de schorsing door den Gouverneur-Generaal opgeheven en wordt, behoudens het voorschrift van het tweede lid van dit artikel, den betrokkene uitbetaald het verschil tussehen het sedert de schorsing genoten wachtgeld en hetgeen hij zonder die schorsing als activiteitstraktement zou hebben genoten.

2. Oordeelt echter de Gouverneur-Generaal, den Raad van Nederlandsch-Indië gehoord, dat termen bestaan tot toepassing van art. 94 sub *b*, of van art. 95, dan wordt de schorsing door den Gouverneur-Generaal bevestigd en geldt van dat tijdstip het voorschrift van art. 96 met dien verstande, dat, bij afwijzing der voordracht, aan den betrokkene wordt uitbetaald het verschil tussehen het sedert de van rechtswege ingetreden schorsing genoten verlofstraktement of wachtgeld en hetgeen hij zonder schorsing als activiteitstraktement zou hebben genoten.

Art. 99. 1. Aanvraag van verlof buiten Nederlandsch-Indië door den president, de vice-presidenten en de leden van het Hooggerechtshof wordt, uitgezonderd in het geval bedoeld bij het tweede lid van art. 96, geacht tevens in te houden het verzoek om ontslag uit hun ambt.

2. Gedurende hun verloftijd en ook daarna, zoolang zij niet overeenkomstig het volgende lid in eenige betrekking zijn aangesteld, mogen zij niet uit 's Lands dienst worden ontslagen, dan op eigen verzoek of ingevolge de toepassing der artikelen 94 en 95.

3. Van verlof in Nederlandsch-Indië teruggekeerd, worden zij, met inachtneming van het tijdstip hunner terugkomst, en, bij gelijktijdigen terugkeer met inachtneming van de dagteekening hunner oorspronkelijke benoeming in het Hooggerechtshof, bij de eerste vacature in dat college weder in hun vorigen rang benoemd, wanneer zij niet reeds vóór het ontstaan der vacature met hunne toestemming in eene andere betrekking mochten zijn aangesteld.

4. Zij genieten inmiddels wachtgeld, tenzij zij tijdelijk met de waarneming eener andere betrekking worden belast.

Art. 100. De vice-president en de leden van den Raad van Nederlandsch-Indië, en zoodanige andere ambtenaren als algemeene verordeningen aanduiden, staan terecht voor het Hooggerechtshof, wegens misdrijven en overtredingen, gedurende den tijd hunner functiën begaan.

Art. 101. Met uitzondering van het geval van voorloopige aanhouding bij ontdekking op heeterdaad, kan tegen de ambtenaren, in het vorig artikel bedoeld, geen bevel van gevangenneming worden ten uitvoer gelegd, en, in het geval van ambtsmisdrijf, geene vervolging plaats hebben dan nadat daartoe door den Gouverneur-Generaal, op den voet en de wijze bij ordonnantie omschreven, machtiging is verleend.

Art. 102. De Gouverneur-Generaal en de Luitenant-Gouverneur-Generaal staan wegens misdrijven of overtredingen in Nederland terecht: wegens ambtsmisdrijven voor den Hoogen Raad der Nederlanden; wegens andere misdrijven of overtredingen ter plaatse, waar de zetel der Regeering in Nederland is gevestigd, voor den rechter, die, naar de Nederlandsche wetgeving, bevoegd is over het onderwerp te oordeelen.

Art. 103. 1. Het Hooggerechtshof heeft het toezicht op den geregelden loop en de afdoening van rechtsgedingen, alsmede op het nakomen der wetten en andere algemeene verordeningen bij alle rechtbanken en gerechten.

2. Het kan rechterlijke handelingen, beschikkingen en vonnissen, wanneer die met de wetten en andere algemeene verordeningen strijdig zijn, vernietigen en buiten werking stellen, volgens daaromtrent gestelde regels.

Art. 104. Vonnissen, door den regter in Nederland gewezen, en bevelen door hem uitgevaardigd, mitsgaders grossen van authentieke akten aldaar verleden, kunnen in Nederlandsch-Indië worden ten uitvoer gelegd.

Zoo ook kunnen vonnissen en bevelen, door den regter in Nederlandsch-Indië gewezen of uitgevaardigd, alsmede grossen van authentieke akten, aldaar ten overstaan van Europeesche openbare ambtenaren verleden, aan welke gelijke kracht als aan de vonnissen is toegekend, in Nederland ten uitvoer gelegd worden.

ACHTSTE HOOFDSTUK.

Van de ingezetenen.

Art. 105. 1. De regelen nopens de toelating en vestiging in Nederlandsch-Indië worden voor zooveel noodig bij algemeenen maatregel van bestuur vastgesteld.

2. Ingezetenen van Nederlandsch-Indië zijn zij, die, mits niet in strijd met wettelijke bepalingen, in Nederlandsch-Indië gevestigd zijn.

3. Aan ingezetenen kan niet dan in het geval en op de wijze bij artikel 19^p vermeld het verblijf in Nederlandsch-Indië worden ontzegd.

4. Het ingezetenschap gaat verloren voor den ingezetene, die ophoudt in Nederlandsch-Indië gevestigd te zijn of aan wien met toepassing van artikel 19^p het verblijf aldaar is ontzegd. De ingezetene, die Nederlandsch-Indië verlaten hebbende, niet binnen achttien maanden aldaar is teruggekeerd, wordt, behoudens tegenbewijs, geacht te hebben opgehouden in Nederlandsch-Indië gevestigd te zijn.

5. Minderjarigen en onder curateele gestelden, wier wettelijke vertegenwoordigers ingezetenen van Nederlandsch-Indië zijn, worden als zoodanig aangemerkt; hetzelfde geldt voor de gehuwde niet van tafel en bed gescheiden vrouw, wier echtgenoot ingezetene van Nederlandsch-Indië is.

6. De bepalingen van ingezetenschap, in andere algemeene verordeningen voorkomende, gelden alleen voor zoo veel betreft de onderwerpen in die verordeningen behandeld.

Art. 107. Onder Nederlanders worden in deze wet verstaan, die het zijn volgens de wetten van het Koninkrijk.

Art. 108. Allen die zich op het grondgebied van Nederlandsch-Indië bevinden, hebben aanspraak op bescherming van persoon en goederen.

De regelen, bij uitlevering van vreemdelingen in acht te nemen, worden vastgesteld bij algemeenen maatregel van bestuur.

Art. 109. Wanneer bepalingen van deze wet, van algemeene en andere verordeningen, reglementen, keuren van politie en administratieve voorschriften onderscheiden tusschen Europeanen, Inlanders en vreemde oosterlingen, gelden voor hare toepassing de navolgende regelen:

Aan de bepalingen voor Europeanen zijn onderworpen:

1. alle Nederlanders;
2. alle personen, niet begrepen onder No. 1, die uit Europa afkomstig zijn;
3. alle Japanners, en voorts alle van elders afkomstige personen, niet begrepen onder Nos. 1 en 2, die in hun land onderworpen zouden zijn aan een familierecht, in hoofdzaak berustende op dezelfde beginselen als het Nederlandsche;
4. de in Nederlandsch-Indië geboren wettige of wettelijk erkende kinderen en verdere afstammelingen van de personen, bedoeld onder Nos. 2 en 3.

Aan de bepalingen voor Inlanders zijn, behoudens den bij ordonnantie te regelen rechtstoestand der Inlandsche Christenen, onderworpen allen, die behooren tot de inheemsche bevolking van Nederlandsch-Indië, en niet tot eene andere bevolkingsgroep dan die der Inlanders zijn overgegaan, gelijk mede zij, die, behoord hebbende tot een andere bevolkingsgroep dan die der Inlanders, zich in de inheemsche bevolking hebben opgelost.

Aan de bepalingen voor vreemde oosterlingen zijn, behoudens den bij ordonnantie te regelen rechtstoestand dergenen onder hen, die het Christendom belijden, onderworpen allen, die niet vallen in de termen van het tweede of van het derde lid van dit artikel.

De Gouverneur-Generaal is bevoegd om in overeenstemming met den Raad van Nederlandsch-Indië de bepalingen voor Europeanen toepasselijk te verklaren op personen, daaraan niet onderworpen. De toepasselijkverklaring geldt van rechtswege mede voor de daarna geboren wettige of wettelijk erkende kinderen en verdere afstammelingen van den betrokkene.

Ieder kan volgens bij ordonnantie te stellen regelen door den rechter doen beslissen tot welke categorie van personen hij behoort.

Art. 110. Het toezigt der Regering op de drukpers wordt bij ordonnantie geregeld, in overeenstemming met het be-

dat het door de drukpers openbaren van gedachten en de toelaten van gedrukte stukken, geene belemmering mogen ondervinden, dan tot verzeke-
r openbare orde gevorderd wordt.

Art. 111. Het recht der ingezetenen tot vereeniging en vergadering wordt erkend.

De uitoefening van dat recht wordt in het belang der openbare orde bij ordonnantie geregeld en beperkt.

Art. 112. Ieder ingezetenen heeft het regt om verzoeken aan de bevoegde magt, zoowel in Nederland als in Nederlandsch-Indië, schriftelijk in te dienen, mits die persoonlijk en niet uit naam van meer worden onderteekend, welk laatste alleen kan geschieden door of van wege lichamen, wettelijk zamengesteld of als zoodanig erkend, en in dat geval niet anders dan over onderwerpen, tot hunne bepaalde werkzaamheden behoorende.

Art. 113. Op den voet bij ordonnantie te bepalen, zijn de ingezetenen verplicht mede te werken tot bewaring van rust en orde en, wanneer zij Nederlandsche onderdanen zijn, tevens tot verdediging van het grondgebied van Nederlandsch-Indië.

Art. 114. In Nederlandsch-Indië worden geene Europesche titels van adeldom erkend, dan die door den Koning zijn verleend.

Vreemde ordesteekenen, titels, rangen of waardigheden mogen door de ingezetenen van Nederlandsch-Indië niet worden aangenomen zonder het bijzonder verlof des Konings.

NEGENDE HOOFDSTUK.

Van de godsdienst.

Art. 119. Ieder belijdt zijne godsdienstige meeningen met volkomen vrijheid, behoudens de bescherming der maatschappij en harer leden tegen de overtreding der strafwet.

Art. 120. Alle openbare godsdienstoefening binnen gebouwen en besloten plaatsen wordt toegelaten, voor zoover die geene stoornis aan de openbare orde toebrengt.

Tot openbare godsdienstoefening buiten gebouwen en besloten plaatsen wordt het verlof des Bestuurs vereischt.

Art. 121. De Gouverneur-Generaal zorgt dat alle godsdienstige gezindheden zich houden binnen de palen van gehoorzaamheid aan de algemeene verordeningen.

Art. 122. In de bestaande inrigting en het bestuur der Christelijke kerkgenootschappen wordt geene verandering gebragt dan met wederzijdsch goedvinden van den Koning en het bestuur van het betrokken kerkgenootschap.

Art. 123. De christen-leeraars, priesters en zendelingen moeten voorzien zijn van eene door of namens den Gouverneur-Generaal te verleenen bijzondere toelating, om hun dienstwerk in eenig bepaald gedeelte van Nederlandsch-Indië te mogen verrigten.

Wanneer die toelating schadelijk wordt bevonden, of de

voorwaarden daarvan niet worden nageleefd, kan zij door den Gouverneur-Generaal worden ingetrokken.

Art. 124. De priesters der Inlanders, die het Christendom niet belijden, zijn geplaatst onder het oppertoezicht der vorsten, regenten en hoofden, voor zooveel betreft de godsdienst, die elk hunner belijdt.

Deze zorgen, dat door de priesters niets worde ondernomen strijdig met dit reglement en met de door of uit naam van den Gouverneur-Generaal uitgevaardigde verordeningen.

TIENDE HOOFDSTUK.

Van het onderwijs.

Art. 125. Het openbaar onderwijs is een voorwerp van de aanhoudende zorg van den Gouverneur-Generaal.

De inrigting daarvan wordt, met eerbiediging van ieders godsdienstige begrippen, bij ordonnantie geregeld.

Het verslag, bedoeld bij het derde lid van art. 61 der Grondwet, doet den staat van het openbaar onderwijs, ook dien van de scholen voor de Inlandsche bevolking bestemd, jaarlijks kennen.

Art. 126. Het geven van onderwijs aan Europeanen of daarmee gelijkgestelde personen is vrij, behoudens het toezigt der overheid, en het onderzoek naar de bekwaamheid en zedelijkheid der onderwijzers.

Art. 127. Overeenkomstig regels, bij ordonnantie te stellen, wordt voldoende openbaar lager onderwijs gegeven, overal waar de behoefte der Europeesche bevolking dit vordert en de omstandigheden het toelaten.

Art. 128. De Gouverneur-Generaal zorgt voor het oprigten van scholen ten dienste der Inlandsche bevolking.

ELFDE HOOFDSTUK.

Van den handel en de scheepvaart.

Art. 129. De tarieven van in-, uit- en doorvoer, worden vastgesteld door de wet.

In dringende omstandigheden kunnen die tarieven bij ordonnantie tijdelijk worden gewijzigd, onder nadere bekrachtiging door de wet.

Van zoodanige wijziging wordt aan de beide Kamers der Staten-Generaal onverwijld kennis gegeven.

Art. 130. De havens van Nederlandsch-Indië, geopend voor den algemeenen handel, zijn toegankelijk voor de schepen van alle volken, met welke het Koninkrijk der Nederlanden in vriendschap is, behoudens de naleving der algemeene en plaatselijke verordeningen.

In andere havens worden de schepen onder hetzelfde voorbehoud toegelaten, voor zoover zulks is overeen te brengen met de verordeningen nopens de kustvaart en nopens de heffing en verzekering der in- en uitvoerrechten.

Art. 130a. Geene instelling kan in Nederlandsch-Indië als circulatiebank werkzaam zijn en geene bankbiljetten mogen in Nederlandsch-Indië worden uitgegeven of in om-

loop gebracht anders dan krachtens eene wet, op den voet en de voorwaarden bij zoodanige wet te stellen.

Onder circulatiebank wordt verstaan elke instelling, die, hetzij uitsluitend, hetzij als deel harer operatiën, bankbiljetten uitgeeft of in omloop brengt.

TWAALFDE HOOFDSTUK.

Van de waterschappen.

Art. 145. Naarmate de omstandigheden het vorderen wordt de zorg voor de waterstaatsbelangen toevertrouwd aan rechtspersoonlijkheid bezittende waterschappen.

De oprichting en de opheffing van waterschappen, zoodanig de samenstelling, de inrichting, de werkkring en de bevoegdheden van hunne besturen worden bij ordonnantie geregeld.

Aan de besturen kan bij ordonnantie de bevoegdheid worden toegekend om met inachtneming van de daarbij te stellen regels en onder het daarbij te regelen toezicht in het huishoudelijk belang der waterschappen verordeningen te maken, ook zoodanige waarbij belastingen worden geheven. De ordonnantie kan aan de besturen ook de bevoegdheid toekennen om in hunne verordeningen straffen te stellen op hare overtreding.

Slotbepaling.

Art. 146. Deze wet kan worden aangehaald onder den naam van „Wet op de staatsinrichting van Nederlandsch-Indië”.

Overgangsbepalingen.

I. Het tijdstip van de inwerkingtreding dezer wet wordt door den Koning bepaald.

II. Alle op het tijdstip van de inwerkingtreding dezer wet verbindende wettelijke verordeningen, reglementen en besluiten blijven van kracht, totdat zij door andere overeenkomstig de voorschriften dezer wet zijn vervangen.

III. Alle bepalingen nopens onderwerpen, betreffende de inwendige aangelegenheden van Nederlandsch-Indië, ook die, voorkomende in wetten en algemeene maatregelen van bestuur, kunnen bij ordonnantie worden gewijzigd, aangevuld, ingetrokken of door andere vervangen, met uitzondering van die, voorkomende in:

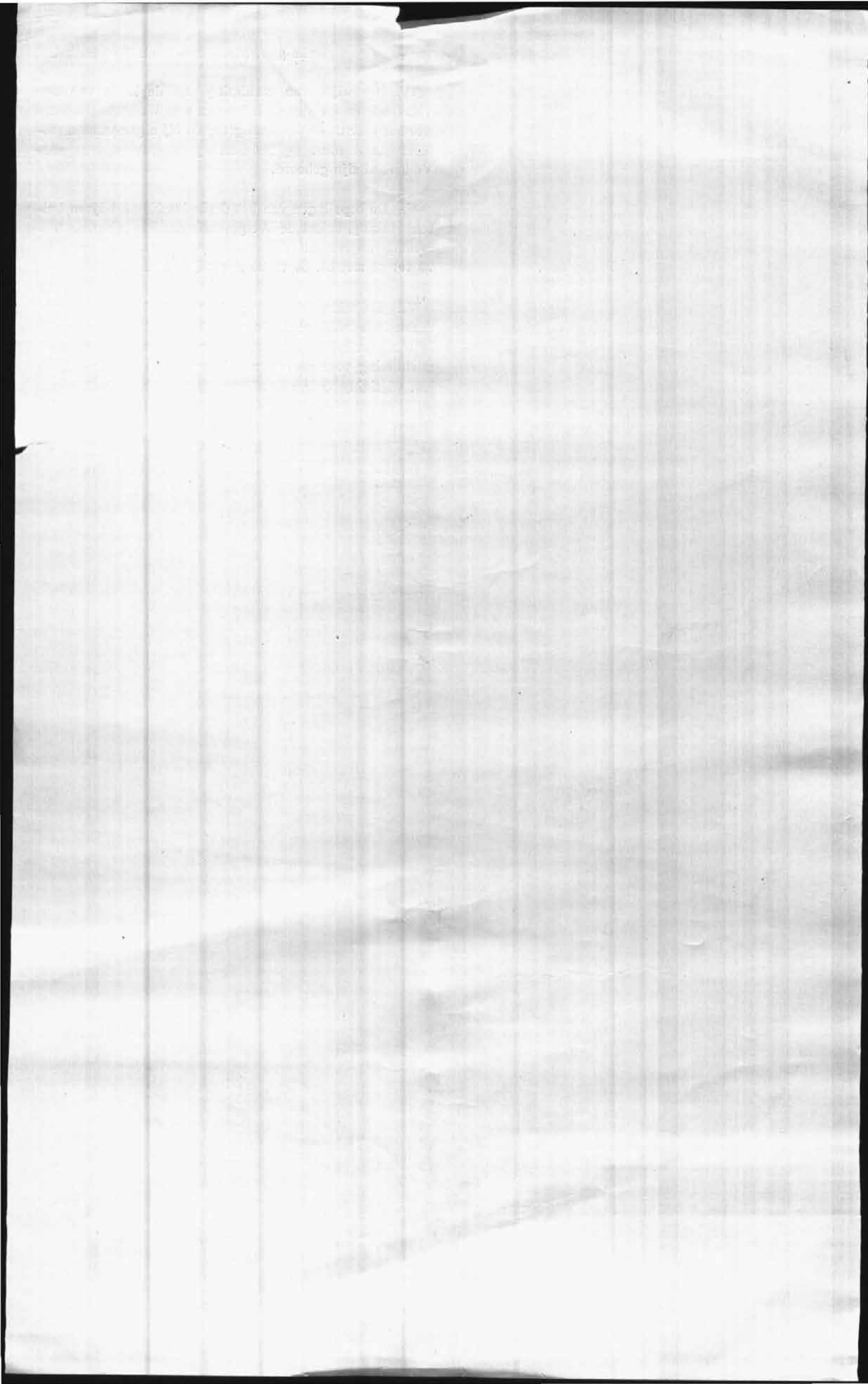
- a. deze wet;
- b. wetten en algemeene maatregelen van bestuur, afgekondigd na de inwerkingtreding dezer wet;
- c. wetten en algemeene maatregelen van bestuur betreffende onderwerpen, welke bij deze wet of bij na hare inwerkingtreding afgekondigde wetten voor regeling bij de wet of bij algemeenen maatregel van bestuur zijn aangewezen;
- d. de Indische Comptabiliteitswet;
- e. de Indische Muntwet;
- f. de Indische Mijnwet;
- g. de Javasche Bankwet;
- h. de Oetrooiwet;
- i. de wet op het Auteursrecht.

IV. De wijze van verkiezing van de leden van den Volksraad en die van de leden van den Wetgevenden Raad worden voor de eerste maal geregeld bij algemeenen maatregel van bestuur. Op het ontwerp daarvan moet de oude Volksraad zijn gehoord.

V. De bepalingen van het derde hoofdstuk blijven buiten werking, totdat de Wetgevende Raad is gekozen. Tot zoolang blijven de oude artikelen 20 tot en met 27, 29 tot en met 31, 33 en 35 ongewijzigd van kracht.

VI. De tekst der wet op de staatsinrichting van Nederlandsch-Indië wordt door den Koning bekend gemaakt in een doorlopend genummerde reeks van artikelen, met nummering voor zooveel noodig van de leden der artikelen, wijziging voor zooveel noodig van de aanhaling van artikelen en leden van artikelen, hetzij in deze hetzij in andere wetten, en met inachtneming van de spelling, gevolgd in de van regeeringswege uitgaande stukken.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 5 — STUK 5.

Herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië.

AFDEELINGSVERSLAG (1).

Algemeene beschouwingen.

Alvorens tot de behandeling van het ontwerp zelf over te gaan, sprak men zich over de volgende 2 punten uit:

A. Met verwijzing naar den geleidebrief van den Gouverneur-Generaal van 18 Juni j.l., waarbij den Volksraad een vóór-ontwerp van wet tot herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië werd aangeboden, werd vrij algemeen de verwachting uitgesproken en zou men gaarne de stellige verzekering van de Regeering ontvangen, dat de Volksraad in allen gevalle later ook op het definitieve ontwerp zal worden gehoord. Het werd toch niet ondenkbaar geacht, dat het bij de Staten-Generaal in te dienen definitieve wets-ontwerp niet onbelangrijk van het voor-ontwerp zal verschillen en bovendien werd het meer in overeenstemming met de grondwet geoordeeld, den Volksraad het ontwerp aan te bieden, geformuleerd zooals het bij de Staten-Generaal zal worden ingediend. Erkennende, dat het in dit bepaalde geval voor het Opperbestuur misshien van waarde kan zijn, het oordeel van den Volksraad over het voor-ontwerp te vernemen alvorens tot de samenstelling van een definitief ontwerp wordt overgegaan, was men algemeen van meening, dat voortaan, zoo noodig na voorafgaand overleg met de schakelcommissie omtrent de leidende beginselen, aan den Volksraad in zijn geheel alleen definitieve ontwerpen om advies dienen te worden aangeboden.

Enkele leden zouden het zeer op prijs stellen te mogen vernemen of de Indische Regeering dan wel de Minister het aanhangige voorstel tot een voor-ontwerp heeft gestempeld. Uit het feit dat de herziening in den vorm van een ontwerp van wet is ingediend, meenden zij de conclusie te mogen trekken, dat de Regeering hier te lande aan het voorstel een voorloopig karakter heeft gegeven.

B. De omstandigheid, dat bij het aangeboden ontwerp iedere aanwijzing omtrent het toekomstig kiesrecht voor den Volksraad ontbreekt, werd door vele leden met leedwezen geconstateerd. Huns inziens bestaat een onverbrekkelijk verband tusschen de aan een vertegenwoordigend lichaam op te dragen bevoegdheden en de wijze van zijne samenstelling,

(1) Ten einde aan alle gemaakte opmerkingen van dit zoo belangrijke ontwerp zooveel mogelijk recht te doen wedervaren, heeft de commissie van rapporteurs zich er toe bepaald, het verslag van de commissie van voorbereiding met de aantekeningen over het verhandelde in de drie afdelingen tot een geheel samen te voegen.

De ontworpen constructie biedt op zichzelf geen voldoende waarborgen voor een bevredigende werking van de nieuwe staatsinrichting. Dat aan het vertegenwoordigende lichaam invloed op den wetgevenden arbeid is toegedaacht, werd een verbetering geacht, doch onder beding dat de nieuwe bevoegdheid gelegd worde in handen van personen, die haar in het algemeen belang op de meest wenschelijke wijze zullen weten te hanteren.

Verscheidenen dezer leden achtten het wenschelijk, de eindstemming over het aanhangige voorstel aan te houden, totdat de Volksraad gelegenheid zou hebben gehad, zich over de kiesregeling uit te spreken.

Zij legden er daarom den nadruk op, dat de thans over het voorstel te voeren besprekingen slechts het karakter van voorloopige beschouwingen kunnen hebben.

Andere leden gaven in overweging, ten einde de bespreking van het kiesrecht in verband met de aanhangige herziening te laten plaats vinden, de grondbeginselen van het kiesrecht in het ontwerp op te nemen. Bovendien zouden dan ook de Staten-Generaal in Nederland zich over het kiesrecht kunnen uitspreken.

Tegenover deze beide groepen van leden betoogde eene derde groep, dat het niet strikt noodzakelijk is de behandeling van het kiesrecht te koppelen aan de aan de orde gestelde herziening. De hier aan het woord zijnde leden stelden in het licht, dat, wanneer eenmaal de bevoegdheden van den nieuwen Volksraad vaststaan, daardoor tevens bepaald wordt het standpunt, dat men zal hebben in te nemen, ten aanzien van de kiesrechtregeling. In aansluiting hieraan werd door hen gewraakt, dat er een onverbrekkelijk verband zou bestaan.

Ten slotte werd de vraag gesteld of de aan Mr. Schrieke gegeven opdracht voor de samenstelling van eene kiesrechtregeling geschied is na overleg met den Minister van Koloniën.

Bij de beoordeeling van het ontwerp in zijn geheel werden de volgende punten besproken:

1. De vraag of een partieele herziening, dan wel een geheel nieuwe staatsregeling voor Indië in de gegeven omstandigheden de voorkeur verdient.

2. De in verband met de grondwetsherziening toe te kennen autonomie.

3. De verhouding tusschen Kroon en Gouverneur-Generaal.

4. De verantwoordelijkheid van den Gouverneur-Generaal.

5. De positie van den Raad van Indië en van de departementshoofden.

6. De plaats van den Volksraad in de staatsinrichting.

7. Opmerkingen betreffende artikelen, niet begrepen in de voorgestelde wetswijziging.

§ 1. De vraag of een partieele herziening, dan wel een geheel nieuwe staatsregeling voor Indië in de gegeven omstandigheden de voorkeur verdient.

Met erkenning, dat het Regeeringsreglement na de herziening nog minder overzichtelijk en elegant zal zijn dan te voren, meenden meerdere leden niettemin op praktische gronden met een partieele herziening genoeg te moeten nemen. In de gegeven omstandigheden toch, nu als gevolg van de Kamerverkiezing een ministerie is te verwachten dat zich waarschijnlijk aan een vast program zal houden, is, zool niet de spoedige indiening, dan toch zeker een spoedige behandeling in de Kamers van een geheel nieuwe staatsregeling ondenkbaar. Waar trouwens ook bij andere onderwerpen bij herhaling gebleken is, dat partieele wijzigingen meer kans van verwezenlijking hebben dan groote herzieningen, konden deze leden ten aanzien van den omvang der herziening in hoofdzaak het standpunt van de Regeering deelen.

Andere leden daarentegen betreurden, dat de Regeering niet een geheel nieuwe staatsregeling heeft ontworpen, nu de grondslagen van het Indische staatswezen grondig zullen worden gewijzigd. Gewezen werd op de wenschelijkheid van een meer overzichtelijke regeling dan thans in het regeeringsontwerp wordt geboden; men had liever gezien, dat met algeheele omwerking van het bestaande Regeeringsreglement een stelsmatige uitwerking van de artt. 61, 62 en 62bis der grondwet was beproefd, waarbij dan ook aandacht aan de grondrechten besteed had kunnen worden. Evengoed als door de Herzieningscommissie een volledig ontwerp en door de heeren Oppenheim e.s. een welverzorgde proeve van een nieuwe staatsregeling werd samengesteld, had de Regeering een systematisch ontwerp van een geheel nieuwe wet op de staatsinrichting kunnen produceeren. Te eerder had dit verwacht mogen worden, omdat de bewoordingen en bedoeling van het nieuwe art. 62 van de grondwet geen anderen uitleg toelaten dan dat het Regeeringsreglement, zoo spoedig als maar eenigszins mogelijk is, moet worden vervangen door een wet op de staatsinrichting van Nederlandsch-Indië, en het aangeboden ontwerp allermint staatkundige bevrediging geeft. Ook meenden eenigen dezer leden, dat alleen een algemeene herziening te beschouwen is als een inlossing van de bekende beloften in November 1918 gedaan.

Enkelen dezer leden drongen er zelfs op aan, dat aan de Regeering in overweging zou worden gegeven, het definitieve ontwerp in den vorm van een geheel nieuwe wet op de staatsinrichting te gelegener tijd aan den Volksraad om advies aan te bieden. De geringe vertraging, die van deze werkwijze het gevolg zou zijn, achtten zij van minder belang in vergelijking met de belangrijke voordeelen, die zouden worden verkregen door de vervanging van het sinds 1854 reeds zoo vaak „opgelapte” Regeeringsreglement. Zij meenden, dat een eventuele vernieuwing van het ministerie en de andere samenstelling van de Staten-Generaal geen beletsel behoeften te zijn voor een spoedige indiening van een nieuw ontwerp.

Eenige leden merkten op, dat zij, hoewel een algeheele herziening wenschelijk achtende, aan een partieele herziening toch zouden medewerken in afwachting van een verdere tegemoetkoming aan hun wenschen.

Verschillende leden betreurden het, dat aan dit ontwerp een partieel karakter was gegeven, waardoor het niet mogelijk was, andere wijzigingen, hoezeer met het regeeringsstelsel in verband staande, voor te stellen. Zoo maakte het feit, dat de artt. 7 e.v. van het Regeeringsreglement niet in het wijzigingsontwerp waren opgenomen, het onmogelijk, voor die artikelen wijzigingen voor te stellen en moesten deze nu noodgedrongen bij art. 64 worden voorgebracht.

Deze leden achtte het bij dezen opzet van het aanhangige ontwerp moeilijk, zoo niet onmogelijk om wijzigingen in den door hen gewenschten zin aan te geven. In verband hiermede zou nader indiening van een motie worden overwogen, dat men zich van behandeling van het thans ingediende voorontwerp wenscht te onthouden, met verzoek aan de Regeering om inplaats hiervan een algeheele herziening van het Regeeringsreglement aanhangig te maken.

Enkelen leden kwam het niet noodig voor het indienen van amendementen op het voorontwerp te beperken tot de in het voorstel gewijzigde artikelen. Het betreft immers geen definitief wetsontwerp voor den Volksraad, maar een proefontwerp, waarop het „oordeel” van den Volksraad wordt gevraagd. De raad moet en kan daarom geheel vrij zijn in het uitspreken van zijn oordeel betreffende punten, die betrekking hebben op de herziening van de staatsinrichting.

Is de raad dit volgens de Regeering niet, dan wordt de aanvaarding van dit ontwerp voor die leden onmogelijk gemaakt.

Van andere zijde werd erop gewezen, dat bij de algemeene beschouwingen toch in allen gevalle volop gelegenheid zal bestaan om uitdrukking te geven aan wenschen, die men buiten de door het ontwerp getrokken grenzen nog koestert.

§ 2. De in verband met de grondwetsherziening toe te kennen autonomie.

Betoogd werd, dat naar de bedoeling der grondwet de kern de herziening hierin moet worden gezocht, dat de regeling van de inwendige aangelegenheden voortaan zal zijn gelegd in handen van in Indië gevestigde organen. Ten onrechte wordt de zinsnede van art. 62, eerste lid, der grondwet: „andere onderwerpen worden door de wet geregeld”, zoo uitgelegd, dat de Nederlandsche wetgever zich met alle zaken, die Indië betreffen, zou kunnen inlaten, terwijl de bepaling van het tweede lid, dat de „regeling van de inwendige aangelegenheden” aan de in Indië gevestigde organen wordt overgelaten, een uitzondering zou vormen op het beginsel, in het eerste lid neergelegd. Slechts voor bepaalde onderwerpen of gevallen kan de Koning bevoegd worden verklaard. Ware het anders, dan zou de met de eene hand gegeven autonomie weer met de andere zijn teruggenomen. Aan het autonomiebeginsel der grondwet wordt echter afbreuk gedaan door artikel 53 van het ontwerp, dat bepaalt, dat onderwerpen, waaromtrent tusschen Gouverneur-Generaal en Volksraad geen overeenstemming is verkregen, zonder meer geregeld kunnen worden bij algemeenen maatregel van bestuur. Een en ander zal het bedenkelijke gevolg kunnen hebben, dat de Gouverneur-Generaal er veelal niet naar zal streven tot overeenstemming te geraken doch er de voorkeur aan zal geven de tusschenkomst van het Opperbestuur in te roepen. De autonomie, die de grondwet aan Indië bedoelde te geven, wordt dus door het ontwerp ernstig bedreigd en kan in de

praktijk geheel te niet worden gedaan. Artikel 53 moet dan ook, naar men meende, met de grondwet in strijd worden geacht. Beter achtte men de regeling van artikel 85 der Proeve, volgens welke bij gemis aan overeenstemming tusschen Gouverneur-Generaal en Volksraad geen blijvende voorziening kan tot stand komen.

Van andere zijde werd aangevoerd, dat de regeling, als in de Proeve aangegeven, zeer zwak is. Insteede van een onderwerp bij meeningsverschil ongeregeld te laten, zouden deze leden de tusschenkomst van een hoogerbeslissende macht prefereren. De regeling van de proeve zou moeten leiden tot aanvaarding van een zuiver parlementair stelsel, waarbij dan het zwaartepunt van den wetgevenden arbeid al spoedig bij het vertegenwoordigend lichaam zou komen te liggen. Waar in Indië pas met de toekenning van wetgevende bevoegdheid aan het vertegenwoordigend lichaam wordt begonnen, werd het ontijdig geacht, nu al dadelijk het overzicht bij den Volksraad over te brengen. Dat artikel 53 overigens in strijd zou zijn met artikel 62 der grondwet konden deze leden evenmin toegeven. Zij wezen erop, dat de 2de alinea niet is een uitzondering op artikel 61, al. 1, maar slechts eene waarborg, dat de Nederlandsche wetgever zoo bij de vaststelling van de staatsinrichting van Nederlandsch-Indië als ook in andere gevallen rekening zal houden met de wenschelijkheid, dat de regeling der inwendige aangelegenheden zooveel mogelijk wordt toevertrouwd aan in Indië gevestigde organen. Dat artikel 62, tweede lid, niet het beginsel van onbeperkte autonomie uitspreekt, blijkt trouwens ook uit de zinsnede, volgens welke bij de wet de regeling van bepaalde onderwerpen of voor bepaalde gevallen aan den Koning kan worden voorbehouden. Wanneer het de bedoeling ware geweest, Indië volledige autonomie te schenken, zou een dergelijke beperking uiteraard niet zijn aangebracht.

Ter ondersteuning van de gedachte om aan Indië in zekere mate eene beperkte autonomie toe te kennen, werd door enkele leden nog aangevoerd, dat h. t. l., waar de parlementaire ervaring nog gering is, eene geleidelijke uitbreiding van de bevoegdheden van het vertegenwoordigend lichaam en mitsdien een geleidelijke ontwikkeling van het parlementaire stelsel noodig is.

Men wees er ook nog op, dat de Herzieningscommissie bij gemis van overeenstemming tusschen de deelen der Indische wetgevende macht eveneens de gelegenheid tot het invoeren van een hogere beslissende macht noodig had geoordeeld, zij het, dat door haar was voorgesteld, bij conflicten niet aan de Kroon, doch aan de Nederlandsche wetgevende macht de beslissing toe te vertrouwen. Aan deze oplossing werd door sommigen de voorkeur gegeven. In dit verband werd opgemerkt, dat niets den Volksraad belet om, als hij zich met de beslissing der Kroon ingevolge het ontwerp in bepaalde gevallen niet kan vereenigen, zich tot de Staten-Generaal te wenden met het verzoek, terzake bij de wet een betere regeling tot stand te brengen.

De hier aan het woord zijnde leden wezen er op, dat de Minister met betrekking tot zaken, die bij ordonnantie geregeld moeten worden, zich niet zal behoeven te laten weerhouden om te dien aanzien den Gouverneur-Generaal van instructies te voorzien, waardoor de Gouverneur-Generaal tegenover den Volksraad zich gebonden zal weten en een conflict met dit College als het ware gemakkelijk wordt uitgelokt, in welk geval de beslissing bij den Minister zal komen te berusten. Het gevaar werd geducht dat langs dezen weg het regeeren van Indië door Koninklijke besluiten

of algemeene maatregelen van bestuur wederom regel zou worden. Dit wenschten deze leden in allen gevalle te voorkomen. Zij verwachtten dat eene regeling, die aan den Moederlandschen Wetgever de bevoegdheid geeft tot ingrijpen, tengevolge zal hebben, dat het aantal conflicten zeer gering zal worden. Bovendien heeft zoodanige regeling het niet te onderschatten voordeel dat de beslissing in het openbaar genomen moet worden.

Van andere zijde werd tegen het hiervoren ontwikkelde denkbeeld, — dat h. i. feitelijk voortspoot uit het stellen van meer of minder vertrouwen in den Minister, — aangevoerd, dat een beroep op de Staten-Generaal niet zal bevredigen, in aanmerking genomen de geringe belangstelling voor Indische zaken bij de Nederlandsche volksvertegenwoordiging. Deze leden meenden, dat door gebruikmaking van het recht van interpellatie, in gevallen waarin de beslissing van de Kroon niet de onverdeelde instemming had, hetzelfde, zoo niet meer, bereikt kon worden.

Een der leden gaf voorts te kennen, dat invoering van het tweekamerstelsel h. t. l. veel er toe zou kunnen bijdragen om het aantal conflicten tusschen vertegenwoordigd lichaam en Regeering te beperken. Indien de uitspraak van den Volksraad nog onderworpen zou worden aan revisie door een ander hier zetelend orgaan en beide lichamen kwamen tot dezelfde conclusie, zou de kans, dat overeenstemming met den Gouverneur-Generaal wordt verkregen, aanmerkelijk worden verhoogd.

Bij meerdere leden kon het denkbeeld het tweekamerstelsel in te voeren geen instemming vinden. Zij wezen erop, dat de waardeering van dit stelsel in Europa in den loop der jaren tot een minimum is gedaald.

Voorts werd betoogd dat de Gouverneur-Generaal niet licht misbruik zou maken van zijn bevoegdheid om op de Kroon beroep te doen, omdat daardoor ook zijn eigen zelfstandigheid in verdrukking zou geraken. Aan den anderen kant werd het niet ondenkbaar geacht, dat ook de Volksraad van een beroep op de Kroon partij zou kunnen trekken om een door het College wenschelijk geachten maatregel van wetgeving tot stand te brengen.

§ 3. De verhouding tusschen Kroon en Gouverneur-Generaal.

Het had de aandacht getrokken, dat het ontwerp — anders dan het rapport der Herzieningscommissie en de bekende Proeve — de verhouding van den Gouverneur-Generaal tegenover de Kroon niet scherp afteekent. Toch moet dit urgent worden geacht, te meer omdat artikel 61 lid 2 der grondwet door de Regeering anders schijnt te worden opgevat dan de tekst te lezen geeft. Beperkt artikel 61 lid 2 der grondwet de bevoegdheden van den Kroon tot die, welke bij de grondwet of bij de wet aan den Koning zijn voorbehouden, de uitlating van de Regeering in de Memorie van Antwoord aan de Eerste Kamer (1921—1922 blz. 497, 523) doet vreezen, dat de Minister van Koloniën zijn invloed bij voortdoring en zonder veel reserve zal gebruiken om bestuursdaden van den Gouverneur-Generaal te beïnvloeden.

Vrij algemeen was men van oordeel, dat het voortbestaan van een dergelijke verhouding dient voorkomen te worden. Dit zou b.v. kunnen geschieden door een regeling in den trant van die van artikel 47 der Proeve — afgezien van de opsomming der daarin genoemde onderwerpen welke de autonomie te veel beperken — welke, een autonome sfeer

aannemende, uitdrukkelijk de bestuursdaden aanwijst, terzake waarvan de Gouverneur-Generaal 's Konings bevelen in acht heeft te nemen. Ten aanzien van andere bestuursdaden dient de Landvoogd slechts verantwoordelijk tegenover de Kroon te zijn in dien zin, dat hij tot het geven van inlichtingen verplicht is (art. 48 der Proeve) behoudens de mogelijkheid, dat bij de wet een vernietiging van zulke daden plaats heeft (vgl. art. 51 der Proeve).

§ 4. De verantwoordelijkheid van den Gouverneur-Generaal.

Ook ten aanzien van de verantwoordelijkheid van den Gouverneur-Generaal tegenover den Volksraad vertoont het aanhangige ontwerp, naar men meende, een lacune. Wel wordt in artikel 42 bepaald, dat de Gouverneur-Generaal inlichtingen aan den Volksraad verstrekt (vgl. art. 80 ontwerp Herzieningscommissie) en wordt daarmede feitelijk het beginsel der verantwoordelijkheid in de wet vastgelegd, doch niettemin achtten sommige leden een regeling gewenscht in den trant van art. 46 der Proeve, waarbij de verantwoordelijkheid van den Gouverneur-Generaal tegenover den Volksraad uitdrukkelijk wordt genoemd voor zover diens beleid niet betreft uitvoering van wetten of algemeene maatregelen van bestuur.

Een der leden wenschte de verantwoordelijkheid van den Gouverneur-Generaal aan den Volksraad ook voor uitvoeringsmaatregelen en gaf in overweging eene bepaling op te nemen, die voorschrijft, dat de Volksraad regeringsverordeningen, die door het College niet in overeenstemming met zijne inzichten worden geacht, kan schorsen om daarna de materie bij ordonnantie opnieuw te laten regelen.

Andere leden konden zich met een dergelijke aanduiding van de positie der Regeering tegenover den Volksraad niet vereenigen; zij zou huns inziens de hoogheid der Regeering aantasten. Het zwaartepunt van het bestuur zou gelegd worden daar waar het nog niet behoort. Bovendien zou hier een staatsrechtelijke constructie in het leven geroepen worden, die ook in het Moederland nog niet is toegepast. Met de feitelijke verhouding en de ook thans reeds bestaande bevoegdheid van den Volksraad om zich zoo noodig met een adres van beklag tot den Koning te richten, zou genoegzaam kunnen worden genomen.

§ 5. De positie van den Raad van Indië en van de departementshoofden.

Uitgaande van de overweging, dat artikel 61 van de grondwet — ook volgens de uitsluiting van den Minister in de Eerste Kamer (zie Koloniaal Tijdschrift 1922 blz. 369, 370 en Handelingen Eerste Kamer 645, 706) — eene nauwere samenwerking tusschen Landvoogd en departementshoofden niet uitsluit, mits eerstgenoemde het recht van beslissing behoudt en dus verantwoordelijk blijft, waren zeer vele leden van oordeel, dat de Gouverneur-Generaal in zijn bewind geregeld behoort te worden bijgestaan door een Raad van Indië, waarvan de hoofden der departementen de leden zijn. Daardoor zou het belangrijke voordeel verkregen worden, dat de Gouverneur-Generaal tot voortdurend mededeling overleg met de departementshoofden in een vergadering verplicht zou zijn; dat de positie der departementshoofden, met name wanneer zij de Regeering in den Volksraad vertegenwoordigen, versterkt zou worden; dat de belangen der verschillende departementen meer dan tot dusver in verband met elkaar zouden worden beoordeeld; dat goede

departementshoofden niet meer aan nuttige werkzaamheden bij een departement onttrokken zouden worden door benoeming in een college als den huidige Raad van Indië; dat de Algemeene Secretarie zou kunnen verdwijnen, en dat een belangrijke bezuiniging verkregen wordt, niet alleen op de bezoldigingen, maar eveneens door een vlottere minder omslachtige behandeling van zaken. De tegenwoordige Raad van Indië kan, naar betoogd werd, als overbodig opgeheven worden, terwijl, zoo gewenscht mocht worden een juridische controle op de wetgeving te behouden, hiertoe een speciale adviseerende commissie voor de wetgeving zou kunnen worden ingesteld, die b.v. aan het departement van Justitie ware te verbinden.

Verscheidenen dezer leden verklaarden het aanhangige voorstel onaannemelijk, indien de Raad van Indië in zijn tegenwoordige samenstelling zou blijven bestaan.

Met het oog op het feit, dat de Raad van Indië, wanneer de departementshoofden als leden daarvan zouden optreden, feitelijk een ambtelijk karakter zou moeten dragen, bepleitte een lid instelling van een adviseerend college met niet-ambtelijk karakter. Van andere zijde werd hieromtrent opgemerkt, dat er toch geen bezwaar tegen zou bestaan in den nieuwen Raad van Indië ook particulieren op te nemen.

Voorts werd in overweging gegeven een regeling te treffen, waardoor het voor een directeur mogelijk zou worden om bij ernstig verschil van meening met den Landvoogd af te treden.

Enkele leden waren van oordeel, dat naast een raad van departementshoofden voor een Raad van Indië nog een belangrijke taak is weggelegd als adviseur voor algemeen staatsrechtelijke aangelegenheden. Wellicht zouden deze aangelegenheden ook kunnen opgedragen worden aan de commissie van wetgeving, mits deze dan geen uitsluitend juridisch-technisch karakter verkrijgt. De wenschelijkheid erkennende om in bestuurszaken het overleg van den Gouverneur-Generaal te beperken tot dat met een college van departementshoofden en dus voor zulke zaken het advies van den Raad van Indië te laten vervallen, zou men toch het advies van dit college willen behouden voor zaken van wetgeving. Waar in Nederland naast den Ministerraad de Raad van State reden van bestaan heeft, meenden deze leden, dat ook Indië den Raad van Indië niet zal kunnen missen. Het college heeft in het verleden groote betekenis gehad, omdat het onpartijdig boven de departementen staat; zijne bevoegdheden zullen gedeeltelijk over dienen te gaan op den raad van departementshoofden, maar gemist kan het college niet worden.

Tegen dit betoog werd aangevoerd, dat eene vergelijking van den Raad van Indië met den Raad van State onzuiver is. De Raad van Indië heeft medewetgevende bevoegdheid; overeenstemming tusschen Gouverneur-Generaal van Raad is herhaaldelijk vereischt. Aan deze bevoegdheid ontleende de Raad van Indië in hoofdzaak zijn betekenis, maar juist deze bevoegdheid dient over te gaan op den raad van directeuren. Dan ook zal het niet voorkomen dat de directeur genoodzaakt is maatregelen uit te voeren of in den Volksraad te verdedigen, waarover hij in laatste instantie niet heeft kunnen meebeslissen. Deze leden betreurden het, dat de Raad van Indië in artikel 7 en alle daarmee verband houdende artikelen in zijn tegenwoordige vorm en samenstelling werd gehandhaafd en niet was gereorganiseerd overeenkomstig de denkbeelden van de Herzieningscommissie en de Proeve.

De voorstanders van het behoud van den Raad van Indië meenden dat het laatstgenoemde bezwaar tegen den Raad zou kunnen worden opgeheven door een veranderde werkwijze van den Raad, waardoor meer overleg tussehen de directeuren en den Raad van Indië wordt gewaarborgd. Ook bij het bestaan van een raad van directeuren zal trouwens een directeur genoodzaakt zijn tegen eigen overtuiging maatregelen uit te voeren of in den Volksraad te verdedigen in het geval hij in den raad wordt overstemd.

Anderen betoogden dat de hoofdzaak is, welke positie de Raad van Indië ten opzichte van de departementshoofden zal innemen. Het traktement van de leden van dien raad zou lager behooren te zijn dan dat van directeuren, daar de raad van directeuren hooger dient te worden aangeslagen en hier te lande de bezoldiging doorgaans de basis van vergelijking vormt. Een deze leden sprak zich uit voor gelijkheid van bezoldiging van departementshoofden en Raadsleden.

In dit verband werd nog opgemerkt, dat eerder de weg naar het ambt van departementshoofd zou dienen te loopen door het college, dat thans den naam van Raad van Indië draagt, dan dat, zooals thans het geval is, het directeurschap moet worden beschouwd als een voorbereiding tot het lidmaatschap van den Raad van Indië. Immers zijn de uitvoerende functies van de directeuren belangrijker dan de raadgevende van de leden van dien raad.

§ 6. De plaats van den Volksraad in de staatsinrichting.

Omtrent de in de toekomst wenschelijke positie van den Volksraad bestonden uiteenlopende opvattingen.

Bij de gedachtenwisseling bleek, dat niemand een instelling als de in het ontwerp voorgestelde Wetgevende Raad in beginsel een aanwinst zou achten, doch dat niettemin meerdere leden in de huidige ontwikkelingsphase van Indië deze instelling, mits aanmerkelijk gecorrigeerd, als een overgangsvorm wel zouden kunnen aanvaarden, wanneer geen betere oplossing bleek te vinden. Deze leden zagen voornamelijk in den voorgestelden Wetgevendenden Raad een niet onaanneemelijke oplossing, omdat toekenning van wetgevende bevoegdheid aan den Volksraad in zijn geheel allicht zou medebrengen, dat de zitting permanent zou moeten duren, hetgeen weer het gevolg zou hebben, dat niet alleen sommige ambtenaren, doch vooral ook de particulieren en zeer zeker degenen, die op grooten afstand van Batavia wonen, feitelijk in de onmogelijkheid zouden komen te verkeereren om het lidmaatschap te aanvaarden of daarvan een goed gebruik te maken. Een evenredige schadeloosstelling voor de gedurende den zooveel langeren vergadertijd te derven inkomsten door toekenning van een salaris, eenigermate het inkomen van leidende persoonlijkheden in de handels- en bedrijfs-wereld nabij komende, zou reeds uit financiële overwegingen aan het lidmaatschap van den Volksraad niet kunnen worden verbonden en een onderscheid tussehen leden van hetzelfde college zou bij het toekennen van zulk een schadeloosstelling moeilijk kunnen worden gemaakt. Bezwaren van dezen aard zouden bij instelling van een kleineren Wetgevendenden Raad in veel geringer mate gelden. Toekenning van de wetgevende bevoegdheid aan een klein college zou overigens geheel in overeenstemming zijn met de ontwikkeling der moderne wetgeving, waarbij de neiging bestaat om de beraadslaging in groote vergaderingen te beperken en waar

mogelijk te vervangen door een behandeling in kleinere colleges.

Intusschen bevredigde de voorgestelde regeling van het instituut van den Wetgevendenden Raad ook deze leden niet in alle opzichten:

a. In de verkiezing van de leden van den Wetgevendenden Raad door de leden van den Volksraad werd geen voldoende waarborg gezien, dat inderdaad de meest geschikte personen zullen worden aangewezen. Partijbelang of zelfzuchtige drijfveeren zouden een ongewenschten invloed bij de verkiezing kunnen uitoefenen.

Ter gedeeltelijke ondervanging van deze bezwaren werd het denkbeeld geopperd, 12 personen door den Volksraad te doen verkiezen en 6 door den Gouverneur-Generaal te doen benoemen. Een ander lid wenschte het college uit 12 leden te zien samengesteld, waarvan 6 door den Gouverneur-Generaal en 6 door den Volksraad te benoemen. Weer anderen stelden voor het aantal zetels, aan iedere partij of belangengroep in den Wetgevendenden Raad toekomende, door den Volksraad bij evenredigheidsverkiezing te doen vaststellen en aan den Gouverneur-Generaal de bezetting van die zetels met vertegenwoordigers uit die partijen of belangengroepen op te dragen. Bij een dergelijke samenstelling zou dus de partijverdeling van den Volksraad in den Wetgevendenden Raad weerspiegeld worden en tevens een waarborg verkregen zijn, dat de meest geschikte personen tot de wetgevende taak geroepen worden.

b. Om te voorkomen, dat eenerzijds de Wetgevende Raad den Volksraad geheel op den achtergrond dringt en anderzijds eerstgenoemd college teveel onder den invloed der Regeering geraakt, werd door een lid voorgesteld, beperkende bepalingen op te nemen wat betreft de onderwerpen, waartoe de Wetgevende Raad medezeggenschap zal hebben en voorts den zittingsduur der leden van dit lichaam op niet langer dan één jaar te bepalen. Door anderen werd er op gewezen, dat de Wetgevende Raad toch bij de voorgestelde evenredige vertegenwoordiging meestal in de zelfde richting zal gaan als de Volksraad in pleno en dat zijn leden tevens zitting zullen hebben in dit laatste college, zoodat voortdurend contact verzekerd is, terwijl verder zijn beraadslagingen openbaar zullen zijn en op zijn handelingen door den Volksraad desgewenscht altijd kritiek kan worden uitgeoefend. Men meende dus te mogen aannemen, dat de Wetgevende Raad bij een dergelijke regeling niet een overmachtig college zal worden, welks leden zich tegenover die van den Volksraad stellen.

c. De bepaling in het ontwerp, volgens welke de Wetgevendende Raad zou kunnen beslissen, dat een zaak door den Volksraad zelf zal worden behandeld (art. 32), werd vrij algemeen weinig gelukkig geacht. Een dergelijke incidenteele overdracht van wetgevende bevoegdheid zou, naar men vreesde, tot verwarring en tot conflicten tussehen de beide raden aanleiding geven, te meer waar in het ontwerp de verhouding tussehen den Wetgevendenden Raad en den Volksraad geheel ongeregeld is gelaten. Zoo blijkt nergens of eventueele uitspraken van den Volksraad bindend zullen zijn en omgekeerd of de Volksraad zich bij beslissingen van den Wetgevendenden Raad heeft neer te leggen. Sommigen dezer leden gaven daarom in overweging de bevoegdheden van beide colleges scherp van elkander te scheiden en alleen aan den Wetgevendenden Raad medewetgeving op te dragen, met uitsluiting van den Volksraad, die derhalve voornamelijk het budgetrecht houdt en slechts twee keer per jaar bijeen hoeft te komen. Een der leden zag in de mogelijkheid van verwijzing van een ontwerp-

ordonnantie naar den Volksraad, wanneer hiertoe op verzoek van b.v. 6 leden van den Wetgevenden Raad reeds zou moeten worden overgegaan, een middel voor minderheden om te beletten, dat het wetgevend lichaam een autocratische machtspositie gaat innemen. Van andere zijde werd uiting gegeven aan de vrees, dat de Volksraad dan ten slotte toch weer in langdurige zittingen bijeen zou moeten zijn.

Andere leden waren overtuigd, dat de instelling van een Wetgevenden Raad, hoe ook georganiseerd, den Volksraad geheel op den achtergrond zou dringen, omdat de in samenwerking met de Regeering, doch zonder den Volksraad in pleno uitgeoefende wetgevende bevoegdheid het wetgevende college tot een lichaam van veel grooter beteekenis zou stempelen. Antagonisme tussehen beide lichamen zou door geen enkele regeling te vermijden zijn. Als een vertegenwoordigend lichaam als in art. 62, lid 1 der grondwet genoemd, zou de Wetgevende Raad nauwelijks mogen worden beschouwd; hij zou veel verder nog dan de Volksraad van de bevolking komen te staan; ook zou hij van zelf al spoedig sterk onder regeeringsinvloed komen. Gewezen werd op de mogelijkheid, dat bij samenstelling van den Wetgevenden Raad door een gewone meerderheidsverkiezing van den Volksraad alleen de vertegenwoordigers van één partij of van één bepaald ras daarin zitting zouden nemen en dat dan door het nieuwe college alleen de belangen van één bepaalde groep zouden worden behartigd. Een reeds onaannemelijke Wetgevende Raad zou nog verwerpelijker worden, indien gedeeltelijk door de Regeering benoemd. Waarom een Regeering bij het benoemen van leden in een college, waarvan Zij in groote mate afhankelijk zal blijken, onbevanger te werk zou gaan dan de Volksraad, is door niets aan te toonen. Zal de samenstelling van den Wetgevenden Raad in werkelijkheid een weerslag zijn van die des Volksraads, dan zal een „evenredige” samenstelling nimmer ten gevolge mogen hebben, dat welke in den Volksraad vertegenwoordigde richting ook, in den Wetgevenden Raad zou ontbreken. Scheiding tussehen Volksraad en Wetgevenden Raad zou een verkapt doorvoering van het tweekamerstelsel zijn, met concentratie van de bevoegdheden bij den senaat. Al mocht de afhandeling van zooveel mogelijk zaken in kleine colleges ook in de lijn van de moderne ontwikkeling der wetgeving liggen, de hier aan het woord zijnde leden achtten daarmede nog niet de wenschelijkheid van de hier bedoelde instelling aangetoond en zij wenschten daarmede ook niet te experimenteren, vooral waar niet vaststaat dat de Volksraad e.q. op de geheele wetgeving een afdoende contrôle zal kunnen uitoefenen. Zij zouden het een achteruitgang vinden, dat niet meer als tot dusver de Volksraad in zijn geheel over militaire lasten zou moeten worden geraadpleegd en dat de kans op raadpleging over andere onderwerpen van wetgeving vermoedelijk geringer zou worden. Betwijfeld werd of de z.g. medewetgeving van den Wetgevenden Raad een ander karakter zou hebben dan het uitbrengen van advies. Bovendien zag men een streven tot verkleining van den Volksraad in het voorstel om den zittingstijd te beperken, waardoor de hanteering van het begrootings- en petitie-recht zou worden bemoeilijkt. Zij achtten den geheelen Wetgevenden Raad trouwens overbodig, omdat de aan dit college toegedachte bevoegdheid zeer wel aan den Volksraad in zijn geheel kan worden opgedragen, zonder vrees voor een zeer sterke verlenging van den duur der zittingen, wanneer slechts een ruim gebruik gemaakt wordt van commissies van voorbereiding, welke de behandeling door het college in pleno aanmerkelijk kunnen

bekorten. Indien de positie van de Volksraadsleden voorts behoorlijk geregeld wordt — waarop herhaaldelijk door den geheelen Volksraad zonder uitzondering is aangedrongen — (door toekenning van een inkomen van ten minste b.v. f 500 of f 400 per maand verhoogd met zittinggeld of voor ambtenaren door toekenning van de gewone bezoldiging of een voldoende nonactiviteitstraktement plus zittinggeld tot een minimum van f 500) zullen stellig niet alleen ambtenaren, doch ook in voldoende getale particulieren gevonden worden, die als lid van den Volksraad aan de wetgeving willen mede-arbeiden. Financieel krachtige groepen van particulieren zullen, als zij het belang van vertegenwoordiging van hun belangen in den Volksraad inzien, wel maatregelen weten te treffen om zich zoodanige vertegenwoordiging te verzekeren. Bezoldiging van de Volksraadsleden is noodig, omdat anders de keuze, speciaal uit de breedere volkslagen, veel te beperkt zou zijn. Zonder eene bezoldiging, welke een behoorlijk levensonderhoud verzekert, is een werkelijk „vertegenwoordigend” lichaam praktisch uitgesloten. De vrees, dat particulieren in zoo'n bezoldiging geen voldoende vergoeding zouden vinden en zich daardoor zouden terugtrekken, schijnt zeer overdreven, gezien de ervaring onder een stelsel, waarbij van bezoldiging in het geheel geen sprake is en van die zijden geen klachten werden gehoord. Met het oog op mogelijke onvoltalligheid van de vergaderingen bij langere zittingen zou met een kleiner quorum genoegen genomen kunnen worden. Erkennende, dat een dergelijke vermindering van het quorum de waarde der beslissingen van den Volksraad zou kunnen aantasten, was men van oordeel, dat aan het bezwaar zou kunnen worden tegemoetgekomen door de werkzaamheden zoo in te richten, dat de belangrijkste aangelegenheden zouden kunnen behandeld worden onder de aanwezigheid van een betrekkelijk groot aantal leden. Overigens meende men dat de wetgevende arbeid niet zooveel tijd zou in beslag nemen, wanneer slechts meer dan tot nu toe onderscheid werd gemaakt tussehen maatregelen van wetgeven en uitvoeren den aard en deze in den vorm van regeeringsverordeningen werden gegoten zooals tegenwoordig in Nederland veel meer regeling bij algemeene maatregelen van bestuur plaats vindt.

Voor het geval dat onverhoopt tot instelling van een Wetgevenden Raad naast den Volksraad mocht worden overgegaan, spraken de hier aan het woord zijnde leden den wensch uit, dat de samenstelling zal geschieden op den basis van een evenredige vertegenwoordiging der politieke partijen in den Volksraad, niet door benoeming van de leden door de Regeering, doch door verkiezing door den Volksraad uit een voordracht van de politieke partijen zelf en dat althans de verhouding tussehen beide lichamen omgekeerd zou worden, zoodat de Volksraad voornaamste lichaam zou blijven en de taak van den Wetgevenden Raad zou worden aangewezen door den Volksraad. Dit laatste lichaam zou dan aan de beperkte vergadering naar omstandigheden de voorbereiding van wetgevende werkzaamheden of wel de volledige afhandeling van een deel daarvan kunnen opdragen.

Tegen dit denkbeeld werd aangevoerd, dat op deze wijze de Volksraad dan toch weer een groot deel van het jaar bijeen zou moeten zijn, zoodat het doel van de instelling van een Wetgevenden Raad — de beperking van de werkzaamheden van den Volksraad — voor een groot deel niet zou worden bereikt.

Toch vond dit denkbeeld hoe langer hoe meer bij voorstanders van een Wetgevenden Raad instemming. Zij zagen daarin een tusschenvorm, die de instelling van een Wetge-

venden Raad aannemelijker zal maken voor de tegenstanders, omdat vele van de genoemde bezwaren komen te vervallen, met name de Volksraad niet op den achtergrond geschoven wordt, doch zelf de omvang zijner werkzaamheden bepaalt. Zij spraken de verwachting uit, dat de Volksraad in ruime mate werkzaamheden aan den Wetgevenden Raad zou delegeren, zoodat het bezwaar van te lange zittingstijden niet zou gelden. Het groote voordeel van deze tusschenvorm is bovendien, dat daardoor mogelijkheid wordt geschapen, dat de practijk, niet belemmerd door dwingende bepalingen, den juisten weg aanwijst voor de regeling van de verhouding tusschen Volksraad en Wetgevenden Raad.

Met dezen tusschenvorm konden zich ook vereenigen de leden, die wenschten dat de Volksraad in zijn geheel zoo veel mogelijk arbeid zal verrichten en dat de Volksraad daarom niet moet uiteengaan zoolang het aantal leden niet beneden het quorum is gedaald; eerst daarna behoort de beperkte vergadering in functie te treden.

Tegen deze laatste opvatting werd aangevoerd, dat de Volksraad, die ten slotte bijeen zal blijven, in hoofdzaak zal bestaan uit de Batavia-leden, aan welk college dan bezwaarlijk het karakter van een vertegenwoordigend lichaam kan worden toegekend.

Andere voorstanders van een Wetgevenden Raad konden de meening, dat bij aanneming van de aanhangige voorstellen de positie van den Volksraad zou worden aangetast, geenszins deelen. De niet-raadpleging van dit lichaam in zijn geheel over maatregelen van wetgeving betreffende militaire lasten en andere onderwerpen staat, naar zij opmerkten, bij aanneming van het regeeringsontwerp volstrekt niet bij voorbaat vast, doch al mocht raadpleging van den Volksraad in pleno over maatregelen van wetgeving ook geheel achterwege blijven, dan nog zou daardoor niet het voornaamste recht van dit lichaam zijn aangetast, n.l. de bevoegdheid om zich over de begroting uit te spreken. De behandeling van de begroting geeft gelegenheid, alle onderwerpen van staatszorg aan te roeren. Dat de medewetgeving van den Wetgevenden Raad meer beteekenis zou hebben dan het tegenwoordige adviseeren van den Volksraad, achtte men boven twijfel verheven, omdat immers overeenstemming tusschen dit college en de Regeering vereischt zou zijn, terwijl thans de Gouverneur-Generaal vrij is, van het advies van den Volksraad af te wijken. De beperking van den zittingstijd achtten deze leden praktisch geen ernstig bezwaar, terwijl integendeel een te langdurige zittingstijd voor velen onoverkomelijke moeilijkheden zou opleveren. Zij betwijfelden of door een betere regeling van de positie van de Volksraadsleden aan deze bezwaren geheel zou kunnen worden tegemoet gekomen, althans zonder te groote lasten voor de schatkist.

Een lid wilde den Volksraad zijn tegenwoordige adviseerende taak laten ook ten aanzien van de wetgeving, terwijl een afzonderlijk klein college, ten deele door de meerheid van den Volksraad gekozen en ten deele door den Gouverneur-Generaal benoemd, los staande naast den Volksraad, in samenwerking met den Gouverneur-Generaal als wetgevend lichaam zou kunnen optreden. Een dergelijk lichaam zou aan politieke evenzeer als een technische eischen kunnen voldoen. Op wensch bv. van Landvoogd en (of) Wetgevenden Raad zou het advies van den Volksraad moeten worden ingewonnen.

Tegen dit stelsel werd aangevoerd, dat bij aanvaarding daarvan ook weer langdurige zittingen van den Volksraad noodig zouden zijn, aangezien dan alliecht aandrang zou

worden uitgeoefend om den Volksraad over alles en nog wat te raadplegen. Daarbij zou 's Raads advies minder beteekenen dan thans, omdat reeds eenigen der beste leden een zetel in den Wetgevenden Raad zullen innemen, waar dus van hun oordeel al kan worden partij getrokken.

Terwijl van andere zijde het denkbeeld werd ondersteund, dat de taak der wetgevende commissie moet worden bepaald door hetgeen de Volksraad in zelfbeperking van zijn ruime taak aan die commissie wenscht over te laten, werd hier tegen door sommigen aangevoerd, dat dan geschillen tusschen beide lichamen niet zullen uitblijven. Ook werd betoogd, dat het geval zich zou kunnen voordoen, dat door daling van het aantal aanwezige leden beneden het quorum de Volksraad een onderwerp van wetgeving niet zou kunnen afhandelen.

Deze moeilijkheden werden door eerstbedoelde leden niet waarschijnlijk geacht, terwijl er de nadruk op werd gelegd, dat aan een eventueel in te stellen Wetgevenden Raad slechts een vertegenwoordigend karakter kan worden gegeven, door hem ten volle aan den Volksraad ondergeschikt te maken. Daarbij werd de opmerking gevoegd, dat ook het voorontwerp reeds de kiem van competentie-conflicten bevat.

Ook werd nog het denkbeeld geopperd om, als het onmogelijk blijkt, aan een uit vele leden bestaanden Volksraad wetgevende bevoegdheid toe te kennen, niet over te gaan tot de instelling van een afzonderlijk kleiner wetgevend lichaam, doch liever het ledental van den Volksraad zelf te beperken en desnoods terug te keeren tot het oude aantal van 39 leden.

Hiertegen werd aangevoerd, dat ook dit aantal voor een wetgevend lichaam in de tegenwoordige omstandigheden nog te groot zou zijn.

§ 7. Opmerkingen betreffende artikelen, niet begrepen in de voorgestelde wetswijziging.

Art. 2. Door een der leden werd betreurd, dat niet is voorgesteld de in dit artikel genoemde leeftijdsgrens en den eisch van Nederlanderschap te laten vervallen.

Door vele andere leden werd aanbevolen het tweede lid te splitsen in twee alinea's, luidende:

„2. Hij wordt door den Koning benoemd en ontslagen.

3. Hij mag zijne waardigheid niet nederleggen noch Nederlandsch-Indië verlaten zonder machtiging van den Koning”.

Art. 3. Vele leden zouden het op prijs stellen, indien het artikel alsnog werd gewijzigd in dien zin, dat gelezen wordt:

1. De Gouverneur-Generaal mag rechtstreeks noch zijdelings deelhebber zijn noch borg zijn voor eenige onderneming, ten grondslag hebbende eene overeenkomst om winst of voordeel, aangegaan met Nederlandsch-Indië of met eenig zelfstandig gebiedsdeel daarvan.

2. Hij mag, behalve openbare schuldbrieven, geene schuldvorderingen ten laste van Nederlandsch-Indië of van eenig zelfstandig gebiedsdeel daarvan bezitten.

3. Hij mag geen deel hebben, rechtstreeks noch zijdelings, in eenige niet in het eerste lid bedoelde onderneming van landbouw, handel, nijverheid of scheepvaart, in Nederlandsch-Indië gevestigd of aldaar haar bedrijf uitoefenende.

Door zeer velen werd bovendien betreurd, dat niet de gelegenheid is aangegrepen eene bepaling in te voegen, inge-

volge welke de Gouverneur-Generaal verplicht is eene verklaring af te leggen, dat hij ook na zijne aftreden het bepaalde bij dit artikel zal blijven in acht nemen.

Art. 9. Vele leden wilden het verbod uitgebreid zien ook tot het bekleeden van bezoldigde betrekkingen in dienst van een der zelfstandige gebiedsdeelen van Nederlandsch-Indië.

Art. 11. Dezelfde opmerking werd door vele leden gemaakt ten aanzien van het eedsformulier als ten aanzien van dat bij artikel 5.

Art. 12. Door de bij de artikelen aangegeven aanvulling van artikel 8 zal — aldus vele leden — dit artikel overbodig worden.

Art. 13. Vele leden gaven in overweging dit artikel te lezen als volgt:

„Bij ziekte, afwezigheid of ontstentenis van den Gouverneur-Generaal treedt de Vice-President van den Raad van Nederlandsch-Indië of diens wettelijke vervanger op als Gouverneur-Generaal, in het laatste geval tot dat door den Koning is voorzien”.

Bij aanvaarding van deze redactie kunnen — aldus de hier aan het woord zijnde leden — de artikelen 14, 15, 16 en 17 gedeeltelijk vervallen. In artikel 17 zou alleen moeten blijven de bepaling betreffende de vaststelling der krankzinnigheid.

Art. 18. Eenige leden stelden voor dit artikel te schrappen, aangezien het van geen beteekenis werd geacht bij een nauwer contact tusschen Gouverneur-Generaal en departementshoofden.

Art. 69. Betreurd werd dat deze herziening niet is aangegrepen om het erfelijkheidsbeginsel bij regentsbenoemingen te laten vervallen, mede in verband met de instelling van de regentschapsraden.

Hoofdstuk VII. Een lid stelde voor het VIIde hoofdstuk in dier voege te verbeteren, dat de verwezenlijking van eventueele voorstellen van de commissie voor de scheiding van Kerk en Staat niet door de bepalingen wordt belemmerd. Dit zou kunnen geschieden door aan artikel 121 toe te voegen een gelijksoortige bepaling als in artikel 19z lid 2, hetgeen meebrengt dat art. 124 met zijn „oppertoezicht der vorsten, regenten en hoofden” kan vervallen. Voor zoover de zelfbesturen betreft, zal dat toezicht krachtens art. 19a lid 2 blijven bestaan.

Hoofdstuk VIII. Ook in het VIIIe hoofdstuk zou verbetering zijn aan te brengen, door het onderscheid tusschen onderwijs aan Europeanen en dat voor Inlanders op te heffen, door in artikel 125 te schrappen de woorden: „ook dien van de scholen voor de Inlandsche bevolking bestemd”, in art. 236 „aan Europeanen of daarmee gelijkgestelden”, in art. 127 „Europeesche” en art. 128 geheel te doen vervallen.

Ook werd met leedwezen geconstateerd dat de bepalingen betreffende het onderwijs niet meer in overeenstemming waren gebracht met de in Nederland te dezen aanzien bestaande bepalingen.

Noode miste men voorts een bepaling, die de mogelijkheid openstelt om nog andere publiekrechtelijke organen in het leven te roepen dan die, welke na de herziening in de wet op de staatsinrichting zullen zijn vermeld.

Artikelen.

Door verschillende leden werd in overweging gegeven het opschrift van het eerste hoofdstuk te lezen:

„Van den Gouverneur-Generaal, den Luitenant Gouverneur-Generaal en den Raad van Nederlandsch-Indië”.

Art. 1. Opgemerkt werd, dat het artikel als zijnde een aanhaling van de overneming van een grondwetsartikel overtollig is. Werd er op behoud prijs gesteld, dan behoorde de redactie gewijzigd te worden in dien zin, dat gelezen moet worden „met inachtneming van de voorschriften der grondwet en van de wet”, daar ook andere wetten bepalingen omtrent de bevoegdheid van den Gouverneur-Generaal kunnen bevatten.

Enkele andere leden achtten het artikel niet overbodig. Zij gaven echter aan de redactie van het ontwerp de voorkeur; immers dat de voorschriften der grondwet in acht genomen behooren te worden, spreekt vanzelf en behoeft dus niet expressis verbis te worden vermeld. En dat de voorschriften van de wet in het algemeen moeten worden in acht genomen, zou de veronderstelling doen rijzen, dat andere wetten bevoegdheden aan den Gouverneur-Generaal zouden kunnen toekennen in afwijking van de wet op de staatsinrichting, terwijl deze laatste de basis moet zijn voor de geheele wetgeving.

Sommige leden zouden de voorkeur er aan geven, indien dit artikel gelezen werd: „Het algemeen bestuur van Nederlandsch-Indië wordt met inachtneming van de voorschriften van de grondwet en deze wet enz. ....”

Weer anderen verklaarden aan de redactie van artikel 23 der „Proeve” de voorkeur te geven.

Ten aanzien van de tweede alinea verklaarden enkele leden de redactie van het ontwerp der Herzieningscommissie te prefereren: „Ieder, die zich in Indië bevindt, is eerbied verschuldigd aan den Gouverneur-Generaal als vertegenwoordiger des Konings en onderworpen aan de in Indië geldende wettelijke regelingen.

Art. 5. Sommige leden zouden gaarne eene bepaling zien opgenomen, ingevolge welke een nieuw optredende Gouverneur-Generaal in eene plechtige openbare vergadering van den Volksraad het bestuur dezer gewesten heeft te aangaarden.

Zij zagen daarin een erkenning van het verhoogd aanzien van den Volksraad en een eerste stap in de richting, die voert tot de eedsaflegging in een openbare vergadering van den Volksraad.

Andere leden achtten een dergelijke aanvulling overbodig en hechtten geen bijzondere beteekenis aan de aanvaarding of eedsaflegging in den Volksraad, waarbij enkele leden nog wezen op de groote kosten, die het bijeenroepen van het college zou meebrengen.

Het eedsformulier zouden vele leden gaarne in overeenstemming willen zien gebracht met de bewoordingen, waarin de eed van Volksraadleden is vervat (zie art. 23) door daarin op te nemen de zinsnede:

„Ik zweer, dat ik het welzijn van Nederlandsch-Indië naar mijn vermogen zal voorstaan”.

Art. 6. Verscheidene leden hadden met leedwezen gezien, dat het nuttelooze instituut van den Luitenant-Gouverneur-Generaal bij deze gelegenheid niet uit de wet was verdwenen.

Andere leden zagen er geen bezwaar in het artikel te handhaven en de mogelijkheid van benoeming van een Luitenant-Gouverneur-Generaal open te laten.

Een lid drong er zelfs op aan, dat het artikel ook in praktijk zal worden gebracht, opdat zoo noodig een volkomen bevoegd persoon, die geheel van de loopende zaken op de hoogte is, den Gouverneur-Generaal kan vervangen.

Art. 8. Door een der leden werd betreurd dat eenzelfde wijziging als in artikel 8 ook niet is aangebracht in artikel 2. Aangezien toch het benoemingsrecht bij de Kroon berust, behoeft niet gevreesd te worden, dat het Nederlandsche gezag zal worden geschaad en door de uitsluiting van de Inlanders op te heffen, wordt een ontwikkelingsmogelijkheid geopend.

Een ander lid merkte op, dat de incidenteele vermelding hier en daar van den staat, dien deze of gene landsdienaren moeten bezitten, vermeden zou kunnen worden, wanneer een algemeene bepaling werd opgenomen in den geest van artikel 6 van het ontwerp der Herzieningscommissie.

Om een goede samenwerking tusschen den Gouverneur-Generaal en 's Raads Vice-President te waarborgen, bepleitte een lid — in afwijking ook van artikel 29 der Proeve — benoeming van dezen functionaris door den Gouverneur-Generaal inplaats van door den Koning.

Verscheidene leden gaven uitdrukking aan den wensch om in dit artikel te doen opnemen eene bepaling, dat de Vice-President bij ziekte, afwezigheid of onstentenis wordt vervangen door den oudste der leden naar volgorde van benoeming.

In het laatste lid ware, volledigheidshalve, om te voorzien ook in het geval van echtseiding, in plaats van overlijden, den meer omvattenden term „ontbinding van het huwelijk” te bezigen.

Art. 19a. Gevraagd werd, waarom, in tegenstelling met art. 19b, de woorden: „Inlandsche vorsten en volken” niet zijn vervangen door „Nederlandsch-Indische zelfbesturen”.

Een aanvulling van het artikel met een derde lid in den zin van het 3de lid van artikel 35 der Proeve werd door verscheidene leden wenschelijk geacht.

Aangedrongen werd op toekening van de in lid 1 bedoelde bevoegdheid aan den Gouverneur-Generaal, „bijgestaan door den Raad van Indië”.

Dit werd door andere leden minder wenschelijk geacht, omdat zij het woord „bijgestaan” te weinig zeggend vonden en dit artikel niet de plaats achtten om de samenwerking met den Raad van Indië in eenigerlei vorm te regelen.

Volgens sommige leden zou het overweging verdienen om een derde lid toe te voegen, luidende:

3. Bij ordonnantie kan de medewerking van organen van zelfstandige gebiedsdeelen worden gevorderd tot uitvoering van algemeene verordeningen.

Art. 19b. In dit artikel wenschten de leden, die den Raad van Indië in den trant van den Raad van State wilden hervormen, de taak van het college omschreven te zien,

in dien zin, dat bepaald wordt, dat het zal zijn een college van advies, uitsluitend ten aanzien van onderwerpen van wetgeving.

Art. 19d. Aan den tekst van het oude artikel 34 werd door sommige leden de voorkeur gegeven boven dien van artikel 19d, omdat het wenschelijk kan zijn, ook bij colleges inlichtingen in te winnen en deze zich aan het geven daarvan niet moeten kunnen onttrekken.

Andere leden konden zich met de door de Regeering voorgestelde wijziging vereenigen, omdat immers de landsdienaren, leden van de colleges, persoonlijk verplicht zijn inlichtingen te geven en deze inlichtingen h. i. voldoende zullen zijn.

Hiertegen werd opgemerkt, dat een landsdienaar niet verplicht is inlichtingen te geven omtrent hetgeen hem als lid van eenig college bekend is.

Art. 19g. In aansluiting van het dienaangaande bij de algemeene beschouwingen onder § 3 opgemerkte, werd door verscheidene leden voorgesteld dit artikel te vervangen door de bepalingen van de artikelen 47 en 48 der Proeve.

Art. 19h. Verschillende leden gaven in overweging in de plaats van deze bepaling, artikel 27 der Proeve te stellen en in verband daarmede artikel 102 van dit ontwerp te laten vervallen; de strafbepaling, vervat in de artikelen 19h, 19i en 19j, zouden dan overgebracht kunnen worden naar het Wetboek van Strafrecht.

Art. 19l. Het had de aandacht getrokken, dat hier niet is overgenomen de eveneens bij den Volksraad ingediende nieuwe redactie van artikel 41 van het *Regeerings-reglement* (Onderwerp 2 — stuk 4).

Art. 19m. Eenige leden wenschten ook daarom het benoemingsrecht van de opperofficieren in handen te geven van den Gouverneur-Generaal, opdat ongewenschte invloeden, die zich soms aan het Ministerie van Koloniën zouden willen laten gelden, kunnen worden geweerd.

Art. 19n. De woorden „wetten en algemeene maatregelen van bestuur daaronder begrepen” behooren, naar door meerdere leden betoogd werd, als overbodig uit het tweede lid te vervallen. Immers, door deze woorden in dit artikel op te nemen, terwijl artikel 59 aangeeft wat onder algemeene verordeningen is te verstaan, wordt onnoodig verwarring geschied.

Art. 19o. Aanbevolen werd in het eerste lid van artikel 19o in plaats van „verdragen” te lezen „overeenkomsten”, omdat hier van eigenlijke verdragen, welke alleen tusschen soevereine staten kunnen gesloten worden, geen sprake kan zijn.

Boven de termen „verdragen” en „overeenkomsten” werd door sommige andere leden de voorkeur gegeven aan de uitdrukking „politieke contracten”.

Voorts werd door eenige leden in overweging gegeven hier in navolging van de artikelen 131 t/m 136 van het ontwerp der Herzieningscommissie omtrent de Inlandsche zelfbesturen te bepalen, dat:

1e. bij ordonnantie de grenzen worden vastgesteld, binnen welke elk landschap eigen gezag uitoefent met inbegrip van al wat betreft de geldelijke aangelegenheden;

- 2e. ten aanzien van staatkundige rechten geen onderscheid wordt gemaakt tussehen onderhoorigen van een landschap en andere Nederlandsche onderdanen;
- 3e. gestreefd zal worden naar het scheppen van vertegenwoordigende lichamen in de landschappen;
- 4e. de besturen der landschappen zoodanige medewerking zullen verleen en aan de uitvoering van verdragen en staatswetten zoodanig van de sub 1 bedoelde ordonnantie als deze zullen vorderen.

Art. 19p, 19q, 19r en 19s. Verschillende leden zouden gaarne zien, dat een regeling werd getroffen als is omschreven in artikel 8 der Proeve, zoodat de regeling van de uitoefening van z.g. exorbitante rechten bij ordonnantie zou kunnen plaats hebben.

Voor het geval hiertoe niet zou worden overgegaan, bepleitten zij de wenschelijkheid de externeering en interneering aan een bepaalden termijn van b.v. 3 jaar te binden, na afloop waarvan opnieuw kan worden overwogen of de maatregel voor een gelijken termijn moet worden bestemd.

Bij een dergelijke wijze van behandeling kan het niet voorkomen, dat Inlanders onnoodig lang getroffen worden door een verbanning uit hun geboortestreek.

Enkele leden opperden de vraag of thans niet de tijd gekomen is om opheffing van de exorbitante rechten te overwegen.

Art. 19u. Men zou gaarne vernemen waarom niet is voorgesteld, de bezoldigingen bij ordonnantie te regelen.

Verschillende leden stelden voor deze bepaling zoodanig te redigeeren, dat zij van toepassing zal zijn zoowel op burgerlijke als militaire landsdienaren; de term ambtenaren ware daartoe te vervangen door „landsdienaren“.

Art. 19v. Ook hier werd door sommige leden aanbevolen den term „ambtenaren“ te vervangen door „landsdienaren“.

Art. 19x. Gewezen werd op een inconsequentie, daarin bestaande, dat voor het verleen en van dispensatie van een Regeeringsverordening overeenstemming met den Raad van Indië gevorderd wordt, terwijl voor de vaststelling van zulk een verordening slechts het advies van dit college noodig is geacht.

Deze beweerde inconsequentie werd door anderen betwist. Tegen het lichtvaardig verleen en van dispensatie behooren krachtige waarborgen te bestaan; overeenstemming met den Raad van Indië verdient dan ook in casu de voorkeur boven een persoonlijk inzicht van den Gouverneur-Generaal.

Art. 19z. Met de bedoeling, dat speciale aandacht zal worden geschonken aan de bescherming van de Inlandsche bevolking in afgelegen gebieden, werd door verscheidene leden de aanduiding: „de Inlandsche bevolking“ op prijs gesteld.

Eenige leden waren van oordeel, dat het artikel door de wijziging zijn beteekenis verloren heeft en overigens het hierbij bepaalde van zelf sprekend is; zij gaven daarom in overweging het te schrappen, te meer, omdat het onvolledig is, want niet alleen „besturende ambtenaren“, maar evenzeer andere ambtenaren en colleges, zooals de locale raden, behooren stiptelijk de daaromtrent bestaande verordeningen na te komen.

Anderen verklaarden op behoud prijs te stellen, maar kantten zich tegen een wijziging van dit artikel, zonder dat tevens in artikel 108 „gelijke aanspraak op bescherming van personen en goederen“ werd toegekend.

IIe HOOFDSTUK.

Van den Volksraad.

Art. 20. Men begreep niet, waarom de aanhef van § 14 van het ontwerp niet eenvoudiger was geformuleerd: „art. 20 tot en met 55 enz“.

lid 1. Er werd op gewezen, dat in de toelichting verzuimd is te vermelden, waarom het de voorkeur verdient om in de wet vast te leggen het minimum- en maximum-aantal leden, waaruit de Volksraad zal bestaan. Men meende te weten, dat de bestaande regeling, waarbij alleen het minimum in de wet is vastgelegd, niet het minste bezwaar had opgeleverd en zou het daarom voldoende achten als bij de wet, gelijk tot dusver, het minimum-aantal werd voorgeschreven en de vaststelling van het juiste aantal werd overgelaten aan een regeling bij ordonnantie.

De redactie van de corresponderende bepalingen uit het ontwerp der Herzieningscommissie en de Proeve verdienen, naar het oordeel van meerdere leden, verre de voorkeur, aangezien zij vollediger zijn en bovendien aansluiten bij den tekst van het grondwetsartikel, waar van een „vertegenwoordigend“ lichaam sprake is.

Nog werd opgemerkt, dat uit de toelichting niet blijkt of ook het denkbeeld overwogen is om een tweekamerstelsel in te voeren. Tegen invoering daarvan hadden verschillende leden bezwaren, omdat de contrôle en de repressieve bemoeienis van de koloniale organen in het moederland de behandeling in tweede instantie in Indië overbodig maken.

De vraag werd gesteld of, in verband met het bepaalde bij lid 5 van dit artikel, in het eerste lid als minimum-aantal niet vermeld behoort te worden het getal 49.

lid 2. Men drong er op aan, dat bepaald zal worden, dat minstens $\frac{3}{4}$ van de leden verkozen zal worden. Enkele zouden het minimum van de verkozen leden liever op $\frac{1}{2}$ houden. Andere leden wilden hun meening omtrent het percentage gekozen leden opschorten, totdat meer licht zou zijn verkregen in zake de regeling van het kiesrecht.

Verschillenden leden kwam het niet overbodig voor aan artikel 20 lid 2 enkele grondbeginselen voor het kiesrecht — gelijk die zijn omschreven in de artikelen 57 en 58 der Proeve — toe te voegen.

lid 3. Met het denkbeeld van de Herzieningscommissie (vgl. artikel 57 der Proeve), om aan gebiedsdeelen, waar verkiezingen nog niet kunnen plaats hebben, eenige zetels te verzekeren, werd door meerdeere leden instemming betuigd.

Een lid achtte het onnoodig te bepalen, dat de Raad van Indië telkens een aanbeveling van 2 personen heeft te doen.

Hiertegen werd opgemerkt, dat het wel wenschelijk is te kennen te geven, dat de Gouverneur-Generaal voor de benoeming advies heeft te vragen.

lid 4. De bepaling van het aantal Inlanders, dat in den Volksraad zitting zal nemen, wenschte een der leden in de wet te zien vastgesteld, om te voorkomen, dat het cijfer van kabinetwisselingen in Nederland afhankelijk zal zijn.

Enkele leden drongen er op aan, dat in de wet zal bepaald worden, dat zoowel van de verkozen als van de benoemde leden minstens de helft zal behooren tot de Inlanders, hetgeen een der andere leden aanleiding gaf voor te stellen, lid 4 van artikel 20 te lezen: „Van de leden zal een door den Koning te bepalen gedeelte, minstens de helft bedragende, tot de Inlanders behooren“.

Weer andere leden gaven in overweging de tegenwoordige groepeerings te behouden, met dien verstande, dat voor

„Inlanders (Europeanen)“ zou worden gelezen: „vertegenwoordigers der Inlandsche (Europeesche) bevolking“; dit ten einde met Europeanen gelijkgestelde Inlanders overeenkomstig de werkelijkheid als Inlandsche vertegenwoordigers te kunnen beschouwen, zoodat de voor Europeanen bestemde zetels niet meer worden ingenomen door zich geheel als Inlanders voelenden, welke alleen uit een staatsrechtelijk oogpunt Europeanen geacht kunnen worden. Bovendien kunnen dan ook op de Inlandsche lijst personen worden gebracht, die, hoewel Europeanen, door de Inlandsche kiezers als hun vertegenwoordigers worden gewenscht.

Hiertegen voerden enkele leden aan, dat in de praktijk de beoordeeling, of iemand een vertegenwoordiger is der Europeesche dan wel der Inlandsche bevolking, tot moeilijkheden aanleiding zal geven. De wijziging was, h. i. overbodig, omdat bij een gemengd kiezerscorps steeds de mogelijkheid openstaat om voor de Inlandsche bevolking Europeanen en voor de Europeesche bevolking Inlanders als vertegenwoordigers aan te wijzen.

lid 5. Enkele leden drongen erop aan, om ter versterking van den band tusschen den Volksraad en zijn voorzitter aan het college de bevoegdheid te verleenen tot het indienen van een voordracht, waaruit de Kroon haar keuze moet doen. Een lid wenschte verder het benoemingsrecht in plaats van aan den Koning aan den Gouverneur-Generaal toe te kennen.

Andere leden meenden, dat het voldoende zou zijn, wanneer de Volksraad slechts een aanbeveling indiende. Zij bepleitten de wenschelijkheid om benoeming door de Kroon te behouden, aangezien dan meerdere waarborg bestaat voor de zoozeer noodige onafhankelijkheid van den functionaris tegenover de Regeering. Bovendien wordt het aanzien van het ambt, en tegelijk dat van het college, er door verhoogd.

Vershillende leden wenschten voorts in den geest van de corresponderende bepaling der Proeve te zien bepaald, dat de keuze beperkt zou zijn tot de leden van den Volksraad.

Vele andere leden achtten het niet noodzakelijk, dat de voorzitter uit de leden wordt benoemd. In dit verband werd gewezen op de wenschelijkheid om iemand te benoemen, die buiten de actieve politiek staat. Het denkbeeld werd geopperd en door meerderen gesteund, te bepalen, dat de voorzitter bij voorkeur uit de leden zal worden aangewezen.

Ten slotte werd met betrekking tot den duur der benoeming door een der leden in overweging gegeven, deze voor onbepaalden tijd te doen geschieden, teneinde den voorzitter minder afhankelijk van de wisselende inzichten der Regeering en het Opperbestuur te doen zijn.

lid 6. Volledigheidshalve werd algemeen voorgesteld den eersten zin der bepaling te doen luiden:

„De Volksraad benoemt en ontslaat zijn secretaris en regelt diens bezoldiging“.

Art. 21. Een der leden verklaarde zich tegen toekenning van vrouwenkiesrecht, tenzij er om mocht worden gevraagd, en zulks met het oog op de geringe mate van belangstelling voor de taak der gemeenschap bij de vrouw in Indië bestaande.

Hiertegen werd aangevoerd, dat zulks toch geen bezwaar zou opleveren tegen het invoeren van passief vrouwenkiesrecht. Voorts werd herinnerd aan het destijds door den Volksraad met bijna algemeene stemmen aangenomen votum ten gunste van vrouwenkiesrecht.

De uitsluiting wegens het ondergaan hebben van gevangenisstraf, wenschte men algemeen niet verder uit te strekken dan tot degenen, die onder de oude strafwetgeving gevangenisstraf hebben ondergaan en wier straftijd nog geen 5 jaar is verstreken. Van degenen, die onder het nieuwe strafwetboek zijn veroordeeld, wenschte men alleen hen, die door den rechter van de verkiesbaarheid of het bekleeden van ambten zijn ontzet, uit te sluiten.

Betoogd werd nog, dat een niet-eervol ontslag uit 's Lands dienst geen grond mag opleveren om iemand van het lidmaatschap van den Volksraad uit te sluiten. Het kan wel zijn, dat een niet-eervol ontslagene beneden het peil staat, dat voor dit college behoort te gelden, doch het staat niet vast. Eenerzijds zijn wel ambtenaren eervol ontslagen, die hiervoor bij een juiste beoordeeling niet in aanmerking hadden mogen komen, anderzijds zijn ook wel gevallen van niet-eervol ontslag voorgekomen, waarbij de fout geheel aan de zijde der chefs lag. Zoolang nog geen administratieve rechtspraak is ingevoerd, om te beslissen over de rechtmatigheid van het niet-eervol verleende ontslag, gaat het niet aan, de qualificatie van het ontslag als maatstaf voor uitsluiting aan te nemen. Ook kan zich het geval voordoen, dat het niet-eervol verleende ontslag al van geruimen tijd geleden dateert en dat de door het ontslag getroffen door zijn maatschappelijk gedrag de begane fout inmiddels weer ten volle heeft goed gemaakt.

Bij behoud van deze bepaling zouden de hier aan het woord zijnde leden in ieder geval de uitsluiting aan een bepaalden termijn gebonden willen zien.

Van andere zijde werd aangevoerd, dat toch in de meeste gevallen het niet-eervol verleende ontslag den daardoor getroffen stempelt tot iemand, die in den Volksraad niet thuis behoort, te meer, omdat slechts bij uitzondering en bij zeer ernstig wangedrag niet-eervol ontslag verleend wordt.

Art. 22. Men stelde voor uit de laatste zinsnede van het tweede lid de woorden „voor zooveel noodig“ te schrappen. Wanneer tot regeling van de gevolgen van de vereeniging van het lidmaatschap van den Volksraad met andere dan de in eerste lid genoemde ambten wordt overgegaan, moet die ordonnantie zich tot alle overige ambten uitstrekken. Het zou rechtsonzekerheid doen ontstaan, wanneer de regeling beperkt werd tot de ambten, waarvoor dit „noodig“ werd geacht.

Art. 23. Door een lid werd opgemerkt, dat de eedsformule in art. 66 der Proeve de voorkeur verdient, omdat het geheel overbodig is, in deze formule den Koning te noemen, terwijl weglating aan sommiger gemoedsbezwaren zou tegemoetkomen.

Anderen voerden hiertegen aan, dat de van het bestaande artikel afwijkende lezing van de Proeve door de ontwerpen in het geheel niet gemotiveerd is, zoodat men alleen naar de bedoeling kan raden: dat voorts, wanneer sommigen bezwaar hebben trouw aan den Koning te zweren — hetgeen niets anders beteekent dan onderwerping aan een door de grondwet ingesteld gezag en b. v. geenszins belet langs wettelijken weg op afschaffing van het Koningschap aan te dringen — dit alleen wil zeggen, dat men zich niet aan de grondwet wil onderwerpen en voor dezulken zeer zeker geen plaats is in een overheidsorgaan; en dat het ten slotte aanbeveling verdient, op het voetspoor der Herzieningscommissie ook getrouwheid aan de grondwet in de eedsformule op te nemen.

Art. 24. Een lid maakte de opmerking dat het juister zou zijn het artikel zoo te redigeeren, dat eerst van verkiezing en pas in de tweede plaats van benoeming melding werd gemaakt.

Art. 25. De leden, die bezwaar hadden tegen benoeming van den voorzitter door den Koning, wezen er op dat e.q. ook het slot van lid 2 van dit artikel zou moeten worden gewijzigd.

Sommige leden drongen er op aan om overeenkomstig art. 65 der Proeve (art. 51 van het ontwerp der Herzieningscommissie) het recht tot onderzoek van de geloofsbriefen door den Volksraad in de wet neer te leggen en de in dit artikel aan den Gouverneur-Generaal toegekende bevoegdheden ten aanzien althans van de verkozen leden op den Volksraad over te brengen.

Hiertegenover werd door anderen op grond van de ervaring de wenschelijkheid betoogd, ter zake van een beslissing omtrent de geloofsbriefen beroep op den Gouverneur-Generaal mogelijk te maken — zooals thans ook voor de locale raden geldt — om te voorkomen, dat een meerderheid misbruik maakt van haar macht door een verkiezing in strijd met de bepalingen goed te keuren.

Anderen zouden tegen regeling van dit onderwerp bij ordonnantie geen bezwaar hebben.

Door verschillende leden werd boven de voorgestelde bepalingen in het vijfde, zesde en zevende lid de voorkeur gegeven aan de vigeerende bepalingen in art. 139, het vijfde, zesde en zevende lid, wordende daarmede de bepaling van den duur der zittingen geheel aan den Volksraad overgelaten.

Art. 26. Vrij algemeen werd bezwaar gemaakt tegen beperking van den duur der zittingen tot resp. 10 en 6 weken. Men meende, dat de duur der zittingen geheel aan den Volksraad moet worden overgelaten en was van oordeel, dat de termijn van 10 weken een rustige behandeling van de begroting onmogelijk zou maken, zoodat de inspannende voorjaarszittingen zouden blijven voortbestaan. Ook kwam men op tegen de regeling, volgens welke niet meer zooals tot dusver de voorzitter of 15 leden een bijeenkomst zouden kunnen uitlokken.

Opgemerkt werd, dat verzuimd is in art. 26 een voorbehoud te maken voor art. 32, hetwelk den Wetgevenden Raad de bevoegdheid toekent, een zaak ter behandeling naar den Volksraad te verwijzen, waaruit toch voortvloeit dat een samenroeping van dit college niet kan uitblijven, vooral niet wanneer door den Gouverneur-Generaal aan de behandeling een termijn is verbonden.

Door sommigen werd aangedrongen op een regeling in navolging van art. 55 van het Herzienings-ontwerp en art. 67 der Proeve, krachtens welke de zitting het geheele jaar voortduurt en vergaderingen worden bijeengeroepen zoo dikwijls de voorzitter, de Gouverneur-Generaal en de Raad van Indië of 15 leden zulks wensehen.

De vraag werd nog geopperd of het getal van 15 leden met het oog op het vereischte quorum wel voldoende zou zijn te achten. Hiertegen werd aangevoerd dat hetzelfde bezwaar ook zou gelden voor een convocatie op wensch van den voorzitter of de Regeering. Echter kan men aannemen, dat in voorkomende gevallen vooraf zal worden nagegaan of het quorum zal worden bereikt. Het denkbeeld werd geopperd om, inplaats van aan 15 leden, aan $\frac{1}{4}$ of $\frac{1}{3}$ van het totale aantal leden het hier bedoelde recht toe te kennen, zoodat de

verhouding bij verandering van dit totale aantal dezelfde blijft.

De bepaling van lid 7, dat in buitengewone zittingen geen andere onderwerpen worden behandeld dan in de oproepingen zijn vermeld, werd te eng geoordeeld.

Het denkbeeld werd geopperd, ook andere onderwerpen toe te laten als $\frac{2}{3}$ der aanwezigen zich hiervoor verklaren, waardoor ook de rechten der afwezigen voldoende zouden zijn gewaarborgd.

Hiertegen werd ernstig bezwaar gemaakt, omdat op deze wijze belangrijke beslissingen genomen kunnen worden geheel buiten de afwezige leden — in den regel in hoofdzaak die van de buitengewesten — om.

Art. 27. lid 2. De vraag werd gesteld, of hier wel gedacht is aan de mogelijkheid, dat niet de inhoud van het medegedeelde of de wijze waarop, doch het feit zelf der mededeeling (b.v. het openbaren van een geheim) grond zou geven tot de hier bedoelde gerechtelijke vervolging (zie b.v. de aanvulling van art. 70 der Proeve).

Art. 30. Men wees er op, dat, althans voor het behandelen van zaken buiten de begroting, het quorum zal moeten worden verlaagd, wanneer de Wetgevende Raad eventueel niet wordt ingesteld. Het denkbeeld werd geopperd om het quorum geheel te laten vervallen, zoodat een onbeperkt aantal leden zonder kans op bemoeilijking van de werkzaamheden kan wegblijven, als onderwerpen aan de orde zijn, die van minder belang worden geacht.

Van andere zijde werd opgemerkt, dat er geen bezwaar tegen zou bestaan voor de beraadslagingen het quorum als eisch te laten vervallen, waar deze in de praktijk toch ook niet wordt gehandhaafd, tenzij uit een stemming blijkt, dat het quorum niet bereikt wordt. Voor het nemen van besluiten werd een quorum echter toch noodig geacht.

Sommige leden waren van oordeel, dat bij eene bevredigende regeling van de positie der Volksraadsleden tot eene verlaging van het quorum niet zal behoeven te worden overgaan.

Men zou gaarne hebben gezien, dat voor het vragen van hoofdelijke stemming evenals voor de indiening van amendementen was voorgeschreven, dat zulks alleen kan geschieden door ten minste 3 leden.

Ten slotte werd een soortgelijke opmerking gemaakt als bij art. 38.

Art. 31. De wensch werd uitgesproken om overeenkomstig art. 73 der Proeve en het reeds vroeger door den Volksraad kenbaar gemaakte verlangen de vaststelling van het Reglement van Orde door dit college zelf te laten geschieden.

Enkele leden drongen erop aan, in analogie met de grondwet, de bedragen van bezoldiging en pensioen van voorzitter en leden van den Volksraad in de wet vast te leggen (vgl. art. 63 van de Proeve). Hiertegen werd opgemerkt, dat de Staten-Generaal bij de wetgeving een belangrijk aandeel heeft, maar de Volksraad door een dergelijke regeling van zijn medezeggenschap op dit punt afstand zou doen, hetgeen een stap terug zou beteekenen op den weg naar autonomie.

Art. 32. lid 1. Opgemerkt werd, dat het vermelden in het ontwerp van den „Volksraad”, waar de „Wetgevende Raad” bedoeld wordt, tot misvatting aanleiding kan geven. Gewezen werd als voorbeeld op de artt. 47, 51, 52 en 53.

Eenige leden stelden voor dit lid te doen luiden:

„De Volksraad wijst de gevallen aan, waarin de in de artikelen 41, 42, 43, 44, 46, 48, 49, 50 en 55 vermelde bevoegdheden worden uitgeoefend door eene uit zijn midden gekozen commissie, Wetgevende Raad genaamd”.

Deze redactie zal voorkomen, dat de Volksraad wordt teruggedrongen en de plaats, die aan het college toekomt als het vertegenwoordigend en wetgevend lichaam, wordt ingenomen door den Wetgevenden Raad.

Enkele leden achtten de geheele herziening onaannemelijk, op grond van het feit, dat bij het stelsel van het ontwerp de Volksraad van vele bevoegdheden wordt beroofd.

Verschillende leden spraken zich uit voor de in § 6 van de algemeene beschouwingen geschetste tusschenvorm, waar bij de Volksraad zelf beslist wat hij op wetgevend gebied aan de „beperkte vergadering” zal overdragen, terwijl diezelfde beperkte vergadering, gedurende den tijd van het niet bijeen zijn van den Volksraad, zelfstandig wetgevende zaken gaande in de algemeene, door den Volksraad aangegeven lijn of waarbij spoed is, kan afdoen, alles op gelijksoortige wijze als een dagelijksch bestuur werk voor en namens een algemeen bestuur pleegt af te doen. De Volksraad blijft dan een overwegende positie innemen en toch kunnen de loopende en dringende zaken afgedaan worden door de „beperkte vergadering”.

lid 3. Sommige leden achtten het minder wenschelijk, aan het lidmaatschap van den Wetgevenden Raad een speciale bezoldiging te verbinden, waardoor de tegenstelling met de leden van den Volksraad onnoodig zou worden groot. Door toekenning van zittinggelden zouden de diensten, in dit college bewezen, in voldoende mate worden vergoed.

Anderen waren het met dit betoog niet eens; zij waarschuwen tegen onvoldoende bezoldiging van het ambt, omdat het dan voor veel particulieren onmogelijk zou worden zitting te nemen, terwijl ook vergoeding voor thuis verrichten arbeid en betaling in tijd van ziekte achterwege zou blijven.

Verschillende leden stelden voor „bezoldiging” te vervangen door „inkomsten”, „den Koning” door „den Gouverneur-Generaal”, zomede de woorden „en het pensioen” te doen vervallen, zoodat de alinea zou komen te luiden: „De inkomsten, aan de functie van lid van den Wetgevenden Raad verbonden, worden door den Gouverneur-Generaal vastgesteld”. De eerste wijziging zou het mogelijk maken het lidmaatschap te beschouwen als een ambt naast het hoofdamt, dat men eventueel blijft bekleeden. Daaraan zou in stede van een bezoldiging een zittinggeld zijn te verbinden met behoud van het als ambtenaar genoten salaris. Pensioen zou dan ook overbodig worden.

Waar volgens art. 22, lid 2 jo. art. 31 de positie van de Volksraadsleden bij ordonnantie wordt geregeld, zou de regeling van die der leden van den Wetgevenden Raad door den Gouverneur-Generaal kunnen geschieden.

Andere leden gaven in overweging deze alinea te doen luiden:

„De inkomsten, aan de functie van lid van den Wetgevenden Raad verbonden, worden bij ordonnantie geregeld”.

lid 4. Een lid gaf den wensch te kennen, dat de mogelijkheid wordt opengelaten, dat nonactiviteitstelling niet zal geschieden, wanneer het lid van den Wetgevenden Raad zelf van oordeel is zijn eigenlijke functie naast het lidmaatschap te kunnen vervullen.

Art. 33. Waar het blijkens de toelichting (blz. 4) de bedoeling der Regeering is, de belangrijke stroomingen, waarvan zich vertegenwoordigers in den Volksraad bevinden, ook in den Wetgevenden Raad tot uitdrukking te doen komen, achtten zeer vele leden het raadzaam het beginsel van evenredige vertegenwoordiging voor den Wetgevenden Raad in dit artikel vast te leggen. Gaarne zouden zij daarom zien, dat de Regeering zich uitsprak hoe Zij zich de verkiezing van de leden van den Wetgevenden Raad denkt.

Het eerste lid van dit artikel wenschten verscheidene hunner vervangen te zien door de volgende bepaling:

„De aanwijzing van de leden van den Wetgevenden Raad geschiedt door den Gouverneur-Generaal uit eene voordracht van dubbeltallen van partijen en, voor zooveel noodig, van groepen uit den Volksraad. De aanwijzing geschiedt met toepassing van het beginsel van evenredige vertegenwoordiging”. Over de vraag of éénmanspartijen en leden, die tot geen partij behooren, ook voor den Wetgevenden Raad in aanmerking dienen te komen, bestond verschil van meening. Om een soepele regeling te hebben en de volle gelegenheid te scheppen tot aanwijzing van de meest geschikte krachten, werd door verschillende leden aanbevolen een verkiezing door den Volksraad van bv. 12 leden en benoeming door den Gouverneur-Generaal van 6 leden.

Enkele leden stonden een periodieke aanwijzing voor 1 of 2 jaar voor, opdat een nauwer contact met den Volksraad bewaard wordt, terwijl toch als regel door herkiezing voldoende stabiliteit zal verkregen worden.

Anderen hadden tegen een periodieke aanwijzing van zoo korten duur bezwaar. Deze leden wezen er op, dat veelal geruimen tijd noodig zal zijn om zich in te werken en de lust hiertoe aanzienlijk zal afnemen, indien de termijn op 1 jaar wordt gesteld.

Door de eerst aan het woord geweest zijnde leden werd hiertegen nog aangevoerd, dat door de geringe stabiliteit in de politiek, welke hier te lande bij verschillende partijen valt waar te nemen, een kortere termijn zeker aanbeveling verdient, daar de kans bestaat, dat de vertegenwoordiger eener partij of groep na b. v. 3 jaar niet meer de inzichten dier partij of groep tot uiting doet komen.

Door een ander lid werd hiertegen opgemerkt, dat in dergelijke gevallen z. i. zeer zeker een votum veel zou kunnen uitrichten om een dusdanig zittend lid tot aftreden te bewegen.

Art. 34, lid 3. Met het oog op de mogelijkheid van herhaalde wisselingen onder de leden van den Wetgevenden Raad, werd in overweging gegeven om bij de verkiezing van de leden reeds dadelijk plaatsvervangende leden aan te wijzen, zoodat spoediger in vacatures zal kunnen worden voorzien. Hiertegen werd opgemerkt, dat, wanneer een stelsel van evenredige verkiezing volgens lijsten aanvaard wordt, automatisch de persoon in aanmerking zou komen, wiens naam op dezelfde lijst volgt op dien van den uitgevallene. In een stelsel, waarbij de benoeming door den Gouverneur-Generaal geschiedt, zou het tegelijk benoemen van plaatsvervangende leden eveneens overbodig zijn.

Voorts werd er op gewezen, dat, waar uitdrukkelijk aanvulling binnen 3 maanden is voorgeschreven, dit noodeloos hooge kosten zal medebrengen, wanneer de Volksraad binnen dien termijn anders niet bijeen had moeten komen. Dan ware in plaats van drie maanden beter te lezen: „in zijn eerstvolgende vergadering”.

Van andere zijde werd gewezen op de wenschelijkheid om

bij vacatures aan den Volksraad gelegenheid te geven, zich opnieuw uit te spreken.

Door sommige leden werd voorgesteld deze alinea te doen luiden:

„In opgevallen plaatsen wordt voorzien op de wijze, in het eerste lid van artikel 33 aangegeven”.

Art. 36. Een lid had tegen de eerste alinea bezwaar, omdat het onwaarschijnlijk en zelfs niet wenschelijk is, dat de Gouverneur-Generaal aan de beraadslagingen van den Wetgevenden Raad deelneemt. Hiertegen werd opgemerkt, dat den Gouverneur-Generaal de gelegenheid niet behoeft te worden ontnomen om b.v. in persoon gewichtige mededeelingen aan het college te doen.

Art. 38, lid 3 en 4. Hoewel de bedoeling van de voorziening duidelijk is — gelet op de meer dan zeventigjarige praktijk, welke gelijk geformuleerde artikelen in Nederland kennen — werd niettemin gewezen op de weinig zuivere redactie van lid 3, waaruit zou zijn op te maken, dat ook bij de staking van stemmen in een voltallige vergadering de beslissing tot een volgende vergadering zou moeten uitgesteld worden.

Art. 40. Algemeen was men van oordeel, dat de Wetgevende Raad zijn eigen Reglement van Orde behoort vast te stellen.

Art. 42, lid 2. Enkele leden gaven aan de redactie van art. 46 lid 2 van de Proeve de voorkeur. Hiertegen werd van andere zijde opgemerkt, dat in de praktijk beide bepalingen even elastisch zouden blijken te zijn.

Verscheidene leden zouden het recht van enquête aan den Volksraad willen toekennen, door aan dit artikel een lid toe te voegen in den geest van art. 99 van het ontwerp der Herzieningscommissie of van art. 72 der Proeve. Zij wezen er op, dat duidelijk is aangetoond, dat dit recht kan worden toegekend, ook al bestaat hier geen parlementair stelsel.

Art. 43. De vrees werd uitgesproken, dat de Gouverneur-Generaal een termijn zou kunnen stellen, die een grondige bestudeering van het onderwerp zou uitsluiten. Niettemin werd de bevoegdheid om een termijn te stellen noodzakelijk geacht, omdat anders meerdere maatregelen tot de gevallen van spoedeisenden aard zouden gerekend worden, welke geheel buiten den Volksraad getroffen kunnen worden.

Na de woorden: „ter beoordeeling van den Koning” ware naar het oordeel van meerdere leden in te voegen: „of van de Tweede Kamer voor zoover het voorstellen van wet betreft, ingediend ingevolge art. 116 der grondwet”.

Art. 44. Aan de redactie van art. 92 der Proeve werd door verschillende leden de voorkeur gegeven, vooral, omdat daaruit ten duidelijkste blijkt, dat niet een voorontwerp, doch het definitieve ontwerp aan den Volksraad ter beoordeeling moet worden toegezonden.

HOOFDSTUK III.

Wetgeving.

Verscheidene leden drongen er op aan, in dit hoofdstuk bepalingen op te nemen overeenkomstig de artt. 80 en 81 der Proeve of 88 en 89 van het ontwerp der Herzieningscommissie.

Art. 46. Meerdere leden achtten het wenschelijk art. 46 te doen voorafgaan door een artikel, overeenkomende met art. 74 der Proeve.

Art. 47, lid 2. Insteede van „te allen tijde” ware te lezen: „voor elk geval bij de aanbieding”, zoodat reeds dadelijk bij de behandeling van een ontwerp met dien termijn rekening kan gehouden worden.

Art. 53. De hier aangegeven oplossing in geval van een conflict, dat bestaat, wanneer geen overeenstemming tusschen Gouverneur-Generaal en Wetgevenden Raad kan worden verkregen, was voor sommige leden wel te aanvaarden, mits de regeling niet door den Koning bij algemeene maatregel van bestuur geschiedt, doch bij de wet op gelijke wijze als voor de begroting is voorgesteld.

Voorts wenschte men in het artikel te zien opgenomen, dat de wet de regeling kan treffen „op verzoek van den Gouverneur-Generaal of van den Volksraad” om te voorkomen, dat door de Kroon een regeling wordt getroffen, terwijl zoowel Gouverneur-Generaal als Volksraad er reeds in hadden berust, dat bij gebrek aan overeenstemming de regeling niet tot stand zou komen.

Door een lid werd opgemerkt, dat het juister is de beslissing te doen nemen door den Koning als vertegenwoordiger van alle (vier) deelen van het Koninkrijk (Nederland, Suriname, Curaçao en Indië) dan door den wetgever van een dier deelen, nl. Nederland, hetgeen door andere leden werd ontkend, omdat in dit geval de wetgever niet die van Nederland alleen, doch van het heele Koninkrijk is.

Andere leden achtten een beroep op den Koning zoowel als op den wetgever in strijd met de grondwet en met het stelsel zelf, waar toch beoogd wordt, het zwaartepunt der Indische wetgeving naar Indië over te brengen. Liever dan den Koning of den Nederlandschen wetgever dadelijk bij een conflict te betrekken, zouden zij in Indië naar toenadering willen streven.

Bij conflict ware de Gouverneur-Generaal bevoegdheid te geven de ordonnantie voor 1 jaar in te voeren. Is na herbehandeling door den Wetgevenden Raad binnen het jaar geen overeenstemming bereikt, dan zou de ordonnantie als ingetrokken zijn te beschouwen.

Bij deze werkwijze zou inmenging van den wetgever tot de hooge uitzonderingen behooren. Toch al omdat Gouverneur-Generaal en Volksraad hun best zouden doen om alsnog tot overeenstemming te komen, wijl anders het onderwerp in kwestie ongeregeld zou blijven. Een lid kante zich juist tegen het op deze wijze forceeren van eenstemmigheid. Zoolang de Volksraad geen vertegenwoordiging van het volk is als in een parlementair geregeerden staat, kan hij de verantwoordelijkheid van de Regeering niet op zich nemen en zal z.i. bij ieder conflict de oplossing in Nederland gevonden dienen te worden.

Door een ander lid werd het denkbeeld geopperd om e.g. bij herhaling van het conflict tijdens de tweede behandeling daarna de gelegenheid tot beroep op een hoogere instantie open te stellen.

Art. 54. In overweging werd gegeven het woord „kan” te wijzigen in „zal”.

Daarnaast werd door sommigen voorgesteld te bepalen, dat regeling zal geschieden „bij de wet of krachtens opdracht van de wet bij algemeenen maatregel van bestuur”.

Art. 65. Meerdere leden waren van oordeel, dat bij eene samenstelling van den Raad van Indië uitsluitend of mede uit de departementshoofden geen behoefte meer bestaat aan een afzonderlijken raad van departementshoofden; zij stelden daarom voor, dit artikel te laten vervallen.

Enkele andere leden achtten het artikel niet geheel overbodig. Aan afzonderlijk overleg tusschen de gezamenlijke departementshoofden bij het voorbereiden van belangrijke voorstellen zal, naar men meende, misschien somtijds behoefte te blijven te bestaan.

De mogelijkheid, dat zij zich daarvoor tot een college vereenigen, moet hun niet worden ontnomen. De toevoeging, dat zij zich vereenigen, telkens wanneer de Gouverneur-Generaal hun samenwerking beveelt, was echter ook naar de meening van deze leden niet noodig.

Art. 66. Aanbevolen werd dit artikel ruimer te redigeeren en het b. v. als volgt te lezen: „Het toezicht over het beheer der Landsgeldmiddelen en over de verantwoording der rekenplichtigen wordt bij de wet geregeld”.

Deze ruimere bepaling zal de gelegenheid open houden, om, zoo daaraan behoefte blijkt te bestaan, de algemeene rekenkamer door een ander lichaam te vervangen of wel daarnaast een ander lichaam in te stellen, b. v. een generale thesaurie, die zou kunnen worden belast met een algemeen preventief toezicht op het financieel beleid en met de begrootingsbewaking, terwijl daarnaast aan de algemeene rekenkamer het repressief toezicht gelaten wordt.

Ten zeerste werd betreurd, dat in dit artikel niet in beginsel vastgelegd is, dat voortaan op eenigerlei wijze een preventieve contrôle op de uitgave van 's Lands gelden zal worden uitgeoefend.

Vide HOOFDSTUK.

Van de gewestelijke en plaatselijke besturen.

Art. 71. lid 5. Verscheidene leden verklaarden geen bezwaar te hebben tegen toekenning van het recht tot belastingheffing aan de Inlandsehe gemeenten, indien daaraan tegelijk het verordeningsrecht werd toegekend.

Enkele leden betoogden, dat de instelling van desaraden hieraan beslist behoort vooraf te gaan.

VIIde HOOFDSTUK.

Van de Justitie.

Art. 108. Betreurd werd, dat in dit artikel niet ingevoegd is geworden het woord „gelijke” voor „aanspraak op bescherming van personen en goederen”.

Zie voorts de opmerking bij art. 19z.

Art. 110. Enkele leden konden zich met de schrapping van de woorden „elders dan in Nederland” niet vereenigen.

Het bestaande voorschrift, dat in Nederland gedrukte stukken bij de toelating geen andere belemmering mogen ondervinden dan tot verzekering der openbare orde bevorderd wordt, wenschten zij te handhaven. Van andere zijde werd er op gewezen, dat het ongewijzigd laten van de bepaling een ongewenscht onderscheid laat voortbestaan. Bovendien sluit het ongemoeid toelaten van een geschrift in het minst niet uit, dat het door de justitie in beslag wordt genomen.

Art. 115 e.v. Tegen het laten vervallen van deze artikelen maakten meerdere leden bezwaar. Men meende te weten, dat, zoo de slavernij al niet meer mocht bestaan, pandelingschap in de buitengewesten toch nog vrij veel voorkomt.

Art. 146. Een der leden beval aan, in dit artikel ook op te nemen algemeene bepalingen in den trant van die van het 2e lid van artikel 1 van het ontwerp der Herzieningscommissie.

Overgangsbepalingen.

I. Eenige leden spraken de verwachting uit, dat de herziening van het Regeerings-reglement niet in werking zal treden voordat de nieuwe regeling van het kiesrecht voor den Volksraad haar beslag zal hebben gekregen en de Volksraad met toepassing van die regeling zal zijn samengesteld.

Wanneer de invoering van de nieuwe regeling vertraging mocht ondervinden, dan ware — aldus deze leden — het mandaat van de zittende leden te verlengen met een termijn van ten hoogste een jaar. Mocht met de inwerkingtreding meer tijd vermoedelijk gemoeid zijn, dan zou het aanbeveling verdienen de eerstvolgende verkiezingen nog op het gewone tijdstip te doen plaats hebben.

Andere leden verklaarden het Regeeringsvoorstel — desnoods in sommige opzichten gewijzigd — ook te zullen aanvaarden, wanneer de samenstelling van den Volksraad voorloopig nog onveranderd blijft.

IV. Enkele leden wenschten een regeling van de wijze van de verkiezing van de leden van den Volksraad en van den Wetgevenden Raad bij de wet in stede van bij algemeenen maatregel van bestuur.

Gevraagd werd, of hier onder de „wijze van verkiezing” de volledige regeling van het kiesrecht wordt verstaan, zooals uit de toelichting moet worden afgeleid, dan wel of alleen aan een voorziening van formeelen aard is gedacht. In het eerste geval zou men een andere redactie wensche-lijk achten.

Aldus vastgesteld door de Commissie van rapporteurs, den 15den September 1922.

BUFFART.
's JACOB.
WESTRA.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 6 — STUK 1.

Regeling voor het Europeesche reserve-personeel van land- en zeemacht in Nederlandsch-Indië.

GELEIDEBRIEF.

Mijne Heeren!

Ik heb de eer, U, met de daarbij behorende Memorie van Toelichting, hiernevens aan te bieden een ontwerp voor een Koninklijk besluit tot vaststelling van de regeling voor het Europeesche reservepersoneel van land- en zeemacht in Nederlandsch-Indië.

Als gemachtigden der Regeering bij de openbare behandeling der voorstellen zullen optreden de Commandant van het Leger en Hoofd van het Departement van Oorlog en de Commandant der Zeemacht en Hoofd van het Departement der Marine.

Weltevreden, 27 Juni 1922.

De Gouverneur-Generaal,

D. FOCK.

A a n
den Volksraad.

REPUBLICAN PARTY
STATE OF NEW YORK
CONVENTION

Resolved, That the following resolutions be adopted by the convention.

Resolved, That

Resolved, That the committee on resolutions be authorized to report such resolutions as they may deem proper to the convention.

Resolved, That

Resolved

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 6 — STUK 2.

Regeling voor het Europeesche reserve-personeel van land- en zeemacht in Nederlandsch-Indië.

ONTWERP-KONINKLIJK BESLUIT.

ONTWERP REGELING.

Ontwerp Koninklijk besluit tot vaststelling van de regeling voor het Europeesche reservepersoneel van het leger en van de zeemacht in Nederlandsch-Indië.

HOOFDSTUK I.

Algemeene bepalingen.

Artikel 1.

Waar in dit besluit gesproken wordt van:

- a. „dienstplichtbesluit”, wordt daaronder verstaan het dienstplichtbesluit voor Europeanen en met hen gelijkgestelden, vastgesteld bij het Koninklijk besluit van ..... No. .... (Staatsblad No. ....) en de daarmede verband houdende voorschriften en regelen;
- b. „Krijgsmacht” of van één harer samenstellende onderdeelen, wordt daaraan de beteekenis gehecht, welke het dienstplichtbesluit daaraan toekent;
- c. „verlof” wordt daarmede bedoeld „groot verlof”;
- d. „het roepen of het komen in werkelijken dienst”, wordt daar ten aanzien van hen, die zich reeds in werkelijken dienst bevinden, verstaan het houden of blijven in werkelijken dienst.

Artikel 2.

Het Europeesche reservepersoneel van het leger en van de zeemacht in Nederlandsch-Indië bestaat uit reserveofficieren.

Artikel 3.

De reserve-officieren worden, met inachtneming van de bepalingen van dit besluit, door den Gouverneur-Generaal benoemd, bevorderd en ontslagen.

Artikel 4.

- (1) In den zin van dit besluit behooren:
- A. Bij het leger tot een afzonderlijk:

BESTAANDE REGELING.

Koninklijk besluit van 8 Mei 1918 No. 45, waarbij o.m. is vastgesteld eene „Regeling voor het reserve-personeel van het leger in Nederlandsch-Indië.

Artikel 1.

Het reserve personeel bestaat uit:

- 1e. reserve officieren;
- 2e. vervallen.

Artikel 8.

(1) De reserve-officieren worden, met inachtneming van de bepalingen dezer regeling, door den Gouverneur-Generaal benoemd, bevorderd en, voor zoover zij in Nederlandsch-Indië aanwezig zijn, op nonactiviteit gesteld en ontslagen. De buiten Nederlandsch-Indië vertoevende reserve-officieren worden door den Minister van Koloniën op non-activiteit gesteld en op voordracht van dien Minister door Ons ontslagen.

(2) Vervallen.

Artikel 19.

(2) In den zin van deze regeling behooren tot een afzonderlijk:

a wapen:

- 1e. de reserve-officieren der infanterie;
- 2e. de reserve-officieren der cavalerie;
- 3e. de reserve-officieren der artillerie;
- 4e. de reserve-officieren der genie;

b. dienstvak:

- 1e. de reserve-officieren van den generalen staf;
- 2e. de reserve-officieren der intendance;
- 3e. de reserve-officieren der militaire administratie;
- 4e. de reserve-officieren van gezondheid;
- 5e. de reserve-militaire apothekers;
- 6e. de reserve-militaire paardenartsen.

c. korps:

de reserve-officieren der luchtvaartafdeeling.

B. Bij de zeemacht tot een afzonderlijk korps:

- 1e. de reserve-zeeofficieren;
- 2e. de reserve-officieren machinist.

(2) Naar bij ordonnantie te stellen regelen kunnen reserve-officieren van het leger van het eene wapen of dienstvak naar het andere, dan wel van een wapen naar een dienstvak of omgekeerd worden overgeplaatst.

(3) De rangen van de reserve-officieren zijn overeenkomstig die van de beroepsofficieren onder vóórvoeging van het woord „reserve” en, indien zij niet de diensten zullen verrichten, welke als regel worden gevorderd van de beroepsofficieren van hun wapens, diens vak of korps, onder toevoeging van de woorden „voor bijzondere diensten”.

Artikel 5.

Alle in verband met de bepalingen van dit besluit en van de ter uitvoering daarvan te geven voorschriften, in te dienen verzoek- en bezwaarschriften, over te leggen of gevorderde stukken en uit te reiken beschikkingen zijn vrij van het recht van zegel, van legesheffing, van kosten van legalisatie, van de rechten, bedoeld in de bepalingen betreffende de registers van den burgerlijken stand of de bevolkingsregisters en van griffiekosten.

a. wapen:

- 1e. de reserve-officieren der infanterie;
- 2e. de reserve-officieren der cavalerie;
- 3e. de reserve-officieren der artillerie;
- 4e. de reserve-officieren der genie;

b. dienstvak:

- 1e. de reserve-officieren der intendance;
- 2e. de reserve-officieren der militaire administratie;
- 3e. de reserve-officieren van gezondheid;
- 4e. de reserve-militaire apothekers;
- 5e. de reserve-militaire paardenartsen.

(3) De reserve-officieren, die bij den generalen staf of bij den topografischen dienst worden overgeplaatst, blijven opgenomen in de ranglijst van het wapen, waarvan zij afkomstig zijn.

(5) Ten opzichte van de reserve-officieren, die tengevolge van eene overplaatsing bij de intendance in eene andere ranglijst moeten worden vermeld, wordt de plaats in die ranglijst in het besluit der overplaatsing aangegeven naar de beginselen, neergelegd in artikel 9 dezer regeling.

Artikel 28.

(1) Reserve-kapiteins en hoofdofficieren van een der wapens, die getoond hebben voor den dienst bij den generalen staf een bijzondere geschiktheid te bezitten, kunnen door den Gouverneur-Generaal daarbij worden overgeplaatst.

(2) Bij bevordering keeren zij terug bij het wapen, waarvan zij afkomstig zijn, tenzij het wenschelijk en, in verband met het aantal beschikbare plaatsen, mogelijk is hen ook in den nieuw verkregen rang bij den generalen staf te doen blijven.

Artikel 29.

(1) Reserve-kapiteins en -hoofdofficieren van een der wapens of van het dienstvak der militaire administratie, die getoond hebben voor den dienst der Intendance eene bijzondere geschiktheid te bezitten, kunnen door den Commandant van het Leger daarbij worden overgeplaatst.

(2) Bij bevordering blijven zij bij de intendance geplaatst, tenzij het wenschelijk wordt geacht hen terug te plaatsen bij het wapen of dienstvak, waarvan zij afkomstig zijn.

Artikel 5

(1) De rangen en betrekkingen van het reserve-personeel zijn dezelfde als die van het overige personeel van het leger, met vermelding evenwel van het woord „reserve” vóór den rang en vóór de betrekking en, voor wat betreft het personeel beneden den rang van officier, met weglating van de aanduiding „Europeesch”, „Amboineesch” of „Inlandsch”; de rangen van opperofficier en van onderluitenant bestaan evenwel bij het reserve-personeel niet.

(2) Vervallen.

Artikel 7.

De akten of andere bescheiden ten behoeve van het reserve-personeel ter zake van benoeming, beeëdiging, be-

vordering, op non-activiteitstelling, ontslag of pensionneering opgemaakt, zijn vrij van het recht van zegel.

HOOFDSTUK II.

Benoeming.

Artikel 6.

Naar bij ordonnantie te stellen regelen worden benoemd tot reserveofficier:

- 1e. dienstplichtigen, die daarvoor ingevolge het dienstplichtbesluit in de termen vallen;
- 2e. niet dienstplichtige Nederlandsche onderdanen tevens Europeanen, die zulks verzoeken en naar het oordeel van den Gouverneur-Generaal daarvoor in aanmerking komen.

Artikel 7.

(1) De Gouverneur-Generaal stelt naar bij ordonnantie te geven regelen bij elke benoeming den rang en den ouderdom in rang vast.

(2) Zij, die bij het verlaten van den krijgsmacht een rang bekleedden, worden, naar bij ordonnantie te stellen regelen, benoemd in een rang ten minste gelijkgesteld aan of het meest overeenkomende met den laatst bekleeden rang, met dien verstande, dat een toegekende titulaire hoogere rang wordt behouden.

(3) Gewezen onderluitnants, die voldoen aan eischen, als bij ordonnantie te stellen, worden benoemd tot reserve-tweeden luitenant.

(4) Dienstplichtigen, die als officier of onderluitenant het staande leger of als officier de zeemacht verlaten, kunnen in aansluiting van hun ontslag tot reserveofficier worden benoemd.

Artikel 2.

(1) Naar bij ordonnantie te stellen regelen worden tot reserve-officier benoemd:

- 1e. niet-militieplichtige eervol ontslagen officieren van het leger in Nederlandsch-Indië, die Nederlandsche onderdanen zijn, en:
  - a. op wie de verplichting rust, omschreven in de artikelen 18, 30 of 37 der wet van 21 Juli 1890 (Nederlandsche Staatsblad No. 126, Indisch Staatsblad 1891 No. 71) tot regeling van het militair onderwijs bij de landmacht;
  - b. die zich bij hunne benoeming tot officier verbonden hebben om na ontslag uit den militairen dienst, bij vestiging in Nederlandsch-Indië, nog een bepaald aantal jaren als reserve-officier ter beschikking te blijven;
  - c. aan wie pensioen of het recht op pensioen is toegekend en die den leeftijd van 45 jaren nog niet hebben bereikt;
  - d. die, niet vallende onder a, b of c, zich vrijwillig voor den dienst bij het reserve-personeel verbinden.
- 2e. militieplichtigen, bedoeld in de artikelen 26, derde lid en 31 derde lid, van het Dienstplichtbesluit voor Nederlandsch-Indië (Nederlandsch Staatsblad 1917 No. 610);
- 3e. niet-militieplichtige eervol ontslagen onderluitnants of met dezen in rang gelijkgestelde militairen van het leger in Nederlandsch-Indië, voor zoover zij Nederlandsche onderdanen zijn, aan wie pensioen of het recht op pensioen is toegekend en die den leeftijd van 45 jaren nog niet hebben bereikt;
- 4e. andere, niet onder 1e, 2e of 3e bedoelde Nederlandsche onderdanen, die vrijwillig eene verbintenis als reserve-officier aangaan.

(2) vervallen (3) vervallen (4) vervallen en (5) vervallen.

Artikel 9.

(1) Het reserve-personeel, dat reeds in militairen dienst is geweest, wordt in den regel als zoodanig benoemd of toegelaten in een rang of stand, gelijkgesteld aan of het meest overeenkomende met den rang of stand dien het vroeger bij het leger in Nederlandsch-Indië, de landmacht in Nederland, in Suriname, in Curacao, dan wel bij de Koninklijke Marine of bij de Koninklijke Marine-reserve bekleedde, met behoud van een toegekenden titulairen hooger rang, met dien verstande evenwel, dat gewezen onderluitnants of met dezen in rang gelijkgestelde militairen van het leger in Nederlandsch-Indië tot den rang van reserve-tweede-luitenant worden benoemd.

(2) De ouderdom in iederen rang — zoowel ten opzichte van het reserve-personeel onderling, als ten opzichte van andere bij het leger dienenden — wordt voor het vroeger in militairen dienst geweest zijnde personeel vastgesteld — voor reserve-officieren door den Gouverneur-Generaal,

Artikel 8.

Benoeming van een officier van het reservepersoneel der landmacht in Nederland of van de Koninklijke Marine-reserve tot reserveofficier van het leger of van de zeemacht heeft — in afwachting van nadere voorziening — van rechtswege ontslag als officier van het reservepersoneel der landmacht in Nederland of van de Koninklijke Marine-reserve tengevolge.

Artikel 9.

(1) Op de reserveofficiëren van het leger zijn het Crimineel Wetboek en het Reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te lande en op die der zeemacht het Crimineel Wetboek en het Reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te water, alsmede de wettelijke bepalingen nopens de militaire rechtspleging van toepassing zoo vaak en zoo lang zij als militair worden aangemerkt.

(2) De reserveofficier wordt als militair aangemerkt:

- 1e. zoodra hij, tot opkomst in werkelijken dienst verplicht zijnde of vrijwillig in werkelijken dienst komende, op de plaats van zijn bestemming is aangekomen, zoodra hij zich voor dezen dienst heeft aangemeld of zoodra hij daarvoor is overgenomen, een en ander totdat hij met verlof verstrekt;
- 2e. wanneer hij buiten werkelijken dienst, in het tijdvak, gedurende hetwelk hij voor dien dienst kan worden opgeroepen, een der feiten pleegt, omschreven onderscheidenlijk in de artikelen 99, 100 en 101 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te lande en in de artikelen 99 en 100 van dat voor het Krijgsvolk te water;
- 3e. zoolang hij deelneemt aan militaire oefeningen of militair onderricht, dan wel eenige andere militaire werkzaamheid verricht;
- 4e. zoolang hij als reserveofficier of als verdachte of beklaagde in een militaire strafzaak bij eenige onderzoek tegenwoordig is;
- 5e. zoolang hij uniformkleeding of het voor hem vastgestelde ken- of onderscheidingsteeken draagt;
- 6e. voor zooveel desertie betreft, indien hij niet voldoet aan een op hem rustende verplichting tot opkomst in werkelijken dienst.

(3) De reserveofficier, die niet voldoet aan een op hem rustende verplichting tot opkomst in werkelijken dienst, wordt als deserteur behandeld.

HOOFDSTUK III.

Werkelijke dienst.

Artikel 10.

(1) De reserveofficiëren zijn verplicht — behalve tot het vervullen van werkelijken dienst in andere bij dit besluit voorziene gevallen — tot het deelnemen aan militaire oefeningen:

- a. voor zoover die van het leger betreft, zoonoodig jaarlijks voor ten hoogste acht en twintig opeenvolgende dagen;
- b. wat die van de zeemacht aangaat zoonoodig voor ten hoogste acht en twintig opeenvolgende dagen voor elk jaar reservedienst.

voor het reservepersoneel beneden den rang van officier door den Commandant van het leger — met inachtneming voor zooveel mogelijk van den ouderdom in rang in vorigen dienst verkregen; ten aanzien van gewezen officieren worden hierbij zooveel mogelijk de bepalingen van de Regeling van de bevordering enz. in Indisch Staatsblad 1910 No. 592 gevolgd; overigens wordt de ouderdom in rang bepaald door den datum van ingang der benoeming of aanstelling tot dien rang, dan wel, wanneer die datum niet werd bepaald, door de dagteekening van het besluit of van de beschikking der benoeming of aanstelling.

Artikel 10.

(1) Op het reservepersoneel zijn van toepassing het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te lande en het Reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te lande:

- 1e. zoo vaak en zoolang het zich in werkelijken dienst bevindt;
- 2e. wanneer het, buiten werkelijken dienst, een der feiten pleegt, omschreven in de artikelen 99, 100 en 101 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te lande;
- 3e. voor zooveel desertie betreft, zoodra het als deserteur is afgevoerd.

(2) Het reservepersoneel wordt geacht in werkelijken dienst te zijn:

- 1e. zoodra het, tot den dienst opgeroepen — in het geval, bedoeld in artikel 12, eerste lid, dezer regeling, ook zonder te zijn opgeroepen — ter plaatse zijner bestemming is aangekomen;
- 2e. zoolang het deelneemt aan militaire oefening of militair onderricht, dan wel eenige andere militaire werkzaamheden verricht;
- 3e. wanneer het uniformkleeding draagt.

Artikel 16.

Het reservepersoneel, dat niet voldoet aan de verplichting om in werkelijken dienst te komen, wordt als deserteur behandeld, zoodra het overeenkomstig door den Gouverneur-Generaal te geven voorschriften, als deserteur is afgevoerd.

Artikel 13.

(1) Naar door den Gouverneur-Generaal te geven voorschriften is het reservepersoneel gehouden jaarlijks voor ten hoogste 28 achtereenvolgende dagen in werkelijken dienst te komen.

(3) Van de in het eerste lid van dit artikel bedoelde verplichting kan, naar door den Gouverneur-Generaal te stellen regelen, door den Commandant van het leger vrijstelling — voorgoed of tijdelijk — worden verleend.

(4) Aan het reservepersoneel kan door den Comman-

(2) Naar bij ordonnantie te stellen regelen kan:

- a. voorgoed of tijdelijk vrijstelling van de oefening worden verleend;
- b. den reserveofficieren worden vergund vrijwillig in werkelijken dienst te komen buiten den tijd, welken zij in werkelijken dienst moeten doorbrengen.

Artikel 11.

In geval van oorlog, oorlogsgevaar of andere buitengewone omstandigheden, ter beoordeeling van den Gouverneur-Generaal, zijn, naar bij ordonnantie te stellen regelen, de reserveofficieren verplicht, om in werkelijken dienst te komen.

Artikel 12.

(1) De reserveofficieren dienen op dezelfde wijze als de beroepsofficieren, voorzoveel niet anders wordt bepaald.

(2) Bij ordonnantie wordt geregeld de wijze, waarop de reserveofficieren worden opgeroepen voor den werkelijken dienst.

Artikel 13.

(1) Wat tot de verplichte uitrusting van de reserveofficieren behoort, wordt vastgesteld naar door den Gouverneur-Generaal te geven regelen.

(2) Aan de reserveofficieren wordt voor de aanschaffing en het onderhoud van de verplichte uitrusting een som uit 's Lands kas toegekend tot een bedrag en op den voet als bij ordonnantie te bepalen.

Artikel 14.

(1) De reserve-officier kan, als hij voor verlof in aanmerking komt, in werkelijken dienst worden gehouden:

- a. zoolang hij den graad van geoefendheid, dien hij bij het einde van den oefeningstijd had moeten bezitten, niet heeft bereikt;
- b. gedurende evenveel dagen als hij door het ondergaan van straf of door ongeoorloofde afwezigheid niet aan den dagelijkschen dienst heeft deelgenomen;
- c. zoolang dit noodig is tot het ondergaan van straf of voor het onderzoek omtrent een strafbaar feit of een krijgstuuchtelijk vergrijp, waarvan hij verdacht of beklagd wordt;
- d. zoolang hij de geldelijke schuld, die ingevolge administratieve bepalingen op hem rust ter zake van zijn aansprakelijkheid voor militaire goederen, niet heeft aangezuiverd;
- e. zoolang hij ziek is, voor zoover hij zelf verlangt in werkelijken dienst te blijven en zijn toestand dit wenschelijk maakt;
- f. zoolang het vertrek met verlof gevaar zou opleveren voor

dant van het leger worden vergund vrijwillig in werkelijken dienst te komen.

Artikel 12.

(1) Naar bij ordonnantie te stellen regelen is het reservepersoneel verplicht om — ook zonder daartoe te zijn opgeroepen — onmiddellijk in werkelijken dienst te komen, zoodra de Gouverneur-Generaal, krachtens artikel 2 van het Dienstplichtbesluit voor Nederlandsch-Indië (Nederlandsch Staatsblad 1917 No. 610) de militie, hetzij geheel hetzij ten deele, buitengewoon bijeenroept.

Artikel 11.

(1) Het reservepersoneel in werkelijken dienst wordt in het algemeen op denzelfden voet behandeld en staat met gelijke rechten onder dezelfde verplichtingen als het overige personeel van denzelfden rang of stand van de onderdeelen van het leger, waarbij het is ingedeeld of waarmede het dient.

Artikel 15.

(1) De Gouverneur-Generaal regelt de wijze waarop aantekening wordt gehouden van de verblijfplaatsen van het niet in werkelijken dienst zijnde reservepersoneel en waarop dit wordt opgeroepen voor den werkelijken dienst.

Artikel 11.

(2) De reserve-officier en de reserve-adjutant-ondergebracht, kunnen zij, zonder hun toestemming, niet lanbedrag van f 250 (twee honderd vijftig gulden) als tegemoetkoming in de kosten van aanschaffing van eerste uitrusting.

Artikel 13.

(2) Dit verplicht verblijf in werkelijken dienst kan met evenveel dagen worden verlengd als de betrokkene door het ondergaan van straf aan den dagelijkschen dienst werd onttrokken.

Artikel 14.

Het reservepersoneel wordt in werkelijken dienst gehouden of opgeroepen wanneer dit noodig is tot het ondergaan van eene straf of voor het onderzoek omtrent eene krijgstuuchtelijke overtreding of omtrent een strafbaar feit, waarvan het verdacht of beklagd is.

verspreiding van in de kazerne of aan boord heerschen-
de of geheerscht hebbende besmettelijke ziekte.

(2) De reserve-officier, die niet in werkelijken dienst is,
kan ter zake van de in het voorgaande lid onder c omschre-
ven reden in werkelijken dienst worden geroepen.

Artikel 15.

(1) De reserve-officieren van het leger kunnen niet dan
met hun toestemming voor diensten buiten Nederlandsch-
Indië worden gebruikt.

(2) De reserve-officieren der zeemacht zijn, behalve
voor den dienst ter zee, ook bestemd voor diensten te land
door de zeemacht te verrichten.

(3) De reserve-officieren der zeemacht kunnen worden
bestemd voor diensten buiten Nederlandsch-Indië

1e. in geval zij daartoe hun toestemming hebben gegeven;

2e. in geval van oorlog of oorlogsgevaar;

3e. in geval van andere buitengewone omstandigheden op
door den Gouverneur-Generaal te verleenen machti-
ging;

4e. in gewone tijden, indien het te verwachten is, dat de
voor hen bepaalde oefeningstijd daardoor niet zal
worden overschreden.

(4) Ingeval onvoorziene omstandigheden — niet inbe-
grepen de gevallen, bedoeld in het voorgaande lid onder 2e
en 3e — verhinderen, dat reserve-officieren der zeemacht
bij het einde van den voor hen bepaalden oefeningstijd voor
verlof dan wel voor ontslag in aanmerking kunnen worden
gebracht, kunnen zij, zonder hun toestemming, niet lan-
ger dan ten hoogste drie maanden in werkelijken dienst
worden gehouden.

(5) De reserve-officieren kunnen niet verplicht worden
deel te nemen aan militaire expeditiën.

(6) De reserve-officieren, die zich buiten Nederlandsch-
Indië bevinden, zijn in geval van oorlog of oorlogsgevaar
verplicht om, indien zij door omstandigheden buiten hun
wil niet daarheen kunnen terugkeeren, voor den werkelijken
dienst bij de krijgsmacht buiten Nederlandsch-Indië op te
komen.

HOOFDSTUK IV.

Groot verlof.

Artikel 16.

De reserveofficieren genieten verlof zolang zij niet in
werkelijken dienst zijn.

Artikel 17.

(1) Naar bij ordonnantie te stellen regelen zijn de re-
serveofficieren verplicht, opgave te doen van hun adres
en van elke adresverandering.

(2) In gewone tijden mogen de reserveofficieren zon-
der kennisgeving Nederlandsch-Indië voor een tijdvak van
ten hoogste drie opeenvolgende maanden verlaten. Voor
een langere afwezigheid moet door hen, overeenkomstig bij
ordonnantie te stellen regelen, kennis worden gegeven.

(3) In geval van oorlog, oorlogsgevaar of andere bui-
tengewone omstandigheden kan de Gouverneur-Generaal
bepalen, dat de reserve-officieren de afdeling of de ge-

Artikel 12.

(2) Het reserve-personeel kan niet dan met zijn toe-
stemming voor diensten buiten Nederlandsch-Indië worden
gebruikt.

(3) Het neemt geen deel aan militaire expeditiën.

Artikel 15.

(1) De Gouverneur-Generaal regelt de wijze waarop
aanteekening wordt gehouden van de verblijfplaatsen van
het niet in werkelijken dienst zijnde reserve-personeel en
waarop dit wordt opgeroepen voor den werkelijken dienst.

(2) Het reserve-personeel, dat niet in werkelijken
dienst is, is verplicht, overeenkomstig bij ordonnantie te
stellen regelen, kennis te geven van het verlaten van het
gewest, waarin het woonachtig is.

(3) In een geval als bedoeld in artikel 2 van het Dienst-
plichtbesluit voor Nederlandsch-Indië (Nederlandsch
Staatsblad 1917 No. 610) kan de Gouverneur-Generaal be-
palen, dat het niet in werkelijken dienst zijnde reserve-
personeel het gewest zijner inwoning niet mag verlaten
dan met toestemming van het Hoofd van gewestelijk be-
stuur, aan welke toestemming zoodanige voorwaarden
kunnen worden verbonden als in 's Lands belang noodig
worden geoordeeld.

meente, waarin zij wonen, niet mogen verlaten dan na daartoe verkregen toestemming.

(4) Bij ordonnantie wordt geregeld de wijze, waarop de in het voorgaande lid bedoelde toestemming moet worden gevraagd en kan worden verleend; aan die toestemming kunnen zoodanige voorwaarden worden verbonden als in 's Lands belang noodig wordt geoordeeld.

Artikel 18.

(1) De reserveofficier, die niet voldoet aan een ingevolge het voorgaande artikel op hem rustende verplichting, kan, naar bij ordonnantie te stellen regelen, voor den tijd van ten hoogste twee maanden in werkelijken dienst worden geroepen.

(2) Hij, die buiten Nederlandsch-Indië verblijft, kan worden verplicht den in het voorgaande lid bedoelden werkelijken dienst in Nederland te vervullen.

Artikel 19.

(1) De reserve-officieren, die op hun verzoek zijn benoemd, genieten een toelage naar reden van:

een reserve-opperofficier of vlagofficier ...	f 900	per jaar.
„ „ kolonel, kapitein ter zee of hoofdofficier-machinist 1e klas- se	„ 840	„ „
„ „ luitenant-kolonel, kapitein lui- tenant ter zee of hoofdofficier- machinist 2e klasse	„ 720	„ „
„ „ majoor	„ 600	„ „
„ „ kapitein, luitenant ter zee of officier-machinist 1e klasse	„ 480	„ „
„ „ 1e luitenant, luitenant ter zee of officier-machinist 2e klasse. „	360	„ „
„ „ 2e luitenant, luitenant ter zee of officier-machinist 3e klasse. „	300	„ „

(2) De toelage wordt niet genoten gedurende den tijd, welke:

a. zonder kennisgeving, langer dan drie maanden;

b. na kennisgeving, langer dan achttien maanden;

onafgebroken buiten Nederlandsch-Indië wordt doorgebracht, uitgezonderd het geval, dat de betrokkene belast is met eenige regeeringszending.

c. in werkelijken dienst wordt doorgebracht.

HOOFDSTUK V.

Bevordering.

Artikel 20.

De bevordering geschiedt voor elk wapen, dienstvak of korps afzonderlijk naar ouderdom in rang, met dien verstande, dat voor de reserve-officieren, behoorende tot het korps der luchtvaartafdeeling, met betrekking tot de bevordering dezelfde maatstaf geldt als die voor de reserve-officieren van het wapen der Infanterie.

Artikel 16.

(4) In gewone tijden mag het reserve-personeel, dat niet in werkelijken dienst is, zonder vergunning van den Gouverneur-Generaal, Nederlandsch-Indië niet voor langer dan drie achtereenvolgende maanden verlaten.

(5) Aan eene vergunning tot langer verblijf buiten Nederlandsch-Indië dan in het vierde lid van dit artikel bedoeld, kunnen zoodanige voorwaarden worden verbonden als in het belang van den dienst noodig wordt geoordeeld.

(6) Vervallen.

(7) Het reserve-personeel, dat in strijd met de in dit artikel gegeven voorschriften handelt, wordt in werkelijken dienst opgeroepen of gehouden voor den tijd van ten hoogste twee maanden.

Artikel 11.

(3) Zij, die krachtens vrijwillige verbintenis bij het reservepersoneel dienen, en daarbij niet voor een rang of hooger rang worden opgeleid, genieten voor den tijd, dat zij in Nederlandsch-Indië verblijven, doch niet in werkelijken dienst zijn, eene toelage, naar reden van:

een reserve-kolonel	f 800	per jaar.
„ „ luitenant-kolonel	„ 700	„ „
„ „ majoor	„ 600	„ „
„ „ kapitein	„ 400	„ „
„ „ Iste luitenant	„ 300	„ „
„ „ 2de luitenant	„ 250	„ „
„ „ adjudant-onderofficier	„ 80	„ „
„ „ sergeant-majoor	„ 70	„ „
„ „ sergeant (fourier)	„ 60	„ „
„ „ sergeant der 2de klasse	„ 50	„ „
„ „ korporaal	„ 50	„ „
„ „ „ der 2de klasse	„ 40	„ „
„ „ militair zonder rang	„ 40	„ „
„ „ „ 2de klasse	„ 30	„ „

Artikel 21.

(1) Onder bevordering wordt in deze regeling verstaan de benoeming van den reserve-officier tot den hooger rang, onmiddellijk volgende op den rang door hem werkelijk bekleed.

(2) De bevorderingen geschieden over elk wapen of over elk dienstvak afzonderlijk.

Artikel 23.

(1) De bevorderingen van de reserve-officieren geschie-

den bij het openvallen van plaatsen in den naast-hoogeren rang en naar ouderdom in rang.

(2) (3) Vervallen.

Artikel 21.

(1) Voor elk wapen, elk dienstvak en elk korps afzonderlijk bestaat een ranglijst.

(2) De reserve-officieren worden in de ranglijst vermeld naar orde van hunnen rang en van hunnen ouderdom in rang.

(3) Bij bevordering met ingang van denzelfden datum, waarop anderen in denzelfden rang worden benoemd, hebben de bevorderden steeds den voorrang boven de benoemden.

Artikel 22.

(1) Om voor bevordering in aanmerking te komen moeten de reserve-officieren, onverminderd de overige bij dit besluit te stellen eischen, bij goed gedrag en genoegzamen dienstijver, de vereischte bekwaamheid en geschiktheid voor den hoogereren rang bezitten.

(2) De regelen omtrent de beoordeeling van deze bekwaamheid en geschiktheid en die betreffende het recht om zich over ongunstige aantekeningen in de beoordeeling te rechtvaardigen, worden bij ordonnantie vastgesteld.

Artikel 23.

(1) De reserve-officieren komen eerst dan voor bevordering in aanmerking, wanneer bij het wapen, dienstvak of korps, waartoe zij behooren, geen op bevordering aanspraak hebbend beroepsofficier aanwezig is met hoogereren of gelijken ouderdom in rang.

(2) Indien een beroepsofficier wordt bevorderd, geschiedt zulks eveneens met de daarvoor in aanmerking komende reserve-officieren van hetzelfde wapen, dienstvak of korps van gelijken rang met hoogereren ouderdom in rang.

Artikel 24.

Als dienstdtijd voor den ouderdom in rang telt niet mede den tijd welke:

Artikel 19.

(1) Voor elken rang, elk wapen en elk dienstvak afzonderlijk bestaat een ranglijst.

(4) De reserve-officieren worden in de ranglijst vermeld naar orde van hunnen ouderdom in rang.

Artikel 21.

(3) Om voor bevordering in aanmerking te komen, moet de reserve-officier, onverminderd de overige bij deze regeling te stellen eischen bij goed gedrag en genoegzamen dienstijver, de vereischte bekwaamheid en geschiktheid voor den hoogereren rang bezitten.

(4) De regelen, waarnaar deze bekwaamheid en geschiktheid worden beoordeeld, alsmede die welke betrekking hebben op het den reserveofficier toe te kennen recht om zich op ongunstige aantekeningen in zijne beoordeeling te rechtvaardigen, worden bij ordonnantie vastgesteld.

Artikel 20.

Behalve in het geval bedoeld in artikel 24 van deze regeling komen reserve-officieren eerst dan voor bevordering in aanmerking, wanneer bij het wapen of dienstvak, waartoe zij behooren, geen op bevordering aanspraak hebbend officier van het vaste personeel van het leger aanwezig is met gelijken of hoogereren ouderdom in rang.

Artikel 22.

(1) Om voor bevordering in aanmerking te kunnen komen, moet de reserve eerste luitenant, zoo hij tot den geneeskundigen dienst behoort, een ouderdom in rang van ten minste vier jaren, en zoo hij niet tot den geneeskundigen dienst behoort een ouderdom in den rang van luitenant (eerste en tweede) van ten minste acht jaren hebben.

(2) Om voor bevordering tot reserve-hoofdofficier — al dan niet bij den geneeskundigen dienst — in aanmerking te komen, moet de reserve-kapitein een ouderdom in dien rang van ten minste vier jaren tellen.

(3) Om voor bevordering tot reserve-kolonel in aanmerking te komen, moet de reserve-hoofdofficier, niet behoorende tot den geneeskundigen dienst, een ouderdom van rang als hoofdofficier van ten minste drie jaren hebben.

(5) De in het eerste, tweede en derde lid van dit artikel genoemde termijnen kunnen, in een geval als bedoeld in artikel 2 van het Dienstplichtbesluit voor Nederlandsch-Indië, door den Gouverneur-Generaal naar behoefte worden verminderd.

Artikel 22.

(4) De tijd door den reserve-officier anders dan om een der redenen bedoeld onder 2e tot en met 6e van artikel 25

- a. zonder kennisgeving, langer dan drie maanden,
 b. na kennisgeving, langer dan achttien maanden,
 onafgebroken buiten Nederlandsch-Indië werd doorgebracht, uitgezonderd het geval, dat de betrokkene belast was met eenige regeeringszending.

dezer regeling buiten Nederlandsch-Indië doorgebracht, rekent niet mede bij de bepaling van den ouderdom in rang.

Artikel 25.

Voor zoover zij aan de daarvoor bij deze regeling gestelde eischen voldoen, hebben aanspraak op bevordering de reserve-officieren die:

- 1e. in Nederlandsch-Indië aanwezig zijn;
- 2e. ingevolge het bepaalde in het zesde lid van artikel 15 dezer regeling tijdelijk bij het reserve-personeel van de landmacht in Nederland dienen;
- 3e. ten behoeve van Nederlandsch-Indië zijn belast met eenige politieke, militaire of andere zending;
- 4e. ingevolge het bepaalde in artikel 38 dezer regeling op nonactiviteit zijn gesteld;
- 5e. hoofd van een der Departementen van algemeen bestuur in Nederland zijn;
- 6e. adjudant van een der leden van het Koninklijke Huis zijn.

Artikel 25.

Op de reserve-officieren in werkelijken dienst, die in krijgsgevangenschap geraken, zijn van toepassing de bevorderingsbepalingen zooals gelden voor in dergelijke omstandigheden verkeerende beroepsofficieren.

Artikel 26.

Elke bevordering, welke uithoofde van onvoorziene omstandigheden heeft plaats gehad na het oogenblik, waarop zij rechtens had kunnen plaats vinden, geschiedt, zoo noodig met weder toekenning van de vorige plaats in de ranglijst.

Artikel 26.

(1) In de voordrachten tot bevordering worden niet opgenomen reserve-officieren:

- 1e. die, niet in Nederlandsch-Indië aanwezig zijnde, niet vallen onder de bepalingen in artikel 25, onder 2e tot en met 6e;
- 2e. die, zich met Onze machtiging tijdelijk in vreemden krijgsveld bevinden;
- 3e. die in krijgsgevangenschap vertoeven.

(2) Indien de onder 2e van het vorige lid bedoelde reserve-officieren binnen drie jaren tot den dienst bij het reserve-personeel en de onder 3e van het vorige lid bedoelde binnen vier jaren uit de krijgsgevangenschap terugkeeren, en hunne bevordering naar ouderdom in rang tijdens hunne afwezigheid zou hebben kunnen plaats vinden, zullen zij, als er geen redenen aanwezig zijn om hunne bevordering niet te doen geschieden, na hunne terugkomst worden bevorderd naarmate in den naast hooger rang plaatsen openvallen; daarbij hernemen zij hunne vroegere plaatsen in de ranglijst.

(3) Indien een uit de krijgsgevangenschap teruggekeerd reserve-officier, gedurende zijne afwezigheid, achtereenvolgens tweemaal voor eene bevordering naar ouderdom van rang in aanmerking had kunnen komen, kan met inachtneming van het bepaalde in het voorgaande lid door hem slechts ééne bevordering worden gemaakt en zal de tweede eerst kunnen plaats hebben nadat is voldaan aan de eischen voor bevordering in deze regeling gesteld. Bij de tweede bevordering is de bepaling in artikel 27 van toepassing.

(4) De Gouverneur-Generaal kan, na Onze verkregen machtiging, van het bepaalde in het eerste lid onder 2e en 3e van dit artikel afwijken ten behoeve van reserve-officieren, die in aanmerking komen voor eene buitengewone bevordering als bedoeld bij artikel 24.

Artikel 27.

(1) Met afwijking van het bepaalde omtrent bevordering naar ouderdom in rang kan de Gouverneur-Generaal een reserveofficier buitengewoon bevorderen:

Artikel 27.

Iedere bevordering die, uit hoofde van onvoorziene omstandigheden, heeft plaats gehad na het oogenblik, waarop zij met toepassing van het bepaalde bij artikel 23 had

- 1e. ter belooning van een schitterend wapenfeit of van een uitstekende militaire daad;
  - 2e. in geval van bijzondere militaire of andere van algemeen belang zijnde eigenschappen.
- kunnen hebben, geschiedt, zoo noodig, met weder-toekenning van de vorige standplaats in de ranglijst.

Artikel 24.

(1) Met afwijking van het bepaalde in het eerste lid van artikel 23 dezer regeling kan, nadat daartoe door Ons machtiging is verleend, de reserve-officier buitengewoon worden bevorderd, ter belooning van een schitterd wapenfeit of van eene uitstekende militaire daad.

(2) Vervallen.

HOOFDSTUK VI.

Ontslag.

Artikel 28.

(1) De reserveofficier, benoemd ingevolge de voorschriften van het dienstplichtbesluit, wordt ontslagen zoodra hij niet meer dienstplichtig is.

(2) In het geval, dat het ontslag plaats zou hebben op grond van het eindigen van den dienstplicht op den 1sten October van het kalenderjaar, waarip het 45ste levensjaar wordt volbracht, kan, indien de reserveofficier zulks verzoekt, het ontslag worden uitgesteld en gelden overigens de bepalingen, betrekking hebbende op reserveofficieren, die op verzoek worden benoemd.

(3) Het ontslag van een reserveofficier, benoemd ingevolge het dienstplichtbesluit en die bij die benoeming officier was van het reserve-personeel der landmacht in Nederland of van de Kononklijke marine reserve, heeft — in afwachting van nadere voorziening — van rechtswege benoeming als zoodanig in Nederland ten gevolge, voor het geval hij nog reserveplichtig is.

Artikel 29.

(1) De reserveofficier, benoemd ingevolge het dienstplichtbesluit, kan worden ontslagen:

- 1e. ter zake van ongeschiktheid voor de verdere waarneming van den militairen dienst ten gevolge van ziels- of lichaamsgebreken, nadat over het bestaan, den aard en de gevolgen van de ziels- of lichaamsgebreken een militair geneeskundig onderzoek heeft plaats gehad, welk onderzoek éénmaal moet worden herhaald, indien de belanghebbende zulks verlangt dan wel de Legercommandant of de Commandant der zeemacht het noodig oordeelt;
- 2e. ter zake van onbekwaamheid of ongeschiktheid om in den verkregen rang in eenige betrekking als reserve-officier te dienen;
- 3e. wegens het bekend worden van feiten, welke — waren ze bekend geweest vóór de benoeming — deze zouden hebben doen nalaten;
- 4e. wegens verregaande nalatigheid in de vervulling van opgelegde plichten;
- 5e. wegens opzettelijke en herhaalde ongehoorzaamheid, mishandeling van ondergeschikten of misbruik maken van gezag, inzonderheid wanneer door een of andere dezer handelingen stellig nadeel aan den dienst of aan eenig persoon is toegebracht;

Artikel 32.

(1) Een reserveofficier kan niet uit den dienst worden ontslagen dan:

- 1e. op eigen verzoek;
- 2e. onder toekenning van pensioen of van het recht op pensioen;
- 3e. bij en na het eindigen van den tijd, waarvoor hij tot den dienst bij het reserve-personeel gehouden is, dan wel bij het eindigen van de vrijwillige verbintenis;
- 4e. zoo hij van de militie afkomst is, nadat zijn militieplicht is geeindigd;
- 5e. ter zake van ongeschiktheid voor de verdere waarneming van den militairen dienst ten gevolge van ziels- of lichaamsgebreken;
- 6e. ter zake van onbekwaamheid of ongeschiktheid om in den verkregen rang in eenige betrekking als reserve-officier te dienen;
- 7e. wegens het bekend worden van feiten, welke — waren ze bekend geweest vóór de benoeming tot reserve-officier — die benoeming zouden hebben doen nalaten;
- 9e. wanneer hij bij ontslag uit de betrekking van hoofd van een departement van algemeen bestuur in Nederland niet dadelijk aan Ons doet blijken van zijn verlangen om weder als reserveofficier in dienst te treden;
- 9e. in de gevallen, in artikel 35, eerste lid, omschreven.

- 6e. wegens aanhoudend wangedrag, onverschillig of daarvan in of buiten den dienst blijkt;
- 7e. wegens gedragingen of daden in het openbaar of wegens openbare geschriften, waardoor de waardigheid van den officiersrang of de krijgstuicht bepaaldelijk wordt aangerand, zoomede wegens handelingen verriicht met de kennelijke bedoeling om den eerbied voor het Koninklijk huis of voor den vertegenwoordiger des Konings in Nederlandsch-Indië, dan wel de Staatsinstellingen van het Rijk of de Koloniën bepaaldelijk aan te randen;
- 8e. na een rechterlijk gewijsde, dat, hoezeer het verlies van den rang van officier niet ten gevolge hebbende, nochtans is geweest wegens een handeling, welke den veroordeelde onwaardig maakt dien rang te blijven bekleeden;
- 9e. na het verleenen van gratie van straf, opgelegd bij een rechterlijk gewijsde, dat het verlies van den rang van officier ten gevolge zou hebben gehad;
- 10e. in de gevallen, voorzien in de artikelen 45, 46 en 47 van het Reglement op het beleid der Regeering in Nederlandsch-Indië;
- 11e. wegens overtreding der verordeningen tot handhaving van het eigendomsrecht op de gouvernementsarchieven.

(2) De reserveofficier, die op verzoek is benoemd, kan worden ontslagen:

- 1e. in de gevallen, vermeld in het voorgaande lid;
- 2e. zoodra is voldaan aan de voorwaarden, waaronder de benoeming geschiedde;
- 3e. op zijn verzoek;

Artikel 30.

- (1) In de gevallen, bedoeld in het eerste lid onder 1ste

(2) In het geval, bedoeld in het vorige lid onder 5e, wordt geen ontslag uit den dienst gegeven, zonder dat over het ontstaan, den aard en de gevolgen van de ziels- of lichaamsgebreken een militair geneeskundig onderzoek heeft plaats gehad.

(3) Het in het voorgaande lid bedoelde onderzoek moet eenmaal worden herhaald, indiende belanghebbende zulks verlangt of de Minister van Koloniën, dan wel de Commandant van het Leger, het noodig oordeelt, naar gelang belanghebbende in Nederland dan wel in Nederlandsch-Indië verblijf houdt.

(4) De onbekwaamheid of ongeschiktheid, bedoeld in het eerste lid van dit artikel onder 6e, moet zijn erkend bij een onderzoek als aangegeven in artikel 39, vierde lid, van de Regeering van de bevordering, het ontslag en het op non-activiteit stellen van de Europeesche officieren, behoorende tot de Nederlandsch-Indische landmacht (Indisch Staatsblad 1910 No. 592) met dien verstande evenwel, dat de in dat lid bedoelde hoofdofficieren gedeeltelijk kunnen worden vervangen door reserve-hoofdofficieren.

Artikel 35.

(1) Een reserve-officier kan uit den dienst worden ontslagen:

- 1e. wegens verregaande nalatigheid in de vervulling van opgelegde plichten;
- 2e. wegens opzettelijke en herhaalde ongehoorzaamheid, mishandeling van ondergeschikten of misbruik maken van gezag, inzonderheid wanneer door eene of andere dezer handelingen stellig nadeel aan den dienst of aan eenig persoon is toegebracht;
- 3e. wegens aanhoudend wangedrag, onverschillig of daarvan in of buiten den dienst blijkt;
- 4e. wegens gedragingen of daden in het openbaar, of wegens openbare geschriften, waardoor de waardigheid van den officiersrang, de eerbied voor Ons Huis of voor Onzen vertegenwoordiger in Nederlandsch-Indië, de grondwettige instellingen van het Rijk, de Regeeringsbeginselen van de Koloniën en bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen of de krijgstuicht bepaaldelijk worden aangerand;
- 5e. na een rechterlijk gewijsde, dat het verlies van den rang van reserve-officier niet ten gevolge hebbende, nochtans is geweest wegens een handeling, welke den veroordeelde onwaardig maakt dien rang te blijven bekleeden;
- 6e. na het verleenen van gratie van de straf, opgelegd bij een rechterlijk gewijsde, dat het verlies van den rang van officier ten gevolge zou hebben gehad;
- 7e. in de gevallen, voorzien in de artikelen 45, 46 en 47 van het Reglement op het beleid der Regeering in Nederlandsch-Indië;
- 8e. wegens overtreding der verordeningen tot handhaving van het eigendomsrecht van den Staat op de gouvernementsarchieven in de koloniën en bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen;
- 9e. in het geval bedoeld in artikel 2, vijfde lid, van deze regeling.

Artikel 33.

- (1) In de gevallen, bedoeld in artikel 32, eerste lid,

en 2de en in het tweede lid onder 2de en 3de van het voorgaand artikel, wordt het ontslag steeds eervol verleend.

(2) In alle overige gevallen kan het ontslag óf eervol óf niet eervol worden verleend, doch het laatste wanneer een door den Gouverneur-Generaal te benoemen raad van vijf leden de hem voorgelegde vraag of er termen zijn voor een zoodanig ontslag bevestigend heeft beantwoord.

(3) De leden van den raad moeten zijn beroepsofficieren of reserve-officieren in werkelijken dienst, en hooger dan wel ouder in rang dan de betrokkene. Zoo mogelijk worden tenminste twee reserve-officieren in werkelijken dienst tot lid van den raad benoemd.

(4) De wijze van werken van den raad wordt bepaald bij ordonnantie.

Artikel 31.

Het verzoek om ontslag van een reserve-officier, die op verzoek is benoemd, kan niet worden afgewezen dan:

- 1e. wanneer aan de voorwaarde, waaronder de benoeming geschiedde, nog niet is voldaan;
- 2e. in de gevallen, bedoeld in artikel 11;
- 3e. indien de betrokkene:
  - a. in werkelijken dienst behoort te komen of te blijven, hetzij wegens het ondergaan van een straf, hetzij wegens het onderzoek omtrent een krijgstuuchtelijke overtreding of omtrent een strafbaar feit waarvan hij verdacht of beklaagd wordt;
  - b. zich heeft schuldig gemaakt aan eenig verzuim of aan eenige overtreding ten aanzien van dit besluit en de daaraan verbonden gevolgen nog niet heeft ondergaan;
- 4e. indien de betrokkene verkeert in een der gevallen, bedoeld in artikel 29, welke aanleiding kunnen geven tot niet eervol ontslag.

Artikel 32.

(1) Eervol ontslagen reserveofficieren behouden den rang van reserveofficier.

(2) Behalve in de gevallen, bij andere algemeene verordeningen voorzien, wordt de rang van reserve-officier verloren:

- 1e. door het verlies van het Nederlandsch onderdaanschap;
- 2e. door het aannemen van vreemden adeldom;
- 3e. door buiten toestemming van den Koning een ordeteeiken, titel, rang, waardigheid of openbare bediening aan te nemen, verleend of opgedragen door een vreemde mogendheid of regeering;
- 4e. door het ophouden of op eenige andere wijze verloren gaan van verleend pensioen of verkregen recht op pensioen.

onder 1e tot en met 8e van deze regeling, kan het ontslag den reserve-officier niet anders dan eervol worden verleend.

Artikel 35.

(2) Het ontslag, bedoeld onder 1e tot en met 6e van het voorgaande lid van dit artikel, kan niet plaats hebben dan op advies van een raad van onderzoek.

(3) Met inachtneming van het revht van den betrokkene om tegen het advies van een raad van onderzoek in beroep te komen bij een raad van appèl, kan van het in het tweede lid van dit artikel bedoelde advies niet worden afgeweken, dan ten gunste van den reserveofficier wien het geldt.

Artikel 34.

Het verzoek om ontslag als reserve-officier kan niet worden afgewezen dan:

- 1e. in een geval, als bedoeld in artikel 2 van het Dienstplichtbesluit van Nederlandsch-Indië, zoo de reserve-officier in Nederlandsch-Indië, of in artikel 185 der Grondwet zoo hij buiten Nederlandsch-Indië verblijft;
- 2e. wanneer de reserve-officier nog militieplichtig is, op hem nog reserveplicht rust op grond van een der omstandigheden, bedoeld in artikel 2, eerste lid, onder 1e tot en met c, of 3e van dezere regeling, of zijn loopende vrijwillige verbintenis niet is geëindigd;
- 3e. indien de reserve-officier, op grond van een of meer der feiten, bedoeld in artikel 35, onder 1e tot en met 6e van deze regeling, als beklagde voor een onderzoek is opgeroepen of zal worden opgeroepen;
- 4e. indien de reserveofficier volgens het advies van een raad van onderzoek of van een raad van appèl, in de termen valt om uit den dienst te worden ontslagen;
- 5e. indien de reserve officier strafrechterlijk wordt of zal worden vervolgd, dan wel het naar aanleiding van eene zoodanige vervolging tegen hem gewezen vonnis nog niet in kracht van gewijsde is gegaan;
- 6e. indien de reserve-officier behoort te worden ontslagen als verkeerende in een der gevallen, bedoeld in artikel 35, eerste lid onder 7e en 8e.

Artikel 31.

Behalve in de gevallen, bij andere algemeene verordeningen voorzien, wordt de rang van reserve-officier verloren:

- 1e. door ontslag uit den dienst, wanneer dat ontslag niet gepaard gaat met toekenning van pensioen of erkenning van het recht op pensioen en wanneer niet het geval aanwezig is, voorzien bij het laatste lid van artikel 33;
- 2e. door het verlies van het Nederlandsch onderdaanschap;
- 3e. door het aannemen van vreemde adeldom;
- 4e. door buiten Onze toestemming een ordeteeiken, titel, rang, waardigheid of openbare bediening aan te nemen, verleend of opgedragen door een vreemde mogendheid of regeering;
- 5e. door het ophouden of op eenige andere wijze verloren gaan van verleend pensioen of van het verkregen recht op pensioen.

HOOFDSTUK VII.

Pensioen.

Artikel 33.

(1) Reserveofficieren zijn geen deelgenoot in het Weduwen en Weezen fonds der Europeesche officieren van het Nederlandsch-Indische leger noch in dat van de officieren der zeemacht, tenzij zulks reeds het geval was bij de benoeming.

(2) Op weduwen en kinderen van reserve-officieren is van toepassing het Koninklijk besluit van 28 Mei 1920 № 45 (Indisch Staatsblad 1921 № 10) en het daarbij vastgestelde „Reglement betreffende toekenning van pensioenen en onderstanden ten laste van de geldmiddelen van Nederlandsch-Indië aan de nagelaten betrekkingen van in en door den dienst omgekomen Europeesche en met deze gelijkgestelde landsdienaren”.

Artikel 34.

Recht op pensioen met ingang van den datum van ontslag wordt verkregen door den reserveofficier:

- 1e. die den militairen dienst moet verlaten wegens in en door den dienst ontstane ziels- of lichaamsgebreken, welke hem ongeschikt maken voor de verdere waarneming daarvan;
- 2e. die op zijn verzoek is benoemd en na den 1sten October van het kalenderjaar, waarin hij het 45ste levensjaar volbracht, ten minste in het geheel vijf jaar vrijwillig reserveofficier is geweest.

Artikel 17.

(2) De reserve-officieren en het reserve-personeel beneden den rang van officier zijn geen deelgenoot onderscheidenlijk in het Weduwen- en Weezenfonds der Europeesche officieren van het Nederlandsch-Indische leger en in het Weduwen- en Weezenfonds van militairen beneden den rang van officier bij de koloniale troepen tenzij zij zulks ingevolge de reglementen dier fondsen reeds waren bij hunne benoeming tot reserve-officier of hunne toelating tot het reserve-personeel.

Artikel 49.

(1) Op weduwen en kinderen van de reserve-officieren en van het reservepersoneel beneden den rang van officier, behalve dat der tweede klasse is van toepassing het Koninklijk besluit van 1 Augustus 1889, No. 14 (Indisch Staatsblad № 214) en het daarbij vastgestelde „Reglement betreffende de toekenning van pensioenen en onderstanden ten laste van de begrooting van Nederlandsch-Indië aan de weduwen en kinderen van Europeesche en daarmede gelijkgestelde officieren en mindere militairen van de landmacht in Nederlandsch-Indië en van de aan laatstgemelden gelijkgestelde militaire personen”, zooals dat besluit en dat reglement sedert zijn of nader zullen worden gewijzigd.

(2) Vervallen.

Artikel 39.

Recht op pensioen verkrijgt het reservepersoneel, dat:

A. zijn reserveplicht heeft volbracht, de aangegane vrijwillige verbintenis heeft beëindigd, dan wel den militairen dienst moet verlaten wegens niet in en door den dienst ontstane ziels- of lichaamsgebreken en:

- 1e. reeds in het genot van militair pensioen of gagement ten laste van de Staatsbegrooting of van de begrooting van Nederlandsch-Indië zijnde, ten minste vijf jaren in Indië tot het reservepersoneel, dan wel op grond van het bepaalde in artikel 15, zesde lid, tot het reservepersoneel van de landmacht in Nederland heeft behoord;
- 2e. niet in het genot van militair pensioen of gagement ten laste van de Staatsbegrooting of van de begrooting van Nederlandsch-Indië zijnde, zóólang in Indië tot het reserve-personeel, dan wel op grond van het bepaalde in artikel 15, zesde lid, tot het reserve-personeel van de landmacht in Nederland heeft behoord, dat het in totaal vijftien jaren in militairen dienst is geweest bij het vaste of bij het reserve-personeel van het leger of van de Koninklijke Marine, hetzij in Nederland, hetzij in de koloniën en bezittingen buiten Europa.

B. den militairen dienst moet verlaten wegens in en door den dienst ontstane ziels- of lichaamsgebreken, die het ongeschikt maken voor verdere waarneming van den militairen dienst in Nederlandsch-Indië, dan wel, — voor wat het personeel betreft, dat op grond van het bepaalde in artikel 15, zesde lid, deel uitmaakt van het reserve-personeel der landmacht in Nederland —, voor dien dienst in Nederland.

Artikel 35.

(1) Betreffende het recht op pensioen in gevallen, waarbij de militaire dienst moet worden verlaten wegens in en door den dienst ontstane ziels- of lichaamsgebreken, welke den betrokkene ongeschikt maken voor de verdere waarneming daarvan, gelden dezelfde pensioensbepalingen als voor beroepsofficieren bij het leger in Nederlandsch-Indië.

(2) Het bedrag van het pensioen wordt in dit geval op gelijke wijze berekend, behoudens het bepaalde in de leden (3) en (4) van dit artikel.

(3) Wanneer de betrokkene reeds in het genot is van pensioen ten laste van de begrooting van Nederlandsch-Indië wordt het toe te kennen pensioen geregeld als volgt:

a. wanneer het reeds genoten pensioen gelijk aan of hooger is dan dat, waarop volgens het voorgaande lid aanspraak bestaat, wordt voor elk jaar vrijwilligen dienst als reserve-officier boven het reeds genoten pensioen een bedrag toegekend als voor den rang van betrokkene vastgesteld in het volgende artikel;

b. wanneer het reeds genoten pensioen lager is dan dat, waarop volgens het voorgaande lid aanspraak bestaat, wordt aan den betrokkene boven het reeds genoten pensioen toegekend een bedrag gelijk aan het verschil tusschen beide bedragen, vermeerderd voor elk jaar vrijwilligen dienst als reserve-officier met een bedrag als voor den rang van betrokkene vastgesteld in het volgende artikel.

(4) Wanneer een reserve-officier, gepensionneerd krachtens het tweede lid, daarna uit anderen hoofde recht verkrijgt op pensioen ten laste van de begrooting van Nederlandsch-Indië, komt van en met den datum, waarop laatstbedoeld pensioen ingaat, het hem als reserve-officier toegekend pensioen te vervallen, terwijl hem — op daartoe gedaan verzoek — opnieuw pensioen als reserve-officier wordt toegekend, overeenkomstig het voorgaande lid.

Artikel 36.

(1) Het bedrag van het pensioen dat jaarlijks wordt uitgekeerd aan reserveofficieren, die op hun verzoek zijn benoemd en na den 1sten October van het kalenderjaar, waarin het 45ste levensjaar werd volbracht, ten minste in het geheel vijf jaar vrijwillig reserve-officier zijn geweest, bedraagt voor elk jaar vrijwilligen dienstdtijd, waarbij gedeelten van een jaar niet medetellen, voor een:

reserve-opperofficier of vlagofficier	f	96;
reserve-kolonel, kapitein ter zee of hoofdofficiermachinist 1ste klasse	„	84;
reserve-luitenant-kolonel, kapitein luitenant ter zee of hoofdofficiermachinist 2de klasse	„	72;
reserve-majoor	„	60;
reserve-kapitein, luitenant ter zee of officiermachinist 1ste klasse	„	48;
reserve-1ste luitenant, luitenant ter zee of officiermachinist 2de klasse	„	36;
reserve-2de luitenant, luitenant ter zee of officiermachinist 3de klasse	„	24;

met dien verstande dat het pensioen wordt berekend naar den laatst bekleeden rang (waarbij een titulaire rang niet in aanmerking komt), mits de betrokkene een dienstdtijd in dien rang heeft van ten minste twee jaar; in andere gevallen wordt het pensioen berekend naar den onmiddellijk voorafgaanden lageren rang.

Artikel 40.

Betreffende de erkenning van het recht op pensioen in gevallen bedoeld onder B van het vorige artikel, gelden de regelen, ter zake vastgesteld of nog vast te stellen in de pensioensbepalingen aangaande het vaste personeel van het leger.

Artikel 45.

(1) Het bedrag van het pensioen, waarop het reservepersoneel, bedoeld onder B van artikel 39 dezer regeling, recht heeft, wordt naar de in artikel 46 aangegeven beginselen berekend, met dien verstande evenwel, dat voor het reservepersoneel, hetwelk reeds uit hoofde van vorigen militair pensioen of gagement geniet, het bedrag van laatstbedoeld pensioen of gagement in mindering wordt gebracht.

Artikel 46.

Met inachtneming van het bepaalde in het eerste lid van artikel 45 dezer regeling, worden bij de berekening van de in dat lid bedoelde pensioen, in acht genomen de ter zake vastgestelde of nader vast te stellen regelen nopens de pensioensbedragen van het vaste personeel van het leger van denzelfden rang of stand, dat in de termen valt voor pensionneering wegens ziels- of lichaamsgebreken, ontstaan in en door den dienst.

Artikel 45.

(2) Het bedrag van het pensioen, waarop het reservepersoneel bedoeld onder A van artikel 39 van deze regeling recht heeft, bedraagt voor elk jaar of gedeelte van een jaar, tenminste 6 maanden tellende, dat:

- a. het personeel vermeld in 1e van vorenbedoeld punt A, dat tot het reserve personeel in Indië, dan wel op grond van artikel 15, zesde lid van deze regeling, tot dat van de landmacht in Nederland heeft behoord,
- b. het personeel vermeld in 2e van vorenbedoeld punt A in militairen dienst is geweest,

voor een:	
reserve kolonel	f 21;
reserve luitenant-kolonel	„ 19;
reserve majoor	„ 17;
reserve kapitein (ritmeester)	„ 15;
reserve 1ste luitenant	„ 13;
reserve 2de luitenant	„ 11;
reserve onderofficier of met dezen in rang gelijkgestelden	„ 9;
reserve onderofficier der 2de klasse	„ 8;
reserve korporaal	„ 7;
reserve korporaal der 2de klasse	„ 6;
reserve militair zonder rang	„ 5;
reserve militair der 2de klasse	„ 4;

met dien verstande, evenwel, dat de pensioenen voor het

(2) Bij bepaling van het aantal jaren:

- 1e. geëischt om recht op pensioen te verkrijgen.
- 2e. geëischt om het recht op pensioen in een bepaalden rang te verkrijgen,
- 3e. voor pensioen tellende,

wordt niet medegerekend de tijd, welke:

  - a. zonder kennisgeving, langer dan achttien maanden,
  - b. na kennisgeving, langer dan achttien maanden, onafgebroken buiten Nederlandsch-Indië werd doorgebracht, uitgezonderd het geval, dat de betrokkene belast was met eenige Regeeringszending of in krijgsgévangenschap was geraakt.

personeel, dat reeds een militair pensioen of gagement geniet, niet meer zullen bedragen dan een vierde gedeelte van het pensioen of gagement, met inbegrip van mogelijke verhoogingen, dat door de betrokkenen zou zijn verkregen, indien zij op het oogenblik van ontslag uit den laatstelijk door hem bij het reserve personeel bekleeden rang of stand tot het vaste personeel van het leger hadden behoord.

Artikel 47.

(1) Het bedrag van de pensioenen, bedoeld in het tweede lid van artikel 45 dezer regeling, wordt berekend naar den rang, laatstelijk door den betrokkene bekleed, indien hij althans ten minste twee jaren in dien rang in Indië tot het reservepersoneel of, op grond van het bepaalde in artikel 15, zesde lid, van deze regeling, tot dat van de landmacht in Nederland heeft behoord; anders wordt het pensioen berekend naar den onmiddellijk voorafgaanden lageren rang of stand.

(2) Titulaire rangen komen voor de berekening van het pensioensbedrag niet in aanmerking.

Artikel 48.

(1) Voor de berekening van het getal jaren, ter bepaling van het bedrag der in artikel 45, tweede lid, dezer regeling bepaalde pensioenen, telt niet mede de tijd tijdens den dienst bij het reserve-personeel buiten Nederlandsch-Indië doorgebracht uitgezonderd:

- a. de tijd, gedurende welken de belanghebbende heeft verkeerd in een der gevallen bedoeld in artikel 25, onder 2e tot en met 6e;
- b. de tijd in krijgsgévangenschap of met Onze toestemming in vreemden krijgsdienst doorgebracht.

(2) Behalve niet met pensioen of gagement beloonde militaire diensten — zie artikel 39, onder A 2e van deze regeling — hebben diensten voorafgaande aan den dienst bij het reserve-personeel geen invloed op het bedrag van de ingevolge deze regeling toe te kennen pensioenen.

Artikel 18.

Het toekennen van pensioenen ten laste van de begroeting van Nederlandsch-Indië aan het reserve-personeel, alsmede aan weduwen en weezen van dat personeel, geschiedt met inachtneming van de bepalingen van deze regeling, buiten Nederlandsch-Indië door Ons, op voordracht van den Minister van Koloniën, in Nederlandsch-Indië door den Gouverneur-Generaal.

Artikel 37.

(1) Het toekennen van pensioen, ingevolge dit hoofdstuk geschiedt door den Legercommandant of den Commandant der Zeemacht.

(2) De voorschriften daartoe worden bij ordonnantie vastgesteld.

Artikel 42.

(1) Ten aanzien van de aanvraag, het toekennen, den ingang, het betaalbaar stellen en de uitbetaling, het vervreemden, het intrekken en het vervallen van de pensioenen van de reserve-officieren en het reserve personeel beneden den rang van officier, zoomede ten aanzien van het verleenen van kortingen en inhoudingen op die pensioenen en de verplichtingen waaronder zij worden gonoten, gelden voor zooveel mogelijk dezelfde regelen als zijn of nader zullen worden vastgesteld, onderscheidenlijk betreffende de pensioenen van officieren en die van militairen beneden den rang van onderluitenant van het vaste personeel van het leger, met dien verstande evenwel, dat de pensioenen

niet vervallen door het weder in het genot treden van militair traktement of soldij ten laste van de Staatsbegroting of van de begroting van Nederlandsch-Indië.

(2) Ook ten aanzien van de schorsing der pensioenen van gepensioneerden, die zich in verzekerde bewaring bevinden, het toekennen van bijzondere geldelijke beloningen aan reserve personeel en het inbrengen van bezwaren door dat personeel nopens de juiste toepassing van deze regeling, gelden voor zooveel mogelijk de in het vorige lid van dit artikel bedoelde regelen.

Artikel 43.

Pensioenen, ingevolge deze regeling toegekend, worden genoten boven en behalve de pensioenen, gagementen of onderstanden, dan wel andere inkomsten ten laste van de Staatsbegroting of van de begroting van Nederlandsch-Indië.

Artikel 41.

(1) Het recht op het verkrijgen van pensioen gaat verloren:

- (1) Het recht op pensioen gaat verloren:
- door ontslag uit den dienst, wanneer dit niet eervol wordt verleend;
  - door overtreding der verordeningen tot handhaving van het eigendomsrecht op de gouvernementsarchieven;
  - door vervallen verklaring van de militairen stand bij rechterlijke uitspraak.

(2) Vervolgung wegens misdrijf schort de beslissing omtrent de toekenning van pensioen op tot na de uitspraak van het eindvonnis.

1e. voor een reserve-officier door ontslag als zoodanig wegens een der redenen, vermeld in artikel 35, eerste lid, dezer regeling;

2e. voor het reserve-personeel beneden den rang van officier, in die gevallen, reeds bepaald of nader te bepalen, waarin voor het vaste personeel van het leger beneden den rang van onderluitenant het recht op het verkrijgen van pensioen verloren gaat, zoomede in het geval van ontslag, bedoeld in het laatste gedeelte van artikel 37 dezer regeling.

(2) Vervolgung wegens misdrijf schort de beslissing omtrent de toekenning van pensioen op tot na de uitspraak van het eindvonnis.

HOOFDSTUK VIII.

Overgangsbepalingen.

Artikel 39.

Reserve-officieren, als zoodanig benoemd krachtens het Koninklijk besluit van 8 Mei 1918 No. 45 (Staatsblad No. 287), vallen mede onder de bepalingen van dit besluit.

Artikel 40.

Bij het in werking treden van dit besluit kunnen naar regelen, als door den Gouverneur-Generaal te stellen, tot het leger behorende reserve-officieren als zoodanig overgaan naar de zeemacht.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 6 — STUK 3.

Regeling voor het Europeesche reserve-personeel van land- en zeemacht in Nederlandsch-Indië.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

MEMORIE VAN TOELICHTING op het nieuw ontwerp Koninklijk besluit tot vaststelling van de „Regeling voor het Europeesche reservepersoneel van het leger en van de zeemacht in Nederlandsch-Indië”.

Tengevolge van de voorgestelde herziening van het dienstplichtbesluit voor Nederlandsch-Indië, waarbij de dienstplicht ook toepasselijk wordt verklaard op de zeemacht en waardoor aan de dienstplichtigen der oudere jaarklassen een meer uitgebreide taak zal worden opgedragen dan die welke bij het Koninklijk besluit van 26 October 1917 No. 47 (Nederlandsch Staatsblad No. 610, Indisch Staatsblad 1918 No. 70) omschreven is, kan mede een herziening van het Koninklijk besluit van 8 Mei 1918 No. 45 (Nederlandsch Staatsblad No. 287, Indisch Staatsblad 1918 No. 774), waarbij o.m. is vastgesteld de „Regeling voor het reserve personeel van het leger in Nederlandsch-Indië, niet uitblijven.

Het instituut van het reservepersoneel beneden den rang van officier (Indisch Staatsblad 1918 No. 548) werd in het leven geroepen ter vervanging van de voorloopige regeling van de legerreserve, vastgesteld bij de ordonnantie in Indische Staatsblad 1902 No. 390, met de oprichting waarvan de bedoeling heeft voorgezet, bij een oorlog met een buitenlandschen vijand de troepen van het leger op Java te versterken met personen, die uit hoofde van vorigen dienst bij het leger geschiktheid voor dien dienst hebben verworven. Wijn met den dienstplicht echter ook kaderplicht is ingevoerd, is de kadervoorziening (en aanvulling) thans verzekerd, zoodat een afzonderlijke instituut als bovenbedoeld overtollig is te noemen. Verder wees de ervaring uit, dat bedoelde instelling niet aan de gekoesterde verwachtingen voldeed; slechts een enkel persoon meldde zich aan.

Derhalve behoeft nu voor het leger alleen rekening te worden gehouden met de instelling van een korps reserve-officieren.

Voor de zeemacht daarentegen is het wenschelijk, de gelegenheid open te houden, om tot instelling van eene Inlandsche reserve voor personeel beneden den rang van officier over te gaan. Vandaar, dat aan het hoofd van dit ontwerp-besluit het woord „Europeesche” voor het woord reservepersoneel werd ingevoegd.

Mede is het noodzakelijk den reserveplicht uit te breiden tot den 45 jarigen leeftijd. (In den (Nederlandschen) dienstplichtwet is zelfs in artikel 43 de reserveplicht uitgebreid tot het bereiken van den 50 jarigen leeftijd).

Volgens de thans geldende voorschriften nopens den dienst- en reserveplicht, gaan de reserveofficieren van militieplichtigen leeftijd, die in de eerste plaats zijn bestemd tot aanvulling van het korps beroepsofficieren in oorlogstijd, gezamenlijk met hunne jaarklasse naar den landstorm over, met gelijktijdige ontheffing van den reserveplicht, evenwel niet van den dienstplicht bij den landstorm. Toetreding tot het reservepersoneel voor deze groep van dienstplichtige officieren is alsdan alleen mogelijk door middel van vrijwillige verbintenis. Teneinde laatstbedoelde toetreding te bevorderen werd aan genoemde verbintenis een jaarlijksche toelage verbonden, terwijl mede een pensioen in uitzicht werd gesteld bij voldoende dienstdienst. Mocht een en ander al bedoeld zijn, om een vrijwillige dienstneming meer aantrekkelijk te maken, aan de hand van de opgedane ervaring is het buitengesloten, dat op dien grondslag de noodige geachte aanvulling zal zijn te verkrijgen en te waarborgen.

Een regeling, waarbij het reserve-personeel van de landmacht in Nederland bij het verleenen van vergunning tot verblijf in Indië de verplichting wordt opgelegd een vrijwillige verbintenis bij het leger h.t.l. aan te gaan, is in dit ontwerp niet overgenomen aangezien zulks niet noodig voorkwam. Zij, die ingezetenen worden, zijn dienstplichtig en worden van zelf ingelijfd, terwijl aan niet-ingezetenen, aan wie vergunning is verleend zich naar deze gewesten te begeven of die zich, om welke redenen ook, h.t.l. ophouden, de verplichting kan worden opgelegd, om zich in geval van oorlog oorlogsgevaar of andere buitengewone omstandigheden ter beschikking van den Gouverneur-Generaal te stellen. De aan belanghebbenden uit te reiken beschikking, waarbij de vergunning tot verblijf in deze gewesten wordt verleend, moet dan die verplichting inhouden. Door deze groep in de genoemde gevallen als gedetacheerd bij het leger in Nederlandsch-Indië te beschouwen, wordt een afzonderlijke regeling in dit besluit overbodig.

Ten aanzien van de reserve-officieren der Koninklijke Marine reserve wordt dezelfde regeling getroffen als voor het reservepersoneel van de landmacht in Nederland is voorgesteld, met dien verstande echter, dat een detachering niet noodig is.

Waar de reserveplicht in hoofdzaak een onderdeel is van den dienstplicht, zoodat reservebesluit en dienstplichtbesluit op dezelfde beginselen gegrond zijn, is de indeeling van het ontwerp-reservebesluit zooveel mogelijk in overeenstemming gebracht met het ontwerp van het nieuwe dienstplichtbesluit. Hierdoor wordt het verband tusschen beide duidelijk-

ker, hetgeen voor een juiste toepassing van het reservebesluit en voor behandeling van reserveaangelegenheden gemak zal opleveren.

Ten slotte zij vermeld, dat op de linkerbladzijde is opgenomen het nieuw ontwerp-Koninklijk besluit en op de rechterbladzijde de geheel of in strekking daarmede overeenkomende artikelen van het Koninklijk besluit van 8 Mei 1918 No. 45 met weglating van die artikelen of leden van artikelen, welke uitsluitend betrekking hebben op het personeel beneden den rang van officier.

HOOFDSTUK I.

Algemeene bepalingen.

Artikel 1.

Teneinde in het verdere deel van dit besluit de meest mogelijke beknoptheid te kunnen betrachten, is in dit artikel, in navolging van het ontwerp-dienstplichtbesluit de beteekenis omschreven van verschillende uitdrukkingen, die veelvuldig worden gebezigd. In punt c. echter zijn de woorden „groot verlofganger” weggelaten en zulks ter vermindering van misverstand, aangezien die woorden in het spraakgebruik betrekking hebben gekregen op dienstplichtigen.

Artikel 2.

Het behoud van de benaming „reservepersoneel” ter aanduiding van het korps reserveofficieren komt uit een praktisch oogpunt en mede uit hoofde van de overweging, dat deze benaming in andere wetten en verordeningen is gebezigd, noodig voor.

Artikel 3.

Dit artikel komt overeen met het eerste lid van artikel 8 (oud).

Het op non-activiteit stellen van een reserveofficier komt overbodig voor; door hem verlof of ontslag te verleenen kan non-activiteitsinstelling vermeden worden.

De voorliggende redactie van het artikel is gekozen om voor de eenwigheid de behandeling der aangelegenheden zoowel betreffende de reserveofficieren, die in als die buiten Nederlandsch-Indië vertoeven, in een hand te houden.

Artikel 4.

Dit artikel komt in strekking overeen met het tweede lid van artikel 19 (oud) en het eerste lid van artikel 5 (oud).

In het eerste lid zijn onder A ook de generale staf en de luchtvaartafdeeling opgenomen.

In het eerste lid onder B zijn als de eenige bij het reservepersoneel der zeemacht in te voeren korpsen reserveofficieren genoemd de reserve-zeeofficieren en de reserve-officieren-machinist.

Wat betreft de reserveofficieren, die door opleiding uit de dienstplichtigen zijn te vormen, bestaat er voorshands geen aanleiding om daaronder, behalve reserve-zeeofficieren en reserve-officieren-machinist, ook nog andere groepen op te nemen.

Wel zullen onder de gewezen officieren der zeemacht die in aanmerking komen om in het reservepersoneel der zeemacht te worden opgenomen, personen zijn, die niet voor den eigenlijken werkkring van zeeofficier of van officiermachinist geschikt zijn b.v. gewezen officieren van administratie enz. Zij kunnen ingevolge het derde lid in het korps reserveofficieren worden opgenomen als reserveofficier voor bijzondere diensten.

Van al deze groepen afzonderlijke korpsen te vormen komt — in verband met het geringe aantal — onnoodig en niet wenschelijk voor. Hetzelfde geldt voor de reserve-officieren, die uit hoofde hunner betrekking worden benoemd.

Mocht het later raadzaam zijn ook reserveofficieren van bepaalde technische richting op te nemen, dan kunnen deze naar gelang van hunne richting of bij de reserve-zee-officieren of bij de reserve-officieren-machinist worden ingedeeld als bestemd voor bijzondere diensten.

Het gestelde in lid (2) maakt een regeling als in de artikelen 19 (3) en (5), 28 en 29 (oud) mogelijk.

De rang van onderluitenant is hier niet overgenomen, daar het voorliggend ontwerp dien rang bij het reservepersoneel niet kent.

De regeling hunner benoeming tot officier bij toetreding zal, aan de hand van het gestelde in artikel 7 (3), bij ordonnantie geschieden.

De uitschakeling van den rang van opperofficier lijkt op grond van de ten deze in Nederland opgedane ervaring niet gewenscht.

Artikel 5.

De vrijstelling van de heffingen in dit artikel genoemd, moet billijk worden geacht, omdat ook voor verzoek- en bezwaarschriften van dienstplichtigen in het algemeen zulke rechten niet worden geheven en toch grootendeels de dienst bij het reservepersoneel een onderdeel van den dienstplicht is.

HOOFDSTUK II.

Benoeming.

Artikel 6.

Zoals uit dit artikel blijkt, zijn er slechts twee groepen van personen, die voor een benoeming als officier bij het reservepersoneel in aanmerking komen, en wel ten eerste dienstplichtige en ten tweede niet-dienstplichtige Nederlandsche onderdanen, tevens Europeanen, die uit hoofde van hunne betrekking of vroegeren rang tot een vrijwillige verbintenis kunnen worden toegelaten, alles naar bij ordonnantie te stellen regelen.

Ook al bekleedt men geen betrekking en al heeft men tevoren geen rang bekleed, dan nog moet, ter beoordeeling van den Gouverneur-Generaal, de benoeming tot reserve-officier mogelijk zijn.

Het wordt niet noodig geacht de categorie der niet-vrijwillig te benoemen reserve-officieren nog uit te breiden en er b.v. ook de gepensioneerde officieren onder te begrijpen, aangezien door verhooging van de leeftijdsgrens voor den dienstplicht toch reeds de beschikking verkregen wordt over alle krachten tot den leeftijd van 45 jaren. Buitendien is de behoefte aan officieren boven dezen leeftijd beperkt en voor zoover daaraan behoefte bestaat, kan

er voldoende in worden voorzien door middel van de vrijwillige verbintenis.

Artikel 7.

Komt in strekking overeen met artikel 9 (oud).

Het eerste lid opent de mogelijkheid daartoe geschikte personen in een bepaalden rang te benoemen, zonder tevoren de lagere rangen bij het leger of de zeemacht te hebben doorlopen.

Door het gestelde in het tweede lid wordt de mogelijkheid geschapen, ook gewezen officieren van het leger of de zeemacht onmiddellijk in een hooger rang bij het reservepersoneel te benoemen dan dien, welken zij tevoren bij het leger of de zeemacht bekleedden.

Het derde lid houdt verband met de gebleken noodzakelijkheid om alleen die onderluitenanten tot reserveofficier te benoemen, die aan bepaalde bij ordonnantie te stellen eischen voldoen. Ter vermijding van den administratieven rompslomp, verbonden aan de inlijving als dienstplichtige, waaraan inschrijving en keuring voorafgaan, en waarop eerst benoeming tot reserveofficier volgt, is het gestelde in het vierde lid opgenomen.

Artikel 8.

De bedoeling van dit artikel is, in verband met artikel 28(3) automatische uitdienst- en weder indienststelling van Nederlandsche reserveofficiëren mogelijk te maken. Noodzakelijk komt het voor, den Indischen reserveplicht beven Nederlandschen te stellen voor ingezetenen van Nederlandsch-Indië.

Uiteraard zal voor den regelmatig gang van zaken van eene dergelijke benoeming en een dergelijk ontslag aan den Minister van Oorlog of van Marine kennis worden gegeven.

Artikel 9.

Komt in strekking overeen met artikel 21 van het ontwerp-dienstplichtbesluit en met de artikelen 10 en 16 (oud).

In lid (2) onder 1e is echter in plaats van de woorden „in werkelijken dienst opgeroepen” overeenkomstig de redactie van artikel 18 (oud) de uitdrukking „tot opkomst in werkelijken dienst verplicht zijnde” behouden en zulks wijl de reserveofficiëren ingevolge artikel 11, naar bij ordonnantie te stellen regelen, ook zonder daartoe opgeroepen te zijn, verplicht zullen worden in werkelijken dienst te komen in de gevallen in laatstgenoemd artikel bedoeld.

HOOFDSTUK III.

Werkelijke dienst.

Artikel 10.

Komt in strekking overeen met artikel 13 (1) (3) (4) (oud) en met artikel 22 van het ontwerp-dienstplichtbesluit, behoudens voor wat betreft het aantal malen dat oproeping plaats heeft en den maximumduur van elke opkomst.

De invoering in het eerste lid onder *a* en *b* van de woorden „zoo noodig” werd noodzakelijk geacht omdat, voor

zooveel dit met geoefendheid der betrokken groepen van officieren overeen te brengen is, het uit economische overwegingen wenschelijk voorkomt de opkomst te kunnen beperken.

De redactie van het eerste lid onder *b*, is aldus gekozen, teneinde de mogelijkheid open te houden om de reserve-officiëren der zeemacht, zoo noodig, in plaats van jaarlijks, eens in de twee, drie of meer jaren voor oefening in werkelijken dienst op te roepen voor den duur van twee, drie of meer malen acht en twintig achtereenvolgende dagen.

Dit is voor de zeemacht noodzakelijk, omdat het tijdstip en de duur der oefeningen zich daar behooren te regelen naar de daartoe beschikbare gelegenheid.

Het tweede lid onder *a* geeft o.a. gelegenheid om voldoende geoefende officieren, die reeds aan de eischen voor bevordering voldoen of voor wie het voldoen aan die eischen niet van belang is, zooals bij officieren van bijzondere diensten kan voorkomen, tijdelijk of voorgoed vrij te stellen. Verder kan hierdoor ook tijdelijk of voorgoed vrijstelling worden verleend om andere in de ordonnantie te noemen redenen.

Het tweede lid onder *b* opent de mogelijkheid, om daarvoor in aanmerking komende reserve-officiëren in de gelegenheid te stellen zich verder te bekwamen of hen voor bepaalde doeleinden meer dan anderen te bekwamen, zooals o.a. in verband met de aanhangige vlootplannen ten opzichte van de officieren der Gouvernements-marine in het voor nemen ligt.

Artikel 11.

Het artikel komt in strekking overeen met het eerste lid van artikel 26 van het ontwerp-dienstplichtbesluit.

De in het eerste lid van artikel 12 (oud) voorkomende beperking, dat de reserve-officier eerst dan tot opkomst in werkelijken dienst verplicht is, zoodra de militie, hetzij geheel, hetzij ten deele, buitengewoon bijeengeroepen wordt, is niet overgenomen en zulks vermits de wenschelijkheid gebleken is, om reserve-officiëren met een bijzondere functie belast (b.v. stationscommandanten) of ingedeeld bij troeppendeelen, die in geval van oorlogsgevaar, nog voordat tot mobilisatie besloten is, reeds hunne oorlogsbestemming hebben te volgen, mede te kunnen verplichten tot opkomst in werkelijken dienst voor de buitengewone bijeenroeping der dienstplichtigen.

Ook voor de zeemacht is een zoodanige regeling niet te ontberen, in verband met een gebeurlijke handhaving van de neutraliteit zonder dat mobilisatie der dienstplichtigen dadelijk noodig is.

Artikel 12.

Komt in strekking overeen met artikel 27 van het ontwerp-dienstplichtbesluit en met de artikelen 11 (1) en 15 (1) (oud); behoeft geen toelichting.

Artikel 13.

Het is wenschelijk aan te geven, dat hetgeen tot de verplichte uitrusting gerekend wordt, door den Gouverneur-Generaal wordt vastgesteld.

Voor wat de reserve-officiëren van het leger betreft, zal de uniformkleeding in den regel gelijk zijn aan die voor de beroepsofficiëren. Voor wat de reserveofficiëren der zeemacht aangaat, zullen bij de vaststelling der uniformen

de voorschriften tot richtsnoer worden genomen, die voor de officieren der Koninklijke Marine-reserve geldend zijn.

In het tweede lid is bepaald, dat op den voet als bij ordonnantie te bepalen eene som uit 's Lands kas voor aanschaffing van de vereischte uitrusting zal worden toegekend.

Het kan in het algemeen niet anders dan billijk worden geacht, dat de reserveofficieren terzake van kosten voor eerste uitrusting tegemoet worden gekomen, evenzeer als dit, door de wijze van verstrekking, geschiedt bij de dienstplichtigen.

Daar evenwel in de eerste plaats bij de verschillende officieren de uitrusting aan verschillende eischen moet voldoen, in de tweede plaats gewezen officieren bij benoeming deels reeds in het bezit eener uitrusting zijn, waarvoor zij tevoren eene tegemoetkoming van het Land hebben genoten, is het wenschelijk het bedrag bij ordonnantie te regelen, waarbij met de verschillende omstandigheden rekening kan worden gehouden.

Artikel 14.

Komt in strekking overeen met artikel 30 van het ontwerp-dienstplichtbesluit en met de artikelen 13(2) en 14 (oud).

Artikel 15.

Komt in strekking overeen met artikel 31 van het ontwerp-dienstplichtbesluit (zie ook artikel 12(2) (3) oud).

HOOFDSTUK IV.

Groot verlof.

Artikel 16.

Komt in strekking overeen met artikel 33 van het ontwerp-dienstplichtbesluit.

Artikel 17.

Komt in strekking overeen met artikel 34 van het ontwerp-dienstplichtbesluit en met artikel 15 (1) (2) (3) (4) (5) oud.

In het tweede lid is voor het reservepersoneel bepaald, dat voor een verblijf van langer dan drie maanden buiten Nederlandsch-Indië kennisgeving noodig is en geen vergunning; dit in navolging van de regeling voor de dienstplichtigen. De kennisgeving is uiteraard ook voor de reserveofficieren noodig, o. a. in verband met de eischen voor bevordering en de regeling der jaarlijksche oefeningen.

Overneming van de regeling in het zesde lid van artikel 15 (oud) kwam niet gewenscht voor.

Artikel 18.

Komt in strekking overeen met het tweede en derde lid van artikel 36 van het ontwerp-dienstplichtbesluit (zie ook artikel 15 (7) oud).

Artikel 19.

Komt in strekking overeen met artikel 11 (3) oud.

De toelagen zijn eenigszins gewijzigd, o.a. in verband met een eenvoudige berekening op een veelvoud van 12 gebracht.

In tegenstelling met het voorschrift in het nog geldende reservebesluit wordt in het 2de lid voorgesteld de toelage ook gedurende een beperkten tijd uit te betalen bij afwezigheid buiten Indië.

Waar zonder eenige toestemming Indië mag worden verlaten, zou het toch moeilijk zijn na te gaan wanneer dergelijke officieren voor eenigen tijd afwezig zijn. Bovendien zou het in rekening brengen van een herhaalde korte afwezigheid de administratieve regeling bezwaren.

Voor wat de reserveofficieren der zeemacht betreft, moet daarenboven in het oog worden gehouden, dat voor velen daarvan de uitoefening van het beroep, dat hen juist als reserveofficier der zeemacht geschikt maakt, een veelvuldige afwezigheid buiten Nederlandsch-Indië met zich kan brengen. Het zou dus niet billijk en niet bevorderlijk voor vrijwillige dienstneming bij de reserve zijn, indien zulk een afwezigheid al te licht tot derving van inkomsten zou aanleiding geven.

In verband daarmee werd de grens van achttien maanden gesteld, bij welke afwezigheid zonder kennisgeving (onverminderd de overige gevolgen daarvan) vanzelf sprekend tot 3 maanden moet worden teruggebracht.

In verband met de grootte van de toegekende bedragen en de niet belangrijke vermeerdering van kosten voor 's Lands kas, die hieruit kan voortvloeien, wordt aan deze administratief eenvoudige regeling de voorkeur gegeven.

HOOFDSTUK V.

Bevordering.

Artikel 20.

Komt in strekking overeen met de artikelen 21 (2) en 23 (1) oud.

Het eerste lid van artikel 21 (oud) is niet overgenomen aangezien zulks overbodig is.

Navolging van de thans bestaande regeling, volgens welke de formatie gesloten is, en waardoor het reservepersoneel dus een afzonderlijk onderdeel van het leger vormt met een eigen bevorderingsgang, verdient geen aanbeveling. Het aantal beschikbare plaatsen toch moet rekening houden met de behoefte aan kader bij een nader te ontwerpen organisatie der dienstplichtigen bij het leger en met de toekomstige formatie der zeemacht en zal, gezien de jaarlijksche vermeerdering van het zielental der Europeanen in deze gewesten, voortdurend uitbreiding behoeven.

Bovendien zou het beginsel van een gesloten formatie niet steeds zijn te handhaven in verband met de verplichte toetreding tot het reservepersoneel; het zou immers alsdan kunnen voorkomen, dat, wegens het ontbreken van een plaats in den door den reserveplichtige bekleeden rang, zijn overgang tot het reservepersoneel onmogelijk wordt gemaakt, terwijl anderzijds die overgang bij het dienstplichtbesluit wordt voorgeschreven.

Wijl een uitweg uit deze moeilijkheid slechts mogelijk zou zijn door een boven de formatie benoemen van belanghebbenden, moet reeds op grond van deze overwegingen de invoering van een gesloten formatie worden ontraden.

Aangezien het korps beroepsofficieren der luchtvaartafdeeling geen eigen bevorderingsgang kent, zoodat voor de reserveofficieren van het korps der luchtvaartafdeeling voor wat betreft hunne bevordering de beperkende bepaling, als

bedoeld in het eerste lid van artikel 23, niet kan gelden, is ter voorkoming van ongewenschte bevoorrechting mede de bepaling opgenomen, dat voor hunne bevordering dezelfde maatstaf zal gelden als voor de reserveofficieren van het wapen der Infanterie.

Aangeteekend zij, dat bedoelde maatstaf alleen betrekking heeft op de reserveofficieren, gewezen dienstplichtigen, die hetzij hier te lande hetzij in Nederland, speciaal voor reserve officieren vliegenier zijn opgeleid, zonder dus tevoren den officiersrang bij een wapen of dienstvak te hebben behaald.

Zij, die wel bij eenig wapen of dienstvak den officiersrang hebben behaald en als vliegenier of als waarnemer bij de luchtvaartafdeeling worden ingedeeld, zullen evenals de bij de afdeeling ingedeelde beroepsofficieren, de bevordering bij hun wapen of dienstvak blijven volgen.

Artikel 22.

Komt in strekking overeen met artikel 19 (1) (4) (oud).

Artikel 22.

Komt in strekking overeen met artikel 21 (3) en (4) (oud).

Artikel 23.

Komt in strekking overeen met de artikelen 20 en 22 (1) (2) (3) (4) (5) (oud).

Artikel 24.

Waar in het algemeen het langdurig buitenslands vertoeven van een officier diens waarde als deel van de reserve voor het land vermindert, o.a. wegens de verminderde gelegenheid tot het onderhouden van de vereischte militaire geoefendheid, dient met dezen factor binnen zekere grenzen rekening te worden gehouden bij de bevordering.

Waar een reserveofficier zich zonder kennisgeving voor een tijdperk van 3 maanden of minder buitenslands mag begeven, behoort deze korte afwezigheid, ook uit een administratief oogpunt, buiten beschouwing te blijven.

Wanneer dit tijdvak, zonder kennisgeving, wordt overschreden, wordt het redelijk geacht, die overschrijding niet mede te doen gelden als dienstdienst voor bevordering, onverminderd de overige gevolgen aan een dergelijke handeling verbonden.

Ingeval een reserveofficier van zijn verblijf buitenslands kennis heeft gegeven, lijkt het gewenscht de grens voor het medetellen als dienstdienst in het algemeen op achttien maanden te stellen. Het komt niet wenschelijk voor, deze bepaling alleen toepasselijk te maken op bepaalde groepen, omdat de grenzen dikwijls moeilijk zullen zijn te trekken. Bovendien wordt hierdoor als van zelf in belangrijke mate rekening gehouden met de omstandigheden, welke voor een groot deel der Europeesche bevolking in Nederlandsch-Indië gelden. Voor een groot deel dezer bevolking toch is het maken van reizen buiten Nederlandsch-Indië, hetzij voor zaken, hetzij voor verlof, niets buitengewoons.

Het uitzonderingsgeval, waarin de tijd langer dan 18 maanden buiten deze koloniën doorgebracht blijft medetellen als dienstdienst, behoeft geen nadere toelichting.

Overigens komt dit artikel in strekking overeen met de

artikelen 22 (4) en 25 (oud), met weglating van de regeling nopens het op non-activiteit stellen (zie de toelichting op artikel 3).

Artikel 25.

Komt in strekking overeen met artikel 26 (oud), met dien verstande dat de regeling nopens het treden in vreemden krijgsveld niet is overgenomen, aangezien een zoodanige vergunning aan reserveofficieren niet zal worden verleend.

Artikel 26.

Komt in strekking overeen met artikel 27 (oud).

Artikel 27.

Komt in strekking overeen met artikel 24 (1) (oud).

Het tweede lid van artikel 24 (oud) is als overbodig weggelaten.

Ook wegens andere dan militaire eigenschappen moet buitengewone bevordering mogelijk zijn, zooals voor officieren voor bijzondere diensten (b.v. doktoren).

HOOFDSTUK VI.

Ontslag.

Artikel 28.

Waar de reserveofficieren grootendeels van rechtswege uit de dienstplichtigen worden benoemd, moet de regeling van het ontslag voor die groep van reservisten ook op den voorgrond staan. Teneinde administratieve moeilijkheden te voorkomen, wordt bij beëindiging van den dienstplicht ongevraagd ontslag verleend, tenzij belanghebbende het verzoek doet vrijwillig den reservedienst te verlengen. In dit geval voorziet het tweede lid. De regeling in het derde lid wordt noodig geacht, om de automatische benoeming tot Nederlandsch reserveofficier na ontslag hier te lande te kunnen doen plaats vinden (zie artikel 8).

Artikel 29.

Komt in strekking overeen met de artikelen 32 en 35 (1) (oud).

Artikel 30.

Komt in strekking overeen met de artikelen 33 (1) en 35 (2) (3) (oud).

Het eerste en het tweede lid behoeven geen toelichting.

In tegenstelling met de voorschriften, geldende voor het vaste personeel van de land- en zeemacht, wordt, evenals voor de officieren der Koninklijke Marine-reserve, de vraag of al dan niet ontslag moet worden gegeven niet onderworpen aan het oordeel van een raad van onderzoek. Voor een parallel met de beroepsofficieren in deze bestaat geen aanleiding, aangezien deze laatsten uiteraard veel meer belang hebben bij hun ontslag uit den militairen dienst dan de reserveofficieren. Slechts de vraag of een ontslag eervol of niet eervol behoort te zijn, heeft voor beide groepen een

overeenkomstige beteekenis uit een maatschappelijk oogpunt en eischt gelijke behandeling. Het derde en vierde lid dienen om hierin te voorzien.

Artikel 31.

Komt in strekking overeen met artikel 34 (oud).

Artikel 52.

Komt in strekking overeen met artikel 31 (oud), met dien verstande, dat de regeling in het eerste lid rekening houdt met een eisch der praktijk. De ervaring leert namelijk, dat de reserveofficieren prijs stellen op het behoud van hun titel na het verlaten van den dienst.

HOOFDSTUK II.

Pensioen.

Artikel 33.

Komt in strekking overeen met de artikelen 17 (2) en 49 (oud).

Artikel 34.

Wijkt voor wat betreft het gestelde onder 2e af van het gestelde onder A. 1e en 2e, van artikel 39 (oud) en zulks om de navolgende redenen.

De daarin neergelegde regeling, getroffen met de vooropgezette bedoeling om hen, die ouder dan 32 jaar (en dus niet meer militieplichtig) zijn tot een vrijwillige verbintenis bij het reservepersoneel te lokken, kan thans, bij uitbreiding van den reserveplichtigen leeftijd niet meer gelden.

Immers ook aan de overige dienstplichtigen, die niet tot reserveofficier worden benoemd, wordt in die gevallen geen pensioen toegekend.

Uiteraard moet als lokmiddel de toekenning van pensioen aan vrijwillige reserveofficieren blijven bestaan.

Artikel 35.

Wijkt af van de regeling in de artikelen 40 en 45 (1) (oud), welke regeling een onbillijkheid vormt voor hen, die

tevens gepensionneerd beroepsofficier zijn tegenover andere landsdienaren, die na hunne pensionneering reserveofficier zijn geworden.

Laatstgenoemden toch zouden daardoor in het genot van twee verschillende pensioenen kunnen blijven en daardoor bevoorrecht worden boven eerstgenoemden.

Het gestelde in lid (4) nopens het vervallen van het militair pensioen en het opnieuw verzoeken van dat pensioen vergemakkelijkt de controle.

Artikel 36.

Lid (1) komt in strekking overeen met artikel 45 (2) (oud) behoudens dat het gestelde van af „met dien verstande enz.” niet is overgenomen, aangezien de daarin bedoelde regeling praktisch niet voorkomt.

De bedragen zijn eenigszins verhoogd en met het oog op berekeningen op een veelvoud van 12 gesteld.

Het tweede lid komt in strekking overeen met de artikelen 47 en 48 (oud).

Artikel 37.

De toekenning van het pensioen dient, evenals thans voor beroepsofficieren, door den Legercommandant te geschieden; voor zooveel het de reserveofficieren der zee-macht betreft, door den Commandant der zeemacht.

Het komt gewenscht voor de regeling, opgenomen in artikel 42 (oud), vast te stellen bij ordonnantie, waartoe het tweede lid van dit artikel de gelegenheid biedt.

Artikel 38.

Komt in strekking overeen met artikel 41 (oud), met weglating van het woord „rijksarchieven”, hetwelk overbodig is.

HOOFDSTUK VIII.

Overgangsbepalingen.

Artikelen 39 en 40.

Behoeven geen toelichting.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 6 — STUK 4.

Regeling voor het Europeesch reserve-personeel van land- en zeemacht in Nederlandsch-Indië.

AFDEELINGSVERSLAG.

Algemeene opmerkingen.

Eenige leden, die bezwaar maakten tegen de invoering van dienstplicht bij de zeemacht, hadden om soortgelijke redenen tegen dit voorstel, dat immers met die invoering ten nauwste samenhangt, bedenking.

Gevraagd werd of het niet juister zou zijn, in de regeling het woord „krijgsmacht” te vervangen door „weermacht”.

Gaarne zou worden vernomen of de toegezegde overlegging van de voorwaarden, waaronder reserve-officieren overgaan naar het vaste korps, spoedig mag worden tegemoet gezien.

Art. 7.

Gevraagd werd, in hoeverre bij de vaststelling van den ouderdom in rang rekening kan worden gehouden met de bij reserve-officieren bestaande bezwaren tegen de thans geldende regeling, waardoor zij zich ten achter gesteld gevoelen bij ranggenooten-beroepsofficieren.

Art. 10.

Naar de meening van eenige leden diende voorkomen te worden, dat de reserve-officieren der zeemacht na b.v. 10 jaar opgeroepen kunnen worden voor 10 × 28 opeenvolgende dagen.

Hierom ware huns inziens een maximum aan te geven.

Art. 12.

De voorgestelde redactie van het 1ste lid achtten eenige leden minder gelukkig. Gevraagd werd of daarmee wellicht bedoeld wordt: de reserve-officieren hebben, in werkelijken dienst zijnde, dezelfde rechten en verplichtingen als beroeps-officieren, behoudens bij ordonnantie vast te stellen uitzonderingsbepalingen.

Art. 15.

Enkele leden meenden, dat de in het 4de lid voorgestelde termijn van ten hoogste 3 maanden een te hoog maximum geeft. Zij drongen erop aan den maximum-tijdsduur, dat reserve-zeeofficieren zonder hun toestemming in werkelijken dienst kunnen worden gehouden, lager te stellen.

Art. 19.

Naar eenige leden meenden, viel uit de regelmatige opklimming vanaf den rang van 1sten luitenant met f 120.— en uit de in art. 36 opgenomen pensioensbedragen op te maken, dat de toelage van den reserve-opperofficier of -vlagofficier

niet f 900.—, doch f 960.— per jaar moet zijn. Gaarne zouden zij dan ook vernemen of hier wellicht een fout is ingeslopen.

Een der leden verklaarde zich tegen toelagen. Deze kwamen hem onnoodig voor, daar in tijd van oorlog de reserve-officieren verplicht zijn op te komen, omdat zij anders, in gevolge de pensioensbepalingen, hun pensioen verliezen.

Gehoopt werd, dat meer dan tot dusverre er op gelet zal worden, dat alleen volkomen valide personen op verzoek tot reserve-officier worden benoemd.

Art. 20.

Naar eenige leden meenden, blijkt uit deze redactie niet, dat het de bedoeling is de bevordering gelijk te doen plaats hebben met die der beroepsofficieren. Om aansluiting te verkrijgen met de artt. 21 t/m 23 achtten zij redactiewijziging gewenscht.

Art. 29.

Gevraagd werd welke de voorwaarden zijn, die blijkens lid (2), sub 2 aan eene benoeming zijn verbonden en of deze een individueel karakter dragen.

Art. 32.

De voorgestelde redactie werd onjuist geacht. Eervol ontslagen reserve-officieren — zoo werd opgemerkt — behouden niet den rang van reserve-officier, doch den aan hun vroegeren rang verbonden titel.

Art. 36.

In verband met de in art. 19 voorgestelde toelage van f 300.—, werd door eenige leden in overweging gegeven het pensioen voor den 2en luitenant enz. op 1/10, dus f 30.—, te stellen, welk percentage ook voor de andere rangen is aangenomen.

Een lid verzette zich tegen de toekenning van pensioenen, welke hij geheel onnoodig achtte.

Een ander lid oordeelde het minder juist, dat in de toelichting opgemerkt wordt, dat de bedragen eenigszins verhoogd zijn; naar zijne meening was veeleer van een aanzienlijke verhooging sprake.

Aldus vastgesteld door de Commissie van rapporteurs, den 20sten Juli 1922.

DAHLER.
KERKKAMP.
SOSELISA.

It is shown that the defendant is a person of good character and of good standing in the community.

AMERICAN SAVINGS CO.

AMERICAN SAVINGS CO.

The defendant is a person of good character and of good standing in the community. He is a member of the American Savings Company and has been a member for many years. He is a person of good character and of good standing in the community.

The defendant is a person of good character and of good standing in the community. He is a member of the American Savings Company and has been a member for many years. He is a person of good character and of good standing in the community.

The defendant is a person of good character and of good standing in the community. He is a member of the American Savings Company and has been a member for many years. He is a person of good character and of good standing in the community.

The defendant is a person of good character and of good standing in the community. He is a member of the American Savings Company and has been a member for many years. He is a person of good character and of good standing in the community.

The defendant is a person of good character and of good standing in the community. He is a member of the American Savings Company and has been a member for many years. He is a person of good character and of good standing in the community.

The defendant is a person of good character and of good standing in the community. He is a member of the American Savings Company and has been a member for many years. He is a person of good character and of good standing in the community.

The defendant is a person of good character and of good standing in the community. He is a member of the American Savings Company and has been a member for many years. He is a person of good character and of good standing in the community.

The defendant is a person of good character and of good standing in the community. He is a member of the American Savings Company and has been a member for many years. He is a person of good character and of good standing in the community.

VOLKSRaad

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 6 — STUK 5.

Regeling voor het Europeesche reserve-personeel van Land- en Zeemacht in Nederlandsch-Indië.

MEMORIE VAN ANTWOORD.

(Ontvangen 2 September 1922).

Algemeene opmerkingen.

Aangezien het Europeesche reserve-instituut een uitvloeisel is van den dienstplicht, gelden de motieven voor de invoering van den dienstplicht bij de zeemacht hier te lande evenzeer voor de instelling van het reserve-personeel bij die zeemacht.

Wijl het begrip „weermacht”, evenals „weerplicht” meer omvat dan het begrip „krijgsmacht” en „krijgsdienst” — immers kunnen, zooals de laatste groote Europeesche oorlog zulks te zien gaf, behalve de dienstplichtigen ook de overige rijksonderdanen van beiderlei kunne tot weerplicht worden gedwongen — is het woord „krijgsmacht” in dit en in het dienstplichtbesluit beter op zijn plaats dan het woord weermacht.

De voorwaarden, waaronder reserve-officieren kunnen overgaan naar het vaste korps, zijn bij schrijven van het Departement van Oorlog van 18 Juli jl. Ie Afdeling No. 32 ter kennis van den Volksraad gebracht.

Artikel 7.

Bij de bepaling van den ouderdom in rang van reserve-officieren wordt thans van het beginsel uitgegaan, dat vorige dienst als reserve-officier in Nederland niet medetelt als militaire dienst, zoodat eerst bij de inlijving bij de militie h. t. l. de Indische diensttijd als reserve-officier een aanvang neemt.

De datum van inlijving bij de militie h. t. l. wordt voor de Nederlandsche reserve-officieren, die tevoren geen beroepsofficieren zijn geweest, dan ook vastgesteld als de datum van ouderdom in rang.

Voor de gewezen beroepsofficieren wordt, zoo de overgang naar het reserve-personeel plaats vindt onmiddellijk in aansluiting met het ontslag uit den militairen dienst, als datum van ouderdom in rang bepaald de datum van benoeming of bevordering tot den laatstbekleeden rang en zulks op grond van het bepaalde in artikel 9 (2) van het thans geldende besluit, waarbij o. m. is voorgeschreven, dat ten aanzien van gewezen beroepsofficieren bij de bepaling van den rangsouderdom zooveel mogelijk de bepalingen worden gevolgd van de „Bevorderingregeling” in Indisch Staatsblad 1910 No. 592.

Voor hen echter, die niet in aansluiting aan het ontslag uit den militairen dienst tot reserve-officier worden benoemd, wordt de datum van benoeming of bevordering tot den laatstbekleeden rang met een zoodanig tijdvak verschoven, als zij na den datum van ontslag buiten militairen dienst zijn geweest.

In vorenstaande regelingen wordt geen onbillijk te achten tenaachterstelling gezien en het ligt dan ook in de bedoeling ze bij invoering van de nieuwe reserve-regeling in een ordomantie vast te leggen.

Artikel 10.

Het aangeven van een maximum aantal jaren, gedurende welk tijdvak een reserve-officier voor één keer tot het doorloopen van één oefening in werkelijken dienst kan worden opgeroepen, is niet bepaald noodig, omdat het zoolwel in het belang van den dienst als voor het behalen van de vereischte geschiktheid voor een bevordering tot den naastvolgenden rang niet kan voorkomen, dat een reserve-officier — niet vrijgesteld van de oefening — langer dan b.v. vijf jaren buiten een oefening blijft.

Artikel 12.

De redactie van het eerste lid is gelijklopend aan die van het eerste lid van artikel 27 van het ontwerp dienstplichtbesluit en heeft de strekking de reserveofficieren in werkelijken dienst op dezelfde wijze te behandelen als de beroepsofficieren, d. w. z. zij zullen in dat geval dezelfde rechten en verplichtingen hebben voor zooveel niet anders bij hetzelfde besluit of bij andere algemeene verordeningen wordt bepaald.

Er bestaat geen bezwaar tegen eene aanvulling met een zinsdeel, luidende:

„voorzoo veel niet anders is bepaald bij dit besluit of bij andere algemeene verordeningen”.

De redactie van het eerste lid van artikel 27 van het ontwerp dienstplichtbesluit zal alsdan op gelijke wijze dienen te worden herzien.

Artikel 15.

De in het 4de lid van artikel 15 voorgestelde grenstermijn van drie maanden, welke even lang is als die voor de dienstplichtigen is bepaald, wordt niet te lang geacht.

Artikel 19.

Hoewel bij de vaststelling van het bedrag van f 900 per jaar van een fout geen sprake is, bestaat er geen bezwaar tegen dit bedrag ter wille van een regelmatige opklimming te brengen op f 960.

Dan zal het echter ook aanbeveling verdienen het bedrag van de toelage voor een 2en luitenant, luitenant ter zee of officier-machinist 3e klasse te stellen op f 240, in plaats van op f 300 (met dien verstande dat dit niet komt ten nadeele van degenen, die thans reeds een toelage genieten van f 250).

Het toekennen van toelage en pensioen aan ouderen dan 45-jarigen — dus aan degenen, die, niet onder het bereik van den algemeenen persoonlijke dienstplicht vallende, zich vrijwillig bij het reservepersoneel verbinden, — kan uit nuttigheidsoverwegingen niet achterwege worden gelaten, wil men althans den toeloop tot dat personeel bevorderen en verzekeren.

Bovendien aanvaarden zij door de verbintenis vrijwillig de verplichtingen, voortvloeiende uit het reservebesluit, zoodat het billijk is te achten, dat hun daartegenover een kleine geldelijke tegemoetkoming wordt toegekend.

Gewezen beroepsofficieren, in het genot van pensioen gesteld en den leeftijd van 45 jaren reeds bereikt hebbende, behooren niet tot het reservepersoneel, zoolang zij niet de vereischte verbintenis daarbij hebben aangegaan.

Wel rust op hen ingevolge de pensioensbepalingen de verplichting in geval van oorlog in actieven dienst op te komen, indien zij daartoe worden opgeroepen en zulks op straffe van schorsing der pensioensuitkeering voor den tijd van mobilisatie, doch deze regeling geeft geen afdoende zekerheid, dat belanghebbenden ook werkelijk aan de oproeping gehoor zullen geven en betreft bovendien slechts het deel van de reserve-officieren, dat een militair pensioen geniet.

Voorts is het, o.m. in verband met de gedachte organisatie van de oudere jaarklassen der dienstplichtigen, noodzakelijk gebleken, reeds in vreedetijd over de hierbedoelde gewezen officieren te kunnen beschikken voor de bezetting van hoogere rangen.

Dat tot dusver er niet voldoende op zou zijn gelet, dat alleen volkomen valide personen op verzoek tot reserve-officier worden benoemd, moet worden ontkend.

Evenals voor de dienstplichtigen gaat ook aan elke benoeming tot vrijwillig reserveofficier een geneeskundig onderzoek naar de lichamelijke geschiktheid van den verzoeker voor den dienst vooraf.

Artikel 20.

Het gelijk doen plaats hebben van de bevordering van reserve- en beroepsofficieren is verzekerd door het bepaalde in artikel 23.

Redactie-wijziging van artikel 20 is dus niet noodig.

Artikel 29.

De verbintenis als reserve-officier wordt voor den tijd van tenminste 5 jaren aangegaan.

Voorts mogen de reserve-officieren geen burgerlijke betrekkingen vervullen, welke opkomst voor den militairen dienst, ingeval van mobilisatie, uitsluit.

Vastgelegd dient overigens te worden dat de reserve-officieren, wier verband om is, of die een burgerlijke betrekking aanvaarden als hiervoor bedoeld, ook zonder verzoek hunnerzijds, kunnen worden ontslagen.

Artikel 32.

In artikel 37 van het Koninklijk besluit van 8 September 1910 No. 39 (Indisch Staatsblad No. 592) is voor de beroepsofficieren een regeling vastgesteld, volgens welke in bepaalde gevallen de rang van officier wordt verloren.

Een dergelijke regeling komt ook voor in artikel 35 van de „Wet voor het reservepersoneel der Landmacht 1905” (Nederlandsch Staatsblad No. 177), terwijl voor de reserve-officieren hier te lande in artikel 31 van de thans bestaande regeling (Staatsblad 1918 No. 774) mede een soortgelijke bepaling is opgenomen.

Zoowel voor de beroeps- als voor de reserveofficieren is er derhalve bepaaldelijk sprake van het verlies, anderzijds dus ook van het behoud van den rang als officier of reserveofficier na ontslag uit den dienst.

Dat deze zienswijze als de juiste dient te worden aanvaard, blijkt ten duidelijkste uit de bepaling, dat aan gepensioneerde officieren in bijzondere gevallen een titulaire hoogere rang kan worden verleend, waarmede te kennen wordt gegeven, dat de hoogere rang slechts als titel mag worden gebezigd.

Artikel 36.

Worden de bedragen der toelagen, vermeld in artikel 19, vastgesteld als hiervoor besproken, dan zullen alle in artikel 36 genoemde bedragen 1/10 bedragen van die toelagen.

Mede op grond van de overwegingen, in genoemd artikel 19 uiteengezet, wordt het toekennen van een betrekkelijk gering pensioensbedrag na tenminste 5 jaren vrijwilligen reservedienst noodzakelijk geacht.

Toegegeven wordt dat het beter was geweest het woord „eenigszins” in de toelichting op artikel 36 weg te laten.

Waar echter volgens de bestaande regeling ook pensioen wordt uitgekeerd voor verplichte dienstjaren bij het reservepersoneel beneden den 32-jarigen leeftijd, zal de voorgestelde verhooging der pensioensbedragen volgens de nieuw in te voeren regeling praktisch geen vermeerdering, naar globale raming zelfs vermindering van kosten voor den Lande met zich brengen.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 7 — STUK 1.

Nadere aanvulling van de Indische tariefwet.

GELEIDEBRIEF.

Mijne Heeren!

Ik heb de eer Uw College, met verzoek om terzake van zijn oordeel te willen doen blijken, hiernevens aan te bieden een ontwerp van wet tot wijziging van de Indische Tariefwet.

De Memorie van Toelichting, welke het ontwerp vergezelt, bevat de gronden, waarop het berust.

De Regeering zal het op prijs stellen het gevoelen van het College vóór ultimo dezer te mogen leeren kennen.

Als gemachtigde, bedoeld in artikel 140, tweede lid, van het Regeerings-Reglement, voor het verschaffen van nadere voorlichting is aangewezen de Directeur van Financiën.

Batavia, 13 September 1922.

De Gouverneur-Generaal van
Nederlandsch-Indië.

Bij afwezigheid,

De Vice-President van den Raad van
Nederlandsch-Indië, belast met het
dagelijksch beleid der zaken,

E. MORESCO.

Aan
den Volksraad.

WOLFE

STATE OF NEW YORK

IN SENATE

JANUARY 18 1880

REPORT

11

For the year ending

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 7 — STUK 2.

Nadere aanvulling van de Indische tariefwet.

ONTWERP VAN WET EN MEMORIE VAN TOELICHTING.

Wij WILHELMINA, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz., enz., enz.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut!
doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is de Indische Tariefwet aan te vullen;

zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

Na artikel 5 der Indische Tariefwet (Nederlandsch Staatsblad 1921 No. 692, Indisch Staatsblad 1921 No. 346) wordt ingevoegd een artikel 5bis, luidende:

Geen uitvoerrecht wordt geheven van goederen, welke verkregen zijn uit de verwerking van ingevoerde, in het buitenland gewonnen grondstoffen, mits worden inachtgenomen de door of namens den Gouverneur-Generaal ter zake vast te stellen regelen.

Artikel 2.

Het uitvoerrecht, vóór het in werking treden van deze wet betaald voor aardolieproducten, welke verkregen zijn uit de verwerking van ingevoerde, in het buitenland gewonnen grondstoffen, wordt teruggegeven, mits de invoer dier grondstoffen heeft plaats gehad op of na 1 Juli 1922.

Artikel 3.

De wet treedt in werking op den dag na dien der dagteekening van het Staatsblad van Nederlandsch-Indië, waarin zij is opgenomen.

Lasten en bevelen, dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te .....

De Minister van Koloniën,

Ingevolge de bestaande bepalingen is voor de goederen, vermeld in het tarief van uitvoerrechten, uitvoerrecht verschuldigd, indien zij uit het tolgebied worden uitgevoerd.

Aangezien daaromtrent in die bepalingen niet wordt onderscheiden, moet het uitvoerrecht, in strijd met het algemeen beginsel, dat dergelijke rechten alleen behooren te worden geheven van inheemsche voortbrengselen of van goederen, welke uit inheemsche grondstoffen zijn vervaardigd, thans ook worden gevorderd van producten, welke uit buitenslands gewonnen grondstoffen zijn verkregen.

Het gevolg daarvan is, dat, zooals thans ten opzichte van de aardolie-industrie is gebleken, het z.g. veredelingsverkeer, voor zoover betreft het vervaardigen van producten, die aan uitvoerrecht zijn onderworpen, hier te lande niet tot ontwikkeling kan komen, en dat het gevaar bestaat, dat dit verkeer zich wendt naar die landen, waar geen uitvoerrecht wordt gevorderd.

Het vervaardigen in het tolgebied van bedoelde producten zal worden bevorderd, indien dit bezwaar wordt opgeheven, waartoe het noodig is de Indische Tariefwet aan te vullen op de in artikel 1 van het ontwerp aangegeven wijze.

Artikel 2 van dat ontwerp is opgenomen, in verband met de omstandigheid, dat de Bataafsche Petroleum Maatschappij haar raffinage-inrichting te Pangkalan Brandan voor de verwerking van buitenslandsche grondstoffen heeft laten bestaan en niet naar het buitenland heeft verplaatst, na de haar gedane toezegging, dat in den zin van dit ontwerp een wetsvoorstel zou worden ingediend.

U.S. GOVERNMENT PRINTING OFFICE

1937

1937

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 7 — STUK 3.

Nadere aanvulling van de Indische tariefwet.

AFDEELINGSVERSLAG.

Het beginsel, dat aan het voorstel ten grondslag ligt aanvaardend, drongen vele leden aan op het nemen van krachtige maatregelen tegen misbruik. Met name behooren h. i. voldoende waarborgen te bestaan, dat geen uitvoer van ruwe producten kan plaats hebben, welke later weer worden ingevoerd als in het buitenland gewonnen; bovendien behoort voldoende zekerheid te bestaan, dat niet grotere hoeveelheden van het veredelde product worden uitgevoerd dan uit het ruw product hadden kunnen worden gewonnen.

Beschikt de Regeering over gegevens — aldus een der leden — om te bepalen de verhouding tusschen de hoeveelheid ingevoerde ruwe grondstoffen en de hoeveelheid daarvan gefabriceerde goederen.

De vrees werd uitgesproken, dat alle in Indië gewonnen olie in de toekomst in Indië zal verkocht worden en alle uitgevoerde olie voor Serawak-olie zal doorgaan en mitsdien niet aan uitvoerrecht onderhevig zal zijn.

Op die wijze zou de winning in Indië beperkt worden en die in Serawak uitgebreid, zeer ten nadeele van de schatkist.

Aangezien de veredeling het product hoogere waarde geeft, werd het billijk geacht, dat van de daardoor gemaakte winst een behoorlijk deel aan de schatkist wordt afgedragen. Gaarne zou men vernemen of misschien deze winst door de raffinagebelasting zal getroffen worden.

Enkele leden meenden het te moeten afkeuren, dat een soort bedreiging door de petroleum-maatschappijen is gect, om, indien tot dezen maatregel niet werd overgegaan, hare installaties naar elders over te brengen. Zij meenden in het voorstel weer een poging van de Koninklijke te zien om toch vooral zoo weinig mogelijk aan den Nederlandsch-Indischen fiscus te offeren.

Sommige leden begroetten daarentegen het ontwerp met genoegen; zij zagen hierin een streven om de Indische industrie de hand boven het hoofd te houden en juichten het toe, dat de Regeering zich bereid toont terug te komen op een belastingpolitiek, welke de nadeeligste gevolgen met zich zou kunnen sleepen. Zij betoogden, dat het aan de Koninklijke niet euvel geduid kan worden, als zij haar bedrijf naar elders wenscht over te brengen indien zulks haar meerdere voordeelen oplevert. Met de wereldmarkt en niet met gevoelsargumenten moet door haar rekening worden gehouden. De hier aan het woord zijnde leden hoopten, dat het hier aanvaarde beginsel consequent zal doorgevoerd worden. Naar zij meenden te weten is er te Sabang een kistenfabriek, waarvan de afgeleverde kisten,

indien zij binnen het tolgebied worden ingevoerd, aan invoerrecht onderhevig zijn. Ten aanzien van deze fabriek nu, ware — aldus deze leden — een soortgelijke maatregel te treffen.

Meerdere leden zouden het op prijs stellen indien aan het College de regelen worden medegedeeld bedoeld in de 2de alinea van artikel 1.

Gevraagd werd of petroleum en petroleum-derivaten afkomstig van de Bataafsche petroleum maatschappij uit Singapore, Penang en Poeloe Samboe vrij van invoerrechten binnen het tolgebied kunnen worden ingevoerd op een eenvoudige gelegaliseerde verklaring van den manager der maatschappij, dat de petroleum van Sumatra afkomstig is.

Naar aanleiding van de mededeeling van den Voorzitter van den Volksraad bij den aanvang van het afdeelingsonderzoek, dat bij de Regeering de vraag gerezen is of het niet de voorkeur verdient de goederen, waarop de voorgestelde bepaling van toepassing zal zijn, telkens bij ordonnantie aan te wijzen, in stede van die bepaling geheel algemeen te stellen, werd de verwachting uitgesproken, dat de Volksraad e.g. over dergelijke ordonnanties zal worden gehoord.

Aangezien bij eenige leden het denkbeeld om terugwerkende kracht te verleenen aan den voorgestelden maatregel geen instemming kon vinden, werd tegen artikel 2 van het ontwerp ernstig bedenking gemaakt.

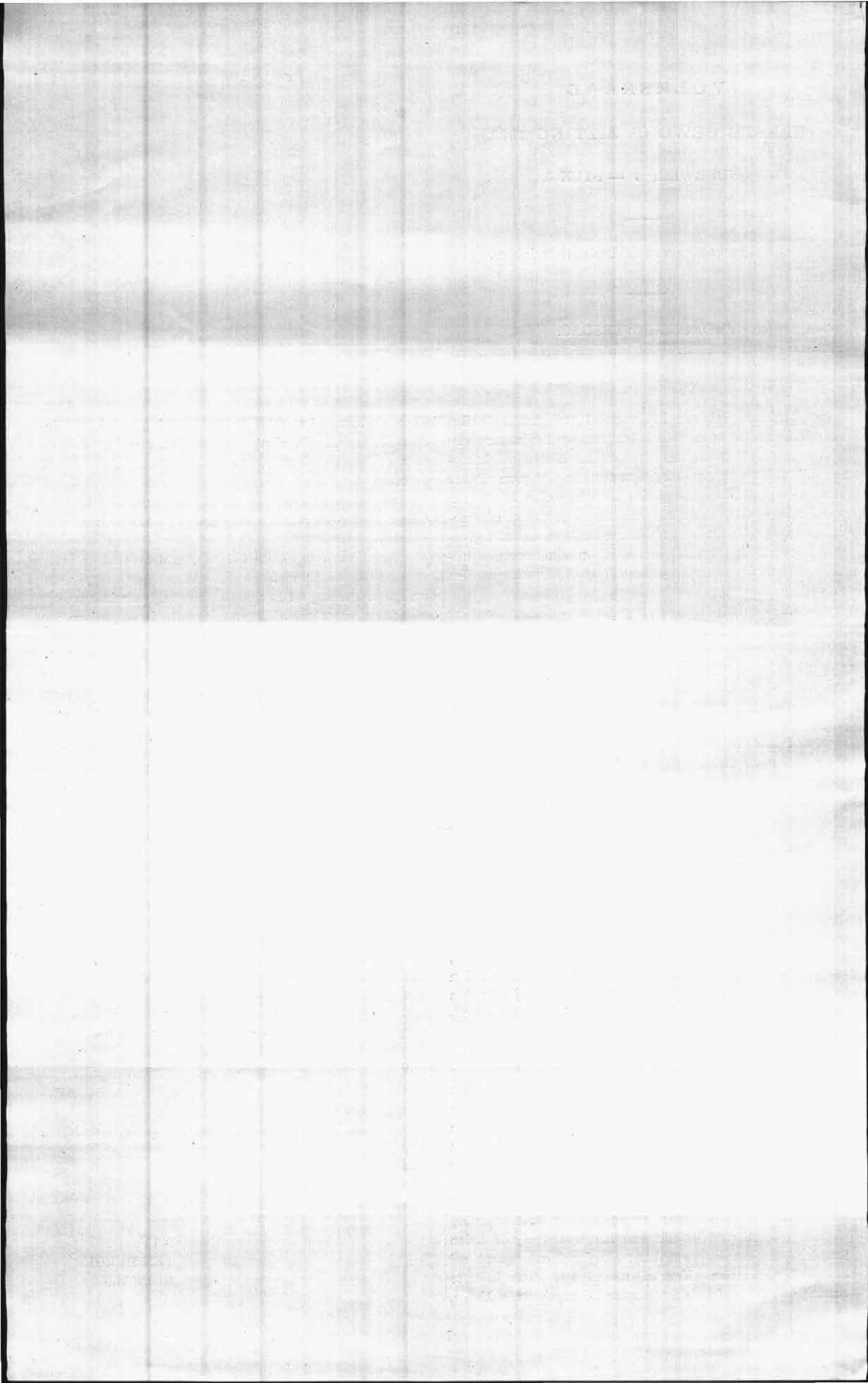
Gaarne werd vernomen waarom het tijdstip 1 Juli 1922 is gekozen en waaruit de Regeering de zekerheid heeft verkregen dat de Bataafsche Petroleum Maatschappij het ernstig voornemen had haar raffinage-inrichting te verplaatsen.

De vraag werd gesteld of de maatregel de prijzen van de benzine en petroleum hier te lande zal beïnvloeden.

Eindelijk werd nog gevraagd welke derving van inkomsten dit voorstel tengevolge zal hebben en of de toestand van 's Lands schatkist het toelaat tot dezen billijkheidsmaatregel over te gaan nu de Regeering nog onlangs andere maatregelen, waarvan zij eveneens de billijkheid erkende, uit bezuinigingsoverwegingen achterwege liet.

Aldus vastgesteld door de Commissie van rapporteurs den 14den September 1922.

AAY.
TEN BERGE.
BUFFART.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 7 — STUK 4.

Nadere aanvulling van de Indische tariefwet.

MEMORIE VAN ANTWOORD.

(Ontvangen 15 September 1922).

De Regeering beaamt ten volle het oordeel van de leden, die meenen dat de voorgestelde vrijstelling afdoende waarborgen tegen misbruik eischt.

Wat de aardolieproducten betreft, heeft Zij zich eerst door een speciaal onderzoek vergewist, of het technisch mogelijk zou zijn die waarborgen te verkrijgen en het is Haar gebleken dat dit het geval is.

Die waarborgen dienen uiteraard ook de zekerheid te verschaffen, dat geen uitvoer van ruwe producten zal plaats hebben, welke later weer worden ingevoerd als in het buitenland gewonnen. Het is verder gebleken, dat de zekerheid dat niet grootere hoeveelheden van het veredelde product worden uitgevoerd dan uit het ruw product hadden kunnen worden gewonnen, met betrekking tot de aardolie op eenvoudige wijze is te verkrijgen, aangezien de buitenlandsche aardolie geheel afgescheiden van de binnenlandsche kan worden gehouden. De vraag, of de verhouding tusschen de hoeveelheid ingevoerde ruwe grondstoffen en de hoeveelheden daarvan gefabriceerde goederen kan worden vastgesteld, wordt ten aanzien van de aardolie bevestigend beantwoord.

Het is der Regeering niet duidelijk, dat van de voorgestelde wetsbepaling een beperking van de aardoliewinning hier te lande het gevolg zou kunnen zijn.

Naar aanleiding van de opmerking, dat het billijk wordt geacht, dat van de met het veredelingsverkeer te verkrijgen winst een behoorlijk deel aan de schatkist wordt afgedragen moge erop worden gewezen, dat de ter zake gemaakte winsten worden getroffen door de inkomstenbelasting. Nopens de vermoedelijke bepalingen van een raffinagebelasting kunnen thans nog geen mededeelingen worden gedaan.

De Regeering kan de opvatting niet deelen van die leden, die in de plannen van de Bataafsche Petroleum Maatschappij om haar installatiën eventueel naar elders over te brengen, een poging zien, om toch vooral zoo weinig mogelijk aan den Nederlandsch-Indischen fiscus te offeren. Het is immers rationeel, dat een veredelingsbedrijf daar gevestigd wordt, waar het de beste bestaansvoorwaarden vindt. Het is daarom niet duidelijk, hoe van het vestigen van een veredelingsbedrijf bij de plaats van winning buiten Nederlandsch-Indië, een benadeeling van de Indische schatkist kan worden gezien.

De Regeering stelt het op prijs, dat sommige leden het wetsontwerp met genoegen hebben begroet. Inderdaad is daarin niet anders te zien dan een streven om de Indische industrie te bevorderen, welk streven ook in andere bepalingen omtrent de in- en uitvoerrechten en accijnzen tot uiting komt en door de aan die bepalingen gegeven uitlegging steeds zooveel mogelijk wordt gesteund.

Ten aanzien van de in dit verband ter sprake gebrachte kistenfabriek te Sabang moge worden opgemerkt, dat Sabang buiten het tolgebied ligt, zoodat het hier niet, zooals in het geval der raffinering van Serawak-olie te Pangkalan Brandan, een industrie geldt, die binnen het tolgebied, doch met daarbuiten gewonnen grondstoffen wordt gedreven.

Het vermelde geval der Sabangsche fabriek heeft overigens de volle aandacht der Regeering.

De regelen, bedoeld in het slot van het nieuwe art. 5 bis, zullen t. g. t. voor elk bijzonder geval gaarne aan den Volksraad worden bekend gesteld. Inderdaad bestaat de regeling, dat aardolie of aardolie-derivaten afkomstig van binnen Nederlandsch-Indië en tijdelijk opgeslagen buiten het tolgebied, vrij van rechten kunnen worden ingevoerd, op vertoon van een certificaat van oorsprong, afgegeven door een vertegenwoordiger van de Bataafsche Petroleum Maatschappij.

Enkele maanden geleden is intusschen beslist, dat deze regeling door een andere zal worden vervangen.

Met het oog op de mogelijkheid dat zich bij de toepassing van het beginsel van vrijstelling in de praktijk bij sommige producten moeilijkheden voordoen, is het der Regeering bij nadere overweging verkieselijk voorgekomen in de Tariefwet alleen het beginsel zelf te vermelden, doch de goederen, waaraan de vrijstelling van uitvoerrecht zal worden verleend, nader bij ordonnantie aan te wijzen. Zoowel artikel 1 als artikel 2 van het wetsontwerp dienen daartoe eenigszins anders gesteld te worden, in verband waarmede een gewijzigd ontwerp hiernevens wordt overgelegd.

Het ligt in de bedoeling na de inwerkingtreding der wet een ordonnantie ten behoeve der petroleum-industrie uit te vaardigen, terwijl er bij de Regeering geen bezwaar tegen bestaat om, overeenkomstig het ter zake uitgesproken verlangen, over ordonnanties tot aanwijzing van andere producten den Volksraad te hooren.

In antwoord op de desbetreffende vraag kan voorts worden medegedeeld, dat het tijdstip van 1 Juli 1922, bedoeld in art. 2 van het ontwerp, is gekozen, wijl omstreeks dien datum de noodige waarborgen waren verkregen voor de regelmatige werking van den voorgestelden matregel. De terugwerkende kracht op zich zelve berust op het aan het slot der Memorie van Toelichting vermelde motief.

De vraag, of de voorgestelde maatregelen de prijzen van de benzine en petroleum hier te lande zullen beïnvloeden, kan de Regeering niet beantwoorden; voorshands ontgaat Haar het verband dat tusschen die maatregelen en die prijzen zou kunnen bestaan.

Naar aanleiding van de vraag of de toestand van 's Lands schatkist toelaat tot dezen billijkheidsmaatregel over te gaan, moge worden opgemerkt, dat het wetsontwerp beoogt hier te lande industrieën mogelijk te maken, welke anders — in verband met het rechtenstelsel — in het buitenland gevestigd of daarheen overgebracht zouden worden. Van derving van inkomsten kan dus in deze bezwaarlijk sprake zijn. Indirect zou van de bekrachtiging van het onderwerpelijke wetsvoorstel eer een vermeerdering van inkomsten kunnen worden verwacht.

Wij WILHELMINA, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz., enz., enz.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut!
Doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is de Indische Tariefwet aan te vullen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

Na artikel 5 der Indische Tariefwet (Nederlandsch Staatsblad 1921 No. 692; Indisch Staatsblad 1921 No. 346) wordt ingevoegd een artikel 5 bis, luidende:

Geen uitvoerrecht wordt geheven van bij ordonnantie aan te wijzen goederen, welke verkregen zijn uit de verwerking van ingevoerde, in het buitenland gewonnen grondstoffen, mits worden in achtgenomen de door of namens den Gouverneur-Generaal ter zake vast te stellen regelen.

Artikel 2.

Bij de ordonnantie, houdende aanwijzing overeenkomstig het bepaalde bij artikel 5 bis der Indische tariefwet, van aardolieproducten, kan worden bepaald, dat het uitvoerrecht, vóór het in werking treden van de ordonnantie betaald voor aardolieproducten, welke verkregen zijn uit de verwerking van ingevoerde in het buitenland gewonnen grondstoffen, wordt teruggegeven, mits de invoer dier grondstoffen heeft plaats gehad op of na 1 Juli 1922.

Artikel 3.

Deze wet treedt in werking op den dag na dien der dagteekening van het Staatsblad van Nederlandsch-Indië, waarin zij is opgenomen.

Larten en bevelen, dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven .....

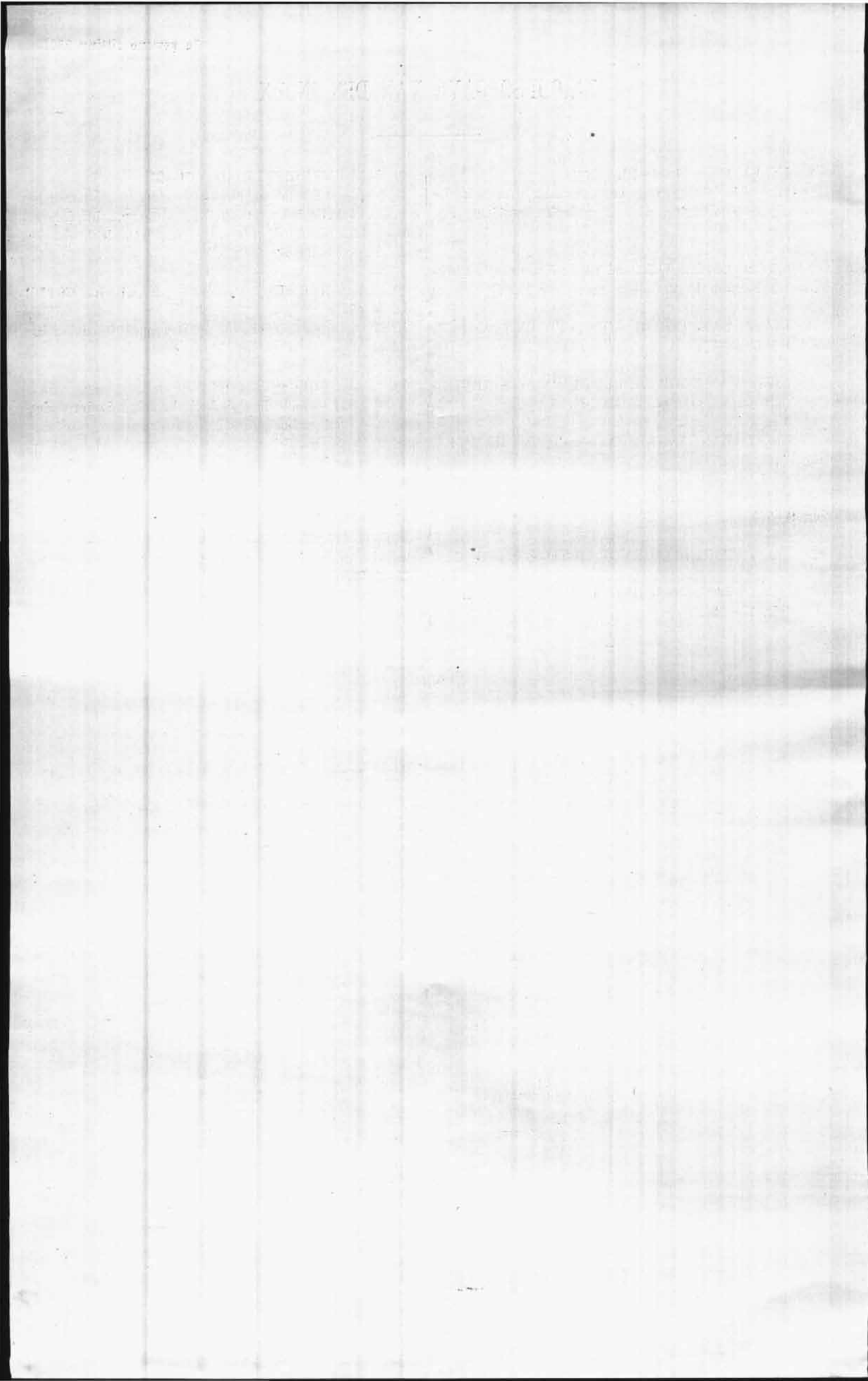
De Minister van Koloniën,

(1) De gespatieerde woorden geven aan in hoeverre het Ontwerp in stuk 2 weergegeven, is gewijzigd.

INHOUDSOPGAVE VAN DEN INDEX.

---

1. INLEIDING (blz. 1—2).
Overzicht, inrichting van het register, beteekenis der afkortingen, nummering van de gedrukte stukken, enz.
2. NAAMLIJSTEN (blz. 3—5):
van de leden van den Volksraad en de Regeeringsgemachtigden, gedurende de eerste gewone zitting 1922.
3. LIJST VAN COMMISSIES UIT DEN VOLKSRAAD (blz. 6—7).
4. LIJST VAN DOOR DE REGEERING OM ADVIES AANGEBODENN ONTWERPEN (blz. 8).
5. LIJST VAN INGEDIENDE VOORSCHRIFTEN (blz. 9).
6. LIJST VAN INGEDIENDE AMENDEMENTEN (blz. 9—10).
7. LIJST VAN INGEDIENDE MOTIES (blz. 11—12).
8. LIJST VAN INGEDIENDE VERZOEKSCRIFTEN (blz. 13—23).
9. NAMENREGISTER (blz. 24—33).
Opgave — naar de alphabetische volgorde der namen — van de door de leden en de Regeeringsgemachtigden gehouden redevoeringen, met aanwijzing van de bladzijden waar die te vinden zijn.
10. DEPARTEMENTSGEWIJS ZAKENREGISTER (blz. 34—55).
Korte samenvatting van de onderwerpen op de onderscheiden departementen betrekking hebbende.
11. ZAKENREGISTER (blz. 56—60).
Aanwijzing — naar de alphabetische volgorde der onderwerpen — van de bladzijden in de Bijlagen der Handelingen en in de Handelingen, waar de verschillende onderwerpen besproken zijn, dan wel verwijzing naar de betrokken afdeling van het departementsgewijs zakenregister.
12. INDIË IN DE STATEN-GENERAAL (blz. 61—65).
Register betreffende de behandeling van Indische aangelegenheden in de Staten-Generaal gedurende de zitting 1920—1921.

I N D E X

OP HANDELINGEN EN BIJLAGEN BETREFFENDE DE EERSTE GEWONE
ZITTING VAN DEN VOLKSRAAD 1922.

1. INLEIDING.

Al de stukken betreffende de eerste gewone zitting van den Volksraad 1922 zijn te onderscheiden in:

- A. Handelingen.
- B. Bijlagen der Handelingen.
- C. Index.

A. HANDELINGEN. De Handelingen bevatten:

- I. Een chronologisch overzicht van het behandelde in de eerste gewone zitting van den Volksraad 1922, blz. I—VI.
- II. De Handelingen van de eerste gewone zitting van den Volksraad in het jaar 1922, loopende tot 16 September 1922, blz. 3—990.
- III. Aanhangsel van de Handelingen van den Volksraad gedurende de eerste gewone zitting 1922 (Vragen door de leden van den Volksraad gedaan met de antwoorden van de Regeering, voor zoover deze laatste vóór 16 September 1922 zijn ingekomen).

B. BIJLAGEN DER HANDELINGEN. De bijlagen zijn van elkaar onderscheiden door een onderwerp- en een stuknummer in den derden regel van het hoofd. De onderwerpen in deze zitting behandeld, zijn doorlopend genummerd.

Zijn er meer stukken, die op hetzelfde onderwerp betrekking hebben, dan worden deze van elkaar onderscheiden door het stuk-nummer.

Aangaande de nummering van de stukken der ontwerp-begrooting 1923 zij nog het volgende medege-deeld:

Alle stukken van algemeenen aard worden nader aangeduid door eene hoofdletter b. v.: de aanbiedingsbrief (Ond. I — stuk A), de ontwerp-besluiten (Ond. I — stuk B, C, enz.), de nota betreffende den toestand van 's Lands financiën (Ond. I — stuk F), de 2- en 5-jarige vergelijkingen (Ond. I — stukken G—N), de formatiestaten (Ond. I — stuk O), verbetering van drukfouten (Ond. I — stuk P), de staat der veranderingen (Ond. I — stuk Q) en de eindcijfers (Ond. I — stuk R).

Overigens worden de Memories van Toelichting, uitgewerkte staten, Afdelingsverslagen, Memories van Antwoord, moties, amendementen enz. alle duidelijk naar de afdeling onderscheiden en wel door aan het stuk-nummer te laten voorafgaan de vermelding van de betrokken afdeling, b. v.: Ond. I — Afd. IV — stuk 3.

In elk bundeltje betreffende iedere afdeling komen voor (e. q. als nihil-opgave):

- stuk 1. Memorie van Toelichting.
- „ 2. Uitgaven in Nederland.
- „ 3. Uitgaven in Indië.
- „ 4. Middelen in Nederland.
- „ 5. Middelen in Indië.

Bedrijfsramingen, Afdelingsverslagen, Memories van Antwoord, amendementen krijgen de nummers 6, 7 enz.

Om duidelijk te doen uitkomen tot welke afdeling een post behoort, is het cijfer der honderdtallen van de onderafdelingen steeds gelijk aan het cijfer van de betrokken afdeling; de posten betreffende Regeering en Hooge College's (afd. I) beginnen dus te loopen van 101 af, die betreffende het departement van Binnenlandsch Bestuur (afd. IV) van 401 af, die betreffende het departement van Oorlog (afd. IX) van 901 af enz.

De bijlagen zijn als volgt samen te voegen (zie de inhoudsopgave der bijlagen):

Eerste boekdeel, bevattend van onderwerp I, de stukken A—R 1, n. l. de geleidebrief, de ontwerpen van besluit, de nota van wijzigingen, de financiële nota, de 2- en 5-jarige vergelijkingen, de formatiestaten, de verbetering van drukfouten, de staten betreffende de aangebrachte veranderingen en de eindcijfers.

De volgorde der vellen is:

Ond. I: stuk A; B (8 blz.); C (28 blz.); D (3 blz.); E (13 blz.); E, 1 (11 blz.); F (31 blz.); F, 1; F, 2; F, 3; G, 1 (3 blz.); G, 2 (8 blz.); H (32 blz.); I (3 blz.); J (17 blz.); K (21 blz.); L (83); M (3 blz.); N (18 blz.); O-Afd. IV, 1 (3 blz.); O-Afd. IV, 2 (17 blz.); O-Afd. VII, 1 (3 blz.); O-Afd. IX, 1 (3 blz.); O-Afd. IX, 2 (3 blz.); O-Afd. IX, 3 (3 blz.); O-Afd. IX, 5 (2 blz.); O-Afd. IX, 6 (3 blz.); O-Afd. IX, 7 (2 blz.); O-Afd. IX, 8 (3 blz.); O-Afd. IX, 9 (3 blz.); O-Afd. IX, 10 (3 blz.); O-Afd. IX, 11 (3 blz.); O-Afd. IX, 12 (3 blz.); O-Afd. IX, 13 (2 blz.); O-Afd. IX, 14 (2 blz.); O-Afd. IX, 15 (2 blz.); O-Afd. X, 1; O-Afd. X, 2; O-Afd. X, 3 (5 blz.); O-Afd. X, 4; P (3 blz.); P, 1 (2 blz.); Q; R (2 blz.); R, 1.

Tweede boekdeel, bevattend van onderwerp I alle verdere stukken, betrekking hebbende op de 12 begrotingsafdelingen, zoomede de onderwerpen 2 t/m 7.

De volgorde der vellen is:

Ond. I: Afd. I, stukken 1—5 (12 blz.); stuk 6 (12 blz.); stuk 7 (2 blz.); stuk 8 (10 blz.); stuk 9 (2 blz.); stukken 10—15.

Afd. II, stukken 1—5 (44 blz.); stuk 6 (6 blz.); stuk 7 (12 blz.); stukken 8—11.

Afd. III, stukken 1—5 (48 blz.); stuk 6 (3 blz.); stuk 7 (5 blz.); stuk 8 (7 blz.); stuk 9 (10 blz.); stukken 10—17.

Afd. IIIA, stukken 1—6 (11 blz.); stuk 7; stuk 8.

- Afd. IV, stukken 1—5 (84 blz.); stuk 5A; stuk 6 (9 blz.); stuk 7 (17 blz.); stuk 8 (6 blz.); stukken 9—14.
- Afd. V, stukken 1—6 (141 blz.); stuk 7 (14 blz.); stuk 8 (21 blz.); stuk 9 (10 blz.); stukken 10—14.
- Afd. VI, stukken 1—5 (72 blz.); stuk 6 (7 blz.); stuk 7 (12 blz.); stuk 8 (6 blz.); stukken 9—13.
- Afd. VII, stukken 1—6 (125 blz.); stuk 7 (6 blz.); stuk 8 (6 blz.); stuk 9 (6 blz.); stuk 10 (5 blz.); stuk 11 (5 blz.); stuk 12 (5 blz.); stuk 13 (5 blz.); stuk 14 (3 blz.); stuk 15 (3 blz.); stuk 16 (2 blz.); stuk 17 (7 blz.); stuk 18 (13 blz.); stukken 19—22.
- Afd. VIII, stukken 1—16 (121 blz.); stuk 17 (8 blz.); stuk 18 (18 blz.); stuk 19 (6 blz.); stukken 20—21.
- Afd. IX, stukken 1—6 (109 blz.); stuk 6A (5 blz.); stuk 7 (9 blz.); stuk 8 (16 blz.); stuk 9 (4 blz.); stukken 10—14.
- Afd. X, stukken 1—6 (93 blz.); stuk 7 (4 blz.); stuk 8 (5 blz.); stuk 8A; stuk 9 (3 blz.); stukken 10—13.
- Afd. XI, stukken 1—5 (14 blz.); stuk 6 (3 blz.); stuk 7 (3 blz.); stukken 8—10.
- Ond. 2: stuk 1; stuk 2 (19 blz.); stuk 2A; stuk 3 (13 blz.); stuk 3A; stuk 4; stuk 5; stuk 6 (2 blz.); stuk 7 (3 blz.).
- Ond. 3: stuk 1; stuk 2 (4 blz.); stuk 3 (3 blz.); stuk 4 (24 blz.); stuk 5 (25 blz.); stuk 6 (4 blz.); stuk 7 (3 blz.).
- Ond. 4: stuk 1; stuk 2 (2 blz.); stuk 3 (2 blz.); stuk 4 (2 blz.); stuk 5 (2 blz.); stuk 6.
- Ond. 5: stuk 1; stuk 2 (18 blz.); stuk 3 (21 blz.); stuk 4 (37 blz.); stuk 5 (17 blz.).
- Ond. 6: stuk 1; stuk 2 (16 blz.); stuk 3 (6 blz.); stuk 4; stuk 5 (2 blz.).
- Ond. 7: stuk 1; stuk 2; stuk 3; stuk 4 (2 blz.).
- C. DE INDEX. De index bevat: inleiding, naamlijsten, lijst van commissies uit den Volksraad, lijsten van door de Regeering om advies aangeboden ontwerpen, van door leden ingediende voorstellen, amendementen, moties en van verzoekschriften, namen-, departements-gewijs- en zakenregister, Indië in de Staten-Generaal zitting 1920—1921. (Zie de inhoudsopgave van den Index).
- Afkortingen: een H met een cijfer verwijst naar de bladzijde van de Handelingen.
- De bijlagen worden als volgt aangegeven:
- Ond. 1 — Afd. VIII: st. 25, blz. 4.

2. LIJST DER LEDEN VAN DEN VOLKSRAAD.

Naam.	Betrekking.	Woonplaats.	Aanvang van het lidmaatschap.	Bijzonderheden.
* AAY, (S. J.)	Ambt. ter beschikking van het hoofd van het kantoor voor reiswezen.	Mr. Cornelis.	17 Mei 1921.	
ARIODINOTO, (R. M. A. P.)	Regent.	Cheribon.	17 Mei 1921.	
* BERGE, (A. B. TEN)	Hoofd eener Holl.-Inlandsche school.	Buitenzorg.	17 Mei 1921.	
BERGMELJER, (P.)	Onderwijzer aan de Paul Krugerschool.	Weltevreden.	17 Mei 1921.	
* BUFFART, (Mr. J. F. A. M.)	Voorzitter Alg. Vereeniging van Rubberplanters ter Oostkust van Sumatra (Avros).	Medan.	7 Juni 1922.	Vac. Mr. J. van den Brand.
* BURER, (W.)	Ambtenaar ter beschikking van den alg. secretaris.	Buitenzorg.	17 Mei 1921.	
* CRAMER, (Ch. G.)	Hoofdingenieur bij de Burgerlijke Openbare Werken.	Weltevreden.	17 Mei 1921.	
* DAHLER, (P. F.)	Ambt. ter beschikking van den hoofdamtenaar v. d. volkslectuur.	Weltevreden.	11 Jan. 1922.	Vacature J. J. E. Teeuwen.
* DELPRAT, (Mr. D. A.)	Vertegenwoordiger van de stoomvaartmaatschappij „Nederland”.	Weltevreden.	17 Mei 1921.	
DJAJADININGRAT, (R. A. A. A.)	Regent.	Serang.	17 Mei 1921.	
* DWIDJOSEWOJO, (M. W.)	Particulier secretaris van den Sultan van Djokjakarta.	Djokjakarta.	17 Mei 1921.	
ENGELBERG, (A. J. N.)	Oud-resident.	Bandoeng.	17 Mei 1921.	
GALESTIN, (Mr. A. A.)	Particulier.	Weltevreden.	17 Mei 1921.	
GENNEP, (Mr. A. VAN)	Advocaat.	Soerabaja.	Weltevreden.	
HOUTSMA, (G. J.)	Directeur v/d Bank voor Indië.	Weltevreden.	17 Mei 1921.	
*s JACOB, (Mr. H.)	Chef Firma Reijnst & Vinju, Voorzitter Kamer van Koophandel.	Weltevreden.	17 Mei 1921.	
JAGT, (M. B. VAN DER)	Resident.	Magelang.	17 Mei 1921.	
KAMIL, (R.)	Oud-adjunct-inspecteur bij het Inlandsch onderwijs.	Weltevreden.	17 Mei 1921.	
* KAN, (H. H.)	Landeigenaar.	Weltevreden.	17 Mei 1921.	

* Benoemde leden.

Naam.	Betrekking.	Woonplaats.	Aanvang van het lidmaatschap.	Bijzonderheden.
KERKKAMP, (H. C.)	Gepens. luitenant-kolonel, lid van het Hoog-Militair-Gerechtshof.	Weltevreden.	17 Mei 1921.	
* KHOUW KIM AN,	Oud-Majoor der Chineezen.	Weltevreden.	17 Mei 1921.	
KIËS, (C. H. M. H.)	Majoor der Artillerie.	Weltevreden.	17 Mei 1921.	
KOESOEMO JOEDO, (P. T. A.)	Regent.	Ponorogo.	17 Mei 1921.	
KOESOEMO OETOYO, (R. M. A. A.)	Regent.	Japara.	17 Mei 1921.	Heeft 29 Augustus 1922 ontslag genomen.
* KOSASIH AL SOERAKOESOE-MAH,	Inl. landbouwleeraar.	Bandoeng.	17 Mei 1921.	
* LAOH, (F.)	Geëmployeerde bij de K. P. M.	Weltevreden.	17 Mei 1921.	
* LIM A PAT,	Oud-Majoor der Chineezen.	Muntok.	17 Mei 1921.	
MANDAGIE, (P. A.)	Districtshoofd.	Menado.	17 Mei 1921.	
MADJELELO, (DARWIS GELAR DATOEK)	Demang.	Sumatra's Westkust.	—	Toelating en beëdiging nog niet plaats gehad. Vac. R. T. Moh. No'ohadisoerjo.
* MOELIA, (TODONG GELAR SOETAN GOENOENG)	Hoofd eener Holl.-Inlandsche school.	Kota-Nopan (Tapanoeli).	21 Mei 1921.	
NOTOHADISOERJO, (R. T. MOH.)	Regent.	Banjoewangi.	17 Mei 1921.	Heeft 19 Juni 1922 ontslag genomen.
* PONTO, (Ch.)	Zelfbestuurder.	Taroena.	17 Mei 1921.	
* QUELJOE, (R. P. DE)	Bestuursassistent 2e klasse.	Porto (Saparoca).	17 Mei 1921.	
* RIVAI, (Dr. ABDUL)	Arts.		17 Mei 1921.	
ROEP, (B.)	Referendaris gemeente secretarie.	Soerabaja.	16 Mei 1922.	Vac. J. den Hollander.
SADJIROEN, (R.)	Wedana.	Banjoemas.	17 Mei 1921.	
SAID, (R. T. A.)	Regent.	Blora.	17 Mei 1921.	
* SALIM, (HADJI A.)	Journalist.	Weltevreden.	17 Mei 1921.	
* SANDICK, (J. C. F. VAN)	Wd. Hoofdinspecteur der Staatsspoor- en Tramwegen.	Weltevreden.	17 Mei 1921.	
* SCHUMANN, (Mr. Dr. W. M. G.)	Voorzitter van den Volksraad.	Weltevreden.	17 Mei 1921.	
SOEJONO, (R. T. A.)	Regent.	Pasaroean.	15 Sept. 1922.	Vac. Moh. Zain.

Naam.	Betrekking.	Woonplaats.	Aanvang van het lidmaatschap.	Bijzonderheden.
SOERIA KARTA LEGAWA, (R. T. R.)		Garoet.	17 Mei 1921.	Heeft 15 September 1922 ontslag genomen.
* SOETADI, (H.)	Journalist.	Soerakarta.	17 Mei 1921.	
* SOETATMO SOERIKOESOMO, (R. M.)	Opzichter 3de klasse B. O. W.	Djakakarta.	17 Mei 1921.	
* SOSELISA, (J. A.)	Ambt. ter besch. v/h bestuur der S.S.	Mr. Cornelis.	13 Juni 1921.	
* SOSROHADIWIDJOJO, (R.)	Patih.	Koetoardjo.	17 Mei 1921.	
* TEIXEIRA DE MATTOS, (S. A.)	Superintendent der Soenans Ondernemingen.	Salatiga.	17 Mei 1921.	
VALKENBURG, (A. M.)	Adv. v/h Havenwezen.	Weltevreden.	25 Mei 1921.	
WAWOROENTOE, (A. L.)	Oud-Majoor.	Menado.	17 Mei 1921.	
WESTRA, (Mr. Dr. H.)	Adj.-Regeeringscommissaris voor de bestuurshervorming.	Weltevreden.	17 Mei 1921.	
WIRANATA KOESOEMA, (R. T. A.)	Regent.	Bandoeng.	11 Sept. 1922.	Vac. R. M. A. A. Koesoemo Oetoyo.
ZAIN, (SOETAN MOH.)	Hoofdredacteur bij de Commissie voor de Volkslectuur.	Weltevreden.	17 Mei 1921.	Heeft 18 Augustus 1922 ontslag genomen.

Secretaris: Mr. A. B. COHEN STUART.

Adjunct-Secretaris (met verlof tot 28 Juli 1922): Mr. W. H. VAN HELSDINGEN.

Wd. Adjunct-Secretaris: A. C. ULJÉE.

Hoofd van den Stenografischen dienst: N. A. JANSEN.

Hoofd van den Huishoudelijken Dienst: J. R. FALK.

Ambtenaren ter beschikking: C. Th. DE BOOY; E. W. OSTREIG.

GEMACHTIGDEN VAN DE REGEERING.

Naam.	Ambt.
BODENHAUSEN, (C. W.)	Directeur van Financiën.
BRUYN KOPS, (J. W. DE)	Directeur der Burgerlijke Openbare Werken.
COWAN, (Mr. F. J. H.)	Directeur van Justitie.
DIJKSTRA, (G. K.)	Commandant van het Leger en hoofd van het departement van Oorlog.
GOEJE, (C. H. DE)	Hoofdinspecteur, hoofd van den dienst van Scheepvaart.
JONGENEEL, (Mr. D. J.)	Adviseur voor de Decentralisatie.
KROESEN, (F. J.)	Commandant van het Leger en hoofd van het departement van Oorlog.
LONKHUYZEN, (J. J. VAN)	Hoofdinspecteur, hoofd van den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst.
MEULEN, (J. F. W. VAN DER)	Wd. Directeur van Onderwijs en Eeredienst.
NEYTZELL DE WILDE, (Mr. A.)	Advocaat-Generaal.
ROELOFSEN, (P. A.)	Directeur van Gouvernementsbedrijven.
SCHIPPERS, (L. J.)	Directeur van Binnenlandsch Bestuur.
SCHRIEKE, (Mr. J. J.)	Wd. Regeeringsgemachtigde voor algemeene zaken bij den Volksraad.
SIBINGA MULDER, (J.)	Directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel.
UMBROVE, (W. J. G.)	Commandant der Zeemacht en hoofd van het departement der Marine.

* Benoemde leden.

Eerste gewone zitting 1922. Index.

3. LIJST VAN COMMISSIES UIT DEN VOLKSRAAD.

Volgno.	Benaming der Commissie.	Taak.	Leden.	Bijzondere mededeelingen.
1	Commissie voor de huishoudelijke aangelegenheden (1e gew. zitting 1922, H 12).	De taak is in hoofdzaak omschreven in art. 7 van het Reglement van Orde.	Voorzitter: de heer Schumann. Leden: de heeren Cramer en Kan.	
2	Centrale afdeling.	Overleg ter regeling van de werkzaamheden.	Voorzitter: de heer Schumann. Leden: de voorzitters der tweede en derde afdeling.	
3	Schakelcommissie (2e gew. zitting 1918, H 608; 1e gew. zitting 1921, H 13; 1e gew. zitting 1922, H 13).	Het onderhouden van het contact tusschen de Regeering en den Volksraad.	Voorzitter: de heer Schumann. Leden: de heeren Koesoemo Joedo—plvv. Engelenberg, Bergmeijer—plvv. Valkenburg, Galestin—plvv. Teixeira de Mattos, Ten Berge—plvv. Burer, Kerkkamp—plvv. Djajadingrat, Dwidjosewojo—plvv. Soeriokoesoemo, Cramer, Dahler en Salim.	
4	Commissie voor de verzoekschriften. (1e gew. zitting 1922, H 13).	Verslag doen over de verzoekschriften, welke bij den Volksraad inkomen.	Leden: de heeren Burer, Kamil en Kiès.	Verslag uitgebracht H 205, 917, 955.
5	Commissie van voorbereiding met betrekking tot het voorontwerp van wet tot herziening van het R.R. (1e gew. zitting 1922, H 878).	Vorbereiding van het afdelingsonderzoek nopens het voorontwerp van wet tot herziening van het R.R.	Voorzitter: de heer Schumann. Leden: de heeren Bergmeijer, Engelenberg, Kerkkamp, Westra, Ten Berge, Dwidjosewojo, Cramer, Dahler, Salim, Van Gennep en 's Jacob.	Verslag uitgebracht.
6	Commissie van rapporteurs voor de begrooting voor 1923, tevens voor de Eerste nota van wijzigingen op die begrooting (Ond. 1).	De taak is omschreven in de artt. 39—44 van het Reglement van Orde.	Leden: de heeren Dahler, Kan en Kiès. (Bij de vaststelling der afdelingsverslagen betreffende de Xe en XIe afdeling van de begrooting is in de plaats van den heer Kan, de heer Soselisa opgetreden).	Verslag uitgebracht. Ond. 1: Afd. I — stukken 6, 7 en 14. Afd. II — stukken 6 en 10. Afd. III — stukken 8 en 14. Afd. IIIA — stuk 7. Afd. IV — stukken 6 en 14. Afd. V — stukken 7 en 13. Afd. VI — stukken 6 en 13. Afd. VII — stukken 17 en 22. Afd. VIII — stukken 17 en 20.

Volgno.	Benaming der Commissie.	Taak.	Leden.	Bijzondere mededeelingen.
				Afd. IX — stukken 7 en 10. Afd. X — stukken 7 en 10. Afd. XI — stukken 6 en 9.
7	Commissie van rapporteurs voor het ontwerp-Koninklijk besluit in zake de nadere dienstplichtregeling (Ond. 2).	De taak is omschreven in de artt. 39—44 van het Reglement van Orde.	Leden: de heeren Dahler, Kerkkamp en Soselisa.	Verslag uitgebracht. Ond. 2 — stuk 6.
8	Commissie van rapporteurs voor de wijziging en aanvulling van de locale raden-ordonnantie (Ond. 4).	Idem.	Leden: de heeren Dahler, Kerkkamp en Soselisa.	Verslag uitgebracht. Ond. 4 — stuk 4.
9	Commissie van rapporteurs voor de regeling voor het Europeesche reserve-personeel van land- en zeemacht in Ned.-Indië (Ond. 6).	Idem.	Leden: de heeren Dahler, Kerkkamp en Soselisa.	Verslag uitgebracht. Ond. 6 — stuk 4.
10	Commissie van rapporteurs voor het voorontwerp van wet tot herziening van het R.R. (Ond. 5).	Idem.	Leden: de heeren Buffart, 's Jacob en Westra.	Verslag uitgebracht. Ond. 5 — stuk 5.
11	Commissie van rapporteurs voor de nadere aanvulling van de Indische tariefwet (Ond. 7).	Idem.	Leden: de heeren Aay, Ten Berge en Buffart.	Verslag uitgebracht. Ond. 7 — stuk 3.

4. LIJST VAN DOOR DE REGEERING OM ADVIES AANGEBODEN ONTWERPEN.

Voligno.	Onderwerp.	Ingediend.	Waar te vinden.	Uitspraak van den Volksraad.	Opmerkingen.
1	Begrooting. — voor het dienstjaar 1923.	16 Mei 1922.	Onderwerp 1.	De Volksraad heeft den Gouverneur-Generaal in overweging gegeven de ontwerpen van besluit — zooals deze nader van Regeeringszijde zijn gewijzigd en aangevuld — met in acht-neming der door den Volksraad aangenomen wijzigingen, voorloopig vast te stellen.	Overeenkomstig het gevoelen van den Volksraad voorloopig vastgesteld. G.B. 14 Juli 1922 Nos. 1—5. (Jav. Crt. van 14 Juli 1922, No. 56).
2	Decentralisatie. Wijziging en aanvulling der locale raden-ordonnantie.	11 Juni 1922.	Onderwerp 4.	De Volksraad heeft zich met de ontwerp-ordonnantie, zooals deze van Regeeringszijde door de overneming van het amendement-Buffart c. s. (Ond. 4 — stuk 6) is gewijzigd, vereenigd.	
3	Dienstplicht. Ontwerp-Koninklijk besluit in zake de nadere dienstplichtregeling en betrekkelijk ontwerp van wet tot aanvulling van art. 41 R.R.	3 Mei 1922.	Onderwerp 2.	De Volksraad heeft zich met het ontwerp-Koninklijk besluit, zooals het van Regeeringswege nader is gewijzigd voor wat betreft de artt. 19 lid 2 en 45 lid 1 en met de aanvulling van art. 41 R.R. zooals die eveneens van Regeeringswege is gewijzigd, vereenigd (H 952, 953).	
4	Pensioenen. Reglement voor het Weduwen- en Weezenfonds der Europ. officieren van het Ned.-Ind. leger.	27 Oct. 1921.	2e gew. zitting 1921, Onderwerp 12. 1e gew. zitting 1922, Onderwerp 3.	De Volksraad heeft zich met het reglement en betrekkelijk ontwerp-Koninklijk besluit kunnen vereenigen (H 867).	
5	Regeeringsreglement. Herziening van het Regeeringsreglement.	18 Juni 1922.	Onderwerp 5.	—	De behandeling in openbare vergadering had tijdens de 1ste gew. zitting 1922 nog niet plaats.
6	Reserve. Ontwerp-Koninklijk besluit tot vaststelling van de regeling voor het Europeesche reserve-personeel van land- en zeemacht in Nederlandsch-Indië.	27 Juni 1922.	Onderwerp 6.	De Volksraad heeft zich met het ontwerp-Koninklijk besluit, zooals het, voor wat betreft art. 19, van Regeeringswege is gewijzigd, vereenigd (H 955).	
7	Tariefwet. Nadere aanvulling van de Indische tariefwet.	13 Sept. 1922.	Onderwerp 7.	De Volksraad heeft zich met het ontwerp van wet, zooals het van Regeeringswege bij de Memorie van Antwoord gewijzigd is ingediend, vereenigd (H 988).	

5. LIJST VAN INGEDIENDE VOORSTELLEN,

als bedoeld bij artikel 131, 6de lid van het Regeeringsreglement en artikel 49 van het Reglement van Orde.

GEENE.

6. LIJST VAN INGEDIENDE AMENDEMENTEN.

Volgno.	Betrekking hebbende op:	Strekking.	Ingediend door de heeren:	Waar te vinden:	Beslissing.
A. Ingediend bij de behandeling der begrooting voor 1923 (Ond. I).					
1	Hoofdstuk I, afd. IX, onderafdeeling 917. Materieel.	Vermindering uitgaven voor de luchtvaartafdeeling, geweer- en artilleriematerieel.	Aay, Kerkkamp en Zain.	Ond. I — Afd. IX: stuk 11.	Ingetrokken en vervangen door een ander amendement (Ond. I — Afd. IX: stuk 12) H 835—836.
2	Hoofdstuk I, afd. IX, onderafdeeling 917. Materieel.	Vermindering uitgaven voor artillerie-materieel.	Aay, Kerkkamp en Zain.	Ond. I — Afd. IX: stuk 12.	Verworpen H 846.
3	Hoofdstuk I, afd. X, onderafdeeling 1003. Aandeel in de kosten van aanbouw enz.	Vermindering uitgaven voor aanschaffing en uitzending van vliegtuigmaterieel.	Aay, Kerkkamp en Zain.	Ond. I — Afd. X: stuk 11.	Verworpen H 820.
4	Hoofdstuk I, afd. X, onderafdeeling 1004. Verrekening met het departement van Marine in Nederland enz.	Opheffing der betrekking van commandant der Marine te Soerabaja en het laten vervallen der plaatsing van een zeeofficier te Bandoeng voor de voorbereiding van den dienstplicht.	Aay, Kerkkamp en Zain.	Ond. I — Afd. X: stuk 12.	Verworpen H 821.
5	Hoofdstuk II, afd. I, onderafdeeling 113. Verdere uitgaven van de algemeene secretarie.	Het telegrammen-abonnement bij Aneta te doen vervallen.	Soetatmo Soeriokoesoemo, Soetadi en Abdul Rivai.	Ond. I — Afd. I: stuk 10.	Verworpen H 736.
6	Hoofdstuk II, afd. II, onderafdeeling 229A. Uitgaven ten behoeve van het Kantoor van Arbeid.	Een betere bezetting van het Kantoor van Arbeid en een behoorlijker vervulling van de aan dit kantoor opgedragen taak mogelijk te maken.	Cramer, Salim en Dwidjosewojo.	Ond. I — Afd. II: stuk 9.	Aangenomen H 513.
7	Hoofdstuk II, afd. III, onderafdeeling 302A. Verzamelpost voor de algemeene tegemoetkoming wegens duurte van levensmiddelen.	Geen intrekking van den duurtetoeslag met 1 Juli 1923 van z.g. „bevoorrechte” ambtenaren.	Bergmeijer, Engelenberg en Burer.	Ond. I — Afd. III: stuk 17.	Verworpen H 916.
8	Hoofdstuk II, afd. IV, onderafdeeling 417. Personeel der politie.	Geen divisie-commandant 1ste klasse der gewapende politie op het hoofdkantoor te werk te stellen.	Aay, Kerkkamp en Soerakoesoemah.	Ond. I — Afd. IV: stuk 9.	H 591—592.
9	Hoofdstuk II, afd. IV, onderafdeeling 406. Personeel van de bestuurschool te Batavia.	Den gehuwden candidaat-gesaghebber een toelage van f 75 p. m. toe te kennen.	Engelenberg, Roep, Bergmeijer en Mandagie.	Ond. I — Afd. IV: stuk 11.	Verworpen H 591.

Volgno.	Betrekking hebbende op:	Strekking.	Ingediend door de heeren:	Waar te vinden:	Beslissing.
10	Hoofdstuk II, afd. IV, onderafdeeling 405A. Verbetering van de vooruitzichten van eenige groepen van bestuursambtenaren.	Verhooging van het salaris van den hulpgezaghebber tot f 275 p. m.	Engelenberg, Roep, Bergmeijer en Mandagie.	Ond. I — Afd. IV: stuk 12.	Verworpen H 591.
11	Hoofdstuk II, afd. VI, onderafdeeling 638. Visscherij.	De voorgestelde vermindering te niet te doen.	Djajadiningrat, Ariodinoto en Cramer.	Ond. I — Afd. VI: stuk 9.	Aangenomen H 706.
12	Hoofdstuk II, afd. VI.	In te lasschen onderafdeeling 642A. Oprichting van een proeffabriek voor zwavelzuurbereiding.	Cramer, Dwidjosewojo en Kerkkamp.	Ond. I — Afd. VI: stuk 10.	Verworpen H 706.
13	Hoofdstuk II, afd. VI.	In te lasschen onderafdeeling 642B. Oprichting van een proeffabriek voor de bereiding van caustische soda en chloor.	Cramer, Dwidjosewojo en Kerkkamp.	Ond. I — Afd. VI: stuk 12.	Ingetrokken H 706.
14	Hoofdstuk II, afd. VII, onderafdeeling 704. Tweejarige avondleergang voor de opleiding van opzichters enz.	De voorgestelde vermindering te niet te doen.	Soetatmo Soerikoesoemo, Zain, Dahler, Dwidjosewojo en Abdul Rivai.	Ond. I — Afd. VII: stuk 20.	Aangenomen H 748.
15	Hoofdstuk II, afd. VII, onderafdeeling 706. Gebouwen voor den burgerlijken dienst voor zoover niet afzonderlijk uitgetrokken.	Uitbreiding van den woningbouw voor landsdienaren mogelijk te maken.	Burer, Ten Berge en Aay.	Ond. I — Afd. VII: stuk 21.	Aangenomen H 748.
16	Hoofdstuk II, afd. XI, onderafdeeling 1104. Uitkeeringen aan gebiedsdeelen.	Verhooging uitkeering aan cultuurgebied der Oostkust van Sumatra.	Buffart, Bergmeijer en Engelenberg.	Ond. I — Afd. XI: stuk 10.	Ingetrokken H 873.

B. Ingediend bij de behandeling van de wijziging en aanvulling der locale raden-ordonnantie (Ond. 4).

17	Art. 43a van de ontwerpordonnantie.	<p>1e. De woorden: „de goedkeuring van den Gouverneur” te vervangen door: „de goedkeuring van den voorzitter van den gewestelijken raad of, waar deze niet is ingesteld, van het hoofd van gewestelijk bestuur”.</p> <p>2e. Toe te voegen een 2de lid, luidende: „Van deze beslissing kan binnen vier weken in hooger beroep worden gekomen bij den Gouverneur-Generaal”.</p>	Buffart, Ten Berge en Westra.	Onderwerp 4 — stuk 6.	Door de Regeering overgenomen H 990.
----	-------------------------------------	---	-------------------------------	-----------------------	--------------------------------------

7. LIJST VAN INGEDIENDE MOTIES ⁽¹⁾.

Volgno.	Inhoud.	Voorgesteld door de heeren:	Waar te vinden:	Beslissing.
1	Bezoldiging. Toepassing van het tropen-toelagenstelsel.	Cramer.	2e gew. zitt. 1921, Ond. 6 — stuk 21.	Aangehouden. 2e gew. zitt. 1921 H 815.
2	Bezuiniging. Versobering van den staatsdienst.	Aay, De Queljoe en Zain.	Ond. I — Afd. I: stuk 12.	Aangenomen H 735.
3	Bezuinigingsinspectie. Meerdere zelfstandigheid der —.	Houtsma, Galestin, Aay, Kiès en Bergmeijer.	Ond. I — Afd. III: stuk 15.	Ingetrokken H 536.
4	Decentralisatie. Uitbreiding kiesrecht voor Inlanders.	Dwidjosewojo.	1e gew. zitt. 1918, Ond. I — No. 63, 16; 1e gew. zitt. 1921, H 13.	Behandeling werd uitgesteld in afwachting van de herziening der staatsinrichting.
5	Desaraden. Instelling van —.	Engelenberg, Ariodinoto, Sosrohadiwidjojo en Sadjiroen.	Ond. I — Afd. IV: stuk 13.	Ingetrokken H 591.
6	Duurtetoeslag. Nieuw systeem van vermindering van den —.	Soetadi.	Ond. I — Afd. III: stuk 16.	Ingetrokken H 94.
7	Gezaghebbers. Bevordering gediplomeerde — tot assistent-resident en resident.	Engelenberg, Roep, Bergmeijer en Mandagie.	Ond. I — Afd. IV: stuk 10.	Aangenomen H 590.
8	Inspecties. Vereeniging van verschillende —.	Aay, De Queljoe en Zain.	Ond. I — Afd. I: stuk 13.	Aangenomen H 735.
9	Kweekschool voor alle landaarden. Oprichting van een —.	Soetadi.	2e gew. zitt. 1921, Ond. II — st. 1.	Ingetrokken H 328.
10	Kweekschool voor alle landaarden. Openstelling van de Chinesche kweekschool voor alle landaarden.	Soetadi en Dwidjosewojo.	Ond. I — Afd. V: stuk 10.	Ingetrokken H 646.
11	Landbouwendernemingen. Verkoop van staats —.	Cramer.	Ond. I — Afd. VI: stuk 11.	Verworpen H 705.
12	Opleiding. — van onderwijzers in Nederland.	Zain, Dwidjosewojo en Soerakoesoemah.	Ond. I — Afd. V: stuk 12.	Ingetrokken H 647.

⁽¹⁾ Ook die Moties, welke tijdens vorige zittingen zijn ingediend en waarvan de behandeling in de 1ste gewone zitting 1922 werd beëindigd of opgeschort.

Volgno.	Inhoud.	Voorgesteld door de heeren:	Waar te vinden.	Beslissing.
13	Pensioen. Toekenning van de nieuwe — en en gagementen ook aan vóór 1 Januari 1920 gepensioneerde en gegageerde landsdienaren.	Bergmeijer, Laoh en Sośelisa.	2e gew. zitt. 1920, Ond. 1 — st. 11; st. 16; st. 24; 1e gew. zitting 1921. H 13.	Aangehouden. 2e gew. zitt. 1920 H 672.
14	Pensioen. Toekenning van de nieuwe — en en gagementen ook aan vóór 1 Januari 1920 gepensioneerde en gegageerde landsdienaren.	Aay, Soselisa, Kiès, Galestin en Waworoentoe.	Ond. 1 — Afd. III: stuk 11.	Aangenomen H 545.
15	Regeeringsverklaring. Omschrijving der noodzakelijk geachte hervorming in het bestuursstelsel.	Djajadiningrat, Schumann, Waworoentoe, Kan en 's Jacob.	2e gew. zitt. 1918, Ond. 27 — No. 4; 1e gew. zitt. 1921, H 13.	Behandeling werd uitgesteld in afwachting van de herziening der staatsinrichting.
16	Regeeringsverklaring. Hervorming van het bestuursstelsel hier te lande, gepaard gaande met de instelling van een parlement met volledige wetgevende bevoegdheid en van eene aan dat parlement verantwoordelijke Regeering.	Dwidjosewojo en Cramer.	2e gew. zitt. 1918, Ond. 27 — No. 2 en 3, H 443; 1e gew. zitt. 1921, H 13.	Behandeling werd uitgesteld in afwachting van de herziening der staatsinrichting.
17	Reiswezen. Zelfstandigheid van het kantoor voor —.	Kiès, Engelenberg en Roep.	Ond. 1 — Afd. III: stuk 13.	Ingetrokken H 545.
18	Topografische inrichting. Omvorming — tot een reproductiebedrijf.	's Jacob, Westra en Valkenburg.	Ond. 1 — Afd. IX: stuk 13.	Aangenomen H 846.
19	Volksgezondheid. Hervorming van den B. G. D. tot een dienst voor de —.	Kiès, Koesoemo Joedo en Bergmeijer.	Ond. 1 — Afd. V: stuk 11.	Ingetrokken H 646.
20	Volksraad. Toekenning van het recht van enquête aan den —.	Cramer, Waworoentoe, Rivai en Kan.	2e gew. zitt. 1918, Ond. 13 — No. 1 en 2e gew. zitt. 1919, H 90; 1e gew. zitt. 1921, H 13.	Behandeling werd uitgesteld in afwachting van de herziening der staatsinrichting.

8. LIJST VAN VERZOEKSCRIFTEN.

VERZOEKSCRIFTEN IN HANDEN GESTELD VAN DE COMMISSIE VOOR DE VERZOEKSCRIFTEN.

Volgno.	Inhoud.	Rapport der Commissie.	Beslissing van den Volksraad.
1	Belasting. Verzoek van eenige Inlandsche beambten van het boschwezen, gedagteekend Serang 6 April 1922, om vrijstelling van paardenbelasting.	De Commissie stelt voor in verband met de besliste uitspraak van de Regeering (2e gew. zitting 1921, Ond. 1 — Afd. III: st. 3, blz. 2), dat in beginsel is besloten om aan de bestaande vrijstellingen in geen geval meer uitbreiding te geven, der Regeering te verzoeken te willen overwegen eene verhooging van het thans uitgekeerd wordend bedrag van f 6.— transportkosten 's maands, aangezien dit bedrag der Commissie veel te laag voorkomt.	Besloten werd adressant te berichten, dat, in verband met de besliste uitspraak der Regeering (2e gew. zitting 1921, Ond. 1 — Afd. III: st. 3, blz. 2), dat in beginsel is aangenomen om aan de bestaande vrijstellingen in geen geval meer uitbreiding te geven, geen vrijheid kan worden gevonden inwilliging van het gedane verzoek te bevorderen H 208—209.
2	Belasting. Verzoek van eenige Maleiers, gedagteekend Pengaringan Ogan Oeloe 19 Mei 1922, betreffende vrijstelling of vermindering van belasting.	De Commissie stelt voor adressanten in overweging te geven zich met hunne bezwaren tot de betrokken belastingautoriteiten te wenden.	Conform Commissie H 920, 923.
3	Belasting. Verzoek van Tau Sin Gwan te Pangka (Tegal), gedagteekend Pangka 13 Juli 1922, betreffende zijn aanslag in de oorlogswinstbelasting.	De Commissie stelt voor het verzoekschrift ter zijde te leggen, daar het slechts een afschrift is van een bezwaarschrift tot den Raad van beroep in belastingzaken en de beslissing daarop tot de competentie van dien Raad behoort.	Conform Commissie H 962.
4	Bewaking. Verzoek (ongezegeld) van Raden Moeljokoesoemo, kassier van 's Lands pandhuis te Ngrambe (Ngawi), gedagteekend Ngrambe 7 Juli 1922, betreffende bewaking van gouvernementgebouwen.	De Commissie stelt voor het ongezegeld verzoekschrift ter zijde te leggen.	Conform Commissie H 962.
5	Concessie. Verzoek van Soekandar Singoredjo, gedagteekend Tjikelat, 1 Juni 1922 om te bevorderen dat verschillende aanvragen om vergunning tot ontginning van gronden in bepaalde gedeelten van de res. Preanger-Regentschappen worden toegestaan.	De Commissie stelt voor der Regeering ter zake inlichtingen te vragen.	Conform Commissie H 920, 923.
6	Credietbank. Verzoek (ongezegeld) van Tjakra, gedagteekend Koeningan, 17 Juli 1922, betreffende de credietbank aldaar.	De Commissie stelt voor dit ongezegeld verzoekschrift te deponeeren.	Conform Commissie H 962.

Volgno.	Inhoud.	Rapport der Commissie.	Beslissing van den Volksraad.
7	<p>Drankbestrijding. Verzoek van de nationale commissie tegen alcoholisme, gedagteekend Utrecht, Maart 1920, inzake de drankbestrijding in Ned.-Indië.</p> <p>Index 2e gew. zitting 1921, lijst 8, No. 9.</p> <p>Brief van den Gouvernements-Secretaris van 8 April 1922 No. 994 heeft op dit verzoek betrekking.</p>	<p>De Commissie stelt voor de beslissing omtrent dit verzoekschrift aan te houden totdat het eindrapport der alcoholbestrijdingscommissie en het toegezegde verslag-Van Walsem zullen zijn ontvangen.</p>	<p>Conform Commissie H 207.</p>
8	<p>Duurtetoeslag. Verzoek van het bestuur der P. G. H. B., afdeling Noesalaoet, gedagteekend Ameth 20 Juli 1922, betreffende intrekking van den duurtetoeslag.</p>	<p>De Commissie stelt voor adressanten mede te deelen, dat de intrekking van de duurtetoeslag door den Volksraad reeds uitvoerig behandeld is en daaromtrent eene beslissing is genomen.</p>	<p>Conform Commissie H 962.</p>
9	<p>Duurtetoeslag. Verzoek van J. Kumantoy, gedagteekend Koepang 26 Juli 1922, om toekenning van duurtetoeslag.</p>	<p>De Commissie stelt voor der Regeering om inlichtingen te verzoeken.</p>	<p>Conform Commissie H 962.</p>
10	<p>Duurtetoeslag. Verzoek (ongezegd) van B. Berlanot te Timor Koepang gedagteekend Koepang 1 Augustus 1922 betreffende intrekking van den duurtetoeslag en houdende klachten tegen een architect te Koepang.</p>	<p>De Commissie stelt voor het ongezegd verzoekschrift ter zijde te leggen.</p>	<p>Conform Commissie H 962.</p>
11	<p>Erfpacht. Verzoek (ongezegd) van een aantal inwoners der doesoens Pangkalan Taroem en Sadoe, onderafdeeling Moesi Oeloe, residentie Palembang, gedagteekend Pangkalan Taroem 7 Juli 1922, houdende bezwaren tegen het uitgeven in erfpacht van boschgronden op den linkeroever der Moesi.</p>	<p>De Commissie stelt voor het ongezegd verzoekschrift ter zijde te leggen.</p>	<p>Conform Commissie H 962.</p>
12	<p>Godsdienst. Verzoeken van de Mohammedaansche bevolking der Minahassa en van het bestuur der locale „Sarikat Islam Menado" gedagteekend 17 Augustus 1921, houdende verzoek:</p> <p>a. om openstelling van plaatsen voor Mohammedanen in den Minahassaraad en</p> <p>b. om instelling van een priesterraad.</p> <p>Index 2e gew. zitting 1921, lijst 8, No. 15.</p> <p>Brief van den 1sten Gouvernements-Secretaris van 30 Augustus 1922 No. 2415, heeft op deze verzoeken betrekking.</p>	<p>De Commissie stelt voor adressanten mededeeling te doen van het schrijven van den 1sten Gouvernements-Secretaris.</p>	<p>Conform Commissie H 962.</p>
13	<p>Grondbezit. Verzoek van La Pasinringi, Aroe Matowa, van Binoeang, om tegemoet te komen aan zijne bezwaren tegen de uitgifte in concessie van nader aangeduide gronden.</p> <p>Index 1e gew. zitting 1921, lijst 8, No. 13.</p> <p>Brief van den 1sten Gouvernements-Secretaris van 7 Juni jl. No. 1599 heeft op dit verzoek betrekking.</p>	<p>Uit de door de Regeering overgelegde stukken blijkt:</p> <p>a. dat het verkrijgen van de noodige inlichtingen voor het beoordeelen der ingebrachte bezwaren onmogelijk is gebleken, doordat de bestuursambtenaren, die deze aangelegenheid destijds behandelden, niet meer ter plaatse aanwezig zijn;</p>	<p>Beslissing uitgesteld H 920, 922, 923.</p> <p>Conform Commissie H 962.</p>

Volgno	Inhoud.	Rapport der Commissie.	Beslissing van den Volksraad.
14	<p>Grondbezit. Verzoek van Ali Atmodjo, desa Toenggoelredjo onderdistrict Grabag (Kedoe) gedagteekend Grabagmoetijan 11 Juli 1922, betreffende zijn rechten op den grond Grabag moetijan.</p>	<p>b. dat een onderzoek heeft uitgewezen, dat de bevolkingsbelangen in geen enkel opzicht zijn geschaad; c. dat de adressant bovendien sedert overleden is.</p> <p>Op grond van een en ander stelt de Commissie voor het verzoekschrift ter zijde te leggen.</p>	Conform Commissie H 962.
15	<p>Klachten. Verzoek van W. J. D. Wattimena, radja van Makariki, e. a., gedagteekend Apisano 12 Februari 1921, om tusschenkomst inzake bij de Regeering ingediende klachten over den erfpachter V. J. Clark.</p> <p>Index 1e gew. zitting 1921, lijst 8, No. 22. Brief Isten Gouvernements-Secretaris van 28 Februari 1922 No. 537/III A1 heeft op dit verzoek betrekking.</p>	<p>De Commissie stelt voor aan adressanten mede te deelen, dat bij de Regeering de zaak in behandeling is en dat tegen den erfpachter Clark eene vervolging is ingesteld.</p>	Conform Commissie H 206.
16	<p>Klachten. Verzoek van E. J. Eggink, gewezen referendaris bij het dept. v. Financiën, gedagteekend Weltevreden 27 Juli 1921, om kwijtschelding of vermindering van een deel van zijn schuld aan den Lande en om schadeloosstelling wegens te late bevordering.</p> <p>Index 2e gew. zitting 1921, lijst 8, No. 32. Brief van den Isten Gouvernements-Secretaris van 1 Februari 1922 No. 281 heeft op dit verzoek betrekking.</p>	<p>Aangezien bij Gouv. besluiten van 6 Juni 1921 No. 33 en 28 April 1921 No. 50 afwijzend werd beschikt onderscheidenlijk op adressants verzoek om:</p> <p>a. kwijtschelding van een deel van zijn schuld aan den Lande, b. schadeloosstelling wegens te late bevordering, en de gronden, waarop deze afwijzing berustte, der Commissie afdoende voorkomen, wordt voorgesteld adressant mede te deelen, dat ten aanzien van beide verzoeken geen termen aanwezig zijn verdere tusschenkomst te verlenen.</p> <p>Ten aanzien van rekestrant's verzoek om vermindering van zijn schuld aan den Lande wegens vermeend onjuist berekende dollarkoers, wordt eveneens voorgesteld adressant te berichten, dat geen termen aanwezig zijn verdere tusschenkomst te verlenen na de toezegging der Regeering, dat Zij ter</p>	Conform Commissie H 205.

Volgno.	Inhoud.	Rapport der Commissie.	Beslissing van den Volksraad.
17	<p>Klachten. Verzoek van A. J. L. Verdouw, gedagteekend Makasser 16 November 1921, om tusschenkomst met betrekking tot een aan den Gouverneur-Generaal gedaan verzoek, inzake zijn nietplaatsing als klerk op het postkantoor te Makasesr.</p> <p>Index 2e gew. zitting 1921 lijst 8, No. 36.</p> <p>Brief van den 1sten Gouvernements-Secretaris van 27 Maart 1922 No. 834 heeft op dit verzoek betrekking.</p>	<p>zake eene beslissing zal nemen nadat inlichtingen zijn verkregen van het departement van Koloniën.</p> <p>De Commissie stelt voor adressant mede te deelen, dat de Volksraad, na kennis genomen te hebben van de ter zake door de Regeering verstrekte inlichtingen, geen termen aanwezig acht op adressant's verzoek in te gaan.</p>	Conform Commissie H 206—207.
18	<p>Klachten. Verzoek van het bestuur der vereniging Sheri Singh Sabha, gedagteekend Medan Maart 1922, om art. 38 van het gevangenisreglement op tot gevangenisstraf veroordeelde Bengaleesche Sheks niet toe te passen.</p>	De Commissie stelt voor adressant in overweging te geven zich met zijn verzoek tot de Regeering te wenden.	Conform Commissie H 920, 923.
19	<p>Klachten. Verzoek van Semaoens, gedagteekend, 23 April jl., inzake het aan een aantal desahoofden in de afdeeling Bojolali verleend ontslag (ongezegeld).</p>	De Commissie stelt voor dit ongezegeld rekest ter zijde te leggen.	Conform Commissie H 209.
20	<p>Klachten. Verzoek van Raden Joedo, gewezen hulppostcommies te Randoeblatoeng, gedagteekend Gemelong 29 April 1922, betreffende het hem z.i. ten onrechte verleende ontslag uit 's Lands dienst.</p>	De Commissie stelt voor der Regeering terzake inlichtingen te verzoeken.	Conform Commissie H 920, 923.
21	<p>Klachten. Verzoek van G. le Cerff, gewezen adjunct-griffier van de landraden te Bandoeng e. a., gedagteekend Bandoeng 6 Mei 1922, inzake het hem z.i. ten onrechte verleend ontslag.</p>	De Commissie stelt voor der Regeering terzake inlichtingen te verzoeken.	Conform Commissie H 209.
22	<p>Klachten. Verzoek van W. D. Mac Gillavry, gewezen wd. directeur van 's Lands gevangenis te Pekalongan, gedagteekend Pekalongan 22 Mei 1922, betreffende het instellen van een onderzoek naar het hem z.i. ten onrechte verleend ontslag.</p>	De Commissie stelt voor aan adressant mede te deelen, dat de Volksraad, na kennis genomen te hebben van de door den directeur van Justitie terzake verstrekte inlichtingen (H 409), geen termen aanwezig acht op adressant's verzoek in te gaan.	Conform Commissie H 920, 923.
23	<p>Klachten. Verzoek van eenige bewoners der desa Siren, onderdistrict Kledoeng, district Kota, afdeeling Poerworedjo, res. Kedoe, gedagteekend 11 Juli 1920, houdende klachten tegen het hoofd van genoemde desa.</p> <p>Index 2e gew. zitting 1921, lijst 8, No. 31.</p> <p>Brief van den 1sten Gouvernements-Secretaris van 28 Februari 1922 No. 537/III A1 heeft op dit verzoek betrekking.</p>	De Commissie acht de van de Regeering verkregen inlichtingen afdoende en stelt voor adressanten te berichten, dat geen termen aanwezig zijn, tusschenkomst te verleenen, aangezien hunne klachten ongegrond zijn gebleken.	Conform Commissie H 206.

Volgno.	Inhoud.	Rapport der Commissie.	Beslissing van den Volksraad.
24	<p>Klachten. Verzoek van den voorzitter v/d Perserikatan Kaoem Tani te Beran, gedagteekend Djokjakarta 29 October 1921, betreffende klachten tegen bestuursambtenaren.</p> <p>Index 2e gew. zitting, lijst 8, No. 40.</p> <p>Brief van den Isten Gouvernements-Secretaris van 4 Juli jl. No. 372 heeft op dit verzoek betrekking.</p>	<p>Aangezien uit de verstrekte inlichtingen blijkt dat een onderzoek heeft uitgewezen dat de klachten ongegrond zijn, stelt de Commissie voor het verzoekschrift ter zijde te leggen.</p>	<p>Beslissing uitgesteld H 920—921, 922, 923.</p> <p>Conform Commissie H 962.</p>
25	<p>Klachten. Verzoek van Soebrata di Redja, gedagteekend Soekaboemi 28 November 1921, om een onderzoek in te stellen naar nader in het rekest omschreven klachten over een Naib en om dezen Naib te ontslaan.</p> <p>Index 2e gew. zitting 1921, lijst 8, No. 38.</p> <p>Brief van den Isten Gouvernements-Secretaris van 8 Juni jl. No. 1609, heeft op dit verzoek betrekking.</p>	<p>De Commissie stelt voor adresant mede te deelen, dat hetgeen door adresant wordt gevraagd grootendeels buiten de bevoegdheid van den Volksraad ligt, doch dat bij een onderzoek, op last van de Regeering ingesteld, de klachten grootendeels ongegrond zijn gebleken en overigens, voor zoover ze niet geheel zonder grond zijn, geen aanleiding geven om in te grijpen.</p>	<p>Conform Commissie H 920, 923.</p>
26	<p>Klachten. Verzoek van Moehamad Doemin gelar Datoek Soti e.s. onderhoorigen van de negory Soengci Mangie, district en Afd. Loeboek Sikaping, Sumatra's Westkust, gedagteekend Loeboek Sikaping 1 December 1921, houdende klachten tegen den demang Abdoel Madjid van genoemd district.</p>	<p>De Commissie stelt voor der Regeering terzake inlichtingen te verzoeken.</p>	<p>Conform Commissie H 206.</p>
27	<p>Klachten. Telegrafisch verzoek van het hoofdbestuur van het Timorsch verbond, gedagteekend Makasser 11 Juli 1922, om een onderzoek in te stellen naar de juistheid van de o.a. door het lid van den Volksraad, H 8, Salim geuite klachten, betreffende de Inlandsche Christenen, werkzaam bij de openbare landschapswerken op Timor (zie Hand. 1e gew. zitting 1922, blz. 104).</p>	<p>De Commissie stelt voor der Regeering ter zake inlichtingen te verzoeken.</p>	<p>Conform Commissie H 962.</p>
28	<p>Klachten. Verzoek van H. C. van den Bos, q. q. den gemeenteraad van Soekaboemi, gedagteekend Soekaboemi 15 Juli 1922, om een spoedige beslissing te bevorderen op een tot de Regeering gericht verzoek, betreffende een electrisch gemeentebedrijf.</p>	<p>De Commissie stelt voor der Regeering te verzoeken den Volksraad spoedig mededeeling te willen doen van de door Haar terzake te nemen beslissing, zoodmede of gebleken is door welke reden, dan wel door wiens schuld de behandeling dezer aangelegenheid zoo zeer werd vertraagd.</p>	<p>Conform Commissie H 962.</p>
29	<p>Klachten. Verzoek van Sairin e.a., kampoeng Tjipinang Galor, part. land Pondok Tjina, district en afdeeling Meester-Cornelis, residentie Batavia, gedagteekend Weltevreden 3 Augustus 1922, betreffende het omkappen van boomen zonder vergunning.</p>	<p>De Commissie stelt voor, aangezien het een justitiezaak betreft, het verzoekschrift niet in behandeling te nemen, doch het Hooggerechts-hof van Nederlandsch-Indië ernede in kennis te stellen.</p>	<p>Conform Commissie H 962.</p>

Volgno.	Inhoud.	Rapport der Commissie.	Beslissing van den Volksraad.
30	Klachten. Verzoek van Sabdopanilih e. a., desa Koesoemadiningratan, onderdistrict Srenggan-Solo, gedagteekend Solo 5 Augustus 1922, betreffende hunne veroordeeling door den Landraad te Solo hun erven te verlaten.	De Commissie stelt voor het rekest te deponeren, aangezien de Volksraad in zaken van justitie geen tusschenkomst kan verleenen.	Conform Commissie H 962.
31	Onderstand. Verzoek van Raden Mas Ario Atmodjonegoro, gedagteekend Sitoebondo 21 November 1921, betreffende verhooging van den hem toegekenden onderstand. Index 2e gew. zitting 1921, lijst 8, No. 46. Brief van den 1sten Gouvernements-Secretaris van 5 April 1922 No. 935, heeft op dit verzoek betrekking.	Aangezien het, blijkens de van de Regeering ontvangen inlichtingen, in strijd zou zijn met de terzake van toekenning van onderstand aan Madoereesche adellijken aangenomen beginselen, indien verzoeker een hogere onderstand werd uitgekeerd, stelt de Commissie voor adressant mede te deelen, dat zijn verzoek niet voor inwilliging vatbaar is.	Conform Commissie H 207.
32	Onderstand. Verzoek van R. M. A. Atmodjonegoro, gedagteekend Sitoebondo 5 December 1921, om verhooging van onderstand. Index 2e gew. zitting 1921, lijst 8, No. 47. Brief van den 1sten Gouvernements-Secretaris van 1 Juli 1922 No. 1874 heeft op dit verzoek betrekking.	De Commissie stelt voor in verband met de beslissing, in de vergadering van 19 Juni jl. genomen met betrekking tot een gelijksoortig verzoek van adressant, het ter zijde bedoeld verzoekschrift te deponeren.	Conform Commissie H 920, 923.
33	Onderstand. Verzoek, gedagteekend Kepahiang, 17 Juni 1922, van G. R. F. Beckman Lapré, betreffende het toekennen van tijdelijken onderstand in verband met het hem z. i. ten onrechte verleend ontslag uit 's Lands dienst. Brief van den 1sten Gouvernements-Secretaris van 14 Augustus 1922 heeft op dit verzoekschrift betrekking.	De Commissie stelt voor adressant mede te deelen, dat na kennisname van de terzake van de Regeering ontvangen inlichtingen geen aanleiding bestaat verdere tusschenkomst te verleenen.	Conform Commissie H 920, 923, 962.
34	Onderstand. Verzoek (ongezegeld) van Ch. O. Walter, te Tanggoeng, afdeling Demak, residentie Semarang, gedagteekend Tanggoeng 10 Juli 1922, om toekenning van wachtgeld of onderstand.	De Commissie stelt voor het ongezegeld verzoekschrift ter zijde te leggen.	Conform Commissie H 962.
35	Onderstand. Verzoek van Raden Soerosastro gedagteekend Salatiga 18 Augustus 1922 om steunn te verleenen aan zijn tot de Regeering gericht verzoek om toekenning van pensioen of onderstand.	De Commissie stelt voor der Regeering te verzoeken den Volksraad mededeeling te willen doen van de door Haar terzake te nemen beslissing.	Conform Commissie H 962.
36	Onderstand. Verzoek van Mas Nitisastro en Mas Sasdjono gedagteekend Singaradja, 5 September 1921 inzake toelating van leerlingen tot de-H. I. S. aldaar. Index 2e gew. zitting 1921, lijst 8, No. 49. Brief van den 1sten Gouvernements-Secretaris van 5 Augustus 1922 heeft op dit verzoekschrift betrekking.	De Commissie stelt voor adressant mede te deelen, dat na kennisname van de terzake van de Regeering ontvangen inlichtingen geen aanleiding bestaat verdere tusschenkomst te verleenen.	Beslissing aangehouden H 958.

Volgno.	Inhoud.	Rapport der Commissie.	Beslissing van den Volksraad.
37	Ontslag. Verzoekschrift (ongezegeld) van den gep. adj.-onderofficier H. van der Wulp te Padang, gedagteekend 12 Juli 1922, betreffende het hem verleend ontslag uit 's Lands dienst.	De Commissie stelt voor het ongezegeld verzoekschrift ter zijde te leggen.	Conform Commissie H 962.
38	Ontslag. Verzoek van J. A. Claassen gedagteekend Makasser 20 Juli 1922, strekkende tot onderzoek van het hem verleend niet-eervol ontslag.	De Commissie stelt voor de Regeering te verzoeken den Volksraad mededeeling te willen doen van de beslissing op het tot den hoofdinspekteur, hoofd van den weeskamerdienst gericht verzoekschrift.	Conform Commissie H 962.
39	Ontslag. Verzoek (ongezegeld) van Mertodjojo, gedagteekend Semarang 26 Juli 1922, betreffende het verleenen van ontslag aan ambtenaren om administratieve redenen.	De Commissie stelt voor het ongezegeld verzoekschrift ter zijde te leggen.	Conform Commissie H 962.
40	Ontslag. Verzoek van Kamsir alias Sosrodimedjo, gewezen hoofdschatteer bij den pandhuisdienst, kampong district Soekaradja (Banjoe-mas), gedagteekend Soekaradja 28 Juli 1922, betreffende het hem verleend ontslag.	De Commissie stelt voor der Regeering ter zake om inlichtingen te verzoeken.	Conform Commissie H 962.
41	Pensioen. Verzoek van eenige gepensioneerde districtshoofden in de residentie Menado, gedagteekend Minahassa 30 April 1921, om pensioensverhooging. Index 2e gew. zitting 1921, lijst 8, No. 56. Brief van den 1sten Gouvernements-Secretaris van 25 Augustus 1922 No. 1170 heeft op dit verzoek betrekking.	De Commissie acht de van de Regeering ontvangen inlichtingen afdoende en stelt voor adressanten onder toezending van een afschrift van het Regeerings-antwoord mede te deelen, dat de Volksraad geen termen aanwezig acht de inwilliging van het verzoek te bevorderen.	Conform Commissie H 207—208.
42	Pensioen. Verzoek van W. Kattenburg Schüler, gedagteekend Weltevreden 24 Januari 1922, om tusschenkomst ter erlanging van pensioen ten laste van de Nederlandsch-Indische begrooting. Index 2e gew. zitting 1921, lijst 8, No. 57. Brief van den 1sten Gouvernements-Secretaris van 16 Februari j.l. No. 414 heeft op dit verzoek betrekking.	Aangezien bij Gouvernementsbesluit van 26 Juli 1921 op het verzoek van adressant afwijzend is beschikt uit overweging, dat verzoeker om andere redenen dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken ontslag uit 's Lands dienst werd verleend, wordt voorgesteld het rekest ter zijde te leggen en rekestrant van een en ander mededeeling te doen.	Conform Commissie H 205—206.
43	Positieverbetering. Verzoeken van R. Soemoworono, gedagteekend Banjoewangi 10 November 1921, en van Soetawidjaja, gedagteekend Serang (telegrafisch) 1 November 1921, inzake positieverbetering voor het Inlandsch personeel bij de landgerechten. Brief van den 1sten Gouvernements-Secretaris van 13 Mei 1922 No. 1370 heeft op deze verzoeken betrekking.	Aangezien uit het Regeeringsantwoord op de door de Commissie gevraagde inlichtingen blijkt, dat inmiddels aan beide verzoeken is tegemoet gekomen, wordt voorgesteld de rekesten ter zijde te leggen en adressanten van een en ander mededeeling te doen.	Conform Commissie H 208.

Volgno.	Inhoud.	Rapport der Commissie.	Beslissing van den Volksraad.
44	<p>Positieverbetering. Verzoek van den hulppostcommissies Mintodimoeljo, gedagteekend Lemah-Abang 15 December 1921, betreffende benoeming, overplaatsing en bezoldiging van hulppostcommissiezen.</p> <p>Index 2e gew. zitting 1921, lijst 8, No. 79.</p> <p>Brief van den 1sten Gouvernements-Secretaris van 27 Juni jl. No. 1832 heeft op dit verzoek betrekking.</p>	<p>De Commissie stelt voor adres-sant onder toezending van een afschrift van het Regeeringsantwoord te berichten, dat geen termen aanwezig zijn verdere tus-schenkomst te verleenen.</p>	Conform Commissie H 920, 923.
45	<p>Positieverbetering. Verzoek van enkele Inlandsche beambten van 's Lands kas te Fort de Kock, gedagteekend Fort de Kock 29 Maart 1922 om positieverbetering.</p>	<p>De Commissie stelt voor der Regeering te verzoeken den Volksraad t.z.t. in kennis te stellen met de op het tot Haar gericht rekest van gelijke strekking genomen of nog te nemen beslissing.</p>	Conform Commissie H 208.
46	<p>Positieverbetering. Verzoek van A. L. van Waardenburg, gewestelijk secretaris van Banjoemas, gedagteekend Banjoemas 26 Juni 1922, om toepassing van de salarisregeling opge-nomen in Stb. 1922 No. 44 ook op gewestelijke secretarissen.</p>	<p>De Commissie stelt voor adres-sant mede te deelen, dat de Volksraad, na kennis geno-men te hebben van de te dien aanzien door den directeur B.B. gedane mededeelingen (H 562 en 588), geen termen aanwezig acht op adressant's verzoek nader on te gaan.</p>	Conform Commissie H 920, 923.
47	<p>Preventieve hechtenis. Telegrafisch verzoek (on gezegd) van Nelly Winata, betref-fende preventieve hechtenis van haar man.</p>	<p>De Commissie stelt voor dit ongezegeld verzoekschrift te deponceeren.</p>	Conform Commissie H 962.
48	<p>Schadevergoeding. Verzoek van J. S. Pattiwael, gedagteekend Saparoea 10 Maart 1922, om geheele of gedeeltelijke vergoeding van de door hem in 1920 op de levering van voedings-middelen aan de gestraften te Saparoea geleden verliezen.</p>	<p>De Commissie stelt voor aan adressant mede te deelen, dat de beslissing, van den direc-teur van Justitie te dezer zake den Volksraad juist voorkomt.</p>	Conform Commissie H 209.
49	<p>Schadevergoeding. Verzoek van Sarkawi, gedagteekend Palata E 8 Mei 1922, betreffende het toekennen van schadevergoeding voor zijn djati-aanplant.</p>	<p>De Commissie stelt voor der Regeering ter zake inlichtin-gen te vragen.</p>	Conform Commissie H 920, 923.
50	<p>Schadevergoeding. Verzoek van A. B. H. Neys, gedagteekend Soekaboemi 23 Mei 1922, betreffende het toekennen van een schadevergoe-ding voor door hem tengevolge, van vermeend onbillijke behandeling geleden financieel nadeel.</p>	<p>De Commissie stelt voor adres-sant te berichten, dat hij zich tot het verkrijgen van een schadevergoeding in de eerste plaats tot de Regeering heeft te wenden.</p>	Conform Commissie H 920, 923.
51	<p>Tus-schenkomst. Verzoek van Mohamad Jasin, gedagteekend Pangkalan Brandan 24 Februari 1922, om tus-schenkomst (on gezegd).</p>	<p>De Commissie stelt voor dit verzoekschrift als zijnde on-gezegd ter zijde te leggen.</p>	Conform Commissie H 206.

Volgno.	Inhoud.	Rapport der Commissie.	Beslissing van den Volksraad.
52	<p>Tusschenkomst. Verzoek van Soetan Sahiroen Alam en Sidi Jacob, gedagteekend Goenoeng Sitoli 18 April 1922, om tegemoet te komen aan in overgelegde moties neergelegde wenschen, ten aanzien van:</p> <p>a. het adatrecht ter bestraffing van Inlanders; b. den afkoop van heerendiensten; c. de oprichting van een H. I. S. te Goenoeng Sitoli; d. de plaatsing van een landbouwleeraar en de uitbreiding van den veestapel; e. de oprichting van een telegraafkantoor.</p>	<p>De Commissie stelt voor dit verzoekschrift ter kennis van de Regeering te brengen.</p>	<p>Conform Commissie H 920, 923.</p>
53	<p>Tusschenkomst. Verzoek van het bestuur der vereeniging „Inlandsehe burgers Menado”, gedagteekend Menado 3 Mei 1922, om inwilliging van wenschen ten aanzien van:</p> <p>a. de overdracht van bestuur van den wijkmeester der Inlandsehe burgers op het districtshoofd; b. het aanstellen van leden van den Minahassaraad uit de Inlandsehe burgers.</p>	<p>De Commissie stelt voor der Regeering te verzoeken, den Volksraad t.g.t. in kennis te stellen met de op een gelijksoortig tot Haar gericht rekest genomen of nog te nemen beslissingen.</p>	<p>Conform Commissie H 920, 923.</p>
54	<p>Uitzetting. Verzoek van Th. Zinovieff en Th. Zachartschenko, gewezen technische ambtenaren, gedagteekend Weltevreden 3 November 1921, inzake hunne eventueele uitzetting naar vijandelijk gebied.</p> <p>Index 2e gew. zitting 1921, lijst 8, No. 91. Brief van den 1sten Gouvernements-Secretaris van 13 Februari 1922 No. 104X heeft op dit verzoek betrekking.</p>	<p>Aangezien blijkens van de Regeering ontvangen inlichtingen adressanten intuschen uit Nederlandsch-Indië zijn verwijderd en daarbij met hun wenschen zooveel mogelijk rekening is gehouden, wordt voorgesteld het rekest ter zijde te leggen.</p>	<p>Conform Commissie H 205.</p>
55	<p>Verbanning. Verzoek van Teukoe Boedjang, zelfbestuurder van Nisam (Atjeh) gedagteekend Meulaboh 25 Juli 1921, om opheffing van zijne verbanning.</p> <p>Index 2e gew. zitting 1921, lijst 8, No. 92. Brief van den 1sten Gouvernements-Secretaris van 22 Februari 1922 No. 130X heeft op dit verzoek betrekking.</p>	<p>Aangezien blijkens Gouvernements-besluit van 15 Februari 1922 No. IX de Gouverneur-Generaal het noodig heeft geoordeeld adressant van zijne waardigheid van bestuurder van het landschap Nisam te ontheffen en hem de hoofdplaats Merauke van de afdeeling Zuid-Nieuw-Guinea tot verblijf is aangewezen, wordt voorgesteld het rekest ter zijde te leggen.</p>	<p>Conform Commissie H 206.</p>
56	<p>Verbanning. Verzoek der Balische vrouw Ni Koeplit, gedagteekend Atamboea 12 October 1920, om tusschenkomst ter erlanging van opheffing van hare verbanning naar Timor.</p> <p>Index 2e gew. zitting 1920, lijst 8, No. 2; 1e gew. zitting 1921, lijst 8, No. 2. Brieven van den 1sten Gouvernements-Secretaris van 4 April 1921 No. 1106 en 3 Februari 1922 No. 299 hebben op dit verzoek betrekking.</p>	<p>Aangezien reeds bij Gouvernements-besluit van 5 Februari 1921 No. 1 op het gratieverzoek van adressante eene afwijzende beschikking werd genomen, stelt de Commissie voor adressante mede te deelen, dat haar verzoek niet voor inwilliging vatbaar is.</p>	<p>Conform Commissie H 205.</p>

Volgno.	Inhoud.	Rapport der Commissie.	Beslissing van den Volksraad.
57	<p>Verkiezing. Verzoek van Radja Jozua, gedagteekend Si Abal Abal 30 Januari 1920, om handhaving van zijn verkiezing tot negrihoofd en van de tijdens die verkiezing geldende negri-indeeling.</p> <p>Index 1e gew. zitting 1920, lijst 8, No. 79.</p> <p>Brief van den 1sten Gouvernements-Secretaris van 11 Februari 1922 No. 393b heeft op dit verzoek betrekking.</p>	<p>Aangezien blijkens van de Regeering ontvangen inlichtingen de aanspraken van adressant op het negorijhoofdschap zullen worden erkend, stelt de Commissie voor adressant hiervan mededeeling te doen.</p>	Conform Commissie H 205.
58	<p>Verkiezing. Verzoek van Martodoerio en Josotaroena van de desa Kali-Djamboe, onderdistrict Bener, district Loano, afdeeling Poerworedjo betreffende verkiezing van een hoofd voor genoemde desa.</p> <p>Index 2e gew. zitting 1921, lijst 8, No. 41.</p> <p>Brief van den 1sten Gouvernements-Secretaris van 21 Maart 1922 No. 781, heeft op dit verzoek betrekking.</p>	<p>De Commissie stelt voor adressant mede te deelen, dat na kennisneming van de ter zake door de Regeering verstrekte inlichtingen de Volksraad van oordeel is, dat de verkiezing van Pra-wirosemito tot desahoofd terecht niet werd bekrachtigd.</p>	Conform Commissie H 206.
59	<p>Verkiezing. Verzoek van Kartadidjaja, e. a., gedagteekend Kemiri 24 Juni 1922, in zake de verkiezing van een desahoofd voor de samen te voegen dessa's Kemili en Tapen.</p>	<p>De Commissie stelt voor dit rekest ter kennis van de Regeering te brengen en adressanten daarvan mededeeling te doen.</p>	Conform Commissie H 920, 923.
60	<p>Verlofsreglement. Verzoek van A. E. Hartwig, gedagteekend Weltevreden, 9 Juli 1922, inzake de toepassing van het verlofsreglement.</p>	<p>De Commissie stelt voor dit verzoekschrift ter kennis van de Regeering te brengen en adressant daarvan mededeeling te doen.</p>	Conform Commissie H 920, 923.
61	<p>Voedinggeld. Verzoek van J. Otto qq. het bestuur der vereeniging van gezagvoerders en stuurlieden in Nederlandsch-Indië, gedagteekend Weltevreden 3 Augustus 1922, betreffende de vermindering van het voedinggeld van f 15.— p. m.</p>	<p>De Commissie stelt voor het verzoekschrift ter kennis van de Regeering te brengen.</p>	Conform Commissie H 962.
62	<p>Wachtgeld. Verzoek van Raden Kartowinoto, gewezen koffiepakhuismeester te Kare (Madioen), gedagteekend Mataram (Lombok) 1 Augustus 1921, ter erlanging van wachtgeld.</p> <p>Index 2e gew. zitting 1921, lijst 8, No. 94.</p> <p>Brief van den 1sten Gouvernements-Secretaris van 28 Februari 1922 No. 526 heeft op dit verzoek betrekking.</p>	<p>De Commissie acht de van de Regeering ontvangen inlichtingen afdoende en stelt voor adressant onder toezending van een afschrift van het Regeeringsantwoord, mede te deelen, dat zijn verzoek niet voor inwilliging vatbaar is.</p>	Conform Commissie H 206.
63	<p>Weduwen- en weezenfonds. Verzoeken van het hoofdbestuur van den Koninklijken bond van gepensioneerde en eervol ontslagen officieren „Bendor”, gedagteekend 's Gravenhage 20 Februari en 20 Maart 1922, inzake de wijziging van het reglement voor het weduwen- en weezenfonds der Europeesche officieren van het Nederlandsch-Indische leger.</p>	<p>De Commissie stelt voor deze rekesten, die een voorstel betreffen, dat nog bij den Volksraad aanhangig is, ter secretarie ter inzage voor de leden te leggen.</p>	Conform Commissie H 208.

Volgnr.	Inhoud.	Rapport der Commissie.	Beslissing van den Volksraad.
64	<p>Weduwen- en weezenfonds. Verzoek van het hoofdbestuur der Europeesche onderofficiersvereniging „Ons Aller Belang”, om te bevorderen, dat aan de wenschen, neergelegd in een tweetal tot H. M. de Koningin gerichte rekestten, betrekking hebbend op het reglement voor het weduwen- en weezenfonds van militairen beneden den rang van officier bij de koloniale troepen, wordt tegemoet gekomen.</p>	<p>De Commissie stelt voor adressant in kennis te stellen met het door de Regeering medegedeelde t. a. v. het in bewerking zijnd nieuw reglement voor bedoeld fonds. (Zie Memorie van Antwoord, Ond. I — Afd. IX: stuk 8, blz. 16).</p>	<p>Conform Commissie H 920, 923.</p>
65	<p>Weduwen- en weezenfonds. Verzoek van het bestuur van den bond van oud-onderofficieren „Bandoeng en omstreken”, gedagteekend Bandoeng 29 April 1922, houdende bezwaren tegen de toepassing van art. 4, § 1 sub g en artt. 10, 15 en 16 van het reglement voor het weduwen- en weezenfonds van militairen beneden den rang van officier bij de koloniale troepen, met adhaesie betuigingen van het hoofdbestuur van de Europeesche onderofficiersvereniging „Ons Aller Belang” en van den bond van oud-onderofficieren „Midden-Java” te Semarang.</p>	<p>De Commissie stelt voor adressant in overweging te geven zich eerst met het verzoek tot den Gouverneur-Generaal te wenden, en de aandacht van verzoeker tevens te vestigen op de ter zake in het Afdeeliningsverslag (Ond. I — Afd. III: st. 8) voorkomende opmerkingen.</p>	<p>Conform Commissie H 209.</p>
66	<p>Weduwen- en weezenfonds. Verzoek van het bestuur van den N.-I. bond van oud-mindere militairen „Wij weten wat wij willen”, ongedagteekend, betreffende de toepassing van de artikelen 4, § 1 sub g en 10, 15 en 16 van het reglement voor het weduwen- en weezenfonds van militairen beneden den rang van officier bij de koloniale troepen.</p>	<p>De Commissie stelt voor adressant in kennis te stellen met het door de Regeering medegedeelde t. a. v. het in bewerking zijnd nieuw reglement voor bedoeld fonds. (Zie Memorie van Antwoord, Ond. I — Afd. IX: stuk 8, blz. 16).</p>	<p>Conform Commissie H 920, 923.</p>

9. NAMENREGISTER.

AAJ (S. J.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1923, algemeene beschouwingen, over: inkrimping personeel centrale kantoren H 37, beperking uitzending personeel, vervroegd toekennen van pensioen, vertraging Indische belastingen H 38, financiële politiek H 39, 485, onderwijs politiek, beurzenstelsel H 40, autonomie H 486, recht van vergadering H 486; Afd. II, Justitie, over voorwaardelijke veroordeeling H 216, 428, Maritieme leden H. M. G. H 216—217, 428, premie-obligatieleeningen H 217, 428; Afd. III, Financiën, over: begrootingsbewaking H 181, productenbelasting H 181, geheimhouding namen van dagbladmedewerkers H 182, pandhuistaking H 182, staatsloterij H 182, uitzendingskosten H 183, kantoor voor reiswezen H 183, 537, contracten met de stoomvaartmaatschappij „Nederland” en „Rotterdamse Lloyd” H 183, bezuinigingsinspectie H 183, 537, militaire pensioenen vóór 1 Januari 1920 H 184—185; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: toezicht op administrateurs van afdeelingbanken H 282, 565, bureau voor de bestuurszaken der buitengewesten H 282, 565, automobielregeling H 282, bezoldiging hulpgezaghebbers H 282, 565, divisiecommandant op het hoofdkantoor der gewapende politie H 282, ontslag afdeelingcommandant der gewapende politie De Rooy H 282—283, 565, opheffing centraal-dépôt gewapende politie H 283, 565, verlichting van het centraal-dépôt H 283, vervanging gewapende politie door leger H 283—284, 565—566; Afd. VI, Landbouw Nijverheid en Handel, over: Indische handelsconsulaten H 662—663; Afd. IX, Oorlog, over: bezuiniging H 774—776, 837—838, intrekking van den duurtetoeslag H 774, moderniseering van het leger H 775, 776, luchtvaartafdeeling H 776, 837, kampement te Lahat H 776, 838, infanterie-geschut en antiluchtvaartgeschut H 776, reserve-officieren H 776, formatie van het korps officieren H 776, officiersopleiding H 777, 836, onderofficiersopleiding H 777, 838, huwelijken van militairen H 777, georganiseerd overleg H 777, positie van onderluitnants H 777, 837, O. A. B. H 777—778, overplaatsing sergeant Bos H 777—778, 836—837, censuur op maandblad O. A. B. H 778, 837, Indisch Bronbeek H 778, 837, duurtetoeslag van verpleegden — niet gezinshoofden H 778, militair laboratorium, H 778, 837, weduwen- en wezenfonds van militairen beneden den rang van officier H 778, regiments- en divisieverband H 779, 836, voeding H 779, 838, bezoldiging van Inlandsche fuseliers H 779, berg-artillerie H 779, beoordeelingsstelsel voor officieren H 779, politieleger H 780, 837, samenvoeging van de departementen van oorlog en marine H 836, intendance H 838, reproductie-inrichting van den topografischen dienst H 845, artilleriematerieel H 846; Afd. X, Marine, over: bezuiniging H 807, duurtetoeslag marine-personeel H 807, 819, marine-commandant te Soerabaja H 807, 808, 819, zeeofficier ter voorbereiding zeemilitie te Bandoeng H 807, 819, personeel van het departement H 808, 819, kweekschool te Makassar H 808, uitzending van personeel H 808, 809, 819, vliegdiens H 808, 819, korps militaire bedienden H 808, 819, hydrografische dienst H 809, uitzending van vliegtuigmateriaal H 809, 819, bestraffing van den onderofficier Beversluys H 809.

— reglement wed.- en wezenfonds der Europ. officieren H 849—850, 855, 866.

— regeling voor het Europeesch reservepersoneel van land- en zeemacht H 934—935, 954.

— nadere dienstplichtregeling H 951.

— aanvulling Indische tariefwet H 985, 987.

— verzoekschriften, over: het verzoek van eenige Inlandsche beambten bij het boschwezen om vrijstelling van paardenbelasting H 209, het verzoek van het bestuur van den bond van oud-onderofficieren „Bandoeng en omstreken” om wijziging van het reglement voor het weduwen- en wezenfonds van militairen beneden den rang van officier H 209, verwijzing in de inlichtingen der Regeering naar geheime brieven die niet aan den Volksraad worden overgelegd H 961, 962.

ARIODINOTO (R. M. A. P.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1923, Afd. II, Justitie, over: voorloopig onderzoek in strafzaken H 240—241, dwangschrijven H 241, kinderhuwelijken H 241, districtschrijvers belast met functies van adjunct-djaksa H 241—242; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: ontvoogding H 262—265, bezoldiging van gewestelijke secretarissen H 265, bezoldiging van gediplomeerde Inlandsche bestuursambtenaren H 265—266; Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: bevordering van den Inlandschen landbouw H 669—670, landbouwvoorlichtingsdienst H 670, oogstmislukking H 670, opheffing van de afdeling visseherij H 670.

BERGE (A. B. TEN).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1923, algemeene beschouwingen, over: bezuiniging H 63, leeningspolitiek, duurtetoeslag H 64, bezuinigingsinspectie, stakingsrecht van ambtenaren H 65—66, art. 123 R. R. H 66, herziening der staatsinrichting H 67; Afd. II, Justitie, over: Kantoor van arbeid H 242—243, sociale wetgeving H 243; Afd. III, Financiën over: pandhuistaking H 200—202; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: onderwijspolitiek, samenvoeging van inspecties, beurzenstelsel H 353, communisten aan het hoofd van internaten H 354, geest van het onderwijs H 354—356, paedagogische afdeling op het departement van Onderwijs en de onderwijsraad H 356—358, 623—624, handleidingencommissie H 621, voorklasse der H. I. S. H 622, uitzending van Inlandsche jongelieden met Europeesche akte H 622, technische hoogeschool H 622, Hollandsch-Chineesche kweekschool H 622; Afd. XI, Plaatselijk en Gewestelijk Zelfbestuur, over: toezicht op het financiële beheer der gemeenten H 859, vernietiging van het raadsbesluit der gemeente Batavia H 859, bezuiniging door de gemeenten H 860, autonomie der locale ressorten H 860.

— wijziging en aanvulling der locale radenordonnantie, over: wenschelijkheid van scherper toezicht op de handelingen der gemeentebesturen H 944—946, 982—983.

BERGMEIJER (P.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1923, algemeene beschouwingen, over: financiële toestand H 81—84, nivelleringsvoorstellen H 84, 505—506, regeeringscom-

missaris voor de invoering van de bestuurshervorming H 84, intrekking van den duurtetoelag H 85—87, 504—505, de Inlandsche beweging H 87—88, karakter van de begrooting, art. 123 Regeerings-reglement H 88, autonomie voor Indië H 89; Afd. I, Regeering en Hooge colleges, over: opdracht van het gouverneurschap van Atjeh aan een lid van den Raad van Indië H 158—159, 507; Afd. II, Justitie, over: directeursbenoeming H 210, gevangeniswezen H 210, voorwaardelijke veroordeeling H 210, 418, kinderhuwelijken H 418—419; Afd. III, Financiën, over: geheimhouding van namen der dagbladmedewerkers H 179, perceptiedienst H 180, toelating op verlofstractementen, bezuinigingsinspectie H 180, accountantsdienst H 180—181, 536; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: veroordeeling van den controleur Mulder te Kebon Djahé H 275, vervanging van gewapende politie door leger H 275—276, invoering regentschapsraden H 276—277, Inlandsche suikercultuur H 277—278, 573—574, opheffing centraalkantoor voor de statistiek H 278, 574, volkseredietwezen H 278; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: bezuiniging op het onderwijs H 331—332, beurzenstelsel H 332, subsidie aan het bijzonder onderwijs H 332—333, sexueele voorlichting H 333, toelatingsexamen tot de H. B. S. H 334, geest van het onderwijs H 334, 629—630, medisch- en juridisch hoogeronderwijs H 335—336, salarissen van onderwijzers aan gemeentescholen, H 336, pensioenmeering van bijzondere Inlandsche onderwijzers H 336, 628, krankzinnigen-gesticht te Lawang H 336—337; bezoldiging ass-apothekers, Deensehe artsen bij den B. G. D. H 337, Hollandsch-Chineesche kweekschool H 629; Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: uitvoering van de ordonnantie tot regeling van het ijkwezen H 649, de landbouwleeraar Smits H 649—650, 693—694, het rijstbedrijf Selatdjaran H 650, 694, opheffing stoeterij te Padalarang H 650—651, de I. C. A. H 651, import van australisch vleesch H 651, leiding van het departement H 693, verkoop klapperonderneming H 694; Afd. VII, Burgerlijke Openbare Werken, over: woningen in gebruik als landskantoren H 710—711; Afd. VIII, Gouvernementsbedrijven, over: organisatie van landsbedrijven H 749, onderdirecteur van het departement H 749, 802, het georganiseerd overleg bij den Post- Telegraaf- en Telefoon-dienst H 750, 802, afschaffing van gedeeltelijken vrijdom van port voor militairen e.a. H 750, een onbruikbaar toestel voor radiotelegrafie H 751.

— nadere dienstplichtregeling H 933—934.

— wijziging en aanvulling der locale radenordonnantie, over: aantasting der zelfstandigheid van de gemeenten H 942—943, 978—982.

BODENHAUSEN (C. W.).

Directeur van Financiën.

Beantwoordt bij de beraadslaging over de begrooting 1923, de algemeene beschouwingen, voor zooveel het financiële gedeelte betreft en spreekt daarbij over: het begrootingstekort H 456—460, leeningspolitiek H 460, 463, 472, afstooting van het buitenlandsch kapitaal H 461—463, 540—541, samenstelling van de begrooting H 463.

Beantwoordt met betrekking tot Afd. I, Regeering en Hooge Colleges den spreker over het salaris van den Regeeringsgemachtigde voor algemeene zaken H 464.

Beantwoordt de sprekers over Afd. III, Financiën en spreekt daarbij over: belastingdruk H 464, belastingherziening H 465, 545, vermogensbelasting H 465, inkomstenbelasting H 465, 466, raffinage- en productenbelasting H 466,

541—542, invordering van de belastingen H 467, 545, achterstand in den aanslag H 467, personeele belasting H 468, O. W. belasting H 468, geheimhouding namen van dagbladmedewerkers H 468, kinderaftrek H 469, 545, uitvoerrecht op klapperolie H 469, bezuinigingsinspectie H 469—470, 542, 544, gouvernements-accountantsdienst H 470, 543, kantoor voor reiswezen H 470, 543, pandhuisstaking H 471, 542, circulaire gericht tot het douane-personeel H 471—472, 544, personeel van 's landskassen H 472, militaire pensioenen vóór 1 Januari '20 H 472, wijziging reglement weduwen- en weezenfondsen H 542, heffing ineens H 544—545, zegelrecht voor certificaten 2e kl. scholen H 545.

— het voorstel tot aanvulling der Indische tariefwet H 985—987, 987.

DE BRUYN KOPS (J. W.).

Directeur der Burgerlijke Openbare Werken.

Doet mededeeling van eene vermindering van de restitutie aan de Sabang Maatschappij H 737—738.

Beantwoordt de sprekers over Afd. VII der begrooting 1923 en spreekt daarbij over: haven te Belawan H 738—739, 747, exploitatie der havens H 739, ontslag van personeel bij het baggerbedrijf H 739—740, koelieloodsen bij de havens H 740, verbetering van de prauwenhaven te Menado H 740, de avondleergang voor opleiding tot architect H 740, 748, huishuurindemniteit voor Inlandsche onderwijzers H 740, 741, woningbouw voor ambtenaren H 741, 747, woningen in gebruik als landskantoren H 741, 748, bouw van 2e klasse scholen in de Minahassa H 741, 747—748, wegecongres H 742, voertuigenbelasting H 742, verhouding tusschen dept. der B. O. W. en gemeentebesturen H 742, bevoeiingswerken H 742—743, Solovalleiwerken H 743—744, keuring van stoomketels H 744, 747, te groote voorraad bruggenmaterieel H 745, positie van den algemeenen pakhuismeester H 745.

BUFFART (Mr. J. F. A. M.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1923, algemeene beschouwingen, over: financiële politiek, bezuiniging, afschrikking van het kapitaal H 22—25, 495—498; Afd. II, Justitie, over: uitbreiding van de competentie-grens der residentierechters H 244, 423, opheffing Raad van Justitie te Padang H 244, niet gegradueerde landrechters H 244, assistenten-regeling H 244—251, 423—426; Afd. III, Financiën, over: late invoering van belastingen, oorlogswinstbelasting H 164—167; Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: omvang van de Inlandsche rubbercultuur H 675; Afd. VII, Burgerlijke Openbare Werken, over: de haven te Belawan H 707—710, 745—746; Afd. XI, Plaatselijk en Gewestelijk Zelfbestuur, over: de uitkeeringen aan het cultuurgebied der Oostkust van Sumatra H 857—859, 868—870.

— wijziging en aanvulling der locale radenordonnantie, over: het amendement (Ond. 4 — stuk 6) om het toezicht op de handelingen van gemeentebesturen in eerste instantie te doen berusten bij Voorzitter van den Gewestelijken raad of het Hoofd van Gewestelijk bestuur H 983—984.

BURER (W.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1923, algemeene beschouwingen, over: Indische belastingen in de Staten-Generaal bezuiniging H 50, 482, duurtetoelag, inkrimping personeel centrale kantoren, woningbouw H

50—51, steun aan werkzoekenden, afschaffing art. 123 R. R. H 52—53, 483—484; Afd. III, Financiën, over: vermindering van belasting voor groote gezinnen H 168—169, 539, kindertoeslag H 169, inkomstenbelasting H 170, belastingherziening H 539; Afd. VII, Burgerlijke Openbare Werken, over: woningbouw voor ambtenaren H 711, 745; Afd. IX, Oorlog, over: inkrimping van de legersterkte H 780—781, moderniseering van het leger H 780—781, uitgaven voor het leger H 781, huisvesting van onderofficieren H 781, Europeesche militie H 781.

— verzoekschriften, over: een verzoek van gepensioneerde districtshoofden in de res. Menado om pensioensverhooging H 207.

COWAN (Mr. F. J. H.).

Directeur van Justitie.

Beantwoordt de sprekers over Afdeeling II, Justitie, der begrooting 1923 en spreekt daarbij over: directeursbenoeming H 399, voorwaardelijke veroordeeling H 399, 401, forum privilegiatum H 399, benoeming president Hooggerichtshof H 399—400, maritieme leden H. M. G. H 400, nietgegradueerde landrechters H 401, afhandeling van faillissementen door de weeskamers H 401, premie-obligatie leeningen H 401, instelling van landgerechten in Menado H 401, Kantoor van Arbeid H 401, 402—403, assistenten-regeling H 401—402, 474, competentie residentiegerechten in de buitengewesten H 402, preventieve hechtenis H 402, politieke gevangenen H 402, kinderhuwelijken H 402, districtsschrijvers belast met de functies van adjunct-djaksa H 402, arbeidsinspectie H 403, 474, rechtsschool H 403, 473—474, Inlandsch notariaat H 403—404, 472—473, Inlandsche rechtsbijstand H 403, 404—405, 472, transmigratie van werkvolk op Java H 405, 473, summiere procedure H 405, getuigen-gelden H 405, wit ambtseostuum voor Inlandsche officieren van Justitie in de buitengewesten H 406, gevangeniswezen H 406—407, 474, 475, gevangenisstoestanden H 407—410, 474—475, gevangenisvoeding H 409—410, vooronderzoek in strafzaken H 475.

CRAMER (CH. G.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1923, algemeene beschouwingen, over: financieele politiek, tekort op de begrooting H 132, 529—530, verdraging van belasting-ontwerpen, heffing in eens H 133, beurzenstelsel H 135, tegenwerking van het groot-kapitaal H 137—140, 531—533, duurtetoeslag H 141, 530, herziening staatsinrichting H 141, autonomie-beweging H 142, benoeming van Volksraadsleden H 142, 530, economische raad, politieke stroomingen, communisme H 143, 533, stakingsrecht H 144; Afd. I, Regeering en Hooge College's, over: wijziging van de Comptabiliteitswet H 160; Afd. II, Justitie, over: gevangenisstoestanden H 218—220, gevangenisvoeding H 220, Kantoor van Arbeid H 220, 419, arbeidsinspectie H 220, assistenten-regeling H 220—222, 419—421; Afd. III, Financiën, over: oliebelasting en productenbelasting H 174—176, verplichte boekhouding voor iedereen H 177, heffing ineens H 538, afstooting van buitenlandsch kapitaal H 538—539; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: opleiding voor het kadaster H 286—287, agrarische hervorming in de Vorstenlanden H 287, kolonisatie in de Lampongs H 287—289; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: analfabetisme H 360—361, ambachtsonderwijs H 361, inspectie van het technisch onderwijs, middelbare technische school H 362, technische hoogeschool H 363, apothekers-assisten-

ten bezoldigingen, Zondagsrust H 363—365, aantal artsen bij de B. G. D., depart. van Volksgezondheid H 365—366; Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: opheffing afdeeling visscherij H 651, 657, 697, de landbouwvoorlichtingsdienst H 652, 698, achteruitgang Inl. landbouw en oogstmislukking H 652—653, 698, bevordering zijde-industrie H 653, 698, katoencultuur op Timor H 654, het rijstbedrijf Selatdjaran H 654—656, 695—697, verkoop van tot het caoutchoucbedrijf behoorende ondernemingen H 656—657, 698—699, 704, oprichting proeffabrieken H 657, 699, 706, textielindustrie H 657—658, 699, leiding van het departement H 695; Afd. VII, Burgerlijke Openbare Werken, over: tegengang der werkeloosheid H 714, de keuring van stoomketels H 715, 743, het wegencongres H 715—716, haven te Belawan H 716, koelieloodsen bij de havens H 716, bevoeiingswerken H 716—717, 745, Solovalleiwerken H 717; Afd. VIII, Gouvernementsbedrijven, over: uitkomsten van de landsbedrijven H 754—755, 803, onderdirecteur van het departement H 755, briketteering van Boekit-Asem kolen H 756, ijzerertsontginning in Celebes H 756, het georganiseerd overleg bij den P. T. T. dienst H 756, 803.

DAHLER (P. F.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1923, algemeene beschouwingen, over: onderwijsuitbreiding H 108, gelijke rassenbehandeling H 109, benoeming adviseur voor Inl. zaken, bezuiniging H 110, 528, goedkeuring statuten N. I. P. H 110, maatregelen tegen communisme, autonomie-actie, staking van ambtenaren H 111, Al-Indië congres H 112—114; Afd. II, Justitie, over: afzondering van politieke gevangenen H 228, 429, rassenjustitie H 228, 231, 420, 430, vertrouwen in de Justitie H 231, 430, zaak van den S.S. ambtenaar Combé H 231, veroordeeling Huber H 231—232, optreden der politie op openbare vergaderingen H 232—234, 329, kwestie-Zentgraaf H 430; Afd. III, Financiën, over: ontevredenheid bij den pandhuisdienst H 196—197, circulaire van den inspecteur der douane H 197—198, 538, duurtetoeslag op de verlofstractementen H 198; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: volkslectuur H 351, 617, geest van het onderwijs, analfabetisme bestrijdingscomité H 352; Afd. VIII, Gouvernementsbedrijven, over: personeele aangelegenheid betreffende den dienst der S.S. H 756—761, 803—804.

— nadere dienstplichtregeling H 931—933.

— verzoekschriften, over: uitstel van behandeling van verzoekschriften H 922, de bezwaren van La Pasinringi tegen uitgifte in concessie van gronden in Celebes H 958, de klachten van de Perserikatan Kaoem Tani te Beran tegen bestuursambtenaren H 958—961.

DJAJADININGRAT (R. A. A. A.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1923, algemeene beschouwingen, over: rassenkwestie H 120—123, politieke ontwikkeling H 124—126, 513—515; Afd. II, Justitie, over: kinderhuwelijken H 239—240, 430, adattoestanden H 240, 430; Afd. III, Financiën, over: personeele belasting H 171, belastingherziening H 537; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: overplaatsing van Inlandsche bestuursambtenaren H 316, verzwaaring van desdiensten H 317; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: onderwijspolitiek H 383, ambachtsonderwijs H 383—385; Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: Inl. nijverheid H 673—

674, bevordering der visscherij H 674, 699—700, 705, bevordering van den kolonialen handel H 674—675.

DWIDJOSEWOJO (M. W.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1923, algemeene beschouwingen, over: Inlandsche beweging H 105—106, de pers H 106, pandhuisstaking, vergaderrecht in Solo H 107—108, 520; Afd. III, Financiën, over: pandhuisstaking H 185—187; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: onderwijspolitiek H 385—386.

— verzoekschriften, over: de klacht in zake niet-toelating van Javaansche kinderen tot de H. I. S. te Singaradja H 958.

DIJKSTRA (G. K.).

Commandant van het leger en hoofd van het dept. van Oorlog.

Beantwoordt de sprekers over Afd. IX, Oorlog, der begrooting 1923 en spreekt daarbij over: bestemming en moderniseering van het leger H 823, 844, Europeesche militia H 823, 825, 829, 835, politieleger H 823, samenvoeging van de departementen van Oorlog en Marine H 823, 843, regiments- en divisie-verband H 824, bevorderingskansen van officieren H 824, cavalerie H 824—825, materieel H 825, 844, extra aanschaffing van gewermunitie H 825, beoordeelingsstelsel van de officieren H 825—826, 844, weduwen- en wezenfonds van de officieren H 826, reproductie-inrichting van den topografischen dienst H 826, 844, munitie-fabriek H 826—827, 844, inkrimping en uitbreiding van de legersterkte H 827, huisvesting van gehuwde mindere militairen H 827, vermindering van het alcoholgebruik in de cantines H 827—828, formatie van het corps officieren H 828, officiers- en onderofficiersopleiding H 828, 843, 844, internaat voor kinderen van mindere militairen H 828, intrekking van den duurtetoelag H 828, Ons Aller Belang H 828, 829, voeding H 828, overplaatsing sergeant Bos H 829, 843, maandblad van O. A. B. H 829, 843, Indisch Bronbeek H 829, 843, militair laboratorium H 829, 843, weduwen en wezenfonds voor militairen beneden den rang van officier H 829, hospitalen H 829, huisvesting van onderofficieren H 829, militair-geneeskundige dienst H 829, 844, rapport der hospitaalcommissie H 829, geslachtsziekten H 829—830, 831, militair pharmaceutische dienst H 830, longtuberculose H 830, 831, beri-beri H 830—831, oefeningsstelsel van het Java-leger H 831, 844, overgang reserve-officieren naar het vaste corps H 831, dienstplicht- en reservepersoneel H 831, hospitaaladministratie H 831, steun aan gegageerde en gepensioneerde militairen H 831, bezuiniging H 831—835, bezoldiging van mindere militairen H 832, bezoldiging van onderofficieren H 832, 833, geest in het leger H 833, voeding H 833, wederopneming in de menage van gehuwde militairen H 833, infanteriegeschut H 833, 834, berggeschut H 833, 834, houwitsers H 833, 834, onderlu tenants H 834, 843, bevordering van onderofficieren H 834, bezoldiging van officieren H 834, luchtvaartafdeeling H 835, 844, kampement te Lahat H 835, 844, uitzending en verlenging van de detachering van reserve-officieren H 835.

— reglement weduwen- en wezenfonds der Europ. officieren H 853—855, 866.

ENGELENBERG (A. J. N.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1923, algemeene beschouwingen, over: financiële toestand H 148—152, werving van personeel in Nederland, duurt-

toeslag H 152, nivelleeringsvoorstellen, werkloosheid, autonomaetie H 153—155, communisme H 155, adviezen van den Volksraad, positie van Volksraadsleden, Inl. beweging H 156—157; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: de bestuurshervorming H 301—305, 576—577, eischen van geschiktheid voor desahoofden H 303, Inlandsche beweging H 303, instelling van regentschapsraden H 304, vervanging van gew. politie door leger H 306, benoeming van res. Van der Jagt H 574—576; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: beurzenstelsel H 394, onderwijspolitiek H 394—397, juridische hoogeschool, onderwijsraad H 398; Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: bevordering van den Inl. landbouw H 666—667, de veestapel H 667, verwerking van mais tot „corngrits" H 667—668, het ijkwezen H 668—669; Afd. VII, Burgerlijke Openbare Werken, over: wenschelijkheid tot uitbreiding van bevoeiingswerken H 711—712, exploitatie van de havens H 712—713, 747, woningbouw voor ambtenaren H 747, avondleergang voor opleiding tot architect H 747; Afd. VIII, Gouvernementsbedrijven, over: organisatie van landsbedrijven H 751—752; Afd. IX, Oorlog, over: militair geneeskundige dienst H 783—784, 839—840, rapport der hospitaalcommissie H 783—784, trachoom H 784, geslachtsziekten H 784, 785, militair pharmaceutische dienst H 784, longtuberculose H 785, beri-beri H 785, reorganisatie van het leger H 840, bezuiniging H 840, 846, artilleriesmaterieel H 846.

GALESTIN (Mr. A. A.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1923, algemeene beschouwingen, over: duurtetoelag, bezuinigingspolitiek, subsidie- en beurzenstelsel bij het onderwijs H 21—22; Afd. III, Financiën, over: inkomstenbelasting H 202, pandhuisstaking H 202.

GENNEP (Mr. A. VAN).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1923, algemeene beschouwingen, over: toekening van autonomie aan Indië H 40—48, 508—512, herziening der staatsinstellingen, rascriterium H 48—50; Afd. II, Justitie, over: Inlandsche juristenstand H 234, rechtsschool H 234, 416, 417—418, Inlandsch notariaat H 235, 416, Inlandsche rechtsbijstand H 235—236, 417, tekort aan rechterlijke ambtenaren H 236, abiturienten der rechtsschool H 236, transigratie van werkvolk op Java H 236—238, 417, summiere procedure in strafzaken bij den landraad H 238—239; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: het onderwijssysteem H 631—634; Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: koffie-aanplantingen der bevolking en koffiediefstalpen H 671—672, inkrimping van den rubberaanplant H 672, aankoop van buitenlandse rijst H 673.

GOEJE (C. H. DE).

Hoofdinspecteur, hoofd van den dienst van Scheepvaart.

Beantwoordt de opmerkingen met betrekking tot de scheepvaart, bij de beraadslaging over Afd. X, Marine, der begrooting 1923 gemaakt, en spreekt daarbij over: uitzending van personeel voor den hydrografischen dienst H 817, voorloopig machinisten-diploma H 817—818, kabelschip Zuiderkruis H 818, voeding schepelingen Gouvernements-marine H 818, verbetering van vaarwaters H 818.

HOUTSMA (G. J.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1923, algemeene beschouwingen, over: de financiën, inkrim-

ping van personeel, duurtetoeslag, ontslagverleening aan ambtenaren, beurzenstelsel H 58—59, gouvernementbedrijven, winstaandeelkassen, nieuwe belastingen, afstooting van het kapitaal, bezuinigingscommissie, begrotingscontrôle H 60; Afd. II, Justitie, over: Kantoor van Arbeid H 477; Afd. III, Financiën, over: achterstand bij den belastingaanslag, oorlogswinstbelasting, bezuinigingsinspectie H 168, 536.

Motiveert zijn stem, die hij tegen alle amendementen en moties, welke tot verhooging der uitgaven leiden, zal uitbrengen H 477.

JAGT (M. B. van der).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1923, algemeene beschouwingen, over: pandhuisstaking H 95—99, autonomieactie H 99—101; Afd. III, Financiën, over: rechedienst bij de belastingen H 195, Inl. personeel bij 's landskassen H 196; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: bezoldiging van hulp-schrijvers H 266, automobielregeling H 266—267, volksredietwezen en centrale kas H 267—269, opheffing bestuursacademie H 269—270, bezoldiging van Europ. bestuursambtenaren H 270, vervanging van gewapende politie door leger H 270—275.

's JACOB (Mr. H.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1923, algemeene beschouwingen, over: de financiële toestand H 18—21, tekorten op de begrooting, aangaan van leeningen H 19, 499, baten van landsbedrijven, opvoeren van belastingen, bezuiniging H 20, 498—502; Afd. III, Financiën, over: belastingpolitiek, vertraging der belastingontwerpen H 161—162, uitvoerrecht op klapperolie H 163; Afd. IX, Oorlog, over: reproductie-inrichting van den topografischen dienst H 769—770, 838—839, 844—845, munitiefabriek H 770—771, 839.

JONGENEEL (Mr. D. J.).

Adviseur voor de Decentralisatie.

Beantwoordt de sprekers over afdeling XI, Plaatselijk en Gewestelijk Zelfbestuur, en spreekt daarbij over: toezicht op het financieel beheer der gemeenten H 860—861, 870, vernietiging van het raadsbesluit der gemeente Batavia H 861—862, 870, financiële verhouding tussehen Land en gemeenten H 862, 870, accrèsregeling H 862, 864—866, 870, 871—872, opheffing van Inlandsche gemeenten H 863, 871, kiesrecht voor de gemeenteraden H 863, 870, 871, bezuiniging door de gemeenten H 866, autonomie der locale ressorten H 866, Minahassaraad H 866.

— het voorstel tot wijziging en aanvulling der locale raden-ordonnantie en spreekt daarbij over: het toezicht op de gemeentebesturen in 't algemeen H 963—964, vaststelling van het salaris van den gemeentesecretaris H 964—967, 988, toezicht op vermogensrechtelijke handelingen H 967—972, 988—990.

KAMIL (R.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1923, algemeene beschouwingen, over: toekenning van studiebeurzen H 114; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: bezoldiging der regenten, ontvangkosten en buitenlandsch verlof voor regenten H 253—254; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: de A. M. S. te Djokja H 325, geest van het onderwijs H 327, 617, gesubsidieerde fröbelscholen H 327, ziekenhuis voor Inlandsche vrouwen H 618.

KAN (H. H.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1923, algemeene beschouwingen, over: bezuiniging, toekenning van Koninklijke onderscheidingen H 127—128, wedde van den landvoogd H 512; Afd. III, Financiën, over: O. W. belasting H 172—173, 539—540; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: toelatingsexamen H. B. S. H 374—376, 636.

KERKKAMP (H. C.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1923, algemeene beschouwingen, over: autonomie-actie H 90, financiële politiek H 90—92, Inlandsche beweging H 92, regenten en de autonomie-actie H 93—94, 515—518, pandhuisstaking H 94; Afd. II, Justitie, over: benoeming president Hooggerechtshof H 211—212, 426 samenstelling Hoog Militair Gerechtshof H 212, 426, niet-gegradueerde landrechters H 212, gevangeniswezen H 212—214, 427—428, gevangistoestanden H 214—216, 427—428; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: vervanging van gewapende politie door leger H 306—308, 578; Afd. VII, Burgerlijke Openbare Werken, over: werkwijze van den dienst der B. O. W. H 719, wegencongres H 719, verhouding tussehen dept. der B. O. W. en de gemeentebesturen H 719; Afd. VIII, Gouvernementsbedrijven, over: het rapport der commissie van onderzoek naar het beheer der S. S. H 752, tariefsverhooging bij de S. S. H 752—753, expresverbinding H 753, reorganisatie van het bestuur der S. S. H 753, het toezicht op de lijnen H 753—754, nieuwe verbinding Solo—Djokja H 754; Afd. IX, Oorlog, over: moderniseering van het leger H 785, oefeningsstelsel van het Java-leger H 785—786, 842, overgang van reserve-officieren naar het vaste corps H 786, bezoldiging van mindere militairen H 786, beoordeelingsstelsel van de officieren H 786—787, 841—842, bevordering tot hoofdofficier bij den topografischen dienst tijdens verlof H 787—788, afdeling dienstplicht en reservepersoneel H 788, regiments- en divisieverband H 788, cavalerie H 789, hospitaaladministratie H 789, rapport der hospitaal commissie H 789, bezuiniging op de luchtvaartafdeeling H 789—790, steun aan oude gepensioneerde en gegageerde militairen H 790, reproductie inrichting van den topografischen dienst H 842—843; Afd. X, Marine, over: bezuiniging H 810, aanbouw enz. van schepen in Nederland H 810, kabelschip „Zuiderkruis" H 810, vliegdiens H 810, toelagen ondergeschikt technisch burgerlijk personeel marine-etablisement H 810, werktuigkundigen H 810, inspecteerend personeel van scheepvaart H 810, voeding H 811, verbetering van vaarwaters H 811, algemeene kosten der zeemacht H 811, kleeding Inlandsche schepelingen H 811, korps militaire bedienden H 811, marine-commandant te Soerabaja H 811, 820, zeeofficier te Bandoeng H 811, kweekschool te Makasser H 811, 820, verhoudingen aan boord H 811—812, eigen Indische Marine H 812; Afd. XI, Plaatselijk en Gewestelijk Zelfbestuur, over: toezicht op het financieel beheer der gemeenten H 856, 867, vernietiging van het raadsbesluit der gemeente Batavia H 856, 868, financiële verhouding tussehen Land en gemeenten H 856, 868, accrèsregeling H 856—857, opheffing van Inlandsche gemeenten H 857, 868, kiesrecht voor gemeenteraden H 857—867.

— reglement weduwen- en weezenfonds Europ. officieren H 846—849.

— nadere dienstplichtregeling H 930—931.

— wijziging en aanvulling der locale raden-ordonnantie, over: aantasting van zelfstan-

digheid der gemeenten H 939—940, 975, vaststelling van het salaris van den gemeente-secretaris H 940—975, toezicht op vermogensrechtelijke handelingen H 940—942, 975—978.

KHOUW KIM AN.

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1923, Afd. III, Financiën, over: personeele belasting H 170.

KIÈS (C. H. M. H.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1923, algemeene beschouwingen, over: bestuurshervorming en grondwetsherziening H 54—55, positie van Volksraadsleden H 55, 520, de vlootwet H 55, waarde der Volksraadsadviezen, nivelleeringsvoorstellen, bezuinigingsinspectie H 56—57, 519—520, bezuiniging bedrijvenwet H 57—58, 518—519; Afd. III, Financiën, over: belastingherziening H 192—193, kantoor voor reiswezen H 193—194, 537, 545 militaire pensioenen vóór 1 Januari 1920 H 194; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: vervanging van gewapende politie door leger H 257—258, 570—573; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: volksgezondheidsdienst H 376, 636—637, hygiënische toestanden in de desa, pestbestrijding H 377, 637; Afd. IX, Oorlog, over: politieleger H 764, regiments- en divisieverband H 764—765, bezuiniging H 765—768, beoordeelingsstelsel H 765, 768—769, 841, bezoldiging van officieren H 765, bezoldiging van Inlandse fuseliers H 766, 840, bezoldiging van onderofficieren H 766, 841, inkomsten élèves militaire school H 766, voeding H 767, 840, huwelijken van militairen H 767, 841, materieel H 767, infanterie- en berggeschut H 767, houwitsers H 767, Inlandse militie H 768, aantal onderluitenanten H 768, gewapende politie en leger H 768, geest in het leger H 769.

— reglement weduwen- en weezenfonds voor Europ. officieren H 768, 849.

— nadere dienstplichtregeling H 933.

— verzoekschriften over: het verzoek van gepensioneerde districtshoofden in de residentie Menado om pensioensverhoging H 208, het verzoek van eenige Inlandse beambten van het boschwezen om vrijstelling van paardenbelasting H 209, de wijze van behandeling van verzoekschriften door den Volksraad H 919, het verzoek van La Pasinringi, Aroe Matoewa van Binoeang, om tegemoet te komen aan zijne bezwaren tegen uitgifte in concessie van gronden in Celebes H 922.

KROESEN (T. J.).

Commandant van het Leger en hoofd van het dept. van Oorlog.

Deelt mede eene wijziging van art. 19 (2) van het ontwerp-dienstplichtbesluit H 929.

Beantwoordt de sprekers over het ontwerp K. B. inzake de nadere dienstplichtregeling H 949—951, 951—952.

— de regeling voor het Europeesch reserve personeel van land- en zeemacht H 953, 954—955.

KOESOEMO JOEDO (P. T. A.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1923, Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: ontvoogding H 254—257.

LAOH (F.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1923, Afd. II, Justitie, over: verhoging getuigengelden H

251, wit ambtscostuum voor Inlandse officieren van Justitie in de buitengewesten H 251; Afd. III, Financiën, over: vermogensbelasting H 199, inkomstenbelasting H 199—200, geheimhouding namen van dagbladmedewerkers H 200, bezuinigingsinspectie H 200; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: opvoeding van zoons van a. s. zelfbestuurders H 320, 578—579, positie van gewestelijk secretaris H 320—321, 579; bezoldiging van districtshoofden in de Minahassa H 321—322, 579, bijgebouwen bij de districtskantoren in de Minahassa H 322, 578, werkbaarheidsbelasting H 322, positie gediplomeerde gezaghebbers H 322; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: beurzenstelsel, onderwijspolitiek H 391, particuliere H. I. S. H 391, schoolgebouwen H 392, 628, leergang zeevaartkunde H 393, 628, omvorming speciale H. I. S. in H. I. S. H 393, 628, peil van het volksonderwijs H 393—394; Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: studeerende Indische veeartsen in Nederland H 660—662; oliepalmenecultuur H 662, plaatsing van een landbouwleeraar in de residentie Menado H 662; Afd. VII, Burgerlijke Openbare Werken, over: bouw van 2e klasse scholen in de Minahassa H 718, 746, de voertuigenbelasting H 718, 746, de positie van den algemeenen pakhuismeester H 718, verbetering prauwenhaven te Menado H 718, 746, te groote voorraden bruggenmateriaal H 719; Afd. IX, Oorlog, over: huisvesting van inheemsche sergeanten 1e kl. H 782, internaat voor kinderen van mindere militairen H 782, opleiding van onderofficieren H 782, pupillenschool te Gombong H 782, bezoldiging van onderofficieren H 782—783; Afd. X, Marine, over: voorloopig diploma voor scheepsmachinisten H 809—810.

— verzoekschriften over: het verzoek van gepensioneerde districtshoofden in de residentie Menado om pensioensverhoging H 207, 208.

LIM A PAT.

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1923, Afd. II, Justitie, over: afhandeling van faillissementen door de weeskamers H 216.

LONKHUYZEN (J. J. VAN).

Hoofdinspecteur van den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst.

Beantwoordt bij de beraadslaging over Afd. V der begrooting 1923 de sprekers over den B. G. D. en spreekt daarbij over: stichting van ziekenhuizen, krankzinnigengesticht te Lawang, bezoldiging van apothekers-assistenten H 611, Deensehe artsen, H 612, 645, hygiënische toestanden op Noesa-Kembangan H 612, sterftecijfers, Zondagsrust voor apothekers-assistenten, vermindering van gouvernementsartsen H 613, hygiënische toestanden op Tandjong-Priok H 614, volksgezondheidsdienst H 614—615, 645, bestrijding volksziekten H 615, 646, opleiding van vroedvrouwen H 616, Inlanders van zekere „standing" opgenomen in krankzinnigengestichten H 616.

MANDAGIE (P. A.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1923, algemeene beschouwingen, over: bezuiniging H 145, rechtshoogeschool, rassentegenstelling H 146; Afd. II, Justitie, over: vooronderzoek in strafzaken H 217—218, tekort aan rechterlijke ambtenaren H 218, landraad te Menado H 218, handhaving ambt van hoofdjaksa H 218; Afd. III, Financiën, over: vermogensbelasting H 178, kantoor voor reiswezen H 179; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over:

B. B. congres H 293, ontvoogding van het Inl. bestuur in de buitengewesten H 294, 567, afkoopregeling voor de Minahassa H 295, Inl. gemeente-ordonnantie voor de residentie Menado H 295, 567, bezoldiging van hulpschrijvers H 295, bestuursindeeling in de Minahassa H 296, afdelingsbanken in de Minahassa H 296, 566, vervanging gewapende politie door leger H 296, bureau voor de bestuurszaken der buitengewesten H 296, positie der gezaghebbers H 297; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: een rechtsgeleerde hogeschool H 327, lichamelijke opvoeding, onderwijs in handenarbeid en huishoudelijke vakken H 328, peil van het onderwijs op Sangir H 630—631; Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: rijstbedrijf Selatdjaran H 663—664, bevordering van den Inl. landbouw H 664—665, bevordering van tuinbouw en vruchten-teelt H 665—666; Afd. X, Marine, over: kweekschool te Makasser H 805—806, 819—820.

MEULEN (J. F. W. VAN DER).

Wd. Directeur van Onderwijs en Eeredienst.

Beantwoordt de sprekers over Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, der begrooting 1923 en spreekt daarbij over: onderwijspolitiek H 592, 641, schoolgebouwen H 593, 641, geest van het onderwijs H 593—596, 642—643, schoolbibliotheken H 593, peil van het volksonderwijs op Sangir H 594—595, ambachtsonderwijs H 596, beurzenstelsel H 596—597, 641, gesubsidiëerde fröbelscholen H 597, omzetting speciale scholen in H. I. S., H 598, 607, 641, zeevaartkundige cursus H 598, opleidingscholen voor Inl. ambtenaren H 598, middelbare technische scholen H 598, technische scholen H 599, adj.-inspecteur technisch-onderwijs H 599, maximum taak van leeraren H 599, 638, vereenvoudigde spelling H 599, vergoeding van reiskosten aan partie-onderwijzers H 600, juridische hogeschool H 600, pensionneering van Inl. onderwijzers bij partie. onderwijs H 600, 642, schoolgeldregeling H 600, schoolgebouwen H 601, 604, eind-examen van Inlandsche normaalschool H 601, 643, Nederlandsch op de normaalschool H 602, analfabetisme bestrijdingscomité H 602, schakelscholen H 602, schoolbedienden H 603, volkslectuur H 603, 638, bezuiniging op inspecties H 604, onderwijsraad en paedagogische afdeling H 604—606, 639—640, Maleisch op H. I. S. H 606, handleidingen commissie, H 606, 638, leermiddelen H 606, toelatings-examen H. B. S. H 607, 643, uitzending Inl. jongelieden met Eur. acte H 607, 609—610, 640—641, kleinambtenaars-examen H 608, volksonderwijs, schakelscholen H 608, H. I. S., instructie voor schoolopzieners H 608, inspecteurs 2de klasse scholen en volksscholen H 609, handelonderwijs H 609, opleiding personeel voor Westersch lageronderwijs H 610, 639, 643—644, splitsing voorklasse H. I. S. H 638, technische hogeschool H 639, handenarbeid 640, lichamelijke oefeningen op de lagere school H 640.

MOELIA (TODONG GELAR SOETAN GOENOENG).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1923, Afd. II, Justitie, over: forum privilegiatum voor Inlandsche hoofden H 210—211, gratieverzoek van Manullang H 211; Afd. IV, Binnenlandsch-Bestuur, over: het karakter van het adatbestuur in Tapanoeli H 289—290, bestuurs-hervorming H 290, Inl. gemeente-ordonnantie voor Tapanoeli H 291, 580; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: onderwijspolitiek H 367—368, handenarbeid H 368, 624, Inl. talen op de H. I. S., leermiddelen, handleidingcommissie H 369.

NEYTZELL DE WILDE (Mr. A.).

Advocaat-Generaal.

Beantwoordt bij de beraadslaging over Afdeling II, Justitie, der begrooting 1923 de sprekers over het optreden van het openbaar ministerie en spreekt daarbij over: gratieverzoek van Manullang H 411, onveiligheid in het Priamansche H 411, spionnenstelsel H 411—412, optreden der politie H 412, 413—415, 475—476, preventieve hechtenis H 413, vertrouwen in de Justitie H 415, 476, rassensjustitie H 415, 476, kwestie-Zentgraaff H 415.

Beantwoordt bij de beraadslaging over Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, der begrooting 1923 de sprekers over het optreden der politie en spreekt daarbij over: vervanging van gew. politie door het leger H 563—564, 590.

QUELJOE (R. P. DE).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1923, Afd. II, Justitie, over: forum privilegiatum van Inlandsche hoofden H 243—244; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: bezoldiging regenten op Ambon H 322, motorbooten voor de bestuursambtenaren in de Molukken H 322—323, plaatsing van oudere Europeesche bestuursambtenaren in het gewest Amboina H 323; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: Ambonsche school te Koeta-Radja H 381—382.

RIVAI (Dr. ABDUL).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1923, algemeene beschouwingen, over: financiële politiek in het verleden H 30—34, 477—481, afschrikking van het buitenlandsch kapitaal H 34, huidige financiële politiek H 34—37; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: hygiënische toestanden op Noesa Kembangan H 337—341, medische hogeschool, vorming van hulpartsen, bestrijding van volksziekten H 341.

ROELOFSEN (P. A.).

Directeur van Gouvernementsbedrijven.

Beantwoordt de sprekers over Afd. VIII, Gouvernementsbedrijven, en spreekt daarbij over: organisatie van landsbedrijven H 793—794, 795, onderdirecteur van het departement H 794, het georganiseerd overleg bij den P. T. T. dienst H 794—795, 804, afschaffing van gedeeltelijken vrijdom van port voor militairen e.a. H 795, exploitatie S. S. hotels H 796, tariefsverhoging bij de S. S. H 796, toezicht op de lijn H 796, nieuwe verbinding Solo—Djokja H 796—797, aanleg spoorwegen in Borneo H 797, briketteering van Boekit Asemkolen H 797, ijzerertsontginning in Celebes H 797, uitkomsten der landsbedrijven H 798—799, 804, personeele aangelegenheden betreffende den dienst der S. S. H 799—801, 804—805.

ROEP (B.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1923, algemeene beschouwingen, over: pandhuisstaking H 67, houding der Regeering tegenover communisten H 68—71, 492—495, recht van vereeniging en vergadering H 72—76; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: tekort aan bestuursambtenaren in de buitengewesten H 258—259, bezoldiging der hulpezaghebbers H 259—260, 570, bezoldiging der candidaat-gezaghebbers H 260—262, 569; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: Inlandsch volksonderwijs op Sangir en geest van het onderwijs H 369—364, 625.

— wijziging en aanvulling der locale raden-ordonnantie, over: vaststelling van het salaris van den gemeentesecretaris H 936—938, 973—974, toezicht op vermogensrechtelijke handelingen H 938—939, 975.

SADJIROEN (R.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1923, Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: het benoemingsreglement voor den Inl. bestuursdienst H 284—285, 566, instelling van desaraden H 285, samenvoeging regentschappen Banjoemas en Poerwokerto H 286, toelating tot de Inl. afdeling der bestuurschool H 286, 566.

SALIM (HADJI A.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1923, algemeene beschouwingen, over: financieele toestand H 101—103, 502, pandhuisstaking H 103—105, 504, politieke volksbeweging H 105; Afd. II, Justitie, over: vooronderzoek in strafzaken H 223—224, 422, gevangentoe-standen H 224, 225—226, 422, spionnenstelsel H 224, preventieve hechtenis H 223, 422, optreden der politie H 225, 422—423, proces-Tjokroaminoto H 226—227, Inlandsche rechtskundigen en notarissen H 227, adattoe-standen H 227—228; Afd. III, Financiën, over: pandhuis- staking H 189—192; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: benoeming van den heer Van der Jagt tot resident H 308—309, 566, belemmering van de volksbeweging H 310, 566, optreden der politie H 310—312; Afd. IX, Oorlog, over: bezuiniging H 772—773, uitbreiding en inkringing van het leger H 772—773, politieleger H 773—774, huwe-lijken van militairen H 774, bezoldiging van inheemsche onderofficieren en Europeesche fuseliers H 774.

SANDICK (J. C. F. VAN).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1923, Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: middelbaar technische school H 328, technische hoogeschool H 329, openbare technische scholen en middelbaar technisch onder-wijs H 330, overwerkgeelden voor leeraren H 331, 617; Afd. IX, Oorlog, over: reproductie-inrichting van den topografi- schen dienst H 843, 845—846.

SCHIPPERS (L. J.).

Directeur van Binnenlandsch Bestuur.

Beantwoordt de sprekers over Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, der begrooting voor 1923 en spreekt daar- bij over: bezoldiging van regenten, ontvangkosten en buiten- landsch verlof voor regenten H 546, ontvoogding H 546, vervanging van gewapende politie door leger H 547, bezol- diging van commiezen en klerken op bestuurskantoren H 547, tekort aan bestuursambtenaren H 547, bezoldiging candidaatgezaghebbers H 547, 582, positie hulpegezaghebbers H 548, 580—582, positie gewestelijk-secretaris H 548—549, 562, 588—589, bezoldiging districtshoofden en patijs H 549, volksredietwezen en centrale kas H 549—551, 583—584, 586—587, toepassing automobielregeling H 551, opleiding van bestuursambtenaren, bezoldiging van regenten op Am- bon H 552, uitbreiding van het aantal bestuursassistenten H 552, strafvervolgving van den controleur Mulder H 552, Inlandsche suikercultuur H 552—553, 584—585, opheffing centraal kantoor voor de statistiek H 553—554, 585, divisie- commandant op hoofdkantoor gewapende politie H 554, ontslag afdelingcommandant De Rooy H 554, 582, ophef- fening centraal depôt H 554, 583, verlichting centraal depôt H 554, bureau voor de bestuurszaken der buitengewesten H 554—555, 583, benoemingsreglement voor Inlandsche ambtenaren H 555 samenvoeging regentschappen Banjoemas en Poerwokerto H 555, toelating tot de Inlandsche afdeling

der bestuurschool H 555—556, 559, agrarische hervorming in de Vorstenlanden H 556, opleiding voor het kadaster H 556—557, kolonisatie H 557, karakter der koeria's in Zuid Tapanoeli en de Inlandsche gemeente-ordonnantie voor Tapanoeli H 557, 589, hoofdgeldregeling en werkbaarheids- belasting H 558, B. B.-congres H 558, afschaffing van heeren- diensten in de Minahasa H 558, ontvoogding in de Mina- hasa H 558—559, Inlandsche gemeente-ordonnantie voor de Minahasa H 559, klacht over wijze van afkoop van gronden in district Pelaboean en over weigering van afstand van gronden op de Pamanoekan en Tjiasemlanden H 559, 587, titulatuur districtshoofden in de Minahasa H 559, herziening agrarisch reglement voor de Minahasa H 559, bestuurs- hervorming H 559—560; 585—586, 587, benoeming van resi- dent Van der Jagt H 560, 583, onveiligheid in het Priaman- sche H 561, 587, benoeming van demangs 1ste klasse H 561, 587—588, overplaatsing van Inlandsche ambtenaren H 561, verzwaring van desdiensten H 561, bezoldiging districts- hoofden in de Minahasa H 562, 589, wit aubtscoostuum voor de districtshoofden in de Minahasa H 562, opvoeding van zoons van zelfbestuurders H 562, 588.

SCHRIEKE (Mr. J. J.).

Regeeringsgemachtigde voor algemeene zaken.

Beantwoordt bij de beraadslaging over de begroo- ting 1923 de algemeene beschouwingen en spreekt daar- bij over: financieele politiek van het verleden H 431—432, benoemingen voor den Volksraad H 433, financieele poli- tiek H 434, begrootingstekort H 434—436, duurtetoelag H 436, woningbouw H 437, leeningspolitiek, bezuiniging H 439, inkringing van personeel H 440, vervroegd pensioen, dispensatieverleening aan ambtenaren H 441, nivelleerings- voorstellen H 441—444, Aneta-telegrammen H 444—445, politie en leger, onderwijspolitiek H 445, vereeniging van inspecties, reorganisatie van bedrijven H 446, economische politiek H 447—448, staking van overheidsperoneel, pand- huisstaking, ontslag van den Regeeringscommissaris van de bestuurs-hervorming H 449, opdracht van het gouver- neurschap van Atjeh aan den heer Frijling H 450, herzie- ning van de staatsinrichting, autonomie-actie H 451, hee- rendienstplichtigheid van Volksraadsleden H 452, beper- king van het vergaderrecht, actie van den heer Zentgraaff, verlenen van decoraties, art. 123 Regeeringsreglement H 454, communisme, herstel van passenstelsel, goedkeuring statuten der N. I. P. H 455—456.

SCHUMANN (Mr. Dr. W. M. G.).

Voorzitter van den Volksraad.

Spreekt de leden toe in de eerste vergadering H 9, beëdigt nieuw-inkomende leden H 12, 16, 928, 949, be- noemt de leden der commissie voor de verzoekschriften en een plaatsvervangend lid der schakecommissie H 13.

Spreekt bij de bepaling van het aanvangsuur der open- bare vergaderingen H 13, 14.

Spreekt alvorens tot stemming over de Ite begrootingsaf- deeling wordt overgegaan H 477.

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1923 over: de motie-Cramer (Ond. I — Afd. VI: st. 11) inzake verkoop van staatslandbouwondernemingen H 704, het niet in het openbaar beantwoorden door Regeeringsge- machtigden van opmerkingen door leden in openbare verga- deringen gemaakt H 799.

Spreekt bij de beraadslaging over de verzoekschrif- ten naar aanleiding van een verzoek van eenige Inlandsche

ambtenaren van het boschwezen om vrijstelling van paardenbelasting H 208, naar aanleiding van de critiek op de wijze van behandeling van verzoekschriften door den Volksraad H 297, 919—920, over verwijzing in de inlichtingen der Regeering naar geheime brieven, die niet aan den Volksraad worden overgelegd H 961, 962.

Regelt de werkzaamheden H 108, 126, 160, 177, 188, 205, 222, 284, 300, 325, 398, 491, 533, 568, 617, 647, 686, 687, 720, 736, 781, 791, 821, 851, 873, 878, 879, 901, 923, 928, 947, 962.

Sluit de zitting H 990.

SIBINGA MULDER (J.).

Directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel.

Beantwoordt de sprekers over Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, der begrooting 1923, en spreekt daarbij over: invoering van de ordonnantie op het ijkwezen H 675—676, 683, landbouwleeraar Smits H 676, 701, toevoeging van de landbouwconsulenten aan de residenten H 676—677, 681, rijstbedrijf Selatdjaran H 677, 688—693, 702, stoeterij te Padalarang H 677, de I. C. A. 677, import van Australisch vleesch H 677—678, opheffing van de afdeling visscherij H 678, 703, 705, 706, bevordering Inl. landbouw en landbouwvoorlichtingsdienst H 678, 680—681, 701, achteruitgang van den Inl. landbouw en oogstmislukking H 679, 682, 683, 703, bevordering der zijde-industrie H 679, katoencultuur op Timor H 679, verkoop van tot het caoutchoucbedrijf behorende ondernemingen H 679—680, 701, 703, oprichting van proeffabrieken H 680, 704, 706, textielindustrie H 680, bezoldiging van Inl. landbouwleeraren H 681, plaatsing van een landbouwleeraar te Menado H 681, Indische handelseconsulaten en handelsvoorlichting H 681, 685, 704, landbouwschool te Tondano H 682, vruchten- en groententeelt H 682, achteruitgang van den veestapel H 683, verwerking van mais tot „corngrits” 683, bevolkingskoffie-tuinen en bestrijding van koffiebossenboek H 684, omvang Inl. rubbercultuur H 684, 685—686, aankoop van buitenlandse rijst H 684, bevordering der visscherij H 685, 703—704, opleiding van landbouwingenieurs H 687, studeerende Indische veeartsen in Nederland H 687, oliepalmen-cultuur H 687—688.

SOERAKOESOEMAH (KOSASIH AL).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1923, algemeene beschouwingen, over: financiële toestand H 115—117, 527, duurtetoelag H 117—118, Inlandsche beweging H 118—120, 527; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: regeling van het hoofdgeld H 291—293, desahoofdverkiezingen H 293; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: beurzenstelsel, volksonderwijs en lager onderwijs H 358, verloskundige hulp voor de bevolking H 359—360; Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: bevordering van den Inlandschen landbouw H 658, toevoeging van de landbouwconsulenten aan de residenten H 659—660, bezoldiging van Inl. landbouwleeraren H 660.

SOERIOKOESOEMO (R. M. SOETATMO).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1923, algemeene beschouwingen, over: vrijstelling van heerendiensten aan Volksraadsleden H 76—77, 522, beperking van het vergaderrecht H 77—79, laakbaar optreden van de Europeesche pers, gelijke behandeling van rassen H 79—81, 523; Afd. I, Regeering en Hooge Colleges, over: telegram-abonnement bij Aneta H 157—158, 521—522;

Afd. II, Justitie, over: spionnenstelsel H 429, kwestie-Zentgraaff H 429; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: klachten over ontneming van gronden aan de bevolking van Tjikelat H 297, 577, afwijzing van aanvragen van Inlanders om grondafstand H 298, 577, het spionnenstelsel H 298; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: het beurzenstelsel H 323, bezuiniging op het onderwijs H 324; Afd. VII, Burgerlijke Openbare Werken, over: den tweejarigen avondleergang voor de opleiding tot architect H 713—714, 746—747.

Oefent critiek uit op de wijze van behandeling der verzoekschriften door den Volksraad H 297, 917—919.

SOETADI (H.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1923, algemeene beschouwingen, over: verfraging van belastingontwerpen, verhooging van de volkskracht, onderwijspolitiek H 129, benoeming adviseur voor Inl. zaken H 130, autonomie voor Indië, pandhuisstaking H 131; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: afwijzing van een verzoek om afstand van gronden H 318, Vorstenlandsche toestanden en verhoudingen H 319; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: analfabetisme bestrijdingscomité, schakelscholen, inspectie van Inlandsche 2de klasse scholen en volksscholen H 347, Nederlandsch op normaalscholen, eind-examen van de normaalschool H 348, 635, ambachtsscholen, schoolbedienden H 348, 635, volkslectuur H 349, particuliere S. I. scholen H 349, geest van het onderwijs H 350, kweekschool voor alle landaarden H 350—351, 635; Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: steunverleening aan batiknijverheid H 675.

SOSELISA (J. A.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1923, algemeene beschouwingen, over: tewerkstelling van gepensioneerden, dispensatieverleening aan ambtenaren H 147—148; Afd. I, Regeering en Hooge Colleges, over: bezoldiging van den Regeeringsgemachtigde voor algemeene zaken H 159—160; Afd. III, Financiën, over: bezuinigingsinspectie H 202; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: bezoldiging van regenten op Amboin H 273—274, uitbreiding aantal bestuursassistenten in het gewest Amboina H 274; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: omzetting speciale Ambonsche scholen H 378, kleinambtenaarsdiploma H 378; Afd. IX, Oorlog, over: bezoldiging van onder-officieren H 791, bezoldiging van mindere militairen H 791.

SOSROHADIWIDJOJO (R.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1923, Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: volkscredietwezen H 279—280, 577, instelling van desaraden en regentschapsraden H 280—282, 577—578.

UMBROVE (W. J. G.).

Commandant der Zeemacht en hoofd van het departement der Marine.

Deelt mede, dat de memorie-posten betreffende reservepersoneel en dienstplichtig personeel zijn ingetrokken H 805.

Beantwoordt de sprekers over Afd. X, Marine, der begrooting 1923 en spreekt daarbij over: kweekschool te Makassar H 812—814, 818 duurtetoelag H 814, marinecommandant te Soerabaja H 814—815, 820, zeemilitie H 815, personeel van het departement H 185, vliegdiens H 815,

816, militaire bedienden H 815—816, vliegtuigmaterieel H 816, toelichtingen op de begrooting H 816, technisch personeel te Soerabaja H 817, kleeding H 817, verhouding tussechen Inlanders en Europeanen aan boord H 817, 820.

Beantwoordt de sprekers die bij de ontwerpen inzake de nadere dienstplichtregeling het woord voerden over de zeemilitie en over de aanvulling van art. 41 R. R. H 951, 952—953.

VALKENBURG (A. M.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1923, algemeene beschouwingen, over: duurtetoelag, bezuinigingscommissie H 25,, 487—488, opbrengst der staatsbedrijven, exploitatie van goud, kolen, ijzer, aardolie H 26, 489, onderwijspolitiek, beurzenstelsel, duurtetoelag H 27—28, onderbetaling van ambtenaren H 2—30; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: beurzenstelsel H 627—628.

WAWOROENTOE (A. L.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1923, algemeene beschouwingen, over: rassentegenstelling H 145; Afd. II, Justitie, over: invoering van landgerechten in de Minahassa H 218, invoering burgerlijken stand voor Inlanders in de Minahassa H 218; Afd. III, Financiën, over: financieele toestand H 202—203, leeningspolitiek H 203—205; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: ontvoogding van districtshoofden in de Minahassa H 299, toelating van Minahassers tot de bestuurschool H 299, titulatuur van districtshoofden in de Minahassa H 299, herziening agrarisch reglement voor de Minahassa H 300; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: peil van het volksonderwijs H 379, schakelscholen, krankzinnigengesticht te Lawang H 380, onderwijs op Sangir H 618—619; Afd. IX, Oorlog, over: bezoldiging van mindere militairen H 790, gehuwde militairen in kazernes H 790—791; Afd. X, Marine, over: zeevaartschool te Makasser H 812.

— verzoekschriften over: het verzoek van gepensioneerde districtshoofden in de residentie Menado om pensioensverhooging H 208.

WESTRA (Mr. Dr. H.).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1923, Afd. IX, Oorlog, over: reproductie-inrichting van den topografischen dienst H 842.

— wijziging en aanvulling der locale raden-ordonnantie, over: vaststelling van het salaris van den gemeentesecretaris H 946—947.

WIRANATA KOESOEMA (R. T. A.).

Spreekt bij de beraadslaging over het voorstel tot aanvulling der Indische tariefwet H 985.

ZAIN (SOETAN MOHAMAD).

Spreekt bij de beraadslaging over de begrooting 1923, algemeene beschouwingen, over: bezuiniging op irrigatiewerken, rasseneriterium H 61—62, 523—525, autonomie-actie, recht van vereeniging en vergadering, duurtetoelag H 63, 526; Afd. III, Financiën, over: inkomstenbelasting H 187, zegelrecht op certificaten 2e klasse scholen H 187, 540, personeele belasting H 188; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: optreden van B. B. ambtenaren H 312, onveiligheid in het Priamansche H 313—314, 578, benoeming van demangs 1e klasse H 314—315, 578; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: onderwijspolitiek H 386, beurzenstelsel, tekort aan onderwijzers bij de Europeesche lagere scholen H 387, uitzending van Inlanders met Europeesche akte H 388, 625—627, 647, handelonderwijs H 388, instructie voor schoolopzieners voor de volkscholen, analfabetisme, Nederlandsch op de normaalscholen H 389, volkslectuur, onderwijs op Sangir H 390; Afd. VII, Burgerlijke Openbare Werken, over: huishuurindemniteit aan Inlandsche onderwijzers H 714.

10. DEPARTEMENTSGEWIJS REGISTER.

REGEERING EN HOOG COLLEGES (Afd. I).

- Algemeene Rekenkamer. Uitbreiding van personeel v. d. —. Ond. I — Afd. I: st. 11; st. 14; st. 15.
Wijziging v. d. comptabiliteitswet. Ond. I — Afd. I: st. 7, blz. 1; st. 9, blz. 1.
Wijziging van samenstelling en werkwijze der —. Ond. I — Afd. I: st. 7, blz. 2; st. 9, blz. 1.
- Algemeene Secretarie. Inkrimping van personeel v. d. —. Ond. I — Afd. I: st. 7, blz. 1; st. 9, blz. 1.
Verhouding v. d. — tot departementshoofden. Ond. I — Afd. I: st. 7, blz. 1; st. 9, blz. 1.
- Autonomie. — voor Indië. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 7—9; st. 8, blz. 8; H 40—48, 55, 63, 66—67, 89—90, 93, 99—101, 112—114, 124—126, 131, 142, 153—155, 451, 486, 508—512, 515—517, 525—527, 728—730. Zie ook: Afd. IV, B. B., „Inlandsch bestuur, regenten”.
- Gouverneur-Generaal. Inkomen van den —. H 447, 521, 730.
Positie van den — in de nieuwe staatsinrichting. Ond. I: st. 5, blz. 3—4, 7, 8, 13.
- Grondwetsherziening. Ond. I: st. 5, blz. 1, 2—3.
Actie tegen de —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 8—9; st. 8, blz. 8.
- Raad van Indië. Opdracht van 't Gouverneurschap van Atjeh aan een lid der —. Ond. I — Afd. I: st. 7, blz. 1; st. 9, blz. 1; H 158—159, 450, 507, 728.
Positie van den — in de nieuwe staatsinrichting. Ond. I: st. 5, blz. 4—5, 8, 9, 16—17.
- Regeeringsgemachtigde voor algemeene zaken. Bezoldiging v. d. —. Ond. I — Afd. I: st. 7, blz. 1; st. 9, blz. 1; H 159, 464.
- Staatsinrichting. Herziening der —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 7—9; st. 8, blz. 7—8; H 6, 48—50, 55, 67, 141, 451, 487.
- Volksraad. Adviezen v. d. —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 9; st. 8, blz. 7; H 56, 156.
Beantwoording van vragen van —sleden. Ond. I — Afd. I: st. 8, blz. 9.
Benoeming van —sleden. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 9; H 142—143, 433, 530.
Overplaatsingsdaggelden voor —sleden. Ond. I — Afd. I: st. 7, blz. 2; st. 9, blz. 2.
Positie van den — in de nieuwe staatsinrichting. Ond. I: st. 5, blz. 5—7, 10—16.
Positieregeling v. —sleden. Ond. I — Afd. I: st. 7, blz. 1; st. 9, blz. 1; H 55, 156, 520.
Vrijstelling van heeren diensten aan —sleden. H 76, 452—453, 522.

DEPARTEMENT VAN JUSTITIE (Afd. II).

- Adattoestanden. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 2; H 227—228, 240, 430.
- Afdeeling B. — zaak. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1.
- Ambtscostuum. Wit — voor Inlandsche officieren van Justitie in de buitengewesten. H 251, 406.
- Arbeidscommissie. Ond. I — Afd. I: st. 8, blz. 9; H 7.
- Arbeidsinspectie. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 8; H 220, 403, 474.
- Assistentenregeling. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 8; H 220—222, 244—251, 401—402, 419—421, 423—426, 474.
- Bataviasche stoomtram. Justitieel ingrijpen. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 3.
- Benoeming. — directeur van Justitie. H 210, 399.
— president Hoogerechtshof. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 4; H 211—212, 399—400, 426.
- Bezoldiging. — bewakingspersoneel gevangeniswezen. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 6—7.
— directeur landsopvoedingsgesticht Semarang. Ond. I — Afd. II: st. 3, blz. 36; st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 8.
— directeur tijdelijk doorgangshuis Malang. Ond. I — Afd. II: st. 3, blz. 36; st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 8.
— maritieme leden H. M. G. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 2; st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 4; H 216—217, 400, 428.
— tijdelijk tewerkgestelde ambtenaren van het departement. Zie: „Departement”.
- Bini-dapoerstelsel. Zie: „Adattoestanden”.
- Boeten. Gerechtelijke —. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 10.
- Burgerlijke stand. Invoering — in de Minahassa en op Ambon. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 6; H 218.
- Bijkomende straf. Plaatsing in een rijkswerkinrichting. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 2.
- Candidaat-rechterlijke ambtenaren. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 1; st. 6, blz. 2, 3; st. 7, blz. 3.
- Circulaire. — van den P. G. inzake niet-vervolgving van jeugdige verdachten. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 3, 12.
- Combé. Zaak van den S. S. ambtenaar —. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 3; H 231.
- Commissie. Arbeids—. Zie aldaar.
— voor de rechtszekerheid van ambtenaren. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 12; st. 8, blz. 9.
- Criminaliteit. Stand der —. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 3.
- Dactyloscopie. Centraal bureau —. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 9.
Kwestie Hoedt—Granpré Moliere. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 9.
- Departement. Juristen voor de afdeeling „Personeel”. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 4.
Schrijfloonen. Ond. I — Afd. II: st. 3, blz. 16; st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 4.

- Tijdelijk tewerkgestelde ambtenaren. Ond. I — Afd. II: st. 3, blz. 17; st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 4.
- Tijdelijke afdeeling wetgeving. Ond. I — Afd. II: st. 3, blz. 16; st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 4.
- Directeur. Benoeming — van Justitie. Zie aldaar.
- Duurtetoelag. — regeling voor de buitengewesten. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 6.
- Dwangschriften. H 241.
- Forum privilegium. — der regenten op Amboina. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 3; H 210—211, 243—244, 399.
- Getuigengelden. Verhooging der —. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 6; H 251, 405.
- Gevangenis. Nieuwe gevangenis te Malang. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 7.
- Opbrengst gevangenisarbeid. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 10.
- Textielbedrijf gevangenis te Cheribon. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 3—4; st. 8, blz. 2; st. 10; st. 11.
- Toestanden in de —. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 7; H 214—216, 218—220, 224, 225—226, 407—410, 422, 427—428, 474—475.
- Voeding —. Afd. I—Afd. II: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 7; H 220, 409—410.
- Voorraden Indische —. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 4.
- Gevangeniswezen. H 210, 212—214, 406—407, 427, 428, 474, 475.
- Behandeling van politieke gevangenen. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 7; H 228, 402, 429.
- Bewakingspersoneel. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 6—7.
- Exploitatie van gevangenis-industrieën. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 7.
- Hervorming —. Ond. I — Afd. II: st. 7, blz. 10—11.
- Kantoorkosten. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 7.
- Landbouwarbeid gestraften. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 7.
- Productiviteit der gevangenen. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 7.
- Verplegingspersoneel te Cheribon. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 7.
- Gouvernementsrechtspraak. Invoering — in Zuid-Sumatra. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 6.
- Gratie. — verzoek Manullang. H 211, 411.
- Gijzeling. Aantal personen in —. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 10.
- Hoofddjaks. — bij den landraad. Zie: „Landraad”.
- Hooggerechtshof. Benoeming president —. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 4; H 211—212, 399—400, 426.
- Hoog Militair Gerechtshof. Bezoldiging maritieme leden. Zie: „Bezoldiging”.
- Wijziging samenstelling. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 2; st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 4; H 212, 400, 426.
- Huber. Veroordeeling —. H 231—232, 414.
- Huurcommissie-ordonnantie. Wijziging der —. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 2.
- Immigratie. Ond. I — Afd. II: st. 3, blz. 40—41; st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 9—10.
- Inlandsche rechtsbijstand. Zie: „Rechtsbijstand”.
- Inlandsche rechtskundigen. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 2, 3; st. 7, blz. 3, 5.
- Inlandsch notariaat. Zie: „Notariaat”.
- Inlandsch reglement. Inwerkingtreding aanvulling stbl. 1919 No. 689. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 2.
- Jeugdige verdachten. Circulaire P. G. inzake niet vervolging van —. Zie: „Circulaire”.
- Kantoor van Arbeid. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 3; Afd. II: st. 6, blz. 5—6; st. 7, blz. 8, 9; st. 9; H 7, 220, 242—243, 401, 402—403, 419, 477.
- Kantoor voor sociale aangelegenheden. Onderbrenging van — bij het Kantoor van Arbeid. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 9.
- Kinderhuwelijken. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 2; H 239—240, 241, 402, 418—419, 430.
- Koeliewerving. Arbeidsinspectie en —. Zie: „Arbeidsinspectie”.
- Klakah. Landbouwkolonie te Klakah. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 8.
- Landbouwkolonie. — te Klakah. Zie: „Klakah”.
- Landgerechten. Aanstelling Inlandsche rechtskundigen en assistent-wedana's tot fiscaal-griffier. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 2; st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 5.
- Ambtsvervulling door niet gegradueerde landrechters. Zie: „Landrechters”.
- Instelling van — in de buitengewesten. Ond. I — Afd. II: st. 3, blz. 21; st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 4; H 218, 401.
- Tekort aan landrechters. Zie: „Landrechters”.
- Tekortkomingen van landrechters. Zie: „Landrechters”.
- reglement. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 3, st. 7, blz. 4.
- Landraad. Districtsschrijvers als adjunct-djaks bij den —. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 3; st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 5; H 241—242, 402.
- Ehtgenoot van een — voorzitter als klerke bij dien —. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 6.
- Hoofd- en adjunct-hoofddjaks ondergeschikt aan den regent. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 5—6.
- Hoofddjaks der residentie Ternate. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 6.
- Overbodigheid ambt hoofddjaks. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 6; H 218.
- Proces-verbaal der — zittingen. Zie aldaar.
- Vereenvoudiging van werkzaamheden op kantoor hoofddjaks bij den — te Semarang. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 5.
- Voorloopig onderzoek van — zaken. Zie: „Vooronderzoek”.
- Zittinggeld. Zie aldaar.
- te Menado H 218.
- Landrechters. Niet-gegradueerde —. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 4; H 212, 244, 401.
- Tekort aan —. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 2, 3; st. 7, blz. 2, 4.
- Tekortkomingen van —. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 4.

- Mantri's politie. — belast met het vooronderzoek. Zie: „Vooronderzoek”.
- Noesa Kembangan. Caoutchoucbedrijf. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 7.
Rapport- de Vogel. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 7.
- Notariaat. Inlandsch —. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 2, 3; H 227, 403—404, 472—473.
- Notaris-examen. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 10.
- Onderhandsche geschriften. Waarmeding —. Zie aldaar.
- Opsporing. — van misdrijven. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 2.
- Panglons. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 10.
- Personeel. — van het departement. Zie: „Departement”.
- Poenale sanctie. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 8.
- Politie. Optreden der — op openbare vergaderingen. H 225, 232—234, 412, 413—415, 422—423, 429, 475—476.
Reorganisatie der —. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 2.
- Politieke gevangenen. Zie: „Gevangeniswezen”.
- Premie-obligatie leeningen. H 217, 401, 428.
- Preventieve-hechtenis. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 3; H 225, 402, 413, 422.
- Proces-Tjokroaminoto. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1; H 226—227.
- Proces-verbaal. Vereenvoudiging van het — der landraadzittingen. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1.
- Pro Juventute. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 8.
- Raad van Justitie. Langzame afdoening straf — en civiele zaken. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 4.
Opheffing — te Padang. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 2; st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 4—5; H 244.
- Rassenjustitie. H 228—231, 415, 419, 430, 476.
- Rechterlijke ambtenaren. Tekort aan — Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 2, 3; st. 7, blz. 2; H 218, 236.
- Rechterlijke macht. Verwijten, gericht tot de —. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 2.
- Rechtsbijstand. Inlandsche —. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 2, 3; H 227, 234, 403, 404—405, 472.
- Rechtspersoonlijkheid. — N. I. P. Zie: „Statuten”.
- Rechtsschool. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 3; H 235—236, 403, 417, 473—474.
- Rechtspraak. Gouvernements —. Zie: „Rechtspraak”.
Scheiding van bestuur en —. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 2.
Summiere —. Zie: „Summiere procedure”.
Verbetering der —. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 2.
Vertrouwen in de —. H 231, 415, 430, 476.
- Registratie. — van huwelijken. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 2.
- Reglement. Algemeen tramweg —. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 3.
Inlandsch —. Zie aldaar.
— op de strafvordering. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 2.
- Residentiegerecht. Competentiegrens der — en. H 244, 402, 423.
- Rijkswerkinrichting. Plaatsing in een —. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 2.
- Scheiding. — van bestuur en rechtspraak. Zie: „Rechtspraak”.
- Spionnenstelsel. H 224, 411—412, 429.
- Statuten. — goedkeuring der N. I. P. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 12; st. 8, blz. 10; H 110—111, 455.
- Steun. — aan Pro Juventute. Zie: „Subsidie”.
- Stoomtram. Bataviasche —. Zie aldaar.
- Studie-toelage. — aan candidaat-rechterlijke ambtenaren. Zie: „Candidaat-rechterlijke ambtenaren”.
- Subsidie. — aan Pro Juventute. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 8.
- Summiere procedure. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1; H 238—239, 405.
- Tekort. — aan rechterlijke ambtenaren. Zie: „Rechterlijke ambtenaren”.
— aan gegradueerde landrechters. Zie: „Landrechters”.
- Tjamboer soembai-huwelijk. Zie: „Adattoestanden”.
- Tjokroaminoto. Proces —. Zie aldaar.
- Toelage. Studie —. Zie aldaar.
— voor dure levenswijze. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 6.
- Transmigratie. — van werkvolk op Java. Ond. I — Afd. II: st. 7, blz. 10; H 236—238, 405, 417, 473.
- Tucht- en opvoedingswezen. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 5, 6; st. 7, blz. 8, 9.
- Unificatie. — van het recht. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 1, 2; st. 7, blz. 1, 3.
- Verbeurdverklaringen. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 10.
- Vereeniging. Recht van —. Zie: „Vergadering”.
- Vergadering. Recht van —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 9, 10; st. 8, blz. 8; H 63, 72—76, 77, 107, 454, 487.
- Vervolging. Niet — van jeugdige verdachten. Zie: „Circulaire”.
- Voorloopig onderzoek. Zie: „Vooronderzoek”.
- Vooronderzoek. — in strafzaken. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1; H 217—218, 223—224, 240—241, 422, 475.
- Voorwaardelijke veroordeeling. H 210, 216, 399, 401, 418.
- Vrouwenhandel. Bestrijding van den —. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 8, 9;
- Waarmeding. — onderhandsche geschriften. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 10.
- Wees- en boedelkamers. Afwikkeling van faillissementen door de —. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 6; H 216, 401.
Herziening der —. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 6.
- Werkloosheid. Bestrijding —. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 9.
- Wetgeving. Afdeeling —. Zie: „Departement”.
- Zentgraaff. Kwestie —. H 415, 429, 430.
- Zittinggeld. — onbezoldigde panghoeloe's en adjunct-panghoeloe's. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 4; st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 6.
— van landraadsleden. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 6.

DEPARTEMENT VAN FINANCIËN (Afd. III).

(Afd. IIIA, Indische Schuld, hierbij inbegrepen).

- Accountantsdienst.** Bezoldiging hoofd v. d. belasting —. Ond. I — Afd. III: st. 8, blz. 5; st. 9, blz. 7; H 181.
Gouvernements — ondergeschikt aan dept. v. Financiën. Ond. I — Afd. III: st. 8, blz. 6; st. 9, blz. 8—9; H 180, 470, 536, 543.
Opleiding voor den —. Ond. I — Afd. III: st. 8, blz. 4; st. 9, blz. 4.
- Auto's.** Voorschotten voor aankoop van —. Ond. I — Afd. III: st. 8, blz. 6; st. 9, blz. 9.
- Begrooting.** Contrôle op de —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 12; st. 8, blz. 4; H 56, 60, 181, 520.
Indiening van de —sstukken. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 1; st. 8, blz. 1.
Indiening van nota's v. wijziging. Ond. I — Afd. I: st. 14; st. 15.
Karakter van de —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 1; st. 8, blz. 1; H 56, 88, 433, 463, 504, 727.
Tekort op de —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 2; st. 8, blz. 2; H 5, 19—20, 132—134, 434—436, 456, 459—461, 500.
Vaststelling der — in de nieuwe staatsinrichting. Ond. 5: st. 5, blz. 15—16.
- Belasting.** Dagbladmedewerkers aan den — dienst bekend te maken. Ond. I — Afd. III: st. 8, blz. 1; st. 9, blz. 1; H 179, 182, 200, 468.
Gewestgewijze verdeling v. d. — dienst. Ond. I — Afd. III: st. 8, blz. 5; st. 9, blz. 7.
Herziening —stelsel. Ond. I — Afd. III: st. 8, blz. 2, 3; st. 9, blz. 3; H 165—168, 192—193, 463, 465, 537, 539, 545.
Inkomsten —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 3; st. 8, blz. 2; Afd. III: st. 8, blz. 1, 7; st. 9, blz. 1, 10; H 4, 161, 170, 187, 199—200, 202, 465, 466, 469.
Kapitaalheffing ineens. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 3; st. 8, blz. 2; H 133, 500, 538, 544.
Oorlogswinst —. Ond. I — Afd. III: st. 8, blz. 1; st. 9, blz. 1—2; H 164, 168, 172, 468, 539.
Perceptie van —en. Ond. I — Afd. III: st. 8, blz. 3; st. 9, blz. 3; H 180, 195, 467, 539, 545.
Personeele —. H 170, 171, 188, 468.
— politiek. Zie: „Politiek” (financieele).
Producten —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 3; st. 8, blz. 3; Afd. III: st. 8, blz. 2; st. 9, blz. 2; H 20, 161, 175, 181, 466, 502, 541.
Raffinage —. Ond. I — Afd. III: st. 8, blz. 2; st. 9, blz. 2; Ond. 7: st. 3, blz. 1; st. 4, blz. 1; H 163, 174—175, 466.
Statistiekrecht. H 3.
Successie —. H 3, 20.
Uitvoerrecht op olie. Ond. I — Afd. III: st. 8, blz. 2; st. 9, blz. 2; Ond. 7: st. 1—4; H 163, 174—175, 469, 985—988.
— vermindering voor groote gezinnen. H 86, 169, 469, 539, 545.
Vermogens —. Ond. I — Afd. III: st. 8, blz. 2; st. 9, blz. 3; H 3, 20, 161, 178, 199, 465.
Vertraging in den — aanslag. Ond. I — Afd. III: st. 8, blz. 1; st. 9, blz. 2; H 164, 168, 467.
Vertraging — ontwerpen. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 1; st. 8, blz. 1—2; Afd. III: st. 8, blz. 1—2; H 3—4, 38, 50, 129, 133, 161.
Water —. H 3.
Werkbaarheids —. Ond. I — Afd. III: st. 8, blz. 2.
- Betaling.** — aan leveranciers. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 3; st. 8, blz. 2.
- Bezoldiging.** — over de afgelopen maand. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 12; st. 8, blz. 9.
— van douaneambtenaren. Zie: „Douane”.
- Duurfetoelag.** Zie aldaar.
— hoofd v. d. belastingaccountantsdienst. Zie: „Accountantsdienst”.
Kindertoelag. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 7; st. 8, blz. 7; H 169, 505.
Standplaatstoelagen. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 7; st. 8, blz. 7.
Verlofs —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 12; st. 8, blz. 9; H 180, 198.
Voorschotten op —. Zie: „Voorschotten”.
- Bezuiniging.** Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 1—5; st. 8, blz. 3; H 4, 20, 21, 22, 23, 25, 51, 57, 60, 63, 110, 127—128, 145, 149—152, 202—203, 438, 459—462, 485, 501—502, 503.
— commissie en —sinspectie. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 3; Afd. III: st. 8, blz. 5; st. 9, blz. 6; st. 12; H 4, 25, 56, 60, 65, 168, 180, 183, 200, 202, 469—470, 520, 536, 537, 542, 544.
- Boekhouding.** Verplichte — voor iedereen. H 177.
- Douane.** Bezoldiging van Inlandsche — ambtenaren. Ond. I — Afd. III: st. 8, blz. 5; st. 9, blz. 8.
Circulaire van den hoofdinspecteur der —. H 197, 471, 538, 544.
- Duurtetoelag.** Intrekking van den —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 5—7; st. 8, blz. 6—7; Afd. III: st. 10, blz. 1—3; st. 14; st. 15; st. 16; st. 17; H 5, 18, 21—22, 25, 27—30, 51, 59, 63, 64, 85—87, 117—118, 141, 152, 436—438, 488—489, 504—505, 513, 519, 528, 530, 732—734.
— op verlofsbezoldigingen. Zie: „Verloven”.
- Eereteekenen.** Ond. I — Afd. III: st. 8, blz. 4; st. 9, blz. 5.
- Financieele politiek.** Zie: „Politiek”.
- Geneeskundige raad.** Geneeskundig onderzoek van echtgenooten. Ond. I — Afd. III: st. 8, blz. 4; st. 9, blz. 5.
Inkomsten van de leden van den —. Ond. I — Afd. III: st. 8, blz. 4; st. 9, blz. 5.
- Goederen.** Uitzending van —. Ond. I — Afd. III: st. 8, blz. 4; st. 9, blz. 5—6.
- Inlichtingsbureau.** — voor Indië. Ond. I — Afd. III: st. 8, blz. 4; st. 9, blz. 5.
- Kanselarijrechten.** Ond. I — Afd. III: st. 8, blz. 4; st. 9, blz. 6.
- Kapitaal.** Verdrijving van — door de hooge belastingen. Ond. I — Afd. III: st. 8, blz. 2; st. 9, blz. 3; H 23—25, 34, 60, 137—140, 461—463, 495—498, 531—532, 538—539, 540, 726.
- Koloniaal etablissement.** Zie: „Technisch bureau”.
- Leeningen.** Aangaan van —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 3, 4; st. 8, blz. 2; Afd. IIIA: st. 7; st. 8; H 4, 19, 64, 203—205, 438, 460, 463, 472, 499, 531, 532, 536.
- Muntpapier.** Inkrimping van het —. Ond. I — Afd. III: st. 8, blz. 3; st. 9, blz. 4.

- Ontslag. — personeel opiumregie. Zie: „Opium”.
 — personeel pandhuisdienst. Zie: „Pandhuis”.
- Opium. — bestrijding. Ond. I — Afd. III: st. 8, blz. 6; st. 9, blz. 8.
- Ontslag aan personeel van de — regie na 30-jarigen dienst. Ond. I — Afd. III: st. 8, blz. 3; st. 9, blz. 3.
 — verkoop. Ond. I — Afd. III: st. 8, blz. 6; st. 9, blz. 8.
- Overtochtskosten. Ond. I — Afd. III: st. 8, blz. 6, 7; st. 9, blz. 9.
- Pandhuis. — dienst. Ontslag na 30-jarigen dienst. Ond. I — Afd. III: st. 8, blz. 3; st. 9, blz. 3.
 — zen in eigen beheer. Ond. I — Afd. III: st. 8, blz. 6; st. 9, blz. 8.
 — staking. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 10; st. 8, blz. 4; H 67, 94, 95, 103—105, 107, 131, 182, 185—187, 189—192, 196, 200—202, 203, 449, 471, 504, 542.
- Pensioen. Militaire — en verleend vóór 1 Januari 1920. Ond. I — Afd. I: st. 8, blz. 9; Afd. III: st. 8, blz. 3; st. 9, blz. 3; st. 11; H 184, 194, 472.
 Premievrij —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 12; st. 8, blz. 9.
 Uitbreiding aan het — fonds. Ond. I — Afd. III: st. 8, blz. 5; st. 9, blz. 5; H 542.
 Vervroegd verlenen van —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 4; st. 8, blz. 5; H 38, 147, 441.
- Personeel. — belastingdienst. Ond. I — Afd. III: st. 8, blz. 5; st. 9, blz. 7.
 Inkrimping van het — op het departement van Financiën. Ond. I — Afd. III: st. 8, blz. 5; st. 9, blz. 6.
 Verhooging salarissen — van de algemeene kassen. Ond. I — Afd. III: st. 8, blz. 5; st. 9, blz. 6; st. 10, blz. 3; H 196 472.
- Politiek. Financieele —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 1—5; st. 8, blz. 1; H 3, 18—21, 23, 34—36, 39, 50, 56—58, 58—60, 81—84, 90—92, 101—103, 115—171, 132, 148—152, 162, 457, 527.
 Financieele — van het verleden. H 30—34, 432—433, 477—481, 724.
- Reiswezen. Kantoor van — overgebracht naar departement van Financiën. Ond. I — Afd. III: st. 8, blz. 6; st. 9, blz. 9; st. 13; H 181, 183, 193, 470, 537, 543—544, 545.
 Reorganisatie van het —. Ond. I — Afd. III: st. 8, blz. 6; st. 9, blz. 9; H 194.
 Resultaten van het kantoor van —. Ond. I — Afd. III: st. 8, blz. 6; st. 9, blz. 9; H 179, 193.
- Speel- en dobbel tafels. Vergunning voor —. Ond. I — Afd. III: st. 8, blz. 7; st. 9, blz. 10.
- Staatsloterij. Invoering —. Ond. I — Afd. III: st. 8, blz. 3; st. 9, blz. 3; H 182.
- Stoomvaartlijnen. Contracten met de — „Nederland” en „Rotterdamse Lloyd”. H 183.
- Tariefwet. Aanvulling van de Indische —. Ond. 7: st. 1—4; H 985—988.
- Technisch bureau. — en koloniaal etablissement. Ond. I — Afd. III: st. 8, blz. 4; st. 9, blz. 6.
- Uitrusting. Toekenning van hooge bedragen voor —. Ond. I — Afd. III: st. 8, blz. 4; st. 9, blz. 5; H 183.
- Uitvoerrecht. — op olie. Zie: „Belasting”.
 Opleiding van candidaat-ambtenaren voor de — en. Ond. I — Afd. III: st. 8, blz. 3; st. 8, blz. 4.
- Verloven. Toekenning van —. Ond. I — Afd. III: st. 8, blz. 4; st. 9, blz. 4.
 Intrekking duurtelbijslag op verlofsbezoldigingen. Ond. I — Afd. III: st. 8, blz. 4; st. 9, blz. 4; H 180, 198.
- Verponding. Commissie voor den — saanslag. Ond. I — Afd. III: st. 8, blz. 5; st. 9, blz. 8.
- Voorschotten. — op auto's. Zie: „Auto's”.
 — op bezoldiging. Ond. I — Afd. III: st. 8, blz. 7; st. 9, blz. 9.
- Weduwen- en weezenfonds. Herziening reglement voor het —. Ond. I — Afd. III: st. 8, blz. 3; st. 9, blz. 3; H 194, 542.
- Zegelrecht. — voor certificaten 2e klasse scholen. Ond. I — Afd. III: st. 8, blz. 7; st. 9, blz. 10; H 187—188, 540, 545.
 — voor Mekragangers. Ond. I — Afd. III: st. 8, blz. 7; st. 9, blz. 10.

DEPARTEMENT VAN BINNENLANDSCH BESTUUR
(Afd. IV).

Agrarische zaken. Agrarische hervorming in Cheribon. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1.

Agrarische hervorming in de Vorstenlanden. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 3, 8; st. 7, blz. 5; H 287, 556.

Herziening agrarisch reglement voor de res. Menado. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 8; st. 7, blz. 13; H 295, 559.

Banneling. Te late uitbetaling van uitkeering aan Atjehsche —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 8; st. 7, blz. 14.

Bestuur.

Chineesch bestuur.

Afschaffing — op de hoofdplaatsen. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 10.

Europeesch bestuur.

Benoeming van bezitters kleinambtenaarsdiploma tot gew. secretaris. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 8.

Benoeming van resident Van der Jagt. H 308—310, 560, 566, 574, 576, 583.

Bezuiniging op personeelsuitgaven. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 8; st. 8, blz. 1—2.

Fusiekorps van B.B. ambtenaren. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1—2.

Plaatsing ass.-res. op de Kei-eilanden. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 8.

Positie van den ass.-res. t. b. v/d resident dre Z. O. afd. van Borneo. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 8.

Positie van gew. secretarissen. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 8; H 265, 320—321, 548—549, 562, 579, 588—589.

Promotiekansen van gezaghebbers. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1; st. 10; H 259—260, 548, 581—582.

Toepassing der autoregeling. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 8. H 266—267, 282, 551, 576, 585.

Tekort aan controleurs en gezaghebbers. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1; st. 10; H 259, 547, 570.

Verlegging controleurs-standplaats Kota-Nopan. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 8.

Veroordeeling van den controleur Mulder te Kebondjahé. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1; H 275, 310, 552.

Inlandsch bestuur.

Adatbestuur in de Bataklanden. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 3; H 289—290, 557, 580, 589.

Ambtscostuum en titulatuur der districtshoofden in de Minahassa. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 9; H 299, 322, 559, 578.

Ambtswoning voor hoofden in de Minahassa. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 9.

Benoeming van demangs 1e klasse. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 10; H 314—315, 561, 587—588.

Benoemingsreglement voor den Inl. bestuursdienst. H 284—285, 555, 566.

Bevoorrechtiging van regentszonen in de lagere rangen. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 3.

Bezoldiging van regenten. Zie „Bezoldiging”.

Geschiktheid van desahoofden. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 3; H 264.

Ontvangkosten voor regenten. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 10; H 254, 546.

Ontvoogding van —. Zie: „Ontvoogding”.

Overplaatsing van Inl. ambtenaren. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 3; H 316.

Paardengeld voor ass.-wedana's. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 10.

Ranglijst der Inl. ambtenaren. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 3.

Regenten en autonomie-actie. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 8—9; st. 8, blz. 8; H 93, 111, 451, 728—730.

Samenvoeging van regentschappen en onderdistricten. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 3; H 286, 555.

Bestuursacademie. Opheffing —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 7; H 269—270.

Bestuurshervorming. — op de hoofdplaatsen. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 10.

Instelling provinciale raden, regentschapsraden en desaraden. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 3; st. 13; H 54, 265, 276, 280—282, 301—305, 559—560, 577—578, 585—586, 587.

Kantoor van den Regeeringscommissaris voor de —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 2, 5; st. 7, blz. 3, 8.

Regeeringscommissaris voor de —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 7; st. 8, blz. 7; H 6, 84—85, 449, 506—507, 727.

Bestuurschool. Inlandsche afdeeling der —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 9; H 286, 555—556, 559, 566.

Salaris van candidaat-gezaghebbers. Zie: „Bezoldiging”.

Bezoldiging. — candidaat-gezaghebbers. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 9; st. 11; H 260—261, 282, 547—548, 565, 569, 582.

— commiezen en klerken op gew. en plaatselijke kantoren. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 9; H 274, 547.

— districtshoofden in de Minahassa. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 9; H 321, 562, 567, 579, 589.

— van Europeesche bestuursambtenaren. H 270.

— van gedipl. Inl. ambtenaren. H 265—266, 549.

— van hulpgezaghebbers. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 9; st. 12; H 260—262, 282, 297, 547—548, 565, 570, 580—582.

— van hulpschrijvers. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 10; H 266, 295.

— van regenten op Java. H 253—254, 546.

— van regenten op Ambon. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 8; st. 7, blz. 13; H 273—274, 322, 552.

Bioscoopvoortooningen. Toezicht op —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 12.

Boedi Oetomo. Aftreden van hoofdbestuursleden van —. H 319.

- Congres. — van B.B. ambtenaren. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 1; H 293—294, 558.
- Cultures. Bevolkingskoffieaanplantingen. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 6.
Inlandsche suikercultuur. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 5—6; H 277—278, 552—553, 537, 584.
- Departement. Te uitgebreid —spersoneel. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 7, 8; H 282, 297, 554—555, 565, 583.
Toevoeging aan — van bureau voor Inl. zaken en van decentralisatiekantoor. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1.
- Desadiensten. Verzwaring van —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 6; H 317, 561—562.
- Desaraden. Zie: „Bestuurshervorming”.
- Desatoestanden. Onveiligheid in het Priamansche. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 5; H 313—314, 561, 578.
- Emigratie. — van Javanen. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 6.
- Encyclopaedisch instituut. Centraal —. Ond. I — Afd. I: st. 8, blz. 9.
- Encyclopaedisch kantoor. Inkringing van het —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 7—8.
- Gouvernements-vaartuigen. Gebruik der —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 6.
Motorbooten voor de Molukken. H 322—323.
- Grondaanvragen. Afwijzing van aanvragen om grond, deel uitmakende van teruggekochte landerijen bewesten de Tjimanoeck. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 6; H 298, 318, 559, 577.
Inkomsten van in erfelijk individueel bezitsrecht bezeten gronden. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 9; st. 7, blz. 15.
Klacht over wijze van afkoop van gronden in district Palaboean. H 297, 559, 577, 586.
- Handleidingen. — voor Inl. ambtenaren. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 6.
- Heerendiensten. Afkoop van — in de Minahassa. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 6; H 295, 558.
- Hoofdgeld. Regeling van het —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 9; st. 7, blz. 15; H 291—293, 295, 558.
- Inlandsche beweging. H 298, 308—310.
- Inl. gemeenten. Ordonnanties voor —. Zie: „Ordonnantie”.
- Kadaster. Achterstand bij het —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 9; st. 7, blz. 14—15.
Candidaat ambtenaren voor het —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 9; st. 7, blz. 15.
Inkomsten van het —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 9; st. 7, blz. 15.
Opleiding voor het —. Zie: „Opleiding”.
- Kantoor. — van den Regeeringscommissaris voor de bestuurshervorming. Zie: „Bestuurshervorming”.
Bijgebouwen bij kantoor van districtshoofden in de Minahassa. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 10; H 322, 562, 578, 588.
Encyclopaedisch —. Zie: „Encyclopaedisch kantoor”.
- Kiesrechtcommissie. Samenstelling en taak der —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 11; st. 8, blz. 9; H 6.
- Koffietuinen. — der bevolking. Zie: „Cultures”.
- Landbouwerediet. Toestaan van —en. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 8; st. 7, blz. 14.
- Landelijke inkomsten. Bureau voor de —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 8; st. 7, blz. 12.
- Landschappen. Besteding van landschapsgelden in Nieuw-Guinea. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 6.
- Landverhuizing. Beperking der —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 9; st. 7, blz. 14; H 287—289, 557.
- Loemboengs. Kosten van toezicht op —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 9; st. 7, blz. 15; H 279, 577, 586.
- Opleiding. — van candidaat-Indische ambtenaren. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 7; H 552.
— voor behandeling van motorrijwielen. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 7.
— voor het kadaster. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 7; H 286—287, 556—557.
— voor de wetenschappelijke speurkunst. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 7;
- Ontvoogding. — van het Inl. bestuur op Java. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 5; st. 8, blz. 6; Afd. IV: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 3—4; H 6, 254—257, 262—264, 294, 304—305, 317, 546, 575.
— in de Minahassa. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 4; 294, 299, 558—559, 567.
- Ordonnantie. — voor de Inlandsche gemeenten ter Sumatra's Westkust en in Tapanoeeli. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 6; H 289—291, 557, 580.
— voor de Inl. gemeenten in de Minahassa. H 295, 559, 567.
- Particuliere landerijen. Inkomsten van —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 8; st. 7, blz. 15.
- Onteigening van —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 8; st. 7, blz. 13.
- Politie. Actie — personeel te Soerabaja. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 7, st. 7, blz. 10.
Beperking bevoegdheid van chef der gew. —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 12; H 282—283.
Bezuiniging op de uitgaven voor de —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 7, st. 7, blz. 11, 12; st. 8, blz. 3.
Contract Jonkhoff. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 10—11.
Divisie-commandant op hoofdkantoor der gew. —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 11; st. 9; H 282, 554.
Hooge declaraties van —personeel. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 11.
Inkringing — voor bestrijding v/d opiumsluikhandel. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 11.
Inkringing gew. — op Bali. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 12.
Klassenindeeling bij de gew. —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 12.
Opheffing centraal depôt. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 11; H 283, 554, 565.
Ontslag afdeelingcommandant der gew. — De Rooy. H 283, 554, 565, 582—583.
Optreden van —dienaren. H 311—312.
Reparatieinrichtingen voor —rijwielen. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 11.

- Veld—. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 4.
- Verlichting centraal depôt gew. —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 11; H 283, 554.
- Vervanging gewapende — door leger. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 4—5; H 257—258, 270—273, 275—276, 283—284, 296, 305—308, 547, 563—564, 565—566, 571—573, 578, 590.
- Politieschool. Bezuiniging op uitgaven der —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 12.
- Te veel en te dure leeraren aan de —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 12.
- Transportkosten aan leerlingen der —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 12.
- Regentschapsraden. Zie: „Bestuurshervorming”.
- Residentie. Opheffing — Bali en Lombok. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 6.
- Rijksbestuurder. Bezoldiging van den —. Zie: „Zelfbesturen”.
- Spionnenstelsel. — in de Vorstenlanden. H 298, 308.
- Statistiek. Opheffing kantoor voor de —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 8; st. 7, blz. 12; H 278, 553, 574, 585.
- Suikercultuur. Inlandsehe —. Zie: „Cultures”.
- Toelage. — van den dir. van B. B. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 7.
- wegens dure levenswijze. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 9; st. 7, blz. 9, 15.
- aan den verbannen zelfbestuurder Teukoe Boedjang. Zie: „Zelfbesturen”.
- Veldpolitie. Zie: „Politie”.
- Verponding. Invoering van — op de hoofdplaatsen. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 9; st. 7, blz. 15.
- Volkseredietwezen. Centrale kas. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 8; st. 7, blz. 14; H 267—269, 282, 549—550.
- Tekort aan afdelingsbanken in de Minahassa. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 8; st. 7, blz. 14; H 296, 551, 566, 583—584.
- Verhoudingen h/d dienst van het —. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 8; st. 7, blz. 14; H 267, 278, 279—280, 549—551, 565.
- Zelfbesturen. Agrarische hervorming in de —. Zie: „Agrarische Zaken”.
- Bijdrage aan de — op Java. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 8; st. 7, blz. 13; H 287, 556.
- Opvoeding van zoons van zelfbestuurders. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 5; H 320, 562, 578—579, 588.
- Regeling v/d bezoldiging van den rijksbestuurder. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 5.
- Toelage aan den verbannen zelfbestuurder Teukoe Boedjang. Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 8; st. 7, blz. 14.
- Zelfstandigheid van —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 12; st. 8, blz. 10.
- DEPARTEMENT VAN ONDERWIJS EN EEREDIENST (Afd. V).**
- Adviseur voor Inl. zaken. Bezoldiging —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 1; st. 8, blz. 1; Afd. V: st. 7, blz. 7, 12; st. 8, blz. 6, 12; H 110, 130.
- Adviseur v. 't volksonderwijs. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 11; st. 8, blz. 11.
- Ambachtsonderwijs. Zie „Vakonderwijs”.
- Analphabetisme. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 1, 3; st. 8, blz. 3; H 347, 352, 358, 360—361, 389, 602.
- Armwezen. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 13; st. 8, blz. 13.
- Bedienden. Kosten voor school —. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 6; H 348, 603, 635.
- Beurzen-stelsel. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 1, 2; st. 8, blz. 1, 2, 17; H 21, 27, 40, 59, 114, 135, 323, 332, 353, 358, 387, 391, 394, 596, 627, 641.
- Beurzen voor universitaire studie. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 6.
- Bezoldiging. — adviseur voor Inl. zaken. Zie aldaar.
- Burgerlijk geneeskundige dienst. Zie het afzonderlijk register hierachter.
- Bijzonder onderwijs. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 5, 8, 9, 10; st. 8, blz. 4, 7, 8, 9.
- Gehalte van het — in de Minahassa een Sangi. Zie: „Inl. lager onderwijs”.
- Overgang van personeel van het openbaar naar het —. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 4.
- Particuliere fröbelscholen. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 4; H 327, 597.
- Pensionneering van part. Inlandsehe onderwijzers. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 11; st. 8, blz. 11; H 336, 600, 628, 642.
- Commissie. Rapport medisch-onderwijs —. Ond. I — Afd. I: st. 8, blz. 9.
- Communisten als onderwijzer. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 2; H 354.
- Eeredienst. Orç. I — Afd. V: st. 7, blz. 8, 13; st. 8, blz. 7, 13.
- Intrekking van art. 123 R. R. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 12; st. 8, blz. 9; H 53, 66, 88—89, 454, 843—484.
- Zegelrecht voor Meklagangers. Zie: „Zegelrecht”.
- Zending. Zie aldaar.
- Eur. lager scholen. Zie: „Lager onderwijs”.
- Examens. Kosten van —. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 12; st. 8, blz. 13.
- Toelatings — tot de H. B. S. Zie: „Middelbaar onderwijs”.
- Fröbelonderwijs. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 10; st. 8, blz. 10; H 397.
- Bijzonder —. Zie: „Bijzonder onderwijs”.
- Geest v. 't onderwijs. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 2; H 324, 333, 335, 349, 352, 354—356, 367, 371—373, 593, 629, 631—634, 642.
- Handelsonderwijs. Zie: „Middelbaar onderwijs”.
- Handenarbeid. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 3, 12; st. 8, blz. 3, 12; H 328, 359—360, 368—369, 595, 624, 625, 640.
- Handleidingcommissie. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 12; st. 8, blz. 11; H 369, 606, 621, 638.
- Holl.-Chin.-meisjesscholen. Zie: „Lager onderwijs”.
- Holl.-Inl. scholen. Zie: „Lager onderwijs”.

- Hoogere burgerscholen. Zie: „Middelbaar onderwijs”.
- Hooger onderwijs. Geneeskundig —. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 4; H 335, 341.
- Juridisch —. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 4—5, 8; st. 8, blz. 4, 7; H 5, 146, 327, 335, 398, 600.
- Technisch —. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 9; st. 8, blz. 8; H 329, 363, 622, 639.
- Huishoudleergangen. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 10; st. 8, blz. 9; H 328.
- Inl. lager ond. op inheemschen grondslag.
- Schakelscholen. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 6, 10; st. 8, blz. 5, 9—10; H 347, 380, 602, 608.
- Tweede klasse scholen. Inspectie —. Zie: „Inspectie”.
- Vakonderwijs op —. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 3.
- Zegelrecht voor certificaten van —. Zie „Zegelrecht”.
- Volksscholen. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 1, 2—3, 11; st. 8, blz. 1, 2—3, 11; st. 9, blz. 4; st. 13; st. 14; H 358, 369—373, 389, 393, 608.
- Adviseur v. 't volksonderwijs. Zie aldaar.
- Gehalte van het onderwijs op Sangir en de Minahassa. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 6; st. 8, blz. 5; H 369—374, 379, 385, 390, 393—394, 594, 618—619, 625, 630.
- Vakonderwijs op —. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 3; H 334.
- Inspectie. Combineeren van —s. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 9; st. 8, blz. 8, 9; st. 9, blz. 3; st. 13; st. 14; H 353, 604.
- 2e kl. scholen en volksscholen. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 10; st. 8, blz. 10; H 347—348, 608—609.
- technisch onderwijs. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 9; st. 8, blz. 8; H 362, 599.
- Internaten. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 12; st. 8, blz. 12; H 354, 604.
- Juridisch hooger onderwijs. Zie: „Hooger onderwijs”.
- Kleinambtenaarsdiploma. Waarde van het —. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 3; H 378—379, 608.
- Kweekscholen. Zie: „Opleiding”.
- Lager onderwijs op Westersche leest geschoeid. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 10; st. 8, blz. 9.
- Europ. lag. scholen. Nieuw systeem op de —. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 3; H 397.
- Holl.-Chin.-meisjesscholen. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 10; st. 8, blz. 9.
- Holl.-Inl. scholen. H 608.
- Onderwijs in Maleisch op —. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 10; st. 8, blz. 9; H 369, 606.
- Speciale — op Ambon in en de Minahassa. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 6; st. 8, blz. 5; H 336, 378, 379, 380—383, 393, 598, 607, 628, 641.
- Uitbreiding —. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 1.
- Voorklasse van de —. H 622, 638.
- Leermiddelen. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 7, 11; st. 8, blz. 6, 11; H 369, 606.
- Lichamelijke opvoeding. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 12; st. 8, blz. 12; H 328, 640.
- Loterijen. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 14; st. 8, blz. 16.
- Medisch hooger onderwijs. Zie: „Hooger onderwijs”.
- Middelbare akten. Studie —. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 6.
- inheemsche talen. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 6.
- Middelbaar onderwijs. A. M. S. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 1, 5, 9; st. 8, blz. 4, 8; H 326.
- Handelsonderwijs. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 8; st. 8, blz. 8; H 388, 609.
- H. B. S. Toelating tot de —. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 6, 12; st. 8, blz. 4, 5, 13; H 334, 374—376; 607, 636, 643.
- Juridisch —. Zie: „Hooger onderwijs”.
- Middelbare technische scholen. H 330, 362, 598.
- Mulo-scholen. Reorganisatie —. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 4, 11; st. 8, blz. 4, 10.
- Personeel —. Zie: „Personeel”.
- Technisch onderwijs. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 9; st. 8, blz. 8; H 328, 362.
- Mulo-scholen. Zie: „Middelbaar onderwijs”.
- Normaalscholen. Zie: „Opleiding”.
- Onderwijspolitiek. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 5; st. 8, blz. 6; Afd. V: st. 7, blz. 1; st. 8, blz. 1; H. 5, 27, 40, 103, 108—109, 129, 323, 332, 353, 367, 383, 385—386, 391, 394, 445, 627, 641.
- Onderwijsraad en paedagogische dep. afd. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 8; st. 8, blz. 7; H 357—358, 398, 604—606, 623, 639.
- Opleiding. Chineesche kweekschool. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 10; st. 8, blz. 9; H 350, 610, 622, 629, 635, 644.
- Hoogere kweekschool te Poerwodjo. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 10; st. 8, blz. 9.
- Inl. rechtskundigen. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 11; st. 8, blz. 10; st. 9, blz. 5; st. 13; st. 14.
- in Nederland van Indische jongelui tot onderwijzer. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 6;
- Kweekscholen. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 2, 3, 6, 11; st. 8, blz. 10; H 332, 350.
- Kweekscholen voor alle landaarden. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 6; st. 8, blz. 5; st. 10; H 328, 350, 610, 635, 644.
- Normaalscholen. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 2, 3, 11; st. 8, blz. 10, 20—21; H 348, 372—373, 385, 389, 601, 635, 643.
- Osvia's. Hervorming leerplan —. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 6, 11; st. 8, blz. 5, 10; H 328, 380, 598.
- Osvia. Zie: „Opleiding”.
- Oudheidkundige dienst. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 12; st. 8, blz. 12.
- Paedagogische afdeling aan het departement. Zie: „Onderwijsraad”.
- Pensioen. — aan Inl. partie. onderwijzers. Zie: „Bijzonder onderwijs”.
- Personeel. Bezoldiging van — van locale ressorten. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 6; st. 8, blz. 5, H 336.
- van het departement. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 8; st. 8, blz. 7.
- Overgang van — naar het bijzonder onderwijs. Zie: „Bijzonder onderwijs”.
- Overwerk — van het middelbaar onderwijs. H 331, 599, 617, 638.

- stekort. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 3; H 387.
- Uitzending van Inlandsehe jongelieden met onderwijzers-akten. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 6; st. 8, blz. 4, 19; st. 12; H 378, 388, 607, 609, 640, 625—627, 645, 646, 647.
- Vergoedingen van reiskosten en daggelden. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 6; st. 8, blz. 4; H 332, 600.
- voorziening. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 4, 7; st. 8, blz. 3, 6; H 336.
- Pestbestrijding. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 6, 13—14; st. 8, blz. 5, 13; H 377, 637.
- Rechtsschool. Zie: „Opleiding”, „Hooger onderwijs” en „Schoolgeld”.
- Schakelscholen. Zie: „Inl. lager onderwijs”.
- Schoolbedienden. Zie: „Bedienden”.
- Schoolemissies. Regenten als voorzitters van —. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 6; st. 8, blz. 5.
- Schoolgebouwen. H 336, 392, 593, 601, 604, 628, 641.
- Schoolgeld. — rechtsschool. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 14; st. 8, blz. 16.
- verhooging. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 1, 14; st. 8, blz. 16; H 336, 600.
- Schoolopzieners. Instructie voor — v. d. volksscholen. H 389, 609.
- Sexueele voorlichting. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 2; H. 333.
- Speciale scholen. Zie: „Lager onderwijs”.
- Studie. Toezicht op studenten in Nederland. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 6.
- toelagen. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 6.
- Technisch hooger onderwijs. Zie: „Hooger onderwijs”.
- Tweede klasse scholen. Zie: „Inl. lager onderwijs”.
- Uitzending van personeel. Zie: „Personeel”.
- Vacantiereizen. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 1; st. 8, blz. 1.
- Vakonderwijs. Ambachtsleergang te Bandoeng. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 9; st. 8, blz. 8.
- Ambachtsonderwijs. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 11; st. 8, blz. 11; H 348, 359, 361, 369, 383—385, 596, 600.
- Ambachtsschool te Menado. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 9; st. 8, blz. 9, 11; H 596.
- Opleiding voor automonteur. Ond. I — Afd. V: st. 9, blz. 2; st. 13; st. 14.
- Technische scholen. H 329, 599.
- Vereenvoudigde spelling. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 6; st. 8, blz. 5; H 331, 599.
- Verslag. Algemeen onderwijs —. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 8; st. 8, blz. 7.
- over den B. G. D. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 13; st. 8, blz. 13.
- Volksboekerijen. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 12; st. 8, blz. 12; H 593.
- Volksleatuur. Publicatie van godsdienstige —. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 5; H 349, 351, 390, 603, 617, 638.
- Volksscholen. Zie: „Inlandsch lager onderwijs”.
- Voorlichtingcommissie. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 8; st. 8, blz. 7; H 362.
- Wetenschap. Steun aan het Bijbel genootschap. Ond. I — Afd. V: st. 9, blz. 8; st. 13; st. 14.
- Woningen voor onderwijzend personeel. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 10; st. 8, blz. 9.
- Zeevaartkundige cursus. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 9; st. 8, blz. 8; H 393, 598, 628.
- Zegelrecht. — voor certificaten 2e klasse scholen. Ond. I — Afd. III: st. 8, blz. 7; st. 9, blz. 10; H 187—188, 540, 545.
- voor Meklagangers. Ond. I — Afd. III: st. 8, blz. 7; st. 9, blz. 10.
- Zending. Beteekenis van het werk der —. H 617—618, 619, 621.
- Voorschotten Rijnsche —. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 14; st. 8, blz. 16.

BURGERLIJKE GENEESKUNDIGE DIENST.

- Apothekers. Bezoldiging ass. —. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 5; H 337, 363, 611—612.
Zondagsrust voor —. H 363—365, 613.
- Artsen. Buitenlandsche —. H 337, 612.
Hulp —. H 341.
Inkrimping van het aantal —. H 365, 613.
Opleiding van Indische — in Nederland. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 8; st. 8, blz. 7.
School —. Zie aldaar.
Toelagen aan a.s. gouv. —. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 8; st. 8, blz. 7.
- Bezoldiging. — van ass-apoth. Zie: „Apothekers”.
- Geneesmiddelen. Kosten van —. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 14; st. 8, blz. 16.
- Hygiëne. Toestand in de desa. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 6; st. 8, blz. 5; H 365, 377, 646.
— op Noesa Kembangan. H 337—340, 612.
— op Priok. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 14; st. 8, blz. 15; H 365—366, 614.
- Krankzinnigengestichten. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 14; st. 8, blz. 15; H 336, 380, 611, 616.
Doorgangshuizen voor krankzinnigen. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 14; st. 8, blz. 16.
- Lijkenschouw. Eespoediging van —. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 6; st. 8, blz. 5.
- Mortaliteit. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 6; st. 8, blz. 5; H 340—341, 613.
- Medisch-onderwijscommissie. Ond. I — Afd. I: st. 8, blz. 9.
- Opleiding. — van artsen in Nederland. Zie: „Artsen”.
- Sterftecijfers. Zie: „Mortaliteit”.
- Schoolartsen. Ond. I — Afd. I: st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 5.
- Tandheekkundigen. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 13; st. 8, blz. 14.
- Verloskundige hulp voor de bevolking. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 13; st. 8, blz. 14; H 359, 616.
- Volksgesondheidsdienst. Instelling van een —. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 6; st. 8, blz. 5; st. 11; H 365, 376, 615, 636—637, 645, 646.
- Volkziekten. Bestrijding van —. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 14; st. 8, blz. 15; H 340, 341, 376, 615.
- Vroedvrouwen. Zie: „Verloskundige hulp”.
- Ziekenhuizen. C. B. Z. te Weltevreden. Ond. I — Afd. V: st. 7, blz. 13; st. 8, blz. 14; H 630, 645.
Subsidie aan —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 3; st. 8, blz. 3; H 336, 611, 618.
- Zondagsrust. — voor ass-apothekers. Zie: „Apothekers”.

DEPARTEMENT VAN LANDBOUW, NIJVERHEID EN HANDEL (Afd. VI).

- Bewoering. — sproeven. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 5.
- Bezoldiging. — van Inl. landbouwleeraren. H 660, 681.
- Boschwezen. Exploitatie der bosschen. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 9—10.
Houtdiefstallen. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 9.
Houtpolitiek. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 9—10.
Ontbossching ter Sumatra's Westkust. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 10.
- Vakkundig houtonderzoek. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 10.
- Caoutchoubedrijf. Verkoop van tot het — behorende ondernemingen. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 9; st. 11; H 656—657, 679—680, 694, 699, 701, 703, 104—705.
Zie ook: „Rubber”.
- Cultuurhulpbank. Werking van de —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 7.
- Cultuurscholen. — te Soekaboemi en Malang. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 9; st. 8, blz. 2.
- Departement. Leiding van het —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 5; H 649, 697.
Onderdirecteur van het —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 5.
- Diepzeeeonderzoek. Uitgaven voor het —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 1.
- Fabrieksnijverheid. Gouvernmentstextielabriek. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 10; H 657—658, 680.
Ontwikkeling der —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1.
Proeffabrieken voor zwavelzuurbereiding en voor bereiding van kaustische soda en ehloor. Ond. I — Afd. VI: st. 10; st. 12; H 657, 680, 699, 706.
- Handel. Bevordering kolonialen —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 3, 6; st. 7, blz. 1—2; st. 7, blz. 5, 11; H 662—663, 669, 675, 681—682, 685, 700, 704.
— seommissaris in Zweden. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1.
Indische — seonsulaten. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1; H 662—663, 681.
- Herijk. Betaling voor den —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 12.
- Hout. Zie „Boschwezen”.
- Houtsoorten. Beschrijving van —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 4.
- I. C. A. Werkwijze van de —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 11—12; H 651, 677.
- Jaarbeurs. Bijdrage aan de —. Ond. I — Afd. VI: st. 8, blz. 5.
- Katoen. — cultuur op Timor. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 6; H 654, 679.
- Kina. 's Lands — onderneming. Ond. I — Afd. VI: ts. 6, blz. 4; st. 7, blz. 9.
Verkoop — bast h.t.l. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 4.
- Kinine monopolie. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 12; st. 8, blz. 9.
- Koffieaanplantingen. Bevolkings—. H 671—672, 684.

- Koffiebessenboek. Bestrijding —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 4; H 684.
- Koffiezaadtuin. Verkoop — te Bangelan. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 6.
- Landbouw. Bevordering Inl. —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 2—3; H 652—653, 698—660, 664—665, 666—667, 669—670, 673, 678—679, 681, 698.
—voorlichting in de buitengewesten. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 3.
- Landbouwleeraren. Bezoldiging van Inl. —. Zie: „Bezoldiging”.
Landbouwleeraar Smits. Zie: „Smits”.
Toevoeging van — aan residenten. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 6; H 650, 659—660, 676, 681.
- Landbouwscholen. 2 jarige —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 7; H 682.
Landbouwschool te Tondano. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 3; H 665, 666, 682.
Middelbare landbouwschool. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 12.
- Landsfokkerij. — te Padang Mangatas. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 10; st. 8, blz. 4.
- Mais. Verwerking van — tot „corngrits”. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 3; H 667—668, 683.
- Metriek stelsel. Invoering van het —. H 668—669.
- Nijverheid. —stentoonstelling te Serang. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 4.
Fabrieks—. Zie: „Fabrieksnijverheid”.
Inlandsche —. H 673, 685.
Ondersteuning van —sondernemingen. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 11.
Ondersteuning batik —. H 675, 685.
- Oliepalmen. —cultuur. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 4; H 662, 687—688.
- Opleiding. — van landbouwingenieurs. H 675, 687.
— van veeartsen. Zie: „Veeartseijkundige dienst”.
— van ijkers. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 5; H 649, 669.
- Reproductie-inrichting. Inkrimping van de —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 5.
- Rubber. Inkrimping rubberaanplant. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 2; H 672, 675, 685.
Prijs van hevearubber. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 12; st. 8, blz. 6.
- Rijst. Aankoop van buitenlandse —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 4; H 673.
- Rijstbedrijf. — te Selatdajaran. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 8; H 650, 654, 656, 663—664, 677, 688—693, 694, 695—697, 702.
— in de Tjiheavlake. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 7.
- Smits. Tewerkstelling van den landbouwleeraar —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 5; H 649—650, 662, 665, 676, 693—694, 700.
- Statistiek. Landbouw —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 5.
- Stoeterij. Opheffing — te Padalarang. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 6; st. 7, blz. 10; H 650—651, 677.
- Thee. —aanplantingen der bevolking. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 6.
- Tuinbouw. —voorlichtingsdienst. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 4; st. 7, blz. 6; H 665, 682.
- Veeartsenijkundige dienst. Studeerende Indische veeartsen in Nederland. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 2, 3; st. 7, blz. 4; H 660—662, 687.
Uitbreiding van het aantal veemantri's in Menado. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 5.
Uitvoerverbod voor vee uit Tapanoeli. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 5.
- Veestapel. Bevordering van den —. H 667, 683.
- Visscherij. Opheffing afdeling —. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 10; st. 8, blz. 2; st. 9; H 651, 657, 674, 678, 685, 699—700, 703—704, 705.
- Vischzouterijen. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 10.
- Vleesch. Import van — uit Australië. H 651, 677—678.
- Winstaandeelkassen. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 11; H 7, 60.
- Ijkwezen. Invoering ordonnantie ijkwezen. H 649, 669, 675—676.
- Zaadtuin. — in Zuid-Celebes. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 5; H 682.
- Zijde-industrie. H 653, 679, 698.

**DEPARTEMENT DER BURGERLIJKE OPENBARE
WERKEN (Afd. VII).**

- Avondleergang. — te Soerabaja. Zie: „Opleiding”.
- Baggerdienst. Ond. I — Afd. VII: st. 7, blz. 1, 6; st. 18, blz. 1, 8; H 714—715, 739, 740.
- Begroting. Inrichting der —. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 1; st. 18, blz. 1; H 719.
- Bevloeiing. Zie: „Irrigatie”.
- Bezoldiging. — algemeenen pakhuismeester te Batavia. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 6; st. 18, blz. 9; H 718, 745.
— B. O. W. mantri's. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 3; st. 18, blz. 3; H 715.
- Bezuiniging. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 1, 5, 6; st. 18, blz. 1, 6, 7, 8.
- Commissie. Belawan —. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 5; st. 18, blz. 8; H 708—710.
Irrigatie —. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 3; st. 18, blz. 3—4, 7.
Rawah-Pening —. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 5; st. 18, blz. 7.
— van onderzoek naar de overschrijding der havenuitgaven. H 747, 748.
- Coöperatieve woningbouwvereniging. — Batavia. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 3; st. 18, blz. 2.
- Departement. Personeel —. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 3; st. 18, blz. 3.
Verhouding — der B. O. W. en de besturen der locale ressorten. H 719, 742.
Werkwijze van het —. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 1—2; st. 18, blz. 1—2.
- Gebouwen. Dienstwoningen districtshoofden Minahassa. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 3; st. 18, blz. 4.
Gevangenissen. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 4; H 719, 741—742.
Landskantoren. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 2; st. 18, blz. 2; H 711, 741, 747, 748.
Regentschapskantoren. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 3; st. 18, blz. 4.
School —. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 1, 4; st. 18, blz. 1, 4—5; H 718, 741, 746, 747—748.
Voltooiing onder handen zijnde —. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 3; st. 18, blz. 4.
Woningen lager politie personeel. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 3; st. 18, blz. 4.
— voor den B. G. D. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 5.
— voor den burgerlijken dienst. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 3; st. 18, blz. 4; st. 21; H 711, 745.
— voor gewapende korpsen. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 4.
— voor de Marine. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 5.
— voor den P. T. T. dienst. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 5.
- Genie. Overdracht van — werkzaamheden aan de B. O. W. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 2; st. 18, blz. 2.
- Havenbedrijf. Bedrijfsuitkomsten —. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 5, 6—7; st. 18, blz. 7, 9; H 712—713, 737—738.
- Verbetering koelieverblijven. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 5; st. 18, blz. 7; H 716, 740.
Verhooging der haventarieven. H 713, 739, 746.
- Havens. — Belawang. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 5—6; st. 18, blz. 8; H 707—710, 738, 745—746, 747.
— Menado. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 6; st. 18, blz. 8; H 718, 740, 746.
Opbrengst der —. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 6; st. 18, blz. 9.
— Soerabaja. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 5; st. 18, blz. 7—8.
- Herbergen. — of pasanggrahans. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 6; st. 18, blz. 8.
- Huishuurindemniteit. — Inlandsche onderwijzers. Ond. I — Afd. VII: st. 18, blz. 8—9; H 714, 740—741.
- Ingenieurs. Opleiding van —. Zie aldaar.
- Instituut Pasteur. Zie: „Gebouwen”.
- Irrigatiewerken. Bezuiniging op —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 3; st. 8, blz. 3; Afd. VII: st. 17, blz. 5; st. 18, blz. 6—7; H 61.
Rawah-Pening-werken. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 5; st. 18, blz. 7.
Solovalleiwerven. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 5; st. 18, blz. 7; H 717, 743—744.
— in het belang van den Inlandsehen landbouw. H 712, 742, 747.
— in het belang van de suikercultuur. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 5; st. 18, blz. 7; H 716—717, 743, 745.
- Kringwadoeks. Aanleg van —. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 5; st. 18, blz. 7.
- Materieel. Toezicht op —. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 3; st. 18, blz. 4; H 719, 745.
- Opleiding. — van ingenieurs. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 3; st. 18, blz. 2—3.
— van opzichters tot architect. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 3; st. 18, blz. 4; st. 20; H 713—714, 746—747, 748.
- Pakhuizen. Algemeene — meester te Batavia. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 6; st. 18, blz. 9; H 718, 745.
Overleg vanwege beheer der — met I. C. A. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 6; st. 18, blz. 9.
- Personeel. Teveel aan —. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 3; st. 18, blz. 3.
— van het departement. Zie: „Departement”.
- Quarantaine station. — Sabang. Zie: „Gebouwen”.
- Rapport. — Blackstone. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 6; st. 18, blz. 8; H 716, 738.
- Stoomwezen. Keuring van stoomketels. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 3; st. 18, blz. 3; H 715, 744, 745, 747.
Onderbrenging — bij Kantoor van Arbeid. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 6; st. 18, blz. 9.
- Uitvoering. — van werken. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 1, 2; st. 18, blz. 1, 2.
- Verslag. Jaar—en der verschillende diensten. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 2, 3; st. 18, blz. 2, 3.
— der Rawah-Peningcommissie. Zie: „Commissie”.
- Volksgezondheid. Werken in het belang der —. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 5; st. 18, blz. 7.
- Waterschappen. Instelling van — in de Vorstenlanden. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 5; st. 18, blz. 7.

- Wegen. Aanleg van — in de buitengewesten. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 5.
- Aanleg van — in Banjoewangi. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 5—6.
- Aanleg van — op Java. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 5.
- Algemeene voertuigenbelasting. Ond. I — Afd. VII: st. 18, blz. 6; H 718, 742, 746, 748.
- Onderhoud der 2de en 3de klasse — ter Sumatra's Westkust. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 5.
- Werkzaamheden aan den weg Menado—Gorontalo. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 6.
- Wegencongres. — in 1923. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 6; H 715—716, 719, 742.
- Wegenplan. Herziening algemeen — Sumatra. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 6.
- Werkeloosheid. — van personeel der B. O. W. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 1, 6; st. 18, blz. 1, 8; H 714.
- Werkplan. — voor den woningbouw. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 3; st. 18, blz. 4.
- Woningbouw. — van landswege. Ond. I — Afd. VII: st. 17, blz. 2, 3; st. 18, blz. 2, 4; st. 21; H 711, 741, 745, 747.
- DEPARTEMENT VAN GOVERNEMENTSBEDRIJVEN**
(Afd. VIII).
- Bedrijvenwet. Invoering der —. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 1; st. 18, blz. 2; H 749, 795.
- Bureau. — Groothoff. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 2; st. 18, blz. 3.
- voor sociale aangelegenheden. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 2; st. 18, blz. 3.
- Concessie. — voor aardoliewinning. Zie: „Djambiconcessie”.
- voor waterkrachten. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 2; st. 18, blz. 2.
- Departement. Bezuiniging op —spersoneel. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 2; st. 18, blz. 3.
- Onderdirecteur van het —. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 2; st. 18, blz. 3; H 749, 755, 794, 802.
- Overbrenging van het —. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 1; st. 18, blz. 2.
- Verkaveling van het —. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 1; st. 18, blz. 2.
- Dienstauto's. Gebruik van —. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 2; st. 18, blz. 3.
- Djambi-concessie. Exploitatie der olieterreinen in Djambi. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 2; st. 18, blz. 2.
- Goudwinning. — in Benkoelen. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 3; st. 18, blz. 7; H 26.
- Kantoor. — voor sociale aangelegenheden: Zie: „Bureau”.
- kosten. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 2; st. 18, blz. 4.
- Kloettunnel. Bouw v/d —. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 3; st. 18, blz. 6.
- Landsbedrijven. Organisatie en uitkomsten der —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 2, 4; st. 8, blz. 3, 4; Afd. VIII: st. 17, blz. 1; st. 18, blz. 1—2; H 1, 20, 26, 57, 59, 446, 489, 518—519, 725—726, 749, 751—752, 755, 793—794, 795, 798—799, 803.
- Landsdrukkerij. Exploitatie der —. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 3; st. 18, blz. 5, 18.
- Mijnwezen. Algemeen plan voor te verrichten opsporingen. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 3; st. 18, blz. 7.
- Declaraties voor uitgaven t/b van het grondpeilwezen. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 3; st. 18, blz. 7.
- Exploratie van terreinen. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 3; st. 18, blz. 6.
- Mijnconcessies. Zie: „Concessie”.
- Mijningenieurs op het hoofdkantoor. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 3; st. 18, blz. 5.
- Organisatie van den dienst van het —. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 3; st. 18, blz. 5.
- Opleiding. — van mijningenieurs. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 2; st. 18, blz. 3.
- van zwakstroomingingenieurs. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 5; st. 18, blz. 10.
- Postspaarbank. Beheer der —. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 2; st. 18, blz. 4.
- P. T. T. dienst. Besparing op den telefoondienst. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 5; st. 18, blz. 12.
- Georganiseerd overleg b/d —. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 5; st. 18, blz. 11; H 750, 756, 794—795, 802, 803, 804.
- Openstelling station voor radio-telegrafie Malabar. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 5; st. 18, blz. 12.

- Opheffing gedeeltelijken vrijdom van briefport. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 5; st. 18, blz. 11; H 750.
- Opheffing hulppostkantoren. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 5; st. 18, blz. 11.
- Resultaten der tariefsverhooging. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 5; st. 18, blz. 11.
- Tekort op den —. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 5; st. 18, blz. 8—9.
- Toepassing voorschriften van den telefoondienst. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 5; st. 18, blz. 12.
- Spoor- en tramwegen. Aanleg van spoorwegen in de buitengewesten. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 6—7; st. 18, blz. 15; H 756, 797.
- Bandjir te Koetoardjo. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 8; st. 18, blz. 17.
- Dienst van toezicht op —. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 3; st. 18, blz. 5.
- Éénhoofdig S. S. bestuur. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 5; st. 18, blz. 12; st. 19, blz. 2—5; st. 20, blz. 1; st. 21, blz. 1—2; H 753.
- Electrificatie spoorlijn Batavia—Buitenzorg. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 7; st. 18, blz. 17.
- Exploitatie der automobiëldiensten. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 8; st. 18, blz. 17.
- Exploitatie van S. S. hotels. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 7; st. 18, blz. 15—16; st. 19, blz. 5; st. 20, blz. 1; st. 21, blz. 2; H 796.
- Expresverbinding via Cheribon—Kroja. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 7; st. 18, blz. 17; H 753, 796.
- Herstelling van spoorlijnen. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 7; st. 18, blz. 16.
- Intrekking van toelagen. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 8; st. 18, blz. 17.
- Keuring van materialen in Holland. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 7; st. 18, blz. 16.
- Kleeding maatstaf voor betaling ter Sumatra's Westkust. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 8; st. 18, blz. 17.
- Nieuwe verbinding Djokja—Solo. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 8; st. 18, blz. 17; H 754, 796—797.
- Onderzoek naar het beheer der S. S. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 7; st. 18, blz. 16; H 752, 796.
- Onderzoek door het bureau Bryan. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 7; st. 18, blz. 16.
- Personeele aangelegenheden. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 6; st. 18, blz. 13—14; H 756, 761, 799—801, 803—804, 805.
- Spoorwegongeluk te Leles. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 7; st. 18, blz. 17.
- Tariefsverhooging. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 6; st. 18, blz. 12; H 752—753, 796.
- Toezicht op Bataviasche stoomtram. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 3; st. 18, blz. 5.
- Toezicht op de lijnen en het rollend materieel. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 7; st. 18, blz. 18, blz. 16; H 753, 796.
- Treinenloop traject Babat—Djombang. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 7; st. 18, blz. 16.
- Uitkomsten van het S. S. bedrijf. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 5—6; st. 18, blz. 12, 14—15.
- Verhooging vracht steenkolen-vervoer. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 7; st. 18, blz. 17.
- Wegencomplex Manggarai. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 7; st. 18, blz. 16.
- Steenkolen. Briketteering van Boekit-Asem steenkolen. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 8—9; H 756, 797.
- Exploitatie der Ombilinnijnen. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 8.
- Exploitatie der Poeloe-Laoetmijnen. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 8.
- Tinwinning. Te dure exploitatie der tinmijnen. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 7—8.
- Waterkracht. Dienst voor — en electriciteit. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 2; st. 18, blz. 4.
- Ontslag van den smid Karna H 760—761.
— concessie. Zie: „Concessie”.
- IJzererts. —ontginning in Celebes. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 9; H 27, 756, 797.
- Zilvermijnen. — te Tambang Sawah. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 7.
- Zout. Dienst der —regie. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 9.
- Te weinig zoutverkoopplaatsen in de buitengewesten. Ond. I — Afd. VIII: st. 17, blz. 4; st. 18, blz. 9.

DEPARTEMENT VAN OORLOG (Afd. IX).

Aanbrenggelden. Zie: „Handgelden“.

Aanschaffing. Materieele —. Zie aldaar.

Administratie. Hospitaal —. Zie: „Hospitalen“.

Militaire —. Zie aldaar.

Afdeeling. — dienstplicht- en reservepersoneel. Zie: „Dienstplicht“.

Analphabetisme. Zie: „Leger“.

Anti-luchtvaartgeschut. Ond. 1 — Afd. IX: st. 1, blz. 4; st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 8; H 767, 776.

Artillerie. Extra-aanschaffing van — materieel. Ond. 1 — Afd. IX: st. 1, blz. 4; st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 8; st. 11; st. 12; H 763, 825, 836, 847, 848.

Verwapening van de —. Ond. 1 — Afd. IX: st. 1, blz. 3; st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 8.

Attaché. Militaire — te Peking en Tokio. Zie aldaar.

Automobielen. Aantal — in gebruik bij de luchtvaartafdeeling. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 12.

Economisch gebruik van vrachtauto's. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 6.

Belooning. — aan officieren voor het geleiden van edetten naar Nederland. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 7.

Beoordeelingssysteem. — voor de officieren. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 4; H 765, 768—769, 779, 786—787, 825—826, 841, 842, 844.

Berggeschut. Ond. 1 — Afd. IX: st. 1, blz. 5; st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 8; H 767, 779, 833, 834.

Beri-beri. H 785, 830—831.

Bevordering. — tot brigadier en onderofficier. Zie: „Examen“.

— van hoofdofficieren bij den topografischen dienst. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 4—5; H 787—788.

Bezoldiging — burgerlijke schrijvers. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 6; st. 8, blz. 10.

— dienstplicht- en reservepersoneel. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 12.

— gedetacheerde Nederlandsche officieren. Ond. 1 — Afd. IX: st. 9, blz. 4; st. 10, blz. 1; st. 11, blz. 2.

— legereercommandant. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 9.

— mindere militairen. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 4; H 766, 774, 779, 786, 790, 791, 832.

— officieren. H 765, 834.

— ondergeschikt technisch burgerlijk personeel. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 8; st. 8, blz. 15.

— onderofficieren. H 766, 774, 777, 782—783, 791, 832, 833, 841.

Bezuiniging. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 1, 3; st. 8, blz. 1, 4; st. 10, blz. 1; st. 14, blz. 1; H 765—768, 771—773, 774—775, 776, 779, 780—781, 783, 789—790, 831—835, 837—838, 840, 841, 846.

Bos. Overplaatsing sergeant —. Zie: „Overplaatsing“.

Brandstoffen. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 13.

Bronbeek. Indisch —. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 6; H 778, 829, 837, 843.

Cantines. Militaire —. Zie aldaar.

Cavalerie. Chef van het wapen der —. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 9.

Omzetting der — in een wielrijders corps. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 6; st. 8, blz. 10.

Vermindering der —. H 789, 824—825.

Commissie. Bezoldigings —. Zie aldaar.

Hospitaal —. Zie aldaar.

Contracten. — voor leveranties. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 13.

Daggeld. Excursie —. Ond. 1 — Afd. IX: st. 3, blz. 89; st. 7, blz. 8; st. 8, blz. 13.

Decoraties. Zie: „Ridderorden“.

Departement. Bewaking van het —. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 9.

Personeel van het —. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 8—9; st. 9, blz. 2; st. 10, blz. 1; st. 14, blz. 1.

Samenvoeging van de — en van Oorlog en Marine. Zie: „Fusie“.

Telefoonaansluitingen van het —. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 9.

Detacheering. — van officieren bij het Indische leger. Zie: „Officieren“.

— van onderofficieren bij het Indische leger. Zie: „Onderofficieren“.

Dienstplicht. Afdeeling — en reservepersoneel. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 8—9; H 788, 831.

Dienstplichtregeling. Nadere —. Ond. 2; H 929—934, 949—953.

Diensttijd. Madetellen van buitenlandsch verlof voor —. Zie: „Verlof“.

Divisieverband. Regiments- en —. Zie aldaar.

Drankverbod. — in dagverblijven en kazernes. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 9; st. 8, blz. 16.

Duurtetoelag. Intrekking van den —. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 1, 4, 8; st. 8, blz. 1, 5, 15; H 774, 778, 828.

— van verpleegden-nietgezinshoofden. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 6; H 778.

Europeesche militie. Zie: „Militie“.

Examen. — voor bevordering tot brigadier of onderofficier. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 4.

— voor den rang van kolonel. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 6; H 768.

Excursiedaggeld. Zie: „Daggeld“.

Expeditie. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 8; st. 8, blz. 14.

Fusie. — van de departementen van Oorlog en Marine. H 823, 836, 843.

Garnizoensarts. Klachten over — en. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 11.

Geldorp. Denkbeelden van kapitein —. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 3.

Geneeskundige dienst. Militair —. Zie aldaar.

Laboratorium. Militair —. Zie: „Laboratorium“.

Genie. Aankopen van de — in Amerika. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 8; st. 8, blz. 13.

Chef van het wapen der —. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 9.

Overbrenging naar B. O. W. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 6; st. 8, blz. 10.

Oververkgelden. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 6; st. 8, blz. 10.

Toelagen. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 6; st. 8, blz. 10—11.

- Geniewerken. Ond. I — Afd. IX: st. 1, blz. 14; st. 7, blz. 6—7; st. 8, blz. 11.
- Georganiseerd overleg. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 3; H 777.
- Geschut. Anti-luchtvaartproef —. Zie aldaar.
Berg —. Zie aldaar.
Infanterie —. Zie aldaar.
Proef —. Zie aldaar.
- Geslaachtsziekten. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 11, 12; H 784, 785, 829—830, 831.
- Gevangenis. Zie: „Militair strafrecht“.
- Graslanden. — in eigen beheer. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 8; st. 8, blz. 14.
- Gymnastiek- en sportschool. Ond. I — Afd. IX: st. 1, blz. 19; st. 7, blz. 4, 8; st. 8, blz. 7, 13.
- Handgelden. Aaubreng- en —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 12—13.
- Hoefsmidschool. Rij- en —. Zie aldaar.
- Hoogere Krijgsschool. Zie: „Krijgsschool“.
- Hospitaalcommissie. Rapport der —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 11; 783—784, 789, 829, 831.
- Hospitelen. Militaire —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 7, 8; st. 8, blz. 11, 12, 13; H 778, 789, 829.
- Houwitser. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 8; H 767, 779, 833, 834.
- Huisvesting. — van gehuwde inheemse sergeanten 1e kl. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 6—7; H 782.
— van mindere militairen. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 11; H 790—791, 827.
— van onderofficieren. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 5; H 781, 782, 829.
- Huwelijk. — en van militairen. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 3; H 767, 774, 777, 790—791.
Wederopnemen van gehuwden beneden den rang van onderofficier in de ménages. H 767, 833.
- Indisch militair tijdschrift. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 9.
- Infanterie. — geschut. Ond. I — Afd. IX: st. 1, blz. 4—5; st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 8; H 767, 776, 833, 834.
- Inlandsche militie. Zie: „Militie“.
- Intendance. H 838 844.
- Internaat. — voor kinderen van militairen. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 6; H 782, 828.
- Kampement. — te Lahat. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 11; H 776, 835, 838.
- Kazernes. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 11; H 790—791.
- Kleding. Uniform van den soldaat. Zie aldaar.
- Koloniale reserve. Ond. I — Afd. IX: st. 1, blz. 2; st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 7.
- Krijgsschool. Hoogere —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 7.
- Laboratorium. Militair geneeskundig —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 11; H 778, 829, 837, 843.
- Lahat. Kampement te —. Zie aldaar.
- Landstorm. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 12.
- Leergang. — in de Nederlandsche taal. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 8; st. 8, blz. 14.
- Leger. Analfabetisme in het —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 8; st. 8, blz. 14.
Bestemming van het —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 3; H 764, 767—768, 773, 775, 823.
Formatie van het —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 2—3; st. 8, blz. 3; H 776.
Geest in het —. H 769, 833.
Gewapende politie en —. Zie: „Politieleger“.
Herziening der — samenstelling. Zie: „Leger, moderniseering“.
Inkrimping van de — sterkte. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 1; st. 8, blz. 2; H 772—773, 780—781, 827.
Moderniseering van het —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 1, 8; st. 8, blz. 2, 6, 13—14; st. 9, blz. 1—2; st. 10, blz. 1; st. 14, blz. 1; H 775, 776, 780—781, 785, 823, 840, 844.
Oefeningen. Zie aldaar.
Onderwijs in het Nederlandsch. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 8; st. 8, blz. 14.
Politie—. Zie aldaar.
Reorganisatie van het —. Zie: „Leger, moderniseering“.
Taak van het —. Zie: „Leger, bestemming“.
- Legerecommandant. Bezoldiging van den —. Zie aldaar.
Receptiegeld van den —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 9.
- Levensmiddelen. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 7, st. 8, blz. 13.
- Luchtafweergeschut. Zie: „Anti-luchtvaartgeschut“.
- Luchtvaartafdeeling. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 5, 7; st. 8, blz. 8, 12; st. 11; H 763, 776, 789—790, 835, 837—838, 844.
- Lijfstraffen. Zie: „Militair strafrecht“.
- Maandblad. — van O. A. B. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 6; H 777, 778, 829, 837, 843.
- Manoeuvres. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 1; st. 8, blz. 2.
- Materieel. Ond. I — Afd. IX: st. 1, blz. 1, 3—5; st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 2—3, 8; st. 11; st. 12; H 767, 825, 835, 836, 844, 846.
- Militaire attaché. — te Peking en Tokio. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 6, 8—9; st. 8, blz. 9, 15.
- Militaire administratie. Overcompleet aan officieren. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 9—10.
Promotiekansen. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 6; st. 8, blz. 10.
- Militaire cantines. Alcoholgebruik in de —. H 827—828.
Verkoop van bier aan de —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 9; st. 8, blz. 15.
- Militaire gevangenis. Zie: „Militair strafrecht“.
- Militaire school. Inkomsten der élèves. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 12; H 766, 776—777.
- Militaire sociëteiten. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 9; st. 8, blz. 15—16.
- Militair geneeskundige dienst. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 11; H 778, 783—785, 839—840, 844.
- Militair laboratorium. Zie: „Laboratorium“.
- Militair pharmaceutische dienst. H 784, 830.
- Militair strafrecht. Invoering nieuwe rechtspleging bij de landmacht. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 12.
Lijfstraffen. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 12.
- Militie. Europeesche —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 8; st. 8, blz. 14; H 781, 823, 825, 829, 835.

- Inlandsche —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 6; H 768.
- Mindere militairen. Bezoldiging van —. Zie aldaar.
- Huisvesting van —. Zie aldaar.
- Kinderen van —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 3, 4; st. 8, blz. 4, 6; H 782, 828.
- Mitrailleurs. Zie: „Infanterie-geschut”.
- Munitie. Extra aanschaffing van geweer —. Ond. I — Afd. IX: st. 1, blz. 4; st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 8; st. 11; H 763, 825, 835.
- fabriek. Zie: „Projectieffabriek”.
- Nonactiviteit. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 5.
- Normaalschieteschool. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 7.
- Oefeningen. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 8; st. 8, blz. 14.
- Oefeningstelsel — van het leger. H 785—786, 831, 842, 844.
- Officieren. Beoordeelingsysteem voor —. Zie aldaar.
- Detacheering van — bij het Indische leger. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 3; H 776.
- Formatie van het corps —. H 776, 828.
- Officier-magazijnmeester De Lange. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 5.
- Opleiding van —. Zie aldaar.
- Overcompleet aan —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 3; H 776.
- Reserve —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 2, 7; st. 8, blz. 3, 12; H 776, 786, 831, 835.
- Vaste promotie van —. Zie: „Geldorp”.
- Onderluitenanten. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 4; H 768, 834, 837, 845.
- Onderofficieren. — school. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 4; H 777, 782, 828, 838.
- Detacheering van — bij het Indische leger. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 5.
- Huisvesting van —. Zie aldaar.
- Peil van het korps —. H 777, 837, 843.
- Tekert aan —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 3—4; st. 8, blz. 5.
- Uitzending van —. Zie: „Uitzending”.
- Onderwijs. — aan kinderen van militairen. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 6; H 782.
- in Nederlandsch. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 4, 8; st. 8, blz. 6, 14.
- Militaire school. Zie aldaar.
- Reorganisatie van het militair —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 12.
- Ons Aller Belang. Zie: „Vereeniging”.
- Opleiding. Militaire school. Zie aldaar.
- Onderofficiersschool voor alle landaarden. Zie: „Onderofficieren”.
- Pupillenschool. Zie aldaar.
- tot Japanschen tolk. Ond. I — Afd. IX: st. 1, blz. 19; st. 7, blz. 8; st. 8, blz. 14.
- van jongelieden tot topograaf enz. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 4.
- tot onderofficier. Zie: „Onderofficiersschool”.
- tot officier. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 15; st. 8, blz. 7; H 777, 828, 834, 836.
- seursus voor den topografischen dienst. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 8; st. 8, blz. 15.
- van vliegers. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 7.
- Overplaatsing. — van den voorzitter der afd. Tjimahi van O. A. B. naar Timor. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 6; H 777—778, 829, 836—837, 843.
- Overtocht. — naar Nederland van vrouw en kinderen van in de gevangenis verblijvende militairen. Zie: „Terugzending”.
- Paardenartsen. Militaire —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 6; st. 8, blz. 10.
- Pensioenen. — voor officieren. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 1; st. 8, blz. 1, 2.
- Gelijkstelling van voor 1 Januari 1920 gepensionneerden en gegageerden. H 790, 831.
- Pensionneering van met verlof zijnde officieren. Zie: „Verlof”.
- Petitie-recht. — van militairen. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 6.
- Pharmaceutische dienst. Militair —. Zie aldaar.
- Plaatselijke staven. Zie: „Staven”.
- Politieleger. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 3; H 764, 768, 773—774, 779—780, 823, 836.
- Privileges. Militaire —. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 1, 4; st. 8, blz. 1, 2, 5.
- Proefgeschut. Ond. I — Afd. IX: st. 1, blz. 5; st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 8.
- Projectieffabriek. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 8; H 770—771, 826—827, 839, 844.
- Promotie. — personeel militaire administratie. Zie: „Militaire administratie”.
- Vaste — van officieren tot en met den rang van luitenant-kolonel. Zie: „Geldorp”.
- Pupillenschool. — te Gombong. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 4; H 782, 838, 844.
- Rapport. — hospitaale commissie. Zie: „Hospitaale commissie”.
- Receptiegeld. — van den legerecommandant. Zie: „Legerecommandant”.
- Rechtspositie. — van officieren en onderofficieren. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 4.
- Regiments- en divisieverband. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 6; st. 8, blz. 10; st. 9, blz. 3; st. 10, blz. 1; st. 14, blz. 2; H 764—765, 779, 788, 824, 836.
- Reglement. — weduwen en weezenfonds. Ond. I — Afd. IX: st. 8, blz. 16.
- Remonte depôt. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 6; st. 8, blz. 10.
- Reproductieinrichting. — van den topografischen dienst. Zie: „Topografische dienst”.
- Reserveofficieren. Zie: „Officieren”.
- Reservepersoneel. Regeling van het Europeesche —. Ond. I — H 934—936, 953—955.
- Ridderorden. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 4.
- Riddersoldij. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 13.
- Rij- en hoefsmid school. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 7.
- Rijstverstrekking. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 13.
- Schermbond. Subsidie N.-I. officiers —. Zie aldaar.
- Schietschietingen. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 1; st. 8, blz. 2.
- Schietschool. Normaal —. Zie aldaar.
- Schutterij. Opheffing van de — te Menado. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 6.
- Societeiten. Militaire —. Zie aldaar.

- Stafmuziek. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 4.
- Staven. Plaatselijke —. Ond. 1 — Afd. IX: st. 1, blz. 7; st. 7, blz. 6; st. 8, blz. 9.
- Steun. — aan gegageerde en gepensioneerde militairen. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 8; H 790, 831.
- Strafrecht. Militair —. Zie aldaar.
- Subsidie. — N.-I. officiersschermbond. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 8; st. 8, blz. 15.
- Terugzending. — van wettige vrouw en kinderen van in de gevangenis verblijvende militairen. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 7.
- Toelagen. Extra —. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 1; st. 8, blz. 2.
— geniepersoneel. Zie: „Genie”.
— aan ondergeschikt technisch burgerlijk personeel. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 8; st. 8, blz. 15.
— bij manoeuvres. Ond. 1 — Afd. IX: st. 3, blz. 89; st. 7, blz. 8; st. 8, blz. 13.
- Topografische dienst. Bevordering van hoofdofficieren bij den —. Zie: „Bevordering”.
Ingenieurs bij de triangulatie-brigade van den —. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 4.
Opleidingscursus —. Zie: „Opleiding”.
Overwerkelden bij den —. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 6; st. 8, blz. 9.
Reproductie-inrichting van den —. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 6; st. 8, blz. 9; st. 13; H 769—770, 826, 838—839, 842, 843, 844, 845, 846.
- Transportmiddelen. Economisch gebruik van —. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 4, 8; st. 8, blz. 6, 13.
- Triangulatie-brigade. Zie: „Topografische dienst”.
- Trouwverbod. Zie: „Huwelijk”.
- Tuberculose. H 785, 830, 831.
- Tijdschrift. Indisch militair —. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 5—6; st. 8, blz. 9.
- Uitzending. — bij het Indische leger gedetacheerd wordende officieren. Zie: „Officieren”.
— Europeesche soldaten. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 3—4.
— onderofficieren. Ond. 1 — Afd. IX: st. 1, blz. 2—3; st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 8.
- Uniform. Verbetering van de uniform van den soldaat. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 5—6.
- Venerische ziekten. Zie: „Geslachtsziekten”.
- Vereeniging. Houding der militaire — en tegenover de intrekking van den duurtetoelag. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 8; st. 8, blz. 15.
„Ons Aller Belang”. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 5, 6; H 777—778, 782, 828, 829, 837, 843.
- Vergadering. Verbod om een — tegen de intrekking van den duurtetoelag te houden. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 5.
- Verlof. Medetellen van buitenlandsch — voor diensttijd. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 5.
Pensionneering van met — zijnde officieren. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 5.
- Vervoer. — te water en te land. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 8; st. 8, blz. 14.
- Verzoeken. Zie: „Petitierecht”.
- Vliegdiens. Zie: „Luchtvaartafdeeling”.
- Vliegekamp. — te Andir. Ond. 1 — Afd. IX: st. 1, blz. 20; st. 7, blz. 8; st. 8, blz. 15.
- Voeding. H 767, 779, 828, 833, 838, 840, 844.
- Voorraden. Onnoodige of te ruime —. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 8; st. 8, blz. 13—14.
- Vrachtauto's. Zie: „Automobielen”.
- Weduwen- en weezenfonds. — voor militairen beneden den rang van officier. Ond. 1 — Afd. IX: st. 8, blz. 16; H 778, 829.
— voor officieren. Ond. 1 — Afd. IX: st. 8, blz. 16; Ond. 3; H 769, 826, 846, 850, 853—855, 866.
- Wielrijderscorps. Omzetting cavalerie in —. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 6; st. 8, blz. 10.
- Zusterhuis. Bewaking van het — te Weltevreden. Ond. 1 — Afd. IX: st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 12.

DEPARTEMENT DER MARINE (Afd. X).

- Aanbouw. — van schepen. Ond. I — Afd. X: st. 2, blz. 1; st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 2; H 810, 816.
- Aanwerving. Zie: „Werving”.
- Algemeene kosten der zeemacht. Ond. I — Afd. X: st. 3, blz. 52—57; st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 4—5; H 811, 817.
- Bebakening. Zie: „Scheepvaart”.
- Bedienden. Korps militaire —. Zie: „Militaire bedienden”.
- Beverluys. Rapport-maken van sergeant-majoor —. H 809, 816.
- Bezoldiging. —sherziening vloot-personeel en personeel gouvernements-marine. Ond. I — Afd. X: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 2.
— inspecteerend personeel van scheepvaart. Ond. I — Afd. X: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 4; st. 8A, blz. 1; H 809.
— personeel marine-etablisement. Ond. I — Afd. X: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 3; H 810, 817.
— werktuigkundigen. Ond. I — Afd. X: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 3; st. 8A, blz. 1; H 809.
- Bezuiniging. Ond. I — Afd. X: st. 7, blz. 1, 2, 4; st. 8, blz. 1, 2, 3, 5; st. 11; H 810, 816—817, 818.
- Brandstoffen. Ond. I — Afd. X: st. 7, blz. 2, 3; st. 8, blz. 3, 4.
- Conferentie. — van Washington. Zie: „Washington”.
- Commandant. — der marine te Soerabaja. Ond. I — Afd. X: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 2; st. 12; H 807, 808, 811, 814—815, 819, 820.
- Contract-werklieden. — bij het marine-etablisement. Ond. I — Afd. X: st. 1, blz. 2—3; st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 2.
- Departement. Advertenties voor het oproepen van candidaten enz. Ond. I — Afd. X: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 2.
Personeel van het —. Ond. I — Afd. X: st. 1, blz. 2; st. 3, blz. 1; st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 2; H 808, 815, 819.
- Dienstplicht-personeel. Zie: „Zeemilitie”.
- Diploma. Voorloopig — scheepsmachinisten. H 809—810, 817—818.
- Duurtetoeslag. — voor marine-personeel. Ond. I — Afd. X: st. 7, blz. 1; st. 8, blz. 1; H 807, 814, 819.
- Eskader. Nederlandsch —. Ond. I — Afd. X: st. 7, blz. 1; st. 8, blz. 1.
- Gewestelijke vaartuigen. Ond. I — Afd. X: st. 1, blz. 9; st. 3, blz. 42—43; st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 7.
- Gouvernements-marine. Aanbouw „Zeemeew”. Ond. I — Afd. X: st. 3, blz. 41; st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 4.
Aantal dienstdoende schepen. Ond. I — Afd. X: st. 1, blz. 6—7; st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 4.
Toelagen aan gezaghebbers enz. Zie: „Toelagen”.
- Voedinggelden. Zie: „Voeding”.
- Werving. Zie: „Werving”.
- Havendienst. Zie: „Scheepvaart”.
- Hydrografische dienst. Ond. I — Afd. X: st. 1, blz. 5; st. 3, blz. 28; st. 7, blz. 2—3; st. 8, blz. 3, 4; H 808—809, 812, 817.
- Indische militaire marine. Ond. I — Afd. X: st. 2, blz. 2; st. 7, blz. 1, 2; st. 8, blz. 1, 2.
- Kabelschip. — „Zuiderkruis”. Ond. I — Afd. X: st. 2, blz. 18; st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 2; H 810, 818.
- Kapocageul. Zie: „Vaarwaters”.
- Keuring. — stoomketels. Ond. I — Afd. X: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 4; st. 8A, blz. 1.
— van uitgezonden personeel. Ond. I — Afd. X: st. 7, blz. 2—3; st. 8, blz. 3.
- Kleeding. — voor Inlandsche schepelingen. H 811, 817.
- Kruisers. Ond. I — Afd. X: st. 2, blz. 1; st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 2.
- Kustverlichting. Zie: „Scheepvaart”.
- Kweekschool. — te Makasser. Zie: „Opleiding”.
- Loodsdienst. Zie: „Scheepvaart”.
- Loodsgeld. Ond. I — Afd. X: st. 5, blz. 73; st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 5.
- Luchtvaartdienst. Zie: „Vliegdienst”.
- Marine-etablisement. Ond. I — Afd. X: st. 1, blz. 2; st. 2, blz. 20; st. 7, blz. 2—4; st. 8, blz. 2, 3; st. 9, blz. 1—2; st. 10; st. 13; H 810, 817.
- Marine-luchtvaartdienst. Zie: „Vliegdienst”.
- Marine-reserve. Ond. I — Afd. X: st. 1, blz. 13—14; st. 3, blz. 70—71; st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 5; st. 13; H 805, 807, 815.
- Militaire bedienden. Ond. I — Afd. X: st. 1, blz. 12; st. 3, blz. 68—69; st. 7, blz. 4; st. 8, blz. 5; H 808, 811, 815—816, 819.
- Militie. Zee—. Ond. I — Afd. X: st. 1, blz. 12—13; st. 3, blz. 68—69; st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 5; st. 13; H 805, 807, 811, 815, 819, 820.
Zeeofficier te Bandoeng ter voorbereiding der zee—. Ond. I — Afd. X: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 2; st. 12; H 807, 811, 815, 819, 820.
- Moederschip. — voor onderzeebooten „Pelikaan”. Zie: „Pelikaan”.
- Motorboot. — voor den havendienst te Menado. Ond. I — Afd. X: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 4.
- Nederlandsch eskader. Zie: „Eskader”.
- Onderzeebooten. Ond. I — Afd. X: st. 7, blz. 1—2; st. 8, blz. 1—2.
- Opleiding. — kweekschool Makasser. Ond. I — Afd. X: st. 1, blz. 11; st. 3, blz. 56—59; st. 7, blz. 3—4; st. 8, blz. 5; H 805—806, 808, 811, 812, 813—814, 818, 819, 820.
- „Pelikaan”. Ond. I — Afd. X: st. 8, blz. 2.
- Personeel. Bezoldiging van —. Zie: „Bezoldiging”.
— van het departement. Zie: „Departement”.
- Politiievloot. Ond. I — Afd. X: st. 7, blz. 1.
- Reserve-personeel. Zie: „Marinereserve”.
- Scheepvaart. Bebakening en kustverlichting. Ond. I — Afd. X: st. 3, blz. 46; st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 4.
Haven- en loodsdienst. Ond. I — Afd. X: st. 3, blz. 50—51; st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 4.
Hoofdkantoor van —. Ond. I — Afd. X: st. 1, blz. 5—6; st. 3, blz. 32—35; st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 4; st. 8A, blz. 1.
Verbetering van vaarwaters. Ond. I — Afd. X: st. 3, blz. 52—53; st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 4; H 811, 818.
- Steenkolen. Zie: „Brandstoffen”.
- Toelagen. — Europeesch marine-personeel. Ond. I — Afd. X: st. 7, blz. 1; st. 8, blz. 1.
— ondergeschikt technisch burgerlijk personeel bij het marine-etablisement. Ond. I — Afd. X: st. 1, blz. 4; st. 3, blz. 24; st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 3; H 810, 817.
— gezaghebbers enz. bij de gouvernements-marine. Ond. I — Afd. X: st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 3.

- Uitzending. — van personeel. Ond. 1 — Afd. X: st. 7, blz. 2—3, 4; st. 8, blz. 3, 5; H 808, 809, 815, 817.
- Vaarwaters. Verbetering van —. Zie: „Scheepvaart”.
- Vliegkamp. — te Soerabaja. Ond. 1 — Afd. X: st. 7, blz. 1; st. 8, blz. 1.
— te Tandjoeng Priok. Ond. 1 — Afd. X: st. 7, blz. 1; st. 8, blz. 1.
- Vliegdiens. Ond. 1 — Afd. X: st. 7, blz. 1, 4; st. 8, blz. 1, 5; H 808, 810, 815, 816—817, 819.
- Vliegtuigmateriaal. Uitzending van —. Ond. 1 — Afd. X: st. 2, blz. 1; st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 1; st. 11; H 809, 816, 819.
- Vlootpolitiek. Ond. 1 — Afd. X: st. 7, blz. 1; st. 8, blz. 1.
- Vlootuitbreiding. Ond. 1 — Afd. X: st. 7, blz. 1, 2, 4; st. 8, blz. 1, 3; H 815.
- Vlootwet 1922. Zie: „Vlootuitbreiding”.
- Voeding. Ond. 1 — Afd. X: st. 3, blz. 31, 38—39; st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 4; H 811, 818.
- „Washington”. Conferentie van —. Ond. 1 — Afd. X: st. 7, blz. 1.
- Werktuigkundigen. Ond. 1 — Afd. X: st. 1, blz. 6; st. 3, blz. 34; st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 4; st. 8A, blz. 1; H 809.
- Werving. Ond. 1 — Afd. X: st. 3, blz. 37; st. 7, blz. 3; st. 8, blz. 4.
- „Zeemeeuw”. Aanbouw —. Zie: „Gouvernementsmarine”.
- Zeemilitie. Zie: „Militie”.
- Zeeroof. Ond. 1 — Afd. X: st. 7, blz. 1.
- Zeevaartschool. Zie: „Opleiding”.
- PLAATSELIJK EN GEWESTELIJK ZELFBESTUUR (Afd. XI).**
- Accresregeling. Ond. 1 — Afd. XI: st. 1, blz. 3; st. 6, blz. 1, 2; st. 7, blz. 2, 3; st. 10; H 856—857, 857—859, 862, 864—866, 867, 868—870, 871—872.
- Adviseur. Geschil tusschen den — voor de decentralisatie en den burgemeester van Medan. Ond. 1 — Afd. XI: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 3.
- Autonomie. — der locale raden. Zie: „Locale raden” en „Locale raden-ordonnantie”.
- Artesische boringen. Ond. 1 — Afd. XI: st. 3, blz. 8; st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 3.
- Bezoldiging. — gemeente-secretarissen. Ond. 1 — Afd. XI: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1; Ond. 4: st. 1—5; H 936—938, 940, 944, 945, 946, 964—967, 973—974, 975, 988.
— personeel locale raden. Zie: „Locale raden”.
- Burgemeester. Geschil tusschen den adviseur voor de decentralisatie en den — van Medan. Ond. 1 — Afd. XI: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 3.
- Intrekking van het ambt van — van Makasser. Ond. 1 — Afd. XI: st. 3, blz. 10—11; st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 3.
— vacature te Cheribon. Ond. 1 — Afd. XI: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 3.
- Commissie. — tot regeling der financieele verhouding van Land en gemeenten. Zie: „Gemeenten”.
Zelfbestuurs—. Zie aldaar.
- Congres. Decentralisatie —. Zie aldaar.
Volkshuisvesting —. Zie aldaar.
- Contrôle. — op het financieel beheer der gemeenten. Zie: „Gemeenten”.
- Decentralisatie. Onderbrenging van het kantoor voor de — bij het departement van B. B. Ond. 1 — Afd. XI: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 3.
Personeel van het kantoor voor de —. Ond. 1 — Afd. XI: st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 3.
- Decentralisatiecongres. Ond. 1 — Afd. XI: st. 6, blz. 1, 2; st. 7, blz. 2.
- Geldmiddelen. Tegemoetkomingen aan locale ressorten. Zie: „Tegemoetkoming”.
Vaste uitkeeringen aan gewesten. Zie: „Uitkeering”.
- Gemeentehuis. — voor Meester Cornelis. Ond. 1 — Afd. XI: st. 1, blz. 3; st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 3.
- Gemeenten. Bezuiniging door de —. H 860, 866.
Financieele verhouding tusschen Land en —. Ond. 1 — Afd. XI: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1—2; H 856, 862, 868, 870.
Opheffing van Inlandsche —. Ond. 1 — Afd. XI: st. 3, blz. 10; st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 3; H 857, 863, 868, 871.
Toezicht op het financieel beheer der —. Ond. 1 Afd. XI: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1; H 856, 859, 860—861, 867, 870. Zie ook: „Locale raden-ordonnantie”.
- Verheffing van in groote — gelegen havengebieden tot publiekrechtelijke ressorten. Ond. 1 — Afd. XI: st. 6, blz. 2.
- Vernietiging van het raadsbesluit der gemeente Batavia. H 856, 859, 861—862, 868, 870.
- Gemeentesecretaris. Vaststelling der bezoldiging van den —. Zie: „Bezoldiging”.

- Kiesrecht. — voor de gemeenteraden. Ond. 1 — Afd. XI: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 2; H 857, 863, 867—868, 870—871.
- Kiezerslijst der gemeente Makasser. Ond. 1 — Afd. XI: st. 6, blz. 1—2; st. 7, blz. 2.
- Regeling van het —. Ond. 1 — Afd. XI: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 2; H 857, 863, 867—868, 870—871.
- Locale raden. Autonomie der —. H 860, 866. Zie ook: „Locale raden-ordonnantie”.
- Bezoldiging personeel der —. Ond. 1 — Afd. XI: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1.
- Invoering van — in de Vorstenlanden. Ond. 1 — Afd. XI: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 2.
- Oprichting van een vereeniging van —. Ond. 1 Afd. XI: st. 6, blz. 2.
- Toekenning van zelfbestuur aan de —. Ond. 1 — Afd. XI: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 3; H 860.
- Weduwen- en weezenfonds voor Inlandsche ambtenaren van —. Ond. 1 — Afd. XI: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 2—3.
- Locale raden-ordonnantie. Wijziging —. Ond. 4 — stukken 1—6; H 936—947, 963—985, 988—990.
- Minahasaraad. Ond. 1 — Afd. XI: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 3; H 866.
- Publiekrechtelijke ressorten. Verheffing van havengebieden tot —. Zie: „Gemeenten”.
- Tegemoetkoming. — voor de boringen. Zie: „Artesische boringen”.
- aan de gemeente Meester-Cornelis voor een gemeentehuis. Zie: „Gemeentehuis”.
- Uitkeering. Vaste — aan het ressort Ambon. Ond. 1 — Afd. XI: st. 3, blz. 6; st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 3.
- Verhouding. Financiële — tusschen land en gemeenten. Zie: „Gemeenten”.
- Vernietiging. — der Bataviasche raadsbesluiten. Ond. 1 — Afd. XI: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1.
- Volkshuisvesting. Ond. 1 — Afd. XI: st. 1, blz. 3; st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 3.
- Weduwen- en weezenfonds. — voor Inlandsche ambtenaren van locale raden. Zie: „Locale raden”.
- Wegen. Aanleg van —. Ond. 1 — Afd. XI: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 2; st. 10.
- Verbetering van het —net der gemeente Batavia. Ond. 1 — Afd. XI: st. 1, blz. 4; st. 6, blz. 3; st. 7, blz. 3.
- Wethouders. Aanstelling van —. Ond. 1 — Afd. XI: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 2.
- Zelfbestuurse commissie. Ond. 1 — Afd. XI: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 3.

11 ZAKENREGISTER.

Het Zakenregister zal voortaan aanmerkelijk bekort worden en alleen verwijzen naar het departementsgewijsregister. Zelfs blijven deze verwijzingen achterwege bij die punten, waarvan iedereen terstond begrijpt bij welk departement zij te zoeken zijn.

Zoo zoeken men bij:

- Afd. I: Regeering en Hooge Colleges.
 Afd. II: Justitie: arbeids-inspectie-wetgeving enz., gevangeniswezen, rechtspraak, notariaat, wees- en boedelkamers.
 Afd. III: Financiën: belastingen, muntwezen, opium, pandhuis.
 Afd. IV: Binnenlandsch Bestuur: bestuurszaken, agrarische zaken, politie.
 Afd. V: Onderwijs en Eeredienst: zending, B. G. D.
 Afd. VI: Landbouw, Nijverheid en Handel.
 Afd. VII: Burgerlijke Openbare Werken: bevoeiingswerken, gebouwen, havens, wegen.
 Afd. VIII: Gouvernementsbedrijven: mijnwezen, P. T. T. dienst, S. S. en tramwegen, waterkracht- en electriciteit, zout.
 Afd. IX: Oorlog: alle legerzaken.
 Afd. X: Marine: alle marinezaken en scheepvaart.
 Afd. XI: Plaatselijk en gewestelijk zelfbestuur: locale raden, enz.

A.

- Accountantsdienst. Afd. III.
 Acresregeling. — voor locale financien. Afd. XI.
 Adattoestanden. Afd. II.
 Adviseur. — voor Inlandsche zaken. Afd. I en V.
 — van het volksonderwijs. Afd. V.
 Afdeling B. — zaak. Afd. II.
 Agrarische zaken. Afd. IV.
 Algemeene Rekenkamer. Afd. I.
 Algemeene Secretarie. Afd. I.
 Analphabatsme. Afd. V.
 Zie ook Afd. IX, onder: „Leger”.
 Aneta. Zie: „Telegramabonnement”.
 Antiluchtvaart geschut. Ond. I — Afd. IX. st. 1, blz. 4; st. 7, blz. 5; st. 8, blz. 8; H 767, 776.
 Arbeidscommissie. Ond. I — Afd. I: st. 8, blz. 9; H 7.
 Arbeidsinspectie. Afd. II.
 Armwezen. Afd. V.
 Artesische boringen. Afd. XI.
 Assistentenregeling. Afd. II.
 Autonomie. — voor Indië. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 7—9; st. 8, blz. 8; Ond. 5; H 40—48, 55, 63, 66—67, 89—90, 93, 99—101, 112—114, 124—126, 131, 142, 152—155, 451, 486, 508—512, 515—517, 525—527, 728—730. Zie ook „Regenten”.
 — der locale raden. Zie Afd. IX „Locale raden” en „Locale raden-ordonnantie”.
 Automobielen. Aantal — in gebruik bij de luchtvaartafdeeling. Afd. IX.
 Economischer gebruik van vrachtauto's. Afd. IX: Zie verder onder Afd. IV, „Bestuur, Europeesch bestuur”.
 Voorschotten voor aankoop van —, Afd. III.

B.

- Baggerdienst. Afd. VII:
 Banneling. Te late uitbetaling van uitkeering aan Atjehsche —, Afd. IV.
 Bataviasche stoomtram. Justitueel ingrijpen. Afd. II.
 Bebakening. Afd. X, „Scheepvaart”.
 Bedrijvenwet. Afd. VIII.
 Begroeting. Afd. I.
 Belasting. Afd. III.
 Benoeming. Kritiek op —en. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 1; st. 8, blz. 1; H 110, 130.
 Bestuur. Afd. IV.
 Bestuursacademie. Opheffing —, Afd. IV.
 Bestuurshervorming. Afd. IV.
 Bestuurschool. Inlandsche afdeeling der —, Afd. IV.
 Betaling. — aan leveranciers. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 3; st. 8, blz. 2.
 Beurzenstelsel. Afd. V.
 Bevloeiing. Afd. VII.
 Bezoldiging. Bij elke Afd. afzonderlijk zoomede:
 — over de afgelopen maand. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 12; st. 8, blz. 9.
 — directeur landsopvoedingsgesticht Semarang. Afd. II.
 — directeur tijdelijk doorgangshuis Malang. Afd. II.
 Kindertoeslag. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 7; st. 8, blz. 7; H 169, 505.
 — maritieme leden Hoog Mil. Gerechtshof. Afd. II.
 Standplaatstoelagen. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 7; st. 8, blz. 7.
 Verlofs —, Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 12; st. 8, blz. 9; H 180, 198.
 Voorschotten op —, Zie: „Voorschotten”.
 Bezuiniging. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 1—5; st. 8, blz. 3; H 4, 20, 21, 22, 23, 25, 51, 57, 60, 63, 110, 127—128, 145, 149—152, 202—203, 438, 459—462, 485, 501—502, 503.
 —commissie en —inspectie. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 3; Afd. III: st. 8, blz. 5; st. 9, blz. 6; st. 12; Afd. VII: st. 17, blz. 1, 5, 6; st. 18, blz. 1, 6, 7, 8; Afd. IX: st. 7, blz. 1, 3; st. 8, blz. 1, 4; st. 10, blz. 1; st. 14, blz. 1; Afd. X: st. 7, blz. 1, 2, 4; st. 8, blz. 1, 2, 3, 5; st. 11; H 4, 25, 56, 60, 168, 180, 183, 200, 202, 469—470, 520, 536, 537, 542, 544, 765—766, 771—773, 774—775, 779, 780—781, 783, 789—790, 810, 816—817, 818, 831—835, 837—838, 840, 841, 846.
 Bioscoopvertooningen. Toezicht op —, Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 8; st. 7, blz. 12.
 Boedi Oetomo. Aftreden van hoofdbestuursleden van —, H 319.
 Boekhouding. Verplichte — voor iedereen H 177.
 Boschwezen. Afd. VI.
 Brandstoffen. Afd. IX en X.
 Bureau. — Groothoff. Ond. I — Afd. VIII: st. 7, blz. 2; st. 8, blz. 3.
 — voor sociale aangelegenheden. Afd. VIII.
 Burgerlijke stand. Invoering — in de Minahassa en op Ambon. Afd. II.

C.

- Caoutchoucbedrijf. Verkoop van tot het — behorende ondernemingen. Afd. VI.
- Centrale bureau's. Inkringing der —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 4; st. 8, blz. 5; st. 12; H 6, 37, 51—52, 59, 440.
- Combé. Zaak van den S.S. ambtenaar —. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 2; st. 7, blz. 3; H 231.
- Commissie. Alcoholbestrijdings —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 12; st. 8, blz. 9.
Arbeids —. Zie aldaar.
Coöperatie —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 12; st. 8, blz. 9; H 7.
Instelling van een salaris —. Ond. I — Afd. III: st. 15, blz. 1; H 734.
Rapport medisch-onderwijs —. Ond. I — Afd. I: st. 8, blz. 9.
— rechtpositie van ambtenaren. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 12; st. 8; blz. 9.
— tot regeling der financieele verhouding van Land en gemeenten. Afd. XI.
Samenstelling en rapport der kiesrecht —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 11; st. 8, blz. 9; H 6.
Verkavelings —. Ond. I — Afd. I: st. 8, blz. 9; H 6.
Zelfbestuurs —. Zie aldaar.
- Communisme. Communisten als onderwijzer. Afd. V.
Optreden tegen —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 10; st. 8, blz. 8; H 67—71, 111, 143, 155, 455, 493—495, 533.
- Comptabiliteit. Inkringing van de —afdeelingen. Ond. I — Afd. I: st. 12; H 446, 735.
Wijziging —swet. Zie: Afd. I, „Algemeene Rekenkamer”.
- Concessies. Afd. VIII.
- Conferentie. — van Washington. Afd. X.
- Coöperatieve woningbouwvereniging. — Batavia. Afd. VII.
- Cultures. Bevolkings-koffieaanplantingen. Afd. IV.
Inlandsche suikercultuur. Afd. IV.
- Cultuurhulpbank. Werking van de —. Afd. VI.
- Cultuurscholen. — te Soekaboemi en Malang. Afd. VI.

D.

- Decentralisatie. Afd. XI.
- Decoraties. Zie: „Onderscheidingen” en voorts Afd. IX, „Ridderorden” en Afd. III, „Eereteekenen”.
- Departement. Bij elke afd.
- Departementshoofden. Positie der — in de nieuwe staatsinrichting. Ond. 5 — st. 5, blz. 4—5, 16—17.
- Diensttijd. Medetellen van buitenlandseh verlof voor —. Afd. IX, „Verlof”.
- Diepzee-onderzoek. Uitgaven voor het —. Afd. VI.
- Djambi-concessie. Exploitatie der olieterreinen in Djambi. Afd. VIII.
- Douane. Afd. III.
- Duurtetoelag. Intrekking van den —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 5—7; st. 8, blz. 6—7; Afd. III: st. 10, blz. 1—3; st. 14; st. 15; st. 16; st. 17; Afd. IX: st. 7, blz. 1, 4, 8; st. 8, blz. 1, 5, 15; H 5, 18, 21—22, 25, 27—30, 51, 59, 63, 64, 85—87, 117—118, 141, 152, 436—438, 488—489, 504—505, 513, 519, 528, 530, 732—734, 774, 778, 828.

Eerste gewone zitting 1922. Index.

- voor marine-personeel. Afd. X.
— regeling voor de buitengewesten. Afd. II.
— op verlofsbezoldigingen. Zie: „Verlof”.

E.

- Eereteekenen. Afd. III.
- Emigratie. — van Javanen. Afd. IV.
- Encyclopaedisch instituut. Centraal —. Ond. I — Afd. I: st. 8, blz. 9.
- Encyclopaedisch kantoor. Inkringing van het —. Afd. IV.

F.

- Fabrieksnijverheid. Afd. VI.

G.

- Garnizoensarts. Klachten over —en. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 7; st. 8, blz. 11.
- Gebouwen. Afd. VII.
- Gemeenten. Afd. XI.
- Geneeskundige raad. Geneeskundig onderzoek v. echtgenooten. Afd. III.
- Geslachtsziekten in het leger. Afd. IX.
- Gevangeniswezen. Afd. II.
- Goederen. Uitzending van —. Ond. I — Afd. III: st. 8, blz. 4; st. 9, blz. 5—6.
- Gouverneur-Generaal. Inkomen van den —. Afd. I.
Positie van den — bij een nieuwe staatsinrichting. Ond. 5: st. 5, blz. 3—4, 7, 8, 13.
- Graslanden. — in eigen beheer. Afd. IX.
- Gratie. —verzoek Manullang. H 211, 411.
- Grondaanvragen. Afwijzing van aanvragen om grond, deel uitmakende van teruggekochte landerven bewesten de Tjimanok. Afd. IV.
Inkomsten van in erfelijk individueel bezitsrecht bezeten gronden. Afd. IV.
Klacht over wijze van afkoop van gronden in Tjiawi. H 297, 559, 577, 586.
- Grondwetsherziening. Ond. 5: st. 5, blz. 1, 2—3.
Actie tegen de —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 8—9; st. 8, blz. 8.
- Gymnastiek- en sportschool. Afd. IX.

H.

- Handel. Afd. VI.
- Handleidingcommissie. Afd. V.
- Handleidingen. — voor Inlandsche bestuursambtenaren. Afd. IV.
- Havendienst. Afd. VII.
- Heerendiensten. Afkoop van — in de Minahassa. Afd. IV.
- Herbergen. — of pasanggrahans. Afd. VII.
- Herijk. Betaling voor den —. Afd. VI.
- Hoofdgeld. Regeling van het —. Afd. IV.
- Hoog Militair Gerechtshof. Bezoldiging maritieme leden. Afd. II.
Wijziging samenstelling maritieme leden. Afd. II.
- Hospitaalcommissie. Rapport der —. Afd. IX.
- Hospitalen. Militaire —. Afd. IX.
- Houtsoorten. Beschrijving van —. Afd. VI.
- Huishuurindemniteit. — Inlandsche onderwijzers. Afd. VII.
- Huurcommissie-ordonnantie. Wijziging der —. Afd. II.
- Hydrografische dienst. Afd. X.
- Hygiëne. Toestand in de desa. Afd. V, B. G. D.

I.

- I. C. A. Werkwijze van —. Afd. VI.
 Immigratie. Afd. II.
 Inlandsche beweging. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 9—10;
 st. 8, blz. 8; H 87—88, 92, 105, 118—120, 143, 156
 —157, 298, 308—310, 452—456.
 Inlandsche gemeenten. Opheffing van —. Afd. XI.
 Inlandsche rechtskundigen. Afd. II en Afd. V.
 Inlandsch notariaat. Afd. II.
 Inlichtingsbureau. — voor Indië. Afd. III.
 Irrigatiewerken. Afd. VII.

J.

- Jaarbeurs. Bijdrage aan de —. Afd. VI.

K.

- Kadaster. Afd. IV.
 Kanselarijrechten. Afd. III.
 Kantoor van Arbeid. Afd. II.
 Kantoor. — van Regeeringscommissaris voor de bestuurs-
 hervorming. Afd. IV.
 Encyclopaedisch —. Afd. IV.
 Kantoor voor sociale aangelegenheden. Afd. VIII.
 Onderbrenging van — bij het Kantoor van Ar-
 beid. Afd. II.
 Kapitaal. Verdrijving van — door de hooge belasting-
 druk. Afd. III.
 Katoen. Afd. VI.
 Kiesrecht. Regeling van het — voor locale raden. Afd. XI.
 Regeling van het — voor den Volksraad. Ond. 5:
 st. 5, blz. 1, 17.
 Kinderhuwelijken. Afd. II.
 Kina. Afd. VI.
 Kleinambtenaarsdiploma. Waarde van het —. Afd. V.
 Koeliewerving. Afd. II.
 Koffie. Afd. VI.
 Krankzinnigengestichten. Afd. V, B. G. D.

L.

- Laboratorium. Militair geneeskundig —. Afd. IX.
 Landsbedrijven. Afd. VIII.
 Landsfokkerij. — te Padang Mengatas. Afd. VI.
 Landbouw. Afd. VI.
 Landelijke inkomsten. Bureau voor de —. Afd. IV.
 Landgerechten. Afd. II.
 Landraad. Afd. II.
 Landschappen. Besteding van landschapsgelden in Nieuw-
 Guinea. Afd. IV.
 Landsdrukkerij. Exploitatie der —. Afd. VIII.
 Landverhuizing. Beperking der —. Afd. IV.
 Leeningen. Aangaan van —. Ond. I — Afd. I: st. 6,
 blz. 3, 4; st. 8, blz. 2; Afd. IIIA: st. 7; st. 8; H 4,
 19, 64, 203—205, 438, 460, 463, 472, 499, 531, 532,
 536.
 Leergang. — in de Nederlandsche taal. Afd. IX.
 Levensmiddelen. Afd. IX.
 Lichamelijke opvoeding. Afd. V.
 Locale raden. Afd. XI.
 Loemboengs. Kosten van toezicht op —. Afd. IV.
 Loodsdienst. Afd. X.
 Loterijen. Afd. V.
 Luchtvaartafdeeling. Afd. IX en X.

M.

- Mais. Afd. VI.
 Metriek stelsel. Invoering van het —. H 668—669.
 Minahassaraad. Voorzitterschap van den —. Afd. XI.
 Mentaliteit. Afd. V.
 Muntpapier. Afd. III.

N.

- Nivelleeringsvoorstellen. Invoering van de —. Afd. III.
 Notariaat. Inlandsch —. Afd. II.
 Nijverheid. Afd. VI.

O.

- Olie. Uitvoerrecht op —. Zie Afd. III: „Belasting”.
 Oliepalmen. — cultuur. Ond. I — Afd. VI: st. 6, blz.
 3; st. 7, blz. 4; H 662, 687—688.
 Onderscheidingen. Toekenning van Koninklijke —
 H 128—129, 454.
 Onderwijs. Afd. V.
 Opium. Afd. III.
 Opleiding. Zie bij iedere afd.
 — van monteurs voor motorrijwielen. Afd. IV.
 — mijningenieurs. Afd. VII.
 — van opzichters tot architect. Afd. VII.
 — van ijkers. Afd. VI.
 — van zwakstroomingenieurs. Afd. VIII.
 Osvia. Afd. V.
 Oudheidkundige dienst. Afd. V.
 Overtochtskosten. Afd. III.

P.

- Pakhuizen. Afd. VII.
 Pandhuis. Afd. III.
 Panglongs. Afd. II.
 Particuliere landerijen. Afd. IV.
 Passenstelsel. Wederinvoering van het — in de buiten-
 gewesten. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 9, 10; st.
 8, blz. 8; H 63, 72—76, 455.
 Pensioen. Afd. III.
 Premievrij —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 12;
 st. 8, blz. 9.
 Uitkeering van het — fonds. Ond. I — Afd.
 III: st. 8, blz. 5; st. 9, blz. 5; H 542.
 Vervroegd verleen van —. Ond. I — Afd. I:
 st. 6, blz. 4; st. 8, blz. 5; H 38, 147, 441.
 Pers. Reg. bemoeienis met de —. Ond. I — Afd. I:
 st. 6, blz. 10; H 79, 106, 454, 523, 721—722.
 Personeel. Zie bij iedere afd.
 Opname van — in vasten dienst. H 484.
 Ontslagverleening aan —. Ond. I — Afd. I:
 st. 6, blz. 4; st. 8, blz. 5; H 38, 59, 441.
 Stopzetting van uitzending van —. Ond. I —
 Afd. I: st. 6, blz. 4, 11; st. 8, blz. 5; Afd. III: st.
 8, blz. 4; H 38, 152, 439—441.
 Pestbestrijding. Afd. V.
 Poenale sanctie. Afd. II.
 Politie. Afd. IV en IX.
 Politiek. Economische —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz.
 10—11; st. 8, blz. 7; H 6—7, 129—130, 143, 447—
 448, 727.
 Financieele —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 1—
 5; st. 8, blz. 1; H 3, 18—21, 23, 34—36, 39, 50,
 56—58, 58—60, 81, 84, 90—92, 101—103, 115—

- 117, 132, 148—152, 162, 457, 527 (ook „Bezuiniging”).
 Financiële — van het verleden. H 30—34, 432—433, 477—481, 724.
- Politieke gevangenen. Afd. II.
 Postsparbank. Afd. VIII.
 Post-, telegraaf- en telefoondienst. Afd. VIII.
 Premie-obligatie-leeningen. H 217, 401, 428.
 Preventieve hechtenis. Afd. II.
 Pro Juventute. Afd. II.
- Q.**
- Quarantaine-station. Afd. VII.
- R.**
- Raad van Indië. Afd. I.
 Rassentegenstelling. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 1; st. 8, blz. 1; H 6, 50, 61, 79, 109—110, 121—124, 145, 146, 452, 492—493, 524.
 Regeeringsgemachtigde voor algemeene zaken. Afd. I.
 Regeeringscommissaris. — voor de bestuurshervorming. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 7; st. 8, blz. 7; Afd. IV: st. 6, blz. 2, 5; st. 7, blz. 3, 8; H 6, 84—85, 449, 506—507, 727.
 Regeeringsreglement. Herziening van het —. Ond. 5.
 Regenten. Deelneming van — aan de autonomie-actie. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 8—9; st. 8, blz. 8; H 93, 111, 451, 728—730. Zie ook „Autonomie”.
 Regentschapsraden. Afd. IV.
 Registratie. — van huwelijken. Afd. II.
 Reglement. — militair weduwen- en weezenfonds. Afd. IX.
 Algemeen tramweg—. Afd. II.
 Inlandsch —. Zie aldaar.
 Regeerings—. Zie aldaar.
- Reiswezen. Kantoor voor — overgebracht naar departement van Financiën. Afd. III.
 Reorganisatie van het —. Afd. III:
 Resultaten van het kantoor van —. Afd. III.
- Residentiegerechtigd. Competentie-grens der — en. H 244, 402, 423.
- Rubber. Afd. VI.
 Rijkswerkinrichting. Plaatsing in een —. Afd. II.
 Rijst. Afd. VI.
- S.**
- Scheepvaart. Afd. X.
 Schoolgebouwen. Afd. V en VII.
 Speel- en dobbel tafels. Vergunning voor —. Afd. III.
 Spionnenstelsel. — in de Vorstenlanden. H 224, 298, 308, 411—412, 429.
 Spoor- en tramwegen. Afd. VIII.
 Staatsinrichting. Herziening der —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 7—9; st. 8, blz. 7—8; H 6, 48—50, 55, 67, 141, 451, 487; Ond. 5.
 Staatsloterij. Invoering —. Afd. III.
 Staking. Pandhuis—. Zie Afd. III.
 — van overheids personeel. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 11; st. 8, blz. 9; H 65—66, 96—99, 111, 144, 449.
 Statistiek. Landbouw —. Afd. VI.
- Statuten. Goedkeuring der N. I. P. —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 12; st. 8, blz. 10; H 110—111, 455.
 Steenkolen. Afd. VIII.
 Stoeterij. Opheffing — te Padalarang. Afd. VI.
 Stoomvaartlijnen. Contracten met de — „Nederland” en „Rott. Lloyd”. H 183.
 Stoomwezen. Keuring van stoomketels. Afd. VII.
 Subsidie. — aan Pro Juventute. Ond. I — Afd. II: st. 6, blz. 5; st. 7, blz. 8.
 — N.-I. officiersschermbond. Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 8; st. 8, blz. 15.
 Suikercultuur. Inlandsche —. Afd. IV.
- T.**
- Tariefwet. Afd. III.
 Technisch bureau. — en koloniaal etablissement. Afd. III.
 Telegramabonnement bij Aneta. Ond. I — Afd. I: st. 7, blz. 1; st. 9, blz. 1; st. 10; H 157, 444—445, 521—522, 730, 735—736.
 Thee. — aanplantingen der bevolking. Afd. VI.
 Tinwinning. Afd. VIII.
 Toelage. Zie bij elke Afd.
 Topografische dienst. Afd. IX.
 Transmigratie. — van werkvolk op Java. Afd. II.
 Tucht- en opvoedingswezen. Afd. II.
 Tuinbouw. — voorlichtingsdienst. Afd. VI.
- U.**
- Uitrusting. Toekenning van hooge bedragen voor —. Afd. III.
 Uitvoering. — van werken. Afd. VII.
 Uitvoerrecht. Afd. III.
 Uitzending. Afd. V, IX en X.
 Unificatie. — van het recht. Afd. II.
- V.**
- Vaarwaters. Verbetering van —. Afd. X.
 Vakbeweging. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 11; st. 8, blz. 4, 9.
 Veeartsenijkundige dienst. Afd. VI.
 Vereeniging. Recht van —. Zie: „Vergadering”.
 Vereenvoudigde spelling. Afd. V.
 Vergadering. Recht van —. Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 9, 10; st. 8, blz. 8; H 63, 72—76, 77, 107, 454, 487.
 Verbod om een — tegen de intrekking van den duurtetoeslag te houden. Afd. IX.
 Verlof. Intrekking duurtetbijslag op — bezoldigingen. Afd. III.
 Medetellen van buitenlandsch — voor diensttijd. Afd. IX.
 Pensionneering van met — zijnde officieren. Afd. IX.
 Toekenning van —. Afd. III.
 Verloskundige hulp voor de bevolking. Afd. V.
 Verponding. Afd. III.
 Visscherij. Opheffing afdeeling —. Afd. VI.
 Vischzouterijen. Afd. VI.
 Vleesch. Import van — uit Australië. H 651, 677—678.
 Vliegdiens. Afd. IX en X.
 Voeding. H 767, 779, 828, 833, 838, 840, 844.
 — bij de Marine. Afd. X.

Volksboekerijen. Afd. V.
 Volkscredietwezen. Afd. IV.
 Volkslectuur. Afd. V.
 Volksraad. Afd. I.
 Voorlichtingcommissie. Afd. V.
 Voorschotten. — op bezoldiging. Afd. III.
 Vrouwenhandel. Bestrijding van den —. Afd. II.

W.

Washington. Conferentie van —. Afd. X.
 Waterkracht. Dienst voor — en electriciteit. Afd. VIII.
 Waterschappen. Instelling van — in de Vorstenlanden.
 Afd. VII.
 Weduwen- en weezenfonds. Afd. III, IX en XI.
 Wees- en boedelkamers. Afd. II.
 Wegen. Afd. VII en XI.
 Werkeloosheid. Maatregelen tegen de —. Ond. 1 —
 Afd. I: st. 6, blz. 11; st. 8, blz. 9; Afd. II: st. 6,
 blz. 6; st. 7, blz. 9; H 7, 52—53, 111, 153, 731.
 — van personeel der B. O. W. Afd. VII.
 Werkplan. — voor de woningbouw. Afd. VII.
 Wetenschap. Steun aan het Bijbelgenootschap. Afd. V.
 Wetgeving. — bij de nieuwe staatsinrichting. Ond. 5:
 st. 5, blz. 5—7, 14—15.

Winsttaandeelkassen. Ond. 1 — Afd. I: st. 6, blz. 11; H
 7, 60.

Woningbouw. Afd. V en VII.

IJ.

IJKwezen. Invoering ordonmantie —. H 649, 669, 675
 —676.

IJzererts. Afd. VIII.

Z.

Zaadtuin. — in Zuid-Celebes. Ond. 1 — Afd. VI: st. 6,
 blz. 3; st. 7, blz. 5; H 682.

Zeevaartkundige cursus. Afd. V.

Zegelrecht. — voor certificaten 2e klasse scholen. Afd. III.
 — voor Mekkagangers. Afd. III.

Zelfbesturen. Afd. IV.

Zelfbestuurscommissie. Afd. XI.

Zending. Afd. V.

Zentgraaff. Kwestie —. H 415, 429, 430.

Ziekenhuizen. Afd. V.

Zilvermijnen. Afd. VIII.

Zout. Afd. VIII.

Zijde-industrie. H 653, 679, 698.

12. INDIË IN DE STATEN GENERAAL 1920 — 1921 ⁽¹⁾.*Koloniaal Verslag.***192.** Koloniaal Verslag van 1919.

(De stukken zijn opgenomen onder No. **5** der zitting 1919—1920).

II. Besluit genomen tot het hervatten der werkzaamheden omtrent dit verslag 23 Sept. 1920, b. 15; — Behand., 116; — Aann. voor kennisgeving 22 Oct. 1920, b. 116.

5. Koloniaal Verslag van 1920.

(De stukken zijn opgenomen onder bijlage C).

II. Ingekomen bij de Tweede Kamer 7 Oct. 1921, b. 23; — Geleidende brief, B. blz. 1; — Verslag, id. b. 1 (Oost-Indië); id. b. 1 (Suriname); id. b. 1 (Curaçao); Inhoud; Bijlagen, — Aann. voor kennisgeving 12 Juli 1921, b. 2878.

Regeeringsreglement.

55. Ontwerp van wet tot wijziging van artikel 62 van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië.

(De stukken zijn opgenomen onder No. **449** der zitting 1917—1918, No. **108** der zitting 1918—1919, No. **54** der zitting 1919—1920).

II. Besluit genomen tot het hervatten der werkzaamheden omtrent dit w.o. 23 Sept. 1920, b. 15; — Brief, houdende intrekking van het ontwerp, B. blz. 1.

438. Ontwerp van wet tot nadere wijziging van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië. (Indeeling grondgebied Ned.-Indië in provinciën en andere gewesten).

II. Ingekomen bij de Tweede Kamer 8 Maart 1921, b. 1705; — Kon. boodschap (5 Maart 1921); ontw. van wet; Mem. van Toel., B. blz. 1—22; — Benoem. der comm. van rapp., b. 2082; — Voorl. Versl. B. blz. 23; — Mem. van Antw., B. blz. 27; — Verslag, B. blz. 33; — Nota's van Wijz., B. blz. 31.

De openbare behandeling heeft niet plaats gehad.

Geldleening.

482. Ontwerp van wet tot het aangaan van eene geldleening ten laste van Nederlandsch-Indië.

II. Ingekomen bij de Tweede Kamer 28 April 1921, b. 2271; — Kon. boodschap (27 April 1921); ontw. van wet; Mem. van Toel., B. blz. 1—4; — Benoem. der comm.

van rapp., b. 2325; — Voorl. Verslag, B. blz. 5; — Mem. van Antw., B. blz. 6; — Verslag, B. blz. 7; — Nota's van Wijz., B. blz. 7, 9; — Behand., b. 2554; — Aann. van het w.o. met 48 tegen 15 stemmen 25 Mei 1921, b. 2555.

I. Ingekomen bij de Eerste Kamer 26 Mei 1921, b. 903; — Benoem. der comm. van rapp., b. 930; — Eindverslag, b. 970; — Behand., b. 951; — Aann. van het w.o. zonder hoofd. stemming 9 Juni 1921, b. 953.

De wet is vastgesteld 11 Juni 1921 (*Stbl.* No. 798).

Hervorming bestuursstelsel.

90. Ontwerp van wet tot hervorming van het bestuursstelsel op Java en Madoera.

(De stukken zijn opgenomen onder No. **356** der zitting 1917—1918, No. **98** der zitting 1918—1919, No. **82** der zitting 1919—1920).

II. Besluit genomen tot het hervatten der werkzaamheden omtrent dit w.o. 23 Sept. 1920, b. 15; — Brief, houdende intrekking van het w.o., B. blz. 1.

Koelie-ordonnantie.

140. Bescheiden, door den Minister van Koloniën aan de Kamer overgelegd ter zake van het ontwerp-Koelieordonnantie van mr. A. F. van Blommestein.

(De stukken zijn opgenomen onder No. **397** der zitting 1918—1919, No. **125** der zitting 1919—1920).

II. Besluit genomen tot het hervatten der werkzaamheden omtrent deze bescheiden 23 Sept. 1920, b. 15.

De openbare behandeling van het verslag heeft niet plaats gehad.

Mijnwezen.

52. Ontwerp van wet tot ontginning van aardolievelden in de residentie Djambi.

(De stukken zijn opgenomen onder No. **249** der zitting 1917—1918, No. **61** der zitting 1918—1919, No. **49** der zitting 1919—1920).

II. Besluit genomen tot het hervatten der werkzaamheden omtrent dit w.o. 23 Sept. 1920, b. 15. — Brief houdende intrekking van het ontwerp van wet, B. blz. 1.

321. Ontwerp van wet tot ontginning van aardolievelden in Nederlandsch-Indië (Djambi-concessie).

II. Ingekomen bij de Tweede Kamer 23 Nov. 1920, b. 567; — Kon. boodschap (22 Nov. 1920); ontw. van wet;

(¹) De verschillende doelen van het Verslag der Handelingen zijn aldus aangeduid:

- I. Verslag van het verhandelde in de Eerste Kamer.
- II. Verslag van het verhandelde in de Tweede Kamer.
- VV. Vereenigde Vergadering.
- B. Bijlagen behoorende tot het Verslag der Tweede Kamer.
- Bijlage A. Staatsbegroting.
- " B. Begroting Nederlandsch-Indië.
- " C. Koloniaal verslag.
- " D. Verslag omtrent den staat der scholen.
- " E. Verslag Armbestuur.

Het vette cijfer, geplaatst vóór den titel van de wetsontwerpen en regeeringsbescheiden of achter de letter B., duidt aan het rangnummer aan het hoofd van de bladzijden der Bijlagen gesteld. Dit cijfer is niet herhaald bij de aanduiding der verschillende stukken van het onderwerp; men vindt daar alleen de aanwijzing der bladzijde.

Mem. van Toel., B. blz. 1—8; — Benoem. der comm. van rapp., 812; — Voorl. Verslag, B. blz. 9; — Mem. van Antwoord en bijlage, B. blz. 15; — Verslag, B. blz. 21; — Brief van den Minister, B. blz. 27; — Amendementen en motie, B. blz. 23, 25, 33, 35; — Nota's van Wijz., B. blz. 13, 20; — Behand., 1902, 2199, 2201, 2244, 2295; — Aann. van het w.o. met 49 tegen 30 stemmen 29 April 1921, b. 2322.

I. Ingekomen bij de Eerste Kamer 3 Mei 1921, b. 867; — Benoem. der comm. van rapp., b. 903; — Voorl. Verslag, b. 961; — Eindverslag, b. 975; — Behand., b. 896, 986, 993, 1001; — Aann. van het w.o. met 27 tegen 8 stemmen 1 Juli 1921, b. 1055.

De wet is vastgesteld 5 Juli 1921 (*Stbl.* No. 845).

Overeenkomsten.

138. Ontwerp van wet tot bekrachtiging eener overeenkomst met de Nederlandsche Handel Maatschappij voor den verkoop in Nederland van de voor Landsrekening in Nederlandsch-Indië gewonnen voortbrengselen van land- en mijnbouw, na afloop van de overeenkomst, bekrachtigd bij de wet van 27 Nov. 1919 (*Staatsblad* No. 783).

(De stukken zijn opgenomen onder No. 558 der zitting 1919—1920).

II. Ingekomen bij de Tweede Kamer 23 Sept. 1920, b. 7; — Verslag, B. blz. 1; — Behand., 314; — Aann. van het w.o. zonder beraadsl. of hoofd. stemming 5 Nov. 1920, b. 314.

I. Ingekomen bij de Eerste Kamer 30 Nov. 1920, b. 79; — Benoem. der comm. van rapp., 83; — Eindverslag, 98; — Nota naar aanl. van het Eindverslag, 114; — Behand., 191; — Aann. van het w.o. zonder beraadsl. of hoofd. stemming 30 Dec. 1920, b. 191.

De wet is vastgesteld 31 Dec. 1920 (*Stbl.* No. 944).

590. Ontwerp van wet tot bekrachtiging eener overeenkomst met de Nederlandsche Handel Maatschappij voor den verkoop in Nederland van de voor Landsrekening in Nederlandsch-Indië gewonnen voortbrengselen van land- en mijnbouw, voor de jaren 1922 tot en met 1926.

II. Ingekomen bij de Tweede Kamer 7 Sept. 1921, b. 2895; — Kon. boodschap (3 Sept. 1921); ontw. van wet; Mem. van Toel., B. blz. 1—2.

Het onderzoek in de afdelingen heeft niet plaats gehad.

198. Overeenkomsten met inlandsche zelfbestuurders in Nederlandsch-Indië.

(De stukken zijn opgenomen onder No. 524 der zitting 1919—1920).

II. Ingekomen bij de Tweede Kamer 23 Sept. 1920, b. 8; — Behand., 116; — Aann. voor kennisgeving 22 Oct. 1920, b. 116.

Tariefwet.

214. Ontwerpen van wet tot wijziging en nadere aanvulling der begroting van middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920, en tot nadere wijziging en aanvulling van de Indische Tariefwet.

(De stukken zijn opgenomen onder No. 565 der zitting 1919—1920).

II. Ingekomen bij de Tweede Kamer 23 Sept. 1920, b. 7; — Voorl. Verslag, B. blz. 5—8; — Mem. van Ant-

woord, B. blz. 9—15; — Verslag, B. blz. 16; — Amendementen, B. blz. 19; — Motie, B. blz. 20; — Brief van den Minister, B. blz. 17; — Nota van Wijz., B. blz. 1, 3, 16; — Behand., b. 1366, 1392; — Aann. van het eerste w.o. met 68 tegen 2 stemmen 9 Febr. 1921, b. 1400; — Aann. van het tweede w.o. met 42 tegen 17 stemmen 9 Febr. 1921, b. 1411.

I. Ingekomen bij de Eerste Kamer 15 Febr. 1921, b. 278; — Benoem. der comm. van rapp., b. 331; — Voorl. Verslag, b. 375; — Eindverslag, b. 471; — Behand., b. 613, 643; — Aann. van de w.o. zonder hoofd. stemming 17 Maart 1921, b. 647.

De wetten zijn vastgesteld 18 Maart 1921 (*Stbl.* Nos. 589—590).

Kastekort.

112. Ontwerp van wet tot verhooging van het kredietbedrag ter voorziening in het kastekort van den Indischen dienst hier te lande gedurende het jaar 1920.

(De stukken zijn opgenomen onder No. 521 der zitting 1919—1920).

II. Ingekomen bij de Tweede Kamer 23 Sept. 1920, b. 6; — Verslag, B. blz. 1; — Behand., 314; — Aann. van het w.o. zonder beraadsl. of hoofd. stemming 5 Nov. 1920, b. 314.

I. Ingekomen bij de Eerste Kamer 30 Nov. 1920, b. 79; — Benoem. der comm. van rapp., 83; — Eindverslag, 98; — Nota naar aanl. van het Eindverslag, 113; — Behand., 191; — Aann. van het w.o. zonder beraadsl. of hoofd. stemming 30 Dec. 1920, b. 191.

De wet is vastgesteld 31 Dec. 1920 (*Stbl.* No. 938).

358. Ontwerp van wet tot voorziening in het kastekort van den Indischen dienst hier te lande gedurende het jaar 1921.

II. Ingekomen bij de Tweede Kamer 20 Dec. 1920, b. 1152; — Kon. boodschap (18 Dec. 1920); ontw. van wet; Mem. van Toel., B. blz. 1; — Verslag, B. blz. 1; — Behand., 1321; — Aann. van het w.o. zonder beraadsl. of hoofd. stemming 23 Dec. 1920, b. 1321.

I. Ingekomen bij de Eerste Kamer 27 Dec. 1920, b. 118; — Benoem. der comm. van rapp., 123; — Eindverslag, 151; — Behand., 191; — Aann. van het w.o. zonder beraadsl. of hoofd. stemming 30 Dec. 1920, b. 191.

De wet is vastgesteld 31 Dec. 1920 (*Stbl.* No. 937).

533. Ontwerp van wet tot verhooging van het kredietbedrag ter voorziening in het kastekort van den Indischen dienst hier te lande, gedurende het jaar 1921.

II. Ingekomen bij de Tweede Kamer 12 Juni 1921, b. 2873; — Kon. boodschap (15 Juni 1921); ontw. van wet; Mem. van Toel., B. blz. 1.

Het onderzoek in de afdelingen heeft niet plaats gehad.

Kwijtscheldingen.

270. Ontwerp van wet tot kwijtschelding aan eenige seebaks in Zuid-Bali van den Lande aankomende vorderingen.

II. Ingekomen bij de Tweede Kamer 19 Oct. 1920; b. 40; — Kon. boodschap (14 Oct. 1920); ontw. van wet; Mem. van Toel., B. blz. 1—2; — Verslag, B. blz. 3; —

Behand., 1321; — Aann. van het w.o. zonder beraadsl. of hoofd. stemming 23 Dec. 1920, b. 1321.

I. Ingekomen bij de Eerste Kamer 27 Dec. 1920, b. 117; — Benoem. der comm. van rapp., b. 201; — Eindverslag, b. 244; — Behand., 357; — Aann. van het w.o. zonder beraadsl. of hoofd. stemming 18 Febr. 1921, b. 357.

De wet is vastgesteld 19 Febr. 1921 (*Stbl.* No. 76).

372. Ontwerp van wet tot kwijtschelding aan den Indischen Bond van eene den Lande aankomende vordering.

II. Ingekomen bij de Tweede Kamer 8 Febr. 1921, b. 1358; — Kon. boodschap (10 Jan. 1921); ontw. van wet; Mem. van Toel., B. blz. 1; — Benoem. der comm. van rapp., 1529; — Verslag, b. blz. 3; — Behand., b. 1791; — Aann. van het w.o. zonder beraadsl. of hoofd. stemming 15 Maart 1921, b. 1791.

I. Ingekomen bij de Eerste Kamer 16 Maart 1921, b. 613; — Benoem. der comm. van rapp., b. 741; — Eindverslag, b. 765; — Behand., b. 814; — Aann. van het w.o. zonder beraadsl. of hoofd. stemming 1 April 1921, b. 814.

De wet is vastgesteld 2 April 1921 (*Stbl.* No. 662).

373. Ontwerp van wet tot kwijtschelding aan Anang Abdoerachman van eene den Lande aankomende vordering.

II. Ingekomen bij de Tweede Kamer 8 Febr. 1921, b. 1358; — Kon. boodschap (10 Jan. 1921); ontw. van wet; Mem. van Toel., B. blz. 1; — Benoem. der comm. van rapp., 1529; — Verslag, B. blz. 3; — Behand., b. 1791; — Aann. van het w.o. zonder beraadsl. of hoofd. stemming 15 Maart 1921, b. 1791.

I. Ingekomen bij de Eerste Kamer 16 Maart 1921, b. 613; — Benoem. der comm. van rapp., b. 741; — Eindverslag, b. 801; — Behand., b. 814; — Aann. van het w.o. zonder beraadsl. of hoofd. stemming 1 April 1921, b. 814.

De wet is vastgesteld 2 April 1921 (*Stbl.* No. 663).

561. Ontwerp van wet tot kwijtschelding aan de te Batavia gevestigde Naamlooze Vennootschap „Celebes-Handel-Maatschappij” van eene den Lande aankomende vordering.

II. Ingekomen bij de Tweede Kamer 7 Sept. 1921, b. 2894; — Kon. boodschap (3 Aug. 1921); ontw. van wet; Mem. van Toel., B. blz. 1.

Het onderzoek in de afdeelingen heeft niet plaats gehad.

Uitzetting Baars.

570. Besluit van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië van 8 Mei 1921, No. 1z, waarbij in het belang van de openbare rust en orde aan A. Baars het verblijf daar te lande is ontzegd.

II. Ingekomen bij de Tweede Kamer 7 Sept. 1921, b. 2894; — Brief van den Minister (8 Mei 1921), B. blz. 1.

Omtrent dit besluit is geen beslissing genomen.

I. Inlichtingen op het verzoekschrift van de Koloniale Staten van Suriname aan de Eerste Kamer in zake de exploitatie van den Kolonialen Spoorweg. I. 244.

Begrootingen.

442. Ontwerpen van wet tot:

1o. wijziging van hoofdstuk I der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1919;

2o. wijziging en verhooging van hoofdstuk II der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1919. (Verschillende onderwerpen.)

II. Ingekomen bij de Tweede Kamer 15 Maart 1921, b. 1787; — Kon. boodschap (11 Maart 1921); ontw. van wet; Mem. van Toel., B. blz. 1—42; — Benoem. der comm. van rapp., ; — Verslag, B. blz. 43; — Nota naar aanl. van het verslag, B. blz. 45; — Behand., b. 2287; — Aann. van de w.o. zonder beraadsl. of hoofd. stemming 28 April 1921, b. 2287.

I. Ingekomen bij de Eerste Kamer 3 Mei 1921, b. 868; — Benoem. der comm. van rapp., b. 903; — Eindverslag, b. 915; — Behand., b. 903; — Aann. van de w.o. zonder beraadsl. of hoofd. stemming 26 Mei 1921, b. 903.

De wetten zijn vastgesteld 30 Mei 1921 (*Stbl.* Nos. 743—744).

202. Koninklijk besluit van 9 Augustus 1920 tot af- en overschrijving van het Iste hoofdstuk op het IIde hoofdstuk der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1919.

(De stukken zijn opgenomen onder No. 544 der zitting 1919—1920.)

II. Ingekomen bij de Tweede Kamer 23 Sept. 1920, b. 8; — Behand., 116.

Aann. voor kennisgeving 22 Oct. 1920, b. 116.

353. Ontwerp van wet tot verhooging der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

II. Ingekomen bij de Tweede Kamer 17 Dec. 1920, b. 1117; — Kon. boodschap (16 Dec. 1920); ontw. van wet; Mem. van Toel., B. blz. 1; — Verslag, B. blz. 2; — Nota naar aanl. van het verslag, B. blz. 2; — Behand., 1321.

Aann. van het w.o. zonder hoofd. stemming 23 Dec. 1920, b. 1321.

I. Ingekomen bij de Eerste Kamer 27 Dec. 1920, b. 118; — Benoem. der comm. van rapp., b. 123; — Eindverslag, b. 151; — Behand., b. 191.

Aann. van het wetsontwerp zonder beraadsl. of hoofd. stemming 30 Dec. 1920, b. 191.

De wet is vastgesteld 31 Dec. 1920 (*Stbl.* No. 945).

Begrooting van Ned.-Indië voor het dienstjaar 1921.

4. Wetsontwerp tot vaststelling der begrooting van Ned.-Indië voor het dienstjaar 1921.

II. Ingekomen bij de Tweede Kamer 3 Nov. 1920, blz. 243; — Kon. boodschap (21 Sept. 1920); ontw. van wet; Mem. van Toel. en bijlagen, Bijl. B. Nos. 1—7, 10—10H, blz. 1—183; — Lijst der overgelegde stukken, id. No. 11; — Nota van Wijz., id. No. 12; — Voorl. Verslag, id. No. 13; — Mem. van Antw., id. Nos. 14—16; — Tweede Nota van Wijz., id. No. 17, — Gewijz. w.o. hoofdst. I (Uitg. in Nederland), id. No. 18; — Verslag, id. No. 19; — Brief van den Minister, id. No. 20; — Motie van den heer Albarda, id. No. 21; — Alg. ber., b. 1231, 1322; — Aann. van de w.o. zonder hoofd. stemming, b. 1354.

I. Ingekomen bij de Eerste Kamer 27 Dec. 1920, b. 117; — Benoem. der comm. van rapp., b. 201; — Voorl. Verslag, b. 233; — Eindverslag, b. 359; — Beraadslaging, b. 613; — Aann. van de w.o. zonder hoofd. stemming 16 Maart 1921, b. 640.

De wetten zijn vastgesteld 18 Maart 1921 (*Stbl.* 584—587).

4. Wijziging en verhooging ten behoeve van de verlenging van de spoorlijn Rantjaèkèk—Tjitali tot Soemedang (Preanger Regentschappen) en den aanleg van de navolgende tramwegen: a. van Garoet naar Tji Radjang (Preanger Regentschappen); b. van Bandjaran naar Pengalengan en van Kopo naar Tjiwidje (Preanger Regentschappen).

II. Ingekomen bij de Tweede Kamer 3 Nov. 1920, blz. 243; — Ontw. van wet; Mem. van Toelichting, Bijl. B. Nos. 8 en 9, blz. 45 en 46; — Behand., 1231, 1322; — Aann. van het w.o. zonder hoofd. stemming, b. 1354.

I. Ingekomen bij de Eerste Kamer 27 Dec. 1917, b. 117; — Benoem. der comm. van rapp., b. 201; — Aann. van het w.o. zonder beraadsl. of hoofd. stemming 16 Maart 1921, b. 640.

De wet is vastgesteld 18 Maart 1921 (*Stbl.* No. 588).

515. Ontwerp van wet tot wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

II. Ingekomen bij de Tweede Kamer 7 Juni 1921, b. 2715; — Kon. boodschap (4 Juni 1921); ontw. van wet Mem. van Toel., B. blz. 1—39; — Verslag der comm. B. blz. 41; — Nota naar aanl. van het verslag, B. blz. 43 — Behand., blz. 3015; — Aann. van het w.o. zonder ber. of hoofd. stemming 15 Sept. 1921, b. 3015.

602. Ontwerp van wet tot nadere wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921. (Verschillende onderwerpen).

II. Ingekomen bij de Tweede Kamer 16 Sept. 1921, b. 3055; — Kon. boodschap (14 Sept. 1921); ontw. van wet; Mem. van Toel., B. blz. 1—5.

Het onderzoek in de afdeelingen heeft niet plaats gehad.

464. Ontwerp van wet tot vaststelling van het slot der rekening van ontvangsten en uitgaven voor Nederlandsch-Indië over het dienstjaar 1916.

II. Ingekomen bij de Tweede Kamer 12 April 1921, b. 1987; — Kon. boodschap (8 April 1921); ontw. van wet; Mem. van Toel. en bijlagen, B. blz. 1—4; Benoem. der comm. van rapp., b. 2271; — Verslag, B. blz. 5; — Nota naar aanl. van het verslag, B. blz. 7; — Behand., b. 2738; — Aann. van het w.o. zonder beraadsl. of hoofd. stemming 7 Juni 1921, b. 2738.

I. Ingekomen bij de Eerste Kamer 9 Juni 1921, b. 930; — Benoem. der comm. van rapp., b. 993; — Eindverslag, b. 1000; — Behand., b. 1055; — Aann. van het w.o. zonder beraadsl. of hoofd. stemming 1 Juli 1921, b. 1055.

De wet is vastgesteld 5 Juli 1921 (*Stbl.* No. 844).

Aardolie-Maatschappij. (N.-I.) Bijl. B. b. 218.

Ambtenaren. (Tekort aan) Bijl. B. b. 191.

Assistent-residenten. (Benoeming) Aanhangsel II, b. 113.

Artsenscholen. (Dienstverband leerlingen aan) Bijl. B. b. 71.

Bataviaasch Genootschap. Bijl. B. b. 76.

Belastingen. I. 375, 471.

Belastingvoorstellen (Indische), Uitvoerrechten, Belasting op suiker, koffie, tabak, thee, kina, caoutchouc en petroleum, Accijnzen, Vervoerbelasting, Wijziging Indische Tariefwet. Zie Indië (O.), B. 214.

Bestuursovergabe. Aanhangsel I, b. 77, 79.

Bezoldigingskantoor. (Instelling) Bijl. B. b. 61.

Brandstoffenvraagstuk. II. 1323.

Brebes. (Benoeming van den regent van) Aanhangsel I, b. 49, 67.

Burgerlijke Openbare Werken. Bijl. B. b. 82, 193.

Congres voor Tropische Geneeskunde. Bijl. B. b. 76.

Celebes-Handels-Maatschappij. (Kwijtschelding aan de) Zie Indië (O.-) Kwijtschelding.

Coöperatieve bouwvereniging te Makassar. B. 515, No. 3, b. 26.

Decentralisatie. Zie Indië (O.) B. 438.

Djambi-concessies. Bijl. B. b. 218. B. 321, No. 4.

Economische toestand. I. 236, 361.

Eischen gesteld aan sollicitanten voor den Indischen Staatsdienst. Aanhangsel II, b. 195.

Encyclopaedisch bureau. Bijl. B. b. 64.

Financiële toestand van Indië. Bijl. B. b. 189. I. 237, 362. II. 1239.

Framboesia tropica. (Bestrijding) Aanhangsel I, b. 17, 25, 29.

Garoet-zaak. Bijl. B. b. 189, 214. II. 1235.

Geestelijke belangen. I. 241, 366.

Geneesmiddelen in Oost-Java. (Behoeftte aan) Aanhangsel I, b. 17, 25, 29.

Geldleening ten laste van Ned.-Indië. B. 482.

Gouvernementsbedrijven. Bijl. B. b. 87, 194.

Gouverneur-Generaal van Limburg Stirum. Bijl. B. b. 187. II. 1234.

Godsdienstige en zedelijke belangen militairen. Zie Aanhangsel II, b. 343.

Grensgeschillen tusschen Nederlandsch- en Britsch-Guyana. Aanhangsel I, b. 101, 121, 161.

Grondeconcessies in Atjeh. Aanhangsel I, b. 159, 163.

Handelmaatschappij. (Overeenkomst met de) Zie Indië (O.-) (Overeenkomsten).

Havendienst. Bijl. B. b. 86.

Herijk van maten en gewichten. Aanhangsel I, b. 63, 73.

Herzienings-commissie Carpentier Alting. (Rapport) II. 1231.

Illustratiekantoor bijhet Encyclopaedisch bureau. Bijl. B. b. 64.

Indische Tariefwet. Zie Indië (O.), begr. 1920, B. 214.

Ingenieurs. (Behoeftte aan) Aanhangsel II, b. 5, 55.

Inlandsche beweging. I. 236, 361.

Kapitaal. (Invloed van het groot-) I. 235, 360.

Kinderhuwelijken. I. 620.

Koelie-ordonnantie. II. 1345.

Krankzinnigenwezen. Bijl. B. b. 77.

Landbouw. Bijl. B. b. 78.

Lichamelijke opvoeding. Bijl. B. b. 75.

Luchtvaartafdeeling in Ned.-Indië. B. 515, No. 3, b. 32.

Marine. Bijl. B. b. 104.

Muntwezen. (Kosten) Bijl. B. b. 60.

Mijnwezen. (Afzonderlijk departement) Bijl. B. b. 194. II. 1350.

Mijnpolitiek. I. 239, 365, 627. Aanhangsel I, b. 11.

Onderwijs. Bijl. B. b. 69, 192.

Onderwijzers naar Ned.-Indië. (Duitsche) Aanhangsel II, b. 129.

Ontvoogding inlandsch bestuur. Bijl. B. b. 65.

Oorlog. Bijl. B. b. 102.

Particuliere landerijen. Bijl. B. b. 66.

Personeelsvraagstuk van den Indischen Staatsdienst. I. 241, 365. II. 1231.

Politie. Bijl. B. b. 65.

Posterijen, enz. Bijl. B. b. 91.

- Proeffabriek zwavelzuurbereiding. Bijl. B, b. 81.
 — kaustische soda en chloor. Bijl. B, b. 81.
 Productenbelasting. Zie Indië (O.), B. **214**. Zie ook motie-v. d. Tempel. II. 1373.
 Provinciën en andere gewesten. (Indeeling grondgebied Ned.-Indië in) Zie Indië (O.), Regeerings-Reglement, B. **438**.
 Regeeringsbeleid. I 234, 359.
 Regentschapsraden. (Instelling) Aanhangsel II, b. 39.
 Reorganisatie van het bestuur. B. **438**.
 Salarissen ambtenaren B. B. in Indië. Zie Aanhangsel I, b. 153.
 Sarekat Islam. Bijl. B, b. 189. II. 1236.
 Sociale wetgeving. Bijl. B, b. 190.
 Soda en chloor. (Proeffabriek kaustische) Bijl. B, b. 81.
 Sosrokardono. (Gevangenisstraf opgelegd aan) Aanhangsel II, b. 224.
 Spoorwegen. Bijl. B, b. 96.
 Statistiek. Bijl. B, b. 66.
 Studiebeurzen voor Kunst. Bijl. B, b. 69.
 Suikerindustrie. (Houding der Regeering tegenover de) II. 1322.
 Suikerschool. Bijl. B, b. 71.
 Tariefwet. (Indische) Zie Indië (O), begr. 1920, B. **214**. I. 376, 471.
 Tandartsen. Bijl. B, b. 72.
 Tjipto Mangoenkoesoemo. (Klacht van) Aanhangsel II, b. 224.
 Trachoombestrijding bij de schoolgaande jeugd. Zie Indië (O.), B. **594**, b. 2.
 Tropische Geneeskunde. (Congres voor) Bijl. B, b. 76.
 Uitvoerrechten. Zie Indië (O.), B. **214**.
 Volksgezondheid. II. 1348.
 Vertrek geneesheeren uit Curaçao. Aanhangsel I, b. 99, 109.
 Volksraad. (Amendementen aangenomen door den) Bijl. B, b. 178.
 — (Bezoldiging leden) Bijl. B, b. 58, 192.
 — (Raadpleging — in zake Djambieconcessies). B. **321**, No. 4.
 — Bijl. B, b. 188.
 Voorschotten aan landbouwondernemingen. Zie B. **595**.
 Winsttaandeelkassen Ned.-Indië. Zie Aanhangsel II, b. 343.
 Woningbouwvereniging „Batavia”. Bijl. B, b. 88.
 Zending. Bijl. B, b. 77, 189. II. 1248. I. 242, 366, 614.
 Zwavelzuurbereiding. (Proeffabriek) Bijl. B, b. 81.

